

Universitätsbibliothek Wuppertal

**DIONYSII || LAMBINI MON-||STROLIENSIS RE-||GII
PROFESSORIS,|| IN || Q. HORATIVM FLACCVM EX FIDE
ATQVE || AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM
MANV-||scriptorum à se emendatum, et aliquoties
recogni-||tum, ...**

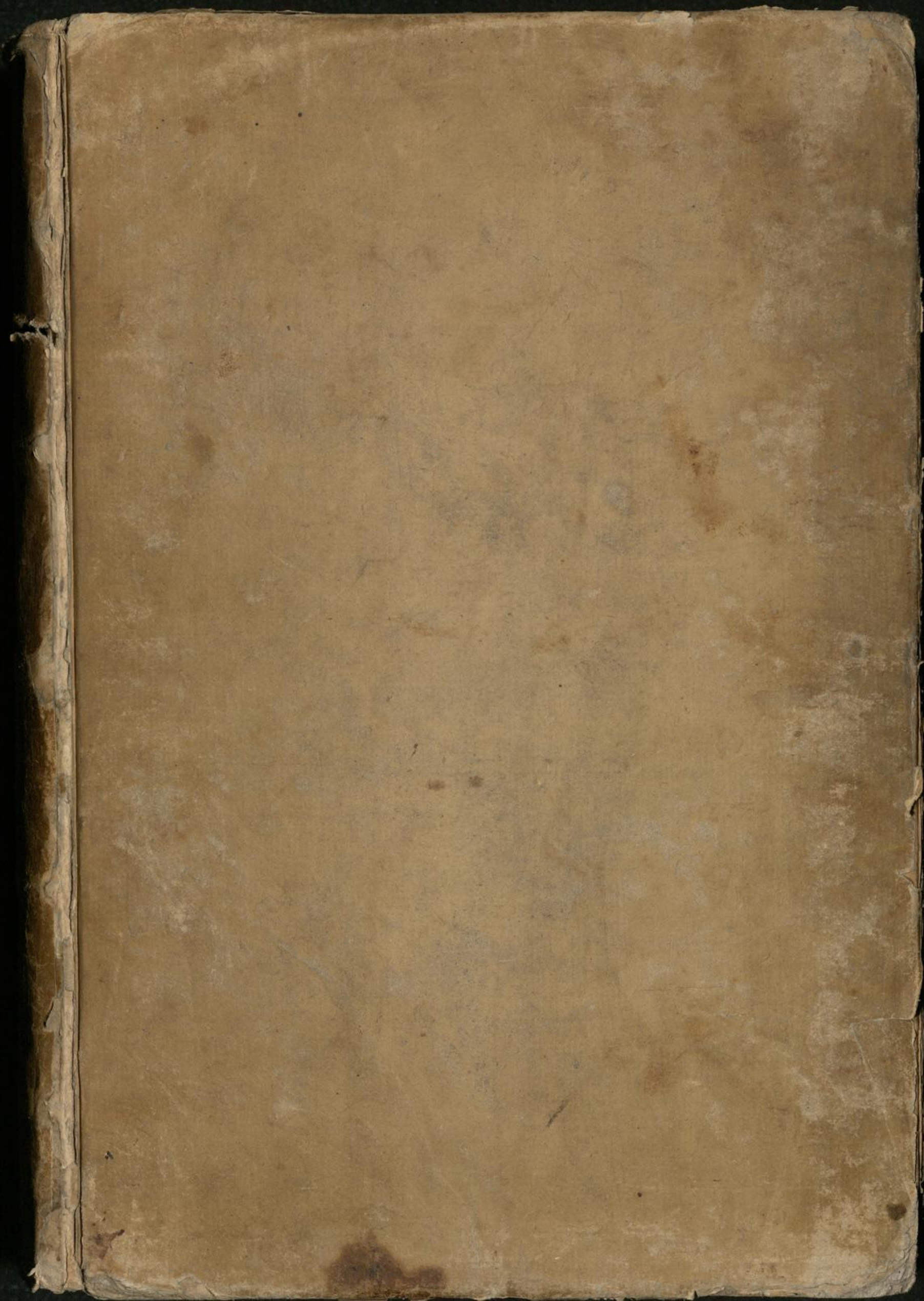
Horatius Flaccus, Quintus

Frankfurt/Main, 1577

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1066)

EX LIBRIS

HERMANNI HEUSER

* 7. JUNI 1870.

† 21 FEBRUAR 1901.

82

823

eli.

CAMP
STRO
GII

HORATIVM
AVCTORITATE
scriptorum

Commenta
TEXTI

Ex officina

DIONYSII
LAMBINI MON-
STROLIENSIS RE-
GII PROFESSORIS,

IN
Q. HORATIVUM FLACCVM EX FIDE ATQVE
AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM MANV-
*scriptorum à se emendatum, & aliquoties recogni-
tum, & cum diuersis exemplaribus anti-
quis comparatum, multisq; lo-
cis purgatum,*

Commentarii copiosissimi & ab auctore plus
TERTIA PARTE POST PRIMAM
EDITIONEM AMPLIFICATI.

Editio postrema.

FRANCOFVRTI AD MOENVM
Ex officina Typographica Andreae Wecheli.
M. D. LXXVII.

Cc v

IN Q. HORATIVM FLAC-
cum, postremo à D. Lambino editum,
Germanus Valens Pimpuntius,
in Curia Parisiensi consi-
liarius Regius.

Lambinus Calabro in saltu mala gramina, & umbras,
Scabritiem, dum horrorum: quæ plurima silva
Monstra ferunt paullo ante noua compeſcunt arte,
Atque Venusinas segetes, & sentibus arua
Obducta, atque situ Dauni squallentia rura
Erudit, rastro, ferro, insectatus aratro:
Montibus vi Calabris quondam pater Ennius hortos,
Emeritis sic Lambinus sua premia palma.
Nec satis hoc illi, nec brachia fessare remisit,
Expertus generosa magis quo sunt sola, plureis
Cultura reuocare vices, impendia, curas.
Acrius ergo anido incumbens superata labore,
Atque iterata nouo, vicit, domuitq; colendo,
Proſcidit, offregit terram, effregitq; rebellem:
Respondet votis totiesque exercita tellus.
Saluete Ansonides nympha, saluete Camæna
Danniades: multum tu magna Venusia salue:
Luce noua, tantoque alacres gaudete nitore:
Lambinum circumfusa lustrate choræis,
Sacraque odorata circumdate tempora lauro.
Lambinus mancis vestri arcessiuit alumni,
Peonio Elysia cantu de valle reductos.
Dimidia iam parte sui tabescit adempta,
Conclamâtq; gregem umbrarum in cõmunia damna
Pindarus, & frustra se abeunti opponit amico.
Hinc procul ô queis nec nympha, nec carmina cordi:
Ecce audita mihi referari ianua Ditis,
Cantataq; domus Hecates seu ora debiscunt:
Auditurque inuita senis renatare carina.
Prosequitur clamor renocantum, & sauit in auras.
Metellus tremefacta quatit specubusque remugit
Aduentante umbra, Flaccôq; Acherunte remisso:
Interpres suus arcanis, en, ora resoluit,
Vina obscura prius, pandens oracula voce.
Non tamè hanc: Lambine, tibi laudem æquus Apollo
Inuidet, insignem vel qua te reddidit, artem.
Sic prius Hippolytum superas renocarat ad auras:
Sic Deus omnipotens, Bacchi materque, paterque
Bis nati fuerat, proprium mutarat eburno
Sic humerumque Pelops: Æsonque recoctus abeno
Prodierat magico, duplicis compendia magna
Excipiunt ortus, & fortunata sequuntur
Fata quidem tantis numquam contraria fatis.

IN EVNDEN IO. AVRATVS
Lemouix, poeta Regius, Gra-
cus & Latinus.

Linguarum populis cum lis foret orta duarum:
Hicque suos vates diceret, ille suos:
Multos Græcia se lyricos iactabat habere,
Flaccum vix unum cum sua Roma daret.
Verba notat Nemesis, Græcosque redegit ad unum,
Esset ut hinc Flaccus, Pindarus inde super.
Sed tamen & Flaccus longo corruptus ab auro,
Fœdatusque situ, iam periturus erat:
Non tulit hoc Nemesis, formam sumensque virilem
Lambini, ambrosio sparsit odore senem.
Protinus excussa, serpentis more, senecta
Splendet, in exuniis luxuriatque suis.
Hoc tibi nunc debent Latia, Lambine, Camæna,
Æmula quod Græcia stant sua plectra lyra.

IN EVNDEM IO. PASSE-
ratus, Trecentis.

Olim Philippos, busta gentis Martia,
Tuo imbuiſſes, docte Horati, sanguine:
Nite per hosteis nuntius celer decum
Densopauentem sustulisset aëre.
Et nunc Camæna, pars tui præstantior
Caliginosa nocte premerentur, nisi
Alter desertus ales, Atlantis nepos,
Lambinus, atro vindicasset à situ.

IN EVNDEM ANTON.
Valetus Iunianensis, Le-
mouix.

Quem nuper tersum edideras, Lambine, poetam,
Nunc fretus Genio vinidior, iterum
Panc recens placidas erumpere gestit in auras,
Lucis & usura liberiore frui.
Namq; manu extrema, extremaq; incude recusis,
Et nactus lima munera cara tue,
Nunc totus nitet, & vinctus maioribus alis
Euolat à mendis integer & maculis.
Hunc ego dum cerno tam pulcro exire decorum
Cultu, sic tua me docta Minerva caput,
Ut, nisi sint Flacci plana omnia, & integra, sanctè
Iurarem hac Flaccum præcipuisse tibi.

D. L A M B I N V S
CAROLO NONO, GALLO-
RVM REGI POTENTISSIMO, ET
CHRISTIANISSIMO.

S. P. D.

*S*iquis umquam puer excelso loco natus, Carole Rex Christianissime, domesticis rerum fortiter, iuste, praeclarèque gerendarum exemplis abundauit: eorum profectò tanta tibi copia suppetit, ut, siue Franciscum I. auum tuum, siue Erricum II. patrem spectes, fortissimos potentissimòsque Reges, ad quascumque illorum actiones propè diuinas, atque immortales mentè & cogitatione te conuerteris, maximi, latissimique laudis, & gloria campi sese tibi aperire, atque explicare videantur. Nam tot res, & tantas domi, forisque gesserunt, tot populis iustum bellum intulerunt, tot supplicibus praesidio, salutique fuerunt, tot urbeis expugnarunt, tam longè, latèque regni Gallici sineis protulerunt, leges tam utiles, tamque salutareis sanxerunt, ut si tu, cum aetate processeris, eorum vestigia persequi, aut etiam cum illis certare volueris, non sit metuumdum, ne non, quanto illi superioribus Regibus praestiterunt, tanto tu illis facile antecellas. Atque arteis quidem, ac virtutes eorum bellicas cum aetas nostra, patrumque nostrorum admirata est, tum omnium gentium, posterorùmque saeculorum litterae celebrabunt. neque verò de ciuilibus, aut urbanis, quarum hereditas, atque imitatio aequè, atque illarum, ad te pertinet, posteritas umquam conticescet. sunt enim magno, excelsòque animo dignissima: sunt grauitatis, sapientiae, pietatis, iustitiae, liberalitatis, amoris in Gallorum ciuitates plenissima. sed, ut ex his, eas, quae ad iuris aequabilis descriptionem, quae ad iustitiam, quae ad religiones, ac caeremonias pertinent, praetermittam, vellem mihi tanta suppeteret orationis facultas, ut singularem Francisci, aui tui (cuius nomen vigeat memoria hominum sempiterna) in viros eruditos beneuolentiam, ac liberalitatem meritis laudibus efferre possem. Quantis enim praemiis illos inuitauit? quot, & quantis muneribus cumulauit? Neque verò in Gallos tantum, hoc est in suos, ita animatus fuit, verum etiam externos, atque adeò multo impensius, omni beneficiorum genere auxit, atque ornauit. Ex quo factum est, ut ex omnibus terrarum oris, ac partibus viri Hebraicarum, Graecarum, Latinarum litterarum scientia clari, philosophi, iurisperiti, poetae, rhetores praemiis amplissimis excitati in Galliam tuam conuenirent. Muta tum erant ab illis litteris, à liquida & germana philosophia, à veterum, & probatorum auctorum vocibus, Lutetiae gymnasia: vigeabant in eis ineptae verborum captationes, & concertationes: inanes, & spinosae quaestiunculae ponebantur: fallaces, & minutae conclusiunculae contorquebantur: disputationibus anilibus, barbaris nominibus, ac vocibus, impolitissimorum librorum lector omnium gymnasiorum parietes personabant. merae nugae, merae ineptiae, mera barbae docebatur. Igioti erant Homerus, Pindarus, Aeschylus, Sophocles, Euripides: ignoti Plato, Xenophon, Aristoteles, Theophrastus, Plutarchus: ignoti Herodotus, Thucydides, Polybius, Diodorus, ceteri Graeci scriptores omnes. linguae Latinae elegantiam, &

munditiem, incorruptum Latini sermonis usum nemo nouerat, nemo docebat. Hebraica, & Graeca linguae ne elementa quidem erant nota, omni elegantiore, & puriore doctrina, omnibus Graecorum, & Latinorum melioris notae scriptorum monumentis carebamus. Piget, pudetque referre quantatum omnium bonarum artium ignoratio Galliam tuam obsessam teneret: quantis tenebris populus tuus circumfusus, ac pene dicam, sepultus esset. Exortus est Franciscus ille, auus tuus, humanarum litterarum, omniumque ingenuarum artium, ac disciplinarum verissimo cognomento parens appellatus: qui rus merum, qui foedam barbariem, qui graue virus, qui crassas tenebras ex scholis, ex urbibus, ex tota Gallia suo splendore depelleret, fugaret, dissiparet: sermonis Hebraici, Graeci, Latini, omnium artium honestarum, & reipublicae utilium studia in hominibus ingenio praestantibus commoueret, atque excitaret. Id autem hac ratione assecutus est. Lutetiae duodecim doctores partim Gallos (in quibus erant illa Galliae tuae ornamenta, Franciscus Vatablus, P. Danesi, Iacob. Tusanus, Dion. Coronaeus, Orontius Finaeus) partim aduenas (in quibus erant Bart. Latomus Germanus, Ioan. Poblatus Hispanus, Agathius Guidacerius, Paulus Paradisus, uterque item Hispanus, Ioan. Stracelius Flander, Vidus Vidius Florentinus,) proposito, atque attributo eis honestissimo praemio instituit: quorum alij mathematicas artes, alij Hebraicas litteras, alij Graecas, alij Latinas, alij philosophiam ex ipsis fontibus hausitam, alij artem medendi, & maxime eius partem eam, quae chirurgice a Graecis appellatur, publice docerent. Francisco successit Erricus, dignissimus pater filius, pater tuus, rerum domi, forisque gestarum gloria clarissimus: qui patrem cum ceteris rebus omnibus pene vestigiis ipsis persecutus est, tum eximio in litteratos, & eruditos homines amore, ac studio cum illo certauit: atque in eorum, qui vel excefferant ex vita, vel alioqui sua sponte docendi munere defuncti fuerant, locum viros ingenio, doctrinaeque praestanteis substituit, P. Gallandium: Iacob. Siluium, Iac. Gopylum, Pet. Ramum, Adrian. Turnebum, Fr. Vicomercatum, Ioan. Auratum, Paschasium Hamelium, Ioan. Calignium, Ioan. Penam, Io. Mercerum, Bertinum Comitem, Rod. Bainum Britannum, Io. Quinquarbo- reum. Ita utroque regnante artes, litterae, disciplinae omnes in Gallia floruerunt. Nam armorum quidem, rerumque bellicarum gloria iam pridem ceteris nationibus aut pares, aut etiam superiores eramus: litterarum autem, atque artium libero dignarum laudibus antequam Franciscus auus tuus regnum obtineret, certe vincebamus. At nunc iidem Francisci aui tui, & Errici patris beneficio italiteras amplexi sumus, ut non modo iam cum Germania, (quae discentium, atque eruditorum multitudine semper abundauit, neque minus umquam litterarum, quam armorum cupiditate, studioque flagrauit:) verum etiam cum Italia, (quae cum viros acumine ingeniorum, sollertiisque iudicandi praestanteis genere existimatur, tum Latinarum quidem litterarum hereditatem quodam veluti gentilitatis iure sibi vendicauit: Graecarum autem possessionem quasi vacuum, & caducam euerfa, ac deleta Graecia celeriter occupauit,) ultro pedem conferre, atque in certamen descendere audeamus. Hunc igitur ingeniorum cultum, hanc humanitatem, hanc optimarum artium celebritatem, quam ab auo, & patre tuo consecuti sumus, tuae personae decodiosè tueri, diligentèrque conseruare. Non enim credibile est, te ita dicturum, satis esse, si artis militaris, & bellicae gloriam tibi ab illis relictam retineas: de urbanis, & ciuilibus artibus non esse tibi magnopere laborandum. Nam primum, quarum artium exercitatio

tuis

1
tuis maioribus tantopere fuerit probata, eas te arteis improbare, amplitudinem, ac maiestatem tuam non decet: deinde ne te quidem praterit, ut pote, à præstantissimis doctoribus, ac magistris institutum, optimisque præceptis imbutum, & quod caput est, naturæ bonitate valentem, scientiam inscientia, sapientiâque insipientia longè esse potiore, ac præstabiliorem: neque esse consentaneum, cuius Regis populus aureis habeat tereteis, eruditus, & purgatus, ingeniumque doctrina expolitum, eum Regem, litterarum, & scientiæ suavitatem neque auribus sentire velle, neque cogitatione comprehendere, ac percipere curare. Neque porro existimo, tibi id probatum iri, quod de Alexandro magno Philippi Macedonum Regis filio scriptores locupletes memoriæ prodiderunt, illum ita animo fuisse affectum, ut, quoties Philippus aut urbem aliquam nobilem cepisset, aut prælium secundum fecisset, aut victoria aliqua denique potitus esse nuntiaretur, non admodum latè ferret, suisque æqualibus diceret: patrem nihil magni, præclarique, quod gereret, sibi relicturum, existimās, quanto plureis urbeis Philippus expugnasset, quantoque plureis victorias peperisset, tanto se aut pauciores rerum à se gerendarum occasiones habiturum, aut sibi pauciora, quæ subigeret, ac domaret, reliqua futura. Quamvis enim esset hoc insigne, & luculentum eius animi magnitudinis, & gloriæ cupiditatis argumentum: si fortitudinem tamen non corporis viribus, sed animi robore metimur: & si altitudinem animi non in fortunæ temeritate, neque in militum lacertis, sed in animo inuicto positam esse arbitramur: & si solidam, veramque gloriam non in expugnandis urbibus, neque in propagandis imperij finibus, sed in cohibendis, & comprimendis animi motibus, rebusque secundis moderatè, sapienterque ferendis locatam esse existimamus: fuisset illud profectò multo certius magnæ ad virtutem futuram indolis Alexandri signum, primum secunda Philippi patris fortuna, victoriusque latari: deinde rationem inire, quemadmodum tot ciuitates, tot populos, tantum regnum sapienter iustèque moderari posset, quàm in incerto belli euentu, spem gloriæ suæ collocare. Nam, cum duæ sint artes potissimum, in quarum studium reges incumbere, quas perdiscere, in quibus versari vel soleant, vel debeant, una militaris, & bellica, per quam hostilis, & externa iniuria propulsetur: altera ciuilis, & urbana, & quodammodo togata, per quam ciuitates optimis legibus institutisque temperatæ, concordia, otio, opibus, virtute floreat: dubitari non debet, quin ea, per quam populus vita beata quaritur, & cuius causa prior illa est comparata, longè illi sit anteponenda. Bella enim non nisi necessario suscipiuntur: neque quisquam est, nisi immani planè ingenio præditus, qui non per disceptationem, ac rationem, quam per vim, & ferrum ius suum obtinere malit. Cum illud non licet, ad hoc decurritur, ut iniuria ferro repulsa, iure nostro armis recuperato, victoria bello parata, otio, pacèque potiamur. Quemadmodum autem naui gubernator ad cursum secundum, medicus ad ægri salutem suas omnes curas, & cogitationes refert: sic bono principi, eorum, quibus præest, vita beata proposita debet esse, ut illi fortunæ bonis sint locupletes, & copiosi: viribus corporis valentes, ac robusti: omnibus animi virtutibus instructi, atque ornati: gloria, famaque præstantes, & clari: quæ tum denique contingere solent cum Reges sedulo dant operam, ut sint ipsi bellicosi simul, & sapientes: cumque sapientiæ, iustitiæ, pietatis æquè, atque artium bellicarum cupiditate, studioque ducuntur. Itaque antiquissimi illi poeta non aliam (opinor) ob causam Palladem armatam sinxerunt, quàm, ut significarent in Regibus, & rerum publicarum moderatoribus bellicam virtutem cum sapientiâ coniunctam, & copulatam esse oportere. Quam rationem secuti prisca illi heroës in disciplinam hominum eruditorum, longoque usu peritorum filios suos studiosè

diosè tradebant: & Reges ipsi doctos viros, & sapienteis in comitatum, amicitiamque suam cupidissimè recipere solebant. Sic fortissimum illum Græcorum Achillem Pelei Thestsalorum Regis filium à Chirone Centauro puerum eruditum esse litteris proditum est: & eidem iuueni ad Troiam profecto Phœnix ait apud Homerum se comitem, & custodem iccirco à patre esse additum, ut illum efficeret oratorem verborum, actoremque rerum. Summus ille Atheniensium contionator Pericles, qui annos quadraginta doctrina, consilio, eloquentia dicitur Athenis præfuisse, priusquam ad rempublicam accederet, à Anaxagora Clazomenio fuerat institutus: Timotheum, Cononis præstantissimi imperatoris filium, Isocrates: Epaminondam Lysis Pythagoræus: Alexandrum magnum Aristoteles erudierunt. Agesilaum Xenophon: Philolaum Archytas Tarentinus: Dionem Plato Atheniensis docuerunt. Sapientum autem consuetudinem, & amicitiam à Regibus esse appetitam testimonio sunt Solon, & Anacharsis: quorum alterius sermone, & congressu magnopere Cræsus est delectatus, atque adiutus: alterum cum Darius litteris & promissis nuntasset, nihil profecit: testantur Plato, & Aristippus, qui cum Dionysio vixerunt: & Callisthenes, qui cum Alexandro: alij denique quàm plurimi. Iam verò in ijs, qui sapientie, doctrinaeq; laudibus clarent, non postremum locum poëta videntur obtinere. Quin si verum querimus, vel iidem fuerunt olim poëta, & philosophi: quem in numerum referre licet Orpheum, Amphionem, Musæum, Homerum, Hesiodum, Solonem, Phocylidem, Xenophanem, Parmenidem, Epimenidem, Empedoclem, Platonem: vel, si qui Philosophi à studio poetico fuerunt remotiores, quales sunt posteriores, ij, nisi poëtarum auctoritate, ac testimonio sua decreta confirmarent, ac fulcirent, à periculo ruina non procul abessent: ut omittam, quod plerique ex his ad vitam benè, & sapienter instituendam non multum adiumenti videntur attulisse: At ex poetis (eos excipio, qui nihil præter voluptatem lectoris querunt) vix ullum reperiās, qui non aut à vitio quidem, turpitudineque animos auocet, ad virtutem autem, & honestatem excitet, atque acuat: aut mores corruptos emendet, & corrigat: aut re vel temperanter, moderatèque factas, vel magnificè, fortiterque gestas immortalibus laudibus efferat, atque ad sempiternam memoriam consecret: aut illustria virtutum exempla ex omni antiquitate repetita huius ætatis hominibus suppeditet: aut homines calamitosos, & grauib; fortunæ casibus afflictos soletur, atque extollat. Quis philosophus umquam vel distinctius, quid sit virtus, quid vitium: quid turpe, quid honestum, disputauit: vel planius honesti pulchritudinem, inhonesti deformitatem: sapientie vim, & utilitatem, insipientie imbecillitatem, atque incommoda disputando demonstrauit, quàm Homerus diuinis suis carminibus ante legentium oculos constituit? quis hominum mores, & motus: quis animantium naturas: quis sola terrarum: quis æstus, & fluctus marinos: quis ventorum flatus: quis nauigandi pericula, tempestatesque aduersas: quis temporum varietates: quis præliorū imaginem: quis urbium oppugnationes: quis acies instructas: quis imperatorias virtutes: quis rationem moderandorum animorum: quis formam benè moratarum ciuitatum: quis denique omnium rerum, quæ hac vniuersitate continentur, varietatem illustrius umquam Homero depinxit? Quid ceteros poetas, Epicos, Lyricos, Tragicos, Comicos persequar: quorum vel nomina commemorare longum sit? sed tamen quantum ex singulis generibus fructum, quantaque cum voluptate coniunctum percipiunt, qui in talium scriptorum lectione versantur? Quid, quod poëta principibus, & regibus, atque adeo diis immortalibus cari fuisse dicuntur? ut Castori, & Polluci Simonides: Apollini Pindarus: Polycrati Samio Anacreon: Æschylus, & Simonides

*monides Hieroni: Dionysio Siculo Polyxenus: Euripides Archelao: Scipionibus, & Cato-
 ni maiori Ennius: Scipioni Africano minori, & Lelio Sapienti Lucillius: Memmio Lu-
 cretius: C. Cilnio Macenati, M. Vipsanio Agrippa, Caesari Augusto Virgilius, Varius,
 hic, quem tibi nunc donamus, Quintus. Horatius Flaccus. Pittacus Alcaeo, à quo fuerat
 non solum versibus, & stilo violatus, verum etiam armis, & ferro appetitus, cum ille in
 potestatem suam venisset, iniuriam acceptam remisit, atque ignovit: C. Iulius Caesar ea-
 dem lenitate, & clementia usus C. Valerio Catullo, à quo fuerat petulantissimis, & contu-
 meliosissimis versibus laceratus, secum redeundi in gratiam potestatem fecit. Eundem Ca-
 tullum Manlius Torquatus, Tibullum Valerius Messalla, singulari beneuolentia complexi
 sunt. Sed quorsum tam multa de litteris, philosophis, ac poetis? ut primum ostendam, cla-
 rissimorum, & sapientissimorum principum, regumque, atque imperatorum factum, & in-
 stitutum, Francisci I. aui tui, & Errici I. patris, Regum maximorum, iudicio esse compro-
 batum: deinde ut te sponte tua currentem ad parem in litteras, & litteratos voluntatem,
 simileque studium excitem: postremo ut, quem poetam C. Cilnius Macenas, eques Rom.
 nobilissimus: M. Vipsanius Agrippa, dux exercitus clarissimus: Caesar Augustus, princeps
 fortunatissimus, plurimi fecerunt, vehementerque dilexerunt, cuiusque consuetudine, &
 ingenio, & moribus plurimum delectati sunt, eius scripta, multorum quidem saeculorum
 auctoritate comprobata, sed temporum, litteris inimicorum, culpa, valde deprauata: quæ
 nunc ad te deferro quàm plurimis locis non sine meo magno labore, ac sudore propemodum suæ
 nativæ integritati restituta, ac mendis foedissimis perpurcata, iustisque commentariis à me
 explicata, atque illustrata, eo vultu accipias, eoque animo complectare, quo vultu, &
 quo animo Franciscus avus tuus, quo Erricus pater, sapientissimi Reges, genus hoc scri-
 torum accipere, atque amplexari solebant. Enim vero Carole non ego ad te poetam aliquem
 unum de multis afferro: sed poetam omnibus suis numeris perfectum, atque absolutum: sum-
 mum, atque adeo solum, in tota lingua Latina Lyricum: Satyrarum scriptorem præstan-
 tissimum, atque excellentissimum: multiplici, & varia rerum copia refertum: illustri
 verborum splendore illuminatum: sententiarum pondere gravissimum: scribendi elegantia
 politissimum, ac purissimum: orationis figuris ornatissimum: in cudendis novis vocabulis
 sine invidia felicissimum, sine vituperatione audacissimum: in Græcorum loquendi generi-
 bus imitandis & cum prudentia, iudicioque liberrimum, ac solutissimum: & cum liberta-
 te, licentiæque cautissimum, ac prudentissimum. Nemo umquam Latinorum iustitiam,
 fidem, continentiam, parsimoniam, religionem, patientiam paupertatis, contemtionem
 rerum humanarum laudavit ornatus: nemo iniustitiam, perfidiam, libidinem, avaritiam,
 luxuriam vituperavit acerbius: nemo ad subeunda pro patria pericula, atque ad mortem
 pro libertate oppetendam inflammavit ardentius. Nemo neque ad virtutem acrius ex-
 citavit, neque à vitio gravius renocavit: nemo bellorum civilium calamitatem misera-
 bilius deploravit: nemo neque amores cantavit mollius ac tenerius, neque tempestivo-
 rum conviviatorum hilaritatem descripsit floridius: nemo hominum suæ ætatis mores car-
 psit urbanus. dies me deficiat, si huius poeta virtutes poeticas non modò persequi, &
 commemorare scribendo, aut distinguere partiendo, sed etiam recordari cogitando, aut
 notare coner observando. Quòd si poeta omni laude cumulatus, omnibusque suis partibus
 absolutus, & perfectus ille est, qui voluptatem, & delectationem lectoris cum utilitate,
 fructuque coniunxit: sine controuersia ceteris omnibus poetis Græcis ac Latinis (Homero*

excepto) Q. Horatius Flaccus meritò est anteponeendus: in quo sic dulcedo cum utilitate certat: ita suauitas grauitati par est, ut, si detracta voluptate, ac dulcedine, sola grauitas, utilitasque spectetur, hæc lectorem in legendo retinere queat: contra si quis de mta utilitate, solam versus dulcedinem, ac iucunditatem sequatur, hæc eum sua illecebra captum, ut in se continenter affixus inhæreat, pellicere possit. Ex his autem commentariis cum ipso Flacco coniunctis, cum duo corpora fecissem, quorum alterum ad carminum: alterum ad sermonum libros pertinet: eam potissimum partem tibi dicendam esse iudicaui, quæ propterea quod & ordine prior, & argumenti, rerumque amplitudine elatior atque grauior, & verborum splendore illustrior, atque ornatio, & concinnitate venustior, ac floridior, & varietate ipsa grauior, ac iucundior est, tuæ ætati simul & maiestati magis conuenire videbatur. Vale, & regna, Idib. Aprilis anno clō. Iō. LXXI. Lugduni.

IO. MALVDANVS
DE DIONYSII LAMBINI MONSTROLIENSIS
IN QV. HORATIVM FLACCVM
COMMENTARIIS.

Lippus scire, suos oculos quæ fata manerent
Olim, cum cuperet, vatem ipse adiisse Sabellam
Fertur animum Flaccus, notam sibi: (haruspice saluus
Arboris hac casum, fulmenque, lupique cruentum os,
Funestas pestes euaserat, atque Philippos)
Talia respondit motâ vates anus, urnâ:

DVRA PARENS GENVIT TE LIPPVM FLACCE: NOVERCA
DVRIOR AT VENIENS ÆTAS TIBI LVMEN VTRVMQVE
ERIPRET: TENEBRIS FIES ET TVRPIS OBORTIS.
NEC TE IPSVM AGNOSCES, NEQVE COGNOSCERIS AB VLLO
INTEGER: HAVD TAMEN HAC ÆTERNVM LVCE CAREBIS.
NAM TER QVINGENTAS, SEXAGINTAQVE VBI MESSEIS
PROTVLERIT TITAN: RAPTVM COLYRIA LVMEN
INLITA RESTITVENT. DISCVSSIS ERGO TENEBRIS
NEC LIPPVS, NEC CÆCVS ERIS: TIBI, ET OMNIBV' NOTVS
TVNC ERIS: ET PVLCRO SPLENDESCES INTEGER ORE.
MVLTOQVE EXTABIS, QVAM PRIMO INLVSTRIOR ÆVO.
Verum dixit anus. sunt hæc colyria chartæ.

EVM tibi poëtam cōmendare non debeo, humanissime lector, vel cuius lectione omnes homines eruditi plurimum delectantur, vel qui suis ipsius virtutibus, atque ornamentis satis commendatur: quam obrem commentarios in eum olim scripserim, nunc in lucem proferam, rationem tibi fortassis afferre debeo. Non te morabor pluribus. Ego hunc poëtam partim mea sponte, partim doctorum virorum iudicium secutus, adolescens in primis amaui, semperque libentissimè legi: neque me ab eius lectione vel iuris ciuilis studia: vel potentiorum amicorum conuictus, & consuetudo: vel longinquæ, ac diuturnæ peregrinationes vñquam abstrahere potuerunt. Sed, cū in hoc scriptore mihi pleræque partim aliquanto obscuriora, neque satis ab iis, qui eum explanandum susceperant, declarata: partim iniuria temporis deprauata, quæ sine ope codicum manu scriptorum restitui non possent, esse viderentur: nihil mihi tum quidem dabatur aliud, quàm vt sperarem me talium librorum copiam aliquando habiturum: interea verò è philosophis, ac poëtis Græcis, & Latinis, ex antiquitatis Rom. monumentis: ex Athenæo, Pausania, Suida, Stobæo, ceteris, ea, quæ ad hunc poëtam lucis aliquid afferre posse mihi viderentur, studiosè colligere, ac notate non desinebam, vt iis vnà cum amicis vterer, non vt ea diuulgarem. Profectus sum tandem in Italiam cum viro clarissimo, Franc. Turnonio Cardinali. Romæ cū eam, quam votis, ominibusque antea expetiueram, veterum librorum copiam nactus essem, non putavi mihi oblatam de hominibus bene merendi occasionem, mea negligentia è manibus amittendam esse. Itaque vetera, quotquot potui, exemplaria vndique corrogata, alia eorum voluntate, quorum erant, in deuersorium meum transportanda curavi: alia, quia è suis locis auferre nefas erat, suis: quæque in bibliothecis inspexi, & consului. In bibliotheca Pontificis Rom. Vaticana, quæ mihi beneficio Gulielmi Sirleti, & Hieronymi eius fratris, & Federici Brutij, quoties mihi commodum erat, patebat, quinque libros antiquissimos, manūque scriptos reperi. Donatus Iannoctius Florentinus vñum quifuerat amplissimi, atque ornatissimi viri Rhodolphi Cardinalis, eoque mortuo cum aliquot aliis Græcis, ac Latinis ad ipsum testamentum peruenerat, mihi commodauit. A Gabriele Faerno, homine candidissimis moribus, vñum item commodatò accepi. Accesserunt duo quorum alter erat Rānutij Farnesij clarissimi Card. typis ille quidem excusus, sed cum antiquissimis, atque optimis codicibus comparatus, atque ex eorum fide, ac testimonio quamplurimis locis emendatus: alter Ludouico Vrsino Farnesiorum consobрино, adolescenti pudentij, ac probò, ab Annibale Caro donatus fuerat: in quo desiderabantur sermonum libri. Horum vtriusque mihi facta à dominis copia est, opera Fuluij Vrsini, hominis eruditissimi. Postremò mihi ex Italia reuerso, commentariis meis iam absolutis, liber item calamo scriptus, vetustissimus à Io. Tornesio, typographo Lugdunensi, nuper in speratū Lugduni oblatus est. Cum his igitur singulis libris cœpi Romæ attentissimè, atque accuratissimè vñum exemplum Horatianum typis descriptum conferre: contuli: lectionis varietatem, librorumque dissensionem conferendo notauī. Non est huius temporis, aut loci, lector erudite, pluribus verbis tibi commemorare, quantum mihi à vulgatis reperti sint discrepare, suis quæque locis vel per te, vel me indicante cognoscere. Hoc tantum in presenti fatebor, me, hac tanta dissensione, ac discrepantia animaduersa, spe, animoque multo maiore ad commentarios meos informatos iam, seu potius inchoatos, quàm primū absolueudos me contulisse, vt, si doctorum virorum iudicio digni essent, qui in manus hominum peruenirent, vtilisque studiose iuuentuti futuri viderentur, in publicum prodirent: sin minus, Qu. Horatius Flaccus saltem & antiquorum librorum auxilio, & mea opera restitutus quodam modo reuiuisceret, ac renascere. Nunc de commentariis meis, quid te ab eis expectare velim, quidque in eis conficiendis lectionis finem, pauca dicam. Primū Horatium ipsius auctoris sententia studioissimè inuestigata, & perquisita, similibusque locis inter se comparatis, explicauī, ac declarauī. Deinde, quæcumque mihi visus est à poëtis, & philosophis Græcis, qui quidem exstant, fuisse, aut mutuatus esse, ea è fontibus petita, tuis oculis optima fide subieci: Tum, quæ ad Græcorum historias, fabulasque pertinent, etiam ea è Græcis ipsis, & poetarum Græcorum scholiastis excerpta, tibi proposui, tibi que produxi: neque solum produxi, verū etiam Latine omnia ferè reddidi. Præterea Græca omnia loquendi genera, in quibus creber, & frequens est Horatius, diligenter obseruauī, notauī, indicaui: vim, pondus, elegantiam verborum ostendi: Horatianam Latine loquendi rationem cum optimorum Latini sermonis auctorum Plauti, Terentij, Lucretij, Catulli, Ciceronis, Cæsaris, Sallustij, Virgilij, Tibulli, Propertij, T. Liuij loquendi consuetudine congruere demonstraui. Præterea si qua verba lectionis, aut si qua loquendi genera cinnfora sapius, & pluribus locis ab eo esse usurpata animaduerti, ea diligenter collecta, sub vno quasi aspectu, quam aptissimo potui loco, vt adollescentis quærendi labore leuarem, collocaui. Postremo per quàm multos auctorum Græcorum, & Latinorum locos quasi aliud agens, occasione tamen oblata & corruptos restitui, & obscuros declarauī.

Rectam autem vocum scribendarum rationem, quam orthographiam Græci nominant, eam sum secutus, quæ plerisque doctissimis atatis nostræ viris probatur, quæque in veteribus, & fide dignis marmoribus reperitur. exempli causa hæc nomina, sic typis describenda curauī, *Mæcenas*, *Paullus*, *Messalla*, *Sulpicius*, *Mucius*, *Scanola*, *Hurtius*, *Cascellius*, *Petius*, *Calpurnius*, *Tiberis*, *Etruscus*, *Brundisium*, *Aricia*, &c. Tum hæc, hoc modo, *silua*, *hiems*, *seculum*, *maror*, & *mareo*, *calum*, *hadus*, *nuntius*, *conuictum*, *otium*, *auctor*, *edera*, *heres*, *aënus*, &c. Tum hæc, quæ ab vno veluti fonte manant, cum diphthongo æ. *fatus*, *fanus*, *facundus*, *femina*, *fanum*. hæc autem, quæ è Græca voce *πῶν* nata sunt, cum diphthongo æ. *pæna*, *pæniet*. illa autem *pane*, *panuria*, cum diphth. æ. non quòd alia eorum sit origo, sed quòd talem scripturam confirmant antiqua monumenta, veteresque membranæ. In his porro *sumsi*, *contemsi*, *comsi*, *promsi*, *demsi*: *sumtus*, *contemtus*, *comtus*, *promptus*, *demptus*. & in his *emtus*, *ademptus*, *exemptus*.

exemptus, interemptus, peremptus, primum antiquissimi Grammatici auctoritatem: deinde rationem, ac veritatem
 ipsam sum secutus. Marij igitur Victorini, qui Elij Donati fuit æqualis, hæc verba sunt in lib. e orthographia.
Nam hiems, & sumpsit, & insumsit, & demsit, sine dubio per m. s. scribetis: & quando in harum vocum mentionem in-
cidimus, nec consumpsimus, nec empium, nec redemptum, nec temptat, nec attemptat, & similia istis, p. s. scribetis vi-
tiore, sed, ut ego scripsi, iuxta m. s. ponetis. Multum quidem apud nos valere debet tanti Grammatici sententia, at-
 que auctoritas: sed, si quis huius scripturæ rationem quoque flagitabit, eaverdo est in promptu posita, minimè
 que obscura. Sed priusquam progrediar longius, etiam atque etiam abs te peto, lector humane, ut tibi hoc
 persuadeas, me & officio adductum, & necessitate quadam coactum de his rebus, quæ Grammaticorum sunt,
 hoc loco disputare. Nam, præterquam quod consilium meum harum vocum ita scribendarum tibi probatum
 esse volo, quidam amicus meus, vir cum primis doctus, cum mihi prorsus assentiretur, rogavit me, ut tibi huius
 consilij, factique mei rationem exponerem. Non debet igitur supinum à sui præteriti vel legi vel natura dis-
 crepare, neque ullam omnino litteram, quæ in præsentis, aut in præteriti non fuerit, assumere præter eas, quæ
 supinorum sunt propriæ, quales sunt s, & t. nam in duplici x potestates inest. Cum igitur hæc verba *emo, redi-*
mo, adimo, eximo, interimo, perimo & in præsentibus, & in præteritis littera p vacent: supina quoque eadem vacan-
 re debent: itaque scribenda sunt, *emum, redemum, ademum, &c.* De his autem, *sumo, promo, mmo, como, de-*
mo, & similibus, dico præter naturam liquidæ m. quæ est horum verborum littera quodammodo genitilis, id
 est, à qua ceteri modi, ceteraque tempora oriuntur, ac gignuntur, quam Græci characteristicam appellant, dico
 inquam, præter illius litteræ naturam, p. in eorum præteritis, & supinis interponi. Nam liquidam, quæ fuit in
 præsentis, vel periti in præterito, ut *premo pressi*, vel, si forte servatur, nullam præterea assumit consonantem: ut
emo emi, gemo gemui, idemque de liquidâ n. sentiendum: ut *sino sinsi, pono posui, sperno spreni*: in quibus perit: *ca-*
no cecini, geno, seu gigno, genui: in quibus retinetur. P. autem in præteritis eorum verborum duntaxat inter-
 cedit, quorum in præsentis vel b. inerat, vel hoc ipsum p. qualia sunt *sorbeo, scribo, nubo, sculpo, carpo, rapio*.
 Nam b & p litteræ sunt inter se affines, & cognatæ: faciliusque altera in alterius locum migrat. quod item de m
 & p dici non potest: quæ litteræ ita sunt inter se dissimiles, & dispares, ut altera cum altera nunquam commu-
 tari possit. Iam verò, in quorum verborum præteritis p inest, ut in his *sorpsi, scripsi, nupsi, sculpsi, carpsi, rapui*, & simil.
 etiam in eorumdem supinis reperitur, ut *sorptum, scriptum, nuptum, sculptum, carptum, raptum*, & mil. alioqui
 nullum eius in supino vestigium apparere debet. Neque me movet alius quidam nobilis grammicus, qui tra-
 didit m ante t sine p propter euphonia, scribi non solere. Atqui cacophonia est potius, multo em lenior, &
 facilior, & suavior pronuntiatio est harum vocum ita scriptarum sine p. *sumptum, contentum, pronum, &c.* Eo
 autem tempore nata est hæc vitiosa scribendi consuetudo, quo tempore barbaries, ignorantiaq: Latini ser-
 monis non modò Galliam nostram, verum etiam Italiam, ceterasque orbis terrarum partes occupavit: & qui-
 dem ex eorum inepta opinione nata, qui arbitrabantur, m ante s & t sine p neque scribi debere, neque pronun-
 tiari posse. Ididem horum vocabulorum fœdissima, & corruptissima scriptura manavit: quæ etiam in quibus-
 dam libris manū scriptis, atque adeò in nonnullis veterum marmorum fragmentis reperitur, *hiem, contempno,*
dampnatus, antempna, sollempnis, alumpnus, temptare, Pomptina tribus, quæ nondum me puero è libris, qui tunc
 typis excudebantur, penitus erat sublata: nunc autem ab omnibus viris litteratis repudiata, ab omnibus libris
 vulgaris funditus deleta est. Quod si huiusmodi scripturæ mædum, ac vitium in his vocibus, veritatem expugnan-
 te, ac pervincente correctum est, cur non item in illis *sumpsi, prompsi, contempsi*, & simil. in his, *empni, interem-*
ptum, & simil. corrigetur, cum eandem in utrisque rationem valere videamus? Ego quidem hanc peruer-
 sam scribendi consuetudinem, quæ usque ad hoc tempus in talibus vocibus hæret, nunc tandem, horatiam te-
 nebris ex Italia, Gallia, Germaniæque fugatis, litterarumque luce nationibus omnibus reddita, quæ medio cen-
 seo esse tollendam. Quod si qui a me dissentient, malentque in veteratum rudium sæculorum errorem pertina-
 citer defendere, quam vocem rationis audire: primum mei me facti conscientia consolabor, quod etiam in re
 levi, parvique momenti meam sententiam hominibus simpliciter, seduloque aperui: deinde ab illis petam, ut, si
 sibi licere volunt, cum vulgo sine metu reprehensionis errare, mihi liceat cum paucis doctis sine ulla teme-
 ritatis & auctoritatem Victorini, & rationem sequi. sed nimis multa de nugis. Nunc igitur Horianæ lyre
 modos, ac numeros audiamus. Vale.

CARMINVM LIBER I.

AD MÆCENATEM Ode i.

Alios alijs rebus duci : felyricorum versuum studio teneri.

A

MÆCENAS atavis edite regibus,
O & praesidium, & dulce decus meum:
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse iuvat, metâq; feruidis
Euitata rotis, palmâque nobilis
Terrarum dominos euehit ad Deos.
Hunc si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus:
Illum, si proprio condidit horreo

D

Quicquid de Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros: Attalicis condicionibus
Numquam dimoueas, ut trabe Cypria
Myrtoûm pauidus nauta secet mare.
B Luctantem Icarj's fluctibus Africum
Mercator metuens, otium, & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rateis
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido demere de die
Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput sacra.
Multos castra iuuant, & lituo tubæ
Permistus sonitus, bellâque matribus
Detestata manet sub Ioue frigido
Venator, teneræ coniugis immemor,
Seu visa est catulis cerua fidelibus,
C Seu rupit tereteis Marsus aper plagas.
Me doctarum edera præmia frontium
Dijs miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharûmq; leues cum Satyris chori,
Secernunt populo, si neque tibus
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Lesboûm refugit tendere barbiton.
Quod si me Lyricis vatibus inseres,
Sublimi feriam sidera vertice.

MÆCENAS] In omnibus fere
manuscriptis codicibus, qui-
bus usus sum, nomen Mæce-
nas scriptum reperi & in pri-
ma & in secunda syllaba sine
diphthongo: quam scriptu-
ram tametsi non probem o-
mni ex parte, sequor in eo ta-

E

men, quod secunda per e, vocalem, non ut vulgò,
per æ diphthongum scribitur. adiuuat me codex
orationum M. Tullij Ciceronis calamo exaratus
in Cluentiana: quo loco scriptum etiam est hoc
nomen sine diphthongo in vtrâque syllaba. Iam
verò quod ad primam attinet, Græcorum histori-
corum auctoritate moueor, apud quos Μακρίνας
per æ diphthongum scribi solet in ea syllaba, ut in
secunda per η, quæ vocalis vertitur in e longum:
& item apud Suidam, in ijs vocibus, quarum syl-
laba prima est μ cum diphth. α. Quin Ælianus,
qui cum Romanus esset, Græcè scripsit, lib. 12.
Ποικίλ. 150p. hanc scripturam retinet. Præterea ap-
ud P. Victorem lib. de regionibus orbis, & Prisci-
anum libro de accentibus in exempl. Aldinis sine
vlla varietate perpetuò ita scriptum est hoc no-
men. Vnius præterea marmoris antiqui testimo-
nium producam, quod Romæ visitur in ædibus
Fulconum, è regione ædium Farnesianarum: in
quo hæc sunt incisa, LIBERTORVM ET LI-
BERTARVM C. MÆCENATIS L.
F. POMT. POSTERISQVE EORVM,
ET QVI AD ID TVENDVM CON-
TVLERVNT, CONTVLERINT. Fue-
runt autem Mæcenates ordinis equestris, quem-
admodum declarat M. Tull. in ea oratione, quam
modò commemoravi, his verbis, Tunc C. Flavi-
us Pusio, Cn. Titinius, C. Mæcenas, illa robora pop.
Rom. ceterique huiusmodi ordinis, non fecerunt i-
dem, quod nunc Cluentius, &c. Horatius ipse mul-
tis locis hunc Mæcenatem, equitem appellat, ut

F

b

Od. xx.

A Od. xx. huius lib. *datus in theatro Cum tibi planctus, Care Macenas eques, &c.* & Od. xvi. lib. 3. *iure perhorru Latè conspicuū tollere verticem, Macenas equitum decus.* De eodem sic C. Velleius Paterculus, *Tunc urbis custodij prepositus C. Macenas, equestri, sed splendido genere natus, vir, ubi res vigiliam exigeret, sanè ex somnis, providens, atque agendi sciens: simul verò aliquid ex negotio remitti posset, otio ac molitij pane ultra faminam fluens, non minus Agrippa Casari carus, sed minus honoratus: quippe vixit angusto clauo pane contentus: & maiora consequi potuit, sed non concupivit.*

A T A V I S] atauum ait esse dictum Nonius Marcell. quasi tatam aui, id est, patrem. *Pueri enim, inquit, paruuli patres tatas, matres mammas appellat.* Varro Bimargo. *Aui & atqui nostri cum allium ac cepe eorum verba olerent, tamen optime animati erant.*

R E G I B V S] Etruscis. Od. xxix. lib. 3. *Tyrrena Regum progenies.* & Saty. 6. lib. 1. *Non, quia, Macenas, Lydorum quicquid Etruscos incoluit sineis, nemo generosior est te, &c.* & Od. xx. huius lib. *ut paterni fluminis ripa, &c.* & Propert. lib. 3. *Macenas eques Etrusco de sanguine regum, Inter fortunam qui cupis esse tuam, &c.*

O E T P R A E S I D I V M] sic epist. 1. lib. 1. *verū tutela mearum Cum sis, &c.* Ponitur autem hoc loco praesidij nomen translātē, ut & epist. 2. ad Lol. lib. 1. *Tuterisque tuo fidentem praesidio, &c.* & Od. 1. lib. 2. *Insigne mestis praesidium reis.* & Od. v. huius lib. *Ne quicquam Veneris praesidio ferox.* & Od. 29. lib. 3. *Tunc me biremis praesidio scapha Tutum per Aegeos tumultus Aura feret.* proprie epistola 11. lib. 2. *Praesidium regale loco deiecit.*

D E C V S] ornamentum. Nam & M. Tull. saepenumero haec duo coniungit, praesidium, & ornamentum. sic & Virgil. ad Mac. Georg. 2. *O decus, o fama meritò pars maxima nostrae.* & Propertius lib. 3. *Macenas nostra pars inuidiosa iuuenta: Et vita & mortis gloria iusta mea.*

S V N T Q V O S C V R R I C.] id est, sunt qui delectantur equorum alendorum & certaminum curulium studio ob victorias Olympicas, quae omnium erant clarissimae. curriculum autem nomine, malim hoc loco currū significari, quam spatium, in quo curritur, Festo autore fretus, qui curriculum a curru diminutum esse scribit.

P V L V E R E M O L Y M P.] equorum cursu pulvis excitatur. Itaque ex eo, quod subsequitur, id, quod antecedit, intelligere debemus. sic 11. 4. in certamine illo equestri, quod instituit Achilles in funere Patrocli, magna vis pulueris attollitur. *ἔπειτα δὲ σέρνοισι κοινὴν ἰσάτην ἀειρομένην.* id est, sub pectoribus autem pulvis sublatu stabat. & paullo post utitur Homerus verbo *κοινοῦντες*, quod idem ferè valet, quod puluerem colligentes. *οἱ δ' ἐπέπνυτο κοινοῦντες πεδίον.* Sic Virgil. lib. 3. Georgic. *infula nimbus arena Tollitur.* Quidam hoc referunt ad puluerem corporibus aspersum, seu corpora puluere inquinata, quale est illud Od. 1. lib. 2. *Audire magnos iam video duces. Non indecoro puluere sordidos, &c.* Certamen porro Olympicum ab Hercule fuisse institutum post Augeam deuictum,

Elida direptam ac vastatam, Phyleum restitutum, D atque in patrio regno collocatum, cum virorum penuriam, quam belli calamitas effecerat, eorum, qui in acie ceciderant, vxoribus cum reliquijs exercitus commisceri iussis, expleuisset, scribunt Homeri interpretes 11. 1. Iam Pausanias in Eliacis tradit xxvi. Olympiade ceptum esse Olympiae equorum aduultorum cursu certari, Thebanumque Pagondam pronunciatum esse victorem. Paterculus autem Olympicorum certaminum auctorem Iphitum quendam Eleum fuisse tradit. Quiequos hoc animo alebant, ut Olympiae certarent, dicebantur à Græcis *ἰπποπόρφειν* & *πυρρῆν*.

C O L L E G I S S E] Sic vititur hoc verbo Saty. 4. lib. 1. *quin per mala praecepta Fertur, uti pulvis collectus turbine.* alibi aliter: ut epist. 2. lib. 1. *Auriculas citharae collecta sorde dolentis.* & x. *Imperat, aut seruit collecta pecunia cuique.* & xi. *nec qui Frigus collegit, furnos & balnea vitat, &c.* & xii. *Fructibus Agrippa Siculis, quos colligit Icci, &c.* & xv. *collectosne bibant imbreis.* & 2. libri 2. *collecta viatica multis Erumnis.* sic Virg. Melib. *Aut si, nox pluuiam ne colligat ante, veremur.* & Lucret. lib. 1. *Quod calor a medio fugiens ibi colligat igneis.*

M E T A Q V E F E R V I D I S E V I T A T A R O T I S] eo ipso 11. 4. libro, quem modò testem produxi, Nestor Antilocho filio quadrigarum curriculum agitaturò tum alia, tum haec in primis praecipit, ut equum dexterem stimulet, eique habenas laxet: det operam, ut sinistrior ita metæ appropinquet, ut modiolus rotæ summam metam attingere quidem videatur: sed non tangat tamen, ne & equos vulneret, & currum effringat. Versus Homeri ascribam non solum ut quiuis intelligat, quàm fuerit cursoribus illis metæ tactus periculosus ac fugiendus, verum etiam ut hic locus aliquantùm illustretur. *τῷ δὲ μάλ' ἐγχεῖν φάσ' ἐλάαν ῥέδον ἄρμα καὶ ἵππους. Αὐτὸς δὲ κληθῆναι εὐπλέκτω ἐνὶ δίσκῳ Ἡκ' ἐπ' ἀριστερὰ τοῖν, ἀπὸ δὲ δεξιῶν ἵππων Κένσεο μοκλήσας, εἴξαι τε οἱ ἡνία χροῖν.* Εννύση δὲ τοῖ ἵππους ἀριστερὸς ἐγχεῖν φησὶ. *Ὡς αὖ τοι πλῆμνι τε δόσσονται ἄκρον ἡέδαυ Κύκλου ποιητῆο, λίθῳ δ' ἀλέαδαι ἐπαυρεῖν, Μήπως ἵππους τε τρώσῃς, κατὰ δ' ἄρματα ἄλῃς,* id est, huic metæ valde appropinquans ad eam quàm proximè currum & equos impelle. Tu ipse autem in curru bene compacto incumbito. paulum in partem sinistram horum. ad dexterum equum pungito vociferans, eique manibus laxato habenas. Metæ autem equus sinisterior sic appropinquato, ut tibi rotæ modiolus summam quidem metam attigisse videatur, sed lapidis tactum vites tamen: ne quo pacto & equos vulneres, & currum perfringas. Sophocles autem in Electra sic describit certamen equestre, seu curule, ut pene oculis cernere videamur. Eo loco Pseudorestes ille cum laxata laua habena alter ex equis cursum suum inflexisset, imprudens ad summam columnam offendit: quo facto modiolos rotarum, axemque perfregit, ipse è curru ex cussus est. Equi autem eo collapsi, lorisque disruptis implicato, per medium Circum fugientes diuersi abierunt, atque ita aurigam suum dilacerarunt, ut represso

A presso tandem à ceteris aurigis equorum cursu, solutus & explicatus ille à nemine suorum agnosceretur. Versus eos duntaxat ascribam, qui ad hunc locum pertinent: Επειτα λύων νῆσαν ἀριστεράν Κάμπιοντος ἵππευ λαμβάνει σῆλιν ἀκραν Πάισας ἔθραυσεν δ' ἄλκονος, μέσας Χνόας, Κεῖξ ἀνὰ πύργον ὠλισθεῖ, συνδ' ἐλίσσεται Τμητοῖς ἱμάσι, τὸ δὲ πῖπλοντος πέδω Πῶλοι διεσπάρησαν εἰς μέσον δρόμον. eodem pertinent illa Theocriti εἰδ. λα. ἵππους δ' ἐξέλασσαι ὕψ' ἄρμα π. καὶ περὶ νύσσαν Ἀσφαλέως κάμπιοντα προχῶ σὺργα φυλάξαι Ἀμφιτρύων ὄν παῖδα φίλα φρονέων ἐδίδασκεν Αὐτός. docuerat (inquit) Amphitryo ipse filium suum ita equos currui iunctos agitare, rotæque modiolum circum metam inflectere, ut eam vitaret. Videtur mihi etiam M. Tullius in oratione pro M. Cælio, quo loco adolescentiæ voluptates, ac libidines extenuat, postulatque à iudicibus, ne vicinitas, & familiaritas Clodia, mulieris impudicæ, Cælio fraudi sit, ad hunc flexum tantopere in certaminibus illis periculofum, respexisse. sic enim ille, *In hoc flexu ætatis (nihil enim occultabo) fretus humanitate ac sapientia vestra) fama adolescentis hæsit ad metas, notitia noua mulieris, & infelici vicinitate, & insolentia voluptatum.* Et item Eurip. in Hippol. coron. Τέλος δὲ κάμψαμι, ὥσπερ ἠρξάμεθα, βίη, id est, detur mihi vitæ finem ita, ut cæpi, flectere. quod valet, contingat mihi mors vitæ consentanea. metam in epist. de arte poët. pro calce stadij usurpauit. *Qui cupit optatam cursu contingere metam, Multa tulit, fecitque puer.*

FERVIDIS] sic Virgil. Æneid. 2. *Frenæque feruenteisque rotas.* Idem Georgic. 3. *volat vir feruidus axis.*

HUNC SI MOBILIVM] eo libentius *mobilem* lego, non *nobilem*, quod hanc scripturam & Porphy. agnoscit, & nostræ ætatis viri doctissimi probant. Mobileis autem, Quirites appellat Horatius propter comitiorum inconstantiam, & varietatem, populique Rom. in suffragijs ferendis leuitatem, quam pluribus locis declarat M. Tullius, ut in orat. pro Murena his verbis, *Quod enim frētum, quem Euripum tot motus, tantas, tam varias habere putatis agitationes fluctuum, quantas perturbationes, & quantos æstus habet ratio comitiorum? Dies intermissus vnus, aut nox interposita sepe perturbat omnia, & totam opinionem parua nonnumquam commutat aura rumoris, &c.* & item pro Plan. cio. *Non enim comitijs indicat semper populus, sed mouetur plerunque gratia: cedit precibus, facit eos, à quibus est maxime ambitus: denique si indicat, non dilectum, aut sapientia ducitur ad indicandum, sed impetu nonnumquam, & quadam etiam temeritate, &c.* quæ fuerant à M. Antonio Mureto annotata. sed quod idem Muretus scripturam *nobilem* incircò reiecit, quod in mandandis honoribus non modò nobiles, sed etiam humiles & obscuri, & plebei ius suffragij habebant, ea ratio apud me non admodum valeret. Nam Quiritum nobilitas, penditur & spectatur non ex ordine, sed ex vniuersi populi antiquitate: quæ sanè à Quirino, id est, Romulo Romani generis auctore ducitur. magis me mouet quod epichetum *nobilem* hoc loco mihi videtur & otiosum, neque satis conso-

num: otiosum, quia nobilitatem populi Romani hic commemorare superuacaneum est: non est autem consonum, quia absurdum videtur, cum turbam dicat, nobilitatem ascribere. Contra cum turba & mobilitas aptissimè vnà cohærant: loquatur autem Horatius de suffragijs & comitijs, quibus nihil est incertius, nihil mutabilius, & in quibus magni corporum & animorum motus versantur, vox *mobilem* mihi videtur huic loco valdè conuenire. Nam nomen *mobilis* non ad res inanimas tantum pertinet, ut Od. vii. lib. 1. *mobilebus pomaria riuus, &c.* & Od. xxiii. *Nam seu mobilebus veris inhorruit Aduentus folijs.* & Satyr. vii. lib. 2. *ut nervis alienis mobile lignum.* & epist. ad August. *puncto mobilis hora:* verum etiam ad animum, ut Q. Metell. ad Cicer. lib. 5. epist. *Te tam mobili in me, meoque esse animo non sperabam,* & Cicero ad Metell. secunda eius libri epist. *nec in te, ut scribis, animo fui mobili, sed ita stabili, ut in mea erga te voluntate, etiam desertus ab officijs tuis, permanerem.* Idem pro Q. Rosc. Com. *quem hominem? leuem? immo grauissimum. mobilem? immo constantissimum.* Cæsar lib. 3. de bell. Gall. *Itaque cum intelligeret, omnes ferè Gallos nouis rebus studere, & ad bellum mobilitate, celeritateque excitari, &c.* Idem lib. 4. *mobileis in consilijs capiendis appellat.* Hor. lib. de Arte poët. *Mobilebusque decor naturis dandus & annis.*

TERGEMINIS TOLLERE HONORIBVS] Cogor hic ab ijs dissentire, qui tergeminos honores accipiunt quæsturam, tribunatum plebis, ædilitatem maiorem, præturam, consulatum, censuram. Nam tergemini non sex, aut senos: sed treis, aut ternos significant. declarant tergemini Horatij, & tergemini Curiatij. addè Geryonem tergeminum, cui tria corpora fuisse confictum est à poetis: quem idcirco ter amplum idè Horat. appellat Od. xiiii. lib. 2. Lucret. lib. 5. *Quid ve tripeçtora tergemini vis Geryonai?* Virgil. lib. 8. *Nam maximus ultor Tergemini nece Geryonis, &c.* Accedat triceps Cerberus, de quo sic Tibullus eleg. iiii. lib. 3. *Nec canis anguinea redimitus terga caterua, Cui tres sunt lingua, tergeminumque caput.* Hoc igitur positum sit, per tergeminos honores vel treis magistratus significari, non sex: vel, quod magis probo, amplissimos & maximos honores. si treis, qui sint hi, videamus. Honorum gradus sunt hi, quæstura, ædilitas maior, (nisi cum tribunatus interponebatur,) prætura, consulatus. quod & M. Tullius declarat in Lucullo. *In Asiam quæstor profectus sum, deinde absens ædilis factus, continuo prætor, post in Africam, inde ad consulatum.* & T. Liuius lib. 32. *annalium. Comitia per M. Fulvium, & M. Curium tribunos plebis impediebantur, quod T. Quintium Flamini consulatum ex quæstura petere non patiebantur. Iam ædilitatem, præturamque fastidiri, nec per honorum gradus documentum sui danteis nobilibus tendere ad consulatum, sed transcendendo medio summa imis continuare.* De censura & dictatura quid attinet dicere? cum dictatura quidem difficilior tantum & turbulentis reipub. temporibus adhiberi solita sit: censoria autem notatio, neque impedi-

4
A mento cuiquam fuerit unquam, quo minus eius ratio haberetur in petendis honoribus, & nonnumquam de rep. sublata sit: censores denique ipsi subscriptione censoria sibi standum esse nunquam existimarint, ut ostendit M. Tull. in Cluentiana? Adde quod ex censura nihil ad dignitatem hominis consularis accedere potest, cum scribat M. Tull. in Planciana, honorum populi finem esse consulatum. His igitur positis existimarim ternarium numerum hoc loco, vel simpliciter & literate & proprie accipiendum: vel translate & proverbij loco. Si simpliciter & proprie placebit accipi, tergeminos honores intelligemus adilitatem maiorem, praetura, consulatum. Quod si quis quarat quamobrem quaesturam e numero trium honorum tollam, praesertim cum primus magistratus urbanus nominetur, & M. Tull. Ver. VII. honoris nomine afficiat his verbis, *ita sum quaestor factus, ut mihi hunc honorem non delatum, sed commissum arbitrer*: respondebo, magistratum quidem fuisse, & honorem, sed non curulem, & minimae auctoritatis, nulliusque ferè Imperij. Ita que idem M. Tull. lib. 2. accusat. primum honoris gradum nominat, non honorem. deinde quaestores dabantur praetoribus & consulibus tanquam adiutores, & administris quidam. Praeterea quaestori praetor parentis erat loco, & quaestor praetori, liberorum, ut ex multis M. Tullij locis intelligere licet. Tum verò quaestorem praetor poterat coercere, quin etiam homini privato licebat eum in ius vocare. Neque autem vocationem, neque prehensionem in urbe habebat: ergo neque lictorem, neque viatorem, ut scribit A. Gellius ex Varrone: quod tamen verum non est. nam fasces & lictores habuisse perspicuum est ex oratione pro Plancio. Postremò fortasse dici potest, quaestorem non habuisse sententiae in senatu dicenda potestatem: sed tantummodo pedibus in aliorum sententiam discedere solitum esse: quare tamen nihil affirmo. agere quidem cum populo, & contionem habere suo iure non poterat. neque est quod quisquam mihi dicat, ei, qui quaestor non fuisset, non licuisse maiores petere magistratus: ergo quaesturam suam in honoribus locum debere obtinere. ad hoc enim respondebo tanto magis eam in enumerandis honoribus nobis praetermittere licere, propterea quod etiam si non numeretur, reliquos magistratus tamen antecessisse intelligatur. De adilitate maiore autem cum multa dici possint, quamobrem in honorum numero sit habenda, tum ea multum valent, quae scribit M. Tull. lib. 5. accusat. de sua adilitate verba faciens: *Obearum rerum laborem & sollicitudinem fructus illos datos, antiquiorem in senatu sententia dicenda locum, togam praetextam, sellam curulem, ius, imagines ad memoriam, posteritatemque prodendam*. Nam ex illo loco perspicuum esse potest, quantum dignitatis atque amplitudinis afferat adilitas. Praeterea adili contionem aduocare, & cum populo agere licebat, quod non nisi maiori magistratui licebat. Quamvis autem praetura & consulatum obtinere poterat, qui adilitatem non gessisset: saepe tamen accide-

bat, ut offenderetur populus, si quis adilitatem non petuisset. Nam in suspensionem illiberalitatis & avaritiae veniebat: quod declarat locus ille Ciceronis lib. de Offic. secundo his verbis, *Vitanda tamen est suspicio avaritiae. Nam Mamercus, homini ditissimo praetermissio adilitatis consulatus repulsa attulit*. Ne illud quidem me mouet, quod multi adilitatis repulsa passi, praetores & consules facti sunt. Id enim comitiorum inconstantia, populiue leuitati ascribendum est. Postremò M. Tull. ostendit lib. 3. de legibus, adilitatem, primum ascensum fuisse ad amplioris honoris gradum. Iam verò de praetura quin ea secundum locum suo quodammodo iure sibi vendicet, nemo, opinor, dubitabit. Praetores enim absentibus consulibus consulare munus obtinebant more maiorum, ut scribit M. Tull. epist. ad Plancum lib. 10. & T. Livius lib. 7. tradit praetores dictos & habitos esse consulum collegas. Sequitur consulatus, quem honorum populi finem fuisse paulo ante ex M. Tullio diximus. Ex superioribus igitur colligi potest per tergeminos honores ab Horatio significari adilitatem, praetura, consulatum: vel, si quis adilitatem praetermitti potuisse impune contenderet, quaesturam, praetura, consulatum. Tribunatus portò quamvis fuerit magistratus sacrosanctus, & auxilij causa ab initio comparatus, non erat tamen necesse, eum, qui praetura, aut consulatum petiturus esset, tribunatum gessisse. Praeterea tribunatus multis annis post urbem conditam, ex dissensione senatorum & plebis natus, & saepe intermissus est, ut ex T. Livio intelligere licet. Quod item ostendit M. Tullius Verr. II. vel potius proœmio accus. Verr. his verbis, *Ipsè denique Pompeius cum primum contionem habuit: ubi (id quod maxime expectari videbatur) ostendit, se tribuniciam potestatem restitutum, factus est in eo strepitus & grata contionis admurmuratio*. Deinde tribunatum nemini, nisi qui e plebeia esset familia, capere licebat. deinde tribunatum petebat ferè homines populares, & ab optimatum consilio & secta remoti. Si igitur proprie tergeminos accipiemus, tres eos, quos dixi, honores intelligemus, Sin translate & *μωστριονδως* accipiemus per tergeminos honores, legitimum quendam, & iustum, & absolutum honorum numerum intelligemus, seu potius, ut supra dixi, summos & amplissimos honores, ut adilitatem maiorem, praetura, consulatum, &c. quemadmodum saepe apud poetas Græcos & Latinos *τρεῖς*, & ter, usurpatum videmus pro multum, & saepe. Hom. Od. ε. *τρεῖς μάχαρες Δαναοὶ καὶ τετρεῖς* quod Virgil. expressit primo Æneid. & Hor. Od. XIII. huius libri, *felices ter & amplius, Quos irrupta tenet copula*. & apud Æsch. in Prometh. *κακῶν τελευτῆς*. sic Od. XXVIII. eiusdem, *licebit Iniecto ter pulvere curras*. & Od. XVII. secundi, *Latum theatris ter crepuit sonum*. & Od. tertia lib. 3. *Ter si resurgat murus aëneus*. & Od. XVIII. *Gaudet inuisam pepulisse fossor Ter pede terram*. & Od. XXI. *Qua laboranteis vtero puellas Ter vocata audis*. & Od. XVII. lib. 2. *Cum populus frequens Latum theatris Ter crepuit sonum*. Atque hoc ex eo natum, quod numero ternatio in

sacris,

A facris, in rebus diuinis, atque adeò in carminibus & excantationibus utebantur, tanquam naturæ diuinæ accommodatissimo, & gratissimo. Theoc. *φαρμακέντρ. Ες τρίς δ' ὀπασάνδω, καὶ τρίς τὰ δὲ πότνια φωνῶ.* quale est illud Virgilij in sua pharmac. *Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore Licia circundo,* &c. sic Tib. eleg. secunda lib. 1. *Ter cane, ter ditis despuce carminibus.* Etiam oratores vsurpant, vt Demosth. *περὶ ὧν ἀπορέσθ. πρὸς ἑλ. ἀπαξ δ' ὀπλωλέναι δίκας,* id est, dignus, quiter, non semel moriatur. Errant autem vehementer qui per tergeminos honores, maximos & sapius iteratos populi plausus significari putant. TOLLERE HONORIB.] Vel dixit tollere honoribus pro eo quod est, tollere ad honores, vel ita, vt dicimus ferre & tollere laudibus. sic enim Od. XXI. huius lib. *Vos tempe totidem tollite laudibus.*

SI PROPRIO COND. HORR.] id est, si quamplurima fructuosissimorum agrorum habet iugera, si copiosus & diues est arator. ita vitur eo dem verbo epist. ad August. lib. 2. *Conditapost frumenta leuantes tempore festo Corpus, & ipsum animi spe finis duraferentem.*

B QVICQVID DE LIBYCIS VER. AR.] Libyam seu Africam numerant scriptores in regionibus frumenti fertilissimis: eò respiciens, dixit Sat. 3. lib. 2. *Frumenti quantum metit Africa.* & Martial. lib. 6. *Possideat Libycas messeis Hermumq, Tagumque, &c.* Seneca Thyeste. *Non quicquid Libycis terit Fenuens area messibus.* Ennius Satyr. lib. 3. *Lati campi, quos gerit Africa terrapolitos.*

ATTALICIS CONDICIONIBVS.] id est, opulentissimis atque amplissimis condicionibus, & vel regno Asiæ proposito, vel Asiaticis opibus oblatis, numquam neque huic ambizioso præsertim apud populum gratiofo, neque illi aratori præsertim abundanti, & copioso, persuadeas vt suo studio, vitæque instituto relicto, navigationis periculum quæstus causa subire velit. Fuit autem Attalus rex Pergami, & totius Asiæ, qui populum Rom. fecit heredem. de quo plura ad Od. XVIII. lib. 2.

C NVMQVAM DIMOVEAS] sic quidem scriptum reperi in libris omnibus manu scriptis, sed malim legi *demoueas*, vt hæc sit sententia: nunquam eum de suo instituto sententiæ deducas, aut demoueas. Non dubium est autem, quin hoc verbum non apud hunc poetam solum, verum etiam apud M. Tull. permultis locis ita sit emendandum. Vt in orat. contra Rul. *ex ea possessione remp. demouere.* & parad. *de sententia demouere.* & Philip. quarta, *Virtus est una altissimis defixa radicibus, que numquam vlla vi labefactari potest, numquam demoueri loco.*

TRABE CYPRIA] trabe, id est naui, hypallage. sic Virg. Æne. 3. *Vela damus, vastumque cana trabe currimus equor.* Sed quamobrem Cypria? quia Cyprus abundat materia opportuna atque vtili ad naueis ædificandas vel à carina vsque ad summam mali partem. Quidam tamē nauem intelligunt, totam ex trabibus cyprijs, id est, cypri arboris compactam.

MYRTOM] mare Myrtoum à Myrtoo

OEnomai auriga nominatum esse traditum est: quem Pelops ab Hippodamia falso apud se accusatum, quasi ei stuprum inferre conatus esset, cum illa absente Pelope Myrtoi complexum & concubitum vltro appetisset: in mare proximum è curru præcipitem deiecit. Verum Pausan. Arcadicis hæc non probat. vult enim, mare Myrtoum à muliere quadam Myrtone esse appellatū. Pausania verba sunt hæc, *Οὐκ αὖ οὐδὲ τὸ Μυρτώων δὲ τὸ Μυρτὸν πλὴν τῶ Ερμῆ φαίνεται κεκλημένον, ἀρχόμενον τε δὲ τὸ Εὐβοίας, καὶ παρ' Ελένῳ ἐρήμην ἦσαν κατ' ἥκον εἰς τὸ Αἰγαῖον, ἀλλὰ μοι δοκῶσιν Εὐβοέων οἱ τὰ ἀρχαῖα μνημονεύοντες εἰκότα εἰρηκέναι, λέγοντες δὲ τὸ γυναικὸς Μυρτὸς τῇ πελάγει γερμέναι τὸ ὄνομα τῇ Μυρτῶ. id est, non igitur mare Myrtoum à Myrtilo Mercurij filio videri debeat appellatum, quod initium capit ab Eubœa, & præter Helenā, insulam desertam, vsque ad mare Ægæum pertinet: sed mihi videntur Eubœorum ij, qui res antiquas memoriæ prodiderunt, verisimilia quædam & probabilia dixisse, in eo quod tradiderunt mari Myrtoo nomen esse impositum à muliere quadam Myrtone. est autem mare Myrtoum maris Ægæi pars, & ita vndosum, procellosum, & naufragijs infestum. PAVIDVS NAVTA.] aptum epithetum. sic Od. XXIII. huius lib. *Ceruam pavidam:* & Od. I. epod. leporem pavidum appellat. pavidum autem hoc loco nau- tam dixit propter aduersas tempestates, & naufragij metum. alibi nautas auidos dicit, vt Oda XXVII. eiusdem libri, *Exitio est auidis maro nautis.**

LVCTANTEM ICARIIS.] participium luctantem cum dandi casu coniunxit, vt Od. III. huius lib. dixit, decertantem Aquilonibus, & ita de similibus sentient dum. lege quæ annotata sunt ad Od. VI. lib. 2. ibi, *viridique certat Baca Vena- fro.* Dædalum & Icarum eius filium post Pasiphaæ cum tauro concubitum, Minois iram fugienteis sese è Creta subduxisse, Icarumque Solis propinquitate alis colliquefactis, in mare subiectum decidisse, atque ab eo, mare Icarium esse nominatum, notius est, quàm vt inculcare debuerim. infra Od. I. lib. 4. *Ceratis ope Dædalæa Nititur pennis.* Est autem etiam mare Icarium, maris Ægæi pars.

AFRICVM] ventum ab occasu hiberno flantem: de quo Virg. lib. I. Æn. *Crebërque procellis Africus.*

INDOCILIS PAVP. PA.] id est, quineque aduersa tempestate, neque naufragio, neque vlllo alio navigationis incommodo patientiam paupertatis doceri potest. Hæc quidem est nominis, *indocilis*, propria significatio, sed vsurpauit M. Tul. pro eo, quod Græci *ἀδιδάκτων* dicunt, in Lucullo, his verbis: *Sed incredibilis quadam ingenij magnitudo non desiderauit indocilem vsus disciplinam.* disciplinam vsus, indocilem dixit, quæ nullis præceptis contineatur, quæ doceri non possit.

EST QUI NEC VETERIS] aliud hominum genus proponit, qui totam ætatem in comotationibus, in somno, in otio, & voluptatibus consumunt.

MASSICI] vinum Massicum posuit pro quo-
b iij uis

A uis vino generoso. Nascitur autem in Massicis montibus, qui sunt in Campania, de quibus Plin. lib. 3. cap. v. *Ab hoc sinu incipiunt vitiferi colles, & temuletia nobilis succo per omnes terras inchoat atque (ut veteres dixerunt) summum Liberi patris cum Cere re certamen. Hinc Setini & Cacubi obtenduntur agri. Huiusmodi Falerni, Caleni. Dein consurgunt, Mass. Gaurani, Surrentinique montes. Oda xxj. lib. 2. Quocunque lectum nomine Massicum, &c. & Sattyra 4. lib. 2. Massica si calo supponas vina sereno, &c. addidit nomen veteris quia vetustas vinum commendat, qua de re alibi dicemus.*

NEC PARTEM SOLIDO D.] demere partem de die solido idem valet, quod dicit Ode vii. lib. 2. frangere diem. Et solidum diem, siue integrum appellare malis, hic nominat, quo die nihil quis edit, nec bibit: ut Od. v. lib. 4. *dicimus integro Siccum manere die, &c.* Est autem frangere diem, opere & labore usitato, & quasi legitimo intermisso, atque interrupto, corpus cibo, & potione curare acreficere, Genioque indulgere. Solebant enim magna ex parte Romani illi veteres totum ferè diem in rebus agendis ponere: sub vesperum autem, aut certè post meridiem corpora curare, vinoque, & epulis operam dare. Significat igitur, nonnullos adeò non esse vel in rep. administranda, vel in re familiari tuenda, vel in alijs studijs, & negotijs occupatos, ut multo malint magnam diei partem in conuiuijs, & cōpotationibus consumere, quàm fici, & ieiunijsque ad vesperum permanere. Eadem ratione videtur M. Tullius in epistola ad Papirium Pætum lib. 9. epist. integram famem appellare eam, quæ ad cenæ tempus perfertur, neq; vel tantillo cibo sedata, aut leuata est. *Integrā (inquit) famem adouum assero, ita usque ad assum vitulinum opera perducitur.* Quem igitur hic solidū diem nominat, Od. v. lib. 4. integrum appellat: & dies fractus opponitur integro, ut integer sit, de quo nihil sit detractum, quod in curando corpore ponatur: fractus autem, qui totus in negotio non sit positus, sed diuisus ita, ut eius pars vel multo maxima, vel quanta cunque sit, ad vinum, atq; epulas, eiusmodique delicias, & voluptates siue necessarias, siue non necessarias, conferatur.

C SPERNIT] videtur esse *μίσωμις* seu *ἐξείκλισις*, nō spernit, pro exoptat, concupiscit. ordo autem hic est, nec spernit pocula optimi vini veteris, nec spernit demere, id est, detrudere partem de die, & ad epulas ac voluptates conferre.

NUNC AD AQUÆ LENE CAPUT SAC.] aquam sacram, fontem intellige: qua de re mox dicemus. fontis caput autem, est fontis principium, & origo, vnde primum erumpit & manat aqua. Ex quo à capite arcessere, id est, ab ipso principio petere, seu repetere, & caput pro cuiusque rei principio, & origine. Cic. pro Plancio, *Sed si quid sine capite manabit, aut si quid erit eiusmodi, ut non extet auctor, qui audierit, &c.* & ib. caput & fontem coniungit. *Etenim ad caput, & ad fontem utriusque generis veniamus.* & pro Calio: *sin autem ut rinulus arcessitus, & ductus ab ipso capite accusationis vestra, letabor, &c.* & ibid. *horum duorum criminū video fontem, video auctorem, video certum nomē &c.*

caput. & lib. 2. de finib. *Atque ab isto capite fluere necesse est omnem rationem bonorum, & malorum.* Caput fluij autem est, quo in mare influit, quod ostium appellauit Virg. Georg. 4. *Tristis ad extremi sacri caput astitit amnis.* & Cæsar lib. 4. de bello Gall. loquens de Rheno, *Multisque capitibus in Oceanum influit.* Nam qui putant caput fluij, esse principium & originem fluij, errant: neque rectè explicant locum illum Virg. *Æneid. lib. 8. Hic mihi magna domus celsis caput vrbibus exit.* Per caput enim Roma significatur. Hoc modo autem Virgilij versus explicandus est. *Hic*, id est, non longè ab exitu meo, & ostio, quo in mare ingreditur, *magna domus mihi exit*, id est, oriri incipit: *celsis caput vrb.* id est, quæ futura est aliarū magnarum vrbium caput & princeps. Quod autem illi ex ijs quæ paulò post sequuntur, sententiam suam confirmari dicunt. *Quo te cumque lacus miserantem incommoda, &c.* Nihil dicunt, nam planè & perspicuè his verbis fons fluij significatur: quis negat? sed cum suprà dicat, *Hic mihi magna domus, &c.* Certum locum indicat Tiberis fluius, vbi domus sua futura sit, & caput vrbium. *Æneas autem cum ita loquitur, Quo te cumque lacus, &c.* incertum sibi esse significat vbi sit origo Tiberis. Præterea cum *Æneas* longissimè abesset ab origine & fonte Tiberis, non possunt illa verba, *Hic mihi magna domus*, de fonte fluij intelligi, utpote quæ locum propinquum indicant.

MULTOS CASTRA] multi castris, & studio rei militaris delectantur.

ET LITVO TVBÆ PERM. SON.] quem admodum hic tubæ sonitum cum lituo: ita Od. 1. lib. 2. lituorum strepitum cum cornuū murmure coniungit in describenda pugnae imagine, his verbis. *Iam nunc minaci murmure cornuum Perstringis aureis, iam litui strepunt.* solebant enim Romani nō solum tubis, verum etiam lituis acuerere militum animos, ex quo apud Tull. tuba belli ciuilis, & lituus professionis ad Pompeium, pro impulsore posita sunt. Verba Ciceronis sunt hæc in epist. ad Ampium Balb. lib. 6. epist. *qui tulissent acerbius veniam tibi dari, quem illi appellant tubam belli ciuilis.* idem lib. 11. epist. ad Attic. *Posteaque, quam mihi litera a Balbo Cornelio minore missa esset, illum existimare, Quintum fratrem lituum meae professionis fuisse (ita enim scripsi) &c.* eodem pertinent illa Virgil. Georg. 3. *Primus equi labor est, animos, atque arma videre Bellantum, lituosque pati.* & *Æneid. vi. de Miseno, Hectora circum, Et lituo pugnas insignis obibat, & hasta.* Vide Aul. Gell. lib. 1. cap. xi. Fuit autem & alius lituus in signe auguratus: de quo sic M. Tul. lib. 1. de diuinat. *Quid lituus iste vester, quod clarissimum est in signe auguratus? unde vobis est traditus? nempe eo Romulus regiones direxit tum, cum urbem condidit: qui quidem Romuli lituus, id est, incuruum, & leniter à summo inflexū bacillum, quod ab eius litui, quo canitur, similitudine nomen inuenit: cum situs esset in curia Saliorum, quæ est in Palatio, eaque deflagrasset, inuentus est integer.*

BELLA QVE MATRIBVS DETEST.] detestata posuit *ματρικῶς*, ut notat Priscian. lib. 8. matribus autem detestata bella dixit, propterea quod

A quòd in eis matres plerunque filijs orbantur. sic inf. Od. xvi. lib. epod. *Parentibusque abominatus Annibal.* eòdem pertinet illud Eurip. in Hecuba, πολλοὶ τ' ἐπὶ κράτει μήτηρ τέκνων θανόντων πίθεται Χέρα, δρῦ πτεταί τε παρὰ δαίμονον ὄνυχ' ἀπὸ πτεράων. quo rum verborum hæc ferè sententia est. canòque capiti mater manum infert liberis in bello mortuis, genasque lacerat vngue cruento. sic & Virgil. lib. ii. *Æneid. Hic matres, miseræq; nurus, hic cara sororum Pectora marentum, puerique parentibus orbi Dirum exsecrantur bellum.*

MANET SVB IOVE FRIGIDO] si dixisset, cubat sub Ioue frigido, verbum Græcum exprefisset αἰθριοκοιτῆ. Iam quod Iouem pro cælo posuit, vfitatum est omnibus poëtis Græcis & Latinis. Theocr. *ἐἰδ. δ. χ' ὁ ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἰθριος, ἄλλοκα δ' ὕει.* Nunc pluit, & claro nunc Iupiter æthere fulget. Virg. Georg. i. *Iupiter humidus Austris Denset, errant quæ raramodo, & quæ densa relaxat.* idem secund. *Etiam maturis metuendus Iupiter visis.* Hor. Od. xxi. huius lib. *Quod latus mundi nebula, malisq; Iupiter urget.* & Od. x. lib. 3. *puro numine Iupiter.* Od. xiii. epod. *Horrida tempestas cælum contraxit, & imbreis, Nivæque deducunt Iouem.* Catullus autem pro vento posuit: *sive utrumque Iupiter Simul secundus incidisset in pedem.* Iam verò notum est ita loqui Latinos, cælum graue, tenue, frigidum, caliginosum, crassum, humidum, potius quàm aër grauis, tenuis, &c. Profert autem hunc locum Seruius ad illum Virg. *Æneid. 3. modo Iupiter adsit.* & *sub Ioue* interpretatur ὑπὸ διῷ, seu sub diuo. profert & ad illum *Æneid. 6. primisq; infaucibus Orci:* vbi dicit, Deum esse positum pro loco, ut cùm Iouem dicimus, & ætherem significamus.

VENATOR] sic Hom. de venatorib. ὁδυσσ. *ἰῶτα, οἱ τε καὶ ὕλιν Αλγία πάσ' ἔχουσιν κορυφὰς ὀρέων ἐφέποντες,* id est, qui in silua dolores perferunt, dum in summis montibus versantur. & M. Tull. lib. 2. *Tuscul. Pernoctant venatores in niue, in montibus vrisepatiuntur.* Horat. Saty. ii. lib. i. *Leporem venator ut alta In niue sectatur.*

CATVLIS FIDELIB.] Canum fidelitatem, & studium venandi, pluribus verbis declarat M. Tull. lib. 2. de nat. deorum. *Canum tam fida custodia, tamque amans dominorum adulatio, tantumque odium in externos, & tam incredibilis ad inuestigandum sagacitas narium, tanta alacritas in venando, quid significat aliud, nisi ad hominum commoditates esse generatos?* vigilis appellat Horat. Ode xvi. lib. 3. *& vigilum canum Tristes excubie.* Vtrumq; coniunxit Lucret. lib. 5. *Et lenis omnia canum fido cum pectore corda.* Theocrit. *ἐἰδ. λβ.* hoc animal in primis ad hominum conuictum aptum ait esse, & prouidum, in eoq; iudicium duntaxat desiderat, quo discernat eos, in quos sæuire debeat, ab ijs, quib' eum parcere ac blandiri oporteat. sic Theo. *ὁ πόποι: οἶόν τοι θεοὶ ποίησαν ἀνακτες Θηρίων αἰθρώποισι μετιμμεναι, ὥς ἐπιμηδες. Εἰ δ' οἶκε φρένες ὡδὲ νοήμονες ἐνδοθεν ἦσαν. Ἡ δὲ δ' ὅτε χεὶρ χαλεπαίνε μεν, ὥτε καὶ ὕμν: Οὐκ αἰπὴ τ' ἡρώων τις ἐδὴρσεν ὡδὲ τιμῆς, &c.* quorum versuum hæc fere sententia est. O dii immortales. Qualem hanc bestiam dii finxerunt: quàm aptam ad hominū con-

uictum: quàm prouidam, & sagacem? Si ea in eo intelligentia esset, ut sciret cui irasci oporteat, cui non: nulla cum ea de principatu, & honore certaret. **MARSVS APER.]** Marfi Apuliæ populi.

ME DOCTARVM EDERÆ] ederæ præmia doctorum capitum, id est, doctorum virorum: nempe poetarum. nam poetæ victores coronis ederaeis donabantur. epist. ad Iulium Florum. lib. i. *seu condis amabile carmen, Prima feres edere victricis præmia.*

DIIS MISCENT SVPERIS] in Deorum me contubernio quodammodo collocant. Dijs me parem efficiunt.

NYMPHARVM QVE LEVES.] Nymphæ alia in nemoribus habitant: & hæc à Græcis αἰονίδες, id est, nemorales appellantur: alia in aquis, quæ naïdes, seu naïades, & hydriades communi & generali nomine dicuntur. sed harum alia sunt κρηνίδες Græcè, Latinè (si placet) fontanæ nominentur. alia ἐπιποταμίδες, liceat has fluuiatileis appellare. sunt & aliqua ἐπιμηλίδες seu ἐπιμηλιάδες (ut Paulus in Arcad.) quibus pecora sunt curæ: nonnullæ etiā ὀρεσιάδες, quæ montes incolunt. Nymphas ita definit Theocriti interpres *ἐἰδ. γ. Νύμφαι δ' εἰσὶ τὰ ἐν γυναικείῳ ὀρήματι ἐν τοῖς ὄρεσι φαινόμενα δαίμονια.* id est, Nymphæ autem sunt, quæ muliebri figura in montibus conspiciuntur dæmonia, seu deorum numina. Ac de Nymphis quidem sic Hom. *ἰλ. υ. Οὐτ' ἄρα Νυμφῶν, ταῖτ' ἄλσος καλὰ νέμονται, καὶ πηγὰς ποταμῶν, καὶ πείσεα ποίηεντα.* Veteres autem cùm omnium aquarum naturam, ut in qua præcipua vis insit alendi, atque augendi, diuinam existimabant, tum fluuiorum, & perennium fontium maximè. Ex quo & Nymphis naïadibus antra consecrabant, & eas maxima religione venerabantur & colebant.

Itaque Vlysem expectum, & patriam suam agnoscentem Homerus facit Nymphas manibus ad cælum sublatis ad hunc modum precantem, *Αὐτῆκα δὲ νύμφας ἠρήσατο χεῖρας ἀνασχών: Νύμφαι νηιάδες, κόραι Διὸς, ἔ ποτ' ἔρχομαι Οὐκιδ' ὕμν' ἐφάμην, νῦν δ' εὐχολῆς ἀγανῆσι Χαίρετ', ἀπὸρ καὶ δῶρα δίδωσθαι, ὥς τὸ πάροισιν.* quorum versuum hæc ferè sententia est. statim Nymphas manibus sublatis veneratus est. Nymphæ Naïades Iouis filia, desperabam me vñquam vos visurum. At nunc blandis precibus à me veneratæ, saluete. Porro etiam vobis dona largiemur, quæadmodū & antea. & ὁδυσσ. p. Vlyssæa Melanthio caprario calce percusso, Eumæus tametsi eum nondum agnosceret, tamen tam improba & petulanti in hospitem egentem iniuria & contumelia commotus, Nymphas fontium præfides & custodes precatur, ut si vñquam eas Vlysses piæ, religiosæque coluit, saluus in patriam reuertatur, ut illius insolentiam comprimat, iniuriamque hospitibus illatam vlciscatur. sic igitur Hom. *Νύμφαι κρηναίαι, κόραι Διὸς, εἰποτ' ὁδυσσεὺς γ' ἔμν' ἐπὶ μῆρι ἔκχευε καλὴ φάος πτόνι δῆμα, &c.* Theocritus autē Nymphas quædam facit Castalidas, tanquam Musas. sed nihil vetat, quo minus & fons Castalius suas Nymphas habeat. Ne hoc quidem præteribo, Nymphas terrorem injicere interdum, non solum agricolis, sed & quibuslibet alijs, eosque de

A gradu mentis deturbare. Vnde *νυμφόληπτοι* dicti, quos Latini Lymphatos appellant. quare de re dicemus ad Od. xxxvii. huiuslib.

SEcernunt populo] à vulgo separant, ut ceteris hominibus praestantem. Vtitur hoc verbo epist. de arte poet. *Publica privatis discernere.* & Ode iii. lib. 3. *Secernit Europen ab Afro.*

NEC POLYHYMNIA] apparet ex hoc loco Polyhymnia nomen ab hymno ductum esse. sed Lucianus lib. *ἡ ὀρχήστρων* vult *ἄπὸ τῆς μνησθῆναι*, his verbis καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς πολὺ μνησθῆναι, *ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς ποιεῖται, καὶ μνησθῆναι περὶ αὐτῆς.* & filiam eius Polymniam propitiam habere ei propositum est: & omnia memoria tenere conatur. Ex eo quidam censuerunt hoc loco legendum esse *πολυμνία*: quod nomen, quamque lectionem probarem, nisi codices omnes reclamarent. huic alij agriculturam, alij benè dicendi facultatem, alij artem gestu loquendi ascribunt: Horat. *ἔπαινον* nominis lecutus, lyram & cantum. Iam verò etiam Ovidius Polyhymniam dixit, ut annotat Muretus, *Diffensere Dea, quarum Polyhymnia cepit Prima.* & Virgil. in Ciri. *Nam verum fateamur: amat Polyhymnia verum.*

B LESBOVM] Propter Sapphonem & Alcaum.

QVOD SI ME LYRICIS] Quodd si me ad Poëtarum lyricorum numerum ascribes, &c. Inferes autem, scriptum reperi in tribus lib. Vaticanis. quam scripturam magnopere probo.

SVBLIMI FERIAM] non assentior ijs, qui hoc loco legi volunt, *sublimis*. Nam & reperi scriptum *sublimi* in omnibus ferè codicibus manuscriptis, & sublimi vertice ita dictum esse puto, ut Od. xxvi. lib. 3. *sublimi flagello.* Præterea, quod Germano Valenti Pimpuntio viro doctiss. videtur, fortasse loquendi figuram Homericam exprimere voluit, *Ἰλιάδ. δ. Οὐρανὸν ἐξ ἀνῆλθε καὶ πρὸς*: quod tamen Virgilius sic videtur Latine reddidisse: *caput inter nubila condit.* si quis tamen sublimis malet, non pugnabo. sic Ter. in And. *sublimem hunc intro rape, quantum potest.* id est, ita eum sublatum rape, ut terram non tangat. & Virg. *Æneid. 5. quem prapēs ab Ida Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger uncis.* Illud autem, quod est C Od. xv. huius libri *sublimi anhelitu*, translatum est. significat. n. anhelitū ex alto pectoris recessu ductum: quod contingit ijs, qui longo cursu defatigati, agrè animam recipiunt.

AD AVGVSTVM CÆSAREM. Ode. 2.

Deos omnes iratos esse Romanis, ob Cæsaris eadem: vnam imperij spem in Augusto constitutam.

I AM satis terris niuis, atque diræ
Grandinis misit pater, & rubente

Dextera sacras iaculatus arceis,
Terruit urbem:

Terruit genteis, graue ne rediret
Sæculum Pyrrhæ noua monstra quæstæ,
Omne cum Proteus pecus egit altos

Visere monteis:

Piscium & summa genus hæsit ulmo,
Nota quæ sedes fuerat columbis:
Et superiecto pauida natarunt

Æquore damæ.

Vidimus flauum Tiberim retortis
Littore Etrusco violenter undis,
Ire deiectum monumenta regis,

Templaque Veste:

Ille dum se nimium querenti
Lactat ultorem, vagus & sinistra
Labitur ripa, Ioue non probante, v-

Xorius amnis.

Audiet, ciueis acuisse ferrum,
Quo graues Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara inuentus.

Quem vocet diuum populus ruentis
Imperirebus? prece quæ fatigent
Virgines sanctæ minus audientem
Carmina Vestæ?

Cui dabit parteis scelus expiandi
Iupiter? tandem venias precamur,
Nube candenteis humeros amictus
Augur Apollo:

Sive tu mauis Erycina ridens,
Quam Iocus circumuolat, & Cupido,
Sive neglectum genus, & nepotes
Respicis auctor.

Heu nimis longo satiate ludo:
Quem iuuat clamor, galeæq; leues
Acer & Mauri peditis cruentum
Vultus in hostem.

Sive mutata iuuenem figura,
Ales in terris imitatis, alma
Filius Maia, patiens vocari
Cæsaris ultor:

Serus in calum redeas, diuq;

Latus

A *Latus intersis populo Quirini:
Néue te nostris vitijs iniquum
Ocyor aura*

*Tollat: hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici pater, atque princeps:
Neu sinas Medos equitare inultos
Te duce Caesar.*

RUBENTE DEXTERA.] per rubentem dexteram significat Horatius fulmen, aut certe dextram, qua Iupiter fulmina mittit, ut apud Virgil. Georg. 1. *Ipse pater media nimborum in nocte corusca Fulmina molitur dextra.* ubi tamen *corusca* coherere debet cum voce *fulmina* potius, quam cum voce *dextra*. sic Pindar. *ἐὶδ. 1. fulmen Iouis βέλος πυρ-πάλαμον* nominat: id est, telum igneum dextra contortum: Et Hesiodus, *κέραιον αἰθέρα δένει*: id est, fulmen rubicundum. Non temerè autem dixit sacras arceis fulmine esse percussas. hoc enim referendum est ad treis Iouis manubias: quarum maximæ sunt eæ, quæ cum igni veniunt. Dicuntur autem esse Iouis manubiæ tres, ut docet Festus. Vnæ minimæ, quæ monent tantum, placidæque sunt: alteræ, quæ maiores, & quæ veniunt cum fragore, discutiuntque aut diuellunt: tertiæ his ampliores, quæ cum igne veniunt: & quanquam nullum sine igne fulgur est, hæ tamen propriam differentiam habent, quod aut adurant, aut fuligine deformant, aut accendant, quæ statum mutant consilio deorum superiorum.

IACVLATVS ARCEIS.] Iaculari arceis pro petere, & ferire, cum Horatianum sit, tum minus est apud alios vsitatum. sic idem Ode xii. lib. 3. *iaculari cernos.* & Ode xvi. lib. 2. multa iaculari dixit per translationem pro multa petere, multaque sibi proponere, quæ quis consequi velit: quod Græci *τοχεύειν* dicunt. neque verò dubium est, quin Græcos imitatus, qui dicunt *βάλειν τὴν κεφαλὴν, τὸ τοχεύειν, τὸ ἵπαι, τὸ κερδαίνειν*, iaculandi verbum cum quarto casu rei, quæ petitur, iunxerit: quod item prior fecerat Lucret. lib. 4. *Sine puer membris muliebribus hunc iaculatur.* At Virg. aliter Æneid. 1. *iaculata e nubibus ignem.* & 11. *Vel Danaum Phrygiis iaculatus puppibus igneis:* & alibi, *iaculari montibus Ornos.* Idem tamen in Moreto, si modò eius auctor Virgilius est, hoc verbum ita usurpauit. *Sæpe viri nareis acer iaculatur aperas Spiritus.* Iam arces sacre cælo tactæ, funesta & dira portendunt. Sic M. Tullius. *Nam pater altitonans stellanti nixus Olympo, Ipse suos quondam tumulos, ac templa petiuit: Et Capitolinis iniecit sedibus igneis.* & Horat. Od. 12. lib. 1. *Tu parum castis inimica mittes Fulmina lucis.*

TERRUIT GENTEIS.] proximè dixerat terruit urbem, nempe Romam: nunc autem terruit genteis: quod longè illo superiore grauius & maius est.

SÆCVLVM PYRRHÆ.] Pyrrham Epimethei & Pandoræ filiam, Deucalionisque uxorem fuisse: eosque eluuiōis illius tempore Parnassum

montem omnium altissimum, vel (ut alij volunt) Lycorim, conscendisse, atque eò confugisse, ex interpretibus poetarum Græcorum, & Ouidio cognoscere licet. Aiunt autem alij, eluuiōem illam esse hominibus à Dijs inuictam propter Tantaliscelus, quæ Pelopem filium in minutas partes concisum, & coctum, eis comedendum apposuit: alij propter Lycaonis filiam, cum vellent Iupiter omnem hominum impietatem è terra funditus delere, atque extinguere: qua de re Pindarus *Ὀλυμπ. ἐὶδ. 8. Λέγονται μὲν χθονὶ μὲν κατακλῦσαι μέλασσαν ὕδατος εἶνος.* id est, aiunt porro aquarum vi terram esse obrutam.

NOVA MONSTRA QVÆSTÆ.] etiam M. Tull. hoc verbum cum acculandi casu iunxit. ut pro Flacco, *non enim omnia, quæ dolemus, eadem queri possamus,* & epist. ad App. Pulchrum lib. 3. *Multa nos quidem quæsti sumus.* & hic poeta epist. ad Scruam: *Qui queritur Salebras & acerbum frigus.* & Cæs. lib. 6. de bel. Gall. *Vnum quæstus.*

OMNE CVM PROTEVS.] Proteaphocorum Neptuni custodem fuisse ex Hom. *ὁδυσσ. δ. & Georg. 1111.* notum est. qua de re nonnulla dicemus ad illum locum, *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?* epistolæ primæ lib. 1. de Phocis autem, & Homerus eo, quem dixi, libro, & Opianus, lib. 1. *φῶκαι δ' ἐνύχαι μὲν αἰετὶ πεπασσι θαλάσσαν: Πολλὰ μὲν δ' ἡ μάταια πέτρης ἐνὶ καὶ ψαμάτοισιν Εὐκκοί μιν ἔσσι, καὶ ἔξαλον ὕπνον ἔχουσι.*

PECVS.] Potest quidem dici, Phocas, cum vituli marini sint, non admodum nouè, pecus esse dictas: veruntamen si cui nouum hoc videbitur, quia pisces sint, admonet Nonius, non solum pecudem quadrupes animal, verum etiam animal omne vocari. Plaut. Rud. *Non vides referre me vuidum rete sine squamoso pecu?* Næuius Ægisto. *Tum autem lasciuum Nereisimum pecus Ludens ad cantum classium lustrat.*

EGIT ALTOS VISERE.] hoc loquendi genus merum Græcum est, id est, egit ut viseret: de quo plura dicemus ad Od. xxiii. huius libri. De his igitur monstris queri potuerat Pyrrha: Phocas, quæ solebant in littoribus pascere, in montium culminibus esse visas, propterea quod aquæ terrarum planitiem operuerant: pisces in summis arborum ramis, in quibus aues fidere, & nidos construere solent, constitisse: damas, quæ vel in siluis vagari, vel in lustris delitescere & quiescere consueverunt, in mari super terras effuso, natate coactas esse.

NOTA QVÆ SEDES FVER. COL.] Columbas agrestes intellige, quæ palumbes appellantur.

ET SUPERIECTO PAVIDÆ N. ÆQV. D.] Profert hunc locum Seruius ad illum Virg. Geor. 3. in extr. *timidi dama ceruicq. fugaces*

VIDIMVS FLAVVM TIBERIM.] vidimus Tiberim reiectis ac repulsis vndis ab Etrusco littore (influit enim in mare Tyrrhenum Tiberis) vel ab Etruriæ finibus, ita creuisse, ut sinistra ripa effusus, quæ agrum Romanum alluit, urbemque hodiè attingit, Regum priscorum monumenta, & templa Deorum deiicere, atque euertere

A tere velle videretur. Vtitur autem hoc eodem epitheto, Od. III. lib. 2. *Villaque flauus, quam Tiberis lauit, Cedet.*

VESTÆ.] Vestam, quam *ἑστία* nominant Græci, Rheæ filiam facit Pindarus *Νεμ. ἐδ. 1a*. Hæc dea, foci custos & prætes habetur: ex quo etiam toti domui præsidere existimatur. Vnde Vesta, & focum domus, & totam domum significat. notū prouerbiū *ἂν ἑστίας ἀρχαῖος*, quod est vel à propinquis & domesticis: vel à melioribus & præstantioribus initium ducere.

QVERENTI.] de Iulij Cæsaris nece. Ab Illia autem Martis, aut Tiberis, aut, (vt alij volunt) Anienis, vxore vult Iulium Cæsarem, seu gentem Iuliam ortum habuisse.

IACTAT.] sic vtitur hoc verbo Od. XIII. huius libri. *Quamuis Pontica pinus Siluæ filia nobilis Iactes & genus & nomen inutile.*

B IOVE NON PROBANTE.] significat Horatius gratificans Augusto, & pæne dicam assentans: illum terrorem, illamque eluuiōis calamitatem, nullam aliam ob culpam Romanis esse illam, quam ob Cæsaris cædem: cuius rei argumentum est, quod Iupiter non modò non fuit illius terroris atque eluuiōis auctor, sed ne approbator quidem: sola Illia à Tiberi viro suo adiuta, iusto dolore excitata, iustoque odio incensa, tam graueis pœnas à populo Romano expetiuit Ioue pæne inuito.

V-XORIVS AMNIS.] qui nimium in ea re vxori gratificaretur, nimiumque indulgeret. Hoc nomine appellantur mariti, qui se totos ad vxorum arbitrium fingunt & accommodant, qui eis omnibus ferè in rebus obtemperant. Virg. *Æne. III. Pulchrâque vxorius urbem Exstruis.* Admonendus est lector minus in his litteris tritus, primam syllabam nominis *vxorius* pertinere ad verbum superiorem: hoc modo, *Ioue non probante v-xorius amnis.*

C AVDIET CIVEIS A.C.] huius loci hæc sententia est, Posterius nostri ex bellorum ciuiliū calamitate reliqui, atque idèd rari, audient, ciueis in ciuium corpora exacuisse, & strinxisse ferrum: quo quidem longè equius, ac reipub. vtilius erat Persas, ceterosque populi Rom. hosteis interimere. acuire ferrum propriè dictum: illud translattè epist. III. lib. 1. *Sen linguam caussis acuis.* & illud lib. de Arte poet. *Tyrtausque mares animos in Martia bella Versibus exacuit.*

QVO GRAVES PERSÆ.] sic Ode VII. li. epod. *Quò quò scelesti ruitis? aut cur dexteris Apantur enses conditi? Parùmne campis, atque Neptuno super Fusum est Latini sanguinis? Non vt superbas innida Karthaginis Romanus arces vreret? &c.*

MELIVS.] rectius, iustius.

FATIGENT.] assiduis precibus obsecrent, & tandem exorent. sic loquitur T. Liuius lib. 23. *inde fatigatus Campanorum precibus sequenti die cum omni apparatu oppugnanda vrbis Cumas redit.* aliter hoc verbo vtitur Od. XIII. lib. 4. *Spektandus, in certamine Martio Deuota morti pectora libera, Quâ tis fatigaret ruinis.*

VIRGINES SANCTÆ.] Vestales, virginēs intactæ, & incorruptæ.

PARTEIS.] munus. tralatio à partibus histrio D num, vt epist. de Arte Poet. *Ne forte seniles Mandentur inueni partes.*

SCELVS EXPIANDI.] respexit morem veterum, qui sanguine humano contaminatos congressu & aditu prohibebant, donec expiati essent: & ij ipsi, qui manus habebant cruentas, & sanguine inquinatas, egebant aliquo maiore, à quo expiarentur: & quoad hoc impetrassent, manus habebant impuras: lege annot. ad Od. 22. huius lib. ibi, *scelerisque purus.* & ad Od. 1. lib. 2. *Non dum expiatis vncta cruoribus.*

NVBE CANDENTEIS HVMEROS.] in duobus lib. Vatic. & in Tornes. ita scriptum repertum, *Nube candenti humeros amictus.* quam scripturam si quis probabit, non repugnabo: nam quod vocis sequentis initium vocalis est aspirata, nō est hoc nouum. sic enim Ode XXVIII. huius lib. *Offibus & capiti inhumato, &c.* Nube amictus autem, id est, ἀόρατος, & hominibus sese conspiciendum non præbens. Videtur expressisse illud Homericum *νεφέλη ἐκλυμένος ὄμους.*

E AVGV R.] augur ab auium garritu dictus est. ex quo augurium. Hoc loco augurem, *μάντιν* intellige, id est, rerum futurarum prouidum, qui præsentit ac diuinat futura, eaque interpretatur. Sic Chiron apud Pindarum *πυθ. ἐδ. β.* ait Apollini rerum omnium euentum certum, fixum, notum esse: illum rerum progressionem & causas cernere: illum scire, quot frondes ineunte vere terra profundat, quot arenas in mari, & fluminibus impetu vectorum, & fluctibus agitentur. Verba Pindari sunt hæc, *Κύριον, ὃς πάντων τέλος οἶδα, καὶ πάσαις κελεύθους, ὅσα τε θῶν ἥρινή φύλλ' ἀναπέμπει, X' ὅπῃσιν ἐν θαλάσῃ καὶ ποταμοῖς ἰάμασθαι κύμασι ῥιπαῖς τ' ἀνέμων κλονέονται.* Idem Horat. in Carm. saculari pro Imper. Rom. *Augur & fulgente decorus arcu Phæbus.* cantorem appellat in lib. de Arte poet. *ne forte pudori Sit tibi Musa lira sollers & cantor Apollo.* etiam augurem appellat Virg. *Æn. III. nunc augur Apollo, &c.* Imploratur autem primo loco Apollo, quia deus habebatur, Romanis maximè propitius, & beneuolus: atque ob hanc causam religiosissime ab illis colebatur.

F ERYCINA RIDENS.] frequens est Veneris epithetum *φιλομείδης* apud Homer. quod proculdubio hic expressit Horatius. *φιλομείδης* autem scriptum per η in tertia syllaba, aliud est ab illo. vult enim Hesiodus Venerem *φιλομεδέα* appellatam quia *μυδῶν ἐξεφαάνθη*, id est *πάν ἀιδόων.* secundò loco Venus imploratur quia *Æneæ* mater: & ita Romani generis parens. Lucret. lib. 1. *Æneadum genitrix hominum, diuinique voluptas, Alma Venus.*

QVAM IOCVS CIRCVMVOLAT.] vel circum quam Iocus volat, vel quam circumuolat, vt sit verbum compositum, quomodo quibuscū placet, qua de re alio loco dicemus.

AVCTOR.] auctor: id est, progenitor Romanorum quia Mars, Romuli parens: Romulus vrbis Romæ conditor.

LVDO.] bellis, quæ sunt Martis deliciæ, & oblectamenta.

LÆVES.]

A **LAVES.**] expolitæ, non asperæ. sic Od. VII. lib. 2. *lania ciboria.* & Od. ult. eiusd. lib. *lanes plu-mæ.* & Od. VI. lib. 4. *Lanis Agyien,* id est, imber-bis. & Od. XVII. huius lib. *Lania personuere saxa.* & Od. XI. lib. 2. *fugit retro Lanis Inuentas.* & epist. de Arte poet. *sectantem lanianerui Desiciunt.* ibid. *aut laniservanda cupresso.*

ACER ET MAVRI PEDITIS] per acrem Mauri peditis vultum, ἀνδρικόν, id est, virilem, & quasi trucem significat. Taleis autem vultu at-que aspectu Mauros fuisse tradit *Ælianus* his ver-bis: Εἶσι δὲ μαυρόστοι καὶ καλοὶ, καὶ μεγάλοι, καὶ ἀνδρικὸν ὄ-ρῳσι: quem locum mihi *Io. Scaliger*, iuuenis eru-ditissimus, indicavit.

SIVE MVTATA] vult Mercurium indu-ta specie humana, Augusti nomine appellari, & Augustum esse Mercurium. Et ita Augusto assen-tatur.

PATIENS VOCARI CÆSARIS VLTOR] Græca planè est hæc loquendi figura, ὑπομένων κα-λῆς δαὶ καὶ σαρὸς ἐκδιμητῆς. *Demost.* πρὸς τὴν παραπρεσβ. καὶ ποταμῆς ἀναδρίας καὶ κακίας ὁμολογεῖτε ὑμῖς εἶναι μισοί. Latine enim diceremus: *patiens te vocari Cæsaris ultorem.* sic epistola ad *Quinctium* lib. I. *Cum pateris sapiens emendatusque vocari.* sic Od. XXVII. lib. 3. *Vxor inuicti fons esse nescis?* & epist. ad *Torquat.* lib. I. *patiarque vel inconsultus haberi.* sic *Catullus*: *Au fuisse nauium celerrimus.* & *Virgil.* lib. 2. *Æn. sensu medios delapsus in hosteis.* & *Propert.* lib. I. eleg. V. I. *Iurabo & bis sex integer esse dies.*

SERVS] *serus* redeas, pro serò redeas: olet hoc quoque Græcum quiddam. quo de genere dicemus ad Od. XVII. epod. precatur autem ta-citè, neque tamen obcurè, vt diu viuat *Augu-stus.* hoc enim valent illa, serò in cælum redire, quasi *Mercurius* sumta *Augusti* specie & figura è cælo in terras deuolarit, sitque aliquando in cæ-lum reuolaturus.

POPULO QVIRINI.] in membrana *Don.* Iannoeti, & vna *Vatic.* *Quirino* scriptum est. for-tasse rectè, & *Horatiano* more. Nam & in carmi-ne sæculari ita locutus est: *Romula genti daterém-que prolemque, Et decus omne.* & Od. XII. lib. 4. *Qui nunc Sulpicijs accubat horreis.*

C **INIQVVM**] offensum, iratum, infensum.

HIC AMES DICIPATER, ATQVE PRINCEPS] hæc ad historiam pertinent. Nam *Augustus* senatus consulto parens patriæ appel-latus est.

MEDOS] puto eisdem hîc *Medos* dici, quos suprà *Perfas* appellauit, vt Od. XXVII. *Medum a-cinacem dixit gladium Persicum.* Et fortasse eo-dem nomine *Parthos* significat. Nam *Augustus* hoc tempore *Parthis* bellum inferre cogitabat: quod cum illi sensissent, *Augusti* fama permoti, signa, quæ *Crassus* & *M. Antonius* amiserant, vl-tro ad *Augustum* remiserunt. vt Od. XV. lib. 4. *Et signa nostro restituit Ioui Derepta Parthorum su-perbis Postibus, horribilique Medo.* & epist. XVII. lib. I. *Militiam puer, & Cantabrica bella tulisti Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit.*

EQVITARE] velequitare posuit translato

pro Romanis insultare, vel propriè pro ex equo **D** pugnare. Erant enim *Parthi*, equites. Od. XIX. eiusd. lib. *Et versis animosum equis Parthum dice-re, &c.*

IN VIRGILIUM A-thenas proficiscentem.

Ode 3.

Secundam ei nauigationem precatur: deinde occasionem nactus, hominum au-daciam detestatur.

SIC te diua potens Cypri,
Sic fratres *Helena*, lucida sidera,
Ventorumque regat pater,
Obstrictis alijs, præter *Iapiga*,
Nauis, quæ tibi creditum
Debes *Virgilium*: sinibus *Atticis*
Reddas incolumem precor:
Et serues animæ dimidium meæ.
Illi robur, & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem *Africæ*
Decertantem *Aquilonibus*,
Nec tristeis *Hyadas*, nec rabiem *Noti*:
Quo non arbiter *Adriæ*
Maior, tollere, seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui siccis oculis monstra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &
Infameis scopulos *Acroceraunia*?
Nequicquam *Deus* abscidit
Prudens Oceano dissociabili
Terras, si tamen impie
Non tangenda rates transiliunt vada.
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax *Iapeti* genus
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Post ignem ætheria domo
Subductum, macies, & noua febrium
Terris incubuit cohors:
Semotiq; prius tarda nece sitas

Leti,

A *Leti, corripuit gradum.*

*Expertus vacuum Dædalus aëra
Pennis non homini datis.*

*Perrupit Acherunta Hercules labor.
Nil mortalibus arduum est.*

*Celum ipsum petimus stultitia: neque
Per nostrum patimur scelus
Iracunda Iouem ponere fulmina.*

Sic] Cum aliquid ab altero petimus, id vt facilius impetremus, ea solemus illi precari & optare, quæ scimus ei esse optatissima, addita particula *Sic*. Estq; hoc genus omnibus poetis, Græcis & Latinis, perquam vsitatum. Ac primum sane ab hoc poeta ordiamur. infra Od. xxviii. huius lib. sic quodcunque minabitur Euris Fluctibus Hesperijs, Venusine Plectantur siluæ. & Saty. iii. lib. 2. Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris. & hoc loco, Sic te diua potens Cypri, &c. Catullus ad Coloniam: Sic tibi bonus ex tua Pons libidine fiat. & de coma Berenices: Sic magis ò nupte semper concordia vestras, Semper amor sedes incolat assiduas. Virg. in Mœride: Sic tua Cyneas fugiant examinata taxos: Sic cytisopaste distentent vbera vacca. & in Gallo: Sic tibi cum fluctus inter labere Siccanos, Doris amara suam non intermisceat undam. Tibullus lib. 2. eleg. vi. Annue, sic tibi sint intonsi Phœbe capilli: Sic tua perpetuò sit tibi casta soror. Apollon. lib. 2. Argon. ἰλὴκαὶς: ἃ ἐν τῇ ἀναξ ἀρμυτοὶ ἐδίδραν: Ἀλέν ἀδὴλητοι. πῶς γὰρ θέμις. vbi omiſſa est, vox ἔπας. quod valet, Sic. Illorum autem versum hæc ferè sententia est: propitius sis. sic tibi ò Apollo, comæ sint non præcisæ, id est, intonsæ, semper illatæ. ita enim fas & iustum est. Lucilius lib. 2. epig. in quendam edacem, Dionysium nomine. Οὐ πῶς σοι πῆλαι Διονύσιε πῦτα γένοιτο Πάντα. νόμος δὲ χερσὶν δός π καὶ ὠδὲ φάγειν, &c. id est, sic tibi Dionysi hæc omnia, quæ comedisti, concoque re contingat. At legis certè gratia, seu quia lex postulat, etiam hîc aliquid nos comesse sine: neque omnia solus deuora.

POTENS CYPRI.] id est, domina Cypri: C exemplo Græcorum, qui ita loquuntur κρατῖστα κύπρις. simile est illud Od. xv. lib. 3. O Naïadum potens, Baccharumque valentium Proceras manibus vertere fraxinos. & Ode v. huius libri, Suspense potenti Vestimenta maris Deo. & Ode. xxi. lib. 3. ille potens sui, Latiusq; deget, cui licet, in diem Dixisse, vixi. quo loco videtur potens idem valere, quod apud Græcos ἐγκρατής, ἢ κύριος. & Ode. vi. huius libri, Imbellisque Lyra Musa potens, id est, musa, quæ res ludicras & amatorias tantum canere potest: bellicas & grauiore non potest. & carmine sæculari, Ode vltima, epod. Phœbe, sylvarumque potens Diana. & Virgil. Æn. i. Nimborumque facis, tempestatumque potentem. & i. i. Dij maris & terra, tempestatumque potentes. Sed cur nauigaturo Virgilio, secundam nauigationem optans, Venerem aduocat? quia Venus ex marina

ta est. Nota Venus ἀναδυομένη, anadyomene, id est, ex mari exiens, seu ex alto caput, & reliquum corpus proferens, Apellis opus: de qua Plinius lib. 35. cap. 10. Hinc marina dicta. idem Horat. Od. xxvi. lib. 3. defunctumque bello Barbiton hic paries habebit, Lenum marina qui Veneris latus Custodit, &c. & Ode xi. lib. 4. Qui dies mensem Veneris marina Findit Aprilem.

FRATRES HELENÆ] Castor & Pollux, de quibus vide annot. in Od. xii. huius lib.

VENTORVM QVE REGAT PATER] Æolus, de quo Hom. ὀδυσσ. κ. in principio libri Αἰόλῳ δ' εἰς νῆσον ἀφικόμεθ': ἐνθα δ' ἔναθεν Αἰόλος ἰπποτάδης φίλος ἀθανάτοισι θεοῖσι, &c. quo loco appellat eum παμμήνην ἀνέμων, id est, ventorum promum & condum, vt Plautino verbo vtat. de eodem sic Virg. Æn. i. Aeole nanque tibi Diuum pater, atque hominum rex Et mulcere dedit fluctus, & tollere vento, &c.

OBSTRACTIS ALIIS PRÆTER] sic & apud Homerum ὀδ. κ. Æolus ceteris ventis in vtre illo, quem Vlyſſi dederat, inclusis & constrixis, solum Zephyrum, qui eum in patriam deferat, liberum, ac solutum relinquit, his verbis: Ἐνθα δὲ βυκτῶν ἀνέμων κατέδησε κέλευθα. Κεῖνον γὰρ παμμήνην ἀνέμων ποίησε κρονίων. Ἡμεν παυέμεναι ἢ δ' ὀρνυμεν, ὅνκε δέλησι. id est, hic mugientium & rudentium ventorum vias vinculis constrixit. Illum enim promum & condum ventorum fecit Iupiter, vt eos possit modò comprimere, modò excitare quemcumque velit.

PRÆTER IAPYGA.] ventum Calabria, seu Apulia ijs vtilem, & secundum, qui ex Italia in Græciam nauigant: hunc album nominat Od. xxvii. lib. 3. quid albus peccet Iapyx. Vergil. lib. xi. Æneid. equum Apulum, Iapyga dixit: & equo venator Iapyge fertur. & ibidem Garganum Apulia montem, Iapyga. Ille urbem Argypiam patriæ cognomine gentis Victor Gargani cõdebat Iapygis agris. Idem lib. 8. per Iapygem, perspicue ventum Apulum significat, Fecerat ignipotens undis & Iapyge ferri. Est autem Iapygia vel Apulia ipsa, vel eius pars, & fortasse ea quam hodie appellant Itali terra di Baro. Profert hunc locum Seruius ad illum Virgilij modò à me commemoratum. Sed mendosè opinor. Legitur enim apud eum obſtutis pro quo legendum putauerim potius obſtructis.

QVE TIBI CREDITVM, &c.] tralatio ducta est à rebus creditis. quemadmodum igitur, quod mihi creditum est, id debeo ei, qui mihi credidit: ita & Horatius ait nauem Virgilium sibi commissum, Atticæ debere, id est, æquum esse nauem, quæ Virgilium vehendum receperit, finibus Atticis reddere saluum & incolumem. de verbo credendi vide annot. ad Od. v. lib. 3.

REDDAS INCOLUMEM] animaduertat lector quàm significantibus, & ad rem accommodatis verbis vtatur Horatius. antecedit vox creditum. sequitur deinceps, debes. postremò, reddas. neque verò nomen incolumem, otiosum est. Nam quæ nobis credita sunt, ea salua & integra reddere debemus, & vt loquuntur Iuriconsulti, in eadem causa: quod Liuius dicit rectè reddere. Seruius ad illum

A illum Virgilij versum *Æn.* 6. *Redditus his primum terris* hunc locum profert: Vbi tamen neq; hæc Horatiana, neq; Virgiliana rectè explicat.

ILLI ROBVR ET ÆSTRIPLEX] id est, erat ille animo pæne ferreo, atque aduersus omneis terrores pectore maximè communito, qui primus nauigare ausus est: vel sic, erat ille audax, & imperterritus, & impavidus, & ita rigido pectore, vt nullius periculi metu frangeretur, seu terreretur: erat immani audacia præditus. *σιδηρόφρονες* vocant Græci & *καρτερόφρονες* & *χαλκοκαρδιον*, id est, virum ferrea durâq; mente, & æreo corde præditum, qui non commouetur. *Æsch.* in *Prometh.* *σιδηρόφρονες τε, καὶ πέτρας ἐρρασμένους*, &c. Primam autem nauem dicunt Argô fuisse, qua vecti sunt Græciæ principes illi Argonautæ vellus aureum petentes. vide *Plinium* lib. 8. cap. lvi. *Catull.* in carmine illo pulcherrimo de *Pelei*, & *Thetidis* nuptiis. *Illarudem cursu prima imbuunt Amphitriten.* cum hoc loco congruunt illa *Oppiani*, lib. 1. *ἀλκυοντ. ὡ πόποι, ὅς πορώπρος ὁ Χυς ἀλὸς εὐρατο ἦταις*, *Εἰ τ' οὖν ἀθανάτων πρὸς ἐπεφράσαιτ', εἴπε πρὸς αἰὴρ, Τολμήεις πορώπρος ἐπεύξατο κύμα πρήσαι*, &c. quorum versuum

B hæc ferè sententia est. O dii immortales, qui primus maris vehicula reperit, naueis, siue quis deus ille fuerit, siue mortalis, primus omnium audacissimus gloriatus est se fluctus traiecisse, &c.

PRÆCIPITEM AFRICVM] *Africus*, quem Græci *λύβα* appellant, ab occasu hiberno spirat, vt scribit *Aristoteles* *μετεωρ. β.* opponiturque *Cæciæ* linearecta, ab ortu æstiuo flanti, *Zephyrô*que seu *Fauonio* proximus est. *Aquilo* autem à *Septentrione* spirat, vt videatur *Horatius* non admodum accuratè in describenda ventorum pugna & concertatione, ventos per lineam rectam oppositos exquisiuisse. *Præcipitem* autem appellat, ab effectu, quia quicquid impellit, præceps agit, seu præcipitat.

DECERTANTEM AQRILONIBVS] participium decertantem iunxit cum dandi casu, quo de genere vide annot. ad *Od.* vi. lib. 2.

NEC TRISTEIS HYADAS] *Atlantis* & *Æthre* duodecim fuerunt filia, & filius vnus *Hyas* nomine. Hunc, cum in *Lydia* venaretur, à serpente ictum & interfectum sorores ita miserè, perditèque luxerunt, vt mæore, & lacrymis contabuerint. sed ex illis, quinque, quæ immoderatiùs fratris mortem tulerunt, *Iupiter* in stellas vertit, easque in tauri fronte collocauit: reliquæ septem, quæ *πλειάδες* appellantur, mæore quoq; illæ quidem confectæ sunt, verumtamen & diutius resisterunt, & serius victæ sunt. de quibus dicemus ad *Od.* xiii. lib. 4. *Hyadas* autem nominatæ esse dicunt vel ab *Hyante* fratre, vel *ἀπὸ τοῦ ὕειν*, id est, à pluendo, quia iis orientibus pluuia & tempestates soleant excitari, vel quia earum situs & ordo v literæ similitudinem præ se ferat. *M. Tullius* lib. 2. de natura Deorum: *Tauri caput stellis conspersum est frequentibus. Has Græci stellas Hyadas vocitare fuerunt, a pluendo: ὕειν enim est pluere: nostri imperitè succulas, quasi a subibus essent, non ab imbris nominatæ.* tristeis autem dixit, quia pluuia denuntiant, atque adeò important: vnde nomen ductum, vt

vult *M. Tullius*. Itaque eas *Virgilius* pluuia appellat lib. 1. *Æn.* in extr. & lib. 3.

QVO NON ARBITER ADRIÆ] quo nullus ventus maius, in mare Adriaticum, imperium obtinet, siue tempestates commouere, siue mare tranquillare velit. Itaque hic arbitrum, dominum, & eum, qui alteri suo arbitratu imperat, intellige, vt *Ode* vi. lib. 2. bibendi arbitrum appellat, conuiuij regem, eum, qui leges bibendi in conuiuij ponit. in epistola autem ad *Bullatium*, locum effusilæ maris arbitrum, mari vicinum intelligendum esse docebimus.

TOLLERE, SEV PONERE VVLT FRETÀ.] siue velit fluctus excitare, quibus mare attollitur: siue componere, καθίξειν, sedare, placare, atque ad æqualitatem redigere: à qua æquoris fluxit appellatio. *Virgil.* lib. 1. ponere vsurpauit absolute pro quiescere, vt interpretatur *Seruius*: Cum venti posuere, &c. omisit autem alterum seu: vt & siue *Saty.* v. lib. 2. *turdus*, *Sine aliud priuum dabitur tibi, denolet illuc*, &c. & *Ode* v. huius lib. *Cantamus vacui, siue quod vrimur*, &c. & *Ode* xv. *te Sieneus sciens Pugna, siue opus est imperitare equis*, *Non auri ga piger*. sic *Catull.* in *fasei* dedicatione: *lana, siue dextera Vocaret aura*. & idem *Horat.* *Od.* xxxii. huius libri: *Qui ferox bello, tamen inter arma, Sine iactatam religarat vdo Littore nanum*, &c. & *Od.* xxvii. lib. 3. *potes hac ab orno Pendulum zona benè te secuta e-Lidere collum, Siue te rupes, & acuta letho Saxa delectant*. Et *M. Tull.* contra *Rullum*: *adiungit agros in Macedonia, qui Regis Philippi fuerunt, siue Persei*. & ad *Atticū* lib. 8. *Nil perturbatus hoc ab vrbe discessu, siue potius turpissima fuga*. *Ter. Andr.* *Dehinc postulo, siue equum est, te oro Dane*.

QVEM MORTIS TIM. GRA.] id est, quod mortis periculum? aut, quod mortis genus? aut, quam mortis viam? aut, quem mortis aditum? tralatio est: quasi ad mortem gradibus deueniamus, aut descendamus. sic *Lucretius*, *Letianuam* dixit. *SICCIS OCVLIS*] *ἀδαντος*.

MONSTRA NATANTIA] *Oppianus* lib. 1. *Κίπτα δ' ὀβριμόμα, πλώρια, θαύματα πόντε*, &c. *MARE TVRGIDVM*] sic *Hesiod.* *πλάγος οἰδμα πόντον*. *Aratus* vnum ex signis insurgentium ventorum ponit mare intumescens, *Σῆμα δέπαι ἀνέμοιο καὶ οἰδαίνουσα θάλασσα γίγνεται*. id est, signum autem tibi sit ventorientis mare turgescens. præterea qui irati sunt, iis cor turgere dicunt poëtæ. *Homer.* *ἰλ. 1.* *Ἀλλὰ μοι οἰδάνεπαι κραδίη Χόλω*. id est, At mihi cor penitus turgescit tristibus iris.

ACROCERAVNIA] monteis in Epiro ita dictos, quod ea altitudine sint, vt sæpenumero fulmine petantur. *Pausanias* diuisit hoc nomen in Atticis: *ἀκρα τῶν ὄρων, ἃ κεραύνια λέγεται*. sic *Virgil.* *Georg.* 1. *Aut Atho, aut Rhodopen, aut alta Ceraunia telo Deijcit*. & 3. *Æneid.* *Prouehimur pelago vicina Ceraunia iuxta*. *Mela* monteis *Ceraunios* nominat: à quibus (inquit ille) flexus est in *Adriam*: *Infameis* autem propter naufragia, vel propter naufragij periculum, ac metum, vt alij malunt. ego autem puto propter naufragia apud eos aliquando facta. nam si nullum vnumquam ibi naufragium factum est, quid est quod quisquam naufragij

A fragij periculum apud eos extimescat.

NEQVICYAM DEVS ABSCIDIT] id est, frustra Deus terras à mari secluserit, si contra hanc Dei providentiam audent homines navigare.

DISSOCIABILI] quem par erat à terris dissociari, ac separari. IMPRÆ] impias dicit hominum naueis, quia Dei consilium negligere, & aspernari videantur. hanc autem hominum audaciam impiam etiam Sophocles infectatur in Antigone: Πολλὰ τὰ δεινὰ. καὶ δὲν ἀνθρώπων δεινότερον πέλει. Τὸ το καὶ πολὺ πέραν Πόντου Χειμερίω νότῳ Χωρεῖ παρὰ βρυχίοισι Πτερῶν ὕπαι οἰδμασι, &c. & Oppian. lib. quinto in principio: Ως ὅδ' ἐν μερόπῳ σιν ἀμύχανοι, ἐκ ἐνὶ γαίῃ Μητρὶ καμύν, ὁ κόλπον αὖ εὐρώεντα θαλάσσης. quem Oppiani locum annotavit Muretus.

VADA.] maria: ἐλάττωσις. Io. Passeratius tamen non putat esse ἐλάττωσις, sed per vada significari loca in mari periculossima, & in quibus harentes naues sæpe dissoluntur, & perfringuntur, ut apud Virgilium Æneid. 1. *Illiditq; vadis, &c.* ibid. in *vada cecatulit.* & lib. x. *Namque insucta vadis dorsum pendet iniquo Anceps sustentata diu, fluctusque fatigat: Solutur, atque viros mediis exponit in undis.*

AVDAX OMNIA PERPETI] cur non dixit facere? culpam vel continuò, vel certè aliquando sequitur pœna. ex consequenti igitur, factum est intelligendum, quod antecedit. non enim patenterentur, neque pœnas darent homines, nisi iniuste atque impie facerent. Præterea sic potest hic locus explicari. Gens humana propositis etiam ante oculos grauissimis pœnis, non deterretur tamen à maleficio: immò quemuis cruciatum subire ac perferre parata est, dummodo eò, quò cupiditas vocat, peruenire possit. ita est audax ad facinoris pœnam sufferendam, ut ad res nefarias, & lege vetitas concitatissimè, & effrenatissimè ruat.

AVDAX IAPETI GENVS] Prometheus. Ex Hesiodo autem & Æschyle notum est, Prometheus, ignem à Ioue occultatum subduxisse, hominibusque distribuisse, atque ob eam causam iratum Iouem, viuendi rationem antea facilem, quietam, laboris ac doloris expertem hominibus abdidisse. sic Hesiod. ἔργ. καὶ ἡμέρ. Κρύψας δὲ πῦρ, τὸ μὲν αὖθις εὖς παῖς ἰαπείτιο Εὐκλεΐ, ἀνθρώποισι, διὸς παρὰ μιν πένοντι. Εὐφώριον γάρ ηνκε λαθὼν Δία περὶ κέρανον. Euphorion autem scribit hanc causam Iouem arripuisse, cur Prometheus Caucaſo affigeret, quòd comperisset, eum ex furtiuo & violento Eurymedontis cum Iunone concubitu natum esse. Atque hanc ille occasionem nactus, Prometheus quidem in vincula coniecit: Eurymedontem autem ad inferos deturbauit. Sed quòd ignis furtum Prometheo ascribunt, tradit Pausanias in Corinthiacis, Argiuos eam laudem Prometheo ademtam ad Phoroneum Inachi filium transcribere.

FRAUDE MALA] mala, est epithetum perpetuum: ne quis fortè ita accipiat quasi aliqua fraus sit bona. sic Satyra vi. lib. i. dixit *mala lustra*. quanquam in quibusdam codicib. manu scriptis legitur *malalucra* (ut dicemus illo loco) & *prauam stultitiam* epist. ii. lib. 2. & *malos fures* Saty. i. lib.

1. & *malam ambitionem* Saty. vi. lib. 2. & Hom. D κακὴν νόσον κακὸν πόλεμον. Seruius tamen ad illum Virgilij versum notat hæc, quæ sequuntur, *figurate faciam vitula dixit, ut faciam thure, faciam agna.* Horat. i. carminum, *Seu poscat agna, siue malit hœdo.* Vnde videatur nihil hic esse mutandum à lectione recepta, si Seruio credamus.

TERRIS INCUBUIT] terras occupauit, obseidit, atque oppressit. tale illud Virgil. Georg. ii. *Præsertim si tempestas a vertice siluis Incubuit.* aliter dictum est ab eodem, lib. 3. *Condit opes alius, defossoque incubat auro.* cui proximo simile illud est Ciceron. in Cluentiana. *qui illi pecunie, quam conderat, spe iam atque animo incubaret.* hac dere sic Hesiod. Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρένας ὑπεροπύσας, Σοῖτ' αὐτῷ μέγα πῦμα, καὶ ἀνδράσιν ἐσοσμένοισι. id est, Prometheus, gaudes, quòd ignem furatus sis & me deceperis, quòd quidem furtum & tibi & posteris magno malo erit. Idem de Pandora. Ἀλλὰ γυνὴ Χείρεσσι πῖθ' ἐμὰ πῦρ ἀφελίσα Εὐκλείδης, Ἀνδρώποισι δ' ἐμὴσσι κήδεα λυγρὰ. id est, At mulier cum de dolio operculum detraxisset, omnia, quæ in eo erant, dissipauit, hominibus autem tristitia mala molita est. Idem paullo post: Ἀλλὰ δὲ μύρια λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται. Πλεῖν μὲν γάρ γαῖα κακῶν, πλεῖν δὲ θαλάσσης. &c. Alia autem innumerabilia funesta mala apud homines tumultuantur, seu tumultus excitant: plena est terra malorum, plenum mare.

SEMOTIQUE PRIVS TARDA NECES-
SITAS.] hunc locum profert Seruius ad illum locum Virgil. in Sileno, *Caucaſeasq; refert volucres, furtumque Promethei.*

TARDA] vivebant enim diutius homines, tardiusque moriebantur.

NECESSITAS LETHI] Quam hic lethi necessitatem nominat Horat. eam Ode i. lib. 3. necessitatem simpliciter appellat. Ode xxi. i. i. eiusd. diram necessitatem, id est, ἀνάγκην, quam dicunt Græci. Homer. autem ἰλιάδ. π. diem mortis, ἀνάγκησιν ἡμᾶρ appellat: idemq; quam Horat. lethi necessitatem dicit, μῆραν ὅλον θανάτῳ θανάτῳ nominat ὀδυσεύ. Pindarus verò Ὀλυμπ. εἰδ. β. sententiam illam, quam ferunt Pluto & Æacus aduersus improbos, & sceleratos, ἀνάγκην ἐχθρὰν vocat, quia iudicium illud nulla ratione infirmari, F nulla gratia inflecti, nullo denique pretio corrumpi possit. vide annot. ad Oden xxxv. huius libri. & xxi. i. i. tertij.

CORRIPUIT GRADVM] celerius aduenit: celeravit gradum, ut Virgil. loquitur, Æneid. 4. *illa gradum studio celerabat anili.*

EXPERTVS VACVVM DÆDALVS] & supra de Dædalo diximus nonnulla, & ut nihil dixissemus, notissima omnibus est fabula: eamque etiam Virgil. tangit Æneid. vi. *Dædalus, ut fama est, fugiens Minoiæ regna, Præpetibus pennis ausus se credere cælo.* Traditum est autem, Dædalum præstantem fabrum, atq; architectum fuisse, eundemque ædificandarum nauium rationem, primum reperisse, atque ex eo natam de eius, pennis & volatu fabulam. Itaque Græci poëtæ opera affabrè, & summo artificio elaborata, δαιδαλα nominant. Hom. ἰλ. σ. αὐτὰρ ἐν αὐτῷ Πόιοι δαιδαλα ποιεῖ

A πολλά ἰδύοι παρὰ πίδασι. & ibid. Πάντοε δαίδαλλον. & Apollon. lib. 1. argon. ἐν δὲ ἐκάστῳ Τέρματι δαίδαλα πολλά διακρίδον ἐν ἐκάστῳ. Et Lucret. lib. 4. linguam dædalum verborum appellat, propterea quod voces articulatur, ut ille loquitur, & dædalum Tellurem: & Virgil. Georg. 4. *Et munire fanos & dædala fingere tellus*. Plato in Menone quædam δαίδαλα ἀγάλματα, id est, simulacra commemorat, quæ soluta aufugiunt, fugitiuorumque in morem dominum relinquunt: vineta autem manent: ad quæ respiciens scribit illa in Euthyphrone: *Θαυμάσιον αὖ ταῦτα λέγειν, εἰς τοὶ λόγοι φαινόνται μὴ μένοντες, ἀλλὰ βαδίζοντες, καὶ ἐμὲ ἀπάσῃ τῇ δαίδαλον, βαδίζοντα αὐτὸς ποιεῖν, αὐτὸς ὅν πολὺ τεχνικώτερος τῷ δαίδαλῳ, καὶ κύκλῳ περικύκλῳ ποιεῖν*. id est miraberisne igitur tu, qui ista dicis, si verba videantur non manentia & stabilia, sed ambulancia, & mobilia, & criminaberis mea facere ambulatoria, cum tu sis multo maior artifex, quam Dædalus: cumque ea in orbem circumueuntia facias? Præterea λόγῳ δαίδαλον Græci nominant verborum opifices quosdam, & variandæ atque ornandæ orationis facultate instructos. Xenophon autem ἀπὸ μνη. β. eo in loco, in quo

B ostendit, sapientiam sapientibus interdum esse inutilem, ac damnosam, scribit Dædalum à Minoë captum esse propter sapientiam, eique seruire coactum: denique vno tempore & patria & libertate esse spoliatum: cum aliquando autem aufugere cum filio conatus esset: filium quidem amisisse, sibi autem salutem expedire non potuisse: sed ad Barbaros delatum rursus illic seruitutem, quam fugiebat, pertulisse. Pausanias verò in Achaicis narrat Dædalum, sororis filio interfecto, sua voluntate se ad Minoë contulisse: deinde aliquanto post in suspensionem, criminemque nescio quod vocatum, atque ab illo in carcerem vnâ cum filio coniectum esse: postremò è custodia furtim elapsum ad Siculos confugisse.

VACVVM] inanem, ἐρημον, ab hominibus infrequentem, ut Od. xxv. lib. 3. *vacuum nemus*.

PERRUPIT ACHERONTA] Herculi duodecim illis notissimis laboribus perfuncto, decem & octo mensium spatio, Eurytheus duos ex eis non probans: vnum, quem ille in expurgando Augiæ stabulo, alterum, quem in hydra conficienda susceperat, ac pertulerat, decimum tertium imposuit, ut Orci canem Cerberum ab inferis ad superos protraheret. Cum igitur ad Tænarum venisset Hercules, per cuius fauceis ad inferos descensus patet, duce Mercurio descendit. Ac de hoc Herculis ad inferos descensu, meminit duobus locis Homerus, semel Ὀδυσσ. λ. vbi sic loquitur Hercules, seu eius idolum, *καὶ ποτε ἐνθάδ' ἐπέμλε κύν' ἄζοντ', ὃ γὰρ ἐτ' ἄλλον φράζετο τῷδε π' μοι χαλεπώτερον εἶναι ἀέθλον*: iterum Ἰλιάδ. θ. vbi Pallas de Ioue queritur, eiq; exprobrat toties à se adiutum in periculis, & seruatum Herculem: ait deniq; se, si Iouis in Græcos acerbiter præsciuisse, numquam fuisse passuram, ut Hercules ab inferis reuertetetur. sic Hom. *Εἰ γὰρ ἐχθρὸν τὰδε ἦδ' ἐνὶ φρεσὶ περικαλίστησιν, εὐτέ μιν εἰς Αἴδαο πυλάρταιο παρὰ πύλην Εὖ ἐρέβενος ἄζοντα κύν' αὐχρὸς αἰδαο, οὐκ αὖ ὑπέσφουγε εὐχρὸς ὕδατος αἶπα ρ' ἔειδρα*. Perrupit autem legendum sine copulatione, *que*, & ita

cod. Don. Faëni, Vrsini, & vnus Vat. & Tornef. D

ACHERVNTA] Pausanias in Atticis scribit in Thesprotide Acherusiam paludem esse non longè à Cichyro, & fluuium Acheruntem, & Cocytum aquam omnium iniucundissimam: sibi que videri Homerum ijs fluminibus visis & cognitis, ausum esse demum illa de inferis fabulosa confingere. Tum verò fluuiis infernis, ab ijs, qui sunt in Thesprotide, mutuatum, nomina imposuisse.

NIL MORTALIBVS ARDVVM EST] aliquot libriveteres habent. *Nil mortalibus arduum est*.

CÆLV M IPSVM PETIMVS STVLTITIA] vel propter Phaëntem hoc dicit, de quo dicemus annot. ad Oden xi. lib. 4. vel propter Gigantes: quod credibilis est.

NEQVE PER NOSTRV PATIMVR SCÆLV S] nostris maleficiis, & sceleribus, videmur quodammodo vim Ioui afferre, eumque cogere, ut assidue fulmen habeat in manibus. Nam improbitate & impietate nostra Deum irritantes, non sinimus eum erga nos æquum esse, aut placibilem. sed contra impellimus, ut nos suo fulmine exterreat, atque exanimet.

IRACVND A] quæ Iupiter effectus iracundus E hominum impietate, sæpe sumit in manus. sic Od. xi. lib. 2. *panimentum superbum* dixit, panimentum domini superbi, ut vult Porphyr. & rectè.

PONERE] de manibus. sic dicimus ponere vestem, ponere personam.

AD L. SEXTIVM CON- fularem. Ode. 4

Aduentu veris, & communi moriendi
condicione proposita, hortatur
ad voluptates.

SOLVITVR acris hiems grata vice
Veris, & Fauoni:

Trahuntque siccas machinae carinas:
Ac neque iam stabulis gaudet pecus, aut
arator igni:

Nec prata canis albicant pruinis.

Iam Cytheræa choros ducit Venus immi-
nente Luna:

Iunctæq; Nymphis Gratiae decentes
Alterno terram quatunt pede, dum gra-
ueis Cyclopum

Vulcanus ardens vrit officinas.

Nunc decet aut viridi nitidū caput impe-
dire myrto,

Aut flore, terræ quem ferunt solutæ.

Nunc & in umbrosis Fauno decet im-
molare lucis,

c ij Sen

A *Seu poscat agnam, siue malit hadum.
Pallida mors aequo pulsat pede pauperum
tabernas,
Regumque turreis. ô beate Sexti,
Vita summa brevis spem nos vetat incho-
are longam.
Iam te premet nox, fabulaq; manes,
Et domus exilis Plutonia, quò simul mea-
ris:
Nec regna vini sortiere talis,
Nec tenerum Lycidam mirabere, quo
calet iuuentus
Nunc omnis, & mox virgines tepe-
bunt.*

SOLVITUR ACRI S] descriptio veris est, quo tempore maximè omne animantium genus hilaritati ac latitiae sese dedere solet, omni tristitia, quam affert hiemis deformitas, cælique grauitas, & dici obscuritas, depulsa. Sed quòd solui hiemem dicit veris aduentu, cum quicquid soluitur, astrictum, aut vinctum fuisse intelligatur: hiems autem non astringatur, neque vincatur, sed astringat potius & contrahat: perinde illud accipiemus, ac si dixisset, soluitur terra veris aduentu, quæ fuerat vi hiemis, & frigore astricta: quo quidem proximo modo infra locutus est eadem Ode *Aut flore, terra quem ferunt soluta*, id est, laxata, mollita. VICE] vicissitudine. sic Ode VII. lib. 4. *Mutat terra vices.*

TRAHVNTQUE SICCAS MACHINÆ.] scribit Vegetius libro quarto de re militari, cap. XXXIX. ex die tertio iduum Nonemb. vsque ad diem sextum idus. Martij. maria claudi. Hesiodus item ἐργ. καὶ ἡμέρ. vetat post Virgiliarum occasum nauigare, propterea quòd eo tempore mare tempestatibus maximis concitatur. iubet autem naueis in littus subducere, saxisque vndique communire, vt ventorum vim facilius perferre possint. sic Hesiod. *Εὐτ' αὖτ' ἀν' ἀπὸ πλοῦτος ὁ δῖος ἠέριμον ὀϊράνος Φεύγουσαι πῖπτοις ἐς ἠεροειδέα πόντον, Δὴ τότε παντοῖον ἀνέμων θύεσσι αἰῆται, Καὶ τότε μικρὴ νῆας ἐχέειν ὅττι δύνωσι πόντω, Γλῶ δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὥς σε κελεύω, Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρῃ ἐρύσαι, πυκνάσαι τε λίθοισι Πάντοθεν ὅφρ' ἴαωσ' ἀνέμων μένος ὕγρον ἀέντων Χεῖμαροι ἐξέρυσας ἵνα μὴ πύθῃ διὸς ὄμβρος.* Hoc igitur tempore naues in littus subducit, trabibusque, quibus fulciebantur, impositæ, tantisper ibi continebantur, dum tempus ad nauigationem idoneum adueniret. tunc verò machinis, vt palangis, in mare retrahebantur. Palanga enim, vt docet Nonius, fustes sunt teretes, qui nauibus subijciuntur, cum attrahuntur ad pelagus, aut cum ad littora subducuntur. Ita hæc huius loci sententia est, naues siccæ, quæ mensibus hibernis in littore, lignis subiectis, à nauigatione conquieuerunt, nunc veris aduentu machinis in mare trahuntur. atque his significatur veris

aduentus. Solebant autem veteres, etiam cum per anni tempus nauigare licebat, naueis tamen hoc modo lignis subiectis in littore collocare, tantisper scilicet dum in bello, aut alia in re occupati nauigatione supersedeabant: quod declarat Homerus *ἱλιάδ. α.* *Νῆα μὲν οἷα μέλαιναν ἐπ' ἠπείροιο ἐρύσσαι ἤδ' ὅττι ψαμάτῃ, ὑπὸ δ' ἔρματι μακρὰ τένυσσαν* *Αὐτοὶ δ' ἐσκήδαντο κτλ.* &c. Exemplum autem nauium è continente in mare deducendarum, extat in secundo libro: cum Græci Agamemnonis oratione, qua eorum animos tentarat, decepti cupidissime ad naueis concurrunt, atque ad reditum omne suum studium conferunt. *Τοὶ δ' ἀλλήλοισι κέλευον Ἀπλοδαμνῶν, ἠδ' ἐλκόμεν εἰς ἀλαδῖαν, Οὐρύς τ' ἐξ ἐκείτ' αἶρον, αὐτὴ δ' ἐρανὸν ἵκεν Οἴκαδ' ἐμμένον, ὑπὸ δ' ἥρεον ἔρματα νῆων.* id est, illi autem mutuo hortabantur, vt manus ad naueis admouerent, & in mare traherent: Et naualia purgabant: clamor autem eorum ad cælum ibat, domum redire cupientium. trabes autem nauibus subiectas, substrahebant. Adde hoc Attij, quod est apud Nonium, in voce anima: *Classēs trahere in salum, & vela ventorum animæ immittere.*

MACHINÆ] machinam ita definit Vitruuius. Est continens ex materia coniunctio, maximas E ad onerum motus habens virtutes. Ea mouetur ex arte, circulo rotundationibus, quem motum Græci *κυκλικὴν κίνησιν* appellant.

AVT ARATOR IGNI] Virg. Daphnide, *Ante focum si frigus erit.*

ALBICANT] albescunt.

IAM CITHEREA CHOROS DVCIT VENVS] Venus, inquit, dux chori, iam cum Nymphis & Gratiis ad lunam saltat. *Luna imminente*, id est, propinqua: ex quo intellige lucente. & ita noctu. Nam imminere valet propinquum esse, non longè abesse: Vt cum dicimus, mortem nobis quotidie imminere. sic Horat. Od. XXVII. lib. 3. *Imbrium diuina autis imminenti.* & Od. XII. huius lib. *Parthos Latio imminenteis*, id est, animo & voluntate nocendi propinquos. & Od. XXI. lib. 2. *Imminens villa tua pinus esto.* Significat autem, mulieres & puellas, veris tempore, ad lunam saltare solere: idq; Venere hortante, ac præeunte. Venus enim, Vere ineunte, & Aprili mense, quem nonnulli *παρὰ τῷ Ἀφροδίτῳ*, id est, à Venere, putant esse nominatum, reuerti existimabatur: ex quo Lucretius lib. 5. *It Ver, & Venus, & Veneris prænuntius ante Pennatus graditur Zephyrus vestigia propter.* & Horatius Aprilem, mensem Veneris dicit Oda XI. lib. 4. Neque temerè Gratia commemorantur, & numerantur cum Venere. Nam scribit Plutarchus *ἐν ἐρωτικῷ* Gratiā ab antiquis appellatam esse, mulieris concessionem, qua se summittit, & commodat viro, quemadmodum Pindarus ait, è Iunone sine Gratiis natum esse Vulcanum, quia nondum erat matura cum à Ioue compressa esset: & Sappho puellam nondum nubilem, paruam & Gratiæ expertem appellat. Postremo Seruius ad illum Virgilij locum, *Matris Acidalia, &c.* scribit Gratiā Veneri sacratas esse: quia eius ipsius, & Liberi filia sunt. nec immeritò. Gratiæ enim per horum Deorum munera conciliantur.

GRATIÆ

A GRATIAE DECENTES] Inter omneis conuenit treis esse Gratiarum: de nominibus autem non conuenit. Homerus quidem *Ἰλιάδ. σ.* Vulcani uxorem, seu concubinam, facit vnam ex Gratiis, sed eam communi nomine appellat *χάριν*, nisi quis dicat eius nomen fuisse Calam, *καλὴν*, id est, pulchram: quod videtur probare Eustathius. sic Homēr. *τὴν δὲ ἰδὲ παροτρύνουσα χάρις λιπαροκρήδεμνος Καλὴ τῶ ὅππῃ περικλυτὸς ἀμφιγυήεις.* & *Ἰλιάδος* cum Iuno Iouē sopire ac fallere in animo haberet, ut eo dormiente Troiani minore negotio à Græcis opprimerentur, Somno Deo pollicetur se ei vnam ex Gratiis in matrimonium daturam, Pasitheim nomine: *Ἀλλ' ἴδ', ἐγὼ δὲ κέ πε Χαρίτων μίαν ὀπλοτεράων Δάσω ὅππῃ μέναι, καὶ σὴν κεκλήσθαι ἄκοιτιν Πασιδέην. ἧς αἶψ' ἐμείρεαι ἡματα πάντα.* Hesiodus autem in Theogon. treis Gratiarum, Iouis & Eurynomæ vult esse filias, earumque nomina hæc commemorat, Aglaïam, Euphrosynam, Thaliā. sic Hesiod. de Ioue, *Τρεῖς δὲ οἱ Εὐρυνομὴ Χαρίτων τέκε καλλιπαρήεις Ἀγλαΐην τε, καὶ Εὐφροσύνην, θαλίην τ' ἑρατεινήν.* Pindarus quoque *Ὀλυμπ. εἰδ. ὑσάτω* treis facit Gratiis iisdem nominibus, quibus eas afficit Hesiodus, appellatas. *Πότνι*

B *Ἀγλαΐα, φιλοσίμου πέτ' Εὐφροσύνη, θεῶν κρατὶς παῖδες Εὐπαρόδι νύ, Θαλίη τε ἑρασίμου πε.* Plutarchus denique in libello *περὶ τῶ ὅπ' μάστιγα τοῖς ἡγεμόσι τὸν φιλόσοφον δεῖν διαλέγεσθαι*, hæc eadem Gratiarum nomina cōprobat his verbis, *χαρὶς γὰρ ἔδεν ἄτω γόνιμόν ὅστιν ὡς χάρις. Ἀλλὰ σοφὸς ὡς ὁ τὰς χάρις τὰ ὀνόματα δέμενος, Ἀγλαΐην, καὶ Εὐφροσύνην, καὶ Θαλίαν, &c.* id est, Nihil enim gaudij gignendi tantam vim habet, quantam gratia. Quin sapiens erat ille, qui Gratiis nomina imposuit, Aglaïam, Euphrosynam, Thaliā. Iam Pausanias in Bæoticis Eteoclem primum omnium mortalium Gratiis sacrificasse scribit. Idem tradit, Antimachum, neque numero Gratiarum definito, neque earum nominibus prolatis, eas Solis & Eglæ filias fecisse: Hermes Ianaetem autem quendam elegorum scriptorem Pithō, id est, Suadam in Gratiis numerasse: quod item scriptum reperi in Proculi commentariis in Hesiodum *ἔργ. καὶ ἡμερ.* Sic autem ille: *Χαρίτες εἰσὶ τρεῖς, Πειθεῖα, Ἀγλαΐα καὶ Εὐφροσύνη. ἄραι τρεῖς Εὐνομία, Δίκη, Εἰρήνη.* Strabo verò libro Georg. vii. tradit, Eteoclen

C in eo, quod primus Gratiarum templum constituerit, diuitias & opes suas declarasse: quippe qui siue in accipiendo beneficio, siue in dando felix fuerit, siue in vtroque, has deas veneratus sit. Necesse est enim eum, qui ad illarum Deorum cultum animum, studiūque suum contulerit, ad benè merendum de aliis fuisse aptum natura: multaque alia eodem loco addit Strabo de Eteocle, & eius, in dando & accipiendo beneficio, felicitate: quæ iccirco omitto, quia ad hunc locum non admodum pertinent. Non arbitror autem mihi prætereundum, Theocritum *εἰδ. 15.* Gratiarum Eteocleas Deas appellare, propterea quia (inquit interpres) Eteocles primus omnium mortalium Gratiis sacrificauit. sic Theocrit. *Ὡ* *Ἐπὶ κλειοὶ χάριτες θεαί, &c.* quæ congruunt cum iis, quæ tradit Pausanias. Cur autem nudæ sint Gratiæ, dicemus ad illum locum, Ode xxx. huius libri, *Ἐς solutis Gratia zonis, & cetera, & ad*

Odam xix. lib. 3. ibi, *Gratia Nudis iuncta sororibus*, & Od. vii. lib. 4. ibi, *Gratia cum nymphis, geminisque sororibus audet Ducere nuda choros.*

ALTERNO TERRAM QUATIVNT PED] saltant nunc hoc, nunc illo pede terram pulsantes. sic loquitur Od. i. lib. 4. *In morem Salium ter quatient humum.* & Od. xvi. lib. 3. *Gaudet inuisam pepulisse fossor Ter pede terram.* & huius lib. Od. xxxvii. *Nunc est bibendum, nunc pede libero Pulsanda tellus.* sic Apoll. i. Argon. *ἐμμελέως κραπνοῖσι πέδον ῥήσσωσι πόδες.* & Catull. in nupt. Iuliæ & Manlij: *Pelle humum pedibus.* & Lucr. lib. 5. *Ἐς duro terram pede pellere matrem.* alterno pede autem licet etiam ita explicare: numerosè.

DVM GRAVEIS CYCLOPVM] Horatius alios poetas secutus Vulcani officinam vult in Ætna fuisse: ex qua ignes illi, omnibus notissimi, auditi quidem certè, erumpunt. Atque hinc fortasse nata est fabula, Vulcanum cum Cyclopibus massas illas ferreas tundere, Iouisque fulmen quotidie aliud atque aliud cudere. Verisimile hoc etiam est, poetas ad Vulcanias insulas respicere, quas Vulcanus quondam dicitur tenuisse. quamquam Appollonius lib. 3. argon. Vulcanum facit fabricantem in Hiera insula, quæ est vna ex Æoli insulis. Sed quod Cyclopum, non Vulcani dicit officinas, id eò pertinet, quod Vulcanus eorum ministerio & operavtutur in fabricando. sic apud Virgil. *Æn. v. 11.* in armis Æneæ cudendis Cyclopes Vulcano præstò sunt, ac subseruiunt. & apud Apollon. argon. i. Iouis fulmen cudunt. *Ἐμὲν ἔσαν κύκλωες ἐπ' ἀφ' ἑτῶ ἡμενοὶ ἔργῳ Ζεὺς κεραυνὸν ἀνακτὴν πονέμενοι, &c.* Homerus autem *Ἰλιάδ. σ.* Vulcanum facit in cælo, non in Ætna, sine Cyclopum opera Thetidis rogatu Achillis arma fabricantem, viginti follibus nunc vehementiorem, nunc remissiorem flatum, prout operis vel ratio, vel necessitas postulat, mittentibus. Graueis officinas Cyclopum sic dixit, ut Tibull. opus rusticum graue. sic autem Tib. *Et graue suspensò vomere cesset opus.*

VULCANVS] cuius vxor est Venus. Quin etiam vna ex Gratiis, Vulcani est amica, seu concubina, ut paullo antè ostendimus. Interea (inquit) dum Vulcanus in officina Cyclopum fabricatur, Venus cum Nymphis & Gratiis saltat, & choros ducit. *ardens* autem, vel ad ignis naturam referendum, cuius deus est Vulcanus, vel, ut mauius Passeratius, ad Vulcani operis intenti studium: ut apud Virg. *Æn. lib. 1.* *Instat ardentem Tyrij.* & Georg. 4. *Feruet opus, redolentque thymo fragrantia mella.* Idem lib. 4. *Æn. Opere omnis semita feruet.* Propert. lib. 4. epist. Arethusæ. *Succinctique calent ad nona lucra popæ.* Horat. epod. Oda xvi. *Cales venenis officina Colchicis.* Vre autem officinas sic dictum esse putat idem Passerat. ut illud à Propertio. *Colchis Colchiacis urat abena focis.*

NUNC DECET AVT] nunc decet aut myrteam coronam capiti imponere, aut ex aliis floribus concinnatam, quos terra laxata & soluta verni temporis tempore, extulerit: quo more in

A conuiuiis veteres utebantur. attendat autem adoleſcens hoc loquendi genus: caput impedire myrto, pro eo quod eſt, corollas ex myrto capiti imponere. non admodum diſſimilia ſunt illa, Ode vii. *Tempora populea ferunt vinxiſſe corona.* Ode xxv. lib. 3. *Cingentem viridi tempora Pappino.* Od. i. lib. 4. *Et vincire nouis tempora floribus.* aliter dixit Saty. vi. lib. i. *crus pellibus impedire.* Nam ut quiſque inſanus nigris medium impedit crus Pellibus.

NITIDVM] λιπαρὸν, vnguentis delibutum, vt
Od. vii. lib. 2. *nitenteis Malobathro Syrio capillos.*
& M. Tull. Catil. ii. *qui nitent vnguentis, qui ful-*
gent purpura. & Plaut. Truculento, *fernide vt tota*
floret, vt oleo nitide nitet. & Virgil. Æn. v. *Nuda-*
tiſque humeros oleo perfuſa niteſcit.

FAVNO DECET IMMOLARE.] Dionysius Halicarn. ἀρχ. ῥωμα. α. tradit, Faunum Regem Aboriginum fuisse, à Marte prognatum eumq; à Romanis, tanquam aliquem patrum Deum, sacrificiis & carminibus coli. Dionysij verba sunt hæc, Εὐρύχανε δὲ τότε πῶ βασιλείαν τῇ Ἀβοριγινῶν περιελθὼς φῶνος Ἀρεὸς, ὡς φασίν, ἀπόγονος αὐτῆρ μετὰ τῷ θεῷ Διὶ καὶ οὐνεπὶς : καὶ αὐτὸν, ὡς ὅτι χερσὶν πνέει Ποσειδάων δαιμόνων θυσιᾶς καὶ ὠδαῖς χαίρεισσι. Varr. lib. 6. de lingua Latina, Faunos Latinorum Deos appellat. M. Tull. lib. 2. de nat. Deor. sub persona Balbi, ait sæpe Faunorum voces exauditas : sæpe vilas formas Deorum, quibus non hebetem, aut impium Deos esse præsentis confiteri coëgisse. Faunum quidam volunt eundem esse, atque Pana, qui & Irius dicitur, Græcè Ἐπιδάμης. Fatidicum appellat Virgil. lib. 7. *At rex sollicitus monstris oracula Fauni Fatidici genitoris adit.* Fauno autem rem diuinam faciebant, & ouilia lustrabant Romani vere incunte. Immolabant tamen eidem etiam nonis Decembris, vt Od. xvi. lib. 3. *Faune nympharum fugientium amator, &c.*

SEV POSCAT AGNAM, &c.] sic codex Ian-
noct. & duo Vaticani, non, vt vulgò, agna, hædo.
Atq; ita locutus est ad Od. xvi. lib. Æpod. *Pa-
ratus expiare seu poposceris Centum iuuenços, siue
mendacilyra Volesonari, &c.* Siue autem hîc sub-
C intelligatur, *sibi immolari*, siue nihil subintelliga-
tur, *agnam & hædam* videtur legendum potius,
quàm *agna & hædo*. Quòd si quis diceret subintelli-
gi *sibi fieri*, & ita retineri possit lectionem vulga-
tam, vt intelligamus eum ita esse locutum, *seu pos-
cat sibi fieri*, id est, sacrificari, agna, &c. quemad-
modum Virgili. *Palem. Cum faciam vitula pro fru-
gibus, &c.* nimis erit violenta hæc explicatio.

PALLIDA MORS] eadem figura loquendi
mors dicitur pallida ab Horatio, qua *Χλωρόν Δέος*
ab Homero, & *φρίσσοις ὄμβροις* à Pindaro *Πυθ.*
ἔιδ. α. & πακρός ἔρως ab Anacr. & *μάργος ἔρως* ab Apol-
lon. lib. 2. Videtur autem hæc sententia ex Pin-
daro expressa *Νεμ. ἔιδ. ζ. ἀφρόσις, πεινχός τις θανάτης πρὸς*
σῆμα νέοντι. sicidem Horat. Od. xvi. lib. 2. *a-*
qua tellus Pauperi recluditur, Regumque pueris. vi-
de annot. ad Od. xvi. lib. huius lib.

ÆQVO PULSAT PEDE PAUP. TAB. Jid
est æquè fortiter, & liberè pulsat diuitum foreis,
atque pauperum: æquè audet ingredi in ædeis

sumtuosas, validas, & munitas regum ac principum, vt humiles & fragiles pauperum casas. Nam qui domum aliquam ingredi volunt, interdum pedibus & calcibus pulsant, & (vt loquitur ille in Eunuchis) insultant foreis. Sic & ille senex Plautinus Mostell. *Pulsando pedibus pane confregi assulas*, inquit: omnes quidem, qui in clausam domum intrare cupiunt, ostium pulsat. sat. i. lib. i. *Sub Galli cantum consulator ubi ostia pulsat.*

VITAE SUMMA BREVIS SPEM NOS
VETAT] sic Od. xi. huius libri, & spatio breui
Spem longam rescet. summam posuit pro spatio.
Et animaduerte in vtroque loco esse antithesin.
breue enim longo opponitur.

IAM TE PREMET NOX] noctis nomine
mortem intellige. sic Catull. *Omnia tenebre orci.*
& infra Od. xxviii. *Omneis una manet nox.*
quanquam illo loco in quibusdam exemplaribus,
scriptum est *una manet mors.*

FABVLÆ QVE MANES.] Integra & emenda-
ta huius loci scriptura hæc est, fabulæ que manes.
neq; inest hoc in loco vlla vel difficultas, vel ob-
scuritas. Iam te (inquit) premet nox, manesq; &
inferi fabulosi, id est, de quibus tam multa & Phi-
losophi fabulantur, & poetæ. Plato quidem om-
nem ferè, quem de inferis, pœnisque inferorum
habet, sermonē, *μῦθον*, id est, fabulam appellat:
ut in Phædone extremo. *ἀλλὰ μὲν ἔρηό Συμμίαν, ὃ
Σόκρατες, ἡμῖς γὰρ τὰ τοῦτο τοῦ μῦθου ἡδέας ἀκούομεν.* & pri-
mo de rep. *Οἷτι γὰρ λεγόμενοι μῦθοι περὶ τῶν ἀδῶ.* Et M.
Tull. in Cluentiana: *Nam nunc quidem quid illi
tandem mali mors attulit? nisi fortè ineptiis, & fabu-
lis ducimur, ut existimemus illum apud inferos impi-
orum supplicia perferre.* & Tuscul. 1. tricipitem
apud inferos Cerberum, Cocytii fremitum tran-
suectionemque Acherontis, mento summam a-
quam attingentem, siti enectum Tantalum, &
Sisyphum, poetarum portenta dicit esse. Idem
in Catilinaria quarta: *Itaque ut aliqua in vita for-
mido improbis esset posita, apud inferos eiusmodi qua-
dam illi antiqui supplicia impijs constituta esse volue-
runt, quod videlicet intelligebant, his remotis, non esse
mortem pertimescendam.* Ad hunc locum pertinet
illud Callimachi, quod extat lib. 3. epig. *Græce
Ὁ Χαρίδα, πᾶσι γένεθ' πολὺ σκότος, αἰδ' ἄνοδος. τί? Κεῦδος.* F.
ὃ δὲ Πλάτων? μῦθος. ἀπωλόμεθα. id est, O Charida, quid
styx? nox est. quid auerna? tenebræ. *Quid verò ad
superos tam celebres reditus? Mendaces vatum vo-
ces. quid Pluto, vel Orcus? Fabula. nam extincti
pulsus & umbra sumus.* Homerustamen, & tragici
poetæ, & ceteri ferè tùm Græci, tùm Latini infe-
ros, & pœnas post mortem in improbos, & im-
pios constitutas comprobant. de quibus dubita-
re nobis Christianis est nefas.

ET DOMVS EXILIS PLVTONIA] exilis;
id est, angusta & parua, vt epist. lib. 1. epist. ad
Mæce. 2. *Exilis domus est, ubi non & multa super-*
sunt, Et dominum, &c. Exilis autem domus Pluto-
nia iccirco dicitur, quia manes, & vmbre, quæ hæc
domum incolunt, exiles & tenues, & aspectum o-
culorū fugientes. sic Virg. domos Ditis vacuas, &
inania regna dixit lib. vi. *Æn.* significans fortasse
vmbas & imagines mortuorum, esse inaneis.

A QVOD SIMVL MEARIS.] quò simul atque permearis, ac perueneris. simul apud hunc poëtam plurimis in locis valet simulac, seu simulatq; itémque apud Catull. M. Tull. Horatius Ode 1x. huius libri. *qui simul Strauere ventos aquare fernido Depralianteis, &c.* & xii. *quorum simul alba nautis Stella refulsit.* & Ode vii. lib. 2. *simul obligasti Perfidum votis caput, enitescis Pulchrior multo.* & Ode xvi. eiusdem. *simul atra nubes Condidit lunam.* & xii. lib. 3. *Simul vnctos Tiberinis humeros lauit in undis.* & iii. eiusdem. *militia simul Fessas cohortes abdedit oppidis.* & xxvii. *Qua simul centum tetigit potentem Oppidis Cretam.* & lib. 4. Od. vii. *Verproterit astas Interitura simul Pomifer autumnus fruges effuderit.* lib. i. epist. ad Mæcenatem epist. ea quæ proximè antecedit vltimam: *Hoc simul edixit, &c.* & lib. 2. epist. secunda. *Vnde simul primum me dimisere Philippi Deeis humilem pennis.* & lib. i. ferm. Saty. prima: *Qua simul inuersum contristat Aquarius annum.* & lib. 2. Saty. vi. *simul domus alta Molossis Personuit canibus.* Sic Cat. de Pelei & Thetidos nupt. *Qua simuloptata finito tempore lucas Aduenere.* & ad Iuuentium. *Nam simul id factum est, multis diluta labella Guttis absterfisti omnibus articulis.* sic M. Tull. academic. ii. *Itaque simul experrecti sumus, visa illa contemnimus,* & epist. ad Att. lib. 3. *Et simul à Casare ei littera, quas expectaret, remissa essent, auctorem etiam daturum.*

B simul id factum est, multis diluta labella Guttis absterfisti omnibus articulis. sic M. Tull. academic. ii. Itaque simul experrecti sumus, visa illa contemnimus, & epist. ad Att. lib. 3. Et simul à Casare ei littera, quas expectaret, remissa essent, auctorem etiam daturum.

NEC REGNA VINI SORTIERE] regna vini ea appellat, quæ in conuiujs constituebantur, in quibus is è conuiuiis, cui tale regnum sorte obtigisset, leges bibendi ferebat: quib⁹ ceteros omneis parère necesse erat. huiusmodi Regē, arbitrum bibendi nominat Ode vii. lib. 2. *Quem Venus arbitrum Dicit bibendi:* ad hūc morem spectās videtur illa dixisse M. Tull. Ver. v. *Iste enim prator seuernus ac diligēs, qui populi Rom. legibus nunquam paruisset, illis diligēter legibus, qua in poculis ponebātur, obtemperabat.* Has autē leges poëta noster insanas appellat Saty. vi. lib. 2. *solutus Legib⁹ insanis.* eò pertinet illud Catullianū ad puerum, *Ingere micalices amariores, Vt lex Postumia iubet magistra.* Ebriosa acino ebriosioris. quo loco Postumia bibendi arbitra, magistrā nominat, sic M. Tull. in Catone. *me verò & magisteria delectant, à maioribus instituta, & is sermo, qui more maiorum à summo adhibetur in poculo.* regna igitur vini ab Horatio dicuntur, ea, quæ à M. Tullio magisteria.

SORTIERE TALIS] Veneris iactus regem vini, seu magistrum efficiebat, Ode vii. lib. 2. *Quem Venus arbitrum Dicit bibendi:* qua de re plura dicemus ad eum locum. Sed non est mihi silentio prætereundum, Luifinum, alioqui virum doctum, minus rectè hunc locum ita explicasse: nec regna talis vini, id est, tam suauis & generosi vini, fortiere, vt talis, sit patrij casus à recto tale. cum sit sexti casus numeri multitudinis à recto talus.

NEC TENERVM LYCIDAM MIRABERE] puerum mollem, & impudicum, cuius nunc iuuenes ardent amore, dum imberbis est, & impubes: sed vbi adoleuerit, nucibusque (vt aiunt) ludere defierit, quod non longum fiet: tum eius complexu, virgines cupient potiri. Peto autem à

verecundo lectore, vt, quoties tales loci occurrerent, qui ad puerileis illos, & flagitiosos amores pertineant, dent mihi hanc veniam, vt vel strictim attingam, vel omnino tacitos prætermittam.

ET MOX VIRGINES TEPEBUNT.] & quem mox virgines exoptabunt: cuius amore erunt incensæ. totius igitur huius loci ab illis verbis, *Nunc decet aut viridi, &c.* vsque ad extremum, hæc sententia est: Tantisper dum tempus anni patitur, & vita suppetit, epulandum & bibendum est, atque ex floribus confectæ corollæ capiti imponendæ sunt. omnibus enim peræquè moriendum est: & hæc vita breuissima est. iamiam tempus aduenat, cum tibi sit moriendum. quod quidem cum euenerit, neque amplius bibere, neque amare erit integrum. sed hac de re alibi plura. est enim sententia, tum ab hoc poëta, tum ab alijs multis sæpe decantata. Vide Od. ix. huius libri. Sed fugerat me lectorem admonere, hunc L. Sæxtium, Bruti amicissimum fuisse: & nihilominus tamen ab Augusto, cum esset consul, & Calpurnium Pisonem collegam haberet, in suum locum esse substitutum, anno ab vrbe condita 730.

AD PYRRHAM.

Ode 5.

Miseros esse, qui illius amorē teneantur. se ex eo, tanquam è naufragio, enataste.

QVIS multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urget odoribus
Grato, Pyrrha sub antro?
Cui flauam religas comam
Simplex munditiis? heu, quoties fidem
Mutatosque deos flebit, & aspera
Nigris equora ventis
Emirabitur insolens,
Qui nunc te fruitur credulus aurea:
Qui semper vacuam, semper amabili-
Sperat, nescius aure (lem
Fallacis, miseri, quibus
Intentata nites. me tabula sacer
Votiuæ paries indicat vuida
Suspendisse potenti
Vestimenta maris deo.

QVIS MVLT A] quis: puer, id est, quis adolecens, aut iuuenis tener, vngueto delibutus, ac perfusus te tā molliter, arctèq; amplectitur: de verbo vrgendi vide ad Od. xvi. lib. 2. perfusus liquidis odorib⁹, ppiè dixit, vt Cicero Verr. iii. *aqua denique feruenti Philodamus à Rubrio perfunditur.* Nam per liquidos odores, vnguenta significat. alij autem sunt aridi, quæ Græci *stamētiā* appellant.

A CUI FLAVAM RELIGAS COMAM] vel cuius comam religas: vel cui, ut placeas, comam religastuam.

SIMPLEX MVNDITIIS] simpliciter culta atque ornata: non admodum exquisito, neque sumtuoso corporis cultu adhibito?

HEU QVOTIES] tale est illud Ode xv. epod. *Eheu translato alio marebis amores.*

ET ASPERA NIGRIS AEQVORA VENTIS.] tralatio perpetua est, ducta à mari vi ventorum agitato & concitato. Significat, hūc adolescentē, qui nūc Pyrrha vitur facillima ac liberalissima, valde miraturū, cum illius leuitatē, mobilitatem, scūitiam, perfidiā cognouerit. hi enim sunt vēti, hae tempestates, hae denique naufragia, in quibus assidue miseri versantur amatores.

NIGRIS VENTIS] cur nigris ventis? an quia tempestates, quae à ventis excitantur, nigrae sunt? iccirco tempestatibus, & hiemi nigra pecus immolatur. Virgil. lib. 3. *Aeneid. Nigram hiemi pecudem, &c.* & lib. 5. *Treis Eryci vitulos, & tempestatibus agnam.* an quia Eurus pluuias excitat: caelum autem imbris, & nubibus nigrescit? Itaq;

B infra Oda 10. epod. Eurus, nigrum appellauit. *Niger rudentis Eurus inuerso mari, &c.* an quia nigra omnia, deformia, & iniucunda sunt? epist. ad Pison. *ut turpiter atrum Desinat in piscem, &c.* tempestates autem turbulentae, & minus serena, foedae & informes dicuntur. Virg. Georg. 1. *Et saedam glomerant tempestatem imbris atris.* Horat. Od. x. lib. 2. *informis hiemes reducit Iupiter.* Sic autem Eurus, nigrum appellat Oda x. epod. *Niger rudentis Eurus inuerso mari, Fractosq; remos differat.*

INSOLENS] id est, insuetus, qui tales in Pyrrha mores non sit expertus. sic dicimus insolens belli, iniuria, &c. Caesar lib. 2. de bello ciuili, *Erat in oppido multitudo insolens belli diuturnitate otij.* M. Tull. 1. de orat. ad Q. Frat. *ea requiruntur à me, quorum sim insolens, atque ignarus.* Sallust. in Proemio hist. Cat. *quaetametsi animus aspernabatur, insolens malarum artium.* aliter Od. huius lib. xvi. exercitum insolentem appellat. & Od. 111. lib. 2. Achillem insolentem. & Od. xvi. epod. equitem insolentem.

C TE FRUITVR CREDVLVS AVREA.] te experitur admodum paratam, promptam, ac liberalem: non asperam, non duram, neque saeuam, neque ferream. Auream autem vel pulchram accipe & formosam: vel optatam, caram, amabilem. Quid enim auro carius aut amabilius est? Eadem ferè ratione mediocritatem auream dixit Od. x. lib. 2. significans nihil esse mediocritate melius, nihil optabilius, nihil amabilius.

QVI SEMPER VACVAM] id est, qui sperat te vnico semper amatore fore contentam, nullisque aliis gratificaturam.

NESCIVS AVRE FALLACIS] nescius, atq; ignarus amoris muliebris, qui quouis vèto mobilior, incertior, ac fallacior est. permāsit autē in tralatione, ut videatur à *Pyrrha* ab illo loco, *Heu quonies fidem Mutatōque deos, &c.* vsq; ad extremum.

MISERI QVIBVS] miseri sunt ij, quibus places, & quibus videris amabilis. intentata, id

est, non spectata, in experta, non perspecta, neque vsu cognita. vitur hoc nomine lib. de arte poet. *Nil intentatum nostri liquere poeta.*

ME TABVLA SACER] qui naufragium fecerant, solebant naufragij sui casum in tabula pingendum curare, eamque tabulam è pariete templi suspensam, vnā cum vestimentis, in quibus fuerant seruati, Neptuno consecrare. quod idem & hodie fieri solet, praterquam, quod hic honos vel Diuæ Mariæ, vel alicui alij Diuo habetur. Significat igitur se, amores expertum esse non admodum latos, neque dulces, neque secundos: atque in eis naufragium aliquando fecisse, cum Pyrrham amaret se q; ab ea mutuo amari crederet. Nunc autem posteaquam eius inconstantiam, leuitatēq; perspexerit, & cognouerit: se iterum ad eundem scopulum suam nauim non appulsurum, id est, non amplius in eius amore mutuo spem habiturum. M. Tullius ad illum naufragorum morem alludens, sic ad Attic. scribit lib. 4. *hac enim me vna ex hoc naufragio tabula delectat.* VVIDA] secutus sum aliquot lib. scriptos, qui ita habent, non ut vulgati, *humida:* in his Vatic. vnum, Vrf. Tornes.

POTENTI VESTIMENTA MARIS DEO.] **E** ordo est, Deo potenti maris, id est, imperium maris obtinenti, nempe Neptuno.

AD M. VIPSANIVM Agrippam. Ode 6.

Bella ab eo gesta, à Vario cantatum iri: se conuiuiis tantum, & amoribus describendis aptum esse.

SCRIBER IS Vario fortis, & hostiū
Victor, Meonij carminis alite,

Quam rem cumq; ferox nauibus, aut
Miles te duce gesserit. (equis

Nos, Agrippa, neq; hac dicere, nec gra-
Pelidae stomachū cedere nescij, (uem
Nec cursus duplicis per mare Vlyssēi
Nec saeuam Pelopis domum **F**

Conamur, tenues grandia: dum pudor,
Imbellisque lyrae musa potens vetat
Laudes egregij Caesaris, & tuas
Culpa deterere ingeni

Quis Martem tunica tectum adamantina
Dignè scripserit? aut puluere Troico
Nigrum Merionen? aut ope Palladis
Tydiden superis parem?

Nos conuiuia, nos praelia virginum
Sectis in iuuenes vnguibus acrium
Cantamus vacui, siue quod urimur,
Non prater solitum leues.

A SCRIBERIS VARIO] id est, Scribēris à Vario. Atq; ita explicat Seruius, hūc locum proferēs ad illum Virg. versū, Georg. 3. *Cui non dictus Hylas puer?* profert eundem Æn. 1. ibi, *neq; cernitur ulli*, atq; vtrobiq; esse gen^o loquēdi grēcū, vt, *Scriberis Vario* (inquit) id est, *Scribet te Varius*. de quo genere alibi dicem⁹. Varius poeta (inquit Hor.) res abs te fortissimē gestas, tuasq; victorias Heroico carmine persequetur, & immortalitati commendabit. Commemorat hunc Varium multis locis Horat. vrepist. ad August. lib. 2. *Dilecti tibi Virgilius, Variusque poeta.* & Saty. vi. lib. 1. *optimus olim Virgilius, post hunc Varius dixere, quid essem.* & ix. *non Visum pluris amicum, Non Varium facies.* & in epist. ad Pisones de Arte poet. *quid autē Caelio, Plantōq; dabit Romanus, ademptum Virgilio, Variōque?* Virg. Varium nusquam, quod sciam, commemorat, Varum aliquot locis. falluntur autem qui in illis locis legendum putant Varum, quamvis nonnulli codices antiqui ita scriptum habeant. Iam de Agrippa sic Paternus: *M. Agrippa, virtute nobilissimus labore, vigilia, periculo inuictus, parendique, sed vni, scientissimus: aliis sanē*

B *imperandi cupidus, & per omnia extra dilationes positus, consultisque facta coniungens.* Vipsanum autem nōmē addidimus ex libro Rainuntij Fares. Card.

MEONII CARMINIS ALITE] sic omnes quidem habent libri, sed Io. Passeratius legendū existimat *aliti*, neque probat vulgatam interpretationem, seu explicationem huius loci, *alite Meonij carminis*, auspiciis Homerici carminis, seu granditate, & maiestate, seu celeritate Heroici & Homerici carminis. ipse sic explicat, *Scribēris Vario aliti Meonij carm.* &c. id est, scribēris à Vario, aue Meonij carminis, hoc est poeta Heroico, seu poeta res gestas canente Homérico carmine, seu cantu prädito planē Meonio, & Homérico. Ego de hac interpretatione nihil pronunciare aui, nisi quod est ingeniosa & acuta, & valdē probabilis. neq; me mouet omnium librorum consensus in voce *alite*. facilis enim mutatio fuit i, in e, facilisq; calamilapsus. Quin poetæ autem vbitissimē dicantur aues, seu alites, nemini dubium erit mediocriter in his literis versato. Theocrit.

C *είδ. ζ. Καί μοι αἶν' ὄρνιθες, ὅθι ποτὶ χῶν αἰοῖδ' Ἀντίοχον κούροντες ἐπὶ δόσιν αἰὲρ ἔχοντες,* id est, & Musarum aues omnes, quæ aduersus Chium cantorem garrientes frustra laborant. Quod si quis receptam scripturam tueri malet *alite*, putauerim per Meonii carminis alitem significari maiestatem, granditatem, altitudinem, elationem Homerici carminis: vel si quis, probet magis, celeritatem, & pedes concitatos & rapidos Homerici carminis. Gulielm. Canterus autem lib. 5. nouarum lectionum, cap. 12. alitem Meonii carminis interpretatur penam & stilum Homerici carminis, quemadmodum (inquit ille) Propertius dixit contrā *felicibus pennis*, pro felicibus auib. Iudicent eruditi. Mihi durum videtur loquendi genus, *scribere penna Homerici, aut Virgiliani carminis*. Vsitatē enim dicitur penna Homeri, Virgilij &c. placet igitur mihi magis Passeratij coniectura. **NEC GRAVEM PELIDÆ STOMACHVM]** nec iram Achillis

implacabilem, id est, *μῆνιν*, quæ est argumentum Iliadis.

CEDERE NESCII.] nam ne Diis quidem cedit in acie. non longē abieris. Apollini, qui Hectorē feruarat, atque ē manibus ipsius cruentis eripuerat, minatur supplicium, si sibi vlciscendī potestas detur. sic enim Achilles Apollini *ἰλιάδ. χ. ἢ σ' ἄν ποσάμην, εἰ μοι δυνάμει γε παρείη.* Iam Agamemnonem iniurgio interfecisset, nisi à Pallade prohibitus, ac repressus esset *ἰλιάδ. α.* Homerus deniq; eum *ἀπερχομαι* nominat quodam loco. Cum idem Aiace & Vlyssē, & vnā cum eis Phœnicem legatos ad eum misisset vt eum placarent, redierunt re infecta.

NEC CVRSVS] nec errores Vlyssis, navigationes longas, vagas, incertas, & periculosas, quas Homerus in Odyss. persequitur.

DUPPLICIS] sic habent codices Donati, Farni, & vnus Vatic. Est autem coniungendum nomen duplicis cum voce Vlyssē, vt duplicem Vlyssē intelligamus subdolum, versutum, aliud loquentem, aliud sentientem, & (vt Græci dicunt) *διπλοῦν*. sic in epigramm. Græcis *Μισῶ τ' ἀνδρα, πὸν διπλὸν πεφυκότα, Χρηστὸν λόγῳ, πολέμιον δ' εἰς τρώπῳ.* id est Odi hominem duplicem natura,

verbis probum, & liberalem: moribus inimicum ac malignum. & Eurip. in Rhese. *φιλόλεγον τ' ἀλλήθεσσι, κ' ὁ διπλὸς πέφυκ' ἀνὴρ.* & ita cum Mureto Catulli locum illum intelligo, ad Manlium. *Nam mihi, quam dederit duplex Amathuntia curam, Scitis, & in quo me torruerit genere.* sic autem secundum versum Turnebus emendauit, cum in vulgatis omnibus legatur *corruerit* sed vt redeam ad Vlyssē, epitheta Vlyssis apud Homerum huic, quod ei ascribit Horatius, consentanea, sunt hæc, *πολύτροπος, πολύμητις, ἐχέφρων, ποικιλομήτις, δόλον ἄτης, δολοφρονέων.* Iam quod ille ὁδύσσει. ait se æquē atque Orci portas eum odisse, qui paupertate coactus homines insidiosa oratione inducat ac fallat, (sic enim loquitur *ΕΧθρὸς γάρ μοι κείνος ὁμῶς Αἰδέο πολυήστον* *τίνετα, ὃς περὶ εἶχον ἀπατήλια βάλλει*) respondeo Vlyssē in eo ipso, quod de se falsō prædicat, sui similem esse, id est, duplicem, fallacem, ac mendacem. Achilles autem *ἰλιάδ. ι.* verē, suoque ingenio conuenienter ait se morte acerbius eum odisse, qui aliud loquatur, aliud in animo clausum, & tectū habeat. *ΕΧθρὸς γάρ μοι κείνος ὁμῶς Αἰδέο πολυήστον, ὅς ἔπερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσὶν ἄλλο δ' εἴπῃ.* Priscianus tamen lib. 6. vbi hunc versum producit, legit duplices, nisi exemplaria sunt mendosa. Præterea doctissimi quidam viri, in his Germanus Valens Pimpuntius existimat, lectionem vulgatam ferri posse, vt per cursus duplicis intelligamus nauigationem ad urbem Troiam, & inde laboriosum, & multis erroribus implicatum in patriam reditum, quem Græci vnq; verbo *διαυλον* nominant. Nam *διαυλος* non solum in stadio locum habet, verum etiam ad cursum marinum transfertur: vt Euripid. in Hecuba. *πολλοὶς διαυλοῖς κυμάτων φορούμενος:* id est, multis fluctuum amfraetibus agitatus, sic iidem Græci dicunt *ἀμφοτέρω πλοῦ, & ἐπὶ πλοῦ, & κατὰ πλοῦ καὶ ἀνὰ πλοῦ,* inquit ille.

NEC SÆVAM PELOPIS DOMVM] Notæ sunt

A sunt omnibus Atrei, & Thyestæ, Pelopidarum trageciæ: notum etiam est Pelopa à Tantalopatrem primùm in frustra dissectum, atque in lebetem coniectum esse: deinde Diis epulantibus appositum, denique notum est Atreum & Agamemnonem ab Ægypto, & Clytemnestra occisos esse, Clytemnestram ab Oreste filio. non immeritò igitur Pelopis domus ab Horatio sua nominatur, id est, iracunda, aspera, horribilis, χαλεπή.

TENUES GRANDIA] nos, qui tenues, & humiles scriptores sumus, non conamur illa dicere, quæ sunt grandia, nostrisque viribus superiora, ac maiora. esset enim noster omnis inanis & irritus conatus.

DVM PVDOR, IMBELLISQVE] dum pudor, & lyra nostra ad res bellicas scribendas inepta, utpote quæ resimbelleis tantum, leucisque & amatorias scribere & possit, & soleat, ventant me tuas, & Cæsaris laudes attingere, ne, cum eas velim amplificare, ornare, atque illustrare, mei ingenij culpa imminuam, extenuem, obscuram. Oportet enim (ut ait Pindarus) πορροφονέρ-
B γω κόμπον ὀπίσσει.

IMBELLISQVE LYRÆ MVSA POTENS] id est, Musa, cuius in potestate sita est imbellis lyra, quæ domina est Musæ non bellicosæ, sed imbellis, *lyra potens* dictum, ut supra, *potens Cypri*.

CVLPA DETERERE INGENI.] imminuere ingenij mei culpa, tralatio ducta est à ferro, vel are, vel simili metallo, quod limando deteritur, atque extenuatur. sic Od. 111. lib. 3. *define peruicax Referre sermones Deorum, & Magna modis tenuare paruis*. Tale argumentum est Odæ XII. lib. 2. *Nolis longa fere bella Numantia, &c.*

TVNICA TECTVM ADAMANTINA] id est, armis adamante solidioribus tectum. χαλκο-
χίτων. expressit enim epitheton Homericum,

AVT PVLVERE TROÏCO NIGRV] id est, qui prælij tempore semper inter medios hosteis versabatur, neque vulnera extimescebat. Extat autem luculentum Idomenei de Merionæ virtute testimonium *iliad. v. hūc enim ille* (ut alia prætermittam) *dicit nunquam vulnerari in ceruicibus, aut à tergo solere: sed semper in aduerso pectore, aut ventre. & ibidem dicitur ab Homero* θοῶ ἀτάλαντος Ἀρήϊ. *Erat autem Meriones Idomenei comes, atque amicus. iliad. p. καὶ ὁπάων Ἰδομενῆος Μηριόνης ἀτάλαντος Εὐακλίω ἀνδριφόντη. & iliad. λ. Μηριόνης θεράπων Ἀγαπήνορος Ἰδομενῆος.* de hoc autem loquendigenere, *niger pulvere, & pulvere sordidus*, dicemus plura ad Od. xv. huius libri.

AVT OPE PALLADIS] Multis locis apud Homerum Pallas Diomedem præstò est, opitulatur, consulit, ac pæne dicam, inseruit: exempli causa *iliad. e. in principio* Ενθ' αὖ Τυδείδῃ Διομήδῃ Παλλὰς Ἀθήνη δῶκε μένος κηθέσσης, ἣν ἔκδηλος μετὰ πᾶσιν Ἀργείοισι γένοιτο, ἰδέ κλέος ἐσθλὸν ἄροιτο. Ipse etiam Pindarus. Νεμ. εἰδ. 1. ait Diomedem à Pallade Deum immortalem esse factum. Διομήδεα δ' ἀμβροτον ζανθὰ ποτὶ Τλαυκῶπις ἔθηκε θεόν.

SVPERIS PAREM] Homer. eodem lib. de Diomede Δαίμονι ἴσος aut igitur expressit epitheta Homericæ θεοεικέλον, θεοὺς ἀτάλαντον, θεοὺς ἐναλίγκιον, autrem ipsam spectavit, propterea quod Diomedes Venerem, atque adeò Martem ipsum vulneravit, Pandarum interfecit, equos Æneæ cepit, arma aurea à Glauco accepit, Idæo Troiæ præconi solus reclamavit, fulminibus restitit, fugit omnium postremus, prælium redintegravit primus. Hæc Eustatius libro decimo Iliad.

NOS CONVIVIA, NOS PROELIA] profitetur Horatius se has res leuiore scribere posse, non illas Heroicas, & tragicas. non dissimile est illud Anacreontis. Θέλω λέγειν Ἀτρείδης, Θέλω δὲ Κάδμου ἄδειν, Ἀβάρβιτος δὲ Χαρδαίς Ἐρωτα μᾶλλον ἢ Χεῖ. &c. id est, Volo referre Attidæ, Volo referre Cadmum: Sed barbitus mihi vnum Chordis resonat amorem. sic & noster Horat. Ode xv. lib. 4. ait se prælia, & urbium expugnationes canere conantem ab Apolline esse reuocatum. Phœbus volentem prælia me loqui, Victas & urbeis, increpuit Lyra, Neparua Tyrrhenum per aquor, Vela darem.

SECTIS IN IUVENES VNGVIBVS ACRIVM] iuuenum & puellatum pugnarò est cruenta, cum nechæ acutis admodum vnguibus pugnent, immò verò eos studiosè præfessant, ne aduersarios lædant: nec illi eas ferro petant, sed iis armis utantur, quæ puellis non mortiferum, sed optabile & iucundum vulnus infligunt. Ita igitur acres sunt virgines in iuvenes, ut tamen vnguibus suos sectos habeant.

CANTAMVS VACVI, SIVE] abest alterum, siue, ut annotauimus supra ad Oden 111. *Maior tollere, seu ponere vult freta.* cantamus igitur prælia virginum. siue quòd otio abundamus, siue quòd ipsi amore vrimur nostro more. nobis enim vsitatum est amare. quidam libri sic habent: *siue quid vrimur.* quam scripturam si quis probabit, eius hæc erit sententia, siue vacui, id est, otio abundantes: siue quid, id est, aliqua ex parte vrimur, nostro more leues. quid, π, κατὰ π sed superiorem scripturam plures libri confirmant, & ego eam magis probo: ut intelligamus in nomine *vacui*, subesse causam, hoc modo, Cantamus, quia vacui sumus: siue quòd, &c.

AD MVNATIVM PLAN- cum consulare. Ode. 7.

Alias aliis: sibi Tiburtinam regionem placere.
Cohortatio ad voluptates.

L Audabunt alij claram Rhodon, aut
Mytilenen,
Aut Ephesum, bimarise Corinthi
Mænia, vel Baccho Thebas, vel Apolline
Delphos

Insigneis

A Insigneis, aut Theſſala Tempe.

Sunt quibus unum opus eſt, intacta Pal-
ladis urbem

Carmine perpetuo celebrare, &

Vndique decerpta frondi præponere oli-

Plurimus in Iunonis honorem (uam.

Aptū dicite quis Argos, diteiſq; Mycenæ.

Me nec tam patiens Lacedæmon,

Nec tam Lariffæ percūſit campus opimæ

Quam domus Albunæ reſonantis,

Et præcepſit Anio, & Tiburni lucus &

Mobilibus pomaria riuus (vda

Albus ut obſcuro deterget nubila cælo

Sæpe Notus, neque parturit imbreis

Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento

Triſtitiam, vitæq; labores

B Molli, Plæce, mero, ſeu te fulgentia ſignis

Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit

Tiburis umbra tui. Teucer Salamina, pa-
trémque

Cum fugeret: tamen vda Lyæo

Tempora populeæ fertur vinxiſſe corona,

Sic triſteis affatus amicos.

Quò nos cunque feret melior fortuna pa-

Ibimus o ſocij, comiteſque. (rente,

Nil deſperandum Teucro duce, & aſpice
Teucro.

Certus enim promiſit Apollo,

Ambiguam tellure noua Salamina futura

C Ofortes, peiora que paſſi

Mecū ſæpe viri, nunc vino pellite curas:

Cras ingens iterabimus æquor.

CLARAM RHODON] cur claram? an prop-
ter inſulæ nobilitatem? vt Catull. ad Faſelum.
Rhodumve nobilem, horridamve Thraciam: an pro-
pter ea, quæ poëtæ de hac memoriæ prodiderunt?
Pindarus enim iſt. 2. ὀλυμπ. ait, quo tēpore Iupiter,
& ceteri Dij terram inter ſe diuiſerunt, eo tempo-
re Rhodum non fuiſſe in promptu poſitam, ſed
in altiffimo maris fundo reconditam, atque ab-
ſtruſam. Sole autem abſente, curſumque ſuum
conficiente, cum de portione orbis terrarum ei
reſeruanda nullus Deorum Iouem admonuiſſet,
factum eſſe vt ſua quaſi legitima terræ portione
cauerit. Ea re cognita, Iouem nouam de integro
fortitionem, priore improbata, inire voluiſſe:
Solem autem id recuſaſſe, Rhodumque, quam ce-
teris Diis occultam, & incognitam, ipſe cognitam

& perſpectam haberet, ſibi adoptaſſe: idque à Io-
ue & aliis Diis immortalibus ei conceſſum eſſe. ſic
Pindarus. φαντὶ δ' ἀνθρώπων παλαιὰ ῥήσιες, οὐ πῶ ὅτε
Χρόνα δαπέοντο Ζεὺς τε καὶ ἀθάνατοι, φανεράν ἐν πελάγει
Ρόδον ἔμμεν ποτῖω, Ἀλμυροῖς δ' ἐν βένθεσι νῆσσαν κεκρύφ-
θαι. reliqua ex Pindaro requirat qui volet. Idem
in eodem carmine ſupra dixerat, Rhodum Vene-
ris eſſe filiam, Solis vxorem: μοχ τρίπολιν νῆσσαν πο-
minat, quia ſunt in ea tres vrbes Lindus, Ialyſus,
Camirus. quas commemorat Hom. in Bæot. οἰ-
ρόδον ἀμφεμένοντο διάτρηχα κοσμηθέντες Λίνδον, ἰηλυσον
τε, καὶ ἀλμυροῖς καμειρον. Strabo autem lib. 14.
cum de Rhodi laudibus multa ſcribit, tum illud:
ἡμεῖσι δὲ καὶ ὁδοῖς καὶ πείχεσι καὶ ἄλλῃ κατασκευῇ ποσὺτον
διαφέρει τῶν ἄλλων πόλεων, ὥστ' ἔκ ἑκάστην εἰσπεῖν ἑτέραν,
ἀλλ' ἔδὲ πᾶσι, μή πη κρείττω ταύτης τῆς πόλεως. id eſt por-
tibus autem & viis, & muris, & alia ſtructura ita
præſtat aliis vrbibus, vt nullam aliam huic vrbi
parem commemorare poſſimus, nedum melio-
rem. Profert ad hunc locum Porphyrio illum ver-
ſum Lucilij. Carpathium Rhodos in pelagus inclinat
aperta.

MITYLENEN] M. Tullius Mytilenas vſurpat
numero multitudinis contra Rull. Quid Myti-
lena? qua certè veſtra Quirites belli lege ac victoria
iure facta ſunt, vrbs & natura, & deſcriptione edi-
ficiorum, & pulchritudine in primis nobilis. Horat.
autem ſemper numero ſingulari, vt & epiſt. ad
Bullatium. Incolumi Rhodos & Mytilene pulchra
facit quod penula ſolſtitio, &c. BIMARIS] διδυμάσσου,
vel, vt quidam malunt, ἀμφιθαλάσσου, ἀλιζώνιο. id
eſt, duabus ex partibus mari cincti.

BIMARISVE CORINTHI MOENIA] Ho-
merus in Catalogo, ſeu Bæotiis Corinthum ἀφνειὴν
appellat propter emporium (inquit Strabo) in
Iſthmo poſitum: bimarem autem nominat Hora-
tius quia duobus ſinibus cincta eſt: quorum alter
Aſiam, alter Italiam ſpectat, quorumq; opportu-
nitate efficitur, vt vtrinque & illorum ad hos, &
horum ad illos facilis ſit commeatus, rerumque
omnium inuectio atque exportatio. vide Strabo-
nem lib. 8. De Corintho ſic M. Tull. in agraria
contra Rull. ad Quir. Corinthi veſtigium vix re-
lictum eſt. Erat enim poſita in anguſtiis atque in ſan-
cibus Graciæ, ſic, vt terra clauſtra locorum teneret, &
duo maria maximè nauigationi diuerſa pene coniun-
geret, cum pertenui diſcrimine ſepararentur. eadem
ferè dicuntur off. 1. Corinthum funditus euertit L.
Mummius. ſcribit idem Paterc. lib. priore, & Flo-
rus lib. 5. 2. epit.

VEL BACCHO THEBAS] Bacchi mater Se-
mele. patria Thebæ. Semele enim Thebana fuit.
& Pentheus Rex Thebarum ab Agaua, Inone,
Antinoæ, ceteriſq; mulieribus Thebanis Baccho
ſacrificantibus diſcerptus fuit, qua de re alibi di-
cemus. Ephippus autem lib. de Alexandri & E-
pheſtionis ſepultura (vt ſcribit Athen. lib. 10.)
mortem Alexandri iræ Bacchi aſſignat. in quo
enim animo Bacchus tulerat, Thebas patriam ſu-
am ab illo eſſe oppugnatas, atq; euerſas. Ephippi
verba ſunt hæc, ὅδ' Ἀλέξανδρος ἐκ τῆς νοσήσας ἀπέθανε
τῷ Διονύσῃ μνηſτῶντος αὐτῷ, διό π τὴν πατρίδα αὐτοῦ τὰς θη-
βας ἐπολιόρησε.

A VEL APOLLINE DELPHOS INSIGNEIS.] Nam & fuit Delphis nobile Apollinis oraculum, & Apollo Delphicus à poëtis nominari solet, & Horat. Delphicam laurum dixit Od. xxx. lib. 3. & Delphos fortilegos lib. de Arte poëtica.

ET THESSALA TEMPE] Tempe communis, & generali appellatione nemora significant: propriè autem loca sunt inter Ossa & Olympum interiecta, amœnissima, quæ appellantur Thessalica *ἡμπε*.

SVNT QVIBVS VNVM OPVS EST] sunt qui in hoc vno sunt occupati, vt Athenas carminibus suis nobilitent.

PALLADIS VRBEM] id est Athenas. quod cur ita sit, docet interpres Pindari ad *eid.* Olymp. his verbis. Iouis capite, qua parte grauidus erat & parturiebat, à Vulcano, lecto ac diuiso, Mineruaque ex eo edita, præmonuit Sol Rhodios, vt primi omnium ei sacra facerent, quod esset necessarium, & fatale, illam apud eos habitare, domiciliumque suum collocare, à quibus ei primis sacrificatum esset. Cum igitur Rhodij in arcem, vt Minerua sacrificarent, ascendissent, fugit eos cum

B ceteris rebus ad sacra comparatis, ac necessariis ignem capere. Ita sine igni sacra fecerunt. Athenienses autem, qui primi igni adhibito sacrificassent, digni sunt habiti, in quorum vrbe Minerua habitaret. vide Pindarum *eid.* Olymp. & interpres. Quidam libri veteres habent, *Palladis arceis*.

INTACTÆ] virginis. Virg. *Æn.* 1. *Cui pater intactam dederat.*

ET VNDIQUE DECERPTÆ FRONDI PRÆPONERE] id est, & omnibus omnium locorum & terrarum frondibus, oliuam antepone-re. Est autem oliua Palladis propria, quod cur ita sit, docet interpres Homeri his verbis. Dicuntur olim Neptunus & Minerua diu inter se de Attica decertasse, & contendisse. Neptunus tandem (hæc enim controuersia finiendæ ratio ab utroque probata est) in arce Atticæ terra tridente pulsata, fluctum marinum excitauit: Minerua verò è terra oliuam extulit. Cecrops iudex utrique datus, Atticam Mineruæ adiudicauit, cum diceret

C mare multis aliis in locis esse, oliuam autem Athenarum esse propriam. Hic locus erat ita scriptus in omnibus codicibus calamo exaratis: *Vndique decerptam fronti præponere oliuam*: in vulgatis autem fere omnibus, sic legitur: *undique decerptæ frondi præponere oliuam*: vt, si forte hæc lectio minus probetur hominibus, non possim argui libros veteres corrupisse, sed vulgatos secutus esse. hoc tantum, sic igitur habent membranæ veteres: *undique decerptam fronti præponere oliuam*. Atque hanc lectionem tuetur & retinet Turnebus lib. xi. & xix. Aduersar. & ita explicat: ex omni loco & materia, & argumento veluti colligere oleagineum termitem, & ex eo coronamnectere: quod est ubique & in omni argumento de Athenis & olea Mineruæ narrare: cuius felici, festaq; fronde homines coronantur. Sed ego à Turnebo dissentio. Nam primum sententia ipsa hanc lectionem refellit: deinde poëtæ, opinor, non oleaginas, sed ederaceas coronas suis capitibus imponebant:

sup. Ode 1. *Me doctarū edera premia frontium, &c.* **D** & epist. 3. lib. 1. *Prima feres edera victricis præmia.* Aut si etiam ex oliua coronam sibi imponebant: vt apud Papin. *Huc gemini vates sanctam canentis oliuæ Fronde comam, & nucis ornati tempora vittis*: & si coronas ederaceas ipsi soli merebantur, qui vicerant, vt ego fateor: nihil tamen oleagina corona frons euincta, atq; ornata pertinet ad id, quod sentit Horatius. Nam non continuo qui coronam ex oliua concinnatam capiti suo imposuerunt, Mineruam, aut urbem Mineruæ laudant, neque eius ipsius coronæ ornatu Palladis urbem laudare intelliguntur. quod Horatius velle dicere videtur. Præterea quis mortalium sic vnumquam locutus est, *præponere oliuam fronti*, pro eo, quod est, frontem olea coronare, seu ornare? Postremò quod paullo ante significauimus, cum hoc sentiat Horatius, nonnullos esse, qui toti sunt occupati in laudandis Athenis, vrbe Palladis, nonne aptius cohæret hoc statim subiectum, *& in oliua omnibus frondibus anteponenda*, quàm illud, *& in colligendo oleagino termite ex omni argumento & ex eo corona nectenda*? verumtamen si quis scripturam antiquam pluris faciet & hanc damnabit, non equidem reclamabo.

PLVRIMVS IN] id est, plurimi dum Iunoni gratificari, & honorem habere volunt, Argos dicunt esse magnis & latis spatiis explicatum, & ita ad equorum cursum, aptum. Nam Græci poëtæ *Ἄργος ἱππειον* nominant: vt Eurip. in Iphige. in Tauris. *ὅταν ἐς ἑλλάδα, ἱππειον τ' Ἄργος μολῇ, & ἱπποβοτον.* Homer. *ἱλιάδ.* γ. *Ἄργος ἐς ἱπποβοτον.* & Theoc. *eid.* λα. *ἐπὶ μάλα πολλὰ βοῶν ἐξήρατ' ἄρῳων Ἀργεῖ ἐν ἱπποβοτόν κειμήλια.* Iam *ἱλιάδ.* δ. Iuno ait sibi treis vrbeis esse carissimas: Argos, Spartam, Mycenæ. *Ἀργος π, Σπάρτη τε, καὶ ἐνυράγεια Μυκῆνη.* & Pindarus. *Νεμ. eid.* 1. *Ἀργος ἦρας δῶμα θεῶν ὁρᾷς* appellat, id est, domum Iunonis decoram, & dea dignam.

DITESQVE MYCENAS.] expressit Græcum epithetum *πολυχύσους*, quod ascribit Mycenis Sophocles in Electra. *φάσκειν Μυκῆνας τὰς πολυχύσους ὄραν.*

MENECTAM PATIENS LACEDÆMON] Homeri interpres, vt hoc quasi præteriens annotem, scribit agrum Lacedæmonium, Lacedæmonia appellari: Spartam, urbem: nonnullos autem esse, qui ipsius vrbis partem Lacedæmonia, partem Spartam nominant. Iam quod Horatius patientem vocat, id ad publicam puerorum institutionem referendum est, quæ tota erat posita in patientiæ disciplina. Plutarchus in Lucullo hac de re sic scribit. *χεῖματ' αὖ μὲν ἐν τῇ χεῖρ' ἐμάχοντο, ἢ δ' ἄλλῃ πᾶσα παιδεία πρὸς τὸ ἀρχαῖον καλῶς ἐγίνετο, καὶ καρτερεῖν ποιοῦντα, καὶ νικᾶν μαχόμενον.* id est, litteras quidem utilitatis causa discebant: Alia verò tota institutio eò referebatur, benè vt quisq; pareretur, & vt laborem perferre fortiter, & pugnans vincere posset. Et M. Tul. Tusc. 2. *Sparta verò pueri ad aram sic verberibus accipiuntur, vt multus è visceribus sanguis exeat, nonnunquam etiam, vt cum ibi essem audiebam, ad necem: quorum non modo nemo exclamauit vnumquam, sed ne ingemuit quidem.* quod item narrat Plutarchus loco supra comme-

A cōmemorato: πῶν ἐφύβων πολλὰς ὅττι τὸ βωμὸς τῆς ὀρθίας ἐώρακεμεν ἀποδνήσκοντας ταῖς πληγαῖς, id est, multos ephēbos in ara Dianæ Orthiæ vidimus plagis morienteis.

L A R I S S A] Larissam Theſſalicam designat, quam condidit Acrisius, à Larissa Pelasgi vrbe nominatam, vt ait Hellanicus. sunt enim Larissæ tres, vt docet interpres Apollonij lib. 1.

P E R C U S S I T] sic legendum, non *perculsit*, vt habent vulgati, & nonnulli scripti cod. quod verbum ne Latinum quidem est. nam à verbo percello, præteritum vnum est, *perculi*. hanc scripturam confirmant cod. Iannot. Faër. Vrsini, duo Vaticani, Tornes. percussit autem idem valet, quòd permouit, affecit. Cicer. ad Attic. lib. 4. *Audini ex Ganioboc Firmano Romæ esse hominem, & fuisse assiduum. percussit animum: dices: tantulane causa?* sic Terent. Andr. *Percussit illico animum.*

O P I M A] Larissam opimam nominauit, Homerum secutus, qui φῖλῳ ἐρίβωλον vocat, i. ἡμῶν κέν περὶ τῶν φῖλῳ ἐρίβωλον ἰκοιμῶν. Ita idem Horat. infra cod. lib. Od. xxxi. *Sardiniam opimam.*

A N I O] Anienem fluuium sic describit Dionys. Halic. lib. quinto. ἡ ἀλέριος δὲ ἐγγὺς τῶν πολεμίων παρὰ ποταμὸν ἀνίηνα, ὅς ἐκ πόλεως μὲν πύθρων καὶ ὕλην πολλὴν ἐκλείεται σκοπέων, φέρεται δὲ διὰ τῆς Σαβίνων καὶ Ρωμαίων πεδῆδος ὀρίων τὴν ἐκαστέρων χώραν. συνάπτεται δὲ τὸ ῥέμμα τῶν τριβέρεϊ ποταμῶν καλὸς μὲν ὀφθλῶναι, γλυκὺς δὲ πίνεισθαι. id est, Valerius autem probe hosteis ad fluuium Anienem, qui ex vrbe Tiburē deorsum de celso scopulo multam aquam effundit, labitur autem per Sabinorum & Romanorum campum utrumque regionem definiens. Influit autem hic fluuius in Tiberim aspectu quidem pulcher, potu autem iucundus.

ALBUNÆ RESONANTIS] de qua Virgil. *Æn. vii. nemorum quæ maxima sacro Fonte sonat* &c. fuit autem Albunea Nympha & Sybilla Italica, & ab ea fons & nemus appellatur.

TIBURNI LVCVS] rectè admonet M. A. Muretus legendum esse hoc loco Tiburni & ita excudendum curauimus: cum præsertim sic habeant nonnulli libri manuscr. & ita legendum quoque est *Æn. vii. Fratris Tiburni dictam cognomine gentem*: non Tiburti. Quòd autem A. Dr. Turnebus *Tiburti*, legi posse putat, fallitur. Nam primum Tiburis conditor dicebatur Tiburnus: deinde Tiburtinus non à Tiburto, sed à Tiburte, cuius rectus casus est Tiburs, formatur.

ALBUS VT OBSCURO &c.] albus Notus λευκόντος, vide Arist. μετεωρ. β. Homerus quidē i. ἰαδ. λ. Notum ἀργεῖν appellat, quæ vox λευκόν, id est, album valet. quamuis πᾶλιν interdum significet. *Albus* autem, id est, ἀσπρηγέτης: quod est, serenitatis effector, clarus. Itaque hic opposuit album obscuro Horatius, non nomen, sed rem spectans: atque ita interpretatur Seruius *claro* in versu illo Virgil. Georg. 1. *Et claro cernes siluas Aquilone moueri.* *Claro* (inquit) id est, *serenifico quia est & nubilus sicut omnes ferè venti*: Deinde producit testem hunc Horatii versum, his verbis, vt Horatius, *Albus vt obscuro deterg. nub. cælo, &c.* Videtur autem Horatius totum hunc locum ex Pin-

daro expressisse, non seruato tamen ordine, & D paucis quibusdam immutatis. sic Pindarus Nem. eid. 1. *Ei δὲ νόῳ πρὸς ἔχαι διαπῶν ἀλαθείας ὁδὸν, χεῖρ ἄφροσ μακάρων πυγᾶνοντα, εὐπαοχέμεν.* ἄλλο τε δὲ ἀπολαύει πνοῖαν ὁ ψιπέτων ἀνέμων, id est, si quis mortalium veram vitæ rationem ac viam instituit, debet ille iis bonis, quæ à Diis immortalibus consecutus est, frui. aliàs enim alij flant venti. hæc Pindari, si ordinem immutes, videbuntur cum Horatianis ferè congruere. hoc modo Pindarus: Non semper iidem sunt ventorum flatus, & ventis pluuiis lib. ac turbulentis succedunt alij, qui serenitatem & tranquillitatem afferunt. Horat. *Albus vt obscuro, &c.* Pindarus: si quis mortalis veram vitæ traducendæ rationem animo comprehensam habet. Horat. *sapiens.* Pindarus: oportet eum cum sinunt Dij immortales, bonis quasitis frui, & iucundè viuere, sibi denique benefacere. Hor. *finire memento Tristitiam, vitæq; labores.* Atque hæc quidem iccirco ita exposui, & pæne oculis subieci, vt intelligat adolescens quemadmodum sint nobis imitandi interdum veteres poætæ, & ceteri scriptores.

D E T E R G E T] detergit quidem reperit scriptum in duobus libris calamo scriptis Don. & B Faër. sed *deterget* tamen, reposui, secutus lib. 2. Vaticanos, & Vrsini, & Tornes. In eadem coniugatione hoc verbo vsus est Saty. 11. lib. 2. *Hoc potius, quam gallina tergere palatum.* sic Lucret. lib. 4. *Et quasi perterget pupillas, atque ita transit.* & paulo post. *Et nostros oculos perterget longior aura.*

NEQVE PARTVRIT IMBREIS PER P.] tralatio à mulieribus grauidis, ad ventum pluuium, seu nubeis pluuiæ grauidas. alia tralatio est epistola ad Pisonem. *Parturiunt montes: nascetur ridiculus mus.*

MOLLI MERO] Virgil. Georg. 1. *Tunc agni pingues, tunc sunt molliſſima vina.* Sic Græci vinum, quod ad potum maturum est, quòdque gratum & mitem saporem ætate collegit, μαλακόν appellat.

SEV TE FVLGENTIA SIGNIS] siue militiæ, siue domi tuæ eris. de signis militaribus dicemus fortasse alibi nonnulla.

TEUCER SALAMINA PATREM QVE] Teucer & Ajax Telamonius fratres fuerunt ὁμογάστριοι, sed non ex eadem matre. Nam Teucer ex Hefiona Laomedontis filia, Priami sorore captiua susceptus est: Ajax autem ex Peribœa. iam Telamon & Peleus Æaci, & Endeïdos filij Phoco Psamathi filio interfecto, Ægina profugere coacti sunt, illèque Salamina, hic in Theſſaliam se cōtulit. Teucer igitur Troia euerſa cum in patriam reuerſus patri in suspicionem de Aiæci morte venisset, à patris conspectu sese longè remouit, atque in Cyprum profectus est, vbi alteram Salamina condidit eiusdem nominis atque illam priorem in Attica sitam. quod & Iſocrates narrat in oratione ad Euagor. his verbis. Τεῦκρος ἐπειδὴ Τροίαν ἔσυνεξεῖλεν, ἀφικόμενος εἰς Κύπρον, Σαλαμῖνά τε καὶ τῶν ὁμῶν τιμον ποιήσας τῆς πατρὸς αὐτοῦ πατρίδος ἔσσης, &c. M. Tullius 11. de oratore proferat aliquot Pacuuij versus de hac Telamonis falsa in Teucrum suspicionem, seu ira quòd fratris mortem vltus non esset, *Segregare abs te ausus,*
d aut sine

A aut sine illo Salamina ingredi? Neg, paterni aspectu es veritus? quem avari exacta indigum Liberum lacerasti, orbasti, extinxisti, neg, fratris necis, Neg, gnati eius parui, qui tibi in tutelam est traditus, &c. hac eadem de re C. Velleius Paterculus lib. 2. quem locum quamvis proferat Muretus, adscribam tamen. Teucer non receptus a patre Telamone ob segnitiam non vindicata fratris iniuria Cyprum appulsus cognominem patrie suae Salamina constituit.

CVM FUGERET.] Plus est, quam si dixisset, cum relinqueret: id quod notat Seruius ad illud Virgil. Tityro, Nos patriam fugimus.

POPULEA CORONA] Hercules deuicto Cerbero, populum arborem ex Acheronte secum detulit, frondibusque populeis coronatus, latitiam, quam ex tot victoriis ceperat, declarauit. Itaque quam λεύκη Græci vulgò nominant, Homerus *iliad. v. ἀχραιδα* ab Acheronte appellat. Exemplo Herculis omnes in certamine aliquo cum laude & gloria versati, victoriâque consecuti, populi fronde coronabantur. Theoc. *eid. 6. κραπὶ δ' ἔχων λεύκην ἥρακλῆος ἱερὸν ἔρνος.* quo loco interpret

B quod quam plurimis laboribus perfunctus erat, & quam plurima certamina obierat, & profligarat. Virg. *Æneid. 8. Dixerat: Herculea bicolor cum populus umbra Velauitque comas, foliisque innexa pendit.* Pausanias scribit in Eliacis populū apud Acherontem fluuium in Thesprotia ab Hercule esse repertam, atque ob eam causam ab Homero Acheroida appellatam. Pausania verba sunt hac altius repetita: *Τῆς δὲ λεύκης μόνῃς τῆς ξύλοις ἐς τὸ διὸς τὰς θυσίας καὶ ἀπ' ἐδενὸς δένδρε τῶν ἄλλων οἱ ἡλείοι χρῆσθαι νομίζουσι, κατ' ἄλλο μὲν ἔδεν παρρημόντες, ἐμοὶ δοκεῖν, τίω λεύκῃ: ὅπ δὲ ἥρακλῆς ἐκομίσεν αὐτὴν ἐς ἑλληνας ἐκ τῆς θεσπρωπίας δὸς χώρας. καὶ μοι καὶ αὐτὸς ὁ ἥρακλῆς ἐφάνητο, ἡνίκα τῷ διὲ ἔθενεν Ὀλυμπία, τῶν ἱερῶν τὰ μύρια ὅπνι λεύκης καῦσαι ξύλων τίω δὲ λεύκῃ ὁ ἥρακλῆς πεφυκυῖαν παρὰ τὸν Ἀχέροντα εὔρετο ἐν θεσπρωπία ποταμὸν, καὶ τὸ δ' ἔνεκα φασὶν αὐτὴν ἀχραιδα ὑπὸ ὀμήρῳ καλεῖσθαι* id est, Solius autem populi lignis ad sacrificia Iouis, & nullius alius arboris Elei uti in more positum habent, nullam aliam ob causam, mea quidem sententia, populum ceteris arboribus anteposcentes, nisi

C quod Hercules eam ex Thesprotide regione ad Græcos deportauit. Quinetiam ipse Hercules cum Olympiæ Ioui sacrificabat, victimarum coxas lignis populeis cremasse mihi videbatur. Populum autem natam circum Acheronta fluuium reperit in Thesprotia. Atque ob hanc causam aiunt eam Acheroidam ab Homero appellari. Iam de hoc loquendi genere, caput seu tempora corona vincere, diximus ad Odam *i i i i.* huius libri. ibidem, *nitidum caput impedire myrto.* Quidam existimant iccirco dici hic ab Horatio Teucrum capiti coronam populeam potius, quam ex alia arbore imposuisse, quod Bacchi sacerdotes, & Bacchantes hac fronde uti consueuerint: ex quo Demosth. de corona τὰς ἐσθραμένους τῷ μαρτύρῳ καὶ τῇ λεύκῃ. vbi grammatici notant ἐσθραμένους οἱ τὰ βακχικά πελούμενοι τῇ λεύκῃ διὰ τὸ Χρόνιον μὲν εἶναι τὸ φυτὸν: Χρόνιον δὲ καὶ τὸν τῆς περσεφόνης Διόνυσον: τίω δὲ λεύκῃ πεφυκυῖαν φασὶν πρὸς τῷ ἀχέροντι: ὅθεν καὶ ἀχ-

ραιδα καλεῖσθαι ὑπὸ ὀμήρῳ. id est, coronabantur populo ij, qui sacris Bacchi initiabantur, propterea quod & hac arbor inferna est, & Dionysius Proserpine filius, infernus ac terrestris. Populū autem natam esse dicunt ad fluuium Acherontem: vnde & Acheroidem ab Homero nominari.

ET AVSPICE TEUCRO] id est, auctore, hortatore. ductum ab auspicio more, nihil enim publicè Romæ gerebatur, nisi auspiciatō. Erat autem magistratuū auspiciari, & cōsulere auspicia, eorundemque obnuntiare. sic locutus est epist. 3. lib. 1. *fidibusne Latinis Thebanos aptare modos studet auspice Musa?* contra epist. 2. *cui si vitiosa libido Fecerit auspiciū.* propriè posuit Od. *xxvii. lib. 3. ego cui timebo Prouidus auspex?* & M. Tullius in Cluentiana, nullis auspiciis, funestis ominibus omnium. eodem pertinet locus Od. *xi i i i. lib. 4. immanisque Rhætos Auspicis pepulit secundis.* & Od. *vi. lib. 3. Iam bis Monas, & Pacori manus Non auspiciatos contudit impetus nostros.* & epist. ad August. lib. 1. *tuisque Auspicis totum confecta duella per orbem.* Quidam per auspicem Teucrum Apollinem significari volunt. Sed facilius hoc obtinerent, si, *auspice Teucro*, legeretur: quam scripturam repeti in duobus libris manu scriptis. Hac de re tota, iudicet lector. ego interea receptam tucor.

CERTVS ENIM PROMISIT] de hoc Apollinis oraculo sibi edito sic loquitur Teucer: ipse apud Eurip. in Helena, *ὅπῃ νῆος σείλαμι ἂν ἔρην πῆρον, εἰς γλῶσσα λίαν κώπρον, ἔμ' ἐδέσσειεν Οἰκεῖν Ἀπόλλων ὄνομα τισιωπκὸν Σαλαμίνα θέμενον τῆς ἐκεί Χάριν πάτρας.* certū autē accipe non cuius oracula apertam & simplicem sententiam habeant, (λοξίας enim propter obscuritatem & ambiguitatem dicebatur) sed verum, minimèque mentientem. Nam, ut est apud Pacuuium in Perib. *Flexa, non falsa, autumare dictio Delphis solet.*

AMBIGVAM TELLVRE NOVA] id est fore nobis alteram Salamina in Cypro, quæ cum illa priore, quæ est in Attica, comparari possit.

O FORTES, PEIORA QVE PASSI] sūtum ex Homero *ὁδυσσ. μ. ὅ φίλοι, ἔ γάρ πω πακῶν ἀδαήμενες εἰ μὲν. Οὐ μὲν δὴ πῶδε μέζον ἐπικατὸν ἢ ὅτε Κύκλω. Εἴλει ἐνὶ σπείῃ γλαφυρῷ κρατερῷ βίῃφι.* quem quidem Homeri locum vberius atque ornatus expressit Virg. *Æneid. i. O socij, neque enim ignari sumus ante malorum, O passi grauiora, &c.*

NVNC VINO PELLITE CVRAS] tale illud est Ode *xi. lib. 2. dissipat Enius Curas edacis.* & *ix. epod. Curam, metumque Caesaris rerum iuuat Dulci Lyæo soluere.* sic Anacreon, *Σκεδάσαι θέλω μέριμνας, volo dissipare curas.* idem, *Ὅταν πίων τὸν οἶνον, Εὐδᾶσιν αἱ μέριμναι, Bibente me Falernum, Curæ anxix quiescunt.* idem ὅτ' ἐγὼ πίων τὸν οἶνον, Ἀπορίσθονταί μερίμναι. Latice vbi Lyæos Bibo, curæ abiguntur atræ. & Theognis, *Τοῦ πίνων ἀπὸ μὲν χαλεπὰς σκεδάσεις μελεδῶνας, Θωρηχθεὶς δ' ἔσται πολλὸν ἐλαφρότερος.* id est, Vina bibens atras pelles e pectore curas: Et madidus Baccho ritè leuabis onus. Iterum Horat. epist. ad Vall. lib. 1. *generosum & lenè requiro, Quod curas abigat.*

CRAS

A CRAS INGENS ITERABIMVS Æ-
QVOR.] vel id mare, quod in patriam redeuntes,
permenli sumus, iterum peragrabimus, patriam,
patrémque fugientes: vel simpliciter iterum naui
gabimus. sic Od. xxxi. huius lib. *atque itera-
re cursus Cogor relictos.* i. repetere cursus relictos.
aliter hoc verbo vitur Ode xix. lib. 2. *atque
truncis Lapsa canis iterare mella:* id est, iterum at-
que iterum canere, seu dicere. Od. xii. epod.
*Muricibus Tyrijs iterata veller alana Cui propera-
bantur?* per vellera iterata muricibus διαφα signi-
ficat, purpureas vesteis bis tinctas. Od. iii. lib. 3:
*Troia renascens alite Lugubri Fortuna tristi clade ite-
rabitur.* id est, iterum expugnabitur, ac delebitur.
epist. ad Loll. lib. 1. *Sic iterat voces, sic verba ca-
dentia tollit.* Cic. ad Att. lib. 14. ex quodam poë-
ta. *itera dum eadem istac mihi.* & Tusc. 2. *Itera
dum eadem istac mihi.* non enim intelligo.

AD LYDIAM

Ode 8.

B Obscurè iuuenem quendam, quem Sybarin vo-
cat, ut amore perditum, & voluptatibus
colliquefactum, notat.

LYDIA dic, per omneis

*Te deos oro: Sybarin cur properes
amando*

Perdere: cur apricum

*Oderit campum patiens pulueris, atque
solis.*

Cur neque militaris

*Inter aequaleis equitet: Gallica nec lu-
patis*

Temperet ora frenis.

*Cur timet flauum Tiberim tangere? cur
olium*

C *Sanguine viperino*

*Cautius vitat? neque iam liuida gestat
armis*

Brachia, sepe disco,

Sepe trans finē iaculo nobilis expedito?

Quid latet, ut marina

*Filium dicunt Thetidis sub lacrymosa
Troie*

Funera, ne virilis

*Cultus in cadem, & Lycias proriperet
cateruas?*

AMANDO] dum ab eo amaris: sic Virg. *vrū-
que videndo Femina:* id est, dum v. d. tur. vel cum
te amat.

CVR APRICVM ODERIT CAMPVM.] D
cur oderit campum Martium, non quod pulue-
rem, laborémue ferre non possit, neque propter
vllam animi, aut corporis mollitiem, cum sit ho-
rum patientissimus: sed propter tui amorem, quo
miserè torquetur.

**CVR NEQVE MILITARIS INTER
ÆQVALEIS]** cur Sybaris neque inter æqua-
leis equitet militaris, id est, militarem in morem,
vel ut hominem militarem decet, vel cum sit mi-
litaris, vel qui militaris esset, si equitaret. & hoc
postremo modo sæpe loquitur Horat. ut Saty.
vi. lib. 2. *Si veneror stultus nihil horum,* id est, si
nihil horum à Dijs precor, quod si facerem, stul-
tus essem. quo de genere dicemus ad Od. xxviii.
huius libri, & ad oct. tertij. militaris autem est mi-
litia idoneus: in re militari exercitatus. Salust.
coniur. Catilin. de M. Petreio: *homo militaris,
quod amplius xxx. annis tribunus, aut præfectus,
&c. fuerat, plerisque ipsos, factaque eorum fortia no-
uerat:* T. Liuius lib. 35. annalium. *Nihil ea res
animum militaris viri, & multos experti casus im-
minuit.*

GALLICA NEC LVPATIS, &c.] nec
ora equorum Gallicorum, seu equos ipsos Galli-
cos moderetur, & regat frenis lupinorum denti-
um in morem asperis, atque inæqualibus: cur
non flectat equos Gallicanos in campo Martio.
Lupati freni, quibus equi ferociore coercentur:
à lupinorum dentium similitudine, seu à lupo, in-
strumento ferreo, vnco, & tortuoso instar denti-
um lupinorum, quod pro lupato freno vsurpa-
tur. Ouid. *Duros accipit ore lupos.* unde equi præ-
feroces, & ad tractandum difficiles λυκαπώδες à
Græcis nominantur. Extat Plutarchi disputatio
διὰ τὴν τῶν λυκαπώδων ἵππων θυμῶδους εἶναι λέγεται. lib. 1.
συμπο. Virgil. Georgic. libro iii. *& duris parère
lupatis.* Græci poetæ lupos à dentium asperitate
καρχαρόδοντας appellant. Oppian. lib. 1. de piscib.
καὶ ἐνδοθὶ καρχαρον ἔρκεος.

TEMPERET] moderetur, coerceat, regat.
Od. xii. huius libri. *variisque mundum Temperat
horis.* Od. iii. lib. 3. *Qui terram inertem, qui ma-
re temperat,* id est, regit, moderatur. sic Saty. v.
lib. 2. *mulier si forte dolosa, Libertusue senem deli-
rum temperet* epist. ii. lib. 2. *Scit Genius, natale co-
mes qui temperat astrum.* Od. xvi. epod. *Vtrumq;
rege temperante calium.* & fortasse Od. iii. lib. 4.
*O testudinis aurea, Dulcem qua strepitum Pieri tem-
peras,* aliàs pro verbo abstinendi. ut Od. xxiii.
lib. 3. *Illic matre carentibus Prinignis mulier tempe-
rat innocens.* quemadmodum & Virgil. Georg. 1.
Iam sibi tum curuis male temperat vnda carinis. ali-
às pro eo, quod est ad mediocritatē quandam re-
digere. ut Od. xix. lib. 3. *quis aquam temperet igni-
bus?* & epist. ad Mæcenat. tertia lib. 1. *Temperat
Archilochi Musam pede mascula Sappho.* aliter Od.
xx. huius lib. *mea nec falerna Temperant vites, neg;
Formiani Pocula colles.* & Od. vii. epod. *Desideriq;
temperare poculum.*

**CVR TIMET FLAVVM TIBERIM
TANGERE?] cur à natando, & à decursione
seu denatatione Tiberina abhorret? sic Oda. 7.
d ij lib. 3.**

A lib. 3. vtrumque coniunxit, equitationem in campo Martio, & decursionem Tiberinam. *Quamuis non alius Flectere equum sciens. Aequè conspicitur gramine Martio: Nec quisquam citus aequè Tusco denatat alueo.* CVR OLIVVM, &c.] cur luctari desijt? cur luctam horret? cur palæstram fugit mortis instar? Luctaturi oleo ungebantur. iccirco palæstras Græci λιπαράς nominant, id est, pingueis, & veluti oleo nitentis. Et Battus ille apud Theocritum cum dixisset ei Corydon Agónem unà cum Milone ad Alphéum, id est, ad certamina Olympica esse profectum: quærit ex eo deridens, quando ille oleum oculis viderit, significans illū numquam, luctatum esse, quippe qui numquam oleo unctus sit. sic Theoc. εἰδ. δ. καὶ ποῦκα πῶς ἔλαγον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὁ πῶπι. Marcus Tullius autem lib. ac cul. IV. scribit, cum à senatu arcessitus in curiam Syracusanam iccirco se antea non venisse dixisset, quod Syracusanos amicos esse Verri suspicaretur, neque se ausum esse postulare, ut quicquam contra Verrem decerneretur in ea curia, in qua inauratam C. Verris statuam videret (fuerat autem hæc statua ex Heraclij bonis posita, quorum bonorum possessionem palæstræ Syracusanorum Verres contra omnia iura tradiderat) maximo gemitu facto, aspectu & commemoratione statuæ, sibi responsum esse. ex Heraclij hereditate, quam palæstritis concessisset, multo maximam partem Verrem abstulisse, neque postulandum fuisse, ut ille palæstritas diligeret, qui etiam inuentorem olei sustulisset. Catull. de Berecynthia & Attide. *Ego gymnasi fuisse, ego eram decus olei.*

B SÆPE DISCO] Saty. II. lib. 2. *Sen te discus agit, pete cedentem aëra disco.* Propert. lib. 3. *Misile nunc discipondus in orbe rotat.* Hom. ὀδυσ. θ. Δίσκῳ δ' αὖ πάντων ἀνδρῶν ἐρέσσειεν Ἐλατρεὺς. Disco autem omnium præstantissimus erat Elatreus. Idem ὀδυσ. ρ. Μνηστῆρες δὲ παροῖσαν ὀδυσσεὺς μέγαροιο Δίσκῳ τέρποντο καὶ αἰγανέσιν ἰέντες. Εὐπύκτω δαπέδῳ. id est, Proci autem ante Vlyssis aëdis discis delectabantur, & iaculis mittendis, in area ad eam rem facta. erat aut discus æneus, aut ferreus, aut etiam lapideus, qui cum medius esset loro, seu amento circumnexus, non modò viribus & lacertis, verum etiam arte quadam adhibita ita in sublime iaciebatur, ut intra certos sineis decideret, sic enim describit Euripides. Δίσκος ἐκ σιδήρου ἐγένετο, ἢ ἐκ ξύλου, ἢ ἐκ χαλκοῦ: ἐκ λίθου δὲ αἷς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἱμάντι περὶ τὸ μέσον ἐνερμένῳ σφρομένῳ, καὶ ἀφιέμενος. i. discus ex ferro fiebat, vel è ligno, vel ex ære: sed plerunque è lapide, qui loro circumnexus medius contorquebatur, ac iaciebatur. Dictus est autem à verbo δίσκειν, quod est βάλλειν, hoc est iacere. Itaque ludus erat planè Græcus, & à Græcis ad Romanos manarat.

C SÆPE TRANS FINEM IACULO, &c.] sæpe contorto & misso ultra finem constitutum, iaculo nobilitatus.

EXPEDITO] id est, expeditè, & validis lacertis emissio. de verbo expediendi vide annot. ad Oden XXI. huius libri.

FILIVM THETIDIS] Achillem. marinæ autem, quia nymphæ marinæ. Itaque apud Homer. lib. 2. Iliad ab Achille vocata, & implorata exit è

D mari, ut crassus quidam & caliginosus halitus. sic autem Homerus, καρπαλίμως δ' ἀνέδω πολὺς αἰὼς ἦν ὁ δμῖχλιν.

SVB LACRYMOSA TROIÆ FVNERA] paullo ante euerfionem Troiæ. hanc fabulam sic narrat interpretes Hom. Iliad. 1. & 7. Thetis sciens Achillem si in Thessalia remaneret, neque cum ceteris Græciæ principibus ad Troiam oppugnandam nauigaret, sine gloria illum quidem, sed diu tamen victurum: sin unà cum illis proficisceretur, vitam eius breuem, gloriam immortalem futuram: eum in thalamo quodam cum puellis, & mulieribus apud Lycomedem collocarat in Scyro, una ex Cycladibus. oraculo autem edito, Troiam sine Achille capi non posse: missi sunt à Græcis Nestor, Phoenix, Vlysses ad Peleum Achillis patrem, rogatum ut Achillem dimitteret. Peleo autem Achillem domi esse negante, id quod erat, Scyrum profecti sunt. Ac suspicati & subodorati cum virginibus Achillem educari, de Vlyssis sententia hinc arma, illinc quas illos & fusos, & cetera huius generis, ante ostium cubiculi, in quo erant puellæ, & Achilles, exposuerunt. Ita puellæ quidem in calathos continuo impetum fecerunt. Achilles verò arma corripuit. quo facto est cognitus. hæc interpretes Homeri, ut dixi: & Eusthatus Iliad. 7. de propositione, sub hoc modo accepta dicemus ad Od. prox. NE VIRILIS CVLTVS IN CÆDEM, &c.] ne vestitus virilis eum protraheret ad bellum Troianum, id est, ne virili vestitu agnosceretur, & ita ad bellum Troianum proficisci cogeretur. Virilis cultus, sunt recti casus, numeri singul. & ita subintelligendum, eum.

AD THALIARCHVM

Ode 9.

Hieme indulgendum voluptati.

VIDES, ut alta stet niue candidum

Soracte: nec iam sustineant onus

Silvæ laborantes: geluque

Flumina constiterint acuto.

Dissolve frigus, ligna super foco

Large reponens: atque benignius

Deprome quadrimum Sabina

O Thaliarche merum diota.

Permitte diuis cetera: qui simul

Strauere ventos æquore feruido

Depræliantibus, nec cupressi,

Nec veteres agitantur orni.

Quid sit futurum cras, fuge querere: &

Quem fors dierum cumque dabit, lucro

Appo-

A Appone: nec dulceis amores
Sperne puer, neque tu choréas,
Donec virenti canities abest
Morosa. nunc & campus, & aræ,
Lenésque sub noctem susurri
Composita repetantur hora:
Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puella risus ab angulo:
Pignúsque dereptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

VIDES VT ALTA] Expressit illos Alcæi ver-
sus, qui apud Athen. leguntur lib. 10. *ὕει μὲν ὁ ζεύς,
ἐν δ' οὐρανῷ μέγας Χειρὸν, πεπάρσιν δ' ὑδάτων ῥοαί, Κρόνος
καὶ τὸν χιμῶν' ἐπὶ μὲν πείθεις Πῦρ, ἐν δὲ κερνάς οἶνον ἀφειδέως.*
id est, Pluit quidem Iupiter, in cælo autem ma-
gna est hiems seu tempestas: aquarum autem flu-
xiones concretæ sunt. hiemem depelle igne inie-
cto, vinóque largè infuso.

B NIVE CANDIDVM] sic lib. 3. Od. xxv. *He-
brum prospiciens, & niue candidam Thracen.* Qui-
dam putant hæc ita esse coniungenda, *stet niue,*
pro eo quod est, horreat, vel plenum sit niue: qua-
le est illud Virgil. lib. 12. *Æneid. Iam puluere celi
Stare videt.* sic & Cæcil. Siracus. *hic amet: familia
fame pereant: ager autem stet sentibus.* & Silenna,
Calum caligine stat.

SORACTE] monsest in Sabinis, vel, ut alij vo-
lunt, Faliscis, quod nomen ferè hodie retinet.
quanquam & à nonnullis mons Diui Siluestri no-
minatur: monte san Treſto. Virgil. *Æneid. xi.
Summe deum sancti custos Soractis Apollo.*

SUSTINEANT ONVS] propriè dixit sustine-
re onus.

GELVQVE FLVMINA CONSTITÈ-
RINT ACVTQ] flumina nisi vehementi frigo-
re congelariint, liberè fluunt: vi frigoris autem
quodam modo impedita, & constricta insistant.
gelu autem acutum appellat, ut Pindarus *χρόνα ὀξεί-
αν:* & Virg. *penetrabile frigus*, quia & qui niuem tra-
ctant, & qui à frigore offendentur, ac læduntur,
simili quodam modo afficiuntur, atque ij, quos
ferri acies pupugerit.

C DISSOLVE FRIGVS] Alcæus *καὶ ἑκαλλε τὸν
χιμῶνα.*

LIGNA SUPER FOCO, &c.] hæc respon-
dent illis Alcæi *ἐπὶ μὲν πείθεις Πῦρ.* sic infra Od. xvii.
lib. 3. *dum potes, aridum Compose lignum.*

LARGE] Alcæus ἀφειδέως.

BENIGNVS] liberalius, prolixius, largius.
de nomine *benignus*, vide, quæ sunt annotata ad
Od. xvii. huius libri, ad illum locum, *benigno cor-
nu.* ubi complura ex hoc poëta, & alijs bonis scri-
ptoribus collegimus exempla.

DEPROME] deprome diota, pro, prome de dio-
ta, Horatio vsitatissi. *ut deduxit corpore* epist. ad
Loll. & Od. i. lib. 3. *Decedit arata triremi,* & simi-
lia, de quibus alibi.

D QVADRIMVM] vinum commendat vetu-
stas: non item cantilenas. Nam quo quæq; recen-
tior est, eo placet magis, inquit Pindarus. Horat.
epist. ad Aug. lib. 2. *Si meliora dies, ut vina poëma-
ta reddit,* &c. Alcæus *ἐγγυε, κύρνα παλαιόν.* id est, in-
funde, misce vinum vetus.

DIOTA] amphora duarum aurium, id est,
duarum anasarum. aureis enim ὄπτα nominant Græ-
ci. Est autem & amphora nomen Græcum. ἀμφο-
ρεὺς enim, & ἀμφιφορεὺς appellatur, & ita à Græcis
Grammaticis explicatur, ac describitur, *ἀγγεῖον κε-
ραμεύου ἀμφοτέρωθεν φερόμενον, ὃ ἐστὶ διωτον.* id est, vas fi-
ctile, quod vtrinque portatur, id est, duas anas
habens. Latini hoc vas quadrantal appellant.
quod octo & quadraginta sextarios capit. ut do-
cet Festus.

PERMITTE DIVIS] videtur hoc loco Deo-
rum providentiam, & procurationem rerum hu-
manarum probare: non item Saty. v. lib. 1. *credas
Indus Apella, Non ego. namque Deos didici securū
agere enim.* quem versum à Lucretio mutuatus
est lib. 5. & 6. ut ostendemus suo loco. Vult igitur
hoc loco Horatius, dierum accessionem ad vi-
tam superiorem, id est, vitæ longitudinem homi-
nibus à fortuna donari.

SIMVL] id est, simulatque, ut annotauimus
ad Od. iv.

STRAVERE VENTOS ÆQVORE
FERVIDO DEPROELIANTEIS] id est,
posteaquam ventos inter se decertanteis in mari
sedauerunt, domuerunt, compresserunt, *ἐς ὅρας
ἐκοίμισαν.*

QVID SIT FVTVRVM CRAS, FV-
GE] nam vult Od. vii. lib. 4. *Quis scit, an adijci-
ant hodierna tempora vite Crastina Dijs superi?* Cum
igitur dies crastinus nihil ad nos pertineat, neque
in nostra potestate situs sit, stultum est, quid eo
die sit futurum, scire velle. sed hac de re vide, quæ
annotauimus ad Oden illam septimam. Iam Ode
huius libri xi. tota in hoc argumento occupata
est.

QVEM FORS DIERVM] id est, quem-
cumque: tmesis, ut Ode xvi. *Quem criminosis
cumque voles modum Pones iambis.* & xxvii. *Qua-
te cunque domat Venus, Non erubescendis adurit I-
gnibus.* & epist. i. lib. 1. *Quò me cunque rapit tem-
pestas,* &c. & sup. Od. vii. *Quò nos cunque feret me-
lior fortuna parente.* & Saty. v. lib. 2. *Qui testamen-
tum tradet tibi cunque legendum.* Secutus sum au-
tem hoc loco meliores codices: in his duos Vatic.
Faër. Tornes. in quibus scriptum est fors, non
fors. Iam verò fors idem, quod fortuna, quam
Græci interdum *δαίμων* appellant. vide annotati.
ad Saty. i. lib. 1.

LVCRO APPONE] quisquis dies tibi ad vi-
tam accesserit, eum tibi deputato esse in lucro, ut
loquitur Ter. sic M. Tullius epist. lib. 9. ad Pæ-
tum: *quia de lucro propè iam quadriennium vini-
mus.*

SPERNE] aspernare, reiice.

DONEC VIRENTI CANITIES
ABEST] sic Od. iii. lib. 2. *Q. Dellio suadet, ut
hilariter viuat, animo obsequatur, & voluptati o-*
d iij peram

A peram det, *Dum res & aetas, & sororum Filatrum* patiuntur atra. & Od. xiii. epod. *dumque virent* genua, *Et decet, obducta soluat* fronte senectus. & Ode xi. lib. 2. *Cur non sub alta vel platano, vel hac* Pinn iacentes sic temere, & *rosa Canos odorati capil-* los, *Dum licet, Assyriaque nardo Potamus vncti?* & Theognis: *Ἡ δὲ περὶ μέγας πῦρ. ἥρην γὰρ ἐνερθεῖν τῆς ὀ- λέας. ὡς καὶ κείσονται, ὡς καὶ λῆτος. Ἄφροδῖτος: λείψω δ' ἐρατὸν φάος ἡελίοιο.* id est, *Pubertate fruens ludo. nam multa* iacebo *Sacula sub terra, mortuus, exanimis, Voce ca-* rens *instar saxi. tum tela diei Afficere, & solis lumi-* na *desero.* Idem præcipiens omnibus mortalibus, vt, *dum ætas integra est, iucundè viuant, suisque* bonis vtantur, fruuntur: hanc rationem subiungit, quia neque iterum pubescere, neque reuiuiscere Dij immortales quenquam mortalem sinunt. Verba autem illius hæc sunt: *Εὐδὸν δ' ἀνθρώ- πους ἡσυχίᾳ κείσονται, ὅφρα πρὸς ἡβῆς Ἀχλαδὸν αἴθος ἔχων, καὶ φρε- σὶν ἐσθλά τοῦ, τῶν δὲ κτεανῶν ἐν παρῆμεν. ὃ γὰρ αἰνέειν Διὶς πλεῖται, ὡς δὲ δέλεος θανάτῳ ὅμπις ἀνθρώποις.* Simile est hoc Tibulli: *Interea dum fata sinunt, iun-* gamus amores. *Iam veniet tenebris mors adoperta ca-* pit. *Iam subrepet iners ætas, nec amare licebit, Dicte* nec cano *delicias capite.* sic Plautus Bacchid. *Nō* tibi venit in mentem, *amabo, si, dum viuas, tibi bene* facias: *Iam pol id quidem esse haud perlonginquum?* neque si hoc hodie amiseris, *Post in morte id euentu-* rum esse *unquam?* sic Lucret. lib. 3. *Hoc etiam fa-* ciunt, *vbi discubere, tenentque Pocula saepe homines,* & *inumbant ora coronis: Ex animo vt dicant: bre-* uis est hic *fructus homullis: Iam fuerit, neque post um-* quam *renocare licebit.* sic infra Od. xii. lib. 4. *Ni-* grorumque memor, *dum licet, ignium, &c. & Saty.* vi. lib. 2. *Dum licet, in rebus iucundis vine beatus.*

CANITIES MOROSA] difficilis, & morosa senectus.

CAMPVS] Martius, vt sup. *cur apricum Ode-* rit campum.

SVB NOCTEM] vel paullo ante noctem, vel paullo post. Vtrumque enim significat apud probatos auctores: sed illud frequentius. vt sup. Od. proxima, *sub lacrymosa Troia Funera.* & Od xviii. li. 2. *Tu secunda marmora Locas sub ipsum funus.* & Od. i. i. epod. *Lassi sub aduentum viri.* & Saty. i. libri i. *Sub Galli cantum consultor vbi ostia pulsat.* & epist. ad Quinctium lib. i. *occultam febrem sub tē-* pus edendi *Dissimules.* & Saty. vii. lib. 2. *insserit ad* se *Macenas serum sub lumina prima venire.* & epist. ii. libri 2. *Sub noctem gelidam lignis calefactat æ-* num. & Saty. vii. lib. 2. *an hic peccat, sub noctem* qui *puer vnā Furtina mutat strigili?* & Virgi. Ge- org. i. *Aut vbi sub lucem densa inter nubila sese Di-* uerfumpent *radij.* ibid. *sub ipsum Arcturum te-* nuissat erit *suspendere sulco.* iterum Horatius Saty. i. lib. 2. *Irriguumque mero sub noctem corpus habent-* to. Catull. de nuptijs Pelei & Thetidis: *Aurora* exoriente *vagi sub lumina Solis.* apud M. Tull. valet paullo post, lib. io. epist. ad Plancum. *sub litteras* Lepidi *statim recitata sunt tua.*

LENES SVSVRR I] quales edi solent ab amantibus, dum submissa voce vnā colloquuntur, ne ab aliis exaudiantur. nonnulli ad susurros rei veneræ referunt. sic Theocr. eid. 15. *ὡς οἱ μὲν*

Χλοερῶσιν ἰανόμενοι μελέεσσιν Ἀλλήλοισι λιβύριον. id est, *D* sic illi viridibus membris se oblectantes inter se susurrabant.

COMPOSITA REPETANTVR HO- RA.] tempore constituto iterum atque iterum v- surpentur. T. Liuius dixit, ad compositam horam lib. 22. annalium: *Ad compositam cum ijs horam* excitatis *puerorum custodibus profectus, &c.*

NVNC ET LATENTIS PRODI- TOR] solet nonnumquam puella sese in angu- lum aliquem abdere, non quod amantem asper- netur, sed vt partim eius amorem exerceat, atque exacuat: partim maiorem & sibi, & illi volupta- tem pariat reperta. nam non ita diu quæsitā, sta- tim se ipsa risu prodit. iccirco hunc risum prodi- torem appellat, id est, indicem puellæ delite- scentis. repetatur igitur, id est, iterum atque ite- rum vsurpetur talis risus, repetatur etiam pignus è puellæ lacertis dereptum, nempe armilla, vel è digito, nempe annulus, è digito (inquam) non admodum pertinaci: quia sibi facile patitur puel- la ab amante pignus eripi, neque sese præbet in eum nimis pugnacem, neque peruicacem. Pro- fert hunc locum Seruius ad illud Virgil. Palam. *E* & se cupit ante videri.

DEREPTVM] sic legendum, non vt antea, direptum. Est autem deripere de quouis loco rapere, sed maximè de superiore. Plau. in Menech- mis. *sed quis hic est, qui capillo me hinc de curru deri-* pit? & apud hunc Poët. Od. xxviii. lib. 3. *Par-* cis deripere *horreo Cessantem Bibuli consulis amphi-* ram. & apud Virgil. lib. i. *Æneid. Tergora deri-* piunt *costis.* & lib. 3. *tum litore funem Deripere, ex-* cussosque *iubet laxare rudenteis.* & apud eundem lib. ii. *Dereptumque ab equo dextra complectitur ho-* stem. & M. Tull. in orat. pro Sylla in princip. *Sed* vt ille, *iudices, quantum de mea auctoritate deripuis-* set, *tantum se de huius presidij deminutum spera-* uit, &c. vbi in codicibus vulgatis corruptè legitur *diripuisset, cum deripere sit dilacerare, ac discer-* pere: deripere autem, de aliquo loco per vim mouere, & rapere, vt diximus. Idem lib. accus. 4. *Enne tu de manu Cereris victoriam deripere, & de-* am *dea detrahere conatus es?* vbi vulgati codices habent *diripere.*

MALE PERTINACI] parum pertinaci- ter retinenti: malè aliàs pro valdè, vt annotatum est ad illum locum, & *malè laxus In pede calcens* haret, Saty. iiii. lib. i. quo loco tamen aduerbi- um malè, coherere debet cum verbo haret, vt di- cemus suo loco.

IN MERCVRIVM.

Ode 10.

MERCVR I facunde, nepos Atlātis,
Qui feros cultus hominum recentū
Voce formasti catus, & decora
More palestra:

To

A Te canam magni Iouis, & deorum
Nuntium, curuæq; lyra parentem,
Callidum, quicquid placuit, iocoso
Condere furto.

Te, boues olim nisi reddidisses
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra
Risit Apollo.

Quin & Atridas duce te superbos
Ilio diues Priamus relicto,
Thessalósque igneis, & iniqua Troia
Castra fefellit.

Tu pias letis animas reponis
Sedibus: virgæque leuem coërces
Aurea turbam, superis deorum
Gratus, & imis.

B MERCURI FACUNDE] meritò facunde. Est enim orationis Deus. Et Hermes dicitur à Græcis, ἀπό τῆς ἑρμηνείας, id est, ab elocutione, quo animis sensum eloquimur, interpretamur, exprimimus. Profert autem hunc locum Seruius ad illum Virgil. Æneid. 4. *Omnia Mercurio similis, vocemque, &c.*

NEPOS ATLANTIS] Maia Atlantis filia, Mercurij mater ex Ioue. vulgatissimum illud prætere de Atlante cælum, totamque hanc mundi fabricam humeris sustinente. qua de re Homer. ὁδυσσ. α. Ἀτλαντὸς θυγάτηρ ὀλοόφρονος, ὅς τε θαλάσσης Πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δὲ τε κίονας αὐτὸς Μακράς, αἱ γὰρ αὖν τε καὶ ἑρᾶν ὀνὺν ἔχουσιν. Plato in Phædone extremo eos reprehendit, qui alium Atlantem mente diuina robustiorem ac valentorem, magisque immortalem se reputuros existimant. hæc Plato: ἀλλ' ἡρώωνται τὰς ἀνθρώπων ἀνθρώπων ἰσχυρότερον, καὶ ἀθάνατότερον, καὶ μάλλον ἀπαντα συνέχοντα ἐξουρεῖν. M. Tullius poetarum fabulas, & famam secutus in oratione pro Sextio, Pisonem falsè insectans, dicit in eius oculo tantam inesse grauitatem, tantam frontis contractionem, ut illo supercilio resp. seu annus ille, quo consulum gerebat, tanquam Atlante cælum, niti videatur. Dionys. Halicarnass. Ρωμαϊκ. ἀρχαιολ. α. Atlantem primum Arcadiæ Regem fuisse scribit. ὅς κεν δὲ (inquit) πρὸ τοῦ λεγόμενου καυκάσιου ὄρους. Iterum M. Tullius Tuscul. v. ait Atlantem cælum sustinere idè traditum esse, quod rerum cælestium diuina cognitio nomen eius ad errorem fabulæ traduxisset. Ad hunc locum pertinent hi Virg. versu li. 8. Æn. de Euandro, quos mihi indicauit vir doctiss. Germ. Valēs. *Vobis Mercurius pater est, quem candida Naias Cyllene gelido. Conceptum vertice fudit: Et Maiam (auditis si quicquam credimus) Atlas, idem Atlas generat, celi qui sidera torquet.*

C QUI FEROS CVLTVS.] M. Tullius lib. 1. de inuentione, & 1. de oratore ad Quint. fratrem, scribit, nullam aliam vim, quàm sermonē,

& eloquentiam, aut dispersos homines vnum in locum congregare, atque à fera, agrestique vita ad hunc humanum cultum, ciuilemque viuendi morem deducere: aut iam constitutis ciuitatibus, leges, iudicia, iura describere potuisse. Idem tamen in Sextiana, hominum à feritate ad iustitiā atque mansuetudinem, translationem, prudentiā, consilioque paucorum assignat. Verum cum prudentia sine oratione in se ipsa vertatur, ut idem scribit alibi, neque ad alios vim suam explicare possit: intelligendum est, primorum illorum hominum consilium, cum sermone & facundia coniunctum perfecisse, ut feritas illa è vita hominum tolleretur. Cum igitur oratione & eloquentia plurimum exulta sit hominum vita, usq; rebus maximè homines à feris differant, non immeritò Mercurio, qui propterea quòd in eo præcipua vis eloquentiæ fuerit, Deorum interpres esse fingitur, hunc mansuetiorem, & ciuiliorem vitæ cultum vult Horatius acceptum referri. in epistola autem ad Pison. de arte poet. à poetis & musicis hæc tanta beneficia ad homines vult esse profecta. Non absurdum fortasse fuerit huc ascribere quod mihi indicauit Germ. Valens, seniores Mercurios ita fingi à veteribus esse solitos, sine manibus & pedibus membris virilibus arrectis, cum significarent, senes à ceteris muneribus, quæ corpore obeuntur, immuneis, eloquentia & prudentia, & consilio reip. prodesse, & ciuitatis commoda amplificare debere. Refert Plutarch. lib. εἰδ. εἰ περὶ σβύτλιον πολιτεύεσθαι. Verba Plutarchi sunt hæc in extr. si quis fortè desideret: Διὸ καὶ τῶν ἑρμῶν τὰς περὶ σβύτλιον, ἀχίρας μὲν καὶ ἀποδαῖς, ἐντεταμένους δὲ τοῖς μορίοις δημιουργοῦσιν, αἰνιττομένοι τῶν χερῶν τῶν ἐλάττω δειδῶται διὰ τὸ σώματος ἐνεργημάτων, εἰς τὸν λόγον ἐνεργῶν ὡς περὶ σβύτλιον καὶ γονιμὸν ἔχουσι.

FEROS CVLTVS] viuendi morem ferum, immanem, nullaque humanitate politum.

VOCE FORMASTI] oratione & eloquentia, vnde λόγιος dictus: seu (si quis malit) musica conformauisti, atque expoliuisti. sic vitur hoc verbo lib. 3. Ode xxi. *& tenera nimis Mentis asperioribus Formanda studiis.* & in epistola ad Pison. *Format enim natura prius nos intus ad omnem Fortunarum habitum, inuat, aut impellit ad irā, &c.* & ibid. *Vnde parentur opes, quid aliat, formetq; poetam.* & epist. ad August. *Mox etiam peccus præceptis format amicis.* Saty. iiii. lib. 1. *sic me Formabat puerum dictis.* pro eodem vsurpatur verbum fingere. ut Od. vi. lib. 3. *& fingitur artibus Iam nunc, & incestos amores De tenero meditatur ungui.*

CATVS] id est, tollens, callidus, consideratus, acutus. quo nomine Alius sextus appellatus est, ut declarat versus Ennij, qui extat apud M. Tull. lib. 1. Tuscul. *Egregie cordatus homo Catus Alius Sextus.* Idem de legib. 1. *Quis igitur prudentem, & (ut ita dicam) catum non ex ipsius habitu, sed ex aliqua vi externa indicet?* Vitur & noster Horat. Od. xii. lib. 3. *Catus idem per apertum fugienteis Agitato grege cervos iaculari.* & li. 2. epist. ad Iul. Florum. *Post hac ille catus, quantumvis rusticus, ibit, &c.* Plaut. Mostell. *Hercle mihi cauendum est: nimis orator clues catus.* idem in Menæchmis, sic

A decet dari facere verba custodi catē. Terent. Andria: Nescio quis senex modo venit: illum: confidens, catus. Ennius: Iam cata signa fera sonitum dare voce parabant. quem versum producit Varro lib. 6. delingua Latina, & interpretatur cata, acuta, aitq; verbum esse Sabinum: eò Catum Ælium Sextum esse nominatum: non (vt aiunt) sapientem, sed acutum: & cata dicta, accipienda pro acutis.

ET DECORE MORE PALÆSTRÆ.] feram, & agrestem hominum vitam expoliuisti, non voce solum, & oratione: verum etiam palæstra, eaque decora, venusta, & artificiosa. itaque αἰγώνος etiam dicitur.

B DEORVM NVNTIVM] expressit Homericum epithetum, δῆκτορον, seu δῆκτορα, & κήρυκα. nuntius autem hoc loco significat eum, qui nuntiat, sic Od. 7. lib. 3. Atqui sollicita nuntius hospita Suspirare Chloën, &c. & Od. 3. li. 4. Kartagini iam non ego nuntios Mittam superbos. quanquam potest dici illo loco pro rebus, quæ nuntiantur, poni. Cicero in orat. pro Murena, repente eò accedat ipse nuntius suæ calamitatis. Idem in Vatinius. a deo ne tibi misera & prostrata resp. visa est, vt nō nuntios pacis ac belli, non curatores, non interpretes, nō bellici consilij auctores, non ministros muneris pronincialis senatus more maiorum deligere posset? Lucret. lib. 4. Refrigescit .n. cunctādo plaga per auras, Nec calida ad sensus decurrit nūtia rerum. sic enim legendum, non decurrunt. nuntia autem nomen est tanquā adiectiuum, vt Grammatici appellant, quemadmodum in duobus subsequētib; exemplis ex eod. auctore, eod. lib. Conueniunt simulacra foris ē corpore quoque Nuntia præclari vultus, pulcrique coloris: Quicquid inuitans loca turgida semine multo. Nuntia præclari vultus, id est, quæ nuntiant & perferunt vultum præclarum. Idem. li. 6. Nec de corpore quæ sancto simulacra feruntur, In menteis hominum diuine nuntia forma, Suscipere hac animi tranquillâ pace valebis. falluntur igitur qui ex his locis, & ex Tibulli versibus, quos mox proferam, ostendere conantur, nuntium in neutro genere vñtatum esse pro re, quæ nuntiat. sic Tibull. eleg. 1. lib. 2. Euentura precor: viden vt felicibus extis Significet placidos nuntia fibra Deos? Idem eleg. 1111. lib. 3. Diui vera monent ventura nuntia sortis: Vera monent Tusci exta probata viris. quorum verborum ordo est, exta nuntia sortis futuræ vera monent. sic Virgil. lib. 4. Æn. de fama. Tam fœli, prænigque tenax, quàm nuntia veri. Idem 6. Infelix Dido: verus mihi nuntius ergo Venerat extinctam. quāquam in hoc postremo exemplo nuntius accipi potest pro re nuntiata. Propert. eleg. 1111. lib. 3. Omnis enim debet sine vano nuntius esse, Maioremque metu debet habere fidem. Vsurpatur præterea pro re nuntiata in eodem genere, non in neutro: cuius rei extant exempla similiter apud probatos linguæ Latinæ auctores. Virgil. Æneid. 1 x. Turbantique viros perfertur nuntius, hostem Feruere cade noua. Cæsar lib. 1. de bello ciuili: Multi ex Italia ad Cn. Pompeiū proficiscebantur, alij vt principes talem nuntium attulisse, alij ne euentum belli expectasse, aut ex omnibus nouissimi venisse viderentur. M. Tull. pro Corn. Balbo. nolite per Deos immor-

D taleis, indices, hunc illi acerbum nuntium velle deferri. Idem ad Att. lib. 3. Me & tua littera, & quidam boni nuntij, non optimis tamen auctoribus, & expectatio vestrarum litterarum, & quod tibi ita placuerat, adhuc Thessalonica tenebant. ibid. de Q. Fratre: nuntij nobis tristes, nec varij venerant. & Catull. ad Verann. Venisti? o mihi nuntij beati. Idem de Arrio. Cum subito affertur nuntius horribilis.

CALLIDVM QVICQVID PLACVIT, IOCOSO CONDERE] callidum condere, genus est loquendi à Græcis sumtum: de quo dicemus ad Oden oct. lib. 4. de huiusmodi autem Mercurij ingenio hæc tradunt Græci. Iupiter Maiæ vnus Atlantidum amore captus Iunone insciente cum illa concubuit. ea hoc concubitu grauida facta, Mercurium in Cyllene Arcadiæ monte peperit, incredibili furandi studio deditum, non aliam (vt aiunt illi) ob causam, quàm quod Iupiter concubitu illum vxori suæ furatus sit: quasi verò omnes Iouis amores, & concubitus non sint furtiui, & clandestini. Verum, vt redeā ad Græcorū fabulas, eo ingenio natus Mercurius, & (quod hic ei laudi ascribit Horatius) boues Apollinis furto auertit, eidemq; malum minanti etiam arcum subduxit, & cum Maia mater cum sororibus suis lauaret, omnium vesteis clam sustulit, ita vt illæ nudæ relictæ, quod se verterent, non haberent. sed Homeri & Pindari interpretes tradunt, Mercurium pro bobus Apollini subreptis lyram ei reposituisse. Itaque χελών chelyn, dictam esse λύραν, quasi λύτραν, quod ea se redemerit. Iccirco Horatius Ode xxi. huius libri Apollinis humerum fraternalyra insignem dicit. Mercurius enim & Apollo fratres sunt ὁμοπύτελοι.

E VIDVVS PHARETRA RISIT APOLL. Id est, dum te voce territat, tibi que malum minatur Apollo, nisi boues redderes: sentit continuo te sibi pharetram quoque furtim ademisse. Quibus rebus cognitis, ridendum sibi, non te grauiore aliqua pœna dignum esse existimauit. Hanc fabulam sic depingit Philostratus ἐκόντων lib. 1. Εἰτ' αὐτῶν αὐτοπλερόντων ἀλλήλοις, ὁ ἑρμῆς ἵσταται κατόπισθε Ἀπόλλωνος: καὶ κέφαλος ἐπιπηδῆσας τοῖς μεταφρένοις, ἀφορμήν λυγρὰ πόδα, καὶ σὺλῶν μὲν δέλαθεν: ἔμνη ἡ γροῖβη στυλῆκως. εὐταυθα ἡ σοφία πῦρ ζωγράφου. Διαχέει γὰρ τὸν Ἀπόλλωνα, καὶ ποίει χαίροντα. μεμέτρηται δὲ ὁ γέλωτος, οἷος ἐφ' ἑλάνειν τῷ προσώπῳ θυμὸν ὀκνηλώσης ἡδονῆς. id est, Cum adhuc inter se verbis concertarent Maia & Apollo, qui apud eum quæstus erat, Mercurium boues eas, quib; maximè delectabatur, sibi per dolum amouisse, atque abegisse, & in speluncam quandam deiecisit: Mercurius stans à tergo Apollinis, cum admodum leuiter in eius humeros insiliisset, sine villo strepitu arcum & pharetram solutam ei ita ademit, vt ille non animaduertiret, neque sentiret. Neque tamen postea dubitauit Apollo quin ille arcum sibi & pharetram sustulisset. Atque hic elucet pictoris artificium. Risu enim diffundit Apollinem, eumque efficit gaudentem. moderatus autem risus est, & eiusmodi duntaxat, vt eius vestigia in vultu insideant, iracundiam voluptate superante.

F VIDVVS PHARETRA] spoliatus pharetra,

A tra. hoc nomine vititur M. Tull. in iis, quæ de Æschylo vertit in Tuscul. *sic me ipse viduus pesteis excipio anxias*. Virg. in Ciri Cogor adire lacus viduos à lumine Phæbi. Immerito autem reprehendit hîc Horatium Seruius, quasi minus propriè locutum, ad illum Virg. versum 8. *Æn. multis viduasset ciuibus urbem*. his verbis: *Proprie viduasset*. quia vrbe est generis fæminei. Horatius autem abusiue, & satis incongruè in masculino posuit, cum dixit, *viduus phætra*. Sed responderim Seruio, non esse verum, viduare locum habere tantum in fæminis. Nam viduare, est priuare, spoliare, aut separare, & disungere. Itaque idem Horatius iterum dixit Ode 9. lib. 2. *Et foliis viduantur Orni*.

QVIN ET ATRIDAS] hæc sunt petita ex *inad. ω*. vbi Homerus Mercurium inducit adolescentis nunc primùm pubescentis induta persona, Priamo sese ducem præbentem, ad Achillis nauicis per media Græcorum castra eunti, & Hectoris corpus sepeliendi causa ab Achille redimere cogitanti.

THESSALÔS QVE IGNEIS] vigilias Thessalicas, quæ agebatur in castris, & nauibus Achillis.

B **INIQVA**] inimica, infesta. Quod autem quidam libri manu scr. habent *inimica*, id natum est ex glossa.

FEFELLIT] ἐλαθε, id est, latuit: quod perinde est, ac si diceret, ita per media Græcorum castra ad Achillis nauicis peruénit, vt à nemine cognitus, ac ne visus quidem fuerit. atque eo ipso verbo vititur Homerus: apud quem sic Achilles, *καὶ δὲ σὲ γινώσκω Πρίαμῳ φρεσὶν, ὅδ' ἐμὲ λήθεις, ὅττι θεῶν πρὸς ἡγέτορας ἔστη ἡγὰρ Ἀχαιῶν. ἔ γάρ κεν τλαίῃ βροτὸς ἐλθέμεν, ὅδ' ἐμὰ λ' ἦβαν, Ἐστρατόν. ὅδ' ἐ γὰρ αὖ φυλάκεις λάβοι, ὅδ' ἐ κ' ὀχλῆας Πρίαμῳ μετ' Ἀλκίονε θυράων ἡμετέρων*, id est, Et te animo cognosco, Priame, neque me fallis, te à deorum aliquo ad celereis Græcorum nauicis deductum esse. Non enim ausit quisquam mortalis venire, ne valde iuuenis quidem, in exercitum Græcorum. neque enim custodes latere possit, neque repagula & seras forium nostrarum facile conuellere, aut transnouere queat. Sed verbum fallere, apud Horatium pro Græco λατάνειν, quod est latere, viurpati, id exemplis ostendere libet.

C Od. xi. lib. 3. *Et scelestas Falle sorores*. & Od. xiiii. eiusd. *Spartacum si qua potuit vagantem Fallere testis*. & Od. xvi. *Et segetis certa fides mea Fulgentem imperio fertilis Africa Fallit sorte beator*. quem locum suo loco explicabo. & Od. iiii. lib. 4. *quos opimus Fallere Et effugere est triumphus*. epist. ad Loll. lib. 1. *An secretum iter, Et fallentis semita vita*. & epist. ad Quinctium. *Sit spes fallendi, miscbis sacra profanis*. ibid. *Da mihi fallere, da iustum, sanctumq; videri*. & epist. ad Scæuam. *Nec vixit male, qui natus moriensque fefellit*. Idem epist. ad Iulium Florum, lib. 2. *Dum mea delectent, mala me, veldenique fallant*. epist. ad Pison. de arte poetica: *Numquam te fallant animi sub vulpe latentes*. & Od. xv. epod. *Nec te Pythagora fallant arcana renati*. & Od. iiii. eiusd. lib. *Num viperinus his error Incoctus herbis me fefellit*? Usurpant pro eodem & alij scriptores, vt Lucret. lib. 4. *Nec Venere nostras hoc fallit*. Idem lib. 5. *Et se fallit enim*.

Diuum genus, humanumq; Perpetuo tamen id fore clam dissidere debet. Et Virg. lib. 4. *Æneid. Nec me adeo fallit veritam te mœnia nostra Suspectas habuisse domos Karthaginis alta*. Terent. heautont. *num me fefellit hosce id struere*? Cicer. pro Flacco: *multa nos fefellerunt*. Idem lib. 9. epist. ad Attic. etiā illum ipsum, quem sequimur, multa fefellerunt. Tit. Liuius lib. 31. *non fefellit Achaos, quo spectasset tam benigna pollicitatio*. piget ex alijs exempla colligere.

TV PIAS LÆTIS ANIMAS] Iccirco πῦπαιος, & ψυχωπομπὴς dicitur à Græcis.

VIRGAQVE LEVEM] Videtur exprimere voluisse Græcam vocem χειρὸν ῥάβδου. sic enim dictus est à Græcis Mercurius, ab aurea virga, quam tenet, vt diximus ad Odam xxi. huius libri. de hac virga sic Homer. *ἰλιάδ. ω. Εἶλετο δὲ ῥάβδον, ἣν τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει. Ὀνείδης, τὸς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει* quem Virgil. imitatus est lib. 4. *Æneid. Tum virgam capiti, hac animas ille euocat Orco*, &c. *ὀδυσσ. ω. autem hac eadem virga animas deducit ad inferos*. *τῇ ῥ' ἄγε κινήσας, αἱ δὲ πρὶν ῥέσσαι ἐποντο*. & ibid. *Ἀρχιμόλον δὲ σφ' ἦλθε διάκτορος Ἀργεϊφόντης Ψυχὰς μνηστῆρων κατὰ γῆν Ὀδυσσῆϊ δαμέντων*. vnde ψυχωπομπὴς à Græcis appellatus est, vt paullo antè dixi. huc pertinet illud Od. 24. eiusd. lib. *Non vana redeat sanguis imagini, Quam virga semel horrida Nigra compulerit Mercurius gregi*. hanc Virgam κρηκεῖον appellant Græci: Latini caduceum, seu caruceum potius, vt docti quidam malunt.

SVPERIS DEORVM GRATVS ET IMIS] id est, Diis & superis & inferis gratus. notum prouerbum κοινὸς Ερμῆς. i. communis Mercurius: quamquam huius prouerbij vsus etiam ad aliud pertinet. sciendum autem, hoc genus loquendi olère hellenismum, vocantq; grammaticî patrium casum diuisionis. Deorum alij superi, alij inferi. Isocrat. *τὰ καλά τῶν ζῶων* sic Plin. *nigra ouis*.

AD LEVCONOEN.

Ode II.

Indulgendum voluptati, omiſſa futurorum cura.

T V ne quaſieris ſcire, (neſas) quem mihi, quem tibi

Finem Dij dederint, Leuconoë: nec Babylonios

Tentaris numeros, vt melius, quicquid erit, pati:

Seu plureis hiemes, seu tribuit Iupiter ultimam:

Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare

Tyrrhe-

A *Tyrrhenum: sapias: vinaliques: & spatio breui
Spem longam refeces. dum loquimur, fugerit inuida
Ætas. carpe diem, quàm minimùm credula postero.*

TV NE QVÆSIERIS SCIRE, (NEFAS).] omnes, qui in hunc Poetam scripserunt commentarios, coniunctè legunt, scire nefas: vt Ode xvi. lib. epod. nefas videre: & ita, nefas. erit hoc loco idem, quod Græci dicunt ἀδύνατον. vt Od. xxiii. Durum, sed lenius sit patientia, Quicquid corrigere est nefas. quo modo etiam à M. Tull. v. surpatur in Timæo. Atque illum quidem quasi parentem huius vniuersitatis inuenire difficile, & cum iam inueneris, indicare in vulgus, nefas. Platonis verba, quæ interpretatur eo loco M. Tullius, sunt hæc: τοῦ μὲν οὐκ οἶμαι τῷ, καὶ πατέρα τοῦδε πάντος εὐρεῖν τε ἔργον, καὶ εὐρόντα εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν. eadem ratio ne videtur Od. iiii. lib. 4. fas pro eo, quod δύνατον dicunt illi, posuisse. Nec scire fas est omnia. quāuis sciam aliter accipi posse, vt dicemus suo loco. sic ergo hic locus explicandus est, si hoc modo distinguamus, scire nefas. sed quid vetat, quo minus ita legamus? Tunc quæsieris scire (nefas) quem mihi, &c. vt hoc, scire, cum verbo quæsieris coniungatur, & nefas, separatim legatur. Nam nemo, opinor, negabit, æque Latine dici posse, quæro scire, vt quæro doceri: quo vsus est Virgil. lib. 6. Æneid. ne quære doceri, Quam pœnam, aut qua forma viros, fortunæue merfit. & M. Tull. lib. 3. de finib. Egone, quaris (inquit) scire, quid sentiam? & hic idem Horat. Ode xxvii. lib. 3. spetiosa quæro Pasce-re tigreis. & epist. ad Mæcen. lib. i. quaris Mæcenas iterum antiquo me includere ludo. & Ode i. lib. 4. Si torrere iecur quaris idoneum. & Od. xxiii. lib. 3. Si quæret pater vrbium Subscribi statuis. & Od. xvi. huius libri. nunc ego mitibus Mutare quæro tristitia. Iam quod ad genus carminis attinet, tale est illud Alcæi, apud Athen. lib. 10. Τέλει πνεύμονας οἷον τὸ γὰρ ἄσπονδον ἔχει τὸ πνεῦμα. & Catulli. Alphene immemor, atque vnanimis falsæ sodalibus. Extat autem similis sententia Oda xxix. lib. 3. Prudens futuri temporis exitum Caliginosa nocte premit Deus, &c.

NEC BABYLONIOS TENT. NV M.] M. Tullius de Babylonijs lib. de diuin. 2. quædam scribit, quæ videntur ad hunc locum pertinere, his verbis: Nam quod aiunt quadringenta, & septuaginta millia annorum in periclitandis, experiendisque pueris, quicunque essent nati, Babylonios posuisse, salunt, &c. eademque reperiuntur lib. i. Contemnamus etiam (inquit) Babylonios, qui ex Caucaſo celi signa seruantes, numeris, & motibus stellarum cursus persequuntur, &c. huc pertinent hi Lucretij versus ex lib. v. Vt Babylonica Chaldaam doctrina refutans, Astrologorum artem contra conuincere tendit.

VT MELIUS QVICQVID ERIT] merus est hellenismus ὥς, vel ὥς πᾶν τὸ συμβεβηκός ἐστιν φέρεται, id est, vt fortius, aut facilius, quicquid acci-

det, feras. neque verò quicquam subaudiendum est. sic enim loquuntur Græci, ὥς φέρεται, id est, vt pati. & ita Linacer & Erasmus. At Muretus legit cum interrogatione. Vt melius quicquid erit pati: id est, quàm meli⁹ est pati, quicquid euenerit? quam explicationem non improbo: puto tamen sic poti⁹ posse explicari, nec Babylonios tentaris numeros ὥς βέλπον ὄν, id est, tāquam melius quiddā sit, pati quicquid acciderit, quàm futura præscire velle. solet enim ita loqui Horat. vt Saty. vii. li. 2. Et leporum anulos, vt multo suauius, armos. Atque hanc explicationem cum hic legisset Adr. Turnebus, probatam in aduersaria sua retulit.

SEV PLVREIS HIEMES] videtur hiemis nomen hoc loco non simpliciter, nec vno modo poni, sed duobus. Nam hiemem nisi fallor, hic intelligere debemus anni tempus, id est, brumam: vt pars anni totum annum significet: & plureis hiemes, plureis annos: vt Ode. xv. huius lib. Post certas hiemes vret Achæicus Ignis Iliacas domos. sic Virg. in Tity. Post aliquot mea regna videns mirabor aristus. sed quæ sequuntur deinceps, seruata eadem significatione constare non possunt. Nam hæc verba, Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare, proculdubio ita intelligi non possunt, vt dicamus annum, qui nunc debilitat, &c. sed hiemem, id est, χειμῶνα vndam, fluctum, tempestatem, quibus mare debilitatur, ac frangitur saxis oppositis. vt apud Pindar. ἰδμ. ἑιδ. ἔκτ. Ἀλλὰ νῦν μοι γαιάρχος ἐν δῖαν ὠπασεν ἐν χειμῶνος: id est, Sed nunc mihi Neptunus tranquillitatem obtulit ex tempestate, & hieme. Ad hunc locum pertinent illa Ciceronis, quæ sunt in epist. ad Patum lib. 9. Quam existimo leuem & imbecillam, ab animo firmo & graui, tanquā fluctū a saxo frangi oportere. Sic Lucreti⁹ littus fluctifragum dixit lib. i. propterea quod fluct⁹ ad littus illi, ab eo franguntur, & debilitantur.

SAPIAS, VINA LIQVES] id est, fac sapias, fac vinaliques. vult sapientis esse in rebus serijs, ac seueris non multum temporis ponere: in vino, epulis, & voluptatibus maximam vitæ partem consumere, vt sup. sic tu sapiens finire memento Tristitiam, vitæque labores. Priscianus lib. 18. hunc locum producit, & sapias vult esse positum, pro, si sapias. potest tamen ita explicari, vt ego paullo antè ostendi. vinaliquare autem positum pro, vina promere, & fundere, potare: vel referendum ad veterum delicias, qui sacculis, & colis vinarijs vinaliquabant, & liquabant, vt essent liquidiora. quam explicationem probat Muretus.

ET SPATIO BREVI, &c. quanto breuius est nostræ vitæ spatium, tanto minus longæ nostræ spēs esse debent. Sunt autem eius spēs longæ, exempli causa, qui iucundè viuendi consilium in annum decimum differat, cum sit fortasse posttridie, immò verò eo ipso die moriturus. quod vetat epist. ad Bullatium lib. i. Tu quamcumque Deus tibi fortunauerit horam, Grata sume manu, nec dulcia differ in annum. simile est huic loco is, qui est sup. Od. iiii. O beate Sexti, Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam.

DVM LOQVIMVR, FVGERIT] Suadet item Theognis, vt animum conuiuijs & epulis

A lis oblectemus, quia pubertas celeriter, & cogitationis in morem, pratercat, equorum cursum, acceleritatem superans. Ημείς δ' ἐν θαλίῃσι φίλον καπαθόμεθα θυμὸν, ὃ φρ' ἐπ' περπαλῆς ἔργ' ἐρατεινὰ φέρη. Αἴψα γὰρ, ὥς τ' ἐν ἡμῇ, παρέρχεται ἀγλαὸς ἥβη, Οὐδ' ἵππων ὄρμη γίνεταί ὥκυτέρη.

CARPE DIEM] tralatio aptissima vel à fructibus & floribus carpendis, vel à lanificio. Quē admodum igitur ij, qui vel flores, vel lanam carpunt, paulatim carpunt: sic debent homines hodiernæ vitæ munere ac beneficio uti frui, non spe & cogitatione quidem multos annos præcipere, occasionem autem & facultatem iucundè viuendi oblatam negligere ac prætermittere, aut in longum tempus differre. libet autem mihi huius verbi vsum aliquot maximè huius poëtæ, secundo loco aliorum exemplis ostendere. Ode xxvii. lib. 3. *mihi sive fluctus Ire per longos fuit, an recentis Carpere flores?* & ibid. *nisi herile manus Carpere pensum.* Od. ix. lib. 4. *Torve tuos patiar labores Impune Lolli carpere liuidas Obliviones.* Saty. vi. lib. 2. *Carpi viam (mibi crede) comes.* & Saty. v. lib. i. *In de Rybos fessi peruenimus, ut pote longum Carpentisier.* Od. ii. lib. 4. *ego apis Matina More, modò qui Grata carpentis thyma, &c.* Plaut' in Menæch. *Inter ancillas sedere inbeas, lanam carpere.* Catull. ad Manl. *Illam mihi sedes, illic mihi carpitur atas, id est, senfim senesco.* Virg. Georgic. iiii. *tenuemq; magis, magis aëra carpunt,* id est, paulatim hauriunt. Idem iiii. *En. Solane perpetua mærens carpere iuuenta?* id est, paulatim senescas, minuêris, tabescas, liquefces? Georg. iiii. *Inusto sub fasce viam cum carpit.* Idem ibidē, *& acri carpore prata fuga, Flumidisque innare recentis.* M. Tullius pro Cluentio: *Ut nō animaduertas in omneis, sed carpas, ut velis, & paucos ex multis ad ignominiam sortiare?* carpere agmen apud Iulium Cæs. lib. i. de bello ciuili. *Relinquebatur Cæsari nihil, nisi uti agmen aduersariorum male haberet, & carperet.* & ita Liuius multis locis.

QVAM MINIMUM CRED. POST.]
quàm maximè diffidens diei, seu tempori futuro.

C AD AVGVSTVM. Ode 12.

Dijs, heroibus, virisque aliquot claris laudatis, postremò commendat Augustum.

QVem virū, aut heroa lyra, vel acri
Tibia, sumes celebrare Clio?
Quem deum? cuius recinet iocosa
Nomen imago,
Aut in umbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo gelidove in Hemo?
Vnde vocalem temerè insecuta
Orphea silua,

Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus celereisque ventos,
Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.

Quid prius dicam solitis parentis
Laudibus: qui res hominum, ac deorum:
Qui mare, & terras, varijsq; mundum
Temperat horis?
Vnde nil maius generatur ipso:
Nec viget quicquam simile, aut secundū:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.

Prelis audax neque te silebo
Liber, & sauis inimica virgo
Belluis: nec te metuende certa

Phæbe sagitta.
Dicam & Alciden, puerosque Ledæ,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem: quorum simul alba nautis
Stella refulsit:

Defluit saxis agitat us humor:
Cōcidunt venti, fugiuntque nubes:
Et minax (quod sic voluere) ponto
Vnda recumbit.

Romulum post hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an superbos
Tarquini fasces, dubito, an Catonis
Nobile lethum.

Regulum, & Scauros, animaq; magnæ
Prodigum Paullum superante Pæno,
Gratus insigni referam camæna,
Fabriciūque:

Hunc, & incomitis Curium capillis
Vtilem bello tulit, & Camillum
Sæua paupertas, & auitus apto
Cum lare fundus.

Crescit, occulto velut arbor ævo,
Fama Marcelli: micat inter omneis
Iulium sidus, velut inter igneis
Luna minores.

Gentis humanæ pater, atque custos
Orte Saturno, tibi cura magni
Cæsaris satis data: tu secundo
Cæsare regnes.

Ille,

36
 A Ille, seu Parthos Latio imminenteis
 Egerit iusto domitos triumpho:
 Siue subiectos Orientis ora
 Seras, & Indos:
 Te minor latum reget equus orbem:
 Tu graui curru quaties Olympum:
 Tu parum castis inimica mittes
 Fulmina lucis.

QVEM VIRVM, AVT HEROA] videntur hæc ex Pindaro expressa εἰδ. β. Ὀλυμπ. Αναξφόρ-
 μης ὕμνοι, πῖνα δ' ἔον, πῖνα δ' ἡρώα, πῖνα δ' ἀνδρά κελαδῆσομεν?
 quod quidem & Muretus nuper, & alij iam pri-
 dem annotarunt. Iam quod vel lyra, vel tybia vult
 homines, aut heroas laudare posse, Pind. item v-
 tramque complectitur εἰδ. δ. ἰαδμ. Κλέοντα δ' ἐν τῇ
 φαρμύλῃ, ἐν αὐτῇ τε παμφάνοις ὁμοκαίς μῦθον χρόνον.

A C R I] sonora, acriorem sonitum edente,
 quàm lyra.

SVMES CELEBRARE] id est, fuscipies cele-
 brandum, vel ut celebres: quo de genere dicemus
 ad Od. xxiii huius lib. *sumes* autem multo plures
 habent libri veteres, quàm *sumis*.

CVIVS RECINET IOCOSA, &c.] ima-
 go vocis & cantionis tuæ. *sumes*, & *recinet* excu-
 dendum curavi, secutus cod. Vrf. & Tornesi. Est
 autem ἡχώ (ut Aristot. scribit in problem. τιμη. β.)
 ἀφ' ἧς φωνῆς τῆς νεωτέρας ληρούσης. Id est, echo tactio est no-
 uissima, seu postrema vocis desinentis. Virgil.
 Georg. 4. *aut ubi concava pulsu Saxa sonant, vocif-
 que offensa resultat imago.* poetæ noster Od. xx. hu-
 ius lib. *ut iocosa Redderet laudes tibi Vaticani Mon-
 tis imago.* De ratione Echus seu Echonis lege pul-
 cherrimos Lucretij versu lib. 4. & si vacas, quæ
 in eos annotauimus.

AVT IN VMBROSIS HELICŌNIS] de
 Helicōne sic Strabo lib. 9. ὁ δ' ἑλικῶν συνεχὴς ἐστὶ τῇ φω-
 κίδι ἐκ τῶν περὶς Ἀρκτὸν αὐτῆς μαρῶν. id est, Helicō Phoci
 di est continens, seu continuus quibus ex parti-
 bus Septentrionem spectat. commemorat Hor.
 & in epist. ad Pison. *Excludit sanos Helicōne poetæ
 Democritus.* & in epist. ad Augustum lib. 2. *Ut
 studio maiore petant Helicōna virentem.*

PINDO] Pindus, mons Arcadiæ, & fluvius.
 Alij autem volunt, Perrhebiæ montem esse mari
 propinquum: Interpres Theocriti Thessaliæ flu-
 uium, sed hoc loco montis nomen est.

HÆMO] Hæmus & Rhodope montes sunt
 Thraciæ, sacris liberi patris & manadum cætu,
 Orpheo primū initiante, celebrati, ac nobilitati.

VNDE VOCAL. TEMERE INSEC.]
 Quid illa de Orpheo fabula notius, eum cithara
 canentem etiam arbores secutas esse? quam qui-
 dem sic interpretatur hic poeta in epistola ad Pi-
 sones: *Siluestreis homines sacer, interpretæque Deorum
 Cedibus, & victu fædo deterruit Orpheus, Dictus ob
 hoc lenire tigres, &c.* Apollon. lib. 1. Argonaut.
 Αὐτὰρ τὸν ἐνέπνευσεν ἀπὸ πύργου πύργου θείας ἀοιδῶν ἐνο-
 πῆ, ποταμῶν τε πέδον. Φησὶ δ' ἀργεῖαδες κείνης ἐπὶ σήματι
 πολλῆς Ἀκτῆς θρηνικῆς ζώνης ἐπὶ τηλεδόσσει Εἰς εἰς ἐπὶ ζώνῃ

ἐπὶ πτερυγοῖς. Apud Euripidem Iphigenia negat sibi D
 Orphei eloquentiam datam esse, qua persuadere
 possit faxis, ut se sequantur: itaq; lacrymas in sub-
 sidium adhibituram. Εἰ μὲν τὸν Ὀρφέως εἶχον, ὃ πάτερ,
 λόγον Πείθειν ἐπ' ἀδύστα, ὥς ὁ μαρτυρῶμαι πέτρας. Κηλεῖν τε τοῖς
 λόγῳ ἐν ἐβελόμῳ, Ἐν αὐτῇ ἀν' ἡλθον: νῦν δὲ τὸ π' ἐμοῦ σπ-
 φα Δάκρυα παρ' ἔσω. Philostratus iunior in imaginib.
 hæc de Orpheo: νεανεύεται δὲ π καὶ μείζον ὁ ζωγράφος.
 δένδρα γὰρ ἀνασπῶντας τῶν ῥιζῶν, ἀκροάτας ἀγεί τὰ πάντα τῶ
 Ὀρφεὶ καὶ περιέστην αὐτὰ. πύκνη τε οὖν, καὶ κυπαρίττος, καὶ
 κλυθρός, καὶ αἰγείρος αὐτῇ, καὶ ὅσα ἄλλα δένδρα συμβαλόντα
 τὰς πύργους, οἷον χείρας, ὡς τὸν Ὀρφέα ἔστηκε. id est, audet
 autem etiam quiddam maius pictor. Nam radici-
 tus euulsis arboribus eas ipsas ad Orpheum ducit
 auditrices, & circum eum constituit, ut coronæ
 speciem præbeant. Pinus igitur & cupressus, &
 alnus, & nigra populus, & omnes alie arbores,
 quotquot sunt, ramos conferentes, veluti manus,
 Orpheum circumfistunt. Pausanias Ἡλιακῶν β. nar-
 rat, Egyptiū quendam sibi dixisse, Amphionem
 & Orpheam magos fuisse, atque iccirco hunc feras
 & arbores: illum saxa quibuscumque voluerint, dicere
 dictos esse. Virg. Georgic. 4. *Mulcentem tigres,* E
& agentem carmine quercus. Propert. lib. 3. *Or-
 phea te tenuisse feras, & coccita dicunt Flumina Thre-
 cia detinuisse lyra.* De eod. plura libro 3. epigram.
 Græc. quæ huc ascribere superuacaneum videtur.

TEMERE] ἀλογος, ἀπομάτως, sine ratione,
 sua sponte, & ita mirabiliter: alij passim, vulgò.

INSECVTÆ] sunt, subaud.

FLVMINVM LAPSVS] benè, fluminum lap-
 sus. nam labi dicuntur flumina. epist. 2. lib. 1. *ab
 ille Labitur & labetur in omne volubilis anum.*

BLANDVM ET AVRITAS] blandum duce-
 re, dictum ab Horatio, ut alibi *sollers ponere*, & *ca-
 tus iaculari*, quo de genere dicemus ad Od. 8. li. 4.

AVRITAS] tralatio est ab animatis. auritus (in-
 quit Festus) vel à magnis auribus dicitur, vel ab
 audiendi facultate. Seruius ad illum Virg. locum,
 Georg. 1. *Auritosque sequi lepores*, profert hunc lo-
 cum hæc annotas, *auritos*, id est, maiores aures habē-
 tes. aliter Horat. *Doctum & auritas fidib. canoris du-
 cere quercus.*

QVID PRIVS DICAM] Cùm M. Ant. F
 Mutetus hunc locum corruptum esse iudicasset,
 eum ita putauit emendandum: *Quid prius dicam?
 solitis parentem Landibus, qui res hominum, &c.* ut
 Iouem ipsum parentem nominari intelligamus,
 quam quidem hominis eruditiss. coniecturam ma-
 gnopere probo, eique ut ignoscatur, vehementer
 ab omnibus harum litterarum studiosis peto, qui
 locum perspicuè corruptum, à libris veteribus
 destitutus ita restituit, ut eius diuination, nisi no-
 bis libri calamo exarati subuenissent, pro vera
 scriptura haberi possit. Ego autem antè quàm ve-
 ram scripturam in vno codice Vaticano reperis-
 sem, vulgatam sic explicari posse putabam, *Quid
 prius dicam solitis parentum laudibus?* id est, quàm
 solitas parentum nostrorum laudes? laudes por-
 rò parentum intelligebam, non eas, quibus affi-
 ciendi sint parentes nostri: sed quibus illi Iouem
 afficere solebant, & quarum argumentum erat
 Iupiter,

A Iupiter, & eius laudes. Itaque Iouem parentum laudes eò appellari arbitrabar, quòd veterum carmina magna ex parte è Iouis laudibus constabant: proinde quasi ita diceret Horat. *Quid prius dicam Ioue*, quem primo loco patres nostri canere, & laudare solebant? vel hoc modo, *Quid prius dicam?* scripta hìc interrogationis nota: *solitis parentum laudibus*, id est, quemadmodum parentes nostri Iouem laudare consueuerunt, dicam subaudi, eum, *Qui res hominum ac Deorum, &c.* Quæ iccirco ascripti, vt si quis forte pertinacius contendet hunc locum non esse corruptum, ei quoque satisfactum sit. Nam ego quidem lectionem ex optimo cod. Vatic. erutam sequor: cuius mihi testes sunt ipse Muretus, & Federicus Brutius bibliothecæ Vaticanæ custos. Eius autem sententia perspicua est: *Quid prius dicam solitis parentis Laudibus?* id est, *Quid prius dicam, quàm solitas, & vñtatas parentis, nempe Iouis laudes?* *Qui res hominum, ac, &c.* In nonnullis libris legitur, *Qui rex hominum ac Deorum.* quam scripturam equidem non damno: sed alteram sequor, præsertim ab optimis cod. Faër. Vrf. vno Vatican. Tornes. confirmatam.

B *QVI MARE, ET TERRAS*] huic loco simillimus, ac planè geminus est ille ex lib. 3. Od. **IIII.** *Qui terram inertem, qui mare temperat Ventosum, & vrbeis, regnæque tristia, &c.* Quidam libri habent, *& terram.*

TEMPERAT] moderatur, vel temperatum efficit. vide ann. ad Od. viii. suprà de hoc verbo. *HORIS*] horas hoc loco quatuor anni parteis dissimileis intellige.

PROXIMOS ILLI TAMEN] nihil est Ioui secundum: est tamen ei Pallas proxima, sed longo proxima interuallo. secundum enim intelligitur, quod statim sequitur, & adheret: proximum verò, etiam quod longè remotum est, dummodò inter duo discreta nihil medium interiectum sit, vt docet Nonius: & annotarat Muretus. sic Virg. lib. 4. *Æneid. Proximus huic, longo sed proximus interuallo.* & M. Tull. in Bruto. *L. Philippus Antonio*

C *proximus accedebat, sed longo interuallo tamen proximus.* Ita autem proximos Phœbi carminibus esse veri simile est, quantumuis magni poëtæ mortalis versus, cum Phœbi carminibus comparatos. Sic igitur Virgilianus ille Corydò in Melib. de Codro. *Nam proxima Phœbi Versibus ille facit.*

PROELIIS AVDAX] nota est omnibus illa Deorum & gigantum pugna, in qua Bacchus interfuisse, cuiusque magna pars fuisse dicitur, vt est in Oda xix. lib. 2. quo loco plura hac de re dicemus. Notæ sunt præterea Bacchi de Indis victoriæ, ac triumph. de quibus Diodorus Siculus lib. 5. & Lucianus in eo lib. qui inscribitur *προσαλαλία*, ò *Διόνυσος*.

ET SÆVIS INIMICA VIRGO] Diana venatrix: vt Od. vi. lib. 4. *Delia tutela Dea fugacis Lynceas, & ceruos cohibentis arcu.* Homerus *Ιλιάδ. ε. Ἀρτεμις ἰοχέαιρα.* quo epitheto vitur & Pindarus.

CERTA] quæ sæper id ferit, quod petit. sic Catul. ad Manli. *Tempore quo certa Stymphalia monstra sagitta Perculit.*

PVEROSQUE LEDÆ] pueros Græcorum D more dixit. nam *παῖς* significat filium & puerum: sic Od. xix. *Semeles puer.* & xii. lib. 3. *Citherea puer ales.* & de arte poët. *Nec pueros coram populo Medæa trucidet.* significat autem per Ledæ pueros Castorem & Pollucem. Amborum enim vnam esse matrem Ledam inter poëtās conuenit: Sed iidem Castoris Tyndareum, seu Tyndarum, Pollucis Iouem patrem esse volunt: vt Pindarus *Νεμ. εἰδ. ι.* apud quem sic Iupiter Polluci, *Ἐσσί μοι υἱὸς πόνδε δ' ἐπεῖτα, πόσις ἀνέριμα θνητὸν ματρί τε καὶ πελάσας ἔσταλ' ἦρας.* id est, Tu mihi filius es: istum autem vir heros semen mortale cum matri tuæ admouisset, constituit. Iccircò illum mortalem, hunc immortalem esse natum, vt Iouis filium. Castore autem ab Ida (vt scribit Pausanias Messenicis, cum quo consentit Theocrit. *Διοσκύροις*) vel, vt alij malunt, à Meleagro, vel, vt nonnulli, à Polynice, interfecto, Pollux, cum ei liceret esse immortalis, maluit cum fratre Castore immortalitatem suam communicare, partemq; vicissim mortalis conditionis, quæ illius erat propria, ferre ac subire, quàm solus immortalitate potiri. quod declarat Pindarus in eo carmine, quod suprà proximè commemorauit. *μεταμειβόμενοι δ' ἐναλλὰξ ἀμείρανται μὲν πατρὶ φίλῳ Διὶ νέμεσθαι, τὰν δ' ἑσπέρην καὶ θεοῖσι γαίης ἐν γυνάλοισι θεράπντας πότμον ἀμφιπλάττες ὁμοῖον. ἐπεὶ τῶτον ἡ πάμπαν θεὸς ἔμμεναι, οὐκ εἴν' ἔραν ὧ' ἐλετ' ἀθάνα φθιμένη Πολυδευκής Κάστωρος ἐν πολέμῳ.* id est, Per mutantes autē inter se alternis diem alium quidem apud carū patrem traducūt, aliū sub terrē latebris in Therapnē cavitatib', sortem similē subeūtes. Nam hāc vitam maluit Pollux, fratre Castore in bello mortuo, quam prius de' esse, & in cælo habitare. sic & Hom. *ὁδυσσ. λ. Κάστωρ δ' ἰπποδάμῳ, καὶ πύξ ἀγαθὸν Πολυδευκέα Τῆς ἀμφὸς ζωὸς κατέχει φύσι' αἶας. Οἱ καὶ νέρθεν γῆς πμὴν παρὲς ἡνὸς ἔχοντες ἄλλοτε μὲν ζῶσ' ἐπὶ ῥήμεροι, ἄλλοτε δ' αὖτε Τερνῶσι, πμὴν δὲ λελόγγασιν ἴσα θεοῖσι.* Dicuntur autem ambo nihilominus *Διοσκούροι.* & in carmine illo Homérico in *Διοσκύροις*, perspicuè vterque dicitur esse à Ioue procreatus: *Τῆς ἑσπέρης Ταυγέτης κορυφῇ ὄρεος μεγάροιο Μιχθεῖσ' ἐν φιλόπτι καλαινέφει Κρονίῳ Σωτήρας τέκε παῖδας ἐπὶ Χθονίων ἀνδρῶπων.* à quo nihil discrepat Theocritus *Διοσκύροις*.

F *HVNCEQVE ILLVM*] hunc equitem nobilem & victorem, videlicet Castorem: illum pugilem præstantissimum, nempe Pollucem. sic Saty. i. lib. 2. *Castor gaudet equis, onο prognatus eodem Pugnis.* & Hom. vt sup. diximus. *Κάστωρ δ' ἰπποδάμῳ, καὶ πύξ ἀγαθὸν Πολυδευκέα.*

QVORVM SIMVL ALBA NAVTIS] id est, simulatq; Castoris & Pollucis sidus nautis apparuit, &c. quod amicum appellat Odex. e. pod. *Nec sidus atra nocte amicum appareat, propterea quòd sit nautis salutare, periculūmq; abesse significet.* & sup. Od. 3. lucida sidera nominat. *Sic te dina potens Cypri, Sic fratres Helena lucida sidera, Ventorumq; regat pater, &c.*

DEFL. SAX. AGITATVS HVM. &c.] tale est illud Ode viii. lib. 4. *Clarum Tindarida sidus ab infimis Quassas eripiant equoribus rateis.* sic & Hom. vel aliquis alius in carmine illo *εἰς Διοσκούρους. Αὐτίκα δ' ἀργαλέον αἰέμων κατέπαυσαν αἴελλας,*

A Κύματα δ' ἐσέρεσαν λευκῆς ἀλός, ἐν πελάγεσσι, ναύταις σήματα καλά πόνυ σφίσιν οἱ δὲ ἰδόντες Γήθησαν, παύσαντο δ' οἰζυροῖο πόνου. quorum versuum hæc ferè sententia est: Statim autem fauorum ventorum procellas compresserunt, fluctus maris strauerunt, nautis signa læta laboris: illi autem vt viderunt, lætati sunt, & finem metuendi ac laborandi fecerunt. & Pindarus Πυθ. εἰδ. ε. εὐδία δὲ μετὰ Χειμέριον ὕμνον παύ' καταθύσει μάκαιραν ἔσαν. Et Theocr. multo apertius, Διοσκύροις: Ἀλλ' ἐμπης ὑμεῖς τε καὶ ἐκ βυθῶ ἐλκεπ' ἰάας Ἀντίοισιν ναύταισι οἰόμενοις θανεέσθαι. Αἴψα δ' ἀπολήγοντ' ἀνέμοι, καὶ τὸ δὲ θαλῶα Ἀμπύλαρος νεφέλαι δὲ δέδραμον ἄλλουδ' ἄλλαι. Ex δ' ἀρκπιτ' ἐφάνησαν, ὄντων τ' ἀνὰ μέσσον ἀμαυρὴ Φάτνη σημαίνουσα τὰ πρὸς πλεόν εὐδία πάντα. quorum versuum hæc ferè sententia est. Attamen vos ex imo maris fundo naueis trahitis vnà cum ipsis nautis iamiam sese interituros putantibus. Statim autem quiescunt venti, optata autem & nitida tranquillitas per totum mare permanat, nubes aliæ aliò dissipantur. vrsæ sese aperiunt, ac patefaciunt, & asinorum præsepe obscurum, significat omnia ad nauigationem esse parata, atque expedita. *Defluit saxis, pro, fluit de saxis*, Horatianum: de quo alibi.

B CONCIDVNT VENTI,] tale illud Virgilianum putat esse Germanus Valens, *Sic cunctus pelagi cecidit fragor*. Æneid. 1.

ET MINAX (QVDD SIC VOLVERE)] sic reperi scriptum in cod. Faëni, Vrsin. & duob. Vatic. Donati autem liber habet, quia sic. Torn. nam sic: quæ idem valent.

RECVMBIT] sternitur, exaquatur, sedatur, quiescit, εὐνάζεται, σπέννεται.

ROMVLVM POST HOS PRIVS] qui plura de Romulo & Numa Pompilio scire volet, legat Liuium lib. 1. & Plutarch. in Rom. Verumtamen hæc pauca ex Liuiο huc ascribam: *Ita duo deinceps reges alius alia via, ille bello, hic pace ciuitatem auxerunt: Romulus septem & triginta regnavit annos: Numa treis & quadraginta. Tum valida, tum temperata & belli & pacis artibus erat ciuitas.*

C AN SVPERBOS TARQVINI FASCEIS] id est, an superbum Sext. Tarquinij Imperium. Alij existimant significari Iunium Brutum, quia (inquiunt) Tarquinio exacto, cum statim L. Tarquinius se consulatu abdicasset, fasces penes vnum Brutum remanserunt. alij, vt Porph. & Acron, Tarquinium Priscum: & superbos fasceis interpretantur magnificos, gloriosos, & præstanteis. sic sup. Od. x1. *Atridas superbos dixit: & infr. Od. xxv. superbos triumphos.* & Od. 4. lib. 2. *panimentum superbum.* & Virgil. Æneid. 6. *animamque superbam Vltoris Bruti.*

AN CATONIS NOBILE LETHVM] M. Tull. epist. ad Pap. Patum, *Ceteri quidem, Pompeius, Lentulus tuus, Scipio, Afranius sædè perierunt: at Catopræclare.* Plutarchus scribit, Catonem, cum audisset, Scipionem, Afranium, Iubam à C. Cæsare deuictos esse, sese Uticæ gladio percussisse, & cum filij interuentu prohibitus esset, vulnúsque curari cœptum esset, intereà dum curaretur, vulnus obligatum resecidisse, atq; ita animam efflasse.

D Laudat etiam offic. 1. genus hoc mortis M. Tull. & Hor. Od. 1. lib. 2. *Ei cuncta terrarum subacta. Præter atrocem animum Catonis.*

REGVLVM] de Regulo lege Oden v. lib. 3. & offic. lib. 1. & 3. & orat. in Pisonem. quo loco ita de Regulo: *Nec mihi ille M. Regulus, quem Karthaginienses resectis palpebris illigatum in machina vigilando necauerunt, supplicio videtur affectus, &c.* & pro Sextio: *Tu mihi etiam M. Atilium Regulum commemoras, qui redire ipse Karthaginem sua voluntate ad supplicium, quam sine iis captiuis, a quibus ad senatum missus erat, Romæ manere maluerit.*

SCAVROS] Cum Scaurorum in primis nobilis & clara virtus in rep. administranda extiterit, tum singularis fuit M. Scauri grauitas & constantia, qui cum accusaretur à Q. Vario Hispano, quòd socios ad arma concitasset, ita causam egit suam. *Q. Varius Hispanus M. Scaurum principem senatus arguit socios ad arma concitasse: M. Scaurus princeps senatus negat: testis nemo: utri vos Quirites credere debetis?* quibus auditis absolutus est. hunc commemorat M. Tull. epist. lib. 1. ad App. cuius principium est *Periucunda*: & lib. 1. de orat. & in Bruto, & orat. pro Fonteio.

ANIMÆQVE MAGNÆ PRODIGVM PAVLVM] qui animam, id est, vitam pro rep. profudit. Paullum igitur Æmilium significat, Terentij Varronis collegam: quibus consulibus, ac ducibus maximam cladem ad Cannas accepit ab Annibale populus Rom. eo enim prælio cæsa sunt XLV. Romanorum millia cum Paulo Consule, & LXXX. senatoribus: xxx. partim consularibus, partim prætoris, partim ædilitiis. vide Liuium lib. 22. Quòd autem ad magnam animam attinet, magnorum virorum magnas animas esse credibile est. Itaque per magnas animas, magnarum animarum, seu magnorum animorum viros intelligere debemus.

FABRICIVMQVE] M. Tull. offic. 3. tradit, perfugam quendam, qui à Pyrrho in castra Fabricij venerat, eique pollicitus erat, si præmium sibi proposuisset, se, vt clam venisset, sic clam in Pyrrhi castra rediturum, & eum veneno necaturum, à Fabricio cum custodia ad Pyrrhum esse remissum. Plutarchus autem in Pyrrho scribit, epistolam à medico ad Fabricium esse missam, in qua promitteret se veneno regem necaturum, si sibi Romani sui facinoris præmium pollicerentur. Fabricium autem offensum hominis iniustitia, collega in eandem sententiam adducto, ad Pyrrhum literas misisse, quibus eum moneret, vt sibi caueret. Plutarchi verba sunt hæc: *Ἦκεν ἀνὴρ εἰς τὸ στρατόπεδον πρὸς Φαβρίκιον ὁπισθοστῆν κομιζόμενος, ἠνέχετο δὲ τὸ βασιλέως ἰατρὸς ἐπαγγελλόμενος ἀναρῆσαι τὸν Πύρρον, εἰ χάρις αὐτῷ παρ' ἐκείνων ὁμολογήσειν λύσαντι τὴν πόλεμον ἀνδύνας. Ο δὲ Φαβρίκιος δυσχερῶς πρὸς τὴν ἀδίκαν τὴν ἀνδρῶπι, καὶ τὸν σωάρχοντα διαδούς ὁμοίως, ἐπιμύει θανάματα πρὸς τὸν Πύρρον καὶ τὸς φίλους περὶ τὴν κίνδυνον κελύων. hunc eundem Fabricium scribit ibid. Plut. aurum à Pyrrho oblatū accipere noluisse, & cum die postero Pyrrhus iussisset elephantū (quod animalis genus numq̃ ille antea viderat) à Fabricij tergo,*

A tergo, aulæo interiecto collocari, deinde aulæo sublato, elephantus ille supra Fabricij caput, immanem, atq; horribilem vocem misisset, dixisse neque heri se ab auro esse corruptum, neque hodie à fera exterritum.

HVNC] Fabricium.

ET INCOMTIS CVRIVM] M. Tull. scribit in Catone maiore, Curio ad focum sedenti magnum auri pondus cum Samnites attulissent, ab eo repudiatos esse. non enim aurum habere præclarum sibi videri dixit, sed eis, qui haberent aurum, imperare. *Incomtis* autem causa laudis posuit, quemadmodum contra turpe habebatur calamistratam comam habere, ut Servius notat ad illud Virgil. *Æn.* 12. *crineis Vibratos calido ferro*: ibique hunc locum profert.

CAMILLVM] L. Furius Camillus, cum ei dies à L. Apuleio tribuno pl. dicta esset, in exilium sua voluntate abiit: idem Roma à Gallis capta, absens & exul consul creatus, Gallis in auro appendendo iam occupatis cum exercitu interuenit, eosq; sexto post Rom. captâ mense, ex Ital. expulit.

SÆVA PAUPERITAS] χαλεπή, ἀσφαλής: aspera,

B & perperu difficilis. sic χαλεπότητα, scilicet Latine reddidimus apud Arist. in libris de moribus, quos annis superioribus in lucem edidimus. Hesiodus paupertatem, κακίην appellat ἐργ. κ. ἡμ. Ἀλλὰ κακίῳ πένιῳ. idem ibidem, οὐλομένην θυμοφθόρον, sine coniunctione: id est, perditam seu pestiferam, & animi corruptricem. & idem Theognis: θυμοφθόρον simpliciter. Horat. epist. 2. lib. 2. audacem. *paupertas impulit audax, Ut versus facerem.* Plutarchus lib. πρὸς φιλοσοφ. quanta sit paupertatis scuitia declarat his verbis: Οἱ μὲν γὰρ πένητες οὐ τρέφουσι τέκνα φοβούμενοι, μή χεῖρον, ἢ προσήκει, τραφέντα δόλοισι καὶ ἀπαίδευτα, καὶ τῶν καλῶν πάντων ἐνδεᾶ γίνηται. τὴν γὰρ πένιαν, ἔχουσαν ἡγορούμενοι κακὸν ἔχει. ὑπομένουσι μεταδιδύμῃ τέχνῳ, ὥσπερ πνός χαλεπὸ καὶ μεγάλῃ νοσήματα. id est, Nam pauperes, liberos à se procreatos non alunt, metuentes ne deterius quàm conuenit, educati, feruilem in modum humiles atque abiecti, & indocti, & rerum omnium honestarum expertes euadant. Paupertatem enim malorum omnium extremum arbitantes, à se impetrare non possunt, ut eam filiis suis impertiantur, tanquam morbum quendam sæuum, grauem, ac difficilem. Hunc locum mihi indicauit Germ. Valens.

TVLIT] protulit, extulit.

ET AVITVS APTO CVM LARE FVNDVS.] fundus non emtus, sed à maioribus acceptus, cum domo non sumtuosius, nec magnificentius, quàm fundi fructus ferrent, aut quàm fundum deceret, exstructa.

CRESCIT OCCVLTO VELVT, &c.] Hec videntur esse ex Pindaro sumpta, & imitata, ut indicauit mihi Scaliger, Nem. eid. η. Ἀύξει δ' ἀρετῇ, χλωραῖς ἑρσυσὶς ὥς ὅτε δένδρον αἰόσει, &c. id est, Crescit autem virtus, ut cum arbor recentibus & virideis herbas elicientibus roribus, surgit, &c.

FAMA MARCELLI] M. Claudium Marcellum significari vulgò existimant, qui Gallos Insubres Viridomaro eorum duce superauit: qui Syraculas expugnauit: qui quinquies consul fuit:

postremo qui cum collega speculandi causa è castris egressus ab equitatu Annibalis circumuentus, & occisus est. Quem cum interfectum esse audisset Annibal (ut scribit Plutarchus in eius vita) ipse ad locum, in quo exanimis iacebat, accurrit, mortuo diu astitit: staturam, & formam corporis diligenter & attentè considerauit, neque hoste tam infesto ac molesto sublato, aut vocem arrogantiore misit, aut lætitiā immoderatam vultu significauit: sed mortis casum inopinatum miratus, anulum quidem ei de digito detraxit, corpus autem honorifico & insigni vestitu ornatum, comburendum curauit, cineresque in urna argentea conditos, imposita etiam aurea corona, ad eius filium misit. De eodem M. Tull. lib. 4. accusat. cum alia multa, tum hæc quoque valde honorifica commemorat. *Nemo fere vestrum est, quin quemadmodum capta sint à M. Marcello Syracusæ, sæpe audierit, nonnunquam etiam in annalibus legerit. Conserte hanc pacem cum illo bello, huius prætoris aduentum cum illius imperatoris victoria, huius cohortem impuram cum illius exercitu inuicta, huius libidines cum illius continentia: ab illo qui cepit, conditas ab hoc, qui constitutas accepit, captas dicetis Syracusas.* Ego M. Marcellum Octauie filium significari puto: & ita Porph. de quo & Virgil. lib. 3. *Tu Marcellus eris.* & Paternulus postea volumine.

IVLIVM SIDVS] Iulium Cæsarem in Deorum numerum relatum accipe. Creditum est enim stellam illam, comatam, quæ nocteis septem fulsit, Cæsaris animum fuisse in cælum subuolantem, de qua sic Plutarch. Εφαίνηται γὰρ ὅτι νύκτας ἑπτὰ μετὰ τὴν καίσαρος σφαγὴν διαφρετὴς μέγας κομήτης. id est, visus est enim nocteis septem post Iulij Cæsaris cadem stella comata, illustis & magna. Virg. Mær. *Ecce Dionæi processit Cæsaris astrum.*

TV SECVNDO CÆSARE REGNES.] ita diuifum sit inter te, & Cæsarem Augustum mundi totius Imperium, ut tu in cælo regnes: Cæsar orbem terrarum & res humanas moderetur, & procuret.

ILLE, SEV PARTHOS] Parthos Augustus non domuit, sed pacem cum eis fecit. Illi enim signa militaria tum ea, quæ Crassus, tum ea, quæ Antonius amiserat, Augusto reposcenti reddiderunt. vide anno. ad Od. xv. lib. 4.

LATIO IMMINENTEIS] Italia insidiantes, & malè cogitantes. Virgil. lib. 10. *Æneid. muris iterum imminet hostis Nascentis Troia.*

ORIENTIS ORÆ] sic habent cod. Iann. Fabr. Vrsini, duo Vat. Torn. & Russard. Nicot. Cleric.

EGERIT] duxerit, neque quicquam refert vtrum Augustus ipse de Parthis triumpharit, an eo vel imperante, & principatum obtinente, vel consule, vel auspice, alij Parthos in triumphum duxerint.

TE MINOR, &c.] quantumuis magnas res gesserit, æquo animo tamen, te inferior terrarum Imperium obtinebit: tu autem in cælo regnabis.

LATVM REGET] nonnulli veteres codices, & quidem non pauci, habent *latum*.

A *Æquus*] æquo animo, vt Od. xxix. lib. 3. quod adest, memento Componere equus.
 TV GRAVI CVRRV QVATIES] tale illud est Ode xxxi. huius libri, namque Diespi-
 ter Igni corusco nubila diuidens Plerumque per purū
 tonantibus Egit equos, volucrumque currum.

AD LYDIAM.

Ode 13.

Dolet sibi Telephum anteponi.

CVM tu Lydia Telephi
 Cervicem roseam, cerea Telephi

Laudas brachia: vae, meum

Fervens difficilile tumet iecur.

Tunc nec mens mihi, nec color

Certa sede manent. humor & in genas

B Furtim labitur arguens,

Quam lentis penitus macerer ignibus.

Vror, seu tibi candidos

Turparunt humeros immodica mero

Rixa: siue puer furens

Impressit memorem dente labris notam

Non, si me satis audias,

Speres perpetuum, dulcia barbarè

Ludentem oscula, quæ Venus

Quinta parte sui nectaris imbuat.

Feliciter, & amplius,

Quos irrupta tenet copula, nec malis

Diuulsus querimoniis,

Suprema citius soluet amor die.

C CVM TV LYDIA] Hoc vnum est ex iis, quæ valdè mordent, & vrunt amantem, si amica vel illo audiente, riualem laudet, vel eo excluso, hunc intromittat, vel denique aliquam rem huic gratificetur, quam illi denegat. cuius rei elegans exemplum est id, quod in Eunuchis parafitus suadet militi: Vbi nominabit Phadriam, tu Pamphilam Continuo: si quando illa dicet, Phadriam Intromittamus comessatum. tu Pamphilam Cantatum promouemus, &c.

CERVICEM ROSEAM] sic Virgil. lib. 1. Æn. Dixit: & auertens rosea ceruice refulsit.

CEREA] vel solida, vel polita & sine rugis, vel flexibilia, vel candida, vel tenera, & ita pulchra. ductum fortasse à cereis imaginibus, quas habebant Romani veteres in atriis. Seruius ad illud Virgil. Alex. Addam cerea pruna: nota hæc, aut cerei coloris, aut mollia. Horatius cerea Telephi

Laudas brachia, &c.

BILE TVMET IECVR] iecur, sedes est libidinis, non iræ. Idque ita esse volunt ij, qui animi parte sua quasque in sede collocatas esse dicunt, vt Plato. quam sententiam sequitur & Horatius alio loco, vt Ode 1. lib. 4. Si torrere iecur queris idoneum: ad quem locum plura dicemus. corrigitur hoc loco dissidet à seipso, neque sibi constat? Poetæ sunt liberiores, quam Philosophi, & maiore ex parte sequuntur sensum vulgi, & opinionem popularem. Et fortasse hac in re Archilochum imitatus est, vt aliis in rebus. cuius extat hic versiculus apud Athen. lib. 3. χολήν γάρ ἐκ ἑαυτοῦ ἐν ἡπατι. sic Saty. 1x. lib. 1. meum iecur vrere bilis. Germanus Valens putabat hoc etiam dici posse, ad κύστιν χοληδόχον, id est, fellis receptaculum, seu lienem, Horatium spectasse: qui sine dubio hepatis adiunctus est: & pro humoris copia, aut paucitate, intumescit, aut extenuatur, ac minuitur. Atque iccirco tumere bile iecur dixit Horatius: quemadmodum Homerus in iad. 1. mentem etiam prudentium ira intumescere dicit, his versibus, Ἀλλ' ὅτε δὴ Μελέαγρον ἐδὴ χόλος, ὅς τε καὶ ἄλλων Οἰδάμεν ἐν στήθεσσι νόον, πικρὰ περ φρονέοντων. non quod mens tumeat ira, sed quod fel, quod iecori proximum locatum est, vt sanguinem impurum, & biliosum exciperet, immoderata bilis copia dilatetur, ac turgescat. Virgilius quidem Æn. octavo perspicue iram in felle posuit, ibi. Alcide furis exarserat atro felle dolor: simulque qualis bilis sit natura ostendit, verbo, exarserat. At Homerus eodem lib. sub persona Achillis, cor, sedem esse iracundiæ videtur sentire. Ἀλλὰ μοι οἰδάνεται κραδίη χόλος, &c. id est, vt M. Tull. vertit. Tusc. quæst. lib. 3. Corque meum penitus turgescit tristibus iris. sic & Virg. lib. 6. Æn. tumida ex ira tum corda residunt.

TVNC NEC MENS MIHI] hæc sunt amoris indicia, quibus alia quædam adjicit Od. 1. lib. 4. Sed cur, heu, Ligurine cur Manat ara meas lacryma per genas? Cur facunda parum decora Inter verba cadit lingua silentio? & Od. xi. epod. conuiuiorum & pœnitet, In queis amantem, & languor, & silentium Arguit, & latere petitus imo spiritus. sed longè plura, ea que certiora eruditissima fœmina Sappho posuit in mollissimo illo, & politissimo carmine, quod Franciscus Portus Græcorum hominum, qui hodie viuunt, mea quidem sententia, longè doctissimus, emendauit. Ὡς ἴδον γὰρ σε, βραχέως μοι αὐδᾶς Οὐδέν' ἐτ' ἤχη: Ἀλλὰ καμμέν' ἡλώσο' ἐαγ', ἀνδ' ἐλεπὶόν Αὐτίκα γὰρ πῦρ ὑποδεδρόμακιν, Ὀμμάτισον δ' ἴδεν ὄρημι, βομβεῖν Σιν δ' ἀκοαί μοι: Καδ δ' ἰδράς ψυχρὸς χέεται, τρέμος δὲ Πᾶσαν αἰρεῖ, Χλωροτέρη δὲ ποῖας Εμμί, πιδάνας δ' ὀλίγας δέοισα Φαίνομαι ἅπνους. Quod totum expressit Catul. ad Lesbiam: nam simul te, Lesbiam, affexi, nihil est super mi, * Lingua sed torpet, tenuis sub artus Flamma dimanat, sonitu suo pte Tinnunt aures, gemina integuntur Lumina nocte. Plutarchus autem in Demetrio narrat, Erasistratum medicum ex his amoris affectibus, & indicibus non solum collegisse, ac deprehendisse Antiochi morbum, qui ex amore natus erat: sed etiam, cuius amore captus esset, cognouisse. Plutarchi verba sunt hæc: τῆς δὲ στρατηγικῆς καὶ καδ' ἑαυτὴν, καὶ μετὰ τῷ Σελεύκῳ φοιτῶσης

A φοιτῶντος πολλάκις, ἐγένετο τὰ τῆς Σαπφῶς ἐκείνα πρὸς αὐτὸν πάντα φωνῆς ὁπποῦσις, ἐρύθημα πυρῶδες, ὁ ἴσως ὑπό-
πνις, ἰδρώτης ὀρεῖς, ἀπαξία καὶ βορυβὸς ἐν τοῖς σφυμοῖς,
τέλος τῆς ψυχῆς καὶ κράτος ἠττωμένης ἀπορίας, καὶ θάμ-
βος, καὶ ἀρχαίσις: id est, Stratonica autem (hæc
erat Antiochi nouerca, quam ille amabat) & sola,
& cum Seleuco sæpe ad Antiochum eunte, exsi-
stebant in eo omnia illa, quæ Sappho ponit,
amoris indicia: vocis compressio, & hæsitantia
linguæ: rubor igneus: oculi in terram defixi,
sudores acres & celeres, inæqualitas, & pertur-
batio in pulsibus, ad extremum animo oppres-
so, & succumbente, consilij inopia, & stupor,
& pallor. Sed non est silentio prætereundum, in
verbis Plutarchi Gul. Canterum lib. nouarum le-
ctionum 5. cap. 28. pro ὑπόπνις, quod feci ex cor-
rupto ὑποδείξις, constanter asseuerare (eius enim
sunt verba) scribendum ὑπολείψις, id est, quasi de-
fectiones. At ego ὑπόπνις legendum arbitrabar,
id est, stupor, seu torpor, vel ὑπόπνις, id est, lique-
factio seu tabes. Quod si neutrum horum placeat,
malim scribi ὁππότες seu ἐπιλείψις, numero multi-
tudinis. Verum tamen iudicent eruditi. Nam
B quod ad me attinet, Canteri coniecturam, vt pro-
babilem & ingeniosam, valde laudo. Simile illud
est Simæthæ apud Theocritum Daphnidis amore
captæ, eiusque aspectu perturbatæ, & perculsæ:
πᾶσα μὲν ἐψύχθη χιόνος πλέον, ἐκ δὲ μετώπῳ ἰδρώς μου κο-
χλυσκεν ἴσον νοσίσσιν ἐέρσις. Οὐδὲ π φωνᾶσαι δυνάμην,
ἔδ' ὅσον ἐν πνῶ Κρυζῶνται φωνεῶντα φίλαν ποτὶ μητέρα τέκ-
να. Αλλ' ἐπ' αὐτῷ δαχτυλὶ καλὸν χροὶ πάντοθεν ἴσα. quorum
versuum hæc ferè sententia est: tota quidem niue
frigidior effecta sum: ex fronte autem sudor mul-
tus manabat roris australis instar. Neque quic-
quam eloqui, immo ne vocem quidem mittere
poteram, ne tantam quidem quantam pueri dor-
mientes ad matrem optatam quasi gannientes,
edere solent. sed obrigui toto corpore, & conge-
lavi, vt glacies. Lucianus quoque in eo dialogo,
qui ζεὺς τραγωδίας inscribitur, similia quædam pro-
fert: τὰ σημεῖα γὰρ ταῦτα, οἱ γενναῖοι, καὶ τὰ δάκρυα, καὶ τὸ
ᾤον εἶναι, ἔκ αὐτῶ τῷ ἥρωϊ ὅτι. & Apollonius lib.
C 3. argonaut. de Medea: Εὐκ δ' ἄρα οἱ κραδίη σπένδων πέ-
σει, ὅμματα δ' αὐτῶς ἤχλυσαν, θερμὸν δὲ παρήλας εἶλεν ἐ-
ρευνῶν, Γένετα δ' ἔτ' ὀπίσω, ὅτε παρὰ τοῖς ἀείραις ἔθενεν,
ἀλλ' ὑπὲρ ῥε πᾶν πόδας. quorum versuum hæc ferè
sententia est. Corrigitur ei ex præcordiis excidit,
oculi caligarunt, rubor genas occupauit, genua
neque in anticam, neque in posticam partem at-
tollere poterat, sed prorsus ei pedes obriguerunt.
Ne Valerij Aeditui quidem poetæ veteris versus,
quos profert Aul. Gellius lib. 19. cap. 9. ab hoc
loco, & hac sententia alieni sunt. Dicere cum co-
nor curam tibi Pamphila cordis, Quid mi abs te que-
ram: verba labris abeunt: Perpectus miserum manat
subitò mihi sudor: Si taciens subidus, duplo idè pereò.

CERTA SEDE MANENT] sic cod. Don.
Faër. duo Vatic. Tornef.

ARGVENS] indicans. Virgil. Æneid. 4. Dege-
neres animos timor arguit. & Hor. epist. ad Mæcen.
3. lib. 1. Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.
id est, eo ipso, quòd Homerus multus est in vino
laudando, indicat se vinosum fuisse.

QUAM LENTIS PENITVS MACERER] quanto sunt amoris flammæ languidiore, tanto
& grauior morbus est, & longior. nam neque a-
mans ita affectus conualescere potest, nisi re ada-
mata potiatur: neque vel metu, vel pudore deter-
ritus, potiendi viam sibi expedire, neque languens
interire.

MACERER] tabescam, liquefam, consumar:
vt Od. XI II. epod. me libertina nec vno Contenta
Phryne macerat. Lucret. lib. 3. Procem. Macerat
inuidia ante oculos illum esse potentem, &c.

IMMODICÆ MERO RIXÆ] rixæ ob vinū
ultra modum progredientes.

PVER FVRENS] iardens libidine, & ἐν τῇ συνουσίᾳ.

IMPRESSIT MEMOREM DENTE LA-
BRIS] labra tibi momordit: quale est illud Catul.
Quem basiaabis? cui labella mordebis? solent enim
amantes inter basia & amplexus mutuò labella
mordere ita acriter interdum, vt morsuuncularum
notæ impressæ mancant, quod declarat & M. Tul.
Verr. VI I. hic scilicet est metuendum ne excitetur
Verres, ne denudetur à pectore, ne cicatrices populus
Rom. aspiciat ex mulierum morsu vestigia libidinis,
atque nequitia. Et Plautus in Pseud. Teneris labellis
molles morsuuncula papillarum horridularum. & Lu-
cret. lib. 4. Quod petiere premunt arête, faciuntq;
dolorem Corporis, & denteis illidunt sæpe labellis. &
ibid. Affigunt anide corpus, iunguntque salinas Oris,
& inspirant pressantes dentibus ora Nequicquam,
quoniam nil inde abraderè possunt. & Tibull. lib. 1.
eleg. VI. Tunc succos, herbæque dedi, queis linor
abiret, Quem facit impresso mutua dente Venus. idè
VI II. Et dare anhelanti pignantibus humida linguis
oscula, & in collo figere dente notas. eodem pertinet
id, quod narrat Plutarchus, in Pomp. Floram
meretricem commemorare solitam se è Pompeij
complexu morsus expertem numquam discessisse.
ὡς ἐκ τῷ ἀδελφῶς ἀπελθεῖν ἐκείνη συναναπαυσάμεναι.

NON, SI ME SATIS AVDIA S] hæc per-
tinent ad alienandam à riuali Lydiam, cū dicit
credibile non esse eum cōstantem in amore fore,
qui barbarū in morè acriore morsu ledat oscula.

SPERES PERPETVVM] sume negationis
particulam, non, è superiore versu, hoc modo.
Non speres perpetuum, &c. id est, non debes sperare
eum fore tibi amatorem perpetuum, qui, &c.

OSCVLA, QUÆ VENVS] id est, oscula, quæ
rei Venereæ fructu cumulantur. quinque enim
sunt amoris partes, seu gradus, seu lineæ: aspe-
ctus, collocutio, tactus, osculū, concubitus. Terent.
Eunuch. certe extrema linea amare haud nihil est.

FELICESTER, ET AMPLIVS] τῆς μακάρες.
Homer. ὁδυσσ. ε. vel τρισόλβιοι.

QVOS IRRVPTA TENET] quorum con-
iunctio & concordia nullis dissidiis dirimi possit.
irruptam copulam autem dixit, imitatus, vt mihi
indicaui Germ. Valens, Homericum illud, δεσ-
μὸν ἄρρηκτον, id est, vinculum irruptum. sic Hom.
iliad. ο. πρὸς χερσὶ δὲ δεσμὸν ἦνλε χρύσειον ἄρρηκτον.

SVPREMA] vltima. vt epist. ad Torq. lib. 1.
Supremo te sole domi Torquate manebo. & Od. XVII.
lib. 2. ibimus, ibimus, Vicumque præcedes supremum
Carpere iter comites parati. Catullus in carmine de

A Thetidis & Pelei nupt. & potius germanum amittere creni, Quam tibi fallaci supremo in tempore deesse. Varr. ex XII. tab. solis occasus diei suprema tempestas esto.

IN BRVTVM BELLVM
ciuile reparantem. Ode 14.

O Nautis, referent in mare te noui
Fluctus. ô quid agis? fortiter oc-
Portum. nonne vides, ut (cupa
Nudum remigio latus,
Et malus celeris saucius Africo,
Antennæq; gemant, ac sine funibus
Vix durare carinæ
Possint imperiosius
AEquor? non tibi sunt integra lintea:
B Non Dii, quos iterum pressa voces
Quamuis Pontica pinus, (malo:
Siluæ filia nobilis
Iactes & genus, & nomen inutile:
Nil pictis timidus nauita puppibus
Fidit. tu, nisi ventis
Debes ludibrium, caue.
Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
Nunc desiderium, curæque non leuis,
Interfusa nitenteis
Vites aquora Cycladas.

O NAVIS, REFERENT IN MARE]
Quintilianus scribit perpetuam in hac Ode esse allegoriam, & hoc recte: tum nauis nomine rep. significari: quod proximum non probant eruditissimi viri, multaque hic esse dicunt, quæ ad rempub. accommodari non possint. sed videamus utrum, quod Quintilianus scripsit, defendi possit. an sine controuersia sit damnandum. Primum igitur Cn. Pompeium Magnum aduersus Iul. Cæsarem: deinde Brutum & Cassium aduersus M. Antonium, & Octavianum: postremò Sex. Pompeium Magni filium aduersus Octavianum pro senatu, populoque Rom. id est, pro libertate ferro decertasse omnibus notum est. fuerunt igitur Pompeius Magnus, Brutus, Cassius, Sex. Pompeius, & ceteri earundem partium, reip. scilicet & libertatis propugnatores, ac defensores: atq; ut illis pugnantibus, de sua libertate dimicauit populus Rom. ita deuictis ac superatis, resp. profligata, & ad vnius principatum, dominatumque redacta est. Cum autē victa esset reip. causa Pompeio duce, & penes vnum Iulium Cæsarem omnis potestas esset: eo idibus Martiis à Bruto &

Cassio, ceterisque coniuratis interfecto, visa est D
respub. respirasse. Nihil enim aliud agebant Brutus & Cassius, quàm ut populus Rom. non solum tyranno, verum etiam tyrannide sublata, liber esset. Verum ne his quidem ducibus suum ius recuperauit. sed illi duobus præliis, in quibus interfuit Horatius, victi mortem sibi conciuerunt: & ita respub. primum in trium, deinde in duorum, postremò in vnius potestatem venit. Successit his Sextus Pompeius. conatus est rempub. toties iugulatam ac perditam, præfidiisque, atque ornamentis suis omnibus spoliata restituere, atq; in libertatem pristinam vindicare. Verum de Sexto Pompeio fortasse nihil hic dicere attinet. M. Brutus igitur victo, & mortuo Cassio, de libertate altero prælio decernere cogitat. dissuadet Horatius. Quid agis M. Brute, seu tu popule Romane, cuius se vindicem ac propugnatorem M. Brutus profitetur? nonne vides Cassio superato, & extincto, totque amplissimis, & clarissimis viris eadem belli calamitate consumtis tuas vireis infirmas, & imbecillas esse? non vides te cum exercitum habeas mutilatum, paruaque belli subsidia: cum ciuitates olim populi Rom. amicissimæ vel abs te sint alienatæ, vel ab aduersariis tuis occupatæ, atque oppressæ, vel denique metu percussæ, belli fortunam non satis tutò de integro tentare, neque posse aduersariorum tuorum vireis, potentiâque sustinere? Nullæ tibi res integre sunt, nulla propugnacula, non alia subsidia, non noua auxilia, non alia belli gerendi facultates suppetunt: ne Deos quidem vllos habes tibi propitios, quos accepta clade iterum implorare possis. Neque verò est, quod vel senatus, populi que Rom. nobilitatem, vel tui generis antiquitatem, vel eorum, qui pro te propugnant, amplitudinem ac virtutem iactes, vel armorum pulchritudine, aurorque glorieris. Quemadmodum enim nautis nihil profunt ad tutius nauigandum nauis fractæ, & conquassatæ pigmenta, aplustra, ceteraque ornamenta: sic neque debes tuæ nobilitati nimium confidere. Quare nisi te maius bellorum ciuiliū calamitate funditus deleri, atque extinguī: ne te toties præliorum periculo committito. Siue illa superiora, quæ hactenus hac de re exposuimus, ad populum Rom. accommodentur, siue ad Brutum: non videntur omnino absurda, aut inepta futura. Bruto tamen magis, quàm populo Rom. videntur conuenire. Quod autem nonnulli malunt, hanc Oden ad Sext. Pompeium pertinere, libertatis, Cassio & Bruto mortuis, defensorem: planè ab iis dissentio. Ad hunc locum pertinent, quæ scribit Plutarch. in Bruto his verbis, Αλλ' ὡς περ ἐν πλοῖῳ πηδάλια συντελεῖντος ἔτερα ζύγια πρὸς τοῦ κινεῖν, καὶ πρὸς τὸν ὁρμῶναι τὴν ὁρμήν, ἐκ εὐ μὲν, ἀναγκαστὰ δὲ μαχόμενοι πρὸς τὴν χεῖραν ἔπαιον Βρούτῳ ἐν δυνάμει ποσάτης, καὶ μετὰ τοὺς ἀνταγώνιστας, ἐκ ἔχων ἰσχυρότατα στρατηγόν, ἡνάγκαστο χεῖρα τοῖς παρούσιν, &c. id est, quemadmodum in nauigio, clauo comminuto nautæ alia ligna affigere, atque adiungere conantur, non rectè illi quidem, sed necessitate coacti, & vtilitati seruietes. sic Brutus in tanto exercitu, & in rebus arduis, incertis, ac pertur-

A ac perturbatis, cum ducem parem non haberet, cogebatur eo uti, quod fors obtulerat. Omnino ad Bruti potius, quam ad Sext. Pompeij tempora videtur hæc Ode pertinere. Siquis autem naus nomine remp. aut populum Rom. significari existimet, quod fecit Quintilianus, verba totius Ode fortasse non inuita sequentur. nam sic & M. Tull. naus nomine remp. aut certe reipub. partē significat epist. ad Q. Cornif. lib. 12. *Quamobrem, mi Quinte, conscende nobiscum, & quidem ad puppim. Vna naus est iam bonorum omnium: quam quidem nos damus operam, ut rectam teneamus: utinam prospero cursu: Sed quicumque ventierunt, ars nostra certe non deerit.* Sin Brutum malit: omnia magis quadrare videbuntur, ut multi existimant, sed Turnebus non item.

NONNE VIDES, VT] nonne vides Cassium interijisse? exercitum tuum accepta clade in Philippis imminutum & fractum esse? animos reliquorum militum metu perculsos concidisse?

NVDVM REMIGIO] sic dixit Saty. 3. lib. 2. *Nudus agris, nudus nummis.*

B **ET MALVS CELERI SAVCIVS]** malus Africo saucius, id est, ab Africo perfractus. translatio est. sic Propertius de Ianua: *Nunc ego nocturnis pоторum saucia rixis, Pulsata indignis saepe queror manibus.* quem locum mihi indicauit Passeratius: & præterea illum ex Liuij annal. lib. 37. *contemplatus Endamhus hosteis, claudas; mutilatâq; naueis remulco trahenteis.* Idem paullo post: *Ipsius Endami multis ictibus vulnerata naus erat.*

DVRARE] perferre, ὑπομένειν, κατεργεῖν. hoc loco .n. significat actionem. sed de hoc verbo alibi.

IMPERIOSVS ÆQVOR] tempestatem, & fluctus belli ciuilis: vim & potentiam aduersariorum. Translatè autem dixit, imperiosum æquor. propriè Saty. v. lib. 2. *sed me Imperiosa trahit Proserpina.*

NON DII, QVOS ITERVM PR. v. m.] Veteres habebant in puppi naus quoddam veluti lararium, in quo erant locati dii naus præsides, custodes, & quasi tutelares, siue Apollo, siue Castor & Pollux, siue Minerua, seu quis alius deus. Hesych. *παιταχοὶ θεοὶ φοίνικας, ὅς ἐστι καὶ τὰς πρύμνας τῶν νεῶν:* id est, Patæci dii Phœnices, quos ponunt in puppibus nauium. huc pertinet illud Persij, *iacet ipse in littore, & vnâ Ingentes de puppe Dei.* appellabantur dii illi, tutela, & παρασχημον τῆς πλοῖς: id est, insigne naus.

QVAMVIS PONTICA PINVS] quamvis generis nobilitate, & antiquitate gloriæ, milites tamen speciosis istis imaginibus nihilo fiunt ad pugnandum alacriores, nihiloue pugnaciores. referri possunt hæc vel ad populi Rom. vel ad Brutum nobilitatem. sed hoc magis verbis conuenit, quàm illud, ut sæpe iam diximus. quamquam Turnebo aliter videtur. Ponticam pinum autem dixit, quia in Ponto magna copia materiæ est, unde naues fiant. Catull. *Vbi iste post faselus, antea fuit Comata silua. nam Citorio in ingo Loquente sæpe sibilum edidit coma.*

NIL PICTIS TIMIDVS] naueis pictura illustrare solebant antiqui. Virgil. Georg. 4.

Et circum pictis vehitur suarura faselis. ποικίλας νῆας dicunt Græci: quem morem etiam nunc retinemus.

TV NISI VENTIS DEBES LVDIBRIVM] id est, tu nisi vis tuarum fortunarum, libertatis, vitæ naufragium facere, noli amplius tentare belli fortunam. Virgil. lib. 6. *Æneid. Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.* Genus autem hoc loquendi, *debes ludibrium ventis*, pro eo, quod est, ludibrio ventis futura es, planè Græcum est. sic enim loquuntur illi, ὁφλισκάνειν γέλωτα, id est, debere risum, quod Latini dicunt, ludibrio esse. & ὁφλισκάνειν δίκην, condemnari. Plato in apolog. Socr. *Ναὺ δὴ ἐγὼ μὲν ἀπείμι ἀφ' ὅμων θανάτου δίκην ὄφλων. ἐπεὶ δὲ ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὠφληκότις μοχθηρίαν καὶ ἀδίκιαν.* Idem in Sympof. *ἵνα μὴ γέλωτα ὄφλω.* Eurip. in Medea. *καὶ πῶς πῶς πάχω, βόλομαι γέλωτα ὄφλων.* Εὐχθροὺς μεθεῖσα τὸς ἐμὸς ἀζημίους. Idem Iphig. in Tauris: *μοῖραν τ' ὄφλισκάνει.* Demosth. philippica 1. *ἐξ ὧν αἰσχύνω, καὶ ἀνδρίαν, καὶ πάντα τὰ αἰχρὰ ὠφληκότις ἀν' ἡμῶν δημοσίᾳ.* ijsdem ferè verbis utitur Olynth. secunda. Et Plutarch. in Bruto. *ὠφλίσκανον οὐδὲ τὰς δικὰς ἐρήμας.* Dionys. Halicarn. lib. 3. *ῥωμαὶ ἀρχαῖοι πολλὴν ὀφείλοντες αἰσχύνω ἀπὸ τῆς πόλεως.*

NVPER SOLLICITVM] Tures publica, quæ cum te tribunus militum Bruto duce defendebam, mihi tædio fuisti: nunc autem me absentem desiderio afficis, ac maceras, curaque recuperandæ libertatis torques, vita scopulos, & angustias belli ciuilis: vel quod magis probant alij, tu Brute, qui mihi te duce rempublicam defendenti magno tædio fuisti: nunc autem &c. ut supra. Turnebus autem sic hunc locum explicat, *Me nuper istius reip. tædebat, & pigebat, & iniquo animo victores istos ferebam: nunc autem postquam periculū iteratur, ac renouatur: quod erat mihi tædio, nunc desiderio esse incipit: ut magnopere metuum, ne status reip. mutetur facto naufragio.*

INTERFVSA NITENTEIS VITES] Vites æquora effusa inter Cycladas: vites freta & maris angustias naufragijs infestas, unde te explicare non facile possis. Cyclades, insulae sunt in mare Ægæo, quas Virgilius sparsas appellat lib. 3. *Æneid. sparsasque per æquor Cycladas, & crebris legimus freta concita terris.* ad quem locum notat Seruius, sparsas dici, quia nullo certo ordine constant: Cycladas autem appellari non à rotunditate, sed quòd longo ordine, longoque flexu eas circumire necesse sit, vel propter promontoria, vel quia natura fert, ut concitatae sint maria terris vicina. Dionys. *πελάγος. Οὐ γὰρ πῆς κείνῳ ἐναλίγκια κύματα ὀφείλει:* id est, nullum mare fluctus attollit mari Ægæo simileis, aut æqualeis. Epigramm. Græc. lib. 4. *πᾶσα θάλασσα, θάλασσα. πικυράδας, &c. interfusa nitenteis* positum pro fusa inter nitenteis, ut dicemus ad Oden vii. lib. 2. Videtur autem Horatius magis huius Odæ partē ex illis Alcaicis expressisse (ut indicauit Erricus Stephanus.) quæ extant apud Heraclidem Ponticum, *πῶς γὰρ ἐνθεν κύμα, κυκλώδεται, τόδ' ἐνθεν: ἀμμες δ' ἀντὶ μέσον καὶ φορημένα σὺν μελαίνᾳ.* *** Χειμῶνι μοχλεῖντες μέγαλα. καλὰν Πάρμεν γὰρ

A αὐτὸς ἰσχυρὸν ἔχει. Λαῖφος δὲ πᾶν ἄδηνον ἔδν, καὶ λακί-
δης μεγάλα κατ' αὐτὸ, χαλαροὶ δ' ἀγκυραί. * id est, Alius
enim fluctus, alius illinc voluitur: nos autem in
medio iactamur cum atra naue, Tempestate con-
flictati magna. Nam aqua marina ipsam mali par-
tem infimam possidet: Vela autem iam tota lace-
rata, & absumpta sunt, multa que in eo penicula-
menta trita & lacera sunt: anchoræ autem laxantur.

NEREI VATICINIVM deruina Troiæ. Ode 15.

PASTOR cum traheret per freta
navibus

Idæis Helenam perfidus hospitam:

Ingrato celereis obruit otio

Ventos, ut caneret fera

Nereus fata. MALA DVCIS A-
VI domum,

B Quam multo repetet Gracia milite,
Coniurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.

Eheu, quantus equis, quantus adest viris
Sudor? quanta moues funera Dardanae
Gēti: iam galeam Pallas, & AEgida,
Currusque, & rabiem parat.

Nequicquam Veneris praesidio ferox,
Pectus caesariem: gratæque feminis
Imbelli cithara carmina diuides:
Nequicquam thalamo graueis
Hastas, & calami spicula Cnosij
Vitabis, strepitumque: & celerem sequi
Aiacem tamen, heu serus adulteros

C Crineis puluere collines.
Non Laërtiaden, exitium tuæ
Gentis, non Pylum Nestora respicis?
Vrgent impauidi te Salaminii
Teucer, te Sthenelus sciens
Pugnae, siue opus est imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoque
Nosces, ecce furit te reperiri atrox
Tyttides melior patre:

Quem tu, ceruus uti vallis in altera
Visum parte lupi graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuæ.

Iracunda diem proferet Ilio,
Matronisq; Phrygum classis Achillei.
Post certas hiemes uret Achaicus
Ignis Iliacas domos.

PASTOR] Paris, fuerat enim in monte Ida ex-
positus propter Hecubæ somnium, & à pastore
quodam educatus.

HELENAM] sic habent cod. Iann. Tornef. &
vnus Vatic. non vt vulg. Helenen.

HOSPITAM] Paridem duce Venere Lacedæ-
monem profectū esse, & à Menelao hospitio per-
honorifico acceptum, eius vxori Helenæ incon-
tinentius, quàm hospitem decebat, oculos adie-
cisse, eamque raptam in urbem Phœnicia Sidonē
primū, deinde Troiam aduexisse, cum alij com-
plures tradunt, tūm Hom. interpretes scribit Iliad.
λ. Apud Homerum autem sic loquitur Paris eo,
quem dixi, Iliad. libro. ε' γὰρ πάποτε μ' ὦδ' ἔρωσ φρένας
ἀμφεκάλεσεν, Οὐδ' ὅτε σε πρότερον Λακεδαιμόνος ἐξ ἑρατι-
νῆς Επλεον ἀρπάξας ἐν ποταπόροις νέεσσι. quorum versum
hæc ferè sententia est: Numquam enim antea
mihi amor ita mentem occupauit, ne tum quidem
cum te primū ἐ Lacedæmone raptam nauibus
Troiam aduexi.

INGRATO] non grato, molesto. cum vento-
rum naturæ nihil sit accommodatius, atque opta-
tius, quàm flare, seu spirare, vt pote qui sint spiri-
tus, otium illis esse molestissimum probabile est.
Ventos autem obruit otio, id est, compressit, ne
spirarent.

NEREVS] Nereus Ponti filius, à mendacio
alienus, & verax, vt vult Hesiod. in Theog. Νηρέα
δ' ἀφ' εὐδæα, καὶ ἀληθεία γίνατο Πόντος. Idem Thetidis
pater: & deus marinus. propter has causas hic Ne-
reus, nempe quia & deus marinus est, & minime
mendax, fata Troiana canit. Nam quamuis etiam
alij dij & futura præsciant, & vera loquantur, ta-
men magis erat consentaneum & consonum,
deum marinum nauiganti Paridi vaticinari, quàm
quemuis alium.

MALA AVI] ἀπασιφ' ὄρνιθι. malis auspiciis. vt
Od. 111. lib. 3. Troia renascens alite lugubri For-
tuna tristi clade iterabitur. & Od. x. epod. Mala
soluta nauis exit alite. contra Od. vi. lib. 4. potiore
ductos Alite muros. & Od. xvi. epod. secunda
Ratem occupare quid moramur alite? sic Catull. in
nuptias Iulæ: bona cum bona Nubit alite virgo. &
Tibull. Fulserit his nineis Delius alitibus. & Sophoc.
in Oedip. Tyrant. ὄρνιθι ἀσιφ. contra ἀπασιφ' ὄρνιθες

FERA FATA] translatio est à feris animantibus.

CONIVRATA TVAS RVMPERE] Eusta-
thius in illum locum Homeri il. β. Πῦρ δὲ συνδέσται τε,
καὶ ὄρκια βήσεται ἡμῖν, hæc tradit ex Stefichoro. Cum
Græcorum fortissimus, & præstantissimus quisq;
Helenam sibi vxorem expeteret tūm propter ge-
neris splendorem, tūm propter eximiam formam:
pater Tyndareus, seu Tyndarus veritus ne vno
delecto, & ceteris anteposito, alios sibi ini-
micos atque infensos redderet: eos omneis ad
iusiuran-

A iusiurandum adegit, ei, cui filiam suam in matrimonium collocaret, ceteros opitulaturos, si qua in illum propter Helenam à quoquam inferretur iniuria. Quo iureiurando ab omnibus dato, & accepto, Helenam Menelao despondit: ita non multo post tempore rapta Helena, principes Grecorum in societatem belli venerunt iusiurandi religione obstricti. Pausanias Laconic. tradit, post iusiurandum illud vltro, citroque datū & acceptum, Tyndarum, equum, quem eo ipso tempore mactauerat, in eundem locum defodisse. errant autem qui hoc, *coniurata*, ad sacramentum militiæ referunt.

RVM PERE NVPTIAS] dirimere, dissolvere. Idem verbum etiam pertinet ad versum, qui sequitur. *Et regnum Priami vetus*. valebit autem ibi, euertere, diruere.

EHEV, QVANTVS EQVIS] sic Homer. *iliad. β. Ἰδρώσει μὲν πευ πλαμὸν ἀμφὶ σῆδεσσι Λαοῖδες ἀμφιβρότης, πῶς δ' ἐγχεῖ χεῖρα καμύϊται. Ἰδρώσει δὲ πευ ἵππος εὐξοὺν ἄρματι τάνων.* in utroque enim loco est. *ἰσότητος* praeliorum, & cladis futura.

QVANTA MOVES FVNERA] quantam cladem, quantas strages Troianis excitare paras?

IAM GALEAM PALLAS] Pausanias Elia. I. in ornamentis, & donis Olympiacis numerat Palladis statuem galea, & Ægide armatam. his verbis, *Ἀθλῶν* (inquit) *ἐστὶ καὶ κράνος ὅππαι μὲν καὶ αἰγίδα ἐν δὲ δουκίᾳ.* Hom. sic de Pallade *iliad. ε. Ἀμφὶ δ' ὤμοισιν βάλλει αἰγίδα χρυσανόεσσαν. Δεινὴν ἦν πᾶσι μὲν πάντων φόβος ἐστρατεύεται. Ἐν δ' ἔρις ἐὶ δ' ἀλκή, ἐν δὲ κρυέεσσα ἰαχὴ.* id est, Humeris autem Ægida fimbriatam humeris imposuit, horribilem aspectu, & vndique terrore coronatam: In ea erat contentio, in ea vires, in ea persecutio, seu clamor bellicus. & *iliad. β. μετὰ δὲ γλαυκῶπις Ἀθηνῆ Αἰγὶδ' ἔχουσ' ἐρίημον, αἰγῆραον, ἀθανάτων πε.* id est, postea autem Pallas vultu horribili Ægida tenens valde honoratam, senij expertem, & immortalem. Non temerè autem Horatius in describenda praelij imagine Palladem appellat. Ei enim Dea, vt & Marti, rei militaris, & belli gerendi partes datae sunt. Itaq; Iupiter apud Homerū *iliad. ε. Venerem ab omni studio, & munere rerum bellicarum remouens,*

C eas res Marti & Palladi curae fore dicit. *Ὅποι τέκνον ἐμὸν δέδοται πολέμια ἔργα. Ἀλλὰ σὺ γ' ἡμερόντα μετρηχὸ ἔργα γάμοιο. Ταῦτα δ' Ἀρμὴ θεῶν, καὶ Ἀθηνῆ πάντα μελίσσει.* Non tibi filia mea res bellicae datae sunt. At tu tracta & persequere res nuptiales, optabileis & amoris plenas. Hæc autem omnia marti celeri, & Mineræ curæ erunt. Pindarus item Pallada *κόραν ἐγχεῖ βρομὸν* vocat *εἰδ. β. Ὀλύμπ.* id est, hasta frementem, seu, si dicere licet, hastifremam.

NEQVICOQVAM VENERIS] hoc ex Hom. *iliad. γ. Οὐκ ἂν τοι χαλίστη κίθαρις, τὰ τε δῶρ' Ἀφροδίτης, Ἡπὶ κόμην, ποτὲ εἶδος, ὅτ' ἐν κοίτῃσι μεγείης.* id est, non tibi profuerit, aut præsidio fuerit cithara, & Veneris munera, coma, forma, cum in terram deiectus fueris. & eodem libro Venus Paridem cum Menelao singulari certamine decertantem, iam iamque pæne victum, è campo subducit, ac liberat, & in thalamo odorato collocat. *τὸν δ' ἐξήρπαξ Ἀφροδίτη Πείρα μάλ', ὥς θεός, ἐκάλυψε δ' ἐν ἡέρι πολλῇ. Καδ' δ'*

εἶδ' ἐν θαλάμῳ εὐώδῃ, κηάσθη. aduerbium autem **D** *nequicquam* vel cum nomine *ferox* coniungi potest hoc modo: nequicquam præsidio Veneris ferox, id est, fretus, confusus, pectes Cæsariem, vel (quod minus probo) cum verbo pectes: alterum *nequicquam* autem, quod sequitur, cum verbo, *vitabis*, coherere omnino debet. non admodum huic dissimile est illud Virgil. *Æn. xii. de Ænéa. Longè illi Dea mater erit, qua nubes fugacem Famine tegat.* Iam ferox, idem ferè valet, quod animosus, elatus, superbus: non, vt vulgus putat, crudelis, aut inhumanus. idque exempla ex bonis auctoribus linguæ Latinæ declarabunt. Atque ab Horatio ordiamur. *Od. xxxii. huius lib. de Alcaeo: Quis ferox bello, tamen inter arma, &c. Od. xxxv. eiuid. Urbesq; gentesq; & Latium ferox. & Od. xxxvii. eiuid. Deliberata morte ferocior.* cuius loci explicationem suo loco legito. & *Od. v. lib. 2. currit enim ferox Ætas. Od. ii. lib. 3. & Parthos feroceis Vexet eques metuendus hasta. & iiii. Roma ferox. Od. ii. lib. 4. quandoque trahet feroceis Per sacrum cliuum merita decoris Fronde Sicambros. & Od. iii. eiuid. nec imbellem feroces Progenerant aquila columbam. & ix. eiuid. E non ferox Hector, vel acer Deiphobus graueis Exceptit ictus pro pudicis Coniugibus, puerisque primus. & de Arte poet. Sit Medæa ferox, inuictaque. M. Tull. Philipp. ii. Appellatus es de pecunia, quam pro domo, pro hortis, pro sectione debebas. Primo respondisti planè ferociter, & ne omnia videar contrate dicere, propemodum aqua, & iusta dicebas. Idem Philipp. xii. sunt autem sortes illi quidem: sed propter memoriam rerum, quas gesserunt, pro populi Rom. libertate, & salute reip. nimis feroces, & ad suam vim omnia nostra consilia reuocantes. Idem ad Attic. lib. io. epist. indulgit illi quidem suus pater semper: sed non facit indulgentia mendacem, aut auarum, aut non amantem suorum: ferocem fortasse, & arrogantem, & infestum facit. Idem epist. ad M. Marcell. lib. 4. sed miserius nihil, quam ipsa victoria: qua etiam si ad meliores venit, tamen eos ipsos ferociores, impotentioresque reddit. Virgil. *Æn. i. Bellum ingens geret Italia, populósque feroceis Contundet.* Idem lib. 4. Stat sonipes, ac frena ferox spumantia mandit. Catull. de nupt. Thet. & Pel. *Morte fe-**

F *rox Theseus*, id est, morte Minotauri elatus. T. Liuius lib. 24. legatisque Syracusanorum de cade stationis Rom. querentibus, ferociter responsum est. Idem lib. 1. pastor accola eius loci nomine Cacus, ferox viribus, &c. ibidem. In eum hæc gloriantem cum globo ferocissimorum iuuenum Romulus impetum facit. apud eundem: ferox responsum, & ferociter respondere crebrò leguntur.

Sallust. de bello Iugurth. *Sed Hiempsal, qui minimus ex illis erat, natura ferox, & iam antea ignobilitatem Iugurtha despiciens, &c.* Idem ibid. vt ille, qui nunc sceleribus suis ferox, atq; præclarus est, &c.

IMBELLI CITH. CARM. DIVIDES] non, distribues faminis, vt nonnulli explicant: sed grata faminis carmina distinctè, aptè, accommodatè, dispositè lyra canes: carmina aliis atque aliis nervis carptis ac percussis modulaberis. vt Prop.

Hæc ederas legit in thyrso, hæc carmina nervis Aptat.

IMBELLI

A IMBELLI CITHARA] minime ad bellum apta: otiosis, & pacem colentibus conuenienti. Itaque qui ad Achillem iratum missi sunt Ajax & Achilles, ut eum placent, & molliant, reperiunt eum cithara canentem. Hom. il. 1. πόν δ' εὐρον φρένα πρὸς μένον φόρμιγγι λυγρῇ, &c. Horat. epist. 7. lib. 1. *Sed vacuum Tibur placet, aut imbellis Tarentum.*

CNOSSII] Cretenfis. Cnossa vrbs Cretæ, de qua Hom. Ὀδυσσ. 7. Cretensem calamum autem posuit propter Idomeneum Cretenfium ducem.

STREPITVM QVE] pugnantium: ut Tit. Liuius lib. 44. annalium. *Et ab XII. millibus prope clamorem, et strepitum pugnantium audiret.*

CELEREM SEQVI] genus loquendi à Græcis sumtum, Horatio vsitatum, ut aliàs pluribus verbis ostendemus.

SERVS] serò, ut Od. xvi. epod. *Nec vespertinus circum gemit versus ouile.* & epist. ad Aug. *Serius enim Græcis admonuit acumina chartis.*

CRINEIS PVLVERE COLLINES.] ocumbes, cades, mortuus traheris. sic ferè Od. vi. lib. 4. *posuitque collum in Pulvere Tencro.* de quo genere dicemus ad Od. vii. lib. 2. quamquam qui puluere oblitus sunt, ac sordidi, non semper victi, aut cæsi intelliguntur. Sunt enim nonnulli *Non indecoro puluere sordidi.* ut Od. i. lib. 2. & Od. vi. lib. 1. *puluere Troico Nigrum Merionen.* nisi forte intelligas mortuos quidem esse illos, sed eam mortem esse laudabilem, & gloriosam. Pindarus sanè perspicuè hoc genere loquendi vitatur ad significandum animum in ipsa acie fortem & inuictum, corpusque ad omnia belli pericula, & vulnera excipienda promptum, ac paratū. fic enim Tiresias apud eum multo antè prædicit, crineis Herculis in illa Deorum & Gigantum pugna luto & puluere inquinatum iri. καὶ γὰρ ὅταν θεοὶ ἐν πεδίῳ Φλέγας γιγάντεσσι μάχην ἀντιπάρσῃσι, μελέων ἄπο ῥιπαῖσι κείνη φαιδίμην γαῖαν πεφύροσθαι κόμαν. Sed non mihi videtur tacendum, in cod. Tornes. ita legi: *tamen, heu, serus adulteros Cultus puluere collines.* quam scripturam tamen si nusquam alibi repererim, damnare tamen non ausim. Verùm de ea iudicet lector emunctæ naris.

EXITIVM T. G.] Quidam libri veteres habent *exitium tua Genti.* sic autem locutus est apud M. Tull. lib. 1. de diuinatione nescio quis poëta vetus, fortasse Pacuuius. hunc si tolleret, Eum esse exitium Troiæ, pestem Pergamo.

VRGENT] insequuntur.

TE SALAMINIVS TEVCER, TE STHENELVS] discrepant hîc libri manu scripti & à vulgatis, & inter se. Nam cum vulgati omnes, quos quidem viderim, sic habeant, *Teucerque, et Sthenelus*, ego copulationem que in nullo manu scripto reperi. habent autem scripti alij hoc modo, *Teucer te Sthenelus sciens:* in his duo Vatic. Iann. Faër. Ruffard. Nicotiani. alij, *Teucer, et Sthenelus:* in his Vatican. vnus, & Tornes. neque est quòd quemquam moueat syllaba posterior in nomine *Teucer*, brevis. sic enim sæpe alibi. ut, *Perrupit Acherunta, &c.* & Od. 1. & *Caca timet aliunde fata.* & Od. xi. lib. 2. & vltimo versu huius Od. *Ignis Iliacas domos.* ego hanc scripturam, ut sim-

pliciozem, & veriozem olim secutus eram. Nunc alteram malo. vulgatam autem planè non probo.

SCIENS PVGNÆ] hoc epitheto sæpe vitur Homerus, ut il. 1. ἐν δ' Ἐκτωρ δύο φῶτεκα τέκταν', εὐ εἶδοτε χάρις. & cod. lib. Κρήτων, Ὀρσίλοχος τε, μάχης εὐ εἶδοτε πάσης. & δ. πολέμων εὐ εἶδως. & ibidem: Ὅν περ εἶδ' εὐστάς ἐβαλεν τόξων εὐ εἶδως. sic infra Od. ix. lib. 3. *Dulceis docta modos, et cithara sciens.*

SIVE OPVS EST IMPERITARE] omisum alterum, siue. esset autem integra loquendi ratio hoc modo: & Sthenelus, siue pugnandum sit, pugnandi scientia instructus, & bonus παραβάτης, idem, aurigæ socius ad pugnandum expeditus: siue equi moderandi, promptissimus auriga. erat autem Sthenelus Diomedis comes. Homerus il. 1. δ. & c.

MERIONEN QVOQVE] Meriones Idomenei comes. Hom. il. 1. δ. καὶ ὁπάων Ἰδομενέος Μηριόνης, ἀπάλαμπος Εὐναλῖος ἀνδριφόντης. & il. 1. δ. γ.

ECCE FVRIT TE REPERIRE ATROX] Vel furit te reperire atrox: id est, furenter persequitur, ut te reperiat: vel atrox te reperire, id est, atrox in te reperiendo. nam vtrumque loquendi genus & à Græcis ductum, & Horatianum est. Præterea illud furit, videtur Horatius ex Homero expressisse il. 1. δ. ζ. ἀλλ' ὅδε λίτω Μαίνεται, ἔ δέ τις οἱ δύναιται μένος ἰσοφάριζεν. id est, At hic valde furit, neque ei quisquam par esse potest.

TYDIDES MELIOR PARTE] cum Agamemnon il. 1. δ. Græciæ principes ad fortiter pugnandum cohortans, & alios, ut ignauos, oburgans: alios laudans, ut strenuos, & acreis & forteis, Diomedem ignauia argueret, dicens, patrem eius quidem Tydeum, fortissimum & pugnacissimum fuisse: sed ex eo filium natum esse, oratione & lingua promptiorem, in pugna verò tardiozem, ac deteriozem: Diomedes pudore deterritus, regisque maiestatem reueritus, nihil respondet: Sthenelus autem, eius comes & familiaris, pro se, & pro illo refert, se & Diomedem patribus esse meliores. Verba Hom. sunt hæc. Τοῖος ἔγωγε Τυδεΐδης Αἰτωλῖος, ἀλλὰ τὸν υἱὸν Γεῖναπ' εἶο χέρεια μάχῃ, ἀγροῇ δέ τ' ἀμείνων, &c. responsum autem Stheneli: ἡμεῖς τε πατέρων μὲν ἀμείνονες εὐχόμεσθα εἶναι. Idem Homerus Ὀδυσσ. β. ait paucos admodum filios patribus virtute pares esse, plures deteriores, raros meliores. sic Hom. Παῦροι γάρ ποί παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται. Οἱ πλεονες καὶ ἥτις, παῦροι δέ τε πατρὸς ἀμείνους.

MELIOR] fortior, valentior, ἀμείνων, κρείσσων, καρόρων, ut Od. vi. lib. 3. ille *Missilibus melior sagittis.* & epist. x. lib. 1. *Cernus equum pugna melior communibus herbis Pellebat.* sic Virgil. lib. 3. Georg. *Deterior qui visus, eum ne prodigus obsit, Dede neci: melior vacua sine regnet in aula.* sic & Græci, ut declarant superiora exempla ex Hom. & hoc ex Eurip. in Phæn. ἐπὶ δὲ κρείσσον τὸ κακὸν ὄντι ἀγαθού. Non me pigebit occasione oblata Plutarchi locum in Pyrrho corruptum in omnibus exemplaribus etiam manu scriptis, emendare, & explicare. Verba Plutarchi sunt hæc: εἰς δὲ τῶν παρόντων ὄνομα μανδρικί δας εἶπε τῇ φωνῇ λακωνίζων, αἱ μὲν ἐσσι τῷ θεῷ, ἐδὲν μὴ πάθωμεν ἔ γὰρ ἀδμεῦμεν αἰδ' ἀνθρώπου, ἔσται καὶ πυκαρπῶν ἄλλος. Legendum ἔσται καὶ σὺ καρόρων ἄλλος. id est,

A id est, quidam ex iis, qui aderant, Mandricida nomine, dixit Laconico sermone: si tu quidem Deus es, non metuiamus, ne quid abs te incommodi nobis accidat: non enim te iniuria afficimus: sin homo es, existet etiam aliquis alius te melior. quam quidem emendationem cum ego olim Amiotto viro doctiss. qui nuper Plutarchi vitas in sermonem Gallicum vertit, exposuisssem, ita probauit, vt eam secutus sit.

QVEM TV, CERVVS VTI] quem tu non aliter fugies, quam lupum ceruus. εἰκὼν. Aristoteles ceruum in timidis animantibus numerat. Tum Homerus timidos homines, & fugaceis, cum ceruis comparare solet. ἰλ. X. ὧς οἱ μὲν κτ' αὖτις περὺ ζῷων ἡδὲ τε νεβροῖ, &c. & Achilles Agamemnonem in iurgio dicit cerui cor habere. notus est versus ille Οἰοβαρὲς, κνωὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίη δ' ἐλάφω. infra Od. 4. lib. 4. Cerui laporum prada rapacium Sectamur vltro, quos opimus Fallere, & effugere est triumphus.

SVBLIMI FVGIES MOLLIS ANHELITV] sublimem anhelitum accipio, eum, qui multo extrinsecus hausto aere, & ita dilatatis, & diductis pulmonibus expiratur, & qui ex alto, imoque pectore ducitur: quod accidere solet in magno corporis labore, & longo cursu, vel grauiore aliqua animi cura. Virg. Georg. 3. Tum vero ardentes oculi, atque attractus ab alto Spiritus.

NON HOC POLLICITVS TVÆ.] Helena. multa enim de te magnificè prædicaras. quod quidem ei exprobat Helena ἰλιάδ. γ. his verbis, ἢ μὲν δὴ περὶ γ' εὐχό, &c. vel dic pollicitus κτ' τὸ σιωπῶμενον. tuæ dixit, vt Od. xxv. Me tuo longas perennante nocteis. &c.

IRACVNDÀ DIEM PROFERET] diuturna illa & panè implacabilis Achillis ira bellum Troianum producet, Troiaq; expugnationem, & euersionem morabitur, ac retardabit. Home. principio Iliad. Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος.

POST CERTAS HIEMES.] post annos novem: anno decimo. quod item Chalcas auguratus fuerat ex passerum numero.

PALINODIA.

Ode 16.

Veniam perit à puella, quam iambis læserat.

O Matre pulchra filia pulchrior,
Quem criminosis cumq; voles,
modum

Pones iambis, siue flamma,
Siue mari libet Adriano.

Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem sacerdotum incola Pythius.
Non Liber aequè: non acuta
Sic geminant Corybantes æra

Tristes vt ira: quas neque Noricus
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec sæuus ignis, nec tremendo
Iupiter ipse ruens tumultu.

Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam vndique
Desectam, & insani leonis
Vim stomacho apposuisse nostro.

Ira Thyesten exitio graui
Strauere: & altis urbibus vltimæ
Stetere causæ, cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hostile aratrum exercitus insolens.

Compesce mentem: me quoq; pectoris
Tentaui in dulci iuuenta

Feruor, & in celereis iambos
Misit furentem. nunc ego mitibus
Mutare quero tristia, dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animùmque reddas.

QVEM CRIMINOSIS CVMQVE] quemcumque. sicepist. i. ad Mæcenat. Quo me cumq; rapit tempestas, &c. & sup. Od. ix. Quem fors dierum cumque dabit.

PONES IAMBIS] sic loquitur Od. xv. lib. 3. Vxor pauperis Ibici Tandem nequitia pone modum tue. sic enim legitur in nonnullis membranarum scriptis, vbi libri vulg. habent. sige modum.

IAMBIS] quos in te scripsi, & edidi.
NON DINDYMENE] Cum studeat Horatius puellam offensam versibus maledicis, sibi placare: primum permittit ei, vt versus de medio tollat, siue exurere velit, siue in mare deijcere: Deinde quia vult videri iratus scripsisse, ostendit quanta sit iræ vis, quippe quæ vehementius commoueat hominum animos, quam Cybele, Apollo, Liber mentem sacerdotum: inter fratres implacabileis inimicitias concitet, vrbeis funditus euertat. Postremò fatetur se ira impulsus versus olim iambicos scripsisse, cum iuuenis esset: sed nunc ætatis maturitate mitigatum esse.

DINDYMENE] Cybele, Rhea. Dindymene autem à Dindymis, monte Phrygiæ: vt Berecynthia à Berecyntho, Pessinuntia à Pessinunte. Bonam Deam Romani appellabant, cuius sacra oculis viri ne imprudentis quidem aspici fas erat. vide Catulli Galliambum.

ADYTIS] remotis & occultis templi, vt interpretatur Cæf. lib. 3. de bello ciuili, his verbis. Pergamique in occultis ac remotis templi, quò præter sacerdotes adire fas non est, quæ Græci ἄδύτῃ appellat, tympana sonnerunt. Sic autem restitui hunc locum

A locum apud Casarem, vbilibri vulgati habent *ac remotis templis* ἄδυτον (inquit Hesych.) ἀπὸ κρυφῶν μέρους τῶν ἱερῶν. Id est, adytum, est spelunca, aut intima, & abstrusa pars templi.

MENTEM SACERDOTVM] sic Virgil. *Æn.* vi. mentem Sybillæ ab Apolline concitatam describit. *Non comæ mansere comæ, sed pectus anhelum, Et rabie fera corda tument,* &c. M. Tull. hanc concitationem mentis à quadam vi & potestate terræ effici solitam esse putat. sic enim scribit de diuinat. lib. i. *Potest autem vis illa terræ, quæ mentem Pythia diuino afflatu concitabat, enanuisse ventustate.*

INCOLA PYTHIVS] interpres Pindari, Pythia scribit à loco esse appellata: loco autem nomen fuisse Pytho. Iam Pytho tradit interpres Homeri fuisse urbem Phocidis. Hom. *Ὀδυσσ.* θ. Πυθοῖ ἐν ἠγὰρ δὲν ὅθ' ὑπὲρ ἑλὴν λαΐνον ἔδδον Χρησόμενος. Idem *ἰλ.* i. Οὐδ' ὅσα λαΐνος οὐδὸς ἀφ' ἡρώος ἐν τῷ ἐέρχει Φοῖβον Ἀπολλωνος Πυθοῖ ἐνὶ πετρῇ σση: id est, neque quàm multa faxeum limen, seu solum Phœbi oracula reddentis continet in vrbe Pythone lapidosa. Incola igitur Pythius intelligitur Apollo, quod Pytho, vel Pythōna incolit urbem sibi sacram. Est autem dicta vel ἀπὸ τῆς πυθάνεωσιν, quod est sciscitari, querere: vel ab eo, quod oraculi custos draco ab Apolline sagittis confixus ibidem computruerit, quod Græci dicunt *πύθεισθαι*. lege quæ scripsimus ad illum locum, *qui Pythia cantat*, in epistola de arte poet. ad Pisones.

NON LIBER ÆQVE] Iram Bacchienserunt Pentheus & Lycurgus: sentiunt eius sacerdotes manades: experti sunt denique & Centauri. Virg. *Georg.* 2. *Bacchus & ad culpam causas dedit, ille furenteis Centauros letho domuit, Rhœcumq;, Pholūmq;, Et magno Hylæum Lapythis cratere minātem.*

CORYBANTES] Corybantes, Rheæ sacerdotes ἀπὸ τῆς κρύβειν dicti, propterea, quod cum Rheæ partum, partusque dolores Saturnum filios suos detiorare solitum celare vellet, eos ad eam rem ministros, & adiutores adhibebat: illi autem tympanorum pulsu, cymbalorum sonitu, cornuum, & tibiarum cantu partim Saturnum terrebant, partim Iouis vagientis, & Rheæ parturientis vocem auertebant. quod declarat & Callim.

C hymno in Iouem. Οὐλα δὲ κερυῖτες γὰρ πᾶσι τὸν ὄρχησαντο Τεύχεα πεπλήγοντες, ἵνα κρόνος ἴσασιν ἢ χὼν Ἀσπίδος εἰσαίοι, καὶ μὴ σοὶ κερύοντες. Et Lucret. lib. 2. *Hic armata manus* (Curetas nomine Graij Quos memorant Phrygios) inter se forte catenas Ludunt, in numerumque exsultant sanguine pleni, Terrificas capitum quatientes numine cristas, Dictæos referunt Curetas: qui Iouis illum Vagitum in Creta quondam occultasse feruntur, Cum pueri circum puerum pernice chorea Armati in numerum starent: pernice chorea Armati in numerum pulsarent aribus æra, Ne Saturnus eum malis mandaret adeptus, AEternūque daret matri sub pectore vulnus. Lege & Strab. lib. 10. vbi multa de Curetibus, quos eisdem esse, atque Corybantas, ait. Idem Strabo eodem libro principium cuiusdam dithyrambi Pindari profert, in quo Pindarus ritus sacrorum Bacchi apud Græcos, & ceremonias sacrorum matris Deorum, quæ fiunt apud Phryges, communione quadam om-

nium rerum & similitudine inter se coniungere videtur: quod item facit Horat. *Od.* xvi. *huius lib. sana tene cum Berecynthio Cornu tympana,* sic Virgil. *Æn.* 3. *Hinc mater cultrix Cybeli, Corybantiæq; æra.* à Corybantibus manauit apud Græcos verbum *κορυβαντῶν*, quod valet Corybantum more insanire ac furere, diuino quodam spiritu afflari. Plato in *Symposio*: *Ερῶ γ' οὐκ ὅτι ἄνδρες εἰ μὴ ἐμμελλον καμῶν δόξουν μεθύειν, εἰπον ὁμοῦσας ἄν ὑμῖν οἶα δὴ πέποιθα αὐτὸς ὑπὸ τῶν τέτων λόγων, καὶ πάθω ἐπὶ καὶ νῦν. ὅταν γὰρ ἀκούω, πολὺ μοι μάλλον, ἢ τῶν Κορυβαντῶντων, ἢ, τε καρδία πηδᾷ, καὶ δάκρυα ἐκχέεται ὑπὸ τῶν λόγων τῶν τέτων.* id est, Ego igitur, viri, nisi vereretur ne valde ebrius viderer, dixissem vobis iuratus quomodo ab istius verbis affectus sim, atque etiam nunc afficiat. Cum enim audio, mihi multo magis, quàm Corybantum in morem insanientibus, & diuino quodam furore concitatis & cor salit, & lacrymæ excutuntur vi verborum. & in *Iōne*: καὶ οἱ μελοποιοὶ οἱ ἀγαθοὶ ὡσαύτως. ὡς περ οἱ Κορυβαντῶντες, ἐκ ἐμφρονέων περ ἐρχοῦνται. id est, & boni poetæ, qui me faciant, similiter, vt diuino furore afflati, cum sana mente non sint, saltant. & ibid. ἔγερ τὴν χῆν, ὅδ' ἐπισημῶς ἐλὶ ὁμήρου λέγεις, ἃ λέγεις, ἀλλὰ θεία μοῖρα καὶ κατακωχῆ. ὡς περ οἱ κορυβαντῶντες ἐκείνους μόνους αἰδοῦνται τὴν μέλιναν ὀξέως ὅτι ἢ τῆς θεῆς, ἐξ ὅτι ἀνκατέχωνται. id est, non enim arte, neque scientia de Homero loqueris, sed diuino quodam numine atque afflatu, quemadmodum qui diuino quodam furore sunt concitati, illud solum melos statim intelligunt, atq; arripiunt, quod sit eius dei, cuius spiritu afflati sint.

QVAS NEQVE NORICVS DETERRET ENSIS] significat, eum, qui iratus est, neq; enseis, neque vllum denique periculum, aut cruciatum extimescere. Itaque rectè Ennius iram principium insanix esse dixit: & Pindarus ὀλομπεῖδ. ζ. αἰ δὲ φρενῶν παρακαί παρέπλαξαν καὶ σφόν. id est, mentis perturbationes, etiam sapientem à recta via deduxerunt. Et Eurip. in *Med.* Θυμὸς δὲ κρίσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων. Ὅσπερ μεγίστων αἵπος βροτοῖς κακῶν. id est, ira autem meis consiliis potentior est: Quæ quidem hominibus magnorum malorum causas afferre solet. Noricus ensis à Noricis appellatus. sic *Od.* xvii. *epod.* *Modò ense pectus Norico recludere.*

FERTVR PROMETHEVS] Hæc de particulis vndique decerptis, & defectis, hominique illi primo adiunctis, aptissimè & elegantissimè ab Horat. sunt excogitata. nullus enim alius horum auctor extat, quod sciam: nisi quis hæc ad fabulam illam Platoniam referat, quæ est in *Protagora*: vbi scribit, cum Epimetheus in fingendis animalibus rationis expertibus omneis naturæ facultates consumsisset, & ita cum genus humanum fingendum esset, nihil, vnde influeretur, atque ornaretur, superaret: Prometheus coactum esse sapientiam artificialem à Minerua, ignem à Vulcano suffurari: Mercurium postea Iouis mandatu iustitiam & pudorem hominibus impertisse vt ciuilem inter se societatem colere possent. huic igitur fabulæ hæc addit de suo Horatius. Ac fuit Prometheus Iapeti & Clymenæ filius, vt scribit Hesiodus in *Theogon.* vide sup. *Od.* i. i. faciunt autem

A autem Prometheus poëta prouidum, sagacem, ac sapientem, idque à Theophrasto scriptum esse refert interpres Apollon. lib. 2. argonaut. itaque & nomen ἀπό τοῦ προμαδῶν, vel ἀπό τοῦ προμνησῶν consecutus est: contra Epimetheum eius fratrem, imprudentem, atque insipientem, & malo demum accepto, atque ex rerum euentu, quid expediret, quid non, intelligentem.

PRINCIPI] primo sic Od. ult. lib. 3. *Princeps AEolium carmen ad Italos Deduxisse modos.* & Od. xvii. ciuld. *Qui Formiarum mœnia dicitur Princeps,* &c. sic Cæsar lib. 1. de bello Gall. *cuius legationis Numeijs, & Verodoctius principem locum obtinebant.* idem ibid. ea pars princeps pœnas persoluit. M. Tull. Accus. lib. 2. *Primum quod omnium nationum princeps Sicilia se ad amicitiam & fidem populi Rom. applicuit: prima omnium id quod ornamentum imperij est, prouincia est appellata.* & lib. 2. epist. ad Attic. *ego princeps in adiutoribus, ego secundus.*

LIMOS] πηλός. quomodo nati sint primi homines ex eorum sententia, quos hic sequitur Horatius, lege Diodorum Siculum lib. 1. & Lucret. lib. 5. & Hesiod. interpretes non longè à principio. huc pertinet illud Varronis, Eumenid. *Empedocles natos homines ex terra ait, uti blitum.*

INSANI LEONIS] iracundi, rabidi. tralatio est à ratione præditis. Lucretius lib. 3. de leonibus: *Sed calidi plus est illis, quibus acria corda, Iracundæque mens facile effernescit intra: Quo genere in primis vis est violenta leonum, Pectora qui fremitu rumpunt plerumque gementes, Nec capere irarum fluctus in pectore possunt.*

STOMACHO] hinc stomachum facere, & stomachari dicunt Latini, pro eo, quod est, iram commouere, & irasci.

IRÆ THYESTEN] quamuis hæc sint omnibus nota ex tragicis poetis: tamen M. Tullium ad hunc locum explicandum adhibeamus. sic igitur ille Tuscul. 4. *Ira verò quamdiu perturbat animum, dubitationem insania non habet: cuius impulsu existit etiam inter fratres tale iurgium. Quis te homo Superauit unquam gentium impudentia? Quis autem malitia te? nosti quæ sequuntur. alternis enim versibus intorquentur inter fratres grauissima contumelia, ut facile appareat, Atrei filios esse, eius, qui meditatur pœnam in fratrem nouam, Maior mihi moles, maius miscendum malum, Quæ illius acerbum cor contundam, & comprimam. Quæ igitur hæc erunt moles? Audi Thyesten ipsum, impius Hortatur frater, ut meos malis miser Mandem natos: eorum apponit viscera. Quid est enim quò non progrediatur ira? eodem, quo furor, &c. ubi vulgò mendosè legitur manderem. eadem ferè reperiuntur in tertio libro de orat. ad Q. fratrem.*

VTIMÆ STETERE CAUSÆ] vltimæ causæ sunt, quibus nullæ aliæ sunt propinquiores. verbum steterè autem significat eas esse certas, fixas, & pæne necessarias: vel vltimas causas eadem ratione dixit, quæ supplicium vltimum, seu extremum dicimus, ut vltimas intelligamus causas, quæ exitum habeant, quæ non sint inanes. sic Liuius lib. 7. *ea vltima fuit causa, cum multa antè querimonia ultro citroque iactata essent, cur perfectales rebus*

repetitis bellum Tiburti populo indiceretur.

IMPRIMERETQVE MYRIS] Caius iuriconsultus in pandectis iuris ciuilibus tit. de usufructu, ait Karthagini euerse aratrum impressum esse: ex eoque probare, & colligere solent iuriconsulti tum demum urbem aliquam esse desisse, atque interiisse, cum in ea aratrum circumductum sit. Ad hanc rem pertinet locus ille M. Tullij Philipp. 1. *ut vexillum tolles, ut aratrum circumduces: cuius quidem vomere portam Capua pæne perstrinxisti, ut florentis Colonia territorium minueretur.*

INSOLENS.] victoria elatus. ut Od. 16. epod. *ossa Quirini (Nefas videre) dissipat insolens.* M. Tull. pro Marcell. *victoria natura est insolens & superba.*

COMPESCE MENTEM] Comprime animum. ut epist. ad Loll. lib. 1. *animum rege, qui nisi paret, Imperat: hunc frenis, hunc tu compesce catenâ.* Od. 14. lib. 2. *Tityos, tristi Compescit vnda.*

ME QVOQVE PECTORIS] vitur excusatione etatis, & perturbationis animi, quod in eam olim scripserit iambos.

NUNC EGO MITIBVS MUTARE] studeo tristem atque acerbam naturam meam lenire ac mitigare: studeo tristitia relinquere, mitia autem persequi, atque amplecti. hæc enim verbi mutare vis est interdum: ut Od. 19. huius libri. *Socraticam & domum Mutare loricis Iberis Pollicius meliora tendis.* & epist. ad Mæcen. 2. lib. 1. *nec Otia diuitijs Arabum liberrima muto.* sic Sallust. *Nemo nisi victor pace bellum mutauit.* & Propert lib. 3. *Durus qui potuit lucro mutare puellam.* sic & verbū ἀλλάττειν apud Græcos nonnunquam. Eurip. in Hec. *ἡρώς Ἀσίου, Εὐρώπης θεράπαινα, ἀλλὰ εἰς αἰδῶ βαλάρυς.* contra Od. 34. huius lib. *valet ima summis Mutare.* & Od. 1. epod. *Pecus ve Calabris ante sidus feruidum Lucana mutet pascuis.* sic Od. 12. lib. 2. *Num tu, quæ tenuit diues Achæmenes, Permutare velis crine Lycymnia?* & Od. 1. lib. 3. *Cur valle permutem Sabina Diuitias operosiores?* & Od. 9. epod. *Punico Lugubre mutauit sagum.* & Ode prox. *Velox amœnum saepe Lucretilem Mutat Lyceo Faunus.* sciendum est autem, veteres mutandi verbo vsos esse pro eo, quod est, emere aut vendere. ut Saty. 4. lib. 1. *Hic mutat merces surgente a sole ad eum, quo Vespertina tepet regio.* cui simile est illud Virgil. Pollione: *nec nautica pinus Mutabit merces: omnis feret omnia tellus.* & Georg. 3. *quamuis Milesia magno Vellera mutantur Tyrios incoctarubores.* & Horat. Serm. lib. 2. Saty. 7. *an hic peccat, sub noctem qui puer unam Furtina mutat strigili:* id est, emit. sed illud, quod est in principio 1. lib. Georg. *vestro simunere tellus Chaoniam pingui glandem mutauit arista:* simile est huic loco Horatiano. Catullus quoque mutari, videtur dixisse pro emi, in Asinium: *crede Pollioni Fratri, qui tua furta vel talento Mutari velit.* Neque verò sit hoc temerè, veteres enim venditione & emitione non utebantur, sed permutatione: in qua res pro re, non pretium dabatur. quæ de re lege Aristotelis lib. 5. de moribus, & pandectas iuris ciuilibus tit. de rerum permutatione. M. Tullius quoque (ut redeam ad id, quod initio dicebam) commutandi verbum in vtramque partem vsurpauit: ut pro

A Sextio, *ut cum patria caritate constantia gloriam commutaret*: id est, ut patriæ caritati constantiæ gloriam anteponeret: & in Cluentiana, *Qui fidem suam ad perniciem innocentis pecunia commutarunt*: id est, qui fidem suam pecunia vendiderunt. quod Græci dicunt ἀνταλλάττειν, vel κατήλλαττειν. Ex his, quid sit apud M. Tullium *permutare pecuniam*, & *pecunia permutatio*, intelligere licet. quæ de re tamen dicemus alio loco.

DVM MIHI FIAS RECANTATIS AMIC[A] id est, usque eò dum & ego stilo verso, iisque maledictis, quæ in te conieci, oblitteratis, actuis laudibus scriptis, tecum in gratiam redeam, & tu placata me tua à me alienatione exanimatum, recrees, & in spem erigas meliorem.

ANIMVM QVE REDDAS.] sic loquitur Terent. And. reddidisti animum.

AD TYNDARIDEM.

Ode 17.

Inuitat eam in Lucretilem.

B VELOX amœnum sæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus: & igneam
Defendit æstatem capellis
Usque meis, pluuiosque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Querunt latentes, & thyma deniæ
Olentis uxores mariti:
Nec virideis metuunt colubras,
Nec Martialeis hædilia lupos,
Vt cumque dulci Tyndari fistula
Valles, & Vsticæ cubantis
Lævia personuere saxa.
Dij me tuentur: Diis pietas mea,
Et Musa cordi est. hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigno
C Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reducta valle, caniculæ
Vitabis æstus: & fide Teia
Dices laboranteis in uno
Penelopen, vitreâque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbij
Duces sub umbra: nec Semeleius
Cum Marte confundet Thyoneus
Prælia: nec metues proteruum
Suspecta Cyrum, ne malè dispari
Incontinentis iniiciat manus,
Et scindat hærentem coronam
Crimibus, immeritamque vestem.

VELOX AMOENVM] id est, Faunus sæpe ex monte Lycæo in Lucretilem (qui mons est in Sabinis) demigrat. vide quæ annotauimus de verbo mutandi, ad Oden superiorem. Sed non est omitterendum, Priscianum lib. 18. hunc locum ita explicare, Lucretilem mutat Lycæo, id est, Lycæum mutat Lucretili. de Fauno autem, vide quæ suprà ad Oden 4. annotaui.

DEFENDIT ÆSTATEM] id est, propulset æstatem à capellis. sic Virg. Melibæo: *Solstitium pecori defendite*. Plautus Rudente: *ut illas serues vim defendas, dum ego herum adduco menum*. M. Tull. in Catone maiore: *Et nimios solis defendit ardores*. Idem pro Roscio Amer. *iniuriam nono seelere conflatam putant oportere defendi*. Idem offic. 3. *etenim si is, qui non defendit iniuriam, neque propulset à suis cum potest, iniuste facit, &c.* Cæsar lib. 1. de bello Gall. *Et quod non bellum intulerit, sed defenderit*. & Horat. Saty. 3. lib. 1. *Et toga, quæ defendere frigis, Quamuis crassa, queat*.

PLUVIOSQUE VENTOS] ventos, qui pluuiam pariunt. epist. de arte poet. *ant pluuius describitur arcus*.

IMPUNE TUTVM, &c.] quidam libri veteres habent, *Impune totum per nemus, &c.*

DEVIÆ] quæ sæpe à recta via, seu regione deerrant. paullo aliter dixit *denium scortum* Od. xi. lib. 2.

OLENTIS VXORES] hirci uxores, videlicet capellæ. *ἀνυπερ*, ut Saty. 3. lib. 2. *Bellua cognatos eliserit*. & Virg. Melib. *Vir gregis ipse caper*. & Georg. 3. *Quem legere ducet, & pecori dixere maritum*.

COLUBRAS] sic habent cod. 2. Vatic. & Faer. neque verò refert vtrum legamus, *colubros an colubras*. vtrumque enim vsu receptum est. Nonius.

NEC MARTIALEIS HÆDILIA LVP[O]S] nec hædorum septa, id est, greges metuunt lupos. hædilia autem pes est Ionicus pro choriambos, qui pedes tempore sunt inter se pares. sic Hom. ὀδυσσ. δ. *Εὐς ἐγὼ πῶς ἐνείκα πολὺν βίον συνάγῃσιν ἥχ' ἀόμην*. & Cat. ad Cinnam: *Consule Pompeio primum duo Cinna sedebant Mæchilia: factò consule nunc iterum, &c.* vbi anapæstus pro spondæo positus est. ductum est autem mæchile à mæcho, ut hædile ab hædo. Et puto, ὁδὸς ἀπέργον, duobus mæchilibus significari à Catullo domum Luculli, cuius vxorē Clodiam, Clodij sororem, Clodius ipse adulterasse dictus est, ut scribit Plut. in Cæsare, & domū Lepidi, quem dolore periisse, vxoris adulterio ex quadam epist. cognito, Pompeio primum consule, scribit Plutarchus in Pompeio. sed Auratus & apud Catullum, non mæchilia, sed mæchidia legendum putat: & hic hædulai. hædulos autem idem vult valere quod hædulos. ego hædulie, malim legi, ut per hædulias intelligamus hædilia. Et verò liquidò confirmare possum, in libris veteribus ferè omnibus scriptum esse hædilia.

VTCVMQVE] id est, quodcumque seu ubi-cumque. Nam, ut, quidem apud bonos scriptores valet interdum, vbi, qua parte, quo tempore, cum, simulatque. Catull. ad Fur. & Aurel. *Littus ut longè resonante Eoa Tunditur vnda*. Idem ad Coloniam: *Verum totius vi lacus, pui lac, paludis, Linidissi-*

A *Liuidissima, maximèq; est profunda vorago.* id est, vbi. & ad Licinum: *Ut conuenerat esse.* id est, simul vt, vel vbi. & Virgil. *Aeneid. 5. cassis vt forte iuuen- cis Fusus humum, virideisq; super madefecerat her- bas:* id est, vbi seu quo loco. sic Terent. *mater consequitur: iam vt limen exirem, ad genua accidit.* id est, cum limen exirem. Horat. *Od. 3. epod. Vt Argonautas prater omneis candidum Medea mi- rata est ducem, Perunxit hoc Iasonem.* & Saty. 9. *vt illi Nil respondebam, miserè cupis (inquit) abire.* M. Tull. *offic. 3. at ille, vt ingressus est, confestim gla- dium destrinxit.* addatur igitur particula, cumq; tantum dem valebit, aut etiam amplius. sic *Od. 3. 5. huius libri: vicumq; mutata potenteis Veste domos inimica linqvis.* & *Od. 4. libri quarti: Vicumque defecere mores, Dedecorant bene nata culpa.* & *Ode 17. libri. 2. ibimus, ibimus, Vicumque precedes, su- premum Cerpere iter comites parati.* & *Ode 17. e- pod. Vicumque fortis ex silis puerpera.* & *Ode 3. lib. 3. Vicumque mecum vos eritis, libens Infanientem nauita Bosporum Tentabo.* sic Teret. in *Heautont.* sed nostrum est intelligere *vicumque*, atque *ubicum- que* opus sit, obsequi, id est, quando cunque, & quo- cumque loco: & Plaut. in *Epidico. Vicumque in alto ventus est, Epidice, ex imo velum vertitur.*

B *DVLGI FISTULA]* fistula Panos, scilicet, aut Fauni. Pan enim fistula inuentor. Virgil. *Alexi. Pan primus calamos cera coniungere plureis Insti- tuit: Pan curat oueis, ouiumque magistros.* Idem *Pharmaceut. semper pastorum ille audit amores, Panàque, qui primus calamos non passus inerteis.* Pan deus pastorum est: atque iccirco monteis, siluas, valles, & solitudines colit. Idem Virgil. *ibidem. Mecum etiam in siluis imitabere Pana canendo.* Idem. *Georg. 2. Fortunatus & ille, deos qui nouit agresteis, Panàque siluanumque senem, Nymphasque sorores.* & *Lucret. lib. 4. Sex etiam aut septem loca vidi red- dere voces, Vnam cum iaceres: ita colles collibus ipsis Verba repulsantes iterabant dicta referre.* Hæc loca capripedes satyros, Nymphasque tenere Finitimi sin- gunt, & Faunos esse loquuntur: *Quorum nocturno strepitu, ludòque iocanti Affirmant volgò taciturna silentia rûpi: Chordarumq; sonos fieri, dulcesque que- relas, Tibia quas fundit digitis pulsata canentum:*

C *Et genus agricolam latè sensiscere cum Pan Pineæ se- miseri capitis velamia quassans, Vnco sape labro cala- mos percurrit hianteis, Fistula siluestrem ne cesset fundere musam.*

VSTICÆ CVBANTIS] montis in Sabinis: *cubantis*, leuiter decliuis, vt cubantis hominis spe- ciem præ se ferre videatur.

LÆVIA] læuia saxa, assiduo aquarum cursu at- trita, & expolita. Virg. *Georg. 2. Nec tilia læues.* & *ibid. Tum leueis calamos, &c.* vide sup. quæ an- notauimus ad *Oden 2.*

PERSONVERE] propriè, & vsitatè, id est, sonitum acceptum reddidere. vel sonitu comple- tæ fuerunt. sic *Saty. 6. lib. 2. simul domus alta Mo- lossis Personuit cambus.* & M. Tull. *ad Lept. lib. 6. & si abest maturitas etatis, iam tamen personare au- reis eius huiusmodi vocibus non est inutile.* & pro *Rosc. Amerino. animi & aurium causa tot homines habet, vt quotidiano cantu vocum, & nervorum tota*

vicinitas personet. alia huius verbi vis est, *epist. 1. li. 1. Est mihi purgatam crebrò qui personet aurem.* sic Virg. *Æn. 6. Cerberus hæc ingens latratu regna tri- fauci Personat.* & *ibid. Sed tum forte cana dum per- sonat æquora concha.*

HINC] ex meo fundo.

AD PLENUM] ita loquitur Virg. *Georg. 2. Huc ager ille malus, dulcesque a fontibus vnda Ad plenum calcentur.*

BENIGNO CORNU.] pleno & largo cornu, vt in carmine sæculari ad Deos: *appareatque beata pleno Copia cornu.* & *epist. ad Iccium: aurea fruges Italia pleno defudit copia cornu.* ordo est, hinc, id est, ex agro meo opulenta ruris honorum copia tibi manabit ad plenum, benigno cornu. ruris ho- nores appellat ea omnia, quæ ruri nascuntur. *benignus* autem valet idem, quod *largus*, *liberalis*, *munificus*: propriè, qui bonis & dignis largitur, interdum etiam qui indignis, tam apud M. Tull. tum apud hunc poetam, & ceteros bonos latini- tatis auctores: ex quo benignitas, quæ idem valet, quod *beneficentia* & *liberalitas*. M. Tull. *frum- mentaria. qui benignitate adducti per beneficium & gratiam ciuitatibus concesserunt, vt nummos pro fru- mento darent.* & *offic. 1. videndum est, ne ob sit be- nignitas & ijs ipsis, quibus benignè videbitur fieri, & ceteris.* Idem pro *Deiotaro, Deiotarus dicere est so- litus benignè sibi a populo Rom. esse factum, &c. iterum, frumentaria. vt ambitiosi homines & benigni, cum pluris senatus aestimasset, quam quanti esset annonæ, ex senatus aestimatione, non ex annonæ ratione, soluif- ses.* *ibid. benignè ac liberaliter.* orat. contra *Rullum ad popul. Gracchorum benignitas.* de orat. lib. 2. *raro datur, vt possis liberalitatem ac benignitatem ab ambitu, atque largitione seiuungere.* Teret. in *Hecyra. nihil tibi apud me defieri patiar, quin, quod opus sit, be- nignè prebeat.* Plaut. *Menæchm. Tanta ad nar- randum argumentum est benignitas.* T. *Liuius lib. 9. præda erat largitor: & benignitatem per se gratam comitate adiunabat.* Horat. *Od. 29. lib. 3. de for- tuna. Nunc mihi, nunc alij benigna.* & *Od. 18. lib. 2. At fides, & ingeni Benigna vena est.* & *Od. 1. epod. Satis superque me benignitas tua Ditanit.* & *Saty. 2. lib. 1. Quippe benignus erat: contra hic ne prodigus esse Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico, Frigus quo, duramque famem depellere possit.* *ibid. at hic si, Quares, quæ ratio suaderet, quæque modestè Muni- fico esse licet, vellet bonus atque benignus Esse, daret quantum satis esset.* & *Saty. 3. lib. 2. vini somnique benignus.* & *Od. 2. lib. 4. dabimusque Diuis Tura benignis.* & *Od. 17. epod. Egens benigne Tantalus semper dapis.* & *epist. ad Scæuam lib. 1. Si prodesse tuis, pauloque benignius ipsum Te tractare voles.* & *epist. ad Mæcenat. secunda lib. 1. benigne, Respon- det. Festus vult esse compositum ex bono & gignendo. notissimum est prouerbiū Αμαλθείας κέρας.* id est, capræ Amaltheæ cornu: quo signifi- catur omnium rerum vbertas & copia.

HIC IN REDVCTA VALLE] vallem redu- ctam appellat (opinor) quæ sinus quosdam flexu- osos, & recessus habeat: in quibus quis à ventis, & iniuria cæli tutus esse queat. sic Virg. *Georg. 4. inq; sinus scindit sese vnda reductos.* eadèq; repetita

f ij sunt

52
A sunt Aeneid. 1. & Aeneid. 6. Interea videt Aeneas in valle reducta Seclusum nemus. & Horat. Od. 2. epod. Aut in reducta valle mugientium Prospectat errantis greges.

CANICVLÆ VITABIS ÆSTVS] Caniculæ nimios ardores vitabis. sed de Canicula dicemus nonnulla ad Od. 13. lib. 3. ibi, Te flagrantis atrox hora Canicula Nescit tangere.

ET FIDE TEÏA] Lyra Anacreontis Teïj, id est, modis & cantibus, qui Anacreontis versibus sint pares, & similes. Anacreontis (ut scribit M. Tull. Tus. quæst. lib. 4.) tota poësis est amatoria. de eodem sic Pausanias Atticis. Anacreontis Teïj, qui maiore ex parte res amatorias scripsit, statua in arce Atheniensium prima post Sapphonē locata est, eo habitu, & statu corporis, cuiusmodi credibile est esse hominis ebrij canentis. sed de Anacreonte plura dicemus ad Od. 14. lib. epod.

DICES LABORANTEIS IN VNO PENELOPEN] canes Penelopen, & Circeam utramque vnus Vlyssis amore ardentem. Vlysem autem ex Penelope Telemachum, ex Circe Telegonum patricidam suscepisse traditum est.

B VITREAM] vel splendidam instar vitri, & ita formosam: vel pellucidam, quales ab Epicuro Deos inductos esse scribit M. Tull. de diuinat. 2. his verbis: Deos enim ipsos iocandi causa induxit Epicurus pellucidos, & perflabileis, &c. quos alibi πορσεύμενους appellat: vel marinam, quod magis probat. aqua enim, corpus est διαφανές ut vitrum. Atque iccirco aqua, vitrea dicitur: & color aquæ, vitreus, quasi pellucidus ac cæruleus. Itaq; Nympha marina apud Virg. 4. Georg. vellera carpūt vitreo colore fucata. sic Virg. eam circum Milesia vellera Nympha Carpebant hyali saturo fucata colore. & Horat. pontum, vitreum appellat. lib. 4. Od. 2. vitreo daturus Nomina ponto. Iam cæruleus, seu glaucus color diis & deabus marinis, & fluuiis tribuitur. idem Od. 13. epod. de Thetide: nec mater domum Cærulea reuehet. Virg. lib. 8. Aeneid. de Tiberi. cum tenuis glauco velabat amictu, Carbassus & crineis umbrosa tegebat arundo. Idem 12. & qua cæruleo sunt numina ponto. Idem quinto de Neptuno: Cæruleo per summa leuis volat æquora curru. Idem 8. extr. de Nilo: & tota veste vocantem Cæruleum ingremium. alia ratione dixit famam, vitream Saty. 3. lib. 3. quem cepit vitrea fama. per vitream enim, fragilem significari voluit, ut famā popularem. Apud Varronem vitreum, pellucidum significat. Quorundam vitrea toga ostentant tunica clauos. Nonius in nomine vitreum.

HIC INNOCENTIS POCVLÆ] vinum Lesbium innocens appellat, id est, innoxium, quod, quicquid utatur, nihil intemperanter, nihil iracundè, nihil furiosè agat: vel refer ad moderatum, ac temperatum eius usum. quod idem tamen de ceteris vinis dici potest.

DVCE] bibes, hauries. sic Plautus Amphit. eam ego, ut matre fuerat natum, vini eduxi meri: id est, ebibi. sic Horat. Od. 12. lib. 4. Sed pressum Calibus ducere Liberum Si gestis. & Od. 3. lib. 3. lucidas Inire sedes, ducere nectaris Succos. non dissimile est illud Od. 1. lib. 4. Illic plurima naribus

Duces thura. & verbum compositum obducere. D Cicer. Tuscul. 1. de Theramene: qui cum coniectus in carcerem triginta iussu tyrannorum venenum, ut sitiens, obduxisset reliquum sic è poculo eiecit, ut id resonaret. & ita quidam intelligendum putant locum illum. 1. epist. lib. 1. ad Attic. qui sic inopes & ab amicis, & ab existimatione sunt, ut mihi videatur non esse, ἀδύνατον Curium abducere. i. ut non videatur esse ἀδύνατον æquo animo ferre etiā Curium competitorum. sic P. Victorius Florentinus explicat. tralatio ducta est à medicamentis liquidis, quæ ægri exsorbere solent, ut conualescant. unde nata sunt illa genera loquendi, exsorbere & deuorare molestiam.

NEC SEMELEÏVS CVM MARTE] tum confundit Bacchus cum Marte prælia, cum à vino & poculis, ad ferrum & arma venit: vel cum vino simul, & ferro certatur, quale fuit Lapitharum, & Centaurorum conuiuium. Profert hunc locum Seruius ad illum Virg. Georg. 2. Ille furentis Centauros, &c.

THYONEVS] sic dictus est Bacchus ἀπὸ τῆς θυῶνως τῆς Σεμέλης. Nam Semelen Pindarus Thyonem appellat Πυθ. εἰδ. γ. ἀπὸρ λευικωλένα γὰρ θεὸς πατὴρ ἡλυθεν ἐς λέχος ἱμερόπιν θυῶνα. Verum Thyonen rursus dici volunt ἀπὸ τῆς θυῶνως, quia Bacchus in choris concitatus feratur, & furat. Interp. Apollon. argon. 1. πῶς Σεμέλῃ θυῶνῳ καλῶσιν, ἐπεὶ δὴ Λιγυλὸς ἔγκλον αὐτῷ παρεστήκαζεν ὄσαν, καὶ ἐν διαβομένῳ. id est Semelen, Thyonen nominant, quoniam Æschylus prægnantem, seu grauidam eam induxit, & diuino numine afflatam.

SUSPECTA] tu suspecta Cyro, videlicet suspicanti alium abs te amari.

NE MALÉ DISPARI] ne tibi tuo malo, dispari, vel misere & valde dispari viribus, id est, inferiori, imbecilliori, &c. Alij sic: non respondent in amore. vel coniunge, male, cum verbo iniiciat, ut paullo post dicemus.

INIICIAT MANVS] iniicere manus non est inferre. hoc enim semper cum vi intelligitur: illud autem etiam sine vi esse, & intelligi potest, ut M. Tull. pro Q. Roscio Com. hic mihi veritas manum iniicit, & paulisper consistere, & commorari coëgit. Et dominus apud Iuriconsultos, rei suæ manus iniicere dicitur, cum eam apud alium possessorem repertam, apprehendit, & vendicat. ex quo manus iniectio apud eosdem. Paternus lib. posteriore. secutus deinde est consulatus C. Caesaris, qui scribenti manum iniicit, & quamlibet festinantem in se morari cogit. hoc loco autem nomen, incontinentis, adiectum, videtur augere vim verbi. Quin mihi magis placet, quod Passeratius nuper mihi dixit in sermone, videri male coniunctim esse intelligendum cum verbo iniiciat: ut malè iniiciat intelligamus, immaniter, & sceleratè iniiciat. quā sententiam adiuuant hi Tibulli versus. Non ego te pulsare velim: sed venerit iste Si furor, optarim non habuisse manus. Idem. Ah, lapis est ferrumq; suam quicumque puellam Verberat: è calo deripit ille deos, sic alibi malum pro scelerato & impio usurpatur. Hor. Od. 12. lib. 4. quod male barbaras Regum est ultra libidines.

A CORONAM] corollam è floribus. solebant enim vti coronis in conuiujs antiqui. quæ de re & supra diximus, & dicemus plura ad Od. 11. lib. 4. verumtamen etiam ex Lucretio, hoc intelligere licet lib. 3. *Hoc etiã faciunt, ubi discubere, tenentq; Pocula sæpe homines, & inumbrant ora coronis.* quod item declarat versus ille, quem citat Athen. lib. 3. ex Archestrato, *Αὐτὸ δὲ στεφάνοισι καὶ αἶψα δαΐτα ποικίλα.*

IMMERITAMQVE VESTEM] quæ nihil commeruit, quamobrem ab amante Cyro irato scindatur. Satyra. 3. lib. 2. *Culpantur frustra calami, immeritisque laborat Iratis natus paries diis atq; poetis.* Virgil. moreto. *Immeritòque furens dicit conuicia fumo.* Terent. Adelph. *Discidit vestem: refarcietur.*

AD VINCTILIVM.

VARVM.

Ode 18.

Vini potu moderato hilarari animum: immoderato, rixas excitari.

B NULLAM, Vare, sacra vite prius
seueris arborem
Circa mite solum Tiburis, & mœnia
Catili.

Siccis omnia nam dura Deus proposuit:
neque

Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.

Quis post vina grauem militiam, aut pauperiem crepat?

Quis non te potius Bacche pater, teque
decens Venus?

At, ne quis modici trāsiliat munera Liberi
Centauræa monet cum Lapithis rixa super mero

C Debellata: monet Sithoniis nō levis Eui?
Cum fas, atq; nefas exiguo sine libidinum
Discernunt auidi. non ego te candide
Bassæren

Inuitum quatiā: nec variis obsita frondibus

Sub diuum rapiam. seu a tene cum Berrecinthio

Cornu tympana: quæ subsequitur cæcus
amor sui,

Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem,

Arcaniqu; fides prodiga, perlucidior vitro.

D NULLAM VARE SACRA] hic versus ex Alcaeo expressus est. *μηδὲν ἄλλο φουπύσης ποτόν δένδρεον ἀμπέλω.*

MITE SOLVM] mite, quia vuæ in eo natæ mites sunt, seu quia miteis vuas effert. Virg. Georgic. 1. *Heu male dum miteis defendet Pampinus vuas.* ab eodem mitis vindemia dicta, lib. 2. extr. *Mitis in apricis coquitur vindemia saxis.*

CATILI] Virgilius geminat literam l. *Tum gemini fratres Tiburtia limina linguunt, Fratris Tiburni dictam cognomine gentem, Catillusque, ac erque Coras.* sic Horat. inf. Od. 22. lib. 3. in nomine Appullicum geminat l.

SICCIS] sobriis, vino nequaquam madidis. vt Od. 5. lib. 4. *dicimus integro Sicci mane die.* & epist. ad Mæcenat. 3. lib. 1. *forum, putealque Libonis Mandabo siccis, adimam cantare seueris & M. Tull. contra Rullum in Senatu, Virum esse vobis consilia siccorum, an vinolentorum somnia videntur?* & Academ. quæst. lib. 4. *dormientium & vinolentorum, & furiosorum visa imbecilliora esse dicebas, quam vigilantium, siccorum, sanorum.* & Plaut. in Persa. *Iamdū factum est, cum bibimus: nimis sicci sumus.*

MORDACES] sic curas edaceis appellat Ode 11. lib. 2. *Diffipat Euius Curas edaceis.* Græci γοιόκορος, & θυμοδακείς μελεδώνας nominant, quasi membrarodenteis, & animum mordenteis: & θυμαλγίς, & θυμοβόρος.

GRAVEM MILIT. AVT PAUPER. CREPAT?] id est, quis potus militiæ, aut paupertatis in cōmoda queritur? quis de militia & paupertate loquitur, vt oneribus grauib; & non ferendis? duobus codicibus calamo scriptis reclamantibus, qui habent, *increpat, crepat* excudendum curavi, vnum Vaticanum secutus, in quo scriptum est, *increpat*, alia manu, vt facile appareat initio, *crepat*, scriptum fuisse. Præterea Nonius Marcellus docet, *crepare* hoc loco valere, queri, & dolere, citatque & hunc versum Horatij, & alterum Lucret. lib. 2. *Et crepat antiquum genus, vt pietate repletum Persa facile angustis toleraret sinibus anum.* sed simpliciter dici potest, *crepare*, per translationem quandam sermonis, esse assidue aliqua de re loqui, semperque eam in ore habere. quemadmodum in epist. ad Mæcen. 2. lib. 1. *Sulcos & vineta crepat mera.* & in epist. ad Pisones de arte. *Aut immunda crepent, ignominiosaque verba.* & Saty. 3. lib. 2. *Siquid Stertinius veri crepat.* & ita versus, qui deinceps sequitur, *Quis non te potius, &c.* facillime poterit explicari, hoc modo, *Quis post vina militiam, aut paupertatem habet in ore? quis non potius Bacchum, & Venerem crebris vsurpat vocibus, ac sermonibus? Tale est illud Theognidis: Εἰ πίομαι, πένις θυμοφθόρος ἢ μελεδών, Οὐδ' ἀνδρῶν ἐλθρῶν, οἱ μελέγασιν κακῶς, id est. si bibero, paupertatem animorum pestem non curo: neque inimicos & maleuolos homines, qui mihi maledicunt.*

AT, NE QVIS MODICI] At, ne quis supra modum bibat, monet Centaurorum, & Lapitharum pugna in poculis orta, & commissa, &c. sic Theognis, *Ὅς δ' ἀνὴρ περὶ βέλῃ πῶτος μέησεν, ἢ κ' ἐπικῆνος τῆς αὐτοῦ γλώσσης καρτερὸς ἐδέηον.* quorum
f iij versuum

A versuum hæc ferè sententia est, Qui autem bibendi modum superarit, neque ille iam linguæ suæ, neque mentis compos est. idem, Αφρονος ἀνδρός ὁμοῦς, καὶ σώφρονος οἶνος ὅταν δὴ Πίνῃ, ὑπὲρ τὸ μέτρον, καὶ φρονέῃκε νόον. id est, Cùm vinum supra modum hauritum fuerit, stulti perequè & intelligentis mentem leuem ac mobilem reddidit. citantur & hi versus ab Athen. lib. 2. Πᾶσας δ' ἐκ κραδίας ἀνίας ἀνδρῶν ἀλαπαίνει Πινόμενος καὶ μέτρον, ὑπὲρ μέτρον δὲ χρεῖαν. id est, Vinum modicè potum omneis ex animo molestias abigit, ac dissipat: sin immodicè hauriatur, malum est. huc pertinent & versus Anacreont. qui citantur item ab Athen. lib. 14. Οὐ φίλος, ὃς κρατῆρι παρὰ πλεονόμοιο ποτίζει Νείκεα, καὶ πόλεμον δακρυόεντα λέγει. Αλλ' ὅστις μέσσων τε, καὶ ἀγλαὰ δῶρ' Ἀφροδίτης Συμμίσσει, ἐρατῆς μνήσκεται εὐφροσύνης. i. non est mihi gratus qui ex pleno cratere vinum immoderate hauriens contentiones & bellum lacrymosum narrat: sed qui mularum & Veneris munera temperans, & commiscens, nihil præter lætitiā, & hilaritatem in ore habet.

B CENTAVRĒA MONET CVM LAPITHIS] Pirithous Ixionis, & Diæ filius, epulum nuptiale Centauris, vt sibi necessitudine coniunctis, præbuit. Cùm fugisset autem eum Marti sacrificare, Deum illum irritauit, sibi que infensum, atq; inimicum reddidit. Ita Centauri plus nimio poti sibi ipsi tēperare non potuerūt, quin ingenio suo indulgentes Lapitharum vxoribus vim inferre conaretur. Lapithæ autē hāc tam atrocem iniuriā & cōtumeliā iniquo animo ferētes, atq; vlciſci volētes, magnas Cētaurorū strages ediderunt. Antinous apud Home. ἰλιάδ. φ. malus auctor quidem ille, sed tamen hac parte verus, detertere Vlyssēm volens, ne arcum illum difficillimum ad inflectēdum, intendere conaretur: hanc Lapitharum & Centaurorum historiam profert, dicens, Vlyssēm immodico vini potu impulsū, & mente captum, vt illos, rem suis viribus imparem suscipere, ac tentare. Οἶνός σε τρώει μελιδής, ὃς τε καὶ ἄλλον Βλάπτει, ὃς ἀνὴρ μὴ Χανδόν' ἐλκ', μὴδ' αἴσιμα πίνει. Οἶνος καὶ Κένταυρον ἀγχαλῦτον Εὐρύπῳνα Λαόν ἐν μεγάρῳ μεχάθυμυ Περιτόοιο Εἰς Λαπίδας ἐλθόντ', ὃδ' ἐπὶ φρένας ἄσασεν οἶνω, &c. **M.** **C** Tullius oratione in Pisonem, consulūm perpotationem cum Lapitharum & Centaurorū conuiuio comparat, sic ille. *Quod quidem istius in illis reip. luctibus symposium, quasi aliquod Lapitharum aut Centaurorum conuiuium ferebatur.* Centaurū Pindarus ex Ixione & nube Iunonis similitudinem gerente natus facit: eōq; loco hanc Centaurorum & Lapitharum pugnam multis verbis persequitur interpres: quam in templo Thesei depictam fuisse scribit Plutarchus in Theseo. lege & de eadem Hesiodi Apſidem.

RIXA SVPER MERO DEBELIATA.] rixa in conuiuio armis & ferro dijudicata. Verbo *debellandi* crebrò vtitur T. Liuius, sed impersonaliter, vt loquuntur Grammatici: & interdum absolute.

MONET SITHONIIS NON LEVIS EVIVS] monet & Bacchus, qui à Thracibus summa religione colitur: quem non contemnunt Thra-

D ces Lycurgi exitio docti, vel, quem sæpe sibi habent iratum, cū plus æquo poti, quicquid sibi libet, etiam licere putant.

SITHONIIS] id est, Thracibus. Ode 26. lib. 3. *Memphim carentem Sithonianue.* Euium autem Bacchum esse appellatum à voce bacchantium εἰνοί, cū sit notum, de ea re non dicam plura.

CVM FAS, ATQVE NEFAS.] cum fas, & nefas non iure, nec ratione, nec honestate, sed sua libidine discernere, ac metiri vult: quod cū fit, res inter se maximè dissimiles, ac contrariæ facile miscentur, & confunduntur. Libido enim omnium rerum discrimen, ac delectum tollit, resque maximè inter se disiunctas, ac diuerſas coniungit, & exæquat, ne dum tanquā finis, ac terminus fas, & nefas discernere, aut distinguere queat.

AVIDI] libidine inflammati. aliter *anidos nauas* dixit Od. 28. huius lib. & Saty. 3. lib. 2. *anidum heredem.* & *conuiuas anidos* Saty. 5. lib. 1.

NON EGO TE CANDIDE.] candidè, liber, simplex, aperte, verax, sincere, Ode 11. epod. *candidum Peuperis ingenium.* & Saty. 5. lib. 1. *anime, quales, neque candidiores Terra tulit.* & Od. 14. epod. *candidè Mecenas.* & epist. 6. lib. 1. epist. *si quid nouisti rectius istis, Candidus imperti: si non, his utere mecum.* **E**

INVITVM QVATIAM] sacra Bacchi maxima, occultissimaque religione contineri, reconditissimaque in eis mysteria subesse scribunt boni auctores. huius igitur loci hæc sententia est. te inuitum non commouebo, non te exagitabo. (nemo enim te laceſsit impune) neque tua sacra pampinis inuoluta proferam in lucem, aut diuulgabo. neque res vllas arcanas, & reconditas enuntiabo. quod valet, non progrediar bibendo vsque ad ebrietatem. nam qui immoderatè bibūt, & nimio vini potu fiunt ebrij, res arcanas & reconditas ac tacendas enuntiare ac vulgare solēt. *inuitum* autem dixit, quia quamuis Bacchus non inuitus munera sua largiatur hominibus, inuitus tamen eos vino obrui, & ebrios fieri videt. Licet etiam hæc ad sacrorum Bacchi consuetudinem referre, quam exponit Seruius ad illum Virgil. locum, *Æneid. 4. qualis commotis excita sacris Thyas, &c.* his verbis, *Commotis sacris ideo dixit, quia in sacrorum renouatione commoueantur simulacra:* vnde Horatius, non ego te candidè Bassaren, *Inuitum quatiam.* Bassareum autem Bacchum dictum volunt à Bassaris. de quibus magna quæstio est. Alij enim eas Bacchi nutrices fuisse dicunt, dictas *παρὰ τῶν βάσων καὶ ἀρῶν*, propter insaniam scilicet, easdemque Lydas, Macetas, Mimallonas esse nominatas: alij Bassaras, calceos fuisse volunt, alij vestimenti genus, vt dicemus & ad Odam 25. lib. 3.

NEC VARIIS OSSITA.] id est, obducta, operta. obserere enim hoc significat per tralationem. Plautus in Trinummo. *hem istic oportet obseri mores malos, si in obserendo possint interficier.* Orgia autem significat.

SVB DIVVM RAPIAM.] diuulgabo, aperiam. ordo, nec sub diuum rapiam tua sacra variis frondibus obducta.

A SAVA TENE CVM BERECINTHIO.] diximus suprà ad Oden 16. tympana, cymbala, cornua in sacris Cybeles, & Bacchi adhiberi solita, eadè que fere religione, & eodem ritu vtraque culta esse. qua de re, qui plura scire volet, legat Clementis Alexandrini *σπομματα*. Tu igitur Bacche tympana, & cornua tua, quæ impios ad insaniam adigunt, contine, & comprime: ne paterere, me ad insaniam immoderato vini potu adigi, quemadmodum tuæ Bacchæ audito tuo tympano, & Berecinthio cornu, furore præcipites aguntur.

QVÆ SVBSEQVITVR CÆCVS AMOR.] hi sunt vini intemperantius poti comites: cæcus amor sui, quem Græci *φιλαυπία* nominant: arrogantia, atque insolentia caput altius, quàm par est, attollens: linguæ incontinentia, seu lingua soluta, atque expedita ad res arcanas, fideique commissas, enuntiandas ac diuulgandas.

ET TOLLENS VACVVM.] Profert hunc locum Seruius ad illum Virg. *Æneid.* 7. *Perque caput Romuli venit, &c.* vbi tamen legitur *Attollens* mendose opinor.

B ARCANIQUE FIDES PRODIGA.] fides parum certa, & constans in tacendis consilijs occultis, atque arcanis: fides effusa in efferendis, & prodendis rebus tacendis. sic locutus est suprà Ode 12. *animæq; magne Prodigum Paullum.* & epistola secunda ad Mæcenatem lib. 1. *neque multa prodigus herbe.*

PERLUCIDIOR VITRO.] idem dicit, quod iam satis significarat: *fides per lucidior vitro:* id est, fides non continens clausa consilia sibi commissas, sed ea omnibus aperiens, & indicans. aptissima autem vitri similitudine vsus est ad significandam eorum leuitatem, ac perfidiam, qui consilium aliquod occultum sibi commissum continere, & tegere non possunt. Quemadmodum enim vitri natura, quæ perlucida est, nihil earum rerum, quibus imponitur, occultare, aut tegere solet: immò eas perspicuas, & aspectabileis, omniumque oculis expositas relinquit: sic ingenia vana, & futilia, nihil rerum occultarum clausum habere possunt, sed eas non solum lingua, verum etiam fronte & vultu aperiunt ac declarant. Ad hunc locum pertinet illud Ode 11. epod. *Simul calentis innuerecundus Deus Arcana promorat loco.* & saty. 4. lib. 1. *Condita cum verax aperit præcordia Liber.*

DE GLYCERA.

Ode 19.

Se illius amore vri.

MATER seu cupidinum,
Thebanæq; iubet me Semila puer,
Et lasciuia licentia
Finitis animum reddere amoribus.

Vrime Glyceræ nitor

Splendentis Pario marmore purius:

Vrit grata proteruitas,

Et vultus nimium lubricus aspici.

In me tota ruens Venus

Cyprum deseruit: nec patitur Scythas,

Et versis animosum equis

Parthum dicere: nec quæ nil attinent.

Hic vinum mihi cæspitem, hic

Verbenas pueri ponite, turæque

Bimi cum patera meri.

Macrata veniet lenior hostia.

MATER SAVA CUPIDINVM] multos esse vnus Veneris Cupidines à nemine (quod sciam) traditum est. Philostratus autem multitudinem illam Cupidinum mala carpentium (ne quis forte miretur) Nympharum subolem esse dicit his verbis: *ἐν δὲ πλῆθος αὐτῶν (inquit) μὴ θαυμάσιος. Νυμφῶν γὰρ δὴ παῖδες ὄντι.* Quamobrem autem Lucianus dialogum quendam inscripserit, *Ἐρωτες*, ex eius dialogi lectione intelligi, quàm à me doceri, malo. hic versus iteratur Od. 1. lib. 4.

THEBANÆQVE IVBET] Cadmus Rex Thebarum: eius filia Semele. Hesiod. in Theog. *Καδμείῃ δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε παῖδ' ἰμὸν υἱόν. Μυθεῖο' ἐν φιλόπῃ Διόνυσον πολυγυῖα.* id est, Cadmæa autem peperit clarum filium Dionysum valde hilarum congressa cū Ioue. Iam Semelen complexu Iouis grauidam, & ad pariendum vicinam, dolis Iunonis circumuentam, atque inductam petijisse à Ioue, ut ea ad se specie, eoque habitu ventitaret, quo fuerat tum, cum primum Iunonis nuptias expetierat: Iouem autem, qui ei pollicitus erat, se, quicquid illa peteret, concessurum, in curru ad eam venisse cum fulgure, & fulmine, illamque metu exanimatam esse, vel (ut alij volunt) fulmine conflagrasse: Bacchum verò è flamma ereptum, in Iouis femur coniectū, & insutum esse, docet Euripides in Bacchis. aliquot libri veteres habent *iubent*. paullo post omnes fere *Semele* non ut vulg. *Semeles*.

FINITIS ANIMVM REDDERE AMORIBVS] id est, referre animum ad amores, quibus finem constitueram. aliter dictum est illud suprà, *animumque reddas*, Od. 16.

SPLIDENTIS PARIO MARMORE] de Pario marmore sic Strabo lib. 10. *ἐν δὲ τῇ Παρίῳ ἡ Παρία λίθος λεγόμενη ἀρίστη πρὸς τὴν μαρμαρογλυφίαν.* In Pario est Parius lapis, qui dicitur esse optimus ad marmoris cælaturam.

GRATA PROTERVITAS] qui sunt exercitati in rebus amatorijs, dicunt ingenij ferocitatem, feruorem, & proteruitatem in puella, modestia, & pudore, & taciturnitate gratiorem esse. sic Od. 5. li. 2. *Iam proterua Fronte petet Lala-gemariū.* Od. 25. huius libri. *innenes proterui.* per translationem autem Od. 26. huius libri. *ventos pro-*

Aternos nominat. & Od. 16. epod. proteruum *Aspicere*. Seruius ad illum Virg. locum Alex. *tristeis* *Amarillidis* iras hunc locum profert: & videtur proteruitatem interpretari iram non veram: *qua ali-*
quid gratia (inquit) *habere* consuevit.

LUBRICVS ASPICI] lubricus ad aspiciendum. quem difficile sitita constanter, & continenter aspicere, vt Glyceræ complexum non expectas. qui aspicientem percellere solet. & tralatio ducta est à via lubrica, in qua insistere, aut ingredi sine casu aliquo, vel prolapsione ægrè quilibet potest. nonnulli sic: cuius splendorem oculi ferre non possunt. quod non displicet: alij vultum aspicilubricum, politissimum, nitidissimum, & pulcherrimum interpretantur. nihil præterea. animaduertendum autem hoc loquendi genus *lubricus aspicere*, à Græcorum consuetudine ductum. de quo ad Od. 8. lib. 4. dicemus.

CYPRVM DESERVIT.] Cyprum, vbi religiosissimè colitur, & cuius est præses, custos & domina, vt supra Od. 3. hoc loco autem studiosum adolescentem admonere volo de eo, quod tradit interpretes Homeri *ἱλιάδ. ε.* cur Venus Cypris dicatur, recentioribus hominibus non esse notum, Ait enim ille Cyprin dictam ab Homero, quasi *κυπριν*, propterea quòd sine Venere, id est sine concubitu, & complexu venereo mulieres grauidæ non fiant. Induxit autem (inquit ille) & decepit Hesiodum, ceterosque poetas Homero posteriores, id, quod ait Homerus *ἱλιάδ. θ. ἡ δ' ἄρα Κύπριν ἔκαστε φιλομειδήσας Ἀφροδίτην*. ex illis verbis enim existimant Venerem in Cypro esse natam. sed eò (inquit) profecta est, quia ibi colitur. non continuò autem si quis Deus aliquo in loco colitur, in eo quoque natus est. ita nunquam ab Homero Apollinem Delium, aut Pythium esse appellatum, quamuis sciat Homerus utroque in loco eum sanctissimè coli, templaque ei religiosissima esse consecrata. Omnia autem ferè deorum epitheta apud Homer. vel ab animi affectibus, vel ab actionibus, vel ab ijs, quæ ad corpus pertinent, deducta sunt: vt *Ἀπόλλων ἐκάστη βελέτης*, & *ἐκιστόλος* & *ἐκείρερος γλαυκῶπις Ἀθήνη*. *λευκώλεος ἦρι. ῥοδεδάκτυλος ἡ δὲ λευκώφυρος ἦρσιν. νεφεληγερέτα Ζεύς. Ἄρης βροτοπόλεμος. Ποσειδῶν ἐνοσίγαιος*, & *κυανόχαιτος*. id est, Apollo iaculator, & longe iaciens, & procul à se arcens: Pallas glaucis oculis, seu horribili aspectu: Iuno candidis vlnis. Aurora roseis digitis: Hebe candidis talis, seu calcaneis. Iupiter nubium congregator. Mars mortalium pestis ac perniciēs. Neptunus terræ concussor, & glauca Cæsarie.

ET VERSIS ANIMOSVM EQVIS PARTHV M] Parthos fugienteis ex equis pugnare traditum est: sic Ode 13. lib. 2. *Miles sagittas, & celerrimam fugam Parthi: catenas Parthus, & Italum Robur.* repetendum verbum, perhorrescit *ἀπὸ τοῦ*. & epistola ad August. lib. 2. *Ipsè ego, qui nullos me affirmo scribere versus, Inuenior Parthus mendacior.* de quo loco suo loco. Virg. Georg. 3. *Fidentemque fuga Parthum, versisque sagittis.* Cicero ad Papir. Pætum, iocans. *Itaque obtemperare cogito præceptis tuis. hoc amplius, nauicularum habere aliquid in ora maritima. contra equitem Parthum negant vt*

lam armaturam meliorem inueniri posse. Quidam **D** legunt hoc loco, *Nec versis.* quam scripturam quâuis nusquam repererim, non improbo tamè. Sed receptam sequor. nam copulatio, *Et*, pertinet ad nomen *Scythas*, non ad verbum *patitur*. sic Ode 12. lib. 2. *Nec sanos Lapithas, & nimium mero Hy-laum.*

NEC, QVE NIHIL ATTINENT] Venus non patitur me bella scribere, nec Scythas, nec alia id genus, quæ nihil ad amorem attinent.

HIC VIVVM MIHI CÆSPITEM] aggreditur ad Venerem sacrificio placandam, vt facilius eius puellæ, cuius amore vritur, complexu potiat. viuus cæspes autem interdum aræ locum obtinet, maxime in rebus subitis, & longiorem moram non ferentibus, vt Od. 8. lib. 3. *positusque carbo in Cæspite vino.* Verbenarum quoque in sacrificijs vsus erat, & ad aras adhibebantur. Terent. in Andria *ex ara sume verbenas.* & Od. 11. lib. 4. *ara castis vineta verbenis. Sagmina* (inquit Festus) *vocantur verbenæ, id est, herbe puræ, quia ex loco sancto arcescebantur à consule, pratorëve, legatis proficiscentibus ad sedus faciendum.* Quin etiam frondeis feliceis, vt laurum, myrtum, oliuam, verbenas appellabant veteres, & his aras coronabant: **E** Præterea tus adolebant, & vinū è patera libabāt: quæ omnia hîc enumerantur. Vivum aut cæspitè intellige virentem: seu cuius herba adhuc viridis est, & terræ humore alitur. Contra Homerus. *ἱλ. 1.* Flammam arefactam seu marcesfactam esse dicit, quæ extincta est, *Ἀντὶρ ἐπὶ χῆ' πῦρ ἐκάη καὶ τῶρ ἐμὰ πόλιν.*

MACTATA HOSTIA] id est, postea quàm mactata fuerit hostia. Scio aliter explicare Erasmum, & referre hoc in proverborum numerum, *lenior mactata hostia*, pro homine facili & mansucto. sed errat. **VENI ET.]** Glyceræ.

AD MAECENATEM.

Ode 20.

Inuitat eum ad conuiuium minimè sumtuosum.

VILE potabis modicis Sabinum
Cántharis, Græca quod ego ipse testa
Cónditum leni, datus in theatro
Cùm tibi plausus,
Care Mæcenas, eques: vt paterni
Fluminis ripæ, simul & iocosa
Redderet laudes tibi Vaticanani
Montis imago.
Cacubum, & prælo domitam Caleno
Tubibes vnam. meane Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

VILE

A **VILE SABINVM]** vinum Sabinum, id est, non admodum magni pretij. epist. 12. lib. 1. Vilem amicorum annonam esse dicit, vbi quid deest viris bonis. epist. 15. *omnium vile.* & 1. *Vilius argentum est auro.* Saty. 1. lib. 1. *vilem assem.* Sat. 11. lib. 2. *vilibus onis.*

GRÆCA TESTA] condebant vinum in testis, id est amphoris, seu cadis fictilibus, antiqui: quarum optimæ erant, quæ fingeantur in Græcia. propterea Græcam testam dixit. Græcam autem vel Cumanam, vel Samiam intellige. huc pertinet illud Od. 14. lib. 3. *Spartacum si qua potuit vagantem Fallere testa.* & Od. 21. eiusdem *Onata mecum consule Manlio,* &c. Falluntur autem qui testam, dolium interpretantur, quamvis dolia, fictilia fuisse, non negem.

LEVI] leui à verbo lino, id est, picavi, vel gypso obdixi. hinc relino. Ter. in Heaut. *releui dolia omnia, omnes seras.*

DATVS IN THEATRO CUM, &c.] tempus notat, notum est autem, claros, & gratiosos, & bene de rep. meritos viros, nisi forte aliqua invidia laborarent, à populo ludos spectante solitos esse plausu excipi: factiosos contra, & inuidiosos, sibilis. M. Tull. pro Sextio. *In hunc confessum P. Sextius tribunus pl. cum ageret nihil aliud in eo magistratu, nisi meam causam, venit, ac se populo dedit, non plausus cupiditate: sed ut ipsi inimici nostri voluntatem vniuersi populi viderent. Venit (ut scitis) ad columnam Meniam. tantus est ex omnibus spectaculis usque à Capitolio, tantus ex fori cancellis plausus exciatus, ut numquam maior consensio, aut apertior populi Rom. vniuersi fuisse vlla in causa diceretur. ad quem morem referendum est illud Saty. 1. lib. 1. populus me sibilat: at mihi plando Ipse domi, simul ac nummos contemplet in arca.*

VT PATERNI FLVMINIS.] Etrusci fluminis, id est, Tiberis: Mæcenus enim Etruscus erat origine, & à regibus Etruscis prognatus, ut diximus supra ad Oden primam, *Mæcenus atavis edite regibus:* quod & Prop. docet. lib. 3. *Mæcenus eques Etrusco de sanguine Regum.* Tiberis autem ab Etruria fluit.

IOCOSA IMAGO] echo, ut sup. Od. 12.

C **CÆCVBVM]** Vinum subintell. Vinum Cæcubum etiam ab Athenæo commendatur lib. 1. his verbis: *εὐγενὴς δὲ καὶ ὁ καὶ κερβεὶς πληκτικός, εὐπνοῦς. παλαιότερον δὲ μετὰ ἱκανὰ ἔτι.* i. generosum autem etiam est Cæcubum, sensum pungens, ac feriens, vehemens. colligit autem vetustatem post aliquā multos annos. scriptum est etiam in nonnullis codicibus. Cæcubam, ut pertineat ad nomen, vuam.

ET PRÆLO DOMITAM CALENO.] de vino Caleno idem Athen. eod. lib. ὁ Καλῶδες, κερβεός, τὸ φαλέρου εὐτομαχώπρος. id est, vinum Calenū, ventriculo vtilius, quàm Falernum. Od. 31. huius lib. *Premant Calena falce, quibus dedit Fortuna vitem.* Calenum autem à Calibus dictum, quò deducta est Colonia à Romanis, ut scribit Paterculus lib. 1. Vuam pro vino posuit, ut docet Seruius ad illum versum Virgilij Georg. 2. *Et turpeis auibz prædam fert vna racemos.*

MEÆ NEC FALERNÆ TEMPERANT.]

nec Falernæ vites, nec Formiani colles mea pocula temperant: id est, pocula mea non sunt temperata vino Falerno, neque Formiano, lege quæ annot. ad Od. 8. sup.

IN DIANAM, ET Apollinem. Ode 21.

Sæculare Carmen.

DIANAM teneræ dicite virgines:

Intonsum, pueri, dicite Cynthium,

Latonamque supremo

Dilectam penitus Ioui.

Vos letam fluuijs, & nemorum coma,

Quacumq; aut gelido prominet Algido,

Nigris aut Erymanthi

Siluis, aut viridis Cragi:

Vos Tempe totidem tollite laudibus,

Natalémque, mares, Delon Apollinis,

Insignémque pharetra,

Fraternaque humerum lyra.

Hic bellū lacrymosum, hic miserā famē,

Pestēq; à populo, & principe Cesare in

Persas, atque Britannos

Vestra motus aget prece.

DIANAM] carmen est sæculare *ἀποτέμπιον*: id est, comparatum ad mala impendentia, seu aliqui timenda, auertenda: ad Apollinem & Dianam. Hi autem dii offensi & irati, horribiles & formidolosi sunt. exanimant enim & interimunt: Exemplo est Niobe, cuius liberos mares quidem Apollo, fæminas autem interfecit Diana. Hom. ὀδυσο. ο. Ελθὼν ἀργυρόπτερος Ἀπόλλων Ἀρτέμιδι ξυὼ Οἷς ἀθανοῖς βελέεσσι κατέκτανε. Præterea Apollo, qui idem Phæbus est, & sol, annum metitur: Diana, quæ eadē est luna, menstruum spatium conficit. & ita hi dii temporum omniū æternitatem regunt & continent. Hoc igitur carmine puellæ Dianam, pueri mares Apollinem placare ab Horatio iubentur, ut bello composito, & sedato, pacem atque otium: fame discussa, & profligata, frugum vbertatē & rerum omnium copiam: peste depulsa, cæli salubritatem, & corporum valetudinem populo Rom. impetrent. Denique si cui huius carminis sententia videbitur obscurior, legat aliud carmen sæculare, quod est post epod. Confirmo, illius carminis lectionem multum ad hoc lucis allaturam. Verum non est omittendum, Apollinem apud Homerum semper fauere Troianis. Itaq; Paridis sagittam in Achillis eam corporis partem, quæ vulnerabilis esset, direxit. Virg. lib. Ænei. 6. princip. *Phæbe graueis Troia semper miserate labores, Dardana qui Paridis direxisti tela, manusq; Cor-*

A *pus in Æacide.* Meritò igitur orant eum Romani, qui ab Æneâ orti sunt.

INTONSVM.] ἀκροσκόμαν. Od. 15. epod. *Intonsaque agitare Apollinis aura capillos.* Tibul. lib. 3. *Annue: sic tibi sint intonsi Phœbe capilli.*

LATONAMQUE SUPREMO.] Hesiodus Latonam quartam numerat Deam, cum qua Iupiter Titanibus deuictis, regnòque pacato, concubuerit. *Λητώ δ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἀρτέμιδιόχαιραν ἱμερόεντα γόνον περὶ πάντων ἑρμηνείων Γαῖαν ἄρ' Ἀιγίοχοιο Διὸς φιλόττη μάλιστα.*

VOS LATAM FLUVIIS, ET NEMORVM.] id est, vos virgines dicite Dianam *latam fluijs*, &c. id est, quæ fluijs delectatur, & arborum frondibus. *coma* autem lego, non *comam*, veterum codi cum auctoritatem secutus, duorum Vatican. Ianoct. Vrsini, Fabr. Tornes. Nicotian.

NEMORVM COMA.] arborum frondibus, ut Od. 3. lib. 4. *Et spissa nemorum coma.* & Od. 7. *redeunt iam gramina campis, Arboribusque coma.* & Catull. de faselo: *nam Cytorio in iugo Loquente sape sibilum edidit coma.*

ALGIDO.] Algidum (inquit Strabo) *πολίχινον*, id est, vrbs parua est inter Tusculum, & montem Albanum: & mons eiusdem nominis. vide Oden 4. lib. 4. & 23. lib. 3.

ERIMANTHI.] Erimanthus Arcadiæ fluius, ut scribit Mela, & mons eiusdem nominis.

CRAGI.] seu Gragi: nihil refert. est autem Cragus (inquit Strabo 14. li.) mons, & oppidum in Lycia.

VOS] mares, quod sequitur versu proximo.

TEMPE] Tempe Thesfalica. de quibus sup. Od. 1. & inf. Od. 1. li. 3. *Nō Zephyris agitata tempe.*

TOLLITE LAUDIBVS] fert laudibus, laudate.

NATALEMQUE DELON.] in quanati sunt Apollo & Diana: qua de re sic M. Tullius libro accusat. 3. *ne postea quidem potuisti accipere id, quod est proditum memoria, ac litteris? Latonam ex longo errore & fuga grauidam, & iam ad pariendum vicinam, temporibus exactis fugisse Delum, atque ibi Apollinem, Dianamque peperisse, &c.*

FRATERNAMQUE.] & tollite laudibus Apollinis humerum insignem lyra fraterna, id est, quā à Mercurio fratre accepit, ut supra diximus ad Oden 10. Mercurius enim fratri Apollini pro bobo ab eo furtim ablatis lyram reposuit: ex quo *χρυσάωρ* Apollo dictus ἀπὸ τοῦ χρυσαύρου ἀορτήρος. sed rursus Apollo Mercurio virgam dedit ad vaticinandum magnam vim habentem. Vnde *χρυσόρρατος* est nominatus. Profert hunc locum Seruius ad illum Virg. Æn. 4. *Tunc virgam capit: hac, &c.*

BELLVM LACRIMOSVM.] πόλεμον δακρυόεντα, vel πολὺ δακρυῶν. Home. in iad. γ. πολὺ δακρυῶν Ἄρνα. lacrymosum Martem, id est, bellum, hic enumerantur tria horribilia mala, bellum, fames, pestis, quæ placatum & propitium Apollinem confirmat Horatius à populo Rom. depulsurum. neque verò hoc incredibile aut absurdum est. Appellatur enim etiam hic deus ἀλέξικακός: id est, malorum depulsor.

ET MISERAM FAMEM.] rectè miseram.

Nam fame nihil miserius. M. Tull. ad Attic. lib. 5.

iter igitur ita per Asiam feci, ut etiam fames, quam nihil miserius est, que tunc erat in hac mea Asia (messis enim nulla fuerat) mihi optanda fuerit. Hom. ὁδὸς μ. ait mortis omneis esse hominibus tristes, atque acerbis: sed omnium miserrimum esse fame mori. verba Homeri sunt hæc: Πάντες μὲν συζεοὶ θάνατοι δειλοῖσι βροτοῖσι. Λιμὴ δ' οἰκιστὸν θανάειν καὶ πότμον ἐπιταῖν.

PESTEMQUE] Pestem immittit, & calamitatem importat Apollo iratus, ut lib. α. in iad. νῆσος αἶνὰ σπατὸν ὄρεσσι κακῶν. Est ergo eiusdem etiam de pellere.

AGET.] à populo Ro. in hosteis eius transferet: cum præsertim sua sponte Romanis amicus sit ac propitius, ut Troianorum nepotibus. depellet (inquit) à populo Ro. mala vestris precibus ad ductus, nempe bellum, & famem, & pestem.

AD ARISTIVM.

Ode 22.

Vitæ integritatem, & innocentiam
vbique esse tutam.

I Nteger vitæ, scelerisque purus,
Non eget Mauris iaculis, neque arcu:

Nec venenatis grauida sagittis,

Fusce, pharetra,

Sive per Syrteis iter æstuosas,

Sive factururus per inhospitalem

Caucasum, vel, quæ loca fabulosus

Lambit Hydaspes.

Namque me silua lupus in Sabina,

Dum meam canto Lalagen, & ultra

Terminum curis vagor expeditis,

Fugit inermem:

Quale portentum neque militaris

Daunia in latis alit esculetis:

Nec Iuba tellus generat, leonum

Arida nutrit.

Pone me, pigris ubi nulla campis.

Arbor æstiva recreatur aura:

Quod latus mundi nebula, malusque

Iupiter urget:

Pone sub curru nimium propinqui

Solis, in terra domibus negata:

Dulce ridentem Lalagen amabo,

Dulce loquentem.

INTE-

A **INTEGER VITÆ.]** Sic dictum *integer vita*, ut illud Saty. 3. lib. 2. *Integer animi. Quid si quis natam pro cara deuouet agna, Integer est animi?* & ibid. *Integer est mentis Damasippi creditor?* & Saty. 9. lib. 1. *o te Bolane cerebri Felicem.* simile illud Virg. *Aeneid.* 2. *vos o, quibus integer ani Sanguis, ait.* & 9. *atque integer ani Afcanius.* ibid. *Hic annis gravis, atque animi maturus Alethes.* & libro 12. *O prestans animi iuuenis.* & lib. 5. *Hoc Helymus facit, hoc ani maturus Acestes.* & lib. 4. *Isq, amens animi.* & lib. 11. *fortunatusque laborum, Egregiusque ani mi iuuenis.* & Catull. in Galliambo. *Vagus animi.* & Plautus Trinummo: *satin, tu sanus mentis, aut animi tui, qui conditionem hanc repudies?*

SCELERIS QVE PURVS.] sceleris purum accipio eum, qui castas, & puras à sanguine manus habet: quales Hyppoliti dicit esse Phædra nuxtrix apud Eurip. *ἡ γὰρ μὲν οὐ πᾶς χεῖρας αἵματος φέρεις.* contra Adrastus ille apud Herodot. Clione: is, qui fratre suo interfecto sese ad Cræsum contulerat, non habebat puras manus. sic Herod. *ἀπὸ πνεύματος εἰς πᾶς Σαρδὸς αὐτὴ συμφορὴν ἐχόμενος, καὶ ὁ καθαρὸς χεῖρας ἔων,* &c. sic Horat. Satyr. 1. lib. 2. filij dexteram, quæ à matris cæde temperet, ridiculè, & dissimulanter *piam* vocat, quamuis ille matrem veneno sit necaturus. Od. 17. epod. *Tibi hospitale petus, & pure manus.* & Saty. 4. lib. 1. *at benè si quis, Et uiuat puris manibus.* M. Tull. purus à sanguine ciuili. Liuius lib. 45 *cum omnis prefatio sacrorum eos, quibus non sint pure manus, sacris arceat, vos penetrabilia vestra contaminari cruento latronis corpore sinetis?* sic loquuntur & Græci. Plato lib. sex. de Rep. *καθαρὸς ἀδικίας, καὶ ἀνοσιῶν ἔργων.* id est, purus iniustitiæ, & impiorum facinorum. & usquequaque apud eosdem *ἀλγὸς φόνου,* id est, purus à cæde. hoc idem nomen iunxit, cum auferendi casu Saty. 3. lib. 2. *Stas animo, & purum est vitio tibi, cum humidum est cor?* eadem latyra cruentum sanguine paterno dixit, qui manus habet impuras sanguine paterno, id est, qui parentem interfecit.

NON EGET MAVRIS IACVLIS.] hanc esse germanam scripturam testantur aliquot antiqui codices. atque huic generi geminum est illud Od. 6. lib. 2. *ubi Maura semper Aestuât unda.* & Od. 5. lib. 3. *Nec Mauris animum mitior anguibz.* in cod. Torn. deletum erat s. ab aliquo imperito, & arrogante lectore. Maura autem iacula dixit, quia Mauri optimi erant iaculatores.

SIVE PER SYRTEIS ITER.] siue iter facturus per Syrteis, siue per Caucaſum. Duæ Syrtes in mari Lybico à scriptoribus commemorantur, magna & parua. de quibus cum alia multa ad hunc locum accommodata scribit Strabo lib. 17. tùm hæc imprimis: *ἡ χαλεπότερος δὲ ταύτης ἡ Σύρτης, καὶ ἡ μικρὰς ὅτι πολλὰ καὶ πενταχθὸς ἐστὶν ἡ Σύρτης καὶ πᾶς ἀμπώτης, καὶ πᾶς πηλημυρίδας. συμβαίνει δὲ πρὶ συμπίπτειν εἰς τὰ βροχία, καὶ καθίζειν: ἀπὸ τούτου δὲ εἶναι τὸ σπάζομενον σκάφος. διὸ περὶ τὸ ὅσον πλοῦν ποιοῦνται φυλάττονται μὴ ἐμπίπτειν εἰς τὰς κόλπους ὅταν ἀνέμων ἀφύλακτοι ληφθέντες.* &c. id est, huius aut Syrtis, & alterius, quæ minor appellatur, difficultas est, quod multis locis fundus paludosus ac limosus est sub æstus maritimos recedenteis, & accedenteis. Euenit igitur nonnullis, ut in breui in

cidant, & confidant: raraque sit ea nauis, quæ seruatur. Quocirca longè ab his nauigationis suæ cursum remouent, cauentes, ne, cum in sinus inciderint, à ventis occupentur imparati. Quibus consentanea sunt, quæ de ijs scribit Apollon. lib. 4. argon. *πάντη γὰρ πέναντος, πάντη μινόντα βυθόιο Τάρφρα, καὶ φῆ δὲ σφιν ἐπιβλήν ὕδατος ἄχνη, ἢ ἐπὶ δ' ἀμαθὸς αἰχμηταί,* id est, usquequaque enim lacuna limosa, usquequaque fossa in fundo alga refertur: surda in eis scaterat aquæ spuma. Obscura autem & densa arena adiacet. Dicta autem Syrtis est *ἡ πρὸς τὴν ἑσπέρην, ὅτι καὶ καμρὸς πῦας πολὺ ὕδωρ ἐκσπύρεται.* De his Syrtibus ita scribit Dionysius Alexand. *Ἐξείνδ' ἐπὶ Σύρτης ἀγάρρουν ὀλκὸν ἐλίσσει Βασιόπρη, μετὰ τὴν δὲ πρὸς ἀντάρτην ἄλλη.* Et Salustius de iisdem sic bello Iugurt. *Nam duo sunt sinus prope in extrema Africa, impares magnitudine, parinatura, quorum proxima terra præalta sunt: cetera vi fors tulit, alias alta sunt, alias in tempestate vadosa. Nam ubi mare magnum esse, & seuire caput ventis, limum, arenamque, & saxa ingentia fluctus trahunt: ita facies locorum cum ventis simul mutatur: Syrtis ab tractu nominata.* Horat. Od. 6. lib. 2. Syrtis barbaras appellat: *ubi Maura semper Aestuât unda.* Sed cum Horat. hic loquatur non de eo, qui nauigat, sed de eo, qui pedibus iter facit, & qui per loca belluis immanibus infesta ambulans iaculis & sagittis eget: non sunt hic intelligendæ syrtis illæ in mari Lybico, sed potius Lybiæ solitudines mediterraneæ arenosæ, puluerulentæ, & siticulosæ: seu, si quis malit, littora talibus marinis syrtibus propinqua. tales sunt syrtis illæ Getulæ, quas ait se aditurum auem canoram factum, Ode ult. lib. 2. *Visam gementis littora Bospori, Syrtisq, Getulas canorus Ales, Hyperboreosque campos.*

ÆSTUOSAS.] æstuosas vocat non propter æstus maris accedenteis, & recedenteis: ut Od. 7. lib. 2. *Te rursus in bellum resorbens Unda fretis tulit æstuosis,* cum hæc Syrtis sint Mediterraneæ: sed propter cæli, aut arenarum calorem: quemadmodum Od. 31. Calabriam æstuosam dicit.

INHOSPITALEM.] ἀπρόσπαστον appellat Æschylus: quod annotauit Muretus. Idem Æsch. *ἄβαστον ἐρημίαν.*

VEL QUÆ LOCA FABULOSVS.] vel per ea loca, quæ Hydaspes Indiæ fluius præterlabitur, & alluit: de quo multa fabulosa scribuntur ab historicis.

CVRIS VAGOR EXPEDITIS.] secutus sum omnium veterum librorum fidem, atque auctoritatem: in quibus sine vlla varietate excepto Faëni codice, reperi scriptum *curis expeditis*, non, *expeditus*, quam quidem scripturam agnoscit Porphyrius. Quamuis autem sciam, Latine dici posse, *curis expeditus*, tamen nescio quomodo hoc alterum est venustius, & magis Horatianum. sic dixit Catullus *curis solutis*, ad Sirmionem peninsulam: *O quid solutis est beatius curis?* quemadmodum enim vltatè dicunt Latini, soluere curam, & metum, & similibus: & item soluere curam, & metum, Horat. Od. 9. epod. *metumq, Caesaris rerum iuuat Dulci Lyao soluere.* Virg. *Æn.* 1. *Soluite corde metum Tencri.* Lucr. lib. 4. *atque animi*

A animi curas è pectore soluat. & Græci, vt Eurip. in Oreste. οὐκ οὐδ' ἔστιν μοι τὸν φόβον διότ' ἄρα δός: sic expedire animum curis, & expedire curas. Prioris generis exempla ex Horatio petere licet. Od. 23. lib. 3. non animum metu, Non mortis laqueis expedies caput. Od. 27. huius lib. vix illigatum te trifor-
mi Pegasus expediet Chimæra. quamquam scio nonnullis in libris legi Chimæra: quæ scriptura si placet, subaudiendum, amore aut feruitute, aut Chimæra ipsa, aut quippiam aliud simile. & Od. 11. epod. Amor Lycisci me tenet, Vnde expedire nō amicorum queant Libera consilia, Nec contumelia graues. Iam apud M. Tull. crebra sunt hæc loquen-
di genera: expedire se ab occupationibus, expedire se ex laqueis, expedire salutem. pro Rabir. Post. Si qui-
dem tam non semper stulti, quam sero sapientis est, cum stultitia sua impeditus sit, quoquo modo possit, se expedire. Idem ad Attic. nos expedies omni molestia. Terent. Hecyra. At sic citius, qui te expedias his a-
rumnis, reperias. alterius exempla sunt, expedire negotia, expedire exitum, expedire nodum. & Horat. Od. 3. huius libri, iaculo nobilis expedito, sic Terent. Hecyra: Rem cognosces: iram expedies. Vir-
gil. Æneid. 4. Non arma expedient?

B FUGIT INERMEM.] vox, inermem, non est otiosa. videtur enim lupus ille tam ferus, & immanis Horatium inermem diuinitus fugisse. quod si iaculis instructum, atque armatum fugisset: neque ita mirum esset, neque integritati & innocentia vitæ assignandum videretur.

MILITARIS DAVNIA] ad militiam apta. supra Od. 8. cur neque militaris Inter aequales equitet. vel militaris, quæ milites effert strenuos, ac forteis. Apulos Strabo lib. quinto tradit Daunos à Græcis appellatos esse.

ESCVLETIS.] ab esculo esculetum, vt à frutice fruticetum, à falice salicetum, à dumo dumetum.

NEC IVBÆ TELLVS] Mauritania: seu potius Numidia, cuius rex Iuba. ab hoc C. Curio legatus Cæsaris in Africa cum exercitu cæsus est. qua de re Iulius Florus lib. 110. & C. Cæsar. lib. 2. debello ciuili.

C PIGR. VBI NULLA CAMP.] pone me in campis incultis, & sterilibus, & horridis propter immoderatum frigus, in quibus denique (vt ait ille) nulla arbores frondescent, nulla vites pampinis pubescunt, nulli rami bacarum vbertate incurvescunt, &c. Hæ sunt igitur oræ duæ inhabitabiles, quæ obriguerunt pruina. tertia est, quæ maximo solis ardore torretur, vt ait M. Tull. lib. sexto de rep. quam Horatius his verbis describit infra dein ceps. Pone sub curru nimium propinqui Solis. Atqui hanc esse temperatam, & habitabilem, qui nostra & aurore nostrorum ætate nauigarunt, compererunt. huc pertinet ille locus lib. 3. Od. 3. Qua parte debacchentur ignes, Qua nebula, pluuique rores. & Ode 24. eiusdem lib. si neque feruidis Pars inclusa caloribus Mundi, nec Boreæ finitimum latus, Duratæq. solo nives Mercatorem abigunt. hæc eadem oras significat & describit Virg. Georgic. 1. Quinque tenent calum Zona, quarum una cornu scio Semper solerubens, &c. notissimi enim sunt versus: &

M. Tull. lib. sexto de rep. vt paullo antè diximus. D
& lib. 1. Tuscul. ceteras parteis incultas, quod aut frigore rigeant, aut urantur calore. & Lucret. lib. 5. sed paullo aliter. Inde duas porro propè parteis feruidus ardor, Assiduusq. geli casus mortalibus aufert: & Tib. lib. 4. ad Mellallam pluribus versibus. nomine autem Latino, pigris, videtur Græcum nomen ἀργαῖς exprimere voluisse.

MALVS QVE IVPITER.] graue, caliginosum, insalubre cælum, vide supra ad Oden 1. manet sub Ioue frigido.

VRGET.] premit, occupat, perpetuò tegit.

SVB CVRRV NIM. PROP. SOLIS.] hanc orbis terrarum partem existimabant veteres Solis ardore torreret: quæ tamen est temperata, vt dixi, eiusque temperationis rationem iam antea docuerat Albertus Magnus.

DVLCE RIDENTEM.] sic Catullus ad Lesb. identidem te Spectat, & audit dulce ridentem, misero quod omneis eripit sensus mihi. Quod quidem Sappho Græcè dixerat (nam ab ea transtulit in vsum suum Catullus) χαλῶσας ἰμερόεν. Idem Catull. illa, quam videtis turpe incedere. Hom. ὁδ. ξ. καὶ τ' ἀπαλὸν χαλῶσας. & Pindar. in Pyth. carm. 9. γλαρόν χαλῶσας. & Apollon. 3. Argon. Νεκτάρων μείδῃσι. similia sunt hæc Horatiana. Od. 12. lib. 2. me voluit dicere lucidum Fulgenteis oculos. & Od. 19. li. eod. turbidum Latatur. & epist. ad Iul. Flor. lib. 2. canet indoctum, sed dulce bibenti. & Ode 27. li. 3. Perfidum ridens Venus. Quamquam illud canet indoctum, sed dulce bibenti, potest dici esse dissimile, propterea, quod verbum canere cum quarto casu coniungi solet, & vocis agentis est.

AD CHLOEN.

Ode 23.

Non esse iam, quod virileis complexus extimelcat, viro matura.

VITAS inuleo me similis, Chloë,
Quærenti pavidam montibus auis
Matrem, non sine vano
Aurarum, & silvæ metu.
Nam seu mobilibus veris inhorruit
Aduentus folijs: seu virides rubum
Dimouere lacertæ:
Et corde, & genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris vt aspera,
Getulusve leo frangere persequor.
Tandem desine matrem
Tempestiua sequi viro.

VITAS INVL. ME SIMIL.] Videtur Horatius hæc ex Anacreonte expressisse, vt iam pridem indicauit Erricus Stephanus vir doctissimus, versus

A versus autem Anacr. aliquantum deprauatos, sic emendauit: Α τε νεφρὸν γεοθηλῆα χαλαθινόν, Ος οὐ ὕλη κεροῖς ἀπολειφθεὶς ἀπὸ μιντρός ἐπισητῇ. Iam verò in uleo habent libri veteres complures sine aspirationis nota, quos secutus sum.

ET SILUE.] διαίρεσις est, vt Ode 13. epod. Ninesque deducunt Iouem, Nunc mare nunc silue Threicio Aquilone sonant. Sic Catullus de coma Berenices. Pristina vota nouo munere dissoluo. ibid. Conditā quin verè pectoris euoluam. & de poemate Smyrna, Smyrnam incana diu secula peruoluent. Et Lucret. lib. 1. Materies igitur, solido quæ corpore constat, Esse æterna potest, cum cetera dissoluantur. & c. od. lib. Atque in eas rursus res omnia dissoluntur. & lib. 3. Quò quasi res possint discedere, dissoluique: nisi quis contendat verus esse spondiacos. & Tibull. eleg. 7. lib. 1. Hunc cecinere diem Parca fatalia nentes Stamina non ulli dissoluenta Deo. & 10. Sit satis ornatas dissoluisse comas.

NON SINE VANO, &c.] Virg. Georg. 3. Nec vanos horret strepitus.

B NAM SEV MOB. VERIS INH.] cum hæc scriptura optimorū codicū manu scriptorum auctoritate nitatur, ex eaq; optima sententia ducatur, non video, cur debeat mutari, eaque probari, quam quidam viri docti dicunt in antiquis nonnullis libris reperiri, Nam seu mobilibus vitis inhorruit Aduentum folijs, per veris aduentum autem Fauonium significari puto, veris comitem.

ET CORDE ET GENIB. TREM.] Virg. lib. 2. Æneid. Nunc omnes terrent auræ, sonus excitat omnis suspensum, &c.

TIGRIS VT ASP.] epist. ad Pis. Serpentes anibus gementur, tigris aqni. Virg. Æneid. 4. Hircanæq; admorunt vbera tigris.

GETVLVSVE LEO] Virg. Æn. 5. tergum Geruli immane leonis.

FRANGERE PERS.] persequor vt frangam, & dilacerem. placet hoc loco colligere aliquot huiusmodi loquendi genera Horatiana à Græcis sumta. sup. Od. 12. sumis celebrare Clio. Od. 18. lib. 2. hic lenare functum Pauperem laboribus Vocatus, atque non vocatus audit. supra Od. 15. ecce furit tereperire. infra. Od. 26. Musis amicus tristitiam, & metus Tradam proteruis in mare Creticum Portare ventis. & Od. 37. Saxis Liburnis scilicet inuidens Prinata deduci superbo Non humilis mulier triumpho. & Od. 3. lib. 2. quæ obliquo laborat Lympha fugax trepidare riuo.

TEMPEST. VIRO.] Virg. lib. 7. Iam matura viro, plenis & nubilis annis. Est autem fæmina viro tempestiua, sententia iurisconsultorum, anno duodecimo: Xenophontis in œconom. xv. Plato scribit, ἀμὺς χρόνον, id est, tempus floris in fæmina esse annum xx. Hesiodus autem vult annos quatuor virginem pubescere: anno à pubertate quinto nubere. sic enim intelligendus versus ille Hesiodi est, ἡ δὲ γυνὴ τέττο' ἡβήσῃ, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο: id est, fæmina quatuor annos pubescat, quinto nubat. Itaque si pubertas, vt iurisconsulti censent, anno duodecimo incipit, anno xvii. erit nubilis: si anno xiiii. (vt mauult Proculus) xix. erit viro tempestiua.

AD VIRGILIVM.

Ode 24.

Deflet Quinctilij Vari mortem.

QVIS desiderio sit pudor, aut modus
Tæ cari capitis? præcipe lugubreis
Cantus Melpomene: cui liquidâ pater
Vocem cum cithara dedit.

Ergo Quinctilium perpetuus sopor
Urget? cui pudor, & iustitiæ soror
Incorrupta fides, nudâque veritas,
Quando vllum inuenient parem?
Multis ille bonis flebilis occidit:

Nulli flebilior, quàm tibi, Virgili.
Tu frustra pius, heu, non ita creditum,
Poscis Quinctilium deos.

E Quid si Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem?
Num vana redeat sanguis imagini:

Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi?
Durum, sed lenius sit patientia,
Quicquid corrigere est nefas.

QVIS DESIDERIO, &c.] id est, quid est, cur quenquam pudeat desiderio tam cari hominis affici? aut quid est, cur quisquam eius desiderij finem facere debeat?

CARI CAPITIS.] sic loquuntur Græci, φίλη κεφαλή, μαρὰ κεφαλή. vnde hæc Latinis vsitatissima: festiui caput, lepidi caput, ridiculi caput. ex nobilissima corporis scilicet parte, totū intelligim?

F PRÆCIPE LVGBR. CANT.] Horatur, & orat Musam, vt sibi suggerat, & subministret cantus lugubreis, & funebreis, & ad deplorandam Quinctilij mortem accommodatos. non est autem præcipere idem, quod iubere aut imperare, vt vulgus putat: sed præmonstrare potius, & docere. vt Saty. secundalib. 2. Nec meus hic sermo est, sed quem praecepit Ofellus. & in epistola de arte Poët. Quicquid præcipies, esto brevis. vnde præcepta, quæ Græci vocant νόμους, epist. ad August. Mox etiam pectus præceptis format amicis. M. Tull. Catilinaria 3. orare, vt item illi facerent, quæ sibi legati eorum præcepissent. Idem pro Murena. Quod si e portu soluentibus ij, qui iam in portum ex alto inuehuntur, præcipere summo studio solent & tempestatum rationem, & prædonum, & locorum, &c. Idem Catil. 2. ad Quirit. quibus hoc præcipiendum videtur, vnum scilicet, & idem, quod ceteris omnibus,

A ut desperent, se id, quod conantur, consequi posse. Terent. adelph. Docui, monui, bene praecepi semper, quae potui, omnia. ibid. Et quod quae, Conseruis ad eundem illis praeceptum modum. Hoc falsum est, hoc aduersum est, hoc laetum est parum.

ERGO QUINCTILIUM.] hi sunt cantus lugubres, quos fingit Horatius à Musa sibi esse praemonstratos, praeceptos & traditos. Non sine artificio autem Horatius Virgilium magno animi dolore ex Quinctilij Vari morte affectum consolatur, sensim & cautè ægro, sauciòque animo medicinam adhibet, ne ad vulnus recens illidat manus, ut ait ille apud Æschylum. Videtur enim primum assentiri, atque indulgere lugenti, eiusque fletum & lacrymas approbare, qui talis amici iacturam fecerit: Itaque cum Dijs immortalibus de hac Quinctilij morte quodammodo expostulat: Deinde posteaquam sese Virgilio lacrymarum & luctus quodammodo socium adiunxit, aggreditur paullo maiore fiducia ad eius ægritudinem minuendam, ac leuandam commemoratione conditionis humanæ: quæ est, ut semel omnibus moriendum sit. Postremò ostendit nihil eum lugendo affecuturum, neque vlla vnquam ratione effecturum, ut Quinctilius reuiuiscat.

D **PERPETVVS SOPOR.]** mors. Longum somnum appellat Od. 11. lib. 3. ne longus tibi somnus, unde non times, detur. Græci ὄνειρος ὕπνον, νύκτα, νύκτα vocant. ferreum somnum: somnum, unde nemo expergiscitur somnum, quem nunquam quisquam exuere potest, vel à quo nemo (ut ita dicam) egredi, aut exire potest: quamquam ὄνειρος ὕπνος interdum vsurpatur pro dulci, aut alto somno: Virgil. ferreum somnum, & durā quietem. Somnum autem mortis fratrem dici à poetis vel pueri norunt. Homerus ἰλιάδ. 5. Εἴη ὕπνῳ ξύμπελλωτο κασιγνήτῳ θανάτῳ. Hesiod. Theog. somnum & mortem mortis esse filios tradit. Εἴη δὲ νύκτες παῖδες ἐρεμνῆς οἴκῳ ἔχουσιν ὕπνος καὶ θάνατος, δεινοὶ θεοὶ, ὅδ' ἐπὶ αὐτῶν Ἥλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀχήμενιν οὐρανὸν εἰσανιόν. Pausanias Eliacor. 1. narrat se inter ceteras statuas, quæ erant Olympiæ, Noctem vidisse in muliebrem figuram, habitumq; formatam, quæ manu dextera puerum album dormientem tenebat: laeva nigrum dormienti similem: vtrumque distortis pedibus: esse autem θάνατον, alterum: alterum, somnum, & vtriusque Noctem esse nutricem. De somno & morte & eorum causis post Aristot. lege Plutarchum περὶ τῶν πρὸς φιλοσόφ. ἀρεσκ.

C **VRGET?] occupat, opprimit, constrictum tenet? IUSTITIAE SOROR, &c.]** fidē appellatā esse ab eo, quod fiat, quod dictum est, scribit M. Tull. offic. 1. & in epistola quadam ad Tiron. & epist. ad Att. lib. 12. quæ res maximè est iustitiæ consentanea. Nam ut qui fidem fallit, iustus nullo modo dicendus est: ita qui iustus est, is maximè fidem præstat. verba autem Ciceronis in epist. ad Att. sunt hæc. Coccum velim appelles, quod enim dixerat, non facit. id est, non præstat fidem.

INCORRUPTA.] quæ neque pretio, neq; gratia violatur. ἀδωροδοκῆτος, vel ἀδέκαστος, vel ἀφθαρτος, ut virgo. Raram appellat Od. 35. eiusd. lib.

NVDA QVE VERITAS.] cur nuda? an

D quod, qui eam colunt, aperti sunt, ac simplices, minimè omnium teſti, aut infidiosi, aut fraudulent? an quod veritatis oratio simplex esse debet, neque vllum verborum ornamentum, neque artificium, neque fucum, aliūve cultum desiderat? an quod vult in luce, & in omnium oculis collocari: fugit latebras ac tenebras? non semper tamen nuda debet esse veritas, ut ait Pindarus: quædere vide Oden 2. lib. 3.

MVLTI ILLE BONIS.] sic habent libri manuscripti: 2. Vatic. Don. Faer. Vrsin. Tornes. Nicotian. Russard. Sententia aperta est. Subintellegendum enim, *viris*.

FLEBILIS.] deſendus, deplorandus, non idem valet hoc nomen Od. 2. lib. 4. *Flebilis sponsæ iuuenemve raptum* Plorat: neque Od. 9. lib. 2. *Tu semper vrges flebilibus modis Mysteriis ademptum*.

NON ITA CREDITVM] non enim ita tibi creditus est Quinctilius à Dijs immortalibus, ut sibi eum nunquam abs te repetere liceret: immò verò ea lege in lucem editus fuit, ut aliquando, & cum ita eis videretur, moreretur. iniquus es igitur, qui quasi eo repetito, aut erepto tibi facta sit iniuria, ita cum illis expostules, petasque ut eum tibi ab inferis excitatum restituant, quod nunquam obtinebis, etiam si blandius Orpheo citharra canas.

QVID SI THREICIO.] de Orpheo supra diximus Ode 12. Threicio autem dictum more Græcorum Θρηίκια. sic Od. 13. epod. *nunc mare, nunc siluæ Threicio Aquilone sonant*. secutus sum hoc loco scripturam cod. duorum Vatic. Faer. Vrs. cum quibus in eo consentit cod. Iannoſt. quod habet, *Num*: dissentit in eo, quod habet, *Quod si*. Tornesianus contrā congruit, quod habet. *Quid si*. discrepat, quod habet, *Non*. vulgati autem codices sic habent, *Quid si Theicio bland*. Orph. &c. *Non vana redeat sanguis imagini*.

AVD. MODER. ARB.] sup. Od. 12. *Blandi & auritas fidibus canoris Ducere quercus*.

VANÆ IMAGINI.] τῷ εἰδῶλι. sic Virg. Æn. 4. *Et nunc magna mei sub terras ibit imago*. sic Vlyſ. ὁδ. λ. εἰδῶλον quidem Herculis apud inferos esse narrat: ipsum autem in cælo cum ceteris Dijs immortalibus oblectari. quæ de re extat apud Lucianum facetissimus, & argutissimus dialogus.

VIRGA HORRIDA.] de hac virga diximus sup. Od. 10.

NON LEN. PREC. FATA RECL.] qui non est ea lenitate, ut precibus fati nexus, & necessitatem resoluat ac rescindat. *lenis recludere* genus loquendi Græcum, de quo aliàs.

NIGRO COMPVLERIT] compulerit in animarum, seu vmbrarum gregem.

QVICQ. CORR. EST NEF.] ἀδύνατον, non pote, ut supra Od. 11. ad hanc sententiam pertinet illud Eurip. Med. Κόφως φέρειν γὰρ θνητὸν ὄντι συμφορὰς. id est, Oportet eum, qui mortalis sit, calamitates leuiter ferre. Idem in Hippoly. coron. Ρᾶρον δὲ νόσον μετ' ἡσυχίας, Καὶ γενναίῃ λήματος οἴσει: id est, quiescendo, seu patiando, & animo generoso facilius morbum ferres.

AD

A AD LYDIAM.

Ode 25.

Insultat ei, quod iam vetula, vicissim à iu-
uenibus contemnatur.

P Arcius iunctas quatiunt fenestras
Ictibus crebris iuvenes proterui:
Nec tibi somnos adimunt, amatque
Ianua limen:

Quæ prius multum facileis mouebat
Cardines. audis minus, & minus iam,
Me tuo longas pereunte nocteis
Lydia dormis?

Inuicem mæchos anus arroganteis
Flebis in solo levis angiportu,
B Thracio bacchante magis sub inter-
Lunia vento,

Cum tibi flagrans amor, & libido,
Quæ solet matres furiare equorum,
Sæuiet circa iecur ulcerosum,
Non sine questu.

Lata quod pubes edera virenti
Gaudeat, pulla magis atque myrto:
Aridas frondeis hiemis sodali
Dedicet Hebro.

PARCIUS IUNCTAS] dicit Horatius, Lydia fenestras ab adolescentibus rarius, quam antea, lapidum iactu verberari, neque iam eam nocturno amatorum aduentu è somno excitari: quibus verbis significat, pristinam eius formam, qua incendebantur amantes, tempore defloruisse. codices Donati & Faëni & quidam alij, discordant hic à vulgatis. *ictibus* enim in eis legitur, non, *ictibus*: cum quibus consentit Tornesius, atque hæc lectio fortasse est verior. Præterea in quibusdam libris veteribus scriptum reperi, *vinctas*: quos non sequor.

AMATQUE IAN. LIM.] ianua tua, quæ crebro aperiebatur propter multitudinem eorū, qui tuum complexum expetebant, nunc perpetuò clausa & obserata est.

MULTUM FACILEIS] multum faciles erant cardines, quia ianua crebro aperiebatur. quidam legunt *facilis*, ut sit recti casus, num. sing.

AVDIS MIN. ET MIN. IAM.] minus sæpe audiuntur à te illæ miserabiles amatorum voces, quos tu ætatis flore, & oris pulchritudine ferox excludebas. sic loquitur Satyra 5. lib. 2. *quarta sit partis Ulysses, Andieris, heres.* & Saty. 6. lib. 1. *Audit continuo, quis homo hic est? quo patre*

natus? & Homerus *Iliad.* φ. ὅς ἄρα μιν Πριάμοιο πατρὸς οὐδὰ φαιδριμος υἱὸς Λισσόμενος ἐπέεσσιν ἀμείλικτον δ' ὅτ' ἄκουσε, Νήπιε μή μοι ἄποινα πρῶτον σκεῖο, μὴ δ' ἀγρόρευε. id est, Sic eum affatus est Priami filius suppliciter orans. Athic vocem duram, & immitem audiuit, Stulte, ne mihi munera fare, neque narra. & M. Tull. Tuscul. 3. *Afflictusne, & lamentabili voce plorans audies, O virum fortem?* idem fragm. Academ. ad Varr. *Et quare quem magis amet: Zenonem, à quo bestia nominatur, an Arcesilam, à quo audit, Tu fortasse verum dicis: sed requiram diligentius.*

ME TVO LONG. PERE. NOCT.] hæc erat amoris exclusi vox. post verbum dormis, in codice Faëni scripta est interrogationis nota: quem secutus sum.

LONGAS NOCTEIS] epist. 1. lib. 1. *Ut nox longa quibus mentitur amica, &c.*

INVICEM MÆCHOS] tu nunc vicissim anus facta tuæ præteritæ arrogantiae, atque intolerantiae pœnas dabis, complexumque iuuenum exoptans, illorum fastidium, ferociam, & superbiam experieris. Mæchos autem appellat, corruptores, & amatores, ut infra Od. 33. *Quam turpi Pholoë peccet adultero.* & 36. *Nec Damalis nouo Diuelleretur adultero.* & Od. 16. li. 3. *Nocturnis ab adulteris.* **IN SOLO ANGIP.]** deserto, ut Catull. de nupt. Pel. *sola sub rupe.* Et Lucret. lib. 4. *quopa- Et per loca sola, Saxa pares formas verborum ex ordine reddant.* & Virg. li. 11. *Pastorū & solis exegit moribus aut.* angiportus, & angiportum, utrumque est in vsu. Catull. *Nūc in quadringijs, & angiportis Glubit magnanimos Remi nepotes.* Terent. Adelph. *id quidem angiportum non est peruium.* Est autem angiportus iter compendiarium in oppido, inde dictus, quod sit angustus in portum aditus. Festus.

LEVIS.] amans, præsertim anus. nam si amare leue est etiam in iuuenibus, & puellis: quanto magis in senibus, & vetulis: vel levis, id est, vilis & contempta, & nullius pretij.

THRACIO.] Thracio vento, Aquilone. de quo sic Hesiodus: ὅς τε δὴ ἀπὸ Θρήκῃς ἰπποτρόφῃ εὐρέε ποντῷ Εὐμηνεύει ἀρίνη. idem, Πικρὰ Θρηκίης Βορέας νέφεα κλονέοντες. Theocrit. *ειδ. λβ. Ἡ Νόπιο βίη, ἢ Θρηκίης Βορέας.* Aratus de Andromeda. *Ἡ μὲν γὰρ Θρηκίης ὑπὸ πνοιῇ βορέας,* &c. Homer. autem *li. 1. Boream & Zephyrum* facit è Thracia spiranteis. Βορέας καὶ ζέφυρος, τῷ τε Θρηκίῳ ἀπὸν. Horat. infra Od. 13. epod. *Nūc mare, nunc siluæ Threicio Aquilone sonant.* Appellata autem est à nonnullis Thracia ἀνέμων ἐργαστήριον, ἢ οἰκητήριον: id est, ventorum officina, seu domicilium propterea, quod est frigidissima. Itaq; Eurip. in Hecuba: Θρηκίῳ χειμῶδι appellat, & item Apollon. lib. 1. argon. id est, Thraciam niuosam. vide annotation. ad Od. 12. lib. 4.

BACCHANTE] vehementer, & pæne dicam, furenter flante. ducta tralatio est à sacerdotibus Bacchi bacchantibus.

SVB INTERLUN.] amplificatio est. Est enim grauiissimum, noctu, flante Aquilone, & interlunij tempore, sub dio pernoctare. & attende, versum non esse nomine integro clausum, quod vitiosum esse docet Hephæstion in enchiridio, Profertque versus hos Simonidis, ἢ μὲν Ἀθηναίους

A κλέος γένεθ', ἡνίκ' Ἀριό-Γεῖτων Ἰππαρχον κτείνε, καὶ Ἀρμό-
διος. sed fortasse in Lyrico, & maximè Sapphico
carminellicentia maior est. itaque vitur ea inter-
dum Sappho exempli causa: Οὐ μὲν γὰρ οὐδ' ἔδεν ὄρη-
μι: βομβέειν-Σιν δ' ἀχοαί μου. Et Horat. item Od. 16. lib.
2. non gemmis, neque purpurave-Nale, nec auro.
Idem tamen crebrò diuidit nomina composita in
hexametris. vt Saty. 9. lib. 1. est locus vni-Cuique
suus. Saty. 3. lib. 2. age, si stramentis incubet vnde-
Octoginta annos natus. ibidem, Præterea ne vos ti-
lillet gloria, iure-Iurando obstringam ambo. epist.
ad Iulium Florum libro secundo. Quanto cum
fastu, quanto molimine circum-Spectemus vacu-
am Romanis vatibus adem. epist. ad Pison. de Ar-
te poet. si non offenderet vnum Quemque poetarum
lima labor. Est autem interlunium, tempus illud,
quo Sol cum Luna coniungitur, quo tempore ma-
ximæ sunt noctis tenebræ: Varro vocat intermen-
struum: Plinius lunam silentem, aut silentium lu-
næ. vide infra ad Od. 8. lib. 2.

SvB] paullo antè, vel circiter. vt sup. Od. x.

QVÆ SOLET MATR. &c.] quæ solet e-
quas concitare, & ad furorem adigere. Virgil. Ge-
org. 3. Scilicet ante omneis furor est insignis equarū:
Illas ducit amor trans Gargara, transque sonantem
Ascanium, superant monteis, & flumina tranant.
vnde dicuntur ἵππομανεῖν, id est, equire, quod valet
libidine maris ardere, ὀργᾶν εἰς ὄχλειαν. Et mulieres li-
bidinosæ, & libidine ardentes dicuntur ἵππομανεῖς,
& ἵππομανεῖν: quamvis aliàs ἵππομανὴς significet eū,
qui immoderato equorum studio teneatur: & ἵπ-
πομανία immoderatum equorum studium. Hæc à
Germ. Valente. lege Plin. de equarum libidine.

FURIARE] Virg. Æn. 2. furiosa mente Cho-
ræbus. CIRCA IEVR.] iecur sedes est libidi-
nis, vt ostendimus lib. 4. ad Od. 1. Plato quidem
cupiditatem in iecore locat.

VLCEOSVM] vlcerebus madens propter
ardorem libidinis: Itaque Virgil. & ante eum ce-
teri, Tityi iecur fingunt à vulture depastum, per-
petuò renasci. sic Virg. lib. 6. rostroque immanis
vultur adunco Immortale iecur tondens secundaque
pennis Viscera, rimaturque epulis, habitatque sub alto
Pectore, nec requies sibi datur vlla renatis. & Hom.
Od. 1. γῦπε δὲ μὴν ἐκείνῳ περὶ παρμένειν ἢ περ ἐκείνῳ, &c. id
est, vultures autem duo ei vtrinque assidentes iecur
tondebant.

NON SINE QV.] querêris, quod iuuentus
hilara magis delectetur edera virenti, & myrto,
quàm frondib' aridis, id est, quod puellas vetulis
anteponat. ederam Fest' ait esse dictam vel quod
hæreat, vel quod edita petat, vel quod id, cui ad-
hæserit, edat. reliqua lege apud Fest.

PVLLA MAG. ATQVE MYRTO] magisque
gaudeat pulla, id est, subuiridi myrto, subaud.
quàm frondibus aridis. falluntur autem, qui atque
positum putant hoc loco pro, quàm. Nam & su-
prà myrtum viridem nominavit Od. 4. & fiebant
ex myrto corollæ, vt intelligere licet ex eadem
Ode, & ex 7. li. 2. quis vdo Deproperare apio coro-
nas, Curatve myrto? & Ode 15. eiusdem libri, myr-
tum numerat in ijs floribus, seu frondibus, è qui-
bus suaves odores efflantur. tum violaria, & Myr-

tus, & omnis copia narium Spargent oliuetis odorem
Fertilibus domino priori. & Ode vltima huius libri
solam myrtum in conuiuij apparatu vult adhibe-
ri. Simplici myrto nihil allabores. & Catull. in carm.
in nuptias Iuliæ & Manlij, virginem Iuliam cum
myrto comparat his verbis: Floridis velut enitens
Myrtus Assa ramulis. Est autem myrtus sacra Ve-
neri, eademque gratissima, vt Oliua Palladi, Po-
pulus Herculi, Laurus Apollini. Virgil. in Meli-
bæo, Populus Alcida gratissima, vitis Iaccho: For-
mose myrtus Veneri, sua laurea Phæbo. & Georg. 1.
de Casare Aug. loquens. cingens materna tempora
myrto. Itaque nonnulli Venerem Murtiam à myr-
to dicunt esse nominatam, vt scribit Varro lib. 4.
de lingua Latina. Præterea myrtus memoratur in
frondibus felicibus, vt laurus, oliua, &c.

HIEMIS SODALI.] sic Od. 18. lib. 3. crate-
ram Veneris sodalem appellat. & Home. ἱλιάδ. 1. φύ-
ζαν φόβῳ κρυόερος ἐπαύαν. Id est, fugam timoris horri-
bilis sodalem.

HEBRO.] Thraciæ fluuius. Est autem Thra-
cia orbis terrarum pars frigidissima, sententia ve-
terum, vt paullo antè diximus.

DE AELIO LAMIA.

Ode 26.

Sc, soluto animo, velle Lamiam
laudare.

MVsis amicus, tristitiam, & metus
Tradā proteruis in mare Creticū
Portare ventis, quis sub arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid Tiridatem terreat, vnicè
Securus. ô, quæ fontibus integris
Gaudes, apricos nocte flores:
Nocte meo Lamia coronam,
Pimplæa dulcis nil sine te mei
Profunt honores. hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio sacrare plectro,
Têque, tuasque decet sorores.

MVSIS AMICVS] significat, eum, qui Mu-
sas colat, non facilè à cura, metu, molestia, ægri-
tudine, & ceteris animi pestibus inuadi solere. He-
siodus quoque ait in Theogonia, si quis mœrore
affectus, poetam, aut cantorem aliquem audierit
vel Deorum, vel superioris ætatis hominum lau-
des canentem, statim omnem ex animo molesti-
am, luctumque deponere, his verbis: Εἰ γὰρ τις καὶ
πένθος ἔχων νεοκίδει θυμῷ ἄζηται κραδίῳ ἀκαχημένος, αὐτὰρ
αἰοῖδός Μουσῶν θεράπων κλέα παρτέρων ἀνθρώπων ὕμνησιν.
μάκαράς τε θεὸς οἱ Ὀλύμπῳ ἔλκυσιν, ἂψ ὅτε δυσφροσύνῳ
ἐπιλήθεται ὅδ' ἐπὶ κινδύων Μέμνηται. Theocritus autem
Musas

A Musas dicit optimum esse ad amoris vulnus sanandum, remedium ac medicamentum, in Cyclôpe. Οὐδὲν ποτὶ δὲν ἔρωτα πρὸς φάρμακον ἄλλο, Νικία, ἔτ' ἐγχεῖται, ἐμοὶ δοκεῖ ἔτ' ἐπίπαισον, Ἡ τὰ Περσίδες.

TRISTITIAM ET MET. TRAD.

PROT.] id est, tristitiam, & metum ex animo eijciam: ægritudines, & curas omneis pellam. sic loquuntur poëtæ, cum significare volunt aliquid se obliuisci, aut negligere, aut deponere, ac delere ex animo velle. Homer. ὁδυσσ. θ. ἔπος δ' εἰπερ πρὸς βακχεῖ Δεινὸν, ἄφαρ τὸ φέροιεν ἀνὰρπάξαι θυέλλαι. id est, si quid autem graue ac molestum dictum est, id ablatum diripiant & dissipent venti, seu procellæ.

Anacreon. Αποτρίπονται μέριμναι, Πολυφρόνιδες περὶ βελαι. Ες ἀλκυόντας ἀήτας. id est, abijciuntur ac dissipantur curæ, & sollicitæ cogitationes in ventos mare verberanteis, seu maris murmur excitanteis. Idē Εμφὴν φρεσὶν μὲν αὐραὶς φέρεν ἔδωκα λύπας. id est, animi mei ægritudines auris dedi differendas. Theocr. Διοσκύρ. Ἰχθὺν τοῖς δὲ πολλὰ: τὰ δ' εἰς ὕδρον ὄχετο κύμα Πνοῆν ἔχουσ' ἀνέμοιοι. habebam talia multa: sed hæc in fluctum maris abstulit venti flatus. Apollon. lib. i. argon. ἀλλ' ἀνέμοιοι Δῶκεν ἀμπαλακίω, ὡς καὶ πάρος εὐμενέοντες. id est, at peccatum præteritum ventis tradamus, & vt antea, beneuolentiam inter nos colamus. Catull. ad Ortalum. Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis Effluxisse meo sorte putes animo. Idem de nuptijs Pelei. Irrita ventosa linquens promissa procellæ. Idem ad Alphenum. Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia, factæque Ventos irrita ferre ad nebulas aërias finis. Tibull. eleg. 5. lib. i. Hæc mihi fingebam, quæ nunc Caurusque, Notusque, Iactat odoratos vota per Armenios, & Hor. Ode ii. epod. Vt hæc ingrata ventis diuidat Fomenta. Lucret. lib. 4. tu fac ne ventis verba profundam. Virgil. Æneid. 9. sed aura Omnia discerpunt, & nubi-

B bus irrita donant. PROTERVIS] sic Lucretius petulanteis Euros, seu, vt habent alij libri, auras, dixit lib. 6. Interdum per se ipsa furit petulantibus Euris. SUB ARCTO.] duæ vrsæ in regione Aquilonari lucent, altera maior, quæ & Ελκή, & αμαζα, id est, currus, quia currus similitudinem gerat, appellatur: altera ei propinqua, minor, quæ Cynosura, sic dicta, quod canis caudæ inflexæ similis sit. Callistonem autem Lycaonis filiam à Ioue amatam, & compressam esse: deinde à Iunone cognita in vrsam conuersam, & Dianæ, instar feræ, sagittis configendam esse traditam: postremò à Ioue in cælo collocatam, poëtæ fabulantur. Aratus paullo aliter hanc fabulam narrat, aitque ab his duabus vrsis Iouem, cum puer esset, & cum à Corybantibus custodiretur, educatum esse.

GELIDÆ MET. ORÆ] vel ab ora gelidæ metuatur: vel dic, à quibus Rex oræ gelidæ metuatur. QUID TIRID. TERR.] non admodum sollicitus, quid Tyridates extimescat, aut quis ei bellum inferre cogitet. sic Od. xi. lib. 2. Quid bellicosus Cantaber & Scythes Hirpinae Quincti cogitet, &c. quidam libri scripti habent, Mithridatem, sed cum litura.

C FONTIBVS INTEG.] puris, sinceris, ἐκκρίνεις. sic Lucret. lib. 4. iuuat integros accedere

fonteis, Atque haurire, iuuatq; nouos decerpere flores.

D PIMPLEA DVLCIS.] Musa Pimplea à Pimpleo monte & fonte sic appellata: de quo Strabo lib. 9. Θράκες τὴν Πιερίαν, καὶ τὸ Λεῖβητρον, καὶ τὸ Πιμπλὸν ὄρος τὰς Μῆσας ἀνέδειξαν. Ἐκλιπόντων δ' ἐκείνων, Μακεδόνες γὰρ ἔχουσιν τὰ χωρία πάντα. Catull. Mentula conatur Pimplæum scandere montem: Musæ furcillis præcipitem eijciunt. Callimach. in hymno ad Delum. Ως μῦθον τὸν αἰοῖδον, ὃ μὴ πύμπλειαν αἰεῖται, Ἐχθροί.

NIL SINE TE MEI PROS.] codex Donati & nonnulli alij habent, Nil sine te mei Possunt honores: quæ lectio non est rejicienda, immò verò fortasse vulgata anteponenda.

HVNC] Lamiam.

LESBIO SACRARE] decet te & tuas sorores hunc immortalitati consecrare fidibus Latinis, & carmine Sapphico, vel Alcaico.

Ode 27.

Ad sodales inter pocula rixanteis, & poculis ipsis pugnanteis: hoc esse barbarorum. inuitatus vt bibat, id se ea lege facturum, si frater Megilla nomen amicæ suæ proferat, vel sibi in aurē dicat.

E NATIS in usum letitiæ scyphis
Pugnare, Thraci est tollite barbari
Morem: verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis
Vino, & lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat. impium
Lenite clamorem sodales:
Et cubito remanete presso.
Vultis seueri me quoque sumere
Partem Falerni? dicat Opuntia
Frater Megilla, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.
Cessat voluntas? non alia bibam
Mercede, quæ te cumq; domat Venus,
Non erubescendis adurit
Ignibus: ingenuoque semper
Amore peccas quicquid habes, age,
Depone tutis auribus. ah miser,
Quanta laboras in Charybdi.
Digne puer meliore flamma.
Quæ saga, quis te soluere Thessalis
Magus venenis, quis poterit deus?
Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet Chimæra.

F NATIS IN VSVM] Natis, id est, natura factis, πρηνέων. alioqui scyphi fiunt ab artifice, non nascun-

A nascuntur. Sic Lucilius, *Iudicis Hortensii est ad eam rem nata palestra*: profert Porphyrius. Hoc igitur dicit. Ad computationem, & hilaritatem scyphicōparati sunt natura: ijs abuti ad pugnas, & praelia, & Thracum est, & similiū barbarorum, non humanitate politorum, & excultorum hominum. Thracum, & Scytharum ebrietatem notat Plato libro i. de legibus, his verbis: Σκύθαι δὲ, καὶ Θράκες ἀκράτῳ παντάπασι χρώμενοι, γυναικὲς τε, καὶ αὐτοὶ, καὶ καὶ τῶν ἰμμάτων καταχρόμενοι, καλὸν, καὶ εὐδαίμον ἐπιτήδευμα νομίζουσι. id est, Scythæ autē, & Thraces vino mero prorsus utētes, & ipsi & mulieres, p̄fusalsq; ac made factas vino vesteis habētes, p̄clarū, & beatū studiū esse existimant, idq; ab illis more & consuetudine receptum est. Concinit his Horatianis illud Anacreontis: Ἀγε, δῶτε, μικρὸν ἔγω Πατάρῳ τε, καὶ Ἀλκίῳ Σκυθικῷ ποσὶν παρ' οἴῳ Μελετῶμεν, ἀλλὰ καλοῖς ὕπνῳ πίνοντες ἐν ὕμνοις. quorum versuum hæc ferè sententia est: (Nam mihi properanti, & aliud, quod magis ad rem attinet, agenti, numeros versuum reddere non licet) Age, date ut bibam, neque ita strepitu, & clamore omnia miscentes in vino Scythicam computationem meditemur: sed carminibus potius concinnis ac iucundis pocula temperemus.

VERECUNDVM] id est, verecundè tractandum. eundem inuerecundum nominat Od. 11. c. pod. *Simul calentis inuerecundus Deus Fernidior mero arcana promorat loco*. alia scilicet ratione, nēpe quia qui vinum intemperantius biberunt, inuerecundi sint, nihilque neque vereantur, neque extimescant.

SANG. PROH. RIXIS.] vel prohibete rixas à Baccho, ut sit hypallage: vel propriè, & vsitato more locutus est. sic enim M. Tull. pro lege Manil. *Erit igitur humanitatis vestra tantum ciuium Rom. numerum calamitate prohibere*. Idē Hor. de arte poet. *Concubitu prohibere vago*. vsitatiōra sunt illa, *prohibere itinere, prohibere domo*. Cæf. & Terent.

VINO ET LUCERN. MED. ACIN. C IMM. &c.] .i. longissimè distat, ac magnopere discrepat ferrum à vino & conuiujs. lucernas autem cum vino coniungit, quia olim noctu potissimum conuiuia agitabantur, Od. 8. lib. 3. & *vigiles lucernas Perfer in lucem*. ad quem locum plura.

MEDVS ACINACES] acinaces nomen est peregrinum. quod genus γλῶττιαν appellat Aristot. lib. 8. de Rep. eo loco, ubi ostendit, quemadmodum rerum publ. status, hominēque, qui in eis versantur, commutentur, Persarum regis gladium acinacen ostendit appellari his verbis. τὸ φιλοχρήματα, μέγαν βασιλέα ποιεῖν οἱ ἐαυτῶν, πάρας τε καὶ σρεπίας, καὶ ἀκινάκας παρὰ λωννύπια. & Dion. lib. 50. de Antonio, καὶ ἀκινάκῳ ἐστὶν ὅτε παρελόντων: ἐδῆπ τε ἔξω τῶν πατέρων ἐχρήτο: id est, & acinacen interdum accingebat: & vestitu alieno à patrijs institutis utebatur. Medum autem appellat, quia Medorum imperium ad Persas translatum fuit, Medique, & Persæ vni Cyro paruerunt. sic sup. Ode 2. *Medos pro Persis posuit*, ut annotauimus. & Catull. de co-

ma Berenices. *Cum Medi irrupere nouum mare*. D Atque hæc à M. Ant. Mureto fuerant iam pluribus verbis explicata.

IMMANE QVANT. DISCR.] summopere discrepat. Est autem hoc genus loquendi Græcorum proprium. sic enim loquuntur illi θαυμαστὸν ὅσον. mirabile quantum, id est, mirificè, & mirum in modum. ἀμήχανον ὅσον, ἀμήθητον ὅσον. Arist. πολιτ. β. ἐπὶ δὲ καὶ πρὸς ἡδονῇ ἀμήθητον ὅσον διαφέρει νομίζειν ἰδὼν π, id est, præterea dici non potest, quantum referat ad voluptatem, existimare aliquid suum esse & proprium. Demosth. πρὸς τὸν Ἄρκαδιον. ὡς θαυμάσια ἡλίκᾳ πεισόμενοι διὰ τῶν ἀγαθῶν. i. tamquam mirabilibus quantis per hos bonis abundaturi. Plato polit. α. ἰδρῶτος θαυμαστὸν ὅσον. Idem θ. ἔκω ἐν ποσὶν ἡδονῇ νικᾷ ὁ ἀγαθός τε, καὶ δίκαιος τὸν κακὸν τε καὶ ἄδικον, ἀμήχανον δὲ ὅσον νικᾷ εὐχρηστοσύνην πείθει, καὶ κράλλει, καὶ ἀρετῇ. Si igitur vir bonus & iustus tanto improbum & iniustum hominem voluptate & iucunditate vitæ superat, inexplicabili quanto superabit vitæ elegantia, decore, & pulchritudine. Idem in Alcibiade. θαυμαστὸν ὅσον πρὸς τὸν ἀνδραγαθὸν ἔχει. Tale illud Aristoph. in Ranis. εὐδὺς γὰρ ἡμάρτηκεν ἑρᾶνιον ὅσον. id est, statim enim aberrauit cæleste quantum: id est, spatium ingens, quantum scilicet cælum à terris distat. Atque ad eundem modum M. Tullius loquitur lib. de finib. 4. *sed differre inter honestum, & turpe, nimium quantum, nescio quid immensum*. idem orat. perf. huic generi orationis aspergentur etiam sales, qui in dicendo mirum quantum valent, id est, θαυμαστὸν ὅσον. non dissimile exemplum est, quod è secundo historiarum Salustij libro producit Nonius Marcellus. *immane quantum animi exarsere*. nam immanis ponitur interdum pro magno, ut docet Festus. sic & Cornel. Tacitus lib. 19. *Et Flavianus exercitus immane quantum animo, exitium Valentis, ut finem belli, accepit*.

LENITE CLAM. SOB.] sic Od. 8. lib. 3. *procul omnis esto Clamor & ira*. notum est illud Pindari ἀσυχία φιλεῖ τὸ συμπόσιον, id est, silentium conuiuio carum est. hortatur autem siue Horatius, siue quis alius sodaleis suos, ut vociferari & contendere inter se definant, seseque in lectis eo corporis situ contineant, quo esse & bibere, non autem pugnare possint.

ET CUBITO REM. PR.] hoc corporis habitu ac situ cenabant Græci ferè omnes, & Romani illi veteres, accumbentes scilicet, & cubito innitentes, non sedentes: cuius rei complura in ruinis & parietinis Italiæ, vestigia ac monumenta vidi. ad hunc locum pertinet ille, qui est Saty. 4. lib. 2. *Nec satis est carapiscis auerrere mensa Ignarum, quibus est ius aptius, & quibus assis Languidus incubitus sese conuiuia reponat*. quos versus suo loco explicabimus: hoc tantum dicemus in præsentia, ex his duobus locis perspicuum esse ita composito corpore cenasse veteres, ut modicè inflexa, & incuruata superiore corporis parte, reliquæ iacerent: quod est accubare. Nam ridiculum est, quod scribit Acron: deorum esse accumbere, virorum discumbere, ferarum recumbere, cum ita loquatur M. Tullius oratione de supplicijs: *ut mihi hebria quotidie conuiuia essent, vir accumberet ne-* me,

A CESSAT VOLUNTAS? NON ALIA BIB. &c.] id est, negaste mihi eius puellæ, quam amas, nomen editurum, aut in aurem dicturum? at nihil aliud mereri velim, ut bibam: nulla alia mercede, nullòve alio pretio adducar ad bibendum. *voluptas* habent cœd. Iann. Vrsin. Vatic. Torn. Russard. & nonnulli alij, non. *voluntas*: quam scripturam non sum secutus tamen.

QVÆ TE CVMQ. DOM. VEN.] blanditur ei nunc, ut nomen amicæ ab eo eliciat, atque exprimat. hoc modo: quamcunque puellam amas, quocumque amorem tuum contulisti, eam tibi amicam quæstisti, & comparasti, cuius te neq; pudere, neque pœnitere debeat. amas aliquam honesto loco natam, & forma præstantem puellam. amorem tuum honesto aliquo, & gloriatione potius, quàm pudore digno loco collocasti. *Quæ te cumque*, pro, *Quacumque te*.

INGENVO QVÆ SEMP. AM. PECC.] non aliquam ignobilem, & generis seruilis, sed liberam, & ingenuam amas.

B QVICQVID HAB. AGE, DEP.] quæcumque ea sit age, committe mihi tacituro: dic mihi in aurem non vulgaturo.

TVTIS AVRIBVS] non perfluentibus, neque rimosis: sed vndique septis, & clausis ad continendam rem arcanam creditam.

AH MISER] audito tandem puellæ illius nomine, immitis fortasse, & illiberalis, & sæuo ingenio præditæ, ita exclamat.

QVANTA LAP. IN CHAR.] quàm squam, difficilem, improbam, rapacem, auaram puellam nactus es? Proculdubio tibi res est cum illiberali, & immiti puella, quæ te sit excruciatu: quam numquam sis potiturus. Non dissimulabo in tribus libris manu scriptis scriptum esse, *Quanta laborabas Charybdi*.

C CHARYBDI] Charybdi aquarum dicunt esse voraginem inter Adriaticum, & Tyrrenum mare, quæ vim quamdam absorbendi habeat, Scyllæ maximè geminâ, quam Scyllam credibilis est scopulum aliquem fuisse, idque ex Homero ipso colligere licet, cuius hi sunt versus. ὁδυσσ. μ. τῷ δ' ἐν ἐρινεὸς ὅτε μέγας φύλλοισι πεδάλως. τῷ δ' ἔπειτα διαχάρυβδις ἀναρροῖ δέ τ' ἑλκεα ὕδωρ. Τρις μὲν γὰρ τ' ἀνῆλθον ἐπ' ἡμᾶν, τρις δ' ἀναρροῖ δέ τ' Δεινὸν, μὴ σὺ γὰρ κείδ' ἴσθης, ὅτε τοι ἐδῆμιεν. eodem libro. Εἶθεν μὲν γὰρ Σκύλλᾳ, ἐπείρωθι δὲ διαχάρυβδις Δεινὸν ἀνερροῖ δέ τ' ὅσον θαλάσσης ἀλμυρὸν ὕδωρ. Idem videtur sensisse Virgil. Æneid. 3. *Dextrum Scylla latus, laeuum implacata Charybdis Obsidet, atque imo barathri ter gurgite vastos Sorbet in abruptum fluctus rursusque sub auras Erigit alternos Et sidera verberat vnda.* M. Tul. orat. de harusp. respō: *quam denique tam immanem Charybdi poëte fingendo exprimere potuerunt, quæ tantos exhaurire gurgites posset, quantas iste Byzantiorum, Brogitariorumque preda exforbuit?* Idem de orat. 3. *Charybdi bonorum, voraginem potius dixerim, facilius enim adea, quæ visa, quàm ad illa, quæ audita sunt, mentis oculi feruntur.* Idem Phil. 2. *Quæ Charybdis tam vorax: Charybdi dico? quæ si fuit, fuit animal vñ. Oceanus medius fidius vix videtur tot res, tam dissipatas, tam distantibus in locis positas, tam citò absor-*

D bere potuisse. Tibull. ad Mess. lib. 4. *Nec violenta suo consumpsit more Charybdis, Vel si sublimis fluctu consurgeret imo, Vel si interrupto nudaret gurgite pontum.* iam admonui, me in tribus exemplaribus antiquis scriptum reperisse, *Quanta laborabas Charybdi*. quam scripturam tamen non sum secutus. sic enim loquitur Oda 17. sup. *Et fide Teia Dices laboranteis in vno Penelopē, vitreamq; Circē.*

FLAMMA] Virgil. Æneid. 4. *est mollis flamma medullas.*

QVÆ SAGA] quæ te saga cantionibus, & carminibus amore poterit liberare? *Sagire* (inquit M. Tull. de diuinat. lib. 1) *sentire acute est: ex quo saga anus, quia multa scire volunt.*

THESSALIS] Thessali potionibus & venenis, id est, medicamentis, & poculis quibusdam partim bonam mentem hominibus adimebant, partim contrariis restituebant. Plaut. Amphit. *Ego polillum vlciscar hodie Thessalum veneficum, Qui peruersè adeo perturbauit familia mentem mea.* Tibull. lib. 2. eleg. 4. *Quicquid habet Circe, quicquid Medea veneni: Quicquid et herbarum Thessala terragerit, gradatio est, saga, magus, Deus.*

E VIX ILLIG. TE TRIF.] puellam illam cum Charybdi paullo antè comparauit: nunc cū Chimæra: quam triformem fuisse ex vulgatissimo Homeri versu notum est, Πρόδ' ἐ λέων, ὅππῃ δὲ δράκων, μέσση δὲ Χίμαιρα. atque idem versus apud Hesiodum quoque reperitur in Theog. ut necesse sit vel Hesiodum ab Homero mutuatum esse, vel vtrumque ab aliquo superioris ætatis poëta, si quis Homero antiquior poëta fuit. Iam Chimæra ex Thiphōne & Enchidna nata est. soror eius fuit Hydra, fratres Orthus & Cerberus, ut scribit Hesiod. in Theog. Chimæram interfecit Bellerophō equo Pegaso vectus. qua de re sic Hesiod. τὴν μὲν Πήγασος εἶλε καὶ ἐοχλὸς Βελλεροφόντης.

F PEGASVS] equum Pegasum Medusæ filium nominat Pindarus, quia ex Gorgonis capite, quod ei abscidit Perseus, exsilerit, ut scribit Hesiodus in Theog. τῆς ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀποδεδροτόμισεν, ἔξέπερ' ἡυστάρ τε μέγας, καὶ πῆγασος ἵππος. Quantas autem, & quàm multas ad res fortiter & præclare gerendas hic equus Bellerophonti fuerit utilis atque opportunus, & quemadmodum eidem Bellerophonti Pallas in somnis frenum dederit, quo equum antea ferum, indomitum, indocilem regeret, ac moderaretur, & quemadmodum eius opportunitate fretus Amazonas, Chimæramque flammæ ex ore euomentem, & Solymos deuicerit, copiosè narrat Pindar. Olymp. εἰδ. 17. σὺν δ' ἐκείνῳ (Pegaso) καί ποτ' Ἀμαζονίδων ἀϊδέρος ψυχᾶς ἀπὸ κόλπων ἐρήμῳ πτόσαν βάλλον γυναικείον στρατὸν, καὶ χίμαιραν πῦρ πνέουσαν, καὶ σολύμους ἔπειρε, &c. Homerus autem hanc de Pegaso & Bellerophonte fabulam omnium plenissimè narrat, in iud. 6. Aratus quoque de Pegaso scribit nonnulla, ex eis petat, qui volat.

EXPEDIT] illigatum, & impeditum expediet, id est, soluet. Chimæra quidem habent libri vulgati, & nonnulli scripti: Chimæra autem Donati, Faëni, Vrsini, vnus Vatic. Tornes. ut triformi Chimæra cohæreat cum verbo expediet.

A

Ode

28.

Inducitur Archytas nautæ cuidam respondens, omnibus esse moriendum, oransque: ne se insepultum iacere patiat: sed corpori suo terram, aut arenam iniiciat.

TE maris, & terræ, numeroque carentis arena

Mensorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus parva Matinum

Minera: nec quicquid tibi prodest
Aërias tentasse domos, animoque rotundum
Percurrisse polum morituro.

Occidit & Pelopis, genitor, coniua deorum:
Tithonusque remotus in auras:

Et Iouis arcanis Minos admissus: habent-

B Tartara Pæthoiden iterum Orco (que
Demissum: quavis clypeo Troiana refixo
Tempora testatus, nihil ultra

Nervos, atque cutem morti concesserat a-
Iudice te, non sordidus auctor (træ,

Naturæ, verique. Sed omneis una manet
Et calcanda semel via leti (nox:

Dant alios Furie toruo spectacula Marti
Exitio est avidis mare nautis.

Mista senum, ac iuuenum densentur funera nullum

Sæva caput Proserpina fugit.
Me quoque; de uexirapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.

At tu nauta vagare parce malignus, a-
Osibus, & capiti inhumato (renæ

C Particulam dare, sic, quodcumque minabitur Euris

Fluctibus Hesperis, Venusina
Plectatur silue te sospite: multaque merces,

Vnde potest, tibi defluat æquo
Ab Ioue, Neptunoque sacri custode Tarēti.

Negligis immeritis nocituram
Postmodo te natis fraudem committere

Debita iura, vicisque superba (forsan,
Te maneant ipsum. precibus non linquar
inultis:

Tēque piacula nulla resolvent.

Quamquam festinas: non est mora longa:
licebit

Iniecto ter pulvere curras.

TE MARIS, ET TERRÆ] Archytas Tarentinus ita fuit philosophus, & geometra, ut à reip. administratione tamen non abstinuerit, quemadmodum declarat pulcherrima illa Platonis ad eum epistola.

COHIBENT] continent & coercēt te, qui vivus maria & terras dimensus es, cælumque adeo ipsum mente & animo percurristi.

PULVERIS EXIGVI PARVA MVNERA] paulum pulveris: non tantum terræ, quantum satis sit ad totum corpus tuum contegendum.

PROPE LITTUS MAT.] in Apulia. Ode 2. lib. 4. Ego apud Matina more, modoque, &c. Carmina fingo.

NEC QVICQ. TIBI PROD. &c.] nec quicquam tibi adiumenti attulit ad mortem effugiendam, quod in rerum cælestium cognitionem plurimum studij, operaque contulisti, cælique magnitudinem mente peragrasti, E cum esses omnino moriturus. Phauorinus apud Aulum Gellium lib. 10. hæc de Archyta, Ἀρχύτας Ταραντίνος φιλόσοφος ἀμα καὶ μηχανικός ἀνέποιος πείραται ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, ὥς εἶπο τε καὶ βίον, ἐκ τῆς ἀνίστατο. μέγιστον γὰρ τὸν * cetera desunt apud Aulum Gell. id est, Archytas Tarentinus cum philosophus simul & machinarum opifex esset, columbam ligneam effecit volentem: quæ si quando consideret, non amplius surgebat.

OCCIDIT ET PELOPIS] responsio est Archytæ. Pelopis genitor est Tantalus. de quo pluralib. 1. Saty. 1. Quid mirum est (inquit Archytas) me mathematicum, & philosophum, mortuum esse? mortuus est & Tantalus coniua Deorum: Tithonus quoque Auroræ coniux ex hominum numero sublatus est, aliique præstantissimi viri mortem obierunt. Plutarchus ἐν τῇ παραμυθίᾳ. πρὸς Ἀπολλών. scribit, Antimachum poetam mortua sibi vxore Lyda, quam vehementer amabat, scripsisse elegiam quamdam ad consolandum & leniendum marorem suum: in qua calamitates Heroicas colligebat, malis alienis suum casum, F ac dolorem leuare ac minuere studens. Est autem vnum hoc quoque ex iis, quæ in consolationibus adhibere & usurpare solemus, si quem magnum & præstantem virum, cui similis calamitas, atque ei, quem consolari volumus, acciderit, proferre possimus. Eo argumento usus est Seruius Sulpicius ad consolandum M. Tullium Cicer. de obitu filiae. Primum enim ostendit, urbeis antiquissimas, & florentiss. funditus esse deletas, deinde viros clarissimos interiisse. sic Seruius. Quæ res mihi non mediocrem consolationem attulit, volo tibi commemorare, si forte eadem res tibi minueret dolorem possit. Ex Asia rediens cum ab AEgina Megarâ versus navigare, cæpi regiones circumcirca prospicere. post me erat AEgina, ante Megara, dextra Piræus, sinistra Corinthus: quæ oppida quodam tempore florenti-

A florentissima fuerunt, nunc prostrata, & diruta ante oculos iacent. Cæpi egomet mecum sic cogitare: Hem nos homunculi indignamur, si quis nostrum interit, aut occisus est, quorum vita breuior esse debet, cum vno loco tot oppidorum cadauera proiecta iaceant? &c. & M. Tull. ad Torquatum lib. 7. Postremo is vir, veletiam ij viri hoc bello occiderunt, ut impudentis videatur eandem fortunam, si res cogat, recusare. Sic & Achill. *ἰλιάδ. φ.* Lycaonē vnum ē filiis Priami mortem deprecantem, pretiūque salutis & vitæ promittentem, hortatur, ut æquo animo mortem ferat: cæsum esse Patroclum illo multo meliorem: se quoque eximia corporis statura, & pulchritudine præditum, Eaci & Thetidis filium, vel manē vel meridiē, vel vesperti moriturum. sic ille. *Ἀλλὰ φίλος θάνατ' οὐδ' ἴσθ' ὅλοφύρεαι αὐτῶς? Κατθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σὺ πολλὸν ἀμείνων. Οὐχ ὁράας οἶός κ' ἄρ' ἡ καλὸς πέμψας π', Πατρός δ' εἰμ' ἀγαθὸν, θεὰ δέ μ' ἐξείνατο μήτηρ. Ἀλλ' ὅππ' οἱ καὶ μοι θάνατος, καὶ μοῖρα κραταῖη ἔσσεται, ἢ ἦ ὦ, ἢ δειλὴ, ἢ μέσον ἦμαρ, &c.* Atq; hoc eodē mortis solatio nos vti iubet Lucret. lib. 3. ostendens, Æneam, Xerxem, Scipiones, Homerum, & innumerabiles alios clarissimos viros de vita decessisse. Hoc etiam tibi tute interdum dicere possis, Lumina sis oculis etiam bonus Ancus reliquit: Qui melior, quam tu, multis fuit improbe rebus: Inde alij multi reges, rerūque potentes, Occiderunt, magnis qui gentibus imperitarunt. & apud Virgil. lib. 10. Æneid. Iupiter Herculem ob imminuentem, & propinquum Pallantis interitum, ingemiscentem, his verbis solatur. Stat sua cuique dies: breue & irreparabile tempus Omnibus est vita: sed famam extendere facilius, Hoc virtutis opus. Troia sub mœnibus altis Tot nati cecidere Deū: quin occidit vnā Sarpedon, mea progenies, etiam sua Turnum Fata vocant, metāque dati peruenit ad aui. Postremo Horatius duobus locis pro eo, quod est, mori, posuit, ire, aut decidere, quod Æneas, quod Numa, quod Ancus, & ceteri, Ode 7. lib. 4. Nos, ubi decidimus Quopius Æneas, quod Tullus diues, & Ancus, &c. & epist. ad Numicum lib. 1. cum benè notum Porticus Agrippa, & via te conspexerit Appi: Ire tamen restat, Numa quod denēni, & Ancus.

TITHONVSQVE REMOTVS] Ode 16. C lib. 2. Longa Tithonum minuit senectus.

ET IOVIS ARCANIS MINOS] Hom. *ὁδ. τ.* de Minoē Toiς δ' ἐνὶ Κνωσσὸς μεγάλη πόλις, ἐνθαπὶ Μίνως Ἐνέωρος βασιλεὺς Διὸς μεγάλῃς ἀριστὺς. i. In his autem Cnossus, vrbs magna, in qua Minos regnavit, qui cum magno Ioue sermones habere solebat. & Plato in Min. cum multa alia de hoc tradat, qualia sunt, Minoem fuisse à Ioue eruditum atque institutū, & nono quoque anno cum eo versari & sermones conferre solitum: tūm illos Hom. versus profert, eorūque sententiam explicat.

PANTHOÏDEN.] Pythagoram significat, qui παλιγενεσίαν illam, & μετεμύχωσην in seipso confirmans, dicebat se Euphorbum fuisse Panthoi filiū: de quo Hom. *ἰλιάδ. π.* Πανθιδόδης Εὐφορβος, ὃς ἡλικίῳ ἐκέκασο Εγγυίῳ ἱπποσύνην τε πόδεσσι τε καρπαλίμοισι. Nam Pythagoras quidem (ut scribit Pausan. Corinth.) Mnēsarchi fuit filius, Euphronis nepos, Hippasī pronepos.

QVAMVIS CLYPEO TROIANA, &c.] id est, quamvis detracto è poste templi Euphorbi clypeo testatus se Troianis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter corpus interire sibi persuaserat. Diogenes Laërtius hos versus ait se in hanc de Pythagora fabulam luisse.

Τὰς φρένας ἦν ἐδέχης τὰς Πυθαγόρα νοῆσαι:
Ἀσπίδος Εὐφορβὸν βλέπον ἐς ὀμφαλόον.
Φησὶ γὰρ, ὅπως ἔχον ἡμῖν παρὼν βροτῶν: ὃς δὲ
Ὅτ' ἔκ' ἦν, φάσκει: ὅστις ἔλιν, ὅτ' ἔλιν? id est.

Pythagoræ penitus si vis cognoscere mentem, Euphorbi scutum conspice Panthoïdæ. Quondam, inquit, fui homo hic. qui cum haud erat, ipse fuisse.

Sedicit: viuus, dic mihi, qualis erat?

Interpres autem Sophoclis de Pythagora mihi videtur quædam scripsisse digna, quæ hūc ascribantur. Πυθαγόρας καθεύδων εἰς αὐτὸν ἐν ὑπογίῳ, λογοποιεῖν ἐκέλευσε τὴν μητέρα, ὡς πεθνηκὸς εἴη, καὶ μετὰ ταῦτα ὁππῶς αὖτε, καὶ παλιγενεσίᾳ, καὶ τῶν κατ' ἄδ' ἐπὶ ἐπερπεύετο, διηγόμενος πρὸς τὸς ζῶντας καὶ τῶν οἰκείων, οἷς ἐν ἄδ' σωτηρίαν ἔλεγον. ἐξ ὧν πικρῶς αὐτῶν δόξαν ἀνέβηκεν, ὡς πρὸς μὲν τῶν τρωϊκῶν Διδομένης ἦν ὁ Ἑρμῆς, εἴτα Εὐφορβος, εἴτα Ἑρμόπμορος, εἴτα Πύθιος ὁ Δῆλιος, εἴτ' ἐπὶ πᾶσι Πυθαγόρας. id est, Pythagoras cum se in loco quodam subterraneo conclusisset, iussit matrem hunc de se sermonem vulgare, se mortuum esse: Postea autem cum sese in conspectum hominum retulisset, quædam de palingenesia, id est, iterata quædam origine, & de iis rebus, quæ sunt apud inferos monstri similia, prædicabat: verba faciens apud eos, qui vivebant de eorum propinquis: quibus cum se apud inferos locutum & congressum esse dicebat. ex quibus hanc sibi hominum de ipso opinionem comparavit, se fuisse ante Troiana tempora Æthalidem Mercurij filium, deinde Euphorbum, deinde Hermotimum, deinceps Pythium Delium, postremo Pythagoram. similia quædam scribit interpres Apollon. in argonaut. lib. 1. πυθαγόρας δὲ ἐν τῷ μεταλλοῦνθαι τὰς ψυχὰς, καὶ παρὶ οὐδ' ὕπνους ἐπερ σῶματα φησὶν ὅπ' γένοιτο Ἑρμῆς υἱὸς, καὶ Σαμίας ἐπαίρας, καὶ πυθαγόρας. id est, Pythagoras in eo quod animæ immutantur, & migrant in alia corpora, dicit se fuisse Mercurij & meretricis cuiusdam Samiæ filium, & Pythagoram.

REFIXO] id est, detracto. ut epist. ad Loll. 2. lib. 1. Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit. & Od. 17. epod. Refixa cælo denocare sidera.

NON SORDIDVS AVCTOR NATVRÆ, &c.] id est, qui rerum omnium occultarum naturas, & causas studiosissimè exquisierat, quique in vero inveniēdo plurimum studij posuerat, ex iis rebus magnam sibi auctoritatem comparat. scripserat autem lib. de natura, ut tradit Laërt. sic infra Od. 15. epod. Nec te Pythagora fallant arcana renati.

SED OMNEIS VNA MANET NOX.] ut sententia hæc verissima est, ita à scriptoribus admodum frequentata. Horat. supra Od. 4. Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas, Regumque turres. & Od. 14. lib. 2. Eheu fugaces Postume, Postume, Labuntur anni, nec pietas morum, &c. quæ

A quæ sequuntur. & Od. 3. eiusdem: *Omneis eodem cogimur: omnium Versatur urna.* & Od. 18. eiusd. *aqua tellus Pauperi recluditur, Regumque pueris.* & Od. 3. lib. 2. *Divésne prisco natus ab Inacho, Nil interest, an pauper & infima De gente sub dio moreris Ultima nil miserantis Orci.* & Od. 1. lib. 3. *aqua lege necessitas Sortitur insignis & imos.* & Homerus *Ἰλιάδ. 3. Μοῖραν δ' ἔπειτα φημι πεφενγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν Οὐ κακόν, ὅδ' ἐμὲν ἔδωκον, ἔπειτα τὰ πρῶτα γένεται.* Parcam autem neminem effugere posse dico, neque malum, neque bonum, postquam semel natus sit. & Pindar. *ἰδμ. εἰδ. ἔκτα: θνᾶ σκομεν γὰρ ὁμῶς ἅπαντες, Δαίμον δ' αἴσας.* id est, Omnes enim similiter morimur. Parca autem non cernitur. & Lysias *ἐν ἐπιταφίᾳ τοῖς κορινθίων βουλοῖς. ὥς τ' ἡ δέ, ἃ παλαι περὶ δόκωμεν πείσασθαι, ὑπὲρ τῶν νῦν ἀλχεῖσθαι, ἢ λίαν ἔγω βαρέως φέρειν, ὅτι ταῖς τῆς φύσεως συμφοραῖς, ὁπταμένους ὅτι ὁ θάνατος κοινός, καὶ τοῖς χαίρισι, καὶ τοῖς βελήσις? ἔπε γὰρ τὴς πονηρῆς ὑπεροχῆς, ἔπε τὸς ἀγαθῆς θαυμαζῶν, ἀλλ' ἴσον ἑαυτὸν παρὲλκε πᾶσι.* id est, Quare quid oportet quæ nos olim mala expectabamus, ut nobis euentura, iis nunc angustia, aut ita graviter ferre naturæ calidius adversos, cum sciamus, mortem esse deterrimis, & præstantissimam communem? Nam neque improbos despicit, neque bonos admiratur: sed sese omnibus æqualem præbet. Iterum Horat. Saty. 6. lib. 2. *neque vlla est, Aut magno, aut parvo levis fuga.* & Propert. lib. 3. eleg. 16. *Sed tamen huc omnes, huc primus, & ultimus ordo, Est mala, sed cunctis ista tenenda via est.*

N o x] id est, mors. sic Catull. *Nobis cum semel occidit brevis lux, Nox est perpetua una dormienda.* Nam ut lux pro vita à scriptoribus usurpatur (M. Tull. pro Rosc. Amer. propter quos hanc suavisimam lucem aspexeris, eos indignissime luce privare? & lib. 4. accus. de signis, cur piratis lucis usuram tam diuturnam dedisti?) ita nox, & tenebræ pro morte. iterum Catull. *At vobis male sit mala tenebræ Orci, quæ omnia bella denorat.* & supra Hor. Ode 4. *Iam te premet nox, fabulaq; manes.* in tribus lib. antiquis reperi scriptum, *sed omneis una manet mors.*

M A N E T] id est, una omnibus nox imminet, una mortis necessitas omneis expectat, omneis exceptura est.

C D A N T A L I O S F U R I A E] significat à Furiis bella conflari, & furiosorum esse armis decertare. Itaque apud Virgil. lib. 7. *Æn.* Iuno bellum conflare inter Latinos & Troianos cogitans, Alecto ab inferis euocat, ut hoc negotium conficiat. sic Virg. *Hæc ubi dicta dedit, terras horrenda petiuit: Lucificæ Alecto dirarum ab sede sororum, Inferisq; ciet tenebris: cui tristia bella, Iræq; insidiæ, & crimina noxia cordi.* hoc igitur dicit non obscure. alij in acie occidunt, alij naufragio pereunt. cod. Tornes. habet, *Exitio est avidum mare nautis.* fortasse non male. ut Od. 29. lib. 3. *Addant anaro diuitias mari.* ego tamen sequor alteram scripturam, & vulgatam.

D E N S E N T V R] sic in cod. Tornes. & trib. aliis scriptum est, *densentur*, inquam, non ut in vulgaris *densantur*. quo verbo usus est Lucret. non semel, *densentur* autem, id est cumulantur, exagge-

rantur. *ἐπ' αὐτοῖς κείνται οἱ γέροντες καὶ οἱ νέοι.*

N U L L V M S A E V A C A P V T P R O S E R P I N A.] Proserpina mortis & vitæ arbitra est. Martial. ad Lucinum quendam: *Non omneis fallis: scit te Proserpina canum: Personam capiti detrahbet illatuo.* Et apud Virgil. lib. 4. *Æn. extr.* Cum Dido magno cum cruciatu, & longo tractu temporis moreretur, quia ei, utpote ante diem morienti, Proserpina nondum *flauum vertice crinem Abstulerat, Stygiôque caput damnaverat Orco,* deuolat Iris è cælo, quæ eam corpore exsoluat. & Satyra. 5. lib. 2. Tiresias cum Vlyss. pauca locutus à Proserpina retrahitur, *sed me* (inquit ille) *imperiôsa trahat Proserpina, vine, vales.* fugit autem hoc loco, cum priorem syllabam habeat productam, temporis præteriti est.

R A P I D V S] liber Faëni, habet *trabidus*. non probo.

O R I O N I S.] Hyrieus Neptuni & Alcyonæ filius Tanagra, quæ vrbs est Bæotiæ, habitabat: hic cum esset hospitalissimus, Deosque aliquando liberaliter hospitio accepisset, Iupiter, Neptunus, Mercurius ob eam hospitalitatem, gratiam ei referre volentes, iusserunt, ut quod ei commodum esset, abs se peteret. Ille autem cum liberis careret, neque uxorem ducere vellet tamen, filium petiuit. Tum Dij pellem bouis sibi ab illo immolati comminuerunt, & semine consperferunt. quo facto, monuerunt, ut eam pellem in terra conderet, ac defoderet, & decem post mensibus effoderet. Interea natus est Ourion, ducto nomine ἀπὸ τοῦ ὀρέειν, id est, à meiando. qui paullum immutatis litteris, ὀρίων, Orion speciosioris & honestioris appellationis gratia postea dictus est. is Dianæ, cum qua venabatur, stuprum inferre conatus est. qua re dea irritata scorpiū è terra extulit, à quo Orion in talo ictus interiit. Iupiter autem, eum miseratus, in astra retulit. eò fit, ut Oriente Scorpio occidat Orion. Verum Homerus *ὀδυσσ. ε. ε.* dicit eum à Diana sagittis esse confixum. *Εὐὸς μὲν ἐν Ὀρτυγίῃ χυσοῦσθρος Ἀρτεμὶς ἀγνὴ οἷς ἀγῶνις βελέεσσιν ἐπορχομένη κατέπεφνε.* Lege Aratum de Orione, & Diana. Horatius lib. 3. Od. 4. *Tentator Orion Diane.* & 13. lib. 2. *Ne curat Orion leones, Aut timidos agitare lyncas.* deuexum autem intellige, vel qui ad occalum vergit, vel qui in decliuu cali parte situs est, Siue autem oriatur, siue occidat, tempestates excitat. iccirco Virgilius, nimbosum vocat.

A T T V N A V T A V A G A E.] At tu nauta ne parce malignus particulam arene dare ossibus. & capiti inhumato. terram ossibus & capiti inhumato benignè iniice.

M A L I G N V S.] malignus esses si parceres: vel nete in eo malignū præbe, ut parcas. sic loquitur Saty. 6. lib. 2. *Si veneror stultus nihil horum,* id est, si non sum ita stultus, ut aliquid horum venerer, seu precer, & optem. vide annot. ad Od. 13. lib. 3. iam illud *parce dare* huic poetæ vsitatum est: exempli causa. Od. 28. lib. 3. *Parcis deripere horreo Cessantem, &c.* & Sat. 2. lib. 2. *Et nisi mutatum parcit diffundere vinum:* id est, non vult, sic Catullus de nuptiis Pelei. *Nil metuunt iurare, nil promittere parant,*

A *parcunt*, id est, nihil est, quod promittere non audeant. & Titus Liuius lib. 34. *Proinde parce sic fidem ac iura societatis iactare*. iterum Horat. Od. 8. *Parce priuatus nimium cauere*. Malignus idem ferè valet, quod angustus: opponiturque benigno, vt annotatum est ad illum locum epist. ad August. lib. 2. *laudare malignè*.

SIC lege, quæ suprà diximus de hac particul. Od. 3.

QVOTCVMQVE MINAB.] verbū minandi iunxit casui accusandi, vt epist. ad Celsum. *dic pulchra & multa minantem*, *Viueret nec recte, nec suauiter*. & Od. 19. epod. *Minatus urbi vincula*. sic sapè M. Tull. vt Tusc. 1. *Theodoro cum Lysimachus Rex crucem minaretur istis quæso* (inquit) *ista horribilia minare purpuratis tuis*.

VENUSI. PLEC. SILVÆ] in Venusinas siluas recidat: siluæ Venusinæ luant, &c. sic loquitur epist. 2. lib. 1. *Quicquid delirant reges, plectuntur Achiui*.

TE SOSPITE.] te saluo: te incolumi.

ÆQVO AB IOVE.] æquo, id est, tibi placato, seu fauente, seu non irato. sic epist. ad August. lib. 2. *Æ mecum facit, & Ioue iudicat æquo*.

B **NEGL. IMMER. NOC. POSTM. &c.]** hunc locum in omnibus libris corruptum non leui coniectura ductus emendauit. Nam cum in vno codice Vaticano, & in Iannoct. & in Cleric. Rufard. Nicot. *forset* pro *fors* &c. in nonnullis aliis *forset*, reperissem: facile mihi persuasi, illud *forset*, principio fuisse ascriptum ad explicandā vocem obscuriorem *forset*, seu *forset*, quod idem valet, deinde deletum *forset*, quo & alibi vititur Horat. in eius locum fuisse substitutum *fors* &c. verumtamen nequis religiosior me paullo audaciorem esse diceret, *forset* quod reperitur in quinque lib. antiq. pro meo iure arripui, ita tamē vt *forset* multo malim. sententia autem huius loci sic restituti non est obscura. *forset*, seu *forset* non dubitas, aut non vertis religioni culpam admittere, quæ sit etiam tuis liberis immerentibus nocitura. si ita est, debita iura, id est, Iustitia, quæ aliqua ex parte in reciproca perpeffione consistit, & vicissitudo mali, te maneant, id est, tibi impendeant & instent, te excipiant, pœnas denique abs te repetant: vel sic, Hoc idem malum, nempe insepultum esse, tibi eueniat.

IMMERITIS] quia pœna non debet alium quenquam attingere, quam eum, qui culpam commisit. Verumtamen sapè aliter fit: vt Georg. 1. *Laomedontæ luimus periuria Troiæ* ad quem Virgilij locum, hunc Horatij profert Serui⁹. Tale & illud Oda 6. lib. 3. *Delicta maiorum immeritis lues Romane*. & illud epist. lib. 1. *Quicquid delirant reges plectuntur Achiui*.

POSTMODO] paullo post.

TE NATIS] exte natis.

FRAVDEM] culpam, noxam.

DEBITA IVRA, VIC. SVR.] nunc his, quæ sequuntur, ei malè precatur, si se insepultum relinquat.

VICESQVE SVPERBÆ.] pœnæ reciprocae graues & acerbæ, ἀμοιβαί, τὸ ἀντιπρονόος, talio. pœnæ

vltrices: vel pœnæ superbis factis dignæ. Sed Passeratius mauult legi *superbe*, in vocandi casu: adiuvat eum codex vnus manuscr. quem domi habeo, in cuius ora ascriptum est ad hunc locum, *superbe* quia me inhumatum esse siuisti.

TE MANEANT IPSVM] tibi sint paratæ, te expectent. M. Tull. cum dandi casu coniunxit Philipp. 2. *cuius quidem tibi fatum, sicut C. Curioni, manet*: sic enim scriptum est in antiq. codice. & Catullus. *Scelestæ, tene? quæ tibi manet vita?* cum accus. Plaut. Mostell. *Meum bonum me, te tuum maneant malum*. & Hor. Od. 13. epod. *Te manet Assarici tellus*, id est, tibi paratæ, & reseruata est, te expectat. & Od. 16. epod. *Nos manet Oceanus circumuagus*. & Od. 17. *Si tardiora fata te votis manent?* & epist. ad Torquat. lib. 1. *Supremote sole domi Torquate manebo*. & epist. ad librum suum. lib. 1. *Hoc quoque te manet, vt pueros elementa docentem Occupet extremis in vicis balba senectus*. id est, hoc tibi impendet, hoc tibi euenturum est. & hac Ode paullo antè, *sed omneis vna manet nox*. & Od. 18. lib. 2. *Nulla certior tamen Rapacis Orci sine destinata Aula diuitem manet Herum*. Terent. Phor. *Simul autem non manebat ætas virginis Meam negligentiam*. & ita loquuntur Græci: vt Pindarus idm. eid. 5. τὸ γὰρ πᾶρ δίκαι γλυκὺ πικροτάτα μένει πελευπῶ. conuersatione dixit Horat. Od. xi. lib. 3. *Quæ manent culpas etiam sub Orco*. id est, quæ etiam apud inferos, vbi pœnas suarum culparum sufferunt, nondum tamen culpis liberantur: vel ita luunt pœnas, vt culpæ inexpiabiles maneant.

PRECIBVS NON LINQVAT] preces appellat, execrationes, ἀράς vt Od. 5. epod. vel simpliciter accipito. significat autem Deos suis precibus adductos pœnas inhumanitatis ab hoc nauta repetituros, proinde ac si diceret, euentura precatus sum.

PRECIBVS NON LINQVAT INVLTI] Passeratius putabat *inultus* esse reponendum, vt sit hæc sententia: non linquar inultus, ob eas preces, quibus te deuoui.

TEQVE PIAC. NVLLA RES.] nullæ victimæ, nulla sacrificia, nullæ denique placationes te culpa exsoluent, nec liberabunt, nisi meis officiis terram inieceris. significat, scelus admissurū nefarium, atque inexpiabile, nisi cadauer suum insepultum repertum, terra iniecta tegat: quod sepulturæ genus erat omnium postremum. Verumtamen qui corpus insepultum reliquerat, neque saltem iniecta gleba sepeliera, hoc nefas à se admissum, porca præcidanea immolata expiare ac luere poterat, vt docet Festus in voce *præcidanea*, seu *præcidaria agna* & *porca*.

QVAM QVAM FEST.] iterum studet ei blandiendo persuadere, vt humo iniecta corpus suum contegat.

INIECTO TER PVLV. CVR.] tradit M. Tull. lib. 2. de legibus, *humatos propriè dictos esse eos, quos humus iniecta contegeret*, eumque morem à iure pontificali confirmari, quod priusquam in os iniecta gleba sit, locus ille, vbi crematum corpus est, nihil habeat religionis. Et Varro lib. 4. de lingua Latina scribit, quoad quis inhumatus sit, qui

A qui Romæ combustus non est, aut cuius in sepulchrum iniecta gleba non est, eius familiam funestam manere. Et Seruius ad hunc locum Virgil. lib. 6. *Aeneid.* ubi Misenus sepelitur, *Præcipue pius Aeneas*, &c. hæc ascribit. Qui de pietatis generibus scripserunt, primum locum in sepultura esse voluerunt: Vnde cum pontificibus nefas esset cadauer videre, magis tamen nefas fuerat, si visum insepultum relinquerent. Genus autem sepulture fuerat, iniectio pulueris: vnde est, *aut tu mihi terram Inijce*: & Horat. *non est mora longa: licebit Iniecto te puluere curras.* Idem Seruius ad illum locum eiusd. eod. lib. inops, inhumataque turba, Inopem (inquit) intelligit sine pulueris iactu. Nam Ops terra est. Iniectio autem fieri poterat etiam sine cadauere, nempe quibusdam sacris sollennibus, ex ritu Pontificali. & sepultura inanis tantundem valebat, quantum plena, vt intelligere licet ex ea qua Deiphobus affectus est. Nam nihilo minus eius vmbræ trauecta est, quamuis ei Aeneas cenotaphium dumtaxat fecerit, id est, tumulum inanem, vt lib. 5. *Aen.* *Tunc egomet tumulum Rhæteo in littore inanem Constitui, & magna manes ter voce vocari, &c.*

B Horribile autem & formidolosum fuisse veteribus illis iacere inhumatos, cum alij scriptores, tum maximè poëtæ declarant. Hector quidem apud Hom. *il.* *xi.* iam iam moriturus in magni beneficii loco ab Achylle petit, ne secunibus dilacerandum relinquitur: sed patri Priamo potius, matrique Hecubæ sepeliendum, atq; humanandum reddat. Apud eundem Patroclus Achilli in somnis obiectus eum orat, vt se quàm primum sepultura afficiat, ne ab introitu, & ostio inferorum excludatur. vmbras enim & manes sibi ob stare, quominus fluuium transire possit, ideoque se vagari, & errare per vastas Orci solitudines. verba Patrocli sunt hæc *il.* *ψ.* *Θάπτε με ὅττι τάχιστα: πύλας Αἰδαο περῆσαι. Τῆλε με εἰργασίη ψυχῆς εἰδωλὰ καμύντων, Οὐδέ με πῶς μίσγεσθαι ὑπὲρ ποταμοῖο ἔωσιν, Ἀλλ' αὐτῶς, ἀλάλημαι ἀν' εὐρυπύλῃς Αἰδὸς δῶ.* Ariadna quoque apud Catullum queritur se pro tot in Theſea officiis, ac beneficiis, dilacerandam feris relictum iri, neque iniecta terra tumulatum iri. sic illa: *Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibusque Prada, nec iniecta tumulabor mortua terra.* & apud Virgil.

C Palinurus Aeneam orat, vt aut sibi terram iniiciat, aut corpus suum secum tollat per vndas: *Sedibus vt saltem placidis in morte quiescam* (inquit ille.) Denique totum Antigona Sophoclis argumentum in eo vertitur, quod Creon Polynicen vetuit sepeliri: soror Antigona eum clam humo contexit: quo in facto deprehensa, suoque ipsius indicio prodita, viua in terram defossa est. & *ὄδυσσ.* *γ.* Telemacho de Agamemnonis nece quærenti cum alia multa, tum hoc responder Nestor, si Menelaus Troia reuersus Aegistum Agamemnonis percussorem domi viuum offenderet, neminem illi fuisse mortuo terram iniecturum: sed eum canes & volucreis fuisse discerpturos, ac dilaceraturos, neque vllam e Græciæ mulieribus mortem eius fuisse defleturam. sic Hō. *Εἰζῶντ' Αἴγιστον ἐν μεγάροις σινὲ πτερυγῶν τεύχεος ποιοῖνθεν ἰὼν ἑλκῶς Μενέλαος. Τῶ κέ οἱ ἔδδ' ἐκείνῃ χυτὴν ὅππῃ γαῖαν ἔχουσιν. Ἀλλ' ἄρα τίς γε κωὶς πε*

καὶ οἰωνοὶ κατέδαξαν κεῖμενον ἐν πύλῃσι καὶ Ἀργείων, ἡδὲ ποικίλων. qua de re plura dicemus ad Od. 5. epod.

T E R] hic numerus non solum perfectionem quandam significat, sed etiam *μυστηριώδης τις ὄντων*, vt diximus supra ad Oden primam.

C V R R A S] nauiges. ex quo cursum etiam in navigatione vsurpant Latini per translationem. M. Tull. offic. 3. *fidem sciat complureis mercatores ab Alexandria soluisse, nauis que in cursu frumento onustas petentes Rhodum viderit.* Idem de nat. deorum lib. 3. *Dionysius cum fanum Proserpina Locris expilasset, nauigabat Syracusas: isq; cum secundissimè cursum teneret, Videtisne (inquit) amici quam bona à Diis immortalibus nauigatio sacrilegis detur?* Idem ad Brutum epist. cuius initium est, *Messalam habes. Itaque in medio Achaico cursu, cum Etesiarum diebus Auster me in Italiam, quasi dissuasor mei consilij retulisset, te vidi Velie.* Hor. Od. 34. huius lib. *nunc retrorsum Vela dare, atque iterare cursus Cogor relictos.* Catull. de nupt. Pel. & Thet. *Illam rudem cursu prima imbuat Amphitruen.* & crebro Virgil.

AD ICCIVM.

Ode 29.

Mirum quiddam, & monstri simile dicit esse, eum à philosophiæ studio ad militiam transisse.

ICCI, beatis nunc Arabum inuides
Gaſis: & acrem militiam paras
Non antè deuictis Sabææ
Regibus, horribilique Medo
Nectis catenas, quæ tibi virginum
Sponso necato barbara seruiet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum statuetur vinctis,
Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis negat arduis
Pronos relabi posse riuos
Montibus, & Tiberim reuerti:
Cum tu coemptos undique nobileis
Libros Panæti, Socraticam & domum
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

BEATIS] opulentis.

N V N C A R A B. I N V I D.] Arabia *ἐν δαλμαν*, cinnami, thurisque feracissima. infra Ode 34. lib. 3. *Intactis opulentior Theſauris Arabum.* &c. & epist. ad Mæcen. lib. 1. *nec Oſia diuitis Arabum liberrimam muto.* Constat autem Augustum hoc tempore Parthis & Arabibus bellum inferre cogitaſſe.

A cogitasse. eoque referendum est id quod est infra Od. 35. huius lib. & inueniunt recens *Examen Eois* timendum *Partibus, Oceanos, rubro.*

GAZIS.] Γάζα (inquit Hesych.) πόλις: ἡ δὲ Πέρσης βασιλεὺς, ἢ οἱ ἐκ τῶν πολλῶν φερόμενοι φόροι, ἢ πᾶσι μάλιστα. M. Tull. qui ab auro, Gazāq. regia manus abstinisset. & offic. 2. omni Macedonum Gaza, quae fuit maxima, potius est Paulus. Horat. infra Od. 16. lib. 2. Non enim Gaza, neque consularis Summouet licet miseris tumultus Mentis. Pompon Mela. Ceterum in Palaestina est ingens & munita admodum Gaza (sic Persae ararium vocant) & inde nomen est, quod cum Cambyse armis Aegyptum peteret, huc belli opes, & pecuniam intulerat.

HORRIBILI QVE MEDO] Medis & Persis, & Parthis. vt supra Od. 2. Ne sinas Medos equitare inultos Te duce Caesar. quibuscum bellum gerere populus Rom. seu potius Augustus populi Rom. nomine cogitabat.

NECTIS CATENAS] seruitutem meditaris, & comparas. nam bello capti, eorum, qui vice-runt, serui fiunt, iure gentium.

B EX AVLA] vel puer aliquis, qui regi seruerit, vel puer nobili genere natus à te bello captus. T. Liuius lib. 45. annual. Pueri Regij apud Macedonas vocabantur principum liberi ad ministerium Regis electi.

CAPILLIS VNCTIS] vnguento delibutis.

AD CYATHVM STATVETVR] pocula tibi ministrabit in conuiuio.

SAGITTAS TENDERE, &c.] Od. x. lib. 2. arcum tendere dixit magis proprie. Verum tamen etiam Virgil. ita locutus est lib. 9. Aeneid. & spicula tendere cornu.

QVIS NEGET ARDVIS] quis neget, fluuios sursum relabi & refluere posse, cum tu libros Platonis, Panætij, Xenoph. Aristot. quos tu legendi causa coemeris, armis commutes: philosophiaeque studio relicto, te ad rem militarem conferas? Sunt autem haec ex Euripidis Medea sumpta, ubi sic chorus: ἀνὰ ποταμὸν ἱερῶν χωρεῖσι παρὰ καὶ δίκην, καὶ πάντα πάλιν ἐρέσεται. id est sursum fluuiorum sacrorum eunt fontes: & iustitia, & omnia retro vertuntur. & prouerbij speciem quandam obtinent. vtitur M. Tull. ad Atticum lib. 15. de

C Leniorem laudo: si verò etiam Carsulenus, ἀνὰ ποταμὸν. Vsurpauit & Demosth. in orat. περὶ τῆς ἀπορίας. ἀλλὰ δὴ τὰ ἀνὰ ποταμὸν ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ πάντες, ὅσοι οἱ περὶ πορείας, ἐρρήσαν λόγους. id est, sed planè scilicet fluuiorum instar sursum relabentium illo die omnia, quae de impudicitia facta sunt, verba fluxerunt. non dissimile est illud eiusdem Euripid. ἰκετὶς δὲ ἀνὰ γὰρ ῥεοὶ τὰ παράγματα ἕως, εἰ περὶ τὸ μέγα δὴ. id est, sursum enim fluere res videbuntur, si nobis alterius imperio parendum erit.

RELABI] id est, lapsos è montibus in montibus reuerti.

PANÆTI] Panætij, philosophi Stoici, quem saepe commemorat M. Tullius, quemque imitatus est in libris de officiis.

SOCRATICAM ET DOMVM] id est, Socraticam familiam, Platonem, Aschinem Socraticum, Xenophontem, denique Academicos veteres.

vide annot. ad illum locum epist. i. lib. i. quomodo Duce, quo lare tuer.

MVTARE LORICIS IBERIS, &c.] id est, loricis Iberas Philosophiae antepone, vel Philosophiae studio omisso, militiam persequi, & armare capere. de verbi mutare structura lege quae annotata sunt ad Od. 10. huius lib.

TENDIS] in quibusdam libris scriptum est temnis, quam scripturam si probamus, idem fere valet, quod, non dubitas, non vertis religioni, audes. vt supra Od. prox. negligis fraudem committere forsit. sed plures, iique manuscripti: in his cod. Don. Farnes. Torn. tres Vaticani, habent tendis. quam scripturam secutus sum. tendis autem positum esse intelligemus pro, contendis, seu cogitas, & in animo habes.

POLLICITVS MEL.] quam rei militari operam dare. longè enim praestat philosophari, quam militare.

AD VENEREM.

Ode 30.

E

Vt in ædeis Glyceræ veniat.

O Venus regina Cnidi, Paphique,
Sperne dilectam Cypron, & vocatīs
Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in ædem.
Fervidus tecum puer, & solutis
Gratiæ Zonis, properentque Nymphae,
Et parum comis sine te Iuventas,
Mercuriusque.

REGINA CNIDI.] Venerem Cnidi sanctissimè coli tradunt boni auctores. in his Pausan. Attic. Κνίδιοι (inquit) προσέειπον Ἀφροδίτῃ μάλιστα, καὶ σφίσιν ἔστιν ἱερὰ τῶ θεῶ, &c. de Cypro supra diximus Od. 19.

ET VOC. THURE TE MVLTQ] tibi sacrificantis.

ÆDEM] cur non dixit ad ædeis decoras: cum ades numero singulari significet templum, & locum, in quo Deus aliquis colitur? dicendum, per ædem Glyceræ significari sacellum à Glycera Veneri consecratum. colebat enim domi suos quisque Deos, qui dicebantur lares familiares, & penates.

FERVIDVS PVER.] Cupido.

ET SOLVT. GRAT. ZON.] cur Gratiarum zonæ solutæ sunt? an quòd munifici & liberales homines, qui sunt omnibus gratissimi, omnia habent aperta ac soluta? & ob eandem causam nudæ dicuntur ab eodem Od. 7. lib. 4. Gratia cum Nymphis, geminisque sororibus audet Ducere nuda choros. & 9. lib. 3. Gratia nudis innēta sororibus. an quòd Gratia, quæ Veneris sunt comites, τὴν ζώνην λύουσιν, id est, zonam solvunt (si quis autem nescit,

A nescit, quid sit zonam soluere, discat ex Homer. ἔδυσσ' α. λῦσε δὲ παρ' ἑνὶ λῶν ζώνην, καὶ δ' ὑπὸ νῶν ἔχυνε. & Theocr. εἰδ. κ. λῦσε δὲ οἱ μίτρεω, καὶ οἱ λέχος ἐν τῶν ὤ-
ραι. & Catul. ad Ian. *Ne querendum aliunde foret nervosius illud, Quod posset zonam soluere vir-
gineam.* an quod etiam pauperes, & qui nullis di-
uitiis, aut facultatibus instructi sūt, possunt ab al-
tero gratiam inire, & in eum beneficium aliquod
conferre, puta opera, & arte, & virtute? an quod
inter amicos omnia sunt nuda, soluta, & aperta?
quod postremum est Porphy. Ita autem pingi
solebant Gratia tres, vt testatur Seneca, manibus
implexis, ridentes, iuvenes, virgines, solutis ac
perlucidis vestibus. Adde huic Seruium, qui hanc
notat ad illum Virg. locum Æneid. 1. *Matris Aci-
dalia:* in monte Acidalio lauant se Gratia, quas
Veneri constat esse sacratas. Ipsius enim & Liberi
filia sunt, nec immeritò. Gratia enim per horum
ferè numinum munera conciliantur. Ideo autem
nuda sunt, quod Gratia sine fūco esse debent:
ideo connexa, quia eas insolubileis esse decet.
Horat. *Segnesque nodum soluere Gratia.* (hæc sunt
ex Od. 21. lib. 3.) Quod verò vna auersa pingitur,

B duæ nos aspicientes, hæc ratio est, quia profecta à
nobis gratia, duplex solet reuerti. alij sic, in qui-
bus Michaël Ephesius in lib. 5. de moribus ad Ni-
com. διὰ τὸ πρὸς τριῶν ὄσων ἐν τῇ γυναικὶ χαρίτων ἡ μέση ὄσα
τῶν ἀφρων, ἐμπάλιν ἐστραπιάσκει πρὸς τὸν χαρισάμενον, καὶ δε-
ξιοῦται: καὶ τὸ μὲν ἐπεστράφει πρὸς τῶν εὐ ποιηκότα, τὴν σύμ-
βολον ὑπηρεσίας. τὸ δὲ δεξιοῦσθαι, τὸ πάλιν ἀρχὴν αὐτὴν ποιεῖ-
σθαι τὸ ἀντιμεριμνῆναι. id est, iccirco media triū Gratia-
rum, quæ in templo sunt posita, retro versa est in
eum, qui beneficium contulit, & dextram ei por-
rigit, benignæque eum accipit. Ac quod in eum,
qui benemeritus est, sit conuersa, signum est offi-
cij, atque obsequij: quod autem manu porrecta
eum accipiat, significat, eam non satis habere gra-
tiam referre, sed etiam nouum beneficij conferen-
di initium facere.

C ET PARVUM COM. SINE TE IUV.] sig-
nificat, iuuenes sine rebus Veneris, & amatorijs
seu eriores ac tristiores esse, quàm ætatem deceat.
est autem Iuuentas, iuuentæ Dea, Iouis & Iunonis
filia, quam læuem, id est, imberbem appellat Od.
11. lib. 2. *fugit retrò Lenis Iuuentas.* De ea M. Tull.
lib. 1. de natura deorum sic scribit: *At poëta qui-
dem nectar, ambrosiam, epulas comparant, & aut
Iuuentatem, aut Ganymedem pocula ministrantem,
& Tuscul. lib. 1. non enim ambrosia Deos, aut ne-
ctare, aut Iuuentate pocula ministrante letari ar-
bitror.* Appellatur autem hæc à Græcis Hebe, id est,
pubertas: quam Homer. Herculis vxorem facit.

Ode 31.

Senon diuitias: sed tranquillam, hilaramq;
vitam ab Apolline poscere.

QUID dedicatum poscit Apollinem
Vates? quid orat, de patera nouum
Fundens liquorem? non opimæ
Sardinia segetes feraceis:

D Non æstiosa grata Calabria
Armenta: non aurū, aut ebur Indicum:
Non rura, quæ Liris quieta
Mordet aqua, taciturnus amnis
Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna vitem: diues & aureis
Mercator exsiccat culullis
Vina Syra reparata merce,
Diis carus ipsis: quippe ter, & quater
Anno reuisens æquor Atlanticum
Impune. me pascunt oliuæ:
Me cichoræa, leuésque malua.
Frui paratis & valido mihi
Latoë dones, & precor, integra
Cum mente: nec turpem senectam
Degere, nec cithara carentem.

E QUID DEDIC. POSC. APOLL.] Apolli-
nem, cui templum excitauit, dedicauitque Cæsar
Augustus in palatio, vt scribit Sueton. eodémque
loco bibliothecam libris omnibus instructam.
Horat. epist. ad Iul. Flor. lib. 1. *& tangere vitet
Scripta, palatinus quacunq; recepit Apollo.* & lib. 2.
ad August. *si munus Apolline dignū Vis cōplere libris.*

DE PATERA NOV. FVND. LIQV.] vini
primitias libans & offerens Diis immortalibus.
sic Od. 5. lib. 4. *te prosequitur mero Defuso pateris.*

NON OP. SARDINIA SEGETES FERA-
CEIS:] sic habent libri veteres Donati, Faëni,
Vrf. Tornes. duo Vatic. non admodum dissimile
est illud, quod optat Pindarus εἰδ. n. Νεμ. Alij (in-
quit) aurum optant, alij possessiones, fundos, &
prædia: mihi autem detur, posteaquàm meis ciui-
bus placuerim, res laudabileis laudibus affecerim,
iniustas & improbas, vituperarim, ossa terræ man-
dare. Verba Græca petat ex Pindaro, qui vult,
nos locum indicauimus.

F OPIMÆ] pinguis & vberis, sed tamen insalu-
bris, & pestilentis. M. Tull. epist. lib. 7. ad Fad.
Gallum. *Id ego in lucris pono non ferre, hominem pe-
stilentiorempatria sua.* Idem ad Q. Frat. lib. 2. *Cura
mi frater, vt valeas, & quamquam est hiems, tamen
Sardiniam esse cogites.* Opimum Varro, & Festus ap
Ope deducunt Saturni vxore, quod ipse agrorum
cultor habetur, à satū nominatus, tenentque fal-
cem effingitur: quod est insigne agricolæ. Vnde
spolia quoque, quæ dux populi Rom. duci hosti-
um detrahit, opima dicuntur. Hæc Festus. sic
suprà idem Horatius *Larissam opimam* dixit.

SEGETES FERACEIS] agros fertileis. seges
ea pars agri, quæ arata & consita est. Horatius
translatè posuit epist. 7. lib. 1. *Hæc seges ingratos
tulit & feret omnibus annis.*

ÆSTIOSÆ] solis ardore torrida. sic suprà
Od. 22. *Syrteis æstiosas* appellat.

EBUR INDICVM] Virg. Georg. lib. 1. *India
h ij mittit*

A *mittit ebur*. sed cui sunt inauditi elephantum Indici?

L I R I S.] Campaniæ fluvius. mendosè autem scribitur per y in quib. cod. de quo plura ad illum locum, & innantem Maricæ littoribus ten. *Lirim.* Od. 17. lib. 3.

M O R D E T] alluit. tralatio est. *Lambit.* sup. Od. 22. alia tralatione. sic *Lucret.* lib. 5. *Et ripas radentia flumina rodunt.* & *Virgil.* lib. 8. *En. ego sum, pleno quem flumine cernis Stringentem ripas Et pingua culta secantem.*

P R E M A N T] amputent presso pollice, vel vuas cultello abscissas in torculari calcant, & premant. sic ferè *Virgil.* 1. *Georgic.* dixit falce umbras premere. *Et ruris opaci Falce premeas umbras.*

C A L E N A F A L C E.] cultello falcis instar incuruo. Calena autem à Calibus. ut sup. Od. 20. *Vinum Calenum.* falce autem Calena, qua vitem premant domini, vinum Calenum vult significari, ut Od. 20. per vuam prælo domitam Caleno vinum Calenum. sic *Propert.* *Vinâq. fundantur prælis elisa Falernis.* Idem *Horat.* per amphoram *Læstrygoniam* vinum Formianum vult intelligi Od. 16. lib. 3. *Nec Læstrygonia Bacchus in æphora Languescit mihi.* quæ sunt observata à Passeratio.

E X S I C C E T] exhauriat, ebibat. hypallage. dicimus enim exsiccare culillos, & pocula. ut *Sat.* 6. lib. 2. *Siccat inaequaleis calices conuina tribulis.* *Q.* *Cicero* ad *Tiron.* lib. 16. epist. *lagenas etiam inaneis obsignabat, ne dicerentur inanes aliqua fuisse, quæ furtim essent exsiccate.* *Priscianus* lib. 2. scribit, ex, ante *C. P. Q. S.* manere integrum: verum tamen, ne offendantur aures, S. elidi. quod si verum est, scribendū *exiccet.* ego tamen *exsiccet* scribendum censeo: & cur censeam, causam afferre possum.

C V L V L L I S] poculis, calicibus. epist. ad *Pis.* *Reges dicuntur multis urgere culullis, Et torquere mero, &c.* sed cululli erant initio fictiles, & in sacrificiis tantum utiles, ut vult *Acron.* Alij volunt culullos, à culleis dictos per diminutionem: neq. tamen pocula, quibus in conuiuiis uterentur, fuisse negant.

V I N A S Y R A R E P A R A T A] *Franc.* *Duarenius*, iurisconsultus clarissimus, qui nuper morte immatura nobis ereptus est, lib. 1. anniuers. disputation. hunc locum sic explicat: *vina quæ sint emta nummis ex venditione Syre mercis refectis:* idq. confirmat testimonio veterum iurisconsultorum: apud quos *parare* pro *emendi* verbo in vsu est. sic & *M. Tullius* usurpat cum alibi, tum in orat. pro *Flacco.* *Sitam te Crassi agri delectabant, hic alicubi in Crustumio, aut in Capenati parauisses,* & *Horat.* *Saty.* 3. lib. 2. *seruôs ve tuos, quos are pararis.* quemadmodum autem redimere pro eo, quod est emere, ponere solemus: ita & reparare, pro parandi verbo ab *Horatio* usurpatum est: vel reparata dictum est pro, permutata: quod idem valet ut supra docuimus. aliter usurpauit *Ode* 37. huius lib. ibi, *nec latenteis Classe ita reparauit oras,* ut suo loco dicemus.

D I I S C A R V S I P S I S] argumentum est à consequentibus. ter, & quater in anno mare Atlanticum saluus nauigat: ergo *Diis* carus est. fieri enim

non potest, ut quisquam tam secunda nauigatione utatur sine *Deorum* immortalium beneficio ac benignitate: quemadmodum neque cuiquam res aduersæ sine eorundem ira, aut certè voluntate accidunt. quod ita esse *Theognis* ostendit. *Οὐδὲ γὰρ αἰσχροπῶν ἔτ' ὀλβίος, ἔτι πενιχρὸς, οὔτε κακὸς νόσφιν δαίμωνος, ἔτ' ἀγαθός.* id est, Nullus mortalis neque diues, neq. pauper. neq. malus, neq. bonus sine deo est.

I M P V N E] sine vlla iactura, sine naufragio sup. Od. 17. *Impune tutum per nemus arbutos Quærunt latenteis, &c.*

M E P A S C. O L I V A.] sic *Odexi.* epod. *Non attagen Ionicus incundior, Quam lecta de pinguiissimis Oliuaramis arborum.*

C I C H O R E A] *cichoræa* est numeri multitudinis *κίχρη* à singulari *κίχρη*. e, autem ex diphth. ei longum est. vide *Prisc.* lib. 2.

L E V E S] quæ ventrem grauem leuant: non ut quidam, inemptæ, aut contemtæ: quamquam iudicet lector.

M A L V A.] sic Od. 2. epod. *aut grani Malua salubres corpori.*

F R V I P A R A T I S] semper *Horat.* vsu bonorum partorum commendat: quod pluribus verbis alibi ostendemus.

V A L I D O] omnium enim rerum humanarum optimum est valere, proximum pulchritudo, tertium vires corporis, quartum diuitiæ. Vulgarissimus est apud Græcos hic senarius *ἐκ ἐσθ' ὑγίειας κρείττον' ἔδεν ἐν βίῳ.* id est, Bona valetudine nihil est in vita melius.

L A T O E] ὁ *Apollo*, da mihi, ut possim firmus & validus bonis quæsitis & partis frui. *Latoum* dixit à Græco *λητώος.*

I N T E G R A C V M M E N T E] humanitatem ex homine exuit, homoque esse desiit, tamen si hominis figuram, & speciem gerat, qui sanæ mentis non est. Nam neque homo quicquam in seipsum mente melius habet, & unusquisque nostrum mens est, ut docet *Aristoteles* in libris de moribus ad *Nicomachum.* *Theognis* autem nihil in nobis esse mente melius, nihil contra amentia grauius, aut molestius, ita declarat. *Γνώμης δ' ἔδεν ἀμεινον ἀνὴρ ἔχει ἐν γὰρ ἑαυτῷ, οὐδ' ἀγνωμοσύνης Κύρ' ἀνιπρότερον.* legendum autem, *Et precor integra, non, at precor.*

T V R P E M] inertem, vel inhonoratam, atque ingloriam.

Ode 32.

Barbiton, siue testudinem suam commendat.

*P*oscimus, si quid vacui sub umbra
Lusimus tecum, quod & hunc in annu
Viuat, & plureis: age, dic *Latinum*
Barbite carmen,

Lesbio primum modulate ciui:
Qui ferox bello, tamen inter arma,

Sine

A Siue iactatam religarat vdo

Littore nauim:

Liberum, & musas, Venerémque, & illi

Semper hærentem puerum canebat:

Et Lycum nigris oculis, nigróque

Crine decorum.

O decus Phæbi, & dapibus supremi

Grata testudo Iouis, ô laborum

Dulce lenimen, mihi cumque salue

Rite vocanti.

POSCIMVS] non est dissimulandum in omnibus ferè libris manuscr. reperiri, *Poscimur*.

VACVI] otiosi, feriat, *χορδοίτες*.

LVSIMVS] id est, cecinimus, vel (vt Seruius) ad illum Virgilij versum, Tityro, *Ludere quæ vellem calamo permisit agresti* scripsimus: quod mihi minus placet.

LATINVM] cuius ego sum auctor, & princeps.

B LESSIO PRIMVM MODVLATE] id est, qui primùm modulatis, & distinctis sonis temperatus es ab Alcæo. vel quod primùm Alcæus vsus est. sup. Od. 26. *Hunc Lesbio sacrare plectro Teque tuasque decet sorores.* & Od. 6. lib. 4. *Lesbium seruate pedem, meique Pollicis ictum.* vocem *modulate* ita accipio, vt sit participium *παμπικόν*. cuius contrari. immodulatus. de arte poet. *Non quinis videt immodulata poemata index.* vel sic: *modulate*, id est, qui Alcæo obsecutus, & gratificatus, cantus modulatos edidisti: qui ab Alcæo sumtus, vsurpatus, adhibitus es ad modulandos & canendos versus lyricos.

TAMEN INTER ARMA] omisit alterum, siue, vt sup. Od. 3. *tollere, seu ponere vult freta.* hoc modo. siue inter arma, id est, siue esset in castris, siue in aliquo portu constiterat à longa, & difficili nauigatione conuiuiscens. Constat autem Alcæum virum militarem, & bellicosum fuisse. Gessit enim bellum cum Atheniensibus, & maxime cum tyrannis. nam Pittacum tyrannum Mitylenis expulit. Od. 12. lib. 2. *Vtrumque sacro digna silentio Mirantur umbra dicere, sed magis Pugnæ, & exactos tyrannos, &c.*

RELIGARAT.] apto & vsitato verbo vsus est. sic Saty. 5. lib. 1. *ac misse pastum retinacula mule, Nauta piger saxo religat.* & Cat. in nupt. Pelei. & Thet. *Perfidus in Cretam religasset nauita funem.* dissimile est illud sup. Od. 5. *Cui flauam religas comam.* Iam quod ait Horatius hoc loco Alcæum virum militarem interdum res amatorias cecinisse, id testatur Cicero lib. 4. Tusc. his verbis, *Fortis vir in sua rep. cognitus, quæ de iuuenum amore scripsit Alcæus?*

ET ILLI SEMP. HÆR.] Cupidinem. Neque ab hoc loco aliena, neque fortasse omnibus nota illa est fabula apud Platonem in symposio, qua nouam rationem affert, cur Veneri semper adhæreat Cupido. Scribit igitur Plato, nata Veneri Iouem natalitia Diis præbuisse, atque in eo

conuiuio cum ceteros Deos, tum Porum Metidis filium interfuisse: Illum autem largius æquo potum, nectaréque ebrium, in Iouis hortos introiuisse, ibiq; obdormiuisse: Peniam verò (paupertatem Latini dicunt) quæ ad illud conuiuium medicandi gratia venerat insidias Poro egestate coactâ struxisse, & propter illum cubuisse, vt ab eo (si modò id consequi posset) grauida facta filium pareret: illam igitur à Poro compressam esse, atq; ex eo concubitu grauidam factam, Cupidinem peperisse: Indecuenisse, vt Cupido Venerem potius, quàm matrem, sequatur, illique ministret. Iam cum omnes ferè Cupidinem Veneris filium faciant, Sappho ab aliis dissidens è cælo & terra natum fingit, vt scribit Interpr. Apollon. in lib. 3. Argon.

ET LYC. NIGR. OC. NIGRÓQUE] nigros oculos laudabant veteres illi in pueris, & puellis. Catull. in Acmen. *Salue nec minimopuella naso, Nec bello pede, nec nigris ocellis.* & Horat. epist. ad Pisones, *Spectandum nigris oculis, nigróq; capillo.* Anacreon taleis suo Bathyllo oculos, & capillos depingi iubet. *Λιπαράς κόμης ποίησον Τὰ μὲν ἔνδοθεν μελαίνας, Τὰ δ' ἐς ἄκρον ἡλιώσας.* deinde paucis versibus interpositis, *Μέλαι ἡμῖνα γερρόνιστο Κεκερασμένον χαλῶν;* talem & suæ puellæ comam esse vult. *Γράφε τὴν ἐμὴν ἐπαύρα, Γράφε μοι τρίχας τὸ πρῶτον Ἀπαλὰς πὲ καὶ μελαίνας.* id est, *Mihi pinge meam puellam, Primùm comas tenellas, Nigrasq; pingepictor.* Itaq; quibus natura nigri non erant oculi, siue fæminis, siue maribus, fæminarum similibus, ij fuligine supercilia denigrabant. Arnob. lib. 2. aduers. Gentis: *Læminas pertunderent aurium, imminuerent fronteis limbis, fuligine oculos obrumbrarent, nec in formis erubescerent masculorum calamistris vibrare casariem.* Homer. *ἐλίκωπας* Græcos appellat, id est, *μελανοφθαλμους*, seu nigris oculis, quamuis sciam etiam aliter accipi.

ET DAPIBUS SVPR. GR. TEST.] Itaq; apud Hom. *ἰλ. α.* Apollo cithara canit, cui Muxæ voce respondent. *Δαίτωρ, ὃ δέ τι θυμὸς ἐδένετο δαίτης ἐίσης, Οὐ μὲν φόρμιγγος περικαλλέος, ἣν ἔχ' Ἀπόλλων Μουσάων θ' αἰ δαίδον ἀμειβομένα ὀπίκαλῃ.* id est, *Epulabantur, neq; quicquam eis deerat, quod comessere vellent: neque cithara, quam tenebat Apollo: neq; Muxæ, quæ ei vicissim voce respondebant.*

DVLCE LEN. MIHI CVMQ.] cumque, & quandoque idem valent. quandoque autem apud hunc poetam sæpe pro quodcumque ponitur, vt alibi dicemus. vno nunc exemplo contentus ero. Od. 1. lib. 4. *Et quandoque potentior Largis muneribus riserit amuli: Albanos prope, te, lacus, Ponet Marmoream.* sic igitur hunc locum explicat Porph. ô barbite, mearum curarum, ac molestiarum lenimen mihi suaue, ac iucundum, quotiescumque te euoco, salue. alij salue mihi. &c. ego cumque, puto accipiendum pro quouis tempore. hoc modo: salue dulce lenimen mihi quouis tempore te vocanti.

AD ALBIVM TIBVLLum.

Ode 33.

h iij Nedo-

A Ne doleat sibi riualem iuniorem à
Glycera anteponi.

ALB I ne doleas plus nimio memor
Immitis Glycera, neu miserabileis
Decantes elegos, cur tibi iunior
Læsa præniteat fide:
Insignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor: Cyrus in asperam
Declinat Pholoën. sed prius Appulis
Iungentur caprea lupis,
Quam turpi Pholoë peccet adultero.
Sic visum Veneri: cui placet impares
Formas, atque animos sub iuga ænea
Sæuō mittere cum ioco.
Ipsam me melior cum peteret Venus:
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Adriæ
Curuantis Calabros sinus.

ALBI NE DOLEAS] Albi ne fortè doleas,
&c. hoc tescire volo, Insignem tenui, &c. hæc a-
scripsi, ne quis putet, ne hic esse prohibētis particu-
lam. nam hic valet, ne fortè, vel vt ne: vt Ode 4.
lib. 4. Ne fortè credas, &c.

PLUS NIMIO MEMOR IMM.] plus nimio,
id est, plus multo. idem epist. 10. lib. 1. Quam
res plus nimio delectauere secunda, &c. sic Lucret.
lib. 5. Nec nimio solis maior rota, nec minor ardor.
Idem ibid. Nec nimio tū plus, quam nūc, mortalia se-
cla Dulcia linquebant labentis lumina vite. Anton.
ad Ciceron. lib. 10. epist. ad Attic. Sed quia te ni-
mio plus diligo, non possum dissimulare, &c. Plautus
Bacchid. Vixisse nimio satius est, quam viuere. Idem
ibid. Nimio es tu ad istas res discipul' docilior. Quam
adilla, que te docui, ubi operam perdidisti.

CUR TIBI] ne supra modum doleas, quod
tibi riuale iunior anteponatur (hæc enim verbi,
præniteat, vis est) seu, quod pluris fiat à Glycera,
quam tu: id est, quod ei carior sit, & gratior: Insi-
gnem tenui fronte, &c. sic supra verbo simplici
usus est, Od. 5. miseri, quibus intentata nites: id est,
grata es, places, cur, autem eleganter positum pro,
eod quod, vt epist. ad Celsum Albinoua. lib. 1. Fidis
offendar medicis, irascar amicis, Cur me funesto pro-
perent arcere veterno? & ita ferè semper loquitur
Horat. paullo aliter M. Tull. vt Verr. de iure di-
cundo. tamen digna causa esset, cur inimicitias homi-
nis improbissimi susciperem. cuius rei plura exem-
pla legito ad illum locum, Cur me funesto, &c.

INSIGNEM TENVI FRONTE LYCORI-
D A.] ostendit, quam misera sit amantium condi-
cio, qui rarò admodum pari voluntate, mutuòque
amore inter se respondent. Lycoris (inquit) Cyri
amore incenditur: Cyrus à Lycoride abhorret, in
Pholoën, à se alienam, ppenfior, quæ eod tibi dico,

ne forte doleas. &c. Nam hæc pendet & apta sūt ex D
superiorib' vt diximus. hæc animorū & voluntatū
in amantibus dissensionem ac discordiam pulcher-
rimè describit Lodoicus Ariostus, poëta Italus,
versibus Italico sermone scriptis: quos, quia in his
cōmentariis alium sermonē, quā, quo olim La-
tini utebantur, inculcare, indecorum esse puto,
verti hoc modo: Improbe amor, puer iniustissime:
cur ita raro Nostra à te efficitur voti sententia com-
pos? Cur ita delectat te, perfide, corda duorum Cernere
dissidiis inter se infesta superbis? Arces me à liquidisq,
vadis, & gurgite tuto. Pertrahis in rapidòque amneis.
cacàsque lacunas. Que me vltro petis, hinc reuocas,
aliòque retorques: Que fugit, huius me tabescere
cogis amore. Ad eandem sententiam pertinent hī
Moschi versus, Ηρα Πάν Αχώς τὰς γάμον, ἥρα δ' Αχώς
Σκίρτηται σάτυρος. σάτυρος δ' ἐπιμαίνο Λύδα. Ως Αχώς
Πάνα, πόντι σάτυρος φλέγεν Αχώς. Καὶ Λύδα σάτυρον. ἔρω
δ' ἐμὸν χερ' ἀποσβῆ. id est, Echonem ardebat vicinam
Pan, satyrum Echo Lasium, satyrum Lyde flagrabat
amore, Quantum Echo Panem, Pantantum Echo-
na coquebat: Tam Lyde satyrum. perdebat talio
amorem. Ταῦτα δ' ἐπὶ ἐπὶ σέθεν ἐμοὶ Φυλακὸς ὁ Οὐρανός,
ἀνὴρ πᾶν πεπαιδευμένος.

TENVI FRONTE] sicepist. 2. ad Mæcen.
lib. 1. reddes Forte latus, nigros angust a fronte capillos.
SED PRIUS APPVLIS] sic Ode 16. Epod.
Nonaque monstra iunxerit libidine Mirus amor,
iunet vt tigreis subsidere cervis. Adulteretur & co-
lumba miluio. significat autem, Cyrum numquam
Pholoapotenturum.

QUAM TURPI] quam Cyro amatori Pho-
loë gratificetur, & morem gerat. sic infra amato-
rem, adulterum appellat, Ode 36. nec Damalis
nouo Diuelleretur adultero. sic Catull. ad Furium &
Aurel. Cum suis viuat, valeatque mæchis. & Plaut.
in Mil. glor. herus meus ita magnus mæchus est mu-
lierum, vt neminem fuisse, neque futurum credo. tur-
pem autem accipe, non quod reuera sit turpis, sed
quod citalis videatur: vel refer ad animi turpitu-
dinem.

SIC VISVM VENERI] sic loquebantur ve-
teres in rebus parum secundis, & calibus aduersis:
Virg. lib. 3. Postquam res Asia, Priamig, euertere
gentem Immeritam visum superis. Idem 2. Diis ali-
ter visum. Idem ibid. Si nihil ex tanta superis placet
vrbe relinqui. Homer. il. β. οὐτω πρὸς δὲ μέλλει ὑπέρμε-
ναι φίλον εἶναι. qui versus iteratur & il. ια. & alibi.
Idem il. v. ἀλλὰ ποῦ οὐτω μέλλει δὲ φίλον εἶναι ὑπέρμεναι
κρονίονι. Et Plautus Amphitr. Ita diis est placitum,
voluptati vt mæror comes consequatur.

CVI PLACET IMP. FORMAS, ATQVE] sine dubio ex formarum, aut animorum dissimi-
litudine nascitur amoris inæqualitas, atque adeo
alienatio ac dissensio. cum vel deformis formo-
sam, vel senex puellam, vel quis alius ingenio &
moribus disparem amat. Quoniam autem non
sæpe contingit, vt pares ætates, formæ, naturæ,
mores, ingenia copulentur inter se, & ad amandū
fese applicent: iccirco quamplurimi existunt in
amore naufragi, & calamitosi, & vt Græci appel-
lant, δυσίωτες: pauci admodum, quibus omnia
ex animi sententia procedant.

A SVB IVGA AENEAE] sub coniunctionem in-
æqualem, ac disparem, duramque seruitutem. Est
enim durissimum seruitutis gen^{us} eam amare, quæ
aspernetur amantem. *æneae* autem scriptum repe-
ri in cod. Donati & Faëni sine aspirationis nota
in secunda syllaba: quam scripturam secutus sum.
nam & Aulus Gell. lib. 2. cap. 4. testatur nomen
æneae in libro mirandæ vetustatis 2. *Æneid*, scrip-
tum fuisse sine aspiratione. Idem tamen ascribit
aspirationis notam postea esse appositam.

SÆVO] χαλεπῶ, difficili, immiti, vt suprà Ode
19. *Mater sana Cupidinum*. hæc enim vis est nomi-
nis, sævus. sic & Ode 29. lib. 3. *Fortuna sano leta*
negotio. & epist. ad Iul. Florum lib. 2. *ne mea sanus*
Iurgares, ad te quod epistola nulla veniret. & Saty. 2.
lib. 2. *hic neque seruis Albuci senis exemplo, dum*
munia didit, Sævus erit. sup. Od. 12. *Sana pauper-*
tas. infrà Ode 35. *sana necessitas*. epist. ad Lolli-
um lib. 1. *Vt puerum credas sano dictata magistro*
Reddere. Lucretius lib. 3. *sanas tolerare procellas*.
Terentius Phorm. *Conclusam hic habeo uxorem sa-*
nam. Ex quo sæuitia, asperitas quædam, & iracun-
dia, χαλεπότης. Ode 12. lib. 2. *dum fragrantia detor-*
quet ad Oscula Cervicem, aut facili sæuitia negat.
B Virgil. *Æneid*. 1. *sæuimq; ambobus Achillem*. &
2. *hic sæuus tendebat Achilles*. & verbum sæuire
χαλεπαίνω. Saty. 2. *Sæuiat, atque novos moueat for-*
tuna tumultus, &c. & Ode. 3. lib. 3. *Dum longus in*
ter sæuiat Ilium, Romamque pontus. Plautus *Epidi-*
co: sed memento, si quid sæuiunt senes, suppetias mihi
cū sorore ferre. Virg. *Æn*. 6. *ne sæui magna sacerdos*.

Ioco] Iocum, Deum hoc loco accipio. vt su-
prà Ode 2. *Quam Iocus circumuolat, & Cupido*: vt
sit, cui Veneri, vnà cum sæuo Cupidine, placet im-
pares & discordeis formas inter se iungere. Sed
Passeratius mauult iocum hic poni pro re ludicra
& oblectamento Veneris: vt Od. 2. huius libri,
bellum Martis ludum appellauit: *Heu nimis longo*
satiate ludo. similia sunt illa: Od. 29. lib. 3. *Fortu-*
na sano leta negotio, Ludum insolentem ludere perti-
nax. & Ode 1. lib. 2. *Ludumque fortuna*, &c. &
Od. 28. huius lib. *Dant alios furia sano spectacula*
Marti, &c.

C IPSVM ME MELIOR] cū ego ipse ab ele-
gantiorē & commodiorē puella vltro expeterer,
Myrtalæ tamen difficili, sæuæ, iracundæ, à me a-
lienæ seruiebam: quæ mihi seruitus erat iucunda.

GRATA DETINVIT COMP. MYRT.]
id est, grata seruitute. duo inter se coniunxit pro-
pmodum repugnantia. nam vix credibile est cui-
quam seruitutem & compedes esse gratas. Et ta-
men hoc in amore euenit, quale est illud γλυκύπι-
κρον. Ita autem gratæ sunt amantibus compedes,
vt seruis dulcis est seruitus sub eo domino, vnde
aliquid emolumentum sperant. Nam vt hi emolu-
menti spe capti dominorum sæuitiam perferunt:
sic illi dominarum suarum amore irretiti, vnde si-
bi incredibileis voluptates promittunt, earum a-
speritatem æquo animo ferunt. hic igitur nomen
compedis seruitutem significat: epithetum autem
grata ei adiunctum declarat, amanteis libenter, &
iucunde puellis ijs, quarum amore deuincti sunt,
seruire, quantumuis difficiles sint, atque illibera-

les. sic Oda 11. lib. 4. *tenetque grata Compede vin-*
ctum. Verbis proprijs amantium seruitutem, &
puellarum dominationem demonstrauit Oda 8.
lib. 2. *Adde quod pubes tibi crescit omnis: Seruitus*
crescit noua, nec priores Impia tectum domina relin-
quunt Sape minati. alia translatione dixit epist. ad
Iul. Flor. lib. 1. *Thracæne vos, Ebrusque nivali Cō-*
pede vinctus, &c.

ACRIOR] iracundior, vt Ode 9. lib. 3. *Im-*
probo iracundior Adria. ὑπερβολή.

CVRVANTIS CALAB. SINVS] id est, sese
in Calabriam insinuantis.

Ode 34.

Pœnitere se, quod, dum Epicuræam disciplinam
sectaretur, parum studiose Deos coluerit.

P Arcus Deorum cultor, & infrequens,
Insanientis dum sapientiæ
Consultus erro, nunc retrorsum
Vela dare, atque iterare cursus
Cogor relictos. namque Diespiter
Igni corusco nubila diuidens,
Plerumque per purum tonanteis
Egit equos, volucrémque currum:
Quo bruta tellus, & vaga flumina,
Quo Styx, & inuisi horrida Tanari
Sedes, Atlanteusque finis
Concutitur. valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat Deus,
Obscura promens. hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit: hic posuisse gaudet.

PARCVS DEORVM] Dicit se, qui antea non
satis piè, neque religiose deos immortalis colue-
rit, Cyrenaicæ & Epicurææ sectæ præceptis ac de-
cretis imbutus, sententiam, consiliūque nunc
necessariò mutare, Deorum metu non inani per-
territum.

INSAN. DVM SAP.] consultus sapientiæ sic di-
ctum, vt dicimus, iuriconsultus. *Sapientiam* au-
tem *insanientem* intelligit Epicuræam, aut Cyre-
naicam, quæ præter cetera, docet contemnere o-
mnis religiones. venustè autem *insanientem sa-*
pientiam dixit Græcorum exemplo: apud quos cre-
brum est hoc genus loquendi. Eurip. in *Hecuba*,
νύμφην ἀνυμφον, παρθένον τ' ἀπαρθένον. Sopho. in *Aiace*:
ἐχθρῶν ἀδωρα δῶρα. Oppianus ἀλευτ. δῶρα δὺς δῶρα.
Iterum Sophocl. γάμοι ἀγάμοι. Idem in *Electra*: μή-
τηρ ἀμήτωρ. Aristoph. βίος ἀβίωτος. & Hom. ὀδυσα. σ.
ἢ τὰ χαῖρος αἶρος ἐπίσσειτον χακὸν ἔχει. & ὀδυσα. ψ. μήτηρ
δύσμητηρ. & illud: ἀχαῖς ἀβραδύπης, ἀχαῖς χαῖς.

h iiij quæ

A quæ cum alij Latini scriptores, tum Horatius non-
ster multis locis est imitatus. M. Tullius Philippi-
ca. 1. *ijdemque bustum in foro facerent, qui illam in-*
sepultam sepulturam effecerant. & vetus quidam
poeta apud M. Tull. lib. 3. de orat. *Qua tempesta*
te Paris Helenam innuptis iunxit nuptijs. Catul. de
nuptijs Pelei, *funera nec funera.* (quo loco admo-
nitum lectorem velim, *nec funera*, vnum nomen
esse: qualia sunt illa necopinatio, & apud Iuriscōs.
res necmancipi, furtum necmanifestum.) Idem
in Lucullo *visus disciplina indocilis.* Ennius *artem*
inertem. Horat. Ode 12. lib. 2. *facili sentia.* (nam
suprà ostendimus, *scu*um idem valere, quod χα-
λεπὸν, id est, difficile.) his fere similia sunt illa, e-
pist. ad Bullat. *Sirena nos exercet inertia.* & epist.
ad Iccium *concordia discors.*

NUNC RETRORSUM VELA DARE, sic
Virg. lib. 3. *Certum est dare linteare retrò, &c.*

ATQUE ITERARE CVRS. COG. REL.]
Græcum verbum expressit *παλινδρομεῖν*, id est, re-
currere. De verbo *iterare* diximus ad Od. 7. est
autem ἀνδροπία, cum significet se cogi mutare cō-
silium. Cursum perspicuè hîc posuit pro nauiga-
tione, vt suprà annot. ad Od. 28.

B **DIESPITER]** Iupiter. Varro lib. 4. de lingua
Lat. *Diespiter, id est, Dies pater.* Dies pater, id est,
diei & lucis pater. Diōnem etiam *δία κεραυνόν*, id
est Iouem Fulmineum esse dicunt: quæ notio hu-
ic loco valde quadrat.

IGNI CORVSCO.] fulmine. sic M. Tull.
Tusc. 2. *Iace obsecro in me vim coruscum fulminis.* at
Virg. *Æn.* 2. *ensem coruscum* appellat.

PLERVMOVE PER PURVM] hoc negat
Lucret. lib. 6. fieri posse, his verbis, *Fulgura gigni*
er e crassis, aliæque putandū est Nubibus exstructis.
nam calo nulla sereno, Nec leuiter densis mittuntur nu-
bibus umquam. idem paullo pōst, *Denique cur nū-*
quam calo iacit undique puro Iupiter in terras fulmē,
sonitusque profundū? Sallust. tamen hist. de bell.
Catilinar. narrat M. Herennium die sereno ful-
mine ictum esse. Sed in his intelligendum est to-
nitrua & fulmina naturalia, calo nubilo, & nubi-
bus alte exstructis fieri: prodigiosa autem & diui-
na puro, & sereno. Itaque videtur hîc Horatius
(vt rectè iudicabat Germanus Valens) significare,
talia fulmina, qualia hîc describit, malum sibi mi-
nari, nisi resipiscat: eadēque valere, ad se & cete-
ros homines ab impietate deterrendos. Nam to-
nitrua & fulmina diuina, qualia sunt ea, quæ calo
puro fiunt, tristia, & mala portendunt homini-
bus. Ex ea opinione sunt illa Virg. Georg. 1. *Non*
alias calo ceciderunt plura sereno Fulgura, nec dirito-
ties arsere cometa. Idem lib. 8. *Æn.* *Iterum atque i-*
terum fragor intonat ingens, Arma inter nubem cali
regione serena Per sudum rutilare vident, & pulsa to-
nare. Idem lib. 9. *Æneid.* *Andiit & calo genitor de*
parte serena Intonnit lauum. Homer. *ὀδυσε. υ. ἢ μ-*
χαλ' ἐβρόντησας ἀπ' ἑρανεῖ ἀστερόεντος. Οὐδέ ποτε νέφος ἐστὶ, τί-
ρας νυ πῶ τοδὲ φαίσεις. id est, ὦ Iupiter, profecto gra-
uiter e calo tonuisti: neque tamen vsquam nubes
est: ostentum igitur aliquod tuum nobis præbes.
M. Tull. *Aut cūm terribili percussus fulmine ciuis*
Luce serenanti vitæ lumina liquit.

C **PER PURVM]** calo sereno. sic Virgilius Ge-
org. 2. *& dum se letus ad auras Palmes agit laxis per*
purum immixtus habenis. di autē πῶς dicunt Græci.
TON. EGIT EQ. VOLVCR.] tonuit. sed
poetarum more locutus est, vt suprà Ode 12. *Tu*
grani curru quaties Olympum.
QVO BRUTA TELLVS] sic infrà Ode 4.
lib. 3. tellurem inertem appellat: vtumq; 3, quia
hoc elementum omnium grauissimum, atque (vt
ita dicam) immobilissimum est. *Nam brutum* (in-
quit Festus) *antiqui grauem appellabant.* Nonius
autem *Brutum* dicitur hebes atque obtusum. Serui-
us tamen *brutam* videtur interpretari immobi-
lem. Ille enim ad illum Virgilij locum 10. *Æneid.*
Et tremefacta solo Tellus, &c. notat hæc quæ se-
quuntur, loquente Ioue stupor elementorum ostendi-
tur per naturæ mutationem. *Nam quicquid in eter-*
no motu est, quicquid: & contra terra mota est, quæ
semper immobilis est. vnde Horat. *Quo bruta tel-*
lus, &c.
STYX] Cū multa scribat Pausanias in Arca-
dicis de Styge, tūm hæc quoq; tradit, Homerum
Stygis nomen in suam poësin coniecisse respicien-
tem ad eam aquam, quæ e Styge, fluuio Arcadico
manat. Nam in iure iurando Iunonis (inquit)
fecit eam ita loquentem, *Ἰστω γὰρ τὸ δὲ γὰρ καὶ ἑρανος εὐ-*
ρύς ἐστι, καὶ τὸ κατισθόμενον εὐρύς ὕδωρ. Paulo pōst i-
dem Pausanias, *Τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τοῦ κρυμνῆος πο-*
*τῆος Νάνακριν ποταμὸν ἐμπέμπει μὲν παρὰ τὸν εἰς πέτραν ὑψηλὴν διεξέ-
χον δὲ διὰ τῆς πέτρας εἰς τὴν Κραδίην ποταμὸν κατὰ πρῶτον. θάνατον δὲ*
τὸ ὕδωρ φέρεται τὸ καὶ ἀνθρώπων καὶ ἀλλῶ (ὡς πάντῃ). Διγέται
δὲ ὅππῃ γένοιτο πᾶσι ὀλεθρὸς ἀπ' αὐτοῦ καὶ αἰετῶν, αἱ τὸ ὕδατος ἐ-
πιον παρὰ τὸν. id est, aqua autem, quæ e faxo praru-
pto ad Nonacrin manat, incidit primum quidem
in rupem excelsum: deinde posteaquam per ru-
pem illam dimanauit, & inde exijt, in Crathin flu-
uium delabatur. Mortem autem hæc aqua & ho-
mini, & alij cuius animanti affert. Atque etiam a-
iunt, capras quondam omneis, quæ ex hac aqua
bibissent, interiisse. Sequitur deinceps apud Pau-
saniam, Fueritne hoc veneni genere eneetus A-
lexander magnus, pro comperto non habeo. memo-
ria: certè proditum esse scio. Hæc Pausan. Plu-
tarchus autem in Alexandro videtur non dubitare,
quin Alexander huius aquæ potu extinctus
sit. Iam quamobrem Dij per Stygiam paludem
iurent, consule Eustath. & Seruium, & Arnobi-
um.

TANARI.] Τάινρος (inquit interpres Pin-
darii) πόλις λακωνική, ἢ ἡ ἐπὶ πύλῃ εἰς ἄδην. id est, Tana-
rus vrbs est Laconica, in qua est ad inferos ianua.

alij dicunt esse promuntorium in Peloponneso,
vbi specus est, Acherusia ei, quæ in Ponto est, si-
milis.

VALET IMA SVMM. MVLT.] id est,
potest ea, quæ sunt humilia, & infima, summa ef-
ficere, & contrā. Atque hanc sententiam mutua-
tus esse videtur ab Hesiodo *ἔργ. καὶ ἡμέρ.* vt rectè
annotat M. Anton. Muretus: *Ῥέα μὲν γὰρ βριάει, Ῥέα*
δὲ βριάοντα χαλέπει, id est, facile humilem attollit,
seu potentem efficit: Sublatum autem & poten-
tem extenuat, ac deprimit. Huc pertinet illud *Æ-*
sopi

E **STYX]** Cū multa scribat Pausanias in Arca-
dicis de Styge, tūm hæc quoq; tradit, Homerum
Stygis nomen in suam poësin coniecisse respicien-
tem ad eam aquam, quæ e Styge, fluuio Arcadico
manat. Nam in iure iurando Iunonis (inquit)
fecit eam ita loquentem, *Ἰστω γὰρ τὸ δὲ γὰρ καὶ ἑρανος εὐ-*
ρύς ἐστι, καὶ τὸ κατισθόμενον εὐρύς ὕδωρ. Paulo pōst i-
dem Pausanias, *Τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τοῦ κρυμνῆος πο-*
*τῆος Νάνακριν ποταμὸν ἐμπέμπει μὲν παρὰ τὸν εἰς πέτραν ὑψηλὴν διεξέ-
χον δὲ διὰ τῆς πέτρας εἰς τὴν Κραδίην ποταμὸν κατὰ πρῶτον. θάνατον δὲ*
τὸ ὕδωρ φέρεται τὸ καὶ ἀνθρώπων καὶ ἀλλῶ (ὡς πάντῃ). Διγέται
δὲ ὅππῃ γένοιτο πᾶσι ὀλεθρὸς ἀπ' αὐτοῦ καὶ αἰετῶν, αἱ τὸ ὕδατος ἐ-
πιον παρὰ τὸν. id est, aqua autem, quæ e faxo praru-
pto ad Nonacrin manat, incidit primum quidem
in rupem excelsum: deinde posteaquam per ru-
pem illam dimanauit, & inde exijt, in Crathin flu-
uium delabatur. Mortem autem hæc aqua & ho-
mini, & alij cuius animanti affert. Atque etiam a-
iunt, capras quondam omneis, quæ ex hac aqua
bibissent, interiisse. Sequitur deinceps apud Pau-
saniam, Fueritne hoc veneni genere eneetus A-
lexander magnus, pro comperto non habeo. memo-
ria: certè proditum esse scio. Hæc Pausan. Plu-
tarchus autem in Alexandro videtur non dubitare,
quin Alexander huius aquæ potu extinctus
sit. Iam quamobrem Dij per Stygiam paludem
iurent, consule Eustath. & Seruium, & Arnobi-
um.

TANARI.] Τάινρος (inquit interpres Pin-
darii) πόλις λακωνική, ἢ ἡ ἐπὶ πύλῃ εἰς ἄδην. id est, Tana-
rus vrbs est Laconica, in qua est ad inferos ianua.

alij dicunt esse promuntorium in Peloponneso,
vbi specus est, Acherusia ei, quæ in Ponto est, si-
milis.
VALET IMA SVMM. MVLT.] id est,
potest ea, quæ sunt humilia, & infima, summa ef-
ficere, & contrā. Atque hanc sententiam mutua-
tus esse videtur ab Hesiodo *ἔργ. καὶ ἡμέρ.* vt rectè
annotat M. Anton. Muretus: *Ῥέα μὲν γὰρ βριάει, Ῥέα*
δὲ βριάοντα χαλέπει, id est, facile humilem attollit,
seu potentem efficit: Sublatum autem & poten-
tem extenuat, ac deprimit. Huc pertinet illud *Æ-*
sopi

A Iopi responsum, qui interrogatus, quid Iupiter faceret, τὰ μὲν ὑψηλὰ παπεινοί, (inquit) τὰ δὲ παπνοὶ ὑψηλὰ: id est, alta quidem humilia reddit, humilia autem attollit. Pindarus autem ἐιδ. η. Πυθ. docet, bona quæ appellantur, præsertim ea, quæ non sunt labore parata, non esse cuiusquam sapientiæ, aut consilio assignanda: sed deo, seu fortunæ. non enim esse in hominibus situm, ut sint opulenti ac beati: sed à fortuna facultates rei familiaris & copias suppeditari, ac præberi, quæ modò hunc attollat, ceterisque omnibus superiorem efficiat: modò illum deprimat, & in aliorum potestatem redigat. Sic Pindar. Τὰ δ' ἔκ' ἐπ' ἀνδράσι καί ται' δαίμων δὲ παρίσχει, ἄλλοτε δ' ἄλλον ὑπὲρ θεὸν βάλων μὲν, ἄλλον δ' ὑπὸ χειρὶν μέσσω καὶ παλαιῖναι. Eandem rem sic Xenophon libro 6. ἐκκλησιῶν. Καὶ ὁ θεὸς δ', ὡς ἔοικε πολλὰ κίς χεῖρε τὸς μὲν μικρὰς, μεγάλους ποιῶν, τὸς δὲ μεγάλους μικρὰς. id est, Deus autem, ut apparet, sæpenumero amat & paruos atque humileis magnos facere, atque attollere: & magnos atque excelsos, minuere, ac deprimere. & Salust. coniur. Catil. sed profectò Fortuna in omni re dominatur: ea res cunctas ex libidine magis, quam ex vero celebrat, obscuratque.

B INSIENEM ATTENUAT] obscurat, ita te-nuem reddit, ut fugiat aspectum. τὸν ἀριστερὴν ἀμαυροῖ, ἐπὶ φανὴ ἀφανίζει, ἢ ἀφανὴ ποιεῖ.

OBSCURA PROMENS] id est, ea, quæ non apparent, retegens, aperiens, in promptu, atque in oculis omnium ponens.

HINC AP. RAPAX, &c.] Hæc coherent cum superioribus, vñoque spiritu (ut ita dicam) continentur. Ab hoc (inquit) fortuna summas opes, & amplissimos honores aufert, in illum transfert. ita videtur Deum & Fortunam pro eodem ponere.

CUM STRID. AC.] His verbis puto significari subitam fortunæ commutationem: quæ vix intelligi potest sine magno sonitu ac fragore, potius, quam eorum, qui de superiore gradu in inferiorem deturbantur, clamores & lamentationes. stridor enim sonitum ac strepitum significat, non clamorem, quamquam si quis hoc malit, pugnare nolo, cum præsertim sic explicet Porphyrio.

Ode 35.

Ad Fortunam orans, ut seruet Cæsarem in Britannos ire meditantem.

O Diua, gratum quæ regis Antium,
Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
Quicumque Bithyna laceßit
Carpathium pelagus carina.

**Te Dacus asper, te profugi Scythæ,
Vrbesq; gentesq; & Latium ferox,
Regumq; matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni,**

Iniurioso ne pede proruas

Stantem columnam: neu populus fre-
quens

Ad arma cessanteis, ad arma

Concitet, imperiumq; frangat.

Te semper anteit sæua necessitas,

Clauos trabaleis, & cuneos manu

Gestans aëna: nec seuerus

Vncus abest, liquidumq; plumbum,

Te spes, & albo rara fides colit

Velata panno, nec comitem abnegat,

Vt cumque mutata potenteis

Veste domos inimica linquis.

At vulgus infidum, & meretrix retro

Periura cedit. diffugiunt cadis

Cum face siccatis amici,

Ferre iugum pariter dolosi.

Serues iturum Cæsarem in ultimos

Orbis Britannos, & iuuenum recens

Examen Eois timendum

Partibus, Oceanoque rubro.

Eheu: cicatricum, & sceleris pudet,

Fratrumque. quid nos dura refugimus

Ætas? quid intactum nefasti

Liquimus? unde manus iuuentus

Metu Deorum continuit? quibus

Pepercit aris? ô utinam noua

Incude defigas recusum in

Massagetæ, Arabasque ferrum.

O D I V A] M. Tull. lib. de natura Deor. 3. sub persona Cottæ ea, quæ à Balbo de dijs fuerant disputata, refellens, & contrà disserens, ijs Dijs reiectis, qui à vetere Græcia conficti sunt, diique habiti, ea quoque, quæ rerum vim habent, non Deorum, è numero, &, pene dicam, è concilio Deorum tollit, qualia sunt, mens, fides, spes, victoria, salus, concordia: Aut enim illa (inquit) in nobismet insunt ipsis, ut mens, ut spes, ut virtus, ut concordia: aut optanda nobis sunt, ut honos. ut salus, ut victoria: quarum rerum utilitatem video: etiam consecrata simulacra: Quare autem in his vis deorum insit, tum intelligam, cum cognovero: quo in genere maxime est fortuna numeranda, quæ nemo ab inconstan-

A *tia & temeritate se iungit: quæ digna certè non sunt Deo.* Pindarus autem Fortunam Iouis liberatoris filiam, & seruatricem urbium appellans, eius opera naueis in mari, in terra bellum, hominumque conuentus, & conciones gubernari dicit, atque ita duodecimum carmen Olymp. orditur. *Λίσσομαι πάϊ ζωὸς ἐλευθερίῳ, μὲρ εὐρυάδην ἀμφὶ πόλει σάτεραι πύχα: πῶ γὰρ εἰ πόντῳ κυβερνῶνται θοαὶ νᾶες, εἰ χέρσῳ τε λαίηροι πόλεμοι, καὶ χοροὶ βυλκηφόροι.* Non est porro dubium, quin fortunam in Deorum cœtu homines collocarint, ea, quorum causas ignorant, fortuito fieri, magnamque partem rerum humanarum nutu, & arbitrio fortunæ gubernari existimantes. Pausanias scribit in Messenicis, Bupalum quendam præstantem templorum ædificandorum, fingendorumque animalium artificem, primum Smyrnæis Fortunæ statuum fecisse, polum in capite sustinentem, & altera manu Amaltheæ cornu tenentem. Idem Achaicis admonet, Pindarum Fortunam unam à Parcis facere, eamque omnium forum potentissimam: qua in re se illi assentiri dicit. Paulan. verba sunt. *Εἴθ' μὲν οὖν Πινδάρῳ τὰτ' ἄλλα ποιεῖται τῇ ὁδῇ, καὶ μοιρῶν τε εἶναι μίαν τὴν τύχην, καὶ ὑπὲρ τὰς ἀδελφὰς πῖσιν.*

QUÆ REGIS ANTIUM] quemadmodum supra Od. 28. Neptunum Tarenti custodem dixit non aliam ob causam, quàm quod illi eam in urbe templum erat consecratum: sic & hoc loco Antium, ait à fortuna regi: proinde ac si diceret, fortunam Antio præesse, ac præsidere: hoc est, Antij coli, sacrificiisque sollennibus placari, ut urbis custodem. & ita sæpe M. Tull. loquitur. non longè abiero. pro lege Man. *testorque omnes Deos & eos maxime, qui huic loco, temploque president.* appellant autem Græci Deum, qui aliquo in loco præcipue colitur, & in quo maxime toti ciuitati præsidium est constitutum, *πολίχον.*

PRÆSENS VEL IMO, &c. id est, quæ potes etiam ex infimo gradu, & loco hominem ad summum extollere, & contrà è fastigio rerum humanarum, & maxima gloria, ad interitum, præcipitem agere. iam hoc gen^o, *præsens tollere*, tale est, qualia sunt illa, *pertinax ludere, durus componere versus, nobilis superare*, & cetera: de quibus dicemus Od. 8. lib. 4. iccirco autem præsens pro potente positum est, vel quod is, qui prestò est, maiorem vim habet, quàm qui abest: vel quod visitato loquendi more Deos præsentis appellam⁹, qui in nostris dubijs, ac difficilibus temporibus statim nobis auxilium ferunt, aut, qui à nobis coluntur, & oculis cernuntur, ut Sol, & Luna. M. Tull. Tuscul. 1. *& usque ad Oceanum Hercules, tantus, & tam præsens habetur Deus.* Terent. in Phorm. *non tu hunc habebas plane præsentem Deum?* Virgil. in Tityro. *Nec tam præsentis alibi cognoscere Diuos.* & iterum M. Tull. Cat. 3. de Dijs: *tum verò ita præsentis his temporibus opem & auxilium nobis tulerunt, ut eos pane oculis videre possemus.* ex eodem fonte manarunt illa, *præsens animus, præsens venenum, præsens auxilium, præsens pestis.* & fortasse assentans Augusto Horatius ambiguit dixit illud epist. 1. lib. 2. *Præsentis tibi maturos largimur honores,* ut dicemus suo loco. idem Od. 5. lib. 3. præ-

sens Diuus habebitur Augustus. & Saty. 3. lib. 2. *Reiecta prada, quam præsens Mercurius fert.*

VERTERE FUNERIBVS] *vertere in funera.* similia sunt his illa, quæ sunt in Od. superiore de deo & fortuna: *valet ima summis Mutare, &c.* & quæ Ode 29. lib. 3. *Fortuna saeuolata negotio, &c.*

TE PAVPER AMB. SOLL. P. RVR. COLONVS] Od. 14. lib. 2. *Sine inopes erimus coloni.*

LACESSIT CARP. PEL.] remis impellit, in Carpathio mari nauigat è Bithynia profectus: vel, quod magis probò, speciem pro genere positam intelligito.

PROFUGI SCYTHÆ] eadem ratione hic profugos Scythas appellat, qua Od. 24. lib. 3. *cæpestreis.* melius. *Campestreis* (inquit) *melius scythæ, Quorum plaustra vagantes trahunt domos.*

PURPUREI] id est, purpurati: purpura colucentes. itaque plus dixit, quàm si purpuratos dixisset. **P**ROVVS] percellas, euertas. Vritur hoc verbo & Od. 4. lib. 4. *multa proruet integrum Cum laude victorem.*

STANTEM COLUMN.] statum, & incolumitatem imperij: Donat. in Phor. *columnam* hic positum dicit esse pro columine imperij.

NEV POP. FREQ.] néve populus congregatus seditionem concitet, & quietos ad arma capienda in tyrannum hortetur. hæc autem repetitio *ad arma, ad arma* populi concitati impetum, & furorem declarat, & pene dicam, oculis subiicit. *ἐπανάδ' ὁπλοσιν* vocant Græci.

TE SEMPER ANTEIT SÆVA] primum mendose legitur in quibusdam libris, *serua necessitas*, cum *sæua* legendum sit, ut habent libri manu scripti. Deinde Aristoteles lib. 3. de morib. ad Nicomach. quattuor rerum causas enumerat *φύσιν, ἀνάγκην, τύχην, νοῦν*: id est, naturam, necessitatem, fortunam, mentem. Earum igitur rerum dominæ esse fortunam, easque res esse fortuitas arbitramur, quæ neque semper, neque plerumq; neq; alicuius rei gratia fiunt, & quarum causæ non sunt terminatæ, vel quarum causas ignoramus, cum earum causæ non sint necessariae, & cum earum effecta possint esse, vel non esse. quarum autem rerum causæ sunt nobis quidem incognitæ, & occultæ, sed necessariae earum causas necessitati ascribimus. Propterea autem, quod quæ necessitati sunt, exploratio ra, certiora, stabiliora denique sunt, quàm quæ fortuito, iccirco fortunam anteit necessitas. necessitatis autem firmitatē, ac stabilitatē, declarant clauis trabales, cunei, vncus, plumbū. hæc enim omnia ad colligandū, firmiterq; continendū valēt. Appellat porro Græci necessitatē *ἀνάγκην*, eamq; nonnulli eandem esse volunt, atque *ἐμπαρμένην*, id est, fatū. Itaq; & supra Horat. *lethi necessitatē* nominat, mortem, seu Parcā, & multis alijs locis, ut ad Oden 3. annotauimus. alij necessitatem Parcarum matrē faciunt. Plato quidem lib. ultimo de Rep. necessitati, ut Parcæ, fusum attribuit, colum, vncum, verticillum. Idem in Timæo mundi principium, & originem à necessitatis & mentis conspiratione ducit, mentemque necessitati imperantem dicit plurima eorum, quæ fiunt, modificare, & in

A quàm optimum habitum fingere, & conformare. Intelligendum est autem, hæc fuisse Antij in tabula, depicta: quæ nunc Horat. nobis pulcherrimis versibus expressa proponit.

CLAVOS TRABALEIS] clavi trabales, vncus, & cætera, quæ necessitati tribuuntur, pertinent vel ad exprimendam necessitatis vim ac potentiam, vel potius ad significandam firmitatem, ac stabilitatem. Quemadmodum enim hæc omnia vel vim afferunt, & adhibentur ad torquendum, & cruciandum: vel valent ad continendum, vinciendum, ac firmandum: sic necessitas primum quouis impellit inuitos, neque quisquam eam effugere, neque domare, neque flectere potest: deinde ad perpetuitatem fixa & stabilis est, adeò vt neque labefactari, neque moueri, neque refigi possit. Sunt autem clavi trabales, quibus trabes configuntur: quos necesse est magnitudine præstare. vnde prouerbiū, *clauo trabali figere*. M. Tull. Verrina de supplicijs. *vt hoc beneficiū (quem admodum dicitur) clauo trabali figeret*, id est, confirmaret, & constabiliret. clauos adamantinos attribuit necessitati Od. 24. lib. 3. noster Horat.

B Si figit adamantinos Summis verticibus dira necessitas Clauos: non animum metu, Non mortis laqueis expedit caput. necessitate autem nihil esse potentius cum alij multi, tū Euripides ait in Helena his verbis. λόγος γὰρ ἐστὶν ἕκ ἐμὸς, σφῶν δ' ἕπος, Δεινὴς ἀνδρῶν κτλ. & δὲν ἴσθ' ἐν πλεόν.

ET CVNEOS MANU GEST.] cuneis infertis non solum res perumpuntur, & finduntur, vt lib. 1. Georg. *Nam primi cuneis scindebant fissile lignum*: & Tusc. 2. *Hos ille cuneos fabrica crudeli inferens, Perrupit artus*: sed etiam continentur, vt intelligere licet ex Vitruuij lib. 10. cap. 10.

VN CVS] vnco vtebantur antiqui ad cruciatus, & maleficiorum pœnas. M. Tull. Philip. 1. *vncus impactus est fugituo illi*. Suet. in Tiber. *Puniant Neronem ad voluntariam mortem coactum, cum ei carnifex, quasi ex Senatus auctoritate missus, laqueos, & vnco ostentaret*. Iterum M. Tull. in orat. pro C. Rabirio. *nos à verberibus, ab vnco, à*

C crucis denique terrore neque res gesta, neque acta etas, neque nostri honores vindicabunt? vtebantur olim vnco etiam ad astringendum & continendum plumboliquido addito, itémque nos hodie vtimur. sunt autem tales vnco, hami quidam ferrei, quibus saxa & cæmenta firmissime inter se deuinciuntur & continentur, præsertim plumbo adiecto. Vitruuius anfas appellat lib. 2. cap. 8. *Quod si quis noluerit in id vitium incidere, medio cano seruato, secundum orthostratas intrinsecus ex rubro saxo quadrato, aut ex testa, aut silicibus ordinarijs struat bipedaleis parietes, & cum ansis ferreis & plumbo frotos vinctæ sint*. Arnobius. *Quid miserius his esse, aut quid infelicius poterit, quam si eos in basibus ita vnco retinent, & plumbeæ vinctiões?* liquidum autem plumbum ad tenacitatem, & vinctiõnem plurimum valere declarat etiam Eurip. his versibus. Κάθησ' ἐδράϊα, Καὶ γὰρ ἐπὶ πρὶς σ' ἔχει Τηκεὶς μόλυβδος, ἔξανασῆται σ' ἔγῳ: id est sedeto stabilis & firma. Nam etiã si te circum deuinctam continebit liquidum plumbum, ego te è loco excitabo, & emouebo.

TE SPES] Nota est illa Hesiodi de Pandô- D ra, eiusque dolio fabula: quam cum Epimetheus domum recepisset, dolique operculum remouisset, innumerabilis illa malorum colluuiò, quæ in dolio inclusa continebatur, erupit, & ab eo vsque tempore in omneis terrarum partibus dispersa, ac dissipata, homines assidue exagitat, vexat, excruciat. spes sola dolio, priusquam & ipsa cum aliis euolaret, obturato, remansit, vt hæc esset humanarum miseriarum solatiū, & lenimen. Itaque non temerè cum Fortuna in illa tabula, pingebatur. significabat enim pictura, homines in aduersa fortuna, spe sola sustentari, tanquam maximo, & vnico incommodorum, & dolorum suorum alieamento. Versus Hesiodi sunt hi: Μᾶν δ' αὖ πρὶς ἐλπίς ἐν ἀνθρώποις δόμοισιν ἔνδον ἔμμεν, πρὶν ὑπὸ χεῖρεσιν, ἢ δὲ θύραζε ἐξέλθῃ. πρὸς δὲ γὰρ ἐπὶ μὲν αὖ πρῶτα πῖθιο, &c. Atque ad hanc, opinor, fabulam respiciens Theognis, spem solam in terris cum hominibus remansisse deam præsentem, & propitiã: ceteros Deos, ac Deas in cælum abiisse dicit, Ἐλπίς ἐν ἀνθρώποις μόνη θεὸς ἐδῶκεν ἔνεστιν, Ἀλλοὶ δ' ἑλυμπόν δ' ἀπὸ πρὸς ἑλκόντες ἔσαν. hoc igitur significat Horat. spem & fidem assidue aduersæ fortunæ comites, ac socias esse: spem, quia fortis, & animosi est in rebus afflictis sperare: nam (vt ait Theocritus) viuorum est sperare, mortuis autem nihil reliquum est, quod sperent: ἐλπίδες ἐν ζῶοισιν, ἀέλπιστοι δὲ θανόντες: fidem, quia veri, & fideles amici numquam, ne fortuna quidem aduersante, ac resflante, deserunt: sed vel amicis opulentantur, vel eorum miseriam, propè æquè dolendo, faciunt leuiorem: assentatores autem, parasiti, scurræ, lenones, meretrices statim, vt aliquid aduersi incidit, diffugiunt, neque à se impetrare possunt, vt rerum aduersarum onus pro sua parte ferant.

ET ALBO RARA FIDES, &c.] Seruius in illum Virgil. vers. Æneid. 1. *Cana fides & Vesta Remo cum fr.* Quir. hæc annotat. *Cana fides vel quod in canis hominibus inuenitur, vel quod ei albo panno innoluta manu sacrificatur: per quod significatur, fidem oportere esse arcanam, tectam & velatam*. Vnde & Horat. *Te spes & albo rara fides, &c.* idem ferè notat ad illum locum, *raptas sine iure Sabinas Confessu canea magnis circensibus actis, &c.*

NEC COM. ABN. VTCVM QVE, &c.] id est, nec te comitem aspernatur, vel nec ipsa tibi comes esse recusat, quando cumque tu fugis, & de feris eos, quos antea coluisti, ac beasti, id est, cum tu commutaris, & ex amica, & secunda, sis inimica, & aduersa. significat, viros bonos, & fideleis amicos non delerere amicum olim florentem, nunc miserum fortuna commutata, & rebus conuersis. per fortunam abeuntem, & aufugientem, significatur aduersa: per manentem, secunda, vt Od. 29. lib. 3. *Laudo manentem: si celereis quatit Pennas, resigno qua dedit*: ad quem locum plura exempla afferemus.

AT VVLG. INF. ET MERETR.] At vulgus, & infideles amici diffugiunt, te mutata. Bonis finis autem omnium, qui vniquam fuerunt, corrector & ineptiss. & audaciss. malè hîc, & pro, at, reponit.

DIFFVG.

A DIFFVG. CADIS CVM FACE] ἀλλήγορία est. significat autem Horat. infideleis amicos, & eos, qui emolumentum sequuntur in amicitia, rebus amicorum accisis, & afflictis, diuitiisque vel consumptis, atque exhaustis, vel casu aliquo amissis, atque ereptis, diffugere. Huc pertinet Græcorum prouerbium *ἡ φιλία, ἡ φίλα*: id est, feruet olla, viuit amicitia. eodem Petronij Arbitri versus: *Si fortuna manet, vulnum seruat amici: Cum cecidit, turpi vertitis ora fuga. Grex agit in scena mimic: pater ille vocatur: Filius hic, nomen diuitis ille gerit. Mox ubi ridendas inclusit pagina parteis, Vera redit facies, dissimulata perit.*

B FERRE IUG. PARITER DOL.] *dolosi ferre iugum*, vnum est ex ijs loquendi generibus, quæ a Græcis mutuatus est Horatius: de quibus alibi. *dolosi igitur ferre*, id est, dolosi in ferendo pariter cum amicis calamitate affectis, iugo. quod simile est, ac si diceret: in secunda amicorum fortuna superiora omnia habere, aut omnium commodorum participes esse volunt: in aduersa autem, calamitatis partem subire nolunt. translatio est à bobus iunctis. non vacat autem dolo is, qui in societate, lucri partem æqualem, aut etiam maiorem sibi deposcit: damni verò si quid incidat, id ne minima quidem ex parte ad se pertinere velit. Sed verum est, quòd & hic ait Horatius, & Nem. *ἰδ. ἰδ. Pindar.* paucos reperiri in laboribus, & periculis fideleis. verba Pindari sunt hæc, quibus cōsentanea sunt hæc Horatiana: *Παῦροι δ' ἐν πόνῳ πτοῖ βροτῶν καμὰτ' μεταλαμβάνειν.* Nam quale est hoc, quod dixit Hor. *dolosi ferre*, tale est illud Pindaricum, *παῦροι πτοῖ μεταλαμβάνειν.* Horat. *iugum*, Pindar. *καμάτ.* Theognis hanc eandem sententiam sæpe iterat. Vno & altero exemplo erimus contenti. *Εὐ μὲν ἔχοντες ἐμὲ πολλοὶ φίλοι ἦν δὲ π δεινὸν Ἐγκύρην, παῦροι πτοῖν ἔχουσι νόον.* & alibi, *Παῦρος εὐρήσεις Πολυπύρην αἰδράς ἐταῖρος Πιστὴς ἐν χαλεπαῖς κρήμασι γιγνομένης, Οἱ πνὴς αὖ πολὺν οὐρόφρονά θυμὸν ἔχοντες Ἴσον Ἴ ἀγαθῶν, τῶν τε κακῶν μετέχον.* Πολλοὶ τοι πόσις καὶ βρώσιος εἰσὶν ἐταῖροι, Ἐν δὲ σπιδάϊω παρὰ γὰρ πταυρότεροι.

IN VLTIMOS ORBIS BRIT.] Virg. Tit. *Et penitus toto diuisos orbe Britannos.*

C ET IUVENVM RECENS EXAMEN] exercitum ex iuuenibus conflatum. examen de apibus propriè dicitur. transfertur autem ad alia, vt hic, & Ode 2. epod. *Positòsque vernas ditis examendamus.*

EOIS TIMEND. PARTIB. OCEANO QVE] serua (inquit) exercitum populi Rom. formidolosum partibus solis orientis, eiꝫ mari, quod ad orientem spectat. nonnulli Oceanum rubrum positum esse volunt, ad significandam eam mundi partem, quæ sita est ad solem occidentem: à quibus dissentio. hoc enim significat Horatius, se precari, vt, quemadmodum hic exercitus metuendus est partibus & mari solis orientis: puta Persis, Medis, Parthis, Arabibus: ita sit horribilis Britannis, qui oram mundi soli occidenti propinquam incolunt: aduersus quos hunc exercitum ducturus sit Augustus.

EHEV CICATRICVM, &c.] cur pudet? quia tupta sunt vulnera in bello civili accepta.

Qui hic tuentur nescio quam scripturam antiquam, *Hen, Hen, cicatr. & scel. p.* nihil de eis grauius dicam, quàm quòd in sole caliganteis oculos habent.

ET SCLETERIS] scelus est enim ciuem interficere, & bellis ciuilibus interesse.

FRATRVMOVE] ciuium. vel dic propriè, consanguineorum, & germanorum. eueniebat enim interdum, vt duo fratres contrariarum essent partium.

QVID NOS DVRA REFVG. ETAS?] ætas annorum triginta spatium continet, vt infra dicemus. Bella autem ciuilia à Sylla, Mario, Octauio, Cinna, iterum Sylla & Mario, Carbone, Pompeio, Cæsare gesta in triginta annorum spatio vertuntur. Consecuta sunt Octauiani, M. Antonij, Bruti & Cassij tempora. Itaque bella ciuilia ad alteram ætatem peruenerunt ac permanarunt, vt idem ait Ode 16. epod. *Alter aiam teritur bellis ciuilibus atas.* hoc igitur dicit Horatius. A quo maleficio aut scelere refugerunt huius ætatis homines? quid est tam nefarium, quod non admiserint? quas aras non violarunt?

ME TV DEORVM] metum deorum hic pro cultu deorum, seu pietate, & religione aduersus deos, quam *εὐσεβείαν* Græci appellant, postuisse videtur. nam propriè metus deorum in vitio locum habet, & vituperatur. Est enim superstitio, & vitiosa religio, quam *δεισιδαιμονίαν* appellant Græci, id est, metum seu timorem deorum. vt Saty. 3. li. 2. *Quòne malo mentem concussa? timore deorum.*

O VTINAM NOVA INCVDE DEFIGAS RECVSVM] ego hunc locum in omnibus libris & impressis & manuscriptis corruptum, litteris leuiter immutatis, olim sic restituendum putaueram, *O vtinam noua Incude destringas recusum In Mafs &c.* Vulgata enim lectio *distingas*, planè corrupta erat. nam *distingere* est dissoluere, & demoliri, vt Ode 29. lib. 3. *neque Distinget, insectum que reddet, Quod fugiens semel hora vexit.* quod huic loco non conuenit. *distringere* autem ferrum cum alijs optimis linguæ Latinæ auctoribus valdè vsitatum est, tum Horatio. M. Tull. offic. 3. *At ille, vt ingressus est, confestim gladium destrinxit.* Idem in Catil. 3. *ijdemque gladios in remp. destrictos retudimus.* Horat. Ode 1. li. 3. *Destrictus ensis cui super impia Cernice pendet, &c.* & saty. 1. lib. 2. *quem (ensem) cur destringere coner?* &c. præterea illud alterum verbum, *retusum*, quod erat etiam corruptum, emendauimus, & *recusum*, substitui- mus. Erat igitur huiusmodi horum verborum sententia. O vtinam destringas ferrum in Massagetas & Arabas, & ceteros hosteis populi Rom. noua incude recusum, id est, posteaquam noua incude fuerit recusum. est enim bellis ciuilibus, & corporibus ciuium Rom. retusum. Sed nunc posteaquam aduersaria mea relegi, in quibus notatum mea manu reperi, in codice Ful. Vrsini scriptum fuisse *defigas*, eodèmodò Canterium in alio codice item manu scripto, legisse audiui: scripturam veterem coniecturæ meæ antepono, & sic in omnibus exemplis reponendum censeo. quòd ad vocem *recusum* attinet, sententiam non muto.

Nam

A Nam *retusum* nullo modo ferri potest. Iam quod Adr. Turnebus vulgatâ lectione *difingas* tueri conatur, & *difingas* ita explicat, aliter *finas*, nō probō. Nihilomin⁹ quod Pseudoporphirio, *difingas* interpretatur, *redacuas*. Nā neq; Porphirioni hoc venit unquā in mentē, neq; à quoquo emūctē naris homine ferri potest: cū, *difingere*, vt dixi, sit, id, quod cūsum, fictum, & fabricatū est, deformare, corrumpere, atque interimere: qui de integro autem ensem acuat, non perimat, sed repareret, ac restituat. Præterea si daretur (quod tamen non possumus) *difingere*, esse reparare, reficere, atque vt ita dicam, refabricari, nōne ineptissimus esset hic sermo: ô vtinam reficias ensem, seu redacuas ferrum, quod cæde ciuium retusum est, in Massagetis & Arabas? nōne elegantia Horatiana indignissimus? Postremò quid sibi vult illud reacuere, seu redacuere ferrum noua incude? noua cote diceret potius. Omnino nihil hac explicatione pinguius fingi potest.

Ode 36.

B Ob Numidæ reditum gaudio exultat.

ET THVRE, & fidibus iuuat
Placare, & vituli sanguine debito
Custodes Numidæ deos:

Qui nunc Hesperia sôsper ab vltima
Caris multa sodalibus,

Nulli plura tamen diuidit oscula,
Quàm dulci Lamia, memor

Actæ non alio rege puercia,
Mutatæq; simul togæ.

Cressane careat pulchra dies nota:

Neu promptæ modus amphoræ,

Neu morem in Salium sit requies pedum:

C Neu multi Damalis meri

Bassum Threïcia vincat amystide;

Neu desint epulis rosæ:

Neu vinax apium, neu breue lilium.

Omnes in Damalin putreis

Deponent oculos: nec Damalis nouo

Diuelletur adultero,

Lasciuus ederis ambitiosior.

ET THVRE] thus semper adhibetur in sacrificijs, vt suprâ, Od. 19. *Verbenas pueri ponite, thurâque*, &c. & 30. & vocantis Thure te multo Glycera decoram Transfer in eam.

PLACARE] placare deos, iratos futuros, nisi

eis sacrificia promissa persoluantur. de arte poet. D vinôque diurno Placari Genius festis impune diebus.

SANGVINE DEBITO] debito vel voti, vel officij causa. vt Od. 6. lib. 2. *ibitu calentem Debita sparges lacryma fauillam Vatis amici.*

HESPERIA VLTIMA] epithetum, vltima, distinguit eam Hesperiam, quæ pro Italia ponitur, ab Hesperia, quæ est ad Occidentem versâ. Nam alias per Hesperiam etiam apud hunc poetam, Italia significatur, vt Ode 6. lib. 3. *Dij multa neglecti dederunt Hesperia mala luctuosa.* & Ode 5. lib. 4. *Longas ô vtinam dux bone ferias Præstes Hesperia.*

SOSPES] saluus, & incolumis.

NULLI PLURA TAMEN, &c.] Nulli tamen plura tribuit, aut impertit oscula, quàm Lamia.

ACTÆ NON ALIO REGE.] memor pueritiæ eodem rege traductæ, id est, eodem magistro, ac doctore, seu eodem & communi amico potentiore: vt epist. ad Mæcen. 2. lib. 1. *rexque patèrque Audisti coram.* & ad Scauam: *Coram rege suo de paupertate tacentes Plus poscente ferent.* idem valet potens amicus, vt epist. ad Loll. lib. 1. *tu cede potentis amici Lenibus imperijs.* & Ode 18. *nec potentem amicum largiora flagito.* sic Parasit⁹ apud Plautum in Alinaria regem eum appellat, à quo alitur. Nam ni impetro, regem perdidit. ex amore tantum est homini incendium. itēque in Menechmis. Ego igitur hæc verba, non alio, sic accipio, vt significant, Pompeium Numidam & Lamiam eodem & communi rege, id est, potenti, seu magno amico, qui hic non nominatur, vfos esse, seu eodem magistro ac doctore: quod probabilius est, atque ita Turnebo videtur: alij, vt dicat Horat. Lamiam Numidæ regem fuisse: à quibus dissentio.

MUTATÆQVE SIMVL TOGÆ.] cū essent æquales, eodem tempore togam virilem sumserunt.

CRESSA NE CAREAT] Cressa nota, id est, alba, à Creta insula. ex quo nomine, Cressus, Cretensis, Creticus. Neque verò referendum est hoc ad Cretensium morem, quo Acro & Porphyrio eos solitos ait dies lætos albis lapillis notare, & contrâ, &c. Thracum enim fuit hæc consuetudo, qui (vt scribit Plinius lib. 7.) eos dies, quibus secunda fortuna essent vsi, iucundæque & beatè vixissent, albo lapillo notabant, nigro contrarios: sed Cressa idem valet, quod alba, seu candida, vt dixi: & Creta non solum insula nomen est: sed etiam lutum illud album significat, quo utebantur ceræ loco Græci Asiatici ad obsignandas litteras & priuatas, & publicas, propterea quod in Creta magna est talis luti copia. Cic. pro Flacco: *Hæc quæ est à nobis prolata laudatio, obsignata erat creta illa Asiatica, qua vtuntur omnes in publicis & priuatis litteris.* Hoc igitur dicit Horat. notetur hic dies candida nota, vt verè felix & faustus, sic Catullus ad Lesbiam. *O lucem dignam candidiore nota.* & fortasse idem Catull. *soles candidos* appellat dies candida nota notandos, vt Horat. contrâ satyra 9. lib. 1. *nigrum solem.* nisi forte alia ratione dictum est *nigrum solem*, vt videbimus suo loco.

A NEV PROMTÆ MODVS, &c.] néve modus adhibeatur in bibendo. promere & depromere vinum, & vini amphoras, Latinis scriptoribus vsitatum est loquendi genus. Ode 21. lib. 3. *Descende Cornino iubente Promere languidiora vina.* & 28. eiusd. libri: *promere reconditum Lyde strenua Cacubum.* & infr. Ode prox. *Antehac nefas depromere Cacubum.* & Plaut. in milit. glor. *Promissisti illi vinum? LVC. non promisi.* Quidam libri habent ubique *Nec*, pro *Neu*.

B NEV MOREM IN SALIVM] neu celsus Saliorum more salire, seu potius saltare. Ode. 1. lib. 4. *In morem Salium ter quatient humum.* Virgil. lib. 8. *Hinc exsultanteis Salios, nudosque luperco.* Erant autem Salij, Martis Gradiui sacerdotes à Numa Pompilio instituti, qui certis anni temporibus carmina cantabant cum tripudijs & saltibus sollennibus: de quibus qui plura scire volet, legat Dionys. Halicar. lib. 2. Salium autem quarticulus esse numeri singularis, non patrij in numero multitudinis esse puto, ab adiectiuo (vt grammatici vocant) Salius, a, um: vt à Sulpicio subst. adiectiuum facit Ode 12. lib. 4. *Qui nunc Sulpitijs accubabat horreis.*

C NEV MVLTIV DAM. MERI] id est, néve Damalis puella bibacissima, certantibus inter se vino conuiuijs, Bassum vincere contendat bibendo, aut magnitudine poculorum, sed cum Numida certet potius. sic dictum est autem ab Horat. *Damalis multi mari*, vt à M. Tull. *homo non multicibi, sed multioci.* in epist. vltima lib. 9. ad Papirium Patum. De huiusmodi certamine face tē in quendam Falcidium Cicero pro Flacco: *Magnus erat ei certamen propositum, magna cum Graecis contentio: qui tamen (vt opinor) iacent victi. Nam iste vnus totam Asiam magnitudine poculorum, bibendoque superauit.*

C BASSVM THREICIA VINCAT AMYSTIDE.] Amystidem poculi genus fuisse quidam dicunt ἀμυστὶ πίνειν, id est, ab eo, quod est, haustum, & labris non clausis bibere. μῶς enim est musflare, fugere, os & labra claudere. quod si quis ἀμυστῶ, seu ἀμυστῇ talem computationem intemperatam, & barbaram intelligi malit, ei libentius assentiar. vitur hoc nomine Anacr. ἀγε δὴ φέρ' ἡμῖν ὧ παῖ Κελέβω, ὅπως ἀμυστῇ Πρωπίω. & Eurip. seu Arist. in Cyclope: *Εδέξατ' ἑσπασεν ἀμυστῇ ἐλκύνει*, id est, accepit, hausit poculum illud Thracium, & ebibit. & Callimachus apud Macrobi. lib. 3. cap. 21. καὶ γὰρ ὁ Θρηκίῳ ἀπανήσας χανδὸν ἀμυστῇ ζωροποτῖν δ' ὀλίγω ἥδετο κισσὺ βίω, id est, ille enim Thracium poculum patente ore ebibere recusat, paruo autem poculo delectabatur. Ex quo fit ἀμυστῇ, quod valer, sine respiratione, & vno quasi spiritu bibere. Plutar. συμποσ. lib. 7. κεφ. ε. Τὸς γὰρ ἀπὸ τοῦ καὶ ἀπνευστὶ πίνοντες, ὅπερ ἀμυστῇ ἐνὸνμασαι, οἱ πάλαιοι ἦσαν φασὶ ἀμυστῇ πίνειν μέδους. id est, eos enim, qui vno haustu & sine respiratione bibunt, quod ἀμυστῇ nominatur, veteres aiunt minimè esse ebrietati opportunum.

A.P.] sic & Ode. 3. lib. 2. *rosæ & vnguenta in con-*

D uiui adhibentur. *Huc vina & vnguenta, & nini-um breueis Flores amœna ferre iuberose.*

VIVAX] quod diu virescit. Theocr. ὕλα καὶ θέλοντα σέλινα. verborum gratiam viuacem dixit epist. ad Pisones: *Nedum sermonum stet honos & gratia viuax.* contra breue lilium idem Horat.

PVTREIS DEP. OC.] id est, omnes alij preter Numidam, putreis in Damalin oculos declinabunt, & claudent somno occupati, & obdormiscunt, neque quantumvis eius amplexum concupiscant, ea potentur, sed eos Veneri intentos somnus auferet. *deponent oculos*, id est, demittent & declinabunt palpebras somno oppressi: *putreis in Damalin* autem, id est, vel amore & cupiditate Damalis fractos, vel ebrios. licet etiam coniungere verbum *deponent* cum hoc, in *Damalin*: vt sit *deponent oculos in Damalin* tanquam onus, putreis autem, id est, libidine fractos, libidine natantes, seu colliquefactos, vt apud Theoc. ἐῖδ. α. τὰ καὶ ὀφθαλμοὺς, ὅπ' ἔμετ' αὐτοὶ χορεύεις. id est, colliquefiunt tibi oculi, quia cum eis non saltas. Sic Plautus, Curgul. *Propino magnum poculum. ille ebibit, Caput deponit: condormiscit.* Idem Mostell. *Ecce autem hic deposuit caput, & dormit: suscita.* Iam ijs, quibus somnus obrepit, *Brachia palpebrae cadunt, popliteque procumbunt*, vt ait Lucretius lib. 4. Licet etiam interpretari *deponent*, condent, & quasi sepelient. Nam depositi dicuntur, deplorati, & quasi desperati. Cæcilius, *Depositus modo sum anima, vita sepulchrum sum.* Virgil. lib. 12. *Ille vt depositi proferret fata parentis.* sic depositam Remp. dixit M. Tull. actione 1. notant Asconius, & Nonius. Sic & Arnobius vsurpat depositum, corpus lib. 1. aduers. gentes. *Vnus fuit nobis, qui deposito corpore innumeris se hominum pro vita in luce detexit?*

ADVLTERO] amatore, vt supra diximus Ode. 33. nouo autem, videlicet Pomponio Numida.

LASCIVIS EDER. AMB.] ambitiosam hoc loco accipe, brachia collo implicantem, complectentem. sic Ode 15. Epod. *Arctius, atque edera procera astringitur ilex Lentis adhærens brachijs.* & Catullus de Iulia & Manli. nuptijs. *tenax edera hac & hac Arborem implicat errans.* Sic contra ambitiosi homines dicuntur nimis amplecti plebem, qui plebem largitionibus corrumpunt, & qui regnum appetunt. M. Tull. in orat. pro Milone de Sp. Melio.

Ode 37.

Ob victoriam Actiacam, Genio indulgendum esse.

Nunc est bibendum: nunc pede libero
Pulsanda tellus: nunc Saliaribus
Ornare puluinar deorum
Tempus erat dapibus, sodales.
Antehac nefas depromere Cacubum
Cellis auitis, dum Capitolio

Regina

- A Regina dementis ruinas,
 Funus & imperio parabat,
 Contaminato cum grege turpium
 Morbo virorum quidlibet impotens
 Sperare, fortunâque dulci
 Ebria, sed minuit furorem
 Vix una sospes navis ab ignibus:
 Mentemq; lymphatam Mareotico
 Redegit in veros timores
 Caesar, ab Italia volentem
 Remis adurgens, accipiter velut
 Molleis columbas, aut leporem citus
 Venator in campis niualis
 Amonia, daret ut catenis
 Fatale monstrum: quæ generosius
 Perire quærens, nec muliebriter
 B Expauit ense, nec latenteis
 Classe cita reparauit oras.
 Ausa & iacentem visere regiam
 Vultu sereno fortis, & asperas
 Tractare serpenteis, ut atrum
 Corpore combiberet venenum,
 Deliberata morte ferocior:
 Sæuis Liburnis scilicet inuidens
 Priuata deduci superbo
 Non humilis mulier triumpho.

NUNC EST BIBENDUM] videtur hæc ab Alcæo esse mutuatus: cuius hi versus reperiuntur apud Athen. lib. x. Νῦν γὰρ μεθύσκεν, καὶ πνέει τῶς βίαν Πίνειν.

- C SALIARIBVS] opiparis, & sumtuosis. M. Tull. Saliarem in modum. Salios eisdem fuisse apud Romanos atque Curetas apud Græcos narrat Dionys. Halicarn. lib. 2. antiq. Ro. de quibus ille multa sub extrem. lib. ab illo loco Εἰς τὴν δὲ μυστήρια τῆς θεᾶς παρθένου νομοθεσίας ἦν ἡ περὶ τῶν μυστηρίων πρὸς τὴν καλὴν μένους ὑπὸ Ρωμαίων σαλίοις, &c.

ORNARE PVLV. DEOR.] solebant Rom. vel deuictis hostibus, vel quouis alio modo Republ. bene gesta, & periculo communi propulsato, ad omnia puluina Deorum supplicationem decernere, atque aliquot dies festos lætitia publica celebrandos indicere. Sic Cic. Cat. 3. Quamobrem Quirites quoniam ad omnia puluina supplicatio decreta est, celebrato te illos dies cum cōiugibus & liberis vestris. Habebant autem singuli dijs suos lectos & puluinos, quibus imponebantur: quam superstitionem Romanorum insectatur & irridet Arnob. lib. 7. aduersus gentes, his verbis. Lectisternium Cereris erit idibus proximis.

habent enim dii lectos atque, ut stratis possint mollioribus incubare, puluino tollitur, atque excitatur impressio. Hac Oda autem Horat. sodales suos ad lætitiā exhortatur ob victoriā Aetiācam.

TEMPVS ERAT] sic scriptum reperi in libro Donati, Faëni, Tornes. Vaticanis duobus: alij corrumpentes, erit reponunt: alij erat positum volunt pro est. Ego puto propriè locutum esse Horatium, longèque adeò significantius, quàm si verbo præsentis temporis vsus esset: hoc modo. non erat fas antehac è cællis auitis vinum depromere, conuiuiaque agitare: Sed nunc deuictō M. Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari, & conuiuari. sic loquitur Elian. vari. histor. lib. 1. Σοφὸν πᾶρα χεῖμα τοῦ γένος βασιλέων Αἰγυπτίων. & Oppian. lib. 3. ἀλευτ. Ἰχθύσι δ' ἐκ ἀρα μύρον ἐπ' ἀλλήλοισιν ὀνήμα Πικρὸν ἔλω, καὶ μή τις ἐπὶ κλοπῆς, &c. & Hesiod. ἐργ. καὶ ἡμέρ. Οὐκ ἀρα μύρον ἔλω ἐρίδων γένος, ἀλλ' ἐπὶ γαίαν Εἰσι δύνω. Theocr. εἰδ. ε. ὦ παῖδά. ἡ σωμῶλος ἦν δα Κομάτι. & ita loquitur epist. ad Scæuam lib. 1. atqui rerum caput hoc erat, hic fons. & Saty. x. lib. 1. Hoc erat excepto frustra Varro ne Atacino, Atque quibusdam alijs, melius quod scribere possem.

DVM CAPITOLIO] interea dum Cleopatra, & M. Antonius ea moliebantur, quibus Capitolium, imperiūque populi Ro. euerterent.

DEMENTEIS RVINAS] à demente Cleopatra cogitatas, & comparatas. Fortasse hic locus versus Ennii. qui sunt in Catone Ciceronis corrumpendorum occasionem dedit. Sic enim vulgò leguntur. Quò vobis mentes, recte qua stare solebant Ante hac dementi sese flexere ruina? cum ita sint legendi. Quò vobis mentes, recte q. st. sol. Ante hac, dementes sese flexere viai?

CONTAMINATO CVM GREGE TURPIVM.] cum eunuchis turpi morbo laborantibus, viris effeminatis, & impudicis. Eunuchos igitur viros appellat non simpliciter, sed viros morbo illo corporis, & animi turpis, & fædos, propter quæ ad patiendum, quàm ad agendum sunt aptiores, ac propensiores. vide annot. ad illum locum Saty. 6. lib. 1. Ut si qui egrotet, quo morbo Barrus. Gregorius Nazianzenus ἐπιταφ. Basilij magni, sic de Eunuchis: τὸς ἐκ τῆς γυναικονίπιδος, ὅς ἐν γυναιξὶν ἀνδρας, ἐν ἀνδράσι γυναικας, ὅς τὸ πρὸς μόνον ἀνδρικοὺς τὴν ἀσέβειαν οἱ τὰ φυσικῶς ἀσελγαίνειν ἐκ ἔχοντες ὡς δυνάμει μόνον τῇ γυναικὶ πορεύονται. id est, Viros ex mulierum cubiculo egresfos, atque ad eas custodiendas & oblectandas accommodatos: inter mulieres viros, inter viros mulieres, atque ad omnia obscæna patiēda promotos ac paratos, vna re dumtaxat virileis & forteis, quòd impij ac scelerati sint: qui quoniam ijs membris, quæ ad procreandum à natura viris data sunt, libidini obsequi nequeunt, lingua impura atque impudica, qua possunt tantum, scortantur. Hæc Nazianzenus. Traditum est præterea ab ijs, qui ex figuræ inspectione de ingenio faciunt coniecturam, eos magnam partem immiti esse ingenio, fraudulentos, facinorosos, audaces, maleficos, ac sceleratos.

QUIDLIB. IMP. SPER.] impotens sperare, id est, in eo impotens, quòd quidlibet sperare i ij auderet.

A auderet. impotens sperare autem à Græcis sum-
tum, de quo genere vide ad Od. 8. lib. 4. iam im-
potens valet apud bonos scriptores idem ferè,
quod apud Græcos ἀκρατής, incontinens, effrena-
tus, non rationi obediens, sed affectibus, & per-
turbationibus animi feruiens. M. Tull. epist. ad
M. Marcell. *Victoria etiam si ad meliores venit, tamē
eos ipsos ferociore, impotentioresq; reddit.* Idem de
harusp. respons. *nihil feci iratus, nihil impotenti ani-
mo.* Idem Philipp. 5. Antonium impotentem, ira-
cundum, contumeliosum, superbum, &c. nomi-
nat. sic Catull. de faselo. *freta impotentia*, id est,
impotentium hominum more æstuantia, & sæui-
entia. idem ad papyrus, vt Cæcilius arcessat. *Il-
lum deperit impotente amore*, id est, immodico, &
immoderato. & Horat. Ode 1. lib. 2. *Iuno impo-
tens*, id est, ira & odio elata, ira inflammata, ab ira
victa, quæ iram continere non poterat, vel quæ
odium suum exsaturare non potuerat. & Od. ult.
lib. 3. *Aquilo impotens*, supra modum sæuiens, ve-
hemens, vt sit tralatio à rebus animatis, vt *freta
impotentia*. impotens igitur sperare, id est, quæ se
se continere non poterat, quin quidlibet spera-
ret.

B *FORTVNAQVE DVLCI EBRIA*] rebus
secundis elata, & impos mentis. sic Demosthenes
Philipp. prima Philippum dicit magnitudine re-
rum gestarum ebrium esse. Εξῆς δ' οἶμαι μὲν, ὃ ἄνδρες
Ἀθιναῖοι τῇ τῶν θεῶν, ἐκείνων μεθύειν τῷ μεγέθει τῶν πεπρα-
μένων, &c. & Anacreon. ἔρω π μεθύοντα, id est, amo-
re ebrium dixit. & Theocrit. in Dioscuris πληγῆς
μεθύων: id est, plagis ebrius. idem apud Hephæstio-
nem: Ἀρθεῖς δ' ἡνὶ τ' ἀπὸ λευκάδος πέτρης Ες πολὺν κύμα κο-
λυμῶ μεθύων ἔρω π.

SED MINVIT FVR.] sed eius dementiam,
insolentiam atque impotentiam compressit tan-
ta, in pugna Actiaca, clades accepta, vt vix vna na-
uis salua ei restiterit. Itaque eius animum rebus
prosperis ferocem, impotentem, insolentem, res
aduersæ ἐσαφρόνισαν, id est, castigarunt, & ad sanita-
tem mentis reuocarunt.

C *MENTEMQVE LYMPH.*] Lymphatos ap-
pellant Latini, quos Græci νυμφολήπτες, vt supra di-
ximus. quam vocem videtur vsurpasse Plato in
Phædro pro furioso, & mente concitato. ὥς ἐάν
αἶψα πολλὰ κινῆς νυμφολήπτης παρ' ὅπου τὸ λόγος γένωμαι, μὴ θάυ-
μάσης. Sext. Pompeius Festus scribit lymphas di-
ctas esse à Nymphis, vulgòque memoria prodit-
um esse, quicumque speciem è fonte, id est, effi-
giem Nymphæ viderint, furendi finem non face-
re: quos Græci νυμφολήπτες, Latini lymphatos ap-
pellant. Alij lymphatos dici existimant eos, qui
metu, & horrore quodam aquæ afficiuntur, adeò
vt se sæpe in aquas, præcipiteis agant: quos Græci
ὕδροφοβους appellant, morbo à canis rabiosi morfu
contracto, quem ὕδροφοβικὸν πῆθος vocat Dioscori-
des: & ὕδροφοβία, quo morbo tentati aquam hor-
rent ceu canes ipsi, & aquæ metu simul & deside-
rio, sitique excruciantur. dicuntur autem νυμφό-
ληπτοι eadem ratione qua μενυόληπτοι, vt si Latinè di-
cantur illi à nymphis: hi à musis capti.

MAREOTICO] vino, quod ad Mareotidem
Ægypti paludem nascitur. Virgil. Georg. 2. *sunt*

& Mareotides albe. Athen. lib. 1. *Σειπνοσφ.* scribit
vinum Mareoticum esse Alexandrinum, à Marea
fonte, qui in Alexandria est, & ab vrbe ei fonti
vicina eiusdem nominis, appellatum: eamque vr-
bem fuisse olim maximam, nunc esse vicum: pau-
cis verbis post, à Marone quodam vno ex ijs, qui
cum Baccho militarunt, esse nominatam. Multas
autem huius Marcotici vini laudes commemorat
ibidem Athen. Florem Libycum appellat Plautus
Casina. *Nisi hac Meraco se vsquam percussit flore Li-
bico.*

REDEGIT IN VER. TIM.] qui rebus se-
cundis insolentes fiunt, & quibus vinum bonam
mentem ademit, aut corrumpit, ij periculi, in quo
fortè versantur, magnitudinem neque attendunt,
neque sentiunt, quamdiu ita sunt affecti: postea
autem, quàm ad se redierunt, tum demùm timere
incipiunt, tum demùm periculo scilicet edocti ad
se redeunt, & se colligunt. videtur igitur Horati-
us significare, Cleopatram, quamvis ob res se-
cundas furore, amentiaque præcipitem, & temu-
lentam, veris tamen timoribus tum affectam fuis-
se, cum eam Cæsar victor insequeretur. dixit au-
tem *veros timores*, quia sunt & alij vani timores,

VEROS TIMORES] sic epist. 17. lib. 1. *vti
mox nulla fides damnis, verisque doloribus adsit.*

VOLANTEM] quàm celerrime poterat fugi-
entem. *MOLLEIS COLUMBAS*] imbelles ap-
pellat Ode 4. lib. 4. *nec imbellem feroces Progene-
rant aquila columbam.*

ADVGENS] persequens, proximè insequens.

DARET VT CATENIS, &c.] vt viam ca-
peret. Quod Augustum duas ob causas vehemen-
ter exoptasse, primum quod verebatur, ne illa pe-
cuniam, quam penes se habebat, corrumpere ac
dissiparet: deinde quod eam existimaret magnū
momentum ad triumphum decus & gloriam, alla-
turam, si viua Romam deportaretur, scribit Plu-
tarch. in Antonio, his verbis: Εκ δὲ τῶν τῶν Προκλή-
ων ἐπιμύσει καλεῖσθαι, ὡς δύνῃται, μάλιστα τῆς Κλεοπάτρας ῥά-
σης κρατῆσαι. καὶ γὰρ ἐφοβεῖτο παρὰ τῶν χειρῶν, καὶ μέγα
παρὰ δόξαν ἦγετο τὸ θριαμβεῖν, καὶ παραγίνει ἐκείνῳ.

NEC MVLEBR. EXP. ENS.] quemad-
modum verè dicere licet eam non extimuisse fer-
rum: ita constat ense non perijisse: sed duntaxat co-
natam esse sibi manus afferre: à Proculeio autem
esse prohibitam. expauit autem, id est, extimuit.

MVLEBRITER] Oda 6. epod. *Vos, quibus
est virtus, muliebrem tollite luctum.*

NEC LAT. CLASSE CITA, &c.] id est,
nec sese contulit in abditas & abstrusas Ægypti la-
tebras, in quibus vel delitesceret, vel nouum exer-
citus aduersus Cæsarem compararet. Ad hunc
locum pertinent hi Virgil. versus lib. 8. *Æn. Con-
tra autem magno marentem corpore Nilum, Panden-
tēque sinus, & tota veste vocantem, Cæruleum in
gremium, latebrosaque flumina victos*: ad quos no-
tat Seruius, Cleopatram præfugio mortis future,
& metu perturbata, tuti recessus immemorem
fuisse, vbi facile poterat bellum reparare: de qua
re se moriens dicitur accusasse: ex quibus & Ser-
uij verbis, & Virgilij versibus possum rectè videri
hunc

A hunc locum Horat. explicasse cum ita dixi, *Nec Cleopatra sese contulit in abditas Aegypti latebras, in quibus vel latitaret, vel nouum exercitum compararet, seseque aduersus Caesarem nouo belli apparatu instrueret.* Alij tamen sic malunt, nec se in Aegyptum contulit, ubi latitaret: cum quibus pugnare nolo.

FORTIS ET ASPERAS TRACT. SERP.] Plutarchus scribit in Antonio, de genere mortis Cleopatram nihil umquam certi sciri potuisse: nullum veneni vestigium in eius corpore apparuisse: duas tantum cicatrices esse repertas, exilis & obscuras, quibus adductum Caesarem, fictam eius imaginem in triumphum deportasse, cui aspis affixa adhereret. Propertius lib. 3. *Fæminas imperare amantibus. Brachia spectanti sa-cris admorsa colubris, Et trahere occultum membra soporis iter.*

CORPORE COMBIB.] conciperet, admitteret. & ita M. Tull. lib. 3. de finibus: *sed insci tamen iam debet ijs artibus, quas si, dum tener est, combiberit: ad maiora veniet paratior.* Idem in Hortensio. *Vti qui combibi purpuram volunt, sufficiunt prius lanam medicamentis quibusdam.*

B DELIBERATA MORTE, &c.] Pet. Victorius vir optime delitteris ac litteratis meritis, lib. x var. lect. hunc locum sic esse distinguendum docet, *Deliberata morte ferocior, Sæuis Liburnis scilicet inuidens, &c.* & sæuis Liburnis naueis significari, non Liburnos populos. cui prorsus assentior, præsertim cum faciat cum eo Plutarchus in Anton. his verbis: *ὁν τὴν Λιβυρνήδες ἀφθισαν δῶκεν. ὁ δὲ Κάλιστος.* Præterea Vegetius lib. 4. de re militari, scribit Actiaco prælio Liburnorum auxilijs præcipue victum esse Antonium, atque i-circo experimento tanti certaminis patuisse, Liburnorum naueis ceteris aptiores esse. Erit igitur hæc sententia, Cleopatra deliberata morte, id est, cum moriendi consilium cepisset, seu cum mori decreuisset, ferocior, id est, animosior, quam antea, ausa est venenum bibere, & serpentis tractare, quarum contactu & morsu venenum toto corpore conciperet, scilicet Augusto eam laudem, gloriamque inuidens, ut capta per triumphum duceretur. Præterea Lucianus, bonus auctor, Liburnos & Liburnorum naueis commemorat in eo dialogo, qui inscribitur *ἑρως*. ἐπὶ ἰταλίαν μοι πλεῖν διανοµένω, παρὼν αὐτὸν σκάφος εὐπρόεπιστο, τέτων τῶν δικρότων, οἷς µάλιστα χρῆσθαι Λιβυρνοὶ δοκῶσιν, ἔθνος Ἰονίω κάλῳ παρωκισµένον. id est, in Italiam nauigare cogitanti scapha mihi parata fuerat, ex ijs, quæ duobus remis impelluntur. Quod si quis volet seruata eadem, quam P. Victorio auctore, adhibeo, distinctione, nomine *Liburnis* populos, non eorum naueis intelligere, non admodum improbo, ut sic explicetur hic locus: Cleopatra deliberata morte, ferocior effecta, quam prius fuerat, scilicet inuidens sæuis Liburnis populis illis, quorum nauibus magna ex parte parta fuerat Augusto victoria, & cetera, ut supra. ego tamen explicationem priorem malo.

INVIDENS DEDUCI] tale est hoc, qualia sunt illa, quæ collegimus ad Oden 23. Iam, quod ad verbum inuidendi attinet, ita Homerus loqui-

tur οδ. λ. ubi Vlysses ab Alcinoο oratus, ut reliqua de suis erroribus, laboribus, incommodis perse-quatur, sic respondet: Εἰδ' ἔτ' ἀκνέμεναι γὰρ λιλαίεαι, ἐκ αὐτῶν τῶν σοι φθονέοιµι, καὶ οἰκτρὸν ἄλλ' ἀγορεύσαι, id est, non inuidebo tibi his & alia miserabiliora narrare, &c. PRIVATA] non iam regina, ut sat. 3. lib. 1. *Prinatusque magis vinam te rege beatus.* alij inepte subintelligunt, regno.

SVPERBO] supra Ode 35. *superbos Vertere funeribus triumphos.*

NON HUM. MVL. non abiecta, non contempta, immo summo loco nata ac generosissima. M. Tull. in Lælio: *humilem sanè & minimè generosum (ut ita dicam) relinquunt ortum amicitia: vel non fracto, & paruo, sed excelfo & magno animo.*

AD PVERVM.

Ode 38.

Se tenui apparatu gaudere.

Persicos odi, puer, apparatus:
Displicent nexæ philyra coronæ:
Mitte sectari, rosa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curo. neque te ministrum
Dedecet myrtus, neque me sub arcæ
Vite bibentem.

PERSICOS ODI, PVER,] id est, O puer, nolo in conuiuio adhiberi vnguenta, odores, coronas operosas, & simileis delicias, quibus Medi & Persæ uti solebant. Persarum sumtuosum, & luxuriosum apparatus paucis verbis declarat Herodotus Καλλόσων, quo loco Pausanias victoria potitus contra Persas, & suppellectile Mardonij Persarum ducis visa, multo auro, atque argento, & peripetasmatis variè depictis, iubet pistores, & coquos Mardonij eodem modo, eodemque ornatu cenam sibi apparare, quo modo Mardonio solebant. Quod cum illi fecissent, hic Pausanias cum aspexisset lectos aureos & argenteos, & magnificum illum cenæ apparatus, obstupefactus epularum appositarum, & ceterarum rerum expositarum copia, iussit ridens suos ministros sibi cenam Laconicam parare: quo facto cum magnum inter hos duos apparatus intervallum esset interiectum, tum ridens Græcorum duces euocari iussit, &c. Intelligendum est autem, luxuriam, & sumtuosum apparatus apud Persas increbuisse posteaquam rerum potiti sunt, Medorumque imperium subegerunt. Nam antea tenuissimum eorum victum fuisse tradit Xenophō Κύρου παῖς. princip. his verbis: φέρονται δὲ οἰκογενεῖται μὲν ἄρτους, ὅ-φον δὲ καρδάμον, πτεῖν δὲ ἥνπερ δι-ψῇ, καὶ θάνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀ-
i iij
ρύσασθαι.

A *phoradon* id est, nam domo afferunt, in cibum quidem, panes: in obsonium autem nasturtium, in potum autem, si quis sitiatur, poculum fictile, ut aquam de quouis flumine hauriant. Quem Xenophontis locum spectans M. Tull. lib. 5. quaest. Tuscul. *Persarum victus* (inquit) *a Xenophonte exponitur: quos negat ad panem adhibere quicquam prater nasturtium.*

NEXÆ PHIL COR.] de coronis in conuiuio adhiberi solitis cum aliquid supra dixerimus, ad Odam 17. tum plura dicemus ad Oden 11. lib. 4. Huc autem libet ascribere quæ tradita sunt ab Athenæo lib. ultimo *δεννοοσις*. ubi loquitur de coronis & vnguentis: qui locus non reperitur in libris vulgatis. Docet igitur ille, multorum antiquorum poetarum, philosophorum, aliorumque scriptorum testimonijs collectis, initio reperta esse vincula forte fortuna oblata, quibus in conuiujs & poculis capita religarent, propter dolorum capitis ex vino liberalius potu grauitatem & intentionem, cum capitis & temporum vinctiōem ad illos dolores sedandos valere existimarent: posterius verò ornatum etiam ad hæc vincula accessisse, à conuiujs non alienum, coronis floribus cōcinnatis, & connexis. Capiti autem coronas imponi solitas ad arcendos (ut diximus) capitis dolores ex immoderato vini potu conflatos, quia in capite sensus omnes inesse videantur, & quia vtile sit, in potu caput esse tectum, & tempora reuincta: quamquam etiam pectus coronare solerent, ut cordis & vitæ sedem. Vincula autem capitis paratissima, & vtilissima fuisse, hederacea, quia hedera & vbiuis locorum, vulgòque nascatur, & aspectum præbeat non iniucundum ob viriditatem innatam, & latitudine frondium, ac magnitudine corymborum facillime frontem opacare possit, & contentiōem in constringendo ac vin-

ciendo sine periculo ferre queat, & refrigerandi vim habeat sine odoris grauitate. Cum igitur coronæ primum ad prohibendum immoderati potus incommodum, & valetudinis causa essent excogitatae, deinde etiam voluptatis ratio esset habitata: ita connecti cœptæ sunt ex rosa, viola, lauro, amaraco, lilio, narcisso, myrto, & similibus floribus: de quorum florum singulorum natura & virtute multa ibidem Athenæus. philura autem, tenuissima & subtilissima est tiliæ membrana, qua accuratius, & operosius coronæ neceiebantur. Plinius libro 16. cap. 14. *Inter corticem & lignum tenebris tunicas multiplici membrana, è quibus vincula tiliæ vocantur: tenuissima earum philura coronarum leuissimis celebres, antiquorumque honore.*

SER A] quæ in longinquis terrarum oris tardius nascitur.

SIMPLICI MYRTO, &c.] nihil te adhibere volo ad conuiuij apparatus præter myrtum, cuius odor & gratissimus est, & minimè sumtuosus. Myrthum myrrhinam appellant Græci: de qua multa Athen. libro illo ultimo. Frons est & Veneri gratissima, & ad discutiendum vini vaporem vtilissima. de ea diximus nonnulla sup. ad Odam 25.

NIHIL ALLABORES] nihil addas. sed al-laborare est *ἐμπαγκόπον*. Valet enim, laboriose aliquid alteri addere. utitur eod. verbo Ode 8. lib. epod. *Ore allaborandum est tibi.*

SEDVLVS CVRO] Ordo est, sedulò curo, ne quid addas myrto. Ex myrto autem fiebant etiam coronæ, quibus in vino, & epulis utebantur, ut Od. 7. lib. 2. *Quis vdo Deproperare apio coronas, Curatue myrto?*

SVB ARCTA VITE] sub angusta pergula, ex vite ad umbram comparata.

CARM-

CARMINVM LIBER

SECUNDVS.

AD C. ASINIVM POLLIONEM.

Ode I.

Commendat scripta illius, quibus bella ciuilia complectebatur.

B

OTVM ex Metello consule ciuicum,
Bellique causas, & vitia, & modos,
Ludumque Fortuna, graueisque
Principum amicitias, & arma
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosa plenum opus aleæ
Tractas, & incedis per igneis
Suppositos cineri doloso.
Paullum seueræ Musæ tragædiæ
Desit theatris: mox, ubi publicas

E

Res ordinariæ, grande munus
Cecropio repetes cothurno,
Insigne mæstis præsidium reis,
Et consulenti, Pollio, curiæ:
Cui laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.
Iam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aureis: iam litui strepunt:
Iam fulgor armorum fugaceis
Terret equos, equitumque vultus.
Audire magnos iam videor duces
Non indecoro puluere sordidos,
Et cuncta terrarum subacta,
Præter atrocem animum Catonis.
Iuno, & deorum quisquis amicior
Afris, inulta cesserat impotens
Tellure, victorum nepotes
Rettulit inferias Iugurthæ.
Quis non Latino sanguine pinguior
Campus sepulcris impia prælia
Testatur, auditumque Medis
Hesperia sonitum ruina?
Qui gurgēs, aut quæ flumina lugubris
Ignari belli? quod mare Daunia
Non decolorauere cædes?

C

Quæ caret ora cruore nostro?
Sed ne, relictis Musæ procax iocis
Cææ retractes munera nenia,
Mecum Dionæo sub antro
Quære modos leuiore plectro.

MOTVM CIVICVM] bellum ciuile. sed ap-
tius est nomen motus, & significantius. Pollio-
nem, qui tragædias, seu prætextas potius, scribe-
bat de bellis ciuilibus, monet Horatius, vt hanc
scripturam tantisper intermittat, dum restituitur
in ordinem, atque in suum statum Respub. vel,
vt alij malunt, dum historiam de eodem bello ci-
uili, ordine perscripserit. Erat enim Pollio & tra-
gædiarum, & historiarum scriptor. Pollionem
autem tragædiarum, seu prætextarum fuisse scri-
ptorem declarant illa Horatiana sat. x. lib. 2. Pol-
lio Regum Facta canit pede ter percussio. idem infra
hac eadem Oda, Paullum seueræ musæ tragædiæ
Desit theatris, &c. Quod autem quidam alioqui
docti, existimant, principium huius Od. Motum
ex Metello. &c. intelligendum esse de descriptione hi-
storiæ mihi vehementer errare videntur: & mi-
ror, hoc eis vnquam in mentem venire potuisse.
Nam & verborum structura, & orationis series,
& sententia ipsa perspicue declarant, hoc totum
ad tragædiæ descriptionem pertinere. Sic enim
Horatius. Tu pollio tractas motum ciuilem à
Metello consule, bellique causas, &c. periculosa
plenum opus aleæ, &c. Intermitte (inquit Hora-
tius) istam descriptionem, & sine musam tragicam
paullisper desiderari à theatris: mox ubi cum aliis
senatoribus rempubl. in suum statum restitueris,
i iij seu

F

A seu in ordinem redegeris, atque ordinariis, grande munus scriptionis tragicæ repeteris. hæc mihi videtur esse huius loci sententia. quam maleuoli quidam homines, & inuidia obcæcati non viderunt. Seruius hunc locum profert ad illum Virg. lib. 6. *Æneid. civili tempora quercu.*

EX METELLO CONSULE] L. Afranij collega, de quo sic M. Tull. epist. ad Attic. lib. 1. *Metellus tuus est egregius consul. unum reprehendo, quod otium è Gallia non magnopere nuntiari gaudet.*

BELLIQVE CAUSA] belli causæ, verbo erant (ut ipse Cæsar dicebat) quod intercessio sublata, ius tribunitium sublatum, circumscriptus esset Antonius, reuera dominandi cupiditas, & *μεγαλεια.*

LUDVMQVE FORTVNÆ] sic sup. Od. 2. lib. 1. bellum, ludum Martis appellauit. Iam quis nescit fortunam in bello plurimum posse? Ex quo dicunt Latini, belli fortunam experiri, seu tentari, & apud Ennium: *Quorum virtuti belli fortuna pepercit, &c.*

GRAVEISQVE PRINCIPVM AMIC.] primū L. Craffi, Cn. Pompeij, C. Cæsaris: deinde Octauiani, M. Lepidi, M. Antonij.

B. NONDVN EXP. VNCTA] arma sanguine civili, cuius nondum pœnas meritas luimus, oblita: arma adhuc cruenta sanguine civili, neque dum aliqua expiatione, pura effecta. videtur spectare ad morem veterum Græcorum, qui si eadem aliquam extra bellum admisissent, tam diu manus habebant cruentas atq; impuras, donec ab aliquo rege expiati atq; abluti essent. annot. sup. Od. 2. lib. 1. *Cui dabit parteis scelus expiandi Iupiter?*

PERICVLOSÆ PLEN. OPAL.] propter incertum belli euentum. nam cum sit necesse in scribendis his prætextis, multorum vitia notare, multorumque voluntates offendere, verisimile est, eos, quos scriptis offenderis, si vicerint, grauius laturos. Licet hoc etiam referre ad historiarum scriptionem, ex sententia Seruij. Hæc enim annotat ille ad illum Virg. versum Palæm. *Pollio enim amat nostram, &c.* Blanditur iam Pollioni patrono: quem tragicarum & historiarum scriptorem fuisse testatur Horatius. Nam in secundo carminum dicit de historiis, periculosa plenum opus aleæ Tractas, &c. Idem paullo post de tragæd. *Paulum senexa musa tragicæ, &c.*

C ET INCEDIS PER IGNEIS] allegoria est, qua obscure significat idem, quod proximè dixerat, periculosam esse illorum temporum tragicædiam scribere, seu tragicædiæ scribendæ ex bellis civilibus argumentum sumere.

CINERI DOLOS] cineri, qui celat, & tegit igneis subiectos. sic infra Od. 2. lib. 3. *Taurum dolosum* appellat, qui deum celat.

PAVLLVM SEVERE] sine, ut theatra tantisper tuis tragicædiis careant, dum hi motus civiles conquiescunt, perinde ac si diceret, intermitte vsque eod scriptionem tragicam, quo ad temp. dissipatam ac dissectam ordinariis: vel intermitte tragicædiæ scribendæ studium: neue tragicædias tuas, quæ tali argumento constant, scenæ committe hoc tempore, rebus videlicet nondum compositis, neque ordinatis.

MOX, VBI PVBLICAS R.O.] id est, vbi D ea, quæ sunt in rep. turbata, dissipata, dissecta digesseris, disposueris, in suum ordinem restitueris: munus scribendi abs te susceptum repeteris: vel vbi historiam belli civilis oratione soluta conscripseris, ut alij volunt.

CECROPIO] Attico, seu Atheniensi. Thespis enim, Æschylus, Sophocles, Euripides tragicædiarum scriptores, Athenienses fuerunt, suasque tragicædias Athenis docuerunt. Fuit autem Cecrops Actæi gener, eius, quem primum in Attica regnasse scribit Pausanias Atticis, his verbis: *Ἀκταῖον λέγουσιν ἐν τῇ Ἀττικῇ βασιλεύσαι πρῶτον. ἀποθανόντος δὲ Ἀκταίου Κεκρόψι ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν θυγατρὶ σπουδαίων Ἀκταίου.*

INSIGNE MÆST. PRÆS. REIS ET CONSVLENTI] id est, qui & causis agendis, reisque defendendis, & consilio dando, sententiæque dicenda, cum in senatu magnis de rebus consultatur, multum valet.

CVI LAVRVS] significat eum de Dalmatis triumphum egisse. Vicerat autem Salonam Dalmatiæ ciuitatem, ut notat Seruius ad illum Virgil. locum Palæm. *quo te quoq; gaudet, vbi hos versus Horatij profert.*

IAM NVNC MINACI] ostendit Pollionem ita subijcere oculis præliorum imaginem, ut ij, qui legant, spectare, atque iis, quæ narrantur, interesse sibi videantur. & est elegans *ὑποπνοσις*. In præliis autem ad exacuendos & excitandos militum animos, cornua, litui, tubæ adhibebantur, ut ex hoc loco, & Ode 1. lib. 1. colligitur. & *litus tubæ Permissus sonitus*. Erat autem lituus genus buccinæ incuruæ. Ennius: *Inde loci lituus sonitus effudit acutos*. Festus.

NON INDEC. PVL. SORD.] qui pro patriæ libertate fortiter pugnantes occubuerunt. vide sup. Ode 15. lib. 1. *pulvere Troico Nigrum Merionen.*

ET VNCTA TERR.] Et omneis terrarum parteis. Similia sunt illa, quæ alibi annotabimus, *angusta viarū, extrema finū, amara curarum, &c.*

PRÆTER ATR. AN. CAT.] sup. Od. 12. & Catonis Nobile lethum. Plutarchus in Catone, scribit populum Vticensem statim audita Catonis morte, ad eius fores concurrisse, atque vna voce conclamantem, illum solum seruatorem, ac beneficum, solum liberum, solum inuictum appellasse. his verbis: *καὶ μικρὸν ὕστερον ὁ δῆμος τῶν ὑπάρχοντων μίαν φωνὴν τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα, καὶ μόνον ἐλευθέρου, καὶ μόνον ἀντιπύου καλόντων*. Ipse Cæsar verò accepto de eiusdem morte nuntio dixisse fertur: Catō inuideo tibi mortem. tu enim mihi tuam salutem inuidisti. atrocem igitur animū intellige constantē, imperterritum, ἀρροβον. nam assentior iis, qui hoc nomen à verbo Græco deductum volunt, *τρέω*: quod valet tremere, ut sit atrox is, qui non timeat: quamq; scio atrocem interdum aliud significare.

IVNO, ET DEORVM] Iuno, & alij dij, qui Numidis fauerant in bello Iugurthino, Numidarum, & Afrorum calamitate, necēque Iugurthæ (fuit enim ille Romæ in carcere necatus) offensi, victores ipsos, nempe Romanos, eorumq; posteros Iugurthæ manibus, tamq; victimas mactarunt, ac parentarunt.

INVLTA

A INVILTA TELLVRE.] Africa.

IMPOTENS] vel ἀκρατής τῆς ὀργῆς, vt supra Od. 37. id est, irata, vel non potens, id est, quæ non potuerat odium suum explere.

VICTORYM NEPOTES] posteros Romanorum, qui fuerant victoria potiti.

INFERIA S] victimas, quæ manibus immolantur, seu mactantur. de Iugurtha autem lege Sallust.

IMBIA] scelerata, patriæ perniciofa, in quibus ciuis ciuem trucidat.

HESPERIA] Italica, vt Ode 36. lib. 1. Dionys. Halicar. ἀρχαῖοι Ρωμαῖοι. Ἑλληνες ἑσπερίαν καὶ αὐσονίαν ἐκαλοῦν τὴν Ἰταλίαν· οἱ δ' ὀπλιῶται σαυονίαν. i. Græci, Italiam, Hesperiam & Ausoniam appellabant: Incolæ autem Saturniam.

DAVNIÆ CAEDES] Appulorum, & Itolorum cædes.

SED NE RELICTIS MVSA] sic Musam reprimat Ode 3. lib. 3. *Quæ Musa tendis? desine peruicax Referre sermones Deorum.* sic Pindarus in medio carmine, seipsum, ab eo, quod instituerat, aberrantem, aut ad ea, quæ ad rem susceptam minus pertinebant, digredientem reprimat, & reuocat. εἰδ. γ. Νεμ. θυμὸς τίνα παρὲς ἀλλοδαπὴν ἀκραν ἐμὸν πόον παραμείβῃ; & Olymp. εἰδ. θ. cū Herculem tribus diis, quos eo loco nominat, præstantiorem esse ostendisset, seipsum reprimens, talémq; orationem abominans, odiosam atque inuisam sapientiam esse dicit diis maledicere. ἀπό μοι λόγον ἥτις ἐν μοίᾳ ῥίπον· ἐπεὶ τίς τοι λοιδορήσῃ θεὸς ἐχθρὰ σοφία, & paullo post, μὴ νῦν λαλάγῃς τὰ, &c.

CENENIA] Simonidei carminis. fuit enim Simonidis (vt Scribit Quintilianus) virtus mirifica in commiseratione commouenda, & in tractandis rerum tristium argumentis. Ideoque Catull. *Paullum quidlibet allocutionis Mæstius lacrymis Simonideis.* Cæcæ sine diphthongo in prior syllaba scriptum est in omnib. lib. veter. Theoc. εἰδ. ιζ. Εἰ μὴ δεινὸς αἰοῖδος ὁ κήϊος αἰολα φωνέων, &c. aptissimo autem vocabulo usus est, *nenia*, quod est carmen funebre, & lugubre, vt Ode vltima huius libri. *Absint inani funere nenia.* quamuis pro quouis carmine ab eodem vsurpetur: vt Od. 28. lib. 3. *Dicetur merita nox quoque nenia.* & epist. 1. lib. 1. *anpuerorum Nania, quæ regnum rectefacientibus offert.*

RETRACTES] iterum tractes, sic Virg. lib. 7. *Æn. Agmina in arma vocat subito ferrumque retractat.*

DIONE SVB ANTRO] Dionen Veneris matrem esse etiam Homerus testatur il. ε. quo in loco ait Venerem à Diomede vulneratam, atque in cælum reuersam statim in sinum, & complexum matris Dionæ concidisse. Ἡ δ' ἐν γόνασι πίπτε Διῶνις δ' ἴ' Ἀφροδίτῃ Μήτηρ ἐστ' ἢ δ' ἀγγαῖς ἐλάετο θυγάτηρ ἰω. & Eurip. Hel. Κέρει Διῶνις Κύπρι, μὴ μ' ἐξερῶσιν. Theoc. autem εἰδ. ιε. Venerem Dionæam appellat. Κύπρι Διωνάδα, & Virgil. in Mœride, Augustum Cæsarem tanquā ab Iulo & Venere prognatum, Dionæum vocat. *Ecce Dionæi procedit Cæsaris astrum.* Hoc igitur loco antrum Dionæum, Venereum intelligemus, in quo sint canendæ res

leues, & amatoriae, & Veneræ.

PROCAX] Saty. 6. lib. 2. *seruósque procaceis Pasco libatis dapibus.*

QVÆRE MODOS] versus, cantus, vt Od. 3. lib. 3. *Magna modis tenuare paruis.* & huius lib. Od. 12. *nec Siculum mare Pæno purpureum sanguine mollibus Aptari citharæ modis.* & 9. lib. 3. *Dulceis doctamodos.* & de arte poet. *Accessit numerisque, modisque licentia maior.*

AD C. SALLVSTIVM Crispum. Ode 2.

Primum Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres: Deinde ostendit, eum, qui suas cupiditates reprimere, pecuniâque contemnere possit, solum regem, solum beatum esse.

NULLVS argento color est, auaris
Abdita terris inimice lamnæ.

Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat vsu.

Viuet extento Proculeius æuo,
Notus in fratres animi paterni.
Illum aget penna metuente solui
Fama superstes.

Latius regnes auidum domando
Spiritus, quàm si Libyam remotis
Gadidus iungas, & uterque Pænus
Seruiat uni.

Crescit indulgens sibi dirus hydrops:
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit venis, & aquosus albo
Corpore languor.

Redditum Cyri solio Phraaten
Disidens plebi, numero beato-
Rum eximit virtus: populūque falsis
Dedocet vti

Vocibus, regnum, & diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quisquis ingenteis oculo irretorto
Spectat acervos.

NULLVS ARGENTO COLOR EST, &c.] Horum verborum hæc sententia est, Nihil habet nitoris argentum, nihil splendoris, nihil pulchritudinis, nisi vsu modico ac moderato, id est, neq; nimium profuso, neque nimium parco splendorem, & nitorem acquirat.

ABDITA TERRIS INIMICE LAMNÆ]
O Crispe

A O Crispe Sallusti inimice laminis, id est, crustis tenuibus aureis, seu argenteis in terram defossis: qui odisti nimiam pecuniae custodiam: liberalitatem autem & munificentiam diligis. *lamina* positum pro *laminæ*. vt epist. ad Vall. *ventres lamina candente nepotum Diceret vrendos*. falluntur autem, qui pertinaciter contendunt hic esse legendum *Abdito*. Nam planè hic est ordo verborum, O Crispe Sallusti, inimice *laminae*, seu *laminæ* terris *abditæ*, id est, in terras defossæ, Nullus est color argento, &c. Quod si ita locutus esset Horatius, vt quidam eum locutum esse volunt, Nullus est color argento *abdito* terris, nisi splendeat vsu temperato, nonne esset ineptissime locutus? Quid enim ineptius, atque absurdus, quam ita loqui, nullus est nitor argento in terras *abdito*, & ita deformi, & rubiginoso, nisi niteat? &c. Est enim simile ac si quis ita dicat, Nulla est mulieris deformis gratia aut venustas, nisi formosa sit.

E X T E N T O] longo, producto, translatum. propriè dixit epist. ad August. *Ille per extentum funem mihi posse videtur Ire poeta*. & Od. 15. huius lib. *undiq; latius Extenta visentur Lucrino Stagna lacu*.

B ILLVM AGET PENNA MET. SOLVI] Omnino sic est legendum: & ita reperi scriptum in omnibus codicib. manu scriptis. denique hanc lectionem agnoscit Porphy. Corruerunt autem hunc locum arrogantes quidam, & indocti homines, qui, cum facile animaduertent hoc sentire Horatium, Proculij nomen propter eius eximiam in fratres suos liberalitatem, immortale futurum, existimarèntque, si *metuente* legeretur, planè aliam, & contrariam huius loci sententiam futuram, quasi penna metuens solui, sit ea, quam dies, aut vis aliqua sit solutura, negationem *haud*, addiderunt. Sed quamuis nemo mediocriter doctus dubitet, quin hæc sit vera, & germana scriptura, constitui tamen, vt ad adolescentibus consulum, eius rationem explicare. Penna igitur metuens solui ea est, cuius nulla vnquam dissolutio est futura. Atq; ita loquitur Virg. Georg. 1. *Arctos Oceani metuenteis aqmore tingi*. quibus verbis nihil aliud significat Virgilius, quam arctos nunquam occidere, & *metuenteis*, valet *φύλαττομένας*:

C id est, cauenteis. Est eim versus ille ex Arato ad verbum ferè expressus. *Ἀρκτὶ καὶ νῆες φύλαττομένας ὠκεανοῖο*. quod idem est apud Homer. *il. σ.* de vrsa maiore, *Ὀῖν δ' ἄμμορός ἐστι λοιστῶν ὠκεανοῖο*. Sed cuius testimonium grauius nobis esse debet, quam ipsius Horatij, qui frequentissimus est in huiusmodi loquendi generibus? sic loquitur Saty. quinta libro secundo, *forti nubet procera Corano Filia Nascæ metuenteis reddere soldum*. nam *metuenteis* hoc loco nihil aliud esse puto, quam nolentis. & lib. 3. Ode x1. *metuitque tangi Nuptiarum expers*, id est, non vult tangi. & Od. 5. lib. 4. *Culpari metuit fides*, id est, nemo est, qui violare fidem velit. & Od. 24. lib. 3. *Metuens alterius viri Certo sedere castitas*, id est, castitas ab altero viro abhorrens: & epist. 1. lib. 2. *Sed turpem putat in scriptis, metuitque lituræ*, & epist. ad Quintium. lib. 1. *Labra mouet metuens audiri*, id est, nolens audiri. & ad Loll. 2. eod. lib. *Si bene te*

noni metues liberrime Lolli Scurrantis speciem præbere professus amicum, sic & Persius Saty. 1. *Non ego cum scribo si forte quid aptius exit, Quando hæc rara anis est, si quid tamen aptius exit, Laudari metuum*. Tralationem autem ductam esse ex eo puto, quod qui metuunt quippiam, id ipsum fugiunt, & vitant, quam maximè possunt. Itaque Virgil. hæc verba Arati *φύλαττομένας ὠκεανοῖο*, ita vertit, *Oceani metuentes aqmore tingi*, cum verbum Græcum *φύλαττο* idem, quod cauere, & vitare significet. Sic igitur hic locus est legendus: neque existat posthac quisquam vsque aded audax, atq; impudens, vt, quæ apud bonos scriptores non intelligit, audeat corrumpere. Hæc ego cum M. Mureto Venetiis demonstrassem quin ita esset, vt sentio, ne dubitandum quidem esse dixit: sed cum in iis exemplis, quæ sunt ab eo (vt dicebat) aliquot locis emendata, hoc mendum hæere vidisset, huius errati culpam in operas typographi contulit: & paucis post mensibus, cum libros variarum lectionum ederet, magnam partem eorum, quæ ad hunc locum in meis commentariis legerat, in sept. caput primi libri me coniuente & permittentē retulit.

LATIVS REGN. AVID, &c.] sententia generalis est. hoc enim significat, latiores vnūquēq; regni sineis habiturum, si suas cupiditates reprimat ac refrēnet, quam si disunctissimas terrarum parteis possessionibus continuet, & coniungat.

SPIRITVM] φρόνημα.

CRESKIT INDVLGENS.] significat, avarum non sanari pecuniae accensione, quemadmodum neque hydropicus conualescit aquæ potu. sic Bion apud Teletem lib. de comparatione diuitiar. & paup. *καὶ εἴ τις βούλεται ἢ αὐτὸς ἐνδεῖας καὶ ἀπείρας ἀπορρυῖναι ἢ ἄλλον παραλύσαι, μὴ χεῖματι αὐτῷ ζητήτω*. ὁμοίον γὰρ φησὶν ὁ βίον, ὡς εἴ τις τὸν υδρωπικὸν βουλομένης παύσαι τῶ δόλου, τὸν μὲν υδρωπικὸν μὴ θεραπεύει, κήνην δὲ καὶ πταμόνους αὐτῷ παρασκευάζει. ἐκείνος τε γὰρ ἀπὸ πόνου πίνων διαρραγίη, ἢ παύσασθαι δόλου: οὐ πὲρ τε ἐκ ἀπὸ πικρῶν θάλασσαν, ὅταν ἢ ἀπλητος: id est, & si quis vult aut ipse indigentia, & inopia liberari, aut alium liberare, ne pecunias sibi, aut illi quærat. Simile enim fuerit, inquit Bion, vt si quis hydropicum siti liberare volens, hydropa quidem non curet, fonteis autem & fluuios ei apparet atque apponat. Nam & ille prius bibendo rumpatur, quam morbo leuetur, & hic numquam satis habuerit, cum sit insatiabilis.

DIRVS HYDROPS] Hydrops, morbus est notissimus & generis faminei est apud Græcos, ἢ υδρωπ. Hydropicum nominant, qui eo morbo laborat. vide Corn. Celsum lib. 3. Videtur tamen hoc loco poni morbus pro agro. Quidam libri veteres habent, durus: quos non sequor.

FUGERIT VENIS] fugerit è venis.

ET AQUOSVS ALBO CORP. LANG.] albo corpore, id est, pigro, languido, & inertī, ἀργῶ. sic Satyra 2. lib. 2. *pinguem vitis, albumq; nec ostrea, Nec scarus, aut poterit peregrina inuare Lagois*. & Pers. *Turgidus hic epulis, atq; albo ventre lanatur*. Iam per hæc duo aquosum languorem, morbum significauit, υδρωπία.

PHRA-

A PHRAATEN] Fuit hic Phraates rex Parthorum. Iul. Flor. epit. 100. Cornel. Tacitus lib. 2. Strabo lib. 6. Hor. de eod. epist. ad Iccium lib. 1. *ius imperiumq; Phraates Caesaris accepit genibus minor.* fuit & Phraortes (aduersus quem pugnavit M. Antonius) rex Parthorum, Medorum, Persarum: de quo Plutarch. in Antonio. iccirco quidam hoc loco legi volunt *Phraortem*: à quibus dissentio. nihil enim vetat, quo minus Phraates idem & Parthorum, & Persarum regnum obtinuerit, ut Ode 5. lib. 3. Praterea Priscian. lib. 18. hunc locum testem produciens, vulgatam scripturam agnoscit.

B REDDITVM CYRI SOLIO] in Cyri sedem & locum, id est, in regnum, imperiumq; Persarum restitutum. Est autem hæc huius loci sententia, quam quidam indignis modis deprauant. Virtus igitur (inquit Horat.) à plebe dissidens, Phraatem regem in numero beatorum non habet, populumque & multitudinem imperitam, quæ solet reges & dynastas in beatis numerare, immò verò eos solos beatos prædicare, dedocet his vocibus uti, falsis præsertim, dum ipsa eum solum verè beatum, ac verè regem iudicat, qui pecuniam contemnit, qui auri splendore non capitur, neque commouetur. hunc Phraatem commemorat epist. 12. lib. 1. *ius imperiumque Phraates Caesaris accepit genibus minor.* Est autem hic versus, *Dissidens plebi numero beatorum, hypermeter, & syllaba eius vltima pertinet ad versum sequentem.* cuius generis exempla alibi colligemus. Iam hoc *dissidens plebi*, pro illo *dissidens à plebe*, Horatianum est. ut sup. lib. 1. Ode. 27. *Vino & lucernis Medus acinaces, Immane quantum discrepat,* pro *discrepat à vino & lucernis.* & epist. 2. lib. 2. in extr. *Et tamen idem Scire volam, quantum simplex, hilarisq; nepoti Discrepet.* & Saty. 6. lib. 1. *longe mea discrepat istis Et vox, & ratio.* & Saty. 3. lib. 2. *quid discrepat istis, Qui nummos, aurumque recondit nescius uti Compositis?* & de arte poet. *Primo ne medium, medio ne discrepet imum.* ibid. *Et diuina futuri Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.* sic apud eundem *distate & differre* cum casu dandi coniunguntur. Ode 9. lib. 4. *Paulum sepulta distat inertia Celata virtus.* & epist. ad Mæcen. 2. lib. 1. *quid distent ara lupinis.* & epist. ad Loll. 2. eod. lib. *infido scurra distabit amicus.* de arte poet. *Nec sic enitar tragico differre colori,* &c. & Saty. 4. lib. 1. *nisi quod pede certo Differt sermoni, sermo merus.*

C PROPRIA MQVE LAVRV] id est, perpetuam, & quæ amitti, aut eripi non possit, ut Saty. 6. lib. 2. *nihil amplius oro, Maia nate, nisi ut propria hac mihi munera faxis.*

QVISQVIS INGEN. OC. IRR, &c.] Nemo mihi videtur hunc locum rectè explicare. Nam alij *oculo irretorto* interpretantur *sine cupiditate*, & *sine inuidia*: alij *non reflexo à continentia ad cupiditatem*: alij *non inuidente*: alij aliter, quæ omnia mihi sunt tenebræ. Ego verò huic pulcherrimæ sententiæ ab illis obscuratæ potius, quam declaratæ, lucem ex alijs scriptoribus afferre volo. Pindarus igitur *πρὸς εἰδ. γ. de Æsculapio loquens*, non dissimili dicendi figura ait eum auri

aspectu, ac splendore captum, Hippolytū mortuum ab inferis reuocasse, his: *ἀλλὰ κέρδει καὶ σοφίᾳ δέδεπται. ἔτραπε καὶ αἰὼνον ἀγῶνι μάδῳ, χρυσὸς ἐν χερσὶ φανείς.* id est, sed illius oculos reflexit, ac retorlit aurum splendens in alterius manibus conspectum: victa est oculorum eius acies auri splendore. Itaque ex his Pindari verbis, sic hunc Horatij locum explico: Virtus Phraatem è numero beatorum eximit, vni regnum deferens, qui ingenteis auri acervos ita spectat, ut oculos suos nullam in aliam partem reflectat, aut retorqueat: qui aurum rectis oculis intueri potest: cuius ea est oculorum animi acies, ut auri splendore non offendatur, neque præstinguatur, id est, qui ita aspicit, ut non concupiscat, aut corrumpatur. Est autem metaphora ducta ab iis, qui oculorum vitio lucem aspicere non possunt: sed oculos ab ea demouere, atque in aliam partem reflectere coguntur. vnde natæ sunt hæc & apud Græcos, & apud Latinos loquendi figuræ: *οὐ τοῖς ὀμμασι πρὸς ἑλὲπεν, ἀσκαρδαμύκτοις, ἀπρὲς τοῖς, id est, rectis, fixis, immotis, non reflexis oculis intueri, id est, sine dubitatione, & sine metu aspicere.* Theocrit. *εἰδ. ε. μέγα δὲ ἄλχθομαι, εἰ τὸ μετὰ μᾶς ὀμμασι τοῖς ὀρθοῖσι πομπέπεν:* id est, molestè autem fero, si tu me audeas rectis oculis intueri: si aspectus mei splendor & dignitas, meaque præstantia non te deterret, quo minus aduersum aspicere audeas. Suet. in Augusto, *unde præbitam Antonio materiam putem exprobandi, ne rectis quidem oculis eum aspicere potuisse instructam aciem.* Aristoph. *ἰ. π. βλέπον εἰς ἐμὴ ἀσκαρδαμύκτως.* Oppian. lib. 1. *κωπηγέ. Ἡ πῶς αὖ δέδορκ' ἀσκαρδαμύκτοις ὅπως πῶς Αἰχμοῖσι λόχον πεπυκασμένον ὀπλίτησι. Καὶ χαλκὸν σελαγύντα, καὶ ἀσπράσσοντα σίδηρον.* Huc pertinet Plutarchi locus in Cicerone, quo loco eum cum Demosthene comparat, ostenditque, illum aduersus munera, & corruptelas integrum, sanctum, castum, atque vndique septum fuisse: hunc contra ad corrumpendum tenerum ac facilem. Sic autem loquitur Plutar. *πρὸς τὰς δωρεὰς βασιλέων ἀντιλέγει Δημοσθένους ἐκ αὐτῶ ἐπὶ λήμναι.* id est, non ausus esset Demosthenes regum munera aduersis & irretortis oculis intueri: erat illi ita tenera & imbecilla oculorum acies, ut auri splendore præstingeretur. Quemadmodum igitur ait Plutarchus Demosthenem non fuisse aulurum regum munera irretortis oculis intueri: quibus verbis significat, illum fuisse *δαρῶδῆκος*, id est, ad capienda munera facilem, promptum ac procliuem: sic hoc loco Horat. dicit eum verè regnare, veròsque triumphos agere, qui magnam vim auri & argenti spectare, possit oculis irretortis, id est, qui pecuniæ magnitudine de consilio suscepto ac proposito non deducatur: qui pecuniam contemnat: qui habeat animum a pecunia incorruptum, integrum, inuictum. Est enim (ut dixi) tralatio ab oculorum sanitate, & integritate, ad animi magnitudinem & castitatem. Utitur eadem similitudine M. Tull. in epist. quadam ad Brutum cuius initium est, *Cum saepe te litteris, &c.* significans periculum esse ne animus Octauiani vincatur à specie honoris falsa, his verbis, *videtur enim in eo esse indoles: sed flexibilis ætas: multique ad deprauandum parati. qui splendore falsi honoris obiecto,*

A obiecto, aciem boni ingenij praestringi posse confidunt. Quamobrem autem oculi splendore offendantur, elegantem reddit rationem Lucretius lib. 4. *Splendida porro oculi fugitant, vitantque tueri. Sol etiam cecat, contra si tendere pergat: Propterea, quia vis magna est ipsius, & alto Aera per purum graniter simulachra feruntur, Et feriunt oculos turbantia composituras. Præterea splendor quicumque est acer, adurit Sape oculos, idè quod semina possidet ignis Multa, dolorem oculis quæ gignunt insinuando.* Quod autem Turnebus ita hunc locum explicat, *Quisquis ingentis oculo irr. Sp. ac.* id est, quisquis non est auarus, nec aspectu pecuniæ mouetur: planè idem atque ego, sentit, nihilque à me in eo discrepat. sed cum addit: *nam qui pecunia est auarus, & studiosus, ad eius aceruos subinde retorquet oculos, ac pane strabus efficitur: nec sic ab ea auelli potest, quin oculos sæpenumero reflectat, ut eam aspiciat:* cum, inquam, hæc addit, à mea sententia longissimè discedit, & in communem aliorum multorum errorem reuoluitur. Ita enim dicunt, eum, qui aliquid inuitus relinquit, aut aliquid vehementer concupiscit, identidem ad illud oculos retorquere. **B** Esto. Sed quid hoc ad huius loci explicationem pertinet? Nihil plus, quàm exempla, quæ colligunt, nihil enim in eis est, quod ad hunc locum accommodari possit. Alij enim Orphei exemplum afferunt, cui cum hac lege esset vxor reddita, ut sequeretur illa à tergo, præiret ipse, neque oculos ad eam retorqueret, id est, neque eam respiceret: *ille Resistit, Euridicemque suam iam luce sub ipsa Immemor, heu, vultusque animi respexit. ibi omnis Effusus labor, atque inuitis rupta tyranni Fœdera, terque fragor stagnis audiuus Auerni, &c.* Alij Catilinæ exemplum proferunt, qui cum ex vrbe eiectus esset, oculos sæpe ad eam urbem, quam inuitus reliquerat, reflectebat, ac retorquebat, eamque ex suis faucibus ereptam esse lugebat. Addunt & Ouidij versum nescio quo ex libro, *Ille dolore ferox caput in sua terga retorfit.* Sed hæc exempla nihil habent, quod huic loco conueniat. Nam neque Orpheus vxorē suam Eurydicen spectabat antè quàm ad eam oculos retorfit, sed cum antecederet, oculosq; ad ea, quæ ante pedes erant, versos haberet, immemor condicionis, & legis, sub qua fuerat sibi vxor reddita, in vxorem ponè sequentem caput, & oculos retorfit. Sic Catilina cum urbem inuitus reliquisset, viæque Aurelia in castra Manliana proficisceretur, quæ Fesulis erant, oculos in Etruriam versos habebat, urbem à tergo relinquebat: in quam propterea quod eam, ut cupierat, non incenderat, sæpe oculos retorquebat. idem de illo Ouidiano, caput in sua terga retorquente, dici potest. At hic, quem Horatius noster vult verè regem esse, verèque triumphare, spectat auri aceruos oculo irretorto, id est, ita spectat aceruos, ut oculos aliò non retorqueat, sed eos in acervis defixos habeat: isti autem ita dicunt, aut certe ita debent dicere, si volunt, exempla, quæ afferunt, ad hæc accommodare, non retorquere oculum ad aceruos. At quomodo quis potest oculum retorquere ad id, quod spectat? hoc enim natura, & ratio postulant, ut qui retor-

quet oculos, aliò retorqueat, quàm quò os versum habet, & quò intuetur, & spectat, ut Orpheus & Catilina aliò retorquent oculos, quàm quò oculos aduersos habent: eò autem oculos aduersos habent, quò versus iter faciunt: Orpheus in eorum, qui viuunt, sedem, & lucem versus: Catilina in Etruriam. non enim Orpheus ab inferis ad superos & ad hominum sedem vxore ponè sequente, rediens, oculos ad Orcum & interos versos habet: nam instar nepæ retrogredieretur: neque Catilina ex vrbe in Etruriam proficiscens, urbem aspicit: sed & ille aspiciens quæ ante oculos, & ante pedes sunt, iussorum Proserpinæ immemor, in vxorem retorquet oculos: & Catilina via Aurelia iter faciens, & in Etruriam aspectum & faciē directam habens, dolore affectus ob id quò consilium urbis incendendæ ad exitum non perduxit, subinde ad urbem reflectit oculos. At hic noster beatus, qui ab Horatio describitur, quique ingentis auri aceruos spectans oculo irretorto inducitur, si oculum retorqueret, nonne ab acervis in aliam partem retorqueret? Cum igitur acervos oculo irreflexo, atque irretorto spectat, rectos, ac defixos in acervis oculos habere intelligitur, & ita sanos, & acris, & integros & incolumeis, qualis est Aquilarum acies, quæ fulgore solis non læditur, neque obtunditur: non teneros, & imbecillos, quales sunt lipporum oculi, qui quouis splendore offenduntur, ita ut lucem ferre non possint, sed à re splendida, & lucida vel in aliā partem reflectendi, vel claudendi sint: quod nisi faciant, totam oculorum aciem corrumpunt, & vel strabones, vel cæci fiunt. Atque hoc modo conuenit ad hanc sententiam illud Varronis, quod profert Turnebus: sed ille aliter intelligit. *Multi enim, qui lumina intrarunt integris oculis, strabones facti sunt. Habet enim quiddam ἐκωστικόν, (id est, ad trahendum valens,) prouincialis formosula vxor.* significat enim Varro, multos esse magistratus, qui si quam in prouincia mulierem forma præstantem aspexerint, statim libidine incensi, ea potiri velint: quia non habent oculos sanos, continentes, & rectos, sed imbecillos, prauos, & peruersos. Eos enim mulieris formosæ aspectus corrumpit ac deprauat, quemadmodum nimius fulgor oculorum nostrorum aciem praestringit, hebetat, & corrumpit. est enim allegoria quædam, ut dixi, & translatio ab oculis corporis ad oculos animi. Potest tamen etiam hoc dici, translationem esse ab iis, qui iter facientes, atque ambulantes, retorquent oculos ad dexteram, aut laeuam, ita ut strabi fieri videantur: Cuiusmodi illud quoq; est ex Lucilio: *Nulli me inuidere: non strabonem fieri sapius delictis me istorum.* Nimis fortasse longus fui: sed refellenda fuit quorundam hominum pertinacia: quicquid ingenio sunt, ut quiduis, quantumvis ineptum, effutire, quàm alterius inuenta approbare malint. Huc pertinent Laberij versus, quos profert Gellius lib. x. cap. 17. *Democritus Abderites physicus, philosophus, Clypeum construxit contra exortum Hyperionis, Oculos effodere ut posset splendore aræo Radius solis aciem effodit luminis, Malis bene esse ne videret cinibus: Sic ego splendore fulgentis pecuniæ*

A pecunia Volo elucificare exitum atatis mea, Ne in re bona videam esse nequam filium. Hos autem versus sic in suum modum, numerumque restitui.

AD DELLIVM

Ode 3.

Neque demittendum aduersis, neque efferendum secundis rebus animum: sed hilariter viuendum, cum æqua sit omnibus moriendi condicio.

A Equam memento rebus in arduis
Seruare mentem: nō secus in bonis
Ab insolenti temperatam

Lætitia, moriture Delli

Seu mæstus omni tempore vixeris:

Seu te in remoto gramine per dies

B Festos recinatum bearis.

Interiore nota Falerni.

Quā pinus ingens, albāque populus

Vmbram hospitalem consociare amant

Ramis, quā obliquo laborat

Lympha fugax trepidare riuo:

Huc vina, & ungueta, & nimium breuius

Flores amœna ferre iube rosa:

Dum res, & ætas, & sororum

Fila trium patiuntur atra.

Cedes cœmtis saltibus, & domo,

Villāque, flauus quam Tiberis lauit,

Cedes: & exstructis in altum

Diuitijs potietur heres.

C Diuēs ne prisco natus ab Inacho,

Nil interest, an pauper, & infima

De gente sub diuo moreris,

Victima nil miserantis Orci.

Omnes eodem cogimur: omnium

Versatur urna: serius, ocyus,

Sors exitura: & nos in æter-

Nun exsulum impositura cymba.

ÆQUAM MEMENTO] æquam, id est, æquabilem, non contractam, aut demissam, aut fractam rebus aduersis, atque asperis: memento æquo animo ferre res aduersas. sic Plaut. Aulul. Pol. si est animus æquus tibi, satis habes, qui bene vitā colas. Idem in Ruden. ergo animus æquus optimum est arumna condimentum. Terent. Adelph. ne nemi-

um modo Bona tua ista nos rationes Mitto, & tuus iste animus æquus subuertat. Lucret. lib. 5. Diuitie grādes homini sunt viuere parcē. Equo animo. animus æquus, his locis valet, tranquillus, sedatus, non cōmotus, non perturbatus. sic Horat. epist. ad Loll. lib. 1. Det vitam, det opes: æquum mi animum ipse parabo. Idem satyra 5. lib. 1. cenanteis haud animo æquo Expectans comites. Idem epist. ad Bullat. Est Plubris, animus si te non deficit æquus. Idem satyra 3. lib. 2. Accipe, quid contra iuuenis responderit æquus. interdum non iratus, neque offensus. Cic. pro Rosc. Amer. Concedo, & quod animus æquus est, & quia necesse est. idem in orat. perfect. Consequeris tamen, ut eos ipsos, quos contra statuas, æquos, placatosque dimittas. Hor. Od. 18. li. 3. abeasq; paruis Equus alumnis. & Od. 29. eius lib. quod adest, memento Componere æquus. & carmine saculari ad Deos: Si palatinas videt æquus arceis. Idem epist. ad Scauam lib. 1. Tentantem maiora, ferē presentibus æquum. & Od. 12. lib. 1. Te minor latum reget æquus orbē. & æquitas animi, est tranquillitas quædam, & placabilitas. M. Tull. in Agrar. Quam tibi agri videret focer tuus? Si ego eius æquitatem animi non ui, venderet non inuitus. Idem ad Attic. lib. 4. vlt. epist. perspice æquitatem animi mei, & ludum, & conremtionem Seleucianæ prouinciæ.

REBUS IN ARDVIS] in rebus asperis, & aduersis. ἐν τοῖς δειvoῖς, ἐν τοῖς φοβεροῖς.

NON SECUS IN BONIS] in secundis. in libro Donati, & Faëni scriptum est non secus ac bonis. sed in libro Faëni inest litura.

SEU MÆSTVS OMNI, &c.] hæc cohærent cum superioribus illis, moriture Delli, hoc modo, Delli, qui omnino moriturus es, siue te per omnem ætatem mœroti, & ægritudini dedideris, siue hilariter, & iucundè vixeris.

IN REMOTO GRAMINE] in loco aliquo viridi, & herbofo, ab arbitris remoto, ac libero, in quo otiosus recubes, animumque relaxes.

TE BEARIS] te hilariter, & beatorum in morem curaris: te vino præstantissimo inuitaris: tibi benè feceris, ut loquitur Plautus. Vitur eodem verbo Od. 8. lib. 4. Celo Musa beat. & epist. ad Loll. 2. lib. 1. Munere te paruo beet. & epist. 2. lib. 2. Latiumque beabit diuite lingua.

INTERIORE NOTA FALERNI.] vino optimo & vetustissimo, & propter eximiam bonitatem in intima cellæ vinariæ parte recondito, & notam insignem, quæ ætatem significet, nempe consulum nominibus inscriptis, præ se ferente: vel interiorem notam dixit pro meliore. Solebant autem veteres illi (qui mos etiam ad nostra tempora permansit) vini cados, testas, amphoras, in cellis condere, notatas, id est, insignibus quibusdam litteris, aut alijs notis, sed maxime cōsulum nominibus distinctas, ad tempus, ac præstantiam vini significandam. quo ex more natum illud est loquendi genus, de meliore nota. Curius ad Cic. lib. 7. Quare Cicero mi, perseuera constanter nos conseruare, & Sulpicij successor nos de meliore nota commenda, &c. Catul. ad Manlium: Quare quod scribis Verona turpe Catullo Esse, quod hic quisquam de meliore nota, Frigida defesso tepefecit membra

A *bracubili, &c.* Horat. autem propriè Saty. 10. lib. 1. *ut Chio nota si commissa Falerni est.* M. Tull. in Bruto de Thucydide. *Orationes autem, quas interposuit, (multa enim sunt) eas ego laudare soleo. imitari neque possum, si velim, nec velim fortasse, si possim: ut si quis Falerno vino delectetur, sed eo nec ita nouo, ut proximis consulibus natum velit: nec rursus ita vetere, ut Opimum, aut Anicium consulem quærat. Atqui ea nota sunt optima: credo: sed nimia vetustas nec habet eam, quam quærimus, suauitatem, nec est iam sanè tolerabilis.*

QVA PINVS INGENS, &c.] nunc locum describit, ubi Dellius iucundè & beatè viuere possit: umbrosum videlicet, amœnum, fonti perenni vicinum. sic Lucret. lib. 2. *Tum tamen inter se prostrati in gramine molli Propter aqua riuum sub ramis arboris alta, Non magnis opibus iucundè corpora habebant.* In nonnullis lib. antiquis scriptum est: *Quâ pinus, quam scripturam secutus sum, sic enim loquuntur boni scriptores. Tibull. lib. 2. Tunc operata Deo pubes discumbet in herba, Arboris anti quæ quâ lenis umbra cadet.*

B *PINVS INGENS]* Od. 10. huius lib. *Sapius ventis agitatur ingens Pinus.*

QVA OBLIQV O] Codices quidem veteres Iannoct. Faër. Torn. & vulgati habent *Quo obliquo*. sed secutus sum rationem ac veritatem, præsertim aliorum librorum auctoritate confirmatam.

AMANT.] φιλέειν, id est, solent, more Græco. ut Od. 16. lib. 3. *Aurum per medios ire satellites, Et percurrere amat saxa, potentius Ictu fulmineo.* & Ode 8. epod. *Quid, quod libelli Stoici inter Sericos iacere puluillos amant.* sic loquitur Plato πολιτ. ε. οἱ δὲ ἐν πολέμῳ φιλεῖ. id est, qualia in bello amant. Idem η. καὶ τῷ ὄντι τὸ ἀγὰν τι ποιεῖν, μεγάλῃ φιλεῖ εἰς ἑαυτὸν μεταβολὴν ἀνταποδιδόναι. id est, & reuera supra modum aliquid facere, magnam amat in contrarium mutationem reponere. sic item alij, ut Dionys. Halicar. ἀρχ. Ραμ. γ. οἱ δὲ φιλεῖ πάγειν στρατὰ νεοσύλλεκτος, &c. id est, qualia accidere amant exercitui recens collecto.

C *LYMPHA FUGAX]* mirus, ac pæne dicam, diuinus Horatius est, in epithetis inueniendis. *Lympha fugax* à cursu: alibi *Lympha loquaces* à strepitu & murmure. ut Od. 13. lib. 3.

TREPIDARE.] aptissimum verbum ad significandum aquæ trepidæ, trepidæque fluentis cursum. est enim *trepidare* positum, pro *trepidè fluere*. Iam verò, hoc totum *laborat trepidare* idem valet, quod *laboriosè fluit, laborat in fluendo*, propter lapillos subiectos: & tralatio est à rebus animatis. *trepidandi* verbo autem sic vsus est epist. ad Fuscum Arist. lib. 1. *Quàm, quæ per prouum trepidat cum murmure riuum.*

HVC VINA, ET VNG. &c.] præter vina, adhibebant veteres in conuiujs ad luxum & delicias, rosas, & vnguenta. sic Od. 29. lib. 3. *Thyrene regum progenies, tibi Non antè verso lene merum cado Cum flore Macenas rosarum, & Pressa tuis balanus capillis Iam dudum apud me est.* sic Anacreō. Εμοὶ μέλει μύροις Καταβρέχειν ἡ πῆνυ. Εμοὶ μέλει ῥόδῳσι, Καταβρέχειν κάρηνα. id est, Mihi curæ est vnguentis madefacere Cæsariem: Mihi curæ est rosis coro-

nare verticem. In hunc igitur locum, quem modo descripsi, iube vina, & ceteras delicias ferri.

ET NIMIVM BREVEIS, &c.] qui citò deflorescunt.

DVM RES, ET ÆT. ET SOR.] sic suprâ Od. 9. lib. 1. *Donec virenti canicies abest Morosa, &c.* res, ῥεία, τὰ ὑπάρχοντα, bona, facultates, ut sæpe alibi apud eundem.

SORORVM TRIVM] Parcarum: quas nominis filias facit Hesiod. in Theog. earum autem nomina sunt è re ficta. Κλωθὴ ὠβέρε το συγκλάθειν τὰ αὐτῶν πῖνα, quia res humanas connectat: ἡ δὲ Λάχεσις ὠβέρε τὸ λαγχάνειν cuius opera suam quisque fortunam fortiaur: tertia ἄτροπος ὠβέρε τὸ ἀμετάτρεπτον ὁμοιοῦν ἀνέγκης: id est, propterea, quod necessitas illa fatalis nullo modo flecti, aut immutari possit, ut suprâ diximus.

L A V I T.] semper ferè hoc verbo in tertia inflexione vitur: numquam in prima. Od. 4. lib. 3. *Qui rore puro Castalia lauit Crineis solutos.* & Ode 13. eiusd. *Neque dulci mala vino lauere.* & Od. 6. lib. 4. *Phæbe, qui Xantho lanis igne crineis.* & Saty. 5. lib. 1. *Ora, manusq, tua lauimus Feronia lympa.* sic & Cat. in Egnatium. *Ant quilibet, qui puriter lauit denteis.* Virgil. Georg. 3. *nec cùm præcipitem Oceani rubro lauit aquore currum.* & Æneid. 3. *Luminis effossi fluidum lauit inde cruorem.* Accius Medea. *Lauere falsis (al. falsis) vultum lacrymis.*

FLAVVS TIBERIS] sic Od. 1. lib. 1. *Vidimus flauum Tiberim.*

ET EXSTRUCTIS IN AL. DIVI. &c.] & diuitijs coaceruatis, atque exaggeratis. sic loquitur Lucret. lib. 6. *Scilicet hoc densis fit nubibus, & simul altè Exstructis.* insignis autem dementiae esse incerti fortasse, aut certe ignoti heredis causa assidue sollicitum, & anxium viuere, neque bonis vel quæsitis, vel à patre, aut aliquo propinquo acceptis uti animum inducere, multis locis ostendit Horat. eumque animi morbum grauissimè infestatur epistol. ad Torquat. *Parcus ob heredis curam, nimiumque seuerus Affidet insano.* epist. vltima lib. 2. *Vitar, & ex modico, quantum res poscet, acceruo, Tollam, nec metum, quid de me iudicet heres.* & Od. 7. lib. 4. *Cuncta manus anidas fugient heredis, amico Quæ dederis animo.* & Saty. 3. lib. 2. *Ni tua custodis, anidas iam hoc auferet heres.*

DIVES NE PRISCO NATVS AB, &c.] quia *Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas, Regumque turres,* Od. 4. lib. 1. *neque vlla Aut magno, aut paruo lethi fuga,* Saty. 6. lib. 2. lege, quæ collegimus ad Oden 28. lib. 1.

INACHO] Rege Argiuorum, de quo & Od. 19. lib. 3.

SVB DIO MOR.] sub cælo viuas, sine tecto. sub dio est, qui non est sub tecto (inquit Festus). Ode 2. lib. 3. *Vnamque sub dio, & trepidis agat In rebus.* nihil autem refert sub diuo, an sub dio scriptū sit. Seruius tamen videtur legisse *sub diuo*. qui profert hunc locum ad illum Virg. Æneid. 12. *Dina deum: & sub diuo,* interpretatur, sub aëre.

VICTIMA NIL MIS. ORCI] videtur Græcum epithetum exprimere voluisse, quod Orco attribuit Hesiod. in Theog. *μηδὲς ἡπὲρ ἔχοντος.* quia

AD XANTHIAM

Phoceum. Ode 4.

A quia scilicet nullius eum miserecat. *Orci igitur vultu*, id est, tu mortalis, seu moriturus.

OMNIVM VERS. VRNA] sic Od. i. lib. 3.

Omne capax mouet urna nomen. Virg. lib. Æn. 6.

Quæstor Minos urnam mouet. Porro hæc de urna, & sortibus fabula ex veterum more nata est: qui pleraque sortibus decernebant, ac iudicabant.

Apud Homer. i. 7. cum quæreretur vter prior in aduersarium hastam iaceret, Parisne, an Agamemnon, res forti permilla est. Itaque cum vterque sortem suam dissimilem, aut aliqua nota distinctam in galeam coniecisset, Hectorque forteis, agitando confudisset: Paridis fors prior è galea extitit. verba Homeri sunt hæc. Κλήρις οὐ κωέη χαλκήρεϊ βάλλον ἐλόντες, Οππότερος δὴ πρόθεν ἀφείη χαλκὸν ἔγχος, &c. sequitur deinceps: Ως αὖ ἐφ' ἄν' ἄλλαν δὲ μέγας κορυθαίολος Ἐκτωρ Ἀφ' ὀρόων. Πάριος δὲ θοῶς οὐκ κλήρις ὀρίσεν. & i. 11. vbi Hector, & Ajax singulare certamen ineunt. Ως ἐφ' ἄν' οἱ δὲ κλήριον ἐσημύναντο ἕκαστος, Ἐρδ' ἔβαλον κωέη Ἀγαμέμνονος Ἀτρεΐδου, &c. i. sic locutus est, illi autem forteis singuli suas notarunt, Tum in cassidem Agamemnonis coniecerunt. Quin etiam in iudicijs, & actionibus, & quæstionibus

B fortes locum habebant. M. Tull. Verr. de iure dicendo. *Quod ab eo pridie, cum multis lacrymis eum oraret, atque obsecraret Heraclius, impetrare non potuerat, id ei postero die venit in mentem, è lege Rupilia sortiri ducas oportere: educit ex urna tres: ijs, ut absentem Heraclium condemnent, imperat: itaque condemnant.* Horat. satyra i. lib. 2. Cernius iratus leges imitatur, & urnam. Atque huc referendus est hic locus & tota illa de urna Minois fabula. Tū sacerdotia in Græcia fortitò capiebantur, ut & in Sicilia. M. Tull. ead. Verr. *Syracusis lex est de religione, quæ in annos singulos Iouis sacerdotem sortitò capi iubet: quod apud illos amplissimum sacerdotiū putatur. cum suffragijs tres ex tribus generibus creati sunt, res renocatur ad sortem, &c. ibid. iubet ille sibi legem legi. recitatur: in qua scriptum erat, ut, quot essent renunciati, tot in hydriam sortes conijcerentur: cuius nomen exisset, ut is haberet sacerdotium.*

OMNES EODEM COG.] compellimur, sic supra, *Omneis una manet nox*, Od. 2. lib. 1.

C SERIVS, OCYVS, &c.] siue tardius, siue celerius aut citius, moriendum est. Sic Archinus πᾶσιν ἀνθρώποις ὁφείλεται ἀποθανεῖν ἢ ὑπερὸν: id est, Omnes homines morti debentur, siue prius, siue posterius. Propert. lib. 2. ad Iouem pro amica ægrotante *Longius, aut propius, mors sua quemque manet.*

ET NOS IN ÆTER. EXS. IMP. CYMBÆ.] Charontis. Theocr. eid. 15. ἐς εὐρέϊαν χερδῶν συγνῶ Ἀχέρωντος. quo loco fortasse legendum συγνῶ Χέρωντος. id est, in amplam cymbam tristis Charontis. Sed non dissimulabo me scriptum reperisse in duob. lib. Vatic. & Tornes. *in æternum exitium impos.* &c. de qua scriptura iudicabit lector eruditus. Ego autem *exsulum* Latinos dixisse puto, non *exsilium*, ab exsule, quod nomen à solo ductum est, non ab exsiliendo, ut vulgus putat. Solum (inquit Festus) quis dubitet, quin locum significet, cum exsules quoque dicantur loco pulsi?

Quod ancillam amet, non esse, cur eum pudeat. multis enim magnis viris idem usu venisse.

NE sit ancilla tibi amor pudori,
Xanthia Phocæu, prius insolentem
Serua Briseis niueo colore
Mouit Achillem.

Mouit Aiacem Telamone natum
Forma captivæ dominum Tecmessæ:
Arsit Atrides medio in triumpho
Virgine raptâ:

Barbaræ postquam cecidere turmæ
Thessalo victore: & ademptus Hector
Tradidit fessis leuiora tolli
Pergama Graijs.

Nescias, ante te generum beati
Phyllidis flauæ decorent parentes.
Regium certè genus, & penateis
Meret iniquos.

Crede non illam tibi de scelestâ
Plebe dilectam: neque sic fidelem,
Sic lucro auersam, potuisse nasci
Matre pudenda.

Brachia, & vultum, tereteisque suras
Integer laudo: fuge suspicari,
Cuius octauum trepidauit ætas
Clandere lustrum.

NE SIT ANC. TIBI AM. PVD.] sic in lib. de Arte poet. *ne forte pudori Sit tibi Musa tyræ sollers.* ne enim hic non habet vim vetandi, sed negandi finem, ut supra Od. 3. lib. 1. *Albine doleas, &c.*

INSOLENTEM] an qui non erat solitus amare? ut Ode 5. lib. 1. *Et aspera Nigris aquora ventis* Emirabitur insolens. an elatum, & ferocem? ut Od. 16. eiusd. libri. *imprimeretque muris Hostile aratrum exercitus insolens.*

SERVA BRISEIS] δορικτήν. Homer. δορικτήν, de qua sic Achilles i. 1. ἢ μὲνοι φίλους ἀλόχους μερόπων ἀνθρώπων Ἀτρεΐδου, ἐπιη, ὅστις ἀγαθὸς καὶ ἐχέφρων, &c. quos versus mox testis producemus, eorumque sententiam priore loco ponemus.

TECMESSÆ.] in voce Tecmessæ liquefcit m. ut in illo versu Catull. Galliamb. n. in voce gymnasijs. *Abero foro, palastra, stadio, atque gymnasijs.*

k ij MOVIT

A MOVIT ACHILLEM.] ita mouit, vtea sibi ab Agamemnone erepta, tantisper bello abstineat, donec Patroclum ab Hectore interfectum viderit: neque prius muneribus ab Agamemnone sibi promissis, ac delatis placari potuerit. Hom. *il. 1.* Eodem loco sic loquitur Achilles: Agamemnonem exercitum comparasse, bellumque Troianis intulisse non aliam ob causam, quam ob ereptam Menelao fratri Helenam: non solos Atridas suas uxores amare: sed, ut quisque vir est optimus, & prudentissimus, ita ei suam uxorem esse carissimam: se item Briseida ex animo amauisse, quamuis bello partam, & seruam. verba Hom. sunt hæc: *πὶ δὲ λαὸν ἀνὴρα γὰρ ἐνθάδ' ἀγέρας Ἀτρεΐδης. ἦ ἔχ' ἑλένης ἔνεκ ἠὲ κόμοιο, ἢ μὲνοι φιλέουσ' ἀλόχους μαρόπων ἀνθρώπων Ἀτρεΐδαι, ἐπεὶ ὅστις τ' ἀγαθός, καὶ ἐχέφρων, τὴν αὐτὴν φιλεῖ, καὶ κηδέται, ὡς καὶ ἐγὼ τὴν Εὐρυπύκλειον, δαρικτὴν περ ἔσθ' ἔν. quem Hom. locum expressit Virg. *Aeneid. 9.**

TELAMONE NATVM.] Aiace Telamonium. ἐμφαπκῶς. multo enim præstabat Ajax Telamonius Oileo Homer. *il. β.* Ἀνδρῶν δ' αὖ μὲν ἄριστος ἔλιν Τελαμόνιος Αἴας, ὅφρ' Ἀχιλεὺς μὲνινεν. & *ibid. sup.* Oileum cum Telamonio conferens, illum ait longe hoc fuisse minorem, his verbis: *Δοκρῶν δ' ἡγεμόνευεν Οἴλῆος παῖς Αἴας Μελίων, ἔπειστος γὰρ, ὅς τις Τελαμόνιος Αἴας, Ἀλλὰ πολὺ μείων.*

ATRIDES.] Agamemnon.

VIRGINE RAPTA.] Cassandra, Priami filia. *Arsit virgine autem dixit, ut Od. 9. lib. 3. Donec non alia magis Arfisti.* Quamquam *Virgine rapta* dici potest esse absolute positum.

THESSALO VICTORE.] Achille, vel Neoptolemo eius filio, ut quidam malunt, à quibus dissentio.

ET ADEMTVS HECTOR.] quemadmodum Hectorem interfecerit Achilles, narrat Homer. *il. χ.*

TRAD. FESSIS LEVIOA TOLLI.] multis locis declarat Homerus, maximum fuisse Troianis in Hectore præsidium positum. non longe abiero. *Andromacha il. χ.* in extremo, *Οἷος γὰρ σφιν ἔρυσσ πύλας καὶ πύχαι μακρά.* Solus enim custodiebas ac seruabas portas, & mania urbis Troiæ. sed sine dubio respexit Horat. ad eum locum, qui est *il. ω.* vbi Homer. occiso Hectore Priamum facit Troianos obiurgantem & increpantem, quod illos suspicaretur suis miserijs lætari, sibi que in suo luctu insultare: ipsos quantam iacturam mortuo Hectore fecerint, propediem sensuros. eorum enim cædem & cladem eo mortuo Græcis multo faciliorem futuram. sic Hom. *ἀπὸρ γὰρ σάου καὶ ὕμμες. Πρίττοι γὰρ μάλλον Ἀχαιοῖσιν δὴ ἔσσεσθαι Κεῖνος περνεῖσθαι πρὸς ἀναιρέμεν, &c.* cui non dissimile est illud eod. lib. vbi Andromacha, Hectoris cadauere Troiam aduecto, se ab Hectore viduam relictam esse querens, sic loquitur: puerum Astyanactem ad pubertatem non esse peruenturum. prius enim Troiam funditus deletum iri, cum interierit eius custos & propugnator. *ἔδ' ἐμιν οἷω Ἡβλῶ ἔξασθαι. πρὶν γὰρ πόλις ἦδ' ἐκατ' ἄκρης Πέροισται. ἦ γὰρ ὀλοῦσθαι ἐπίσκοπος ὅσ' ἐμιν αὐτὴν Ρύσκειν, ἔχες δ' ἀλόχους κεδνάς, καὶ ἠπία τέκνα.* eodē pertinet illud Virg. *Aeneid. 9. Haud sibi cum Danais rem faxo. Et pube Pelasga Esse putent, decimum*

quos distulit Hector in annum. Horat. lib. 3. Od. 3. *D nec Priami domus Perinra pugnaceis Achinos Hectoreis opibus refringit.* Ex his perspicuum est, quā obrem supra per Thessalum victorem, Achillem significari existimemus.

LEVIOA TOLLI.] id est, faciliora ad euertendum, ac delendum. olet hellenismum. videtur spectare illud Homericum *il. ω.* quod supra retulimus, *Πρίττοι γὰρ μάλλον Ἀχαιοῖσιν δὴ ἔσσεσθαι, &c.*

NESCIAS AN.] id est, incertum est, an te generum, &c. vel hoc modo, fortasse tali loco nata Phyllis est, ut tibi honestum sit eam amare.

PENATEIS MÆRET INIQVOS.] deos familiaris mærens accusat, ut parum sibi propitios, ut sibi inimicos, & præter meritum iratos, quod honestissimo & summo loco nata, nunc in alterius potestatem venerit, perpetuo seruitura.

DILECTAM.] dilectam habent libri scripti Donati, Faer. Vrsin. Torn. fortasse non malè. Nam Festus ita scripsit: *Dilectus militum, & is, qui significatur amatus, à legendo dicti sunt.*

SIC LVRO AVERSAM.] abhorrentem à lucro: quam lucrum ad impudicitiam non facile impellere potest. pecuniam contemnere, & lucrum aspernari, in muliere magnum pudicitiae argumentum, atque adeo propugnaculum est. quemadmodum contra, lucris studium, & pecunia cupiditas omnium mulierum pudicitiam expugnat. *οἱ πολλοὶ γὰρ ἡδύς τῃ κερδαίνειν.* vulgus enim à lucro vincitur, sed maximè mulierum genus. *aversam* autem habent lib. Faerni, vnus Vatican. Vrs. Tornes. non *aduersam*: & ita locutus est Saty. 3. lib. 2. *Auersus mercaturis.* quam scripturam, reiecta altera, probavi.

TERETEISQVE SVRAS.] longas & rotundas. Ode 11. epod. *Aut teretis pueri longam renodantis comam.*

CVIVS OCTAVVM.] noli suspicari me Phyllidis tuæ brachia, faciem, suras iccirco laudare, quod eius amore captus sim, cum annum quadragimum natus sim. Sed quis credat, quod dicitur ab Horatio, siquidem hoc dicitur, virum annos quadraginta natum, ineptum iam esse ad res Venereas, languidum, atque inertem? an hoc non dicitur, sed virum ea ætate minus esse incontinentem aut libidinosum, minusque ad res Venereas propensum ac præcipientem, quàm adolescentem aliquem annos xx. natum? Vtus est autem verbo ad significandum celerrimum ætatis nostræ cursum aptissimo, fluit enim & labitur ætas riui, aut fluminis instar, ut sup. Od. 3. *quā obliquo laborat Lympha fugax trepidare riuo.* trepidare igitur hoc loco valet celeriter labi & fluere. nam & Virgilio *trepidare* festinare est, ut *Aeneid. 9. Netrepidate meas Teucris defendere naueis.* Quod notat Nonius. sic & T. Liuius lib. 23. *Annalium, Moxque dum in sua quisque ministeria discursu trepidat ad prima signa, succeditque ad muros acies, &c.* aliter ponitur Od. 11. huius lib. *nec trepides in usum Potcentis anipauca.* & Ode 19. lib. eius. *Enæ: recentis mens trepidat metu.* & Ode 27. lib. 3. *Non vides, quanto trepidet tumultu Pronus Orion?* & Od. 29. lib.

A lib. eius. si mortalis ultra Fas trepidat. de quibus dicemus suis locis. Od. 11. autem lib. quarto, hoc verbo vitur ad exprimendum flammæ celerem motum. *flamma trepidant rotantes Vertice fumum.*

Ode 5.

Reuocandam esse mentem à cupiditate virginis immaturæ.

Nondum subacta ferre iugum valet
Cervice: nondum munia comparis

Aquare: nec tauri ruentis

In Venerem tolerare pondus.

Circa virentis est animus tue

Campos iuuentæ, nunc fluuijs grauem

Solantis æstum, nunc in vdo

Ludere cum vitulis salictis

B *Prægestientis. tolle cupidinem*

Immitis vna: iam tibi liuidos

Distinguet auctunus racemos

Purpureo variis colore.

Iam te sequetur: currit enim ferox

Ætas: & illi, quos tibi demserit,

Apponet annos. iam proterua

Fronte petet Lalage maritum,

Dilecta, quantum non Pholoë fugax,

Non Chloris: albo sic humero nitens,

Vt pura nocturno renidet

Luna mari, Cnidiûsve Gyges:

Quem si puellarum insereres choro:

Mire sagaceis falleret hospites

C *Discrimen obscurum, solutis,*

Crinibus, ambiguoque vultu.

NOND. SVBACTA FERRE, &c.] Allegoria est, & translatio perpetua, ducta à iuuentæ, seu boue, quæ nondum subijt iugum, qualis illa, quam apud Homerum *ἰλιάδ. κ.* pollicetur se immolaturū Palladi Diomedes. *Σοῖδ' αὖ ἐχθρὸν ῥέζω βοῦν ἥνιν, εὐρυμέτωπον, Ἀδμήτην, ἣν ἔπειν ὑπὸ ζυγὸν ἤραζεν ἀνὴρ.* quos versus mihi indicauit Gerimanus Valens. significat igitur Horatius, hanc puellam nondum esse ad concubitum maturam: nondum ad rem Veneream, tempestiuam. Libet huc annotare, quàm verecundè, quàm tectis verbis soleant poëtæ rei Venereæ turpitudinem significare. Atque ab Homero omnium principe initium sumamus. sicigitur ille *ὁδυσσ. ψ.* de Vlyssæ in patriam reduce, & Penelope. *Τῶδ' ἐπὶ ἄν φιλότιμος ἐπιρρήτην ἐρατεινήν:* id est, posteaquam illi amicitia illa iucundiore, & complexu amatorio fatis se mutuo oblectarunt.

idem ibidem de Telemacho & Euricl. *ἴσα δὲ μιν κέ- δῃν ἀλόχῳ πένθ' ἀμεγάρῃσι.* Eὐνὴ δ' ἔσποτ' ἔμικτο. id est, eam colebat tanquam uxorem: sed lecto cum eâ nunquam commiscebatur: & *ὁδυσσ. ε.* de Iasionē & Cerere, *Ὡς δ' ὅποτ' Ἰασίωνι εὐπλόκαμος Δημήτηρ Ὀδυ- μῶ εἴξατο μίγην φιλότιπην καὶ εὐνῇ.* id est, suo animo obtemperans & indulgens cum eo lectum habuit communem. & *ὁδ. ο.* sic Eumæus de sua matre à Phœnicibus decepta. *Πλωῖσθ' ἡς παρῶντα μίγην κοίλῃ* (*ᾧδ' ἡνι, Εὐνὴ καὶ φιλότιπῃ, τά τε φρένας ἡπεροπύει.* *ὁδ' λ.* de Neptuno & Tyrone: *Λῦσε δὲ παρδένιλον ζώνην, καὶ δ' ὑπνον ἔχευε.* quod vltimum genus suprà exposuimus Ode 30. lib. 1. aliàs verbum, in quo turpitudine & obscœnitas inest, tacetur. vt epod. Od. 12. *Inachiam ter nocte potes.* Terent. Eun. *Ego illum Eunuchum, si sit opus, vel sobrius.* Catullus paulo apertius atque improbius. *Qui ipse sui nati minxerit in gremium.* sic & Horat. sed in satyris, in quibus licentia maior est, sic, in quâ, ille sat. 7. lib. 2. *neque sollicitum, ne Ditiior, aut forma melioris meiat eodem.* & sat. 2. lib. 1. *non alienas permolere uxores.* & iterum sat. 7. lib. 2. *Quacumque excepit turgentis verbera cauda.* & sat. 2. lib. 1. in re turpissima & flagitiosissima: *Hunc perminxerunt calones.* ab eo igitur ab his flagitijs, & ad genera verecundiora redeo. Pindarus Apollinis cum Cyrena concubitum narrans, ita tectis verbis vitur, vt ne virginales quidem aures eis offendi posse videantur. hoc modo, *ἦρα καὶ οὐ λεγέων κείρεν μελινδῆα ποίαν,* &c. id est, licet ne ex eius cubili suauem herbam tondere? & ib. de Antei filia, quam pater optimè currenti præmium proposuerat. *χρυσοσφάνῃ δὲ οἱ ἦ- βας καρπὸν ἀγῆν' ἄποδρέψαι ἔδειλον,* id est, cursores autem florentem ei pubertatis aurea fructum de cerpere volebāt. Lucret. lib. 4. in extr. de muliere motum adhibente in concubitu. *Eicit enim sulci recta regione, viâque Vomerem, atque locis auertit seminis ictum.* sic enim hos versus emendauimus, vt & complureis alios: quem quidem elegantissimum & puriss. poetam propediem edemus in lucem longè, quàm antea, emendatiorem. Virg. de Vulcani & Veneris concubitu lib. 8. *Optatos dedit amplexus, placidumque petiuit Contigis infusus gremio per membra soporem.* Idem de re flagitiosa Palam. *Nonimus & qui te transuersa tuentibus hircis, Et quo, sed faciles Nympha risere, sacello.* Et Sileo. *Carmina, quæ vultis, cognoscite: carmina vobis: Huic aliud mercedis erit.* Iam quòd ad hunc Horatij locum attinet, Plautus eadem translatione vsus est in Curculione. *Iamne ea fert iugum? Tam à mè pūdica est, quàm mea si soror fiet.*

NONDVM MVN. COMP.] nondum eius, cum quo forte coniungatur, munus ex æquare potest: nondum viro patranti, accipiendū, seu potius (vt ita dicam) patiendū respondere potest.

NEC TAVRI RV. IN VEN.] tauri, id est, iuuenis firmi, validi, vegeti, ad concubitum prompti. sic Od. 12. epod. *percat male, quæ te, Lesbia, querenti taurum monstrauit inertem.* aliàs taurus pars est maris obscœna.

CIRCA VIRENTIS, &c.] totus hic locus allegorijs tectus est, ita tamen, vt à quouis homine non tardissimo facile intelligi possit.

k iij SOLAN-

A SOLANTIS] leuantis. Sic dixit Virg. solarifamem Georg. 1. *Concussa que famem in siluis solabe-
requerem.*

PRÆGESTIENTIS] magnopere cupientis, valdè gestientis. sic Priscian. declarat lib. 15. vbi hunc locum testem producit. Vtitur & Catall. in carm. de Peleji & Thet. nupt. *Qui dum aliquid cupiens animus pregestit apisci, Nil metuunt iurare.* Festus autem gestire eum dicit, qui subita felicitate exhilaratus, nimio corporis motu præter consuetudinem exultat.

TOLLE CUPIDINEM] alia allegoria. animum contine & comprime à cupiditate vix immaturæ, id est, puellæ impuberis, & ad concubitum, propter teneriorem ætatem ineptæ. auctūnus, quo anni tempore fructus omnes maturantur, racemos tibi cæruleo colore depinget, id est, tempus subsequens, vnus & item alter annus, puellam istam tibi maturabit. fortasse autem ad nomen Græcum respexit *ὄπταρον*, quod apud Græcos tūm auctūnum, tūm ætatem illam puellarum ad Venerem, & coniugium maturam significat. sic & Pindarus *ὄπταρον* puerorum ætatem teneram, & ad puerilem illos amores, quibus flagitiose ardebant veteres, maturam, *ὄπταρον* appellat.

B PURPUREO VARIIS COLORE] id est, distinctus, & ornatus purpureo colore, id est, pomis & vis purpurei coloris. varius, nisi fallor, idem ferè valet, quod *πεποικυμένος*, id est, distinctus, ac depictus. huc pertinet illud Ode 2. epod. *Certantem & vnam purpuream.* Sed non celabo lectorē libros nonnullos veteres habere, *Purpureus vario colore.* quos non se quor: neque tamen damno, si quis fortè hac lectione magis delectetur.

CURRIT ENIM FEROX ÆTAS.] sic Ode 11. lib. 2. *fugit retro Lævis Iuuetas.* & Od. 14. *Eheu, fugaces Postume Postume Labuntur anni.* verū non hoc solum significat Horatius, annos labi, & fluere: sed puerilem ætatem ad maturitatem, ac pubertatem celeriter peruenire: quemadmodum, & adolescentiam, ætatemque mediam ad senectutem vergere.

C ET ILLI, QVOS TIBI DEMS.] quos tibi annos detraxerit, videlicet florentis, & integros, eos illi adijciat: illa maturefcet, floreſcet, & corroborabitur: tu ætate ingraueſces, & senescēs. epiſt. ad Piſon. de arte poët. *Multa ferunt anni venientes comoda ſecum, Multa recedentes adimunt.*

PROTERVA FRONTE] ore duriorē, & pæne inuerecundo, id est, non pudebit eam maritum petere.

VT PVRA NOCT. REN.] ſplendet, quandam puro lumine hilaritatem præ ſe fert. hæc enim viſ eſt verbi *renidere*, vt dicemus Od. 18. huius libri. GYGES] pueri formoſi nomen.

QVEM SI PVELL. INSER. CHORO] ſi Gygem inter puellas collocares. de verbo inſerēdi vide Saty. 4. lib. 1.

MIRE SAGACEIS FALL.] ſignificat hunc Gygem ita mollem, tenerum, delicatum, ita facie, & crinibus puellarum eſſe ſimilem, vt, ſi quis, cui ille ſit ignotus, eum aſpiciat, puellam eſſe exiſtimet, neque eum à puella facile internoscere queat.

SAGACEIS] quantumvis acutos, & perſpicaces. FALLERET.] lateret hoſpites, ab hoſpitibus ignoraretur.

DISCRIMEN OBSC.] parua admodum differentia.

SOLVTIS CRINIBVS] alebant enim comam pueri molles, & impudici: vt Od. 10. lib. 4. *Et, quæ nunc humeris inuolitant, deciderint coma.*

AMBIGVO QVE VULTU] id eſt, vultu candido, venuſto, tenero, læui, polito, atque imberbi, ita vt incertum ſit ei, qui aſpiciat, ſit ne mas, an fæmina. ſic ſup. lib. 1. Od. 7. *ambiguam Salamina dixit.*

AD SEPTIMIVM.

Ode 6.

Tiburtinæ & Tarentinæ regionis amœnitatem laudat.

Septimi Gadeis aditure mecum, &
Cantabrum indoctum iuga ferre nostra, &
Barbaras Syrteis, ubi Maura semper
Æstuat unda.

Tibur Argéo positum colono
Sit mea sedes utinam senecta:
Sit modus lasso maris, & viarum,
Militiæq;
Vnde si Parca prohibent iniqua:
Dulce pellitis ouibus Galeſi
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura Phalantho.

Ille terrarum mihi præter omneis,
Angulus ridet, ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro:

Ver ubi longum, tepidasque præbet
Iupiter brumas: & amicus Aulon
Fertili Baccho, minimum Falernis
Inuidet vis.

Ille te mecum locus, & beatæ
Postulant arces: ibi tu calentem
Debita sparges lacryma fauillam
Vatis amici.

ADITVRE] qui ſis aditurus, ſi opus ſit: aut, ſi velim.

INDOCTVM IVGA FERRE NO-
STRA] qui nondum didicit imperio populi
Rom. parere. ſic ferè loquitur Od. 1. lib. 1. *indocilis*
panpe-

A *paupertem pati.* deuicti sunt tandem Cantabri ab Agrippa, vt declarat epist. ad Iecium lib. 1. *Cantaber Agrippa, Claudi virtute Neronis Armenius cecidit.* cum hoc loco congruit ille Od. 8. lib. 3. *Cantaber sera domitus catena.* & ille Od. 14. lib. 4. *Te Cantaber non ante domabilis, &c.*

BARBARAS SYRTEIS.] de Syrtibus supra Od. 21. lib. 1. satis multa diximus.

TIBUR ARGEIO POSITVM] conditum à Tiburno Argiuo.

SIT MOD. LASSO MARIS, ET VIARVM] Tibur nauigationum, & itinerum nostrorum, & militiæ finem lassus nobis afferat: Tibure nos lassum peregrinationibus nostris, & militia cõquiescamus. potest & ita dici, *lasso maris.* vt Virgil. *Æneid.* 1. *Cerealiæque arma Expediunt fessierum.*

DVLCE PELL. OVIB. GALESI FLVMEN] quidam legunt *Galesum*, vt infra *Rhenum flumen.* est autem Calabr. fluuius, de quo Virgil. lib. 5. *Æn.* *Qua niger humectat flauentia culta Galesus.*

ET REGNATA PETAM LAONI.] regnata Laoni, id est, in quibus regnavit Phalanthus Laon. Tarentina significat. sic loquitur Od. 29. lib. 3. *Quid Seres, & regnata Cyro Bactra parèt,* & Od. 3. eiusd. *Medis triumphatis.* & Od. 19. *Ei pugnata sacro bella sub Ilio.* & epist. ad Quinct. lib. 1. *Si quis bella tibi terra pugnata, marique.* Od. 1. epod. *bellum militabitur.* & Catull. ad contubernaleis. *Pro qua mihi sunt magna bella pugnata.* Plaut. *Amphitr.* *Hec illic est pugnata pugna ab usque mane ad vesperum.* M. Tull. pro Murena. *pugna cum Rege commissa, & summa contentione pugnata.* & T. Livius lib. 6. *inclutamque in ponte pugnam tum pugnata.* Idem sub finem lib. 8. *Hoc bellum à Coss. bellatum quidam auctores sunt.* ad idem genus pertinet illud Od. 9. lib. 4. *non pugnavit ingens Idomeneus, Sthenelusve solus Dicenda Musis prælia.* & sat. 5. lib. 2. *Magna, minorve foro si res certabitur olim.*

PHALANTHO] de Phalantho sic Pausanias Phocaic. *Τάραντα δὲ ἀπὸ τῆς μὲν Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἔχουσιν, ἀπὸ τῆς αὐτοῦ τῆς Φάλανθος.* iccirco Hor. Od. 5. lib. 3. Tarentum, Lacedæmonium appellat. At Virg. *Æn.* 3. Herculeum, propterea quod Phalanthus fuit ab Hercule octauus.

C RIDET.] renidet, *χαῖα*, amœnus, lætus, & gratus est. vide annot. ad Od. 18. huius lib.

VBI NON HYM. MELLA DECED.] id est, vbi mella non sunt melle Hymettio deteriora. tralatio est. decedere enim est locum superiori, & honoratori dare. epi. 2. lib. 2. *Ludere si recte nescis, decede peritis.* Cicer. in Catone. *salutari, appeti, decedi, assurgere.* Virg. Georgic. 4. *Vicina inuitet decedere ripa calori,* id est, quod Græci dicunt *ὑπερχωρεῖν.* idem Pharmac. *Propter aqua riuum viridi procumbit in herba Perdita, nec sera meminit decedere nocti.* Plautus Amphitry. *Nam mihi quidem hercle qui minus liceat deo, minitarius populo, ni decedat mihi, quam seruo in comœdiis?* proprie Lucr. lib. 2. de simplicibus illis & solidissimis corporibus. *Incertisque locis spatium decedere paulum, Tantum, quo ad nomen mutatum dicere possis.* alia translatione vitur Virgil. cum idem significet tamen. Georg. 2. *Tmolus & assurgit quibus, & rex ipse*

D *Phaneus.* tractus igitur Tarentinus mihi præter omneis ridet. cuius mella non sunt Hymettio melle inferiora, aut deteriora.

VIRIDIQVE CERTAT B. V.] & cuius oliuæ conferri possunt cum oliuis Venafranis. Est autem Venafrum Minturnis, & Fregellis, & Liri fluuii vicinum, in Campaniæ littore situm. *ὄρεν* (inquit Strabo) *καλλίστων ἐλαιῶν.* *Certat Venafrum* autem Græcorum more dixit pro eo, quod est, certat cum Venafrum. Nam ita loquuntur *μαχημαίον*, quod genus & Catullus imitatus est. *noli pugnare duobus.* Horatius autem non semel. vt Od. 1. lib. 1. *luctantem Icareis fluctibus Africum,* &c. & Od. 3. eiusd. *nec timuit præcipitem Africum Decertantem Aquilonibus.* & Od. 2. epod. *Certantem & vnam purpure.* & vndecima. *Desinit imparibus certare summatum pudor.* & Saty. 5. lib. 2. *hanc ita Troia Megeffi certans semper melioribus.* & 7. eiusd. *Altercante libidinibus tremis ossa pauore.* sic Virg. Georg. 11. *Nec pulcher Ganges, atq; auro turbidus Hermus Landibus Italia certent.* Idem in Daphnide. *Montibus in nostris certet tibi solus Amyntas.* Lucr. lib. 3. *quidenim contendat hirundo Cycnus.* Horat. epist. x. lib. 1. *Non qui Sidonio contendere callidus ostro.* *Nescit Aquinatam potentia veller a sucum,* &c. & epist. 18. eiusd. *michi contendere noli.*

VER VBI LONGVM.] Ver assiduum dixit Virg. Georg. 2. *ὑπερβολικῶς.* *Hic ver assiduum atq; alienis mensibus astas:* ad quem versum profert hunc Horatij Seruius.

ET AMICVS AULON] credibile est collem, aut montem aliquem esse Tarento propinquum. alioqui eius commemoratio, nihil ad Tarenti laudes pertineret.

FERTILI BACCHO] sic dixit, *amicus Aulon* Fertili Baccho, id est gratus, seu potius carus, vt Od. 4. lib. 3. *Vestris amicis fontibus & choris,* &c. & Od. 11. eiusd. *Nec loquax olim, neque grata nunc & Diuitum mensis & amica templis,* &c. Od. 6. lib. 4. *ego diis amicis saculo festas referente lucas, Reddidi carmen.* aliis verbis, eadem sententia dixit Tibull. *Bacchi cura Falernus ager.* sed Passeratius putat legendum *Fertilis Baccho*, vt sit vtrumq; *Aulon & amicus Baccho & fertilis Baccho.* sic Martialis. *Nobilis & lanis, & Baccho fertilis Aulon.* Passeratium adiuuat codex vnus manuscript. in quo ita scriptum reperi.

MINIMVM FALERNIS] habet vvas Falernis non deteriores. inuidemus enim eiusdem generis melioribus ac præstantioribus: quod docet Arist. rhet. 2. Hor. Saty. 3. lib. 2. *Inuidiam placare paras virtute relicta.*

DEBITA SPARGES LACRYMA] meos cineres lacrymis consperges: me mortuum flebis. melius Ennius. *Nemo me lacrymis decoret, neque funera fletu Faxit: cur? volito viuam per ora virum:* quamuis Solon vnus è septem, mortem suam lacrymis carere nolit. Homerus autem hoc munus, atque hunc honorem ait mortuis deberi, sub persona Achillis, mortuum Patroclum desentis. *Πάτροκλον κλαίωμεν ὃ γὰρ γέρας ἔστι θανόντων.* & ὁδυσσ. δ. Πισίστρατ. negat se reprehendere si quis mortuos lugeat, ac desceat: nullum enim alium honorem

A illis tribui posse, quàm ut tondeatur coma, genæ-
que lacrymis perfundantur. lugebantur autem
mortui in ipso funere, & cum sepeliebatur corpus.
vide Od. 17. epod. *Luxere matres Ilia addictum
feris, &c. ubi nonnulli legunt, Unxere.*

AD POMPEIUM VA- rum. Ode 7.

Cui reditum gratulatur.

O SÆPE mecum tempus in ultimum
Deducte Bruto militiae duce,

Quis te redonavit Quiritem

Dius patriis, Italique celo,

Pompei meorum prime sodalium?

Cum quo morantem sæpe diem mero

Fregi coronatus nitenteis

B Malobathro Syrio capillos.

Tecum Philippos, & celerem fugam

Sensire licita non bene parmula,

Cum fracta virtus, & minaces

Turpe solum tetigere mento.

Sed me per hosteis Mercurius celer

Denso paudentem sustulit aëre:

Te rursus in bellum resorbens

Vnda fretis tulit aestuosus.

Ergo obligatam redde Ioui dapem:

Longaque fessum militia latus

Depone sub lauru mea: nec

Parce cadis tibi destinatis.

C Oblivioso laenia Massico

Ciboria exple: funde capacibus

Vnguenta de conchis. quis vdo

Deproperare apio coronas,

Curatve myrto? quem Venus arbitrum

Dicet bibendi? non ego sanius

Bacchabor Edonis, recepto

Dulce mihi furere est amico.

TEMPUS IN VLTIMUM] id est, usque ad
extremum vitæ diem, si fors ita tulisset.

REDONAVIT] restituit. utitur etiam hoc
verbo Od. 3. lib. 3. & inuisum nepotem, Troica quem
peperit sacerdos, Marti redonabo.

CUM QVO MOR. SÆPE DIEM] moran-
tem significatione (ut loquuntur Grammatici)
absoluta, intellige longum, tardum, ponit & Ca-
tull. absolute, carmine in nuptias Iulæ: Sed mo-

raris, abit dies. & Horat. Ode 3. sup. an pauper, D
& infima De gente sub dio moreris. & 20. neque in
terris morabor Longius. & 17. quid moror altera?
Aliàs actionem significat apud hunc poetam. Ode
5. lib. 3. Et populum reditus morantem. & epist. ad
Iul. Florum lib. 1. An pingues Asia campi, collēsque
morantur? & epist. ad Augustum. Si longo sermone
morer tua tempora Caesar. & epist. 13. lib. 1. Carmina,
qua possunt oculos, aureisq; morari Caesaris. & Ode
11. lib. 3. & riuos celerem morari. & Epod. Ode 9.
Io triumphes, tu moraris aureos Currus. & epistola ad
Mæcen. 2. lib. 1. ne te longis ambagibus ultra, Quam
satis est, morer.

MERO FREGI] non totum diem ficcus tra-
duxi, sed diuisi, partemq; in vino & poculis posui.
vide quæ annotauimus ad Oden. 1. lib. 1. ibidem.
Nec partem solido demere de die.

CORON. CAPIL.] Hellenismus, id est, co-
ronatis capillis.

NITENTEIS MALOBATHRO] vnguento
Syrio delibutos, λιπαρὲς. ut supra Ode 4. lib. 1. ni-
tidum caput. Solebant autem elegantiores & lau-
tiores homines capillum vnguento perungere.
Cic. pro Rosc. Amer. de Chrysogono Sylla liber-
to: ipse verò quemadmodum composito, & delibuto, E
capillo passim per forum volitet cum magna caterua
togatorum, videtis indices. Catull. Respondi id quod
erat, nihil neque ipsi, Nec quæstoribus esse, nec cohorti,
Cur quisquam caput vinctius referret. Arcestratus
apud Athen. lib. secundo, Αἰ δὲ στεφάνοισι καὶ ἀπὸ
δακτύλων καὶ ἀπὸ Παντοδαπῶν, οἷς αὖ γαίης πέδον ὀλβιον αὐτοῖς,
καὶ τακτῶσι μύροις ἀγαθοῖς χαίτων θεραπείαι. quibus ver-
sibus hortatur ille sui simileis, ut semper habeant
caput floribus omnis generis, quas terra ferat, re-
dimitum, & vnguentis liquidis ac suauibus comā
delibutam. Iterum Horatius epist. ad villicum,
Quem tennes decuere toga, nitidique capilli.

NON BENE] turpiter. turpe est enim clypeū
abijcere. notum illud de Epaminonda, tum deni-
que sibi auelli spiculum iubente, postea quàm ei
percontanti dictum est, clypeum esse saluum, ut
etiam in vulneris dolore æquo animo cum laude
moreretur. ῥά αἰσῶδες à Græcis appellantur, qui ab-
iecto clypeo fugiunt è prælio. Itaq; Aristoteles
libro 2. rhetor. de pudore disseretis, postea quàm F
docuit, pudorem existere ob ea mala, quæ turpia
videri solent, inter cetera turpitudinis exempla,
hoc quoque ponit, ἀποβάλλειν αἰσῶδα, ἢ φυγεῖν, id est,
abiicere, seu amittere clypeum, vel fugere.

ET MINACES TURPE SOL. TETIG.]
id est, occubuerunt, ceciderunt. sic Virg. Æn. 11.
Procebbuit moriens, & humum semel ore momordit.
ibidem. cruentam Mandit humum. Ouid Meta-
morph. 9. & arenas ore momordit. Homerus il. β.
πολέες δ' αὐτὸν ἐταῖροι Πρηνέες ἐν κονίῳ ὄδαζ λαίεον
γαῖαν. id est, multi autem circum eum amici proni
humi dentibus terram mordeant. & il. ω. ὄδαζ ἔλον
ἀσπὴν ὄδαζ. id est, dentibus autem prehenderunt
magnum soli spatium. & il. χ. ἦ καὶ ἐπὶ πολλοὶ Γαῖαν
ὄδαζ ἔλον πρὶν Ἴλιον εἰσαφικέσθαι. id est, Profecto
præterea multi terram dentibus prehenderunt,
prius quàm Troiam peruenerint. Euripides,
Phœniss. Γαῖαν δ' ὄδαζ ἔλοντες ἀνήλων πέλας.
Πίπτουσιν

A Πιπτεσιν ἄμφω. id est, terram autem dentibus vbi momorderunt, alter propè alterum ceciderunt. tale est illud iterum ex Homero *Il. 1.* Αὐτὸς δ' ἐν κοίῃσι πεισὼν ἔλε γαῖαν ἀγροῦ: id est, ipse autem in pulueres collapsusprehendit terram cubito, vel, vt alij interpretantur, palma. quale est illud Ennium *10. Annal. Pinsabant terram genibus.*

SED ME PER HOSTEIS, &c.] Sic apud Hom. *Il. 7.* Venus Paridem nube tectum è certamine eripit. sic *Il. 1.* Phageum Vulcanus. Ἀλλ' Ἡφαιστος ἔρυπε, σάωσε δὲ νυκτὶ καλὴν ἑα. id est, At Vulcanus eripuit, ac seruauit, nocte opertum. sic Æneam Venus, eaque à Diomede vulnerata, & fugiente, in eius locum succedens Phœbus. Ἡ δὲ μέγ' ἰάχυστα δὴ πὸ τοῦ καὶ βαλεν υἱὸν, Καὶ τὸν μὲν μετὰ χερσὶν ἔρυσσε το Φοῖβος Ἀπόλλων Κυνέην νεφέλῃ. id est, illa autem magno clamore sublato à se filium Æneam deiecit: Atque eum quidem inter manus suas seruauit Apollo nigra nube tectum. Horat. *infr. Saty. 9. lib. 1. sic me seruauit Apollo.* quamquam hoc Horatianum quidam aliter dictum volunt.

DENSO AERE] nube, vt Hom. Κυνέην νεφέλῃ.

FRETIS ÆSTIVOSIS] æstus marinos appellant boni scriptores, maris accessus & recessus: maris feruorem. Cic. *de natura deorum lib. 2. æstus marini tum accedentes, tum recedentes.* Idem *de diuinat. lib. 2. Quid de fretis, aut marinis æstibus dicam?* vndam autem resorbentem dixit, vt exprimeret vim nominis Græci ἀμπωτης, est enim ἀμπωτης quasi ὑδατος ἀνάποσις, id est, aquæ (vt ita dicam) resorptio, aut repotio. sic ferè locutus est M. Tull. in Bruto de Curione à Iuba interfecto. *sed hunc quoque absorbnit æstus quidam non insolite adolescentibus gloria.* & Catullus ad Manlium, *tanto te absorbens vortice amoris Æstus in abruptum detulerat barathrum.*

OBLIGATAM] promissam, votam, debitam. Priscian. *lib. 7.* hunc versum testem producit.

DEPONE SUB LAVR MEA] Seruius notat ad illud Virg. Alex. *Et vos o lauri carpam,* hæc pauca, licet Horatius dixerit, *sub lauru mea.*

DESTINATIS] tibi referuatis, tibi addictis, & quasi desponsis: vel ad te tanquam ad scopum relatis. hæc enim vis est verbi destinandi. M. Tull. ad Trebat. *Quod tibi destinaras trapezophoron: si te delectat, habebis.* & Phil. 5. *qui non sorti quidem fortunas nostras destinauit.* Horat. *Od. 18.* huius lib. *Nulla certior tamen Rapacis Orci sine destinata, Aula diuitem manet Herum.* & *Saty. 3. lib. 2. Nescio, an Anticyram ratio illis destinet omnem.* & *ibid. fortique marito Destinet uxorem.* Virg. *Æn. 2. Et me destinat ara.* videtur nonnumquam idem valere, quod constitutum in animo habere, vt *Od. 13. lib. 3. cornibus Primis Et Venerem, Et praelia destinat.* Cæsar *lib. 1. de bello ciuili: agere destinauerat.* Idem *lib. 7. de bello Gall. milites operi destinatos appellat eos, quibus opus faciendū mandauerat.*

OBLIVIOSO] quod aggritudinem & molestiarum obliuionem affert, ἐνεργητικῶς. aliter dixit M. Tull. in Cato. maiore obliuiosos senes. sed quod ad sententiam attinet, de obliuione malorum, quam significat à vino otiri, siue per se vinum hanc obliuionem gignat, siue propter somnum,

qui liberaliorem potum subsequitur: eum his cōsentanea maxime sunt illa Euripidis in Bacchis, ὁ Σεμέλης γόνος Βότρυος ὑγρὸν πόμ' εὖρε, καὶ εἰσπνέγκατο Θνηπίς, ὁ παύει τὸς παλαιπώρους βροτῆς Λύπης, ὅταν πληθῶσιν ἀμπύλα ροῆς. Ἵπνον τε λήθην τῶν καθημέραν κακῶν Δίδωσιν, καὶ ἑς ἄλλο φάρμακον πόνων. id est, Semelæ filius potionem humidam reperit, & impertiuuit mortalibus, quæ homines calamitosos merore liberat, cum impleti fuerint vitis succo: Et somnum, quotidianorum malorum obliuionem, confert, neque vllum aliud est laborum ac dolorum medicamentum. Vinum Massicum autem laudat Plin. *lib. 14. cap. 6.* Nascitur in iis Campaniæ montibus, qui Massici nominantur. commemorat & Athen. *lib. 1.* cum ceteris vinis Italicis, aitque esse austerum quidem illud, sed stomacho vtile. ætate maturefcebat, austeritatemque minuebat. Hor. *Od. 1. lib. 1. Est qui nec veteris pocula Massici, &c. & sat. 4. lib. 2. Massica si calo supponas vina sereno, Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura.* LÆVIA] expolita, vt sup. *Od. 2. lib. 1.*

CIBORIA] vasa fabarum Ægyptiarum, quæ ciboria appellantur, in modum, ab inferiore parte in angustum contracta, vt docet Athen. *lib. 11.* his verbis: τὸ δὲ κώδιον ἐν μάλα παροβελήκτος, λαβὼν ἐν τῶν κιβωρίων, ὡς ἐξοικῶν καὶ μεθύων ἐνέησσε. Δίδυμος δὲ φησὶ ποτηρίῃ εἶδος εἶναι, καὶ τὰ χαλὰ εἶναι τὰ λεγόμενα σκυφία, διὰ τὸ κατὰ πρὸς εἰς τὸν ὀφθαλμὸν εἶναι, ὡς τὰ αἰγυπτια κιβωρία. id est, cum potu liberaliore, quem Græci κώδιον appellant, longius procederet, ille capto poculo quodam, quod ciborium nominant Græci, eò imminxit tanquam bacchans & ebrius. Didymus ait hoc esse poculi genus. Et fortasse sunt ea, quæ σκυφία appellantur, propterea quòd in angustū pars infima cōtracta est, vt ciboria Ægyptia. vide Dioscor. *lib. 2. de faba Ægyptia.* appellantur & κιβωτία.

EXPLE] Faëni *lib. 1.* habet *imple.* fortasse rectè. sequor tamen alteram lectionem: præsertim plurium codicum auctoritate confirmatam, interpretorque ebibe, exhauri, & (vt idem alibi loquitur) sicca: vel, si quis malet, *imple:* vt Lucret. *lib. 6. in princip. de vase: Vi nulla posset ratione explerier umquam.*

CONCHIS] ex quibus fiebant vasa vnguentaria, quæ propterea conchæ appellantur. nam & onyches testæ erant conchyliorum, de quibus dicemus ad Oden *12. lib. 4.*

QVIS VDO DEPROPER. &c.] id est, quis ex vdo apio curat coronas deproperare? quod est valdè properando efficere, & nequere? est autem frequens huius verbi vsus in voce agente, vt *Ode 24. lib. 3. Indignoque pecuniam Heredi properet,* id est, properè quarat, seu properet quærere. & *Ode 12. epod. Muricibus Tyriis iterata veller a lane Cui properabatur?* id est, properè & summo studio texebantur? sic Virgil. *Æneid. 9. Et pulchram properet per vulnera mortem.* idem *Georgic. 4. Ac veluti lentis Cyclopes fulmina massis Cum properant,* id est, properè cudūt, & *Georg. 1. Multa forent calo que mox properanda sereno, Maturare datur.* Idem *ibid. Et quamuis igni exiguo properata maderent, &c.* Propert. *li. 2. Quod si fortè tibi properarint fata quietem.* & iterum Horat. *epist. ad Iul. Flor. lib. 1. Hoc opus,*

A opus, hoc studium parui properemus, & ampli. sic & Pindarus Pyth. carm. 3. verbum *αὐτὸν* iunxit cum quarto casu *μὴ φίλα λήξα, βίον ἀθάνατον αὐτῷ*. i. ne care anime vitam immortalem propera. Quod si quis illud, *deproperare apio*, dictum velit, pro de apio properare, ut sit *ἀναστροφή*, non refellam: qualia sunt illa apud hunc eūd. sat. 2. lib. 2. *cur improbe care non aliquid patrie tanto emetiris acervo?* id est, è tanto acervo metiris. & epist. ad Albium Tibullum lib. 1. *Antacitum silvas interreptare salubreis?* & de art. poet. *ne quid medios intercinat actus.* & epist. ad Iul. Flor. *An freta vicinas intercurrentia turreis?* & sat. 5. lib. 1. *Hinc nos Coccej recipi plenissima villa, Quae superest Claudii cauponas.* & Sat. 2. lib. 2. *vides, ut pallidus omnis Cena desurgat dubia.* epist. 1. lib. 1. *Est, mihi purgatam crebro qui personet aurem.* ad Iul. Florum, *Quae circumvolitas agilis thyma?* ad Vallam, *Dictaque cessantem nervis elidere morbum Sulfura contemni.* ad Numicium, *Ne plus frumenti dotilibus emetat agris Mucius.* Od. 2. lib. 1. *Quam locus circumvolat & Cupido.* Od. 14. eiusd. *Interfusa nitentis Vites aquora Cycladas.* Od. 15. lib. 3. *Maturo propior desine funeri Interludere virgines.* Ode 27. eiusd. lib. *utinam intererem Nudaleones.* Od. 16. epod. *Nec vespertinus circumgemit versus onile.* & Od. 5. lib. 4. *te prosequitur mero Defuso pateris.* Nam Ode 31. lib. 1. perspicue diuisit hoc verbum. *de patera nouum Fundens liquorem.* sic Lucret. lib. 2. *& altos Interdum ramos egigni corpore viuo.* idem lib. 3. *atque unde animantium copia tanta Exos, & ex sanguis tumidos pers fluctuat artus?* idem lib. 1. *Permanat calor argentum, penetratque frigus.* idem lib. 6. *Qui faciant solem certa desurgere parte.* ibidem. *Glandiferas intercurabant corpora quercus.* ibidem: *Et frutices intercondebant squallida membra.* sic Virg. in Mœride. *sed argutos interstrepere anser olores.* & Tibull. lib. 4. ad Mess. *Fertilis hanc interposita est, interque rigentis.* & Catull. in carm. de Iulia & Manlij nupt. *Transfer omine cum bono Limen aureolos pedes.* Accius, *Peruade polum.* quae sic interpretatur Varro lib. 6. de ling. lat. *vade per polum.* Omnino verbo *deproperandi* composito utitur Plautus in Pœnulo, *deproperant sedulo sacrificare,*

C id est, valde properant: ut hoc loco, *deproperare coronas*, valde propere neectere & concinnare coronas, interpretari possumus. Placet tamen altera explicatio, ut sit *ἀναστροφή*, & ut de iungatur cum voce *apio*.

CORONAS] quæ solebant in conuiujs adhiberi, ut supra ostendimus, fiebantque ex apio, myrto, & similibus. Theoc. eid. 3. *πολυγάμῳ τε σελίνῳ.* & eid. 17. *καὶ βάλλοντα σέλινον.*

QVEM VENVS, &c.] id est, talorum iactus Veneris, qui tum erat, cum omnes tali iacti dissimiliter cadebant. Nam Veneris iactus regem, seu magistrum conuiuij efficiebat. Vide sup. Od. 4. lib. 1. *Nec regna vini sortiere talis.* de Venere autem, seu iactu talorum venereo sic M. Tull. de diuin. lib. 1. *Quattuor tali iacti casu venereum efficiunt.* Num etiam centum venereos si CCCC. talos ieceris, casu futuros putas? Huc pertinet illud Plutarchi de Catone maiore in eius vita. *ἐν δὲ τοῖς δει-*

πνοῖς ἐκλήρητο περὶ τῶν μερίδων, εἰ δὲ ἀπολάχοι τῶν ἀνείρων τῶ φίλων κελυόντων, ἐλέγε μὴ καλῶς ἔχαι ἀκρίσις ἢ Ἀφροδίτης. id est, in conuiujs autem tempestiuis de portionibus rem sorti permittebat. Quod si fors non respondisset, hortantibus amicis ut primus tolleretur, dicebat non decere inuita Venere. Denique Veneris iactus felix erat atq; optatus. Plautus in Afin. *ARGY. Iace pater talos, ut porro nos iaciamus.* *DEM. maxime. Te Philenium mihi atque uxori mortem. hoc venerium est, pueri plaudite.* Suet. in Aug. *talis enim iactis, ut quisque canem, aut senonem miserat: in singulos talos, singulos denarios in medum conferebat: quos tollebat vniuersos, qui Venerem iecerat.* est igitur hæc horum verborum sententia: Cui regnū bibendi obueniet venereo iactu? quis regnum vini sortitū capiet? Profert hunc locum Seruius ad illum Virg. Georg. 3. *Quem legere ducem & pecori dixere maritum.* ubi dixere interpretatur designauerunt, ut hic dicet designabit quancū videtur legisse dicit: quod fortasse rectum & verum est.

NON EGO SANIVS BACCH.] id est, liber mihi Edonos illos Thraciæ populos bibacissimos intemperanter bibendo imitari. *Insanire iuuat,* ut Od. 19. lib. 3. de Thracibus autem diximus sup. ad Od. 27. lib. 1. Edonos commemorat Theocritus eid. 3. *Εἰς δ' Ἡδωνῶν μὲν ἐν ὄρεσι χίμαρ μέσσω.* id est, sis bruma media Edonorum in montibus altis.

RECEPTO] recuperato. Od. 2. lib. 4. *ὁ σὺλ Pulcher, ὁ λανδάνδω κανὰμ ρεσπτο Κασαρε Φελίξ.*

FVRERE] insanire, bacchari, furenter potare.

IN BARINEN.

Ode 8.

Non esse, cur ei iuranti credatur: Formosarum enim periuria à diis non vindicari.

VLLA si iuris tibi peierati
Pœna, Barine, nocuisset unquam;
Dente si nigro fieres, vel vno
Turpior ungui:
Crediderem, sed tu, simul obligasti
Perfidum votis caput, enite scis
Pulchrior multo, iuuenūque prodis
Publica cura.

Expedit matris cineres opertos
Fallere, & toto taciturna noctis
Signa cum caelo, gelidæque diuos
Morte carenteis.

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa: rident
Simplices nymphae, ferus & Cupido,
Semper ardenteis acuens sagittas
Côte cruenta.

Adde, quod pubes tibi crescit omnis
Seruitus crescit noua: nec priores

A *Impiæ rectum domina relinquunt,
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt iuuenis:
Te senes parci: miseræq; nuper
Virgines nuptæ, tuane retardet
Aura maritos.*

VLLA SI IVRIS TIBI, &c.] iuris peierati, id est, periurij. hoc igitur dicit. si periurio fieres vel minima corporis parte deformior, crederem tibi iuranti: sed hoc video tibi euenire, ut quo improbius peieras, eo pulchrior exoriaris. Protagoras apud Platonem in Philebo, ait, dici solere Deos immortalis iis ignoscere, qui in rebus amatorijs, & venereis peierant, quasi voluptates, ut pueri minimū mentis habeant. sic ille, *ὡς δὲ λόγος, καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς πλεῖστας ἀφροδίσια (αἱ δὲ μέγιστα δοκῶσιν εἶναι) καὶ τὸ ὀπορκεῖν συγγνώμην εἰληφε παρὰ θεῶν, ὅς, καθάπερ παίδων, τῶν ἡδονῶν, νοῦν ἔδδ' ὅτι ὀλίγιστον κεκμημένον.* Callimachus hoc idem sic, *Ὡμοσεν, ἀλλὰ λέγουσιν ἀλαδέα, τὰς ἐν ἔρωτι Ὀρκὸς μὴ δύνειν ἔσθ' ἰς ἀθανάτων.* quorum versuum hæc fere sententia est, quantumvis iurent amantes, deos id negligere, quia verum sit prouerbum, iusiurandum, quod concipitur in amore non peruenire ad aureis deorum.

IVRIS TIBI PEIERATI] iuris iurandi abs te violati. tibi pro, abs te, huic poetæ vsu sitissimum.

SED TV SIMVL] simul ut, simulatque, ut supra Od. 4. lib. 1. *quò simul mearis.*

SIMVL OBLIG. PERFID. &c.] simulatq; caput tuum obstrinxisti votis ac promissis, iuris iurandi religione confirmatis: quæ tamen non exsoluis, neque præstas: simulatque per caput tuum iurasti, te amati gratificaturum, neque fidem liberas tamen, multo pulchrior, quàm antea existis. potest & ita accipi nomen, *votis*, ut positum sit, pro, precibus, id est, *αῖσις*, execrationibus. ut Od. 28. lib. 1. *precibus non linguar inultis.* quales sunt, ne *uinam*: *ἐμοὶ χεῖνοι εὐρεῖα χθονί.* mihi tellus ima dehiscat: & pater omnipotens adigat me fulmine ad umbras. Veteres autem caput, lacrum esse existimabant: cuius rei hæc argumenta sunt, quòd per caput iurare solebant, quòd sternutamenta, quæ è capite ortum habent, bonis ominibus, & amicis apprecationibus prosequerantur, quòd assensiones, capitis nutu declarabant. vide Athen. lib. 2.

IUVENVMQVE PRODIS] ita pulchra exorieris post periurium, ut te vnam iuuenes expectant: tui vnus amore flagrent: tu vna, vel certè tu in primis eos sollicites, ac maceres. nulla enim grauior cura est, quàm quæ ab amore profiscitur.

EXPEDIT] si verum est, ut res ipsa declarat esse verum, te periurijs, & fraudibus formosior rem effici: expedit, id est, utile est tibi, & cuius alij, parentis sepultos fallere, neque ea, quæ illis promissa sint, persolvere, neque si per eorum manes iuraueris, iusiurandum seruare. sic verbo *expedit*, vsus est Od. 16. lib. epod. *Forte, quid ex-*

pediat, cōmuniter, aut melior pars, Malis carere quariis laboribus: ut saepe & M. Tull. Vno, & altero exemplo contenti sumus. epist. ad Rufum. lib. 5. *quid rectum sit, apparet: quid expediat, obscurum est.* & lib. 3. ad Seruium. *si, quid rectissimum sit, querimus, perspicuum est: si, quid maxime expediat, obscurum.*

MATR. CIN. OPERT.] id est, matrem mortuam, sic in epist. ad Pison. de arte poet. vtrum *Minxerit in patrios cineres.* sic Virg. dixit *cinerem, & manes sepultos.* Æn. 4. *Id cinerem, & manes credis curare sepultos?* natum ex veterum consuetudine, qui mortuorum corpora cremabant, cineresque in urnis conseruabant. M. Tullius Verr. 3. *cur hunc dolorem cineri eius, atq; ossibus inuissisti, ut liberis eius bona patria, voluntate patris, iure, legibus tradita eriperes, & cui tibi esset commodum, condonares?* Idem ibid. *obsecrauit per fratris sui mortui cinerem, &c.* Idem 7. *Non ex litibus aestimatis tuis pecuniam domum: sed ex tua calamitate cineri, atque ossibus filij sui solatium vult aliquod reportare.*

TACITVRNA NOCTIS SIGNA] crebra sunt hæc apud poetæ, nocte silenti: *silentia noctis.* Virg. Æn. lib. 7. *Hæc responsa patris Fauni, monitisque silenti Nocte datos, &c.* ibid. *casarum onium, sub nocte silenti Pellibus incubuit stratis.* Tib. lib. 1. *Vota nouem Veneri nocte silente dedi.* Catull. ad Lesb. *Aut, quàm sidera multa, cum tacet nox, Furtiuos hominum vident amores.* Cæsar lib. 7. de bell. Gall. *tamen silentio noctis Cæsar egressus.* Lucret. lib. 4. *Et sonitus audire, seuera silentia noctis Vndique cum constant. neq; ab his alienum est illud Od. 5. epod. Nox & Diana, quæ silentium regis, Nocturna cum sunt sacra, &c.* aliud est autem *silente nocte*, aliud *luna silente*, ut docet Plin. lib. 28. cap. 7. nam silentium lunæ, interlunium intelligitur, id est, tempus id, quo luna non lucet. Virg. Æneid. lib. 2. *tacita per amica silentia Luna.*

GELIDA QVE DIVOS MORTE CARENTEIS] *ἀθανάτους.*

RIDET HOC, &c.] Quinetiam ipse (ut ait Tibullus) *periuria ridet amantum Iupiter, & ventos irrita ferre iubet.* qua de re supra.

SEMPER ARD. AC VENS SAG.] de sagittis & arcu Cupidinis diximus ad Od. 27. lib. 1. nonnulla: ad quæ non me pigebit addere id, quod est apud Eurip. Iphig. in Aul. Vbi chorus ait, Cupidinem duos arcus intendere solere. vnum prosperum, & vitæ beatæ effectorem: alterum vitæ perturbatorem, & corruptorem. sic Eurip. *ὅτι δὲ Λίδυμ' ἔρωις χερσὶ κόμης τὸ ἐντείνεται χαρίτων, τὸ μὲν ἐπ' εὐαίῳσι πότμω, τὸ δ' ὅττι συγχέσει βιοτᾶς.*

COTE CRVENTA.] cur cruenta? an propter opus rei venereæ, quod cruentum est? semē enim genitale cruor est, siue sanguis, nō placet. an propter cedeis ex amore orienteis? quod verisimilius est.

SERVITVS CRESCIT NOVA] crescunt noui amatores, qui tibi seruiunt, tuam perfidiam, & impietatem non experti.

NEC PRIORES, &c.] neque veteres tamen, quibus tui mores perspecti sunt, & cogniti, qui tuorum periuriorum testes sunt, in quos tu te sequam, & imitem, & perfidiam præbuiisti, quāuis saepe

A saepe minati sint, se tibi seruire desituros, à tuis adibus, ac foribus descendere queunt.

SÆPE MINATI] vtille apud Terent. *exclusit: reuocat: redeam? non, si me obsecret.*

SVIS IUVENCIS] suis filiis adolescentulis, MISERÆQVE NVPER, &c.] nouæ nuptæ te quoque metuunt, ne tua venustas, & oris pulchritudo, & flagrantia oculorum suos maritos efficiat in setardiores, aut etiam abs sese alienet. aura hoc loco, ducta translatione à ventis, qui nauem quò lubet, impellunt, oris nitorem, venustatem, elegantiam significat. Virg. ad auri splendorem transtulit *Æneid. sexto. Discolor unde auri per ramos aura refulsit.* propriè dixit Lucr. lib. 2. *cum primis querere par est, Quo ad licet ac possis, reperire inolentis oliui Naturam, nullam qua mittat naribus auram.*

AD VALGIVM.

Ode 9.

B Ut mortuum puerum aliquando flere definat.

NON semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut mare Caspiū
Vexant inæquales procellæ
Vsque: nec Armeniis in oris,
Amice Valgi, stat glacies iners
Menseis per omneis, aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.

Tu semper vrges flebilibus modis
Mythen ademtum: nec tibi vespere
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente solem.

C At non ter ævo functus amabilem
Plorauit omneis Antiochum senex
Annos: nec impubem parentes
Troilon, aut Phrygiæ sorores
Fleuere sumper. desine mollium
Tandem querelarum: & potius noua
Cantemus Augusti tropæa
Cæsaris, & rigidum Niphaten,
Medumque flumen gentibus additum
Victis, minores voluere vortices:
Intrâque præscriptum Gelonos
Exiguus equitare campis.

HISPIDOS] horridos, deformes propter hiemem.

MARE CASPIVM] quod est in Scythia.

INÆQVALES PROCELLÆ.] quæ mare (quod sua sponte tranquillum, atque æquale est, vnde æquor appellatur) inæquale reddunt. Nam mare nulla ventorum vi agitatum, nullis procellis concitatum, æquale est: tempestate autem coorta, & procellis excitatis, tum fit inæquale. M. Tull. de nat. deorum lib. 3. hæc quattuor coniungit, imbreis, nimbos, procellas, turbines. sic & Philippica 5. hæc causa, cur lex tam præclara, maximo imbri, tempestate, ventis, procellis, turbinebus, inter fulmina, & tonitrua ferretur.

GLACIES INERS.] quæ & fluuios, & agros, inerteis quodammodo efficit, illos ad nauigationem ineptos: hos sterileis & incultos. aliter terrâ inertem nominat Od. 4. lib. 3.

QUERCETA GARGANI] Garganus mons Apuliæ, seu Iapygiæ. Idem epist. ad August. Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum. Virg. lib. 11. *Æneid. Ille urbem Argyripam patriæ cognomine gentis Victor Gargani codebat Iapygis agris.*

VIDVANTVR] spoliuntur. vide annot. ad illum locum *viduus pharetra*, Od. 10. lib. 1.

ORNI] sup. Od. 9. lib. 1. *Nec veteres agitantur orni.*

VRGES FLEBILIB. MOD.] insequeris carminibus ad flendum accommodatis, seu potius ad flendum prouocantibus. sic M. Tull. Tuscul. quæst. 1. *Hæc cum pressis & flebilibus modis, qui totis theatris maestitiam inferant, concinnuntur, &c.* aliter sup. Od. 24. lib. 1. *Multis ille bonis flebilis occidit.* valet enim illo loco, de flendus, de pleurandus, vt diximus. dicimus autem Latine, vrgerè opus, vrgerè forum pro eo, quod est, assidue in opere, & in foro versari: sic dictum hoc loco ab Horatio *vrges flebilibus modis Mythen*, puerum tibi ereptum, pro eo, quod est, Mythen mortuum assidue deploras, ac desles. in cod. Donati scriptum est *vrgues*, vt sæpe alibi.

NEC TIBI VESP. SVRG. DECED. AM. NEC RAP. FVG.] id est, nec vespere, nec manè. sic Virg. lib. 4. Georg. *Te dulcis coniux, te solo in littore secum, Te veniente die, te decedente canebat.* sic Cinna, *Te Matutinus flentem conspexit Eous, Et flentem vidit paullo post Hesperus idem:* ex Seruio. quos versus mihi indicauit Passeratius. Stella Veneris εὐσφῆρος, seu φωσφόρος à Græcis, lucifer à Latinis appellatur, cum solem antegreditur orientem: eadem εὐσφῆρος, id est, vespereus dicitur, cum solem occidentem subsequitur, quam ἰσθμομον ἡλιῶ, τὰ Χεῖ, ait esse Plato in Timæo, id est, cursum conficere Solis celeritati parem: idemque de Mercurio: sed eos vim quandam adeptos esse Soli contrariam: ex quo fieri, vt hi tres, Lucifer, Sol, Mercurius sua conuersione alij alios superent, vicissimque superentur.

AT NON TER ÆVO FUNCT.] Neitorem significat: de quo sic M. Tull. in Catone maiore: *Videtisne, vt apud Hom. sepissime Nestor de virtutibus suis pradicet? tertiam enim iam ætatem hominum vivebat, &c.* quæ sunt ex Homero sumpta *ιν αἰδ. α. τὰ δ' ἡδὲ δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων ἐφ' ἴαδ', οἱ οἱ τρεῖς δὲν ἄμα πρᾶφεν, ἢ δ' ἐγένοντο ἐν Πύλῳ ἡ γὰρ δὲν μετὰ δὲ τρεῖς παῖσι.*

A *πρὸ πάντων ἀνασθεν.* Sciendum est autem, ætatis appellatione annos triginta intelligi, ut hoc dicam *ἐν παρόδῳ*: quod declarat locus apud Plutarch, in Catone maiore, ubi tradit, illum sex, & octoginta annos natum in iudicium adductum fuisse, atque hanc nominis delationem propemodum fuisse quinquagesimam: quatuor autem annis post, nempe annos nonaginta natum, Ser. Galbam, accusasse, ex quo dici posse Catonem, ut Nestorem, ad treis hominum ætates & vita, & rebus gestis peruenisse. Verba Plutarchi sunt hæc: *Σερρίων Γάλβα κατηγόρησεν ἐννενήκοντα χρονῶς ἔτη. Κινδυνεύει γὰρ, ὡς ὁ Νέστωρ, ἐς πενήντην τῶν βίων καὶ ταῖς πράξεσι κατελθεῖν.* cū Plut. cōgruit Tit. Liu. lib. 39. annaliū his verbis: *Qui* (Catonem describit) *sexum & octogesimum annum agens causam dixerit, ipse pro se orauerit, scripseritque: nonagesimo anno Ser. Galbam ad populi iudicium adduxerit.* Quod item ex Dionys. Halicar. probari potest. Herodotus autem in Euterpe, ætatem treis & triginta annos vult continere, his verbis: *Καὶ τοὶ πενήκοντα μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνάσται μύρια ἑπτα. γενεαὶ γὰρ πρεῖς ἀνδρῶν ἑκατὸν ἑπταὶ.* id est, atqui trecenta hominum ætates, annorum decem milia valent. nam tres ætates hominum, centum anni sunt.

B *AMABILEM*] ἀγαπητὸν, πλεῖστον, vel natu minimum, vel in extrema senectute natum, & ita carissimum: vel dic vnicum, ceteris extinctis, ac de medio sublatis.

ANTILOCHYM] Homer. in Iliade, mortem Antilochi non narrat, quemadmodum neque Achillis. tantummodò ὁδῶσ. γ. Nestor Telemacho de patre Vlyssē percunctanti, filium suum Antilochum inter eos, qui ad Troiam occubuerint, numerat his verbis, *Ἐνθα μὲν Αἴας κείται Ἀρήϊος, ἐνθα δ' Ἀχιλλεύς, ἐνθα δ' ἑμὸς φίλος υἱὸς ἄμα κράτερός, καὶ ἀμύμων Ἀντίλοχος.* & ὁδῶσ. δ. à Memnone interfectum esse ait. *Τὸν ῥ' ἥϊός ἐκπινε φαεινῆς ἀγλαῆς υἱός.* Iam verò Pindarus Πυθ. εἰδ. 5. scribit, Antilochum, dum patrem seruare cupit, Memnonisque vim, atque impetum sustinet, ab eo cæsum esse, de pietate in parentis loquens: *ἐγένετο καὶ πατρὸς Ἀντίλοχος βιατὰς, νόημα τὸ το φέρων, ὅς ὑπὲρ φθιτο πατρὸς ἐναρμόβροτον ἀμυμῆνας ἐράπαρχον Διδοῦπων Μένονα.* Nestor γὰρ ἵππος ἄρμ' ἐπέδω Παρίος ἐκ βελέων δαΐχθεις. ὁ δ' ἔφεπε κράταμον ἔγχρος. Μεσσηνίης δὲ γέροντος δοναδείσα φρενὶ βόασε πᾶσι δαόν. Χαμαιπετὲς δ' αὖ ἔπος ἐκ ἀπέρριπεν αὐτῷ. Μένων δ' ὁ θεῖός ἀνὴρ παρίετο μὲν θανάτῳ κομίδαν πατρὸς, &c. id est, Fuit & antea Antilochus violentus ac fortis, hac mente præditus, qui pro patre mortem oppetiuit, cū virorum interfectorem ac spoliatorem sustinisset ducem Æthiopum Memnonem. Nestoris enim currum equus impediēbat ac morabatur, Paridistelis vulneratus. Ille autem hastam validam gestabat. Senex porò Messenius conturbatus, filium euocauit. Vocem autem inanem non misit, neque sermonem inutilem habuit: sed manens ille, plane diuinus vir, salutem patris à se recuperatam morte sua redemit.

NEC IMPVB. PAREN. TROÏLON.] Troilus Priami filius, de quo Virg. *Æn. 1. Infelix puer, atque impar congressus Achilli.* & M. Tullius Tusculan. 1. *Quamquam non male ait Callima-*

chus, multo sapius lacrymasse Priamū, quam Troilū. D

DESINE MOLLIVM, &c.] omitte querelas muliebreis, virūque minimè decenteis. Græcorum more autem locutus est, ut solet. illi enim cum verbo λήξω, quod valet, desinere ac finem facere, patrium casum iungunt. Eurip. in Hippoly. *Λήγε μὲν κακῶν φρενῶν.* Idē Phœniss. *Ἐξέλθ', ἀκούσον Οἰδίπῳ κλεινὴ δάμαρ Λήξας ὁ δὲ θυμῶν πενθίμων τε δακρύων,* Theoc. *εἰδ. α. Λήγετε βοσκοδικᾶς, Μῶσαι ἴτε, λήγετ' αἰοιδᾶς.* Hesiod. *ἔργ. καὶ ἡμ. φύλλα δ' ἔραξε χεῖρ, πόρθοιό τε λήγει Υλη.* Homer. *ἰλιάδ. α. Ἀλλ' ἄγε, λήγ' ἔριδος, μηδ' ἔριδος ἔλκεο Χρῖ.* id est, Verū age, fac finem contentionis, neque ense manu à vagina extrahe.

ET RIGID. NIPH. MEDVMQVE, &c.] hunc locum sic explico. & cantemus hæc, videlicet Niphaten Armenia, & Medum Mediæ fluios, quasi victos cum Armeniis & Medis, acceptæque cladis sensu, ac dolore affectos, angustius, ac lenius fluere. Est autem Medus proprium fluij nomen, non Araxes, aut Tigris, aut Euphrates, ut alij arbitrantur, intelligendus: idque ex Strabone cognoscere licet lib. 15. ubi commemorat, quos fluuios traiecerit Alexander Magnus, cū Persidē peragraret, ferrōque vastaret. eius verba sunt hæc, *πρὸς αὐτῇ δὲ Περσέπολει τὸν Ἀράξην διέβη. ἦν δὲ ἡ Περσέπολις ἔχουσα βασιλεία ἐκαστῇ, καὶ μάλιστα τῇ πολυτελείᾳ τῶν κειμένων. εἰ δ' ὁ Ἀράξης ἐκ τῶν Παραπράκων, συμβάλλει δ' ἐς αὐτὸν ὁ Μήδος ἐκ Μηδείας ὀρμηδαίς, &c.* id est, Ad ipsam autem Persēpolim transit Araxem. Habebat porò Persēpolis basilicas magnificas & præclaras, maximèque excelebat sumtu & pretio rerum in ea re conditarum. Fluit autem Araxes ex Paratasis. influit autem in eum Medus à Medea ortus. Neque verò est, quod quisquam miretur, Horatium ita locutum esse *Medum flumen*, si Medus proprium fluij nomen est. Nam sic eum reperimus duobus locis esse locutum, vno lib. 4. Od. 4. *Quid debeas ὁ Roma Neronibus, Testis Metaurum flumen:* altero in epist. ad Pis. *Aut flumen Rhenum, aut pluuius describitur arcus.* licet & addere tertium, qui est suprà Od. 6. huius lib. *Dulce pellitis ouibus Galesum Flumen.* sic enim scriptum est in quibusdam libris calamo exaratis. F Atqui Metaurus Rhemus, Galesus, propria sunt fluuiorum nomina.

VOLVERE] κυλίνδεν, sic enim Homer. *ἰλ. λ. τὸ δὲ κύμα κυλίνδεται.*

INTRAQVE PRÆSCR. GEL. &c.] & cātemus hoc, nempe Gelonos intra fineis angustiores, & à victoribus præscriptos equitare. sunt autem Geloni Scythiæ Europææ populi.

AD LICINIVM. Ode 10.

Retinendam esse mediocritatem, & animi in vtraque fortuna, æquabilitatem.

1 Rectius

A Rectius viues Licini, neque altum
Semper urgendo: neq; dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo

Littus iniquum.

Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret inuidenda
Sobrius aula.

Sapius ventis agitur ingens
Pinus: & celsæ grauiore casu
Decidunt turres: feriuntque summos
Fulmina montes.

Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene præparatum
Pectus. informeis hiemes reducit
Iupiter: idem

B Summouet. non, si male nunc, & olim
Sic erit. quondam cithara tacentem
Suscitat Musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.

Rebus angustis animosus, atque
Fortis appare. sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

NEQVE ALTVM SEMP. VRG.] id est,
neq; semper in alto mari nauigando. urgere enim
est assidue persequi, occupare, premere, vt dixi-
mus ad Od. 2. lib. 1. Od. 2. 4. eiusd. Ergo Quin-
tilium perpetuus sopor Urget? Od. 17. epod. Urget
diem nox, & dies noctem.

HORRESCIS] reformidas, fugis, pertimescis.

NIMIUM PREMENDO] nimium urgendo.
nimium insistendo.

C LITTVS INIQVVM] iniquum, vel inæquale
accipe, id est, curuum, & flexuosum: vel nauibus
iniquum, id est, inimicum, atque infestum, vt e-
pist. ad Pison. Sen cursum mutauit iniquum fugi-
bus amnis.

AVREAM] omnibus rebus anteponendam:
maximi pretij. sic Pindarus ὑγίαν χρυσὴν appellat,
id est, vt Græci interpretantur, πρῆμιν. Idem Pin-
darus Pyth. ἐῖδ. α. ait, se, cum intelligat mediocreis
ciuium fortunas diutius florere, stabilioreque
permanere tyrannidum sortem, & exitum dete-
stari. πῶν γὰρ ἀνὰ πόλιν εὐρίσκειν τὰ μέγα μακροτέρῳ σὺν
ἑλβῶ πεθαλόντα, μέμφομαι αἶσαν τυραννίδων.

INVIDENDA] nimis magnificè, & sumtuosè
ædificata. sic enim dicimus opes inuidiosas, & in-
uidiosam potentiam, propterea quod inuidia ca-
dit in ea, quæ maximè excellunt, si modò sint
eiusdem generis, vt diximus sup. ad Od. 6. huius

lib. sic Od. 1. lib. 3. ποστὲς inuidendos dicit nimis
sumtuosos. Græci domum sumtuosam, & magni-
ficè ædificatam, & ita inuidiosam μέγαρον, à verbo
μεγαίρω, quod valet inuideo vel à μέγα αἶρω, id est,
magnum attollo.

FERIUNTQVE SVMMOS FVLMINA
MONTEIS] sic Lucret. lib. 6. de fulmine. *Altæq;
cur plerumque petit loca, plurimæque huius Monti-
bus in summis vestigia cernimus ignis?* & lib. 5. *In-
uidia quoniā, cen fulmine, summa vaporant Plerum-
que, & quæ sunt alijs magis edita cumque.* in omni-
bus ferè libris manu scriptis: duob. Vatic. Tornef.
Nicotianis, Russardinis, Cleric. *fulgura* legitur.
Atque ita censeo reponendum, quamquam lectio
vulgata ferri potest. à *fulgure* autem dictum *fulgu-
ritum*, quod est fulmine ictum: *qui locus* (inquit
Festus) *statim fieri putabatur religiosus, quod eum
sibi Deus dicasse videretur.*

ALTERAM SORTEM] alteram vitæ condi-
cionem.

BENE PRÆPARATVM PECTVS] animus
benè institutus, & ad omnem euentum præmu-
nitus.

INFORMEIS HIEMES] informeis hiemes
dixit ab effectu, quia terram informem efficiunt.
Virg. Georg. 3. *Sed iacet aggeribus niveis informis, &
alto Terra gelu.*

SVMMOVIET] Od. 16. eiusd. lib. *Non enim
Gaze, neque consularis Summouet lictor miseros tu-
multus Mentis.* & Saty. 9. lib. 1. *dispercam ni Sum-
mosses omneis.*

OLIM] post hac. vt Saty. 5. lib. 2. *Magna mi-
norve foro fires certabitur olim.*

QVONDAM] interdum.

NEQVE SEMPER ARCVVM TENDIT] id
est, non semper hominibus pestem immittit: non
semper iratus est. Hom. *ἰλιάδ. α. ὁ γὰρ βασιλεὺς χολώ-
σῃς Νέστον ἀνὰ στρατὸν ὄρεσσε χαλκῷ, ὀλέκοντο δὲ λαοί.* Nam
etiam Festus tradit Appollinem Pæana dictum
ἐπὶ τοῦ παλίου, quod valet ferire, quod eum sagitta-
rum ictu nocere putabant. Utigitur Arcus Apol-
linis intentus significat, eum esse iratum: sic re-
missus, propitium & placatum. huc pertinet illud
carminis æcul. post epod. *Conditolenis, placidusq;
telo, &c.* quæ annotata sunt sup. Od. 21. lib. 1.

REBUS ANGVST. ANIM. &c.] in rebus,
tenuibus, humilique & aduersa fortuna, fortem
oportet animum præstare: insecundis, animum
contrahere, & summittere. nihil hac sententia tri-
tius, nihil eadem vtilius. eam sic exprimit Iso-
crates ad Demon. *Νόμιζε μὴ δένειν αἱ τ' ἀνδρωπῶν βέβαιον.
ἔγω γὰρ ἔτ' εὐτυχῶν, ἔσθ' ἀδελφῆς ἔτε δυστυχῶν, ἀδελφῆς.
id est, Existima nullam esse rerum humanarum,
stabilem ac firmam. sic enim neque rebus secun-
dis lætitia efferre: neque aduersis, mœrore con-
tabescere. Theognis autem hoc modo, *Μὴ δὲ ἀγαν
χαλεποῖσιν ἀσὼ φρένα, μὴ δ' ἀγαθοῖσι Χαῖρ', ἐπὶ ἐς ἀνδρὸς
πάντα φέρειν ἀγαθόν.* Neque rebus difficilibus & a-
speris animum tuum nimis excrucia, neque bonis
nimium lætare. Est enim viri boni omnia ferre.
Idem, *Μὴ τε κακοῖσι νοσῶν λυγρῶ φρένα, μὴ τ' ἀγαθοῖσι
Τερψῆς ἐξαπίνης, πρὶν τέλος αἰκρὸν ἰδεῖν.* id est, neque
malis fractus mentem tuam macera, neque bonis
nimium*

A nimium citò letare prius quàm euentum vltimu n videris.

CONTRAHES VENTO NIMIVM SEC.] sic habent omnes nostri libri veteres, & item vulgati. Quòd autem quidam testantur se scriptum reperisse in vno vetere, continet: non placet. Nam nullo modo neque hæc scriptura, neque continet, vt emendant, ferri potest. dicimus enim latine contrahere vela, non continere.

AD Q. HIRPINVM. Ode II.

Omissis curis, iucundè viuendum esse.

Quid bellicosus Cantaber, & Scythes,
Hirpine Quincti, cogitet, Adria
Diuisus obiecto, remittas
Quærere: nec trepides in vsum
B Poscentis aui pauca. fugit retro
Lævis iuuentas, & decor, arida
Pellente lasciuos amores
Canitie, facilemque somnum.
Non semper idem floribus est honos
Vernis: neque vno Luna rubens nitet
Vultu. quid æternis minorem
Consiliis animum fatigas?
Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes sic temere, & rosa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyriæque nardo,
Potamus vincti? dissipat Euius
Curas edaceis. quis puer ocyus
Restinguet ardentis Falerni
C Pocula prætereunte lymphæ?
Quis deuium scortum eliciet domo
Lyden? eburna, dic, age, cum lyra
Maturet incomtum Lacenæ
More comam religata nodum.

CANTABER] sup. Ode 6. Cantabrum indo-
etum iuga ferre nostra. Cantabri ab Agrippa deu-
cti. epist. ad Iccium lib. 1. Cantaber Agrippæ,
Claudi virtute Neronis Armenius cecidit. & Od. 8.
lib. 3. Cantaber sera domitus catena.

REMITTAS QUÆRERE] omittas quærere,
seupotius remissius quæras.

NEC TREPIDES IN VSUM POSCEN-
TIS] nec labores, neque sollicitus & anxius
sis in vsum, id est, propter vsum vitæ: quæ cum

breuis sit, pauca desiderat, bonorumque medio-
critate contenta est. tale est illud Od. 29. lib. 3.
Ridesque, si mortalis ultra Fastrepidat.

FUGIT RETRO] quia iuuenes fiunt senes:
meliores anni abeunt: subeunt curæ, cani, rugæ,
morbi, senectus.

LÆVIS IUVENTA] imberbis. vt epist. ad
Pison. Imberbis iuuenis tandem custode remoto
Gaudet equis. de Iuuentate iuuentæ dea, diximus
ad Od. 30. lib. 1.

DECOR] forma, pulchritudo.

ARIDA CANITIE] epithetum accommo-
datissimum. canities enim ex siccitate nascitur, vt
docet Aristot. Præterea senectus arida est, & senes
aridi. At per canitiem, significatur senectus. Ho-
rat. Ode 9. lib. 1. Donec virentis canities abest
Morosa.

PELLENTE LASCIVOS AMORES, &c.]
senectus & ad amores inepta est, & insomnia, vi-
gilis que maximè vexatur, & conflictatur.

FACILEMQUE SOMNUM] eod. epitheto vsus
est lib. 3. Ode 21. sine geris iocos, Sen facilem pia
resta somnum. alibi leueis somnos appellat. vt in-
frà Ode 16. Nec leueis somnos timor, aut Cupido
Sordidus anfert. eundem autem significari puto,
quem Theocr. γλυκερον, καὶ ἐγέρσιμον nominat: con-
trā χαλκρον & νήγετον Homerus mortem appellat:
id est, somnum, è quo nemo expergitur. idem
interdum valet νήδυμος ὕπνος. sed sæpius pro suauī
& longo, & alto, & tranquillo somno ponitur,
vt & νήγετος.

NEQUE VNO LVNA RVB. NITET] Nam
(vt est Oda 18. huius libri) Truditur dies die. No-
naq; pergunt interire Luna. rubens autem hoc loco
est epithetum ad commendationem nitoris Lu-
næ pertinens. idem valet apud Propert. lib. 1.
verbum, ruberet. Et mediis calo luna ruberet aquis.
ne quis forte ruborem hîc accipiat, quemadmo-
dum Virgil. vsurpat. Georg. 1. A si virginem
suffuderit ore ruborem, Ventus erit: vento semper
rubeat aurea Phœbe. varij autem sunt lunæ vultus,
variæ figuræ: vide annot. ad Oden 2. lib. 4. ibi:
Frome curuatos imitatus igneis.

QVID ÆTER. MIN. &c.] quid tu animum
cogitationibus longissimis, ac pæne dicam, sem-
piternis, id est, quæ ad longissimi temporis curam
pertinent, conficis, quibus par esse nequeat? ani-
mi enim nostri cogitationes debent breuissimo
tempore terminari, cum vitæ nostræ spatium an-
gustissimis finibus circumscribatur. Hæc autem
loquor ex Horatij sententia, cui animorum im-
mortalitas non probatur. eodem pertinet senten-
tia illa, quam profert Arist. lib. 2. de arte dicendi,
incerto auctore. Οὐκ ἀπὸ τοῦ θανάτου, ἐκ ἀθανάτου
θανάτου προεῖν. id est, mortalia oportet mortalem,
non immortalia mortalem sentire, aut cogitare,
aut spirare.

VEL PLATANO, VEL HAC PINU] pla-
tanus & pinus arbores sunt ad vmbra præben-
dam natæ, vt supra Ode 3. Quæ pinus ingens, &c.
& infrà 15. platanusq; calebs Euincet vltimos.

TE MERE] ὡς ἐν τῷ Χρ., vt forstulerit: mem-
bris non ordine, aut arte compositis, sed ita
l ij vt

A vt casus tulerit, & qualibet stratis.

ET ROSA CANOS ODORATI CAPIL.] id est, odoratis capillis. nam sic loquuntur Græci. iam odorati nomen est ab odore, non participium ab odorando. sic infra Ode 20. lib. 3. *Sparsum odoratis humerum capillis.* sic Virgil. Georgic. 3. *Disce & odoratam stabulis accendere cedrum.* Seru. huiusmodi nomina, participia appellat sine origine verbi, quale est *picturatus*. Virg. *Æn.* 3. *Fert picturatas auri subtemine vestes: & virgatus.* Idem *Æn.* 8. *Virgatus lucent sagulis. & bacatus.* Idem lib. 1. *colloque monile Bacatum. & stellatus.* Idem lib. 4. *atque illi stellatus iaspide fulua Ensis erat.* Catull. de nupt. Pelei. *Ante pedes autem candentis mollia lana Vellera virgati custodibant calathisci.*

ASSYRIA QVE NAR. POT. VNCTI] vncti oleo, seu vnguento nardino. sup. Ode 7. *nitentis Malobathro Syrio capillos.*

DVM LICET] vt supra Ode 3. *Dum res, & etas, & sororum Fila trium patiuntur atra.* & Ode 17. lib. 3. *dum potes, aridum Compone lignum.*

DISSIPAT EVIVS] Anacreon, Σακεδώνιος θέλω μερίμνας. vide sup. Ode 7. lib. 1. *nunc vino pellite curas.* Xenophon in symposio vitur verbo κοιμίζειν, quod valet, sopire. apud quem sic loquitur Socrates: *Ἀλλὰ πίνειν μὲν, ὡς ἄνθρωποι, καὶ ἐμοὶ πάντω δοκεῖ. τῷ γὰρ ὅτι οἶνος ἀρδάν τις ψυχῆς, τις μὲν λύπης, ὡς ἂν ὁ μακρόχροτος τις ἀνθρώπος, κοιμίζει: τις δὲ φιλοφροσύνης, ὡς ἂν ἑλαφὸν φλόγα, ἐκείρει.* At bibere quidem, viri, mihi videtur oportere. Nam planè vinum animos irrigans, dolores quidem veluti mandragoras homines, sopit: hilaritates autem vt oleum flammā, excitat. fortasse autem, *cessatum ducere curam.* epist. 2. lib. 1. idem valet, quod κοιμίζειν. qua de re vide suo loco. sed admonendus est lector nondum multa lectione perpolitus, nomen *Euivus* scribendum sine aspirationis nota, & i. Latino. sic enim Eurip. Bacch. *βαρυρόμων ὑπὸ τυμπάνων Εὐία τὸν Εὐίον ἀγαλλόμενα θεόν:* id est, grauifremis sub tympanis Euium cantu hilario canentes deum.

CYRAS EDACEIS] Hesiod. γμοκόρος μελεδῶνας vide annot. ad Od. 18. lib. 1.

PRÆTEREVNTE LYMPHA?] aqua è riuo, aut fluuio potius petita? aqua profluente? sic Tibul. lib. 1. eleg. 1. *Sed canis æstiuos ortus vitare sub umbra Arboris, ad riuos prateruentis aqua.* Horat. Od. 7. lib. 4. *Mutat terra vices, & decrescenza ripas Flumina pratercunt.*

DEVIUM] quod non prostat in via publica: cuius domus à via publica remota est, & ita quod minus est vulgare, minusq; omnium libidini expositum. vitur hoc nomine & Ode 25. lib. 3. *vt mihi denio Ripas, & vacuum nemus Mirari libet?*

DIC AGE CVM LYRA, &c.] licet quidem hunc locum sic explicare: dic age, o puer, Lyda, matura cum lyra venire, coma religata in nodum more Lacanæ comtum, id est, negligenter & simpliciter compositum, non ceterarum mulierum in morem concinnatum, vel religata coma more Lacanæ: parum refert. quod si probabimus, verbum *maturare* hoc loco idem valebit, quod properare, & subaudiendum erit, venire, aut aliquid simile. quibus verbis significabit Horatius se nolle, Lydē

nimiam curam in comendo capillo, ceteroque corporis cultu ponere: sed Lacanarum mulierum more composito capillo, quamprimum venire. dixit autem *religata in nodum*, vt Virg. *Æneid.* 11. *in nodum collegerat. tum croceam chlamydēque, sinisque crepanteis Carbases fuluo in nodum collegerat auro.* qui tamen libro 4. *pane contrario modo, dixit, crines nodantur in aurum.* Verū cum videam in plerisq; codicibus & calamo scriptis, & excusis *incomtum* vno vocabulo scriptum esse: videtur hoc modo potius hic locus explicandus: *dic maturare incomtum nodum*, id est, dic maturè nodum incomtum faciat, coma religata more puellarum Lacedæmoniarum: dic properè comam nodo incomto colligat. Adiuuat hanc explicationem quod puellæ Lacanæ non solebant comam in nodum colligere, sed passam, & diffusam ventis iactandam permittere. Virgil. *Æneid.* 1. *Virginis os, habitumque gerens, & virginis arma Spartanæ, vel, &c. Namque humeris de more habilem suspenderat arcū Venatrix, dederatq; comas diffundere ventis.* Quod si cui hæc explicatio placeat, verbum *maturare*, intelligendum erit habere significationem agentem: quod non est Horatio nouum, neque inusitatum. sic enim infra lib. 3. Ode 7. dixit: *nimis Casto Bellerophonti Maturare necem.* & supra, *properare coronas*, Ode 7. & epist. ad Loll. 1. lib. 1. *pænas festinat.* huic loco similis est ille lib. 3. Ode 14. *Dic & arguta properet Neara Myrrheum nodo cohibere crinem:* nisi quod in eo loco verbum, *properet*, cum infinitiuo coniungitur. Omnino prior & explicatio, & lectio ferri potest, vt intelligamus, Nearam passā, & soluto capillo nunc quidem esse domi, vt fortasse solebant esse puellæ, & ita est puella illa apud Terent. in Andria: sed iuberi venire religata & collecta coma in nodum, more Lacanarum puellarum comtum. sed huic explicationi obstat, quod puellæ Spartanæ solutis, & passis crinibus esse solebant. sequamur igitur codices veteres, & explicationem posteriorem.

AD MÆCENATEM.

Ode 12.

Res graueis & tragicas lyricis versibus non conuenire: soluta autem oratione, res gestas Augusti, Mæcenatem ipsum perscripturum: se nihil posse, præter Lycymniæ formam canere.

NOLIS longa fera bella Numantia,
Nec dirum Annibalem, nec Siculum mare

Pæno purpureum sanguine, mollibus
Aptari citharæ modis:
Nec sauos Lapithas, & nimium mero
Hylæum, domitiosque Herculeæ manu
Telluris iuuenes, vnde periculum

Fulgens

- A *Fulgens contremuit domus
Saturni veteris: tūque pedestribus
Dices historiis praelia Caesaris
Mæneas melius, ductaque per vias
Regum colla minacium.
Me dulcis domina Musa Lycymnia
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgenteis oculos, & bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
Quam nec ferre pedem dedecuit choris:
Nec certare ioco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, sacro
Dianæ celebris die.
Num tu, quæ tenuit diues Achæmenes,
Aut pinguis Phrygia Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycymnia,
B Plenas aut Arabum domos:
Cum fragrantia detorquet ad oscula
Cervicem: aut facili sæuitia negat?
Quæ poscente magis gaudeat eripi:
Interdum rapere occupet.*

NOLIS LONGA] Tale ferè argumentum est Ode sextæ lib. 1. *Scribèris Vario fortis, & hostium Victor Meonij, &c.* significat, res grauiiores & bellicas versibus lyricis non conuenire.

NUMANTIA] quam deleuit Scipio Africanus anno post Karthaginem euerfam decimo quarto, de quibus sic M. Tull. Offic. 1. *Maiores nostri Karthaginem, Numantiâque funditus sustulerunt, &c.*

NEC DIRVM ANNIB.] nonnulli codices habent *durū*, quos non sum secutus. nam & infra Ode 6. lib. 3. *Annibalémque dirum dixit.*

- C NEC SICVLVM MARE] primus Cn. Duilius cos. Pænorum classẽ deuicit, primusque omnium Rom. victoriæ naualis triumphum egit. scribit Liuius lib. 17. & M. Tull. in Catone maiore, his verbis: *C. Duilium M. F. qui primus Pænos classe deuicerat, redeuntem à cena sæpe videbam puer. delectabatur crebro (aliàs cereo) funali, & tibicine quæ sibi nullo exemplo priuatus sumserat: tantum licentia dabat gloria.* Polybius hist. lib. 1. scribit, bellum inter Romanos & Karth. de Sicilia gestum, anno xvi. denique esse finitum, omniumque bellorum, de quibus audierit, & longissimum fuisse, & maximum.

NIMIVM MERO] intemperanter & immoderatè se vino inuitantem. sic sup. *rixas immodicas mero* appellauit, ex immodico vini potu natus, Od. 13. libri primi.

HYLÆVM] vnum è Centauris.

TELLVRIS IUVENES] γυναικῶν, terræ filios, Gigantes, quos ope & subsidio Herculis & Bacchi

superatos esse annotabimus ad Oden 19. huius libri. sciendum est autem, cum significare volunt scriptores, aliquem obscuro loco esse natum, Terentium filium appellare solere. M. Tull. epist. ad Trebat. Cn. Octavius tuus familiaris summo genere natus, terræ filius, is me, quia scit tuum familiarem esse, crebro ad cenam inuitat: adhuc non potuit perducere.

VND E] à quibus. sic sæpe aliàs.

PEDESTRIBVS] soluta & prosa oratione scriptis. sic Græci πεζον λόγον nominant. Plato in sophista: πεζῷ δὲ ἐκείνῳ λέγον, καὶ μετὰ μέτρων. id est, & pedestri sermone assidue dicens, & versibus. Fuisse autem Mæcenatem eruditum, cum ex multis aliorum testimoniis cognoscere licet, tum accedit non leuis testis Seruius: qui ad illum Virg. versum Georgic. 2. *Non ego cuncta meis amplecti versibus opto*, hunc locum profert, & testatur eum res gestas Augusti scripsisse. Accedat & Horatius & hic, & Oda 8. lib. 3. *Docta sermones viri- usque lingue*, & idem alibi.

DVCTAQVE PER VIAS] ducta in triumphum.

MINACIVM] liber Donati & Vrsini habent *minantium*: at Faër. duo Vatican. & Torn. Nicot. Ruff. *minacium*. quos secutus sum. Et vero ita legit Seruius ad eum, quem dixi, locum.

DVLCEIS MOD.] dulcis cantus, vt Ode 9. lib. 3. *dulceis docta modos*. & ita scriptum est in lib. Don. & Vrsini, & Vatic. duob.

DOMINÆ] amicæ tuæ. solebant enim amantes, amicas suas, dominas appellare. Tibull. eleg. 5. lib. 1. *Sæpe alam tenui, sed iam cum gaudia adirem, Admonuit domina deseruitq. Venus.* Idem nomen & vxoribus tribuebant. Ouid. lib. 3. de tristibus: *Nuntiet huc aliquis dominam venisse, resurgam.* Virg. lib. 6. Aeneid. *Hæ dominam Ditis thalamo deducere adorti.*

LYCYMNIÆ] Licinnia habet liber Donati, vt & vulgati. at Faër. & Tornes. *Lycimnia*: alij *Lycymnia*: quos sequor.

LUCIDVM FVLGENTEIS OCVLIS] *lucidum fulgenteis*, ex illo genere est, quod supra annotauimus ad Oden 22. lib. 1. ibi, *Dulce ridentem.*

QVAM NEC FERRE PED. DEDEC.] non dedecuit inferre pedem in choros: non dedecuit saltare. non dedecuit autem, quia nec extranumerum mouetur, & puella est eximia forma. dedecet, si anus esset, qualem Chlorida describit Ode 15. lib. 3. quam hortatur, vt ad moriendum vicina, ludere inter virgines, *Et stellis nebulam spargere candidis desinat.*

SACRO DIANÆ] die festo Dianæ, qui colitur à virginibus.

NUM TV, QVÆ TENVIT] num tu velis, quicquid vmquam possedit Achæmenes Persarum rex, aut Mygdonis opes, aut Arabum domos, omnium rerum copia instructas ac refertas, crine Lycymniæ redimere? Num tu Persarum gazas, aut Phrygias opes, aut Arabum thesauros mereri velis, vt Lycymniæ complexibus & osculis careas? de verbo *mutandi*, vide quæ annotauimus ad Od. 16. lib. 1.

ACHÆMENES] Plato in Alcibiade 2. scribit Persa-

A Persarum reges ab Achæmene originem ducere.
οἱ Περσῶν βασιλεῖς Ἀχαιμένειοι ἐκγόνοι.

AVT PINGVIS PHRYGIÆ MYGD. OP.]
Sic omnes quidem habent libri & vulg. & manu-
scr. Sed Seruius ad illum Virg. versum *Aeneid.* 2.
Troianas ut opes, &c. hunc locum proferens sic
videtur legisse, *Aut pinguis phrygia, aut Mygdo-
nias op.* Ego tamen nihil mutandum censeo. Scri-
bit enim Stephanus, *Μυγδονία μοῖρα μακεδονίας, καὶ
ἐπὶ τῇ φρυγίας τῆς μετέωρης ἀπὸ μύγδονος*: id est, Mygdo-
nia, pars Macedoniae, & altera phrygiae eius, quæ
magna est, à Mygdone, seu Mygdono Thrace. in-
frà *Od.* 17. lib. 3. *Quam si Mygdoniis regnum
Haliattici Campis continnem.*

DVM FRAGRANTIA] *fragrantia* quidem scri-
ptum est in quattuor codicibus manu scriptis: sed
fragrantia excudendum curavi, partim ratione ad-
ductus: partim quòd in vno cod. ascriptum reperi,
aliàs fragrantia: in vno ad oram libri annotatum,
id est, *bene olentia*. Catull. *cubile Sertis, & Syrio
fragrans olino*. *Flagrantia* tamen non damno, quod
valet, ardentia.

B AVT FACILI SÆV. NEG.] *sævitia* simula-
ta: quod simile est, ac si diceret, *facili difficultate*,
ut declarant ea verba, quæ deinceps sequuntur:
Qua poscente magis gaudeat eripi, id est, quæ oscula
puellæ crepta maiore voluptate eam afficiant,
quàm eum ipsum, qui poscit atque eripit, videlicet
amantem. Ostendit autem artem, astumque
puellarum, quæ sæpenumero dissimulant id se cu-
pere, quod vehementer exoptant: quod quidem
faciunt vel ut desiderium amantium magis exacu-
ant, atque incendunt: vel pudore deterritæ. Quæ-
admodum autem Horat. hic dixit *eripere osculum*,
sic Catull. *surripere suavius*. Sic ille ad Iuvenium:
*Surripui tibi, dum ludis, mellite Iuveni, Sua-
uiolum dulci dulcius ambrosia*.

INTERDVM RAP. OCC.] interdum ante-
uertat, & prior osculetur.

IN ARBOREM, CVIVS
casu in agro Sabino pane
oppressus est.

Ode 13.

Numquam homini satis exploratum esse,
quid vitare debeat. Sapphonis &
Alcæi laudes.

ILLE & nefasto te posuit die,
Quicumq; primum, & sacrilega manu
Produxit arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum & parentis crediderim sui
Fregisse ceruicem, & penetralia
Sparsisse nocturno cruore

D Hospitis: ille venena Colchi-
Ca, & quicquid vsquam concipitur nefas,
Tractavit, agro qui statuit meo
Te, triste lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quisque vitet, numquam homini
satis

Cautum est in horas. nauita Bosporum
Pænus perhorrescit, neque ultra
Cæca timet aliunde fata.
Miles sagittas, & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur. sed improuisa lethi
Vis rapuit, rapietque genteis.

Quàm pæne furuæ regna Proserpina,
Et iudicantem vidimus Æacum,
Sedeisque descriptas piorum, &
Æoliis fidibus querentem

Sapphō puellis de popularibus?
Et te sonantem plenius aureo,
Alcæe, plectro dura nauis,
Dura fuga mala, dura belli?

Vtrumque sacro digna silentio
Mirantur umbra dicere: sed magis
Pugnas, & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.

Quid mirum, ubi illis carminibus stupens
Demittit atras bellua centiceps
Aureis? & intorti capillis
Eumenidum recreantur angues?
Quin & Prometheus, & Pelopis parens
Dulci laborem decipitur, sono:
Nec curat Orion leones.
Aut timidos agitare lyncas.

NEFASTO DIE] *ἀποφασὶς ἡμέρας*. dies nefastus,
infelix, infaustus, ad omneis res gerendas ineptus
habebatur. quin nec eo die lege agere licebat.
quod declarat vulgatissimus ille Ouidij versus, *Ille
nefastus erit, per quem tria verba silentur*. tria verba
sunt do, dico, addico. quæ sunt prætoris. eius e-
nim est actionem & iudicium dare: ius dicere:
rem, de qua controuersia est, addicere, aut posses-
sionem alteri ex litigatoribus dare. Plutarchus
in Camillo scribit, ab Heraclito rectè reprehen-
sum esse Hesiodum, quòd alios dies faustos, alios
infaustos, & infeliceis statuerit, tanquam ignorans
vnam dierum omnium esse naturam: his verbis,
ἐφ' ὅσους

A ὁρῶντας Ἡράκλειος ἐπέπληξεν Ἡσίοδον τὰς μὲν ἀγαθὰς ποιμένας, τὰς δὲ φαύλας ἡμέρας, ὡς ἀγνοῦναι φύσιν ἡμέρας μίαν ἔσαν. hanc arborem autem, quam dicit die nefalto esse satam, iterum commemorat Ode 17. *Metri-
cus illapsus cerebro Sustulerat, &c.*

SACRILEGA MANU] impia.

PRODVXIT IN NEP. &c.] producere est, vel in longum tempus, vel foras, & in locum publicum ac propatulum ducere. sic dicimus producere conuiuium in multam noctem, & producere testes. sic hoc loco in nepot. petnic. &c. productam arborem intellige arborem satatione & cultura à terra prolatam & propagatam in posterorum perniciem, & totius vici infamiam.

FREGISSE CERV.] frangere ceruices apud M. Tullium vsitatum: vt orat. in Vatin. *Frerisue ceruices in carcere illi ipsi Vettio, ne quod indicium corrupti indicij extaret.* Horat. autem infra Od. 3. *Epod. impia manu Senile guttur fregerit.*

ET PENETRALIA SPARS.] id est, & in intima ædium parte noctu hospitem interfecisse.

B VENENA COLCHICA] venena præsentissima, venena venenis Medææ, quæ venefica fuit nobilissima, potentiora. Ode 17. *Epod. Cales venenis officina Colchicis.* Admonendi autem sunt adulescentes, tertiam syllabam nominis *Colchica*, per tinere ad principium versus consequentis. est enim hic versus hypermeter. Sed tamen non dissimulabo, me in aliquot libris manuscriptis, vno Russardino, & duobus Nicotianis, & nonnullis alijs reperisse scriptum, *ille venena Cholca.* quæ scriptura non est fortasse reiicienda: immò verò, vt Horatio vsitata, receptæ anteposenda. talia enim sunt illa Od. 2. lib. 1. *Mauris iaculis:* & Ode 12. lib. 4. *Sulpitij horreis:* & epist. 12. lib. 1. *Ster-
tini acumen.* & simil.

CADVCVM] te lignum, quod incidisti in meum caput.

IMMERENTIS] qui nihil commerueram, quamobrem in caput meum irrueres. Od. 6. *Epod. immerentis hospites.* & 7. *immerentis Remi Sacer nepotibus cruor.*

C QUID QVISQVE VITET, &c.] In duob. cod. calamo exaratis, Iannoct. & Faern. scriptum est, *Quod quisque vitet, &c.* de qua scriptura lector eruditus iudicabit. Degreditur ad sententiam generalem & vniuersam, neminem sibi in posterum ita cauere posse, vt non improviso genere mortis extinguatur: quam & Pindarus posuit Olymp. *eid. 6. Ητοι βροτῶν κέρνεται πείρας ἔπι θανάτῳ, ἢ δ' ἀσύνχρον ἡμέραν ὁπότε πῦρ ἀλὶς ἀπειρεῖ σὺν ἀγαθῷ πελευθήσμεν.* id est, nullus mortalium certus constitutus est mortis terminus: & incertum est quando quietum, & præsentem diem, solis filium, stabili cum bono finituri simus.

BOSPORVM] Thracium, Pontifretum, in quo est Byzantium. Bosporum autem, nō Bosporum imprimendum curavi, quod Græci βόσπορον dicunt, à nominibus βῆς & πόρος, non βόσφορον. Prætereà in libro Faerni, Bosporum scriptum reperi, & vno Vatic. De Bosporo sic interpretes Apollon. lib. 2. *ἀργοναυτ. βόσπορος ὀνομάζεται διὰ τὸ δοκεῖν τὴν ἰῶ βῆν ἔσαι διαπορεύεσθαι τὸ ἐπὶ Βυζαντίῃ καὶ Καλχιδόνος διάσ-*

μα, &c. ἢ διὰ τὸ πάντας τὰς τένες πορθῆναι, βόσπορος καλεῖται. reliqua vide suo loco. id est, Bosporus nominatur propterea quia Io cum vacca esset, videatur spatium illud, quod est inter Byzantium & Calchedonem, transiisse, &c. aut propterea quod omnia angusta freta, Bospori appellantur.

NEQVE VLTRE CACA TIMET] neque ab alio periculo sibi metuit, quàm à Bosporo. Caca autem sunt, quorum causæ ignorantur. Prætereà animaduerte hic ponit tribrachyn pro dactylo: *met ali, vt sæpe aliàs.*

ET CELEREM FVGAM PARTHI] quia fugiens pugnat, vt sup. Od. 19. lib. 1. & *versis animosum equis Parthum dicere.*

SED IMPROVISA LETI VIS] epist. 6. lib. 1. *Improvisa simul species exterrēt utrumq.*

QVAM PÆNE FVRVÆ] quantulum afui ab inferis, id est, à morte: *Furuum* (inquit Festus) *nigrum vel atrum. hinc dicta sunt furnus, funus, furia, fuligo, &c.*

PROSERPINÆ] quæ Orci vxor est, vitæ, & mortis arbitra. vide supra ad Od. 28. lib. 1. *nullum Sana caput Proserpina fugit.*

B ET IVDIGANTEM VIDIMVS ÆACVM] Plato in Gorgia de Æaco, & Rhadamätho, *ἐκάπερος δὲ παῖδων ἔχων, δικάζει.* id est, vterque virgam tenens ius dicit. vide Od. 7. lib. 4. & *de te splendida Minos Fecerit arbitria.*

SEDESQVE DISCRIPTAS PIOR.] campum Elysium: de quo sic Homer. *Ὀδυσσ. δ. Ἀλλὰ σ' ἐς ἡλύσιον πεδίον, καὶ πύρατα χεῖρας Ἀδάναιο πύμψουσιν, ὅθι ἔασι θεὸς Παδάμανθος.* & Virg. 5. *Æneid. non me impia nāque Tartara habent, tristisque umbra, sed amœna priorum Concilia.* *discriptas* autem excudendum cu rauilibros septem veteres secutus: in quib⁹ omnibus ita legitur: nisi quod in vno, & altero legitur *descriptas:* *descriptas* autem, id est, διατεταγμένας, dispositas, digestas, distributas. sic epist. ad Pison. *Descriptas seruare vices, operumque colores, Cur ego sic nequeo, &c.* Putant tamen quidam ferri posse *discretas.* Est enim vox Latina & bonis scriptoribus vsitata. Lucret. lib. 5. *Et diuisa colebatur, discretæque tellus.* quamquam ibi legendum potius est, *descriptæque tellus*, vt habent libri nonnulli veteres.

QVERENTEM SAPPHÔ] querentem de puellis Lesbij, vel quod illæ se ad turpem amorem impulsissent, vel quod sibi in amore non responderent.

SONANTEM] lyra canentem. *sonantem* enim agendi significationem habet, & coniungitur cū vocibus, quæ sequuntur, *dura fuga mala.*

FVGÆ] exsulij, τῆς φυγῆς. nam Græci exsulum φυγῶν appellant, & exulare φεύγειν dicunt. vel fugam intellige eorum, qui clade accepta è prælio fugiunt.

VTRVMQVE] Alcæum & Sapphonem.

SACRO SILENTIO] cur sacro? an quod in rebus diuinis, quæ publicè fiebant, imperabatur, vt linguis fauerent? id est, vel bona verba loquerentur, vel silerent? quod scribit M. Tull. de diuinat. lib. 1. & item scribunt Græci. hinc illa, *fa-*

A uete linguis. Od. 1. lib. 3. & male nominatis *Parcite verbis*. Od. 14. lib. 4. an propter Bacchi, & Cereris mysteria, quæ religiosissimo silentio constabant? an quod Pythagorei silentium, diuinum quiddam esse existimabant, atque ob eam causam eius usus in sacris erat maximus? Oda 2. lib. 3. fidele appellat, *Est & fidei tuta silentio Merces, &c.* Itaque Seruius ad versum illum Virg. lib. 5. *Æn.* annotat, in sacris taciturnitatem, in ludis plausum, clamorem, strepitumque actumultuationem requiri.

MIRANTVR VMBR. DICERE] tale est illud Virg. Georg. 4. de Orph. *At cantu commota Erebi de sedibus imis Umbra ibant tennes, simulacra que luce carentum.* idem ibid. *Quin ipse stupuere domus, atq; intima lethi Tartara, ceruleosque imple xæ crinibus angues Eumenides, tenuitque inhians tria Cerberus ora, Atque Ixionei vento rota cõstitit orbis.*

SED MAGIS, &c.] id est, sed attentius audit vulgus pugnas, & tyrannorum exactiones, quæ canuntur ab Alcæo, quàm res amatorias, quas Sappho suis versibus persequitur. canebat tamen & Alcæus res amatorias, ut didicimus ex Oda 32.

B lib. 1. quamuis esset vir militaris, ut sup. diximus.

DENSVM HYMERIS] frequens, confertus, spissum, ἐπισσύνηρον.

BIBIT AVRE.] audit cupidissime. sic Propert. lib. 3. *Incipe. suspensis auribus ista bibam.*

QVID MIRVM, &c.] Quid mirum, umbras mortuorum, Alcæi & Sapphonis cantu teneri, ac delectari, cum carminibus illis delectatus, ac, pene dicam, stupefactus Cerberus aureis demittat?

DEMITTIT ATRAS B. C.] aliter dixit Saty. 9. lib. 1. *Demitto auriculas, ut iniqua mentis aselus.* *atras*, vel quia quæ sunt apud inferos omnia, nigra sunt, ut infra annotatum est ad illum locum Od. prox. *Visendus ater, &c.* vel intellige turpeis, ut epist. ad Pison. *atrum desinat in piscem.*

BELVA CENTICEPS.] Cerberum significat, fortasse propter centum angueis, qui eius caput communiunt, ut ait Od. 11. lib. 3. *quamuis furiale centum Muniant angues caput eius.* Hesiod. autem in Theog. Cerberum πεντηκοντακέφαλον, id est,

C quinquaginta capitum, eodemque loco Echidne filium facit. sed præstat Hesiodi verba ascribere. sic enim ille de Echidna, *Δεὺ περὸν αὐτὴς ἐπικτεν ἀμύχανον, ἐπὶ φρεσὶν Κέρβερον ὀμνήσιν Αἰδέω κινὰ χαλκοφάνον, Πεντηκοντακέφαλον, ἀναιδέα τε, κρατερὸν τε.* id est, Secundo loco autem peperit ingentem, & inevitabile, & nefandum Cerberum, crudelem Orci canem, voce ferrea, quinquaginta capitibus præditum, impudentem & validum. Pausanias autem in Laconicis scribit Hecataum Milesium probabilem quendam de Cerbero sermonem excogitasse: qui huiusmodi est: horribilem in Tanaro serpentem fuisse, eumque Orci canem ideo esse nominatum, quia, quemcumque ille momordisset, eum necesse esset interire: tanta erat veneni perniciæ ac diritas: atque hunc serpentem ad Eurysteum ab Hercule esse deductum. Iam primus Homerus eum Ditis, seu Orci canem appellauit, neque aliud ei nomen imposuit, neque vlla eum specie confor-

D mauit: Posteriores autem Cerberum appellarunt, ei que canis similitudinem, ac figuram affinxerunt, triaque capita, nonnulli etiam quinquaginta attribuerunt, ut Hesiodus.

EUMENIDVM] furiarum. appellate autem sunt Eumenides ab Atheniensibus. *εὐφροσύνην ἔνεκα.* vel ut præbeant se *εὐμενείς*, id est, placidas, placatas, propitias. Deæ sunt cædis, & impietatis vlttrices, eadem dicuntur à Græcis *στυγαί, δαίμα, δαιμόνες, ἐμφοβοί, πόνιμοι, χαλκοπόδες, αἰνοί.* id est, graues seu venerandæ, horribiles, horribili aspectu, terrificæ, vlttrices, æreis pedibus, abstemiæ.

RECREANTVR ANGVE S] vel furiarum crines, angues erant: vel furiarum crinibus angues erant implexi, atque implicari. Virgilius Georg. 4. *ceruleosque implexæ crinibus angueis.* Idem lib. 7. *Æneid.* *Hinc dea ceruleis vnum de crinibus anguem Coniicit, inque sinum præcordia ad intima subdit.* Catull. de nuptijs Pelei & Thet. *Eumenides, quibus anguineo redimita capillo Frons exspirantis præportat pectoris iras.*

QVIN ET PROMETHEVS] De Prometheo diximus ad Odam 3. & 16. lib. 1.

ET PELOPIS PARENS] Tantalus, de quo dicemus ad Od. 19. huius lib. & Saty. 1. lib. 1. sed de eius supplicio, reicio lectorem ad Æschylum: cuius extat tragedia, Prometheus nomine.

LABOREM DECIPITVR] Silegamus laborum, ut habent omnes libri vulgati, & aliquot manuscripti, ex ultimo ab Horatio dictum esse *decipitur laborum* exemplo Græcorum, qui ita loquuntur, *ἐπιλανθάνεται πόνον*, id est, decipitur, vel fallitur, vel obliuiscitur laborum. de verbo autem *λανθάνειν*, quod valet latere, seu fallere, diximus ad Od. 10. lib. 1. notissimum enim est ijs, qui hunc poetam terunt, *fallere* apud eum, idem valere, quod *latere*, obscurum & incognitum esse. qualia sunt illa, *Da mihi fallere, da iustum, sanctumque videri. & fallentis semita vite. & illud, socerum & scelestas Falle sorores.* quo sensu & verbum *decipio* usurpauit sat. 3. lib. 1. *amatorem quod amica Turpia decipiunt cecum vitia*, id est, quod amicæ vitia ab amatore ignorantur, vel non animaduertuntur. non dissimile est illud Plautinum in Epid. *nec satis exaudiebam, nec sermonis fallebar tamen.* & ita Virg. *Æn.* 4. *dixit infandum si fallere possit amorem.* quod etiam Græci dicunt *βυκολεῖν ἔρωτα*. i. solatia quædam, & oblectamenta adhibere, quibus animi agritudinem ex amore natam leuare possimus, aut quibus animum ab amoris cogitatione auocemus. sic Horat. Saty. 7. lib. 2. *fallere curam* dixit. *Iam vino quarens, iam somno fallere curam.* hoc igitur totum, *decipitur laborum*, coniunctè legendum, ut rectè annotauit Porphyrius: valètque, obliuiscitur laborum suorum dulcis sono, id est, carminibus Alcæi delectatus, suorum laborum sensu leuatur. Sed & Porphyrio videtur legisse *laborem*, & ita habent nonnulli veteres codices. Atque hanc puto rectam esse scripturam. Genus autem loquendi à Græcis sumtum est. Sic enim dicunt illi, *κλέπτει πόνον*, seu *πὴν λόπῳ*: id est, non sentit laborem, nō sentit dolorem. Iam cum hoc loco congruit ille, qui est Od. 11. lib. 3. *Quin & Ixiō, Tityόςque vultu Risi innuit, &c.*

NEC

A *Nec curat Orion, &c.*] de Orione diximus sup. ad Od. 28. lib. 1. sed quòd hìc dicit Horatius, non curare eum apud inferos leones agitare, &c. id est, studium venationis intermittere, dum Alcæum, & Sapphonem canentis audit, sumtum est ex Homero *Ὀδυσσ.* λ. ubi Vlysses narrat Alcinoò se illum vidisse apud inferos in prato Asphodelo, quas feras in desertis montibus interfecit, eas vnum in locum cogentem. sic Homer. *Τὸν δὲ μετ' ὀρίωνι πλάριον εἰσενόησα Θήρας ὅμ' εἰλεῦναι κατ' ἀσφόδελον λεῖμῶνα, Τὸς αὐτὸς κατέπεφνε σὺν οἰοπόλοισιν ὄρεσσι, Χερσὶν ἔχοντο ῥόπαλον παρὰ χάλκεον αἰὲν ἀαγέας.* Videtur autem Horatius toto hoc loco Pindarum æmulatus esse *Πυθ. εἰδ.* α. apud quem, aquila illa, quæ scepro Iouis infidet, Apollinis cantu delectata, primum sensim utramque alam remittit, ac relaxat: deinde palpebris tenebroso vapore perfusis (sic enim loquitur Pindarus) obdormiscit. Itemque Martis animus alioqui ferox, armis relictis, ferròque posito, eodem cantu permulcetur. verba Pindari nò ascribam, ne sim longior.

B *TIMIDOS]* *timidas* habet Faëni codex, sic Virg. *pharmaceu. quorum stupefacta carmine lynces.* alij fere omnes, *timidos*, quos secutus sum.

AGITARE] *διώκειν*, persequi.

LYNCAS] Virg. *Georg. 3. Quid lynces Bacchi varia?* Horat. *Od. 6. lib. 4. Delia tutela deæ, fugacis Lyncas, & cernos cohibentis arcu, &c.*

AD POSTVMVM.

Ode 14.

Mortem vitari non posse.

E *Heu, fugaces, Postume, Postume,*
Labuntur anni: nec pietas moram

Rugis, & instanti senectæ

Afferet, indomitæq; morti.

Non, si trecentis, quotquot eunt dies,

C *Amice places illacrymabilem*

Plutona tauris: qui ter amplum

Geryonem, Tityónque tristi

Compescit vnda, scilicet omnibus,

Quicumque terræ munere vescimur,

Enauiganda, siue reges,

Siue inopes erimus coloni.

Frustra cruento Marte carebimus

Fractisque rauci fluctibus Adriæ.

Frustra per auctunnos nocentem

Corporibus metuemus Austrum.

Visendus ater flumine languido

Cocytus errans, & Danaï genus

Infame, damnatûsq; longi

Sisyphus Æolides laboris.

Linquenda tellus, & domus, & placens

Vxor: neque harum, quas colis, arborû

Te, præter inuisas cupressos,

Vlla breuem dominum sequetur.

Absumet heres Cacuba dignior,

Servata centum clauibus: & mero

Tinguet pauimentum superbum

Pontificum potiore cenis.

E *HEV, FUGACES, &c.*] videntur hæc ex Anacreonte expressa, si modò sunt Anacreontis. πολλοὶ μὲν ἡμῖν ἤδη Κρόταφοι, κάρα δὲ λευκόν: Χαρίεσσα δ' ἔκ' ἐστ' ἡβὴ Πάρα, &c. id est, Cana iam nobis sunt tempora, caput albescit: venusta pubertas defluxit, &c.

E *POSTVME, POSTVME]* ἀναδιπλώσεις, seu reduplicatio ad maiorem acrimoniam comparata: sic Od. 17. eiusd. lib. *ibimus, ibimus, &c.* sic Sappho, Παρθενία, Παρθενία, πόμ' με ληπίσσει Οἶχ'ν. id est, Parthenia, Parthenia, quòd, me relictâ, abis?

E *NEC PIETAS MORAM, &c.*] id est, ob pietatem neque tardius senescas, neque tardius morieris. sic Od. 7. lib. 4. dicit, Torquatum, cùm semel diem suum obierit, neque propter genus, neque propter facundiam, neque propter pietatem reuicturum. *Cùm semel occideris, & de te splendida Minos Fecerit arbitria, Non, Torquate, genus, non te facundia, non te restituet pietas.*

E *INDOMITÆ]* ἀμειλίχῳ seu potius ἀνήμερῳ seu ἀπθασύτῳ, seu ἀνηήτῳ.

E *NON SI TRECENT. QUOTQV. EVNT DIES.]* id est, non si quotidie trecentos tauros Plutoni immoles. sic Theognis *Ουδ' αὖ ἀπὸ πῶνα διδὲς θάνατον φύροι, εἰ δὲ βαρείας Νέσους, εἰ δὲ κακὸν γῆρας ἐπεχόμενον.* id est, ne pretio quidem ad se redimendum dato, mortem quisquam effugiat, neque graueis morbos, neq; malam senectutem aduenientem, & Sophocles *Electra*: *Αλλ' ὅποι πόντ' ἐξ Αἰδᾶ Παλκοῖνς λίμνας πατέρα ἀνέστης, ὅτε γόοις, ὅτε λυγροῖσιν.* id est, sed ex Orco, & palude omnium communi patrem neque lacrymis, neque precib' excitabis. Et Æschyl. *Μόνος θεῶν γὰρ θάνατος εἰ δάραν ἐρεῖ.* Sola Dearum mors muntribus non delectatur. quem versum vsurpat Aristoph. *Βατραχ.* sic epist. 2. lib. 2. *si metis Orcus Grandia cum parvis non exorabilis auro? trecentis autem habent duo cod. Vatic. & Don. quos secutus sum.*

E *ILLACRYMABILEM]* id est, qui lacrymis neque mouetur, neque flectitur. Virg. *Georg. 4. de dijs inferis. Nesciâque humanis precibus mansuescere corda.* Od. 9. autem li. 4. *illacrymabiles* significat, qui lacrymis ab inferis reuocari, vel redimi nò possunt. Germanus Valens, quem semper honoris causa nominatum velim, putabat hoc loco *illacrymabilem* ἐνεργητικῶς positum pro eo, qui non lacrymatur, aut qui lacrymari non solet, ut Græci

A Græci interdum ἀκλαυτον vsurpant pro eo, qui non plorat. Homerus ὁδ. δ. Ατρεΐδην, μὴ πάντα δειρέαι· ἢ δὲ πειρήσῃ Ἰδμεναι, ἢ δὲ δαΐναι ἐμὸν νόον, ἢ δὲ σε φημί Διὶν ἀκλαυτον ἐσθδαι, ἐπεὶ κ' εὖ πάντα πύθηται, id est, Atreide, ne me ista percunctare. non est opus eate scire, neque meam mentem cognovisse: & verò te negotio diu sine fletu futurum, ubi probè omnia audieris. & item ἀδάκρυτος ab eodem vsurpatur pro eo, qui non lacrymatur. ἰλ. α. Αἰδ' ὅφελος παρὰ νηυσὶν ἀδάκρυτος καὶ ἀπὸ μὲν Ἰδμεναι ἐπὶ νηυσὶν ποταμῶν, μινυθὰ περ' ὅπ' ἡ μάλα δὴν, quorum duorum versuum explicationem reperies annot. ad Odam 16. eiusd. lib. ibi, *Abstulit clarum, &c.* idem ὁδ. δ. ο. Μῦσαι δ' ὄνεια πῦσαι ἀμειβομένηται ὅπ' ἡ καλῇ Θρήνηον. ἔνθα κεν ὅπ' ἡ ἀδάκρυτος γ' ὀνόησας Ἀργείων. Τοῖον γὰρ ὁπώρροσε μέσσα λίγεια. id est, Musæ autem novem omnes alternis canentes voce suavi lugebant, seu lamentabantur, ubi neminem lacrymarum expertem animaduertisses Argiuorū. talem luctum excitavit musa vocem claram edēs. Sic & lib. epigr. Græc. Pluto dicitur ἀμαίδης, id est, qui minime rideat. Tale est & illud Euripidis πολυδάκρυτος, quod significat multum lacrymantē. Sic ille in Alcest. εἵνεκεν δὲ καὶ πρὸς ἀμφὶ τ' εὐροῦ εὐρώπαιαν

B λήκηνα πολυδάκρυτος ἐν δόμοις κόρα, id est, Gemit autem & aliqua circum Eurotam liquidè fluentem Lacæna lacrymosa domi puella.

TER AMPLVM GERYONEM ter amplum vel tripitem, ut vult Hesiodus: vel trium corporum, ut alij. Itaque Virgilius ter geminum appellat Æneid. 8. & Lucret. lib. 5. Eum interfecit Hercules boues suas suffurantem. Hesiod. in Theog. Χρυσάωρ δ' ἔτεκε τεύχεα ἄρ' ἰκνυοντα. Τὸν μὲν ἄρ' ἐξενάρησε βίη τις Ἡρακλεΐη Βουὶ παρ' ἐλιντοδέσσει, ἀεὶ ῥύτω ἐν ἐρυθείη, &c. id est Chrysaor autem genuit tripitem Geryonem. hunc autem interfecit per vim virtus Herculeia iuxta boues pedibus incurvis in Erythea circumflua. De Geryone Pausanias in Atticis ita scribit: Εἰπαῦδα ἀεὶ ῥά γέντος λόφου διὰ χεῖμα, ὅπ' ἡ ἐφάνη τὸ ὄμμα ἀεὶ ῥά γέντος, ἔως πεινέειν ἐστὶν, ἀνθρώπων. ἐπὶ δὲ μέγας, ὅκ' ἐστὶν ὅπως αὐτὸν ἐδδξεν. Αὐτὰρ δὲ λόγος ἦλθεν εἰς τὸς πολλὰς, Γηρυόνα τὸν χρυσάωρος εἶναι μὲν τὸν νεκρὸν, εἶναι δὲ καὶ τὸ θρόνον, &c. id est, hic effracto colle vi tempestatis ossa extiterunt, figuram & habitum præbentia, quoad credere licet, hominis. nam propter magnitudinem, non poterant ossa hominis videri. Statim rumor vulgò dissipatus est, Geryonis Chrysaoris filij & cadaver esse, & sedem. Idem Eliacor. primo, καὶ Ἡρακλῆς ἐστὶν ὁ παρὰ γηρυονίῳ ἀγρὸν. πρὸς δ' ἀνδρὲς γηρυόνες εἰσὶν ἀλλήλοις ἀεὶ ῥά γέντος: id est, & Herculis est cum Geryone certamen. Tres autem viri sunt Geryo, inter se coniuncti, & continentes.

C **TITYVM QVE** Jupiter Elora potitus Iunonis suspicionem, dolorēque illum muliebrem veritus, eam in terra defodit. Terra ingenti statura filium edidit, qui Tityus nominatus est. Hunc Latona amore captum, eique vim afferre conatum Apollo sagittis confodit, ut tradunt multi. Pindarus autem Πυθ. εἰδ. δ. eum Dianæ sagittis cōfixum esse scribit his verbis, καὶ μὲν Τίτυον βέλος Ἀρτέμιδος θήρευσεν κρατὸν ἐξ ἀνικάτης φαιρέτης ὀρνύμενον, ὅφρα πρὸς ταῦν ἐν δυνάτῳ φιλοπότην ἐπιφάνειν ἔραται. id est, Tityum porrò celere Apollinis iaculum confodit, ex in-

uicta pharetra erumpens, ut amet quis sequi volu- ptates concessas & permissas. De Tityo plura ad Odam 4. lib. 3.

VNDA SCILICET OMNIBVS, &c.] Sophocles in Electra λίμνῳ πάγκοινον, id est, paludem omnibus communem vocat.

QVICVMQVE TERR. MVN.] videtur expressisse illud Homericum ἀέρρης καρπὸν, id est, terræ fructum comedentes. & illud nescio cuius ποῖτα, quod profert Plutarch. lib. περὶ φιλαδελφίας. εὐρύδδου ὅσοι καρπὸν αἰνύμεθα χθονός. id est, Quicumque latæ fructum terræ sumimus. & illud Phano-clis, Ἀλλὰ τὸ μοῖράων νῆμ' ἄλυτον, ἢ δὲ πῶς ἐστὶ, Εὐφυγέειν ὅπ' ἡ σὺ ἐπιφροσόμεθα: id est, Sed Parcarum fila solui non possunt: nec quicumque terræ munere vesci mur effugere mortem poterimus. Sic iterum Homerus ἰλιάδ. γ. Ὁς θνατὸς εἴη, καὶ ἔδοι δὴ μῆτερος ἀκτῶν. id est, qui sit mortalis, & Cereris munere vescatur.

SIVE REGES, SIVE INOPES ERIMVS COLONI] sic sup. Od. 3. *Diuēne prisco natus ab Inacho, &c.* & Od. 4. lib. 1. *Pallida mors æquopul-sat pede, &c.* & similia, quæ collegimus ad Oden 28. lib. 1.

INOPES COLONI] Sup. Od. 35. lib. 1. *Te pauper ambit sollicita prece Ryris colonus.* Colonius, qui agrum alienum mercede colit: ut Saty. 2. lib. 2. *videas metato in agello Cum pecore & natis fortem mercede colonum, &c.*

FRVSTRA CRVENTO MARTE, &c.] frustra periculum hoc, vel illud vitabimus: frustra omnem diligentiam, cautionēque adhibebimus, ut vitam quàm longissimè producamus. nam, quod genus mortis non timebamus, eo nobis erit fortasse moriendum. huic loco similis est ille Oda superiore. *Quid quisque vitet numquam homini satis Cauium est in horas.* tale est & illud Hom. ὁδ. δ. π. ἢ δὲ π' μιν θάνατον προμέεσθαι ἀνὰ γὰρ μυστήρων, θεόθεν δ' ἔκ' ἐς ἀλέεσθαι. id est, neque cum hor- tor ut mortem à Procis extimescat, à deo verò nō licet effugere.

CRVENTO MARTE] μιαφόνῳ, βοροπολίῳ, αἵμα πένει.

FRACTIS] à scopulis. & littoribus franguntur fluctus, ut sup. Od. 11. annotauimus ad illum locum, *Sen plureis hiemes, &c.*

AVSTRVM] Saty. 6. lib. 2. *nec plumbeus Au-ster, Auctumnusque gravis, Libitina questus acerba.*

VISENDVS ATER, &c.] moriendum, ater autem Cocytus, vel quia tristis & horribilis, vel quia fluuius infernus: ut suprà annot. ad illum locum Od. proximæ, *Demittit atras bellua Centi-ceps.*

FLVMINE LANG. COC. ERR.] id est, aqua languida, vel agmine languido. ut Virgil. *leni fluit agmine Tiberis.* & Hor. alibi *Galeis flumen.* Ordo verborum hic est, *Cocytus errans flumine lan- guido, &c.*

COCYTVS] Homer. ὁδ. δ. κ. Cocytum fluuium facit è Styge deriuatum, & cum Phlegetonte in Acheruntem confluentem. Ἐνθα μὲν εἰς Ἀχέρουτα Περιφλεγέθωντα ῥέουσι, Κωκυτὸς γ', ὅς δ' ἡ συγὸς ὕδα-τος ἐστὶν ἀπὸρρ' ὧς. id est, hic quidem in Acheruntem Phlegeton, & fluit, Cocytus: qui oritur & ma- nat

A natab aqua Stygia. Pausanias autem in Atticis (vt supra diximus) scribit, Cocytum, & Phlegetonem fluuios esse Thesprotia: cuius verba sunt hæc, *πρὸς δὲ τῇ Κιχάρῳ λίμνῃ ἐστὶν Ἀχέρουσια καλεμένη, καὶ ποταμός Ἀχέρον. οὗ δὲ καὶ κακὸς ὕδωρ ἀποπέταται.*

ET DANAI GENVS] Danaï filia, de quibus dicemus ad Odam II. lib. 3.

DAMNATVSQVE LONGI SIS. ÆOL.

LAB.] hunc laborem narrat apud Hom. Vlysses

ὁδύσσ. λ. Καὶ μὲν Σίσυφον εἰσέειδον κρατερὸν ἄλγε' ἔχοντα, Λαῶν βασιλῆα πλεῖστον ἀμφοτέρωσι. Ἡ τοι ὁ μὲν σκληρὸν πόντον χερσὶν περὶ Λαῶν ἄνω ὤρεσκε ποτὶ λόφον ἀλλ' ὅτε μέλλοι Ἀκρόν ὑπερβαλεῖν, πρὶτ' ἀποσρέψακε κρατὰ ἰς, & αὐτὸς ἔπειτα πέδιδοι κυλινδετο λαῶν ἀναιδής. Αὐτὰρ ὅγ' ἄψ' ὤρεσκε πταινόμενος, καὶ δ' ἰδὼς ἔρρεεν ἐκ μελέων κοινὴ δ' ἐκ κρατὸς ὄραρει. quorum versuum hæc ferè sententia est. Et verò Sisyphum vidi magnis doloribus affectum,

ingens saxum portantem vtraque manu. Atque ille quidem manibus & pedibus nixus, saxum sursum trudebat in montis verticem: sed cum iam non longè ab esset, quin cacumen montis superaret, tum vis quædam valida saxum repellebat, & ita in planitiem reuoluebatur. ille autem denuò

B connitens & contendens sursum trudebat. sudor autem ex omnibus membris manabat. Huc pertinent hi Lucretij versus ex lib. 3. in extr. *Nam petere imperium, quod inane est, nec datur umquam, Atque in eo semper durum sufferre laborem: Hoc est aduerso nixantem trudere monte Saxum, quod tamen à summo iam vertice rursus Voluitur, & plani raptim petit æquora campi.* & illud ex vetere poëta: *illud quod Sisyphus versat Saxum sudans nitendo, neque proficit hilum?* profert M. Tull. Tuscul. quæst. lib. 1. Huius autem laboris talem causam afferunt. Cum Iupiter Æginam Asopi filiam ex Phliunte in Oenonen per Corinthum transtulisset: Sisyphus Asopo filiam suam inuestiganti, eam à Ioue esse raptam enuntiavit, locumque, quod de lata esset, indicavit: ex quo Iouis in se odium grauissimum concitauit. Quare mortem in illum, vt eum exanimaret, immisit. Ille mortem durissimis, & solidissimis vinculis constrinxit. morte à Sisypho vineta, eueniebat, vt nemo moreretur, donec morte soluta, Sisyphum ei vicissim constringendum, domandumque tradidit. Ille autem prius quàm moritur, vxori mandat, vt sibi parentalia celebret, inferias ad inferos mittat. id non prestat vxor. ille Orcum orat, vt sibi ad vxorem reuerti liceat, hanc iniuriam expostulatum. impetrat. Corinthum proficiscitur. cum vxore, & suis, vt olim solebat, sese oblectat, neque iam de reditu ad inferos cogitat. Vix tandem senio confectus eò ingratis retrahitur. ibi saxum voluere iubetur, ne se subducatur, iterumque ad superos profugiat. Hæc Eusthat. in. 2. Plato quoque, seu Xenocrates potius in dial. *πρὸς Πανότιον* hæc omnia, atque etiam plura enumerat, quæ hîc Horat. *Χάρων ἀπειθῶν, καὶ Δαναΐδων ὕδρεϊας ἀπειθεῖς, καὶ παντὸς δόλου, καὶ Τιβὸς ἀπὸ δόλου, καὶ Σίσυφου πέτρων.* Alij autem scribunt, ijque boni auctores, Sisyphum multarum rerum cognitione præstitisse, eaque fretum, immortalitatem sibi comparare studuisse. quod confirmat Theognis, cum ostendit, rebus omnibus

diuitias anteponi, ceteras res omnes præ diuitijs pro nihilo putari, etiam si quis plura (inquit) Sisypho sciat. *πλείονα δ' εἰδὲν Διόλις Σίσυφος.* Hom. in. 2. *Εἴη δὲ Σίσυφος ἔσκεν, ὃ κέρδιος γένετ' ἀνδρῶν.* id est, hic autem Sisyphus erat, qui astutissimus hominum fuit. vnde prouerbium, *Σίσυφος μηχαναί:* quod vsurpat Aristoph. *Ἀχαρν.* de hoc etiam Horat. Od. 17. epod. *Optat supremo collocare Sisyphus In môte saxi.*

NEQVE HAR. QV. COL. ARB.] siue fertilitium, siue sterilitium, & tantummodò ad voluptatem, & delicias comparatarum, quales sunt plantanus, pinus, laurus, & similes.

CUPRESSOS.] quas appellat funebreis Od. 5. epod. *Iubet sepulcris caprificos erutas, Iubet cupressos funebreis.* &c. Virg. *Æn.* 6. feralis. *cui frondibus atris Intexunt latera, & feralis ante cupressos.* & *Æn.* 3. *atram cupressum. Stant manibus aræ Caruleis mæsta vittis, atræque cupresso.* Cur autem cupressus adhibeatur in funeribus, hanc vulgo causam afferunt, quòd semel excisa, numquam renascitur: & ita Sex. Pompeius. ego existimarim potius initio iccirco adhiberi, coëptam esse, vt corpus humanum ab anima, animoque iam derelictum, diutius seruaretur, ac maneret incorruptum. **E** Varro quidem putat iccirco cupressos in rogis adhiberi solitas esse, ne cadaverum, interea dum viderentur, odor nareis offenderet. Plinius præterea eam arborem Diti sacram esse scribit. Seruius item notat, cupressum, Proserpinæ dicatam esse. cod. Iann. & duo Vatic. habent *cupressus*.

BREVEM DOMINVM] te dominum non diu victurum, non diu arboribus tuis, & ceteris delicijs fruiturum: *δευρόντων ὀλιγοχρόνιον.*

DIGNIOR] dignior te. quia vtetur fruetur, cum tu parcas, vt sacris. Euenit autem hoc ferè, vt, quæ summa cura, omnique studio quæsierunt, & custodierunt homines, ea effusissime largiantur, & consumant heredes. Theocr. *ειδ. 5. Χρήματα δὲ ζῶοντες ἀμαδύνουσι θανόντων.* id est, pecunias autem mortuorum viui consumunt. & Saty. 3. lib. 2. *Filius, aut etiam libertus vt ebibat heres, Dijs inimice senex custodis?*

SERVATA CENTVM CLAVIBVS] quibus, parcis, & quæ custodis accuratissimè.

ET MERO TINGVET PAVIM.] ita vino **F** non parcat, vt etiam eo solum respergat: vel tantum bibet, vt statim effundat, atque euomat. M. Tull. Philipp. 2. *At verò te inquilino (non enim domino) personabant omnia vocibus ebriorum, natabant pavimenta vino, mædebant parietes.* Athenæus scribit. lib. 15. Alexandrum magnum solitum fuisse vnguento præstantissimo, vinoq; fragrantissimo solum respergere. Potest & ad veterem conuiuio rum morem referri, in quibus solebant puerorū aut puellarum, quas amabant, aut amicorum suorum nominibus commemoratis, ac prolatis vinū in humum fundere: quod declarat versus Theoc. *ειδ. 10. Ἡδὴ δὲ πρὸς ἰόντος ἔδωξ' ἐπιχρίσθαι ἀκρατον.* id est, iam autem progrediente conuiuio, visum est merum in fundere. Neque verò mihi displiceat, si quis dicat, hîc significari ab Horatio illum Græcorum morè, qui erat huiusmodi, vt is, qui prior bibebat, cum aliquantum hausisset, reliquum sic è poculo effunderet,

A deret, ut id resonaret. quod dicebant *δοκονταβιβλιν*. Xenoph. *ἑλλήν. βιβλ. 6. de Socrate. καὶ ἐπεὶ δὲ ποτὶν σκὴν αἰσχυρῶς μένος τὸ κῶνειον ἔπει, τὸ λειπόμενον ἔφαθ' ὅτι ποτὶν βιβλιντα, εἰπεῖν αὐτὸν, Κρίσις τῶν ἔστω τῶν καλῶν.* quæ verba vertit M. Tull. Tusc. 1. sed more suo, id est, paulo liberius, quàm audeat religiosus interpres, hoc modo: *qui, cum coniectus in carcerem triginta iussu tyrannorum, venenum, ut sitiens, obbibisset, vel ut doctissimi viri legunt, obduxisset) reliquum sic è poculo eiecit, ut id resonaret.* Docet autem Athenæus lib. 11. cottabum à Siculis primum introductum esse in conuiuium, tantumque studij in eo ludo veteres posuisse, ut etiam præmia, quæ *κοττάβια* dicebantur, proponerent. & calices (inquit) quia eam rem maximè vtilis, & idonei esse viderentur, conficiebantur. Tum rotunda domicilia ædificabantur, ut omnes cottabo in medio locato, ex æquo interuallo, & locis similibus, ac paribus de victoria certarent. non enim solum magno studio contendebant, ut ad signum propositum poculi reliquias eijcerent: sed etiam ut singula, quæ in eo ludo intercedebant, venustè, ac decenter efficerent. Oportebat enim læuo cubito innitentem, & lataga, id est, reliquum, quod eijciebatur è calice, dextera manu circumagentem, molliter eijcere. Vide apud eundem Athenæum plura de cottabo lib. 15. ego tamen simpliciter de solo resperfo hunc locum intelligendum esse puto. Non est porro omittendum, in cod. Iann. Vrf. tribus Vat. Torn. scriptum esse, *Tinguet*: quos secutus sum.

SUPERBVM] sic legendum esse arbitror, non *superbo*, nonnullorum veterum codicum auctoritate fretus. pauimentum superbum autem intelligem marmoreum. M. Tull. de leg. 2. *pauimēta marmorea, laqueata tecta.* Tib. lib. 3. eleg. 3. *Aurataq; trabes, marmoreumque solum.* vel pauimentum domini superbi, ut Porph. & ita Lucret. lib. 4. *Posteisque superbos Vnguit amaracino*, id est, posteis puellæ superbiæ & amatorem fastidientis ac spernentis.

PONTIFIC. POTIORE CENIS] vino meliore, quàm, quod adhibetur in cenis pontificijs, quæ solent esse magnificentissimæ, atque apparatusissimæ. *ὑπερβολικῶς* dictum.

IN SVISÆCVLI LV- xuriam. Ode 15.

IAM pauca aratro iugeraregiæ
Moles relinquent: undique latius
Extentavisentur Lucrino
Stagnalacu: platanusque celebs
Euincet ulmos. tum violaria, &
Myrtus, & omnis copia narium
Spargent oliuetis odorem,
Fertilibus domino priori.

D
Tum spissaramis laurea feruidos
Excludet ictus. non ita Romuli
Præscriptum, & intonsi Catonis
Auspicijs, veterumque norma.
Priuatus illis census erat brevis:
Commune magnum: nulla decempedis
Metata priuatis, opacam
Porticus excipiebat Arcton:
Nec fortuitum spernere cæspitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumtu iubentes, & deorum
Templa nouo decorare saxo.

REGIÆ MOLES] ædificia sumtuosa & regibus conuenientia, molis instar. sic M. Tull. pro Milone *substructionum insanas moles* appellat, ædificia illa Clodiana. addit ei epithetum, *regiæ*, ut significantius declaret suæ ætatis hominum in ædificando insolentiam, luxuriam, insaniam.

EXTENTA] extenta latius, id est, porrecta & producta latius, quamuis Acron, & Porph. aliter sentiant.

STAGNA] Stagnum, quod Græce *σταγὼν*, (siue *στάων*) inquit Varro. Et Feltus, Stagnum, quod in eo aqua perpetuò stet: alij quod is locus à Græcis *σταγὼς* dicitur, quia bene contineat aquam.

LUCRINO LACV] Cæsar Augustus portum Iulium ad Baias effecit, immisso in lacum Lucrinum, & Auernum mari. Suet. in Augusto. Virg. Georg. 2. *An memorem portus, Lucrinoque addita claustra? Atque indignatum magnis stridoribus ænor, Iulia qua ponto longè sonat unda refuso? &c.* Lucrina Peloris ab Horatio dicta, in lacu Lucrino capta. Satyra 4. lib. 2.

PLATANVSQVE CÆLEBS] quæ non solet adhiberi ad viteis sustentandas, ut vlmus, sed ad vmbra comparandas, ut sup. Od. xi. *Cur non sub alta vel platano, vel hac Pinuiacentes, &c.* Potamus vincti? & M. Tull. de orat. lib. 1. *Nam me hæc tua platanus admonuit, quæ non minus ad opacandum hunc locum patulis est diffusa ramis, quàm illa, cuius vmbra secutus est Socrates.* & Virgil. Georg. 4. *Iamque ministrantem platanum potantibus vmbra.* *Ἀμφιλαφὴν πλατάνον* appellant Græci, ramosam, & late explicatam.

VLMO S] & populos, ut Ode 2. Epod. *Altas maritat populos.*

TVM VIOLARIA, ET MYRTVS, &c.] nihil est hoc loco corrigendum, ut quidam volūt: neque choræus erit *myrtus*, sed spondeus, numero multitudinis. violaria autem sunt loca, in quibus viola nascuntur. de myrto diximus supra ad Oden 30. lib. 1.

OMNIS COPIA NARIVM] omnes flores, omniæque virgulta, ex quibus odor suauis nariibus afflatur, eadem autem ratione ea omnia, quæ ad narium delectationem nata sunt, narium copiam

A piam appellat Horatius, qua hircum Catullus id, quod nareis offendit, *naforum pestem*.

SPARGENT OLIVETIS, &c.] id est, exoluetis fient violaria, myrteta, roseta, &c. & quibus in locis oliuæ nascebantur, in ijs myrti, violæ, & suauissimi flores decerpentur.

TVM SPISSA RAM. LAUR.] laurinon numerantur in arboribus umbriferis, neque vel ramos habent ita explicatos vel frondeis ita densas, ut earum umbra solis ardorem arcere possit. veruntamen tantus est (inquit Horat.) hominum luxus, tam inusitata delicia, tantum denique nouarum, & exquisitarum voluptatum studium, ut etiam lauri arte adhibita frondibus siluescant, latissimæque ramos suos diffundat ad excludendos solis ardores.

FERVIDOS EXCLVDET ICTVS] sic legendum, & ita habent emendatiores libri & veteres, & impressi. Nam quod in quibusdam legitur *Excludet æstus*, nata hæc scriptura est ex annotatione, & declaratione verborum *feruidos ictus*, cum ad ea ascripisset studiosus aliquis bonarum litterarum, id est, *solis æstus*. Eleganter enim & erudite dixit Horat. *feruidos ictus*, pro caloribus solis. sic

B Lucret. lib. 2. Luminis ictum dixit. *Qui quoniam quodam gignuntur luminis ictu*. & paullo antè de colore. *Recta, aut obliqua percussus luce refulget*. & lib. 5. *Luna potest solis radijs percussa nitere*. Itaque apud eundem tela diei sæpe usurpatur pro luce diei & lumine solis. & radiorum ictus, pro solis calore eod. lib. 5. *Et radij solis cogeant undique terram Verberibus crebris extrema ad limina aperta*, &c. i. bid. *Ut queat accendi paruis ardoribus ictus*. i. bid. paullo post. *Æstiferum ut tantum radiorum exangeat ictum*. & lib. 6. *Aut dissoluantur solis super icta calore*.

NON ITA ROM. PRÆSCR. &c.] ordo & structura hæc est: non ita præscriptum est auspicijs Romuli, & Catonis, veterumque norma.

CENSVS]ensus est, tota rei familiaris æstimatione: lege annotation. ad illum locum, *Præconē tenui censu*. epist. 7. lib. 1.

C COMMUNE MAGNUM] commune, τὸ κοινόν, quo Latino utitur M. Tullius non vno loco.

NULLA DECEMPED. MET. &c.] nulla illiserat priuata porticus obiecta septentrionibus, in qua inambulant æstiuo tempore, ita lata, ut decempedis eam committerentur. vide Vitruu. *metata* autem positum videtur pro *mensa*, idque παθητικός, quod probat Prisc. lib. 8. Natum ex veterum more, qui in agrorum diuisione atque assignatione perticis ac decempedis agrorum modum exquirebant, quod erat metiri, & metari. solebant iidem limitibus & metis agrorum modos & formas circumscribere atque includere. Virg. diris. *Pertica, qua nostros metata est impia agellos*. & Horat. Saty. 2. lib. 2. *videas metato in agello Cum pecore & natis fortem mercede colonum*.

EXCIPIEBAT.] Sat. 4. lib. 1. *Neque enim cum lectulus, aut me Porticus excepit, desum mihi*.

NEC FORTVITVM SPERN.] vetabant leges, ne quis locum ruri forte fortuna oblatum sperneret, in quo iaceret: quia non sinebant villas

sumtuosas, & porticus ædificare. ita necesse erat in fortuito cæspite recumbere, vel ex cæspitibus & luto domunculas ædificare.

CÆSPITEM] agellum, ἐλάσιον, vel cæspitem, locum intellige, in quo negotijs soluti quiesceret ac recumberent, vel lateres è cæspite, vnde ædificarent.

NOVO SAXO] non tediuiuo lapide, sed nouo, & viuo. ut apud Virg. *Æn. 1. Intus aqua dulces, vinoque sedilia saxo*. De templis Deorum reficiendis Od. 6. lib. 3. *Delicta maiorum immeritus lues, Romane, donec templa refeceris* *Ædeisque labentis Deorum*. & Saty. 2. lib. 2. *quare templa ruunt antiqua Deum?*

AD GROSPHVM.

Ode 16.

Tranquillitatem animi optari ab omnibus: eam verò non congerendis opibus, honoribusve consequendis, sed coercendis cupiditatibus comparari.

O Tium diuos rogat in patienti
Prensus Ageo, simul atra nubes
Condedit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis:

Otium bello furiosa Thrace,
Otium Medipharetra decori,
Grosphæ, non gemmis, neque purpura venale, neque auro.

Non enim gaze, neque consularis
Summonet lictor miseros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecla volanteis.

Viuatur paruo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum,
Nec leueis somnos timor, aut Cupido
Sordidus aufert.

Quid breui fortes iaculamur auro
Multæ? quid terras alio calenteis
Sole mutamus? patriæ quis exsul
Se quoque fugit?

Scandit æratas vitiosa naueis
Cura: nec turmas equitum relinquit,
Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor Euro.

Latus in præsens animus, quod ultra est,
Oderit curare: & amara lento

m

Tempe-

A Temperet risu. nihil est ab omni

Parte beatum.

Abstulit clarum citamors Achillem:

Longa Tithonum minuit senectus:

Et mihi forsan, tibi quod negarit,

Porriget hora.

Te greges centum, Siculaeq; circum

Mugiunt vacca: tibi tollit hinni-

Tum apta quadrigis equa: te bis Afro

Murice tincta

Vestiunt lana. mihi parua rura, &

Spiritum Graia tenuem camœna

Parca non mendax dedit, & malignum

Spernere vulgus.

OTIVM] otium hoc loco accipe vitam tranquillam, pacatam, & quietam, ut apud M. Tull. in Rull. ad Quirit. ita incundum est otium, ut & vos, & maiores vestri, & fortissimus quisque vir maximos labores suscipiendos putet, ut aliquando in otio possit esse, praesertim in imperio ac dignitate. aliud otium describit Catullus ad Lesbiā, incers videlicet & ignauum. Otium Catulle tibi molestum est: Otio exsultas, nimiumque gestis: Otium & reges prius, & beatas Perdidit vrbes.

PRENSVS EGÆO] is, qui in medio mari Egæo nauigat. Egæum mare ab insulis appellatum est, quæ in eo maris caprarum similitudinem præseferunt: seu quod in eo Egæa Amazonum regina perierit: siue quod eò Egæus Thesei pater se præcipitauerit. Festus. vide & quæ annotaui ad epist. xi. lib. i. Quidam libri vereres habent Pressus.

ATRA NVBES] Virg. lib. io. Æn. Sed sublimē volans nubi se immiscuit atra.

CONDIDIT] textit, obduxit, & quasi sepeliuit. NEQVE CERTA FVLGENT] sic Virg. Æn. i. Eripiunt subito nubes calumque, polūmque.

THRACE] Græcum est ΘΡΑΚΗ. sic Od. 25. lib. 3. Hebrum prospiciens, & nunc candidam Thracen. alibi Thraca, ut epist. ad Quinctium: ut nec Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus. & ad Iul. Florum, Thracæne vos, Hebrusque nivali compede vinctus, &c.

GAZÆ] diuitiæ immensæ, ut supra Ode 29. lib. i. Icci beatis nunc Arabum inuades Gazis. similis sententia est epist. 18. lib. i. Non domus, aut fundus, non aris aceruus & auri Egroto domini deduxit corpore febreis, Non animo curas. sic Lucret. lib. 2. Quapropter, quoniā nil nostro in corpore gaza proficiunt, neq; nobilitas, neque gloria regni: Quod superest, animo quoque nil prodesse putandum est, Si nō forte, tuas legiones per loca cāpi Feruere cū videas belli simulacra cienteis, His tibi tum rebustimescēta relligiones Effugiunt animo pauida, mortisque timores.

CONSULARIS LICTOR] consulatus, seu consularis potestas. Venustē autem consula-

rem lictorem dixit potius, quā consulatum, significans, consularis lictores non habere potestatem summouendarum eurarum, & aliarum mentis perturbationū, quemadmodum turbam summouere solent ante incedentem consulem. sic ferè Plinius lib. 9. cap. 34. vnionem dicit à feminis in publico lictorem dictitari, quia, quemadmodum lictor ante magistratus, ita vnio ante feminas turbam summouet. Dicti autem lictores à ligando, ut docet Nonius. Hi ante prætorem & consulem fasceis & secureis præferebant. παλαιοὶ appellant Græci scriptores. habebat autem & prætor suos lictores. Cic. in Rullum, Deinde anteibant lictores, non cum bacillis: sed ut hic prætoribus antecunt, cum fascibus duobus. consulatum autem posuit pro quouis alio amplissimo magistratu. Iam vnde sint dicti lictores, docet Plutarchus quæst. Rom.

MISEROS TVMVLTVS MENTIS] animi perturbationes, curas, angores, timores, ægritudines, quibus concitatus tumultuatur actrepidat.

CVRAS LAQV. CIRC. &c.] curas, quæ in domibus locupletum, & potentium, ac beatorū istorum, tum crebriores, tum molestiores solent esse. laqueata tecta autem, laquearibus ornata. M. Tull. de leg. 2. Magnificasque villas, & pauimenta marmorea, & laqueata tecta contemno. Lucretius lib. 2. laqueata, aurataque templa.

VOLANTEIS] tralatio. sic Saty. 6. lib. 2. simulatras Ventum est Esquias, aliena negotia centū Per caput & circa saluunt latus. potest etiam dici esse σωματεμνισιν, seu σωματεμνισιν, poetis valde vsitatam.

VIVITVR PARVO BENE] subaudi ab eo, cui paternum, &c. id est, viuit is paruo bene, qui contentus est re sua familiari, & supellectili paterna, modicoque apparatu. Veteres salinorum appositu mensas sacras faciebant, ut declarat illud Arnobij lib. 2. in penetralibus Vesta ignis perpetuos fouetis focos? sacras facitis mensas salinorum, & simulacrorum appositu? Præterea sal condimentum est ciborum, immo verò obsonium tenuiorum. Nā cū præter panem & falem nihil habeant, quod sibi apponant, pane, & fale famem explere coguntur, ut Saty. 2. lib. 2. Cū labor exuderit fastidia, siccus, inanis Sperne cibum vilem: nisi Hymettia mella Falerno Ne biberis diluta: foris est promus, &c. Itaque per salinum, (id est vas, quo sal continetur) falem, ut primum omnium, quæ in mensa apponuntur: & per falem, tenuem & communem omnium hominum apparatus, minimēque sumtuosum victum significari puto. Adiuuat me quod vulgo dicitur, multos modios salis simul edendos esse, ut amicitia munus expletum sit: quod est apud M. Tullium in Lælio: & apud Arist. lib. 8. de mor. ad Nicom. καὶ τὴν παροιμίαν γὰρ ἐκ ἐστὶν εὐδαιμονίας ἀλλήλους πρὸς τὰς λεγόμενους ἀλας σωματεμνισιν. id est, Verum enim illud prouerbiū est, Multos modios salis simul edendos esse, ut homines inter se norint. Et Demosthenes, ut est in oratione Æschinis κατὰ κτησιν. infimulatus ab Æschine hospitem suum necandum curauisse, respondit audiente populo.

A pulo, se τῆς τῆς πόλεως ἀλαί τῆς ξενικῆς ἀπαίτης ἀπὸ τοῦ πολέμου ποίησαι : id est, ciuitatis salem pluris fecisse hospitali mensa. ad hunc locum pertinet illud ex Saty. 3. lib. 1. *modo sit mihi mensa tripes, & Concha salis puri.* & illud Persij Sat. 5. *ehen Vare regustatum digito terebrare salinum Contentus perges, si viuere cum Ioue tendis.* Idem Saty. 4. *Ingemit hoc bene sit, tunicatum cum sale mordens Cepe, & farratam pueris plaudentibus ollam.* & illud Diogenis Cynici, quem cum Craterus rex ad se inuitaret: βούλωμαι, ἔφη, ἐν ἀθήναις ἀλα λείχειν, ἢ ὡς Κρατερῶς ἢ πολυτέλους ἀπαίτης ἀπολαύειν. id est, Malo, inquit, Athenis salem lingere, quam apud Craterum mensa sumtuosa perfrui. & illud Plautinum ex Rudente, *Sed hic rex cum aceto pransurus est, & sale, sine bono pulmento.*

CUPIDO SORDIDVS] cupiditas sordida, id est, amor, seu Cupiditas pecunia: quæ in hominem verè magni & excelsi animi cadere non solet. Et animaduertat adolescens harum litterarum studiosus, Cupidinis nomen etiam pro cupiditate apud hunc poetam semper esse generis masculini, vt Od. 16. lib. 3. *Contracto melius parua Cupidine Vestigia porrigam.* & epist. 1. lib. 1. *Feruet auaritia, miseròque Cupidine pectus.* & Saty. 1. lib. 1. *At bona pars hominum decepta Cupidine falso.* & Ode 24. lib. 3. *Eradenda Cupidinis Præui sunt elementa.* Atque hæc, quamuis non ita magni ponderis, quidam, cum scirent à me esse occupata, sibi iniustissimè arrogarunt. neque tamen viderūt, hinc Cupidinem esse Dei nomen. Cupido enim omnium rerum amoris & cupiditatis auctor est καὶ ἀπάτης.

QVID BREVI FORTES, &c.] id est, quid nos, qui ad breue tempus floremus, valeamus, & viuimus, multa nobis proponimus, multaque desideramus? *iaculamur*, id est, quasi iaculando petimus, destinamus, & est tralatio à sagittarijs. σφαζόμεθα. Illa autem *breui aurofortes*, coniunctè sunt legenda, id est, ὀλιγοχρόνιοι, & (vt Homeri verbo utar) *μικροβίοτοι*, id est, breuis vitæ, seu breui tempore morituri: exiguum tempus virturi.

C QVID TERR. ALIO CAL. SOLE] quid proficiscimur in terras longinquas, & peregrinas patria relicta? non dissimile est illud Pindari Πυθ. εἰδ. γ. *εἰ δὲ φύλον ἐν αἰθέρῳ ποιοῖ μετατόπων ὅστις ἀρχέων ἐπιχώραι παλαιῇν τὰ πόρτα μετὰ μόνον ἀπρεῦον ἀκραν τοῖς ἐλπίσι.* Id est, Genus est hominum vanissimum, quod despiciens domestica, & patria, longinqua circumspicit, & persequitur, res inaneis fallaci spe captas. Sed Virgil. Georg. 2. magis ad rem, *Exsulioque domos, & dulcia limina mutant, Atque alio patriam querunt sub sole iacentem.* *Alio sole*, carmine saculari ad Deos, *aliusque* & *idem nasceris.*

PATRIÆ QVIS EXSVL. &c.] si hæc Græcè exprimantur, magis appareat totius sententiæ venustas, hoc modo, *τῆς πατρίδος φύλας ὦν, καὶ ἐαυτὸν ἐξοφυε*, Nam exsulem Græci *φυλάς* nominant, & exulare *ἐξοφυε* dicunt, id est, fugere. Itaque hanc paronomasiam lingua Latina imitari nō potest. sed istamen, qui Græcè sciat, facillè eam agnoscat. Iā exsulē à solo Nonius ait esse nominatum, vt extor

rem à terra: vnde mirum est ab exsule vulgò exsiliū, non exsulum dici. hanc sententiam autem copiosè persequitur Lucret. lib. 3. in extemo: *Exit sepe foras magnis ex adibus ille, Esse domi quem pertasum est, subiūque reuertit: Quippe fortis nihilo melius qui sentiat esse: Currit agens mannos ad villam hic precipitanter, Auxilium tectis quasi ferre ardentibus instans. Oscitat extemplo, tetigit cū limina vilæ, Aut abit in somnum grauis, atque obliuia querit: Aut etiam properans urbem petit atque renisit.* Hoc se quisque modo fugit: at, quod scilicet (vt sit) *Es fugere haud potis est, ingratis heret, & angit, &c.* eodem pertinet illud Saty. 7. lib. 2. *Non horam tecū esse potes, non otia recte Ponere, teque ipsum vitas fugitiuus & erro.* Ad hunc locum pertinet etiam illud Aristot. lib. 9. de morib. ad Nicom. *Ἰνδῶσι δὲ οἱ μὲν οὐκ ἐστὶν ὅν τινα μετέσθαι, ἐαυτοὺς δὲ φεύγουσιν, &c.* nam ea reperies annotata, satyra illa. 7. ad illum versum *Non horam tecum, &c.*

SCANDIT ARATAS] eadem ferè Od. 1. li. 3. *sed timor & mina Scandunt eodem, quò dominus, neque Decedit arata triremi, & Post equitem sedet atra cura.* Vberius autem Lucret. lib. 2. *Quòd si ridicula hæc, ludibriūque esse videmus, Reuerāque metus hominum, curaq, sequaces Nec metunt sonitus armorū, nec fera tela, Audacterq, inter Reges, rerūque potentis Versantur, neque fulgorem reuerentur ab auro, Nec clarum vestis splendorem purpureæ: Quid dubitas, quin omne sit hoc rationis egestas? &c.*

ET AGENTE N. OCYOR] Virg. li. 12. *Æn. Ni fuga subsidio subeat, fugit ocyor Enro.*

IN PRÆSENS] non in posterum, aut futurum tempus. Suadet enim vt in diem viuamus: vt Ode 8. lib. 3. *Dona præsentis cape latius hora.* & 29. lib. eod. *ille potens sui, Latūque deget, cui licet, in diem, Dixisse, vixi: cras vel atra Nube polum pater occupato.* & epist. ad Bull. lib. 1. *Tu, quancumque Deus tibi fortunauerit horā, Grata sume manu, nec dulcia differ in annum.* Nam (vt idem ait Ode 7. lib. 4.) *Quis scit, an adiciant hodierna crastina vitæ Tempora dijs superi?* Quin Pindarus, qui multo feruorior Horatio est, multoque grauiora tractat argumenta, ait se diurnam oblectationem persequentem, sensim senescere, atque ad mortem progredi. eius verba sunt hæc, εἰδ. ἐκ τῶ. *ὁ δ' ἀθανάτων μὴ θρασέτω φθόνος, ὅπ' περ πόνον ἐφάμερον διόχων, ἑκαλὸς ἐπιμνησας, ἔς τε πόνον μὲν αἰῶνα. & ἰαδ. μ. εἰδ. η. apertius: quicquid ante pedes est, esse melius, eoque esse fruendum, cum dies is, qui vitæ nostræ cursum terminat, capitibus nostris semper impendat. sic Pind. πῶ δὲ πῶς ποδὸς, ἀρετὸν αἰεὶ χεῖμα πᾶν ἰδὸς γὰρ αἰὼν ἐπ' ἀνδράσι κρέματα ἐλίσσαν βίον πόρον.* Denique Theognis monet, vt conuiujs & sermonibus honestis in præsentia oblectemur: futura autem Dijs curanda relinquamus. sic Theog. *Νῦν μὲν πίνοντες περ πόμα καλὰ λέγοντες Ἀῖσα δ' ἐπειτ' ἔσται, πᾶσι τε θεοῖσι μέλει, id est, Nunc oblectemur potantes, scita loquentes. Sint autem cura postera dijs superis.* quibus concinunt illa Euripidis in Alcest. *πᾶσι τ' ἐν ἀκῶσας, καὶ μαθὼν ἐμὴ πάρα, Εὐφρανε στυπὸν πῖνε, πῶ κατ' ἡμέραν βίον λογίζεσθαι, τὰ δ' ἄλλα τῆς τύχης, id est, His igitur auditis, & ex me cognitis, Te ipsum oblecta, bibe. diurnam vitam, tuam esse deputa: cetera fortunæ:*

A QVOD VLTTRA EST] id est, quod futurum est. nam praesentia duntaxat nos attingunt: futura autem nondum ad nos pertinent. Quemadmodum hic futurum per id, quod vltra nos est, significatur: quia nondum ad illa peruenimus: ita Oda 29. lib. 3. per id, quod retro est, praeiteritum, quia illa praeterijimus, non tamen irritum *Quodcuque retro est Efficiet, &c.*

LENTO TEMP. RIS.] sic reperi scriptum in sex libris calamo exaratis, Don. Faer. Vrsini, Tornes. Russardino, Nicotiano, cum libri vulgati habeant *lato*. quam tamen scripturam, si quis malet, non refello, neque admodum improbo. sed *lento* magis probo: idq; interpretor, moderato, non profuso.

NIHIL EST AB O. P. BEATVM] Pulchre Pindarus Πινδ. εἰδ. γ. ostendens idem, quod hic Horat. nihil esse ab omni parte beatum, ait, Deos immortaleis vni bono hominibus dato, duo mala admiscere solere: haec autem mala insipientibus moderatè ferre non posse, suamque aduersam fortunam fronte & vultu declarare & prodere: & si quid boni habeant, stulticia sua obruere, atque extinguere: sapientibus contra dissimulando sua quidem mala occultare: bona autem semper in promptu habere, & his suas molestias consolari ac leuare: sic Pinda. πῆματα σύνδυο δαίμονται βροτῆς ἀθάνατοι. τὰ μὲν ὧν ἐδύνανται νῆποι κόσμον φέρειν. ἀλλ' ἀγαθοὶ τὰ καλὰ τρέφαντες ἔχουσιν. adde cet. quae deinceps sequuntur de Peleo, Cadmo, Achille. illum autem Pindari locum videtur Theognis expressisse his versib. ἐδίδες πεπνυγμένον ἐστὶ πανόλβιος, ἀλλ' ὁ μὲν ἐδολός Τολμᾶ ἔχων τὸ κακόν, κ' ἐκ ἐπὶ δήλος ὁ μὲν δ' ἐπὶ κακοῖσιν ἐπίσταται, ὅτ' ἀγαθοῖσιν Οὐμὸν ἔχων μέμνεν. id est, Nullus est omni ex parte beatus: sed vir bonus qui dem audet fortunam aduersam excipere & subire: neque tamen praese fert aegritudinem, aut casum suum aduersum. At improbus & ignauus neque in malis, neque in bonis constantem animū retinens manere potest. Rursus Pindar. Νέμ. εἰδ. ζ. disertè negat fieri omnino posse, ut aliquis vnus vniuersam beatitudinem sit consecutus. τυχὼν δ' ἐν ἀδύνατον εὐδαιμονίαν ἀπασαν ἀνελόμενον. Eodem pertinent tres Eurip. senarij in Steneb. ἐκείνῃ ὅστις πάντ' ἀνθρώπων δαίμονες. Ἡ γὰρ πεφυκὼς ἐδολός ἐκείνῃ βίον. Ἡ δὲ συζυγίης ὄν πρὸς αἰὶν ἀροῖ πλάκα, id est, non est quisquam, qui omni ex parte beatus sit. Nam aut bonus natura factus viuendi facultatibus caret: aut ignobilis & humilis natus, agros fertilibus & opimos arat.

ABSTVLIT CLAR. CITA MORS ACH.] apud Homerum Achilles se μινυυβάδιον à matre editum esse, id est, vitae brevis hominem, dicit: Μη-περ, ἐπεὶ μὲν ἐτεκίε γὰρ μινυυβάδιον περὶ ὄντα, Τιμὴν περ μοι ὀφειλὴν ὀλύμπιος ἐγγυαλίξαι. id est, Mater, quandoquidem me peperisti brevis vitae hominem, At certe Deus mihi honorem & gloriam tribuere debebat. cui sic respondet Thetis, Ω μοι πεκνόνέ μόν, τί νύ σ' ἔτρεφον αἰνὰ τέκυσσα, Διὶ δ' ὀφείλεις παρὰ νῆσιν ἀδάκρυτος, καὶ ἀπὴ μὲν Ἡδσαι, ἐπεὶ νύ τοι αἶσα μινυυβάδιον, ἔπ' ἡ μάλα δὴν. id est, Hei mihi, fili mi, quamobrem te sustuli & a lui, posteaquam cum dolore peperisti? Vtinam expers lacrymarum, & malorum ad naucis sederes:

quandoquidem brevis tibi vita à dijs concessa est, neque admodum diu victurus es. & eadem pro filio Iouem orans, Τιμὴν μοι ὕμν, ὅς ὡκυμορότατος ἀλλων ἐπλετο. id est, filium meum honore afficito, qui breuissimæ inter alios homines vitae natus est. & il. i. ipse Achilles narrat se de matre audiuisse, si gloria studeat, sibi breui esse moriendum. Μητιρ γὰρ τε με φησὶ, &c.

LONGA TITHONVM] immortalitatem quidem Tithonus, quam optauerat, consecutus est: sed eam senectus insuauem, atque amaram reddidit, cum se omnibus prorsus voluptatibus, atque oblectationibus, ætatis culpa, priuatum esse sentiret: quem ob id in cicadam versum esse aiunt. Narrant Tithonum ab Aurora immortalitatem quidem impetrasse, quam petierat, sed non ἀγήρασαν, id est, vitam senectutis expertem, & perpetuam iuuentam, quam petere eum fugerat. Ita factum est, ut in cicadam versus sit, animal aridissimum & siccissimum, & canorum, & garrulum: quæ senectuti conueniunt. Senectus enim est natura loquacior, ut scribit M. Tullius in Catone maiore: & sola vox ferè in senibus remanet: quod notat Seruius hunc versum proferens ad illum Virg. *Æneid. 4. Tithoni croceum linquens aurora cinibile.* Admonet autem Eustathius ad primum versum il. x. Tithoni nomen vsurpari solere de senibus infelicibus, & laboriosis. Sup. Od. 28. lib. 1. *Tithonisque remotus in auras.*

PORRIGET] producet, prorogabit: seu si quis malet, præbebit.

TE GREGES CENTVM, &c.] circum te greges centum, & Siculae vaccæ mugiunt. Diuitiæ olim in bouum armentis, & pecudum gregibus erant positæ. Hom. il. i. Ενδ' ἀνδρες ναῖσαι πολυρρήγες, πολυβόται. id est, in ea autem vrbe habitant viri agnis, & bobus abundantes. & Hesiod. ἐργ. καὶ ἡμε. ἀνδρες πολύμηλοι τ' ἀφνειοὶ τε. id est, viri ouib; & diuitijs affluētes. & Her. ἔραν. ὁρᾷ αὐτὰ καὶ ἐδῆπνον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλεῖ ὁ μὲν ἵππους νέμων, ὁ δὲ βοῦς. ὁ δὲ νεώτατος αὐτῶν Περδικκὸς τὰ λεπτὰ τῶν περὶ βοάτων. ἔσαν γὰρ τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τ' αἱ θρόνων ἀδελφεὲς χημασίαι, ὁ μόνον ὁ δῆμος. id est, hic etiam hi tres fratres mercede conducti regi seruebant: alius equos pascens, alius boues, alius, qui erat natu minimus, Perdicca, oueis. Erant enim olim reges pecunia tenues & infirmi, non solum populus.

TOLLIT HINNITVM] edit hinnitum. vltima syllaba nominis hinnitum pertinet ad principium versus deinceps subsequēntis, hoc modo: tibi tollit hinni-T apta quadrigis equa. ut sup. Ode 13. ille venena Cholchi-Ca, & quicquid, &c. tollere hinnitum autem sic dictum, ut tollere cachinnum, risum, clamorem. lib. de arte poet. *Romani tollēt equites, peditēsque cachinnum.* & ibidem, *Ne spissē risum tollant impune cateruæ.* & M. Tull. lib. 2. ad Q. Fratrem epist. 1. deinde eius opera repente à Graecostasi, & gradibus clamorem satis magnum sustulerunt. & epist. tertia. opera Clodiana clamorem sustulerunt. & Lucret. lib. 3. *Tollunt clamores, quasi si ingulētur ibidem.* & Virgil. *Æneid. 3. Clamorem immensum tollit.*

APTA QVADRIGIS EQVA] etiam hoc loco

A loco refelli, & coargui possunt ij, qui quadrigas, quatuor equos esse sine curru putant. Nam si hoc ita sit, quomodo hic locus explicari possit, non vi deo. sed res est ita in promptu posita, ut silentio potius prætereunda, aut risu eludenda, quam argumentis aut exemplis sit refellenda.

TE BIS AFRO MVRICE TINCTÆ, &c.] lanas bis tinctas murice, seu purpura, διβαφεῖς Græci vocant. ex quo M. Tullius purpuram bis tinctam dibaphum nominat epist. ad M. Cælium, lib. 2. epist. *Curius noster dibaphum cogitat, sedem inspector moratur.* Murex autem piscis è genere testaceorum, ex cuius sanguine conficiebatur color purpureus. Horat. epist. 2. lib. 2. *Argentum, vestis Getulo murice tinctas.*

SPIR. GRATIÆ TEN. CAM.] sic Pindarus id. 8. Olymp. ait se Parcæ beneficio & benignitate eximiarum Gratiarum hortum depascere, id est, ex artis poetica studio flores lectissimos carpere. σύν πιν μοιρίδω παλάμα ἐξαιρετὸν χαρίτων νέμομαι κάπον. Significat autem Horat. sibi à Parca, aut à fati tributam esse vim & facultatem poeticam ex Græcis poetis expressam. sic Od. 30. lib. 3. *Dicar, quæ violens obstreperat Ausidus, Et quæ pauper aqua.* &c. ex humili potens Princeps Æolium carmen ad Italos deduxisse modos. Tenuem autem camænæ spiritum dicit, ut Od. 6. lib. 1. *Imbellisque lyra musa potens vetat Laudes egregij Caesaris & tuas culpa deterere ingeni.*

PARCA NON MENDAX] sic Parcas veracis appellat in carmine sæculari, post epod.

MALIGNVM] illiberabile, inuidum, iniquum. Sup. Ode 29. lib. 1. *ne parce malignus.* & epist. ad August. *laudare malignè.*

AD MÆCENATEM. ægotum. Ode 17.

Negat se ei superstitem esse velle.

C *Vr me querelis exanimas tuus?
Nec Dijs amicū est, nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
Grande decus, columénque rerum.
Ah, te meæ si partem anima rapit
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus æquæ, nec superstes
Integer? ille dies utramque
Ducet ruinam: non ego perfidum
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus,
Vt cumque præcedes, supremum
Carperè iter comites parati.
Me nec Chimæra spiritus ignea,
Nec, si resurgat centimanus Gyas,*

*Diuellet umquam. sic potenti
Iustitiæ, placitumque parcis.
Seu libra, seu me Scorpheus aspicit
Formidolosus, pars violentior
Natalis horæ, seu tyrannus
Hesperia Capricornus undæ:
Vtrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. te Iouis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucrisque fati
Tardauit alas, cum populus frequens
Latum theatris ter crepuit sonum:
Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra lenasset, Mercurialium
Custos virorum. reddere victimas,
Ædémque votiuam memento:
Nos humilem feriemus agnam.*

EXANIMAS] occidis, interimis, seu conturbas, & mærore afficis. M. Tull. pro Milone. *Me quidem, indices, exanimant & interimunt hæc voces Milonis, quas audio assidue,* &c. Horat. Sat. 4. lib. 1. *audios vicinum funus ut egros Exanimat: mortisque metu sibi parcere cogit.*

NEC DIIS AMICVM EST] à Græcis sumfit hoc loquendi genus. sic enim illi, & θεοῖς φίλον, id est, non est dijs amicum: quod Latine redderemus, non placet Dijs. Hom. *ἰλ. η. αἰκέπερ ὕμμι φίλον καὶ ἡδὺ γένοιτο.* id est, si quidem vobis amicum & iucundum fuerit. idem *ἰλ. ἰω. π. ἔγω περ δὴ μέλλει ὑπερμένει φίλον εἶναι.* id est, sic utique videtur Ioui potentissimo amicum esse. & Theognis, *θεῶ πάτερ, εἰ σε γένοιτο θεοῖς φίλον.* O Iupiter pater, utinam hoc sit dijs amicum. rursus Hom. *ἰλ. α. Αἰετοὶ τὰ κακὰ ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι.* id est, semper tibi amicum est mala vaticinari. Plat. in Theæteto. *ἀλλ' εἰ ἔπος, ὃ θεοδωρὲ, σοι φίλον, ἔδ' ἐμοὶ ἐχθρόν, φασὶν οἱ παροϊμαζόμενοι.* id est, At si sic, O Theodore, tibi amicum est, nec mihi inimicum est, ut est in proverbio. Callimachus in Delum, *ἦρπ' ἴππο μερέζον, ὃ, σοι φίλον.* Eurip. Phœniss. *ἀ γὰρ σὺ βούλει, ταῦτ' ἐμοὶ, μάτερ, φίλα.* id est, Nam quæ tu vis, ea mihi mater, sunt amica. Hesiodus. *ἐργ. καὶ ἡμ. σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέγιστα κοσμήων.* id est, tibi autem amicum esto res modestas, & temperatas ornare & administrare.

MEARVM GRANDE DEC. COL.] decus, hoc est ornamentum: columen, hoc est, præsidium, & robur. Od. 1. lib. 1. *O & præσίδιόν, & dulce decus meum.*

AH, TE MEÆ SI PARTEM ANIMÆ] Pythagoricum est hoc, σώματα μὲν δύο, ψυχὴ δὲ μία. id est, corpora quidem duo, animus autem unus.

RAPIT] epist. 14. *raptō de fratre dolentis Infatigabiliter:*

A MATVRIOR VIS] mors immatura: vel maturior, id est, celerior, quam natura fert.

NEC CARVS ÆQVE, NEC, &c.] sensus est: ego nec carus mihi æquē futurus, nec integer, si tibi, qui meæ animæ pars vna es, sim superstes, quid moror altera?

ILLE DIES VTRAMQVE DVCET] non occides, aut morieris, quin ego eadem fati necessitate domitus atque oppressus exstinguar. eodem, quo tu morieris die, moriar: qui dies te eripiet, ille vtrumque eripiet: ruere aut mori non potes, quin ego eodem casu labefactatus concidam.

NON EGO PERFID DIXI] id est, non ego peieravi. translatio ducta à militari sacramento, sic enim loquitur Cæsar lib. 1. de bello civili, *Milites Domitianus sacramentum apud se dicere iubet.*

IBIMVS, IBIMVS,] concinna αἰαδὶ πλωσις. id reduplicatio. sic Alcæus, Δέξαι με καμαρόντι, δέξαι: λίσσμαι σε, λίσσμαι. id est, recipe me comessantem recipe: obsecro te, obsecro. sic Oda 20. eiusd. lib. non ego pauperum Sanguis parentum: non ego, quem vocas, Dilecte Macenas, obibo.

B VTCVMQVE PRÆCEDES] vbi cumque, vel quandocumque præcedes. vt annotauimus ad Oden 17. lib. 1.

SUPREMVM CARPERE ITER] extremum vitæ diem tecum obire parati. *supremum* valet extremum, vt epistola ad Torq. *Supreme te sole domi Torquate manebo.* carpere iter autem etiam usurpauit Saty. 5. lib. 1. vt pote longum Carpentester, factum corruptius imbro.

CHIMÆRÆ SPIRITVS IGNEÆ] Pindarus Chimæram appellat πύρπνευον, id est ignem spirantem, vt diximus supra ad Od. 27. lib. 1. vbi plura de Chimæra.

RESVRGAT] qui nunciacet à Ioue prostratus. usurpauit hoc verbum etiam lib. 3. Od. 3. *Ter si resurgat murus aeneus, &c.* & Virg. lib. 1. Æn. *illic fas regna resurgere Troie.*

C CENTIMANVS GYAS] & hoc loco, & Od. 4. lib. 3. ibi. *Testis mearum, &c.* secutus eram initio scripturam, quæ in quibusdam libris calamo descriptis reperitur, & quam Priscian. lib. 6. & 17. agnoscit, *centimanus Gyges.* Præterea Hesiodus Cottum, Briareum, Gygen fratres centimanos facit in Theogon. Ἄλλοι δ' αὖ γάρ τινες τε καὶ ἑρᾶν ἐξέγοντο Τρεῖς παῖδες μεγάλοιο καὶ ὀμβρινοί, ἕκαστος Κόβης τε, Βριάρεως τε, Γύγης δ' ὑπὲρ φάνα τέκνα, Τὼν ἑκατὸν μὲν χεῖρες αἰπ' ὤμων αἰσσομένο. id est, Alij autem ex Terra & Cælo nati sunt tres filij magni & validi, non nominandi Cottus & Briareus, & Gyges, superbifætus: è quorum humeris centum man' assurgebant, &c. Præterea interpres Apollonij lib. 1. scribit Briareum, Æγᾶνα, Gygen vnum & eundem esse dissimilibus nominibus idem significantibus. illi verba sunt hæc, Βριάρεως δὲ καὶ Αἰγᾶων καὶ Γύγης ὁ αὐτὸς λέγεται σικωννύμφος. Hom. autem il. α. sub Achillis persona narrat, Briareum centimanum à Thetide euocatum Ioui, cum eum ceteri Dij vincere vellēt, aduersus illos opem tulisse: sic Achilles Thetidi, Ἀλλὰ σὺ πῖν' ἑλθ' ὅσα θεὰ ὑπελύσαι θεῖσιν ὦλ' ἑκατόχρον

καλέσαι' ἐς μακρὸν Ὀλύμπον, Ὁ Βριάρεον καλέουσι θεοί. **B** tu Dea illum (Iouem) profecta vinculis soluiti, celeriter centimano euocato in longum Olympum, quem Dij Briareum appellant. Sed cum hos commentarios iam iam typis, operisque permittere cogitarem, iniectus mihi scrupulus est, ex duobus locis Hor. in quibus nomen *Gyges*, quamuis gigas in ijs non designetur, producit. Od. 5. lib. 2. *Cnidiusve Gyges.* & Od. 7. lib. 3. *Constantis inuenem fide Gygen:* & ex vno Ouidiano, in quo gigas idem, qui hoc loco, describitur, *Centimanum Gygen, semibouemque virum:* Non esse enim verisimile alibi produci idem nomen, alibi corripit: quamuis in nonnullis nominibus proprijs hoc v. lu venire sciam. Mouit me præterea Apollodorus, cuius hæc sunt verba in principio. Οὐρανὸς πατὴρ πάντες ἐδωκάσεν υἱοὺς ἑκάστῳ. Γῆμας δὲ Γεω, ἐτέκνωσε παῖδας τὸς ἐκατόχρους παρσαχρευσήντας Βριάρεων, Γέλυ, Κόϊον: id est, Cælum, seu Cælus primus totius mundi imperium obtinuit. cum autem Terram uxorem duxisset, suscepit ex ea liberos primos, Briareum, Gyam, Cæum: qui centimani sunt appellati. His testimonijs, & argumentis adductus, sententiam priorem mutaui, & apud Horat. vtrouque *centimanus Gyas*, legendum esse existimaui: quam scripturam probat idem M. Anton. Muretus, eamque se in quibusdam veteribus libris reperisse testatur. ego, ne mentiar, nusquam eam reperi, nisi quod in lib. Faëni, & vno Vaticano, hoc nomē in litura, tamquam in luto demersum est. ex qua suspicari licet initio scriptum fuisse *Gyas*, & postea ab ignavis literarum deprauatum. Hanc igitur scripturam si recipimus, emendandi sunt Hesiodus, & Apollonij scholiastes, & vbi vulgò legitur Γύγης, scribendum Γύγης. eademque opera puto apud Hesiod. non Κόβης, sed Κόϊον legendum esse. Quod autem libri plerique veteres habent *Gigas*, ego hanc scripturam ex deprauata antiqua *Gyas* natam esse puto: quamquam si quis eam sequi vult, non repugnabo.

SEV LIBRA, SEV ME. &c.] Mathematici, & Astrologi ab aspiciendo, quo verbo hic vitur Horatius, aspectus appellant: sed ij aspectus intelliguntur stellarum errantium, inter se: non ad homines referuntur: quo modo velle videtur Horat. Ad huc locum pertinere videntur quæ scribit M. Tull. de diuinat. lib. 2. *Sed ut ratione vitamur omissis testibus, sic isti disputant, qui hæc Chaldaeorum natalitia prædicta defendunt. vim quandam esse a iuni signifero in orbe, qui Græcè ζώδιακος dicitur, talem, ut eius orbis vnaqueque pars alia alio modo moueat, immutetque calum, perinde ut quæque stelle in ijs, finitimisque partibus sint quoque tempore: eamque vim variè moueri ab ijs sideribus, quæ vocantur errantia. Cum autem in eam ipsam partem orbis venerint, in qua sit ortus eius, qui nascatur, aut in eam, quæ coniugetur aliquid habeat, aut consentiens: ea triangula illi & quadrata nominant, &c.* seu me igitur (inquit Hor.) Venus, cui Taurus, & Libra attribuitur, aspicit: seu Mars, cui Scorpius, & Aries: seu Saturnus, cui Capricornus: nostra astra incredibiliter consentiunt & conspiciunt.

FORMI-

A FORMIDOLOSVS] horribilis, metuendus.
 PARS VIOLENTIOR NATALIS HO-
 RÆ] significat se eo temporis momento natum
 esse, quo Mars in orbis signiferi parte sibi immi-
 nente, & propinqua fuerit. Est autem Martis
 stella, vt & Saturni, malefica, & inclemens, Astro-
 logorum sententia.

SEV TYRANNVS HESPERIÆ] id est, qui
 tempestates in Oceano occidentali, & quouis alio
 mari, excitat oriens: Capricornus autem Saturno
 ascribitur. Aiunt quidam tyrannos, & eos, qui pa-
 triam suam antea liberam sibi seruire coegerunt,
 Capricornum pro natalitio signo habere solere:
 iccirco Capricornum tyrannū ab Hor. appellari,
 quasi nascentibus ortu suo regnum & tyrannidem
 promittentem, ac præparantem. Immo Capri-
 cornum, iccirco Hesperia, id est, Italia, tyrannum
 dicit, quia Saturnus in Capricorno grauissimas
 pluuias excitat, vt annotat Seruius ad illud Virgil.
 Georg. 1. *Frigida Saturni sese quò stella receptet: &
 maxime* (inquit ille) *in Italia: vnde & Horat. ait,*
seu tyrannus Hesperia Capricornus ora.

B TE IOVIS IMPIO, &c.] Iupiter prosper, &
 salutaris est: Saturnus maleficus, perniciosus, pe-
 stilens. significat igitur, cum Mæcenatis ortus, di-
 esque natalis Iouis, & Saturni sit particeps, Iouis
 stellam prosperam, ac salutarem, Saturni incle-
 mentiam contudisse, ac discussisse: à Mæcenate
 deniq; perniciem ei imminuentem, ac præsentem
 auertisse. Iouis tutela igitur, id est, Iouis stella,
 quæ te tuetur. Ostendit autem etiam M. Tull.
 epist. ad Fab. Gallum, lib. 7. Saturnum esse per-
 niciosum, & inclementem. sic enim ille, *Martis*
verò signum quò mihi pacis auctori? Gaudeo nullum
Saturni signum fuisse. hec enim duo signa putarem
mihi as alienum attulisse: contra Iouem, salutarem,
lib. 6. de rep. Deinde est hominum generi prosper, &
salutaris ille fulgor, qui dicitur Iouis. sic Virg. Georg.
1. Frigida Saturni sese quò stella receptet. Iterum
M. Tull. lib. 1. de diuin. Quid habet astrologus, cur
stella Iouis, aut Veneris coniuncta cum Luna ad ortus
puerorum salutaris sit, Martisve contraria? Deniq;
Mars & Saturnus dii sunt àuapennoi, id est, vim de
medio tollendi habentes, & qui solent intercide-
re vitæ rationem, si aspectu suo, aut radiis suis or-
tum genituræ attigerint, vt notat Seruius ad illum
Virg. locum Æn. 4. & dii morientis Elissa: vbi hunc
locum profert.

VOLVCRISQVE FATI TARD. AL.] &
 mortis celeritatem, ac propinquitatem retardauit:
 mortem impendentem, & iamiam aduentantem
 repressit. Quidam libri manuscrip. habent, *vo-*
lucrēsq; &c. Rectè autem tardauit: quia neces-
 sitas fati impediri illa quidem potest, & retardari,
 sed non prorsus elidi, aut præcidi, quemadmodum
 notat idem Seruius.

REFVLGENS] suo fulgore contratio fulgens,
 & Saturno repugnans.

LÆTVM THEATR. TER CREP.] ter tibi
 applausit, vt suprâ Od. 20. lib. 1. *datus in theatro*
Cum tibi plausus. Propert. eleg. 8. lib. 3. Et mani-
būs faustos ter crepuere sonos. Virg. lib. 2. Georgic.
hunc plausus hiantem Per cuneos geminatus enim ple-

bisque patrūque Corripuit. ter autem valet, sapi-
us, vt Od. 3. lib. 3. Ter si resurgat murus æneus. vide
quæ annot. ad Od. 1. lib. 1. si plura exēpla requiris.

ME TRVNCVS] de hoc trunco, aut de hac
 arbore, vide suprâ Od. 13. *Ille & nefasto te posuit*
die, &c.

ILLAPSVS CEREBRO] in Oda suprâ dicta,
 te caducum In domini caput immerentis.

SVSTVLERAT] sustulisset de medio, inter-
 emisset. sic Od. 1. lib. 3. *Fulmine sustulerit caduco.*

NISI FAVNVS ICT.] significat, Martis ma-
 leficientiam, & iniuriam, cui erat maximè oppor-
 tunus, atque expositus, à Fauno, ac Mercurio esse
 repressam, ac propulsatam: quemadmodum &
 Saturni pestilentiam, quæ Mæcenatis ceruicibus
 impendebat, Iupiter sua præsentia discussit.

MERCVRIALIVM] ingenioforum, quales
 sunt poëtæ: qui sunt sub tutela Mercurij.

REDD. VICTIMAS.] reddere maiores ho-
 stias, reddere autem dixit, quia eas vouerat morbo
 affectus, si conualesceret. Admonet igitur Mæ-
 cenatem Horat. vt voti damnatus, nempe recu-
 perata valetudine, voti se obligatione exsoluat.

ÆDEMQUE VOT.] Magni, & clari, & poten-
 tes viri, in rebus aduersis, & periculosis ædeis sa-
 cras vouebant, si salui euaderent. cuius rei innu-
 merabilia sunt exempla.

FERIEMVS AGNAM] vt suprâ Ode 4. lib. 1.
Seu poscat agnam, siue malit hœdum. humilem autē,
id est, paruam, & quasi humo propinquam, seu
humi repentem: nobis conuenientem, scilicet,
qui humiles sumus.

Ode 18.

Se in re tenui, sua tamen sorte contentum viuere,
 at alios nullum ædificandi, nullum quærendi,
 nullum rapiendi modum facere, nihil de morte
 cogitanteis.

NONebur, neque aureum
 Mea renidet in domo lacunar:

Non trabes Hymettia

Premunt columnas vltima recisas

Africa neque Attali,

Ignotus hæres, regiam occupauit:

Nec Laconicas mihi

Trahunt honestæ purpuras clientæ.

At fides, & ingenium

Benigna vena est: pauperemque diues

Me petit. nihil suprâ

Deos laceſso: nec potentem amicum

Largiora flagito,

Satis beatus vniciſ Sabinis.

m iij

Trudi-

A Truditur dies die:
 Non æq; pergunt interire Luna.
 Tu secunda marmora
 Locas sub ipsum funus: & sepulcri
 Immemor struis domos:
 Marisque Baijs obstrepentis vr̄ges
 Summonere littora,
 Parum locuples continente ripa.
 Quid, quod vsque proximos
 Reuellis agri terminos? & ultra
 Limites clientium
 Salis auarus? pellitur paternos
 In sinu ferens deos
 Et vxor, & vir, sordidósque natos.
 Nulla certior tamen
 Rapacis Orci sine destinata,
B Aula diuitem manet
 Herum. quid ultra tendis? æqua tellus
 Pauperi recluditur,
 Regúmque pueris: nec satelles Orci
 Callidum Promethea
 Reuexit auro captus. hic superbum
 Tantalum, atque Tantalí
 Genus cohæret. hic leuare functum
 Pauperem laboribus,
 Vocatus, atque non vocatus audit.

RENIDET] quandam hilaritatem præ se fert, ut sup. Od. 5. Ut pura nocturno renidet Luna mari. & epod. Od. 2. circum renidenteis Lares. & lib. 3. Od. 6. & adiecisse pradam Torquibus exiguis renidet, id est, latatur, gloriatur. Catullus transfert ad animata, atq; adeo ad homines. Egnatius quod candidos habet denteis, Renidet vsquequaque. Id est, ridet. quemadmodum & ridere transfertur ad inanima. idem Catull. de nuptiis Pelei. *Queis permulsa domus iucundo risit odore.* sic Lucret. lib. 1. tibi rident æquora ponti. & lib. 4. Vnguenta, & pulchra in pedibus Sicyonia rident. Idem ad idem significandum vititur verbo renidendi. lib. 2. Nec domus argento fulget, auróque renidet. & Virg. Georg. 2. ac latè fluctuat omnis Ære renidenti tellus. Hor. lib. 4. Od. 11. Ridet argento domus. & Od. 4. & pulcher fugatis Ille dies Latio tenebris: Qui primus alma risit adorea. Talis est vsus apud Græcos verbi γελάω. Hesiod. Theog. γελάει δὲ πάλαι πατὴρ Ζηνὸς ἐπιδόπειο, θιδὼν ὅτι ληροῖσσι Σιδναμένη. id est, Ridet autem domus patris Iouis grauiter crepantis, deorum voce candida diffusa. Theognis, ἐγέλασσε δὲ γαῖα πλάρη. id est, risit autem ingens terra. Virg. in Melibæo, omnia nunc rident.

LACVNAR.] laquear. vititur M. Tull. Tusc. 5. in hoc medio apparatu fulgentem gladium è lacunari, seta equina appensum demitti iussit. Virg. lib. 8. Æn. Erigitur, summique ferit laquearia tecti. ad quem locum Seruius hunc locum profert.

NON TRABES HYMETTIE PRÆMUNT.] id est, non trabes ex monte Hymetto petita, columnis è lapide Numidico ab vltima Africa deuctis innituntur. trabes autem Hymettias vel ligneas intellige, puta abiernas: vel marmoreas, ut alij volunt, quod ego magis probo. Plinius quidem lib. 36. cap. 3. columnas Hymettias marmoreas commemorat: necui fortè hoc mirum, aut incredibile videatur. quod cum apud me Turnebus collega meus vir doctissimus legisset, retulit in Aduersaria sua, & ut aliquid amplius dixisse videretur, locum Plinij commemorauit, quem satis habui lectori indicare.

NEC ATTALI IGN. HER.] significat, se neque vi, neque blanditiis, neque aliis malis artibus, ac rationibus cuiusquam diuitis hereditatem expugnasse, quemadmodum populus Rom. Attali regis Pergami hereditatem sibi vendicauit, ut scribit Iul. Florus lib. 58. & simul auaritiam populi Roman. obscure notat, qui reges non solum armis & ferro, & aperto Marte, verum etiam simulatione iuris, & fraude, regnis auitis euerterit, ac spoliarit. non dissimile est, quod ait M. Tull. de regno Alexandrino in orat. Agr. contra Rull. quæ verba libet hoc loco ascribere, ut quiuis ex iis intelligat, multa regna non testamenti, aut victoriæ iure ad populum Rom. venisse, sed populum Rom. quo iure, qua iniuria omnium regum, ac liberorum populorum bona appetuisse, & conciliasse. sic igitur M. Tull. *Quis enim vestrum hoc ignorat, dici illud regnum testamento regis Alexandrini populi Rom. esse factum? hic ego consul populi Rom. non modo nihil iudico, sed ne quid sentiam quidem, profero. Magna enim mihires non modo ad statuendum, sed etiam ad dicendum videtur esse. Video, qui testamentum factum esse confirmet: auctoritatem senatus extare hereditatis aditæ sentio, tum, quãdo alexandro mortuo legatos Tyrum misimus, qui ab illo pecuniam depositam nostris recuperarent, &c. mox sequitur, Dicitur contra, nullum esse testamentum: non oportere populum Rom. omnium regnorum appetentem videri: demigraturos in illa loca nostros homines propter agrorum bonitatem, & omnium rerum copiam.*

NEC LACONICAS MIHI] sic habent omnes nostri libri vet. nullus, *Laconias.*

TRAHUNT,] nent. ex quo per translationem tracta oratio appellatur, id est, non vehemens, non contorta, non interrupta, neque concisa: sed fluens, & continens, & fusa. Cic. de orat. 2. verborum autem ratio, & genus orationis fufum, & cum lenitate quadam æquabili profluens. Idè in perf. orat. sed in his tracta quadam, & fluens expetitur, non hæc contorta, & acris oratio. & tractus verborum apud eundem lib. 2. de orat. ad Q. Fr. *qui timor? quæ dubitatio, tractusq; verborum?* sententia autem huius loci hæc est. meorum clientium vxores lanas mihi non carpunt, neq; nent, ex quibus mihi conficiantur togæ prætextæ cum obtinuerim magistratum.

CLIEN-

A **CLIENTA**] ita admonet esse legendum *Carisius* lib. 1. his verbis, *Clientis communis est. Inuenimus tamen & clientam apud Afranium in Pompea. interim tua clienta: & apud Horatium, Nec Lonicas mihi Trahunt honeste purpuras clienta.* Atque hæc sunt annotata à M. Antonio Mureto. Verum quòd ad hanc scripturam attinet, eam in vno dumtaxat libro vetere reperi, eoque Vaticano: quem tamen corruerat nescio quis imperitus litterarum, adiecta s. *Plautus quoque utitur hoc nomine in Rudente, Benefactum, & volupe est mihi, hodie his mulierculis Teulisse auxilium: iam clientas reperi.* & in *Mil. glor. habeo, eccillam clientam meam.* Denique ita legit *Porphyr.* siue quis alius *Pseudoporph.*

BENIGNA] larga, affluens, abundans. vide quæ diximus ad *Od.* 17. lib. 1.

VENA] epist. de arte poet. *ego nec studium sine diuite vena, Nec rude quid profut video, ingenium.*

NIHIL SVPRÀ DEOS LACESSO.] non fatigo deos precibus, ut plura donent. sic enim sup. locutus est. *Od.* 2. lib. 1. *prece qua fatigent, &c.*

NEC POTENTEM AMIC.] potentem amicū *πὺν ὁ πρὸς ὅντα φίλον* appellat. sic autem licet eos hodie appellare, qui coluntur à tenuioribus spe utilitatis alicuius: non autem dominos, cum his temporibus seruorum usus sublatus sit. sic idem epist. ad *Loll.* 2. lib. 1. *Tu cede potētis amici Lenib' imperiis.* idē appellatur rex, & ab ipso *Horat.* & à *Plauto*, nempe qui alit inferiorem. fortasse autem *Mæcenatem* significat.

SATIS BEATVS] agro *Sabino* contentus & ita beatus.

TRVDITVR DIES DIE] id est, diem diēs excipit: diem hesternum hodiernus expulit, hodiernum vicissim crastinus exturbabit. significat, vitæ nostræ curriculum esse breuissimum, & temporis cursum celerrimum.

NOVÆQVE PERGVNT INTERIRE LVNÆ] novæ *Lunæ* primū complentur: deinde decrescunt, atque intereunt, & rursus oriuntur novæ menstruo spatio confecto, ut *Ode* 7. lib. 4. *Damna tamen celeres reparant celestia luna.*

TV SECANDA MARMORA LOCAS] id est, tu conducis operas mercenariorū hominum, qui tibi marmora cadant ad ædificandum: vel cum redemptore aliquo pacifceris certā mercede, qui secunda curret suo periculo. sic loquuntur *Latini: loco opus faciendum*, id est, conduco eius operas, qui faciat opus: vel redemptori negotium do operis faciendi.

SVB IPSVM FVNVS] paullo ante funus: ut sup. *Od.* 9. lib. 1. *Lenēq, sub noctem susurri.*

ET SEPVLCHRI IMM.] id est, & oblitus breui esse motiendum, & ita cogitandum esse de sepulcro excitando, edificas domos, quasi immortalis futurus.

BAIIS OBSTREPENTIS] sic *Ode* 14. lib. 4. *quiremotis Obstrepit Oceanus Britannis.*

VRGES SVMMOVERE] id est, in eo occupatus es, eique operi instas, in eam curam totus incumbis, ut summoveas maris littora: quia iactis vltra littus in mare molibus, ædificas, Varius est autem verbi *urgeo* usus apud hunc poetam. *Od.*

6. lib. 1. *Quis multa gracilite, puer, in rosa, Perfusus liquidis urget odoribus?* urget, id est, arctè amplectitur. *Od.* 22. eiusdem, *Quod latus mundi nebula, malisque Iupiter urget,* id est, occupat, circumfundit. & *Od.* 9. huius libri, *Tu semper urges flebilibus modis Mythen ademptum,* id est, insequeris. quòd perinde est, ac si diceret, assidue eius mortem luges, ac deploras. & *Od.* 24. lib. 1. *Ergo Quinctilium perpetuus sopor Urget:* id est, opprimit, occupat, detinet: aliter *Saty.* 3. lib. 2. *pudor, inquit, te malus urget,* ibid. *& medicum urget.* & *Saty.* 3. lib. 1. *optimus ille est, Qui minimis urgetur.* & epist. ad *villicum* lib. 1. *& tamen urges lampridem non tacta ligonibus arua.* & *Saty.* 7. lib. 2. *Pars hominum vitis gaudet constanter, & urget Propositum,* id est, perseverat in suscepto, & proposito consilio. & *Od.* 17. epod. *Urget diem nox, & dies noctem,* id est, sine vlla intermissione excipit, ac subsequitur. *Germanus Valens*, ut *Horatij Flacci*, aliorumq; elegantium & politorum scriptorum, ita & *Virgil.* studiosissimus, indicavit mihi, cum fortè hunc locum vnà legeremus, etiam apud *Virgil.* huius verbi usum esse varium ac multiplicem. Sic 9. *Æn.* *Veste tegens, tibi quam nocteis festina, diēsque Urgebam, & tela curas solabar anileis.* Idem 7. *æriam sed gurgite ab alto Urgeri volucrum raucarum ad littora nubem.* *Georg.* 1. namque urget ab alto *Arboribusque, satisque Notus, pecorique sinister.* & lib. 4. *Cecropias innatus apes amor urget habendi.* & 3. *oculos stupor urget inerteis.* *Æneid.* 10. *Olli dura quies oculos & ferrens urget Somnus.* ibid. *ferro rumpenda per hostes Est via, quæ globus ille virum densissimus urget.*

PARVM LOCVPL. CONT. RIPA.] terra continente non contentus, in mari ædificas, & mari ipsi littus adimis. ut *Od.* 1. lib. tertio, *Contra-cta pisces æquora sentiunt, Iactis in altum molibus.* eandem cupiditatem reprehendit *Ode* 24. lib. 1. *Cementis licet occupes Tyrrenum omne tuis, & mare Apullicum, &c.*

QVID, QVOD VSQVE] Quid quòd assidue vicinorum tuorum possessiones, & agellos reuulsi terminis occupas?

ET VLTRA LIM. CLIEN.] cum eos defendere, actueri debeas. lege annot. ad illum locum, *postico falle clientem*, epist. ad *Torquatum.* *Sipotes archaicus.* lib. 1. epist.

PELLITVR PATERNOS] Sic *Sallust.* bello *Iugurt.* *Interea parentes, aut parvi liberi militum, ut quisque potentiori affinis erat, sedibus pelabantur.*

R. O. F. D. A. D. MANET] diuiti imminet, parata est. lege annot. ad *Od.* 28. lib. 1. licet (inquit *Horat.*) in mari, & in alieno solo, iustis, & veris dominis eicētis, atque exturbatis, ædificas: nulla tibi tamen certior domus parata, ac reseruata est, quàm inferorum sedes. per verba illa *sine Orci destinata*, intelligo domicilium vltimum diuiti paratum. finem usurpauit in genere famineo, ut *Od.* 17. epod. *Quæ finis, aut quod me manet stipendium?* Sed lectorem celare non debeo, *Seruium* ad illum locum *Virg. Æn.* 6. *Sedibus hunc refer ante suis, videri legisse hoc loco sede destinata,*

A non, ut habent omnes libri, *sine*. sic enim ille: aut dicit, refer hunc naturalibus sedibus terræ. Nam in aqua perierat, verum tamen illud est, ut intelligamus, eam dicere, Sepeli eum. Nam sepulchrū sedes vocatur. Horat. *Nulla certior tamen Rapacis Orci sede destinata Aula diuitem manet Herum.* Iam Orcum, rapacem appellat vel quia Proserpinam rapuit, vel quia mortaleis omneis rapit. Nam *metit Orcus Grandia cum paruis non exorabilis auro*, ut est in epist. 2. lib. 2. in extr.

ÆQUA TELLVS PAUPERI] sic sup. Od. 27. lib. 1. *Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas, &c.*

REGVMQVE PVERIS] id est, & regum filiis: ut Od. 12. libro primo *Dicam & Alciden, puerōsq; Leda*: & eiusd. Od. 19. *Thebanāq; iubet me Semeles puer*. Sed non celabo lectorem meminisse me, in duobus codicibus Vatic. & in Faern. scriptum videre *Regumq; natis*. quomodo & postea scriptum reperi in vno Nicotiano, Clericano Rufardino, meo.

SATELLES ORCI] Charon, Orci minister. epist. 1. lib. 1. *Virtutis vera custos, rigidusq; satelles.* Alij tamen Cerberum significari volunt: à quibus dissentio. adiuuat me verbum *renexit*, quod statim sequitur, quamquam (ne quid dissimulem) in quibusdam libris veteribus scriptum reperi *Reninxit*.

CALLIDVM PROMETHEA] Hesi. epitheta expressit *ποικίλον*, id est, varium, *ποικιλομήτην*, & mox *ποικιλόβρον*: id est, varia consilia capientem, & variè consultantem, seu varium in consultando. Fertur Prometheus, vir prudentissimus & consultissimus fuisse. Quapropter etiam dictus est *ἀπὸ τῆς προμνησίας*, id est, à prouidentia, vel *ἀπὸ τοῦ προμασίν*, à prædiscendo, seu præintelligendo, ut notauimus ad Od. 16. lib. 1. Idem primus Astrologiam Assyriis indicauit: quam residens in monte altissimo, Caucaſo, magno studio, magnaq; cura & sollicitudine deprehendit. deprehendit & fulminum rationem hominib; aperuit. vnde ignem cælestē furat^r esse dicitur. de eod. plura ad Od. 3. lib. 1.

AURO CAPTVS.] nec Orcus ipse auro capitur: ut epist. ad Iul. Fl. lib. 2. *si metit Orcus Grandia cum paruis non exorabilis auro?* vide ann. ad Od. 14. huius lib.

TANTALVM] Vlyſſ. ὁδύσσ. λ. narrat Alcinoose Tantalum vidisse apud inferos iis pœnis affectum, quibus omneis auaros plecti scribit Horat. Sat. 1. videto quæ annotauimus ad illum locum.

TANTALI GENVS] Pelopem, Atreum, Agamemnonem, Orestem.

HIC LEVARE FVNCTVM, &c.] *audit leuare*, id est, audit ut leuet. Siue mortem optet, siue extimescat, & horreat pauper aliquis, & calamitosus, continuò aderit illa, ut eum calamitate leuet, ac liberet. *omnium enim rerum mors est extremum*, ut ait M. Tull. epist. ad Toranium. lib. 6. Et Demosth. orat. *ὅτι σε πάντες, πῶς ἀπαντὶν ἀνθρώποις τὸ βίον θάνατος.* id est, extremum omnibus hominibus est mors. quem locum mox integrum afferemus. & M. Tull. Catil. 4. *mors est aut necessitas natura, aut miseriarum quies.* Et Eur. *τὸ γὰρ θάνατον, κακῶν μέγιστον φάρμακον νομίζεται.* id est, mori enim maximum malorum medicamentum existimatur.

VOCATVS, ATQVE NON VOC.] natum **D** ex Apollinis oraculo Lacedæmoniis reddito. καλέμενός τε, κ' ἀκλητος θεὸς παρέρχεται: id est, vocatus, & non vocatus, deus aderit.

IN BACCHVM.

Ode 19.

Sibi licere Bacchi laudes, ut eius numinis pleno & concitato, canere.

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem: credite posteri:
Nymphasque discentis, & aureis
Capripedum Satyrorum acutas.

Euæ, recenti mens trepidat metu:
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Latatur. euæ, parce Liber,

Parce graui metuende thyrsos.
Fas peruicacis est mihi thyadas,
Vinique fontem, lactis & uberes
Cantare riuos: atque truncis
Lapsa cauis iterare mella.

Fas & beata coniugis additum
Stellis honorem, teclaque Penthei
Disiecta non leni ruina,
Thracis & exitium Lycurgi.

Tu flectis amneis, tu mare barbarum:
Tu separatis vuidus in iugis
Nodo coërces viperino
Bistonidum sine fraude crineis:

Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors gigantum scanderet impia,
Rhæcum retorsisti leonis
Vnguibus, horribilique mala:

Quamquam choræis aptior, & iocis,
Ludoque dictus, non sat idoneus
Pugnæ ferebaris: sed idem
Pacis eras, mediisque belli.

Te vidit insons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, & recedentis, trilingui
Ore pedes, tetigitque crura.

BACCH. IN REM. CARM.] poëta, vates, ebrij amantes, & similes multa sibi videre videntur,

A tur, quæ reuera non vident. Sicigitur Horatius Bacchum carminum doctorem, & satyros cum Nymphis auditores & discipulos vidit.

CREDITE POSTERI] credat *Indens Apella*, *Non ego*.

CAPRIPEDVM SATYR.] lubet ad hunc locum ea ascribere, quæ Pausanias in Atticis narrat se à quodam Euphemo Care de satyris accepisse. Dicebat igitur Euphemus (inquit Pausanias) cum in Italiam nauigaret, se vi ventorum, & tempestate abreptum, à recto cursu longè admodum aberrasse, atque in mare peregrinum, & inauditum, in quo denique nauigari non solet, delatum esse: in eo mari insulas esse multas desertas atque incultas, in quibus habitarent tamen homines feri, & agrestes, & rursi: quibus caudæ non multo caudis equinis minores ad coxas vsque propenderent: insulas autem illas appellari Satyridas. Hæc Pausanias. reliqua de satyrorum profusa libidine, turpissimæque contumelia, & petulantia in mulierem illam barbaram illis traditam ac permissam, pudore reuocatus non persequar. Nonnulli scriptores, Satyros dicunt esse tanquam Silenos & Panas, eosque ad libidinem & rem Veneream admodum propensos esse: satyrósque ἀπὸ τῆς σατύρης esse appellatos, quæ vel est inflammata rei venereæ cupiditas, vel πῶς, id est, τὸ ἀρρένως μορίον: membrum virile. Battus quidem ille apud Theocritum *id. d.* caprarium quendam libidinosiorem, dicit genere & cognatione cum Satyris, aut Panibus esse coniunctum, atque etiam cum illis libidine certare posse. *Εὐγ' ὃν ἔθραπε φιλοῦσα τὸ πῶς ἄνθρωπος ἢ Σατυρίσκος* *Εγγύθεν, ἢ Πάνεσσι κακοκλήμοισιν ἐρίσδῃ.* Capripedes autem etiam Lucretius appellat lib. 4. *Hæc loca capripedes Satyros, Nymphasque tenere Finitimi fingunt.* uterque expressit epithetum Græcum ἀγρίπιδες, seu πρᾶγνιδες, seu πρᾶγροσκυλῆες: quamquam hoc postremum, non capripedes, sed capricruos significat.

ACUTAS] attentas, ad audiendum erectas. hic satyri, Bacchi sunt auditores: Bacchus doctor: aliàs iisdem auditoribus Silenus doctor: ut apud Virg. in Sileno. vel dic proprie acutas ὀξείας. Nam satyri ὀξεῖς τὰ ὄτια etiam à Luciano dicuntur.

EVOE] *Εὐοὶ* vox est Bacchantium mulierum. **C** Pausan. in Messen. scribit, montem quendam Ithoniæ urbi vicinum Euan appellatum ab ea voce Bacchica, quam Bacchus ipse, & mulieres cum eo bacchantes illo primùm loco ediderunt.

TREPIDAT] tremis, conturbata est.

PLENOQUE BACCHI PECT.] concitato, commoto. *Od. 15. lib. 3. Pulso thyas uti concita tympano.*

TURBIDVM LATATVR] lætitia afficitur turbida, minimèque liquida: huic similia multa loquendi genera collegimus suprà ad *Oden 22. libr. 1.*

PARCÉ GRAVI MET. TH.] metuendus est Bacchus, quia offensus, furore mēte concitat ac perturbat: placatus autem, lætitia, & voluptate afficit. notat Seruius ad illum Virg. locum. *Æn. 1. Affit lætitie Bacchus dator.*

THYRSO] à thyrso, quæ erat virga, seu hasta

Bacchica. thyrtigeri dicti: *ναρθηκοφόρος* appellant Græci. thyrtos *pampineas hastas* vocat Virg. *Æn. 7.*

FAS PERVICACEIS] fas est, *δυνατὸν εἶναι*, ut *Odexi. lib. 1.* Vult autem, ex eo, quod possit Bacchi Thyadas, & mysteria cantare, se poetam Deo dignum existimari: & ita sentit Porphyri. alij (quos non refello) *fas est*, hoc loco, valere volunt idem, quod, licet.

PERVICACEIS] proteruas, pertinaceis, impudenteis. Nonius nomen *peruicax* ait esse laudi, *peruicax probro. lib. 3.* Mulam suam *peruicacem* nominat. *Desine peruicax Referre sermones Deorum.*

ITERARE] iterum atque iterum cantare, ut suprà dixi annot. ad *Od. 7. lib. 1.*

VINIQUE FONTEM, LACT. ET] videtur planè Horatius, cum hæc de fontibus vini, lactis, mellis scriberet, locum illum Euripid. in Bacch. habuisse sibi ante oculos propositum, ubi Baccharum alia saxum thyrsu pulsante fons aque proficit, alia in terram thyrsu deijciente, fons vini promanat: alia lactis cupidæ summis digitis terram scindentes, lactis copiam habebant: ex thyrsis autem ederaceis mellis riuus fluebat. Sic Eurip. *Θύρσων δὲ πρὸς λαβὴν ἔπαυον εἰς πέτραν, ὅθεν δροσὶδὴς ὕδατος ἐκπηδᾷ νοτὶς. Ἀλλή δὲ γάρθηκ' ἐς πέδον καθύκε γῆς. Καὶ τῆδε κρήνην ἔξανηκ' οἶνα θεός. Ὅσας δὲ λευκὰ πῆματις πόθης παρῆν, Ἀκροισὶ δακτύλοισι διαμύσσει χθόνα, Γάλακτος ἐσμούς εἰχον' ἐκ δὲ κισσίων Θύρσων γλυκαῖα μέλιτος ἔσσιζον ῥοαί.*

BEATÆ CONIVGIS] Ariadnæ, quæ quem admodum Thesei amore capta, Minotauri fratris interficiendi rationem ac viam ei ostenderit, ab eoque postea Athenas reuertente relicta sit: quas, & quàm lugubres querelas effuderit: postremò, ut eam sibi Bacchus uxorem adoptarit, elegantissimis versibus explicat venustissimus poeta Catullus: quamquam hoc vltimum de Baccho copiosius persequitur Ovid. *metamorph. 8.* & Eustath. ceterique Homeri interpretes. Hesiodus item eandem fabulam tangit in Theogonia: *χρυσόκομη δὲ Διόνυσος ἔσπευεν Ἀριάδνῃ Κέρως Μίνωος βαλερὴν ποιήσας ἄκακην. Τὴν δὲ οἱ ἀθάνατον καὶ ἀγήρω θῆκε κρονίδης.* id est, Dionysus aurea coma flauam Ariadnam Minois filiam teneram sibi sumsit uxorem. Hanc autem ei immortalem, & senectutis expertem fecit Iupiter. Homerus autem *Ὀδυσσ. λ.* longè alia narrat de Ariadna: nempe eam à Theseo quidem esse à Creta Athenas auectam: verum nullum fructum, nullamque voluptatem illum ex eo facto esse consecutum: propterea, quod eam Diana impietatis apud se à Baccho accusatam, quia in eius templo rem cum Theseo habuisset, interemit. Homeri versus sunt hi, *καλὴν τ' ἀριάδνῃ Κέρως Μίνωος ὀλοόφρονος ἦν ποτὲ θεοῦς Εὐκ Κρήτης ἐς γυῖον Ἀθηναίων ἱερῶν Ηγε μὲν οὐδ' ἀπὸνυτο, πάρος δέ μιν Ἀρτεμις ἔκτα Διὶ ἐν αἰμφύρῳ τῇ Διονύσου μαρτυρήσει, &c.*

ADDITVM STELLIS HON.] coronam, quàm Bacchus Ariadnæ à se raptæ donauit, quàmque postea ceteri dij Baccho gratificari cupientes, inter sydera collocarunt. de qua sic Arat. *Αὐτὸς καί κείνος σέφανος, πρὸς αὐτὸς ἐθῆκε Σῆμ' ἔμεναι Διόνυσος ἀπὸνυτο, Ἀριάδνης. Νῶτ' ἔπι σφῆρεται κακμηκότος εἰδώλοιο.* id est

A id est, ibi & illa corona, quæ Dionysii admiratione dignus, seu admirandus, signum fecit sui in Ariadnam mortuam amoris, vertitur in tergo laborantis imaginis.

TECTA QVE PENTH. DIIS.] Pausanias hæc de Pentheo scribit in Corinthiacis: illum tum alia in Bacchum ausum esse, atque admisisse per contumeliam, tum ad extremum in Citheronem ascendisse, ut mulieres bacchantes, in quibus erant mater, vxor, & soror, spectaret. ita arbore conscensa, quæ ab illis fiebant, prospexisse: illas autem, simulatque eum viderunt, Pentheum discerpisse, & viuentis adhuc ac spirantis membra alia aliò distraxisse. Plaut. in mercat. *Pentheum diripuisse aiunt Bacchas: nugas maximas fuisse credo, prout, quo pacto ego diuorsus distrahor.* lege eadem de re Philostratum in Imaginib. & Euripidis Bacchas. & Ouid. Metamorp. 3. Dicemus & nonnulla ad Saty. 3. libri secundi. Fuit autem Pentheus rex Thebarum. epistol. ad Quint. libri. 1. *Vir bonus & sapiens audebit dicere, Pentheu Rector Thebarum, &c.* dementem appellat Virgil. lib. 4. *Aeneid. Eumenidum veluti demens videt agmina*
B *Pentheus, Et solem geminum, & duplicem se ostendere Thebas.*

NON LENI RVINA] sic legendum, & ita habent aliquot libri manu scrip. non lenis ruina autem intelligenda, aspera, sæua, χαλεπή, & ab irato atque adeo iracundo deo illata: quemadmodum supra Od. 37. lib. 1. dementeis ruinas appellauit, quas demens Cleopatra minabatur urbi. & ibid. pauimentum superbum, pauimentum domini superbi.

THRACIS ET EXIT. LYC.] Homerus in. 5. Diomedem facit à Glauco querentem qui sit, Deusne aliquis è cælo delapsus, an mortalis. nolle se cum Diis immortalibus decertare. non enim Lycurgo Dryantis filio suam amentiam bene processisse, qui cum Diis contenderit, eorumque inimicitias sibi conflauerit, Bacchi nutricibus in fugam versis, Bacchoque ipso perterrita, atque in mare compulso. Lege Homerum & Eustathium ad eum locum.

C EXITIVM] pessimum exitum. Festus. Has suæ impietatis pœnas dedit Lycurgus, quod oculis à Ioue priuatus est, atque etiam vita. Homerus in. eodem lib. *Τῷ μὲν ἔπειτ' ὁδύσαντο θεοὶ ῥέϊα ζῶοντες· καὶ μιν τυφλὸν ἔθηκεν Κρόνος παῖς, ὃς δ' ἄρ' ἐπὶ δῖον ἦν, ἐπὶ Ἀθανάπιν ἀπὴν χεῖρ' ἔπεισεν θεοῖσι.* id est, ei postea irati fuerunt dii facile, & placide viuentes: Eumque cæcum fecit Iupiter Saturni filius, neque ille diu vixit, quoniam diis omnibus immortalibus inuisus fuit. alij dicunt ab ipso Baccho fuisse interfectum.

TV FLECTIS AMN.] tu vertis flumina retro: ut loquitur Virg. lib. 4. *Æn.*

VVIDVS] vino madidus, βεβρεγμένος. Ode 5. lib. 4. *dicimus vuidi, Cum sol Oceano subest.*

NODO COER. VIPER. BISTON.] colligis in nodum, Thraciarum mulierum bacchantium comas, earumque capitibus serpenteis coronarum instar imponis.

SINE FRAUDE] id est, sine villo damno. impune. sic carm. sæcul. *Cum per ardentem sine fraude*

Troiam Castus Æneas patria superstes Liberum munivit iter. T. Liuius lib. 34. *nihil prater ea cum consule pacti, quam ut sine fraude Punicum emitteretur præsidium, ad consulem transfulerunt signa.* Sed quod ad Baccharum crineis attinet, Eurip. in Bacchis ait Bacchum ipsum statim ut è femore Iouis editus est, serpentibus fuisse coronatum. *σεφάνων τὴν τε δρακόντων στεφάνους. ἔνθεν ἀρχαὶ θεοπροφῆοι μαννάδες ἀμφιβέλλονταί ποικαμοῖς.* id est, Et coronauit eum serpentium coronis. hinc agrum Manades ferarum nutrices crinibus suis implicant. est autem ἀρχὴ serpentis genus: quo nomine Demosthenem aiunt esse appellatum.

TV, CVM PARENTIS, &c.] Cum in Phlegra Dii cum Gigantibus ancipiti prælio diu decertassent, aiunt Terram Ioui dixisse non aliter Deos Gigantibus superiores futuros, nisi duos semideos sibi bellifocios & adiutores adiungerent. Ita Bacchus & Hercules arcessiti sunt: quorum opera & virtute dii immortales victoria sunt potiti. De Hercule autem supra Ode 12. *& Domitos Hercule manu Telluris iuuenes.*

COHORS GIGANTVM SCAND. IMPIA] eò impia, quod cum diis pugnarit. ex quo θεομαχίη, id est, cum Diis pugnare.

RHOEGVM] de quo Ode 4. lib. 3.

LEONIS VNG. HORR.] aiunt enim Bacchum specie leonis induta, cum Gigantibus decertasse, eosque vnguibus, & dentibus, tanquam leonem, deuicisse.

QVANQVAM CHOREIS] Lucianus in eo dialogo, qui inscribitur *περὸς λαλῶν, ἢ Διόνυσος*, scribit, Bacchum, bello aduersus Indos suscepto, exercitum iam in Indiam adducto, ab illis initio contemptum, ac derisum esse, quia totus ille exercitus partim ex mulieribus bacchantibus, partim ex iuuenibus rusticis, nudis, cordaca saltantibus (est autem cordax mollis & lasciuæ saltationis genus) edera coronatis, furiosis, atque insanis constare videretur: sed ad extremum illos vim, & potentiam Bacchi suo magno malo sensisse.

PACIS ERAS, MED. QVE BELLII] id est, utilis eras ad bellum, & ad pacem: ad utrumque aptus & paratus eras, siue pax colenda, siue bellum gerendum esset. vel hoc significat, vinum modò homines ad arma, & pugnam excitare: modò etiam feros & immitis animos domare, lenire & mitigare.

TE VIDIT INSONS] ita te vidit, ut tibi nulla ex parte noeuert ad inferos descendenti. Profert hunc locum Seruius ad illum Virgil. *Æn.* 4. *Et nunc magna mei sub terras ibit imago.*

CORNV DECORVM] Baccho cornu tribuunt poëtae, quod ij, qui liberalius biberint, ad vim & pugnam parati sunt, atque instructi: ob eandemque rationem Bacchum tauro, & pardalo similem faciunt, ut scribit Athen. lib. 2. his verbis. *καὶ ταῦρω παρεκάλουν τὸν Διόνυσον, καὶ παρδάλει, διὰ τὸ πρὸς βίαν πρέπειν τὴν ἐξαινεσθῆναι. εἰσὶ δ' οἱ καὶ θυμοειδὲς γίνονται. ποῦτις δ' ὁ ταῦρος. Euripίδης, ταῦροι δ' ὑβρισταί, καὶ ἐκ κέρως θυμύμενοι, &c.* id est Tauro similem faciunt Dionysum, & pardali, seu pardo, propterea quod qui supra modum vinum biberunt, ad vim se conferre

A ferre soleant, sunt & qui iracundiores euadant. talis autem taurus. Euripides, Tauri autem proterui & petulantes, & cornu intentato, iracundi. ProPERT. lib. 3. *Quod superest vite, per te, & tua cornua vinam, Virtutisque tua, Bacche, poeta ferar.* Festus item scribit, cornua, Liberi patris simulacro adijci, quod homines nimio vino truces fiant, ut bellæ. Euripides Bacchis, Bacchum *ταυρόκερον θεόν*, id est, taurinis cornibus præditum appellat. & Eustathius ad hunc locum in d. B. *ἵνα ξυμπαρομηνῶμεν αὐτῇ*, &c. notat, Bacchum cognomento dictum esse *ταῦρον κερασφόρον*, id est, taurum cornigerum, quia vino madidi ad arma capiendâ sunt prompti & parati. Idem ad alium locum in. v. sub principium, ad monet, Bacchi statuam apud Cyzicenos specie tauri positam esse, & *κερασφόρῳ*, id est, cornutū fingi, eundemque taurum appellari, vel quod ebrij sint pugnaces, & ad pugnandū expediti, vel quod veteres cornibus pro poculis uti solebant. huc pertinet illud, quod est Oda 21. lib. 3. *& addis cornua pauperi, Post te neque iratos trementi Regum apices, neque militum arma.*

B LENITER ATTERENS CAVD.] id est, adulans. *Adulatio* (inquit Festus) *proprie blandimentum canum est.* Accius, Prometh. *sublime anolans Pennata cauda nostrum adulat sanguinem.*

ET RECEDENTIS, TRILINGVI ORE PEDES] & ore suo trilingui tuos pedes, tuâque crura redeuntis ad superos demulsi: quod est in cane amoris & gratulationis argumentum: neq; hoc nisi dominis, aut certè notis facere solet, ut scribit Plato polit. lib. 2. & M. Tull. de nat. deorum. lib. 2. *canum tam fida custodia, tamque amâs dominorum adulatio.* Bacchum autem etiam ad inferos descendisse, ut uxorem Ariadnen reduceret, fabulantur poëtæ. Et Pausanias in Corinthiac. scribit, se Alcyoniam paludem vidisse, per quam ille descendisse dicitur: de cuius immensâ altitudine vide apud eundem ibidem.

AD MÆCENATEM.

Ode 20.

C Famam suam æternam fore,

Non usitata, nec tenui ferar
Penna biformis per liquidū æthera
Vates: neque in terris morabor
Longius: inuidiâque maior
Urbeis relinquam. non ego pauperum
Sanguis parentum, nō ego, quem vocas,
Dilecte Mæcenas, obibo:
Nec Stygia cohibebor unda.
Iam iam residunt cruribus asperæ
Pelles: & album mutor in alitem
Supernè: nascunturque leues

*Per digitos, humerósque plumæ.
Iam Dædaléo ocyor Icaro,
Visam gementis littora Bospori,
Syrteisque Getulas canorus
Ales, Hyperboreósque campos.
Me Colchus, & qui dissimulat metum
Marsæ cohortis, Dacus, & ultimi
Noscent Geloni. me peritus
Discet Iber, Rhodanique potor.
Absint inani funere nenia,
Luctusque turpes, & querimonie.
Compesce clamorem, ac sepulcri
Mitte supernacuos honores.*

NON VSITATA] significat Horatius, sibi suos versus, suaque poemata nomen immortale peperisse, seseque exteris, atque adeo barbaris nationibus nobilem & clarum futurum, nomen denique suum toto orbe terrarum celebre & gloriosum fore. sic Theognis significans suis versibus Cyro nominis immortalitatem esse comparatâ, dicit se taleis ei alas dedisse, quibus avium in morem sublimis totum orbem terrarum peragraré, & mare immensum atque infinitum peruolare possit, &c. *Σοὶ μὲν ἐγὼ πτέρ' ἔδωκα, σὺν οἷς ἔπ' ἀπείρονα πότον Πωτῆσιν καὶ γλῶτ' ἅσας ἀειρόμενος Πηδῆας, θοιναῖς δὲ καὶ ἑλαινῇσι παρέσση ἐν πάσας, πολλὰν καί μενος ἐν εὐμασίῃ.*

id est,

*Donavi tibi ego pennas, quibus æquora vectus,
Et terras omnes peruolare queas:
Et cunctis epulis intersis per pete fama
Multorum assidue postus in ore virum.*

Iam Plato in Phædro scribit τὴν τῷ πνεύματι φύσιν κοινὴν ἡμῶν καὶ τοῦ θεοῦ: id est, alæ naturam commune aliquid habere cum Deo.

BIFORMIS] vates lyricus, & satyricus. alij quia nuper homo, nunc ales. à quibus dissentio.

PER LIQVIDVM ÆTH.] Virg. Æne. 7. *Siridore ingenti siquidem trans æthera vecta, &c.*

INVIDIA QVE MAIOR] superior. sic Od. 3. lib. 4. *Etiam dente minus mordeor inuido.* nam invidia in eos, qui multo ceteris antecellunt ac præstant, imbecilla est. & intellige tum demum invidia maiorem futurum, cum excesserit è vita, ut epist. ad Aug. lib. 2. *Comperit invidiam supremo sine domari:* quod & Plutarchus præclare ostendit libro περὶ φθόνου καὶ μίσους, his verbis, *Αἱ δὲ πῶτε τυχευμάτων ὑπεροχαί, καὶ λαμπρότητες πολλὰς τὸν φθόνον κατασβεννύουσιν. οὐδὲ γὰρ εἰκὸς Ἀλκιβιάδου πῶτα φθονεῖν, οὐδὲ Κύρου κρατήσσει, καὶ γενομένων κυρίως ἀπάντων: ἀλλ' ὡς περὶ ἡλίου ὡν αὖ ὑπὲρ κορυφῆς γένηται καταχρόμενος τὸ φῶς, ἢ πάντας τὴν σκιάν ἀνέλκει, ἢ μικρὰν ἐποίησεν, οὐ πῶ πολλὸν τῶν εὐτυχμάτων ὑψὸς λαβόντων, καὶ γενομένων καὶ κεφαλὴν τοῦ φθόνου, συστέλλεται, καὶ ἀσχαρεῖ κατὰ λαμπρόμενος.* id est, rerum secundarum præstantiæ & exsuperantiæ, & fulgores sæpe invidiam extinguunt. non est enim

A enim probabile quoniam Alexandro inuidere, neque Cyro, rerum potitis, & omnium nationū dominationem consecutis. Sed quemadmodum sol, quorum super verticem versatur, lumen suum iaculans, aut prorsus eis umbram adimit, aut parvam efficit: ita postquam res secundæ ad magnam altitudinem peruenerunt, & ascenderunt ad inuidiæ verticem, comprimuntur, & coercetur illa, & summoietur, à splendore rerum secundarum illustrata. quem locum mihi Germ. Valens indicauit.

PAUPERVM SANGVIS] obscuro loco natus: libertini hominis filius. contra Ode 27. lib. 3. nisi herile manis Carpere pensum Regius sanguis.

DILECTE MÆCENAS] fortasse coniunctè hæc sunt legenda, non, ut alij distinguunt, quem vocas Dilecte. sic supra Ode 20. lib. 1. Care Mæcenas eques. nisi forte illo loco legendum est Clare Mæcenas. de utroque iudicet lector.

OBIBO:] obibo mortem, vel obibo diem meum.

NEC STYG. COHIB. Vnda] De Styge diximus supra ad Oden 34. libri 1.

B ALBUM MUTOR IN ALITEM] cycnum, quem statim canorum appellabit. Cycni autem in tutela sunt Apollinis, ut ostendimus ex Platone ad Odam 3. lib. 4. Et poëta, cycni appellantur: ut Od. 2. li. 4. Multa Dircaū leuat aura cycnū.

SVPERNE] ex τῆς ἀνω. mutor à partibus superioribus. sic enim legendum, non superna. & ita habent sine vlla varietate omnes libri manu scripti, quibus vsus sum. neq; verò dubium est, quin vltima syllaba vocis, *superne*, brevis sit, ut docuimus in scholijs Lucretianis.

LÆVES] non asperæ, ut *galeæq; leues*, Od. 2. lib. 1. & *lania saxa* Od. 17. eiusdem.

DÆDALÆO] Icaro Dædali filio. De Dædalo & Icaro satis multa dicta sunt supra ad Od. 3. lib. 1.

OCYOR] supra Od. 16. & agente nimbo Ocyor euro. Quidam libri veteres habent, ocyor que, unde suspicantur quidam legendum esse, *Iam Dada-leoque ocyor Icaro*. Ego tamen nihil muto.

GEMENTIS BOSPORI] gementis, id est, murmur edentis gemitus simile. de Bosporo diximus supra ad Oden 13.

C SYRTEISQVE GETVLAS] de Syrtibus diximus ad Od. 22. lib. 1.

CANORVS ALES] cycnus. Ode 3. lib. 4. 6

mutis quoq; piscibus Donatura Cycni, si libeat, sonū. D

HYPERB. CAMP.] campos supra Aquilonem & Rhipæos montes, ubi sol non quotidie, ut nobis, sed æquinoctio verno exortus, aëstivæ occidit: ideoque sex mensium, dies: & totidem, nox vna perpetua est apud eos. Herodotus lib. 4. videtur negare esse Hyperboreos, quia si essent (inquit) Hyperborei, essent & Hypernotei. Possidonius ait esse, & Alpeis, Italiæ monteis, incolere. Festus Hyperboreos supra Aquilonis flatum habitare scribit, dictos, quod humanæ vitæ modum superent, viuendo ultra centesimum annum. ὁ πρὸς αἰῶνες (inquit) ὅρον sæculi humani.

GELONI] populi in Scythia Europea. Ode 4. lib. 3. *Visam pharetratos Gelonos*.

IBER] Hispanus. Virgil. Georg. 3. *Aut impa-catos à tergo horrebis Iberos*. Sed cur ab Horatio peritus dicitur? Fortasse vsu peritus intelligendus, id que propter longas & assiduas navigationes. his enim multorum morum, multarumque rerum cognitio comparatur.

RHODANIQUE POTOR] Gall^o, seu Celta.

ABSINT INANI EVN. NEN.] primum vult abesse nēnias à suo funere: deinde funus, id est omnem pompam, & sumtum funebrem, inane fore dicit, quia scilicet non sit moriturus, nec sepulcro possit contineri, sed immortalis sit futurus, & in cycnum canorum mutandus: qui cantu totum orbem terrarum completurus est.

NENIÆ] carmina lugubria, ut supra diximus ad Od. 1. huius libri.

AC SEP. MITTE SVPERVAC. HON.] ommitte mihi sepulcrum sumtuosum, & magnificū exstruere. nam sine sepulcro satis honoratus sum gloria ingenio parta. Pausan. Arcad. duo sepulcra admirabili pulchritudine, & magnificentia commemorat: vnum Mausoli in vrbe Halicarnasso, structura & magnitudine visendum: alterum mulieris cuiusdam, Helenæ nomine, Solymis.

MITTE] mitte, positum pro omite: ut epist. 5. lib. 1. *Mitte leueis spes, & certamina diuitiarum*: & epist. ad Pison. extr. *Non missura cutem nisi ple-na cr. ir.* & Virg. Æn. 1. *maestumque timorē Mittite*. & Terent. Adelph. *Hera, lacrymas mitte*.

SVPERVACVOS] epist. ad Pison. *Omne superuacuum pleno de pectore manat*. F

CARMINVM LIBER TERTIVS.

Ode 1.

Non opibus, aut honoribus: sed animi tranquillitate
vitam beatam effici.

*O*DI profanum vulgus, & arceo.
Fauete linguis. carmina non prius
Audita, musarum sacerdos,
Virginibus, puerisque canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Iouis,
Clari gigantéo triumpho,
Cuncta supercilio mouentis.
Est ut viro vir latius ordinet

B Arbusta fulcis: hic generosior
Descendat in campum petitor:
Moribus hic, meliorque fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior, equa lege neceſſitas
Sortitur insigneis, & imos:
Omne capax mouet urna nomen.
Destructus ensis cui super impia
Cervice pendet, non Sicula dapes
Dulcem elaborabunt saporem:
Non auium, citharæq; cantus
Somnum reducent. somnus agrestium
Lenis virorum non humileis domos
Fastidit, umbrosamque ripam:

C Non zephyris agitata Tempe.
Desiderantem quod satis est, neque
Tumultuosum sollicitat mare,
Nec seuus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hædi.
Non verberata grandine vineæ,
Fundusque mendax, arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas.
Contracta pisces æquora sentiunt,
Iactis in altum molibus. huc frequens
Cementa dimittit redemptor
Cum famulis, dominusque, terræ

E Fastidiosus. sed timor, & mina
Scandunt eodem, quò dominus: neque
Decedit ærata triremi: &
Post equitem sedet atra cura.
Quòd si dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum sidere clarior
Delenit vsus: nec Falerna
Vitis, Achæmeniûmque costum:
Cur inuidendis postibus, & noua
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Diuitias operosiores?

F ODI PROFANVM VVLGV[S] arcebantur
non initiati, & profani à sacris, quos Græci βεβή-
λας, καὶ ἀμύητος appellant. Plato θεωρήτω. ἄλλοι δὲ
ἀποσκοπῶν μή τις τῶν ἀμύητων ἐπακῆ. id est, contem-
plare igitur circumspectans nequis profanorum,
& non initiatorum exaudiat. Theocr. in Amaril-
lide. Ζαλῶ δὲ φίλα γυνὴ Ιασίωνα, ὅς τις πῶσαν ἐκύρησεν, ὅς
εὐ πυνυτοῖδε βέβαλοι. id est, fortunatum Iasionem ex
istimo, quia consecutus est, quæ non audietis
vos profani. Res graueis & serias, atque è media
philosophia petitas, myſteriorum denique quo-
dammodo simileis, non ludicras, neque amatori-
as cantaturus, homines prauis opinionibus imbu-
tos & corruptos, atque iccirco vtilissima ad vitam
bene instituendam præcepta respuenteis, ab his
carminibus, tanquam profanos à sacris & myſte-
rijs, arcet.

FAVETE LINGVIS] εὐφημεῖτε. bona verba di-
cite: male nominatis *Parcite verbis*, vt loquitur
Od. 14. huius lib. Tibul. eleg. 11. lib. 2. *Dicamus
bona verba (venit natalis) ad aras. Quisquis ades
n ij lingua*

A *lingua vir, mulierque faue.* Virg. lib. 5. *Æne. Ore fauete omnes, & cingite tempora ramis.* Eurip. Iphigen. *παῖς δ' ἐν μέσῳ Ταλθύβιος, ὃ τὸ δ' ἦν μέλον, εὐφημίαν ἀνείπε, καὶ στήν σπαρτῆ.* id est. Cum autem in medio stetisset Talthybius, cui hoc erat curæ, bona verba, & silentium exercitui prædicauit. *Fauentia* (inquit Festus) bonam ominationem significant. Nam præcones clamantes populum sacrificijs fauere iubebant. fauere enim est bona fari. Propert. lib. 3. de pugna nauali Actiaca, *Sacra facit vates, sint ora fauentia sacris.* & bene ominari dicuntur, qui bona verba loquuntur. Cic. in Bruto. *Hortensij vox extincta fato suo est, nostra publico.* Melius, *quæso ominare, inquit Brutus.* Idem lib. 1. de diuinatione. *hominum voces vocant omina: quæ maiores nostri quia valere censebant, iccirco omnibus rebus agendis, quod bonum, faustum, fortunatumque esset, præstantur: rebusque diuinis, quæ publice fierent, ut fauerent linguis, imperabatur: inque feriis imperandis ut litibus & iurgijs se abstererent.*

MVSARVM SACERDOS] ego Horat. vates, & qui mularum sacra tracto. sic Virg. Georg. 2. *Me verò primùm dulces ante omnia musæ, Quarum sacra fero ingenti percussus amore, Accipiant, &c.*

B *VIRGINIBVS PVERISQVE]* ut castis, integris, incorruptis, & ab omni flagitij & sceleris macula puris.

CLARI GIG. TRIUMPHO] de quo Hesiod. in Theogonia. & diximus suprà ad Oden 19. lib. 2. & idem Hor. Od. 4. huius lib. *Scimus ut impios Titanas, immanemque turmam Fulmine sustulerit caduco.*

CUNCTA SVPERC. MOV.] Hom. il. a. 7. *καὶ κυανέην ἐπ' ὀφρύσι νεύσε Κρονίων.* id est, dixit, & nigris supercilijs annuit Iupiter. sequitur paullo post, *μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὀλύμπου,* id est, magnum autem commouit Olympum. & Virg. 9. *totum nutu tremefecit Olympum.*

EST VT VIRO VIR] sic loquuntur Græci: *ἐστὶν ὡς, vel ἐστὶν ὅπως.* i. fieri, vel euenire potest, ut: rursus non est, ut: *ὅκ' ἐστὶν ὅπως.* epist. ad Iccium lib. 1. *non est ut copia maior Ab Ioue donari possit tibi.* Ostendit. varia hominum esse ingenia ac studia, Fieri (inquit) potest, ut alius alio plus agri habeat, quod arboribus ordinatim conferat: alij se ad honorum petitionem conferant, atque horum rursus alius nobilitate fretus petat: alius moribus & bona existimatione sit superior: alius pluris habeat clienteis.

IN CAMPVM] Martium, in quo comitia habentur. verbo autem descendendi vsus est, quia ex urbe Roma antiqua in campum Martium venienti descendendum erat. M. Cælius epist. 4. ad Cicer. lib. 8. *At quæ spe, quàm certa opinione descenderat?*

NECESSITAS] ἀνάγκη, eadem (ut quidam volunt) quæ εἰμαρμένη, id est, Parca. vide annot. ad Od. 35. lib. 1. Plutarchus tamen necessitatem distinguit à Parca, seu fato.

SORTITVR] λαγχάνει, sorte ducta capit. ex quo λάχσις, quæ temeritate quadam, & sine electu homines vita spoliatur: & qua arbitra, alia alij viuendi & moriendi condicio (quam Horatius sortem nominare solet) contingit.

INSIGNEIS ET IMOS] *Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas, Regumque turreis:* Od. 4. lib. 1. vide plura ad Od. 28. lib. 2. insigneis autem, id est, ἐπισημοῦς, ἐπιφανέας, claros, & nobileis, & in summo honoris gradu constitutos: sup. Od. 34. lib. 1. *& insignem attenuat deus.*

IMOS] infimos, humileis, obscuros.

OMNE CAP. MOV. VRNA NOM.] vide, quæ de vrna & sortib⁹ diximus sup. ad Od. 3. li. 2.

DESTRUCTVS ENSIS CVI] ei, cuius ceruicibus impendit ensis destructus, nullæ quantumuis apparatus, & opiparæ epulæ, suaves, aut gratæ poterunt esse. respicit autem notissimam de Damocle Dionysij assentatore historiam: qui cum in sermone copias, opes, maiestatem illius dominatus commemoraret, ac predicaret, negaretque umquā quemquam beatiorem fuisse: iussit eum Dionysius fortunā experiri suam: collocandum curauit hominem in aereo lecto, strato pulcherrimo textili stragulo, magnificis operibus picto, abacisque complureis ornavit argento, aurōque calato, tum ad mensam eximia forma pueros delectos iussit consistere. aderant vnguenta, coronæ: incendebantur odores, mensa conquisitissimis epulis exstruebantur. fortunatus sibi Damocles videbatur. In hoc medio apparatu fulgentem gladium e lacu nari seta equina appensum demitti iussit, ut impenderet illius beati ceruicibus. Ita nec pulchros illos administratores aspiciebat, nec plenum artis argentum, nec manum porrigebat in mensam: iam ipse destuebant coronæ: denique exorauit tyrannū, ut abire siceret, quod iam beatus nollet esse. Hæc sunt M. Tull. Tusc. li. 5. declarabat autem Dionysius (inquit idem Tull.) nihil esse ei beatum, cui semper aliquis terror impedeat.

SICVLÆ DAPES] Siculæ dapes, & Syracusanæ mensæ prouerbij locum obtinent. lege Athē. lib. 12. Plato. lib. 3. de repub. *Συρακυσίαν δὲ ὃ φίλε πρᾶτ' ἐσθ' ἔστι, καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὁφθαλμοῖς, ὡς ἑοικας, αἰεὶ εἶναι.* M. Tull. lib. 2. de finib. *si voluptas non minor in nasturtio illo, quo vesci Persas esse solitos scribit Xenophon, quàm in Syracusanis mensis, quæ à Platone grauius vituperantur.* Idem lib. 5. Tusc. *Quò cum venissem, vita illa beata, quæ ferebatur, plena Italicarum, Syracusanarumque mensarum, nullo modo mihi placuit, bis in die saturum fieri, &c.*

DVLCEM ELAB. SAP.] id est, exquisitissimam, summoque artificio, & studio conditam, & apparatus epulæ, ei videbuntur insuaves, cuius in animo curæ graues, & terrores, & angores, ceteraque animorum pestes infideant. elaborabunt autem scriptum est in cod. Don. Faër. Vatic. 2. Torn. non, elaborarunt, ut habent vulgati.

SOMNVN REDVCENT] in nonnullis veteribus cod. scriptum est *reducet*: sed secutus sum cod. Don. Faër. 2. Vatic. Torn. & vulg.

SOMNVS AGREST. LENIS] somnus lenis non spernit humileis agrestium hominum domos, neque umbrosam ripam, id est, dormiunt plerumque suauius in suis tuguriolis rustici, & tenues homines, quàm reges & dynastæ in suis ædibus sumtuosissimis, atque instructissimis.

FASTIDIT] spernit. semper Horatius hoc verbum cum acculandi casu coniungit: quod non item solet M. Tull. ex epli causa, epist. 3. lib. 1. *Fastidire lacus & riuos ausus apertos.*

TEM-

A TEMPE] sup. Od. 7. lib. 1. *Theffala Tempe.*

DESIDER. QVOD SATIS EST] qui quātum satis est, desiderat, non nauigat, neque se maris periculo committit, vt mercibus commutandis rem faciat, atque augeat. sic Od. 29. huius li. *Non est meum, si mugiat Africis Malus procellis, ad miseras preces Decurrere.* sic Hesiod. ἐργ. καὶ ἥμ. de ijs, qui iustitiam colunt. θαλάσσιον δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές, ὅδ' ἐπὶ νεῖων Νείσοισι καρπὸν δὲ φέρετ' εἰδαυρος ἀρρεα.

TVMLTVOSVM] quod timorem multum incutit. *Tumulus enim est perturbatio tanta, vt maior timor oriatur. vnde etiam nomen ductum est, tumultus.* Cic. Philip. 8.

SOLLICITAT] sollicitum reddit, & quasi ē sede mouet.

NEC SÆVVS ARCT. CAD.] Plautus in Rudente, *Arcturus signum sum omnium quā acerrimum: vehemens sum exorians: cū occido, vehemēior.*

AVT ORIENTIS HÆDI] oriuntur hædi statim post Capram, sole Sagittarium permetiente. Virg. Georg. 1. *Præterea tam sunt Arcturi sidera nobis, Hædorumque dies seruandi, & lucidus anguis,*

B Quam quibus in patriam ventosa per aquora vectis Pontus, & Austriferi fauces tentantur Abydi. ὅταν ἀναπλάσσωσι οἱ ἑριφοὶ (inquit interpret Theoc.) ἀγχιαινεταὶ ἢ θαλάσσια. id est, orientibus hædis sæuit mare.

NON VERB. GRAND.] epist. ad Albino-uan. lib. 1. *non quia grando Contuderit viteis.* χαλαροκοτίαν nominant Græci.

FVNDVSQVE MENDAX] γῆ ἀπιστος. fundus in fidelis. fundus, qui non respondet votis, aut expectationi agricolæ. epist. ad Mæcenat. 2. lib. 1. *Spem mentita seges.* contra Od. 16. huius lib. *& segetis Certa fides mee.* videtur autem hoc loco sterilitatis agrorum causas enumerasse, nimiam siccitatem, imbreis immoderatos, incendium, hiemis præter modum frigida iniuriā: quæ omnia ponit & Xenocr. in Axiocho his verbis: νῦν μὲν αὐχμὸν, νῦν δὲ ἐπομβρίας, νῦν δὲ ἐπὶ καυσὸν, νῦν δ' ἐρυσίβλω, νῦν δὲ θάλασπος ἀκαρπὸς, ἢ κρυὸς. id est, nunc enim siccitatem, nunc imbreis immoderatos, nunc rubiginem, nunc calorem intempestiuum, aut frigus: & Xenoph. in Oeconomico: *Ἐπὶ δὲ τῆς γεωργικῆς πλείστον ἐστὶν αὐτῶν πᾶσι ἀδύνατα παρρησιάζει. καὶ γὰρ χαλαραὶ, καὶ πύχναι εἴσονται, καὶ αὐχμοὶ, καὶ ὄμβροι ἐξαιετοὶ καὶ ἐρυσίβλω, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλῶς ἐγνωσμένα, καὶ πεποιημένα ἀφαιροῦνται.* id est, Præterea plurimæ res artis agri colēdi, eiusmodi sunt, vt eas homo prouidere nō possit. Nā & grandines, & pruina, & siccitates, & imbreis immoderati, & rubigines, & alia quædam sæpenuerō, quæ pulchræ sunt cogitata, prouisa, & effecta, de manibus eripiunt. & Lucret. lib. 5. *Et tamen interdum magno quasita labore, Cum iam per terras frondent, atque omnia florēt, Aut nimis torret feruoribus ætheris sol: Aut subitè perimunt imbres, gelidæq; pruinae, Flabræque ventorum violento turbine vexant.*

C NVNC TORR. AGR. SID.] ἀσφοδισμὸν, & σφακελισμὸν putabat significari Germanus Valens: id est, siderationem, quæ tūm euenit, cū arbores pestifero aliquo sidere afflantur, atque adeo

percutiuntur. ex quo ἀσφοδισμὸς, seu ἀσφοδισμὸς dicuntur. ego putabam vel ἐπὶ καυσὸν describi, id est, incendium, seu æstum immoderatum, ex quo rubigo oritur: vel vredinem. tale ferè illud est Oda 16. epod. *nullius astri Gregem æstiuosa torret impotentia.*

CONTRACTA PISCES EQVORA] postea quā immodicum pecuniæ quærendæ studium reprehendit, atque infectatus est, incipit nunc suæ ætatis hominum luxuriam, atque ædificandi insolentiam exagitate, qui terra continente non contenti in mari ædificant. eleganter autem, & venustè piscis ait sentire maria fieri contractiora ædificiorum magnitudine, & fundamentorum, quæ in mare iaciuntur, molibus. vide Oden 15. lib. 2. *Iam pauca aratro iugera Regia Mole relinquent.*

CÆMENTA] cæmenta dicta sunt à cadendo: itaque appellantur lapides cæsi. Od. 24. huius libri. *Cementis licet occupes Tyrrhenum omne tuis: & mare Apullicum.*

DIMITTIT] sic habet libri ver. vulg. *Demit- tit.* REDEMTORES] redemptores dicuntur, qui opus aliquod faciendum suo periculo, certa mercede pacta conduxerunt: ἐργολάβοι dicuntur à Græcis. epist. ad Iul. Florum lib. 2. *Festinat calidus mulis, gerulisque redemptor.* Redimere enim interdum idem valet, quod conducere, ex quo redemptor idem, quod conductor.

TERRÆ FASTIDIOSVS.] qui terra spreta, in mari ædificat.

NEQVE DECEDIT ÆR. TRIR.] sic sup. Ode 16. lib. 2. *Scandit aratas vitiosæ nauis Cura.*

POST EQVIT. SEDET ATRA C.] similis sententia est apud Lucr. lib. 2. in princip. *Quod si ridicula hæc, ludibriæque esse videmus, &c.*

ATRA CVRA] atra, id est, tristis. sic Od. xi. lib. 4. *minuentur atra Carmine cure.*

QVOD SI DOL. NEC PHRY. LAP.] vide quæ annotauimus ad Oden illam 16. lib. 2. ita igitur concludit hunc locum. Si neque ædificia magnifica, neque purpureæ vestes, neque Falerna vina, neque vnguenta Persica morbis animi medentur: cur me meæ fortunæ pœniteat, diuitiæque confectæ, & concupiscam ampliores? *De linit* habent 2. Vat. cod. & Torn. congruit cum hoc loco ille, epist. ad Loll. 2. li. 1. *Non domus, aut fundus, non æris aceruus, & auri, Agrote domini deduxit corpore febres, Non animo curas.* Per Phrygium autem lapidem columnas Phrygiæ significat, quibus fulciebantur & ornabantur atria domorum sumtuosarum. Tibull. li. 3. eleg. 3. *Quidve domus prodest Phrygijs innixa columnis, Tanare siue tuis, siue Cariste tuis?*

FALERNA VITIS] sic habent libri Iann. & 2. Vat. quam scripturam probo. nam in vulgatis impressum est *Falerna Vitis*: quam lectionem qui recipiunt, subintelligunt *ἀπὸ καὶ νῦν ὕψος*.

ACHÆMENIVM QVE COSTVM] Persicum vnguentum ab Achæmene Persarum Rege. sup. Od. 12. lib. 2. & Od. 13. epod. *nardum Achæmenium.* de costo vide Plin. lib. 12. cap. 12.

A INVIDENT. POSTIB.] sumtuosis, magno pretio emtis. sup. Od. x. lib. 2. *anlam inuidendam* dixit. postibus autem, id est ostijs, seu foribus: vel simpliciter trabibus.

CVR VALLE PERM. SABINA] id est, cur spreto, & reiecto meo fundo Sabino, in quo valis est peramœna, diuitias curarum, & molestiarum plenas, & plurimo labore partas, & quas itas amplectar? de verbo *mutandi* vide annot. ad Oden 16. lib. 1.

DIVITIAS OPEROS.] id est, laboriosiores, vel maiores & ampliores, vel in quibus & parandis magno labore, magna que opera, & custodiendis magna cura opus est. Oda 2. lib. 4. *operosa parum Carmina singo.*

Ode 2.

Pueros ab ineunte ætate assuefaciendos
asse paupertati, rei militari,
vitæ laboriosæ.

A Ngustam, amici, pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat: & Parthos feroceis
Vexet eques metuendus hasta:
Vitæque sub diuo, & trepidis agat
In rebus. illum ex mtenibus hosticis
Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, & adulta virgo,
Suspiret: eheu, ne rudis agminum
Sponsus laceffat regius asperum
Tactu leonem: quem cruenta
Per medias rapit ira cædeis.
Dulce, & decorum est pro patria mori.
C Mors & fugacem persequitur virum:
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidoque tergo.
Virtus repulsa nescia sordidæ
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit, aut ponit secureis
Arbitrio popularis auræ.
Virtus recludens immeritis mori
Calum, negata tentat iter via:
Cætusque vulgareis, & vdam
Spernit humum fugiente penna.
Est & fideli tuta silentio
Merces. vetabo, qui Cereris sacrum

*Vulgarit arcana, sub iisdem
Sit trabibus, fragilemque mecum
Soluat faselum. sæpe Diespiter
Neglectus, incesto addidit integrum.
Rarò antecedentem scelestum
Deseruit pede pæna claudo.*

ANGUSTAM, AMICI, PAUPERIEM] Suidens Horatius ut in exercitatione fortitudinis, & patientiæ pueri versentur, non temerè paupertatem sumit, ut vnum è malis humanis, in quo perferendo & insignis patientia desideretur, & animi fortitudo magnopere acuat. Od. 9. lib. 4. *re etus occupat Nomen beati, qui deorum Muneribus sapienter uti, Duramque callet pauperiem pati.* M. Tull. in Rullum, veteres quosdam Romanos commemorat non solum populi honoribus, rebusque gestis, verum etiam patientia paupertatis ornatos. Tum Aristoteles lib. 3. de moribus ad Nicomach. *τὴν πτωχείαν*, id est, paupertatem in rebus malis, & formidolosis numerat: & pater Ennius ita ferebat duo, quæ maxima putantur, onera, ut eis pane delectari videretur. *seuam* appellat Horat. Od. 12. lib. 1. Duram Od. 9. lib. 4.

ET PARTH. FER.] qui ipsi sunt equites.

VITAMQUE SUB DIVO] omnes ferè libri calamo exarati habent, *sub diuo*, quos sequor, quæquam etiam *sub diu* ferri potest.

ET TREPIDIS AGAT IN REBUS] Arist. *ἐν τῷ φόβῳ*, id est, in rebus formidolosis, & horribilibus. Idem lib. 2. de mor. ad Nicom. ait nos, dum assuescimus res formidolosas contemnere, easque perferre, & perpeti, forteis fieri. sic locutus est T. Liuius lib. 4. *Et senatus, ut in trepidis rebus, dictatorem dici Mamercum Æmilium iussit.* Idem lib. 34. *orant, ne se in rebus tam trepidis deserat.*

ILLUM EX MOENIBVS HOSTICIS] illum, nempe militem Rom. prospiciens ex mœnibus hostilibus vxor Regis alicuius barbari, cum quo bellum gerat populus Rom. suspiret hoc modo, atque hæc queribunda voce loquatur.

MATRONA BELL. T.] id est, vxor tyranni bellum gerentis. quid inter sit inter matronam, & matrem familias docent Festus, & Nonius, & Seruius ad illum locum Virgil. *Æneid. xi. tum muros varia cinxere corona Matrona, puerique.*

RUDIS AGMINVM SPONSVS] non exercitatus in pœlijs: imperitus rei militaris.

ASPERVM TACTV LEONEM] militem Rom. seuum, & formidolosum in congressu, seu conflictu. *δυσπρόσβον*: translatio est.

QUEM CRVENTA PER MED. RAP.] mansit in translatione. leones autem maximè esse iracundos testatur his grauissimis versibus Lucretius lib. 3. *Sed calidi plus est illis, quibus acria corda, Iracundæque mens facile effervescent in ira: Quo genere in primis mens est violenta leonum, Pectora qui fremitu rumpunt plerumque gementes: Nec capere irarum fluctus in pectore possunt.*

DVLCE ET DECORVM EST, &c.] hanc

A hanc sententiam paullo vberius exprimit Pind. *ιδμ. ειδ. εδδμω.* *Ισω γάρ σαφές, ὅτις ἐν ταύτῃ νεφέλῃ χαλάει αἵματος ποδὸς φίλας πάτρας ἀμύνεται, λογὸν ἀμύνων ἐναντίῳ θανάτῳ, αἰσῶν γενεᾷ μέγιστον κλέος αὐξῶν, ζῶντι καὶ θανόντι.* Sciat enim qui in hac nube grandinem sanguinis pro patria pugnans, & exitium propulset aduersario ciuium exercitu, se suis posteris, suoque generi maximam gloriam relinquere, & viuentem, & mortuum. Lucianus in encomio patriæ scribit hanc in præliis cohortationem plurimum valere, si quis dicat bellum esse pro patria susceptum: neminemque esse, qui hac voce audita mortem extimescat, aut periculum metuat. Efficit enim (inquit) nomen & commemoratio ipsa patriæ, ut qui est alioqui timidissimus, ignauissimusque natura, fortissimus existat. Tyrtaeus autem, qui *mares animos* (ut ait Horatius lib. de arte poet. *Verſib⁹ exacuit*, hanc eand. sententiā duob⁹ versiculis ita cōplexus est. *Τεδνάμεναι γὰρ καλὸν ὅππῃ ποσειδάωνος ποσσὶντα Ἄνδρ' ἀγαθόν, ὅτε ἢ πατρίδι μαρτυρούμενον.* quorum versu hęc ferè sententia est. Pulchrū est virum fortē p. patria pugnante, & cadentem inter eos, qui in primo ordine dimicant, mori. Accedat his Homerus. *οἰωνὸς ἀριστος ἀμύνεσθαι ποσειδάωνος.* id est, optimum est auspiciū pugnare pro patria. Et M. Tull. offic. 1. *Sed omneis omnium caritates patria una complexa est. pro qua quis bonus dubitet mortem oppetere?*

MORS ET FVG. PERSEQ.] immo verò sapius seruantur è prælio, qui fortiter pugnant, quàm qui in fuga spem salutis constituunt. quod declarat Hom. *ἰλιάδ. ε. Αἰδομένων τ' ἀνδρῶν πλεονες σοοί, ἢ ἐπείρανται.* *Φευγόντων δ' ἔκ αὖ κλέος ὀρνυται, ὅτε τις ἀλκή.* Hęc igitur huius loci sententia est, Si immortales essent futuri, qui pro patria cum vitæ periculo armis decertare nolunt, turpis esset quidem illa, sed esset aliqua tamen ignauorum causa, ac defensio, cum dicerent se fugiendo salutem consulere maluisse, quàm contranitendo, & repugnando occumbere. Nunc autem cum belli periculo vitato, sexcenta nobis alia mortis genera impendant: longè pulchrius, ac laudabilius est pro patria fortiter pugnantem, mortem oppetere, quàm vitam naturæ, aut necessitati reseruare, quod item M. Tull. Philipp. 10. ornatissimis verbis persequitur. *Ita præclara est, recuperatio libertatis, ut ne mors quidem sit in repetenda libertate fugienda. Quòd si immortalitas sequeretur periculi fugam, tamen eo magis ea nō fugienda videretur, quòd diuturnior esset seruitus. Cum verò dies, & nocteis omnia nos undique fata circumſtent, non est vestri, Romanique nominis dubitare eum spiritum, quem natura quis debeat, patriæ reddere.* in illis autem verbis Ciceronis, *ea non fugienda videretur* (ut dicam ἐν παρόδῳ) subaudiendum est *mors*. Nam si sine negatione legas, ut in vulgatis, subintelligetur *immortalitas*. sed priorem lectionem magis probo. Sarpedon præterea apud Homerum *ἰλιάδ. μ.* verbis idem planè significantibus Glaucum ad fortiter pugnandum excitat. *Ω πέπν. εἰ μὲν γὰρ πόλεμον ποιεῖς, πῶς δὲ φεύγοντες δεῖ δὴ μέλλοιμεν ἀγῆρωτ', ἀθανάτω τε Εὐσεΐδῳ, ἢ τε κεν αὐτὸς ἐνὶ πρώτοις μάχῃσι μίλῳ, οὐτὲ κέ σε σέλλοιμα μάχῃς ἐς κούδανειραν. Νυῦδ' ἔμπης γὰρ κῆρες ἐφασκύν θανάτῳ Μυρτιάς, ὅς ἐκ ἐστὶ φυχῇν βροτῶν,*

εἰδ' ὑπαλύξαι. id est, *O mollis: si ex hoc bello numquam agra senectus Saluos, pallida mors numquam nocte integrat atra: Non equidem primos inter pugnare cruentus Sustineam, neque te ad pugnam, aut ad vulnera mittam: At nunc circumstant nos mille pericula leti, Quæ effugere haud umquam liceat mortalibus agris.* Sic & Theopompus, *Εἰ μὲν γὰρ ἴω τὸν κίνδυνον τὸν παρόντα διαφυγόντας ἀδεῶς διὰ γὰρ τὸν ἐπὶ λοιπὸν χρόνον, ἔκ ἀνὴν θαυμαστὸν φιλοφυχῇν. νῦν δὲ ποσά τα κῆρες τῷ βίῳ ποσά πεφύκασιν, ὅτε τὸν ἐν ταῖς μάχῃς θάνατον αἰρετότερον εἶναι δοκεῖν:* id est, Nam si fas esset præfenti periculo declinato, ac vitato, reliquū vitæ tempus securè & sine metu traducere, non esset mirum si quis retinendæ vitæ studio teneretur. Nunc autem tot vitam humanam fata circumualant, ut mors in prælio appetita longè optabilior esse videatur. huc eodem pertinet illud Æschyli. *Ἀλλ' ὅτι πολλὰ τραύματ' ἐν στήνοις λαβὼν Θνησκεί τις, εἰ μὴ τέρμα σωτῆρός τι βίης, οὐτ' ἐν στήνῃ τις ἡμέρος παρ' ἐστὶα Φεύγει πᾶλλον τὸν πεπωμένον μόρον.* id est, At neque quisquam multis in pectore vulneribus acceptis moritur, nisi vitæ terminus adsit: neque domi suæ aliquis sedens ad focum eo magis mortem naturalem, & fato destinatam effugit. Demosthenes item in oratione *ὑπὲρ σέφραν*, quam dudum Latinam fecimus, propè diem edemus, eandem ferè sententiam ponit: *πῆρας μὲν γὰρ δεῖν ἀπασιν ἀνθρώποις τοῦ βίου θάνατος, καὶ αὐτὸν οἰκίσκῳ τις αὐτὸν καθεύδοντας τηρεῖ. δεῖ δὲ τὸς ἀγαθοὺς ἀνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἀπασιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς, φέρειν δ' ὅ, πᾶσι αὐτὸ θεὸς δίδω, γενναίως.* id est, omnium, inquit, hominum vitæ mors est extremum, etiam si quis se domi suæ inclusum contineat, omnèque belli periculum fugiat, ac declinet: sed oportet viros forteis semper egregia, & præclara facinora conari bona spe fretos in posterum: quicquid autem Deorum voluntate euenerit, generoso, fortique animo ferre. Accedat ad superiores illos oratores, & poëtas, lyricorum princeps Pindarus, cuius sunt hæc *εἰδ. α. Ὀλυμπ. θανεῖν δ' οἶσιν ἀνάγκη, ἥνε τις αἰώνιον γῆρας ἐν σκότῳ κατῆμενος ἐφοι μάταια, ἀπάντων καλῶν ἀμύμος;* id est, cum sit omnibus mortalibus necesse mori, quid est quòd quisquam in tenebris residens senectutem ignobilem, & ingloriam frustra producat, omnium rerum honestarum ac præclararum expers? Sed videtur Horatius Simonidis versum ad verbum ferè expressisse. *ὁ δ' αὖ θάνατος ἐφῆκε καὶ τὸν φυχόμενον.* quem M. Ant. Muretus annotauit, in cod. Iann. & 2. Vatic. *prosequitur virum*, scriptum est.

IMBELLIS IUVENTÆ] ἀπολέμου.

POPULITIBVS] per poplites iuuentæ imbellis, significat iuuenes ignauos atq; ad fugiendum, quàm ad pugnandum, expeditiores. poplites enim cernuntur eorum, qui fugiunt, quemadmodum & terga, hoc interest quòd ignauorum fugientium terga plerumque inhonestis vulneribus locum præbent: poplites celeriter explicati, salutem expediunt.

TIMIDOQVE TERGO.] homines ignaui, actimidi, cum fugere, quàm pugnare malint, si forte vulnus accipiant, à tergo vulnerantur: Contra fortes, aduerso pectore. Carullus Carm. de Peleijnupt. *Parcas canenteis, & Peleo, ac Thetidi prædi-*

A prædicentis facit Achillem eis nasciturum *Hostibus aut tergo, sed forti pectore notum*. Ita M. Anton. orator (vt scribit M. Tullius lib. 2. de orat. ad Q. frat. & act. 5. in Verr. de suppliciis) M. Aquilium multis auaritiæ criminibus, testimoniisque conuictum, causa propè petorata, ipse arripuit, constituitque in conspectu omnium, tunicamq; eius à pectore abscidit, vt cicatrices populus Rom. iudicetque aspicerent aduerso corpore acceptas. in cod. Rainutij Farnes. Card. & in vno Vatic. & Torn. scriptum est, *timidè ve tergo*.

VIRTUS REPVLSÆ NESCIA] cur repulsa nescia? quia virtute præstantes viri à populo, aut à regibus honores non petunt, neque se ei periculo committunt, vt repulsam ferre possint: sed honore proprio, solido, fixo, ac stabili contenti sunt, qui virtuti debetur, atque adeò defertur, etiam si eam Reges, & populi inornatam, atque inhonoratam iacere patiantur. huic loco similis ille est Ode 2. lib. 2. *Redditum Cyri solio Phraaten Dissidens plebi numero beatorum Eximit virtus, populumque falsis Dedocet uti Vocibus, regnum, & diadema tutum Deferens vni, propriamque laurum, Quisquis, &c.* Itaque vir bonus & sapiens non est consul vnus anni, *Sed quoties bonus atq; fidus Index honestum pratulit utili, &c.* quæ sunt Oda 9. lib. 4.

INTAMINATIS] puris, liquidis, non contaminatis. Sic autem habent omnes libri veteres, & quos in Italia vidi, & quos hic in Gallia. Cleric. Nicotian. Russard. ceteri præter vnum: quod iccirco admonui, ne quis hic legendum pertinaciter contendat, fretus sola auctoritate codicum antiquorum, *incontaminatis*, vt syllaba prima huius nominis pertineat ad versus superioris syllabam vltimam, quale est illud *uXorius amnis* Ode 2. lib. 1. quam scripturam tamen non improbo, neque damno si doctis probatur, quin receptæ ætepono.

NEC PONIT, AVT SVMIT] id est, nec deponit, aut capit honores arbitrio popularis leuitatis: & merito. Nam qui virtuti debentur honores, debent esse certi, proprii, & stabiles. at honores à populo delati, incerti, breues, & fluxi sunt, & ab eodem, qui dedit, eripi possunt: vt epist. ad Quint. lib. 1. *Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: vt si Deulerit fasces indigno, detrahet idem.*

C Pone: meum est, inquit. pono, tristisque recedo. sic autem hoc loco secureis pro consulatu, seu prætura posuit, vt Ode 16. lib. 2. *lictorem consularem pro consulatu. solebant enim, & consulibus Romæ, & prætoribus in prouincia fasces, & secures præferri: nisi quod in Oda illa 16. lictorū consularium munus spectauit, quod erat, turbam summouere ante consules: qui tamen curas summouere non possunt: hic consularem potestatem simpliciter. Cic. oratione in Verr. de suppliciis. quærit quamobrem fasces prætorib. præferantur: cur secures date.*

SECUREIS] præturas, consulatus, denique honores & magistratus. Lucret. lib. 3. *Qui petere à populo fasces, sanasque secureis Imbibit, & semper vitus, tristisque recedit.* vide annot. ad Sat. 6. lib. 1.

ARBITER POPVL. AVRÆ] popularis auræ nomine populileuitatē ac mobilitatem significat

in mandandis magistratibus, in ferendis suffragiis, in contionibus, & similibus. Eodem pertinent illa apud M. Tull. *Ventus popularis, & concionum ventus.* epist. ad Curium. *eorum ventorum, quos proposui, moderator quidam, & quasi gubernator.* Idem orat. de Harusp. resp. *Supplicium longius, quam voluit, popularis aurora pronexit.* pro Murena. *totam opinionem parua nonnunquam commutat auræ rûmoris.* T. Liuius lib. 42. annalium. *Perseus magis auræ popularis erat.* Virg. lib. 6. *Æn. quem iuxta sequitur iactantior Ancus, Nunc quoq; iam nimium gaudens popularibus auris.* ad quem locum sic Seruius, *auris, id est, fauoribus. unde etiam aurarij dicuntur fauores.*

VIRTUS RECLVD. IMMER. MO. CÆL. &c.] virtus, quæ cælum aperit laude præstantib. viris, quales sunt ij, qui ab omni cupiditate remoti sunt ac liberi (iis enim gloria debetur immortalis, neq; iisdem terminis eorum fama, quibus vita circumscribitur.) vias difficileis & impeditas indagat, & humilium hominum spreto contubernio in cælum euolat.

RECLVDENS] aperiens. vtitur hoc verbo sup. Ode 18. lib. 2. *aqua tellus Pauperi recluditur.* & Ode 24. lib. 1. *Non lenis precibus fata recludere.* & epistol. ad Torqu. lib. 1. *Operta recludit.* & ad August. lib. 2. *reclusa Manè domo vigilare.*

IMMERITIS MORI] iis, qui non meruerunt mori. qui meriti sunt immortalitatem. sup. Ode 17. lib. 1. *immeritamq; vestem,* & Ode 28. *Negligis immeritis nocituram* Post modo te natis fraudem cõmittere forsit. & infr. Ode 6. *Delicta maiorū immeritus lues,* & Sat. 3. lib. 2. *immeritusq; laborat Iratis natus paries Diis, atq; poëtis.* & epistol. ad Villic. lib. 1. *Stultus vterq; locum immeritum causatur iniquè.*

NEC TENT. ITER VIA] iter sibi, & suis patefacit per vias desertas, incultas, interclusas, inusitatas, neque ab aliis tritas.

TENTAT ITER] Ode 4. eiusd. lib. *In sanientem nauita Bosphorum Tentabo, &c.*

VDAM SPERNIT HVVM] sic sæpe loquuntur poëtæ. idem in epist. ad Pison. *Aut dum vitat humum, nubeis, & inania capiet.* Virg. Georg. 3. *tentanda via est, qua me quoque possim Tollere humo.* contrà idem Horat. epist. ad Pison. *Serpit humi tutus nimium, timidusque procella.*

EST ET FIDELI] laudata abstinentia, & animo ab omni cupiditate libero, ac soluto, rerumq; humanarum contentore, degreditur, ac, pæne dicam, aberrat ad laudem silentij: neq; postea reuertitur ad sermonem institutum. Est enim poëtarū, tanquam spiritu diuino afflatorum, & mentis agitatione concitatorum, non semper in proposito sermone hære: sed ad alia nonnunquam aberrare, sententiāq; longè à principio diuersa carmen concludere, cuius rei exempla sunt in Ode 13. lib. 2. & Ode 7. lib. 1. & Ode 3. eiusdem: & alia multa. apud Pindarum autem quàm plurima.

SILENTIO] Pind. *ὁδὸς Νεμ.* ait non semper esse laudabilem, neq; vtilem orationis veritatem, quæ os suum (vt loquitur ille) nudet, ac retegat: sed sæpe prudentis hominis esse scire tacere. Pindari verba sunt hæc: *ὅτι ἀποστὰς νεφελῶν φάροισα*

A *περὶ τὸν αἰθέρα ἀφ' οὗ καὶ σιγῇ πολλὰ κινεῖται σφοδρῶτα τὸν νοῦν.*

VETABO] Vetabo, inquit, qui Cereris sacrum enuntiarit, mecum habitet, & mecum nauiget.

QVI CERERIS SACRVM, &c.] quod religiosissimo silentio continebatur. cum cymbalis autem & tympanis etiam fiebat, quasi ea, cum filiam suam Proserpinam ab Orco raptam quæreretur, ab omnibus sciri vellet, quid quæreretur. Quam cum inuestigare, & conquirere vellet, dicitur inflammasse tædas iis ignibus, qui ex Ætnæ vertice erumpunt: quas sibi cum ipsa præferret, orbem omnium peragrassæ terrarum, ut scribit M. Tull. actione in Verr. 4. de signis. Hesiod. in Theog. paucissimis verbis hanc fabulam tangit. H (de Cerere loquitur) *πικρὴ Περσεφόνει λευκὸν ἔλεον, ἢ Λιδωνεύς. Ἡρπασεν ἥς ὡδὲ μιντρός.* Interpres Theocriti annotat ad illum locum *εἰδ. δ. ζαλῶ δὲ φίλα γυναικας ἰασίαν, ὅς τις πόντον ἐκέρχον, ὅς ἐ πινυτοὶ βέλβαιοι, amorem & concubitus Cereris cum Iasione Minois filio etiam ad mysteria Cereris pertinuisse.* M. Tull. eadem orat. narrat, ad sacrarium Cereris aditum non patuisse viris: sacra autem per mulieres & virgines administrari & confici solita. vide ad Sat. ult. lib. 2. de canephoris. Per eum igitur, qui Cereris sacrum vulgarit, intellige hominem linguæ incontinentis, futilem, ac rimarum plenum, qui consilia arcana, & recondita tacere aut non possit, aut non velit, cod. Færn. habet *Cereris sacra.*

SVB IISDEM SIT TRABIVS.] sub eod. recto. iisdem parietibus contineatur: in eodem domicilio maneat: sit mihi contubernalis *ὁμοπόριον μοι εἶναι ἀπίποιμι αὖ.*

FRAGILEMQVE MECVM SOLVAT] & in eadem naui nauiget.

SÆPE DIESP. NEGL. &c.] sæpe Deus vnus impij scelus, piorum, & innocentium pœnis luit. sæpe casti, & integri viri cum sceleratis, & incestis plectuntur. sic Euripid. *ἰκετὶ δ. Κοινὰς γὰρ ὁ θεὸς τὰς τύχας ἡγάμενος. Τοῖς τὸ νοσοῦντος πῆμασιν διώλεσεν. Τὸν δ' νοσοῦντα, καὶ ἑδὲν ἡδονήματα:* id est, cōmuneis enim deus fortunas ducens eius qui agrotat morbis & malis, eum qui non agrotat, & qui nihil peccauit, perdere solet. & Hesiod. *ἔργ. καὶ ἡμε. πολλὰ κινεῖται σφοδρῶτα τὸν νοῦν.* *πῶς καὶ ἀνδρὲς ἐπαυρεῖ, ὅς τις ἀνιτρεῖται, καὶ τὰ δακρυμυχανάαται. Τοῖσιν δ' ἐραυόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα κρονίων, Λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμὸν: ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί: Οὐδὲ γυναικες ἥκπουσιν· μινύθουσι δὲ οἴκοι. Ζεὺς δὲ φραδμοσύνησιν ὁλυμπίου: ἄλλοτε δ' αὖτε Ἡτὸν γε σφατὸν εὐρύω ἀπώλεσεν, ἢ ὁ κατ' ἔχον, &c.* id est. Sed sæpe vniuersi cines plectuntur ob vnum, *Qui scelera admittit, qui res molitur iniquas.* His autem exitium calo demittit ab alto Iupiter, & letale malum, pestemq, famemq: Non parium nupta, minuantur tella, domusq. Consilij & mente Iouis patris altitonantis: Nunc pereunt miseri cines: sæpe ille cohorteis Interimit totas: sæpe altis diruit vrbeis, Etrapidis naueis iactatas obruit undis. Iupit. (inquit Varro lib. 4. de ling. Lat.) Diiouis & Diespiter dictus, hoc est ætér, & dies, id est, diei & lucis pater.

NEGLECTVS] non cultus, aut etiam offensus facto aliquo improbo, & impio.

RARÒ ANTEC. SCEL.] rarò scelestus admissi facinoris, aut culpæ commissæ pœnam effu-

git. culpam enim consequitur pœna, si non statim, D neque pari celeritate, at aliquando. Plato lib. 5. de leg. *Τιμωρία δ' ἀδικίας ἀκόλουθος πάσης, ἥς, ὁ, π. τυχάν, καὶ μὴ τυχάνων, ἀλλ' ἵος ὁ μὲν, ἐκ ἰατρυνόμενος, ὁ δὲ, ἵνα ἐπείροι πολλοὶ σῶζονται, ἀπολλύμενος.* id est, pœna iniustitiæ omnis comes est, quam & quiluit, & qui non luit, miser est: hic quidem, quia non sanatur, ille autem quia, ut alij multi salui sint, interit. Sententia igitur huius loci hæc est. rarò ita tarda fuit pœna, ut scelestum assequi non potuerit, & de manibus amiserit: & ita nomen *tarda* intelligitur adiuuare vim verbi *Deseruit.* potest & hoc modo explicari. quamuis pœna tarda sit, assequitur tamen & comprehendit aliquando nocentem. *tarda* quidem est pœna, & *βραδύπους*, id est, tardo incesu: verum tamen scelestum hominem effugere non patitur, sed aliquando eum assequitur. sic Eurip. *ἀλλὰ σιγῇ, καὶ βραδεί ποδὶ σείχεται μάργη τὸς κακὸς ὅταν τύχη.* id est, tacitè, & tardo pede incedens pœna improbos comprehendet, cum fors tulerit. & Tibull. eleg. 9. *Ah miser: & si quis primò perinuria celat: Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.* lege Plutarch. *ὅτι τὸ θεῶν βραδείας προσημαίνει.*

Ode 3.

Virtute præditum virum nihil extimescere. oratio Iunonis de Troia euerfa, bello Troiano finito, imperio Romano à Troianis initium capturo.

IUSTVM, & tenacem propositi virum

Non ciuium ardor praua iubentium,

Non vultus instantis tyranni

Mente quatit solida, neque Auster,

Dux inquieti turbidus Adriæ:

Nec fulminantis magna Iouis manus.

Si fractus illabatur orbis,

Impavidum serient ruinae.

Hac arte Pollux, & vagus Hercules

Innixus, arceis attigit igneas:

Quos inter Augustus recumbens

Purpureo bibit ore nectar.

Hac te merentem, Bacche pater, tuæ

Vexere tigres, indocili iugum

Collo trahentes: hac Quirinus

Martis equis Acheronta fugit,

Gratum elocuta consiliantibus

Iunone diuis. Ilion, Ilion

Fatalis, incestusque iudex,

Et mulier peregrina vertit

In puluerem, ex quo destituit deos

Mercede pacta Laomedon, mihi,

Castæ

A Castæq; damnatum Mineruæ
 Cum populo, & duce fraudulento.
 Iam nec Lacenæ, splendet adulteræ
 Famofus hospes: nec Priami domus
 Periura pugnaceis Achinos
 Hectoreis opibus refringit:
 Nostrisque ductum seditionibus
 Bellum refedit: protinus & graueis
 Iras, & inuisum nepotem,
 Troica quem peperit sacerdos,
 Marti redonabo. illum ego lucidas
 Inire sedeis, ducere nectaris
 Succos, & ascribi quietis
 Ordinibus patiar deorum.
 Dum longus inter sæuiat Ilion,
 Romamque pontus: qualibet exsules

B In parte regnanto beati.
 Dum Priami, Paridisque busto
 Insultet armentum, & catulos feræ
 Celent inultæ: stet Capitolium
 Fulgens, triumphatisque possit
 Roma ferox dare iura Medis.
 Horrenda latè nomen in ultimas
 Extendat oras, quàm medius liquor
 Secernit Europen ab Afro:
 Quàm tumidus rigat arua Nilus.
 Aurum irrepertum, & sic melius situm,
 Cùm terra celat, spernere fortior,
 Quàm cogere humanos in usus,
 Omne sacrum rapiente dextra.

C Quicumque mundi terminus obstitit,
 Hunc tangat armis, visere gestiens,
 Qua parte debacchentur ignes:
 Qua nebula, pluuiique rores.
 Sed bellicosæ fata Quiritibus
 Hac lege dico, ne nimium pij,
 Rebusque fidentes, auitæ
 Tectæ velint reparare Troiæ.
 Troiæ renascens alite lugubri
 Fortuna, tristi clade iterabitur,
 Ducente victriceis cateruas
 Coniuge me Iouis, & sorore
 Ter si resurgat murus ænæus

Auctore Phæbo: ter pereat meis
 Exscissus Argiuis, ter uxor
 Capta virum, puerosque ploret.
 Non hæc iocosa conuenient lyræ.
 Quo Musa tendis? desine peruicax
 Referre sermones deorum, &
 Magna modis tenuare paruis.

ET TENACEM PROPOSITI] constantem
 in proposito, susceptoque consilio, non quouis
 tamen, sed recto.

NON CIVIVM ARDOR] non ciues irati, ira
 ardentes. hæc sunt referenda ad democratiæ: in
 qua populus reip. præest, ut olim Athenis. Quin-
 etiâ Romæ, ubi optimates cum populo reip. præ-
 erant, ita loquebantur, *populus iussit: & velitis, in-
 beatis Quirites.* praua iubentium igitur vel sic ex-
 plica, prauas leges ferentium, seu ponentium po-
 tius & condentium: vel res prauas volentium atq;
 imperantium.

NON VULTVS INST. TYR.] non præsens
 tyrannus imperans quippiam minus rectum. hæc
 ad tyrannidem pertinent.

MENTE QVATIT SOLIDA] de sententia
 demouet, aut deturbat, id est, non habet eam vim,
 ut eam sententiam mutare cogat.

NEQVE AVST. DVX INQV. TYRÆ.
 AD R. etiam suprâ Notum, id est, Austrum, arbi-
 trum Adriæ dixit, Ode 3. lib. 1.

NEC FULMINANTIS] nec Iouis fulmina.
 sic rubentem dexteram dixit sup. lib. 1. Od. 2.
 Hoc igitur dicit: non populus ira incensus, non
 tyrannus præsens, & vrgens, ut aliquid faciat mi-
 nus rectum: non venti, non fulmen, virum iustum
 ac sapientem, atque in sententia permanentem,
 commouent, neque conturbant, neque inducunt,
 ut à proposito, susceptoque consilio desciscat.

SI FRACT. ILLAB. ORB.] denique si ca-
 lum ruat, non terrebatur ruinis. Non defuerunt,
 qui calum ex lapidibus constare, atque aliquan-
 do collapsurum dicerent: quorum princeps fuit
 Anaxagoras: de quo vide apud Diogenem Laër.

HAC ARTE] his artibus, id est, his virtutibus,
 vel his viis ac rationibus, iustitia scilicet, propo-
 siti constantia dicit Pollucem, Herculem, Bac-
 chum, Romulum ex mortalibus immortalis
 esse factos. Congruunt cum his ea, quæ scribit
 Pausan. Arcadicis, primos illos homines propter
 iustitiam & pietatem dignos esse habitos, à qui-
 bus Dij immortales hospitio acciperentur, &
 quorum mensis accumberent. Atque fiebat (in-
 quit) ut & bonis rectè factorum præmium sta-
 tim perfoluerent, & de improbis ac sceleratis pœ-
 nas sumerent. Nam & Dij fiebant ex hominibus:
 qui etiam ad hunc diem diuinis honoribus affici-
 untur, ut Aristæus Cyrenes, & Liber Semeles, &
 Hercules Alcmenæ, & Amphiaræus Oïclei, de-
 niq; Pollux & Castor Clytemnestræ filij: contra
 credibile est Lycaonem feram esse factum, &
 Nioben in saxum versam propter impietatem.

mea

A mea autem ætate (latè enim patebat hoc tempore improbitas, atque orbem terrarum, vrbesq; omneis occuparat) nemo Deus ex homine effectus est, nisi si qui verborum ornamentis, & orationis amplificatione, & assentatorum artificio, in Deorum numerum ascripti sunt. Hæc Pausan. vt quidem vertimus. Catullus quoque in Carmine illo pulcherrimo de Pelæi & Thet. nupt. deos immortalis olim cum hominibus versatos & confectos esse fatetur his verbis: *Præsentem namque ante domos inuisere castas Sapius, & sese mortali ostendere cætu Calicole, nondum sprete pietate, solebant. Sape pater diuinum fulgentia templare reuisens, Annua cum festis venissent sacra diebus, Conspectu terra Cretum procurrere currus, &c.* Ne illa quidem, quæ scribit Themist. iunior, Euphrades ab eloquentia cognomento dictus, ab his aliena sunt, his verbis: *Ἰδὲ καὶ μὲν δὴ καὶ οἱ πάλα ἐπαρῶσαν αὐθραστὶ ἐφ' Ἡρακλεῖ τῷ διδῶς καὶ Ἀλκιμήνῃ, ἀποθιλάσαντες τὴν αὐτὴν, καὶ ἱερὰ ἴδια κατασκευάσαντες, καὶ θυσίας θύοντες ὁ μόνον ὅσας ἦραι θύειν καλὸν ἦν, ἀλλὰ ὅσας δαίμονι ἦδ' ἡ, ἀλλὰ καὶ ὅσας θεῶ: ὅτι Ἡρακλῆς παρὰ δέγµα ἐγένετο ἀρετῆς, καὶ πλὴν γὰρ ἀπασαν ὀπποισίνας πυράντων τὴν ἐμύθηται καὶ θηρίων ἐκάθηρεν ἀλλοκότων: &c.*

B id est, *Iustè autem fecerunt etiam veteres in eo, quod Herculem Iouis & Alcmena filium in numerum deorum retulerunt, eiq; templa propria construxerunt, & sacrificia instituerunt, non ea solum, quæ heroè digna sunt, verum etiam quæ iam deo, quoniam Hercules specimen & exemplum virtutis fuit, & totam terram à se peragrata, tyrannorum crudelitate, & ferarum ac monstrorum immanitate purgavit, ac liberavit.* Sic M. Tullius lib. 3. de Offic. *Itemque magis est secundum naturam pro omnibus gentibus (si fieri possit) conseruandis, aut iuuandis maximos labores, molestiasq; suscipere, imitantem Herculem illum, quem hominum fama beneficiorum memor in consilio calesitium collocavit, quàm vivere in solitudine, &c.* Strabo autem lib. Georg. primo ostendens, veteres longius ac latius nauigasse, pluresq; terrarum regiones pedibus peragrasse, quàm posteriores, scribit, Castorem & Pollucem, iccirco maris procuratores ac tutores quosdam, nauigantiumque seruatores ac liberatores esse dictos, quod longissimè, latissimèque nauigarint, & mari longinquo ac remoto bella gesserint: Bacchum verò, Herculem, Theseum, Pirithoum, propter eandem causam ad inferos descendisse creditos. De Castore & Polluce plura diximus sup. ad Od. 12. lib. 1.

VAGVS HERCVLES vagus, qui multa maria, multasque & longinquas terras peragravit, *πολύπλοκος*: quam de Hercule famam confirmat & Pindarus idem. *εἰδ. δ. ὅς ἐλυμπόνδ' ἔβη. γαίης τε πάσας, καὶ βαθυκρήνου πολιᾶς ἁλὸς ἐξέυραν θέναν, ναυπλίσαι τε πορθμὸν ἀμερόσας· ναὺ δὲ παρ' Αἰγυῖον κάλλιπον ὄλβον ἀμφέπων νᾶσαι, πέπυματ' αἰ τε πρὸς ἀθανάτων φίλος, ἦσαν τ' ὀπυῖαι χρυσέων οἶκων ἀναξ, καὶ γαμβρὸς ἦρας.* id est, qui in Olympum ascendit, cum terras omneis, cumq; maris & profundi altitudinem reperisset, & nauigationibus fretum mansuetum reddidisset. nunc autem apud Iouem vita beatissima perfruens habitat, atque à diis immortalibus in honore habetur, & amatur: Tum Heben, seu Iuuentatem habet in matrimonio, ædiumque aurearum do-

minus est, & Iunonis gener. sic Horat. de Romulo, Baccho, Castore, & Polluce, Hercule, epist. ad Augustum lib. 2. *Romulus, & Liber pater, & cum Castore Pollux Post ingentia facta, deorum in templa recepti.* & Ode 8. lib. 4. *sic Iouis interest Optatis epulis impiger Hercules: Clarum Tyndarida Sidus ab infimis, &c.* Virg. lib. 6. *Æneid. nec tantum Alcides telluris obiuit, &c.*

INNIXVS quidam libri veteres, & ij sanè non pauci habent, *innixus*: nonnulli *enixus*.

RECUMBENS immo accumbens potius. nam recumbere est toto corpore cubare & iacere, vt diximus ad Od. 27. lib. 1.

BIBIT lib. Iannoct. & vnus Vatic. habent *bibet*: quam scripturam si probabimus, intelligemus, hoc dici ab Horatio, Augustum post mortem, in deorum numerum ascriptum iri. Sin, vt est in ceteris libris & manuscrip. & vulg. *bibit*, legemus: vel dicendum erit hanc Odam Augusto mortuo scriptam esse: quod mihi quidem non est verisimile: vel eò confugiendum, vt dicamus, significari ab Horatio, Augusto viuo, & videnti tribui diuinos honores: eumq; deum præsentem haberi: quod Palleratio placebat. sic epist. ad August. *Præsentem tibi maturos largimur honores: Inrandasq; tuum per nomen ponimus aras.* & Oda 5. huius lib. *præsens diuus habebitur Augustus, &c.*

HAC TE MERENTEM hac te arte merentem præmium, nempe immortalitatem, & honores Diuinos: vel merentem accipe absolute pro militante: vt sit tralatio à militibus: quos merere dicimus.

TVA VEXERE TIGRES iccirco Bacchi currum tigres trahere finguntur, quia nullum est tam ferum, neque tam immane ingenium, quin vino mansuescere, & cicurari possit: vt Od. 21. huius libri. *Tu lene tormentum ingenio admones Plerumq; duro: &c.* adiunguntur & lynces, quæ significant varias, & multum dissimileis inter se hominum naturas, ac menteis vino aperiri: immò fortasse vnus & eiusdem hominis ingenium varium, multiplex, subdolum vino domitum, simplicissimum, & verissimum fieri. Propert. lib. 3. *Lyncibus in calum vecta Ariadna tuis.* eadem ratione iunguntur & Pardi.

MARTIS EQVIS id est, bellis gerendis, seu arte militari.

ACHERONTA FUGIT immortalitatem consecutus est.

GRATVM ELOCVTA CONSILIANTEBV S, &c. Iunone placata: oratione liberali, & leni à Iunone habita, qua significaret, se præteritas offensiones, atque inimicitias ex animo deponere: Romulum in ordinem ac cætum Deorum admittere: Romanis in posterum futuram, aut certè non obstiturā, quominus imperij sui fineis quàm latissimè, pferant, ac propagent, dummodo ne Troiā, de integro cōdere, & reparare cōetur.

CONSILIANTEBV S DIVIS consultantibus, consilium habentibus. Vt est hoc verbo & epist. ad Pisones: *Ille bonis saneatq; & consilietur amicè.* & M. Tull. lib. 15. epist. ad Attic. epist. 10. *difficili ad consiliandum legatione.*

ILION,

A I L I O N, I L I O N] ab hoc loco, Iunonis oratio initium capit. Hæc autem nominis iteratio affectum animi declarat, atque exprimit.

FATALIS, INCEST. QVE IVD. ET MVL. PEREG. V.] Paris & Helena exscidij Troiani causam sustinent. fatalis autem, id est, à fati datus sic suprà Ode 37. libr. 1. *daret ut catenis Fatale monstrum.*

VERTIT IN PVLVEREM] ἡμάθων: quo verbo vsus est Homer. *ἰλ. 1. πόλιν δὲ πῦρ ἀμαθύνει.* id est, urbem autem ignis in pulverem & cinerem vertit. Horat. epist. 15. libr. 1. *Quicquid erat natæ præda maioris, ubi omne Verterat infumum, & cinerem.*

EX QVO DESTIT. DEOS MERC.] ab eo tempore, quo Laomedon Deos fraudauit pacta, id est, promissâ mercede: seu non persoluit pactam mercedem: & ita fidem fefellit. Nam hæc vis est verbi *destituit*. Sed quos Deos destituit Laomedon? Neptunum, & Apollinem. Hic enim Iouis iussu Laomedonti suas operas mercede locarant, ad muros Troianos extruendos. At Laomedon perfecto opere, murisq; Troianis ad iustam altitudinem perductis, fidem non seruauit, neque pactam mercedem persoluit: quin eos ita fraudatos Troia expulit, qua de re Home. *ἰλιάδ. φ. vbi sic*

B Neptunus Apollini: *Μένειναι, ὅσα δὴ πάθομεν κακὰ Ἴλιον ἀμφὶ, Μένειναι γὰρ θεῶν, ὅτ' Ἀγλαῶρι Λαομέδοντι Πὰρ Διὸς ἐλδόντες ἠπτεύσαμεν εἰς ἐνιαυτὸν Μιδεῶν ὅττι ῥητὴν.* Quamquam ex iis, quæ deinceps sequuntur apud Homerum, apparet, solum Neptunum in muris Troianis ducendis operam Laomedonti nauasse: Apollinem autem eius boues custodisse. sic enim Homer. *ἰβιδ. 1. Ἡπὶ ἐξω Τρώεσσι πόλιν, καὶ τείχος ἔδμα Εὐρύπτε, καὶ μάλα καλόν, ἴν' ἀρρηκτοὺς πόλιν εἴη Φοῖβε, σὺ δ' εἰλίποδας ἑλικας βύς βυκαλέεσσις Ἰδης ἐν κτημοῖσι πολυπύχην ὑλήεσσης.* id est, Ego quidem Troianis urbem, & murum struxi, latum, & præclarum, ut urbs nullavi frangi posset. Tu verò Phæbe, boues pascebas in collibus Idæ. Verum Pindarus *ὄλυμπ. εἰδ. η. vtrumque, Apollinem (inquam) & Neptunum, Laomedonti operas locasse ad murorum Troianorum extructionem, narrat: Æacum etiam adhibuisse sibi socium & adiutorem, sic Pind.*

C Τὸν (Æacum) ὁ Λαπῆς, εὐρυμέδων τε Ποσειδάων Ἰλίου μέλλοντες ὅττι σέφανον πύξαι, καλέσταιτο σωεργὸν τείχος. Hac pœna autem eos affecerat Iupit. propterea, quod cum Iunone conspirauerant ad illum è caelo, regnòque deturbandum, ut ait Hom. *ἰλ. α. ὅπποτε μιν ξυνοῦσαν ὀλύμπιοι ἤθελον ἄλλοι, Ἡρὴ τ' ἠδὲ Ποσειδάων, καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων.* sic enim legendum in secundo versu: non Παλλὰς Ἀθηνῆν, ut habent codices vulgati. Horatius quoque ipse Pindarum secutus, Apollinem vnâ cum Neptuno muros Troianos extruxisse significat inf. hac eadem Ode. *Ter si resurgat murus æneus Auctore Phæbo.* & Eurip. in Oreste, pergama, Apollinea vocat: *ξερῶν περγάμων Ἀπολλωνίων Ἐρινυῶν ὁπλοῖ.* aliter Catullus in carmine de nuptiis Pelei & Thet. *Urbis Dardania Neptunia soluere vincla.* & Virg. *Æn. 5. cuperem cum vertere ab imo Structa meis manibus periuræ mœnia Troia.* & 2. *Neptunia Troia.*

MIHI, CASTÆQVE DAMN. MIN.] Iuno

& Minerva Troianos implacabili odio persequantur. Itaque apud Virg. *Æn. 2. partim hosteis arcesunt, partim ipsæ urbem incendunt.* & apud Homer. Menelao fauent. Hom. *ἰλ. δ. Δοῖαι μὲν Μενελάω ἀρηγόνες εἰσὶ θεῶν Ἡρῆτ' Ἀργεῖν, καὶ ἀλαλκομένης Ἀθηνῆν.* Ac Iunonis quidē in Priamū odiū declarata, quæ loquitur Iupit. *cod. lib. Δαίμονιν Τινὺ σὲ Πρίαμος, Πρίαμοιο τε παῖδες Τόσσα κακὰ ῥέξουσιν, ὅτ' ἀσπερ-χὲς μιν εἰσέλθουσιν Ἰλίου ἐξαλαπάξαι ἐκ κήμενον πόλιος ἔδρον.* Eὐ δὲ σὺ εἰσελθούσα πόλιν, καὶ τείχεα μακρὰ, ὧμὸν βιβρώκοις Πρίαμον, Πρίαμοιο τε παῖδας, ἄλλους τε Τρώας, ὅτε κεν χόλον ἐξακίσσῃ. quorum versuum hæc ferè sententia est. Infelix, quid in te tantum Priamus, & Priami filij commeruerunt, quare perpetuò urbē Troiam euertere studeas? At si tu Troiam ingressa Priamum crudum, & eius filios, aliosque Troianos deuorares, tum iram tuam expleres ac sedares. Rursus Palladis in Græcos studium ex illo loco intelligi potest, *ἰλ. ε. ἐπὶ ἰδὲ Παλλὰδ' Ἀθηνῆν Οἰχμήνῃν ἢ γὰρ ῥα πέλεν Δαναοῖσιν ἀρήσθην.* id est, postquam Mineruam discedentem vidit. hæc enim Græcis auxiliabatur,

D DVCE FRAVDVLENTO] Laomedonte, qui fraudauit Apollinem & Neptunum mercede promissa.

E HECTOREIS OPIBVS] huc pertinet locus ille Od. 4. libr. 2. *& ademptus Hector Tradidit sessis lenior a tolli Pergama Grauis, ad quem annotauimus pauca quædam ex Hom. quæ ad eandem rem pertinere videbantur.*

FAMOSVS] semper hoc nomen in vitio locum habet: ut Od. 15. huius libri, *Tandem nequitie fuge modum tua, Famosisq; laboribus.* Sat. 4. libr. 1. *ficarius, aut aliqui Famosus.* Saty. 1. libr. 2. *Famosisq; Lupo cooperto versibus.* & de art. poet. *famosæ moris amorem.* & Saty. 7. libr. 2. *Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne Ditiore, aut forma melioris meiat eodem.*

HOSPES] sic contra sup. Od. 15. libr. 1. Helenam Paridis hospitam dixit.

F NOSTRISQVE DVCT. SEDITION.] notum est ex Hom. *ἰλ. υ.* Deos inter se dissidentibus alios Troianis, alios Græcis fauisse, & consuluisse: Apollinem, Martem, Dianam, Latonam, Xanthum Troianis: Neptunum, Mineruam, Iunonē, Mercurium, Vulcanum Græcis. qua de re sic Homer. *Ἡπὶ μὲν γὰρ ἔνεον τε Ποσειδάωνος ἀνακτοῦς Ἐστ' Ἀπόλλων Φοῖβος ἔχον ἰδὲ Περσέοντα, & c. διέκλυον* autem idem, quod productum sit. sic M. Tull. lib. 7. epist. *Suadere institui, ut bellum duceret.* Idem Offic. 3. *C. Marius Q. Metellum criminatus est apud populum Ro. bellum illum producere: vbi libraliquot veteres habent, ducere. idem valet bellum trahere.* Cicero ad Atticum lib. 10. epist. cuius init. *Et res ipsa monebat, & c.*

RECEDIT] compositum, & sedatum est.

PROTINVS ET GR.] & protinus, id est, porro tenus, deinceps.

INVISVM NEPOTEM] Romulum, suprà Ode 2. libr. 1. *Sine neglectum genus, & nepotes Respicis auctor.*

TROICA] Ilia, ut Ode 8. libr. 4. *Quid foret Ilia, Maioresque puer.*

MARTI

A MARTI REDONABO] condonabo, & remittam, vel etiam restituam, vt Od. 7. lib. 2. *Quis te redonauit Quiritem Diis patris, Italoque caelo?*

LUCIDAS INIRE SEDES] in cælum ascendere. Lucidas autem sedes, quas Homerus dicit *δωματα αἰγιόχεα*, seu *ἀσπερόεντα*.

DVCERE] haurire, vt Od. 12. lib. 4. *Sed pressu Calibus ducere Liberum Sigestis, &c.* ducere autem nectaris succos, idem valet, quod *lucidas inire sedes*, & item illud, quod sequitur, *ascribi quietis Ordinibus deorum*.

DVM] dummodo, modò vt.

SÆVIAT] *χαλεπαίνει*, aestuet. tralatio est ab animatis. Ordo & sententia horum verborum est, dum longus pontus, seu longum mare interiectum sit inter Troiam & Romam: quibuslibet in terris regnato Troiani exules, & patria profugi, regnanto, inquam, beati ac fortunati.

DVM PRIAMI] dummodò Troia ita deserta & inculta sit, vt in ea & armenta pascere, & feræ suos catulos occultare possint.

INSVLTE] *ἐνδραχύν*. hoc enim verbo vitur Eutip. in Electra, quo loco ait Agistum Agamem nonis busto insultare.

B TRIUMPHATIS] per triumphum ductis. sic Virg. Georg. 3. *Bisque triumphatas utroque ab litore gentes*. vide annot. ad Od. 6. lib. 2.

HORRENDATA LATE NOMEN] Roma exteris gentibus horribilis, longè, latèque potentiae suæ famam & gloriam porrigat ac proferat.

QVÀ MEDIVS LIQVOR] qua parte fretum interiectum diuidit Europam ab Africa. est autem fretum illud Gaditanum: de quo sic M. Tull. lib. 3. de nat. deorum, *Quid fretum Siciliensi, Quid Oceaniferuore illis in locis constantius, Europam, Lybiàmque rapax ubi diuidit vnda?*

QVA TVM. RIG. ARVA NILVS] Ægyptum significat. M. Tull. lib. de nat. deor. 2. *Ægyptum Nilus irrigat, & cum tota estate obrutam, oppletamque tenuerit, tum recedit, mollitòsque, & obliatos agros adferendum relinquit*: *Διόνυσος. Ἀλεξ. Οὐ γὰρ πρὸς πταμῶν ἐγαλγικὸς ἐπλετο νείλω Οὐτ' ἰλὺν βαλέειν, ὡς ἡδονὸς ὀλβον ἀέζειν*. id est, Non enim vllus fluuius Nilo similis est neque in adijciendo limo neq; in augenda terræ fertilitate. Seruius ad illum Virg. locum, *Et viridem Ægyptum nigra facundat arena*, Georgicorum quarto, hæc, quæ sequuntur, ascribit. nouum enim limum semper trahit, qui efficit fecunditatem. vnde & Nilus dictus est, quasi *νέαν ἰλὺν* trahens, id est, nouum limum. Herod. lib. 2. Nilum *ἐργαστικόν* appellat, id est, prope modum, aratorem, aut agricultorem. Pomponius Mela, *Non pererrat autem tantum Ægyptum, sed æstiuo sidere exundans etiam irrigat, adeo efficacibus aquis ad generandum, alendumque, vt præter id, quòd scatet piscibus, quòd hippopotamos, crocodilosque, vastas belluas gignit, glebis etiam infundat animas, ex ipsaq; humo vitalia effingat*.

AVRVM IRREPRTVM ET SIC, &c.] Ordo verborum hic, & hæc sententia est. Roma nomen suum in omneis oras terrarum proferat, Roma (inquam) fortior ad aurum spernendum, nondum repertum, id est, nondum ex auri fodinis

effossum, aut erutum; & sic melius situm, quàm diu est in terræ latebris reclusum: quàm ad vtendum aut profundendum. Piget ascribere hoc loco, quæ de malis ab auro in hominum vitam illatis, scriptores litteris & memoriæ prodiderunt. Athen. lib. 6. scribit, apud veteres illos Græcos aurum vsque adeò rarum fuisse, vt Anaximenes Lampfacenus scriptum reliquerit, monile illud aureum, quo accepto Eriphyla salutem viri sui prodidit, nullam aliam ob causam tam celebre fuisse, quàm propter auri illo tempore penuriam. ad Romanos autem multis post Romam conditam seculis auri studium irrepsisse. diuque antea à principibus reip. aurum spretum & contemtum esse: paupertatem verò maiori laudi, quàm diuitias fuisse, testimonio sunt Fabricij, Curij, Coruncanij, Luscini, Acidini, Calatini, Pisones Frugi, homines, (vt ait M. Tull.) non solum honoribus populi, rebúsque gestis, verumeriam patientia paupertatis ornati. Pindarus *ἑδ. θ. Νεμ.* Siculos laudans, ait apud eos esse nonnullos, qui & equorum studio ducantur, & pecuniam spernere, eiq; imperare possint. *Εἰπὶ φίλιπποι τ' αὐτοὶ, καὶ κτήνων ἰυχὰς ἔχοντες κρείσσονας ἀνδρείς*. huc pertinet illud, quod est Od. 9. lib. 4. *Non possidentem multa vocaueris Recte beatum, rectius occupat Nomen beati, qui deorum Muneribus sapienter uti, Duramque callet pauperiem pati, &c.*

COGERE HVMANOS IN VSVS] conferre ad res necessarias ac voluptarias.

QVICVMQVE MVNDI TERMINVS OBST.] secutus sum aliquot libros manuscr. qui habent, *Quicumque mundi term. obst.* cum vulgati habeant *mundo*.

HVNC TANGAT ARMIS] tangat, *ἐκείνην*, seu *μείωσιν*, quam Latini extenuationem appellant pro, perumpat ac perfringat. vel tangere armis dictum pro eo, quod est, arma vsque eò inferre. sic ferè loquitur infra Od. 26. *sublimi flagello Tangit Cloën semel arrogantem*. Lucr. lib. 1. de nat. diuina, *Ipsa suis pollens opibus, nihil indiga nostri, Nec bene promeritis capitur, nec tangitur ira*. aliter Od. 20. lib. 2. *& recedentis, trilingui Ore pedes, tinguque crura*. Ad hunc locum pertinet illud Ciceronis de L. Crasso, oratione in Pisonem, *L. Crassus, homo sapientissimus nostra ciuitatis, spiculis prope scrutatus est Alpeis, vt, ubi hostis non erat, ibi triumphicausam aliquam quæreretur*.

VISERE GEST. QVA PARTE DEBACH. IGN. QVA NEB. &c.] id est, visere cupiens, qua parte mundus solis ardore torreatur, qua nubibus, & frigoribus immoderatis obrigescat, vt sup. Od. 22. lib. 1.

SED BELL. FAT. QVIR. HAC L. D.] quæ fata? eos belli gloria ceteris gentibus præstuturos, imperiique sui fineis latissimè prolaturos.

NIMIVM PIJ] essent in eo nimium pij, si quòd à Troianis se profectos & oriundos esse sciunt, Troiam instaurare, ac reficere conarentur, nimium pij, id est, nimium amantes patriæ, nempe, Troiæ.

ALITE LVGVBRI] malis ausibus, malis auspiciis. sup. Od. 15. lib. 1. *malu ausi*.

TRISTI

A TRISTI CLADE ITERABITVR] iterum ferro & flammis vastabitur, vt supra dixi ad Od. 7. lib. 1.

CONIVGE ME IOVIS ET SOR.] Virgil. lib. 1. *Æn.* *Ast ego, qua diuinum incedo regina, Iouisq, Et soror. & coniux.*

MVRVS AENEVS] murus firmissimus ac solidissimus, vt Ode 16. huius lib. *turris aenea.* & epist. 1. lib. 1. *hic murus aeneus esto.*

AVCTORE PHOEBO] quidam testantur scriptum esse in antiquo codice nescio quo, *Ductore Phæbo.* Ego cum libris nouem manu scriptis perantiquis olim in Italia vsus sim, & in Gallia postea præterea quinque aliis, in nullo eam scripturam reperi, sed vulgatam, & receptam. Neq; verò hanc puto altera deteriore esse, præsertim cum ita locutus sit Virg. Georg. 3. *& Troia Cinthius auctor.* Iam quòd aiunt Latinis vsitatum esse *ducere muros*, vt & Horatio nostro infra Ode 6. lib. 4. *potiore ductos Alite muros*, & Græcis *ἐκδοὺν τοίχους*: non continuò mihi probant, hunc locum esse corruptum, & *ductore*, pro *auctore* esse reponendum. Utatur tamen suo quisque iudicio: si

B quis malet legi *ductore Phæbo*, contendere cum peruiacibus non est meum.

VICTRICES] vitur hoc nomine epist. ad Iul. Florum lib. 1. paullo aliter, *Primaferes edere victricis premia.*

TER PEREAT M. EXSCISS. ARG. TER Vxor] ex iis, quæ urbis expugnationem consequuntur, urbem expugnatam & captam vult intelligi. Libet autem mihi hoc loco urbis captæ imaginem à duobus bonis auctoribus, altero omnium poëtarum principe Hom. altero claro oratore Æschine depictam proponere. Apud Hom. igitur *il. 1.* vxor Meleagri Cleopatra, virum suum orans ne Calydoniorum urbem à Pleuroniis capi, atque eueri sinat, sic loquitur: *Καὶ πότι δὴ μελέαγον εὐζώνος παρὰ κούρης Δίος στήν' ὀδυρομένη, καὶ οἱ κατέλεξεν ἅπαντα. Κῆρ δ' ὅσ' ἀνδρῶ ποισι πέλει, τῶν ἄνδ' ἀλώη, Ἀνδρας μὲν κτείνουσι, πόλιν δέ τε πῦρ ἀμαυώει: Τέκνα δ' ἄλλοι ἄγρουσι, βαθυδόνους τε γυναικάς. Τοῦ δ' ὀρίνετο θυμὸς ἀκρόντος κακὰ ἔργα.* quorum versuum hæc ferè sententia est. Tunc igitur Meleagrum vxor Cleopatra supplex lamenabili voce orabat, eique mala omnia enumerabat, quæ iis accidunt, quorum urbs capta sit. Hostes viros capiunt, urbis ædificia incendio vastant, atque in cinerem vertunt: liberos & mulieres alij in seruitutem abducunt. Eius autem animus commotus est, vbi hæc atrociam facinora audisset. Æschines autem in orat. *ἡ' Κτησιφῶντι.* hoc modo de Thebis ab Alexandro Macedone vi expugnatis ac direptis. *Ἀλλ' ἐπιδὴ τοῖς σάμασι καὶ παρεχόμεναι, ταῖς γὰρ διανοίαις ἀποβλέψαντες αὐταῖς ἐς τὰς συμφοράς, καὶ νομίσαντες ὅρῳ ἀλίσκομένῳ τὴν πόλιν, πικρῶν κατασκευαῖς, ἐμφορῶν οἰκῶν, ἀχρῶν γυναικάς, καὶ παῖδας ἐς δουλείαν, ἀρεσέοντας ἀνδράδας καὶ ἀρεσέοντας γυναικάς ὅφ' ἐ μεταμαρτυρόντας τὴν ἐλευθερίαν, κλαίοντας, ἰκετεύοντας ὑμᾶς, ὀργίζομένους ὅς τις πτωχόν τοις, ἀλλὰ τοῖς τέτῳ αἰτίαις.* quorum interpretationem, quamquam eam orationem à me in Latinum sermonem conuersam prope diem sum editurus, subscribam tamen. *Verum quandoquidem*

corporibus præsto non fuistis, saltem animis adeste, & cogitationibus vestris calamitates eorum contemplantur. Fugite vos videre urbem capi, muros suffodi, ac funditus eueri, domos incendi, mulieres & pueros in seruitutem abduci, senes, & annis libertatem serò dediscentis, plorantibus, vobis supplicatibus, rascen- teis non iis, qui tam crudeleis ab ipsis poenas expetiuerunt, sed iis, quorum opera, & culpa in has miseras inciderunt. Non admodum dissimile est illud ex Cornificio lib. 4. rhetoric. ad Herennium, O ferros animos, ὁ crudeleis cogitationes. O derelictos ab humanitate homines qui agere ausi sunt, aut qui cogitare potuerunt, quo pacto hostes reuulsis maiorum sepulcris, deiectis manibus onantes irruerent in ciuitatem: quomodo deum templis spoliatis, optimis trucidatis, aliis abreptis in seruitutem, virginibus, matribus familiis, ingenuis pueris sub hostilem libidinem subiectis, urbs acerbissimo concidat incendio conflagrata. & illud alterum ex eodem lib. infra, *Nam neminem vestrum fugit, Quirites, capta urbe quæ miseria consequi soleant. arma qui contra tulerunt, statim crudelissime trucidantur: ceteri qui possunt per atatem & vireis laborem ferre, rapiuntur in seruitutem: qui non possunt, vita priuantur. uno denique atque eodem tempore domus hostili flagrant incendio, & quos natura, aut voluntas necessitudine aut beneuolentia coniunxit, distrahuntur: liberi partim à gremiis parentum deripiuntur, partim in sinu ingulantur, partim ante pedes constuprantur: nemo, iudices, est, qui possit satis rem consequi verbis, nec referre oratione magnitudinem calamitatis. Eodem pertinent ea, quæ Cæsar apud Sall. ait esse ab iis, qui ante se sententias dixerant, de belli scuitia, disputata his verbis. Plerique eorum, qui ante me sententias dixerunt, composuere, ac magnificè casum reip. miserati sunt: quæ belli scuitia esset, quæ victis acciderent, enumerare: rapi virgines, pueros: diuelli liberos à complexu parentum: matres familiarum pati, quæ victoribus collibuisse: fana atque domos spoliari: eadem, incendia fieri: postremo armis, cadaveribus, cruore atque luctu omnia compleri. Accedat his Cremonæ exscidium apud Cornelium Tacitum lib. 19. Non dignitas, non ætas protegebat, quo minus supra cadibus, cades stupris miscerentur. Grandænos senes, exacta ætate faminas, vileis ad prædam in ludibrium trahebant. Vbi adulta virgo, aut quis forma conspicuus incidisset, vi manibusque rapientium diuulsus, ipsos postremo directores in mutuam perniciem agebat. Dum pecuniam vel grania auro templorum dona sibi quisque trahunt, maiore aliorum vi, truncabantur, &c. Exscissus autem legendum, ab exscindo. quæ de realibi.*

NON HÆC IOC. CONVENIENT] sic habent libri fere omnes veteres: pauci quidam vt vulgati, *Non hoc ioc. conueniet*, &c. Nonnulli etiam, *Non hæc iocosa conueniunt lyra*, &c.

QVO MVSA TENDIS?] sic sup. Od. 1. lib. 2. *Sed ne relictis Musa procax iocis*, &c.

MAGNA MOD. TEN. PARVIS] define res magnas & graueis carmine humili imminuere quodammodo, atque extenuare. fumus enim tenues: sermones autem deorum, res magnæ atque amplæ sunt. Oda 6. lib. 1. *Nec sanam Pelopis domum*

A *domum* (dicere) *Conamur* *tenuis grandia*: sequitur deinceps ibid. quod cum hoc loco congruit, dum pud. *Imbell. que lyra m. p. v. Laudes egregij Caesaris, & tuas Culpa deterere ingent.*

AD CALLIOPEN.

Ode 4.

Se à multis periculis, Musarum ope ereptum fuisse. Male cessisse omnibus, qui aduersum deos aliquid moliri voluerint.

DESCENDE calo, & dic, age, tibia
Regina, longum, Calliope, melos,
Seu voce nunc mauius acuta,
Seu fidibus, citharæve Phæbi.

Auditis? an me ludit amabilis
Infania? audire, & videor pios
Errare per lucos, amœnæ

B Quos & aquæ subeunt, & auræ.

Me fabulosæ Vulture in Appulo,
Altricis extra limen Apullia,
Ludo, fatigatumque somno,
Fronde noua puerum palumbes
Texere: mirum quod foret omnibus,

Quicumque celsæ nidum Acherontia,
Saltusque Bantinos, & aruum
Pingue tenent humilis Ferenti,
Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem, & vrsis: ut premerer sacra
Lauròque, collatæque myrto,
Non sine Diis amimosus infans.

C Vester, Camœnæ, vester in arduos
Tollor Sabinos: seu mihi frigidum
Præneste, seu Tibur supinum,
Seu liquidæ placuere Baia.

Vestris amicum fontibus, & choris,
Non me Philippis versa acies retro,
Deuota non exstinxit arbor,
Nec Sicula Palinurus vnda.

Vt cumque mecum vos eritis: libens
Insanientem nauita Bosporum
Tentabo, & arenteis arenas
Littoris Assyrij viator.

Visam Britannos hospitibus feros,
Et letum equino sanguine Concanum.

Visam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inuiolatus amnem.

Vos Cæsarem altum, militia simul
Fessas cohorteis abdidit oppidis:
Finire quærentem labores
Pierio recreatis antro.

Vos lenè consilium & datis, & dato
Gaudetis alma, scimus, ut impios
Titanas, immanemque turmam
Fulmine sustulerit caduco
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventosum, & vrbeis, regnæque tristia:
Diuosque, mortalesque turbas
Imperio regit vnus æquo.

Magnum illa terrorem intulerat Ioui
Fidens, iuuentus horrida, brachiis:

Fratresque tendentes opaco

Pelion imposuisse Olympo.

Sed quid Typhoeus, & validus Mimas
Aut quid minaci Porphyrion statu.

Quid Rhæcus, euulsisq; truncis

Enceladus iaculator audax,

Contra sonantem Palladis Ægida

Possent ruentes? hinc audus stetit

Vulcanus: hinc matrona Iuno, &

Numquam humeris positurus arcum,

Qui rore puro Castaliae lauit

Crineis solutos: qui Lycia tenet

Dumeta, natalemque siluam,

Delius, & Patareus Apollo.

Vis consilii expers mole ruit sua:

Vim temperatam Dij quoque prouehunt

In maius: iidem odere vireis

Omne nefas animo mouenteis.

Testis mearum centimanus Gyas

Sententiarum notus, & integræ

Tentator Orion Dianæ

Virginea domitus sagitta.

Iniecta monstris terra dolet suis:

Mæretque partus fulmine luridum

Missos ad Orcum: nec perêdit

Impositam celer ignis Ætnam:

Incontinentis nec Tityi iecur

o ij Relin-

A *Relinquit ales, nequitia additus
Custos amatorem trecenta
Pirithoum cohibent catena.*

DESCENDE CÆLO, ET] habent enim etiam Musæ suam in cælo sedem, ut Iouis filiæ. Itaque dicuntur ab Homero & aliis poetis etiam ὀλυμπιάδες, non solum Pierides, aut Heliconiades, aut Lebethrides, &c. Et lib. α. in. Apollini cithara canenti, voce respondent. Μουσαὶ ὦντ', αἱ αἰδοῦν ἀμειβομένας ὅτι καλῇ. Rectè igitur Ennius. *Musæ quæ pedibus magnum pulsatis Olympum.* Videtur autem Alcmanem exprimere, aut certè adumbrare voluisse: cuius extant hi versus apud Hephæstionem, Μῶσ', ἄγε Καλλιόπα, θυγάτηρ Διὸς, Ἀρχ' ἐρατῶν ἐπέων ὅππῃ δ' ἡμερον ἴμεν καὶ χαρίεντα ἦναι χορὸν: id est, O musa, Calliopa, Iouis filia, age, incipe versus amabileis. Optabilem autem hymno, & lepidum chorum adijce.

AVDITIS?] è sodalibus suis querit audiantne Calliopen canentem, quam paullo antè è cælo deuocarat, quasi ipse, ut pote poeta, eius cantum exaudiat: an insaniat, & erret. Errant autem, atque adeò desipiunt qui putant Horatium etiam hic verba facere cum Calliope, & ex ea querere num vocem suam audiat: uti autem verbo numeri multitudinis, quia Calliope sit musarum reginā: ut Virg. *Vos o Calliope, &c.* Cur igitur Horatius non dixit *Descendite?* Præterea ineptissima futura sententia est, si hæc verba ad Calliopen, & musas referantur.

AN ME LVBIT AMAB. INSAN.] an me fallit, ac decipit infania optabilis, nempe poetica? de qua sic Plato in Phædro, τρεῖς δὲ ἡ ἀπὸ μυσῶν κατὰ χεῖρας, καὶ μανία λαβύσσει ἀπαλὴν, καὶ ἀβασίλειον ψυχὴν ἐκίρυσσει, καὶ ἐκβαλὼν χύσσει κατὰ τὴν ὁδὸν, καὶ τὴν αὐτὴν ποίησιν, μυρία τῶν παλαιῶν ἔργα κοσμοῦσα, τὸς ἐπιγινόμενους παιδεύει. ὅς δ' αὖ ἀνευ μανίας μυσῶν ὅππῃ ποιητικὰς εὐράς ἀφικνῆται πρὸς θεοὺς, ὡς ἀρα ἐκ τῆς ἰκανοῦς ποιητικῆς ἐσόμενος, ἀπὸ τῆς αὐτῆς καὶ τῶν ποίησιν ὑπὸ τῆς τῶν μαρτυμένων ἢ τῶν σφρονοῦντων ἡφανίσθη. id est, Tertia autè mētis concitatio & infania, quæ à musis proficiscitur, nacta animum tenebrarum, & recentem, nondumque villo quasi fucotinctum, eumque excitans, & Bacchico quodam furore afficiens, cantibus & hymnis, & cetera poetici innumerabilia antiquorum facta exornans, posteros instituit. Qui verò sine Musarum furore ad poeticas foreis adierit, sibi persuadens, se arte bonum & probabilem poetam euasurum, & is ipse, & eius sapientis & sani scripta imperfecta ab operibus furentium obscurantur. Sed plura hac de re alibi. vel simpliciter insaniam accipe, id est, *μανίαν*, qualis erat illius, qui se putabat *miros audire tragædos*: In *vacuo latens sessor, plausorq, theatro.* epist. 2. lib. 2.

ET PIOS ERR. P. L.] pios, id est, in quibus dii versantur: vel qui à diis incoluntur: vel quos violare impium & nefas est.

AMOENÆ QVOS ET AQ. SVB.] in quibus & auræ grata spirant: & aquæ iucundæ è fontibus manant. *amœna*, id est, quasi ad se amandum seu ad se amandas allicientes. Festus.

ME FABVLOSÆ, &c.] hæc sunt ita coniungenda, & hoc ordine collocanda, mea quidem sententia. fabulosæ palumbes me puerum fronde noua texere: non ut alij, extra limen Apuliæ, altricis fabulosæ. Iam cur palumbes fabulosas dicat, si quis ex me querat, responderem, eadem ratione dici fabulosas palumbes, qua ratione *fabulosus Hydaspes* appellatur, & *fabula manes*. nempe quia de iis multa fabulantur poetæ. Veneri autem sacræ, & dicatæ sunt columbæ. Virg. *Æn. 6. Vix ea fatus erat, gemina cum forte columbe Ipsa sub ora viri calo venere volantes: Et viridi sedere solo: tum maximus heros Maternas agnoscit auis, lætusque precatur, Este duces, &c.* Tum Veneris currum trahere dicuntur, ut & passeris, propter incredibilem in eis innatam libidinem, ac salacitatem. Phœrecreates ἐν πετάλῳ. Ἀλλ' ὃ πρὸς ἑτέρῳ ὁμοίον Καλλιόπῃ, πέτρ' κόμισον δὲ μ' ἐς κούρεα, καὶ κούρεον. id est, At o columbula Callistheni similis, vola: deserto me in Cythera & Cyprium. Quamobrem verò se dicat lauro, & myrto à palumbis esse rectum, ne obscura quidem causa est. Primum enim laurus, quæ Apol. est, significabat, eum poetā futurū: deinde myrtus, quæ Veneris, res amatorias, & (ut ait ipse) prælia virginum, & iuuenum curas cantaturum.

ALTRICIS] id est, nutricis. codex quidem Ratinutij. Card. habet, *nutricis*: cum quo & alij duo congruunt. ego nihil muto. M. Tull. in Timæo. *Iam verò terram altricem nostram, quæ traiecto axe sustinetur, diei, noctisque effectricem, &c.*

VOLTURE IN APVLO.] monte Apuliæ. falluntur qui hic legi volunt, *littore in Appulo*, libris omnibus reclamantibus, nulla ratione suffragante.

LVDO; FATIG. QVE SOMNO.] ludo fatigatum, somno oppressum. Saty. 2. lib. 2. *equos Lassus ab indomito: vel si Romana fatigat Militia, assuetum gracari.*

FRONDE NOVA] id est, recenti, & viridi. aliter dixit Virg. lib. 2. Georg. *Miraturque novas frondeis, & non sua poma.*

QVICVNQVE CELSÆ NID. ACHERONT.] nidum Acherontia: idè dixit, quia Acherontia sita erat in monte. erat autem oppid. in Lucania. sic M. Tull. Ithacam, *nidulum* appellat lib. 1. de orat. his verbis. *tanta vis patriæ est, ut Ithacam illam in asperrimis saxulis, tanquam nidulum, affixam, sapientissimus vir immortalitati anteponeret.* epist. ad Fulcum Arist. lib. 1. per nidum, domum propriam significat. *Tu nidum servas: ego laudo ruris amœni riuos, &c.* sic Hesiod. ἐργ. καὶ ἥμ. Οὐκ αἰεθέρως ἐσσεῖται ποιεῖτε καλίας, ductum ab auibus.

SALTVS QVE BANTINOS] sic esse legendum, & veteres codices peruincunt, & Plinius confirmat lib. 3. cap. xi.

HVMILIS FERENTII] in valle positi. unde dicti Ferentani, seu Frentani potius. Plinius eod. lib. eod. cap.

VT] mirum ut: mirum quo pacto.

SACRA.] Apollini sacra, Od. 30. huius lib. *Delphica lauro.* & Od. 3. lib. 4. *Delis Ornatum foliis ducem.* sunt autem hæc frondes, laurus, oliua, myrtus, felices: & ita solent appellari.

COLLA.

A COLLATA] congesta, comportata. epistol. de arte poetica, *Vndique collatis membris.*

NON SINE DIIS] non sine diuino numine, *οὐκ ἄνευ θεῶν ἐκ ἀδελφῶν.* quo vitur Theocr. Europa. *Οὐκ ἄνευ γὰρ ταῦτα δῖον ἔργον ὕδα κέλευθα.* id est, non sine deo has transeo humiditas vias. Sallust. *ut tanta repente mutatio non sine Deo videretur.*

ANIMOSVS INFANS] qui non terreretur neque ab vrsis, neque à viperis.

VESTER, CAMOENÆ] siue me contulero in Sabinos, siue Præneste, siue Tibur, siue Baias, vester sum: vbicumque fuero, vester sum.

TOLLOR] conscendo, seu vehor potius.

TIBVR SVPINVM] alibi vdim appellat, vt Od. 29. huius lib. *Ne semper vdim Tibur, & Æsule Decline contempleris aruum:* & in epist. ad Mæcen. 2. lib. 1. *vacuum. Sed vacuum Tibur placet, aut imbelles Tarentum.*

SEV LIQVIDÆ] epist. 1. lib. 1. *Nullus in orbe locus Baiis prælucet amænis.* liquidas autem appellat propter aquas calidas.

B NON ME PHILIPP. VERSA ACIES] non fusus & versus in fugam Bruti, & Cassij exercitus: quo in proelio Cassius sua se manu interfecit: deinde & Brutus paucis post diebus. vide Od. 14. lib. 1. & 7. lib. 2. *Tecum Philippos, & celerem fugam Sensi relicta non bene parmula.* & epist. ad Iul. Flor. lib. 2. *Vnde simul primum me dimisere Philippi Decis humilem pennis, &c.* Erat autem in eo bello Horat. tribunus militum. Saty. 6. lib. 1. *Quod mihi pareret legio Romana tribuno.* Philippi vrbs in Thracia, seu Thessalia. His autem verbis *versa acies* retro, expressit Græcum nomen *παλιὰς*. quanquam *παλιὰς* significat propriè persecutionem & conuersionem, quæ fit ab iis, qui antea fugiebant, qualis describitur *ix. 5.*

DEVOTA NON EXSTINXIT ARB.] sacra, execrabilis, scelerata. Od. 23. huius lib. *Deuota victima.* Od. 16. epod. *deuoti sanguinis atas.* Od. 14. lib. 4. *Deuota morti pectora libera.* Catull. de nupt. Pelei. *deuota periuria.* Prop. lib. 2. eleg. 28. *Andromede monstros fuerat deuota marinis.* Tibullus lib. 1. eleg. 5. *Tunc me discedens deuotum famina dixit.* de hac arbore vide Od. 17. lib. 2. *Met truncus illapsus cerebro sustulerat, &c.* & octauam huius. *prope funeratus Arboris istu.* & totam 13. lib. 2. *Ille & nefasto te posuit die.*

C PALINVRVS] promuntorium Lucaniæ non longe à Velia, à Palinuro Ænææ gubernatore dictum, circa quod cum Horatius nauigaret, atque è Macedonia in Italiam rediret, magno in periculo versatus est. Virg. Æn. 6. *Nam tua finitimi longè latèq. per vrbeis Prodigis acti caelestibus ossa piabunt, &c.*

VTCVMQVE] quandocumque. vide ann. ad Od. 35. lib. 1.

INSANIENTEM] æstuosum, impotentem. sic Virg. Mærid. *Huc ades: insani feriant sine littora fluctus.* suprâ Od. ult. lib. 2. *gementem* appellauit.

TENTA BO] suprâ Od. 2. huius lib. *negata tentat iter via.*

ARENTEIS ARENAS.] aptissimum epithetum. Lucret. lib. 2. *bibulam lauit aquor arenam* Non dissimulabo tamen, in quibuldâ exemplari-

bus antiq. scriptum esse, *vrenteis:* quam scripturam non minus probò, quàm receptam.

CONCANVM.] Concani Cantabriæ populi. Concana enim numerat Ptolemæus in Cantabriæ urbibus, lib. 2. in descriptione Hispaniæ Tarracensis: & quidem eam primam locat. Quod autem Horat. Concanos equino sanguine lantos ait: nihil tale neque de Concanis, neque de vniuersis Cantabris vñquam legi: ne ipse quidem Strabo, qui lib. 3. multa de Cantabrorum victu, cultuq. planè barbaro, agresti, atque immani memoriæ prodidit, quicquam tale commemorauit. At de Bisaltis & Gelon. sic Virg. Georg. 3. *Bisaltæ quo more solent, acérque Gelonus, Cum fugit in Rhodopen, atq. in desertâ Getarum: Et lac concretum cum sanguine potat equino.* & item Martialis de Sarmatis: *Veni & epoto Sarmata pastus equo:* de quibus ead. Plinius narrat lib. 18. cap. 10. *Sarmatorum quoq. gentes hac maximè pulle aluntur: & cruda etiam farina equino lacte, vel sanguine è cruris venis admixto.* Vnde existimant quidam, in his Nicolaus Montanus, iuuenis in primis doctus: qui superiores Virgilij versus ad huius Horatiani loci scripturam oppugnandam mihi proferebat: vel Concanum, sicubi terrarum reperitur (de hoc enim dubitabat ille) esse Scythiæ populum, non Cantabriæ: vel hic, legendum esse *Caucasum.* Cuius sententiam non sum secutus. Nam primum Concana, Cantabriæ urbem esse constat, si Ptolemæo credimus. cuius ciuis, dicitur Concanus. deinde non si Sarmatæ, vel Geloni, & similes Thraciæ populi, sanguine equino vescuntur, continuo sequitur nullas alias esse nationes, quæ simili victu vrantur. Postremò si non esset verum Concanos tali potu vfos esse, neque vlli scriptores hoc tradidissent, tamen Horatij testimonium ad fidem huius rei faciendam satis apud nos valere deberet, vt omittam quod poetis licet de gentibus longinquis, & barbaris, & immanibus multa ab historicis non testata, aut minus quæsitâ, pro suo iure confingere, & comminisci. De veritate autem huius scripturæ non est dubitandum, cum omnes libri & manu scripti, & vulgati sine vlla varietate ita habeant.

F VISAM PHARETRATOS GELONOS.] Virg. Georg. 2. *Et gens illa quidem sumtis hand tarda pharetris.* Idem lib. 3. *Quæq. pharetrata vicinia Persidis urget.*

ET SCYTHICVM AMNEM.] Tanaim, de quo Od. 10. huius lib. *Extremum Tanaim si biberes Lyce:* & Od. 29. *Tanaisque discors.*

INVIOLATVS.] incolumis, saluus.

ALTVM] magnum, egregium, principem.

SIMVL] simul vt, simulatque. vide annot. ad Od. 4. lib. 1. ibi, *quò simul mearis.*

FESSAS COHORTEIS ABD. OPP.] fessas militia cohorteis addidit in oppida, propter anni tempus ad bellum gerendum, & ad castra ineptum: in hibernis collocavit. Atque hanc scripturam ita probò, vt tamen illa altera, quæ reperitur in codice Achillis statij, Donati, atque etiam Rainerij Card. mihi non displiceat: quæ est, *Fessas cohorteis reddidit oppidis.* Iam hanc receptam cod.

o iij item

A item manuscripti optimæ notæ confirmant: in his duo Vatic. Faër. Vrf. Tornef. Adde complura similia loquendi genera apud bonos scriptores. non longè abiero. M. Tull. pro Arch. poet. *si qui ita se litteris abdiderunt.* & Horat. ipse epist. 1. lib. 1. *latet abditus agro.* Iam in voce *fessas* aliquid inest scrupuli. nam propter verbum, *recreatis*, quod sequitur, videtur legendum, *Fessus*: ut sit hæc sententia, vos Cæsarem altum, fessum militia, simulatque cohorteis in hibernis collocavit, Musarum studio recreatis, ac reficitis.

PIERIO RECREATIS ANTRO.] reficitis & oblectatis studio litterarum, lectione, & scriptione, & arte poetica. Per antrum Pierium, musarum recessus, & poetarum secessum significat.

VOS LENE CONSILIVM.] *sili* duæ breues provna longa. Nam cum post spondæum & iambum, vnam syllabam longam lex carminis postularet, duas breueis in locum vnius longæ posuit. *vos lene consili.* sic infra Od. 6. *Hinc omne principium, huc refer exitum.* Significat, ex studio litterarum consilium & prudentiam manare, quæ plus valent in re militari, quàm vires immanes.

B IMPIOS TITANAS.] qui cum Diis pugnant, vide Hesiod. in Theog. M. Tull. de leg. 3. *nostræ verò Plato Titanum è genere statuit eos, qui, ut illi celestibus, sic hi aduersentur magistratibus.* Arrepta hinc occasione, incipit ostendere, vireis, & potentiam sine sapientiæ præsidio non admodum prodesse, immo obesse potius.

CADVC O.] ita in caput Titanum, & gigantum immisso à Ioue, & contorto, ut è cælo cadere videretur, sic supra arborem illam, cuius casu pæne oppressus fuerat, lignum nominat *caducum* In domini caput. Od. 13. lib. 2.

INERTEM.] id est, immobilem sic sup. Od. 34. lib. 1. *bruta tellus.* alioqui iners meritò dici non possit, quæ tot flores, herbas, fruges, atque arbores ex se pariat, ac profundat.

TEMPERAT.] regit, gubernat. annot. ad Od. 8. lib. 1.

VENTOSVM.] à ventis concitatum. aliter epist. 8. lib. 1. *Roma Tibur amem ventosus, Tibure Romam.* & epist. ad Mæcen. tertia lib. 1. *Non ego ventosa plebis suffragia conor.* & epist. ad August. *Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru, Exanimat lentius spectator, &c.*

C REGN'QVE TRISTIA.] inferorum sedem, sic Virg. Æn. 4. *alias sub tristia tartata mitti.* Idem lib. 6. *Ut tristes sine sole domos, loca turbida adires?* Itaque mortuus Achilles apud Hom. *ὀδυσσ. λ.* dicit se malle apud superos, hoc est, in terris, homini non admodum diuiti mercede conductum seruire, quàm in omneis mortuos regnum obtinere, sic Hom. *Βυλόμελω ἐπάρκρος ἐὼν θηπυμένω ἄλλω Ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρω, ὃ μὴ βίσιος πολὺς εἴη, ἢ πᾶσι νεκρῶσι κατὰ φθιμένοιισιν ἀνάσσειν.*

MORTALE'SQVE TVRBAS.] corrupti sunt hoc loco omnes vulgati cod. qui habent *turbas.* legendum est enim *turbas*, ut est scriptum in antiquis.

FIDENS IVV. HORR. BR.] sic verba coniunge, iuventus horrida, fidens brachiis. sic lo-

quitur Hom. *ἰλιάδ. μ.* ὡς ἄρα τῷ χεῖρεσσι πεπιθότες, ἡδὲ βίηφι. id est, sic hi manibus fidentes & viribus. & ita Porphy.

FRATRESQVE TEND. OP. PEL. &c.] Virg. Georg. 1. *Ter sunt conati imponere Pelio Ossam. tendentes,* id est, contententes, conantes. sic epist. 2. lib. 2. *Tendunt ex torquere poemata.*

SED QVID TYPHOEVS.] Pindarus *πρόα* nominavit, pro eo, quod est *πρόα*, vel pro *πρόα* ἀρετῶ *πρόα*. quem olim (inquit ille) Cilicium antrum educauit: nunc autem hirsutum eius pectus Cumarum, littora, & Sicilia oppressum tenent. Pindari verba sunt hæc: *Πυθ. εἰδ. α.* πρὸς ἐκαπτακάρανος, τὴν ποτὶ κιλίκιον θρέψε πολυνύμιον αἴτηρον. νῦν γὰρ μὲν τὰ ἴδ' ὑπὲρ κύμας ἀλιερκέες ὄχθας, σικελία τ' αὐτὸ πέζει σέρνα λαχύνετα. Deodem sic Apoll. lib. secundo Argon. *Εἰδα πρὸα φασὶ δῖος κρονίδαο κεραυνῷ Βλημένον, ὅππότε οἱ εὐδαράς ἐπὶ ῥέεατο χεῖρας, Θερμόν τε κρατὸς σάξαι φόνον.* id est, hic Typhonem aiunt Iouis Saturnij fulmine percussum, cum eivaldas manus admouit, calidam à capite manuisse cædem. ad quem locum lege interpretem. Typhoeum igitur, seu Typhonem, Tartari, & Terræ filium in cælo regnare conatum fulmine deturbavit Iupiter. cuius manus fuisse ad res magnas, & arduas conandas expeditas, & pedes numquam defessos, & ex humeris centum draconis capita exstitisse, flammam ex oculis emicuisse, suam cuiusque capitis vocem fuisse, multaque alia portenta de eo scribit Hesiod. in Theogon. his verbis: *Ὀπλοῦται τὴν πῆδα πρὸα γαῖα πλώρη Τάρταρον ἐν φιλόπῃ διὰ χερσὶν Ἀφροδίτῃ, ὅς χεῖρες μὲν ἔασιν ἐπ' ἰσχυρῇ ἐργματ' ἔχουσαι, καὶ πόδες ἀκάματοι κρατερῶ θεοῦ. ἐκ δὲ οἱ ὤμων ἦν ἐκὰς πὺν κεφαλῇ ὁφιος κρατεροῖο δράκοντος Γλασσοῖσι διόφερῃσι λελεχμέτες.*

MIMAS.] Mimantem Hesiod. in illa Centaurorū, & Lapitharum pugna, quam describit in Apfide, vnum facit è Centauris.

AVT QVID MIN. PORPHYR. STATV.] Porphyrionem boues Herculis abigentem sagittis Apollo confixit. de quo Pind. Pyth. εἰδ. n. quem locum supra testem produximus ad Od. 14. lib. 2.

RHOECVM.] gigantem, vel centaurum. Virg. Georg. 2. *Rhoecumque, Pholiumque.*

ENCELADVS.] de quo Virg. Æn. 3. & 4.

ÆGIDA.] clypeum Iouis, quo utitur & Pallas in prælio. Hom. *ἰλ. ε.* Ἡ δὲ χιτῶν ἐνδύσα Διὸς νεφεληρέπῳ, Τεύχεσιν ἐς πόλεμον θαρήσσοτο δακρυόεντα. Ἀμφὶ δ' ἄρ' ὤμοισιν βάλετ' αἰγίδα θυσαυρόεσσα Δεινὴν, ἣν παρὲς μὲν πάντῃ φόβος ἐσφάλλοντο: Ἐν δ' ἔρις, ἐν δ' ἀλκή, ἐν δὲ κρούεσσα ἰωνή: id est, Hæc autem (Pallas) tunica induta Iouis nubium coactoris, in prælium lacrymosum armabatur. humeris autem ægida bullis aut fimbrijs ornatam circumiecit, horribilem, omni ex terrore circumdatam. in ea erat contentio, in ea vires, in ea aspera persecutio, seu horrorem incutiens clamor.

HINC.] à partibus Iouis, & Palladis.

MATRONA IVNO.] cur matrona? an quia Iouis vxor? an quia matrimonii præest, ex quo pronuba dicitur? Est autem matronæ nomen honestius, & honorificentius, quàm matris familiās, præter

A præter alias differentias, quæ traditæ sunt ab A. Gellio, & Nonio.

AVIDVS] vel pugnae avidus, vel refer ad ignis naturam celerem, & quodammodo avidam.

ET NVMOYAM HYM. POSI.] Apollo, quem Homerus, & eius exemplo ceteri poetæ Græci ἐκάθηβελεπεν, & ἐκηβόλον, id est, longè iaculantem, longèque tela mittentem, nominant. & apud Eurip. in Alcest. sic loquitur ille, συνθεὶς αἰεὶ πάντα βασίλειον ἐμὸν. subaudi, πῶς, id est, semper hos arcus gestare soleo.

RORE PVRO] aqua sincera Castalij fontis, quem fontem caballinum Latini, Hippocrenen Græci vocant: neque laboro sit'ne in monte Helicone, an in Parnasso: quamquam Parnassum & Heliconem vnum & eundem montem vult esse Seruius: à quo alij dissentiunt. Castaliam urbem Ciliciæ numerat Stephanus, à qua alij fontem eiusdem nominis dictum esse volunt: alij in Lycia esse tradiderunt. meum non est hanc controuersiam dijudicare.

LAVIT] præsentis temp. vt sup. Od. 3. lib. 2. flauus quam Tiberis lauit.

B CRINEIS SOLVTOS] passos, humeris sparsos, non collectos in nodum, aut religatos. Sic Oda 5. lib. 2. solutis Crinibus, ambiguoque vultu.

NATALEMQUE SILV.] in qua natus est: quæ est in Delo insula.

PATAREVS] à Patara, vrbe Lyciæ, vbi edit oracula.

VIS CONSILII EXPERS] videtur ex Pindaro hanc sententiam expressisse. ordo verborum tantum apud Horat. est immutatus. Pindarus enim priore loco sententiam ponit: deinde exempla subiicit. sic Pind. Pyth. εἰδ'. n. βία δὲ καὶ μετὰ λαχὼν ἐσφαλέν ὁ γόνοιο, τυφὸς κίλιζ πολυκάρανος ὅ μιν ἀλυξεν. ὃ δὲ μὲν βασιλεὺς γιγάντων. δμῶθεν δὲ κεραυνῶ, πῶς οἱσι τ' Ἀπόλλωνος, id est, vis etiam eum qui gloriatur se ceteris præstare, percellere solet. Typhoeus Cilix multorum capitum eam non effugit, neque rex gigantum Porphyrio. Nam alter fulmine ictus est, alterum sagittis Apollo confixit. Etiam Nestor apud Hom. ἰκιάδ. ψ. docet, omnem ferè præstantiam, atque excellentiam in ratione & consilio potius, quam in viribus corporis esse positam, omniâque melius consilio, quam viribus explicari. sic Nestor. Μῆπ' τοι δρῦτομος μέγ' ἀμείνων, ἢ βίηφι, Μῆπ' δ' αὖτε κυβερνήτης ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ Νῆα θοὴν ἰδύνει ἐρεχθόμενῳ ἀνέμοισι. Μῆπ' δ' ἠνίοχος πᾶσι γινέσται ἠνίοχοιο. id est, Consilio & ratione longè præstat lignator, quàm viribus: consilio gubernator nauem regit & gubernat, ventis agitatam: Consilio auriga aurigam superat. sic & Oppianus lib. 5. αἰνεύτ. ait neque ex viribus corporis, neque ex pulchritudine tantum utilitatis proficisci, quantum ex consilio, & prudentia: vireisque corporis consilij experteis, esse inutilis, & inaneis. Ως ἔτ' ἠγορέης, ἔτ' εἰδὸς ἐπλετ' ὄνεαρ Τόσσον, ὅσον παρὰ πιδῶν, ἀλλὰ δὲ ἀνέμῳ φλος ἀφρων. Καὶ περὶ βριάωντα κατέσβεσεν, ἢ δ' ἐσάωσε Βαγὸς ἀνὴρ εὐμηνής.

VIM TEMPERATAM] consilio & ratione directam.

ANIMO MOVENTEIS.] animo agitanteis,

cogitanteis. mo mo complosio syllabarum.

CENTIMANVS GYAS] alias centimanus Gyges, vt Od. 17. lib. 2. sed illa scriptura reiecta hanc sequimur. al. gigas.

INTEGRÆ] castæ: intactæ: virginis.

TENTATOR ORION DIANÆ] vide annot. ad Od. 28. lib. 1. tentatorem autem dixit, vt Græci πειρασὴν ὡρᾶν τὸ πειρᾶν.

DOMITVS] δαμνός, superatus & confossus.

SVIS] ex se natis. sup. Od. 12. lib. 2. Telluris iuuenes.

MÆRETQVE PARTVS] suos fetus interemtus marore prosequitur.

LVRIDVM] pallidum. sic Tib. lib. 3. eleg. 3. Me vocet in vastos amneis, nigrâque paludem Diues in ignaua luridus Orcus aqua. Lucret. lib. 4. Lurida præterea sunt, quacumque tuentur Arquati. infra Od. 13. li. 4. luridi dentes. luridum dicitur à lura, quæ significat os culei, vel vtris, vt docet Festus. significat & virem ipsum, seu corium, vnde conficitur, à cuius calore luridum est nominatum. Lucilius. Verum illud credo fore, in os prius accipiam ipse, Quam gladium in stomacho, lura, ac pulmonibus sisto, &c. proferuntur lib. 4. Tuscul. quæst.

NEC PEREDIT, &c.] ne vnquam montium & terræ onere sibi imposito leuentur: & vt sit pœna impij eorum conatus sempiterna.

ÆTNA] qua opprimuntur impij gigantes, vt fabulantur poetæ. Lucretius autem ignium Ætne causas multis versibus, ijsque pulcherrimis explicat lib. 6.

INCONTIN. NEC TITYI IEC.] iecur libidinis est sedes, vt dicemus ad Oden 1. lib. 4. Tityum autem iccirco incontinentem appellat, quia Latonæ stuprum inferre conatus est. cuius pœnæ ex Homero, & Virg. & ceteris, notissimæ sunt. Hæc de eo Homerus, ὄδυσε. λ. Καὶ πῦρ ἐίδον γῆης ἐρικυδέος υἱὸν Κεῖμνον ἐν δαπιδῶ· ὃ δ' ἐπ' ἐνέα κέτο πέλετρα· Γύπε δὲ μιν ἐκάπερθε παρημένῳ ἥ παρ' ἑκέρων, Δέρτρεον ἔστω δύνοντες: ὃ δ' ἐκ ἀπαμύνετο χερσὶ Λητοῦ γὰρ ἥλκυσε διὸς κυδρόν παρὰ κοίτην, &c. id est, & Tityon vidi terræ gloriosissimæ filium, in campo iacentem: ille autem vsq; ad nouæ terræ iugera porrigebatur: Vultures autem duo vtrinq; assidentes ei iecur tondebāt, pellem penitus subeuntes ac penetrantes: at ille manibus eum repellere nō poterat. Nam Latonam Iouis amicā venerandam rapuerat. Virg. Æneid. 6. Nec non & Tityum terræ omniparentis alumnū Cernere erat, per tota nouem cui iugera corpus Porrigitur: rostroq; immanis vultur obunco Immortale iecur tondes, &c. ad quos versus profert hunc locum Seruius. & Tibull. lib. 1. eleg. 3. Porrectusque nouem Tityus per iugera terræ Assiduus atro viscere pascit auis. hanc autem fabulam de Tityo, & ceteras de Tantalo, & Sisypho, exagitat & refellit Lucret. lib. 3: his versibus, Nec Tityum volucres ineunt Acherunte iacentem: Nec, quod sub magno scrutentur pectore, quicquam Perpetuam atatem poterunt reperire profecto, Quilibet immāi proiectu corporis extet, Qui nō sola nouem dispersis iugera membris Obtineat, sed quæ terræ totius orbem: Non tamen aeternum poterit perferre dolorē, Nec præbere cibū proprio de corpore semper. Sed Tityus nobis hic est, in amore iacentem, Quæ

A *volucres lacerant, atque exest anxius angor, Aut alia quauis scindunt torpedine cura.* Pindarus autem *Πορ. υδ. δ.* hoc tantum de Tityo, illum Latona stuprum inferre conatum esse, atque iccirco ab eate lis confixum: vt annotauimus ad Oden 14. lib. 2. Commemorat Horatius Tityum etiam Oda 11. huius lib. *Tityusque vultu Risi inuito.*

NEQUITIAE] intemperantiam quandam, & libidinem rerum Venerearum significat hoc nomen. vtitur Od. 15. huius lib. Tandem nequitia si-
ge modum tue. & Saty. 3. lib. 2. par nobile fratrum,
Nequitia & nugis, prauorum & amore gemellum. & Saty. 2. eiuld. nos expulsi ille: Illum aut nequities, aut vassu in scitia Iuris.

NEQ. ADDITVS CVSTOS] id est, nequitia appositus custos. sicut enim loquitur M. Tull. diuinatione in L. Cæcilius: *Custodem (inquit) Tullio me apponite.* sed licet etiam dicere, maiorem vim hic esse in voce *additus*, quam vulgo putant: nempe *additum* valere idem terere, quod inimicum, atque infestum: seu affixum, atque ita infestum: quod notatum est à Macrobio lib. 6. Saturn. cap. 4. ad illum locum Virg. Æn. 6. *nec Tencris addita*

B *Iuno Vsqum aberit.* quo modo locutum ante fuisse Lucilium libro 14. ostendit ille ibidem. Sic Lucilius, *Simih non prator fiet additus, atque agitet me: Non male sic ille, vt dico, me extenderet vnus.* In quorum versuum posteriore, vt dicam *ἐν τῇ πόδι* mendum inesse puto: eumque sic emendandum, *Non male sic ille, vt dico, me exenteret vnus.* & subintelligendum, seu repetendum *ἐν τῷ νόῳ*, si, hoc modo, *si non, &c.* Sic & Plautus Aulul. *Quem quondam Ioni Iuno custodem addidit:* vbi vulgo legitur, *quem quondam Ioni.* Idem Capt. *Quoi me custode addiderat herus maior.*

C AMATOREM TREC. PIRITH.] Pirithous Ixionis & Dia filius. is (vt est in fabulis) Proserpinam amauit, qua vt potiretur, cum ad inferos socio & adiutore Theseo descendisset, à Cerbero discerptus est. Plutarch. in Theseo scribit, illum Aidonei Molossorum regis filiam amasse, quam pater, Proserpina nomine appellarat: canem autem suo Aidoneum nomen Cerbero imposuisse, cum quo filia sua procos decertare cogebat: Regem autem, cum audisset venisse Pirithoum, non, vt filiam suam uxorem duceret, sed vt raperet, eum cani illi dilacerandum ac dilaniandum obiecit: Theseum in vincula coniecisse. Horat. & hic opinionem vulgi secutus est, & Od. 7. lib. 4. *Nec lethea valet Theseus abrumpere caro Vincula Pirithoo.* sic & Virg. lib. 6. Æn. *Hi dominam Ditis thalamo deducere adorti, &c.*

AVGVSTI LAVDES.

Ode 5.

Reguli constantia, & ad Pænos reditus.

Cælo tonantem credidimus Iouem
Regnare. præsens diuus habebitur

D
Augustus, adiectis Britannis
Imperio, graubusque Persis.
Milesne Crassi coniuge barbara
Turpis maritus vixit? & hostium
(Pro curia, inuersiq; mores)
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo, Marsus, & Appulus,
Anciliorum, & nominis, & toga
Oblitus, aeternaq; Vesta,
Incolumi Ioue, & vrbe Roma?
Hoc cauerat mens provida Reguli,
Dissentientis condicionibus
Fædis, & exemplo trahenti
Perniciem veniens in æuum,
Si non periret immiserabilis
Captiua pubes: Signa ego punice
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cade, dixit,
Derepta vidi. vidi ego ciuium
Retorta tergo brachia libero,
Portasque non clausas & arua
Marte coli populata nostro.
Auro repensus scilicet acrior
Miles redibit, flagitio additis
Damnum: neque amissos colores
Lana refert medicata fuco:
Nec vera virtus, cum semel excidit,
Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata densis
Cervu plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis se credidit hostibus:
Et Marte Pænos proteret altero,
Qui lora restrictis lacertis
Sensit iners: timuitque mortem.
Hic, unde vitam sumeret, inscius,
Pacem duello miscuit. O pudor,
O magna Karthago probrosis
Altior Italiae ruinis.
Fertur pudica coniugis osculum,
Paruosque natos, vt capitis minor,
A se remouisse, & virilem
Toruus humi posuisse vultum,
Donec labentis consilio patres

Firma-

A Firmaret auctor numquam aliàs dato:
 Interque merentis amicos
 • Egregius properaret exsul.
 Atqui sciebat, quæ sibi barbarus
 Tortor pararet. non aliter tamen
 Dimouit obstantis propinquos,
 Et populum reditus morantem,
 Quàm si clientum longa negotia
 Dijudicata lite relinqueret,
 Tendens Venafranos in agros,
 Aut Lacedæmonium Tarentum.

PRÆSENS DIUUS HABEBITUR] Præsens diuus ambiguit dictum: vel ut præsens intelligatur, qui cernitur oculis, & qui adest, cum Iupiter contra ex tonitru & ceteris similibus credatur in cælo esse: vel ut præsens significet eum, qui vim ac potentiam suam expromit ac declarat. Nam ut tonitrua, & fulmina, Iouem præsentem ac potentem esse docent, atque admonent: sic victoriæ Cesaris potentiam, & diuinitatem eius arguunt. vide annot. ad Od. 35. lib. 1. Non admodum dissimile est illud in principio ferè epistolæ ad August. lib. 2. Romulum, Bacchum, Castorem & Pollucem, Herculem post præclara in homines merita vita functos Deorum honorem esse consecutos, atque in cælum sublato: Augusto autem etiam uiuo, ac videnti diuinos honores tribui. Præfenti (inquit) tibi maturos largimur honores.

GRAVIBVSQVE PERSIS] ut Ode 2. lib. 1. Quo graues Persæ melius perirent.

TURPIS] refertur ad animum, ut Ode 31. lib. 1. nec turpem senectam Degere. & Od. 37. eiusd. Contaminato cum grege turpium Morbo virorum. & Od. 33. eiusd. Quam turpi Pholoë peccet adultero. epist. 2. lib. 1. Sub domina meretrice fuisse turpis, & excors. epist. ad Quinct. Introrsum turpem, speciosum pelle decora.

C SVB REGE MEDO.] sub rege Persæ, & Partho, ut sæpe aliàs.

ANCILIORVM, ET NOM.] ancilium à recto ancile, erat vtitatum & verum. Notum est autem, ancilia (quæ erant scuta quædam breuia, numero duodecim) fuisse in æde Martis seruata: ex quibus vnum de cælo lapsum esse credebatur: ut scribit Liuius lib. 1. At Virg. omnia Æneid. 8. & lapsa ancilia cælo Extuderat: vbi tamen Seruius notat, Virgilium numero multitudinis vsum esse pro singulari. De his vide Dionys. Halic. βιβ. β. ρομ. ἀρχ. & Sex. Pomp. in nomine Mamurij. Dictum est autem ancile ab am, quod idem valebat, quod circum, & cædo. idque confirmant & Sex. Pompeius eo, quem dixi, loco, & Varro lib. 6. de ling. Lat. his verbis, ancilia dicta ab amcisu, quod ea arma erant ab utraque parte, ut pelte Thracum, incisa. nam amcidere, seu ancidere circumcidere est: eoque verbo vtitur Lucret. lib. 3. ut quidem legitur in quibusdam exemplaribus. Omnia iam

seorsum cernes amcisa recenti Vulnerè tortari. alij ancilia volunt esse dicta à Græco nomine ἀγκύλον: quod significat curuum, rotundum: quod si probabimus, ancilia scribendum erit per y. Alij, in quibus est Seruius, ancile dictum putant, quasi ἀμφίχειλον, id est, vndique labrum habens: alij quæ si ἀμφίκυλον, id est, vndique cauum. Is, quem iam commemoravi, Seruius ad illum locum Virg. Æn. lib. 7. lenaque ancile gerebat, cum multa tradat de ancili Numa regnante è cælo delapso, tum hunc locum Horatij profert. & Macrobius lib. 1. Saturn. cap. 4. Sed cum legamus, lenaque ancile gerebat, tamen anciliorum ab Horat. relatum est. & nominis autem adiecta copulatione, & excudendum curauit auctoritate fretus cod. Rainut. Card. Faër. Iannoct. trium Vatic. Tornes.

ÆTERNÆQVE VESTÆ] cuius in æde seruabatur ignis æternus: & iccirco custodiebatur à virginibus (ut tradit Dionys. Halic. lib. 2. ρομ. ἀρχ.) ὅτι τὸ πῦρ μὲν ἀμείαντον παρθεῖος δ' ἀφθάρτων: id est, quia ignis quidem impollutum quiddam est: virgo autem, incorruptum. Quod si ignis ille aliquando interstinctus esset: virginēs à pontifice verberibus afficiebantur. Virg. lib. 4. Æn. Centum aras posuit, vigilemque sacranerat ignem. Excubias diuum æternas. per æternam Vestam igitur, ignis æternus intelligendus est: τὸν ἀσβεστον: quem vigilem appellat Virg. vbi notat hæc Seruius. Quid est ignis peruigil? excubias deorum. Et sciendum non vacare ratione, ut in aliquibus templis sit ignis peruigil. nam potestates aut terrene sunt, aut aeree, aut ethereæ. Sed quia ether, ignis est, ideo in ætherearum potestatum templis ignis est, ut reddatur eius imago sui elementi. Est autem in templo Iouis, qui ether est: & Minervæ, quæ supra ætherem est. Vnde de patris capite procreata dicitur. Ad hunc locum pertinet illud M. Tull. ex lib. 2. de legib. Virgines vestales in urbe custodiunt ignem foci publici sempiternum. sequitur aliquanto post: Cumque vesta quasi focum urbis, ut Græco nomine est appellata, quod nos propè idem Græco interpretatum nomen tenemus, complexa sit: ei colende virginēs præsent, ut aduigilent facilius ad custodiam ignis, & sentiant mulieres, in natura feminarum omnium deum castitatem pati.

INCOLVMI IOVE] incolumi Capitolio: quæ Iouis erat sedes.

MENS PROVIDA REGVLII] mens Reguli: vel simpliciter, consilium Reguli: vel ὡς ἐπὶ ραστῆρος, Regulus. quod loquendi genus Græcis & Latinis poetis valde vtitatum est. Homer. ὁδυσσ. β. ἱερὴ ἰς Τηλεμάχου. ὁδυσσ. η. ἱερὸν μένος Ἀλκινόου. idem il. γ. Πριάμοιο βίη. il. υ. Αἰνείας βίη πρῶτος ἀνέστη. Hesiod. Theogon. Ἀλλὰ ἐῖς ἐδάμασσε βίης Ἡρακλείης. Pind. eid. 5. Μεσσανίς δὲ γέροντος δοναδίστα φρέν. Eurip. Phœniss. Ἐποκλέα, κλεινὴν τε Πολυνείκης βίαν. Apollon. ἀργ. α. μέγα τε δένος Ἡρακλῆος. Catull. de Pel. & Ther. nupt. Electos inuēnes, simul & decus innuptarum, id est, innuptas. Lucret. lib. 3. Democriti quod sancta viri sententia ponit. Ibid. Nectam doctus equi pullus, quàm fortis equi vis. Horat. Od. 12. huius lib. Liparai nitor Hebræ Eques ipso melior Bellerophonte. Od. 21. eius. Narratur & prisca Catonis Sape mero caluisse virius. Od.

- A Od. 3. 1. *Perrupit Acheronta Hercules labor.* epist. ad Iccium lib. 1. *Empedocles, an Sterinij deliret acumen.* Saty. 1. lib. 2. *Virtus Scipiada, & mitis sapientia Lali.* Sat. 2. lib. 1. *maeste Virtute esto, inquit sententia dia Catonis.* eodem fortasse pertinet illud Saty. 7. lib. 1. *Proscripti Regis Rupilius, atque venenum,* id est, Rupilius Regem, hominem purulentum, & fugiendum. Iam de M. Atilio Regulo, hæc M. Tull. off. 3. *M. Atilius Reg. cum consuliterum in Africa ex insidijs captus esset duce Xanthippo Lacedæmonio: imperatore autem patre Annibalis Amilcare: iuratus missus est ad senatum, ut nisi redditi essent Pœnis captiui nobiles quidam, rediret ipse Karthagine.* Is cum Romam venisset, utilitatis speciem videbat: sed eam, ut res declarat, falsam iudicauit: quæ erat talis, manere in patria, esse domi suæ cum uxore, cum liberis: quam calamitatem acceperat in bello, communi fortuna bellica iudicantem, tenere consularis dignitatis gradum. In senatum venit: mandata exposuit. sententiam ne diceret, recusauit. quamdiu iureiurando hostium teneretur, non esse se senatorem: atque etiam reddi captiuos negauit esse utile: illos enim adollescentis esse, & bonos duces: se iam confectum senectute. cuius cum valisset auctoritas, captiui retenti sunt: ipse Karthaginem rediit, neque enim caritas patriæ retinuit, nec suorum. neque tamen ignorabat, se ad crudelissimum hostem, & ad exquisita supplicia proficisci: sed iusiurandum conservandum putabat. Hactenus M. Tull. quibus verbis nihil significatur de captiuis Rom. quibuscum Karthaginenses voluerint suos permutari, quosve Regulus vetuerit redimi, cum ostenderet eos, qui sese capi viuos & integros passi essent, numquam bonos milites, postea quam autem redempti essent, futuros. At in primo difert de commutandis captiuis scribitur. Sic enim Cicero, *Regulus primo bello Punico captus a Pœnis cum de captiuis commutandis Romam missus esset, iurassetque se rediturum: primum ut venisset, captiuos reddendos in senatu non censuit: deinde cum retineretur a propinquis & amicis, ad supplicium redire maluit, quam fidem hosti datam fallere.* Idem lib. 3. *Itaque quid fecit? in senatum venit: mandata exposuit: sententiam ne diceret, recusauit: quandiu iureiurando hostium teneretur, non esse se consulem, non esse senatorem. atque illud etiam, (ostultum hominē, dixerit quispiam, & repugnantem utilitati suæ) reddi captiuos negauit esse utile. illos enim adollescentes esse, & bonos duces: se iam confectum senectute, &c.*
- C

DISSENTIENTIS COND. F. ET EX. TR.] id est, dissentientis à condicionibus fœdis, & ab exemplo trahente perniciem, &c. participium dissentientis iunxit cum dandi casu, quemadmodum verba pugnandi, & certandi, suo more. *trahenti* autem legendum esse sententia ipsa declarat: (quam tamen quidam *συκοφαντισιν*) idque aliquanto post editionem primam, iudicaram. Sed anteuerit homo candidiss. moribus Gul. Canterus, & prior admonuit libris omnib⁹ inuitis sic esse scribendum, non (ut vulgo legitur) *trahentis*.

COND. FOEDIS] de permutatione & redemptione captiuorum. attende autem particip. *dissentientis*, iunctum esse cum dandi casu, ut Od. 2. lib. 2. *Diffidens plebi.*

ET EXEMPLO TRAHENTI] hæc est verborum & structura & sententia: Hoc cauerat mēs prouida Reguli, dissentientis à condicionibus fœdis ac turpibus, & ab exemplo trahenti, id est, quod traheret, perniciem in posterum tempus. dicebat Regulus in senatu, redemptionem ac permutationem illam captiuorum non solum re, & in presenti, sed etiam exemplo & in posterum, turpem & perniciosam esse. tali enim exemplo prodito, multo posthac ignauius milites esse pugnatos, seseque hostium potestati viuos tradituros potius, speranteis futurum, ut redimantur, quam fortiter pugnando morituros. Dicebat exemplum redemptorum captiuorum perniciem secum tracturum in posteram ætatem. Hortabatur, ne periculosam imitationem exempli in posterum proderent. Tale exemplum, quod secum perniciem in posterum tempus traheret non probabat, sed vehementer improbat.

SI NON PERIRET IMMISER.] si non periret iuuentus illa Romana captiua potius, quam militibus Karthaginensibus redditis, redimeretur, indigna, cuius quisquā misereretur: vel, ut alij malunt, nisi iuuenes Karthaginenses necarentur, atque ita non redderentur.

SIGNA EGO PVNICIS] vidi (inquit Regulus) arma, quæ militibus nostris sine cæde fuerunt adempta, delubris affixa. Est autem flagitium insigne arma abijcere, aut amittere sua propemodum voluntate, nulloque vulnere nec accepto, nec illato, ut sup. ad Od. 7. lib. 2.

DEREPTA] id est, detracta. lib. Iannoct. habet *arrepta*. fortasse legendum *Erepta*. vulgata autem scriptura, *direpta*, mendosa est.

VIDI EGO CIVIVM] solent captiuorum manus & brachia à tergo reuinciri, ut epistol. 1. lib. 2. *Mox trahitur manibus regum fortuna retortis.* Homerus il. φ. τὸς ἐξ ἡγεθράζε, πειθιπτάς ἦν τε νεβρὸς Δῖος δ' ὀπίσσω χεῖρας εὐτρητοῖσι ἰμάσι. id est, eos autem foras eduxit, expauesfactos, tamquam hinulos. Manus autem in tergum loris reuinxit. & Demost. orat. οὐδὲν ἄλλο φανήσονται, πλὴν ἀδελφόντες Φιλίππου καὶ Θηβαίων Φακίας, μόνον ἐκ ὀπίσσω τῷ χεῖρε δῆσαντες. id est, Nihil aliud videbuntur, quam Philippo & Thebanis Phocenais tradidisse, tantum non manus in tergum vincientes. Virg. Æn. 2. *Ecce manus iuuenem interea post terga reuinctum, &c.* At igitur se ciueis Romanos Karthagine vidisse manibus in tergum liberum retortis ac reuinctis. tergum autem liberum intellige ciuium Romanorum, qui sese Karthaginensibus ultro dederat. sic verò hunc locum esse intelligendum argumentum sunt illa, quæ paullo post sequuntur, *Qui lora restrictis lacertis Sensumers, &c.*

PORTASQUE NON CLAVSAS] Hæc eò pertinent, ut ostendat Karthaginensium securitatem à Romanis, ut & ea, quæ deinceps sequuntur. hoc enim fit sublato hostium metu: ut *Panduntur porta, &c.* Virg. Æn. 2. & Horat. de arte poet. *& apertis oia portis.*

ET ARVA MARTE COLI] & vidi ea arua coli, quæ fuerant iam à nobis populata ac vastata. populata *παθηπικόν*, cuius *ἐνεργηπικόν*, populo. Propert.

A Propert. lib. 3. *Hic olim ignaros luctus populavit Achivos.* Virg. Georg. 1. *populūque ingentem faris acervum Curgilio, atque inopi metuens formica senecta.* Idem lib. 1. *En. Non nos aut ferro Libycos populare penatibus Venimus, aut raptas ad littora vertere pradas.* Idem 12. *Et littora vestra Vipopulat.*

AVRO REPENSUS SCILICET] auro repensus, id est, auro redemptus. Nam pendebantur olim nummi, non numerabantur: & in emtionibus adhibebatur libra, & pondus, & libripens. Est autem ironia: quemadmodum in illo Terent. Andria. id. *populus curat scilicet.* & Virg. *En. 4. Scilicet is superis labor est, enclura quietos sollicitat.* non est (inquit) verisimile, militem auro redemptum, acriter aut fortiter pro patria pugnaturum.

FLAGITIO ADDITIS DAMNUM] flagitium, peccatum est ab aliqua animi mollitia, aut ignavia profectum, quod dedecus ac turpitudinem affert: scelus autem, vel cum aliqua crudelitate & cade, vel cum impietate coniunctum est. Itaque libidines flagitiosas dicimus: & flagitiosam vitam: & militem flagitium admisisse, qui locum non tenuit, qui hostem extimuit, qui fugit. sic M. Tullius lib. 2. de finib. *satisne ergo pudori cōsulat, si quis sine teste libidini pareat? an est aliquid per seipsum flagitiosum, etiam si nulla comitetur infamia?* idem pro Cluent. *Statuerunt enim ita maiores nostri, ut si a multis esset flagitium rei militaris admissum, sortitione in quosdam animaduertetur, ut metus videlicet ad omnes, poena ad paucos perveniret.* Idem ad Attic. lib. 9. *spes me sustentabat fore, ut aliquid conveniret potius, quam aut hic tantum sceleris, aut ille tantum flagitij admitteret.* sceleratum Cæsarem, flagitiosum Pompeium esse significat. T. Livius lib. 44. *annalium, nam neque manere in iugo inopi, neque regredi sine flagitio poterat.* Hor. Od. 9. lib. 4. *Peiusque letho flagitium timet.* Milites igitur ignavos, & qui propter timiditatem, hosti sese tradiderunt: auro redimere, est turpitudinem damno cumulare. hic de commutatione captivorum nullū verbum: immo quæ hic dicuntur, non commutationem captivorum non esse utrinque faciendam, sed redemptionem captivorum Romanorum esse turpem atque inutilem significant.

C NEQUE AMISSOS COLORES] quemadmodum (inquit) lana, quæ prius erat candida, posteaquam aliquo alio colore tinctoria & infecta est, numquam suum candorem pristinum semel amissum recuperare potest: sic vera virtus ubi semel vitij ei contrariis inquinata, atque ex animo deleta est, numquam postea reparari ab ijs, qui corrupti iam, ac depravati sunt, vlllo pacto potest. hoc etiā pertinet ad significandum, non esse redimendos captivos Romanos. Animaduertendum est autem, eum, nomen *medicata* posuisse significatione patiendi à verbo medico, as: quo & Virg. utitur Georg. 1. *Semina vidi equidem multos medicare serentis.* & 4. *Ipsa confident medicatis sedibus.*

CVRAT REP. DET] id est, solet, vel potest, tribuit sensum rei inanimæ. significat autem, virtutem ubi semel amissa est, si virtus amitti potest, numquam posse recuperari, numquamq; ad eos posse reuerti, qui ea amissa facti sunt deteriores.

DETERIORIBVS] depravatis, & corruptis.

SI PVGNAT EXTRICATA] talis argumentatio est, qualis illa: si cælum ruet, aut si meridie non lucebit, reperietur mulier pudica. sic M. Tul. 1. epist. li. 1. ad Attic. *Catilina, si indicatum erit meridie non lucere, certus erit competitor.* quamquam illo loco legendum puto hoc modo, *si indicatum erit, rationem eius haberi licere.* corruptè autem scriptum est in quibusdam libris, *Sic pugnata extricata, &c.* cum interpunctione post vocē *plagis*. Hæc enim horum verborum sententia est: si fieri potest, ut cerua, fugacissimum animal ac timidissimum natura, è plagis elapsa, ac tendiculis explicata, pugnare audeat: euenire etiam poterit, ut ille fortis sit, qui sese hostibus metu mortis, coactus tradiderit, & commiserit: atque ut is, qui in hostium potestatem venerit, loræque & vincula senserit, denuò sit ad pugnandum alacrior, hostemque in fugam vertat.

QVI PERFID. SE CRED. HOST.] qui se permisit hostium potestati. hæc enim vis est verbi credere hoc loco. aliàs fidei committere significat, aut committere simpliciter, quorum omnium exempla reperiuntur apud bonos scriptores. E M. Tull. epist. ad Marcell. lib. 4. *aut enim renouare bellū conati sunt: & hi se in Africam contulerunt: aut, quemadmodum nos, victori sese crediderunt.* pro lege Manilia. *Quare nolite dubitare, quin huic uni credatis omnia, &c.* Terent. Eunuch. *credere exercitum, consilia.* Idem Adelph. *illi credunt consilia omnia.* Idem Phorm. *Cuius tu fidem in pecunia perspexeris, ei verere pecuniam credere?* & Virg. Georg. 1. *Inuita properes anni spem credere terræ.* & *En. 5. Nate Dea, si nemo audeat se credere pugna.* Idem lib. 4. *solum nam perfidus ille Te colere, arcanos etiam tibi credere sensus, &c.* idem 5. *Eneam credam quid enim fallacibus Austris?* & 6. *Ausus se credere cælo.* idem 11. *Cautius vis sano velles te credere Marti.* Tibull. lib. 2. eleg. 6. *spes fulcis credit aratis Semina, quæ magno sœnore reddat ager.* & Horat. Od. 27. huiuslib. *Sic & Europe ninem dolofo Credidit tauro latens.* & ibid. *age, te procella Crede veloci.* Idem Saty. 1. lib. 2. *Ille velut fidei arcana sodalibus olim Credebat chartis.* Ibidem, *Scena viuacem crede nepoti Matrem.* sic & Græci loquuntur ἐπίστευεν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς. sic loquitur Plutarchus in Catone Uticensi, *ὅπως ἂν τῷ ἑαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἑαυτοῦ τὸ ἀνυπόδικον καὶ τὸ ἀνυπόδικον ἐπίστευε.* sic enim legendum est colloco, non ut in vulgatis, *τὸν ἀνυπόδικον, καὶ τὸν ἀνυπόδικον.* loquitur autem de Cæsare Catonis acerbissimo inimico, qui, cum Cato fratrem Capionem magnificentissima sepultura affecisset, neque sumtus tamen, quos in ea re fecerat, coheredibus suis reputasset, nihilque repetiuisset: scripsit tamen in Anticato nibus, illum mortui fratris cineres cribro percolasse, ut aurum in rogi à se coniectum colligeret ac recuperaret. sequuntur iam illa Plutarchi verba, *ὅπως ἂν τῷ ἑαυτοῦ, &c.* id est, ut ego interpretor, ita auctoritatem illam suam ac licentiam à rationibus referendis ac iudicijs omnibus liberam ac solutam, non gladio solum, verum etiam stilo credebat, ac mittebat, quod perinde

A de est ac si diceret Plutarchus, Caesar sua illa regia potestate abutebatur non solum ad occidendos homines, verumetiam ad criminandos, & scripto maledico insectandos. estque, meo quidem iudicio, in illis Plutarchi verbis tralatio perelegans, quemadmodum enim, quod alteri creditum est, eo ille suo arbitratu uti & abuti potest, quamvis interdum iure non faciat: quia eius est fidei commissum, potestatiue permissum: sic auctoritas, nullis legibus, nullisque iudicijs alligata, eleganter & venuste dicitur à Plutarcho, stilo & gladio credita ea, quam quis usurpat ad alterum scripto acerbo & famoso lacerandum, gladioque occidendum: qui locus ab alijs interpretibus est prætermisus: ab alijs perperam è Græco conuersus. sed, ne virum doctiss. eundemque mihi amicissimum, Guliel. Sirletum merita laude fraudem ac spoliem, is hunc Plutarchi locum sic scriptum in codice manuscripto mihi Romæ ostendit: quam scripturam postea mihi confirmavit codex Donatianoctij manuscriptus.

ET MARTE POENOS PROT. ALT.] & altero prælio Poenos superabit, ac subigetur, qui lora, &c. proteret progrediendo, seu porro teret. paullo aliter usurpauit Od. 7. lib. 4. *ver proterit a-stas*. QVI LORA RESTRICTIS LACERTIS] ex hoc loco perspicuum est, ciuium Roman. captiuorum lacertos loris vinctos & astrictos fuisse, non, ut quidam putant, animi causa in tergum reiectos.

INERS] ignauus. aliter Oda superiore, *Qui terram inertem, &c.*

HIC, VNDE VITAM SVM. INSC. &c.] huius loci hæc sententia est. Hic miles nesciens, vitam ac salutem non esse ab hoste petendam, sed manu & victoria esse retinendam, & si belli fortuna victoriam hostibus adiudicet, pro libertate, & in libertate cadendum esse potius, quam hostis beneficio in seruitute viuendum: pacem, quæ nulla debet esse cum hoste, quamdiu vita suppetit, nisi armis aut victoria ereptis, aut condicione positis, cum bello confudit.

C PACEM DVELLO MISC.] quod non fuit faciendum. Nam in bello, cum hoste acriter, & implacabiliter pugnandum: in pace, ab armis recedendum.

PROBROSIS] flagitiosis, turpibus, vituperabilibus.

VT CAPITIS MINOR] ut capite minutus. dictum est autem *capitis minor* eadem ratione, quæ *maturus aui, integer vite*, & similia, de quibus vide annot. ad Od. 22. lib. 1. Germanus Valens dicebat, intelligendum hinc sibi videri capitis minutionem, quæ libertas quidem & ciuitas retinentur, status verò mutatur: quæ de re consulendæ sunt institutiones iuris ciuilis. Germanum Valentem adiuvat illud, quod scribit M. Tullius lib. 3. de offic. *sententiam in senatu dicere recusauit, quod diceret, quamdiu iureiurando hostium teneretur, non esse se senatorem.*

ET VIRILEM TORVVS HVMI POS. &c.] & vultu toruo oculos in terra defixos habuisse. hoc loco gestus est constantis, ut alibi dicemus.

toruus: *ἄσπετος*. epist. ad Mæcen. 3. *Quid? si quis toruo vultu ferus, & pede nudo, &c.*

DONEC LABANTEIS CONSILIO] ordo est, donec consilio numquam aliàs dato firmaret patres labanteis, id est, nutanteis, & in certa sententia non constanteis, seu dubitanteis: vel non satis firmos, non satis rectè sentienteis. huc pertinet illud Ennianum. *Quò vobis mentes, rectæ quæ stare solebant Antehac, dementes sese flexere via?* sic autem postremum versum restitui, qui sic vulgò legitur, *dementi sese flexere ruina?*

ATQVI SCIEBAT, QVÆ SIBI] M. Regulum illigatum in machina resectis palpebris Karthagineſes vigilando necauerunt, M. Tull. in Pison. Idem de offi. 3. *neque tamen ignorabat, se ad crudelissimum hostem, & ad exquisita supplicia proficisci, sed insurandum conseruandum putabat.*

DIMO. OBST. PROP.] liber Rain. Card. habet, *amicos.*

MORANTEM] tardantem, impedientem. significat actionem. aliter in Od. 7. lib. 2. *morantem diem dixit.*

DIIVDICATA LITE] transacta, decisa.

TENDENS] meditans ire. iter habens, ut epist. ad Valam lib. 1. *quò tendis? nō mihi Cumas Est iter.*

VENAFRANOS] Venafrum, Oppidum in Campania, ut sup. diximus ad Odam 6. lib. 2. *Viridique certat, &c.*

LACEDÆMONIVM] à Phalantho Lacedæmonio conditum. Od. 6. lib. 2.

AD ROMANOS. Ode 6.

Corruptos suæ ætatis mores insectatur.

DELICTA maiorum immeritus lues
Romane, donec templa refeceris,
Ædeisque labenteis deorum, &
Fæda nigro simulacra fumo.
Dij te minorem quòd geris, imperas:
Hinc omne principiu: huc refer exitu.
Dij multa neglecti dederunt
Hesperiae mala luctuose.
Iam bis Monæsis, & Pacori manus
Non auspiciatos contudit impetus
Nostros: & adiecisse prædam
Torquibus exiguis renidet.
Pene occupatam seditionibus
Deleuit urbem Dacus, & Æthiops,
Hic classe formidatus, ille
Missilibus melior sagittis.
Fecunda culpa secula, nuptias

Primum

A *Primum inquinare, & genus, & do-
mos.*

Hoc fonte derivata clades

In patriam, populūque fluxit.

Motus doceri gaudet Ionicos

Matura virgo: & fingitur artibus

Iam nunc, & incestos amores

De tenero meditatur ungui.

Mox iuniores quærit adulteros

Inter mariti vīna: neque eligit,

Cui donet impermissa raptim

Gaudia luminibus remotis:

Sed iussa coram non sine conscio

Surgit marito, seu vocat institor,

Seu naus Hispanæ magister,

Dedecorum pretiosus emtor.

B *Non his iuventus orta parentibus*

Infecit æquor sanguine Punico:

Pyrrhūque, & ingentem cecidit

Antiochum, Annibalēque dirum:

Sed rusticorum mascula militum

Proles, Sabellis docta ligonibus

Versare glebas: & severæ

Matris ad arbitrium recisos

Portare fusteis, sol ubi montium

Mutaret umbras, & iuga demeret

Bobus fatigatis, amicum

Tempus agens abeunte curru

Damnosa quid non imminuit dies?

Ætas parentum peior avis, tulit

Nos nequiores, mox daturos

C *Progeniem vitiosorem.*

IMMERITVS.] immerens. non meritis. vt sup. Od. 2. eod. lib. *Virtus recludens immeritis mori Calum.* & Saty. 3. lib. 2. *immeritusq; laborat Iratis, &c.* Immeritò autem dant pœnas posterì ob culpam maiorum suorum. pœna enim iure ciuili non debet prodire extra eos, qui culpam commiserunt. quamquam Plato quodam loco peccatorum pœnas vsque ad quartam prolem produci, & porrigi, atque in quarti gradus posteros interdum à Diis reseruari existimat. Tale est illud Od. 38. lib. 1. *immeritis nocituram, &c.*

DONEC TEMPLA REFECERIS] sic sup. Od. 15. lib. 2. & *deorum templa nouo decorare saxo.*

DIIS TE MIN. QVÒD GERIS] significat, imperij Romani perpetuitatem cæremoniis, re-

ligione, auspiciis, & sollennium sacrorum ritu maximè contineri: populūq; Rom. propter auspicia neglecta, religionēque contemtā maximis esse calamitatibus affectum.

HINC] à cultu deorum, & pietate in deos.

NEGLECTI] vel contemti, vel minus diligenter, aut studiose culti. vt sup. Od. 2. huius lib. *sæpe diespiter Neglectus incesto addidit integrum.*

HESPERIÆ] Italiæ, vt sup. vt Od. 1. lib. 2. *auditiūque Medis Hesperia sonitum ruina.*

BIS] semel Crasso: iterum imperatore Antonio, vel eius legato Didio Saxa.

MONÆSIS] Parthorum & Persarum regis. In cod. Iannoct. Faër. duob. Vatic. *Monæsis* in patrio casu scriptum est, quos secutus sum Aldo Manutio reclamante.

ET PACORI MANVS.] M. Tull. epist. ad Att. lib. 5. Pacorum quendam Parthorum Regis filium commemorat.

NON AVSPIC. CONTVD. IMP.] conatus nostros non auspicatos, inaneis reddidit. tralatio est. propriè dixit epist. 8. lib. 1. *haud quia grando Contuderit viteis.* Insignem auspiciorum contemtorem fuisse Claudium Pulchrum traditum est, qui non pascētib; in Sicilia pullis, ac per contētum religionis, demergi iussis, vt biberent, quando esse nollent, prælium nauale iniit, &c. vide Sueton. in Tib. M. Tull. autem lib. 1. de diuinatione, multis exemplis collectis ostendit, non solum auspicia, verum etiam signa rerum futurarum neglecta, magnarum cladum Reip. causas fuisse: Claudium Appij Cæci filium, eiusque collegam L. Iunium classeis maximas perdidisse, quòd vitio nauigauissent. *Sed quid vetera?* (inquit ille) *M. Crasso quid acciderit, videmus, dirarum obnuntiatione neglecta.* Idem lib. 2. *Flaminius non paruit auspiciis. Itaque periit cum exercitu.* Sed hac de re vide plura apud Dionysium Halic. libro 3. ap. X. Papu. Quidam libri vet. habent, Inauspicatos contulit, &c.

ET ADIEC. PRÆD. TORQVIB. EXIG. RENID.] renidere valet, vt suprà diximus ad Od. 18. lib. 2. quandam hilaritatem præ se ferre, lætari, gaudere. renidet igitur adiecisse, &c. id est, lætatur se adiecisse prædam torquibus exiguis, quod perinde est, ac si diceret, lætatur, vel gloriatur, se nostris spoliis ornatiorem esse, quàm antea. nam cum paullo antè torquibus aureis, ceterisque ornamentis parcius vteretur: nunc nostris cladibus ornatiore incedit, prædæque ex nostris exuuiis facta, & suis torquibus adiecta, auro iam totus collucet, & fortasse Græcorum more locutus est. sic enim illi dicerent *πρὸς τῷ ἀεσθητικῷ, &c.*

SEDITIONIBVS] dissensionibus, & bellis ciuilibus. Plato lib. 5. de Rep. in extr. seditionem, morbum grauissimum ciuitatis appellat.

MELIOR] *ἡ καὶ τῶν, vt sup. Od. 15. lib. 1. Tyti- des melior patre.*

DACVS ET ÆTHIOPS] duce Antonio cum Cleopatra.

FÆCVNDA CVLPÆ SÆCVLA] vult ex matrimoniorum corruptela, & adulteriis omnia
p reipub.

A reipub. mala manasse. Notat hæc tempora & Catullus. *Consule Pompeio primum duo, Cinna, sedebant Mæchilia*, (vel, ut legit Auratus, *Mæchidia*) *facto consule nunc iterum, Manserunt duo: sed creuerunt milli in unum Singula. facundum semen adulterio*. quos versus supra explicauimus ad Od. 17. lib. 2. *Facunda culpa*, id est, in quibus homines assidue peccant, crebroq; culpam committunt.

HOC FONTE] ex nuptiarum maculis, & adulteriis.

MOTVS DOC. GAUD. IONIC.] molleis, & impudicos, quales sunt Ionici. Plaut. in Stich. in extremo. *Quis Ionicus, ac cinadicus, qui hoc tale facere possiet?* Athen. lib. 14. ἢν δὲ πρὸς Ἰωνικὴν ὀρχήσας παρρησίαν. Itaque lib. 3. de rep. Ionicam harmoniam, ut nimis mollem, parumque virilem è sua ciuitate exigit Plato: sic ille. πρὸς ἢν μαλακὴ καὶ συμποτικὴ τῶν ἀρμονιῶν. καὶ ἢν δὲ καὶ Ἀνδρῶν αἱ πρὸς χαλαρὰ καλῶνται, id est, quæ sunt igitur molles & conuiuio conuenientes harmoniæ? Ionica (inquit ille) & Lydia quæ remissa, molles & laxæ nominantur.

B **ET FINGITVR ARTIBVS**] Varia est huius loci scriptura in vteribus cod. Alij enim habent *frangitur artubus*, quæ reperitur etiam in libr. Achillis Statij: alij *fingitur artubus*: cum quibus congruunt vulgati: alij in quibus est Iannoct. & Vatic. & aliquot alij, *fingitur artibus*: quam scripturam existimo esse veram, aut certè omnium probabilissimam. fingere enim per translationem est docere, atque instituere. epist. 2. lib. 1. *Fingite equum tenera docilem ceruice magister Ire viam, quam mon frater eques*. idem de arte poet. *O maior iuuenum quamuis & voce paterna Fingeris ad rectum*. Sic igitur hunc locum explico. *Fingitur artibus*, id est, discit malas artes: discit membra molliter mouere, & saltare, docetur membra ad quemvis motum conformare. quod si quis putet hanc sententiam magis exprimi posse illa scriptura *fingitur artubus*: non pugnabo: hoc vnum dicam, mihi videri ita potius Horat. fuisse locuturum, *Fingitur artus*.

ET INCESTOS AMORES DE TEN. MED.] ab ineunte ætate: ἐκ τῶν ἀπαλῶν ὀνύχων: amores flagitiosos discit, atque exercet, meditatatur, μελετᾷ.

MOX] marita, seu nupta.

IUNIORES] viro suo.

QVÆRIT] quærit ipsa amatores, neque expectat dum rogetur.

ADVLTEROS] amatores, ut supra admonuimus, vel dic propriè, nuptiarum corruptores.

NEQVE ELIGIT] quærit viro suo iuniores amatores: non est satis: nullum adhibet dilectum, sed cuius sui corporis copiam præbet.

CVI DONET IMPERMISSA] quidam ait in libro suo vetere scriptum esse *improvisa*. quam scripturam si probemus, intelligemus significari ab Horatio insignem mulieris impudicitiam, quæ cuius homini, & prorsus ignoto, neque diu rogata, ac ne speranti quidem, gratificetur. *impermisa* tamen magis placet.

GAUDIA] incidi nuper hic in Gallia in codices duos manu sc. in quibus scriptum erat, *Oscula pro eo*, quod est in alijs, *Gaudia*.

SED IVSSA, &c.] puto hanc totius huius loci sententiam esse, non deligit sibi amatorem aliquem, cui furtim, & raptim, & luminibus remotis, insciòque marito morem gerat, quod faciunt paulum quæ sunt tolerabiles mulieres: sed à quouis institore, aut mercatore arcessita, etiam audiente, & vidente marito, surgit è lecto, atque ad illum liberalem flagitiorum emtorem properat.

INSTITOR] institor appellatus est (ut scribit Vlpian. li. 39. ad edictum) *ex eo quod negotio gerendo instet: nec multum facit: taberna sit prepositus, an cui libet alij negotiationi*.

SEV NAVIS HISP. MAGIST.] idem Vlpian. ibid. *Magistrum navis accipere debemus eum, cui totius navis cura mandata est*.

DEDECOR. PRÆT. EMTOR] qui magno redimit turpem, & ab adulterio profectam voluptatem.

NON HIS IVVENT. ORTA PARENT.] sed iis, qui ius matrimonij castum & sanctum seruarent: ipsi autem filij assiduo labori, & agriculturæ assueti essent.

INFECIT ÆQVOR SANG. PVN.] supra Od. 12. lib. 2. *nec Siculum mare Pæno purpureum sanguine*.

PYRRHV M] Epirotarum regem: cuius vitam scripsit Plutarchus.

ANTIOCHVM] Syriæ regem, quem vicit M. Acilius Glabrio.

ANNIBALEM QVE DIRVM] sic Od. 12. lib. 2. *Nec dirum Annibalem*. dirum autem, id est, tristem, infestum, & quasi deorum ira immissum: & ita Nonius.

MASCVL A] non mollis, nec fracta voluptatibus, nec impudica.

SOL VBI MONTIVM, &c.] id est, vespere. Virgil. in Tityro, *Maiorésque cadunt altis de montibus umbræ*. Idem Alex. *Et sol crescenteis decedens duplicat umbras*.

ET IVGA DEMERET BOBVS] demeret, id est, detraheret. idem tempus significat, quod iccirco à Græcis βουλυτὸν appellatur. Hesych. βουλυτὸν, δειλὴ ὥρα, ἢ τὸ ἀροτρὸν λύεται τῶν βοῶν. id est, Bulyton tempus ferotinum, quo aratro soluuntur boues. Hom. ἰλ. π. ἦμος δ' ἠέλιος μετρίσσει βουλυτὸν δέ, id est. Cùm autem sol transibat ad id tempus, quo tempore disiunguntur boues, seu soluuntur. Cicero ad Attic. lib. 2. 5. *Aduentabat autem βουλυτὸν cenantibus nobis*. Et Aratus, *Ερχόμενοι καθυμὸν δὲ βόες βουλυτὸν ὥρην*, id est, Euntes ad stabulum boues eo tempore, quo tempore soluuntur ac disiunguntur. Nonnulli libri manu scripti habent *Bubus fatigatis*.

AMICVM TEMPVS AGENS] id est, gratum, φίλον, ut Græci loquuntur, tempus adducens.

ABEVNTE CVRRV] fingunt poëtæ, solem conuersionem annuam, & diurnam conficientem curru vehi. Theocr. in φαρμακείῃ. Σήμερον ἀνίκα πέρτε ποτ' ἔρανον ἔτρεχον ἵπποι, &c. hodie cùm in calum currebant equi. vbi sic interpret. ἵπποι τὸ ἀρματός, δηλονότι τὸ ἡλίου. Pind. Olymp. εἰδ. 3. de sole: ὁ γενέθλιος ἀκρίνων πατὴρ πῦρ πνεόντων ἀοράς ἵππων. id est, Genitalis radiorum pater, ignem spirantium dux equo-

A equorum. Virgil. Georgic. 1. *Nosque ubi primus equis oriens afflavit anhelus.* eodem pertinet principium Phœnissarum Euripid. ὅτι τὴν ἐν ἀστροῖς ὑπερῶν πύλων ὁδόν, καὶ χρυσόκλεην τὴν ἐν μετέωρῳ δίοφοις ἥλιε, θεῶν ἵπποισιν ἐλισσάντων φλόγα. ὧς δὲ συζήθῃ βασιλῆϊ τῇ πότῃ ἡμέρᾳ Ἀχίλῃ ἐφῆκας. id est, ὁ sol, qui viam in astris cæli frangis, quique sedens in curru aureo, celeribus equis flammam voluis, Quam infaustum Thebanis illo die radium immisisti? Postremò interpretēs Sophoclis in Aiace Mastigophoro de Solis curru hæc scribit: ὃν ἥλιος, ὃς ποιεῖ τὴν ἡμέραν ὅπῃ ἀρματός, φαίνει ὁ χεῖρ, δύο ἵππους ἔχοντα λευκοὺς, χαρόποντα καὶ φαίδοντα, id est, solem, qui diem efficit, aiunt in curru vehi duos equos habentem albos, Charopontem, & Phaëontem. Horat. carmine sæculari ad Deos. *Alme Sol, curru nitido diem qui Promis & celas.* Idem epist. ad Quinct. lib. 1. *Lanum discedens curru fugiente vaporet.* Plautus autem in Amphitr. quadrigas soli attribuit. *signi dic quid est. Me. cum quadrigis sole oriens.* & Accius Melagro, *Sol, qui meantem candido curru, atque equis flammam citatis feruido ardore explicas, Quam natum aduerso angurio & inimico omine Thebis radiatum lumen ostendit unum.* qui versus expressi sunt ex illis Euripidis Phœniss. princip. ὧς τὴν ἐν ἀστροῖς ὑπερῶν πύλων ὁδόν, &c. quos modò protuli.

B DAMN. QUID NON IMMIN.] Aristot. lib. 4. Physic. audit. de princip. ostendit, omnia, quæ sunt in tempore, non solum tempore contineri necessariò, quemadmodum & cetera, quæ sunt in re aliqua: verbi gratia quæ sunt in loco, loco continentur: sed etiam à tempore affici. solemus enim (inquit) dicere: tempus consumit, & liquefacit: & omnia tempore consenscunt, & tempore obliuiscuntur homines, quæ sciunt, potius, quàm discunt: denique nihil tempore fit recentius, aut pulchrius. Tempus enim per se rebus omnibus affert interitum. verba Aristot. sunt hæc, si quis fortè magis delectatur Græcis, quàm Latinis, præsertim nostris: Διὸ ἀνάγκη πάντα τὰ ἐν χρόνῳ ὄντα ἀφελέσθαι, ὑπὸ τοῦ χρόνου ὡς περ καὶ τὰλλα, ὅσα ἐν πνέοντι ὄντα τὰ ἐν τῷ τόπῳ, ὑπὸ τοῦ τόπου, καὶ πᾶσιν δὴ τῷ χρόνῳ, καὶ τῷ τόπῳ καὶ λέγειν εἰσάγειν ὅτι καὶ περὶ τοῦ χρόνου, καὶ περὶ τοῦ τόπου, καὶ περὶ τῆς οὐσίας, διὰ χρόνον, ἀλλ' ἐμμελὲς ἔστιν εἰς τὸν χρόνον, ὅς ἐστι καλόν. φθόρας γὰρ αἰσῶς καὶ αὐτὸν μάλιστα ὁ χρόνος.

C ÆTAS PARENT.] sic Aratus, Oἷον χρυστοὶ πατέρες γενεῶν εἰσποῖσι χειροτέρῳ, ὑμῖς δὲ κακώτερον πεζέεισθε. & Lucret. lib. 2. in extr. *Iamque adeo affecta est ætas, essetæque Tellus: Vix animalia parua creat, quæ cuncta creauit Secla, dedique ferarum ingentia corpora partu.* & Hom. non vno loco videtur significare, suæ ætatis homines breuioris esse staturæ, quàm superiores heroas illos, vt ἱλιάδ. ε. ὁ δὲ χερμαδίων λάβει χειρὶ Τυδείδης μέγα ἔργον, ὃ γ' ἔδωκεν ὅς φέροιεν, Οἳ τοὺς βροτοὶ εἰσιν. & μ. ὅς κε μιν ῥέει Χεῖρ γὰρ τῇ ἐπὶ φέροι ἀνὴρ ὃς δὲ μάλ' ἡβῶν, Οἳ τοὺς βροτοὶ εἰσιν, ὅς δ' ὑβόθεν ἐμβαλ' αἰέρας, id est, hic autem Tydeus saxum in manum sumit magnum, & graue: quod duo viri non ferrent, quales nunc homines sunt. & lib. 12. neque eum lapidem facile manu altera tollat vir, ne valde iuuenis quidem, quales nunc sunt homines: at hic sublato brachio intorfit, &c. Sic

& Virg. Æn. 12. *Vix illud lecti bis sex cervice subirent, Qualia nunc hominum producit corpora tellus.* Piger ascribere versus illos Hesiodi vulgatiss. de atatribus: quarum primam facit auream, vltimam ferream. Platonis autem distichum non præteribo. Αἰὼν πάντα φέρεῖ δολιχὸς χρόνος οἶδεν ἀμείβειν Οὐνομα, καὶ μορφήν. καὶ φύσιν, ἥ δὲ τύχην. quod ego sic verti. *Omnia fert ætas: mutatur tempore longo Fortuna, & forma, & nomen, & ingenium.* quod fortasse adumbrare voluit Virg. Gallo. *Omnia fert ætas: animum quoque,* hic est vnus ex iis locis (sunt enim complures) quos, cum quidam sciret à me in his commentariis tractatos esse: nescio quibus inanis gloriæ stimulis excitatus, in commentarios quosdam à se editos retulit. De qua iniuria & per litteras, & coram cum eo exposulaui. questus sum etiam apud clariss. quendam virum de me, ac de illo optimè meritū.

MOX DATVROS PROGENIEM VITI-
o s.] mox, id est, paullo post. profert hunc locum Seruius ad illum Virg. Gallo. *Teg, adeo, quem mox quasint habitura deorum, Concilia, &c.* Obserua autem hic bellam & venustam gradationem, vt appellant rhetorici magistri, à præterito tempore in futurum progredientem, hoc modo: parentes nostri suis auis sunt peiores. nos parentibus sumus nequiores, progenies nostra nobis deterior futura est.

AD ASTERIEN.

Ode 7.

Consolatur eam, de viri sui absentia
mæstam, ac sollicitam.

Q Vid fies, Asterie, quem tibi candidi
Primo restituent vere Fauonij,
Thyna merce beatum,
Constantis iuuenem fide
Gygen? ille notis actus ad Oricum
Post insana Capræ sidera, frigidas
Nocteis, non sine multis
Insomnis lacrymis agit.
Atquin sollicitæ nuntius hospita
Suspirare Chloën, & miseram tuis
Dicens ignibus vri,
Tentat mille vaser modis.
Vt Præteritum mulier perfida credulum
Falsis impulerit criminibus, nimis
Casto Bellerophonti
Maturare necem, refert.
Narrat pene datum Pelea Tartaro,
Magneffam Hippolyten dum fugit ab-
stinens:
Et peccare docenteis
Fallax historias monet,

p ij Frustra.

A *Frustrà nam scopulis surdior Icari
Voces audit adhuc integer. at, ibi
Ne vicinus Enipeus
Plus iusto placeat, caue:
Quamuis non alius flectere equum sciens
Æquè conspicitur gramine Martio:
Nec quisquam citus æquè
Tusco denatat alueo.
Prima nocte domum claude. neq; in vias
Sub cantu querulæ despice tibiæ:
Et te sæpe vocanti
Duram, difficilis mane.*

QVID FLES] quid flendo desideras absen-
tem amicum, quem, &c. Ex ipso nomine, quod
non est Romanum, hanc puellam esse meretricem,
non matrem familiæ perspicuum est. In quibusdam
sanè libris manuscr. talis inscriptio est,
Ad Asterien meretricem.

CANDIDI] vel eò candidos dixit, quia veris
sunt nuntij: vel quia virum desideranti uxori sunt
restituturi: ut Catullus *candidos soles* dixit, id est,
iucundos. *Fulsere quondam candidi tibi soles.* Vide
quæ annotavi ad Saty. 9. lib. 1. ad illum locum.
huncine Solem Tam nigrum, &c. vel quia serenitatis
effectores, aut sereni, quasi *αἰσθητέται*. quod ta-
men minus probat aliquis, propterea quòd epi-
thetum *αἰσθητέται*, Boreæ tribuitur ab Homero.
Dicamus igitur, candidos esse dictos fauonios,
quia ver, cuius sunt nuntij, & quasi *αἰσθητέται*, tepi-
dum est, & quia *Frigora mitescunt Zephyris*, ut est
in Od. 7. lib. 4. sic Virg. Georg. 2. *Parturit almus
ager, Zephyrique tepentibus auris, Laxant arua si-
nus:* vel candidos intellige lætos, & iucundos,
ut nigra ferè omnia, tristia sunt.

THYNA] id est, Bithyna, seu Bithynica. Cat.
ad Sirmionem. *Vix mi ipse credens Thyniam, atque
Bithynos Liquisse campos.*

C THYNA MER. BEATVM] locupletatum
mercibus è Bithynia aduectis.

CONSTANTIS IUVENEM FIDE] cod.
manu scripti. Iann. Vrf. duo Vatic. cum quibus
congruit Tornesian. nisi quòd in eo scriptum erat,
fidi, non sine litura, habent *fide*: alij duo vaticani,
Clericanus, Ruffardinus vnus, Nicot. vnus, *fidei*.
utraque lectio probabilis est. Nam si *fidei* proba-
bimus, erit, dissyllabum: si *fide* patrius casus erit
antiquus: non sextus aut septimus: qua de re alibi.
constantis autem *fidei* Gygen dixit, id est, in amo-
re mutuo perseverantem.

ILLE NOTIS ACT.] ille (inquit) notis, seu au-
stris pulsus ad Oricum, nocteis frigidas traducit, ipse
insonis, id est, somni expers, non sine lacrymis. sig-
nificat autè, Gygen non sua sponte tam diu abesse à
patria, & à suis, sed tēpestare rerētum, atq; à reditu
prohibitum, magno huius puellæ desiderio affici,
noctēisq; insonneis curis somnum adimentibus,
traducere, siue sit vxor, siue amica.

ORICVM] portum, & oppidum in Epiro: de

quo Cat. lib. 3. de bello ciuili. *At ille expositis mi-
litibus, eodem die ad Oricum proficiscitur: quò cum
venisset L. Torquatus, &c.*

POST INS. CAP. SID.] posteaquam Capra,
& Hædi occiderunt. *insana* autem appellat, quia
eorum ortus magnas tempestates excitat. sic Od.
30. huius lib. *Aquilonem impotentem* dixit, & Ca-
tul. *impotentia freta*. Oritur autem Capra ortu (ut
loquuntur) matutino, sole Capricornum prate-
reunte circiter solstitium brumale. De capra &
hædis sic Aratus. *Εἰ δὲ τοὶ ἡνίοχον τε καὶ ἀστὴρας ἡνίοχον
Σκῆπτρόν δόκει. καὶ τοὶ φάπης ἡλυθὲν αἰγὸς Ἀυτῆς, ἡδ' ἐρίφων,
οὔτ' εἰν ἀλὶ πορφύρεον Πολλὰ κύνες ἐσκέχοντο κεδυζομένους αἰ-
θρῶντες,* &c. quorum versuum hæc sententia est.
*Si verò tibi aurigam, & auriga sidera contemplari li-
bet: & si ad tuas aureis Capra & hædorum fama per-
uenit, qui sæpe in mari vasto lætatas videre rateis, ho-
minesque pauenteis, &c.*

ATQVIN SOLLICITÆ NVNTIVS] Atque
nuntius (inquit) à Chloë ad virum, seu amicum
tuum missus, narrans ei illam eius amore perire,
conatur eum variis modis corrumpere, & labefa-
ctare: affert exempla Bellerophontis & Pelei, qui
dum mulieres amanteis spernunt, ac repudiant, in
maximum vitæ discrimen adducti sunt. *Atquin*
habent omnes ferè libri veteres: eos sequor. Vul-
gati, *Atqui*.

HOSPITÆ] Chloës, quæ tuum virum amat.

TVIS IGNIBVS] id est, eò amore, quo tu vi-
rum, se potius amicum tuum complēcteris. igneis
autè, p amore poni non est nouū. sup. Od. 27. lib.
1. *Non erubescendis aduris Ignibus.* & Od. 13. eiusd.
arguens Quam lentis penitus macerer ignibus. Virg.
in Palam. *meus ignis Amyntas.* Idem Daphnid. *In-
cipe Mopse prior, siquos aut Phyllidis igneis, &c.*

VR I] Od. 14. ad Mæcenat. epod. *Vreri ipse
miser.* & Od. x1. ad Pectium. *Amore, qui me præ-
ter omneis expetit Mollibus in pueris, Aut in puellis
vrere.* Virg. Alex. *Me tamen vrit amor.*

VAFER] callidus, astutus, ut Saty. 3. lib. 2.
Quo vaser ille pedes lauisset Sisyphus are. & Saty. 2.
lib. 1. *Illum aut nequities, aut vafri inscitia iuris.*

VT PROETVM MVLIER] Bellerophon
cū prius Hipponis appellaretur, postea Beller-
Corinthiorum principe interfecto, ab euentu Bel-
lerophon, seu Bellerophonta dictus est. Erat autè
re, & natura, Neptuni: verbo, & opinione homi-
num, Glauci filius. Accepto igitur à Neptuno,
Pegaso equo alis prædito, qui ex eo appellationē
traxerat, quòd è collo Medusæ exsilierat, eo subli-
mis per medium aëra vehebatur. Atque interfe-
cto quidem Bellerō, cum Argos profugisset, ubi
regnum Prætus obtinebat, ab eo cadis à se admis-
sæ expiationem consecutus, & apud eum aliquan-
diu commoratus est. Interea Antea Præti vxor
Bellerophontis amore capta, eius complexum, &
concupitum exoptabat, eoque potiri magnopere
cupiebat. Is ab hoc flagitio auersus, negabat se vlla
condicione adduci posse, ut tantum dedecus ad-
mitteret. Antea verita, ne illum suum amorem
Præto indicaret, ac renuntiaret, præoccupatis
Præti auribus, quæsta est illum sibi stuprum infer-
re esse conatum. Qua re audita, & credita, Prætus
cum

A eum sua manu quidem interficere noluit, sed in Lyciam ad focerum Iobatum misit cum litteris in eius perniciem scriptis. cetera, quæ ad hunc locum non pertinent, suo loco dicentur ad Od. xi. lib. 4. versus autem Homeri, qui hanc siue historiam, siue fabulam exponunt, sunt *ἰλιάδ. ζ. Τῷ δὲ γυνὴ Προίτη ἐπιμήγατο δὴ Ἀγρία Κρυπιδίη φιλότῃ μιγήμεναι, ἀλλὰ τ' ἔπ' Πείδ' ἀγαθὰ ἀφρονέοντα δαίφρονα Βελλεροφόντῃ. Ἡ δὲ Λευδομένη Προίτην βασιλῆα παροσώδα· Τετάρτης δ' Προίτ' ἡ κακὴ πᾶσι Βελλεροφόντῃ. Ος μὲν ἔδειξεν φιλότῃ μιγήμεναι ἔκ ἐδελοῦσθαι, &c.* id est, Eum autem Præti vxor nobilissima fœmina Antea ita insanè & perditè amauit, vt cum eo commisceri concupierit: sed Bellerophonti, vt pote cordato, & prudenti persuadere vt tantum flagitium admitteret, non potuit. Illa autem mentiens ita cum Præto locuta est. Aut morere Præte, aut Bellerophonem occide, qui mecum per vim rem habere conatus est.

CRIMINIBVS] criminationibus, vt Saty. 3. lib. 1. *ubi acris Inuidia, atque vigent ubi crimina.* & epist. ad Loll. lib. 1. *Vt, penitus notum si tentent crimina, serues.* Varro lib. 8. de lingua Latina, *ac singula crimina, quæ dicunt in analogias, soluimus.*

B MATVRARE NECEM] accelerare. sic Virg. lib. 1. *En. Maturate fugâ, regis, hæc dicite vestro.* &c.

PENE DATVM PEL. TART.] Creteis, seu Hippolyta Hippolyti filia, Acasti vxor, Pelei amore capta, cum eum ad stuprum sollicitasset, neque ei persuadere potuisset. dolore, odiòque incensa, prior eum apud Acastum criminata est, vt improbum, & vim sibi inferre conatum. Ille autem his auditis, suòq; consilio celato, ac dissimulato, eum in Pelij montis solitudines, quasi aliud agens, deduxit. quo dormiente inter Centauros relicto, domum reuersus est. Dij autem Pelei miserti, eiq; suam integritatem, ac temperantiam perniciosam esse iniquum arbitrati, Vulcanum ad eum miserunt. Hic ei gladium donauit, quo Centauros in se irruenteis perculit, atq; interfecit: reuersusq; in Thesfalam Acasto bellum intulit, & Iolcum expugnauit. Hæc Pindari interpres, & Pindarus ipse Nem. carmine quarto, & quinto: quibus duobus in locis hanc historiam persequitur, sed multo fusius quinto. verba Pind. sunt hæc, *Αἰ δὲ (de Musis loquitur)*

C *παρώπων μὲν ὕμνασαν Διὸς ἀρχόμεναι σμενᾶν θέπι, πηλεᾶδ', ὡς τε νιν ἄερα κρητὶς ἰππολύτα δόλῳ πεδάσαι ἤθελε ζυγέμεναι. Μαγνήτων σκοπὸν παίσας ἀκούσαν ποικίλοις βυλεύμασι. Λεύσαν δὲ ποιητὸν σωπέταξε λόγον ὡς ἄρα νυμφείας ἐπεύρα κείνος ἐν λέκτροις ἀκάσου ἑνᾶς. τὸ δ' ἐναντίον ἔσαν. πολλὰ γὰρ μὲν παντὶ θυμῷ παρφαμένα λιπαίνεον. τὸ δ' ὄργανον κίβητον αἰπῆνοι λόγοι. ἐνθὺς δ' ἀπανάγατο νύμφαν, ξένῃ πατρὸς Χόλον δείσας.* i. illæ autem primùm cantu suo laudarunt, principio à Ioue ducto, venerandam Thetin, & Peleum: quemadmodum eum tenera Hippolyta Creteis dolo illaqueare studuerit, cum ipsa vxor, virum suum Magnetum regem callidis consiliis induxisset. Mendacem autem & fictum coagmentauit sermonem, illum Acasti cubile, vt cum eius sponsa rem haberet, inire voluisse. At longè aliter erat. ipsa enim sæpe eum blandis verbis, toto pectore supplex orauerat. At illius animum offendeabant difficiles, & ardui sermones, & continuò aspernatus est fœminam maritam, Iouis

D hospitalis iram veritus. eadem ferè leguntur apud Apollonij interp. lib. 1. in quarto porro carmine ait Acastū Peleo dormienti insidias gladio summa arte fabricato, struxisse: Chironem autem ei subuenisse, casumque mortiferum à Ioue cogitatum ab eo depulisse. verba Pindari sunt hæc, *Τὰ δαιδάλῳ δὲ μαχίρᾳ φύτενεν οἱ θάνατον ἐκ λόχου πελῆος παῖς. ἀλλὰ κτε δὲ Χείρων, καὶ τὸ μῦθον δίδωεν παρφαμένον ἐκφέρειν.*

ET PECCARE DOCENTEIS, &c.] monet eam historias, id est, redigit ei in memoriam, vel proponit historias, quæ peccandi rationem, ac viam ostendunt. Lege Euripidis Hippolytum coronatum, & annot. ad Od. 7. lib. 4. de Hippolyto.

NAM SCOPVLIS SVRDIOR] significat, eum non moueri, neque flecti verbis nuntij illius à Chloa missi. Sed quo modo audit, si surdior est Icarei maris scopulis? audit ille quidem: sed audit integer, ita audit, vt non commoueat, neq; det manus. non adducitur eius oratione, vt tui oblitus amorem suum in Chloen transferat. Non temerè autem, neq; sine arte Horatius Asterien in officio cōtinere, & ab amore alterius viri detertere volēs, commemorat ei sui viri constantiam, & continentiam, & fidem. Nam si contrā credat illa, Gygen virum suum aliò animum appulisse: facile sit ei persuadere, vt alterius viri libidini obtemperet: Nihil est enim, quod mulieri nuptæ actiorem dolorem inurat, quòdque magis eam à viro alienet, quàm pellex. Testem citabo Eurip. Androm. *καὶ γὰρ θυγατρί, μεγάλη γὰρ κρίνω τὰ δὲ λέχους στέρεσθαι, σύμμαχος καὶ σῖτα μαί. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα δεῦπρ' αὐτῆς παροῖ γυνή: Ἀνδρὸς δὲ ἀμαρτάνεσα, ἀμαρτάνει βίη.* id est, & ego filia (graue enim esse existimo, lecto priuari) adiutricem me præbeo. Nam ceteros casus moderatè ferre debet mulier, sed viro orbata, orbatur vita. Quemadmodum autem Homerus dicere solet *κύμα κωφόν*: id est, fluctum surdum, qui non edit sonitum, seu qui non auditur, & *βέλος κωφόν* dixit *ἰλ. λ.* telum, quod haud magno admodum impetu veniit: sic & Horatius scopulos surdos, qui nullum sonitum edunt: nisi dicamus surdos eò esse dictos scopulos, quia nautis tempestate iactatis & opem implorantibus nō respōdeāt, & quia vota facientis nō audiāt: quale illud Od. 17. epod. *Non saxa nudis surdiora nanitis.*

F INTEGER] incorruptus, vt Od. 4. lib. 2. *Brachia, & vultum, terei eisq; suras Integer laudo.* & sup. Od. 4. huius lib. *& integra Tentator Orion Diana.*

AT, TIBI NE VICINVS] virum habes in suo erga te amore obfirmatissimum, & constantissimum: sed tu vide, ne te Enipeus vicinus quantumvis equitandi, & natandi, & ceterarum artium peritissimus, labefactet, & percellat.

FLECTERE EQVVM SCIENS] in eo equitandi scientia maximè vertitur, vt equus sellori frenum moderantipareat, & quamcumq; in partem velit ille, sequatur. quod declarat locus Celsaris lib. 4. de bello Gallio, vbi & eodem verbo vsus est, loquens de essedariis Britannicis. *ac tantum vsu quotidiano, & exercitatione efficiunt, vt in declui, ac præcipiti loco incitatos equos sustinere, & breui moderari, & flectere, & per temonem percurrere, & in iugo insistere, & inde se in curru citissime recipere possint.* sic Virg. *En. 1. calog, inuictus aperto Flectit equos.*

A & 9. *Flectere ludus equos, & spicula tendere cornu.*
GRAMINE MARTIO] cāpo Mart. Od. 1. li. 4, iam
volucrum sequor Te per gramina Martij Campi, &c.
TVSCO DENATAT ALVEO] secundo flu-
uio natat, decursionem Tiberinam significat. vi-
de annotation. ad illum locum, *Cur timet flauum*
Tiberim Tangere? &c. Od. 8. lib. 1.

PRIMA NOCTE] primo noctis parte.

QVERVLÆ TIBIÆ] cuius cantu Enipeus,
aut quivis alius amator, se amore tui perire signi-
ficet, queraturque se immerito abs te sperni. Lu-
cret. lib. 4. *Chordarumque sonos fieri, dulcesque que-
relas, Tibia quas fundit digitis pulsata canentum.*
Idem lib. 5. *Inde minutatim dulcis didicere quere-
las, Tibia quas fundit digitis puls. can.* sic Hor. Od. 2.
epod. *Queruntur in silvis aues.* μινυρισμους dicunt Gre-
ci, ita canere, & taleis querelas, μινυρισμους appel-
lant. Profert hunc locum Servius ad illum Virg.
versum Georg. 3. *Et cantu querula rumpent arbu-
sta cicade:* ubi querula interpretatur canore.

DESPICE] deorsum aspice.

B DURAM] id est saevam, & difficilem, & inexo-
rabilem, seu illiberalem. Sic patres seuiores, duri,
& ferrei appellatur: ex quo duritas. Cic. in Caton.
quanta in altero duritas? Sic enim legi malo, re-
clamante & inuito Nonio, quā duritas.

DIFFICILIS] saeva & inexorabilis, & inex-
pugnabilis. χαλεπή. sic Od. 10. eiusdem lib. *Non te*
Penelopen difficilem prociis Tyrrhenus genuit parens.
Iam hoc totum *difficilis mane*, Græcorum more
dictum, χαλεπή ὅσα διατέλει.

AD C. MÆCENATEM.

Od. 8.

Cur Kalend. Martii, cum vxorem non habeat,
nihilominus sacrificet, & epuletur tamen.

Martius celebs quid agam Kalendis:
Quid velint flores, & acerra turis
Plena, miraris, positusque carbo in
Casspite vino,

C Docte sermones utriusque linguae,
Voueram dulcis epulas, & album
Libero caprum propè funeratus
Arboris ictu.

Hic dies, anno redeunte festus,
Corticem astrictum pice demouebit
Amphoræ, fumum bibere institutæ
Consule Tullo.

Sume Mæcenæ cyathos amici
Sospitis centum: & vigiles lucernas
Perfer in lucem: procul omnis esto
Clamor, & ira:

Mitte ciuileis super vrbe curas
Occidit Daci Cotisonis agmen:
Medus infestus sibi luctuosus

Disidet armis:

Seruit Hispanæ vetus hostis ora
Cantaber, sera domitus catena:
Iam Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis.

Negligens, ne quæ populus labore,
Parce priuatus nimium cauere.
Dona presentis rape latus hora:
Linque seuera.

MARTIIS CÆLEBS QUID AGAM] Ka-
lendas Martias & amantes, & mariti religiosè co-
lebant: illi, ut à puellis suis, hi ut ab vxoribus gra-
tiam iniret: illi, ut omnia sibi lata & secunda in a-
more euenirent: hi, ut vxores castas & pudicas ha-
berent domi. Itaq; solebant utriq; ad matronas &
ad amicas munera mittere. Atq; iccirco Iuuenalis
Kal. Mart. *femineas* appellat. & Mart. eadē Satur-
nalia muliebria. Scis ceric, puto, vestra iā venire Sat.
Mart. kal. Tum reddam tibi Galla, quod dedisti. Ti-
bull. lib. 3. *Martis Romani festa venere kalenda.*
Exoriens nostris hic fuit annus auis: Et vaga nunc
certa discurrent undiq; pompa, Perg. vias urbis, mu-
nera, perque domos. Dicite Pierides, quoniam donetur
honore seu mea, seu fallor, cara Neera tamen. cole-
bant eundem diem & puellæ. Idem Tibull. lib. 4.
Sulpicia est tibi culta tuis Mars magne kalendis: Spe-
ctatum è calo (si sapi) ipse veni. mittebat & sua ma-
tronæ munera. Plaut. in Milite glor. *Damihivir,*
kalendis que mittam, quom Martia venerint, &c.
Martias autē Kalendas matronæ celebrabant (in-
quit Festus) quod eo die Iunonis Lucinæ ædes coli
cœpta est. Servius autem ad eum Virg. locū Æn. 8.
Tatiog, seni, Curibusq; seueris: Iure, inquit, dixit se-
ueris. Cum enim filias perdidissent Ceninenses, An-
temnates, Crustumij, Sabini, ceteris quiescentibus, soli
Sabini bellum susceperunt: qui interuenientibus trigin-
ta faminis iam enixis, de illis, que rapta fuerant, pacē
fecerunt: ex quarum nominibus curia dictæ sunt. Pre-
terea in communem mulierum honorem kal. Martia
faminis dicata sunt. Horat. Martius celebs quid agam
kalendis. Iuuenal. Munera femineis tractat secreta
kalendis. Nec enim aliter congruit kalendas Martias
esse feminarū, nisi quia femina, ut diximus, bella seda-
runt. Hactenus Servius, quæ mihi indicauit Germ.
Valens Pimpūtinus. Nomē, kal. secut⁹ & nobiliū
grāmaticorum auctoritatem, & veterum marmo-
rum, ac lib. testimonium, & doctorum virorum
vsum, per K, excudendum curauit.

CÆLEBS] qui nec vxorem, nec vllam femi-
nam, quæ mihi vxoris loco sit, domi habeam.

IN CÆSPITE VIVO] sup. Od. 19. lib. 1.
Hic vinum mihi casspitē, hic Verbenas pueri ponite.

ET ALB. LIBERO CAPR.] cur Baccho
caper imoletur, omnibus notissimum est. Virg.
Georg. 2. *Non aliam ob causam Baccho caper om-
nibus aris Ceditur,* notū est illud epigramma, quod
extat epigrammatum Græcorum lib. 1. cuius hæc
sententia est, Etiam si radicatus caper vitem de-
pascat, tantum tamen vini prolaturam, quantum
satis

A satis sit ad libandum, dum immolatur. *Κῆρ με φά-
νης ἐπὶ ρίζαν, ὁ μῶς ἐπὶ καρποφορήσῃ, Οὐσσὸν ἐπαύσῃ σοι, τρεῖς
γὰρ, θυμῶν.* Album autem dixit, quia dijs superis
alba hostia immolantur: inferis, nigra.

PROPÈ FUNERATVS ARB. ICTV] de
hac arbore lege Od. 13. lib. 2. *Ille & nefasto te posuit
die.* & 17. *Metuncus illapsus cerebro Sustulerat,*
&c. Funeratus autem, id est, funere elatus, & ita
exanimatus.

DOCTE SERMONES] ita legendum, non
docte sermonis. Ita enim scriptum est in cod. Faër.
& vno Vatic. adde quod ita loquitur Oda proxi-
ma. *Dulceis docta modos, & cithara sciens.* Denique
ita legit Donat. produciens testem hunc locum
comment. in Eunuch.

HIC DIES ANNO REDEVNTE] dies fe-
stus anni uersarius. *anno redeunte*, anno vertente:
ἀνελθὼν μέν ἐν αὐτῷ. Horat. Sat. 2. lib. 2. *Sine diem fe-
stum rediens aduexerit annus.* ἔνυμον Græci nomi-
nis ἐν αὐτῷ, quasi in seipsum reuolutus.

CORTICEM ASTRICTVM PICE] hoc die
festo relinentur dolia, & amphoræ picato cortice
obturata.

B DEMOVEBIT] *demovebit*, excudendum cura-
ui, non, ut vulgo legitur, *dimovebit*, quod ita scri-
ptum repererim in tribus libris calamo exaratis.
amphoræ autem dictum pro ab amphora, ut &
Priscian. docet lib. 17. Amphoræ porrò, seu qua-
drantal vini sextarios octo & quadraginta contine-
bat, ut suprà ex Festo admonuimus.

FVM. BIB. INSTIT.] quæ didicit, vel cœpit
fumum bibere. Arist. lib. 4. *μετῶρ.* scribit in Arcæ-
dia vinum in vtribus à fumo ita exsiccari, ut biba-
tur abrasum ac defectum. Quod igitur hic de fu-
mo dicitur, non est referendum ad vini vaporem,
quem fumum Gallica lingua appellamus, qui tem-
pore extenuatur: sed ad eum, quem propriè fu-
mum appellant Latini, quo, vinum maturatur, de
fumque ac spissum efficitur. cuiusmodi ego nouè
ab hinc annos in Rhætia vidi, cum ex Italia per
Rhætorum fines in comitatu clariss. viri, Fran-
cisci Turnonij Cardinalis in Galliam reuerterer.
id erat annorum quadraginta, ut mihi affirmabat
is, apud quem deuerfabar, ita dura & alta crusta
obductum, ut non, nisi ea ferro rescissa, vinum de

C promi posset. atq; id ita crassum erat, ut, nisi multa
aqua dilutum, ac temperatum, neque liquesce-
ret, neque bibi posset. Amphoram igitur fumum
bibere institutam intellige, quæ cœpta est fieri fu-
mosa: quemadmodum Tibullus cados Falernos
fumosos appellat lib. 2. his versibus, *Nunc mihi
fumosos veteris proferte Falernos Consulis, & Chio sol-
uite vincla cado.* fiunt enim non vina, sed vala fu-
mosa. M. Tull. in Pison. *fumosas imagines:* & Ho-
rat. Sat. 2. lib. 2. *pernam fumosam dicunt:* ex quo
veteres intelligimus. vide hac de re plura annota-
tion. ad Od. 28. huius libri.

CONSULE TVLLO] L. Volcatius Tullus de
signatur, qui fuit consul cum M. Emilio Lepido,
anno ab vrbe condita, 10 c. LXXXVII. Significa-
tur huius vini ætas.

SOSPITIS] salui, & seruati ab arboris illius
casu. Od. 36. libro 1. *Qui nunc Hesperia sopes ab
ultima, &c.*

ET VIGILES LVCERN. PERFER] com- D
potationes & cenas sumtuosiores, ac liberaliores
noctu fieri solitas esse cum ex hoc poeta, tum ex
multis alijs scriptoribus intelligere licet. Od. 21.
lib. 3. ad amphoram. *Te liber, & silata aderit, Ve-
nus, Vinaq; producent lucerna, Dum rediens fugat a-
stra Phœbus.* epistola ad Torq. lib. 1. *Supremo te so-
le domi Torquate manebo.* epist. ad Mæcenatem 3.
lib. 1. *Hoc simul dixit, non cessare poeta Nocturno
certare mero, putere diurno.* Theognis, *τῷ πνεύδῃ
ἐδελοντὶ καὶ δαίτῃ δὲν οἶνον χεῖτω.* Οὐ πάσας νύκτας γῆγρεται ἀ-
εὶ παθεῖν. quibus versibus hoc fere significatur: Ei,
qui bibere velit, ministrum semper altare debere,
qui vinum fundat, & pocula ministret: non enim
dari hominibus ut nocteis omneis iucundè & hi-
lariter traducant. Lucret. lib. 2. *Lumina nocturnis
epulis ut suppeditentur.* Athenæus autem lib. 7. o-
stendere volens, cenas nocturnas cuius corpori
vtiliores esse, quàm diurnas, medicum quendam
Daphnum nomine inducit ita loquentem, *ὡφελι-
μότερά ἐστι φίλταται, πᾶσι παντὶ σώματι πᾶ νυκτερινὰ δαῖτνα, τὸ
γὰρ σελήνης ἄστρον καὶ ἐς τὰς τῆς τροφῆς ἀρμόττει πλεῖς, σπιλι-
κὸν ὑπάρχον. καὶ σῆλιν δὲ ἡ πέψις, &c.* id est, vtiliores
sunt omni corpori nocturnæ cenæ. Nam Lunæ E
astrum ad cibum concoquendum valde accom-
modatum est, cum vim habeat putrefaciendi. Cō-
coctio autem putrefactione constat. eodem per-
tinet locus ille Horat. Od. 27. lib. 1. *Vino & lucer-
nis Medus acinaces Immane quantum discrepat.* Quin
veteribus non fuisse in vsu prandia, testatur Serui-
us ad illum locum lib. Æn. 4. *Nunc eadem labente
die conuiuia querit.* Ex quo Iuuenalis in Marium
illum, *Exsul ab octaua Marius bibit.*

PROCVL OM. ESTO CLAM. ET IRA] sic Ode suprà dicta, lib. 1. *Lenite clamorem sodales,
Et cubito remanete presso.*

COTISONIS] sic reperi scriptum in duobus
Vatic. codicibus, & in Iannoct. Faër. Torn. Ni-
cot. Russ. Cleric. nam vulg. habent, *Cotifontis*. an-
tiquam scripturam confirmat Suetonius in Augu-
sto, his verbis, *M. Antonius scribit, primum eura
[Augustum] Antonio filio suo despondisse Juliam De
in Cotisoni Getarum Regi, quo tempore sibi quoque in-
uicem filiam regis in matrimonium petijset.*

MEDVS INFESTVS SIBI] Medi seditioni- F
bus inter se concitantur.

CANTABER SERA DOMITVS] Od. 14.
lib. 4. *Te Cantaber non ante domabilis, Medusque,
&c.* & 6. lib. 2. *Cantabrum indoctum inga ferre no-
stra.* Cantabros deuicit Agrippa Augusti auspici-
js. epistola ad Iccium lib. 1. *Cantaber Agrippæ
Claudi virtute Neronis Auspicijs cecidit.*

LAXO ARCv] id est, abiecto pugnandi con-
silio, armis positis, aut conditis. sic Od. 27. eod.
lib. *& remisso Filius arcu.* & carmine saculari post
epod. *Condito minis, placidusque telo.*

NEGLIGENS, NE QVA POP.] videtur a-
liquanto difficilior atque impeditior esse horum
verborum structura. *Parce* (inquit) cum sis priua-
tus, id est, cum magistratum non geras, *nimum
cauere*, quod valet, noli nimis sollicitus esse, ne
qua parte populus Rom. laboret. ita (inquam)
parce, ut in eo sis negligens. est autem vsitatum

A Horatio cum verbo nomen aliquod epithetum coniungere, quod verbi significationem augeat, aut certe adiuuet, vt Od. 2. lib. 1. *At tu nanta vaga ne parce malignus arena* Particulam dare, quæ locum explicauimus suo loco. simile exemplum est sup. Od. 7. huius lib. *Magneſſam Hypolyten diſſi fugit abſtinens.* & infra hoc eod. lib. Od. 24. *Illic matre carentibus Priuignis mulier temperat innocēs,* id est, in eo se præbet innocentem, quod priuignis temperat: vel eo ipſo, quod priuignis temperat, innocens habenda est. & Od. 21. eiſdem libri: *Non ille, quanquam Socraticis madet Sermonibus, te negliget horridus.* & Od. 11. eiſd. lib. *Quod viro clementis miſero peperci.* id est, quod clementem me in virum præbui, dum ei parco. & Saty. 6. lib. 2. *Si venor ſtultus nihil horum, o ſi angulus ille, &c.* quorum verborum explicationem ad ſuum locum reſeruare malo. & Od. 13. lib. 4. *Ludiſque & bibis impudens.* & Od. 16. Epod. *Credula nec ſla uos timeant armenta leones.* & epiſt. 2. lib. 1. *Ruſticus exſpectat dum deſluat amnis.* & epiſt. ad Iul. Florum lib. 2. *quod Exſpectata tibi non mittam carmina mendax.* & epiſt. de arte poët. *an omneis Viſuros peccata putem mea tutus,* & extra Spem venia cautus? & Saty. 6. lib. 2. *laudat Arelli Sollicitas ignarus opes.* & Od. 8. lib. 4. *Donarem pateras, grataque cōmodus Cenſorine meis ara ſodalibus.*

ET DONA PRÆSENTIS] ſuadet his verbis, vt in diem viuatur, vt Od. 16. lib. 2. *Latus in præſens animus, quod vltiſt, Oderit curare.* ad quem locum plura hac de re diximus.

R A P E] ſi habent quattuor libri manu ſcripti, non vt vulg. *cape.* ſic locutus eſt Oda 13. epod. *rapiamus amici Occaſionem de die, &c.* ad quem locum vide quæ ſunt à nobis annotata.

LINQVE SEVERA] omitte res ſerias, & nimiam curam, cogitationemque requirentes.

Ode 9.

Dialogus Horatij & Lydæ.

HO. **D**onec gratus eram tibi,
Nec quiſquã potior brachia
candidæ

Cernici iuuenis dabat:

Persarum vigui rege beatior.

LY. **D**onec non alia magis

Arsiſti, neque erat Lydia poſt
Chloen:

Multi Lydia nominis

Romana vigui clarior Ilia.

HO. **M**enunc Threſſa Chloë regit,
Dulceis docta modos, & citharæ ſciēs:

Pro qua non metuum mori,

Si parcent animæ fata ſuperſtiti.

LY. **M**e torret face mutua

Thurini Calais filius Ornithi:

Pro quo bis patiar mori,

Si parcent puero fata ſuperſtiti.

HO. **Q**uid, ſi priſca redit Venus?

Diductoſque iugo cogit æneo?

Si flaua excutitur Chloë?

Reiectæq; patet ianua Lydiæ?

LY. **Q**uamquam ſidere pulchrior

Ille eſt: tu leuior cortice, & improbo

Iracundior Adria:

Tecum viuere amem: tecum obeam
libens.

DONEC GRATVS ER.] hæc Oda eſt *ἀντιποδονική*. id eſt, conſtat mutua reſponſione.

NEC QVISQVAM POTIOR] quem pluris faceres, vt infr. Od. 15. epod. *Nec feret affiduas potiori te dare nocteis:* & Sat. 5. lib. 2. *ultra Penelope facilis potiori trade.*

NON ALIA MAGIS ARSISTI] ſic habent codices antiqui, Faërne, Vrſini, Tor. duo Vatic. Ruſſ. vnus Cleric. Nicot. & ita loquitur Od. 14. epod. *Non aliter Samio dicunt arſiſſe Bathyllo* *Anacreonta Teium.* Idem Od. xi. lib. 4. *Non enim poſt hac alia calebo Femina.* & Od. 9. lib. 4. ſine villo caſu, alij, ita vt vulg. *Non aliam, &c.* quo modo & Virgil. loquitur, *Alex. Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexin.*

NEQVE ERAT LYDIA POST] neque ego poſteriore eram loco apud te, quam Chloë: vel, neque Chloën mihi anteponebas.

ILIA] Numitoris filia, Romuli matre: vt Od. 8. lib. 4. *Quid foret Ilia, Manortique puer, &c.* cōmemorat & Oda 2. lib. 1. *Ilia dum ſe nimium querenti, &c.* & ſat. 2. lib. 1. *Ilia & Egeria eſt,*

REGIT] mihi imperat, ego ei ſeruiſſo tanquam domina. ſic Oda 24. eiſd. lib. *Nec dotata regit virum Coniux.*

ET CITHARÆ SCIENS] ſic loquitur Od. 15. lib. 1. & *Sthenelus ſciens pugna.*

PRO QVA NON METVAM MORI] pro qua libenter mortem oppetam: pro qua, quin moriar, non recuſabo. de verbo metuendi lege annot. ad Odam 2. lib. 2.

SI PARCENT ANIMÆ] ſi modò mea morte aſſequar, vt ſit mihi ſuperſtes, & immortalis.

ME TORRET FACE MUTVA] amore mutuo. nemini autem ſunt inaudite Cupidinis faces. torret autem, id eſt, vrit. ſic Od. 19. eiſd. lib. *Me lentus Glicera torret amor mea.* & Oda 1. lib. 4. *Si torrere iecur quæris idoneum.*

PRO QVO BIS PATIAR MORI] his verbis ſui in Calaim amoris magnitudinem declarat, cū bis mori tamen poſſit nemo. Nam (vt eſt apud Athen. lib. 8.) *ἀθάνατος ὁ θάνατος ἐστίν, ἀπὸ τοῦ ἀθανάτου.* id eſt, immortalis mors eſt, ſi quis ſemel mortuus fuerit.

DIDUCTOS-

A **DIVULSOS QVE]** diuulsos, diremtos, disun-
ctos, discordeis.

IUGO COGIT AENE O] in firmissimam con-
cordiam ducit. Suprà Ode 33. lib. 1. iuga aenea
posuit in malum, pro coniunctione amantium
inæquali ac dispari, atque ingrata seruitute: in qua
mutuus amor non intercedit. hîc autem iugum
aeneum accipe pro concordia amantium eiusmo-
di, quam nullum interueniens dissidium sit disso-
luturum. copulam irruptam dixit Od. 13. lib. 1.
*Felices ter & amplius, Quos irrupta tenet copula, nec
malus Diuulsus querimonij* Suprema citius soluet a-
mor die. abeneum igitur accipere hîc debemus pro
firmo, & solido, & quod frangi non possit, ut mu-
rum aeneum dixit, epist. 1. lib. 1. & turrem abeneam
Oda 16. huius lib. Sic Apollonius non semel tau-
rorum Colchicorum iuga, χαλκῆς appellat. & for-
tasse Homerus cælum eadem ratione deorum χαλ-
κωσάτης δῶ, id est, domum pauimento, seu solo fir-
missimo substratam, ac suffultam nominat. Iugū
autem fortasse iccirco posuit Horatius, quia in a-
mantium concordia, & coniunctione multæ in-
sunt seruitutis similitu lines.

B **EXCVTITVR]** eijcitur tanquam iugum, vel
onus. Terent. Eunuchus: homo quatietur certe cūm
dono foras.

LEVIOR CORTICE] Saty. 4. lib. 1. nabis sine
cortice.

ET IMPROBO IRAC. ADR.] Adriaticum
mare saepe ventorum agitari, & tempestatibus
concitari constat. iccirco improbum & iracundū
dixit, translātē. sic Od. 2. epod. *Nec horret iratum
mare.* & Od. 3. lib. 1. *Qui vidit mare turgidum.*
huc pertinet illud ex Oda 33. li. 1. *Libertina fretus
aciore Adria Curuantis Calabros sinus.* & Oda 27.
huius libri, *Adria sinum, atrum appellat.*

IN LYCEN.

Ode 10.

Vt, posita duritie, aliqua ipsius miseri-
cordia capiatur.

C **EXTREMUM TANAIM SIBIBERES LYCE,**
*Sauo nupta viro: me tamen asperas
Porrectum ante foreis obijcere incolis
Plorares Aquilonibus.*
*Audis, quo strepitu ianua, quo nemus
Inter pulchra situm tecta remugiat
Ventis? & positas ut glaciet niueis
Puro numine Iupiter?*
*Ingratam Veneri pone superbiam:
Ne currente retro funis eat rota.
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.*

O, quamuis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus viola pallor amantium,
Nec vir Pieria pellice saucius
Curuat, supplicibus tuis
Parcas, nec rigida mollior æsculo,
Nec Mauris animū mitior anguib.
Non hoc semper erit liminis, aut aquæ
Cælestis patiens latus.

EXTREMUM TANAIM] Si in vltima Scy-
thia, aut Sarmatia viueres: si Scythæ, aut Sauro-
mata alicui nupisses.

ME TAMEN ASPERAS, &c.] non ita ta-
men dura & inhumana esses, ut me ante foreis tu-
as iacere expositum, atque obiectum Aquiloni-
bus, qui oram illam assidue perflant, patereris. Fo-
reis autem asperas dixit, puellæ asperæ & inexora-
bilis foreis. tale est illud, *pauimentum superbum.*
Od. 14. lib. 2.

PORRECTVM] extentum. Saty. 3. lib. 2. Si
quis ad ingentem frumenti semper acervum Porre-
ctus vigelet.

OBIICERE INCOLIS PLORARES] id
est, non sineres, quæ tua lenitas & misericordia
est, me proiectum ante tuas foreis mihi iniquas,
ab Aquilonibus iactari. obstarer tibi tua lenitas &
misericordia, quo minus me ante foreis tuas iacê-
re sineres. sic loquitur Plautus Aulul. *Aquam her-
cle plorat, cum lauat profundere.*

INCOLIS] Aquilones, venti sunt Thracij, ic-
circo incolæ Thraciæ dicit. sup. Od. 25. libro 1.
Thracio bacchante magis sub inter-Lunia vento.

INTER PVLCHRA SITVM] quidam libri
veteres habent *satum*, *pro situm*. ego tamen nihil
muto.

REMUGIAT] grauem quendam & immanē
sonitum ad aureis referat. translatio à bobus. sic
Od. 10. epod. *Ionius vdo cum remugiens sinus No-
to carinam ruperit.* & Od. 29. huius lib. *Non est
meum si mugiat Africis Malus procellis, &c.* sic He-
siod. ἐργ. καὶ ἡμ. μέμνη δὲ γαῖα καὶ ὕλη.

GLACIET] vocis & significationis agentis. A-
pud M. Tull. *conglaciandi* verbum, absolutum est,
lib. de nat. Deorum 2. *tum aqua declarat effusio,*
qua neque conglaciaret frigoribus, neque niue, pruina
que concreceret, nisi eadem se admisto calore liquefa-
cta & dilapsa diffunderet. Cælius Ciceroni, *Curio*
ni nostro tribunatus conglaciat.

PYRO NUM IUP.] cælum purum & sere-
num: quod quidem hiberno tempore frigidius
est, quam nebulosum, aut caliginosum. si quis au-
tem quærat cur cælo sereno, quàm nebuloso, fri-
gus sit acrius, respondet Aristoteles in problem.
τὴν μ. μ. idē fieri, quia cælo puro, sereno, atque
aperto nihil est, quod frigus continere possit: sed
diffunditur ac dissipatur, ita ut ad nos perueniat.
nebuloso autem facile coercetur. quidam testan-
tur se reperisse scriptum in lib. manu scriptis, *lu-
mine.* ego tamen magis probo, *numine.* nam per
Iouem,

A Iouem, cælum, seu æther significatur. Ioui autem meritò numen tribuitur. per numen igitur Iouis, cæli nitor intelligendus est καὶ ἀννομοίαν. Quod si dixisset Hor. *Iupiter puro lumine congelat nives*, corrupisset, & quasi mutilasset figuram poeticam. nunc autem his duobus ita coniunctis, manet integer & in columis locutionis ornat⁹. Quin hoc contendo, si *lumine* legendum esse constet, nomen *Iupiter* hic ferri non posse, & in eius locū, si lex carminis patiatur, cælum aut æther, esse substituendum. hoc igitur dico, *Puro numine* legendum esse, & hoc *lumine*, ex annotatione natum: ut desinant *ἄεθρῳ* quidam iuvenes bonarum literarum studiosi, minime mali. sic numen coniūxit cum Ioue Od. 4. lib. 4. *Quas & benigno numine Iupiter Defendit*, &c. quamquam illic Iupiter pro deo positus est, non pro cælo aut æthere.

INGR. VEN. PONE SUPERB.] Ingrata est & Veneri & Baccho puerorum & puellarum in amanteis superbia. Libet hic vnum atque alterum huius rei exemplum ex Pausania ascribere. Amabat Calirrhoam quandam virginem Corraſus Bacchi sacerdos: sed quanto vehementius amabat Corraſus, tanto erat illa ab hoc alienior, tantòque se in eum duriorem ac ſæuiorem præbebat. Posteaquàm autem neque precibus, neque muneribus ſæuitia virginis potuit mitigari, ſupplex Corraſus accedit ad Bacchi ſtatuam. orat ut vim ſui numinis in virginem expromat ac declaret. Vix dum finem orandi fecerat, cùm Calydonij ferè omnes (Calydone enim hæc gerebantur) proinde ac ſi ebrij eſſent, mente capti, furorèque præcipientes huc & illuc ferebantur. Conſugiunt tandem ad oraculum Dodonæum. reſponſum eſt, Dionyſum Calidonijs eſſe iratum, neque illum iracendi finem antè facturum, quàm Corraſus ei immolaſſet Calirrhoam ipſam, aliumve, qui eius vice fungi, mortemque oppetere auderet. Virgo in has anguſtias redacta, cœpit primum auxilium à nutricijs & nutricibus ſuis petere: à quibus cùm ſpreta eſſet, ac reiecta, reſtabat miſera, ut ipſa ad aram Dionyſi maſtaretur. omnibus igitur rebus neceſſarijs ad ſacrificium comparatis, intererat huic ſpectaculo Corraſus, qui amore victus, nullòque ira loco relicto, ſeipſum pro Calirrhoa deuouet, atque exanimat. At Callirrhoe altera ex parte, ut proſtratum atque exanimem Corraſum vidit, ſerò mente mutata, miſericordia commota, pudore denique eorum, quæ inhumaniter & ſuperbè in eum admiferat, affecta, ſeipſam ſecundam Baccho victimam maſtat. Hæc Pausanias Achaic. quæ nos arbitrato noſtro, quàm breuiſſimè potuimus, Latinè vertimus. Alterum eſt æquè miſerabile, quod idem aſſert Atticis, eiùſque rei ſe vidiffè argumentum narrat, Cupidini dicatam Anteròtis aram. Meles Athenienſis Timagoram inquilinum, & hoſpitem contumeliòſè deſpiciens, iuſſit, ut ſeſe è ſummo ſaxi vertice præcipitem ageret. Timagoras, ut qui adoleſcenti omnibus in rebus obtemperare & gratificari cuperet, alioqui vitæ non admodum cupidus, neque animæ parcus natura, ſeſe non dubitanter, neque cunctabundus è ſaxo illo præcipi-

tem deiecit. Meletem autem, ſimul ut exanimem D Timagoram vidit, uſque ad eò facti ſui pœnituit, ut ſeipſum quoque ex eodem ſaxo præcipitem egerit. Accedat tertium ex Theocrito, ſi modò verum, & non fictum eſt, de adoleſcente illo, qui, cùm uſque ad eò, tandiùque ſpreuiſſet amantem, ut ille dolori ſuo remedium morte & ſuſpēdio quærere cogeretur, atque id pro foribus adoleſcentis feciſſet: adoleſcens autem manè die poſtero domo exiens, amantemque ſuſpenſum, ac mortuum cernens, nihil commotus eſſet, neque condoluiffet, neque ingemuiſſet: ſed rectà ad gymnafium (ut ſolebat) in quo balneum, ſtatuæque Cupidinis erat, iuiſſet, accidit ut ſtatua, dum lauat adoleſcens, in eius caput decideret, eumque interimeret. carmen Theocriti inſcribitur *ἑρπῆς*. ſed hæc poſteriora duo exempla cùm ad flagitioſos illos, & nefarios puerileis amores pertineant, à noſtris auribus reſpuantur. *Pone* autem, id eſt, abijce, ac depone, ut epiſt. 16. lib. 1. *Pone: meum eſt. pono, triſtiſque recedo.*

NE CURRENTE RETRO] ne nimia iſta ſæuitia in caput tuum recidat, tibi que ipſi calamitatem, & perniciem afferat: vel ne idem tibi eueniat, E quod in amanteis uſurpas & exeres: & fortuna, quam nunc experiris valde ſecundam, tibi ad uerſari ac reſtare incipiat. ducta ſimilitudo eſt à rotis fune circumactis, quo rupto, illa in contrariam partem voluntut. Tibull. lib. 1. eleg. 5. *At tu, qui potior nunc es, mea ſurta caueto: Verſatur celeris forſ leuis orbe rota.* Iterum dixit Horat. *curren- ter rota* epiſt. ad Pilones: non longè à principio. alij dicunt ductam eſſe ſimilitudinem ab equo funali, retrò currente, & in contrariam partem currum trahente.

NON TE PENEL. DIFFIC.] Non tu es Penelope à patre tuo procreata, ſed Lyce. Fuit autem Penelope eo in procos difficilior ac ſæuior, quo blandior. eorum enim animos verbis mulcebat, & ſpe lactabat: alia mens erat. nota ſunt illa Homericæ *ὁδυσσ. σ. θέλγῃ δὲ θυμὸν Μενελαιοῖς ἐπέεσσιν, ὅς δὲ οἱ ἄλλα μαννῖα.* id eſt, animum autem procorum blandis verbis mulcebat, mens eius aliud cogitabat. & *ὁδυσσ. ε. Ἡδὲ γὰρ τί τιν' ἐστὶν ἐπὶ πῆχ' εἴσι πεπρω- τιν, Εἴ δ' ἀτέμνῃ θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι Αἰχμῶν Πάριος, μὲν ῥ' ἔλ- πει, καὶ ὑπὸ γόγγυ' ἀνδρὶ ἐκείνῳ Ἀχλιδίας παρῆϊστα, ὅς δὲ οἱ ἄλλα μαννῖα:* id eſt, Tertius enim iam annus abiit, agitur nunc & quartus, ex quo Penelope Græcorum animos decipit, damnoque afficit. Omnibus enim ſpem inanem oſtentat, & unicuique pollice- tur, miſſis etiam ad quemque nuntijs: ſed aliud animo molitur. nota eſt denique illa Penelopæ tela, quæ interdum texebatur, noctu retexebatur. de qua *ὁδυσσ. β. & γ.*

NEC TINCT. VIOLA PALL.] nec pallor amantium violacei coloris particeps: luridus, & pallidus color. Seruius ad illum Virg. locum, *Alexide, pallenteis violas*, annotat, *pallenteis*, id eſt, *amantium colore tinctas*. Hor. *Nec tinctus viola pal- lor amantium*, &c.

NEC VIR PIERIA PELL. SAVC.] & quamuis non te fleat viri tui iniuria, qui Pieriam amat, eiùſque amore ſaucius eſt, &c. Nihil eſt

A est autem, quod matronam magis vr̄at, faciūsq; ad adulterium impellat, quā dolor ex tali virilī-
bidine susceptus: & cū acerrimē ad p̄nas sui
doloris repetendas mulieres exstimulentur, tum
vīrorum suorum incontinentiam simili factō li-
benter vlciscuntur. quā de re vide quā sup̄a an-
notauimus ad illum locum, *Nam scopulis sordior*
Icari Voces audit adhuc integer, Od. 7. huius lib.

CVRVAT] flectit, ab instituto tuo detor-
quet.

PIERIA PELLICE] pellicem appellant
Latinicam, quam maritus amat, semperque re-
fertur ad vxorem, vt pater ad filium. Cic. in Clu-
ent. *Vxor generi, nouerca filij, filia pellex*. Horatius
infra Od. 27. eod. lib. *dominaq; tradi Barbara pel-
lex*. & Od. 3. epod. *Hoc delibutis vltia donis pellicē*
Serpente fugit alite. & Oda. 5. *Quibus superbam*
fugit vltia pellicem.

SUPPLICIBVS TVIS PARCAS] quamuis
tu neque muneribus, neque precibus, neque pal-
lore, & languore meo, neque viri tui contume-
lia, atque iniuria inflectaris: misere tamen sup-
plicis tui, qui omnem salutis suae rationem in tua
lenitate, & clementia collocatam habet.

B NEC RIGIDA MOLLIOR AESCULO] Tu
quā neque aesculo mollior es, nec mitiore animo,
quā Mauritaniae serpentes, &c.

NEC MAVRIS ANIM. MITIOR] nec mi-
tiore animo, quā angues Mauritaniae. *mitis ani-
mum* hellenismus est. *Mauris anguibus* autem sic
dictum, vt *Mauris iaculis*. sup̄a Oda 22. lib. 1. &
venena Colcha: Oda 13. lib. 2. sic enim habent a-
liquot libri veteres. vbi vulg. *Colchica*.

LIMINIS] Od. 11. epod. *Limina dura*, quibus
lumbos & infregi latus.

AQVÆ CÆLESTIS.] epist. ad August. Cæ-
lestis implorat aquas docta prece blandus. significat,
se non semper iuuenem, eaque ætate futurum, vt
super limen ianuæ huius puellæ, & sub diuo, idq;
cælo nubilo & imbrifero, cubare possit.

AD MERCVRIVM.

Ode II.

C Vt cantus sibi dictet, quibus Lyde flecti pos-
sit, Danaïdum fabula.

MERCVRI: nam te docilis magistro
Mouit Amphion lapides, canendo:
Tūque testudo resonare septem
Callida neruis:

Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Diuitum mensis, & amica templis,
Dic modos, Lyde quibus obstinatas
Applicet aureis.

Quæ, velut latis equa trima campis,

D Ludit exsultim: metuūt quæ tangi,
Nuptiarum expers, & adhuc proteruo
Cruda marito.

Tu potes tigreis, comitēsque siluas
Ducere: & riuos celereis morari.

Cessit immanis tibi blandienti
Ianitor aule

Cerberus, quamuis furiale centum
Muniant angues caput eius, atque
Spiritus tater, saniēsque manet
Ore trilingui.

Quin & Ixion, Tityōsque vultu
Risit inuito. stetit urna paullū
Sicca, dum grato Danaï puellas
Carmine mulces.

Audiat Lyde scelus, atque notas
Virginum p̄nas, & inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo,
Serāque fata:

Quæ manent culpas etiam sub Orco:
Impiæ: nam quid potuere maius?
Impiæ sponfos potuere duro
Perdere ferro.

Vna de multis face nuptiali
Digna, periurum fuit in parentem
Splendidè mendax, & in omne virgo
Nobilis æuum:

Surge, quæ dixit inueni marito:
Surge: ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur: socerum, & scelestas
Falle sorores.

Quæ, velut nactæ vitulos leana,
Singulos, eheu, lacerant. ego illis
Mollior, nec te feriam: nec intra
Claustra tenebo.

Me pater seuis oneret catenis,
Quod viro clemens misero peperci:
Me ve extremos Numidarum in agros
Classere leget.

I, pedes quò terapiunt, & aura,
Dum fauet nox, & Venus: i secundo
Omine, & nostri memorem sepulcro
Sculpe querelam.

MERCY-

A MERCURI: NAM TE DOC. MAG.] Lyra enim inuentor Mercurius est: sup. Od. 10. lib. 1. *Tecanā magni Iouis, & deorum Nuntium, curuāq; lyraparentem.* Hæc Ode autem est *ἡ ἑορταὶ ἡπικη.*

MOVIT AMPHION.] hæc de re vide annot. ad epist. ad Pisones. ibi. *Dictus & Amphion.*

TVQVE TESTVDO RESON. SEPT. CALL.] callidaresonare, id est, quæ scis resonare. quæ scire resonas. *septem nervis*, id est, septem chordis. ideo Pindarus *φόρμιχα ἐπὶ ἀγλαῶσσαν*, id est, ἐπὶ ἀφώνον nominat.

NEC LOQVAX OLIM] antequam Mercurius te nervis instruxisset.

NVNC ET DIVITVM MENSIS, &c.] Vlysses in patriam iam ille quidem reuersus, nondum tamen à suis agnitus, specie, & ornatu senili, ab Eumæo ad ædeis suas deductus citharam cōuiuiorum sodalem appellat. *ὃ δὲ πὶ φόρμιξ Ἡπύει, ἡ ἄρα δαίπιοι ποίησαν ἐταίρων.* id est, in eis ædibus autem cithara resonabat: quam dij conuiuij sodalem fecerunt.

OBSTINATAS] obfirmatas, & à me auersas: siue duras, & rigidas.

B APPLICET] aduertat, admoueat: mihi scilicet.

QVÆ VELVT LATIS, &c.] Hic locus ex Anacreonte est expressus. sunt autem Anacreontis versus hi: *Πῶλε Θρηίκην, πὶ δὴ με Λοζὸν ὀμμασι βλέπῃσα Νηλεὺς φεύγεις, δακρυῖς δὲ Μινδὸν εἰδέναι σπρόν, Ἰδοὶ ὅπῃ καλῶς μὲν αὐτοὶ τὸν χαλινὸν ἐμβάλοιοι. Ἡγίας δ' ἔχον ἐρέφοιοι Ἀμφὶ πέριπα δρόμον. Νῦν δὲ λημφῶας πὶ βόσκειαι, Κῦρά πε σικρῶστα παῖσις.* quod quidem nuper notauit Erricus Stephanus. horum autem versuum hæc propemodum sententia est: Pulla, seu equulea Thracia, quid me obliquis oculis aspiciens immisericorditer fugis, videris que nihil sapere? Atqui scito, me tibi pulchrè frenum iniecturum: & si habenasteneam, ad cursus metam te flexurum, ac perducturum. Nunc autem in pratis pasceris, & ludis leuiter exsiliens: seu ludis exultim.

METVITQVE TANGI] id est, non vult se tangi, vt supra diximus ad Od. 2. lib. 2. *φυλάτῃται.* cauere ne tangatur.

C NVPTIAR. EXP.] *ἄγαμος, ἀνύμφευτος, ἀνύμετος.*

CRVDA] immatura: nondum viri potens.

TV POTES TIGREIS, &c.] vt epist. de arte poet. de Orpheo, *Dictus ob hoc lenire tigreis, rabidosque leones.*

ET RIVOS CELEREIS MORARI.] Oda 12. lib. 1. *Arte materna rapidos morantem Fluminum lapsus.*

CESSIT IMMANIS TIBI BLANDIENTI] Orpheo Eurydicen suam repetente. qua de re Virg. Georg. 4. *Quin ipsa stupuere domus, atque intima Lethi Tartara, caruleosque innexa criminibus anguis Eumenides, tenuitque inhians tria Cerberus ora, Atque Ixionei vento rota constitit orbis.*

IMMANIS] coniunge cum voce aulæ, vt sit, immanis aulæ, id est, ingentis & vastæ: propterea scilicet quod omnium mortalium est capax: contra supra Oda 4. libri 1. *Et domus exilis Plutonia.*

propter aliam rationem. potest tamen vox *immanis* coherere cum voce *ianitor*, aut *Cerberus*: sed minus aptè, minúsque commodè.

BLANDIENTI] blande canenti, vt Od. 19. lib. prim. *Blandum & auritas fidibus canoris Duce requercus.*

QVAMVIS FVR. CENT. MVN. ANGVES, &c.] sic sup. Od. 13. lib. 2. *Quid mirum ubi illis carminibus stupens Demittit atras bellua centiceps Aureis? &c.* Cum hoc loco congruit illud ex Od. 19. eiusdem lib. *Te vidit insons Cerberus aureo cornu decorum.*

QVIN ET IXION] de Ixione notissima fabula est, illum Iunonem persequentem, ei q; stuprum inferre conantem, in nube libidinem suam expromississe, specie deceptum. Tibull. lib. 1. *Illic Iunonem tentare Ixionis ausi Versantur celeri noxia membra rota.* Quod si quis plura de Ixione scire volet, legat Pindarum Pyth. *ἔδ. 6. &* interpretem. quem locum aliàs attingemus.

TITYOSQVE] de Tityo supra Od. 4. huius lib.

VVLTV RIS. INV.] Risit: id est, hilaritatem quandam animi vultu significauit, cantus dulcedine delectatus scilicet: sed vultu inuito, quia mestum vultum eius esse consentaneum est, cuius membra per iugera nouem portigantur, iecurq; à vulture assidue tondeatur ac depascatur.

STET. VRNA PAVLL.] id est, Danaï puellæ laborem suum tantisper intermiserunt, atque aquam haurire dolio pertuso destiterunt, dum eas grato carmine oblectas.

DANAÏ PVELLAS.] Cum cognouisset Danaus ex oraculo quodam, vnum è filijs Egypti quinquaginta, quibus totidem suæ filiarum nuptiant, sibi necè illaturum, iussit vt suum vnaquarq; virum interficeret. Qua in re patris imperio omnes præter vnam, paruerunt, & propter tam immane facinus ijs pœnis, quas hic commemorat Horat. & quæ sunt omnibus notissimæ, apud inferos plectuntur. Idem Oda 14. lib. 2. *Cocyns errans & Danaï genus infame.* Cum his Lucretius lib. 3. in extremo elegantissimè eos homines cōfert, qui numquam hac lucis vltura explentur, his verbis. *Hoc (vt opinor) id est, æuo florente puellas, Quod memorant laticem pertusum congerere in vas. Quod tamen expleri nulla ratione potestur.* ad hoc dolium alludit Plaut. in Pseud. in pertusum ingerimus dicta dolium. operam ludimus.

AVDIAT LYDE SCELVS, &c.] Commemorata de Danaï filiarum supplicio fabula, hinc arripit occasionem Horat. huius puellæ, quam amat, à scuitia, & contumacia deterrendæ, & ad facilitatem, ac benignitatem reuocandæ. Quemadmodum enim illæ omnes, quæ se in sponso suos præbuerunt inhumanas atque immaneas, pœnas luunt apud inferos suæ impietatis sempiternas: ea verò, quæ sponsum suum seruauit, meritis & sempiternis laudibus effertur: ita si Lyde contumacia & duritia sua examinabit amantem, dabit pœnas: si miserebitur, laudem immortalem comparabit.

ET INANE LYMPHÆ] & dolium aqua vacuum,

A cum, quamvis assidue impleatur, propterea scilicet quod pertusum est, & fundum non habet.

SERA QVE FATA] vel pœnas fataleis, sempiternas, & quas nulla mors sit terminatura: vel dic propriè fata: sera autem propter ea, quæ deinceps sequuntur, ut iam iam dicemus.

QVÆ MANENT CVLPAS ETIAM] Quod referatur, & quod pertineat, hoc quæ, ad puellane, an ad fata, non cuius notum est. Si ad puellas, sic videntur hæc verba explicanda, & declaranda: quæ puellæ Danaï manent culpas etiā sub Orco: id est, culpas sustinent sempiternas: nondum sunt culpa liberatæ, seu numquam culpa liberantur, ut pœnas sufferant sempiternas. Sin ad fata, quod Porphyrio innuit, idque indicavit mihi Passeratius, & ego magis probo, sententia erit aperta. hoc enim significat Horatius, Fata etiam sub Orco culpas manere: id est, post mortem culpas expectare, ne quis se morte, culpa simul & pœna liberatum iri confidat. Atque hoc modo locutum esse Ciceronem ille ostendebat, Philip. 2. Cuius quidē tibi fatum, sicuti C. Curioni, manet: quoniam domi tuæ est, quod fuit illorum utrique fatale, & M. Antonium in epist. quadam ad Hirt. & Cæsar. Sime rectis, ut spero, sensibus, euntem dii immortales adiunxerint: viam libenter: Sin me aliud fatum manet, precipio gaudia suppliciorum vestrorum. Huius igitur loci hæc sententia videtur esse. Quæ fata manent culpas, &c. id est, sequuntur, & excipiunt, & expectant culpas etiam apud inferos. vide quæ annot. ad Od. 2. lib. 1.

VNA DE MVLTIS] Atqui duæ viros suos servasse dicuntur, Hypermnestra, & Bebyce, ut scribit Eustathius in commentariis ad Dionys. Alexand. Pindarus autem unam Hypermnestram nominat. id. 1. Nem. Neque verò Hypermnestra (inquit) mentem à recta ratione auersam habuit, quæ à sororibus suis dissentiens, sola gladium vagina tectum, clausumque continuerit. verba Pindari sunt hæc, ἡ δ' ὑπερμνήστρα παρεπλάγχθη μοιόφρονον κολεῶν καταχρύσας ἔσθον. Quod autem Pindarus idem id. 8. Pind. quadraginta octo duntaxat Danaï filias numerat, cum fuerint quin quaginta, non est ea causa, quam affert Eustathius, quia duæ viris suis pepercerint: sed illa, quam affert interpres Pindari, quia cum eo loco Pindarus de filiarum collocandarum ratione & via, quam secutus esset Danaus, loquatur, duæ iam quodammodo viros erant nactæ. Amymone enim fuerat à Neptuno corrupta: Hypermnestram autem Lynceus amabat, illaque Lynceum: quam ei causam iustam visam esse aiunt, quam obrem viro suo parceret, cum existimaret sibi in eo viro, patris imperium neglegere licere, quem sibi sua ipsa sponte legisset, non à patre questum haberet. Etiam hoc traditum est, iccirco illam man⁹ à viro suo abstinuisset, quod suæ virginitatis florem ab illo illibatum, atque intactum retinisset. Pausanias autem Corinthiacis narrat, illam à patre in iudicium esse vocatam: partim quod existimaret Lyncei salutem sibi periculosam esse: partim quod illa societatem facinoris aspernata, sibi, qui suæ for, auctorque necis fuisset, invidiam, infamiāque etiam conflata auxiliasset:

sed re diligenter, diūque vtrunque disceptata, fuisse absolutam.

FACE NVPTIALI] facibus nuptialibus. quinque enim faces sponsæ præferebantur, ut scribit Plut. παρμαλκοῖς: & quam ob rem quinque, præferrentur, rationes aliquot probabileis affert. Et M. Tull. in Cluentiana, quo loco Salsæ effrenatam libidinem exagitat, quæ genero suo nupsisset, numero multitudinis vitur, his verbis, ὁ ἀνδραγαθὴν, non timuisse, si minus vim Deorum, hominumque famam, at illam ipsam noctem, faceisque illas nuptiales? non limen cubiculi, &c. Et Catull. in carmine de Iuliæ & Manlij nuptiis. vident ut faceis Splendidas quatunt comas? Tum Iulius Pollux commemorat δῶδες νυμφαῖς. id est, faceis nuptiales, quas qui præferebant, δῶδες ἄρτοι appellabantur. Æneas apud Virg. Æn. 4. significans se eo animo non venisse, ut cum Didone matrimonio coniungeretur, sic loquitur. nec coniugis umquam Præditi tædæ, aut hæc in fœdera veni. Mater autem apud Græcos præferebat faceis in nuptiis filia, ut ex Iphigen. in Taur. Eurip. cognoscere licet. Ἀχ. Χάρις ἄρτος Ἀργεῖς, παρδένος περὶ μέλη. Κλυτμην. Διποῦσα πύδω, τίς δ' αἰσχρὴ φλόγα; Ἀχ. Ἐγὼ παρέξω τῶς, ὁ νυμφίος ὀρέπεται. Κλυτ. Οὐχὶ ὁ νόμος ἔπος. id est, Agam. proficiscere Argos, & virgines adorna. Clyt. relinque filia? at quis facem tollet? Ag. ego lumen præbebo, quod sponso decet. Clyt. non est institutum Græciæ. Festus. Facem in nuptiis in honorem Cereris præferebant, aquæque spargebatur nova nupta, siue ut casta, puraque ad virum veniret, siue ut ignem atque aquam cum viro communicaret.

SPLENDIDE MEND.] laudabiliter, magnificè, gloriose mendax. Nam interdum mentiri laudabile & honestum est.

NE LONGVS TIBI SOMNVS] longum somnum, mortem intellige, ut sup. diximus ad Od. 2. lib. 1. ibi. perpetuus sopor. Atque iccirco mors ab Homero πανηλεὲς dicitur, hoc est, longum cubandi & quiescendi tempus præbens, ὁδὸς γ. Μοῖρ' ὅλον κατέλθοι πανηλεὲς θανάτιο. id est, quem Parca mortis diu cubare sinentis, aut facientis corripuerit. quod epithetum expressit Ovidius, Longa quiescendi tempora fata dabant.

SCELESTAS] sanguine contaminatas, μαῖφρονες.

Falle] λένθαι, late, effuge. sup. Od. 1. lib. 1.

SINGVLOS] separatim suum quæque lacerat.

MOLLIOR] mitior, humanior.

NEC INTRA CL. TEN.] neque te clausum tenebo, sed evadere, & periculum effugere sinam.

CLEMENS PEPERCI] id est, clementem me præbui in eo, quod tibi peperci. notauimus hoc loquendi genus ad Odam 8. huius lib. ibi. Negligens, ne quæ populus, &c.

NUMIDARVM] Numidas dicimus (inquit Festus) quos Græci Nomadas: siue quod id genus hominum pecoribus negotiatur, siue quod herbis, ut pecora, aluntur. Plinius li. 5. ca. 3. Numidia Massanisse clara nomine, Metagonitis terra à Græcis appellata: Numide verò Nomades à permutandis pabulis, mapalia sua, hoc est domus plaustris circumferentes.

A RELEGIT] longe à patria remoueat. M. Tull. orat. post reditum. *nominatim alij compellabantur, alij reicitabantur, alij relegabantur.* translatione dixit Sat. ult. lib. 1. *Ambitione relegata te dicere possum Pollio.*

I, PET. QVO TE RAP. ET AVRÆ] siue terra, siue mari iter facere voles, propera, quantum potes. οπι πιδες, αργου, και ανεμοι, sic Eurip. Med. φει-
 γα, φειγε, μητε ναιαν λιπες, ατληα, μητ' οζον πεδισβη. id est, fuge, fuge, neque naualem currum omittens, neque vehiculum pedestre.

MEMOREM] cuius memoria sit diuturna ac sempiterna. ut sup. Od. 13. lib. 1. *memorem notam.*

SCVLPE QVEREL.] ita reperi scriptum in aliquot cod. manu scriptis, Varie. & item Don. Fabr. Russardinis, Cleric. Nicot. non *scalpe*. quos secutus sum. nam *scalpere*, fodere est: quod ad hunc locum non satis quadrat: nisi translationem esse dicamus.

AD NEOBVLEN.

Ode 12.

B Eam Hebri adolescentis amore captam inertia se, & desidia dedisse.

MISERARVM est neque amori dare ludum,

Neque dulci mala vino lauere:
 aut ex-

Animari metuentis patruæ verbera lingue.

Tibi qualum Cytheræa puer ales,
 Tibi telas, operosaq; Mineræ
 Studium aufert, Neobule, Liparæini-
 tor Hebri,

C Eques ipso melior Bellerophonte:
 Neque pugno, neque segni pede victus,
 Simul unctos Tiberinis humeros lauit
 in undis:

Catus idem per apertum fugienteis
 Agitato grege cervos iaculari: &
 Celer arcto latitantem fruticeto exci-
 pere aprum.

MISERARVM EST] hæc Ode est παρρησια, seu παρρησια, id est, adiuuandum & exhortandum comparata.

NEQVE AM. D. LVD.] neque amori indulgere. sic loquitur Plaut. Barchid. ego dare me ludu meognato institui. ibid. sed nimum noto desidia ei dare ludum.

LA' VERE] à verbo lauonis. sup. ann. ad Od. 3.

lib. 2. sic Lucr. usurpauit sonere à sono is. libro 3. Scire licet non sincerum sonere, atque subesse Cacus aliquem cordi stimulum. & item feruere, fulgere, &c. Eleganti autem & concinna translatione usus dixit mala lauere vino, quasi de sordibus quibusdam loqueretur. tale est abstergere metum, dolore, curam, agriitudinem animi. Suprà autem Od. 7. lib. 1. nunc vino pellite curas, ab eodem dictum est alia translatione. sic vini cadum dixit amara curarum eluere efficacem Od. 12. lib. 4.

AVT EXANIMARI] exanimari, metu scilicet. sequitur enim, metuentes pat. verb. sic Sat. 4. lib. 1. audos vicinum funus ut agros Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit, &c. ex quo exanimatus participium, semper pro conturbato usurpatur, ut notat Donatus ad illud Terent. in Andr. ibi tum exanimatus Pamphilus, &c. & ad illud. Hecyr. Quam propter exanimatum citius eduxi foras.

METVENTEIS PATR. VERB.] lingua patrua pro lingua patru Horatianum. Sed cur metuitur lingua patrua, aut cur patruus ponitur pro obiurgatore acris & aspero? paucis expediam. Sciunt omnes, quanta vis sit πατρὸς φωνή: quæ procul dubio in patre erga filium multo maior est, quam in filio erga patrem, ut docet Aristot. lib. 8. de moribus ad Nicom. patruus autem, quamuis etiam ipse amet fratris filios: patrio illo, & immoderato affectu caret tamen. Itaque cum male verum examinet omnis Corruptus index (ut ait Hor.) verisimile est patrem incredibili illo in filium amore impeditum, multa errata filij præterire, ac dissimulare, atque adeo probare: quæ si quis alius cernat, valde improbet, ac reprehendat: tanta est oculorum paternorum in peccatis filij lippitudo, seu potius cæcitas. At patruus, ut dixi, ab hoc impotente affectu liber, ac solutus, de fratris filiorum peccatis iudicat incorrupte. Ita si quid delinquant, id acriter, & seuerè reprehendit, coercet, & castigat, neque à se impetrare potest, ut vel mediocribus illorum peccatis facile concedat. Ex eo natum est, ut patruus pro sauo, & aspero reprehensore, seu castigatore ponatur. M. Tull. pro Cælio. Qui in re lingua vitæ mitis esset, fuit in hac causa pertristis quidam patruus, censor, magister. Idem ad Att. lib. 2. Cura, amabo te, Ciceronem nostrum. ei nos deos videmur, id est, patru. & Catull. in Gellium. Gellius audierat, patruum obiurgare solere, Si quis delicias diceret, aut faceret, &c. & Hor. Sat. 3. lib. 2. siue e-gopraue, Sen recte, ne sis patruus mihi. & Sat. 2. c. iuld. libri. adde Iratum patruum, vicinos. Mitione illum Terentianum Æschini patruum excipio, lenissimum, & placatissimum: contra patrem Deameam durissimum, atque acerbissimum.

QVALVM] id est, calathum, ex quo quasillus: quo nomine est usus M. Tull. Philipp. 2. Petrus Victorius lib. Var. lect. nono, cap. 17. admonet, hos versus treis, qui deinceps sequuntur, ex Sapphone esse expressos, cuius hi sunt versus, Γαυ-
 κία μάτηρ & τοι δὲ νῆμα κρέκειν τὸν ἰδὼν Πότρυ δαμνεία πα-
 ῖδος, Παδὶν δὲ Ἀφροδίτῃ, Nam sic emedo postremū, quorum hæc sententia est, lucunda mater, non possum ordiri telam, aut texere, amore pueri capta, Veneris teneræ opera, seu culpa.

PVER

A **PVERALES]** Cupido, quem poëta pennigerum, alisque instructum fingunt, talémque pingunt & pictores. libet autem mihi ad hunc locū, Eubuli cuiusdam versus ascribere de pennigero Cupidine venustissimos, ac facetissimos: quos profert Athen. lib. 13. Τίς γὰρ ὁ γράψας πρῶτος αὐτῶν; ἢ ἡ κροτάφιστος ἔρωδι ὑπὸ πτεροῖς, ὡς ἔδεν ἡδεῖ πλὴν χελιδόνας γράφειν, Ἀλλ' ὡς ἄπειρος τῶν τρεῶν τῶν τοῦ θεοῦ. Ἐστὶν γὰρ ὅτε κῆφος, ὅτε ῥάδιος Ἀπαλλομένης τῶν φέρονται τῶν νόσων, Βαρὺς δὲ κομῶν. πῶς αὖ οὐδ' ἔχει πτερὰ τοῖσιν ὡς ἄλμα, κῆρος, αὐτὸς φησὶ πτερός, quorum hæc ferè sententia est. *Quis hominum primus Cupidinem pennigerum pinxit, aut cera finxit? Vt nihil ille præter hircines pingere didicerat, sed erat planè huius dei morum imperitus. Nam neque levis est, neque ad excutiendum facilis ei, qui hoc morbo affectus sit. Qui fieri igitur potest, ut alas habeat? mere nugæ.* Pinnatum Cupidinem Mercurio & Diana prima natum esse refert M. Tullius lib. 3. de nat. deorum. sic pinnigerum amorem appellat Lucretius lib. 5. Denique nō hircinus item differre videtur. Inter equas ubi equus florenti aetate iuuenens Pinnigeri sanit calcariis iuētus amoris? &c.

B **OPEROSÆQUE MINERVÆ STUD.]** id est, studium lanificij. Nam cum omnibus artibus, atque operibus præsit Minerva, tum maximè lanificio. Oppianus lib. 3. ἀλευτ. ad princip. Δῖρα δὲ πικτήσασθαι, ἀναστῆσαι τε μέλαθρα, Φάρα τ' ἀσκήσασθαι μήλων εὐάνθην καρπῶ Παλλὰς ἐπιχθονίης ἐδιδάξατο. id est, ligna autem fabricari, & ædeis excitare, & vesteis tenui filo, seu lana conficere, Pallas homines docuit. & Homer. Ὀδυσσ. η. de Phæacibus, ὡς δὲ γυναικὶς Ἰδὸν τελέσσειν. περί γὰρ σφίσι δῶκεν Ἀθήνη ἔργα τ' ἐπίσασθαι ποσειδάλεα, καὶ φρένας ἐδιδάξατο. id est, ut mulieres autem [sciunt Phæaces] telam texere. egregiè enim eis dedit Minerva pulchrorum operum scientiam, & bonam mentem, seu prudentiam, seu bonitatē. & Virg. de Camilla lib. 7. Æneid. Bellatrix: non illa colo, calathifve Minervæ Famineas Affucta manus. idem lib. 5. Olli serua datur operum hæudignara Minervæ. Tibull. lib. 2. Atque aliqua assidue texitrix operata Minervam Cantat, & appulso tela sonat latere. Alianus lib. 1. πικτήσας ἴσας, ποιεῖ φαντάσων. ὡς φαντασθῆναι, καὶ ὑφαίνειν καὶ δῶρα ἐργάνης δαίμονος ὅτι ἴσασιν αὐτὰ φαντάσθαι, ὅτι εἰδέναι βέλονται, id est, texendi aut artē, & munera deæ operosæ, seu opificis, neque sciūt ea bestiolæ, quæ phalanges nominantur, araneæ similes, neque scire volunt. Propert. lib. 2. de Penelope, Coniugium poterat falsa differre Minervæ, Nocturno soluens texta diurna dolo. Expressit autē Horatius Græcum epithetum ἐργάνων. Palladem enim ἐργάνων δαίμονα appellant.

LYPARÆI NITOR HEBRI] ex bona valetudine, & maximè ex bona corporis habitudine existit nitor: quamvis interdum etiam nitere dicantur ij, qui vnguentis delibuti sunt, ut supra diximus ad Od. quartam lib. 1. nitidum caput. nitor Hebræi autem positum pro Hebræo ipso ποσειδάλεως, ut annot. supra Od. 5. huius lib. quod non videntes quidam, ordinem horum versuum temere perverttere conati sunt. sic Homer. ἰλ. λ. Ελθὼν γάρ π' ἐνέκασσε βίην ἠρακλεΐην: id est, profectus autem eum malè accepit, seu vexavit virtus Herculis. &

Ὀδυσσ. lib. nescio quoto, ψυχὴν τετραπύλοιο Χρύσηος σκῆπτρον ἔχων. id est, anima Tiresiæ, qui habebat aureum sceptrum.

BELLEROPHONTE] de Bellerophonte supra diximus ad Od. 7. huius lib. & 27. lib. 1. dicemus & ad Od. 11. lib. 4. nonnulla. is equo Pegaso vectus Chimeram superavit.

NEQVE PVGNO, NEQVE SEGNI] prastantissimus & pugil, & cursor.

NEQVE SEGNI P. v.] segni pede esset, si quoquam cursu vinceretur.

SIMVL] simulatque, ut sæpe alias.

CATVS] catus iaculari, peritus iaculandi, seu acutus & ingeniosus in iaculandis, & configendis ceruis fugientibus. annotabitur hoc loquendi genus ad Od. 8. lib. 4. iam iaculari ceruos, pro configere ceruos iaculis, Horatio familiare, ut annotauimus sup. ad Od. 2. lib. 1. ibi, iaculatus arceis. Catus autem idem ferè valet, quod doctus, seu potius acutus, ut vult Varro. lege annot. ad Od. 10. lib. 1. ibi. Voce formasti catus. significat Horatius, hunc iuuenem esse etiam prastantem venatorem.

PER APERTVM FVGIENTEIS] per liquidum & purum campum, non silvis interseptum, aut arboribus consitum. sic autem hic dictum est per apertum, ut Oda 34. lib. 1. per purum: quamquam ibi subintelligatur, calum.

CEL. ARCTO LAT. FR. EXCIP.] celer ad excipiendum. excipere hic propriè positum. Nam hoc verbum venatorum est proprium. δέχεσθαι dicunt Græci. Homer. ἰλ. δ. δέδεγμένους ἐν πύλοις Virg. in Palamone, Non ego te vidi Damonis pessime caprum Excipere insidijs? Idem lib. 6. Æn. Emulus exceptura Triton (si credere dignum est) Inter saxa virum spumosa immererat unda. translatum illud Ciceronis pro Roscio Amer. Nimirum similiter arbitrantur isti bonorum emtores, vos hic taleis viros, sedere, qui excipiat eos, qui è suis manibus effugerint. tale illud eiusdem, Catil. 3. præsto esset ille, qui & fugienteis exciperet, & se cum his urbanis ducibus coniungeret. Horat. epist. 1. lib. 1. Excipiant que senes, quos in vinaria mittant. Caesar lib. 6. de viris, sed assuescere ad homines, & mansuescere ne paruli quidem excepti possint. arcto autem aut certè, ne mentiar, partim arcto, partim arto scriptum reperimus in cod. Iann. Faër. tribus Vatic. ceteris omnibus, quos secuti sumus. nam vulg. habent alto: quod tamen non damno. videtur enim exprimere illud Homericum, βαδίζων ἐν ὄρεσιν. sic Homer. ἰλ. λ. de apro, ὃ δὲ τ' εἰσι βαδίζεις ἐν ἐνδοχαιο: ille autem exit ex alto fruticeto, seu loco dumoso, & arbusculis denso.

AD FONTEM BLANDUSIAM. Ode 13.

Commendat eius amœnitatem.

O Fons Blandusie splendidior vitro,
Dulci digne mero, non sine floribus:

A Cras donaberis hædo:
 Cui frons turgida cornibus
 Primis & Venerem, & prælia destinat,
 Frustrâ: nam gelidos inficiet tibi
 Rubro sanguine riuos,
 Lasciui suboles gregis.
 Te flagrantis atrox hora Caniculæ
 Nescit tangere: tu frigus amabile
 Fessis vomere tauris
 Præbes, & pecori vago.
 Fies nobilium tu quoque fontium,
 Me dicente canis impositam ilicem
 Saxi: unde loquaces
 Lymphæ defiliunt tuæ.

O FONS BLANDUSIÆ.] Blandusia est in Sabinis. quidam libri habent & hîc, *O fons Blandusie*, & in inscriptione, *Ad fontem Blandusium*.

B SPLENDIDIOR VITRO] purior, liquidior, vel diaphanior, & diuiniore, id est, perlucidior. *su præ Od. 18. lib. 1. fides perlucidior vitro.*

DVLCI DIGNE MERO] diximus ad Od. 1. lib. 1. veteres existimasse in omnibus aquis, fontibus, fluuijs, aliquid numinis inesse. idcirco etiam fontibus sacrificabant, tamquam Dijs, quod hîc se facturum ostendit Horatius. Iam in sacris præter cetera, adhibebatur & vinum. Quidam tamen hunc locum aliter explicant: Putant enim significare Horatium vel aquam Blandusiæ fontis dignâ esse, quæ cum vino misceatur, vel fontem Blandusiæ dignum esse, qui vinum fundat pro aqua: ut apud Ouid. lib. 1. Meram. *Flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant.* vel aquam ex hoc fonte manentem tantidem esse quanti vinum, & quasi æquæ pretio & dignitate vino parem esse: hoc est, esse saluberrimam. Ego autem nihil istorum probo.

C NON SINE FLORIBUS] vel ad morem veterum refer, quo fonteis floribus inspergebant. Virg. Daphnide. *Spargite humum folijs: inducite fontibus umbras, Pastores. mandat fieri sibi talia Daphnis.* ibid. *Quis caneret nymphas, quis humum florentibus herbis spargeret, aut viridi fonteis induceret umbra?* vel ad alium quo hostias floribus & fectis coronabant. VENEREM, ET PROEL. DEST. FRVSTRÂ.] constituit apud se quodammodo Veneri operam dare, & præliari cum alijs hædis, ut qui sitiam adultus. Frustrâ autem prælia & Venerem meditatatur, quia sanguine suo riuos tibi inficiet.

INFICIET] tinget, ut sup. Od. 6. *Infecit aquor sanguine punico.*

RUBRO SANGVINE] epithetum perpetuum, ut apud Hom. λευκοῖο γαλακτος, mel flauum, & similia. Idem Homerus tamen ferè semper αἷμα καλαρόν & μέλαν αἷμα dicit, id est, nigrum sanguinem.

SVBOLES] sic legendum, non soboles. & ita ha-

bent libri manuscripti, idemque docent Festus, & Nonius Marcellus. Lasciui autem gregis suboles, id est, hædus. Virg. Alex. *Florentem citissimæ sequitur lasciuia capella.* Hor. Od. 15. huius lib. *Lasciuia similem ludere caprea.*

TE FLAGR. ATROX HORA CANIC.] Canicula (inquit M. Tull. de diuinatione lib. 2.) in his locis, quæ nos incolimus, post solstitium exoritur, & quidem aliquot diebus apud Troglodytas (ut scribitur) ante solstitium. Sirium Græci nominant. de ea sic Arat. Τοῖος δὲ καὶ φερρὸς ἀειρομένη τοῦ νότου φαίνεται ἀμφοτέρωσι κύων τοῦ ποταμοῦ βελήκως, Ποικίλος, ἀλλ' ἔπειτα πρὸς μένος, ἀλλὰ κατ' αὐτὸν τὰς τρεῖς κυάνους ἀντιπλέεται· ἡ δὲ οἱ ἀκρὴ Ἀστὴρ βέλῃται δὲ γὰρ γένος, ὅς ἐστι μέγιστος. Οὐδὲν οὐδὲ καὶ μὴ καλέω· ἀνθρώποι Σείριον, &c. id est (ut M. Tullius vertit) *Namque pedes subter rutilo cum lumine claret Feruidus ille canis stellarum luce resurgens: Hunc tegit obscurus subter præcordia vesper, Nec toto spirans rabido de corpore flammam, Aestiferos validis erumpit flatibus igneis. Totus ab ore micansiacitur mortalibus ardor.* Apud Hom. in. χ. Priamus Achillem cum hoc astro comparat, idque pulcherrimè describit his verbis: Τὸν δ' ὁ γέρον Πρίαμος παρ' ὅπως ἴδεν ὀφθαλμοῖσι Παμφαίνοντι, ὡς ἀστὴρ ἐπεσσεύμενον πεδίῳ, ὅς ἐστι ὁ πάρος εἶσιν. ἀριζήτοι δὲ οἱ αὐτὰρ φαίνονται πολλοῖσι μετ' ἀστράσι νυκτὸς ἀμολγῶ, ὅτε καὶ ὠρίανος ἐπὶ πύκτιν καλέεσσι. Λαμπρὸς ὅστις μὲν ὄγ' ἐστὶ, κακὸν δὲ π σῆμα τίηκεται, καὶ τὴν φέρει πολλὸν πυρετὸν δειλοῖσι βροτοῖσι: ὅς τ' ἑ χαλκὸς ἔλαμπεν. id est, cum autem primus senex Priamus vidit undique collucentem, ut sidus, in campum irruentem, quod auctumno existit: valde autem clarus eius fulgor inter alia sidera videtur nocte obscura: Quem Orionis canem cognomento nominant. Atque hoc quidem astrum clarissimū est: mala autem hominibus portendit, & morbos complureis mortalibus importat. Sic illius arma areæ fulgebant. Quos Homeri versus videtur his suis adumbrasse Virgilius lib. 10. *Æneid. Ardet apex capiti, cristisque à vertice flamma funditur, & vastos umbo vomit aureus igneis: Non secus, ac liquida signando nocte cometa Sanguinei lugubre rubent, aut Sirius ardor. Ille sitim, morbosque ferens mortalibus agris nascitur, & leno contristat lumine calum.*

Vult igitur Homerus canem esse Orionis. alij autem non Orionis, sed Icar, aut Erigonæ aiunt esse, eumque inter astra locatum propter hanc causam. Icarus Atheniensis genere, filiam habuit Erigonam nomine. hæc catulum alebat. Ille cum Bacchum aliquando hospitio accepisset, pro sua in eum liberalitate, vino donatus ab eo est, & vite. Iusserat autem Deus, cum illum hoc munere remuneraretur, ut beneficium acceptum cum alijs hominibus communicaret. Itaque cum terras obire ac peragraré, dei erga se beneficium prædicans inciperet, ac iam ex vrbe exisset, canemque Erigonæ vnâ secum haberet: bubulcis quibusdam, qui primi ei in agro occurrerant, vinum dedit, quo illi immoderatè hausto, altissimo somno oppressi sunt. Experrecti autem cum arbitrarentur sibi ab Icaro venenum esse datum, cum interemerunt. Canis ad Erigonem reuersus, voce & latratu, quæ accidissent, ei indicauit. Illa, re comperita, suspensio vitam finijt. Morbo autem tæterrimo

Amo & pestilenti Athenis orto, Athenienses ab oraculo admoniti Icarum & Erigonam diuinis, iisque sollempnibus atque anniuersarijs honoribus affecerunt & venerati sunt: atque ita illi in cælo locati, & in astrorum numerum ascripti sunt: Icarusque, Bootes: Erigona, Virgo sunt appellati: Canis nomen suum retinuit. Neque verò me fugit, Canem Icarum à nonnullis *αρκύων* existimari, eundemque Sirium. Atque ita M. Tull. in Arato. Horatius ad Od. 17. lib. 1. *Hic in reducta valle Canicula Vitabis æstus.*

NESCIT TANGERE] nescit, id est, nequit, seu non potest tangere: propterea scilicet quod illex ijs saxis, unde nasceris, insita, suis frondibus, ac ramis feruidos abs te solis excludit ictus, ut idè alibi loquitur.

FRIGUS AMABILE] *διαστολή*. est enim aliquod frigus naturæ inimicum & mortiferum. ut Saty. 1. lib. 2. *ô puer, ut sis Vitalis metuo, & maiorum ne quis amicus Frigore te feriat.* Præbes igitur frigam. pec. vago, id est, ut loquitur Oda 17. lib. 1. De fendis ætatem pecori vago, nempe ouibus & capellis. sic enim de Lucretii: *Et igneam Defendit ætatem capellis Vsq̃ue meis.* Sic & Virgil. Melib. *Muscosi fontes, & somno mollior herba, Et quæ vos raris viridis tegit arbutus umbra, Solstitium pecori defendite: iam venit æstas Torrida.* idem Alex. Nunc etiam pecudes umbras, & frigora captant.

PRÆBES] suppeditas, sufficis, *πορίζεις*. hoc enim significat verbum præbeo. vsus est sup. Od. 6. lib. 2. *Ver ubi longum, tepidâque præbet Iupiter brumas.* & Od. 14. lib. 4. *Te copias, te consilium, & tuos Præbente Diuos.* & Saty. 1. lib. 1. *Nescis, quid valeat nummus? quem præbeat vsus?* Od. xi. li. 4. *Et exemplum grane præbet ales Pegæsus.* epist. ad Numicium lib. 1. *chlamydes Lucullus, ut aiunt, Si posset centum scenæ præbere, rogatus, Qui possum tot? ait.* Sat. 6. lib. 1. *aita Ex re præberi sumtus mihi crederet illos.* epist. ad vill. lib. 1. *Nec vicina subest, vinum præberet taberna Quæ possit tibi.* sic Lucret. lib. 1. *Dadala tellus Unde alit atque auget, generatim pabula præbens.* Idem lib. 5. *Pabula vina feris præbebat dentibus haustus.* & lib. 6. *Et multis alijs præbet regionibus æquor Vilitatē opportunam sitientibus nautis.* Plautus Rud. *Ne thermopolium quidem ullum instructū hodie ita salsam præbet potionem, & frigidam.* idem in Menæchm. *quando ego tibi ancillas, penum, lanâ, aurum, vestem, purpuram bene præbeo.* idem Curcul. *Nam & operam mihi, & pecuniam bene præbui.* & Terent. in Heauton. *nolunt crebro conuiuari: præbent exiguè sumtum.* Idem in Phormione. *ea qui præbet, non tu hunc habeas planè presentem Deum?* in Hecyra. *Nihil apud me tibi desieri patiar, quin, quod opus sit, benigne præbeatur.* Tibull. li. 2. *Illi selectos centent præbere colores: Africa Puniceâ, purpureumque Tyros.* ibidem. *præbebat apertè Mutis in umbrosa gaudia valle Venus.* Sallust. coniur. Catilinæ. *Nam ut cuiusque studiū ex ætate flagrabat, alijs scorta præbere, alijs canes atque equos mercari.* ibid. *si voluptatibus vestris otium præbere vultis.* Virgil. Georg. 3. *inbeo frondentia capris Arbuta sufficere, & flumens præbere recenteis.* M. Tull. epist. ad Q. Frat. lib. 2. *reliqua singulorum dierum scribemus ad*

te, si modo tabellarios tu præbebis. idè de nat. Deor. D lib. 2. *aër cali tenuitate & calore temperatus vitalē & salutarem spiritum præbet animantibus.* Idem in orat. pro Rosc. Amerino. *cibaria vobis præberi videmus.* Hirtius de bello Alex. *quod utrumque palus large præbere poterat.* idem ibid. *seruos præterea puberes armanerant, quibus domini locupletiores victum quotidianum, stipendiumque præbebant.* Potest etiam dici præbere idem valere, quod *παρίζειν*. ex quo parochi, qui legatis & magistratibus ligna, sallem, & similia præbebant. Horat. Saty. 5. lib. 1. *Proxima Campano ponti quæ villula, tectum Præbuit, & parochi, quæ debent ligna, salēque.* ibidem. *Murena præbente domum, Capitone culinam.* Sat. 4. *Præter eum, qui præbet aquam.* sic Plaut. Aulular. *Neque ligna ego vsquam gentium præberi vidi pulchrius, ita omnes exegit foras, &c.* quibus verbis io cans Congrio coquus significat, omnes coquos ab Euclione fuisse esse exactos, atque eiectiones.

FIES NOBILIVM TV QVQVQVE] tu quoque ascriberis in numerum nobiliū fontium meis carminibus, quibus illicem, ex qua tua aqua defluit, saxo innatam, immortalitati consecrabo.

LOQUACES] cum murmure labentes: cum murmure trepidantes. sic enim loquitur epist. 10. lib. 1. *Quam quæ per pronum trepidat cum murmurere iunum.*

DESILIUNT] ex loco superiore labuntur, defluunt, decurrunt. hoc totum autem *loquaces desiliunt*, fortasse poetæ Græci dicerent *καταδύοι*, seu *καταπίπτουσι*. tale est illud ex Oda 16. epod. *montibus altis Lenus crepante lymphæ desilit pede.*

AVGVSTI LAVDES.

Ode 14.

HERCVLIS ritu modò dictus, ô plebs,

Morte venalem petiisse laurum,

Cæsar Hispana repetit Penateis

Victor ab ora.

Vnico gaudens mulier marito

Prodeat iustis operata diuis:

Et soror clari ducis, & decora

Supplice vitta

Virginum matres, iuuenumque nuper

Sospitum. vos ô pueri, & puellæ

Iam virum expertæ, malè nominatis

Parcite verbis.

Hic dies verè mihi festus atras

Eximet curas: ego nec tumultum,

Nec mori per vim metuam, tenente

Cæsare terras.

I, pete vnguentum, puer, & coronas,

1 Et cadum Marfi memorem duelli:
Spartacum si quâ potuit vagantem
Fallere testa.
Dic & arguta properet Neera
Myrrheum nodo cohibere crinem.
Si per inuisum mora ianitorem
Fiet, abito.
Lenit albescent animos capillus,
Litium, & rixæ cupidos proterua.
Non ego hoc ferrem calidus iuuenta,
Consule Planco.

HERCVLIS RITV] Quemadmodum Hercules gravissimis ærumnis exanclatis, seu exantlatis, plurimisque susceptis laboribus, atque aditis vitæ periculis, ut hominum generis otium ac tranquillitatem compararet, in cælum vocatus est: sic Augustus gloriosissimam deuietis hostibus victoriam in Hispania consecutus, in Italiam saluus reuertitur. De Hercule sup. ad Od. 3. huius libri.

B MORTE VENAL.] Oda 16. lib. 2. non gemmis, neque purpura ve-Nale, nec auro.

LAVRVM] frondem felicem, qua coronabantur victores, & triumphaturi.

VNICO GAVDENS] vni nupta, vnoque contenta matrona, hoc est, casta, & pudica.

OPERATA] operari & facere pro sacrificandi verbo vsurpant Latini, ut πείρει Græci ἐν τῷ θύειν. quod docet Athenæus lib. 14. Virgil. Georg. 1. *levis operatus in herbis*. Tibull. lib. 2. eleg. 5. *Tunc operata Deo pubes discumbet in herba*, *Arboris anti-que qua levis umbra cadet*. alioqui operari proprie, opus facere est, seu operam in aliqua re ponere. Virgil. Æneid. 3. *Connubijs, arvisque novis operata iuventus*.

IUSTIS DIVIS] dijs patrijs, & consuetudine, atque vsu receptis. plerique libri veteres habent, *iustis operata sacris*.

C ET SOROR CLARI DVCIS] Octavia, quæ M. Antonio nupsit.

ET DEC. SUPPL. VITTA VIRGIN. MATR.] & femina natu grandes supplici vestitu cultæ, atque ornata. Virgil. Æneid. 7. *Præferimus manibus vittas, ac verba precantum*.

SOSPITVM] qui è bello salvi redierunt.

IAM VIRVM EXPERTÆ] nuptæ. contra Oda 11. sup. *Nuptiarum experts*.

MALE NOMIN. PARC. VERB.] id est, ἐπιμαίνω, εὐαγγέλιον φωνεῖν, ἢ σιγᾶν, fauete linguis, ut loquitur Od. 1. huius lib. sed ne cui sit mirum, me scripturam vulgatam, *male ominatis*, immutasse, & *male nominatis* reposuisse, primum testificor, me in octo libris manuscriptis, Don. Faër. Tornef. Vrf. quattuor Vaticanis, & item alijs hanc repperisse sine vlla litura expressam: deinde cum de ea ad Gabr. Faërum retulissem, is hortatus est me, atque adeo mihi auctor fuit, ut eam sequeretur tamquam veram, & incorruptam. Nunc si quis

ex me huius scripturæ rationem quæret, ego dubitanter & singultim respondebo, videri mihi Horatium vocem δυσάνυμος exprimere voluisse: & quemadmodum illi δυσάνυμος dicunt, sic poëtam nostrum verba malè nominata: id est, turpia, seu potius mala verba, dixisse. Notum est autem olim imperari solitum esse, ut rebus diuinis, quæ publicè fierent, fauerent linguis, id est, bona verba loquerentur, & à malis verbis, seu malis nominibus abstinere. Præterea, ut scribit M. Tull. li. 1. de diuin. cum imperator exercitum, censor populum lustraret, bonis nominibus qui hostias ducerent, eligebantur, & consules in dilectu observabant, ut prius miles fieret bono nomine. Credibile igitur est, fortasse Horatium eadem ratione dixisse verba malè nominata, quæ ratione diceremus hominem malè nominatum, seu mali nominis: hominē vel verba malè nominata pro malis nominibus posuisse.

ATRAS EXIMET CVRAS] sic Od. 1. huius lib. *Post equitem sedet atracura*.

TENENTE CÆSARE TERRAS] κρατύνων τῆς γῆς. terrarum imperium obtinente.

I, PETE VNGVENTVM] adhibebant elegantiores homines in conuiuijs vnguenta & coronas. sup. Od. 7. lib. 2. *funde capacibus Vnguenta de conchis*. quis vdo Deproperare apio corōas, *Curatve myrto*? Anacr. Εμοὶ μέλει μύροις Καταβρέχειν ὑπὸ τῆλυ, Εμοὶ μέλει πόδοις Καταστῆναι κάρνυα. quibus versibus significat Anacreon, sibi curæ esse vnguentis cæsariem madefacere, sibi curæ esse rosas caput coronare.

ET CADVM MARSI MEM.] cadum, qui iam tum fuerit in cælla cōditus, cum bello Marfico Italia arderet. Dictum est autem Marficū bellū (inquit Strabo libro 10.) ab ijs, qui defectionis illius auctores ac principes fuerunt, maximèque à Propedio Marforum duce. quamquam initium belli à Picentibus esse natum tradit Liuius, quibus cum vnà defecerant à populo Romano Marfi, Peligui, Marrucini, Lucani, Samnites, cuius defectionis causa ex eo nata est, quod cum se cōmunionē ciuitatis ac libertatis cum populo Ro. cōiungi potuissent à senatu, populoque Ro. id nō obtinuerant. Necessè verò est hoc vinum, vetus admodū fuisse, cum bellum Marficum conflatum sit L. Iulio Cæsare, & Rutilio Lupo Coss. à quo tempore vsque ad M. Lollium, Q. Æmilium Lepidum, quibus Coss. annum ætatis suæ agebat Horatius quadragesimum quartū, si rationem inire voles, lxx. anni intercedunt. Cadus autem, ne quis erret, & Græca vox est, & Græca mensura. Est enim à verbo καθεῖν, quod est καπεῖν, id est, capere. idem autē valent, cadus, metretes, ceramium. Hesych. καδος ἐστὶ κεράμιον, id est, cadus est ceramium. Iam ex Dioscoride licet intelligere, metretē & ceramium re idem esse: ex Plinio, metretē & cadum. Quærat aliquis, si hæc tria, nomina Græca sunt, & mensuræ Græcæ nomina, quæ vox, & quæ mensura Latina eis pariter respondet? nulla, quod sciam: nisi forte amphora, aut (quod idem valet) quadrantal: quæ tamen mensura, ut docet Festus, octo & quadraginta sextarios capit. At metretes, ut tradit Nicandri interpretes, duos & septuaginta sextarios continet. Quare amphora Romana, seu qua-

A quadrantal, tertia fere parte minus cōtinet, quā cadus, aut metretes, aut ceramium: quæ proximæ mensuræ, amphoram, & urnam, seu treis urnas capiunt: amphora autem duas urnas duntaxat aut certe paullo plus.

SPARTACVM] Bellum seruile, quod Chryso & Spartaco ducibus cum populo Romano gestū est, anno fere decimo sexto post Mariscum, ortum est, L. Licinio Lucullo, & M. Aurelio Cotta. Coss. De Spartaco sic Athen. libr. 7. καὶ Σπάρτακος δὲ ὁ μοτομάχος ἐκ Καπύης πόλεως Ἰταλικῆς ὑποδράς κ' ἔτι τὰ μεθόρια Ἀττικὰ, πολὺ πλῆθος ὑποστήσας οἰκετῶν (ὡς δὲ καὶ αὐτὸς οἰκέτης, θράξ γένος) κατέδραμε πᾶσαν Ἰταλίαν, χρόνον ἐκ ὀλίγου, πολλῶν δόλων καὶ ἐκάστην ἡμέραν συρρέοντων ὡς αὐτὸν. καὶ εἰ μὴ ἀπέθανεν ἐν τῇ πρὸς Δικίνιον Κράσσον μάχῃ, ὅς τὸν πυλόντα αὐτὸν ἰδρῶτα πῖς ἡμεδαπὸς παρέχετο. quibus ex verbis (ne verbum verbo reddamus) intelligere licet, hunc Spartacum seruū & gladiatorem, & genere Thracem fuisse, totāque Italiam diu populatum esse, maiore in dies seruorum multitudine ad eum confluente: & nisi in eo prælio, quod aduersus Crassum commisit, occubisset, magnū in discrimen rem Romanam fuisse venturam. Plutarchus autem in Crasso scribit, quamuis in ea pugna, quæ aduersus Spartacum pugnata est, Crassus (cui id bellum fuerat mandatum à senatu) sese fortissimè gesserit, suūque ipsius corpus periculo obtulerit: illius victoriæ tamen gloriam Pompeio esse quæsitam, atq; ascriptam, propterea quod eos, qui è prælio aufugerant, exceptos Pompeius interfecerit: ita ut ad senatū scripserit, Crassum quidem aperto Marte vicisse fugitiuos: se autem belli reliquias sustulisse, & (ut ait Plutarchus) τὸ πολέμου πῦρ ῥίζαν ἀνιρηκέσθαι, id est, belli radicem excidisse.

SPART. SI QVA, &c.] si qua testa, seu si quis cadus effugere potuit Spartaci, & fugitiuorum manus, totam Italiam suo arbitratu percurrentiū ac vastantium. Sed videtur non posse ferri hæc explicatio, si qua testa: id est, si aliqua testa: alioqui erit trochæus, seu tribrachus pro dactylo, quā potius quæ enim recti casus, brevis est syllaba. Dicendum igitur est, vel hic legi debere, si qua pro si qua. quod quibusdam placet: vel si seruetur lectio recepta, si qua, quæ hic præter naturam, longum fieri: aut, quod magis probō, si quæ, positum esse pro, si qua parte, seu potius, si qua ratione, ut apud Virg. lib. 1. Æn. princip. Si qua fata sinant. quamquam Carisius lib. 2. si qua vult esse positum apud Virgil. pro si quo, hoc est, si quo modo: quemadmodum & lib. 6. in extr. si qua fata aspera rumpas, Tu Marcellus eris. non dissimile est illud eiusdem, Palam. Et si non aliqua nocuisses, mortuus esses. Non desunt qui sic explicant, Spartacum si qua, &c. id est, si vinam in aliqua testa conditum, potuit Spartacum fallere: ut vox cadus subintelligatur, & iungatur cum verbo potuit, & pro vino posita intelligatur: quæ testa autem sint sexti casus, pro in aliqua testa. quod mihi nullo modo placet. Non est autem dubium, quin, quem cadum paullo antè dixerit, hic testam appelleret. hoc tantum interest, quod testa materiam declarat, cadus mensuram.

FALLERE] λαθάνειν, latere, ut sæpius iam dixi.

DIC ET ARGVTE PROPERET, &c.] D dic & Neæra, ut properet colligere crinem nodo. id est, religare comam in nodum. tale est illud Ode 11. lib. 2. dic age cum lyra Maturet incommum Lacene More comam religata nodum.

MYRRHEVM] subfluuum: vel myrrhei coloris: vel myrrhino vnguento delibutum. Tibull. lib. 3. eleg. 4. Sullabat Tyrio myrrhearore coma. Propert. lib. 1. An quid Oronthea crineis perfunderet myrrha? inuat repetendum ἐπὶ κινεῖ.

NODO COHIBERE] colligere, seu religare in nodum. sup. Od. 19. lib. 2. d. nodo coercere.

LENIT ALBESCENS ANIMOS, &c.] coniungenda sunt hæc, animos, litium & rixæ cupidos, ut significet πόν θυμὸν. canities (inquit) & ætas ingrauescens me mitiorem & placidiorem reddidit. Atqui facit nos amariore senectus: & senes sunt iracundiores viris, vitio ætatis: & odiosa est omnis in imbecillo corpore offensio. Itaque pueri, senes, mulieres maximè sunt iracundi. Respondeo senes, quidem, ut & mulieres, & pueros, esse admodum iracundos: sed tamen quia sunt imbecilli, iram continent: aut si non continent, frustra irascuntur: at viri & iuuenes irati, sui doloris continuo pœnas expetunt, & manu, vi, ferro, iniuriam acceptam vlciscuntur.

CALIDVS IUVENTA,] epist. ad Pison. florente iuuenta Fernidus: id est, iuuenis: quem Græci vno nomine αἰζὼν dicunt, quasi αἰετὸς: id est, semper feruentem. Profert hunc locum Seruus, ad illum Virg. Æn. 5. Tum verò exarsit iuueni dolor.

CONSULE TVLLO] L. Volcatio Tullo, id est, anno ab vrbe condita 1066. quo tempore annum ætatis suæ agebat circiter xxxi. si verum est eum natum esse L. Aurelio Cotta, & M. Manlio Torquato Coss. quod quidem de se ipse testatur Od. 12. epod. Tu vna Torquato mone Consule pressameo.

IN CHLORIM, seu Chloridem.

Ode 15.

Ut saltem vetula, nequitia & libidini
modum constituat.

VXOR pauperis Ibici,
Tandem nequitia fige modum tuæ
Famosisq; laboribus.
Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines,
Et stellis nebulam spargere candidis.
Non, si quid Pholoën satis,
Et te, Chlorig, decet. filia rectius
Expugnat iuuenum domos,

q. iij. Puls

- A *Pulso thyas uti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
Lasciua similem ludere caprea.
Telana prope nobilem
Tonsa Luceriam, non cithara, decent,
Nec flos purpureus rose.
Nec poti vetulam face, tenus cadi.*

Vxor pavy. Ib.] hanc Oden veteres norant esse mempticen: id est, ad reprehendendum comparatam.

NEQVITIAE FIGE MODVM TVAE] constitue modum tuae libidini, tuaeque incontinentiae. sic loquitur M. Tullius paradoxo 3. in extr. *Etiame ne in minimis rebus? Etiam: siquidem rerum modum figere non possumus: animorum tenere possumus.* quidam libri veteres habent *pone modum*: in his Torn. & Iann. & Danielis Aurelianensis, & Nicotian. & Ruffard.

- B FAMOSISQVE LABORIBVS] Venereis & meretriciis. famosus enim semper turpitudinem significat, ut huiuslib. Od. 3. *Famosus hospes.*

MATVRO PROP. DES.] id est, de line mortimaturae iam propinqua, id est, anus decrepita, define, inquam, inter virgines & puellas iocari, & ludere.

INTER LVDERE VIRGINES] ludere inter virgines. vide annot. ad Od. 7. libri 2.

ET STELLIS NEVLAM, &c.] id est, & te vetulam, atque aridam puellisteneris, atque aetate florentibus admiscere.

CANDIDIS] id est lucidis. nam ut tenebrae nigrae: ita lux, candida est.

PHOLOEN] puellam, filiam tuam.

- C EXPVGNAT IVVENVM DOMOS] non quod iuuenum foreis manibus, aut saxis effringat, sed quod mulieris forma, & flos aetatis, hastarum & gladiatorum instar, viros etiam fortissimos & constantissimos labefactet ac prosternat. Testem huc producam locupletem Anacreontem, *Νικᾶ δὲ καὶ σιδηρὸν, καὶ πῦρ καλὴ πρὸς ἔσση.* id est, mulier formosa ferrum & ignem superat. Quod si quis contendet, hanc Pholoen reuera amore stimulatam, & concitatam ultro ad iuuenum foreis cucurrisse, & in eas irrupisse, non pugnabo. & fortasse haec sententia verior est.

PVLSO THYAS VTI, &c.] thyadi similis, pulsu tympani exaudito, furore concitatae. sunt autem thyades Bacchi sacerdotes, quae aliis nominibus manades, Bassarae, & Bassarides, Bacchae, &c. appellantur.

LVCKERIAM] oppidum Apuliae, circa quod lanae optimae tondabantur. aiunt etiam in hoc oppido templum fuisse Mineruae consecratum: cui deae lanificium cura est. decet (inquit) te colus, & fusus, & radij, & lanificium.

AMOR NOTHI] amor, quo Nothum deperit.

NEC POTI VETVLAM, &c.] nec te decet eados usque ad faciem exhaurire: sed puellas nem-

pe impudicas, ut Od. 36. lib. 1. *Neu multi Damalis meri Bassum Threicia, &c.* Nam faminis, & matronis Romanis nefas erat omnino vinum gustare. Scribunt Plutarchus, Valerius Max. & Athenaeus. Athenaei verba sunt haec lib. 10. ex Polybio, *Παρά Ρωμαίοις δὲ (ὡς φησὶ Πολύβιος ἐν τῇ ἑκτῇ) ἀπὸ τῆς ζωῆς πίνειν οἶνον. τὸν δὲ καλούμενον πᾶσαι πίνοσι:* id est, apud Romanos autem (ut ait Polyb. lib. 6.) interdictum est mulieribus vini potu. vinum autem ex vuis passis bibunt. Idem tradidit & Valerius Maxim. lib. 2. cap. 1. bibere autem face tenus, proverbum olet. sic loquuntur & Graeci. Lycida quidem ille apud Theocr. in Thalyssis, dicit se potaturum labris usque ad faciem impressis. *Αὐταῖσι κωλύσσει καὶ ἐς πρὶν χείλος ἐρεῖδαν.* cod. Rain. Card. habet *Sed poti.* non probo. Sed non dissimulabo, in vno Codice Vaticano & Faern. meminisse me scriptum videre Romae, *vetula*: & item hic in Gallia reperi in vno Ruffard. & vno Nicotiano: ut scilicet cohaereat cum voce *face*: atque ita intelligamus hoc sentire Horatium, non decere hanc anu vini veteris amphoras usque ad faciem exhaurire. Omnino vocem *vetulam* retineo, ut multo pluriu librorum manu scriptorum auctoritate confirmatam: neque tamen, *vetula* damno, si cui probabitur magis. quod fortasse verum & rectum est.

AD C. MÆCENATEM.

Ode 16.

Se contentum esse sua sorte: hac autem affectione animi vitam beatam constare.

INCLVSAM Danaën turris ahenea,
Robustaeq; fores, & vigilum canum
Tristes excubiae munierant satis
Nocturnis ab adulteris:
Sinon Acrisum, virginis abditae
Custodem pauidum, Iupiter & Venus
Risissent: fore enim tutu iter, & patens,
Conuerso in pretium deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat saxa, potentius
Ictu fulmineo. concidit auguris
Argiui domus; ob lucrum
Demersa exscidio. diffidit urbium
Portas vir Macedo, & subruit amulos
Reges muneribus. munera nauium
Saevos illaqueant duces.
Crescentem sequitur cura pecuniam,
Maiorūque fames. iure perhorruī
Latè conspicuum tollere verticem,
Mecenas,

- A *Mæcenæ, equitum decus.
Quanto quisque sibi plura negauerit,
Adiis plura feret. nil cupientium
Nudus castra peto: & trās fuga, diuitiū
Parteis linquere gestio,
Contemta dominus splendidior rei,
Quā si, quicquid arat impiger Appulus
Occultare meis diceret horreis,
Magnas inter opes inops.
Puræ riuus aquæ, siluæque iugerum
Paucorum, & segetis certa fides mea,
Fulgentem imperio fertilis Africa
Fallit sorte beator.
Quamquā nec Calabræ mella ferūt apes:
Nec Læstrygonia Bacchus in amphora
Languescit mihi: nec pingua Gallicis
B Crescunt veller a pascuis:
Importuna tamen pauperies abest:
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parua Cupidine
Vectigalia porrigam,
Quā si Mygdoniis regnum Halyattici
Campis continuem multa petentibus
Desunt multa. benè est, cui deus obtulit
Parca, quod satis est, manu.*

INCLVSAM DANAEN] Acrisius consulto deliberis masculis, si quos filia sua pareret, oraculo, responsum tulit, se ab eo, qui è filia sua nasceretur, interfectum iri. Hoc igitur metuens, exstructo sub terra aëreo thalamo (de quo Pausanias Corinthiac.) Danaen acerrima custodia septam tenebat. Verum tamen illa (vt tradunt nonnulli) à Præto pattuo corrupta est. ex quo dissidium inter fratres implacabile natum est. Alij autem scribunt (atque hæc opinio magis vulgata, & probata est) Iouem in aurum conuersum, per impluuium in sinum Danaæ influxisse, & cum ea rem habuisse. quam opinionem sequitur & Pindarus Pyth. carmine duodec. υἱὸς Δανάης, τὸν δὲ τὸ χρυσὸν φάμεν αὐτοῦ ῥύτιν ἐμμεναι. Danaæ filius, quem ex auro sua sponte fluente natum esse dicimus. ex eo concubitu Perseus natus est: de quo Hom. il. ξ. Οὐδ' ὅτε περ Δανάης καλλιφύρα Ακρίσιωνος, Ἡ τέκε Περσέα πάντων ἀριδείκλον ἀνδρῶν. id est, Neque cum amaui Danaen formosam Acrisii filiam: Quæ Perseum peperit omnium virorum clarissimum. Hic Gorgonis caput, cuius aspectus homines in lapides vertebat, abscidit. Pindar. Pyth. εἰδ. ι. ἐπεφνέν τε γοργόνα, &c. sed idem Pindarus, quæ de auro & Danaæ dicuntur, videtur in carmine sexto Isthmiorum ad Alcmenam transtulisse. Quarit enim

ex Thebis, quo maxime tempore lætitia affectæ sint: vtrum cum capillatum Bacchum genuerunt, an cum intempesta nocte optimum, & maximum Deorum, aurea niue stillantem, in Alcmenæ Amphitryonis vxoris sinum, complexumque venientem, vt Herculem procrearet, acceperunt? an, &c. Verba Pindari sunt hæc, quæ quidem ad hunc locum pertineant: ἡ χρυσῷ μεσσηνικὸν νήφοντα δεξαμένα τὸν φέρτατον θεῶν ὅποτε Ἀμφιτρυῶνος ἐν θυρεῶσι τοῖς αἰσίοις ἀλοχὸν μετῆλθεν Ἡρακλείδης γενναῖς. tabula autem picta illa, quam spectabat Chærea in Eunuchis, non significabat, Iouem sese in aurum conuersisse, sed in hominem conuersum, imbrem aureum in Danaæ gremium demississe, ac per alienas tegulas, & per impluuium fucum factum mulieri venisse clanculum. Attingit & Sophocles in Antigone hanc Danaæ fabulam his verbis: ἔτα καὶ Δανάας ἐράνιον φῶς Ἀλλάξαι δέμας ἐν χαλκοδέπνῃ αὐλαῖς. Κρητομένη δ' ἐν πυλῶνι βαλόμεν κατ' ἐὺχθην. id est, Etiam Danaæ corpus potuit ætheris lucem cum tenebris mutare, & delituit in Thalamo subteraneo inclusa, &c. significat autem Danaæ fabula, nullam esse faminam vsque adeo pudicam, quæ auro expugnari non possit.

TVRR. A HENEA] Soph. αὐλαῖς χαλκοδέπνῃς appellat. profert hunc locum Seru. Georg. 3.

ROBUSTÆQUE FORES] & solidissimæ, ac validissimæ fores munierant satis.

NOCT. AB ADULT.] id est, satis munitam, ac tutam reddiderant aduersus adulteros nocturnos. sic loquuntur boni scriptores. Lucret. lib. 3.

Quod si forte ideò magis immortalis habenda sit, Quod latalibus ab rebus munita tenetur, &c. lege annot. ad Saty. 1. lib. 2. Tutus ab infestis latronibus?

ADULTERIS] amatoribus, corruptoribus. adulter & adultera dicuntur, quia & ille ad aliam, & hæc ad alterum se conferunt. Festus.

FORE ENIM TVTVM ITER, &c.] Iupiter, & Venus Acrisii patris anxiam illam, & nimis diligentem custodiam deriserunt. sciebant enim aditum ad Danaam, facilem, & expeditum futurum conuerso in aurum Ioue.

IN PRETIVM] in aurum, aliter epist. 17. lib. 1. Et decus & pretium recte petiit experiens vir. & epist. 16. eiusd. Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat Seruus: habes pretium. loris non vreris, aio. & Od. 24. huius lib. Et peccare nefas, aut pretium est mori. Nam veteres pretium pro mercede, & præmio usurpabant.

AVRVM PER MED. IRE SATELL.] M. Tull. pro cæmio actionum Verrem. Verrem, qui suos iudices corrumpere cogitabat, omnemque salutis rationem in sola pecunia collocabat, ita disputantem inducit: nihil esse tam sanctum, quod non violari, nihil tam munitum, quod non expugnari pecunia possit. Quod autem hic auro tribuit Horatius, idem argento Sophocles in Antigone. neq; sanè quicquam refert de vtro metallo verba fiant, cum vtroque sermone significant scriptores quantum valeat pecunia. verba Sophoclis hæc sunt: εἰδέν γὰρ ἀνθρώποισιν οἷον ἄργυρος κακὸν νόμισμα ἔβλαπτε. τοῦτο καὶ πόλεις πορθεῖ. Τὸ δ' αὖδρα, ἐξαιεῖσθαι δόμων. Τὸ δ' ἐκδοῦσθαι, καὶ ἀποδοῦσθαι φρένας Χρηστὸς

A *πρὸς ἀνδρῶν ἀνδραγαθίᾳ ἰσχυρὰ βροτῶν Πανουργίας δ' εἰ-
δείξεν ἀνδρῶν εἶναι. Καὶ παρὸς ἔργα δυσσεβείαν εἰδέναι.*
quorum versuum hæc ferè sententia est, Nihil est,
vnde talia mala nascantur, qualia ab argento. Hoc
vrbeis euertit: hoc viros è suis sedibus exturbat:
hoc dedocer & deprauat bonas menteis, & ad res
turpeis tradit: hoc versutias & fallacias homi-
nibus tradit, vt eas sicientia comprehendant, &
& omnem impietatem discant.

ET PERRVMP AMAT SAXA] amat, id
est, solet, vt sup. Od. 3. lib. 2. *Vmbra hospitalem
consociare amant.* sumtum est autem hoc genus
loquendi à Græcis. exemplum ex Platone ad il-
lum locum protulimus. Accedat nunc & ex So-
phocl. in Antigone: *φιλεῖ γὰρ τὸ πρὸς ταύτῃ πέπιν.*

CÓNCIDIT AVG. ARG.] Amphiarai fabu-
lalis est. Amphiarus augur Eriphylam Talai
filiam duxit vxorem. Huic cum forte cum Adra-
sto nescio quid controuersia fuisset, iurauit vter-
que se arbitrio Eriphylæ de omnibus controuer-
siis transacturum. Bello autem inter Argiuos, &
Thebanos orto, cum exercitus in expeditionem
iam duceretur, idque vehementer improbare, ac
dissuaderet Amphiarus, perniciemque & cala-
mitatem eis imminuentem multo antè denuntia-
ret, ac prædiceret: Eriphyle accepto ab Adra-
sto monili aureo, iis assensu est, qui bellum gerendum
esse censerent, Amphiarumque bello interesse o-
portere pronuntiarent. Ita coactus est ille ei
bello, à quo tantopere abhorrebat: propterea,
quod sciebat sibi quoque pestem, & calamitatem
ex eo esse paratam, interesse. Sed cum cognouisset,
vxorem suam auro corruptam fuisse: non antè
necessario illo belli administrandi munere fungi
instituit, quàm & vxorem acerrimè accusasset, &
filio Alcmaoni mandauisset, atque imperauisset,
vt priusquam in castra veniret, matrem Eriphy-
lam necaret. Quo in facinore obeundo cum patri
parauisset Alcmaon, in furorem incidit. Amphi-
araus autem terræ hiatu absumptus est. de quo M.
Tull. ad Cecinam lib. 6. *Itaque vel officio, vel
fama bonorum, vel pudore victus, vt in fabula Am-
phiarus, sic ego prudens, & sciens ad pestem ante o-
culos positam, sum profectus.* Idem M. Tullius lib.
3. accus. designis, Verrem, qui pocula quadam
Diodôri pulcherrima numquam à se visa, concu-
piuerat, cum Eriphyla comparat, his verbis, *Eri-
phylam accepimus in fabulis, ea cupiditate fuisse, vt,
cum vidisset monile (opinor) ex auro & gemmis pul-
chritudine eius incensa, salutem viri proderet. similis
istius cupiditas, hoc etiam acrior, atque insanior, quod
illa cupiebat id, quod viderat: huius libidines non so-
lum oculis, sed etiam auribus excitabantur.* Plato
lib. nono de repub. pulcherrimam illam de iusti-
tia, & iniustitia, vtra sit vtilior, disputationem
concludens, ita loquitur. Est ne igitur ex iis, quæ
diximus, quisquam, cui expediat, aurum iniuste
accipere, si futurum est, vt aliquid ei eiusmodi ac-
cidat, vt cum aurum accipit, eadem opera opri-
mam sui partem in potestatem deterrimæ redigat?
an ita dicimus, si auro accepto filium, aut filiam
sæuis & immanibus hominibus constringendam
traderet, futurum ei aurum inutile, etiam si mul-

tum auri eo nomine accipiat: partem verò sui di-
uinissimam si impurissimæ, & Deo inimicissimæ
parti seruire cogat, nihilque eius misereatur: non
fore miserrimum, neque sese auro corrumpendum
præbiturum in perniciem, ac pestem multo gra-
uiorem, quàm Eriphylen, quæ aureum monile in
perniciem, atque interitum viri sui accepit? verba
Platonis Græca, si quis nostris Latinis non conten-
tus, fortè desiderabit, ex ipso fonte petat. Vlysses
quoque apud Hom. *ὁδυσ. λ.* Alcinoos narrat, se
vidisse Eriphylam apud inferos, quæ aurum in
caput viri acceperit. *συζελὼν τ' Εριφύλλω, ἢ χρυσὸν
φίλῳ ἀνδρὸς ἐδέξατο μνηστῆρα.* & Aeneas apud Virgil.
lib. 6. *maestamque Eriphylen, Crudelis nati mon-
strantem vulnera, &c.* Sed, vt ad Amphiarum
redeam, de eo hæc pauca (quæ ad hunc locum per-
tineant) scribit Pausanias Atticis. *λέγεται δ' Ἀμφια-
ράω φεύγοντι ἐκ Θηβῶν, διασῆναι τὴν γῆν, καὶ ὡς αὐτὸν οὐκ
καὶ ἄρμα ὑπέδεξατο.* id est, aiunt autem Amphiarao
fugienti discessisse terram, eumque vnà cum cur-
ru terræ hiatu absumptum esse.

DEMERSA EXSCIDIO] quidam libri manu-
scr. habent *Demersa exitio*, quæ scriptura non est
reicienda. Nam siue hanc scripturam siue alte-
ram sequamur, significat Horat. ob lucrum, id est,
ob aurum, seu ob aureum illud monile, quo Eri-
phyle corrupta est, Amphiarai domum funditus
extinctam, atque euersam esse: hoc est totam
Amphiarai familiam, nempe vxorem & liberos &
ipsum, interiisse.

DIFFIDIT VRBIVM PORTAS] *Philippus
Alexandri Magni pater* (vt scribit M. Tullius e-
pist. lib. 1. ad Attic.) *omnia castella expugnari posse
dicebat, in qua modo a sellis onustus auro posset ascen-
dere.* Plutarchus in Paulo Emilio, scribit tradi-
tum esse à veteribus historicis, non Philippum, sed
eius aurum Græciam subegisse, atque euertisse:
constatque inter omnes, illum plureis vrbeis au-
ro, quàm vi, & ferro cepisse. Eundem Pausanias
in Arcad. scribit rerum gestarum magnitudine
superiores quidem Macedonia Reges superasse:
bonum autem imperatorem non iccirco appel-
landum esse: quippe qui & iusiurandum Deorum
semper conculcarit, & fœdera ob quamlibet cau-
sam violarit, & fidem maximè omnium mortaliū
neglexerit, ac pro nihilo putarit. verba Pausan.
sunt hæc. *Φίλιππον δὲ βασιλέων μὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ, καὶ
ὅσοι Μακεδόσι γέγονασιν ὕστερον τῶν μὲν περὶ αὐτὸν μέ-
γιστα αὐτὸν ἔργα ἀποδείξασθαι· στρατηγὸν δ' ἀγαθὸν ἐκ αὐτοῦ
εὐφροδῶν καλεῖται αὐτὸν, ὅσα καὶ ὄρκους θεῶν καὶ πάσης
αἰῶνι, καὶ ἀνθρώποις ὅτι παντὶ ἐφέστατο, πίστιν τ' ἡπίμασε μέ-
γιστ' ἀνθρώπων.* Eidem consulenti, quibus potissi-
mum rationibus vrbeis expugnare, & hostium
copias profligare posset, Apollinem ita respondi-
sse ferunt: *Ἀργυρέαις λόγχαις μέγιστον, καὶ πάντα νικῆσεις,*
id est, Argenteis hastis configito, & omnia vinces.
Quod quidem Philippi consilium, atque institu-
tū elegantissimè, vt omnia exponit Demost. in orat.
πρὸς τὸν Φίλιππον. his verbis, *πίσι γὰρ τῶν παραγμάτων ἐγκρατὴς
γέγονε Φίλιππος ἀπάντων, καὶ πῶς τὰ μέγιστα κατεργάσθαι τῶν
παραγμένων, σκέψασθε τῶν πρὸς τῶν πολλόντων τὰς πράξεις
πωλεῖσθαι τῶν τῆς περὶ ἐκτικῆς ἐν ταῖς πόλεσι διαφείρεται,*
καὶ

A καὶ ἐπαρξέτω τὸς. id est, quibus enim rationibus rerum omnium potitus sit Philippus, & quibus modis maximas rerum a se gestarum effecerit, videte. emendis actionibus, ac rebus a venditoribus: iis corruppendis, qui in singulis urbibus summæ rei præerant: his locupletandis, atque ornandis.

SVBRVIT ÆMVL. REG. MVNER.] *Subruit*, posttrahit, qui antea stabant. Sed, quod hic dicitur ab Horatio de ducibus corruptis, animaduertendum est, quod tradit Pausanias Messen. primos omnium Lacedæmonios hosti munera dare cœpisse, primosque belli victoriam auro venalem effecisse: antequam autem Lacedæmonij in eo bello, quod cum Messeniis gesserunt, belli administrandi leges, & iura violassent, Aristocratesque Arcas socios prodidisset: vel virtute, vel fortuna eos, qui pugnabant, de victoria decernere consueuissent. M. Tull. off. 2. scribit C. Pontium Samnitum optare solitum, ut ad illa tempora se fortuna seruasset, & tunc esset natus, quando Romani dona accipere cœpissent: non fuisse passurum diutius eos imperare. hoc appellat Ennius, bellum cauponari.

MVNERA NAV. SÆV. ILLA QVEANT] *illaqueant*, irretiunt, capiunt. Medea apud Eurip. ait dici solere, etiam Deos flecti muneribus. *μη μοι σὺ. πείσῃ δόρα καὶ θεὸς λόγος.* Sed ad hunc locum quadrat magis illud: *Δόρα γὰρ αἰσώπων νοῦν ἵπταται, ἢ δὲ καὶ ἔργα:* id est, Munera decipiunt facta, & mortalia corda. sed non præteribo silentio quod Passeratus, homo & mihi amicus, & singulari ingenio, doctrinæque præditus, mihi in sermone dicebat, sibi hunc locum longè aliter, quàm vulgò, videri intelligendum. vulgò enim has voces duas, *duces nantium* connectunt & coniungunt, & *πρωτοπαύλους*, seu nantium præfectos accipiunt. ille autem *munera* volebat coherere cum voce *nantium*: & per *nantium munera*, merces peregrinas, quæ nautibus ad nos aduehuntur, significari existimabat. *munera nantium* autem eadem ratione dictum ab Horat. putaba, quæ ratione ab eodem *munerata terra*, & *munera maris*, in epist. ad Numicium. *quid censes munerata terra, Quid maris extremos Arabas diantis & Indos?* Propertius, *munera peregrina* appellat. *Tæque peregrinis vendere muneribus.* ego *nantium duces* coniunctim accipio: veruntamen iudicet lector.

CRESCENTEM SEQ. CVRA PEC.] duo molestissima mala pecuniam crescentem sequuntur, cura seruandi, & augendi cupiditas. sic M. Tull. Parad. *ὅτι μόνον ἀγαθὸν τὸ καλὸν*, cupiditatem augendi, & metum amittendi, pecuniæ comites posuit. *neque enim* (inquit) *umquam expletur, nec satiatur cupiditatis sitis: neque ea solum, quæ habent, libidine augendi cruciantur: sed etiam amittendi metu.* quam igitur Cicero libidinem augendi dixit. Horatius *maiorum famem* nominat: quam ille metum amittendi, hic curam. Sed pauci hanc curam extimescunt, pauci pecuniam contemnunt. Anacreon quidem duobus à Polycrate Samio talentis acceptis, cum duas iam nocteis insomneis præ cura traduxisset: ea remittenda ad illum curauit, hanc vnam facti sui causam afferens, *ἐπιμαρτυρῶν αὐτῷ ὅτι ὀφειλόμενος*, id est, non tanti ea a se fieri, quanta illa cura

D fuisset, hunc metum pluribus verbis describit, & exagitat Horat. Saty. 1. lib. 1. *An vigilare metu exanimem, nocteisque, diēsque Formidare malos fures, incendia, servos, Ne te compilent fugientes, hoc inuat?* horum Semper ego optarem pauperrimus esse bonorum. alterum autem malum, nempe maiorum famem, seu augendi libidinem, & cupiditatem, ut grauissimum cruciatum precatur avaris Theocritus *εἰδύμ. 15.* quod inscribitur *Ἰέρων. Χαίρεται ὅστις πῖος, αἰνέρι μὲν δὲ εἰ εἰν Ἀργυροῦ, αἰεὶ δὲ πλεόνων ἔχει ἱκετος αὐτῶν.* de eadem sic Horat. Od. 24. huius lib. *scilicet improba Crescunt diuitia, tamen Curte nescio quid semper abest rei.* & epist. ad Iul. Florum lib. 2. *Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ, Narrares medicis: quod, quanto plura parasti, Tanto plura cupis, nulline faterier audes? &c.*

IVRE PERHORRVI] id est, non immeritò diuitias immensas, summos honores, & nimiam potentiam fugi, quandoquidem tam sollicito, & anxio animo sunt pecuniosi, honoribus ornati, ac potentes.

TOLL. VERTICEM] attollere caput. aliter Od. 1. lib. 1. *Sublimi seriam sidera vertice.*

QVANTO QVISQVE SIBI PLVRA] id est, quanto quisque pauciora desiderabit, tanto facilius cupiditatem suam explebit.

FERET] auferet, accipiet, consequetur, obtinebit. vide annot. ad Od. 8. lib. 4.

ET TRANSFVGA] tralatio, seu allegoria à re militari.

CONTENTÆDOM. SPLEND. REI.] Sed quomodo quisquam eius rei dominus esse potest, quam contemnit, id est, quam non habet, neque possidet? dicam, qui rem aliquam contemnit, quamvis eam non possideat, non desiderat tamen: si non desiderat, non caret. At, qui quavis re non caret, eius verior est dominus, eaque verius potitur, quàm, qui, quæ habet, iis uti non audet. Nam, qui iis bonis, quæ possidet, miser abstinet, ac timet uti, ut alibi ait Horat. profectò si verum querimus, talium bonorum non est dicendus dominus, ut pote, quæ ne tangere quidem audeat. Exemplo sit Socrates: qui in pompa cum magna vis auri, argentique ferretur, *Quam multa non desidero?* inquit. Accedat Diogenes Cynicus, qui disputare solebat, quanto regem Persarum vita, fortunæque superaret: sibi nihil deesse, illi nihil satis umquam fore: se eius voluptates non desiderare, quibus numquam satiari ille posset, suas eum consequi nullo modo posse. Præterea, qui pecunia uti non audet, nequid de summa deminuat, ac deperdat, non ille pecuniæ dominus est, sed eius, pecunia domina est. Postremo id cuiusque proprium est, quo quisque utitur, ac fruitur, ut scribit M. Tull. ad Curium: quamvis iurisconsulti proprietatem, quam appellant, ab usufructu separent, ac distinguant, illud dominium directum, hoc utile nominantes. sit ita sanè, dummodò hoc sit utile, illud inutile, atque inane. sed plura hac de re dicemus, cum ad locum illum peruenerimus, qui est in epist. ad Iulium Florum lib. 2. *sed quod non desit, habentem, &c.* quem video à nemine adhuc esse intellectum.

Quòd

A Quoddam autem quidam nescio quibus veteribus libris freti, legendum putant, *contenta*, id est, composita & mediocris, nodum in scirpo quaerunt. Neque verò est quoddam mihi Acronem aut Porphyriionem opponant. Nam primum multa falsò Acroni & Porphyrii ascripta sunt, quae numquam illis venerunt in mentem. Ac Porphyriionem quidem corruptum multis locis esse scio: Acronem autem istum, cuius nomen scholiis quibusdam Horatianis praepositum est, Pseudacronem esse arbitror, non verum illum Acronem, quem grammaticum doctissimum fuisse accepimus: deinde si Acro & Porphyrio, & ceteri grammatici veteres mihi dicerent, *contenta* hoc loco esse legendum, & ita interpretarentur, id est, *composita & mediocris*, ego non crederem. Nam quoddam ad veteres libros attinet, scio plerosque habere *Contenta*, aut, ne mentiar, *Contempta*. Et praeter eos, quos in Italia vidi, nactus sum & alios hic Lutetiae quinque vetustissimos: in quibus omnibus scriptum est sine vlla varietate, *contempta*. Quoddam autem ad vocis *contentus* vim, & virtutem pertinet, numquam mihi persuadebit grammaticus vllus *contentum* significare *mediocre*. didici enim ex bonorum scriptorum lectione, *contentus* participium esse à verbo *contineor*, & à *contendor*. cum à verbo *contineor* oritur, iungitur cum sexto casu, & ita loquuntur Latini, *contentus* sua re familiari, *contentus* sua sorte. Hor. Sat. 1. lib. 1. *Qui sit Macenas, ut nemo quam sibi sortem Sen ratio dederit, seu fors obiecerit, illa Contentus vivat?* & Saty. 4. eiusdem libri. *Vivere uti contentus eo, quod mi ipse parasset.* Cum à verbo *contendor*: per se ponitur, & per se valet: ut *contenta* vox, *contentus* cursus, *contenta* oculorum acies. i. magna contentione profusa vxor vehemens & acer cursus: acies oculorum acriter ad rem, quae spectatur, defixa. Cum igitur, hoc loco, *contenta*, neq; à *contineor* manare possit, quia sine casu est: neque à *contendor*, quia volunt hic significari hac voce rem *mediocre*: *contentus* autem à *contendor*, contrarium significat, ut docuimus, reliquum est, ut illi definire debeant *μετρεῖν*, seu potius *φλυαρεῖν*.

C IMPIGER] sic reperi scriptum in cod. Iannoct. Vrf. tribus Vatic. Rainut. Card. Nicotiano, Clericano, Ruff. Nam vulgati habent, *non piger*.

MAGNAS INTER OPES INOPS] paradoxum, & ὀξύμωρον. Nam implicatam habet repugnantiam. sic M. Tull. parad. 1. *Numquam me bercule neque pecunias istorum, neque tecta magnifica, neque opes, neque imperia, neque eas, quibus maxime astricti sunt, voluptates, in bonis rebus, aut expetendis numerandas esse duxi: quippe cum viderem, homines his rebus circumfluenteis, ea tamen desiderare quibus abundarent.* sic & Plaut. in Aulul. *Tenacis nimium dominos nostra aetas tulit. Quos harpágonas, harpyias, & Tantalos Vocare soleo, in opibus magnis pauperes.* Et subinde in medio Oceani gurgite. *Nulla illis satis dinitia sunt: non Mida, non Cræsi, non omnis Persarum copia Explere illorū Tartaream ingluviem potest.* significat autem Horat. vel opulentissimos homines, inopes esse, atque egenteis, siue metus summæ minuendæ sumtum facere, non audeant,

siue augendi, & plus habendi cupiditate inflammari, perpetuo plura, quam habeant, quaerant.

PURÆ RIVVS AQ. SILVA QVE IVGER. &c.] hoc dicit: hæc bonorum mediocritas fallit: hoc est, later eum: vel ignoratur ab eo, qui Africæ imperat, beator esse sorte, id est, beatiore sorte, subintellige, quam ipsius ingentes opes. Est autem hoc genus loquendi planè Græcum. sic enim Græci loquerentur, *λαττανεῖ ὅσα εὐδαιμονικώτερα, τῷ κλήρῳ, τὸτ' ἐστὶ τῇ μερίδι, ἢ τῇ μοίρᾳ*, subaudi τῷ μεγίστῳ αὐτοῦ κτημάτων. sic Plato in Gorgia. *ἔλαθεν ἑαυτὸν ἀβλιώτατος γινόμενος*, id est, si verbum verbo reddas, latuit seipsum miserimus factus. Latine dicerem, miserimus factus est, cum aliter putet tamen: vel nescit se miserimum esse factum. Iam verò vox *sorte* non regitur à nomine *beator*, potestate comparationis: sed est septimi casus: (ut loquuntur grammatici) quemadmodum cum dicimus aliquem esse beatum patria, parentibus, ingenio, diuitiis, &c. hunc igitur locum sic explico, riuum aquæ puræ, siluamque breuem, & angustam, & fundum fidelem, & respondentem votis agricolæ, ut ait Virgil. is qui toti Africæ imperat, nescit esse beatiore sorte, id est, meliore condicione: id est, nescit plus valere ad vitam beatam comparandam, quam suas maximas opes, imperiumque latissimum. verba igitur illa sorte beator, sic explico: sorte beatiore, ut Saty. 8. lib. 2. *deterior carne*, id est, deteriore carne. beatum autem accipe, pro eo, quod beatum & contentum efficit, *εὐδαιμονικόν* Græci dicunt, ut opes beatæ. potest & sic explicari, ut nihil tamen à priore explicatione discedamus. Is, qui toti Africæ imperat, nescit, sortem esse meliorem eius, qui aquæ puræ fonticulum habeat, siluamque exiguam, & fundum minime mendacem, subintellige, quam suam, qui tot ciuitatibus, & provinciis imperet. de verbo *fallendi* vide supra Od. 10. lib. 1. sic loquitur infra Od. 2. lib. epod. *num viperinus his cruor Incoctus herbis me fefellit.*

PURÆ AQVÆ] Oda 4. sup. eod. lib. *Qui rore puro Castalia lavit Crineis solutos.*

SEGETIS CERTA FIDES MEÆ.] γῆ πῆν: fundus fidelis: *fundus non mendax*, ut sup. Od. 1. huius libri.

LÆSTRYGNIA] Læstrygoniam amphoram sublata omni cōtrouersia expono, Formianam autem M. Tull. ad Att. lib. 2. cuius hæc verba sunt, *si verò in hanc πλέπυλον veneris λαγυρηνίλω, Formias dico: qui fremitus hominum?* ad Hom. enim verbum respicit, qui est ὄδυσσ. κ. ut dicemus Od. prox. Formiæ autem (inquit Strabo) Λακωνικὸν κτίσμα ὁρμίαι λεγόμενον πλεονεχὲς διὰ τὸ εὐορμον. id est, Formiæ (inquit Strabo) vrbs à Lacedæmoniis condita, prius hormiæ dicta propter portus bonitatem, & commoditatem.

LANGVESCIT MIHI] languescit vinum, quod deferuescit, atque inueterascit. nam *languidiora vina* appellat (opinor) Od. 21. huius libri, quæ sunt vetustiora: quando quidem vinum ætate vapores crassiores & minus salubris amittit: maturitatem autem amaram quidam illam, sed salubrem tamen, & ad ventriculum accommodatam,

A datam, capitique vtilem colligit & comparat, potest & ita dici, languescere vinum, quod maturefcit. Nam etiam Athenæus lib. 1. scribit, quædam vina tardissimè maturefcere, quale est Surrentinum, quod anno 25. post quàm pressum est, ad vsum bibendi idoneum esse incipit.

IMPORTUNA] quæ neminem veluti in portu conquiescere finit: vel quæ quodammodo à portu prohibet, sic epist. ad Loll. 1. lib. 1. *argenti sitim, importunam* appellat. & Saty. 8. lib. 1. *importunas volucres*, sic Virgil. lib. 2. *Aeneid. bellum importunum*. eadem ratione M. Tull. in Cluentiana, Saffiam illam Cluentij matrem, *mulierem importunam* nominat. & offic. 2. *tyrannum importunum*: & Verrinis naturam immanem, atque importunam. Est etiam importunus, qui vix unquam, aut ne vix quidem quiescit, vt epist. ad Iul. Flor. lib. 2. *Alter diues & importunus*. & Saty. 5. lib. 2. *Importunus amat laudari*. & Od. 13. lib. 4. *Importunus enim transvolat aridas Quercus*. & epist. ad Numic. lib. 1. *Cui libet hic fæscis dabit, eripietque curule, Cui volet, importunus ebur*. Hoc igitur sentit Horat. se tantum habere bonorum fortunæ, quantum satis sit & ad victum, cultumque, & ad animi æquitatem, ac vitæ tranquillitatem. Nam quemadmodum, cui defunt res ad victum necessariae, is quieto aut otioso animo esse non potest: sic cui tantum, quantum satis est, suppetit, quieto, & soluto animo esse debet. Importunum ait esse Festus, in quo nullum auxilium est, velut esse solet portus nauigantibus.

CONTRACTO M. P. CVP.] Cupido pro cupiditate semper, quod sciam, apud hunc poetam, generis est masculini, vt annot. ad Od. 16. lib. 2. re frenata (inquit) & compressa cupiditate, facilius vestigal pendam, quàm si Lydiam vsque ad Mygdones continuem. habitant porro Mygdones, vt tradit Strabo lib. 12. in ea Olympi montis parte, quæ ad Septentriones spectat. Contracto autem legendum, vt habent omnes nostri libri veteres, & similiter vulgati, non contento. Contracto autem Cupidine, id est, contracta cupiditate. tralatio est.

C MYGDONII] id est, Thracijs, seu Macedonicis, seu potius Phrygijs. fuit enim Mygdon Trax, qui Phrygiam, seu Mysiam tenuit. Oda 12. lib. 2. *Aut pinguis Phrygia Mygdonias opes*. vbitamen Seruius legit, *Aut pinguis Phrygia, aut Mygdonias opes*. ad illum Virgil. locum *Aeneid. 1. Troianas vt opes, &c.* quem non sum secutus.

HALIATTICI] Cræsi patris, vt aiunt.

MVLTAPET. DES. M.] hoc est, qui multa appetunt, multa non habent. contra supra eadem Oda, *Quanto quisque sibi plura negauerit*, id est, pauciora optarit, tanto plura habebit. quemadmodum Socrates quæ non desiderabat, ea omnia quodammodo habere videbatur.

BENE EST] subintell. ei.

PARCA, QVOD SATIS EST, MANV] dedit parca manu, & tamen dedit, quantum satis est. significat, ei, qui modica re familiari contentus sit, beatè viuere licere.

AD ÆLIVM LAMIAM. D

Ode 17.

Primum nobilitatem ipsius laudat: deinde admonet, vt se præparet ad diem crastinum, qui pluuius fore videbatur, hilariter exigendum.

ÆLI vetusto nobilis ab Lamo,
Quando & priores hinc Lamias ferunt

Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne fastos:
Auctore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mænia dicitur
Princeps, & innantem Maricæ
Littoribus tenuisse Lirim,
Latè tyrannus, cras folijs nemus
Multis, & alga littus inutili
Demissa tempestas ab Euro
Sternet, aquæ nisi fallit augur
Annosa cornix. dum potes, aridum
Compone lignum: cras Genium mero
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis operum solutis.

ÆLI] Multæ erant Æliæ gentis familiæ, Tiberonum, Patorum, Catorum, Ligurum, Lamiarum.

VETVSTO AB LAMO.] etiam Homerus ὀδυσσεύς. κ. videtur Lamum Formiarum, quam λαυσονομίαν nominat, conditorem fuisse, significare. sic Home. Εβδόμετῃ δ' ἰκόμεθα Λάμῳ αἰτῷ πολλέτρων, Τηλέπυλον Λαυσονομίαν, ὅθι ποιμένα ποιμὲν ἦν εἰσελάων. id est, die septimo ad urbem Lami peruenimus, Longinquam Læstrygoniam: vbi pastorem pastor vocat pecus agens. fuit autem hic Lamus Neptuni filius, quemadmodum ad eum locum annotat Eustathius.

PER MEM. GEN. OMNE FAST.] siue fastos, siue fastus legas, nihil refert, vt rectè annotat Muretus: & testatur Priscian. lib. 6. vtramque scripturam reperiri: sed illud tamen vltatius est. sic infra Od. 13. lib. 4. *Notis condita fastis*. memores nominat etiam Od. 14. eod. lib.

PRINCEPS] primus, vt sup. Ode 15. lib. 1. *principi limo*. & Od. 30. huius lib. *Princeps Ælium* carmen ad Italos deduxisse modos.

MARICÆ] Nymphæ, de qua Virg. lib. 7. *Æn. hunc* (Latinum) *Fauno, & Nymphæ genitum Laurente Marica*. Hanc, vxorem Fauni fuisse, ex Virgilij verbis ait Seruius ad illum versum, cum Fauni vxor Fauna fuisse tradatur. Ita Marica & Fauna idē sunt. ibidem profert ille hunc Horatij locum.

A **INNANTEM**] influentem. tralatio ducta à rebus animatis.

LIRIM] fluuium, qui in Minturnas influit, ut docet Strabo lib. 5. his verbis, *ἡ δὲ τὰς Ὀπρυμένας ὁ Αἰῆς ποταμὸς τὰς Μιντάρνας ἐκδιδέσκει*. Horat. Od. 31. lib. 1. *taciturnum amnem* appellat. Commemorat hunc fluuium & M. Tull. lib. 2. de legib. *Fibrenus statim precipitat in Lirem, & quasi in familiam patritiam venerit, amittit nomen obscurius, Liremque multo gelidiorē facit*, &c. supra Od. 31. lib. 1. *qua Liris quiescit Mordet aqua taciturnus amnis*.

LATÈ TYRANNVS] expressit epithetum Homericum, *εὐρυκράτωρ*. sic Virg. lib. 1. *Æn. princ. Hinc populum latè regem, belloque superbum*, &c. & lib. 7. *patrijs sed non & filius aruis Contentus latè iā tum ditione premebat Sarracenis populos*, &c.

ALGA INVTILI] alga, herba est, quam mare ad littus proijcit. Idem Horat. Saty. 5. lib. 2. *Et genus & virtus, nisi cum re, vilior algæ est*.

AQVÆ NISI FALLIT AVG.] Od. 27. huius lib. *imbrium diuina aus imminetum*.

ARIDVM] ut facile, & citò flammam concipiat. **COMPONE**] exstrue, ut frigus propulset. facito ut focus tuus sit luculentus. Od. 9. lib. 1. *Dis solue frigus ligna super foco Largè reponens*.

CRAS GENIVM MERO] sic epistola ad August. lib. 2. *Floribus & vino Genium memorem brevis eni. repete & non piabant. curabis ergo Genium porco, ut comedas: non ut immoles*.

CVRABIS] cur non dixit, *Placabis*, ut in epist. ad Pison. *vinoque diurno Placari Genius festis impune diebus: aut piabis, ut epist. ad August. Silvanum lacte piabant, Floribus & vino Genium?* an aliud est Genium curare, aliud placare aut piare? quod mihi non videtur.

ET PORCO BIMESTRI] Lari, & Genio porcus immolabatur, propterea quod hæc pecus ad escam tantum utilis est: ob idque nihil porca genuit natura fecundius, ut scribit M. Tull. lib. 2. de nat. deor. At Lar quidem & deus familiaris est, & familiam significat, quam rebus omnibus ad vescendum aptis abundare optamus: Genius autem deus est, qui vim obtinet rerum genendarum, id est, gignendarum. Merito igitur etiam Genio porcum veteres immolabant, eum tacite orantes, ut rerum omnium, quæ natura gigni possunt, gignendarum facultatem daret. Non dissimili ratione Telluri porca femina immolabatur. epist. ad August. *Tellurem porco* [al. porca] *Silvanum lacte piabant*. vide quæ annotata sunt ad illum locum. Sat. 3. lib. 2. *immolet equis Hic porcum Laribus*. sed cur & hic, & in Satyra illa. 3. porcus Laribus immolatur: Oda autem 27. eiusdem libri, porca? sic enim ad Phidilen. *Si tu re placaris & horna Fruge Lareis, anidaque porca*, &c. vel genera confudit, vel Laribus quidem & Genio porcus immolatur, ut dijs maribus: laribus autem non tantum porcus, verum etiam & porca immolatur, propter fecunditatem porcæ femineæ, proinde ac si, qui Laribus porcam immolat, is à Dijs familiaribus rerum omnium ad victum necessarium copiam tacite petat. neque verò est quod quisquam dicat, Horatium hic uti verbo *curandi*, non *immolandi*. Nam

perspicue in Sat. 3. lib. 2. dicit, *immolet equis Hic D porcum laribus*.

OPERV M SOLVTIS] feriatis, vacantibus ab opere, otiosis, operum vacuis, ut saty. 2. lib. 1. *Siue operum vacuo gratus conuiuia per imbreis Vicinus*, &c. M. Tull. lib. 2. de legib. *Feriarum festorumque dierum ratio in liberis requiem habet litium & iurgiorum: in seruis, operum & laborum*, &c.

AD FAVNV M.

Ode 18.

Ut sibi propitius sit.

FAVNE, Nympharum fugientum amator,

Per meos sineis, & aprica rura

Lenis incedas: ab easque paruis

Æquus alumnis,

Si tener pleno cadit hædus anno:

Larga nec desunt Veneris sodali

Vina cratera: vetus ara multo

Fumat odore:

Ludit herbofo pecus omne campo,

Cum tibi non redeunt Decembres:

Festus in pratis vacat otioso

Cum boue pagus:

Inter audaceis lupus errat agnos:

Spargit agresteis tibi silua frondeis:

Gaudet inuisam pepulisse fossor

Ter pede terram.

FAVNE] Fauno sacrificabant Romani vere ineunte, & nonis decembribus. Est autem hæc Oda *ἡμετέριον*, id est, ad precandum apposita. de Fauno autem diximus supra ad Odam 17. & Ode 14. lib. 1. quibus adde, quæ notat Seruius ad illum locum Virg. *Æneid. 7. atque imis Acheronta affatur auernis*, Faunum esse deum terrenum, seu infernum, quia terræ nihil sit inferius: hinc noxium induci ab Horatio, *Per meos sin. & apr. r. Lenis incedas*, &c.

LENIS] *ἡμετέριος*, propitius, minime iratus. Nam hi dii Pan, Faunus, & similes, iracundi sunt. Quidam libri veteres habent, *letus*, quos non sequor.

ÆQVVS] *ἡμετέριος*, placatus, moderatus, non offensus, vide annot. ad Oden 3. lib. 2.

ALVNIS] ut agnis, hædis.

SI TENER] preces concipiebantur cum conditione. vide annot. ad Saty. 6. lib. 2. ibi. *Si neque maiorem feci ratione mala rem*.

PLENO]

A PLENO] confecto, exacto. infra eod. lib. Oda 22. *Quam per exactos ego letus annos, &c.*

CADIT] tibi immolatur.

VENERIS SODALI] sic Od. 25. lib. 1. *Hebrum hiemis sodalem*: neq; dissimiliratione Lucr. lib. 2. ploratus, mortis & funeris comites dixit. Sic ille. *Nec nox vlla diem, neque noctem aurora secuta est, Quæ non audierit mistos vagitibus agris Ploratus, mortis comites, & funeris atri.* crateræ autem scriptum est in omnibus cod. antiquis. neque est quod crateri substituamus in huius vocis locum: cum vtræque per æquæ sit in usu pro re eadem, quæ uis aliter sentiat Nonius.

VETVS ARA MVLTQ FVM. OD.] & siue tus ara, &c. sic Virg. in Tityro. *Bissenos cui nostra dies altaria fumant.*

CVM TIBI N. RED. DECEMB.] Faunalibus anniuerfarijs.

FESTVS IN PRATIS, &c.] aiunt, in Achillis Statij libro ita legi: *Festus in pratis vacat, otioso Cum boue, pardus.* quam lectionem ego etiam in cod. Tornes. nonnullisque alijs reperi: sed cum litura, & recentiore manu. Eam probare non videtur Muretus: ego autem magnopere improbo, quorsum enim pardum festum dicat, qui numquam in opere faciendo versatur? præterea cum de agro suo loquatur, quis unquam pardos vidit in Sabinis?

VACAT] vacat ab opere, otiosus est.

INTER AVDACEIS L. ERR.] audaceis, id est, lupum non pertimescenteis, quod alioqui natura faciunt. ut Oda 12. epod. *O ego non felix, quem tu fugis, ut pauet acreis Agna lupos.* audaces autem sunt præter naturam, tui numinis præsidio freti.

INVISAM] cur inuisam? propter laborem, quem in ea fodienda & colenda perfert.

PEPVLSISSE TERR.] pellere & pulsare terram, idem valere, quod saltare, apud hunc poetam, admonuimus supra ad Od. 4. lib. 1.

AD TELEPHVM, OB
Muranam augurem factum,
esse compotandum.
Ode 19.

Reprehendite eum, quod veterum historiarum studio deditus, ea, quæ ad hilariter & iucundè viuendum pertinent, negligat.

QUANTVM distet ab Inacho
Codrus, pro patria non timendus mori,
Narras, & genus Eaci,
Et pugnata sacro bella sub Ilio:
Quo Chium pretio cadum
Mercemur: quis aqua temperet ignibus:
Quo præbente domum, & quota

Pelignis caream frigoribus, taces.

Da luna propere noua,

Da noctis media: da, puer, auguris

Murena. tribus aut nouem

Miscentur cyathis pocula commodis.

Qui Musas amat impareis,

Ternos ter cyathos attonitus petet

Vates. treis prohibet supra

Rixarum metuens, tangere Gratia

Nudis iuncta sororibus.

Insanire iuuat. cur Berecynthie

Cessant flamina tibiæ?

Cur pendet tacita fistula cum lyra?

Parcenteis ego dexteris

Odi: sparge rosas: audiat inuidus

Dementem strepitum Lycus:

Et vicina sem non habilis Lyco.

Spissate nitidum coma:

Puro te similem, Telephe, vespere,

Tempestina petit Chloe:

Me lentus Glycera torret amor mea.

QUANTVM DISTET, &c.] historias, quæ nihil ad hilariter, iucundèque viuendum pertinent, scribis, & res gestas narras: unde & quantum vinum generosum paremus: quis aquam & balneum calfaciat: ubi cenemus, & quota hora frigus fo coluculento arceamus, non narras.

AB INACHO] Phoroneus Inachi filius, rex Argiuorum, primus homines fufos ac dispersos, & luo quemque arbitrato, modòque viuenteis, vnum in locum congregasse, & ad societatem, cõmunitatẽque ciuilem redegeffe dicitur. ei successit Argus ex eius filia natus. Argi duo filij exstiterunt, Pirafus, & Phorbas. Phorbantis filius Triopa, Iasi & Agenoris pater. Atque Iasi quidem filia Io: Agenoris autem filius Crotõpus post Agenorem regnavit: ex quo natus est Sthenela. Danaus porro ab Ægypto profectus, Sthenelæ filium, illiusque posteros regno spoliavit. Inachum Æschylus vocat Ἀργείων ποταμόν: quem Argiuorum regem fuisse tradunt chronologi.

CODRVS] Codrus rex Atheniensium vltim⁹, ut testatur Paterculus, Melanthi filius: qui sese in medios hosteis immisit seruili vestitu, ne posset agnosci, si esset ornata regio insignis: quia ex oraculo responderat Apollo, quorum rex interfectus esset, eos superiores futuros. scribit M. Tull. Tuscul. 1. & alij complures.

NON TIMIDVS MORI] sic loquitur Od. 9. lib. 4. *Non ille pro caris amicis, Aut patriatimidis perire.*

GENVS EACI] Eacidæ: Peleus, Achilles, Pyrrhus, Neoptolemus, &c. Eacus enim Iouis

A ex Oenone Asopi filia, quæ postea Ægina fuit ap-
pellata, filius: Pelei & Telamonis & Phoci ex
Endeide pater. ex Peleo & Thetide natus Achil-
les: ex Telamone Ajax, & Teucer, non ex eadem
matre. Achillis filius Pyrrhus Neoptolemus, &c.
Sic autem loquitur Oda 14. lib. 2. *Et Danaï genus*
Infame. & Oda 18. eiusdem, *Tantalum atque Tan-*
tali genus.

ET PVGN. SACRO BELLA SVB ILIO]
pugnata bella, & pugnata pugnæ, genus loquen-
di non inusitatum bonis scriptoribus: cui similia
quædam alia collegimus ad Od. 6. lib. 2.

SACRO] vel exsecrando, ut Od. 7. epod. *Sacer*
nepotibus cruor. & Saty. 3. lib. 2. *is intestabilis & sa-*
cer esto. Sup. Od. 3. huius libri, Iuno sibi & Miner-
uæ damnatum Ilium esse dicebat. Catull. ad C. Li-
cinius Caluum, *Dij magni: horribilem & sacrum*
libellum. Plaut. Bæchid. *ego sum sacer, scelestus.* vel
sacro, quia Troiani muri à Dijs conditi sunt, ut not.
ad Odam 3. huius libri. vel sacrum puta dictum
esse exemplo Homeri: apud quem sæpenumero
reperitur hic dimidi⁹ versus, *πρὸς ἱερὸν πόλιε θρον.* &
ἰλ. δ. τῶν μοι περικτῆρι πέκαστο ἱλῖος ἱρή. Præterea docet
Eustath. vrbeis omneis & quicquid custodit, ac-
tuetur, *ἱερὸν*, id est, sacrum veteres appellasse.

CHIVM CADVM] Cadum vini Chij. Vinum
Chium numerat Athenæus lib. 1. in laudatissimis,
& optimis vinis. Quemadmodum autem Horat.
cadū Chium dixit, ita & Tibull. *cados Falernos* lib.
2. & ibid. *Chii cadum.* **QVIS AQ. TEMP. IGN.]**
i. quis balneum calfaciat. Notissimum est autē ve-
teres, illotos ad cenam venire non consuevisse.
Plaut⁹ in Stich. *Quam mox cocta est cena? impra-*
sus ego sum. E. *abi intro ad me, & laua.* & in Amphi-
tryone. *lauisti.* AMPH. *quid postquam laui?* ALC.
accubui. M. Tullius quidem lib. 2. epist. ad Atti-
c. sic loquitur, Atticum inuitans. *Tu pridie Com-*
pitalia memento. balneum calseri inbebo: & Pompo-
niam Terentia rogat: matrem adiungemus. Iam a-
quam ignibus temperare, calefacere est, aut certe
tepefacere. quam si quis malit intelligere adhiberi
ad vinum hieme tepefaciendum, non pugnabo.

QVO PRÆB. DOM. &c.] cuius domi, &
quota hora cenantes Pelignum frigus luculento
foco propulsemus. Præbere domum Græci *παρέ-*
χου dicunt, ut præbere aquam, falem, &c. de quo
genere dicemus Sat. 4. lib. 1. sic locutus est & lat.
5. eiusdem lib. *Murena præbente domum, Capitone*
culinam. Peligni, populi Samnitibus vicini: quo-
rum metropolis est Corfinium. in voce *quota* sub
intellig. *hora.* **DA LVNÆ PR. NOVÆ]** Quem-
admodum amantes, seu amatores, amicorum sua-
rum nomina toties commemorabant, quoties bi-
bebant, ita & eorum, quos honestè amabant, ab-
sentium, & Deorum quoque memoriam solebāt
inter bibendum recollere ac renouare. superioris
1. prioris exemplum est apud Theocrit. *εἰδ. β. ἀπὸρ τῶ-*
σον αἰὲν ἔρωτος Ἀκρίτῳ ἐπὶ χεῖρ. id est, semper amoris vi-
num fundebat, seu bibebat. Amoris vinum est
(inquit interpretes) quod quis bibat, amicam suam,
aut puerum memoria repetens. quod intelligere
licet ex illo eiusdem Theocriti versu in *θαλὺς. Καὶ*
πότε μοι μαλακῶς μεμνημένος Ἀγιάνακτος. id est, & molli-

ter bibam Agyanaëtis memor. posterioris apud D
Tibull. eleg. 1. lib. 2. *Sed bene Messallam sua quis-*
que ad pocula dicat, Nomen & absentis singula verba
sonent. Athenæus lib. 10. *παῖ τῶν μεγάλων δὲ ὑποχέας*
φιλίας κινῶν τοὺν παρόντων πέπλους, πὺς τρεῖς δ' ἔρωτος.
παρὸν παρὸν ὅστις ὑστέρων καὶ Ἀντιγόης τῆ βασιλείας νίκης καλῶς
καὶ τῆ νεανίσκου κινῶν δὴ μνηστῆρ. φέρε πὺν δέχομαι. φίλης Ἀ-
φροδίτης: id est, heus puer, magnum da mihi calicē
infundens amicitiae eorum, qui adsunt cyathos
quattuor, treis amoris, præterea dabis postterius
etiam Antigoni regis victoriae, & adolescentis De-
metrii cyathum. affer & decimum caræ Veneris.
In his verbis autem *Da lune propriè nouæ, Da no-*
ctis mediæ, subaudiendum cyathum, aut poculum.
Sed quid sibi vult *Lune nouæ,* aut cur *lune nouæ* cy-
athum poscit? Alij hanc causam afferunt, propte-
rea quod mensis a nascente luna initium ducebat,
& Kalendæ, quæ olim erant ipso nouæ lunæ die,
festus dies erat: & hoc die Dij precibus & sacrifici-
ijs colebantur. Idcirco Oda 23. huius libri sic Phi-
dilen alloquitur. *Celo supinas si tuleris manus Na-*
scente luna rustica Phidile, &c. alij per nouam lunā,
lunam vespertinam significari volunt, quasi nunc
orientem, ut apud Virgil. Georg. libro 1. *Aut*
cum sole nouo terras irrorat Eous. ubi nouo sole, id
est, oriente sole. adiuuat horum sententiam id,
quod sequitur: *Da noctis mediæ.* Videtur enim po-
culum poscere lunæ vespertinæ, seu temporis ve-
spertini, & poculum *mediæ noctis,* seu lunæ, quæ lu-
cet media nocte. Nouam igitur lunam, id est, oriē-
tem & vespertinam cyatho colere instituit, quia
ab hoc tempore cena initium capit: noctem medi-
am, quia usque ad mediam noctem conuiuium &
computationem perducere in animo habet. sic
Od. 28. huius lib. *Dicetur merita nox quoque na-*
nia. alibi perducitur vsque ad lucem, ut Od. 21. e-
iusd. ad Amphoram. *Te liber, & si leta aderit Ve-*
nus, Segnesque nodum soluere gratia, Vinaq; produ-
cent lucerne, Dum rediens fugat astra Phœbus. Au-
son. epist. quadam ad Symm. hūc locum videtur
respexisse, his verbis. *Super mensam meam facta*
est inuitatio non illa de Rubrij conuiuium, [sic enim
hic legendum esse admonuit Russardus, iuriscôn-
sultum doctiss.] *ut Græco more biberetur. sed illa de*
Flacci ecloga, in qua propter mediam noctem & no-
uam lunam, & Murena auguratum, ternos ter cy-
athos attonitus petit vates. hunc locum de ternario nu-
mero ilico nostra illa poetica scabies cepit exculpere,
&c. Quidam lib. manuscr. habent, *attonitus petat*
Vates. Sed videtur Ausonius Horatii sententiam
non satis esse asssecutus. Nam (quod Simeo Bosi-
us Lemouix, homo doctiss. qui pollicetur se pro-
pediem post alios omneis Varronem de lingua
Latina emendatissimum editurum, existimat) tria
hic tempora describit Horatius, tempus vesperti-
num, nempe per nouam lunam, ut diximus: no-
ctem mediā, ibi, *Da noctis mediæ:* tempus matuti-
num, *da puer auguris Murena.* tempus matuti-
num autē per augurē Murenā significat, quia augu-
res auguria captabāt, auimque volatus & garru-
tus obseruabant sub ortum solis. Ita ostendit Ho-
ratus, se & sodaleis suos totam noctem compota-
tuos, computationemque ad lucem productu-
ros:

A ros: quemadmodum Od. 8. eiusdem lib. & *vigileis lucernas Perfer in lucem.*

QVI MVSAS AMAT IMPAREIS, &c.] poëta (inquit) Musis deditus, Musarumque amore percussus, nouies bibet, si volet insanire: sed Gratia vetant eum, qui à rixis & conuicijs abhorreat, plus quam treis vini cyathos haurire.

TREIS PROHIBET SVPRÀ] extat apud Græcos prouerbium tale, ἢ πέντε πίνειν, ἢ τεῖσα, ἢ μὴ τέτταρα. quod putabant quidam ad hunc locum pertinere, vt præscribat, quoties sit bibendum. sed Eustath. commentar. in lib. ὁδύσσ. ἰώτα sic hoc prouerbium explicat, vt non ad numerum cyathorum vini, quos quis ebibit: sed ad vini & aquæ temperationem referat. Ait enim tria, significare vnus vini cyathi, cum duobus aquæ, confusionem: quinque, duorum vini, cum tribus aquæ: quattuor, totidem vini, quot aquæ: quod appellatur ἰσότης: superiores illas temperationes, esse hominum sanorum, & tamen hilarorum: hanc insanorum. esse & quartam bibendirationem, si quis merum bibat, hancque παράλυσιν afferre. Athenæus autem lib. 10. videtur paullo aliter explicare. eius enim

B sunt hæc verba: ἢ δ' ἐν κράσις αὐτῇ πέντε πίνειν, ἢ τεῖσα, ἢ μὴ τέτταρα. ἢ γὰρ δύο πέντε πίνειν φησὶ δέειν, ἢ ἑνὰ πέντε πίνειν. i. hæc igitur temperatio cum præter morem fieret, admonuit fortasse vos omnium sermone celebrati prouerbij, aut quinque bibere, aut tria, aut non quattuor. Nam aut duos aquæ cyathos ad quinque vini bibere dicit oportere: aut vnum ad treis. Et profert eo loco Anacreontis versus aliquot corruptos: ex quibus intelligere licet, Anacreontem duos aquæ cyathos quinque cyathis vini admisceri velle. vtitur hoc prouerbio & Plautus in Stich. *vide quot cyathos hos bibimus?* ST. tot, quot digiti sunt tibi in manu. cantio est Græca ἢ πέντε πίνει, ἢ τεῖσα, ἢ μὴ τέτταρα. Nihil igitur hoc prouerbium ad hunc locum (opinor) pertinet. Sed id certe pertinet, quod apud eundem Athen. lib. 2. Panyasis primum potum Gratijs, Horis, & Baccho tribuit: secundum Veneri, & iterum Baccho: tertium contumeliæ & damno, seu noxæ, quam αἰτία vocat. Eubulus autem apud eundem, Bacchum ita facit loquentem: πρεῖς γὰρ μόνους κρητῆρας ἐγχερανύω, τοῖς εὐφρονέσσι· πὺν μὲν ὕμνας ἐναῖ, ὅν παρῶτον ἐκπίνουσιν· πὺν δὲ δεύτερον Ἐρωτὸς, ἡδονῆς τε· τὴν τεῖσαν δ' ὕπνου. & vsque ad decimum progreditur, quem insanix esse dicit. Nam treis cyathos tantum sanis se miscere dicit: vnum bonæ valetudinis: alterum amoris & voluptatis: tertium somni: quartum petulantix & contumeliæ: quintum clamoris, &c.

RIXARVM METVENS] sic locutus est Od. 24. lib. 3. & *metuens alterius viri certo fœdere castitas.*

GRATIA NVDIS IVNCTA SOR.] sic infra Od. 7. lib. 4. *Gratia cum Nymphis, geminisque sororibus audet Ducere nuda choros.* Præter ea quæ diximus supra de Gratijs Od. 30. lib. 1. ibi, & *solutis Gratia zonis*, licet dicere, nudas idcirco fingi Gratijs, quia sine fūco esse debent, vt notat Seruius ad illum locum Virg. lib. 1. *Æn. at memor ille Matris Acidaliæ.*

INSANIRE IVVAT.] sic Anacreon ait se in-

sanire velle bibentem. Ἀπὲρ με τὴν διὰ σὺν Πιῖν, πῖν αἶμα δ' ὀέλω, θέλω μανῶσα, Εἰ μὴ νερ' Ἀλκμαίων τε, Χ' ὁ λυκόπους Ὀρέσας, Τὰς μητέρας καταγόντες. Εἰ γὰρ δὲ μὴ δέναι κατὰς, Πῶν δ' ἐρυθρὸν οἶνον, ὀέλω, θέλω μανῶσαι, id est, *Potare methiassos, Sinito: hauriam Lyæi Dona hantibus profundis. Furere hunc volo furorem. Furebat olim Orestes, Alcmaonem furebat, Vterque matre caesa. Ego nemine interemto, Sed ebrius Lyæo, Furere hunc volo furore.* Suprà Od. 7. lib. 2. *nō ego sanius Bacchabor Edonis: recepto Dulce mihi furere est amico.*

BERECYNTHIÆ] Phrygiæ, nam in Phrygia & Lydia tybiarum vsus primum inuentus est. Itaque etiam adhibebantur in sacris Cybeles matris Deorum. infra Od. 15. lib. 4. Lydas appellat. *Lydis rerrisso carmine tibijs.*

CVR PENDET TACITA] sic Sappho citharam suam appellans, hortatur, vt vocalis fiat. ἀγαμοί, διαχέλυ, φωνάσσοι γένοιο. id est age, mihi, dialyra, vocalis fias.

PARCENTEIS EGO DEXT.] ignauas & otiosas: vel parce ministranteis.

NON HABILIS] nō conueniens: quia puella.

NITIDVM] nitida & benè curata cute, vt epist. ad Albium Tibul. lib. 1. *Mepinguem & nitidum, &c.* vel nitidum intellige, vnguento nitem, vt supra Od. 4. lib. 1. *Nunc decet aut viridi nitidū caput impedire myrto.* & ita Græci λιπαρὸν sæpe accipiunt. ego tamen malim hoc loco *nitidum* accipi pro eo, qui sit benè curato, & benè habito corpore, qualis est ille Delphis apud Theoc. eid. β. quem λιπαρόχουω Simatha nominat, id est, εὐτραφῆ, benè curatum, nitida cute. sic Virg. 6. *Æn. equos nitenteis appellat.* & Terent. in Eunu. *Quicorlor, nitor, vestitus? quæ habitudo est corporis?*

TEMPESTIVA] matura, viri potens.

CHLOË] quidam libri vet. habent Rhoda.

LENTVS] languidus: qui me languore afficit. sic sup. Ode 13. lib. 1. *Quam lentis penitus macerer ignibus.*

TORRET] sic Catull. ad Manl. de Venere: *Scitis, & in quo me torruerit genere.* & supra Od. 9. eiusd. *Me torret face mutua, &c.* & infra Od. 1. lib. 4. *Si torrere iecur quaris idoneum.*

AD PYRRHVM.

Ode 20.

Ne formosum puerum à puella abstrahere conetur.

NON vides, quanto moueas periclo
Pyrrhe, Getule catulos leonæ?

Dura post paullo fugies inaudax

Praelia raptor:

Cum per obstanteis iuuenum cateruas

Ibit, insignem repetens Nearchum:

Grande certamen, tibi præda cedat

Maior, an illi.

v ij Interim

A *Interim dum tu celereis sagittas
Promis, hæc denteis acuit timendos:
Arbiter pugnae posuisse nudo
Sub pede palmam
Fertur, & leni recreare vento
Sparsum odoratis humerum capillis:
Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa
Raptus ab Ida.*

NON VIDES] ἀμφορία est. Nō vides (inquit) quanto periculo amanti puellæ formosum adolescentem adimas? Profecto tu, qui puerum ei eripuisti, cum illa Nearchum suum abs te reperet, bellumque tibi ob eam causam inferet, non audebis cum caprælium inire: sed te statim in fugam conijcies, victumque fatebere. amantem mulierem, cum læna: adolescentem amatum, cum catulis comparat. Est autem hæc Oda ἀποτροπικὴ, hoc est ad dissuadendum, & deterrendum comparata.

B GETULÆ CATVLOS LEÆNÆ] suprà Od. 23. lib. 1. tigris ut aspera, Getulæ sue leo. Virgil. lib. 5. Æneid. tergum Getuli immane leonis.

MOVEAS] loco moueas, auferas, rapias. mox enim raptorem appellat.

POST PAULLO] quidam libri veteres habent, post paulum. sic Sat. 2. lib. 1. vbi libri vulg. habent, Illam post paullo: sed plaris, si exierit vir, &c. omnes fere libri manu scripti habent, post paulum.

INAVDAX] non audax, ignauus, timidus. Vox à nemine alio, quod sciam, usurpata.

RAPTOR] Tu Pyrrhe, qui catulos suos lænæ rapias, seu rapueris.

CVM PER OBSTANTEIS IUVEN. CAT.] ὅτε δὲ ὁμίλῳ, seu κατ' ὅμιλον.

GRANDE CERTAMEN] magnum certamen erit inter vos, vter vestrum superior sit futurus, id est, vter Nearchus sit potiturus.

INTERIM DVM TV] Interea dum tu sagittas expedis, quas in eam mittas: illa tanquam læna, denteis acuit, quibus te discerpat, ac laceret. HÆC

C DENT. ACUIT TIM.] videtur manere in tralatione, seu potius similitudine. hanc enim fæminā cum læna comparauit, cui eripiuntur sui catuli. sed tamen acuire denteis magis videtur apris conuenire, qui sunt è genere χαλκιδόντων, id est, eorum animalium, quibus dentes sunt exserti, quàm leonibus, qui sunt de genere κερχαιοδόντων, id est, serratos denteis habentium. Adiuuat me Homerus, qui il. λ. perspicuè ostendit, apros denteis acuire solere, eo loco, vbi Vlysses à Troianis circumuetum, cum apro comparat, quem canes, & venatores insequuntur. sic Hom. Ως δ' ὅτε κάρπιον ἀμφὶ κύνες, θαλεροὶ τ' αἰετοὶ Σεύονται, ὅδ' ἔ' εἰσι βαθείης ὄκ' ἐυλόχοιο Θήρην λευκὸν ὀδόντα μετὰ γαμπίῃσι γένυσιν, &c. i. Quemadmodum cum circum aprum canes & iuvenes vegeti, & viuidi concitantur: ille autem prodit ex siluestri & dumoso loco, album dentem acuiens inter flexibiles malas, &c. Sic & Cornificius lib. 4. rhetoric. ad Herenn. Quod sistum, indices,

vestris sententijs liberaueritis. statim sicut è cauea leo D emissus, aut alia aliqua tæterrima bellua soluta ex caenis, volitabit & vagabitur in foro, acuens denteis in cuiusque fortunas, in omnis amicos & inimicos, &c.

ARBITER PUGNÆ, &c.] ille autem Nearchus tanquam pugnae arbiter, & iudex, victoriam pedibus supposuisse dicitur, vel pugnae euentum expectans, vel declarans in sua potestate esse situm, vtri potius victoriam gratificetur, atque adiudicet. Ponere autem sub pede, seu sub pedibus dicuntur, qui domuerunt, qui sunt superiores, qui habent in potestate: quale est illud Lucretij lib. 1. Quare religio pedibus subiecta vicissim Obteritur: nos exequat victoria calo. Titus Livius lib. 34. annalium. Argos & Lacedæmonem duas clarissimas vrbes, lumina quondam Græciæ, sub pedibus tuis relinquemus? Virg. Æn. lib. 7. quorumque à stirpe nepotes Omnia sub pedibus, quæ sol utrumque recurrens Aspicit Oceanum, vertique, regique videbunt.

ODORATIS] vel rosa, vel alio suavis odoris flore, ut Od. xi. lib. 2. & rosa Canos odorati capillos, Dum licet. Odoratus autem participium est sine origine verbi: de quo genere suprà ad Od. xi. lib. 2.

QUALIS AVT NIREVS] omnium Græcorum Achille excepto, pulcherrimus, ut ait Hom. il. β. Νιρεύς, ὃς καλίστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἰλίου ἦλθε, τῶν ἄλλων Δαναῶν μετ' ἀμύμονα Πηλεΐωνα, id est, Nireus, qui vir pulcherrimus ad bellum Troianum venit aliorum Troianorum, post strenuum Achillem. Od. 15. epod. Formæque vincas. Nireæ.

AVT AQVOSA RAPTVS] Ganymedes. Virgil. lib. 1. Æneid. rapti Ganymedis honores. aquosam autem Idam vocat Homeri exemplo, qui πηδῆ εἰσαῖν nominat, quasi πηδαλῶσαν, id est, fontibus abundantem. Hom. il. λ. Ἰδῆς ἐν κορυφῇσι καθεζέτο πηδῆεσσι: id est, in verticibus seu cacuminibus Idææ aquosa & fontibus circumfluentis sedebat.

AD AMPHORAM. Ode 21.

Ex qua se in Coruini gratiam vinum vetustum F prompturum ostendit, & occasione oblata vini laudes commemorat.

O Nata mecum consule Manlio,
Seu tu querelas, siue geris iocos,
Seu rixam, & insanos amores,
Seu facilem: pia testa, somnum:
Quocumque lectum nomine Massicum
Seruas moueri digna bono die,
Descende, Coruino iubente
Promere languidiora vina.
Non ille, quamquam Socraticis madet
Sermo-

A *Sermonibus, te negliget horridus
Narratur & prisci Catonis
Sape mero caluisse virtus.
Tulene tormentum ingenio admoues
Plerumque duro: tu sapientium
Curas, & arcanum iocoso
Consilium retegis Lyæo:
Tu spem reducis mentibus anxii:
Vireisque, & addis cornua pauperi,
Post te, neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
Te Liber, & si leta aderit, Venus,
Segnesque nodum soluere Gratia
Vinaq; producent lucerna,
Dum rediens fugat astra Phæbus.*

B *CONSULE MANLIO*] L. Manlio Torquato, L. Aurelio Cotta coss. Hi P. Sylla, & P. Autronio, qui erant designati, ambitus à se accusatis, & conuictis, consules in eorum locum facti sunt, beneficio legis. sic Od. 13. epod. *Tu vina Torquato mone Consule pressa meo.* Sed quod ad Cottam attinet, vel ei duo nomina gentilia fuerunt, ut Aurelius, & Aurunculeius diceretur, quod absurdum dictum est: vel Cottarum alij Aurelij fuerunt, alij Aurunculeij: vel mendose dicuntur Cottæ Aurelij, & omnes sunt Aurunculeij. Nam perspicue Cæsar lib. 5. de bello Gallico L. Cottam Aurunculeium appellat. Altera dubitatio mihi ex eodem nomine oritur, quamobrè Iulia, quæ nubuit Mælio apud Catullum, dicatur Aurunculeia. sic enim legendum in illo epithalamio Iuliæ & Manlij *Flere desine: non tibi Aurunculeia periculum est, Ne qua femina pulchrior Clarum ab Oceano diem Viderit venientem.*

C *SEU TV QVER. SIVE GER.*] nullum (opinor) vinum est, in quo ea propriè vis sit innata, ut vel querelas, vel iocos, vel amores, vel somnum afferat: verum, ut Oda superiore ex Athenæo ostendimus, quædam sunt necessitatis pocula, quædam Veneris & amoris, quædam rixæ & pugnæ, quædam somni. Præterea constat, vinum, cum varia sint hominum ingenia, ad illam varietatem commutari, & accommodari. verbi gratia, si quis iracundus natura paullo largius bibat, iracundiam suam statim in promptu habet, ac declarat: si quis libidinosus & voluptarius: libidine inflammatur: & ita de ceteris sentiendum. vide annot. ad Saty. 4. lib. 1. ibi, *Conditæ cum verax aperit præcordia Liber.*

SEU FACILEM, &c.] somni epithetum apud Horat. non cuiuslibet, sed quieti, levis, placidi, & tranquillæ. Sunt enim nonnulli turbidi, turbulentæ, graues, implacidi, & concitati. sic Od. x1. lib. 2. *Pellente lasciuos amores Canitie, facilemque somnum.*

QVOCVMQVE LECT. NOM.] paullo antè

dixit, se, & hanc testam, eiusdem esse ætatis, iisdem que coss. natos: nunc hoc præterea, cuiuscumq; consulis nomen testa præ se ferat, digna esse, quæ suo loco moueatur lato aliquo die. vñs est autem verbo *mouendi* & Oda 13. epod. *Tu vina Torquato mone Consule pressa meo.* Inscribebantur autem consulum nomina in testis, seu amphoris, seu cadis, ad notandam vini ætatem.

MASSICVM] vinum Campanum, quod in Massicis montibus nascitur. supra Od. 1. lib. 1. *Est qui nec veteris pocula Massici, &c.*

DESCENDE] ex verbo descendendi intelligere licet, solitos esse veteres vasa vinaria in apothecis editioribus locare. quod declarat & locus Od. 28. huius lib. *Parcis deripere horreo Cessantem Bibuli consulis amphoram.* & Od. 12. lib. 4. *Nardi parvus onyx eliciet cadum: Qui nunc Sulpicii accubabat horreis:* fortasse ut fumum biberent, seu fumosa fierent.

PROMERE] vel descende promere, id est, ut ex te promas, vel iubente promere, id est, iubente Coruino, ut promam.

LANGVIDIORA VINA] languidiora vina puto ea esse, quæ ætate maturuerunt, acerbitatemque insitã, tempore amiserunt, ut dixi supra Od. 16.

NON ILLE, QVAMQ. S. M. SERM. TE NEGL. HORR.] quamquam peccatus est ei præceptis philosophicis refertum: non ita se præbebit horridum tamen, ut te negligat. similia loquendi genera annotauimus sup. ad Od. 8. huius libri. madet autem translatè, imbutum est, refertum est. sic Lucret. lib. 4. *Scilicet arte madent simulachra, &c.* vbi lib. vulg. habent, *valent*, mendose. Proprie & magis vñtate madere vino dicuntur vinolenti. Plautus Trinummo: *Si alia membra vino madeant, cor sit saltem sobrium.*

NARRATUR ET PRISCI CAT.] virtus Catonis ἀειπρακτικῶς positum pro Catone, ut annotauimus ad Od. 5. huius lib. fuit autem hæc opinio de Catone maiore, illum vino se nonnumquam largius inuitare solitum esse, sed falsa. Plutarchus quidem in eius vita nihil tale de eo tradit. tantum scribit eum delectari solitum cenis lautioribus, & copiosioribus, maxime cum rusticis vicinis, non solum æqualibus, verum etiam adolescentibus. sic Plut. *ὡς δὲ καὶ τὸ δεῖπνον ἐν ἀρχῇ διαφιλέσθων. ἐκείλη γὰρ ἐκείνῳ τὴν ἀρετὴν ἐπὶ τῶν καλῶν τῶν συνήθει, καὶ συνδιῆναι ἰσχυρῶς ἢ τοῖς καλῇ ἡλικίαι μόνοις ἡδὺς ὡς συγγενέσιν, καὶ πρὸς τοῖς ἀλλοῖς καὶ τοῖς νέοις.* Et M. Tull. in libello de senectute sic eum loquentem facit: *Ego propter sermonis delectationem tempestiuus conuiuus delector, nec cum æqualibus solum, qui pauci admodum restant: sed cum vestra etiam ætate, atque vobiscum: habeoque senectuti magnam gratiam, qua mihi sermonis auaritia auxit: potationis & cibi sustulit.* De iuniore autem idem Plutar. in eius vita scribit. *προϊόντι δὲ τῷ χρόνῳ μάλα τι προσίεντο τὸ πίνειν: ὥστε πολλάκις ἐν οἴῳ διαγῆν εἰς ὄρθρον, &c.* διὸ καὶ Μεμνῆς πνὸς ἐν συλλόγῳ φησὶν αὐτοῦ, ὅλας τὰς κατώτερας μετέδουκε τὰς νύκτας, ὑπολαβὼν ὁ Κικέρων, ἐκείνο δὲ ἐλέγεις, εἶπεν, ὅτι καὶ τὰς ἡμέρας ὅλας κυβέει. id est, progressa autem iam ætate maxime recipiebat

A *computationes, ut saepe usque ad horam matutinam in vino permaneret, &c.* Itaque cum Memmius quidam in conuentu dixisset Catonem totas nocte ebrium esse: suscepto sermone Cicero, at illud non addis (inquit) etiam totos dies cum alca ludere.

TV LENE TORMENTVM] Plato lib. 1. de legibus, in extremo ait, nullum esse tormentum minus sumtuosum, minusque periculofum, quam vinum, ad explorandos & exquirendos hominum affectus & mores. Verba Platonis sunt haec: καὶ μυρία δὲ λέγον ἡ αἰ πὶς ποτε ἀνύσκειν, ὅσῳ διαφέρει τὸ μετὰ παιδίας τινάλλως ἀνευ μισθῶ ἡμιώδους, ἢδος ἡυχῆς θεωρεῖν. καὶ δὴ τὸ πρὸς αὐτὸ πρὸς γὰρ τῶν αἰ κρήτας, ἢ ἄλλας ἀνθρώπων ἐδίδας οἰόμεθα ἀμφισβητῆσαι μὴ ἢ τείραν τε ἀλλήλων ὅπῃ τῶν αὐτῶν εἶναι, τὸ πρὸς εὐπλείας καὶ ἀσφαλείας, καὶ τῶν διαφέρειν πρὸς τὰς ἄλλας βλαπῆς. id est, Et, ut quis res innumerabileis proferat, nihil proficiat, neque dicendo consequi possit, quanto praestet cum ludo & ioco, aliudque agendo, sine iactura ingenium & mores animi spectare atque explorare. Atque hoc sane neque Cretas, neque alios ullos homines in controuersiam vocatuos existimamus, hanc probationem de ingenio B *mutuo esse modestam, & laudabilem, & hoc genus probationis cum minimo sumtu fiat, tum omni periculo vacare, & praeterea si cum aliis probationibus comparetur, maxima celeritate constare.* huc pertinet locus ille in epist. ad Pison. *Reges dicuntur nullis urgere culullis, Et torquere mero, quem perspexisse laborant, An sit amicitia dignus.* & epist. ad Lolli. 1. lib. 1. *Commisumque teges & vino tortus, & ira.* significat autem Horatius, ingenia seueriora, & asperiora, vino interdum leniri ac temperari: vel vino tanquam tormento quodam, explorari, & spectari qualia sint. Lene autem dixit, quia alia tormenta, aspera, grauiora, molesta, & acerbiora sunt.

TV SAPIENTIVM CVRAS, &c.] tu sapientium graueis cogitationes & consilium reconditum, vino aperis, & in lucem profers.

TV SPM RED. MENTIB.] sic sup. Od. 17. lib. 1. *Quis post vinam grauem militiam, aut pauperem crepat?* & epist. ad Torq. lib. 1. *Quid non ebrietas designat? operta recludit: Spes iubet esse ratas,* C *&c.* extant in hanc sententiam apud Athen. lib. 2. aliquot Diphili versus, quos me non pigebit ascribere. Nam hunc locum non solum illustrabunt, verum etiam explicabunt. sic igitur Diph. ὦ πᾶσι τοῖς φρονέουσιν ἀποφιλῆσαι Διόνυσον καὶ σοφώτατ', ὡς ἡδὺς πρὸς εἶ. Ὅταν παπινὸν μέγα φρονεῖν ποιῆς μόνος, τὸν τὰς ὁφρὺς αἶροντα συμπεῖθης γαλῶν. τὸν τ' ἀδονεῖν πολὺν πρὸς δὲ λὸν θρασυῶν. id est, o prudentibus omnibus carissime Dionyse, & sapientissime: quam iucundus es, cum tu solus humilem & abiectum magnos sibi spiritus sumere facis: tristem, & contrahentem aut tollentem supercilia, ad ridendum impellis: infirmum, atque imbecillum audere aliquid cogis: timidum atque ignauum, audacem efficis. eodem pertinent illa Plat. lib. 1. de leg. de vino. πρὸς τὰ ἀνθρώπων, αὐτὸν αὐτὸ ποιεῖ πρῶτον ἡλικὸν εὐδὲς μάλλον, ἢ πρῶτον, καὶ ὅπως αὐτὸ πλέον αὐτὸ γένηται, ποσὶν πλείων ἐλπίδων ἀγαθῶν πληρῶται, καὶ διωδαιμῶς εἰς δόξαν. καὶ πλείων δὲ πάσης ὁ τοῦτος παρρησίας, ὡς σφοδρὸς ὢν μετέσται, καὶ

ἐλευθερίας, πάσης δὲ ἀφοβίας, ὥστε εἶπὶν πρὸς ἀόκνους ὁποιῶν D ὡσάντως δὲ καὶ πρᾶξαι. id est, hominem, qui bibet, primum efficit placidiorem, quam erat antea, & quo plus de eo gustarit, tanto illi plureis bonas spes praebet, tanto plus virium ad gloriam & estimationem suppeditat. ad extremum igitur omni orationis licentia, ac libertate, quasi sapiens sit, omni que confidentia, atque audacia completur, ita ut quiduis strenue atque impigre & dicat pariter, & agat. & Aristoph. ἰππῶν. Ὅρᾳς? ὅταν πινῶσιν ἄνθρωποι, τότε Πλῆνται, εὐφράττεται, νικῶσι δίκας, εὐδαιμονοῦσιν, ὠφελεῖται τὰς φίλους. id est, Vidēsne? Cum bibunt homines, tunc diuites sunt, rem suam bene gerunt, superiores e iudiciis discedunt, beati & fortunati sunt, amicis suis sunt utiles.

ET ADDIS CORN. PAVP.] id est, pauperem efficis audacem, & pugnacem, & certandi cupidum. Cornua Baccho affingi notum est: quare de re supra diximus ad Odam 19. lib. 2. ibi, *aureo Cornu decorum.*

TREMENTI] cum tremore timenti, ut infra Od. 27. eiusd. lib. *palluit*, positum pro cum pallore extimuit. & *scatentem Belluis potum, mediisque fraudeis Palluit audax.* & pauca pro cum pauore E timeat Od. 5. lib. 4. *Quis Parthum paueat?*

REGVM APICES] id est, Regum maiestatem, potentiam, fastigium. sup. Od. 35. lib. 1. *hin* apicem rapax Fortuna cum stridore acuto Sustulit, &c. iratos autem regum apices dixit pro, regum iratorum apices, per hypallagen. Apex (inquit Festus) qui est sacerdotum insigne, dictus est ab eo, quod comprehendere vinculo antiqui, aperire dicebant, &c. Ab hoc apice dictum, id, quod eminet.

SEGNESQVE NOD. SOL. GRAT.] id est, quae non facile concordiam dissoluunt: quae usque adeo arctis, & firmis vinculis inter se coniunctae sunt, ut aegre dissideant, aut distrabantur. *segnes* soluere autem genus est loquendi Graecum, ut annot. ad Od. 8. lib. 4. Seruius ad locum illum, Virgil. lib. 1. Aen. *at memor ille Matris Acidalia*, notat Gratiarum iccirco connexas, & colligatas fingi, ac pingi, quia insolubileis esse decet. quod spectauit Horatius (inquit) cum dixit, *Segnesque nodum soluere Gratiae.*

VIVAEQVE PROD. LVC.] id est, totam noctem bibetur, & Veneri indulgebitur. tota nox in vino, & hilaritate consumetur. sic supra Od. 8. huius libri, *& vigilis lucernas Perfer in lucem.* ad quem locum annotauimus, Romanos illos veteres, atque etiam Graecos, cenas suas totam noctem producere solitos esse. crebra certè lucernarum, & lychnorum apud scriptores, cum de cenis loquuntur, mentio satis declarat, eos noctu cenare consueuisse. supra idem Horatius significans multum interesse inter arma, & conuiuia, sic loquitur. *Vino & lucernis Medus acinaces Immane quantum discrepat.* M. Tullius pro Caelio, *Quam volent in conuiuio faceti & dicaces, nonnunquam etiam ad vinum disertum sint: alia fori vis est, alia triclinij: alia subselliorum ratio, alia lectorum. non idem iudicium, comessatorumque conspectus. lux denique alia solis, & lychnorum.*

VIVAE-

A V I V A Q V E] accensæ, ardentes, non extinctæ. ignem enim vivere & mori dicimus, ut animantem quendam, notauimus ad Lucretium: ibi, *Et viuunt labentes aetheris ignes*. lib. 1.

IN DIANAM.

Ode. 22.

Montium custos, nemorūq; virgo,
Quæ laboranteis utero puellas
Ter vocata audis, adimisque letho,
Diua triformis:
Imminens velle tua pinus esto:
Quam per exactos ego letus annos,
Verris obliquum meditantis ictum,
Sanguine donem.

B

MONTIVM CVST. NEM.] ὀρέων ὀπίσκοπε. Od. 21. lib. 1. Vos latam fluminis & nemorum coma, &c. Virg. lib. 1. Æn. Qualis in Eurota ripis aut per iuga Cynthi Exercet Diana choros: quam mil lesecuta hinc atque hinc glomerantur Oréades.

QVÆ LABORANTEIS VTERO PVELL.] Eandem esse Dianam, Ilithyiam, Lucinam, Genitalem, ex hoc loco, & ex carmine saculari pro imperio populi Romani, intelligere licet: quo in carmine tribus his postremis nominibus eam appellat. Rite maturos aperire partus Lenis Ilithyia, tuere matres, Siue tu Lucina probas vocari seu Genitalis, de qua sic M. Tull. 2. de nat. deor. Dianam autem eandem esse putant, à lucendo utramq; nominatam. Itaque ut apud Græcos Dianam, eamq; Luciferam: sic apud nos Iunonem Lucinam in pariendo invocant: quæ eadem Diana annuaga dicitur, non à venando: sed quod in septem annuaga dicitur, non à vagantibus. Diana dicta, quia noctu quasi diem efficeret. Adhibetur autem ad partus, quod ij mature-

C scunt aut septem nonnunquam, aut plerumque nonem Luna cursibus: qui, quia mensa spatia consiciunt, menses nominantur, concinnèque, ut multa, Timæus, qui, cum in historia dixisset, quæ nocte natus Alexander esset, eadem Diane Ephesie templum desolauisse, adiunxit, minimè id esse mirandum, quod Diana, cū in partu Olympiadis adesse voluisset, assuisset domo. hæcenus M. Tull. Sed cum Diana Latonæ: Ilithyia autem Iunonis sit filia: quipote est esse eadē Diana & Ilithyia? Atqui Pindarus Neme. carmine sexto, Ilithyiam, & Iunonis esse filiam, & præsidē adesse partibus, non obscure significat. Ilithyia (inquit) quæ Parcis affides, filia Iunonis, filiorum genitrix: sine te neque diem, neque noctem aspiciamus, neque pubescimus. Pindari verba sunt hæc, si quis magis delectatur Græcis: Εἰλειθυία πάρεδρος μοιρῶν βαθυφρόνων, παῖ μεγαλοδενέος, ἀκουστοί, ἦρας, γενέτιρα τέκνων. ἀνευ σέθεν ὁ φάος, ὁ μέλαιναν δρακόντες εὐφρόναι πέναν ἀδελφεῶν, ἐλάχονεν ἀγλαόγυιον ἦσαν. Hesiodus item Ilithyiam, Iunonis fili-

am facit in Theogon. ἡ δ' ἦβλω καὶ Ἀρνα, καὶ εἰλειθυίαν ἐπικτεν. Homerus autem Ilithyiam, μοῖροσσαν, quasi μοῖροσσαν, quod valet ποιοῦσαν, πρὸς τὰς πόλεις. id est, laborantem, seu occupatam in partibus, appellat il. π. his verbis: Αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ τὸν γὰ μοῖροσσαν εἰλειθυία Εὐάραγε παρὸ φάος, καὶ ἡελίῳ ἴδεν αὐτὰς, &c. il. λ. numero multitudinis μοῖροσσαν εἰλειθυίας Iunonis filias appellat. Ως δ' ὅταν ὠδύνουσιν ἔχῃ βέλους ὅδ' ὡ γυναικα Δριμύ, τότε παρ' αἰσὶ μοῖροσσαι εἰλειθυίαι Ἥρης θυγατέρες. id est, Quemadmodum autem cum telum acutū atque amarum, mulierem partus dolores sentientem tenet, tum procedunt Ilithyia partus laborem leuantes, Iunonis filia, &c. & Theocritus eid. λσ. μοῖροσσαν Ἀρτεμιν. Pausanias quoque aliam facit à Diana, & Iunonis filiam dicit haberi: quin etiam eam Latonæ partum adiuisse ab Hyperboreis profectam: ceteros homines autem Ilithyia nomen ab his didicisse: Delios quoque ei sacra facere, & carmen in eius laudem de partus doloribus cantare: Cretas verò existimare Ilithyiam in Cnosia regione natam, & Iunonis filiam esse. Pausania verba sunt hæc. Att. ἦν ἐλθεῖν ἐξ ὑπερβορέων εἰς Δῆλον, γενέσθαι βοήθειαν τῆς Διὸς ὠδύνῃ. Τὰς δ' ἄλλας παρ' αὐτῶν φασὶ τῆς εἰλειθυίας μαθεῖν τὸ ὄνομα. καὶ θυγατρὶ δὲ τῇ εἰλειθυίᾳ Δῆλιοι καὶ ὕμνον ἄδουσιν ὠδύνῃ. Κρήτες δὲ τῆς Χώρας τῆς Κνωσσίας ἐν Ἀρμισσῇ γενέσθαι νομίζουσιν εἰλειθυίαν, καὶ παῖδα ἦρας εἶναι. Idem Arcad. narrat se Ilithyia statuam vidisse apud Agyenseis à Dasimophonte fictam, quæ tota esset à capite usque ad calcē veste textilitecta, cuiusq; nihil esset nudū, præter faciem, & extremas manus, & pedes: eius alteram manum porrectam esse, & explicatam: altera faciem tenere: quæ res vnum è duobus significaret, vel partus dolores mulieribus instar ignis esse: vel illam pueros ex utero matris in lucem, atque in luminis oras (ut ait ille) protrahere. verba Pausania sunt hæc: εἰλειθυία δ' εἰκόσται τις αὐ εἶναι δέδεικε, ὅτι γυναιξὶν ἐν ἴσῳ καὶ πύρ εἰσὶν αἱ ὠδύνες. Εἰς τὴν δ' αὖ λόγον καὶ ὅτι παῖδες αἱ δέδρες, ὅτι εἰλειθυία ὄρεν ἡ εἰς φῶς ἄγουσα τὰς παῖδας. Plato autē in Theæteto eadē esse Dian. & Ilithy. putat, ut ex eius verbis perspicuū esse potest. αἰπὰν δὲ τὴν ὠδύναν γυναικα αὐτὴν καὶ σφοδρὴν τε καὶ πικρὴν ἄλλας μαγεύειν, φασὶν εἶναι τὴν Ἀρτεμιν, ὅτι ἀλοχὸς ὄσα τὴν λοχίαν εἰληχε. id est, causam autem, cur nulla mulier, quæ ipsa grauida fieri, & parere possit, obstetricis munere fungatur, aiunt hanc esse, quod Diana à pariendo immunis, maturandorum, & procurandorum partuum prouinciam nacta est. Plutarchus Sympot. 3. probl. 1. de luna loquens: Λέγεται δὲ καὶ πρὸς εὐπορίαν σωεργίην. ὅταν ἡ διχόμηνος, ἀνέσσι τῶν ὕδατων μαλθακώτερας παρέχουσα τὰς ὠδύναις: ὁ δὲν οἶμαι καὶ τὴν Ἀρτεμιν, λοχίαν, καὶ εἰλειθυίαν ἐκ ὅσων ἐτέρων ἢ τὴν σελήνην ὠνομάσθαι. id est, aiunt autem lunam etiam ad pariendi facilitatem, & felicitatē adiumento esse, cum est semiple na, remissione & relaxatione rerū liquidarū & humidarū partus dolores efficientē molliores, & leniores. Ex quo arbitror etiā Dianam Lochiā, id est, partuum præsidem, atq; arbitram, & Ilithyiam, ut pote quæ non sit alia à luna, esse nominatam. Idem Plutarchus ibidem lunam à Timotheo quodam ὠκυπόκον ostendit esse appellatam, id est, ad accelerandos partus vtilem. Plautus, Terentius,

Varro,

A Varro, Catullus, & ceteri Latini, Iunonem Lucinam coniunctè, vel Lucinam tantum efferunt. Terent. Heautontim. *Iuno Lucina fer opem.* & Idem alibi. Plaut. Aulul. *Iuno Lucina tuam fidem.* Catull. in carmine sæculari ad Dianam, *Tu Lucina dolentibus Iuno dicta puerperis: Tu potens Trivia, & notho es Dicta lumine luna.* Plautus in Truculento, *date mihi huc ligna, atque ignem in aram, ut venerer Lucinam deam.* Varro lib. 4 de lingua Lat. *quæ ideo videtur à Latinis Iuno Lucina dicta, vel quod terram, ut physici dicunt, iuuat, & lucet: vel quod ab luce eius, quæ quis conceptus est, una iuuat, donec mensibus actis produxit in lucem. Facta igitur à iuuando, & luce Iuno Lucina: à quo parientes eam inuocant. Luna enim nascentium dux, &c.* sic Horat. Od. 5. epod. *Per liberos te, si vocata partibus Lucina veris affuit.* Dionys. Halicarn. lib. 4. *ἐλευθυαν Ῥωμαῖοι καλεῖσιν Ἡραν φασφόρον.* Ilithyiam appellant Romani Iunonem luciferam. Theocritus ἐγκωμ. Ππλεμ. *Εἰλειθυίαν, λυσίζωνον*, id est, soluentem zonam appellat. *Εὐθα γὰρ εἰλειθυίαν ἐβώσατο λυσίζωνον Ἀντιγόνας θυγάτηρ βεβαρυμένα ὠδίνεσσι.* H δὲ οἱ εὐμενέισσα παρίστατο. id est, hic enim Ilithyiam inclamauit, quæ zonam soluit, Antigona filia doloribus partus grauer affecta. Illa autem ei præstò futura, & apud eam permansura adstabat. Virgil. etiam ad equas transfert Georgic. 3. *Ætas Lucinam, iustosque pati Hymeneos Desinit ante decem: post quattuor incipit annos.* Oppianus lib. 1. partus dolores omnibus animantibus acerbos, & molestos esse significans, sic ait, *Ὡς ἔρμδιον γενεῖν, ἔδ' ἰχθυοῖ μοῖραν ὤπασαν, ἔδ' ἀρὰ μὲνον ἐπιχθονίοισι γυναιξὶν Ἀλγέα, παντὶ δ' εἰσὶν ἐπαχθέες εἰλειθυίαι,* id est. Quam non facilem ortum, seu nascendi rationem ne piscibus quidem fata tribuerunt neque terrestribus solum fæminis dolores incidunt, sed omni loco graues sunt Ilithyia. Cur eadem genitalis dicatur, ex iis, quæ suprà exposita sunt, intelligere licet: quæ de re tamen non nihil dicemus ad carmen illud sæculare, quod est post epod.

DIVA TRIFORMIS] *τρίμορφος.* Athenæus lib. 7. ait Apollodorum scribere in libris de Diis, triglam Hecatæ immolari propter communitatem, & coniunctionem nominis. Deam enim esse triformem. sic Athen. *Ἀπολλόδορος ἐν τοῖς περὶ θεῶν, τῇ ἑκάτῃ φησὶ θύεσθαι τριγλῶν διὰ τὴν ἐνόμειας οἰκειότητα. τρίμορφος γὰρ ἡ θεὸς.* citat & Chariclidæ cuiusdā versum: *ἑκατοῖν ἑκάτῃ, τριόδῃ τριμορφῇ, τριπλοῦσσι, τριγλαῖς κηλευμένη.* id est, ὁ regina Hecate, triuia, triformis, triplicem vultum, seu personam gerens, quæ triglis mulceris. iccirco autem triformem appellari dicunt alij, quod eadem sit Diana, & Lucina, & Hecate, seu Proserpina. Virg. Æneid. 4. *Tergeminamque Hecaten, tria virginis ora Diane.* eandem, Triuiam appellat Ennius vel quod in triuio ponitur, vel quod in cælo tribus viis mouetur, in altitudinem, latitudinem, & longitudinem. Seruius ad illum Virg. locum, *numero deus impare gaudet.* Pharmaceutr. notat, *Dianam dici propter triplicem eius potestatem.* hæc tamen Seru. Triplicem autem potestatem intelligit, in cælo, in terris, sub terris, seu apud inferos. Quidam tradiderunt, Dianam fingi solitam specie humana, equina, ca-

nina: atque iccirco triformem dictam. Alij quia Diana, quæ Diana est, modò sit ἀμφοτέρως, id est, gibbosa, seu gibbera, seu μνηοειδής, modò δὲ χέτιμος, id est, dimidiata: modò plena.

IMMINENS VILLÆ TVÆ P.] id est, pinus, quæ villæ meæ imminet, tua esto. his verbis hanc pinum Dianæ consecrat.

EXACTOS] confectos. *per exactos annos*, id est, quotannis.

OBLIQUVM MEDITANTIS] qui dum cæditur, conetur morsione obliqua eum, à quo cædatur, malè multare: vel qui videatur sese ad obliquoas morsiones assuefacere, & exercere. hæc enim vis est verbi *meditandi* propria, quod à Græco μελετᾷ tractum est.

AD PHIDILEM.

Ode 23.

Suadens, ut deos puris manibus, & conscientia benè actæ vitæ colat.

CÆLO supinas si tuleris manus
Nascente luna, rustica Phidile:

Si ture placaris, & horna

Fruge Lareis, auidæque porca:

Nec pestilentem sentiet Africum

Fecunda vitis, nec sterilem seges

Rubiginem, aut dulces alumni

Pomifero graue tempus anno:

Nam, quæ niuali pascitur Algido

Deuota, quercus inter, & ilices:

Aut crescit Albanis in herbis

Victima, pontificum secureis

Ceruice tinguet. te nihil attinet

Tentare multa cæde bidentium

Paruos coronantem marino

Rore deos, fragilique myrto.

Immunis aram si tetigit manus:

Non sumtuosa blandior hostia,

Mollibit auersos Penateis

Farre pio, & saliente mica.

CÆLO SUPINAS] notat interpres Homer. ad illum versum, *ἰλ. η. Ἀσσοὶ δ' ἠρήσαντο, θεοῖσι δὲ χεῖρας ἀνέθεν.* i. gentes autem precati sunt, & ad deos manus sustulerunt, solitos esse heroas manibus in cælum sublatis Iouem, ceterosq; deos cælestis precari: marinos, ad mare portectis: manes, & inferos, terra percussa. Primi moris exempla sunt hæc. Virg. Æn. 1. *Ingemit, & duplicem tendens ad sidera palmas, Talia voce refert.* Idem secundo. *Sustulit exutas vinculis ad sidera palmas.* Idem 3. *tendens, supinas Ad cælum cum voce manus.* & 4. *Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.* Lucret. lib. 5. *& pan-*

A *Es pādere palmas Ante Deūm delubra.* Sallust. cōiur. Catil. *manus supplices ad calum tendere, miserari paruos liberos, rogare Deos.* Hom. ὀδυσ. 1. Εὐχέσθαι χεῖρ' ὀρέζον εἰς ἄραν ἄσπερόεντα. id est, precabatur manum porrigens ad calum stellatum. Apollon. lib. 1. ἀπ' αἰ δὲ γυναικὲς Πολλὰ μάλ' αἰθαλόπισιν ἐς αἰσέρας χεῖρας ἀείραν Εὐχόμεναι νόστοι τέλασ θυμὸν δὲς ὀπίσσω. id est, mulieres autem valde multum ad deos immortales in calum manus sustulerunt, orantes ut iucundum reditum darent. prae latitia manus ad calum tollit ille apud Horat. Saty. 5. lib. 2. *donec ohe iam, Ad calum manibus sublati, dixerit, urge.* Secūdi hoc nunc mihi exemplū succurrit. Virg. Aeneid. 4. *Ni palmas ponto tendens utrasque Cloanthus Fudissetque preces, dinōsque in vota vocasset: Dij quibus imperium pelagi.* Postremi sunt haec. Euripid. ἐκάβ. Ω χθόνιοι θεοί, σῶσατε παῖδ' ἐμὸν, δὲς μόνος, οἰκῶν ἀγκυρὰ τ' ἐμὴν, τὴν Χιονώδην Ὀρήκην κατέχει. id est, ὁ inferi, seu terrestres dij: seruate filium meum, qui solus aedium mearum ancora Thraciam niuolam tenet. ad quē locum vetus interpres ἀνώνυμος notat, histriōnem, cūm haec verba loqueretur, terrā pedibus pulsasse. Idem Orest. πότνια, πότνια γῆ, ὅτι πῶς δὲ τὴν πῶν πολυπόνων βροτῶν, Ερεβὸς γέν' ἴδι. id est, ὁ venerāda, venerāda nox, quē somnū largiris laboriosis mortalibus: ex Erebo prodi. Hom. ἰλ. 1. Πολλὰ δὲ καὶ γαῖαν πολυφόρον χερσὶν ἀλόια Κικλήσκουσ' αἰδῶ. καὶ ἐπιμήν Περσεφόνειαν. id est, saepe autem etiam terram multa alimentigena hominibus prebentem manibus pulsabat. Plutonē inuocans: & laudabilem Proserpinam, idem & cum mortuos appellabant. M. Tull. Tusc. 2. *Tum Cleanthem, cum pede terram percussisset, versum ex Epigonis dixisse ferunt, Audine haec, Amphiarā, sub terram abdite? Zenonem significabat, a quo illum degenerare dolebat.*

R *VSTICA PHIDILE* libri aliquot veteres habent, *rustica Phidile.* ego nihil muto: quamquam legendum potius fortasse est *Phidale*, ut intelligamus, significari nomine ipso puellam quandam rusticam, parcam, & a sumtu abhorrentem.

H *ORNA FRUGE* hornotina: huius anni. Od. 2. epod. *Et horna dulci vīna promens dolio.* M. Tull. Verr. de anteactis. *frumentum hornotinum.* Propt. lib. 4. *Ille dies hornis cadem denuntiat agnis.*

A *VIDA QVE PORCA* cur Laribus porcā, seu porcū veteres immolarent, annotatum est suprà ad illum locum, *Es porco bimestri*, Oda 17. eiusdem libri.

S *TERILEM RVBIGINEM* Virg. Georg. 1. *malam vocat. Mox Es frumentis labor additus, ut malaculmos Effet rubigo.* asperā appellat Ouidius.

P *OMIFERO GRAVE TEMP. ANNO.* auctunnum significat, quē pomiferum item appellat Od. 7. lib. 4. *simul Pomifer auctunnius fruges effuderit.* & Od. 2. libr. epod. sic describit. *Vel cum decōrum mitibus pomis caput Auctunnius aruis extulit.* graue autem tempus hoc loco dicit, quia pestilens, & infalubre, ut Saty. 6. lib. 2. *Auctunniusq. grauis Libitina quæstus acerba.* φθινόπωρον vocant Græci. ordo est: aut dulces alumnigraue tempus non sentient anno pomifero, id est, anni parte pomifera, nempe auctunno.

N *IVALI ALGIDO* Algidum, mons, & vrbs

eiusdem nominis. suprà Od. 12. lib. 1. *gelidum* appellat. Od. 4. lib. 4. *Nigra feraci frondis in Algido.*

D *EVOTA* vota, & promissa, seu obligata ex voto. sic deuotos appellat Cæsar lib. 3. de bello Gallico, soldurios illos, qui, cuius amicitia se deuouissent, cum eo omnibus in vita commodis fruebantur: omnia rursus incommoda, & mala perferebant. suprà arborem illam, cuius casu propemodum oppressus est, deuotam nominauit, Od. 4. eiusd. lib.

V *ICTIMA* ouis bima, seu bidens: vel maior aliqua hostia.

P *ONTIFIC. SECVR. CERVI. TING.* à pontificibus publicè immolabitur.

B *IDENTIVM* bidentes (inquit Festus) sunt pecudes, seu oues, quæ duos dentes ceteris longiores habent. sed alij, quorum sententia à doctis probatur. magis aiunt bidentibus dictas esse, quasi biennes, quod bima immolarentur. Virgil. lib. 5. Aeneid. *cedit quinas de more bidentibus.* Idem 6. *totidem lectas de more bidentibus.*

P *ARVOS CORONANTEM, &c.* te quæ paruos deos habes domi.

M *ARINO RORE* rore marino, seu rosarino, coronario scilicet, quem describit Dioscor. lib. 3. cap. 89.

I *MMVN. ARAM SI TETIG.* manus immunis proprie, quæ nihil porrigit, inanis, ut Od. 12. lib. 4. *non ego te meis Immunem meditor tingere poculis,* id est, nihil afferentem. & epist. ad Villic. lib. 1. *Quem scis immunem Cynara placuisse rapaci.* Virg. lib. 4. Georg. *Immunisque sedens aliena ad pabula fucus.* sed hoc loco videtur subaudiri, à scelere: ut sit, manus à scelere, aut culpa immunis: & ita Acr. & Porph. Sed videri possit, hoc loco *immune* significare *improbum*: quemadmodum apud Plautum, *immune*, seu *immense est facinus*, ut docet Festus. quod si cui placeat, dicendum erit, hanc esse huius loci sententiam. Si manus improba, & impura deorum aram tanget, id est, si mente impura deos orabis, sumtuosa hostia deos non mollies, neque efficies sacrificiorum sumtu, ut tuæ victimæ diis sint gratiores: sed farre pio, & salientemica deos placabis. Solebant autem orantes aram tangere, seu tenere. Itaque Varro rerū diuinar. lib. 5. (ut refert Macrobius lib. 3.) scribit, *aras primum ansas dictas, quod esset necessarium à sacrificantibus eas teneri: quemadmodum vasorum ansas tenere & prendere solemus.* ad quem morem respiciens Virg. Aen. 12. ut & hic Horatius, Latinum Regem sic facit loquentem. *Tango aras: mediōsque igneis, & numina testor.* idem Aen. 4. *Talibus orantem dictis, arasque tenentem.* & lib. 6. *Talibus orabat dictis, arasque tenebat.* & M. Tull. pro Flacco. *qui si aram tenens iuraret, crederet nemo, per epistolam, quod volet, iniuratus probabit?*

N *ON SVMT. BLAND. HOST. &c.* sumtuosa hostia sunt septimiculus: hæc q; est huius loci sententia. si tua manus immunis, id est, sine vlla victimā, vel, ut alij, innocens, aram tetigit: æquē placabit & flectet deos familiaris farre, & mica salis, nihilo gratior Diis futura propter sumtuosam aliquam

A aliquam hostiam. quod si immunis pro improbo accipiat, sic erit hic locus explicandus, ut paullo ante diximus, ad illa verba, *immunis aram*, &c. Plato in Alcibiade β. perspicue ostendit, Deos immortales, sumtuosas hostias non spectare, sed animorum integritatem, & preces, seu bona verba, quam ille appellat *εὐφημίαν*: idque Ammonis oraculo responsum esse dicit. Cum enim quondam inter Athenienses, ac Lacedæmonios dissidium, bellumque grauissimum natum esset: accideret autem, ut multis præliis mari & terra commissis, semper Athenienses magna clade accepta inferiores discederent, eos indignanteis & consilij inopia laboranteis, neque vllum malorum præsentium remedium reperiens, decreuisse tandem quam optimū esse Iouem Ammonē hac de re consulere, & præterea rogare quare vinceretur, cum ipsi hostias omnium Græcorū & plurimas & pulcherrimas diis immortalibus immolarēt, eorumque tripla plurimis & carissimis donis ornarent, pompas denique facerent solenneis & magnificentissimas, & sumtuosissimas, Lacedæmonij autem nihil quicquam tale omnino curarent, immo verò ita essent in hac re negligentes, ut sepe hostias mancas ac debileis mactarent, cum essent nihilo minus opulenti, quā Atheniensium ciuitas: hoc vnum respondisse Ammonem, Lacedæmoniorum *εὐφημίαν*, id est, bona verba, Deo esse gratiora, quam vniuersas Græcorum victimas. bona verba autem Socrates interpretatur preces ritè conceptas, & iustas: aitque hominibus magnopere esse cogitandum, & videndum quas preces diis immortalibus nuncupent. Deos enim immortales neque bobus auratis, neque talibus victimis, neque precibus maledicentiarum, quam Græci blasphemiam nominant, plenis, sed bonis dictis placari. *Δεινὸν γὰρ εἴη* (inquit) *εἰ πᾶσι τὰ δῶρα, καὶ αἷς τῶν θυσιῶν ἀποβλέψουσιν ἡμῶν οἱ θεοί, ἀλλὰ μὴ πᾶσι τὴν ψυχὴν.* & mox, *οἱ δὲ αἵτις ἀδωροδοκίῃ οἶπες, κατὰ φρονέουσιν ἀπάντων τῶντων.* &c. id est, *absurdum enim sit & ingemiscendum, si dii dona nostra, & sacrificia spectent, non animum, &c.* deinde sequitur: *illi verò cum muneribus non corrumpantur, hac omnia contemnunt.* Sic & Xenophon. *ἀπομνημόνευσε δὲ θύων μικρὰς ἀπὸ μικρῶν, ὅθεν ἡγεῖτο μείζονα τῶν ἀπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων πολλὰ καὶ μεγάλα θυόντων.* ἔτε γὰρ τοῖς θεοῖς, ἔφη, καλῶς ἔχειν, εἰ τοῖς μεγάλαις θυσίαις μάλλον, ἢ τοῖς μικραῖς ἐχέειν. πολλὰ μὲν γὰρ αὐτῶν τὰ ὀρθὰ τῶν πολλῶν μάλλον, ἢ τὰ ὀρθὰ τῶν ῥηστῶν εἶναι κεχαρισμένα. Οὐτ' αὖ τοῖς ἀνθρώποις ἀξιὸν εἶναι ζῆν, εἰ τὰ ὀρθὰ τῶν πολλῶν μάλλον ἢ κεχαρισμένα τοῖς θεοῖς, ἢ τὰ ὀρθὰ τῶν ῥηστῶν ἀλλ' ἐνόμιζε τὸς θεὸς τοῖς παρὰ τῶν εὐσεβέων πᾶσις μάλα χεῖρεν. id est, cum autē sacrificaret parua de paruis, nihilo se deteriore cōdicionē esse putabat iis, qui de multis ac magnis multa, & magna immolant. Nam neque, Diis honestū fore, si magnis sacrificiis magis delectaretur, quā paruis: sepe numero enim ea, quæ ab improbis proficiuntur, gratiora eis futura quā, quæ a viris bonis: neque, hominibus vitā optabilem, aut vitalem futuram, si quæ ab improbis donentur, diis sint gratiora, quā, quæ a probis, quin existimabat deos immortales hominum piorum cultu, & muneribus magnopere delectari. Iterum Plato in Euthyphrone ait dona nostra (dona autem, quæ Diis ab hominibus dari debent, sunt *πρῆς, γέρας*,

χέρις, i. honos decus, gratia) aitigitur Plato dona nostra Diis nihil prodesse.

AVERSOS PENATES] ODEXI. epod. Preces & auersum ad Iouem.

FARRE PIO ET S. M.] ad hunc locum pertinent, quæ scribuntur à Philostrato de Pythagora initio libri I. de vita Apollonij, memoria esse proditum, Pythagoram aras sanguine non aspersisse, sed tus, & placentam, & hymnos diis immortalibus, & similia, diis solitum sacrificare. quibuscum congruunt illa M. Tullij lib. 3. de nat. deorum. *Quamquam Pythagoras cum in geometria quiddam noui inuenisset, musis bouem immolasse dicitur. Sed id quidem non credo: quoniam ille ne Apollini quidem Delio hostiam immolare voluit, ne arā sanguine aspergeret.*

SALIENTE MICA] id est, mica salis. Tibull. lib. 3. eleg. 4. *At natum in curas hominum genus, omnia noctis Farre pio placant, & saliente sale.* Idem lib. 4. ad Messal. *Parnaque caelestis placant mica.* Catullus, *Non est in tanto corpore mica salis.*

IN AVAROS.

Ode 24.

INTACTIS opulentior
Thesauris Arabum, & diuitis India
Cementis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis, & mare Apullicū:
Si figit adamantinos
Summis verticibus dira necessitas
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.
Campestres melius Scythæ,
Quorū plaustra vagas rite trahūt domos,
Viuunt, & rigidi Gætæ:
Immetata quibus iugera liberas
Fruges, & Cererem ferunt:
Nec cultura placet longior annua:
Defunctūque laboribus
Æquali recreat sorte vicarius
Illic matre carentibus
Priuignis mulier temperat innocens:
Nec dotata regit virum
Coniux: nec nitido fidit adultero.
Dos est magna, parentium
Virtus, & metuens alterius viri
Certo fœdere castitas.
Et peccare nefas, aut pretium est mori.
O, quisquis volet impias

Cadeis,

- A Cædeis, & rabiem tollere ciuicam:
 Si quæret pater urbium
 Subscribi statuis, indomitam audeat
 Refrenare licentiam,
 Clarus post genitis, quatinus, heu nefas,
 Virtutem incolumem odimus:
 Sublatam ex oculis quærimus inuidi:
 Quid tristes querimonia,
 Si non supplicio culpa reciditur?
 Quid leges sine moribus
 Vanæ proficiunt, si neque feruidis
 Pars inclusa caloribus
 Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
 Durat æq; solo niues
 Mercatorem abigunt? horrida callidi
 Vincunt equora nauitæ.
- B Magnum pauperies opprobrium iubet
 Quiduis & facere, & pati:
 Virtutisque viam deserit ardua.
 Vel nos in Capitolium,
 Quò clamor vocat, & turba fauentium:
 Vel nos in mare proximum
 Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
 Summi materiam mali,
 Mittamus. scelerum si bene pœnitet:
 Eradenda Cupidinis
 Praui sunt elementa: & teneræ nimis
 Mentès asperioribus
 Formandæ studiis nescit equo rudis
 Harere ingenuus puer:
- C Venarique timet, ludere doctior,
 Seu Græco iubeas trocho,
 Seu malis vetita legibus alea.
 Cùm periura patris fides
 Consortem socium fallat, & hospitem
 Indignoque pecuniam
 Heredi properet: scilicet improbæ
 Crescunt diuitiæ, tamen
 Curtæ nescio quid semper abest rei.

INTACTIS OPVL. THES. ARAB.] suprà Od. 29. lib. 1. *beatas Arabum Gazas* dixit & secunda epist. ad Mæcen. lib. 1. *Diuitias Arabum*. Intactos autē thesauros intellige dictos esse, quia nondum Romanorum arma fenserant. sic Propert. *India quin Auguste tuo dat colla triumpho: Et domus intacta te tremi Arabia.*

CÆMENTIS] lapidibus cæsis, vt suprà Od. 1. huius lib. *huc frequens Camenta demittit redemptor*. MARE APVLLICVM] sic reperit scriptum in duobus lib. Vatic. & item Faër. Tornes. in codice Donati autem *Ponticum* erat recenti manu scriptum, & in litura. Iam, quòd ad syllabas attinet, simile est illud Od. 4. huius lib. *Altrici extra limen Apullia*.

ADAMANTINOS, &c.] solidissimos, firmissimos. fortasse, quos sup. Od. 35. lib. 1. *clauos trabaleis* dixit, hic nominat adamantinos. vtrobique enim vim & firmitatem, & pænedicam aternitatem necessitatis significat. Plato quidem lib. de rep. decimo *ἀδαμαντίνος*, id est, adamantinè, usurpat pro eo, quod est *ἰσχυρὸς καὶ ἀμετακινήτος*, his verbis *ἀδαμαντίνος* (inquit) *δεῖ ταύτην τὴν δόξαν ἔχοντα εἰς ἀδελφείαν*. Neque temerè porro, neque ineptè adamantini clauī *τῇ ἀνάγκῃ*, id est, necessitati, quæ eadem ferè est hoc loco, atque *εἰμαρμένῃ*, tribuuntur. Significatur enim fati, mortisque necessitas immutabilis, & vis inuicta. Pindarus autem cùm de alia necessitate loquatur, ita quærit ex Musa: Quod periculum Argonautas solidis ex adamantē clauis vinctos ad nauigandum impulit? sic Pindar. *πῶς κινδυνὸς κρατεροῖς ἀδαμαντίνος δῆσεν ἄλλοις?* id est, quod periculum necessarium coëgit, vt nauigarent? Æschylus item in Prometh. *ἀδαμαντίναις πέδῃσι* dixit pro solidissimis ac durissimis, vide annot. ad Od. 3. & 35. lib. 1.

DIRA] infesta, tristis, horribilis: vt & alibi.

NON MORTIS LAQ. EXP.] *expedies*, id est, explicabis, extricabis, sunt enim hilaquei *ἀφουκτοί, καὶ ἀδιέξοδοι*, id est, inexplicabiles, & quos effugere nemo queat. Homerustantam vim Parcæ esse dicit, vt ne Dij quidem ab eo, qui sibi sit carus, mortem propulsare possint, vbi eum Parca semel comprehenderit. Verba Homeri sunt hæc, *ὁδυσσ. γ. Ἀλλ' ἥτοι θάνατον μὲν ὁμοῖον. ὃ δὲ θεοὶ περ καὶ φίλων ἀνδρῶν δύνανται ἀλαλκίμεν, ὅπποτέ κεν δῆ Μοῖρ' ὅλον καὶ δέλησι πανηγέος θανάτου*. id est, At profectò mortem, omnibus æquè infestam, ne dij quidem ab homine amico arcere possunt, vbi eum Parca mortis longum somnum dantis comprehenderit.

CAMPEST. MEL. SCYTHÆ] suprà Od. 35. lib. 1. *profugos* appellauit. Strabo *ἀμαζοναὶς*, id est, in plaustris habitanteis, tanquam in domibus.

RIGIDI GETÆ] currigidi? an quòd sunt cælibes, & *ἀνέστοι*, id est, sine foco & familia? an quòd *ἄβιοι*, id est, carentes rebus ad victum paratis, & congestis. seu vitæ cultu vtentes tenuissimo, parcissimo, ac durissimo? quæ etiam de Scythis tradita sunt: ob idque *ἄβιοι* appellantur ab Hom. Quin eisdem *ἱππημολχοὺς* appellant tum alij Græci poëtæ, tum in primis Homerus: id est, equorum emulctores. Dionys. Alex. *Ἐνθα μεγάλα κλαυτοὶ τε, καὶ ἀνέρες ἱππημολχοί*. Homerus *ἰλ. ν. αὐτὸς δὲ πάλιν τρεῖς πένδ' ὄσσε φαεινὰ Νόσφιν ἐφ' ἱπποπόλων θρηκῶν καθοράμενος αἶαν Μυστὸν ἀρχιμάχον, καὶ ἀγαυὸν ἱππημολχὸν Γλαυκοφάγον, ἄβιόν τε, δικαιοτάτων ἀνδρῶπων*: id est, ipse autem [Iupiter] reflexit oculos lucidos longè ab vrbe Troia ad terram Thracum in studio equorum assidue versantium respiciens, & Myforum comminus pugnantium, & admirabilium

f Scythæ

A Scytharum equas mulgentium, & lacpotantium, in diem viuientium, rebûsque ad victum antè paratis carentium, hominum iustissimorum. Ex quibus versibus cognoscere licet, per hippemolgos, id est, equarum emulctores, Scythas, & populos illos omnes esse intelligendos, qui ab occasu, mari Sarmatico, & Gothico: ab ortu, palude Maotide & Tanaï, & Ponto Euxino: à meridie, Æmo, & Danubio: à septentrione, hyperboreis gentibus, & Rhipæis montibus continentur. hæc sententiam adiuuat Herodotus, qui in Melpomene narrat, Scythas equas mulgere, & lac earum vasis exceptum potare: id quod testatur & Strabo lib. 7.

IMMETATA QVIBVS] quorum agri, nullis cum limitibus sint inter se separati, aut distincti, sed cōmunes, etiam fruges efferūt liberas & communes. *immetata* autem *iugera* accipe nullis metis, id est, terminis distincta, vel nullis decempedis *dimensa*, aut descripta. lege quæ suprà notauimus ad illum locum, *nulla decempedis Metata*, &c. Od. 15. lib. 2.

NEC CVLTURA PLACET, &c.] nemo vnus per omnem vitam in eodem agro colendo versatur: sed alij ad certum numerum descripti ac distributi vnum annum agrum colunt: anno subsequente succedunt his alij ad eundem numerum: quiescunt ij, qui superiore anno coluerant, & ita deinceps. Atque hanc sententiam declarant ea verba, quæ statim sequuntur: *Defunctumque laboribus Æquali recreat sorte vicarius*: id est, eum, qui in labore annū versatus, eoque labore defunctus est, vicarius, qui eius locum, vicemque subit, reficit ac recreat æquali sorte, id est, dat illi sui reficendi facultatē æquali sorte: id est, dat illi sui reficendi facultatem, æquali agri colendi, laborisque perferendi condicione vicissim accepta. Sic Cæsar de Sueuis lib. 4. de bello Gall. *Hi centum pagos habere dicuntur, ex quibus quotannis singula millia armorum bellandi causa suis ex finibus educunt, Reliqui, qui domi manserint, se, atque illos alunt. Hi rursus inuicem anno post in armis sunt: illi domi remanent. Sic neque agricultura, neque ratio, atque usus belli intermittitur.*

C TEMPERAT] nouerca manus abstinet à priuignis: priuignis parcit, neque eis insidias comparat, vllamve perniciem molitur, vt solent nouercæ. sic loquitur & Virg. Georg. 1. *Iam sibi tum curuis male temperat vnda carinis.* & M. Tull. Verr. 4. siue accusation. lib. 2. *non solum sociis in eo bello consuluit, verum etiam superatis hostibus temperauit.* ibidem: *si cuiquam denique vlla in re vquam temperauerit, vt ei vos quoque temperetis.* idem lib. 1. *Te putet quisquam cum ab Italia freto disunctus esses, sociis temperasse?* Sallust. coniur. Catil. *Quippe secunda res sapientum animos fatigant: nedum illi corruptis moribus, victoria temperarent.* sic enim hunc locum emendauimus, cum in omnibus libris vulgatis corruptè legatur *obtemperarent.* emendauimus & locum apud Cæsar. lib. 1. de bello Galli. *idem corruptum, neque sibi homines feroces ac barbaros temperaturos existimabat, quin, &c.* ubi vulgò legitur *obtemperaturos.*

TEMPERAT INNOCENS] id est, temperando priuignis est innocens: vel in eo se innocentem præstat, quod temperat, vt diximus ad Od. octauam huius libri.

NEC DOTATA REGIT VIRVM] regit virum, id est, imperat viro, domina est viri: vt sup. Od. 9. *Menunc Thressa Chloë regit.* Aristoteles lib. 8. de moribus, viri & vxoris societatem scribit esse Aristocraticam, id est, ei reip. formæ similem, in qua præstantiores, & meliores, & optimates imperant. iccirco virum præesse debere, cum vxori virtute præstet. Sed interdum (inquit) imperant mulieres, nempe eæ, ad quas amplæ venerunt hereditates, & benè dotata. *ἐνίοτε δ' ἀρχαίων αἱ γυναῖκες ὀπίσσω οὖσι.* sic Plautus in Aflinaria: *argentum accepit: dote imperium vendidi.*

NEC NITIDO FIDIT ADVLTERO] nitido, vel comto, & benè curato: vel vnguentis delibuto, vt annot. ad Od. 19. huius lib. & alibi. vel vt epist. 7. lib. 1. *ex nitido sit rusticus, atque Sulcos, & vineta crepat mera.*

ADVLTERO] amatori, vt sup. Od. 33. lib. 1. vel propriè accipe.

DOS EST MAGNA P. VIRT.] Querebatur iam sua ætate Theognis, non spectari in vxore quærenda genus, & parentum virtutem, sed pecuniam, his verbis: *Κρίως μὲν καὶ ὄνους διζήμεθα, Κύρη, καὶ ἵππους Εὐγενέας· καὶ πρὸς βύλεται ἐξ ἀγαθῶν βήσας· οὐ γὰρ δὲ κακὴν κακῷ ὁ μισθὸς ἀνδρῶν, ἢ οἱ χεῖματα πολλὰ δίδω.* quorum versuum hæc ferè sententia est: *Arietes quidem, & asinos, & equos generosos quarimus, & vult unusquisque, equas si quas habet, aut alias feminas, à maribus generosis iniri, & gravidas fieri: puellam autem vitiosam, & vitiosi filiam, vir bonus uxorem ducere non magnopere dubitat, si modo magnam pecunia vim in dotem asserat.* Magnam igitur habet dotem sponsa, ait Horat. quæ honesto loco nata est, quæque ab alio viro abhorret. Non admodum dissimile est huic Horatiano, Plautinū illud in Amphitry. *Non ego illam mihi dotem duco esse, quæ dos dicitur: sed pudicitiam & pudorem, & sedatum Cupidinem, Deum metum, parentum amorem, & cognatum concordiam.* Priscianus lib. 7. hunc locum profert ostendens, parentum æquè ac parentū vñtatum esse. idemq3 locum quendam ex M. Tull. Verr. 7. producit. metuere autem alterum virum, nihil aliud est, quàm *φύλαττασθαι*, id est, vitare, & fugere, ab alio viro tangi nolle, vt annot. ad Od. 2. lib. 2.

ET PECCARE NEFAS, AVT PRETIVM] id est, aut non putant illorum matrone sibi licere matrimonij castitatem, fidemque violare: aut si violant, extremo supplicio afficiuntur. sic infra Od. 4. lib. 4. *Culpam pœna premit comes.*

AVT PRETIVM EST MORI] id est, aut merces est peccati mors. sic vsurpat vocem *pretium* epist. 16. lib. 1. *Nec furtum feci, nec fugi si mihi dicat Seruus: habes pretium: loris non vreris, aio.*

O, QVISQVIS VOLET] significat, ex peccandi licentia, & impunitate cædeis, bellæque ciuilia manare: quæ mala qui tollere velit, parénsque patriæ appellari cupiat, eum oportere seuerissimis legibus latis maleficia coercere, & comprimere:

A mere: in eos autem, qui leges neglexerint, acerrime animaduertere. Placet autem mihi magnopere ea scriptura, quam in duodecim libris manuscriptis reperi: *Cedeis & rabiem, &c.* ubi vulgati habent, *aut rabiem*.

SI QUÆRET PATER] quidam libri veteres habent, si querit p. vrb. *pater vrbium* autem tale est, ut si diceret, parens patria.

REFRENARE] comprimere. sic dixit *inijcere frena licentia* Od. 15. lib. 4. quem locum, quemadmodum emendauerimus, videto suo loco.

CLARVS POST GENITIS] clarus futurus posteris: immortalem nominis sui gloriam posteris traditurus. sic quidem habent nostri libri ferè omnes: Sed quidam aiunt se reperisse in vno item manuscr. *Carus*. quam scripturam probo. & ita cum iis, quæ antecedunt, aptè hærebunt quæ sequuntur, *quatinus odimus virt. incol.*

QUATINVS, HEV NEFAS, VIRT. &c.] *quatinus*, legendum, non *quatenus*. & ita cod. Farni, & vnus Vatic. & aliquot alii. Præterea sic legendum esse docent veteres grammatici. in his Festus. Pendunt autem hæc ex iis, quæ proximè

B antecedunt, rationemque continent, quam obrem dixerit, eum, qui res illas gesserit, clarum, seu carum fore non apud suæ ætatis homines, sed apud posteros, hoc modo. quoniam (inquit) virtutem incolumem odimus. id est, eorum virtutem, qui viuunt, & incolumes: virorum autem virtute præstantium mortuorum desiderio afficimur. Sed nomen *inuidi* non videtur suo loco esse positum: debuitque poni statim post verbum *odimus*. est enim inuidi præstantis & excellentis viros odisse: mortuos desiderare non item. ut epistola ad August. libro secundo. *diram qui contudit hydram, Notæque fatali portenta labore subegit, Comperit inuidiam supremo sine domari. Vrit enim fulgore suo, qui prægrauat arteis Infra se positas, &c.* sic Paterculus. *naturaliter audita visis laudamus libentius, & præsentia inuidia, præterita veneratione prosequimur: & his non obrui, illis instrui credimus.*

VIRTUTEM INCOLVM. ODIM. SVBL. EX OC.] Non solum hoc de virtute, sed & de omnibus aliis bonis verè dici potest, tum denique nos intelligere quæ sunt bona, cum quæ erant in nostra potestate, quibusque frui poteramus, ea amisimus: neque hoc solum ad inuidiam, sed etiam ad alia animi vitia pertinet. Plautus Capt. *Tum denique homines nostra intelligimus bona, Cum, quæ in potestate habuimus, ea amisimus, Sophocl. Aiace. Oi γὰρ κακοὶ γινώσκουσιν τὰ ἀγαθὰ χερσὶν ἔχοντες καὶ ἰσάουσιν ἀφ' ἑνὸς ἐκβάλλειν*, id est, Mali bonum in manibus habentes, illud ignorant: ubi amiserunt, tum cognoscunt. Hanc eandem sententiam copiose tractat Cicero oratione postreditum ad Quirit. non longè à princip.

QVID TRIST. QVERIM. SI NON, &c.] non est satis bonas leges ferri, sed oportet præterea pœnas legibus constitutas de improbis sumi. Leges enim sine moribus nihil profunt reip. Et quemadmodum præclare dictum est *ex malis moribus bonas leges natas esse*: ita bonis legibus hoc propositum esse debet, ut ciues bene sint morati: quem finem si lex non assequetur, inutilis & otio-

sa futura est, licet & aliter explicare, ut iam dicam.

QVID LEGES SINE MORIB. VANÆ PROF.] licet etiam hunc locum sic explicare, ut per se intelligatur, non ut è superioribus duobus versibus pendeat: hoc modo: *Quid leges sine moribus vanæ proficiunt?* Non satis est hominum peccata metu pœnæ coercere, quod facit lex: sed etiā oportet ciues à pueris bene institui, atque ad virtutem informari: quo facto, pauci erunt improbi, & scelerati: & ita pœnis à lege constitutis facile continebuntur. contra si nulla erit disciplina ciuium, omnes erunt iniusti, libidinosi, scelerati, impij, cum alij tales euaserint natura, alij mala consuetudine naturæ bonitatem corruerint: quæ vitia funditus tollere lex non potest, quam tumuis graueis atque acerbis pœnas improbis infligat.

SI NEQUE FERVIDIS, &c.] declarat qui sint perdit, & corrupti mores: nempe immensum pecuniæ studium, & auaritia: paupertatis pudor & timor: cupiditates, & similes animorum pestes. ex hoc fonte omnia reip. mala manarunt. pendunt autem hæc ab iis, quæ proximè antecedunt, hoc modo: *Quid leges profunt sine moribus, verbi gratia, si neque ea mundi pars, quæ immoderatis torretur caloribus, neque ea, quæ frigore obriguerunt, mercatorem deterrent, quominus pecuniam quærat, & rem in dies magis ac magis amplificet?* Has mundi partes partim propter immoderatum ardorem (ut existimarunt antiqui) partim propter nimia frigora inhabitabileis, commemorat & aliis locis, ut annot. ad Od. 22. lib. 1. Cum his autem congruunt illa ex epist. 1. lib. 1. *Impiger extremos curris mercator ad Indos Per mare pauperiem fugiens, &c.*

MAGNUM PAUPERIES OPPR.] id est, quæ habetur turpis & probrosa, maxime auaris, qualis inducitur Staberius ille, Saty. 3. lib. 2. *qui quoad vixit, credidit ingens Pauperiem vitium.* Itaque Euripid. in Med. Πένπη φεύγει πῶς τις ἐκποδὼν φίλος, id est, Fugit omnis amicus longè amicum pauperem. At Demosthenes in oratione περὶ τῶν δανείων, ait neque eum, qui paupertatem alteri meledicti loco obijciat, sana mente esse: neque eum, qui eò, quod diuitiis circumfluat, sese efferat insolenter. ἐγὼ γὰρ ὅτ' εἰ τις πνίαν ἀποπληκίσει, τοῦ ἐχέειν ἡγῶμαι, ὅτ' εἴ τις ἐν ἀφρόνοις, ὅτι τέττο σπινυρεται. & item Hesiodus, his versibus: Μὴ δέποι' ἐλομένῳ πνίλῳ θυμοφθόρον αἰδοῖ Τέτλατ' ὀνειδίζειν, μακάρον δδον εὖ ἐν εὐντοῖν. id est, ne umquā paupertatem vitæ corruptricem cuiquam maledicti loco obijcere audeto, cum sit decorum donum. Vide annot. ad illum locum Satyr. 3. lib. 2. *credidit ingens Pauperiem vitium.*

IVBET QVID VISET FACERE, ET PATI] sic epist. 1. lib. 1. *Impiger extremos curris mercator ad Indos Per mare, &c.* & Satyr. 4. lib. 1. *Hic mutat merces surgente à sole ad eum, quo Vespertina tepet regio: quin per mala præceps Fertur, vii pulvis collectis turbine.*

VIRTUTISQUE VIAM DES. ARD.] si legeremus *arduum*, magis concineret cum Hesiodo, cuius versus illi notissimi sunt: Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρωπὰ θεοὶ ἀποπέποιθεν ἔθνη καὶ Ἀθάνατοι μακρὸς δὲ καὶ ὁδοῖος οἶμος ἐστ' αὐτῇ, &c. id est, *Virtutem volvere dii sudore*

A parari, Longa autem est ad eam via, & ardua, & aspera saxis. Sed cum omnes codices veteres hanc lectionem comprobent: nihil mutandum esse puto. Cur autem virtutem arduam appellat? an quod homines, claros, admirabileis, & praestantibus, & deorum simileis efficit? an quod difficilis est, & sine multo labore ad eam perueniri non potest? quam sententiam profecto altera lectio magis exprimeret.

VEL NOS IN CAPITOLIUM, &c.] vel in Capitolium, aurum omnium malorum materiam, deferamus, quemadmodum censet populus & multitudo: vel in mare proximū proijciamus. Sed quærat aliquis, quorsum hic Capitolij mentio fiat. dicebat Germanus Valens, spectasse Horatium illa tempora, quibus matronæ Ro. rep. in summum discrimen adducta, mundum omnem suum muliebrem in Capitolium comportassent, atque ad usus, sumtusque belli contulissent. Ego existimabam respexisse potius ad morem veterum & Græcorum, & Romanorum: qui pecuniā in fanis, & templis deponere, & sacro quasi commendare solebant, idque maxime cum rebus timerent, aut diffiderent suis, ut testatur M. Tullius lib. 2. de legib. ubi loquitur de sacrilegij pœna, quo loco narrat, Clisthenem quendam, Atheniensem, ciuem egregium, cum rebus timeret suis, Iunoni Samiæ filiarum doteis credidisse. Sic igitur suadet hoc loco Horatius, ut aurum & pecunia deferatur in Capitolium, si quis fortè pecuniam magnificendam existimat, quod facit vulgus: aut potius in mare proijciatur, quod philosophis magis probatur. Licet etiam dicere, velle Horatium, aurum in Capitolium portari, vel ad ornatum templi, vel ut sit donum Ioui Capitolino consecratum, seu ἀνάθημα.

QVOD CLAMOR VOCAT, &c.] id est, secunda populi voluntate, seu approbante populo: vel quod mauult populus, quam in mare proijci.

AVRUM ET INVTILE] rectè inutile, si materia est mali. Nam ut præclare disputat Xenoph. Oeconom. χρηματα, id est, pecuniæ ab utendo dictæ, non sunt χρηματα ei, qui pecunijs nesciat uti, & multo minus ei, qui ex ijs detrimentum capiat.

ERADENDA CVPIDINIS, &c.] si verè nos scelerum pœnitet, funditus tollenda, & radicitus extirpanda sunt vitiosæ cupiditatis primordia. Cupido pro cupiditate, masculini generis est apud hunc scriptorem, ut supra notatum est ad Od. 16. lib. 1.

ET TENERÆ NIMIS MENTES] educationem, & exercitationem significat. quæ duo magnam vim habent in utramque partem. sic supra Od. 2. huius libri, Angustam amici pauperiem pati Robustus acri militia puer Condiscat, &c.

NESCIT EQVO RVDIS] pueri ingenui discunt potius trocho Græco ludere, aut alea, quam equitare, aut venari. hære in equo dixit & M. Tull. in orat. pro Deiot.

VEN. QVE TIMET] φυλάττει, non vult, ut alibi admonuimus. Venatio autem Romanis sol-

lemne viris opus vile fama, Vitaq; & membris, ut ait D. epist. 18. lib. 1.

SEV GRÆCO IVBEAS TR.] trochi nomen, & ludus ipse Græca sunt. Itaque fortasse melius sentiunt qui Satyra 2. lib. 2. Græcari interpretantur, trocho & disco ludere, quàm qui potare. sic Horat. vel si Romana fatigat Militia assuetum græcari, &c.

TROCHO] vide annot. ad epist. de arte poët. ibi, Indoctusq; pile, discine, trochine quiescit.

SEV MALIS VET. LEGIB. ALEA] fortasse lege Cornelia, & lege Titia, quæ commemorantur à Martino iuriconsulto lib. 5. regularum: & exstat hoc caput lib. x. 1. pandect. iuris ciuilis, titulo de aleatoribus.

CVM PERIVRA PATRIS FIDES, &c.] cum pater (inquit) in rebus contrahendis fidem iurisiurandi religione obstrictam non seruet: sed socium fallat, & hospitem, omneque suum studium eò conferat, ut citò heredem indignum locupletet: euenit scilicet, ut diuitiarum acruus amplificetur: semper aliquid desit tamen. Simile est illud sup. Od. 16. huius libri, Crescentem sequitur cura pecuniam, Maiorumq; fames.

INDIGNOQVE PECVNIA HER. PROPERET] verbum properandi cum accusandi casu coniunxit: ut sup. Od. 7. lib. 2. quis vdo Depropere apio coronas, &c. sic Virg. lib. 9. Aeneid. pulchram properet per vulnera mortem. Hic igitur properet heredi pecuniam, interpretor, citò & properè heredem locupletare studeat.

SCILICET IMPROBÆ] improbe ab effectu, quia improbos efficiunt, ut sup. Od. 4. lib. 1. Pallida mors: vel improbè & summo studio, & magno labore coaceruatæ.

AD BACCHVM.

Ode. 25.

Se Bacchi instinctu, afflatuque concitatum,
noua quædam & inaudita de Augusto dicturum.

QVò me, Bacche, rapis tui
Plenum? quæ in nemora, aut quos
agor in specus

Velox mente noua? quibus
Antris, egregij Caesaris audiar

Aeternum meditans decus

Stellis inserere, & concilio Iouis?

Dicam insigne, recens, adhuc

Indictum ore alio. non secus in iugis

Ex somnis stupet Euias,

Hebrum prospiciens, & niue candidam

Thracen, ac pede barbaro

Lustratam Rhodopen. ut mihi deuio

Rupeis,

A Rupeis, & vacuum nemus

Mirari libet? o Naiadum potens,

Baccharumque valentium

Proceras manibus vertere fraxinos:

Nil paruum, aut humili modo:

Nil mortale loquar. dulce periculum est,

O Lenae, sequi deum

Cingentem viridi tempora pampino.

QVÒ ME BACCHE RAP. TVI PLEN.] significat, se Bacchi numine afflatum, & mente concitatum, Augusti laudes canere, nouoque carminis genere celebrare velle, nempe lyrico: quod gloriatur à se primo Latinorum poetarum institutum, ac vulgatum.

AVT QVOS AGOR IN SPECVS] sic legi malo, vt reperi scriptum in tribus codicib. antiquis, quàm vt in alijs, & quos ag. in sp. quamquam ne illam quidem improbo.

VELOX] κοῦφος, celer, expeditus.

B. MENTE NOVA] mente, quam mihi Bacchus innouauit, & diuino quodam instinctu concitauit. mente non mea, sed diuina.

QVIBVS ANTRIS] in quibus antris: in quibus locorum solitudinibus: quibus in locis secretis ac remotis, &c. Od. 4. huius lib. Finire quarentem labores Pierio recreatis antro. epist. 2. lib. 2. Scriptorū chorus omnis amat nemus, & fugit vrbeis, Rite cliens Bacchi, etc. & epist. ad Pison. secreta petit loca.

STELLIS INSERERE] in calum vocare, vt loquitur Catullus, id est, immortalitati commendare & cōsecrare: immortalibus laudibus afficere.

DICAM INSIGNE, &c.] non dicā res communes, vulgares, obsoletas, & omnium sermone usurpatas: sed insignes, nouas, & à nemine vsque adhuc cantatas, neque tractatas. sic epist. ad Mæcenatem tertia libri primi. Inuat immemorata ferentem Ingeniis oculisq. legi, manibusq. teneri.

NON SECVS, &c.] sic concitari solent thyades, seu menades, seu Euiades, seu Bassarides, vt ego nunc mente concitata, & commota, feror ad Augusti laudes meo carmine prædicandas.

C. EXSOMNIS] experrecta sic cod. Faern. Vrf. Don. Torn. tres Vatic. sed ad marginē libri Faern. ascriptum erat Insomnis.

HEBRVM] Thraciæ fluuium. epist. 16. lib. 1. Fons etiam riuo dare nomen idoneus, vt nec Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus, quem hiemis sodalem appellat Oda 25. lib. 1.

NIVE CANDIDAM] sic suprā Od. 9. lib. 1. niue candidum Soraete: vbi diximus Soraete montem esse in Sabinis, cum sit in Faliscis potius, vt apparet ex Plinio.

THRACEN] Θρηάκω, alibi Thracam, vt epist. ad Iul. Florum lib. 1. Thracane vos, Hebrusq. nivali compede vinctus. vide sup. annot. Od. 16. lib. 2. Otū bello furiosa Thrace, &c. sed cur niue candida? quia regio est frigidissima, & ideo habetur ventorum ἐργαστήριον, seu officina, vt diximus ad illum locum, Thracia bacchante magis, &c. Od. 25. lib. 1.

AC PEDE BARB. LVSTR.] quam barbari, nempe Thraces peragrant, & incolunt.

RHODOPEN.] Thraciæ montem. Virg. Sileno. Nectantū Rhodope miratur, & Ismaros Orphea.

VT MIHI DEVIO] mihi vago, erranti, vias inuitatas, atque à nemine tritas indaganti. vt libet, &c. id est, quàm liber, &c. significat autem se versus lyricos primum protulisse Latinorum. vt igitur hoc loco valet quàm: vel quo modo, vt sit admirantis. quale est illud Virgil. vt perij, vt memalus abstulit error: quod ex Theocrito expressum est in Amarillide. ὡς ἴδεν, ὡς ἐμαῖν, ὡς εἰς βάθω ἀλλ' ἐρωτα, id est, vbi vidit, vt insaniit: vt in altū desiliit amorem! sic iterum Horatius Od. 2. epod. Vi gaudet insitua decerpens pyra: & epist. ad Mæcenat. 3. lib. 1. vt mihi saepe Bilem, saepe iocū vestri mouere tumultus! Ripas autem habent nonnulli libri manuscr.

VACVVM NEMVS] ἄλσος ἐρημὸν. epist. ad Mæcen. 3. lib. 1. Libera per vacuum posui vestigia princeps.

O NAIADVM POTENS] o Bacche Naiadum, & Baccharum domine. sic Od. 3. lib. 1. Sic te diua potens Cypri. Naiades sunt Nymphae, vt sup. diximus libro primo.

VERTERE] euertere. Virg. Æn. 1. Tyrias quæ verteret arceis.

DVLCE PERIC. EST, O LENÆE] Periculosum illud quidem est, o Bacche, profiteri se ali quid magnum, nouū, immortale, & elato quodā, & grandi modo dicturum: sed tamen dulce est id facere Deo illo ducente, instigante, atque impellente, qui capiti vel suo, vel eorum, quos caros habeat, viridem pampinum circumdat. Lenæus dictus est Bacchus ἀπὸ τῶν ληνάων, id est, à Lenæis Bacchi diebus festis. λήναια autem fortasse ἀπὸ τῆς ληνῆς, id est, à torculari. Virg. Georg. 2. Huc pater o Lenæe veni. idem dictus Lyæus ἀπὸ τῆς λυαῖν, quod animos curis astrictos soluat. Hor. Od. 9. libri epod. Curam, metumq. Caesaris rerum iuuat Dulci Lyæo soluere. Liber autem cur nominetur, nemini obscurum est. Thyoneus à Thyone Bacchi matre, quæ alio nomine Semele appellatur. Od. 17. libri 1. nec Semeleius Cum Marte confundet Thyoneus Proelia. Ennius à voce Bacchantium εὐοῖ, vt diximus ad Odam 18. libri 1. Bassareus ἀπὸ τῶν βασσάρων. βασσάρεες autem aiunt fuisse calceos quosdam, quibus utebantur mulieres illæ bacchantes, à quibus Bassarides etiā dictæ. alij βασσάρεες vestimenti genus fuisse putant, quo eadem amictæ bacchanalia agitabant. suprā Od. 18. lib. 1. Candide Bassareu. Dionysus, quasi è Ioue natus, & in Nysa monte Thraciæ, seu, vt alij, India, educatus: vel à Ioue, & Nyfaei nutrice appellatus. quamquam Plato in Cratylo, hoc ἐτυμὸν affert, ὁ Διονυσὸς εἶναι ὁ δίδας τὸν οἶνον, id est, Dionysus dictus esse videri possit, qui dat vinum, quod Græci dicunt οἶνον. Dithyrambus autē vel ab antro quodam δῖθυρος, id est, quod duas ianuas haberet: vel ex eo, quod Bacchus bis natus, & è duabus quodammodo ianuis egressus sit. Sed de Dithyrambo, vide quæ annotauimus ad Od. 2. lib. 4. Bromius, vel à strepitu tympanorum, & voce mulierum bacchantium, & satyrorum, & Silenorum & ceterorum Bacchi comitum: vel à tonitru, & ignis, ful-

A minisque, quo Semele deflagrauit, sonitu, fremitu, ac fragore. *βρέμειν* enim fremere est, & *βρόμος* fremitus.

CINGENTEM VIRIDI TEMPORA PAMP.] cingentem tempora vel sibi, vel alijs, quos ornare instituerit: vel & sibi & suis. Od. 8. lib. 4. de Libero. *Ornatus viridi tempora pampino.*

Ode 26.

Se iam senem factum rebus amatorijs minus aptum esse.

VIXI puellis nuper idoneus,
Et militavi non sine gloria:
Nunc arma, defunctumq; bello
Barbiton hic paries habebit:

Laevum marinae qui Veneris latus
Custodit hic, hic ponite lucida

B Funalia, & vecteis, & arcus
Oppositis foribus minaceis.
O, quae beatam diua tenes Cyprum, &
Memphim carentem Sythonia niue,
Regina, sublimi flagello
Tange Chloen semel, arrogantem.

VIXI PVELL. NVPER IDON.] cum essem aetate integra, & ad amores accommodata: qualis est adolescentium aetas, & virorum usque ad annum quadragesimum: tum vixi puellis idoneus: tum me decebat puellas colere, atque amare. Erat enim spes amoris mutui: neque puellae, tali aetate amatores aspernantur.

ET MILITAVI] amaui, amori operam dedi. Od. 1. lib. 4. *Et centum puer artium Latè signa feret militia tua.*

NVNC ARMA] quia dixerat, se militavisse, perstans in translatione ait nunc sese arma amatoria Veneri consecrare velle. arma autem amatorum haec sunt, funalia ad nocturnas ambulationes, & comissiones, versus lyrici, citharæ, vectes, & arcus ad foreis & fenestras effringendas. sic Delphis ille apud Theocr. *φάρμακον*. dicit Simaetha, à qua fuerat arcessitus, se, si sibi non patuissent eius fores, & si exclusus esset, lampades & secureis in eius domum illaturum fuisse. Theocriti verba sunt haec: *Καί μ' εἰ μὲν κ' ἐδ' ἔχραδε, πᾶδ' ἦς φίλα, & c. Εἰδ' ἄλλα μ' ὠθεῖτε, καὶ ἂν θύεσθ' ἔρχετο μοι Χλῶ. Πάντως καὶ πέλεις, καὶ λαμπάδες ὠθόντες ὑμῶν.* & Thraso apud Terent. in Eunuchis, & deis Thaidis expugnaturus, Donacem quendam iubet cum vecti in medium agmen prodire. Neque enim (ut vulgò putant) vectibus clauderentur fores, sed effringebantur potius: muri, statuae, edificia subruerantur. quemadmodum fugitivi illi, Verris iussu, duce Timarchi de (ut scribit M. Tull. orat. in Verrem de signis) signum Herculis, quod erat in templo Agrigenti-

no, subiectis vectibus commouere, & labefactare conantur. Lucil. lib. 29. apud Non. *Vecte atq; ancipiti ferro effringam cardines.* Iccirco eorum, qui parietes perfodiunt, vita, vecticularia appellatur à Catone, quòd vecte parietes effringant: & Græci parietum perforesibus, quos illi *παραρύχες* nominant vecteis tribuunt.

DEFUNCTVM QVE BELLO] defunctus re aliqua dicitur, qui ea usus est, quamdiu debuit, aut quamdiu licuit, uti autem iam desijt: & defunctus munere, qui munus susceptum, aut receptum administravit: & defunctus opere, qui opus absoluit: & defunctus periculo, qui periculo, in quo versabatur, liberatus est. Ex his nata sunt illa genera loquendi, defungi vita, defungi temporibus. Horat. epist. ad August. lib. 2. *Et nisi quæ terris semota suisq; Temporibus defuncta videt, fastidit, & odit.* & Od. 23. huius libri: *Defunctumq; laboribus, Aequali recreat sorte vicarius.*

LAEVVM MAR. QVI VEN. LATVS CVST.] id est, paries laevo Veneris lateri proximus, dexteris, qui statuam ore aduerso intuentur.

MARINAE] eodem epitheto usus est & Od. 11. lib. 4. *Qui dies mensem Veneris marina Findit Aprilem.* quamobrem autem Venerem marinam dicat, omnibus notum est: idque declarat vocabulino notatio. *ἀφρός* enim spuma maris est: ex qua facit eam natam Hesiod. in Theog. cui Plato in Crat. non putat quicquam contrà dici æquum esse his verbis, *ὅτι δὲ τῆς Ἀφροδίτης, καὶ ἄξιον ἡσιόδα ἀνιπλέγειν, ἀλλὰ συγχωρεῖν, ὅτι διὰ τὴν τῷ ἀφρῷ γένεσιν, Ἀφροδίτη ἐκλήθη.* id est, de Venere autem non est æquum Hesiodo aduersari aut reclamare, sed potius ei assentiendum est, propter ea quòd ex spuma maris nata sit, iccirco Aphroditem esse appellatam.

TENES] *κρατεῖς κύπριον*, ut *Diva potens Cypri*. sic supra Od. 4. huius libri de Apolline, *qui Lycia tenet Dumeta*, alij annotant, *tenes* hoc loco idem valere, quod Græcum *ἀμφιέβηκας*. Libri aliquot veteres habent, *regis*.

SITHONIA NIVE] Thracia. Sithonij enim sunt Thraces. ut sup. Ode 18. lib. 1. *Sithonijs non lenis Enius.*

SUBLIMI FLAGELLO] sublato flagello, ut grauior sit plaga.

TANGE] feri, percutere, ut sit *ἐλάττωσις*.

SEME] *ἀθρόως*: vel dic propriè *semel*, ut illa, quæ numquam vim tuam sensit, aliquando & semel sentiat, desinatque tantum sibi arrogare, & se tam superbam ac ferocem in amanteis præbere.

AD GALATHEAM
Nauigaturam.

Ode 27.

Deterret eam præcipuè exemplo Europæ.

Impios parræ recinentis omen
Ducat, & prægnans canis, aut ab agro
Rana

A *Raua decurrens lupa Lanuuiño,
Fetáque vulpes.
Rumpat & serpens iter institutum,
Si per obliquum similis sagittæ
Terruit mannos. ego cui timebo
Prouidus auspex?*

*Antè quàm stanteis repetat paludes
Imbrium diuina auis imminetum:
Oscinem coruum prece suscitabo
Solis ab ortu.*

*Sis licet felix, ubicumque mauis,
Et memor nostri Galathæa viuas:
Téque nec leuus vetat ire picus,
Nec vaga cornix.*

*Sed vides, quanto trepidet tumultu
Pronus Orion. ego, quid sit ater*

B *Adria, noui, sinus: & quid albus
Peccet Iapix.*

*Hostium uxores, puerique cecos
Sentiant motus orientis Hædi, &
Æquoris nigri fremitum, & trementeis
Verbere ripas.*

*Sic & Europe niueum doloso
Credidit tauro latus: & scatentem
Belluis pontum, mediâsque fraudeis
Palluit audax.*

*Nuper in pratis studiosa florum, &
Debita nymphis opifex coronæ,
Nocte sublustri, nihil astra præter,
Vidit, & vndas.*

C *Quæ simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten: pater ô relictum
Filiæ nomen, pietâsque dixit
Victa furore,*

*Vnde? quò veni? leuis una mors est
Virginum culpæ. vigilansne ploro
Turpe commissum? an vitij carentem
Ludit imago*

*Vana: quæ porta fugiens eburna
Somnium ducit? meliusne fluctus
Ire per longos fuit: an recenteis
Carpere flores?*

Si quis infamem mihi nunc iuuentum

*Dedat iratæ: lacerare ferro, &
Frangere enitar modò multum amati
Cornua tauri.*

*Impudens liqui patrios Penateis:
Impudens Orcum moror. O, deorum
Siquis hæc audis: utinam inter errem
Nuda leones.*

*Antè quàm turpis macies decenteis
Occupet malas, teneræque succus
Defluat prædæ, spetiosa quero
Pascere tigreis.*

*Vilis Europæ pater urget absens:
Quid mori cessas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te secuta
Ledere collum.*

*Siue te rupes, & acuta letho
Saxa delectant: age, te procellæ
Crede veloci: nisi herile mauis
Carpere pensum*

*Regius sanguis, dominaque tradi
Barbaræ pellex. aderat querenti
Perfidum ridens Venus, & remisso
Filius arcu.*

*Mox ubi lusit satis abstinet, &
Dixit, irarum, calidæque rixæ:
Cum tibi inuisus laceranda reddet
Cornua taurus.*

*Vxor inuicti Iouis esse nescis?
Mitte singultus: bene ferre magnam
Disce fortunam: tua sectus orbis
Nomina ducet.*

IMPIOS PARRÆ RECINENTIS, &c.] hoc sentit Horatius. Impiis obijciantur huiusmodi omina, auspicia, ostenta, quæ eos ab instituto itinere reuocent, ac deterreant, id est, mala: tibi autem nihil tale metuendum est. Ego enim data opera auspiciū feci, ut scirem, ecquid tibi ista nauigatio bene esset euentura. Itaque neque coruus, quem ego solis ab ortu precibus suscitavi, neque picus, neque cornix, neque ceteræ aues alites, & oscines vetant, quominus proficiscare. quin licet tibi per auspicia, ubicumque malis vitam traducere, secundissima fortuna frui, aues mihi pro te auspiciant, addixerunt. Dij immortales iter tuū approbant. Sed vides, quanto trepidet, &c. id est, sed vides anni tempus: vides tempestatem imminet. Orionis occasus denunciat ingenteis, & horribilibus fluctibus. quàm periculosum sit mari Adriatico

A prænuntia. *ὑπομάνειν* appellat Euphorion, quod mihi indicauit Germ. Valens. in epist. ad Pilonem de arte poet. *diuina futuri*.

OSCINEM CORVVM] Oscines appellantur aues, quæ cantu, seu occentu augurium præbent, quasi ore canentes: vel (vt Festus) auspiciū ore facientes: quales sunt coruus, cornix, noctua. M. Tull. de diuinat. lib. 1. *Eademque efficit in anibus diuina mens, ut tūc huc, tūc illuc volent alites: tūc à dextra, tūc à sinistra parte canant oscines*. Tit. Liu. lib. 10. *Ante consulem hac dicentem coruus clara voce occinuit*. Apud Hom. *ιλ. ω.* Priamus Hecubam dissuadentem, ne ad Achillem eat redimendi Hectoris mortui gratia, cum diceret illum esse imitem, inexorabilem, atque infidum, auem malam appellat his verbis, *Μη δὲ μοι ὄρνις ἐνὶ μετάρροισι κακὸς πέλει*. Tulit autem etiam ætas Homeri augures, & auspices. *ι.* *οἰωνοκόποις*. Hom. *ὀδυσσ. α.* *Ουτὲ π μάντις ἔδν, ἔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς*. Nam & senex ille Alithersa *ὀδ. β.* ex aquilarum volatu, collorūque, & genarum laceratione, reditum Vlyssis, & procorum interitum auguratur. & Priamus libro *ιλιδ.* quem paullo antè diximus, ab Hecuba admonitus, Iouem orat, ut aquilam mittat, cuius volatu in bonam spem erectus, auspiciūque secundo confusus ad naueis Græcorum sese conferat.

B Πέμψον δ' οἰωνόν τε χαλὴν ἄγγελον, ὅς περ σὺ αὐτῷ Φίλιππος οἰωνῶν, καὶ ἡ κράτος ἐστὶ μέγιστον, Δέξιον, ὅφρα μιν αὐτὸς ἐν ὀφθαλμοῖσι νοήσας Τῷ πύσυνος ἐπὶ νῆας ἰὼ δαναῶν παρὴν ὦλων. id est, Mittito auem oscinem, celerem nuntiam, quæ tibi auium oscinum carissima, & cuius vis est maxima, dexteram, ut ego ea cōspecta, eaq; confusus eā ad naueis Græcorum celeribus equis vectorū.

CORVVM] qui cantet à dextra manu. nam si à læua crocitarer, triste esset augurium. Plaut. *Aulul.* *Non temere est quod coruus cantet mihi nunc ab læua manu. Simulradebat pedibus terram, & voce crocitatat sua, &c.*

SOLIS ABORTV] non temere hoc dicit. nam augures cælum in quattuor parteis diuidebant, & cum augurium captabant, orientem solem spectabant, ut meridies eis esset pars dextera, septentrio sinistra.

C SIS LICET FELIX, &c.] nihil est (inquit Horat.) quod tibi nauigare cogitanti casum vllū aduersum minetur, aut prænuntiet: non oscinum cantus, non alitum volatus, non serpentis, aut canis prægnantis, aut lupæ grauidæ occurfus iter tuum impediunt: denique per hæc omnia licet nauigationem institutam suscipias. quocumque proficisci, & vbicumque ætatem agere in animo habes, illic omnia tibi læta, ac secunda euenient: sed Orion astrum infelix, & formidolosum: maris, in constantissimi, atque infidissimi elementi, maximæque Adriatici natura: venti, res incertissimæ: tempestates denique impendentes te ab isto nauigandi consilio detertere debent. *Sis licet felix*, id est, licet tibi esse felici: nihil obstat, quo minus feliciter ætatem agas, vbicumque quod tibi vitæ reliquum est, mauis traducere.

V BICVMQVE MAVIS] tale fere est illud. *Æneid. 4.* *Quæ mecumque vocant terra, &c.*

ET MEMOR NOSTRI] hæc legenda sunt,

quasi interposita, quibus eam orat, ut, vbicumq; vitam agat, sui memor sit.

TEQVE NEC LÆVVS VETAT] sic est legendum, & ita reperi scriptum in vno codice Vaticano, non, ut in vulg. *vetet*. Est enim hæc huius loci sententia: (dicendum autem est sæpius, propter eius difficultatem, cum videam, doctissimos homines in eo hætere) paullo antè dixerat, se tanquam augurem, coruum oscinem prece suscitaturum ab oriente sole, ut ex eius garritu de huius institutæ nauigationis euentu iudicare, certique aliquid cognoscere queat. Nunc proinde quasi corui, & ceterarum auium garritum, ac volatum notauerit, atque obseruauerit, hæc subiungit, ex quibus vult intelligi, coruum, picum, cornicem addixisse, id est, Galatææ nauigationem comprobasse. *Sis licet felix* (inquit) id est, licet tibi per omneis alites, atque oscines prosperè nauigare, beatèque viuere, quocumque te conferre voles: omnes aues tibi secundum, ac lætum tuæ profectio nis, tuique consilij euentum promittunt, atque ostendunt. sic Plaut. in *Asinar.* *Picus, & cornix est ab læua: coruos porrò ab dextera Consuadent*. huc etiam pertinet, quod est lib. 2. *Academic. quæst.* *Non enim magis assentiuntur, neque approbant lucere nunc, quam, cum cornix cecinerit, tum aliquid eā aut inbere, aut vetare.*

PICVS] picum Martium vocant Latini, Græci *δρυοκολάπης*. de quo lege Plinium. lib. 10. cap. 18. & Plutarch. *Ρωμαϊκοίς*.

SED VIDES QVANTO TREPIDET TVMVLTV] sed vides quantam tempestatem denuntiet, &c.

PRONVS] occidens. de Orione diximus ad Od. 28. lib. 1.

ATER AD R.] atrum Adriæ sinum appellat, quasi tristem, & infestum, propter huius maris improbitatem atque iracundiam, ut Oda 9. huius lib. *improbo Iracundior Adria*.

SINVS] κόλπος. dicitur autem maris sinus per translationem à corpore humano, ea maris pars, quam littora curuata complectuntur.

ALBVS] sic sup. Od. 7. lib. 1. Notum, album dixit. *Albus ut obscuro deterget nubila celo Sæpe Notus*. Iapix autem Calabriae ventus est, ut supra diximus ad Od. 3. lib. 1.

HOSTIVM VX. PVERIQVE, &c.] vsitatissimum est scriptoribus Græcis, & Latinis, cum magnum aliquod malum significare, ac describere volunt, sine longiore vlla oratione, quicquid id est, hostibus precari, atque optare. Sophocl. in *Electra*. *Εἰ μὲν πεφικεν ἑσθλὰ, δὲς πλεσφόρα. Εἰ δ' ἐχθρὰ, τοῖς ἐχθροῖσιν ἔμπαλιν μέδεις*. id est, siquidem bona sunt, dato integra, & ad exitum perducito: Sin inimica, & mala, ad hosteis transferito. Xenoph. *ἀναβασ. γ.* *οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς ποιεῖται ἂν παθεῖν, οἷα τὸς ἐχθρὸς οἱ θεοὶ ποιεῖαν*. id est, puto fore ut talia nobis accendant, qualia dii immortales hostibus ingerant. tale est illud Homericum. (sunt autem Achillis verba ad Asteropæum.) *ιλ. φ.* *πὺς πόθεν εἰς ἀνδρῶν, ὃ μιν ἔτλης ἀντίος ἐλθεῖν, Δυσήνων δὲ πεπαιδὲς ἐμῷ μένει ἀντίωσι*. id est, Quis & vnde venisti hominum, qui contra me congreddi ausus es? Infeliciū filij se meis viribus oppo-

A nunt. Dionysius Alexandr. *ὁ δὲ λέγει. Δυσμενέων τοι παῖδες ἐλισσόμενοι πᾶσι πόντοι. Κεῖνοις ἀνέσσειαν ἀλκυόμενοι.* id est, hostium filij in mari versantes in illos incidat errantes. Et Antisthenes, ut refert Diogenes Laertius in Antisthene, ad quendam qui laudabat delicias, & luxum *ἐχθρῶν παῖδες, ἔφη, προσήκειαν*, id est, hostium, seu inimicorum filij delectentur, & luxurient. Virg. Georg. 3. *Dij meliora pjs, errorē-que hostibus illum.* Ouid. *Hostibus eneniant conuiuiat alia nostris.* Terent. Heautont. *Ah, obsecro te, istuc inimicis nostris fiet.* Plaut. Mercat. *A. perimus. C. principium inimicis dato.* Idem in Afin. *Vtinam, male qui mihi volunt, sic rideant.* non dissimile est illud Marci Tullij, Catone maiore. *Mirari solitum C. Fabricium, quod, cum apud Regem Pyrrhum legatus esset, audisset a Thessalo Cineas Athenis quendam esse, qui se sapientem profiteretur: eumq; dicere, omnia, quae faceremus, ad voluptatem esse referenda: quod ex eo audienteis M. Curium, & T. Cornelianum optare solitos, ut id Samnitibus, ipsiq; Pyrrho persuaderetur, quo facilius vinci possent, cum se voluptatibus dedissent.* Propert. lib. 3. *Hostibus enemat lenta puella meis.* Idem lib. 2. eleg. 5. *Hostis si quis erit nobis, amet ipse puellas: Gaudeat in puero, si quis amicus erit.* c. a. c. o. s.] quorum causa, & principia ignorantur: vel simpliciter, obscuros: ut sup. Od. 13. lib. 2. *caca fata.* & Virg. lib. 2. *En. Multaque per cecam congressi praelia noctem Conserimus.* & 3. *Excitumur cursu, & cecis erramus in undis.* Lucr. lib. 2. *Quod tales turba motus quoque materiai Significant clandestinos, cacosque subesse.*

O RIENTIS HADI,] quidam libri veteres habent *orientis Austri.*

E T TREMENTEIS VERB.] quae videntur tremere, vndarum ictu, & fluctibus conquassata. paullo verecundius dixit *trementeis ilices* Oda 10. epod.

S I C E T E V R O P E] Europae exemplo Galatæam deterret, ne se mari, quantumvis in praesentia tranquillo, committat. Exstat autem elegantissimum Theocriti carmen de Europa Phoenicis filia, & hoc tauro. Etiam M. Tullius lib. 1. de nat. deorum hunc taurum commemorat his verbis: *At me hercule ego (dicam enim quod sentio) quamvis amem ipse me, tamen non audeo dicere pulchriore esse me, quam ille fuit taurus, qui vexit Europam, &c.*

D O L O S.] qui deum tegebat, ut ait Theoc. in illo carmine, *Κρύψε θεόν, καὶ πρέψε δέμας, καὶ γίγνεται ταῦρος.* id est, Celauit deum, & mutauit corpus, & factus est taurus. sic sup. Od. 1. lib. 2. *cinere, dolum* appellauit, qui igneis suppositos tegeret, ac celaret.

C R E D I D I T.] commisit, ἐπίστευεν. suprà Od. 5. huius lib.

P A L L V I T A V D A X.] pallens extimuit pericula illa, in quae sese decepta, audacius coniecerat. neque est, quod quisquam miretur, hic ab Horatio cum pallore seu timore coniungi audaciam. Nam & Aristotel. lib. 3. de moribus ad Nicom. scribit, multos esse *θρασύδελους*, id est, qui audaciam habent cum timiditate coniunctam. *palluit* hoc loco *ἐνεργητικόν*, cum alioqui verbum sit absolutum: ut epist. 1. lib. 1. *Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.* &

Saty. 3. lib. 2. *quisquis Ambitione mala, aut argenti pallet amore.* & de arte poet. *Pallefcit super his.*

D E B. N. O P I F E X C O R.] quae coronam ne debebat Nymphis debitam, hoc est promissam.

S V B L V S T R I.] aliquantulum luminosa. T. Liuius lib. 5. *nocte sublustri, cum primò inermem, qui tentaret viam, premisissent: tradentes inde arma, ubi quid iniqui esset, &c.* Virg. lib. 9. *En. Et galea Euryalum sublustri noctis in umbra Prodidit immemorem.*

S I M V L.] simulatque, ut sup. Od. 4. lib. 1. *quò simul mearis.*

C E N T V M T E T I G. P O T E N T. O P P. C R E T.] sic Homer. *ix. β. οἱ Κρήτιω ἐκαπύπολιν ἀμφεμένοντο.* & Virgil. *Aeneid. 2. de Cretensisibus, Centum urbeis habitant.* & Horat. Od. 9. epod. *Aut ille centum nobilem Cretam urbibus, Ventis iturus non suis, &c.*

P A T E R, O R E L I C T. F I L I A E N O M E N.] o pater, o nomen paternum a filia relictum. *nomen* autem legendum, ut habent omnes libri veteres, & plerique excusi: non, *numen*.

F V R O R E.] amore perduto, & infano.

L E V I S V N A M. E S T V I R G I N. C V L P A E.] leuis est poena virgini, quae parentibus inscijs corpus cum viro commiscuerit, semel mori: grauiore poena multari debet. hyperbole: cuiusmodi est apud Propertium, ubi de Tarpeia vestali loquitur: *Et satis una male potuit mors esse puella: Quae potuit flammam fallere, Vesta, tuas?* Nausicaa apud Hom. *ὁδυσσ. 2.* grauem in ea virgine culpam residere dicit, quae utroque parente inuito, praesertim propitio, cum viris rem habeat, neque expectet palam nubendi tempus. *Καὶ δ' ἄλλη νεμεσῶ, ἢ τις παῖδά γε ῥέζοι, ἢ τ' αἰεὶ κηπι φιλῶν πατρὸς, καὶ μητρὸς ἐόντων Ἀνδράσι μίσσηται, πρὶν γ' ἀμφάδιον γάμον ἐλθῇν.*

I M A G O V A N A.] species falsa in somnis occurrere solita. φάντασμα.

Q U A E P. F V G. E B V R.] sumtus est hic locus ex Hom. *ὁδυσσ. 7.* in extremo. *Δοιαὶ γάρ τε πύλαι ἀμνηνῶν εἰσὶν ὀνειρων. Αἱ μὲν γὰρ κεράεσσι πεπύχαται· αἱ δ' ἐλέφαντος. Τῶνοί μὲν κ' ἐλθῶσι διὰ πορτῶν ἐλέφαντος, Οἳρ' ἐλεφαίρονται ἐπὶ ἀκράντα φέροντες· Οἱ δὲ διὰ ξυστῶν κεράων ἐλθῶσι θύραζε· Οἳρ' ἔτυμα κραινοῦσι, βροτῶν ὅτε κέν τις ἰδῇται.* quos Homeri versus expressit Virg. *Aeneid. 6. Sūt geminae somni portae: quarum altera fertur Cornea, qua veris facilis datur exitus umbris: Altera candenti perfecta nitens elephanto.* huc alludit Plato in Charmide. *Ἄκου δὴ, ἔφην, τὸ ἐμὸν ὄνειρον, εἴτε διὰ κεράων, εἴτε δι' ἐλεφαντος ἐλήλυθεν,* id est, audi igitur, inquam, meum somnium, utrum per cornu, an per ebur venerit. eodem pertinet epigramma Graecum non inuentum ex lib. 3. epigrammatum Graecorum, in Callimac. *ὁ μὲν βασιλιάδα σοφοῦ πειπυμένον ὄνειρον. Ἦρ' ἔπειν κεράων, ἔδ' ἐλεφαντος ἔφυς. Τοῖα γὰρ ἄμυν ἔφηναι, αἳ τ' ἄπαρος ἀνέρες ἴσμεν Ἀμφίτε ἀθανάτους, ἀμφίτε ἡμιθέους.* quorum versuum interpretatio ad verbum expressa, haec est. O Battiadæ sapientis valde clarum somnium. Planè re vera è cornibus, non ex ebone natum es. Talia enim nobis aperuisti ac declarasti, quae antea nos homines nesciebamus, de dijs immortalibus, & de semidijs.

S I Q V I S I N F A M. M I H I N.] re transacta solent puellae virginitatem amissam deslere, venci-

A veneramque illam voluptatem oratione detestari. Quod dico autem, id sic accipi volo, quasi Europa certò scierit, se cum Ioue rem habuisse. Nam si taurum esse putauisset, iusta causa esset, cur eam talis turpitudinis pœniteret. sed certè nouæ nupte non sine lacrymis primos illos Veneris fructus cū sponſis suis decerpunt. Sūntne igitur veræ hæ lacrymæ, an falsæ? falsas ait esse Catullus in carm. de coma Berenices. *Est ne nouis nuptis odio Venus? an ne parentum Frustrantur falsis gaudia lacrymulis, Vbertum thalami quas intra limina fundunt? Non, ita me Diui, vera gemunt, inierint.* Ita puella illa apud Theocr. eisd. vltimo, à pastore Daphnide mulier è virgine facta, ad oueis suas reuertitur, oculis quidem pudore suffusus: animo autem penitus exhilarato. *ὄψαριν αἰδομένην κραιπνὴν δὲ οἱ ἔνδορ' ἰαγῆν.*

FRANGERE] *σπάζειν*, diripere, diuellere ac ac discerpere.

COR. TAVRI] nonnulli libri habent *corrua monstri*: quos non sequor, quanquam non damno.

B IMPVD. LIQ. PAT. PEN.] impudens in eo fui, quòd patrem reliqui: impudens nunc sum, quòd tali flagitio admissio maneā in vita. sup. Od. 24. *Et peccare nefas, aut pretium est mori.*

ORCV M MOROR] Orcum moratur is, qui non moritur tum, cū mori debet. Est enim quodammodo Orco in mora. nam quamuis nos omnes morti debeamus, nostræque, vt idem ait alibi: non vno tamen die sumus omnes morituri: sed alij alijs vel citius, vel tardius. sic iunxit hoc verbū cum accusandi casu Od. 12. lib. 1. *rapidos morantē Fluminum lapsus*. plura exempla collegimus ad Od. 7. lib. 2.

SI QVIS HÆC AVDIS] cod. vnus Vatic. & Tornes. habent *hæc audit* in 3. persona. vt Od. 5. epod. *At o deorum quicquid in calo regit, &c.*

VTINAM INTER ERREM NVDA LEON.] Vtinam errem nuda inter leones. talia aliquot loquendi genera sub vno quasi aspectu posuimus ad Od. 7. lib. 2.

C TENERÆQVE SVCCVS DEFL. PR.] id est, & antequam ego præda leonibus & tigribus debita, ac penè deuota, contabescam; velim integra pascere tigreis, & simileis feras. legendū fortasse est *teneræque succ. Defl. præda*, nisi ita dictum intelligamus, vt illud, *Corticem demonebit amphora*, Od. 8. lib. 3.

SPEC. QV. PASC. TIGR.] quæro etiamnum speciosa, & dum forma integra manet, tigribus esca & pabulum esse. *quæro pascere* genus loquendi Horatio vsitatum, alibi à nobis notatum.

VILIS EVROPÆ PATER VRG. ABS.] Vulgata quidem hæc est lectio: *vilis Europe, pater vrget absens*: quam si quis fortè ei, quam secutus sum, anteponet, sic explico, O Europa, contemta iam, & minimi pretij, posteaquā pudicitiam tuam prodidisti: pater, qui abest, adesse videtur tamen, & te vrgeri, tibi que instare. Sed cū Europæ per ædiphthongum scriptum reperissem in vno cod. Vatic. eandemque scripturam codex Faëri, quamuis hoc loco interlitus, comprobaret: putavi mihi sine arrogantia crimine à vulgata lectio

ne discedere licere. accessit cod. Tornes. ad cuius oram hæc verba sunt ascripta, *vilis Europa patrē dicit, quia eo relicto taurum secuta est.* solemus autem ea vilia nobis esse dicere, quæ non sunt nobis cara, & quæ contemnimus, parūque facimus. sic M. Tull. Philipp. 12. *vita mihi quidem minimè cara est, præsertim cū Dolabella fecerit, vt optanda mors esset, modò sine cruciatu, & tormentis: vobis tamen, & populo Rom. vilis esse spiritus meus non debet.* Sic igitur hunc locum explico. Pater tibi Europæ filia vilis, id est, quem tu filia prætauro contemisti, & pro nihilo putasti, videtur te absens vrgeri, & stimulare, vt moriaris: ita me excruciat mei flagitij conscientia, vt quoquò eam, patrem mihi coram videar audire, quamuis absentem, qui me obiurget, atque increperet, &c. Et sanè congruit hæc explicatio cum verbis illis superioribus, *pietas vitæ a furore.* idem sunt enim: pietatem in patrem, vitæ esse ab amore, ac libidine: & patrem ab Europa filia contentum esse præ amante.

QVID MORI CESSAS?] putant quidam hæc esse verba patris Europam vrgentis. mihi contendere non placet. ego tamen malim hæc quoq; Europæ esse verba intelligi, vt intelligamus, eam perpetuò seipsam affari.

VRGET] codex etiam ille Vatic. habet, *vrget.*

POTES HAC AB ORNO PEND.] poteste de hac orno suspendere. quidam per ornum, nauis malum significari putant, vt intelligamus, Europam in naui esse. sed refellit hanc opinionem id, quod sequitur, *age, te procella Crede veloci.* Sūt autem Europæ verba à principio vsque ad extremum, vt dixi: nisi quis malit hæc à patre tanquam præſente dici, vt Europa perturbata, & de gradu mentis deturbata hæc loquentem patrem audire sibi videatur. Iam hæc *Pendulum ab orno*, coniunctè sunt legenda, vt epist. ad Loll. 2. lib. *ne fluitè dubia spe pendulus horæ.*

ZONA BENÈ TE SEC.] quam opportunè tecum deportasti, vt ea tibi collum obstringas, animamque intercludas. erat autem verisimile, zonam virgineam, quam taurus Europæ soluiſſet, ei aliud agenti excidiſſe.

LADERE COLLVM] codex Card. Rainutij, & vnus Vatic. & nonnulli alij manuscripti habent *elidere collum*, quæ scriptura quamquam non est mihi visa vulgatæ anteposenda, *ludere collum*: nō tamen videtur reiicienda aut damnanda, vt primæ littera verbi *elidere*, pertinet ad verbum antecedentem, hoc modo *Zona benè te secuta e. Ludere collum.*

SIVE TE RVPE, ET AC.] siue, non geminatum, annotatum ad Od 3. lib. 1. acuta autem leto saxa dicit, quòd eum, qui se ex eis præcipit agat, celeriter exanimet, vt morbi acuti appellatur, quòd celeriter tollant de medio.

AGE, TE PROC. CREDE] id est, committe, seu permittere procellæ: ex hac rupe te præcipitem in mare deijce.

REGIVS SANGVIS] sic Od. 2. lib. 4. *Sen Deos, Regesque canit, Deorum sanguinem, & carm. faculari, Clarus Anchisæ, Venerisque sanguis.* & de art. poet. *Vos o Pompilius sanguis.*

A **Q**UERENTI] Europæ. hoc loco adducor, ut credâ orationem esse Europæ ab initio continuatam ad hunc usque locum.

PERFIDVM RIDENS] Hellenismus, ut annot. Od. 2.2. lib. 1. ad illum locum, *Dulceridentem*. Sic quidem omnes hunc locum connectunt, & explicant. Sed Passeratius, coniunctè legit *querenti Perfidum*, id est, querenti taurum perfidum ac dolosum: vel querenti perfidiam tauri, cui latus crediderat, cuique se vehendam tradiderat. sic lo cutus est Ouid. in epist. Didonis. *Non tamen Enéam quamvis male cogitet, odi. Sed queror infidus: quæstaque peius amo.*

REMISSO] iam laxato, posteaquàm Europæ suis sagittis sautiarat. probabiliter autem, & ex sagittariorum more dixit, *remisso arcu*. Nam sagittarij ubi arcu uti necesse habent, eum intendunt. ubi iaculati velle desierunt, remittunt. sic supra Od. 8. *Iam Scythæ laxo meditantur arcu Cedere campis.*

ABSTINETO (DIXIT) IRARVM] etiam hoc è Græco expressum puto, ἀπέχεσθαι τῆς ὀργῆς. nam Latino more dixisset, *abstineto ab iris*. Simile est illud supra Od. 9. lib. 2. *desine mollium Tandem querelarum.*

CUM TIBI INVISVS LACERANDA, &c.] cum taurus is, cui te tantopere iratam esse ostendis, te reniser: ne, quod te facturam esse minata es, eius cornua frangito, aut lacerato: sed in eum te facilem ac placatam præbeto.

VXOR INVICTI IOVIS ESSE NESCIIS?] hoc quoque loquedi genus Græcum est. sic enim loquuntur illi, ἡ δὲ ὁδὸς τῆς Διὸς γυνὴ ὄσα, Latini autem sic, te vxorem invicti Iovis esse nescis? tale est illud, *patiens vocari Caesaris ultor*. Od. 2. lib. 1.

BENE FERRE MAGNAM] ἔγχε παρὸς αἰδρὸς φέρεν ἐν πύλαις, inquit Aristot. lib. 5. polit. id est, nō est cuiuslibet ferre res secundas. Quod si quis secundam fortunam consecutus aut certaminibus gloriosis, aut pecuniæ magnitudine, insolentem atque odiosam petulantiam comprimere sciat, dignus sit, quem homines certatim laudibus efferrant, ut ait Pindarus: cuius hæc verba sunt εἰδ. γ. ἰδ. μ. princip. Εἰ πὺς αἰδρὸς ἐν πύλαις ἡ σὺν εὐδόξοις ἀέθλοισι, ἢ ἀθένοι πλεῖστ' ἀπὸ κατὰ φρεσὶν αἰαντὴ Κόρον, Ἀξίος εὐλογίας ἀπὸν μεμύχεται. Vtrum autem sit difficilius secundam, an adversam fortunam moderatè & composi tère ferre, non est facilè pronuntiare. Aiunt quidam, quemadmodum dolor interimit, voluptas autem liquefacit: sic rebus adversis homines opprimi, atque affligi: secundis verò, dumtaxat immoderata lætitia efferri. Ego tamen existimarim, si mihi quod sentio, liceat dicere, difficili⁹ esse res secundas æquo animo, & moderatè ferre, quam adversas: propterea quòd secundæ res animos hominum vanissimis opinionibus imbuere, eosdè que ad superbiam, ferociam, ignorationem sui, perniciosam securitatem, omnem denique peccandi licentiam atque impunitatem facillimè impellere solent, dum suas fortunas, tanquam deorum, stables, fixas, & sempiternas fore sperant. Ita fit, ut secundis rebus elati, præ se contemnunt alios, sese alijs omnibus anteponant, sua profundant, alienis rebus manus afferant, leges negli-

gant, sacra cum profanis misceant, omnia sua libi dine meriantur: postremò suæ intemperantiæ ac temeritatis meritas pœnas luant. Contrà in rebus adversis præcipua vis inest excitandorum ad virtutem animorum, acuendæ fortitudinis & industriæ, comprimendæ superbiæ, coercendarum cupiditatum. Nam si quis, exempli gratia, sit inertior, ignavio, dissolutior, mollior natura, is rebus adversis stimulatus, atque exsuscitatus, omnem continuò ex animo inertiam, ac molliam discutit, atque eijcit, totumque se ad fortitudinis & patientiæ studium traducit: si quis elatior, ferocior, ac superbior: is à rebus adversis correctus, & quodam modo eruditus, ad modestiam & facilitatem sese dicto citius inflectit: ex quo Græci solènt ita loqui, τὸς αἰθρῶν τοὺς ταῖς ἀπὸ γῆς σωφρονίζουσι: id est, homines rebus adversis sapientiores fieri, atque erudiri: si quis luxuriosus, profusus, ac sumtuosus: is cō filio mutato, frugalitatem, & parsimoniam amplectitur. Hanc sententiam confirmat Cornelius Tacitus, non optimus ille quidem latinitatis auctor, sed historiæ certè scriptor prudens, verus, atque acutus, lib. 17. his verbis: *fortunam adhuc tantū adversam tulisti. secunda res acrioribus stimulis animū explorant: quia miseria tolerantur. felicitate corrumpimur. & item Sallust. coniur. Catil. Quippe secunda res sapientum animos fatigant: nedum illi (militēs) corruptis moribus victoria temperaret. Sic & Cato oratione pro Rhod. apud Gell. lib. 7. cap. 3. Scio solere plerisque hominibus rebus secundis, atque prolixis, atque prosperis animum excellentem, atque superbiam, atque ferocitatem augescere, atque crescere: quod nūc mihi magna cura est, quod hac res tam secundè processerit, nequid in consulendo adversi eveniat, quod nostras secundas res conficiet: neve hac lætitia nimis luxuriose eveniat. Adversa res se domant & docent quid opus sit facto: secunda res lætitia tranorsum trudere solent à rectè consulendo, atque intelligendo. Ad hunc locum pertinet illud epist. 8. lib. 1. in extr. *se binde Præceptum auriculis hoc instillare memento: Vt tu fortunam: sic nos te, Celse, feremus. & illud Saty. 2. lib. 2. in extr. quocirca vinite sortes, Fortiaq, adversis opponite pectora rebus.**

TVA SECT. ORB. &c.] id est, tertia pars orbis terrarum tuo nomine appellabitur, ad sempiternam tui memoriam.

AD LYDEN.

Ode 28.

Diem Neptuno sacrum hilariter exi-
gendum esse.

FESTO quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum,
Lyde strenua, Cæcubum:
Munitæq; adhibe vim sapientiæ.
Inclinare meridiem
Sentis: ac, veluti stet volucris dies,
Parsis

A *Parcis deripere horreo*

Cessantem Bibuli consulis amphoram.

Nos cantabimus inuicem

Neptunū, & virideis Nereidū comas.

Tu curua recines lyra

Latonam, & celeris spicula Cinthia:

Summo carmine, quæ Cnidon

Fulgentisq; tenet Cycladas, & Paphō

Iunctis visit oloribus.

Dicetur merita Nox quoque nenia.

FESTO QUID POTIVS DIE, &c.] ὁσπερον μεσσηριον. Erat enim hic ordo. Prome Lyde reconditum Cæcubum, ut bibam. quid enim potius festo Neptuni die facere possum?

MVNITÆQVE ADHIBE VIM] id est, seueriorem istam sapientiam septam, & munitam aduersus voluptates, expugna liberaliore potu, ut de loci aliquid ioco, & ludo. non dissimile est illud, quod est supra Od. 21. ad testam. *Tu lene tormentum ingenio admones Plerumque duro.* nam qui ingenium durius, rebusque seriis semper deditum, & sapientiam obfirmatam, atque in proposito consilio pertinacem, vini potu temperat, ac relaxat, videtur cum dulcem quandam vim sapientiæ afferre, tūm lene quoddam tormentum ingenio duriori adhibere.

INCLINARE MERIDIEM SENTIS] vides, solem à meridie iam ad occasum vergere: & tamen proinde quasi steter in cælo fixus, neq; se commoueat, sicca manes, neque ea, quæ ad curandum corpus pertinent, comparari iubet. Eandem expressit sententiam aliis verbis, sub persona parasiti Plautus Menæch. *Dies quidem iam ad umbilicum est dimidiatus mortuus.* sic M. Tull. lib. 3. Tuscul. quæst. princip. *Uenim in Academiam nostram descendimus, inclinato iam in pomeridianum tempus die, &c.* Conuenienter autem & accommodatè ad naturam rerum ita loquebantur Latini. Nam veteres Græci diem ad meridiem vsque crescere dicebant, à meridie minui ac decrescere. Itaque manē sol surgere dicitur & oriri: vespere occidere & cubare. Homer. il. λ. Ωφρα μὲν ἦος ἦν, καὶ ἀέξετο ἱερὸν ἦμαρ. id est, Interea dum erat aurora, & dies faceret augefcebat: & φθινάσκει αὖραν appellat Græci tempus pomeridianum: quasi tempus decrescens.

ACVELVTI] sic quidem habent omnes, quos vidi, libri calamo scripti: mallet tamen at veluti.

PARCIS DERIP. HORR.] deripere scriptum reperi in quattuor libris Vatican. Don. Vir. Tornes. eamque scripturam puto esse rectam & germanam, condebant autem vini cados, & testas in horreis antiqui, id est, vini apothecis, ut Ode 12. lib. 4. *eliciet cadum, Qui nunc Sulpicius accubat horreis.* vide annot. ad Od. 21. huius libri. quo loco cum vtatur verbo descendendi, satis declarat, vini apothecas fuisse in locis editioribus collocatas, & in eis testas & amphoras seruari solitas, for-

tasse vt facilius fumum biberent, & ita vinum inueterasceret, quemadmodum docet Columella lib. 1. cap. 9. & nos diximus supra ad Oden 8. huius libri.

BIBULI CONSULIS AMPH.] ætatem huius vini notat. Fuit autem Bibulus C. Iulij Cæsaris collega, anno ab vrbe condita DCXCIV.

INUICEM] vicissim, vt sup. Od. 25. lib. 1. *Inuicem mæchos anus arrogantis Flebis.* quidam libri manuscr. habent, *Inuices.*

ET VIRIDEIS] talis color tribuitur diis & deabus marinis, seu glaucus, & cæruleus. idem valet vitreus. iccirco supra Circen vitream dixit Oda 16. lib. 1.

TV CURVÆ] sup. Od. 10. lib. 1. *curuag; lyra parentem.*

RECINES] iterum atque iterum canes, vt Od. 12. 1. libri. *cui recinet iocosa Nomen imago?*

CEL. SPIC. CYNTHIÆ] Dianæ. Cynthus mons Deli, à quo & Apollo, Cynthius: & Diana, Cynthia nominata est. cur celeris? quia taleis oportet esse venatores. Diana autem venatrix est. præterea Diana, luna est. at luna breuissimo tempore nempe 28. diebus orbem & cursum suum E conficit. Quare ob hanc causam lunas celeris dixit Oda 1. lib. 4. & Oda 6. eiusdem, lunam celerem *pronos voluere menses.* Spicula porrò Dianæ tribuntur, quia est iaculatrix. iccirco & ab Homero, & à ceteris ἰοχέαιρα appellatur, id est, spiculis, seu iaculis gaudens. Postremò habet etiam luna suos radios. Virg. lib. 9. *Et galea Euryalum sublustri noctis in umbra Prodidit immemorem, radiisque aduersa resulsit.* At radij, sunt spicula.

SVMMO] vltimo, vt epist. 1. ad Mæcen. 1. lib. 1. *summa dicende camæna.*

QVÆ CNIDON, &c.] Venerem designat, sup. Od. 30. lib. 1. *O Venus, regina Cnidi, Paphig.*

FVLGENTEISQVE] nitentis: Oda 14. lib. 1. *Interfusa nitentis Vites aquora Cycladas.*

IUNCTIS VISIT OLORIB.] cycinis: à quibus trahitur currus Veneris. Od. 1. lib. 4. *purpureis ales oloribus,* id est, vtens olorum pennis, & alis ad currum suum trahendum. Vtitur etiam Venus passeribus ad eandem rem. Sappho. πατὴρ δὲ δόμοι καὶ πτόισα Χρύσειον ἦλδες Ἀρμ' ὑποζεύξασα, καλοὶ δὲ σ' ἄρον Ωκέας σπρητοὶ πτέρυγας μελαίνας Πυκνὰ δινέοντες ἀπ' αὐραῶ, αἰετ-ρος δια μέσσω: id est, patris autem domo relicta, venisti curru aureo iuncto: Pulchri verò & celeres passeris te vehabant crebrò nigras alas agitantès à cælo per medium æthera. Eò fortasse spectans Catullus passerem, suæ puellæ delicias, & tam lepido carmine cecinit, & mortuum tam tristibus versibus luxit. Vtitur & columbis. Propertius lib. 3. in somnio suo. *Et Veneris domine volucres mea turba columbe Tingunt Gorgoneo Punica rostra lacu.*

MERITA NENIA] carmine debito, aliàs nenia carmen est funebre, vt supra Od. 1. lib. 2. Putant quidam propriè hîc positam esse vocem nenia, pro carmine tristi & lugubri, quia (inquiunt) nox sit mortis & somni mater.

A AD MÆCENATEM.
Ode 29.

Inuitat eum ad cenam.

TYrrhena regum progenies, tibi
Non antè verso lene merum cado
Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
Pressa tuis balanus capillis
Iam dudum apud me est. eripe te moræ,
Ne semper vñdum Tibur, & Æsula
Decline contempleris aruum, &
Telegoni iuga patricida.
Fastidiosam desere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
B Fumum, & opes, strepitumq; Romæ.
Plerumq; grata diuitibus vices,
Mundæq; paruo sub Lare, pauperum
Cenæ sine auleis, & ostro
Sollicitam explicuere frontem.
Iam clarus occultum Andromeda pater
Ostendit ignem. iam Procyon furit,
Et stella vesani leonis,
Sole dies referente siccos.
Iam pastor umbras cum grege languido,
Riuumq; fessus querit, & horridi
Dumeta Siluani: caretq;
Ripa vagis taciturna ventis.
C Tu, ciuitatem quis deceat status,
Curas, & urbi sollicitus times:
Quid Seres, & regnata Cyro
Bactra parent, Tanaisq; discors.
Prudens, futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus:
Ridetq; si mortalis ultra
Fas trepidat. quod adest, memento
Componere æquus: cetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace dilabentis Etrus-
Cum in mare, nunc lapides adesos,
Stirpeisq; raptas, & pecus, & domos
Voluentis vnâ, non sine montium
Clamore, vicinæq; siluæ,

D Cum fera diluuiis quietos
Irritat amneis. ille potens sui,
Latusq; deget: cui licet, in diem,
Dixisse, vixi: cras vel atra
Nube polum pater occupato,
Vel sole puro: non tamen irritum
Quodcumq; retro est, efficiet: neq;
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens semel hora vexit.
Fortuna seuo lata negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna.
Laudo manentem: si celereis quatit
Pennas: resigno, quæ dedit: & mea
Virtute me inuoluo: probamque
E Pauperiem sine dote quero.
Non est meum, si mugiat Africis
Malus procellis, ad miseræ preces
Decurrere: & votis pacisci,
Ne Cypriæ, Tyriæq; merces
Addant auaro diuitias mari.
Tunc me biremis præsidio scaphæ
Tutum per Ægeos tumultus
Aura feret, geminusq; Pollux.

THYRRHENA REG. PROG.] Mæcena-
tem significat, ab Etruscis Regibus oriundum, vt
diximus sup. Od. 1. lib. 1. Mæcenas atavis editæ Re-
gibus. & Propert. lib. 3. Mæcenas eques Etrusco de
sanguine Regum, Intra fortunâ qui cupis esse tuâ, &c.

TIBI NON ANTE VERS. L. M. C. CVM
FL. &c.] tria se præcipuè apparasse ostendit: vi-
num, rosas, vnguenta. sic sup. Od. 3. lib. 2. Huc
vina, & vnguenta, & nimium breuibus Flores amœna
ferre inberosa.

NON ANTE VERSO CADO] quid sit cadum
vertere, & cadus versus, ex Plauto intelligere li-
cet in Stich. Nolo ego nos pro summo bibere: nulli
relerimus postea: Namq; adeo quamuis de subito vel
cadus vortii potest. & Virg. Æneid. 9. Indulgent vi-
no, & vertunt crateras æneis. & Lucil. Vertitur œno-
phoris fundus, sententia nobis. Horat. sat. 8. lib. 2. In-
uertunt Alifanis vinaria tota. Vinum igitur è ca-
do prompturi cadum vertebant: & ita exhaurie-
bant, seu vinum depromebant.

PRESSA] id est, ex qua oleum expressum est,
quod balaninum appellatur. per glandem igitur
pressam, oleum balaninum ex glande vnguenta-
ria expressum significat.

TUIS CAPILLIS] vteo vnguento tui capilli
delibuti niteant.

BALANVS]

D

E

F

A *ma furentibus Austris Incidit, aut rapidus montano
flumine torrens Sternit agros, sternit sata laeta, boūq;
labores, Precipiteisq; trahit silvas, stupet inscius alto
Accipiens sonitum saxi de vertice pastor.* Sic Lucret.
lib. 1. ubi disputat de primis corporibus, docet-
que, ea cerni non posse: ventorum affert similitu-
dinem, qui, cum oculis non cernantur, arbores
sternunt tamen, & mare turbant, & concitant,
non aliter (inquit) *Quam cum mollis aqua fertur
natura repente Flumine abundanti, quod largis im-
bribus auget Montibus ex altis magnus decursus a-
quai, Fragmina coniiciens silvarum, arbuſtaq; tota:
Nec validi possunt pontes venientis aquai Vm subitū
tolerare: ita magno turbidus imbri Molibus incurres
validis cum viribus amnis: Dat sonitu magno stra-
gem, voluitq; sub undis Grandia saxa: ruit, qua quic-
quam fluctibus obstat.* & Hom. *il. 2. Aiacem in præ-
lio viros, equosque sternentem cum fluuio tor-
rente comparat.* Ως δ' ὁ πόντος πλὴθον ποταμῶν πεδίονδε κα-
ταπίσσει Χειμάρρους καὶ ὄρεσιν ὅπα ῥέοντες Διὸς ὄμβρων. Πολλὰς
δὲ δρύες ἀζαλέας, πολλὰς δὲ πεύκας Εἰσφέρειται, πολλὸν δὲ τ'
ἀρούρητον εἰς ἄλκα βάλλει. Ως ἔρεπε κλονέων πεδίον περ φαίδι-
μος Αἴας. quorū versuum hæc sententia est, Quem-

admodum autem cum fluuius torrens extra ripas
suas effusus in campum delabitur ē montibus præ-
cipitans, cælestibus imbribus auctus, Multas au-
tem quercus aridas, multasque piceas secum tra-
hit, multum limum in mare coniicit: Sic clarus
Aiax campū turbans hosteis inſequabatur. itē-
que Diomedem *il. 6. Θῶν γὰρ ἀμπέδον ποταμῶ πλὴ-
θον ἐοικὼς Χειμάρρῳ, &c.* id est, furebat autem per
campum Diomedes flumini torrenti exundanti
similis. quos versus adumbrasse videtur Virg. *li. 2.
Æneid. Non sic aggeribus ruptis cum spumeus amnis
Exijt, oppositasq; euicit gurgite moles, Fertur in arua
furens cumulo, camposq; per omneis. Cum stabulis
armenta trahit.* Horatius quoque *Od. 2. lib. 4. Pin-
datum cum tali fluuio comparat. Monte decurrens
velut amnis, imbres Quem super notas aluere ripas,
Feruēt immensuq; ruit profundo Pindarus ore.* Idē
*Od. 14. eiusdem libri, Claudium Neronem eius-
modi fluuio similem facit, Sic Tauriformis voluit-
tur Ausidus: Qui regna Daunii præfluit Appuli, Cum
ſauit, horrendamq; cultis Diluuiem meditat agris:*

Vt Barbarorum, &c. Sic Homerus *il. 7. Vlyſſis ora-
tionem cum niuib. hibernis confert. Ἀλλ' ὅτε δὴ
ὅπα περ μέγ' ἔλ'ω δὴ βῆθ' ἰός τ' ἐστ', καὶ ἔπειτα νηφάδ' ὀσσιν ἐοικὼτα Χει-
μάρρῳ, Οὐκ αὖ ἐπειτα βροτὴς ἄλλος.*

NUNC MEDIO ALVEO] quidam libri ve-
teres habent *nunc medio aquare.*

CUM PACE] ἡρέμα, ἡσυχως, seu ἡσυχῇ: leniter,
quietē, placidē.

DE LABENTIS] sic est legendum, non, *dila-
bentis.* & ita scriptum reperi in duob. codicib. Va-
ticanis, Don. Faër. Vrf. Torn. Russard. Nicot. Cle-
ric. & nonnullis impressis.

IRRITAT] irritandi verbum vnico r. scriben-
dum esse aliquando existimaui, tanquam à verbo
irascor, seu ab *ira* ducatur. sed cum in omnibus li-
bris calamo scriptis reperiatur scriptum irritare,
Faër. Vrf. Don. Torn. ceteris, hoc loco *Irritat* sine
villa litura: Plin. & Colum. vtantur verbo *proritan-
di,* à sententia descisco. Est autem irritare propriē

iram commouere, & concitare, fortasse à canibus
iratis ductum. ὀργίζειν dicunt Græci. ex quo excita-
re interdum significat. M. Tull. Philip. 7. *irritari
Antonium non oportuit.* Brutus ad Att. *nescio, quid
scribam tibi, nisi unum, pueri & cupiditatem, & li-
centiam potius esse irritatam, quam compressam.* Te-
rent. Adelp. *ne si magis irritatus fiet, aliqua ad patrē
hoc permānet, atq; ego tunc perpetuo perierim.* Plaut.
Amphit. *Nam si me irritassis, hodie lumbis fragium
hinc auferes.* Horat. in epist. ad Pisones, *Segnius ir-
ritant animos dimissa per aureis, &c.* Irritat amneis
autem translatē dictum est: cuius translationis hæc
ratio est. fluuius imbribus auctus dum arbores se-
cum rapit, & ponteis disturbat, & sata læta boūm-
que labores diluit, iratus esse videtur, quia homo
iratus potestātē & facultātē nactus, talia faceret.
At qui irascendi causam dedit, irritasse dicitur. Ita
diluuius ex imbribus orta, quæ fluuio torrenti tan-
tam vim, tantumque impetum præbet, fluuium
ab Horatio dicitur irritare.

ILLE POTENS SVI, LATVSQVE] ἐγ-
κρατής ἐαυτῆ: liber, & solutus omni cupiditate, & va-
cuus ab omnibus animi morbis: compos sui.

IN DIEM VIXI] crebrò monet Horat. vt in
diem viuamus, id est, vt bonis præsentibus, & pa-
ratis, atque in nostra potestātē sitis fruamur: vt
Od. 16. lib. 2.

CRAS VEL ATRA] respexit ad illud ἐμὸ θά-
νόντες ἢ γῆ μὴ χθὴν πύελ. me mortuo terra misceatur in
cendio. quæ oratio est eorum, qui futura ad se ni-
hil pertinere putant. nō dissimile est illud ex Hym-
nide Cæcili. *Mibi sex menses satis sunt vitæ: septimū
Orco spondeo.*

NON TAMEN IRRITVM] Aristot. lib. 6.
de morib. ad Nicom. quo loco disputat ἀεὶ ἀγαθῶν
πράξεως, id est, de consilio, vt nos quidem vertimus:
duos versus Agathonis profert in hanc sententiā,
*Μὲν γὰρ αὐτῷ καὶ θεὸς τελέσεται, ἀγένητα ποιεῖν, ἄσ' αὖ ἢ πῃ
ἀεγχεμένα.* quos versus sic vertimus. *Hoc namq; dun-
taxat negatum etiam Deo est, Quæ facta sunt, inſe-
cta posse reddere.* eandem sententiā sic complex-
us est Simonides, πῶ γὰρ γένηται μένον, καὶ ἔπ' ἀρρεκνέεται.
id est, quod enim factum est, non iam infectum
esse poterit.

ATRA NYBE] Virg. lib. 10. *Æneid. nubi se
immiscuit atra.* idem lib. 5. *Plaudentem nigra figit
sub nube columbam.*

QVODCVMQVE RETRO EST] quod-
cumque præterijt.

DIFFINGET] ex hoc loco intelligi potest,
quid sit diffingere, nempe contrarium esse verbo
fingendi, quemadmodum suprà docuimus ad
*Od. 35. lib. 1. ubi locum illum in omnibus exem-
plarib. corruptum, diffingas retusum, &c.* olim ita
quidem emendaueramus coniectura ducti: *de-
stringas recusum:* sed postea secuti scripturam vete-
rem, quam se alij reperisse testantur, *desigas recu-
sum,* reposuimus. quidam tamen hoc loco legunt
Diffringet. quam scripturam neque vsquam repe-
ri, neque probo.

LVDERE PERTINAX] de hoc genere lo-
quendi dicemus ad *Od. 8. lib. 4. Iam ludum ludere,
& gaudium gaudere,* & similia, Latinis sunt perusi-
tata.

A tata. Terent. in Eunuch. *quia consimilem luserat Iam olim ille ludum.*

TRANSMTAT INCERT. HON. NVNC, &c.] sic sup. Od. 34. lib. 1. *valet ima summis Mutare, &c. & hinc apicem rapax Fortuna cum stridore acuto Sustulit, hic posuisse gaudet.*

BENIGNA] quid sit benignus, & benignitas, diximus ad Oden 17. lib. 1.

LAUDO MANENTEM] si fortuna manet, laudo: si à me discedit, æquo animo reddo quæ dedit. *fortuna manens* intelligitur *secunda: auolans, & fugiens*, aduersa. ita loquitur lib. de arte poet. *Vt redeat miseris, abeat fortuna superbis.* & Od. 35. lib. 1. *Vicumq; mutata potentis Veste domos inimica linquis.* sic Eurip. Phœniss. Κράων Μείων ἢ Περσέων, Τειπερὸν ἢ ἄλλ' ἐκ ἐγὼ. id est, mane. quid fugis? Tir. fortuna te fugit, non ego.

SI CELE. QVAT. PENN.] id est, si auolat: si mutatur fortuna, si fugit, id est, si aduersa est, vt diximus.

RESIGNO, Q. D.] quæ ob signata habebā, aperio, & reddo. sic epist. ad Mæcen. 2. lib. 1. *Hac ego si compellor imagine, cuncta resigno*, id est, reddo.

B Nam propriè, resignare valet aperire. Idem ead. epist. princip. *Adducit febreis & testamenta resignat.* aliter Virg. lib. 4. *Ænei. & lumina morte resignat.* quamquam legendus ad illum locū Seruius.

MEA VIRT. ME INVOLVO] bona externa non desidero: sed meis contentus viuo: in mea virtute meæ vitæ præsidium constituo, non in rebus externis: meis me viribus orno, tutor, ac defendo, non alienis. videtur esse translatio à vestimentis, quibus nos inuoluimus.

PROBAMQVE PAUP. S. D. Q.] id est, paupertatem cum virtute coniunctam expeto. du etā est similitudo ab ijs vxoribus, quæ indotatæ ducuntur domum. congruit cum his id, quod est Od. 9. lib. 4. *Non, possidentem multa vocaueris Re- tē beatum, &c.* quæ sequuntur.

NON EST MEVM, &c.] non est meum nauigare, nauigationisq; me periculo committere, vt dicescam: seu non est meum, rem facere, & augere per mare, per saxa, per igneis, à consequentibus, intelligenda sunt antecedentia. nemo enim

C nauigat vt rem augeat, nisi cui quæsito opus est, & qui plus habendi studio ducitur. notat Seruius ad illum locum Virg. Pollione. *Pauca tamen suberūt prisca vestigia fraudis: Quæ tentare Tethim ratibus, &c.* Solent autem homines in dubijs temporibus, & rebus aduersis, quemadmodum coorta in mari tempestate, ad deos confugere. sup. Od. 1. huius libri. *Desiderantem quod satis est, neq; Tumultuosum sollicitat mare: Nec scimus, &c.*

ET VOTIS PACISCI] non est meum (inquit) votis, & precibus cum dijs quodammodo transigere, ac pacisci, ne naufragio factō merces meæ in mari pereant.

T VNC ME BIREMIS] significat, id nunquam futurum. Quis enim se in mari Egæo, tempestate coorta, & ventis increbrescentibus scapha biremi tutò nauigaturum speret? Paruis nauibus scilicet, & orarijs, littus legere & secundum oram nauigare oportet: corbitis autem & onera-

rijs, & magnis pelagus medium tentandum est. D quamquam Catullus faselum laudans negat vlla vota littoralibus Dei sibi esse facta, *cum veniret à mare Nonissimo vsq; ad Benacum lacum.* Melius igitur Eurip. *Ναῦς ἢ μεγίστη κρείσσον, ἢ μικρὸν σκάφος.* id est, nauis maxima melior est, quàm paruum nauigium.

GEMINVSQVE POLLVX] sic Catull. *Gemelle Castor, & Gemelle Castoris.* de Castore, & Pollice diximus ad Od. 12. lib. 1.

Ode 30.

Carminum suorum gloriam æternam fore.

EX egi monumentum ære peremnius.
Regaliq; situ pyramidum altius:
Quod nō imber edax, nō Aquilo impotēs
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, & fuga temporum.
Non omnis moriar: multa q; pars mei
Vitabit Libitinam. vsq; ego postera
Crescam laudare recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, quā violens obstrepit Ausidus:
Et, quā pauper aquæ Daunus agrestium
Regnavit populorum, ex humili potens
Princeps Æolium carmen ad Italos
Deduxisse modos sume superbiam
Quæsitam meritis: & mihi Delphica
Lauro cinge volens Melpomene comam.

EX EGI] absolui, perfeci.

MONVMENTVM] monumentum est, quod mortui causa ædificatum est: & quicquid ob memoriam alicuius factum est, vt fama, porticus, scripta, & carmina: Festus.

ÆRE PEREMNIVS] æreis statuis durablem.

QVOD NON IMBER EDAX, &c.] hæc videntur à Pindaro expressa: qui Pyth. εἰδ. ἐκ τῶ, ait laudum thesaurum Xenocrati, eiusq; maioribus in Apollinis fano opulentissimo repositum neque ab imbre hiberno, neque vi ventorum in altissimos maris recessus, ac latebras delatum iri. sic Pind. Τὸν (sub. θησαυρὸν) οὐτε χειμῶνος ὄμβρος ἐπακτὸς ἐλθὼν ἐλερώμεν φέλῃς, σφατὸς ἀμείλιχος, οὐτ' ἀνεμὸς ἐς μωχὺς ἀλὸς ἄξει παμφόρον χεῖρ' ἀνὴρ πλοῦτος.

SITV] statu, positu, θέσις, στήσις.

PYRAMIDVM] de Pyramidibus lege Herodotum, Euterpe, & Plin. lib. 36. cap. 12.

IMPOTENS] vehementer sauiens. tralatio ducta ab impotentibus, & incontinentibus hominibus, qui sibi temperare non possunt, quo minus, quod ira suadet, aut libido, exsequantur. vide annot. ad Od. 37. lib. 1.

A I N N U M E R A B I L I S A N N O R V M S E R I E S] immensa temporis longinquitas. series, *ἐπισμῶς*, id est, connexio. sic Stoici fatum, causarum seriem, & ordinem definiunt, cum causa ex causa nexa rem gignit.

FUGA TEMPORVM] cursus temporum. sic sup. Od. II. lib. 2. *fugit retro Lænis inuentas*. & Od. 14. eiusd. *fugacis annos dixit*. & Oda superiore, *horam fugientem*.

NON OMNIS MORIAR] non totus moriar. sic loquitur epist. 1. *Quid verum, atq. decens, curo, & rogo, & omnis in hoc sum*. Sic & Græci Homerus *ἴλ. λ. πᾶς δ' ἀφ' ἀρχαῖς Λάμψ', ὥς ἐροπὴ πατρὸς διὸς Αἰγυρίου*; id est, Omnis autem ære fulgebat, ut fulgur Iouis ægida tenentis.

MVLTAEQVE PARS MEI] mens, ingeniū, consiliū, maxima, & præstantissima hominis pars.

VITABIT LIBITINAM] erit immortalis, mortem effugiet. Libitina Dea funerum. epist. ad Aug. lib. 2. *Miraturq. nihil, nisi, quod Libitina sacrauit*, id est, nisi, quod sepultum, & munere viuendi defunctum est. & Sat. 6. lib. 2. *Autumnusq. gravis Libitina questus acerba*. T. Liuius lib. 41. animalium, *Ne liberorum quidem funeri Libitina sufficiebat*. vide quæ annotata sunt ad illum locum *Libitina questus acerba*. Sed utrum hoc sentit Horatius, animum esse immortalem, quemadmodū nos Christiani credimus: an id significat, se laude, & gloria libris suis parta perpetuò victurū? quod sanè credibilius est. Nam Horatius quidem animorum immortalitatem nusquam probat: eam autem immortalitatem solam nouit, quæ sit in memoria viuorum posita, quemadmodum omnes ferè veteres existimabant, præter Platonem, & paucos alios. Nam de Aristotele quidem, utram sententiam sequatur, philosophi certant, & adhuc *sub iudice lis est*. Videtur tamen non obscure, quid sentiat, significare, si quis eius verba attentè consideret.

RECENS] nunquam senescens, semper incolumis, incorruptus, atque integer.

DVM CAPITOLIVM SCAND.] Pontifices, & sacerdotes, viri & fæminæ Idualibus in Capitolium per sacram viam ad sacra facienda ascendere solebant.

CVM TAC. VIRG.] solitas esse virgines Vestales sacris publicis interesse, declarant hæc verba Dionysij Halicarn. lib. 3. *ἐπειτα ταῖς ἱεραῖς παρθένοις, ὅφ' ὧν τὸ ἅσ' ἐσεν φυλάττεται πῦρ, πέτταρον οὐσαις δύο πρεσκαπέλεξεν ἐτέρας. πλείονων γὰρ ἢ δὴ σωτηριάζοντων ἱερῶν πόλεως ἱερουργῶν, αἷς ἔδει τὰς τῆς ἐστίας παρῆναι θυηπόλους, ἐκ ἐδόκουν αἱ πέτταρες ἀρκεῖν*. id est, deinde sacris virginibus, à quibus ignis æternus custoditur, quæ qua-

tuor erant numero, duas allēgit. Nam cum plura iam à ciuitate sacrificia fierent, quibus oportebat Vestæ sacerdotes interesse, non videbantur ad id munus quattuor satis esse. Sed cur tacitam virginem dixit? an propterea quòd sacra, sunt ἀπόρρητα, id est, arcana, minimeque vulganda? ex quo illud à Virgilio dictum est lib. 3. *Æneid. hinc fida silentia sacris*. adde quæ annotauimus ad illum locū Od. 13. lib. 2. *Vtrūq. sacro digna silentio*, &c. an quòd fæminas cum in reb. ac locis omnibus, tū maximè in sacris tacere oportet? an quòd more & instituto Romano non solum aliæ fæminæ, quæ à sacris arcebantur, sed etiam sacerdotes Vestales tacebant?

VIOLENS] violentus. epist. 10. lib. 1. *Sed postquam victor violens discessit ab hoste*. acrem appellat Saty. 1. lib. 1. *Cum ripa simul anulos ferat Ausfidus acer*.

AVFIDVS] Apuliæ fluius, de quo Strabo libro 5. commemorat & Horat. Od. 9. lib. 4. *Longè sonantem natus ad Ausfidum*. & Satyr. 1. lib. 1. *Cum ripa simul anulos*, &c. & Od. 14. lib. 4. *Sic tauriformis voluitur Ausfidus*.

ET QVA PAUPER AQVÆ DAUNVS] Od. 14. lib. 4. *Qui regna Dauni præfuit*, seu, *perfluit Appuli*. pauperem aquæ autem Daunum intellige fluium eiusdem nominis. epod. Od. 3. *Nec tantus umquam siderum insedit vapor Siticulo-se Apullia*, &c.

REGNAVIT POPVLORVM] ego sic hunc locum emendaui à Seruio admonitus in 11. lib. *Æneid.* idque duobus locis: vno, *Iustitia ne prius mirer*, &c. altero, *nec veterum memini, letorue malorum*: & item à Porphyryone. *regnavit autem idem valet, quod rex fuit*, ἐβασιλευσεν, ἦρξεν. solet enim Horat. structuram Græcam seruire etiam in sermone Latino, ut *desine mollium querelarum, abstineti irarum*, & *inuidit auena*, &c. Sententia igitur, & ordo horum verborum talis est, Dicar ego, qui ex humili, potens & clarus exstiti, qua parte labitur Ausfidus, & quæ regnavit Daunus, princeps, id est, omnium primus, deduxisse carmen Æoliū ad modos, seu cantus Latinos.

PRINCEPS] primus. sup. lib. 1. Od. 16. *principilimo*. sic Lucr. lib. 1. de Iphianassa. *Nec misere prodesse in tali tempore quibat*, *Quod patrio princeps donarat nomine regē*. M. Tull. lib. 2. *accus. omnium nationum exterarum princeps Sicilia se ad amicitiam fidemq. populi Rom. applicuit*.

SVM E SVPERBIAM] sume spiritus iustos, & tibi iure debitos, nempe ingenio partos. Nam cum Musam alloquitur, eamque laudat, sibi eodem tempore, eademque opera blanditur, & fauet.

Ode 1.

Se iam ea ætate esse, ut à rebus amatorijs & carminibus ludicris & Venereis alieno esse animo debeat: & tamen Ligurrini vesano amore torreretur.

INTERMISSA Venus diu,
Rursus bella moues. parce, precor, precor,
Non sum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. desine dulcium
Mater seu Cupidinum,
Circa lustra decem flectere mollibus
Iam durum imperijs. abi
Quò blanda iuuenum te reuocant preces:
Tempestiuus in domo

Paulli, purpureis ales oloribus,
Comissabere Maximi,
Si torrere iecur queris idoneum.
Namque & nobilis, & decens,
Et pro sollicitis non tacitus reis:
Et centum puer artium,
Latè signa feret militiæ tuæ.
Et, quandoque potentior
Largis muneribus riserit æmuli:
Albanos prope, te, lacus
Ponet marmoream sub trabe citrea.
Illic plurima naribus
Duces tura: byræq; & Berecinthiæ
Delectabere tibiæ
Mistis carminibus non sine fistula.
Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In morem Saluum ter quatient humum:
Me nec femina, nec puer
Iam, nec spes animi credula mutui,
Nec certare iuuat mero:
Nec vincere nouis tempora floribus.
Sed cur, heu, Ligurine, cur
Manat rara meas lacryma per genas?

Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua silentio?
Nocturnis te ego somnijs
Iam captū teneo: iam volucrem sequor
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, dure volubileis.

PRECOR, PRECOR] sic Sappho, apud quam crebræ sunt hæ repetitiones: *Δισσομαίσε, δισομαίσε*. eadem: *παρθενα, παρθενα, ποί με διποισα οἶζον*, sic idem Horat. Od. 17. lib. 2. *ibimus, ibimus*. & Od. 3. lib. 3. *Ilion, Ilion*. Od. 4. epod. *Deus, Deus nam me vetat*, &c. Notauimus & suprà ad Od. 14. lib. 2. *ibi, Postume, Postume*.

NON SVM Q. ER.] nunc annos quinquaginta natus, & fortasse amplius: ut infra, *Circa lustra decem*, &c.

BONÆ SVB REGNO CYNARÆ] bonam (opinor) appellat propterea, quòd liberaliter gratificabatur Horatio, neque ullam mercedem exigebat, ut fatetur ipse epist. ad villicum lib. 1. *Quem scis immunem Cynaræ placuisse rapaci*. neque obstat, quòd epistola ad Mæcen. 2. lib. 1. proteruam appellat. *Inter vina fugam Cynaræ merere proterua*. Nam nihil pertinet hoc ad quæstum meretricium, neque quicquam prohibet, quominus eadem puella dici possit & liberalis, & proterua, ut sup. Od. 19. li. 1. *Vrit grata proteruitas*. & Od. 5. lib. 2. *iam proterua Fronte petet Lalage maritum*. Mentionem huius Cynaræ facit etiam Od. 13. huius lib. *Felix post Cynaram*. sub regno autè dixit, quia qui amant, seruiunt. lege quæ annotata sunt ad illum locum, *Grata detinuit compede*
t iij Myria-

A *Myrtale*. Oda 33. lib. 1. & ibi, *iugo cogit abeneo*, Oda 9. huius lib.

MATER SÆVA CUPID.] hic idem versus positus est suprà Od. 19. lib. 1. in principio.

MOLLIB. IAM DVR. IMP.] antithesis. mollia autem appellat Cupidinis, seu amoris imperia, quia molliunt animos. sic Homer. *Χλωρόν ἦρος*. & idem Horat. *pallidam mortem* nominat, quod annot. ad Od. 4. lib. 1. sic Ouid. lib. 1. de re med. amor. *Lude. decent animos mollia regna tuos*.

TEMPESTIVIVS] opportunius, & decentius: vt epist. 2. lib. 2. versu ult. *Rideat & pulset lasciuia decentius atas*. Putant quidem hoc referendum ad ea conuiuia, quæ dicebantur tempestiua. M. Tull. in Catone. *Tempestiuus conuiujs delector*.

PURPUREIS ALES OLORIB.] id est, quæ celeriter vehi soles curru oloribus iuncto. sic suprà Od. 28. lib. 3. *quæ Cnidon Iunctis visit oloribus*. Sed quod olim *marmoreis* reposueram, pro *purpureis*: fateor equidem me in omnibus veteribus libris, quos vidi, scriptum reperisse *purpureis*. Verum cum mihi videretur hæc vulgata scriptura inepta, & corrupta: (quis enim vidit vniquæ cynos purpureos, seu purpurei coloris? aut quid insolentius, & pæne dicam, ineptius, quàm *purpureis* interpretari, pulchris, & nitidis? Nam quam obrem dicat *purpureos tyrannos* Od. 34. primili. & *auctum purpureo varium colore* Od. 5. lib. 2. & *purpureum, late qui splendeat, pannum* de arte poet. ratio perspicua, & in promptu posita est) Cum igitur hic locus mihi corruptus videretur: approbantibus quibusdam viris doctissimis hanc scripturam veram esse existimaueram. *marmoreum* enim pro candido, & candidi coloris, vsurpant optimi scriptores: Lucret. lib. 2. *Quod si caruleis constarent æquora ponti Seminibus, nullo possent albescere pacto. Nam quocumque modo perturbes: cerula quæ sint, Numquam in marmoreum possunt migrare colorem.* ibid. sup. *Vt mare cum magni commorunt æquora ponti, Vertitur in canos candenti marmore fluctus.* Virg. Georg. 4. *Tum quoque marmorea caput à ceruice reuulsum Gurgite cum medio portans Oeagrius Ebrus Volueret, &c.* & Ouid. lib. 4. fast. *Aurea marmoreo redimicula demite collo.*

C Nunc autem retrorsum vela dare, atque iterare cursus cogor relictos, vt ait noster Horat. Mouet me, primum omnium librorum manuscr. consensus, qui habent sine vlla varietate, *purpureis*. Neque dissentiant vulgati. Deinde hanc scripturam agnoscunt veteres grammatici: in his Seruius: qui ad illum Virg. locum lib. 1. *Æneid. lumenque inuenta Purpureum*, notat: *purpureum*: id est, pulchrum. Sic Horat. *Purpureis ales oloribus*. Præterea Albinouanus ad Liuiam, niuem purpuream dixit, pro pulchram & candidam, vt docti interpretantur. Sic enim ille: *Purpurea sub niue terra latet*. Sic igitur interpretemur, *purpureis*, id est, nitidis, puris, pulchris. Quamquam purpureos olores etiam intelligere licet, qui sint purpureis stragulis instrati, vt apud Virg. lib. *Æneid. 7. Instratos ostro alipedes, pictisque tapetis*. Quin & habenæ equorum apud Homerum & ceteros poetas Græcos purpureæ, & ornamenta, puniceo colore suf-

fecta seu contacta finguntur. Simonides. *μὴ βάλῃ φοινίκας ἐκ χειρῶν ἱμάντας*: id est, ne amittat è manibus lora purpurea: & Hom. *ἰλ. δ. ὥς δ' ὅτε πρὸς ἐλέφαντα γυνὴ φοινικὴ μίμνη*, &c. id est, quemadmodum autem cum ebur aliqua mulier puniceo colore infecerit, &c. Idem *ἰλ. θ. Νέστωρ δ' αἰ χεῖρεςσι λάβ' ἥνια φοινικίδεσσι*. Id est, Nestor autem manibusprehendit habenas purpureas. ex quibus locis hoc dici potest, purpureos cynos ab Horatio dictos esse non pulchros, sed quorum habenæ & stragulae vestes, quibus instrati erant, & cetera ornamenta, essent purpurea. Nam quemadmodum equi curuiuncti, hoc est bigæ, & quadrigæ, instruebantur purpurea veste: ita & hos cynos, qui currum Veneris trahunt, fortasse vult intelligi Horatius, purpura esse instratos & purpureis habenis aurigatos. Ad hunc locum pertinet illa ex Oda 28. lib. 3. *Summo carmine: quæ Cnidon, Fulgenteisque tenet Cycladas, & Paphum Iunctis visit oloribus*. Quare nihil hic mutandum: & ita sentiebant Memmius, Germanus Valens, Turnebus, Auratus, Passeratius, & Scaliger. Existimabat tamen Passeratius, purpureos olores etiam hac ratione dictos ab Horatio intelligi posse, quod cyni, cum currum Cupidinis trahant, qui purpureus à poetis appellatur: verbigratia, ab Ouidio, *Carmina, purpureus quæ mihi dictat amor*: propter vicinitatem & propinquitatem, similem colorem referant, quantumuis licet sint cādidi: videlicet (libet enim mihi hominis ingeniosi, mihi quæ amici sententiam confirmare) quemadmodum ruffa, aut lutea, aut purpurea vela consimilem colorem aspergunt ijs locis, quibus intenta sunt: quod docet Lucret. lib. 4. non longè à principio, *Et vulgò faciunt id lutea, ruffaque vela, Et ferrugina cum magnis intenta thea tris Permalos vulgata, trabesque trementia pendent. Namque ibi confessum caueas subter & omnem Scenai speciem patrum, matrumque deorumque Insiciunt, coguntque suo fluire colore.* & Ouid. lib. 10. Metam. *Inq. puellari mixtum candore ruborem Traxerat, haud aliter quàm cum super atria velum Candida purpureum, similem dat, & insicit umbram*. Ne quis autem (inquit Passeratius) *purpureis* positum esse putet pro pulchris, Catullus Cupidini tunicam crocinam attribuit his versibus: vnde similem colorem etiam cyni contrahere possunt. *Quam circumcursans huc illuc sepe Cupido Fulgebat crocina candidus in tunica.*

COMISSABERE] lasciuies, iocabere, delicate & voluptariè viues. Est autem ita legendum, *comissabere*, non, *comessabere*, vt putat vulgus, existimans à comedendo, aut comesse ductum esse: vel, vt emendauerat Fuluius Ursinus vir doctiss. in cod. Raïn. Card. *comassabere*. Mutuati autem sunt Latini hoc verbum à Græcis, vt alia pleraque, apud quos *καμάζειν*, est ebriorum, aut intemperantium more se gerere, lasciuire, scortatum ire, &c. Theocr. Amaryllide *Καμάσθω ποτὶ τὴν Αμαρυλλίδα, Τὰ δὲ μοι αἶψας Βόσκοντα κατ' ὄρος*, &c. id est, eo lasciuendo ad Amarillidem: capræ autem mihi pascuntur, &c. Omnino apud Festum legitur *comissatio*. sed eò errat Festus, quod *κατὰ τὴν καμῶν*, id est, à vicis dictum putat. melius Varro lib. 6. de lingua Lat.

A Lat. qui *καὶ τὸ κῶμος* dicit appellatam esse *comassationem*: seu, ut scriptum est in exemplarib. Varro-
nis, *comissationem*. Omnino vel *comassatio*, & *comassari* dicendum, vel *comissari*, & *comissatio*. Nō celabo autem lectorem, quosdam libros scriptos habere, *Tempestiuius in domum*, &c. quæ scriptura fortasse recta est. Sic enim Theocr. *Κωμῶδες ποτὶ τὴν Ἀμαρηνίδα*. quæ si doctis probabitur, *comissabere* interpretabor intemperanter, & lasciuie, & libidinosè ibis. atque ita vsurpat Plaut. Mostell. *Atliō credo comissatum abijisse*. nisi quis dicat apud Plautum, aduerbium significans motum esse positum propter verbum *abijisse*: quod verisimilius est. Qui autem hæc referenda esse putant ad sacrificij apparatus, & epulas, ad quas deos aduocabant, atque adhibebant veteres, errant. nō enim hic agitur de epulis, aut dijs ad epulas adhibendis, sed hoc dicit Horatius, Venerem tempestiuius & opportuni⁹ suis artibus, suoque iure vsuram in domo Paulli, quàm in sua: id est, Horatij.

SI TORR. IECUR QVÆR.] iecur sedes est libidinis, & ita sentiunt etiam ipsi philosophi. Nā Plato quidem perspicuè, ut in corde τὸ θυμῶδες, καὶ τὸ ὀργιστικόν, id est, irascendi vim locat: ita in hepate τὸ ἐπιθυμητικόν, id est, cupiditatem. & Aristoteles ita scribit topic. 4. καὶ ἡ μὲν λύπη ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ: ἐν τῷ θυμῷ γὰρ καὶ ἡ δόνη· ἡ δὲ ὀργὴ ἐν τῷ θυμοειδῇ. Poëtæ autem minus accuratè hanc distinctionem seruant. Horatius epist. ad Lollium 2. lib. 1. *Non ancilla tuum iecur ulceret vlla, puérve*. sup. Od. 25. lib. 1. *Cum tibi flagrans amor, & Cupido Saniet circa iecur ulcerosum*. & Od. 4. lib. 3. *Incontinentis nec Tui iecur Relinquit ales*. quibus locis & hac Ode, perspicuè iecur, libidinis, & amoris sedem facit. at Od. 13. eiusdem primi libri, ira: *ve, meum feruens difficilile tumet iecur*. & Saty. 9. lib. 1. *meum iecur vrere bilis*. Sic Iuuen. Saty. 1. *Quid referam, quanta sicum iecur ardeat ira?* Homerus declarat in corde iram efferuescere ὀδ. v. κραδίη δὲ οἱ ἐνδον ὑλάκει. & il. 1. Ἀλλὰ μοι οἰδόμεναι κραδίη χόλω. quem versum sic Latinè vertit M. Tull. *Córque meum penitus turgescit tristibus iris*. Apud eundem libidinis tale exemplum est il. 5. Οὐ γὰρ πόποτε μὲν ὦδὲ θεᾶς ἔρος, ὅδὲ γυναῖκος θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι παρὰ θυρεὺς ἐδάμασσε. nusquam enim Homerus (quod sciam) hepar æstare libidine dicit: sed pectus potius, aut aliquid simile. ce terilibidinem non obscurè in hepate locant. Theoc. *Ὑλὰ ὁ δ' αὖ πόδες ἦγον, ἐχῶρει Μαιμόμνος. χαλεπὸς γὰρ ἔστω θεὸς ἢ παρ' ἀμύσσεν*. id est, ille autem quod pedes ducebant, ibat furens. læuus porro penitus ei deus iecur torrebat, ac laniabat. & Anacr. de Cupidine arcum tenente: *Τανύει δὲ, καί με τύπλει Μέσον ἦπαρ, ὅσσον οἰσρος*. id est, arcum intendit, & sagittā mittit, & mihi medium iecur ferit, tamquam æstrum.

IDONEVM] id est, tibi & tuis rebus aptum, atque accommodatum.

ET DECENS] pulcher, ut sup. Od. 27. lib. 3. *malas decentis*.

NON TACITVS] non mutus, immo facundus, & eloquens. ἐλάττωσις.

ET CENT. PVER ARTIVM] & quam plurimis laudabilibus artibus instructus iuuenis. numerus est finitus pro infinito.

QVANDOQVE, &c.] id est, quodcumque superiore apud amicam loco fuerit, quàm æmuli quantumvis in eam largi, & profusi, &c. sic Od. proxima. *quandoque trabet feroceis Persæ sacrum cliuum merita decorus Fronde Sicambros*. & in epist. ad Pisones. *Et idem Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus*.

POTENTIOR LARGIS MVN.] plus valens apud amicam, quàm larga æmuli munera.

RISERIT] id est, hilaris & lætus fuerit: seu lætitia affectus fuerit, ex eo scilicet, quod rivalis, seu æmuli munera, quantumvis larga, nihil apud amicam valuerint, neque hoc effecerint, ut minoris ab amica fiat, quàm æmulus.

ALBANOS PROPE, TE, LACVS] te prope Albanos lacus, &c. totius huius loci hæc sententia est, quodcumque superior fuerit æmulis suis, qui primum locum apud amicam pretio emere conantur: te marmoream locabit prope lacus Albanos: ubi Paullus optima prædia habebat, inquit.

PONET MARMOREAM] tibi marmoreum signum statuet: & ita Porph. explicat. sic Virg. Georg. 3. *Et viridi in campo templum de marmore ponam*. Idem Melibæo: *lani de marmore tota Punico stabis suras enincta cothurno*.

SVB TRABE CITREA] sic reperi scriptum in codice Cleric. Nicot. Ruffard. nisi quod in Nicotiano erat *ciptrea*. & ita habebant duo Vaticani, & nonnulli alij: quod tamen in prior editione aliud agens neglexeram. Atque hoc postea observatum ab Iac. Cruquio Messinio, viro in primis docto reperi. Est autem citrea, arbor odorata, ex qua citrea mæla: & citrea mensa. Petronius Arbitr. *ecce Afris eruta terris Citrea mensa, greges feruorum, ostrumque renidens Ponitur*.

PLVRIMA NARIB. DVCES TVRA.] plurimi tibi ex ture incenduntur odores. *Duces naribus*, quasi diceret, bibes naribus, ut supra Od. 13. *bibere aure*. lib. 2. *Densum humeris bibit aure vulgus*.

LYRÆQVE ET BEREC.] quidam libri manuscrip. habent, *lyraque & Berecynthia Delect. tibia*, &c.

BERECYNTHIÆ] Phrygiæ. supra Od. 18. lib. 1. *cornu Berecynthium* dixit, quo utebantur in sacris Bacchi, & matris deorum. vide annot. ad Od. 16. lib. 1.

NON SINE FISTVLA] tria hic organa musica enumerantur, lyra, tibia, fistula: quæ ut inter se differunt, ita ab alijs atque alijs inuenta sunt. lyra enim ab Apolline, seu, ut alij volunt, à Mercurio: tibia à Marsia: fistula à Pane.

PEDE CAND. IN MOR. SAL. TERQVAT.] Saliorum in morem ter saltabunt. Od. 36. lib. 1. *Nec morem in Salium sit requies pedum*. pellere, aut pulsare, aut quatere terram, pro eo, quod est, saltare, apud hunc poetam valdè sunt vsitata. vide Od. 4. lib. 1.

NEC SPES ANIMI CRED. &c.] nec spes cum persuasione coniuncta fore, ut mutuo amaretur, cuius impotentiam amore captus sum.

NEC CERTARE IVVAT MERO] epist. ad

A ad Mæcen. 3. lib. 1. *Nocturno certare mero, putere diurno.* Od. 12. lib. 2. *certare ioco.*

SED CVR HEV, LIG. CVR] posteaquàm multis verbis ostendit, se iam ad amorem esse ineptum, atque (vt ita dicam) mancum, denique iudicio tandem, ac voluntate ab huiusmodi delicijs, ineptijs, ac nequitijs abhorre: nunc vi amoris coactus fatetur se, quamvis ætate iam ingrauescente à tali mollitie, ac nequitia remotissimus esse debeat, amore Ligurini pueri incensum tamen ad pristinas lasciuias reuocari.

MANAT RARA M. LACR.] lacrymarum raritas acrem quidem significat doloris vim esse, quæ lacrymas exprimat: veruntamen ita lentum, & tabificum morbum, vt non vniuersæ erumpant, sed spatio interposito guttatim defluant.

INTER VERBA CADIT] titubabat, hæsitat in medio sermone. Plutarchus in Demetrio *ἐπιλογισθῆναι* appellat. Seruius hunc locum profert ad verbum illum Virg. *Æneid.* 4. *Incipit effari, mediæque invocare resistit.* Vide annot. ad Od. 13. lib. 1.

NOCTURN. TE EGO SOMN.] quo quisque in studio diem conterit, & quibus in curis est occupatus, eas res plerumque somnare solet: quod elegantissimis versibus docet Lucret. lib. 4. *Et, quo quisque ferè studio deuinctus adhaeret, Aut quibus in rebus multum sumus ante morati, Atque in quaratione fuit contenta magis mens, In somnis eadè plerumque videmur obire. Causidici causas agere, & componere leges: Induperatores pugnare, & prælia obire, Nante cum ventis contractum cernere bellum.* sic autem hunc postremum Lucretij versum emendauit. Virg. *pharm. an qui amant ipsi sibi somnia fingunt?* sic Philippiades ille apud Aristoph. *ὁ νεφέλης* equos somniat. huc pertinet ea, quæ notat Seru. ad illud Virg. *Alexide. Eben, quid volui mihi. &c.* *Quem fugis?* de gemina voluptate: vna, quæ re vera, & sensibus percipitur: altera, quæ cogitatione informatur. Vnde ita debemus accipere, hunc versum, per cogitationem, opinata illa & depicta voluptate: qua cernere & alloqui videbatur absentem. Hæc fere Seruius.

C PER GRAMINA MART. CAMPI] quasi ludentem in campo Martio.

PER AQUAS VOLVB.] quasi in Tibiri denatantem.

DVRE] inexorabilis.

AD ANTONIVM IV-
lum, M. Antonij trium-
virifil. Ode 2.

Pindarum imitari periculosum esse.

Pindarum quisquis studet æmulari, I-
Vle, ceratis ope Dædalæa
Nititur pennis, vitreo daturus
Nomina ponto.

Monte decurrens velut amnis, imbres

Quem super notas aluere ripas,
Feruēt, immensusque ruit profundo
Pindarus ore,

Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaceis noua dithyrambos
Verba deuoluit, numerisque fertur

Lege solutis:

Seu deos, regesque canit, deorum
Sanguinem: per quos cecidere iusta
Morte Centauri: cecidit tremenda

Flamma Chimææ:

Siue, quos Elæa domum reducit
Palma cælestis: pugilē me, equū me
Dicit: & centum potiore signis

Munere donat:

Flebili sponse iuuenē me raptum
Plorat: & vireis, animū me, morēs-
Que aureos educit in astra, nigrō-
Que inuidet Orco.

Multa Dircaum leuat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus: ego apis Matina
More, modoque

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum circa nemus, vuidique
Tiburis ripas, operosa paruus
Carmina fingo.

Concines maiore poëta plectro
Cæsarem, quandoque trahet feroceis
Per sacrum cliuum, merita decorus
Fronde, Sicambros:

Quo nihil maius, meliusve terris
Fata donauere, bonique diui,
Nec dabunt: quamuis redeant in aurum
Tempora priscum.

Concines lætosque dies, & urbis
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forū me
Litibus orbem.

Tum meæ, siquid loquar audiendum,
Vocis accedet bona pars: & ô Sol
Pulcher, ô laudande, canam recepto
Cæsare felix. Téque,

A Teque, dum procedis, Io triumphe,
Non semel dicemus, Io triumphe,
Ciuitas omnis: dabimúsque diuis
Tura benignis.

Te decem tauri, totidémque vacca,
Me tener soluet vitulus relicta
Matre, qui largis iuuenescit herbis
In mea vota,

Fronte curuatos imitatus igneis
Tertium Luna referentis ortum,
Quà notam duxit, niueus videri,
Cetera fuluus.

PINDARVM] hæc Ode est ad laudandum cō-
parata, seu ἐγκρίμαστικὴ. Laudat autem Pindarum
poētam lyricum, Thebanum.

ÆMVLARI] æmulari cum quatto casu iun-
ctum, imitari significat.

B I-VLE] prima vocalis huius nominis pertinet
ad pedem vltimum primi versus, hoc modo, æmu-
lari I-ule, &c. vt rectè animaduertit Passeratius:
quod & alibi. Od. 2. lib. 1. Ioue non probante v-Xo-
rius amnis. & vt in quibusdam libris legitur, Od.
27. lib. 3. potes hac ab orno Pendulum zona bene te
secuta e-Lidere collum. & apud Catull. carmine de
Iulæ & Manlij nuptijs. Flere desine: non tibi Au-
Rūculeia periculū est, Ne qua femina pulchrior, &c.

CERATIS OPE DÆDALEA, &c.] ceratis,
id est, cera iunctis. ope Dædalæ autem, id est, ar-
te Dædali: quemadmodum Icarus scilicet. De Dæ-
dalo & Icaro, satis multa diximus ad Od. 1. & 3.
lib. 1.

PENNIS] nonnulli libri veteres, habēt pinnis.

VITREO] pellucido instar vitri: διαφανής, vt
Od. 13. lib. 3. ὁ φόνος Blandusie splendidior vitro. &
Od. 18. lib. 1. Arcanæque fides prodiga pellucidior vi-
tro. vel vitreum dixit quia aqua omnis vitrei, id
est, viridis, aut cærulei coloris videtur, vt annot.
ad Odam 17. lib. 1.

C MONTE DECVR. VELVT AMN.
&c.] Ordo verborum talis est. feruet Pindarus
velut amnis monte decurrens, id est, torrens, quē
imbres, &c. significat hoc simili, Pindarum ver-
bis esse grandem & elatum, sententijs vberem
& copiosum, ipso sermonis cursu celerem, & in-
citatum. de hoc autem genere ordinis aliquantū
perturbati dicemus ad illum locum Saty. 5. lib. 1.
aqua non ditior urna Qui locus à forti Diomede est
conditus olim. huc pertinent, quæ annotauimus ad
illum locum, cetera fluminis Ritu feruntur, &c.
Od. 29. lib. 3. Quod autem quidam libri habent,
Cum super notas saliere ripas: non placet, neq; fer-
ri potest. Quid est enim imbres saliere super ripas?
dixisset potius, cum amnis salijt super ripas notas,
seu potius extra ripas. Omnino inepta scriptura
est, & primum ab aliquo semidocto, & tamen cō-
fidente, excogitata, atque adscripta: deinde ab ali-

quo scriptore librario in texturam verborum D
translata.

LAVREA DONANDVS APOLLI-
NARI] Sup. Od. vlt. lib. 3. laurum Delphicam
dixit. & infra Oda prox. Delijs Ornatum folijs
ducem.

SEV PER AVD. NOVA DITHYR.]
M. Tull. lib. 3. de oratore, de numeris oratorijs
disputans, Namque ego (inquit) Theophrasto assen-
tior, qui putat orationem, quæ quidem sit polita, atque
facta quodammodo, non astrictè, sed remissius nume-
rosam esse oportere. Etenim, sicut ille suspicatur, ex il-
lis modis, quibus hic vsitatus versus efficitur, post ana-
pastus procerior quidam numerus effloruit: inde ille li-
centior & diuitor fluxit dithyrambus, cuius mem-
bra, & pedes (vt ait idem) sunt in omni locuplete ora-
tione diffusa: & si numerosum est id in omnibus sonis
atque vocibus, quod habet quasdam impressiones, &
quod metiri possumus interuallis aequalibus, rectè ge-
nus hoc numerorum, dummodo ne continuum sit, in
orationis laude ponetur. quo ex loco colligi potest,
dithyrambum, pedem non fuisse, sed vel chorum,
vel carmen aliquod, idque in Bacchum, qui præ-
ter alia, etiam hoc nomine appellatur, vt supra di-
ximus. Idem Tull. in eo libello, qui inscribitur de
optimo genere oratorum, dithyrambicum genus
in poëmatibus numerat. Poëmatibus enim (inquit) tra-
gici, Comici, Epici, Melici etiam, ac Dithyrambici,
quod minus est tractatum à Latinis, suum quoduis
genus est diuersum à reliquis. Iam Dithyrambū O-
lymp. carm. 13. Pindarus significat Corinthi esse
inuentum, eumque Βονηάτιον nominat, vel quod
victori bos erat præmium, vel quod cum cla-
more recitabatur: quamuis idem Pindarus in
primo dithyrambo (vt scribit eius interpres: Nam
nihil nos quidem comperti habere possumus, cū
omnes Pindarici dithyrambi interierint) dicat The-
bis esse repertum. Tradunt nonnulli dithyram-
bum, chorum fuisse in orbem actum, ad honorē
Bacchi, laudēque pertinentem: eumque esse ap-
pellatum ποτὶ τῷ Διονύσῳ τῷ ἐν δύο θυράσιν ἐκελθόντος, id est,
à Baccho binis foribus egresso, nempe ex vtero
materno, & Iouis femore: Postremò illius inuen-
tores fuisse Corinthios in Dionysiacis. hæc Pin-
dari interpretes. Alij Bacchum ipsum διθύραμβον,
& θρίαμβον esse dictum scribunt. Fuisse autem di-
thyrambos planè Bacchicos, in eisque magnam
vim ad animos concitandos & perturbandos fu-
isse, neque eos vllis, præterquam furore quodam
affectis, & lymphaticis conuenisse, declarat Pla-
to in Phædro his verbis, Σιγῇ πίνων ἄκχε. τῷ ὄντι γὰρ
θεῖος εἶσιν ὁ πότος εἶναι. ὥστε ἐὰν ἀπὸ πολλῆς νυμφοληπίας
περισσόντος τοῦ λόγου γίνωμαι μὴ θαυμάσιος. τὰ νῦν γὰρ ἔ-
στιν ὁ διθύραμβος φθέρσεται: id est, tacitus ergo audi. Reue-
ra enim diuinus hic locus videtur esse. Itaque si
crebrò tibi progrediente oratione lymphatus fie-
ri videat, ne mirare. Nunc enim, quæ loquor, nō
longè absunt à dithyrambis, audaceis autem ap-
pellat dithyrambos, vel propter inusitatam & au-
dacem verborum iuncturam, vel propter pedes &
numeros lege solutos, vt mox subiicit.

DEVOLVIT] deorsum voluit, id est, quasi è
superiore loco verba fundit, verba grandia lo-
quitur.

A quitur. permanfit autem in priore fimilitudine fluminis magna vi delabentis, & præcipitantis.

LEGE SOLVTIS] non quod numeri Pindari- ci, etiam dithyrambici, lege fint foluti, fed quod numerorum dithyrambicorum maior fit licentia, quàm aliorum.

SEV DEOS, REGESQVE] quidam libri ha- bent, *regeſue*. Deos, vt Apollinem: reges: vt Hie- ronem Sicilia regem.

DEORVM SANGVINEM] Homerus multis locis *διογενέας*, & *διογενέας βασιλῆας*, id eſt, à Ioue na- tos, & à Ioue educatos, appellat: & Heſiod. *Ex δὲ Διὸς βασιλῆες*. id eſt, Ex Ioue reges.

CENTAURI] Herculem, Pirithoum, & cete- ros Lapithas ſignificat, qui centauros deuicerunt.

CECIDIT TREM. FLAM. CHIMÆ.] Bel- lerophontem ſignificat: de quo lege Pindar. *carm.* 13. *Olymp.* & vide annot. ad *Od.* 27. lib. 1.

ELEA DOM. RED. PALMA] Virg. *Georg.* 1. *Eliadum palmas Epiros equarum.* & 3. *Hic vel ad Elæi metas & maxima campi Sudabit ſpatia, & ſpumas aget ore cruentas.* & lib. 6. *Æneid.* *Quattu- or hic inuectus equis, & lampada quaſſans, Per Gra- ium populos, mediâq; per Elidis urbē Ibat ouans, &c.*

B CÆLESTEIS] id eſt, quaſi cælum gloria at- tingenteis, vel cum alijs cæleſtibus ob gloriam cō- parandos.

PVGILEMVE. EQVVMVE] ſiue eum laudat, qui pugilatu vicerit, ſiue eum, qui curſu, & certa- mine equeſtri ſuperior fuerit. *epiſt.* ad Piſones, *Et pugilem victorem, & equum certamine primum.* a- lij de Caſtore & Polluce dictum volunt, à quibus diſſentio.

ET CENT. POTIORE SIGN. MVNERE] videlicet carminibus donat, quæ quibuſlibet ſig- nis & operibus manu factis ſunt diuturniora. Pin- datus Nem. quinto carmine ait ſe non eſſe ſtatu- rum faciendarum artificem, neque ſigna fingere motu carentia, & quæ perpetuò inſiſtant in ſua ba- ſi: ſed carmina condere, quæ terras & matia pera- grent, eorūque, qui certamine aliquo victores extiterint, laudes nuntient, & coronas. Verba Pin- dari ſunt hæc, *ἐκ αἰδρίας ποτίος εἰμὶ ὥς ἐλκύνουσιν ἐργά- ρεος ἀγάλματα ἐπ' αὐτὰς βαδμίδος ἑσπεύει, ἀλλ' ἐπὶ πᾶσις ὀλκάδος τοῦ Χ' ἀπ' Αἰγίνας διαγέλλουσιν, ὅπ' ἀμύμωνος υἱὸς πυ- θέας εὐρυθεῖς νικῇ νεμίοις παγκρατὺς σέφανον.*

C FLEBILI SPONSÆ] flebilis hoc loco valet triftis, mæſtus. Interdum ſignificationem habet patiendi, vt *Ode* 24. lib. 1. *Multis ille bonis flebilis occidit.* ſiue (inquit) deplorat ſponſum ſuæ ſponſæ immatura, atque acerba morte ereptum.

MORES AVREOS] id eſt, mores antiquos, & aureæ ætatis, atque ex eo probos, caſtos, & ſan- ctos. vt *Od.* 16. *epod.* *Vt inquinavit ære tempus au- reum.* eodem pertinet, quod ſtatim ſequitur: *quā- nis redeant in aurum Tempora priſcum.* Nota eſt autem ex Heſiodo ætas aurea, argentea, ærea, fer- rea. *Χρῦσον μὲν πρότερον γένος μερόπων ἀνθρώπων Ἀργάντην ποίησαν, &c.* id eſt, Aureū quidē primum gen⁹ homi- num, diſtinctē & articulatē loquentium fecerunt dii immortales, &c.

EDUCIT IN ASTRA] i. vt *Od.* 25. lib. 3. lo- quitur, *ſtellis inferit.* Catull. *vocare in cælum.* Virg.

Æneid. 3. *tollere in aſtra.* M. Tull. *ferre in cælum.* i- dem ad Att. lib. 2. *laudes noſtras in aſtra ſuſtulit.* ſic idem Horat. *Saty.* 7. lib. 2. *abſentem ruſticus vr- bem Tollis ad aſtra lenis.* Idem *epiſt.* ad Fuſc. *Ariſt.* *Quæ vos ad cælum effertis rumore ſecundo.* corruptè autem legitur in alijs libris *deducit*, cū libri ferè omnes veteres habeant, *educit.* ſic Virg. lib. 2. *Æ- neid.* *caloque educere iuſſit.* ibid. *ſummiſſq; ſub aſtra Eductam tectis.*

NIGROQVE INVIDET ORCO] adi- mit Orco, id eſt, à morte vindicat. nam quæ alijs inuidemus, adimimus, aut certè adimere volu- mus.

DIRCÆVM] Pindarum poëtam Thebanum. Dirce fons Thebanus. cynum autem, id eſt, va- tem. *ſup. Od.* 20. lib. 2. *& album mutor in alitem.* de cynis dicemus ad *Od.* proximam. horum au- tem verborum hæc ſententia eſt: Pindarus longè ſe ab humo tollit, quoties canit Deorum, aut regū, aut victorum laudes. non ſerpit humi, ſed ſubli- mis, & longiſſimè remotus à terra volat.

EGO APIS MAT. M.] Pindarum quidem cum cyno, ſe autem cum ape Calabra comparat, arrogantia crimem fugiens. ſic *Lucret.* lib. 4. in princip. ſe cum apibus comparat. *Floriferis vt apes in ſaltibus omnia limant, Omnia nos itidem depaſci- mur aurea dicta.* vſus eſt eadem comparatione & Simonides, vt refert *Plutarchus* πῶς αὖ πῃς ἀδόντι ἐ- αὐτῷ, &c. his verbis, *Ὡς περ γὰρ αἰθερὶν ὁμιλεῖν ὁ Σιμωνί- δης φησὶ τὴν μέλιτταν, ἔαυθὸν μέλι μερόμεναι, &c.* id eſt, quemadmodū. n. verſari circum flores apem ait Si- monides, mel flauum molientem, &c.

MATINÆ] Calabræ. Nam *Matinus* mons in Calabria eſt. *ſuprà Od.* 28. lib. 1. *litus Matinum.* & *Od.* 16. *epod.* *Matina cacumina.*

CARPENTIS THYMA] ſic *ſup.* *Od.* 27. *car- pere flores:* quod Græci vno verbo dicunt *αἰδοροῦν.* vide annot. ad *Od.* 11. lib. 1.

VVIDIQVE TIBVRIS] *ſup.* *Od.* 29. lib. 3. *vdum Tibur.* idque propter aquarum, quibus irri- gatur, copiam, vt *Od.* proxima. *Sed quæ Tibur a- qua fertile perfluunt.* [al. *prefluunt.*]

OPEROSA] elaborata, laborioſa, multo la- bore perfectæ. *Od.* 12. lib. 3. *Minervam operoſam dixit.* & *Od.* 1. lib. 2. *diuitias operoſiores.* iam *opero- ſa parvus,* αἰτίθεος eſt.

CARMINA FINGO] facio, tamquam figu- lus, aut fictor. fictor cū dicit fingo, figuram im- ponit, inquit *Varro* lib 5. de ling. Lat. *Virgil.* *Ge- org.* 3. *& dedala fingere tecta.* lib. 8. *Æn.* *& corpora fingere lingua.*

CONCINES] canes. vtitur eodem verbo & *Catull.* in nupt. *Julia & Manl.* *Nuptialia cōcinens Voce carmina tinnula.* aliter M. Tull. de finibus 5. *vidēſne vt hæc concinant?* id eſt, concordent?

MAIORE POETA PL.] verſibus ſubli- mioribus, & carmine grauiore, & maiore ſcriben- di ſpiritu.

QUANDOQVE] quādo cumque, vt *Od.* ſu- periore.

PER SACRVM CLIVVM] per cliuum Ca- pitolinum, qui forum Romanum ſpectat. Nam, qui triumphabant, per viam ſacram, & forum Ro- manum

A manum in Capitolium vehabantur, ut intelligere licet ex M. Tull. orat. de supplicijs. *At etiam, qui triumphant, eoque diutius viros hostium duces servant, ut his per triumphum ductis, pulcherrimum spectaculum, fructumque victoria populus Ro. percipere possit, cum de foro in Capitolium, currum flectere incipiunt, illos duci in carcerem iubent, idemque dies & victoribus imperij, & victis vita finem facit.* Alij putant per eum cliuū, triumphum agi solitum esse, qui Velabrum attingit, auctoritate Suetonij adducti, in Iulio Cæsare: cuius hæc verba sunt, *Gallici triumphi die Velabrum præteruehens pane currum excussus est, axe effracto, ascenditque Capitolium ad lumina quadraginta elephantis dextra, atque sinistra lychnuchos gestantibus.* Porphyrio per sacrum cliuū interpretatur, per sacram viam, qua in Capitolium ascendebatur per ascensum Capitolij.

SICAMBROS] Germaniæ populos, Menapijs finitimos, quos hodie Gheldrensis appellam⁹. infra Oda 15. *Te cæde gaudentes Sicambri Compositis venerantur armis.* Non dissimulabo in aliquot libr. manuscr. scriptum esse *Sygambros*.

B **BONIQUE DIVI]** sic Od. 5. huius lib. *Diuisorte bonis optime Romula Custos gentis.* bona autem Dij appellantur, id est, benefici, largi, liberales.

IN AVRVM PRISCVM] in aureos mores: in mores illius ætatis, aureæ.

ET VRBIS PVBL. LVDM] & publicam ciuitatis lætitiā, quam declarabit populus ferijs, & festis diebus, & ludo.

FORVMQVE LITIBVS ORBVM] Æschines in nobili illa oratione contra Ctesiphontem, reprehendens statim à principio orationis, suorum temporum mores, querensque veterum instituta esse corrupta, dicit, si hoc, & illud fiat, tū & ciuitatem optimè administratam iri, & iudicia paucissima futura, quasi iudiciorum & accusationum frequentia, & multitudo sit vnum ex reip. malis non minimum. verba Æschinis hæc sunt: *ἐπο γὰρ αὖ μοι δοκᾷ ἢ τε πόλις ἀριστα διοικεῖσθαι, αἴ τε κρίσεις ἐλαχίσται γίνεσθαι.* & Plato lib. 3. de rep. ostendit, in ea ciuitate, vbi increbuerit intemperantia, multa iudicia multaque liteis exsistere: quemadmodum, vbi est morborum multitudo, ibi sunt crebræ medicorum, & pharmacopolarum officinæ. Videtur autem Horatius, ut putabat Ios. Scaliger, expressisse hoc Pindaricum Isthm. εἰδ. δ. *Κελευσέντας ὄφρανοι ὄφριος*, id est, contumeliæ magnum sonitum edentis expertes. sed hoc interest quod ὄφρανοι, apud Pind. significationem habet actiuam: orbum apud Horat. passiuam.

TVM MEÆ, SI QVID LOQVAR, &c.] bona & præcipua meæ vocis pars, constat è laudibus Cæsaris. ea igitur meæ vocis pars tum accedet ad tuos cantus, cum Cæsar Sicambros de victos & captiuos ducet in triumpho. & tum ego recepto Cæsare incolumi, felix & beatus, hæc canam: *ô solcandide, ô dies pulcher, & laudande.* Catull. ad seipsum. *Fulsere quondam candidi tibi soles.* contra *solem nigrum* dicit Horat. Sat. 9. lib. 1. Qui dam libri manuscr. habent, *siquid loquor audiendum, &c.* quæ lectio mihi non displicet. quin magnopere probatur.

RECEPTO CÆSARE] recuperato, qui videbatur amissus: vel de cuius salute laborabamus propter incertos belli euentus, & Sicambrorum, seu Sygambrorum, quibuscum bellum gerebat, ferocitatem, siue potius immanitatem. vitur eodem vocabulo sup. Od. 7. lib. 2. *recepto Dulce mihi furere est amico.* & epist. 2. lib. 2. *Idem finitis studijs, & mente recepta.*

TEQVE D. PROCEDIS] Sic legendum videtur, & ita habent quidam libri manuscr. alij vt vulgati *Tuque dum proc.* eritque hic ordo verborum, *dumque tu procedis, &c.*

IO TRIUMPHE] Od. 9. epod. *Io triumphe, tu moraris aureos Currus, & intactas boues.* Varro lib. 5. de lingua Latina: *triumphare* (inquit) *appellatum, quod cum imperatore milites redeuntes clamant per urbem in Capitolium eunt: io triumphe, io.* idque à *Θριάμβω* Græco Liberi patris cognomento, potest ductum esse.

BENIGNIS] liberalibus & beneficis erga nos, qui Cæsarem nobis saluum reddiderint. eodem sensu hic deos *benignos*, quo paullo antè bonos dixit.

SOLVET] voto. damnantur votis ij, quibus id, quod optarunt, contigit: & ita obligantur: solvuntur, cum id, quod Dijs promiserant vel tacite, vel diserte persoluunt.

RELICTA MATRE] vacca. sic infra Sat. 3. lib. 2. de rana, *vnus ubi effugit, matri denarrat.*

IUVENESCIT] adolescit, fit iuuenecus.

FR. CVRV. IMIT. IGN. TERT. LVNÆ, &c.] id est, qui cornibus imitatus est curuam tertiæ lunæ figuram, significat, huius vituli valde parua esse cornua, & ita vitulum admodum tenerum. varij sunt lunæ vultus, variæ figuræ, atque ex hac varietate, similitudines, & locutiones varias ducunt poëtæ. Hom. il. 4. Diomedis equum describens, ait eum toto corpore rufum fuisse, præterquam quod in fronte notam candidam, & rotundam instar lunæ habuerit. *Ὅς τὸ μὲν ἄλλο πῶσον φοινῖξ ἔστω, ἐν δὲ μετώπῳ λευκὸν σῆμα ἔτετυκτο, ὅθεν ἔρχεται, ἢ ὕπερ μῆνη.* Horat. sup. Od. 12. lib. 1. *micat inter omnes Iulium sidus, velut inter igneis Luna minores.* Od. 11. lib. 2. *neque vno Luna rubens nitet vultu.* eiusdem lib. Od. 18. *Nonæq; pergunt interire Luna.* Od. 7. huius lib. *Damna tamen celeres reparant celestia Luna.* & Od. 6. *canentes Rite crescentem face noctilucam.* & carmine sæculari ad Deos, *Siderum regina bicornis.* Virgilius georgic. 1. *Luna reuertenteis cum primū colligit igneis.* Idem lib. 3. *Æn. quæ se Plena per insertas fundebat luna fenestras.* ibidem, *Tertia iam Luna se cornua lumine complent.* Quidam libri habent, *Tertium luna referentis orbem:* quam scripturam minus probo.

QVÀ NOTAM DVXIT] qua parte notam contraxit, candidus, cetero corpore fuluus.

NIVEVS VIDERI] Græca loquendi figura est. sic enim Græci λευκός, ἢ φαιδρός ἰδέσθαι. de qua plura dicemus ad Od. 8. huius lib. Sic describit equum Virgilius, quo puer Priamus vehabatur: *quem Thracius albis Portat equis bicolor maculis: vestigia primi Alba pedis, frontemque ostentans arduus albam.*

A CETERA] *ἄλλα*. etiam hoc genus Græcum est. Eurip. in Oreste. *ὦ, πᾶσι ζωαῖος ἔνεκεν σπᾶντα-
τεῖν, πᾶσι δὲ*. id est, O prater quam quod strenuus
es ad ducendum exercitum pro muliere, cetera
nullius pretij homo. Horatius epist. ad Fuscum
Aristium lib. 1. Excepto, quod non simul esses, cete-
ra latius. Plinius libro 36. cap. 6. Lucullum mar-
mor aurum alioque, cum cetera maculis, aut colori-
bus commendatur. Idem alibi, Tradunt in Mysia fe-
ram esse, quæ Bonasus vocatur, equina iuba, cetera
tauro similem. Virgil. Aeneid. 3. Conferunt tegme-
ntis: at cetera Graius. Sallust. bello Iugurth. Mau-
ris omnibus rex Bocchus imperitabat, prater nomen,
cetera populi Rom. ignarus. Paternus lib. poster.
de Crasso, qui vir cetera sanctissimus, immunitusq. vo-
luptatibus, &c. M. Tull. aliter hanc sententiam ef-
ferret, utin orat. perf. subilem hunc oratorem, nisi
quod solum, ceteroqui recte quidam vocant *Amicū*.
Idem ad Q. frat. lib. 2. Ego me in Cumano & Pom-
peiano, prater quam quod sine te, satis commode oble-
tābam. Idem tamen sic locutus est in Quinctia-
na, si, ubi vulgò legitur: sanè ceterarum rerum pa-
terfamilias & prudens & attentus: una in re minus
consideravi: legendum est, sanè cetera paterfami-
lias & prudens, & attentus, &c. quemadmodum
mihi aliquando visum est.

AD MELPOMENEN Ode 3.

Se natum esse ad artem poëticam, eiusq. be-
neficio nominis immortalitatem, &
gloriam consecutum esse.

Quem tu Melpomene semel
Nascētem placido lumine videris:
Illum non labor Isthmius

Clarabit pugilem: non equus impiger
Curru ducet Achaico

Victorem: neque res bellica Delijs

C Ornatum folijs ducem,
Quod regum tumidas cōtuderit minas,
Ostendet Capitolio:

Sed, quæ Tibur aquæ fertile præfluunt,
Et spissæ nemorum comæ,

Fingent Æolio carmine nobilem.
Romæ principis urbium

Dignatur suboles inter amabileis
Vatum ponere me choros:

Et iam dente minus mordeor inuido.

O, testudinis aureæ

Dulcem quæ strepitum Pieri temperas:

O mutis quoque piscibus

Donatura cycni, si libeat, sonum,

D Totum muneris hoc tui est,
Quod monstror digito praterereuntium,
Romana fidicen lyra:
Quod spiro, & placeo: si placeo: tuū est.

QVEM TV MELPOMENE, &c.] signifi-
cat, eum, qui ad poëticam factus sit natura, neque
clarum pugilem, neque ludis Olympicis equestri
certamine victorem, neque præstantem impera-
torem unquam futurum: sed poetam nobilem.

PLACIDO LUMINE] oculis placidis, bene-
volis, amicis, non obliquis, ut Callim. *ὀφθαλμοῖς
ἡμεῖς*. Sappho. *λαζὸν βλέποντα*.

VIDERIS] aspexeris. ut supra Od. 17. lib. 2.
Seu libra, seu me scorpius afficit. coniunctè autem
sunt intelligenda semel videris, non semel nascentè.

ILLUM NON LAB. ISTHM.] i. certamen cu-
rule Isthmium. certamen autem Isthmium, seu
Isthmicum à Sisypho fuisse institutum Melicertæ
cadauere, quod à delphino in Isthmum, ubi sita
Corinthus est, delatum fuerat, reperto, tradunt
scriptores. certaminis præmium pinea corona e-
rat: quæ prius ex apio fuerat. Isthmia ne Corin-
tho quidem à Memmio eversa, fuisse intermissa:
sed tantisper dum ciuib. infrequens, ac deserta
fuit, à Sicyonijs fuisse procurata, atq. administra-
ta scribit Pausan. Corinth.

ACHAICO] Elæo. Virg. lib. 1. Georg. *Eliadum
palmas Epirus equarum*.

CLARABIT] clarum reddet. Vtitur hoc ver-
bo M. Tull. in poemate illo de suis rebus gestis in
secundo consulatu: *Iuppiter excelsa clarabat sceptrā
columna*: & itè sæpe in Arato. & Lucr. li. 3. pro ver-
bo declaradi. *Hæc secundū res animi natura vide-
tur, & que anima claranda meis iam versibus esse*.

NEQ. RES BELLICA, &c.] neque
rebus benè gestis in bello, deuictisque ac subactis
hostibus, laureatus, & aurato curru vectus trium-
phabit.

DELIJS] Delphicis & Apollinaribus folijs: i.
laurea corona. Laurus enim Apollini sacra est.

OSTENDET CAPITOLIO.] hoc iccirco
dicit, quia qui triumphabant, in Capitolium (ut
supra dixi) vehantur.

PRÆFLUVNT] duo cod. Vatic. Tornes. Ruf-
sard. Nicot. habent *præfluunt*, quos secutus sum.
nonnulli *perluunt*: alij, *perfluunt*, ut vulg. T. Liuius
quidem lib. 44. annal. ferè ita loquitur, ut habet
libri illi, quos primo loco commemoravi. *Duo
cingunt eam flumina: Clausula latere urbis, quod in
orientem patet, præfluens: Barbana ab regione, &c.*

COMÆ] frondes, ut infr. Od. 7. *reducunt iam
gramina campis, & Arboribusque comæ*.

FINGENT] reddent, efficient. sic Virg. lib. Æ-
neid. 2. *nec si miserum fortuna Sinonem Finxit, va-
num etiam, mendacemque improba finget*. Sallust.
bello Catil. *quæ natura, prona, & ventri obedientia
finxit*. lege quæ annotata sunt sup. ad illum locū,
Carmina fingo. Oda 2. huius lib.

ÆOLIO] Sapphico, & Alcaico. Od. 30. lib. 3.
Princeps Æolium carmē ad Italos Deduxisse modos.

PRINCI-

A PRINCIPIS VRBIVM] Virg. in Tityro. *Verum hac tantum alias inter caput extulit vrbeis, Quantum lenta solent inter viburna cupressi.* Horat. Od. 14. huius lib. *o tutela praesens Italia, dominaq; Roma.*

SYBOLES] sic habent tres Vatic. & aliquot alij libri manuscr. & ita apud Lucret. in emendatis codicib. lib. 5. *Sine virum suboles, sine est mulieris origo.* & apud Virg. Pollione, *Cara Deum suboles, magnum Iouis incrementum.* Festus, & Nonius. Per Romae subolem populum Romanum significati puto.

ET IAM DENTE MIN. MORD. INVIDO] tamquam invidia maior, ut sup. Od. 20. lib. 2. *invidiaque maior Vrbeis relinquam.* Sic & Sallustius, *Gloria invidia vicisti.*

DVLCEM QVÆ STREPITVM] testudinis cantum, strepitum dixit, ut epist. 2. lib. 1. *At strepitum cithara cessatum ducere curam.* & epist. 13. *nec meretrix tibicina, cuius Ad strepitum salias.* sed hoc loco addidit epithetum, *dulcem*: in illis duobus non item. Petrus Victorius in commentarijs suis in lib. 2. Aristot. de arte dicendi, scribit, fortasse Horatium in eandem culpam incidisse, cum

B tibicina, seu tibia & cithara cantum, strepitum nominavit, inquam Dionysius ille, qui Aeneas dictus est, cum Calliope vocem, *κραυγῶν*, id est, clamorem seu clangorem appellavit. Ego Horatium proprio nomine, non translato, usum esse putarim. At Aristoteles diserte dicit nomen *κραυγῶν* translato ab illo poeta esse positum, eamque translationem, ut vitiosam & ineptam, reprehendit. strepitum autem, quem *φόρος* Graeci vocant, propriè conuenire inanimis, docet idem Arist. lib. 3. de animo, his verbis: *ἡ δὲ φωνὴ φόρος ἥτις ἐστὶν ἐμψύχων, τῶν γὰρ ἀψύχων οὐδὲν φωνεῖ, ἀλλὰ καὶ δι' ὁμοιότητά λεγεται φωνεῖν, ὅσον αὐλὸς, καὶ λύρα, καὶ ὅσα ἄλλα τῶν ἀψύχων.* id est, vox autem sonitus est quidam corporis animati. Inanimorum enim nihil vocem mittit: sed ex similitudine quadam vocem mittere dicuntur: exempli gratia, tibia, & lyra, & alia omnia inanimata. Quod si quis strepitum citharae translato dictum esse contenderet: sic Horatium defendam, strepitum ab eo esse positum, pro eo, quod Graeci *πρέσμα*, vel *κρέμνον*, vel quippiam simile, dicunt. *πρέσμα* autem translato est ab hirundinis, aut cicadae strepitu. *κρέμνον* verò verbum est fictum à re ipsa: significatque strepitum quendam edere: ex quo *κρέμνον* citharae sonitum appellat Apollon. lib. 4. Argon. ubi de Orpheo loquitur, citharae cantu Sirenum voces auertente. Idem ibid. *φόρμυξ* eὐκρέμνον nominat, id est, eὐκρόν, suauiter sonantem, seu strepitem. eodem pertinet versiculus ille, quem testem producit Suidas, *Ἀν' ὅκα δὴ πλάκῳ λокρὶς ἐκρέμει χέλυς.* id est, sed cum plectro Locra cithara strepuit. Ordo autem verborum hic est, O Pieri, id est, o Musa, quæ testudinis, hoc est citharae, aureæ dulcem strepitum temperas.

PIERI] vocandi casus, Graecus: qui brevis est, à recto in is. docet Seruius ad illum locum *Amarilli vocares*: in Tityro: & hunc versum profert.

TEMPERAS] moderaris, aptas, modularis, ad concentum concordem inflectis. vide annot. ad Od. 8. lib. 1.

O MUTIS QVQVÆ PISCIBVS] Pisces D omneis præter scarum, & fluuiatilem porcum, mutos esse, id est, vocem non mittere scribit Aristotel. sed Mnaseas Patrensis (ut scribit Athen. lib. 8.) ait pisces, qui sunt in fluuio Clitore, vocales esse. Præterea Philostephanus pisces quosdam *ποικιλίας* nomine, in Aorno vocem mittere tradit. Sed Pausanias Arcad. narrat se propterea, quod acceperat *ποικιλίας* esse vocales, ad fluuium Aornum à prima luce usque ad vespeream (quo tempore maximè vocem mittere dicebantur) commoratum esse: verum ne tenuissimum quidem eorum sonum audiuisse. Vniuersè igitur piscium genus est *ἄφωνον*, id est, mutum, seu vocis expers. ex quo natus iocus ille Stratonici citharistæ in quendam Propin nomine, citharædum, magna quidē corporis statura, sed imperitum artificem: *μὴ γὰρ ἰχθύς*, id est, magnus piscis. piscem nominavit *ἰχθύν ἄφωνα*, inquit Athenæus, propterea quod nihil caneret, quod quidem esset *ἄχολόγον*. significat autem Horatius, se beneficio musæ poëtam esse, non sua virtute, suæque ingenio, cum ea possit etiā pisces, qui sunt natura muti, vocales, atque adeo musicos efficere.

CYCNUS] Plato in Phædone cynos vult esse cum in omni reliqua vita, tum maximè mortis tempore musicos, & canoros. sic enim apud illum loquitur Socrates, *ἀλλὰ φοβεῖσθε μὴ δυσκολώτερον π νῦν διακίμαι, ἢ ἐν τῷ παρόντι βίῳ, καὶ, ὡς εἴποιε, τῶν κύκνων δοκῶ φαιλῶτερος ὑμῖν εἶναι τῷ μαιντικῷ: οἱ ἐπειδὴν ἀφθονοῦνται, ὅπ δὲ αὐτὸς ἀποθανεῖν, ἄδοντες καὶ ἐν τῷ παρόντι χρόνῳ, τὸ πλεῖστον καὶ μάλιστα ἀδουσι γρηγόρες ὅπ μέλλουσιν παθεῖν τὸν θάνατον, ὅπ περ εἰσὶν ἀπόντες.* mox subiicit *ἀπὸ ὧμαι τῷ Ἀπόλλωνος ὄντες*, id est, sed veremini, ne amariore, atque iniquiore animo sim, quam superiore vita fui: atque (ut apparet) ego vobis diuinandi scientia deterior cynis esse videor: qui, ubi senserint sibi moriendum esse, cum antea canere soliti sint, tum illo tempore plurimum, & maximè canunt, latantes se statim ad Deum, cuius famuli sunt, abituros: Lucianus autem in libello *περὶ τοῦ ἡλέκτρον*, ἢ τῶν κύκνων, significat, totum illud esse fabulosum de electro, & de cynorum cantu apud Eridanum. Nam irridere eum nauta, qui putat quosdam homines canendi scientia, & facultate præditos, eo loco in aucis fuisse commutatos, atque iccirco etiam nunc canere, musicæ non oblitos. Elianus lib. 1. *ποικιλίας ἰσορ.* omnino nihil à Luciano dissidet, sic enim scribit de cynis: *ὅπ δ' εἰσὶ φιλωδοί, τὸ π μὲν ἡδὴ καὶ περὶ ῥυλληται, ἐξ ὧ δ' ἄδοντες κύκνη ἐκ ἡκαστα: ἴσως δ' ἂν ἄλλος, πεπείσμεται οὐδ' ὅπ καὶ λέγεται γὰρ αὐτὸν μάλιστα ἐκείνον εἶναι τὸν χρόνον εὐφρανότατον, καὶ ὡδικώτατον, ὅταν ἡ παρὰ τὴν κατὰ σφῶν τῷ βίῳ, id est, Cynos autem canendi studio teneri, hoc quidem iam etiam omnium sermone vulgatum est. Ego autem canentem cynum audiui numquam, & fortasse neque alius quisquam. sibi igitur omnes persuaserunt cynum canere, aiuntque eum illo maximè tempore, maximè vocalem, & maximè canorum esse, cum agit supremum vite diem. & Plinius cap. 23. lib. 10. *Olorum morte narratur flebilis cantus, falso, ut arbitror, aliquot experimentis.* Secutus igitur est Horatius opinionem vulgi, præsertim veterum poëtarum testimonio confirmatam. Lucretius lib. 3.*

u ij proem,

A proem. quid enim contendat hirundo Cygnis? Idem lib. 4. Parvus ut est cycni melior canor, ille gruum quam Clamor in aetheris dispersus nubibus Austri. ibidem, Nec simili penetrant aureis primordia forma, Cum tuba depresso grauius sub murmure mugit: Vallibus, & gelidis orti cycni ex Heliconis Cum liquida tollunt lugubri voce querelam. Virg. Mœt. Varetium nomen, (superet modo, &c.) Cantantes sublimē ferent ad sidera cycni. Idem lib. 7. Aeneid. Ceu quondam nunci liquida inter nubila cycni Cum sese ē pastu referunt, & longa canoros Dant per colla modos: ad quem locum Seruius notat: Secundum Plinium, qui ait in naturali historia, cycnos ideo suauius canere, quia colla longa & inflexa habent: & necesse est eluctantem vocem per longum & flexuosum iter varias reddere modulationes. Ex quo δουλιχόδεροι dicuntur ab Homero, id est, δουλιχάχωνες. Postremo Plutarchus lib. εἰς τοῦ εὐ. πολιτ. ex eadem opinione scripsit illa: Οὕτως ἐπὶ τὸ πρῶτον καὶ λέγειν μάλλον ἀνθρώποις, ἢ κύκνοις τὸ εἶναι μέχρι τελευτῆς καὶ φύσιν εἶναι, ὥστε ἀφαιρῶν τὴν πρῶτην, ὡς περὶ πνέοντων σύντονον: id est, Itaque quoniam agere, & dicere hominibus magis, quam cycnis canere usque ad exitum vitæ consentaneum naturæ est, non est ea res omittenda, tanquam lyra quædam contenta. Quem Plutarchi locum mihi Germ. Valens indicauit.

QVOD MONSTR. DIG. PRÆTERE] notum illud est de Demosthene, qui illo susurro (ut ait M. Tull. Tuscul. 5.) aquam ferentis muliercula ut mos in Grecia est, insusurrantisque alteri, hic est ille Demosth. εἰς τοῦ εὐ. πολιτ. delectari se dicebat.

ROMANÆ FIDICEN LYRÆ] epist. lib. 1. ad Mæcen. 3. Libera per vacuum posui vestigia princeps, Non aliena meo pressi pede, &c. Idem Oda 30. lib. 3. Dicar quæ violens obstrepit Ausidus, Et quæ pauper aqua Daunus agrestium Regnavit populorum, ex humili potens, Princeps Æolium carmen ad Italos Deduxisse modos.

DRUSI LAUDES.

Ode 4.

C Valem ministrum fulminis alitem,
Cui rex deorum regnum in aueis
vagas
Permisit expertus fidelem
Iupiter in Ganymede flauo,
Olim iuventas, & patrius vigor
Nido laborum propulit inscium:
Vernique, iam nimbis remotis,
Insolitos docuere nixus
Venti pauentem: mox in ouilia
Demisit hostem viuividus impetus:
Nunc in reluctanteis dracones
Egit amor dapis, atque pugna:
Qualēm ve letis caprea pascuis

D
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Iam lacte depulsum leonem,
Dente nouo peritura, vidit:
Videre Rhæti bella sub Alpibus
Drusum gerentem, Vindelici: (quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, querere distuli:
Nec scire fas est omnia) Sed diu,
Latēque victrices cateruæ
Consilijs iuuenis reuictæ
Sensere, quid mens rite, quid indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
In pueros animus Neronēs.
Fortes creantur fortibus, & bonis:
Est in iuuentis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquila columbam.
Doctrina sed vim promouet insitam:
Rectique cultus pectora roborant:
Vt cumque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpa.
Quid debeas, o Roma, Neronibus
Testis Metaurum flumen, & Asdrubal
Deuictus, & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris:
Qui primus alma risit adorea,
Dirus per urbeis Afer ut Italas,
Ceu flamma per tedas, vel Euris
Per Siculas equitavit undas.
Post hoc secundis usque laboribus
Romana pubes creuit: & impio
Vastata Pænorum tumultu
Fana deos habuere rectos:
Dixitque tandem perfidus Annibal,
Cervi luporum præda rapacium
Sectamur ultro quos opimus
Fallere, & effugere est triumphus.
Gens, quæ cremato fortis ab Illo
Iactata Tuscis equoribus sacra,
Natōsque, maturōsque patres
Pertulit Ausonias ad urbeis,

Duris

- A *Duris ut ilex tonsa bipennibus
Nigra feraci frondis in Alcido,
Per damna, per cadeis ab ipso
Ducit opes, animūque ferro.
Non Hydra secto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem:
Monstrumve summisere Colchi
Maius, Echioniae Thebae.
Merses profundo: pulchrior euenit.
Luctere: multa proruet integrum
Cum laude victorem: geretque
Prælia coniugibus loquenda.
Karthagini iam non ego nuntios
Mittam superbos: occidit, occidit
Spes omnis, & fortuna nostri
Nominis, Asdrubale interemto.*
- B *Nil Claudiae non perficient manus:
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & curæ sagaces
Expediunt per acuta belli.*

QVALEM MINISTRVM FVLMINIS, &c.] Quo tempore in lucem editus est Iupiter, eodem natam esse aquilam, & ad id prælium, quod aduersus gigantes commissum est, aduolasse, quasi victoriæ Deorum nuntiam, tradunt fabularum scriptores. Itaque in auium partitione, Iupiter aquilam sibi adoptauit: qua ministra, & nuntia uti solet ad eos, quibus læti aliquid significare, quosq; insignis, & claros efficere in animo habet. Propterea αἰετὸν à Græcis appellatum esse volunt non ἀπὸ τοῦ αἰετῶν, sed ἀπὸ τοῦ ἐπεὶ οὐκ ἔστιν ἀνελόν, id est, quia verum patefaciat, ac declarat. Qualis igitur (inquit) aquila est, quam iuuenta volandi seu potius pugnandi, & prædandi imperitam è nido primum foras extrusit, ventique verni docuerunt insolitos volandi conatus, mox in ouium greges, & septa vigor à natura in situs deorsum immisit, tum edendi, pugnandique cupiditas in dracones incitauit, atque impulit: aut qualis est catulus leonis, quem caprea pascuis intentæ eius dentibus iamiam dilaceranda, ac peritura vidit, talem Drusum Rhæti, & Vindelici videre, lege hac de re Strabonem lib. 4. & Paterculum lib. poster.

REGNUM IN AV. VAG.] quamobrem auium rex est aquila? an quod omnium auium celerimè volat? an quia sola ex auib. solem irretoris oculis intuetur, & spectat: an propter eius officia & fidem erga Iouem?

EXPERTVS FIDELIEM] immo Iuppiter ipse (ut est in fabulis) aquilæ specie Ganymedem rapuit.

PATRIVS] paternus: nempe aquilæ. Itaque statim sequitur, neque imbellem feroces Progenerat aquila columbam.

NIDO PROPVLIT] nido foras expulit nondum volatui assuefactam. in alijs lib. est protulit: sed propulit malo: & ita habent libri aliquot manuscripti: in quibus est Faërn. Vrf. Vatic. 2. & quattuor, quibus hic nuper in mea Gallia usus sum.

LABORVM INSCIVM] vel volandi inscium, seu insuetum. sequitur enim mox, Insolitos docuerentis venti, &c. vel prædandi, & pugnandi insolentem, & nescium, seu imperitum.

INSOL. NISVS] vel non vsitatos prædandi conatus, vel non vsitatos volatus.

MOX IN RELVCT. DR.] sic apud Hom. ix. µ. aquila serpentem correptum vnguibus, deferre in nidum suum parat. sed à reluctante dracone acriter morsa, prædam ex vnguibus dimittere cogitur. quo auspicio Polydamas Hectorem murum Græcorum oppugnare, & perumpere cogitantem, reuocare ac deterrere conatur, sed frustra.

AMOR DAPIS] cibi cupiditas, & fames.

LACTE DEPVLVSVM LEONEM] catulum leonis, modò ab ubere matris sciunctum, seu à lacte remotum. Virg. Tityro, quo sæpe solemus Pastores, ouium teneros depellere satius. ad quem locum Servius, depellere, id est, à lacte remouere. sic idem Virg. Melib. Depulsos à lacte domi qua clauderet agnos. idem Palæmone, Dulce satis humor, depulsis arbutus hadis.

DENTE NOVO PERITVRA] peritura dente leonis iuuenis nouo, id est, nondum prædæ assuefacto, seu nondum in pugna exercitato.

RHOETI] Strabo lib. 4. Rhætos, & Vindelicos in ijs Alpium partibus collocat, quæ ad orientem, & Austrū spectant, ut sint Helueticis, & Boijs finitimi: ubi & de Druso eadem scribit, quæ hic laudat Horatius. de Vindelici etiam Ode 14. huius libri: Vindelici didicere nuper, Quid Marte posses. Rhæti, Vindelici autem, est ῥαῖν δὲ τῶν, vel addenda copulatio, & quæ tamen abest à codicibus Donati, Faërn. Torn. & duob. Vatic.

DRVSVM.] Claud. Drusum, qui in Germania diem suum obiit.

(QVIBVS MOS VNDE DED. &c.) id est, qui Vindelici quamobrem vtantur securibus in prælio Amazonum more, non nimis diligenter hoc quidem tempore exquisiui, atque in aliud tempus distuli. Strabo lib. 2. quæ de Amazonibus tradita sunt, monstri similia, fabulosa, incredibilia denique esse existimat, his verbis: Περὶ δὲ τῶν Ἀμαζόνων πᾶσι αὐτὰ λέγεταί καὶ νῦν καὶ παλαι περὶ τῶν Πισσίων πόρει. Τίς γὰρ αὐτῶν πιστεύσειν ὡς γυναικῶν στρατὸς, ἢ πόλις, ἢ ἔθνος συσταῖν αὐτῶν χωρὶς ἀνδρῶν, καὶ ἑμῶν γε συσταῖν, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ὅδ' ἐπιμένει ἐπὶ τὴν ἀλλοτρίαν χώραν, id est, De Amazonibus eadem nunc dicuntur quæ olim, nempe monstri similia, & longè a fide remota. Quis enim credat, mulierem exercitum, aut ciuitatem, aut nationem sine viris consistere, neque verò solim consistere, sed etiam in alienos sineis incurrere atque inuadere potuisse? Similem ῥοπίαν, seu εὐλαβίαν esse dicebat Ios. Scaliger apud Pindarum quodam loco, καὶ τίς αὐτῶν ἀλλήλους δαίμονι σπονδῶσαι ἐλασεν. &c. Præclare autem Horatius, id, quod sciebat, aut certè accipere, atque audire potuerat, nempe Vindelicos, u iij quos

A quos Liburnos esse putat Seruius, ab Amazonibus originem duxisse, se vel nescire, vel non quasi uisse dicit, quasi in alia re magis occupatum, & aliud agentem. lege Seruium ad illum Virgil. locū Aen. 1. *atque intima tutus Regna Liburnorum, &c.* Vbi hunc Horatij locum profert.

NEC SCIRE FAS EST OMNIA] fas, id est, pote, *δυνατόν*, ut diximus sup. ad Od. 11. lib. 1. vel ita interpretare. nec scire licet omnia ut alij malunt: quibuscum pugnare nolo. Tibullus quidem fas pro eo, quod *δυνατόν* dicunt Græci, usurpauit eleg. 9. lib. 1. *Nec tibi celanti fas sit peccare: fortasse & eleg. 5. proprios ego tecum, Sit modò fas, annos contribuisse velim.* & Propert. lib. 1. *Mi neque amare aliam, neque ab hac discedere fas est.* & Virg. lib. 7. Aen. *Quem neque fas igni cuiquam, nec sternere ferro.* & Cæf. lib. 1. de bell. Gall. *Eas ita dicere, non esse fas Germanos superare, si ante nouā Lunam prælio contendissent.*

SED DIV, LATÉQVE, &c.] superiora illa, quibus mos unde, &c. usque ad hunc locum, includenda sunt interpositionis nota: vel potius ita sunt legenda, ut à proposito sermone aberrantia: quod genus appellant Græci hyperbatum. iccirco hac particula, *sed*, utitur Horatius. quam adhibere solent scriptores in hyperbatis, cum ad id, unde aberrarunt, regredi volunt. adhibent & has: verumtamen, igitur, & simileis. cuius rei passim occurrunt exempla apud M. Tull.

CONSILIIIS IUVENIS REVICTÆ] sic puto legendum, non, ut alij volunt, reuinctæ: & ita habet liber Faër. Don. Vrf. Torn. Vatic. 2. & alij quidam. Est autem hæc sententia: Rhæti (inquit) & Vindelici, qui olim victores latissimas excursionibus etiam usque ad agros Italiæ finitimos fecere, nunc consilijs Drusi vicissim victi, ac domiti, sensere quid mens, &c. hæc enim vis est verbi, *reuinco*. sic Lucr. lib. 5. *Ignis enim superare potest, ubi materiai Ex infinito sunt corpora plura coorta: Inde cadunt vires aliqua ratione reuictæ.* non displicet tamen altera scriptura, *repressa*, quæ reperitur in nonnullis emendatis codicibus. vide autem hæc de Strabonem lib. 4.

C INDOLES] indoles dicta ab *inoleſco*, quod est increſco: & incrementum significat. ex eo pro ingenio puerili usurpatur: quoniam vnà cum corpore ex sententia philosophorum mens crescit, & decreſcit. NERONES] Tiberium & Drusum.

FORTES CREANTVR FORTIBVS] primo loco ponit naturam, & genus: deinde doctrinam, & educationem. sic Plato in oratione funebri: *ἀγαθοὶ δ' ἐγένοντο δὲ τὸ φῦναι ἐξ ἀγαθῶν. πλὴν εὐγένειαν οὐκ ἔχοντες ἐκκομίζωμεν· δεύτερον δὲ προφύπτει, καὶ παιδείαν.* id est, boni autem fuerunt, quia ex bonis nati sunt: generis igitur præstantiam primum laudamus: deinde educationem, & doctrinam. sic Aristoteles politicorum tertio scribit esse probabile, viros præstantiores esse eos, qui è præstantiorib⁹ nati sunt: nobilitas enim, generis præstantia, & perfectio est. verba Aristot. hæc sunt: *ἢ δ' εὐγένεια παρ' ἐκείνοις οἰκοὶ τίμιος. ἢ δ' οἱ πλεονεχέειν εἰς τὸν βελτιότατον. εὐγένεια γὰρ ὅτιν ἀρετὴ γένεσθαι.* Quantum valeant ad ingenium, hoc, vel illo habitu imbrendum, mo-

resque conformandos, atque etiam inferendos D stirps generis, & educatio, declarant poeta, qui, quem significare volunt sauo, immiti, inhumano esse ingenio, cum dicere solent è saxi, ac rupibus, è mari natum, à leonibus educatū, ut Hom. *ἰλ. π. γλαυκὴ δὲ σ' ἐπικτεθάλασσα, Πέτραι τ' ἡλιβατοί, ὅππινός ἐστιν ἀπ' ὧν.* id est, cæruleum autem te mare peperit, Rupesque præruptæ, quoniam tibi mēs est infrenis atque indomita. Theocrit. *εἰδ. γ. Νῦν ἔγνω τὸν ἔρωτα· βαρὺς θεός. ἦ ῥα λεαίνης Μασδὼν ἐθύλαξε, δρυμῶν τε μὲν ἔτρεφε μήτηρ:* quos versus Virg. expressit Pharmaceut. *Nunc scio, quid sit amor, duris in cotibus illum Ismarus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes Nec nostri generis puerum, nec sanguinis edunt.* Idem Aeneid. 4. *Nec tibi Dina parens, generis nec Dardanus auctor, Perfide, sed duris genuit te cantibus horrens Caucasus.* Catull. de nuptijs Pelei, *Quenam te genuit sola sub rupe leana? Quod mare conceptū spumantibus expuit undis? Que Syrtis, quæ Scylla vorax, quæ vasta Charybdis?*

PROMOVET] prouehit, *ἀεθάρη*. amplificat virtutem à natura insitam.

FEROCES AQUILÆ] ferox, plerumque in laude ponitur, & si quando in vitio, non crudelē, sed elatum, aut animosum significat, ut sup. Od. E 5. lib. 2. *ferox etas.* & infra Od. 9. huius libri *ferox Hector.* annotatum ad Od. 15. lib. 1.

RECTIQUE CVLTVS] nihilequidem mutò, cum hæc lectio ab omnibus codicibus, quos quidem viderim, confirmetur: sed putavi aliquādo, Porphyriionis verbis motus, scriptum esse ab Horatio, *Rectique cultus pectora roborat*: ut, *cultus* sit numeri singularis. *recti* autem patrij casus à nomine neutro rectum, & i. quod est τὸ ὀρθόν. Nam hoc modo explicat Porph. nisi quod *cultus* vult esse numeri multitudinis: nisi fortè Porphyrio corruptus est. Iam nomen *rectum* usurpat Horat. & Saty. 8. lib. 2. *Rectum animi seruas?* id est, τὴν ὀρθότητα. rectitudinem redderemus Latine, si pateret Latini sermonis vsus. colere rectum autem, honestum, virtutem, veritatem: & cultus, id est, amor & studium recti, honesti, virtutis, veritatis, bonis scriptoribus sunt vsitata loquendi genera. Iam si *recti cultus* utrumque numero multitudinis esse intelligetur, idem valebit, quod, rectæ institutiones, seu potius recta viuendi instituta: quæ admodum primorum illorum hominum feram, & agrestem viuendi consuetudinem *feros cultus hominum recentum* dixit Od. 10. lib. 1. quam interpretationem multo malim, quàm illam Pseudoporphyrionis, nisi vna opera legamus *roborat*, & nomen *cultus* ita accipiamus, ut sit numeri singularis, ut dixi.

ROBORANT] si *cultus* sit numeri multitudinis accipit Porph. legendum *roborant*: si singul. *roborat*. Verumtamen nihil mutò.

VTCVMQVE DEFECERE MORES,] id est, vbicumque, seu quandocumque naturæ bonitas, quam *εὐφροσύνη* Græci nominant, à bonis moribus, qui studium, exercitationemque desiderant (ut docet Aristotel. lib. 2. de moribus ad Nicom.) destituta est: vitæ turpitudine bonum illud generis, & naturæ dedecore, maculâq; afficit. de particula,

A ticala, *utcumq;* diximus sup. ad Od. 17. lib. 1. licet & *benè nata* interpretari *εὐγενέας*, id est, generis præstantiam, ac nobilitatem.

DEDECORANT] sic habet lib. Donati, & omnes vulgati. Faëni autem, & 2. Vat. *Indecorant*.

CVLPÆ] corrupti mores, seu facta improba ex corruptis moribus nata, & ideò culpanda, & vituperanda. *Culpæ* numeri est multitudinis.

NERONIBVS] Claudio Neroni, de quo sic Sueton. *Claudius Nero aduenientem ex Hispania cum ingentibus copijs Asdrubalem, priusquam Annibali fratri coniungeretur, oppressit.*

TESTIS METAVR. FLVM.] sic Virg. Daph. *vos Coryli testes, & flumina nymphis.* & Propert. lib. eleg. *testes sunt sidera nobis.* quæ mihi indicauit Germa. Valens, & sunt notata à Seruio ad eum, quem commemorauit locum, in Daphn.

METAVRVM FLVMEN] sic sup. Od. 9. lib. 2. *Medum flumen.* & in epist. ad Pison. *Rhenum flumen.* fluuius est in Vmbria, ex Picenis finibus oriens, qui nomen retinet, nisi quòd aliquantum corruptum est. Nam hodie, *il Metro*, appellant Itali. Apud hunc fluuium cæsus est Asdrubal Annibalis frater.

ET ASDRUBAL] Narrat T. Liuius lib. 27. Asdrubalẽ, qui cum recente exercitu Alpeis transcenderat eo consilio, ut sese cum fratre Annibale coniungeret, à M. Liuijo Salinatore victum, ac cæsum esse, cum haberet in suo exercitu quinquaginta sex hominum millia: eamque victoriam non minore opera Claudij Neronis, alterius consulis, esse partam, propterea quòd, cum Annibali oppositus esset, relictis ita castris, ut hostem latèret, lecta manu profectus Asdrubalem circumuenit.

ET PVLCHER FVGATIS ILLE DIES, &c.] pulcher dies, id est, felix & fortunatus dies. sic loquitur. M. Tull. lib. 4. epist. ad familiar. *Noli querere, ita mihi pulcher hic dies visus est, ut specie aliquã viderer videre quasi reuiviscentis reip.* Hora. infra Oda prox. *Instar veris enim vultus ubi tuus Affulsit populo, gratior ille dies, Et soles melius nitent.* Est autem hîc translatio, seu potius allegoria. Nam per diem pulchrum, diei illius læticiam significat, quo die victus ac cæsus est Asdrubal: per tenebras fucatas: metum ex omnium animis atque ex Italia depulsum, Karthaginienensibus, & Afris ex Italia pulsis.

RISIT] lætus, & hilaritatis plenus fuit, *εὐχέας*. ut infra Ode 11. *Ridet argento domus.* & Lucretius lib. 5. *ridenteis vndas* dixit. vide annot. ad Oden 18. lib. 2.

ADOREA] victoria, & gloria. Plinius lib. 18. cap. 3. *Gloriam ipsam à farris honore adorem appellabant.* Pompeius Festus. *Adorem, laudem, seu gloriam dicebant, quia gloriosum eum putabant, qui farris copia abundaret.* Plaut. in Amphitr. *Qui præda, atq; agro, adoreaq; affectu populareis suos.* Proprie tamen adorea frugum copiam, & vbertatem significat. Varro lib. 4. de lingua Lat. *Plebi rura largiuntur adorem.*

DIRVS PER VRBEIS AFER VT] horum verborum hæc sententia est: pendentque à superioribus: *ut*, id est, posteaquam Italiam per-

uasit, & percurfauit Annibal, veluti flamma tedas, vel Eurvs vndas peragrarè solet, hic primus dies parta victoria læticiam attulit populo Rom. Errant autem qui hîc legi posse putant, *Afer it Italus.* Iam *dirus Afer* consuetudine Horatiana dictum est. sic enim Oda 12. lib. 2. *Nec dirum Annibalem, nec Sicul. mare* & Oda 6. lib. 3. *Antiochum, Annibalemq; dirum.*

EQVITAVIT] sic Euripid. in Phœniss. Zephyrum equitasse in cælo dicit, *Ἰόνιον κ' ἔπ' ὄντων ἐλάττα πλεύσασα, ἀεὶ ῥύτων ἔσ' ἐρ' ἀκαρπίτων πεδίων Σικελίας Ζεφύρου πνοαῖς ἰππεύσαντες ἐν ἕρανῳ.* id est, Cum in mari Ionio remis nauigasset super circumfluos, & fructus experteis Siciliae campos, flatibus Zephyri in cælo equitantis, notauit Muretus lib. 1. Var. lect. cap. decimo.

POST HOC] post Asdrubalis cædem, victoriamque populi Rom.

SECUNDIS LABORIBVS] secundis prælijs.

IMPIO] impio tumultu dixit, quoniam impiorum, & barbarorum est templa deorum, aras, statuas vastare, incendere, euertere, quod fecerunt Persæ, quo tempore Xerxe duce toti Græciæ bellum intulerunt. quam eorum immanitatem, atq; impietatem barbaram Æschylus his versibus describit in Persis: *Οἱ γὰρ μολόντες ἑλλάδα, οὐ θεῶν βρέπ' Ἡδ' ἄνθρωπων, ἡ δὲ τιμωρὸς αἰὲς, βασιλεὺς αἰσίοι, δαμόνων ἡ ἰδρύματα Πρώριζα φέρδω ἔξαντες ἀπ' αἰσίων βάρβρων.* id est, Qui cum in Græciam venissent, neque deorum simulacra diripere, neque templa incendere veriti sunt: aræ autem deletæ, deorumque statuarum funditus è sedibus suis euersæ sunt.

VAST. POEN. TVM. FANA DEOS HAB. RECT.] horum verborum hæc sententia est. fana à Karthaginienensibus antea vastata, post hanc victoriam, Deorum statuas habuere rectas, seu erectas, quæ fuerant videlicet de suis sedibus deturbatæ. sic hunc locum explico, non, ut inepti quidam homines somniant, deos propitios. Deos autem pro Deorum statu s poni non est nouum, neque inusitatum. M. Tull. accus. Verr. proæm. *Deum deniq; nullum Siculis, qui ei paulo magis affabre, atq; antiquo artificio factus videretur, reliquit.* Idem frumentar. *Deum verò nullum violauit, nullum attigit.* Idem de signis. *Dij ablatis, fana vexata.* ibid. *Tum imperator populi Rom. vir clarissimus Deos patrios reportabat Segestanis ex vrbe hostium recuperatos.* T. Liuius lib. 27. *Sed maiore generis eius præda abstinuit Fabius, quam Marcellus, qui interrogantifcribe, quid fieri de signis vellet, (ingentis magnitudinis Dij sunt, suo quisq; habitu in modum pugnantium formati) Deos iratos Tarentinis relinqui iussit.* Iam verò quòd rectos hoc loco pro iustis, ac propitijs accipi volunt, in eo non satis mihi videntur Latini sermonis vsum tenere. rectum enim appellant proprie Latini, quod est directum, quod obliquo, prauoque contrarium, quod erectum est, quod stat: quorū reperiuntur exempla apud hunc poetam. Catull. M. Tull. Horat. Saty. 2. lib. 1. *Candida, rectaq; sit.* epist. ad August. lib. 1. *Securus cadat, an recto stes fabula talo.* Catull. *Quinctia formosa est multis, mihi candida, longa, Recta est.* Idẽ rectos homines appellat, seu os lecticiarios. M. Tull. A-

A eadem lib. 2. interesse oportet, ut inter rectum, & pra-
num: sic inter verum, & falsum. pro Murena, homi-
nes, cum recte, & in loco constitissent, inberi abire. &
recti anguli (quibus nominant Græci) qui neque sunt
acui, neque obtusi, sed pares. Idem valet apud
Græcos ὀρθός. Hom. ἰλιὰς δ' ὦ, ὀρθαὶ τεύχεα. Pausan. in
Att. τὸ δ' ἀγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ὀρθὸν ὄντι ἐν χιτῶνι ποδῶν, id
est, simulacrum autem Palladis, rectum est cum
tunicatalari. & Eurip. in Hecuba, Εὐς μὲν οὐκ ἦν ὀρθὸν
ἐκείν' ὁλοκαυτῶν. id est, Tantisper dum recti terræ siti
erant termini, &c. & Athen. lib. 4. scribit Atheni-
enseis templū Dionysi rectum condidisse ab Am-
phictyone vini, & aquæ temperationem edoctos.
tunc enim (inquit) rectus Bacchus est, & non ad
prolapcionem procluiis, cum vinum dilutum est,
& cum modice bibitur: ut fortasse locus ille, qui
est Od. 18. lib. 1. non ego te candido Bassareu, Inui-
tum quatiā, sic explicari possit. ego te inuito ne-
que vinum immodicum, neq; aqua minus, quam
oporteat, temperatum bibam. inuium autem di-
xit, quia quicquid fit diis inuitis, atque iratis, infel-
liciter cadit, ut alibi dicemus. sed verba Athe. sunt
B hæc: διὰ τῆς ἱερῆς Διονυσίου ὀρθὸν ἰδρυσάμεναι. τότε γὰρ ὀρθός
ἔστι τῶ ὄντι, καὶ ἐσφαλμένος, ὅταν συμμέτρως, καὶ κεκασμέν-
ως πίνῃται. Plato Lachete: ὀρθὴ αἰὶν ἡ πόλις ἦν, καὶ ἔκ
αὐτῆς ποιεῖτο πόλις. id est, recta esset vrbs nostra,
neque talem casum cecidisset. Per translationem
autem sermonis, rectum pro eo, quod est cum vir-
tute coniunctum, & pro bono ponitur, & recte
pro benè. M. Tullius pro Murena, Negat fuisse re-
ctum Catonem tam seuerè gesto consulatione pro Mure-
na dicere. & recte facta, quæ Græci κατὰ νόμον δι-
cunt. & recta studia in Topicis. & Horatius Oda 9.
huius libti, rectum animum secundis, dubijsq; rebus
appellat eum, qui neque secunda fortuna effertur,
neque aduersa deprimatur, qui semper erectus est,
nunquam aut nimium elatus, aut nimium demis-
sus. & saty. 3. lib. 2. rectum animi, constantiam, æ-
quabilitatem, tranquillitatem. Quod ita esse, ut
dico, declarat eadem sententia alijs verbis expre-
ssa eadem satyr. stare animo. sic Horat. Cum prudens
C scelus ob titulos admittis inaneis, Stas animo? stare
animo enim valet, animum habere à vitio purum,
& incorruptum, minimeq; deprauatum. Et Plau-
tus in Baccid. rectum ac ingenium bonum dicit,
qui non est deprauatus, qui non est procluiis ad
nequitiam, aut libidinem. & Ennius. Quò vobis
mentes, recte qua stare solebant. Ante hac, demen-
tes sese flexere via? rectus autem pro eo, quem pro-
pitium, aut placatum, aut beneuolum dicimus,
mihi non videtur esse vsitatum in tota lingua
Latina.

CERVI LVPORVM PRÆDA] hæc dicun-
tur, ab Annibale. nos Karthaginenses, tamquam
cerui, Romanos tanquam lupos, insequimur.

QVOS OPIM. FALLERE, ET EFFVG.]
quos si effugere possimus, magnam Dijs habere
gratiam, magnique triumpho loco ducere debea-
mus. tale est illud Terent. in Heauton. triumpho. si
licet me latere tecto abscedere, id est, triumpho loco
habeo, si mihi licet latus tegere, periculumque in
quo versor, declinare. Græcè dicerem οὐδ' ὑπεκκλίνην
καὶ ἐκφεύγειν πᾶν ἢ μὴν ἀχαπὴν ἐμὴν.

OPIMVS] amplius, magnificus. sic spolia opi-
ma dicuntur, quæ dux populi Rom. duci hostium
detrahit. quod alibi annotauimus.

FALLERE] id est, latere. vide annot. ad
Od. 10. lib. 1.

GENS, QVÆ CREMATO, &c.] hæc sunt
vel ex secundo lib. Æn. notissima. ad hunc autem
locum pertinent illa ex carm. sæcul. ad Deos: Cui
per ardentem sine fraude Troiam Castus Æneas pa-
triae superstes Liberum munivit iter.

NATOSQVE] & filium Ascanium, Æneas sci-
licet: itemq; suos liberos alij Troiani, qui Æneam
secuti sunt.

MATVROSQVE PATRES] ut Anchisen
Æneas. Virg. Æneid. 5. cui maturus Acestes. in lib.
de art. poet. Maturusne senex, an adhuc florente iu-
uenta. DVRS VT ILEX, &c.] à similitudi-
ne ducta ab ilice, quæ bipennibus & securibus
tonsa, id est, ramis spoliata, eo magis crescit, osten-
dit, Romanos in commodis, damnis, aduersis præ-
lijs & cadibus magis ac magis inualescere & vige-
re. ALGIDO] Algidum nomen montis est hoc
loco, in agro Tusculano. ut Ode 21. lib. 1. aut geli-
do prominet Alcido, oppidum etiam eodem nomi-
ne appellatur.

PER DAMNA, PER CADEIS] Virg. lib.
11. Æn. Bellum importunum ciues cum gente deorum,
Inuictisq; viris gerimus: quos nulla fatigant Prælia,
nec victi possunt absistere ferro.

DVCIT] acquirit, sumit, comparat. ut de arte
poët. & veras hinc ducere voces. & Sat. 1. lib. 2. aut,
qui Duxit ab oppressa meritum Karthagine nomen.

NON HYD. SECTO CORP.] Hydram Al-
cæus ἐν νεακὲ φάλον. id est, nouem capitum: Simonides
πεντηκοντακέφαλον, id est, quinquaginta capitum
facit. hanc in Lerna delitescentem (Lernam autem
alij fontem, alij locum densa filua oblitum fuisse
volunt) interfecit Hercules. Pausanias Corinth.
narrat hydram sub platano quadā, quæ fonti Amy-
monæ fluuij propinqua erat, vixisse, eamque cete-
ris hydrys magnitudine præstitisse. caput vnum ei,
non plura fuisse: (quod postremum abhorret ab
inueterata, & peruulgata omnium opinione) hy-
dra vno capite ab Hercule abscisso, nescio quomodo
F renasci confectum esse: quam opinionem hoc
loco sequitur Horatius. Idem Pausanias ibidem
tradit, Herculem Hydram cruore, & veneno, telo-
rum suorum cuspides tinxisse. multa alia de hydra
scribunt poëtæ, quæ, ne sim longior, prætermitto.
Horat. epist. 1. ad Aug. lib. 2. Diram qui contudit hy-
dram. Notaq; fatali portenta labore subegit, Compe-
rit, inuidiam, supremo sine domari.

FIRMIOR CREVIT IN H.] subintell.
quàm hæc gens in nos.

MONSTRVMVE SVM MISERE COL-
CHI] vel tauros ignem spiranteis, quos tamen à
Medæa edoctus Iason iunxit aratro, & agrum sulca-
uit: vel potius draconem illum ingentem, in som-
nem, velleris aurei custodem: vel armatos homi-
nes ex huius Draconis dentibus disseminatis na-
tos: qui tandem Medæa carminibus concitati, mu-
tuis vulneribus confossi conciderunt, atque inte-
rierunt. vide anno. ad Od. 3. epod.

ECHIO-

A ECHIONIÆVE THEBÆ] Thebæ dicuntur Echioniæ ab Echione Cadmi genero. significatur autem hoc loco draco ille Marti sacer Aretiani fontis custos, quem Cadmus propterea, quod eos, qui ex illo fonte aquabantur, necabat, iratus interfecit: ex cuius dentibus Palladis monitu satis, nati sunt quinque homines armati, Vdæus, Chthonius, Pelor, Hyperenor, Echion (Phercydes autem, & Apollonius multo plures natos esse volunt) qui omnes, præter vnum Echionem, mutuis similiter vulneribus faucij perierunt. Virg. Georg. 4. hanc utramque fabulam tangit. *Hæc loca non tauri spirantes naribus ignem Inuerrere, satis immanis dentibus hydri: Nec galeis, densisq; virum seges horruit hastis, Sed grandida fruges, &c.* Hanc fabulam persequitur item Eurip. in Phœniss. & Apollon. lib. 3. Argon.

MERSES PROFUNDO, &c.] si merfes in mare, pulchrior emergit: si luctere, &c. non dissimulabo in vno atq; altero libro manuscripto me scriptum reperisse, *Mersus profundo, &c.*

B PRORVET] prosterne. proruendi verbo etiam supra usus est Od. 3. lib. 1. *Iniuerso ne pede proruas Stantem columnam.* & Lucre. lib. 3. *neg. autem corpora desunt, Ex infinito quæ possint forte coorta Proruere hanc rerum violento turbine molē.* & 5. *Proruere hanc rerum violento turbine summā.* sic enim utrobique est legendum, non *corruiere*: ut in scholijs Lucretianis pluribus verbis ostendimus.

INTEGRVM] hostem etiam integrum, & incolumem. & paullo antè victorem, profligabit ac subiget. nam minus esset mirum, si faucium percelleret, ac peruerteret.

CONIVGIBVS LOQVENDA] id est, à coniugibus commemoranda. Sed ab utrorum coniugibus? eorumne, qui vicerint, virorum suorum virtutem, ac victoriam prædicantibus: an eorum, qui prostrati, ac subacti sint, viros suos interemtus desiderantibus, ac lugentibus?

C KARTHAGINI IAM NON EGO] verisimile est Annibalem toties iam in Italia victorem, quamplurimos Karthaginem misisse suarum victoriarum nuntios. Nunc igitur ait, Annibalem, tanta clade accepta, & Afrubale occiso destitutum de se posthac tam gloriose & scribere, & prædicare: vel tam superbos de suis victorijs nuntios mittere.

OCCIDIT, OCCIDIT SPES OMNIS] spes omnis præcisa est, spes omnis interijt. Sic Plautus Mostell. *occidit spes nostra.* Hoc ad historiam referendum est. Narrant enim historici, Annibalem Afrubalis capite aspecto, res Karthaginensium desperasse, sic locutum, *agnosco te Karthaginis fortuna.*

PERFICIENT] sic habent codices 2. Vatic. Iann. Faër. Vrf. Torn. vulg. *efficiunt*: nonnulli etiā manuscr. *perficiunt*, quod se reperisse in alijs libris item manuscr. testatur & vir doctus Iaco. Gruius Messinius.

CVRÆ SAGACES] diligentia, & cura cum ingenio, & consilio coniuncta.

EXPEDIVNT] expeditum reddunt. dant ei facultatem euadendi, & vincendi. sic Virg. lib. 2.

Æneid. Descendo, ac ducente Deo flammam inter hosteis Expedior.

D PER ACVTA BELLI] Cùm Hugolinus Martellius Florentinus vir doctissimus Laurentij Strozij Cardinalis familiaris, me admonuisset ita scriptum esse in codice quodam manu scripto, non ut in vulgatis, *acuta bella*, ego eos libros, quos domi habebam à Iann. Faër. Vrsino mihi commodatos statim consului: in eisq; eandem scripturam sine ulla litura expressam reperi. quam confirmarunt duo Vatic. à me postea aditi. accessit omnium postremus Torn. & alij, quos in Gallia quinque post annis nactus sum: ut omittam vnum & alterum impressum, cum antiquissimo & manuscr. comparatum. Itaque de lectionis quidam veritate minimè dubitandum est. quid autè significet per acuta belli, videndum. Ego existimabam per *acuta belli* intelligi posse, discrimina, & pericula belli, seu prælij potius, in quibus celeritate, & ingenio, & sagacitate, & usu opus est: consilio autem nullus locus. Sed Hugolinus dicebat per acuta belli, Achilli Statio Lusitano videri significari acumina, & sollertias, & (ut ita dicam) subtilitates belli: quæ à Græcis *σπᾶνματα* nominantur. Cuius sententiam si probemus, erit hæc huius loci sententia, Eam curam in remilitari adhibet Claudius, eaq; sagacitate est, ut hostium arteis, & stratagemata facile declinet, aut propulset. Sex. Iulius Frontinus quidem in præfatione lib. 1. stratagematicon, stratagematica interpretatur *belli sollertias*, & *sollertia ducum facta*. Iam verò hoc loquendi genus *acuta belli* & Horatio vsitatum est, & illis simile, *subita belli*, *obliqua tumuli*, &c. quæ extant apud T. Liuium. sic ille lib. 6. *annal. treis exercitus scriberent, vnum ad præsidium urbis: alterum, qui, si qui alicubi motus extitissent, ad subita belli mitti posset: tertium longè validissimum, &c.* Idè 27. *obliqua tumuli.* idem lib. 30. *incerta belli.* eodem lib. *incerta fortuna, & incerta casuum.* idem lib. 3. *quassata muri.* eodem libro, *auersa insula.* Catull. de coma Beren. *condita pectoris.* Lucret. lib. 1. *Ardua dum metunt, amittunt vera viai.* ibid. *non tibi caca Nox iter eripiet, quin ultima natura Pernideas.* sic Cæsar lib. 3. de bello ciuili, *Pergamiq; in occultis, ac remotis templi, quod præter sacerdotes adire fas non est, quæ Græci ἄδρυα appellant, tympana sonuerunt.* Nam sic hunc locum emendamus, cùm in omnibus exemplis vulgatis legatur *templis*.

AD AVGVSTVM. Ode 5.

Vt tandem in urbem redeat.

Duis orte bonis, optimè Romulæ
Custos gentis, abes iam nimium diu:
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.

Lucena

A *Lucem redde tuæ, dux, bone patriæ.
Instar Veris enim vultus ubi tuus
Affulsit populo, gratior it dies,
Et soles melius nitent.
Ut mater iuuenem, quem Notus inuido
Flatu Carpathij trans maris æquora
Cunctantem spatium longius annuo
Dulci distinet à domo:
Votis, ominibusq; & precibus vocat:
Curuo nec faciem littore demonet:
Sic desiderijs icta fidelibus
Quærit patria Casarem.
Tutus hos etenim rura perambulat:
Nutrit rura Ceres, almaq; Faustitas:
Pacatum volitant per mare nauitæ:
Culpari metuit fides:
Nullis polluitur casta domus stupris:
Mos, & lex maculosum edomuit nefas:
Laudantur simili prole puerpera:
Culpam pœna premit comes.
Quis Parthum pœneat? quis gelidum Scythæ?
Quis, Germania quos horrida parturit
Fatus, incolumi Casare? quis fera
Bellum curet Iberia?
Condit quisq; diem collibus in suis:
Et vitæ viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus, & alteris
Te mensis adhibet deum.*

C *Te multa prece, te prosequitur mero
Defuso pateris: & Laribus tuum
Miscet numen, uti Græcia Castoris,
Et magni memor Herculis.
Longas o vtinam, dux bone, ferias
Præstes Hesperia, dicimus integro
Sicci manè die: dicimus vuidi,
Cum sol oceano subest.*

BONIS] beneficis. deorum est epithetum. Deorum enim est benefacere.

ABESIAM NIMIVM DIV] sic loquitur Liuius lib. 29. ut mos est ijs, qui diu absunt.

PATRVN SANCTO CONC.] senatui, seu potius senatorum conuentui, ut loquitur M. Tull. epist. ad Seru. Sulpic. lib. 4. Est enim concilium cœtus, congregatio, conuentus, frequentia quædam, à concalando, id est, conuocando dictum, inquit Festus. Plaut. Milite glorioso, sed, si ambas

videre in vno miles concilio vult. Lucre. lib. 2. Multaq; præterea magnum per inane vagantur, Concilijs rerum quæ sunt reiecta: id est, quæ non potuerunt congregari, & coherere. Idem lib. 3. Quam mortale quod est, immortali, atq; perenni Iunctum, in concilio senas tolerare procellas? iterum lib. 2. Quod tamen ut possint, ab cœtu, concilioq; Nil facient præter vulgum, turbamq; animantum. Virg. Æneid. 3. de Cyclopibus, Concilium horrendum. itaque concilio per c non per scribendum est hoc loco.

LUCEM REDDE TVÆ] redde te patriæ, cui lux es. redi in patriam.

INSTAR VERIS ENIM, &c.] horum verborum hæc, sententia est: Cum vultus tuus, qui instar veris est, affulsit populo, dies sunt lætiores, & sol quodammodo nitidius, ac purius lucere videtur, id est, maior est dierum serenitas. sic infra in carmine saculari ad Deos, solis currum, nitidum dixit: Alme sol, curru nitido diem qui Promis, & cælas. Sol maculosus, atque in nubem conditus, imbreis, Notosque denuntiat: pallidus grandinem: cæruleus pluuiam: ruber & igneus Euros: at nitidus ac lucidus, serenitatem. Virg. Georg. 1. Scalliger indicauit mihi hæc ex Æschilo videri esse imitata, in Agamem. Σε γὰρ μολόντες δαίμονες πινύθια θάλασσης, μὲν ἐν Χερσὶν σημαίνεις μολῶν, &c. id est, domum cum venis, calorem in bruma significas & nuntias.

UT MATER IUVENEM, &c.] ut mater (inquit) votis, & ominibus, id est, bonis verbis, & precibus vocat filium iuuenem, quem Auster aduerso flatu longius anno morantem à domo materna distinet: nec curuo, &c. Sic, &c. iuuenem pro filio usurpauit, ut Od. 12. lib. 2. Telluris iuuenes: & epist. ad Pison. Pater & iuuenes patre digni.

INVIDO] qui inuidet matri reditum filij: aduerso.

DISTINET] sic habent libri manuscripti: destinet libri vulgati. sed nescio quomodo mihi magis placet ea scriptura, quam sequitur Porphy. Distinet: confirmaturque auctoritate librorum 2. Vatic. Faern. Vrf. Torn. Nicotiani.

DEMOVET] sic legendum potius, quam dimouet, ut sit ἀναστροφή, pro de littore mouet. sic loquitur Terentius Adelph. Caue nunc iam oculos à meis oculis quoquam demoneas tuos. Tali fere similitudine utitur Oppian. lib. 4. de piscib. vbi de sargis loquitur. Ως δ' ὅτε πηλὸν γὰρ μήτηρ γόνον, ἢ καὶ ἀκοίτῳ Εὐνέπῃς ἀλλοδαπὴν τῆλε χθονὰ γαῖαν ἰόντα Αἰχμυμένῃ σέλλῃσι, τόος δ' εἰ ἐνδον αἰεὶ, ὅσση οἱ μεσσηνὺ ἀλὸς Χύσις, ὅσσα τε κύκλα Μελῶν, ἀκροτάτοις δ' ἐπιβαίνουσα θαλάσσης Κύμασι, διακρύβεσσαν ὅτι σῶμα γῆραι ἦσι, Σπείδειν λισσομένη, καὶ μὴν πόδες ἔκ' ἐτ' ὀπίσσω ἱεμένῳ φορέουσιν, ἔχῃ δ' ὅτι πόντον ὀπίσσω, id est, Quemadmodum autem cum mater filium vnicum, aut nupta virum in oras longinquas profectum marrens dimiserit, mens ei domi languet cogitanti quantum mare sit interiectum, & quot mensis absit: accedens autem ad ultimos maris fluctus vocem lugubrem, & lacrymosam mittit, orans ut properet: nec eam pedes desiderio exanimatam domum reducant, habet autem oculos in mari defixos.

SIC DESIDERIIS ICTA FIDELIBVS] sic pio desiderio affecta.

TUTVS

A TIVVS BOS ETENIM RVRA] *βοὺς ἀρό-
τρον*: bos arator. hoc igitur dicit, tuti sunt agricolæ,
& aratores.

PERAMBVLAT] peragrat. Od. 17. epod. *Per-
ambulabis astra sidus aureum.*

VOLITANT] nauigant. non est infestum ma-
re prædonibus. tralatio. sic sup. Od. 37. lib. 1. *ab
Italia volantem Remis adurgens.*

CULPARI METUIT FIDES] non culpa-
tur cuiusquam fides, quia nemo est, qui fidem da-
tam non seruet: nemo, qui eam violet, aut labefa-
cet *metuit* valet hoc loco *φύλατται*, cauet, non
vult, vt annot. ad Od. 2. lib. 2. fides igitur culpari
metuit, id est, commississe cauet quam obrem cul-
petur: quod est, fides non fallitur, sed inuiolata, &
sancta seruatur.

MOS, ET LEX MACVLOSVM] boni mo-
res, & lex Iulia de adulterijs, cōpresserūt adulteria.

LAUD. SIM. PR.] Hesiod. *ἔργα καὶ ἡμέραι*. in ce-
teris bonis, ac præmijs, quæ ait eos homines, qui
iustitiam colant, consecuturos esse, hoc numerat,
filios parentibus simileis, his verbis, *τίκτεσθαι δὲ
γαμῶντες ἐοικότα τέκνα γονέσσι* & Theocritus *ἐγκομ. Πτω-
λεμ.* eius mulieris, quæ virum suum nō amat, men-
tem dicit in alio viro semper esse occupatam, eam-
que liberos patri dissimileis parere. sic Theocr.
Ἀσπρὺν δὲ γυναικὸς ἐπ' ἄλλοι πρὶν νόος αἰε' *Πνέσθαι δὲ γοναί,*
τέκνα δ' ὅπου ἐοικότα πατέρι. id est, mulieris virum suū
ex animo non amantis, semper in alieno mens est:
faciles fetus: liberi nunquam patri similes. Politif-
simus autē poëta Catull. in eo carmine, quod scri-
psit, in Iuliæ nuptias, precatur, vt Torquatus filius
nasciturus suo sit similis patri Manlio, & *facile in-
scijs* *Noscitur ab omnibus, Et pudicitia sue Matris
indiget ore.* Aristot. lib. 2. politicorū, scribit, popu-
lis quibusdam Libyæ superioris (quos Garamantes
esse ex Pomponio Mela suspicor) communcis
esse inter ipsos vxores: liberos autē natos diuidi ex
parentū similitudine in eis expressa. sic Aristot. *τὰ
μὲν γὰρ καὶ τὰ τέκνα διαίρειται καὶ τὰς οὐμοιότητας.*

CULP. POENA PREM. COM.] id est, cul-
pam continuū sequitur pœna. culpam ita celeriter
sequitur pœna, vt pede pedem premat. sic Od. 2.
lib. 2. *Raro antecedentem scelestum Deseruit pede pœ-
na claudo.* Quamquam in illa Oda 2. sententia ge-
neralis est, quæ significat, raro impia & scelerata fa-
cta manere impunita, etiam si dii non statim ea
pūniant: & ita explicat Seruius ad illum Virg. ver-
sum lib. 1. *Æneid. At sperate deos memores fandi, atq;
nefandi.* hic autem significat Horatius, beneficio
Cæsaris leges esse validas, & ratas: statim, vt aliqua
mulier peccauit, & in adulterio deprehensa est, eā
supplicio affici. sic sup. Od. 23. lib. 3. *Et peccare ne-
fas, aut pretium est mori.* Idemque de viris sentien-
dum, qui in legem Iuliam commiserint.

QVIS PARTHV M PAVEAT] Quis Par-
thos extimescat, viuo & saluo Cæsare? Augusto
Cæsare imperium obtinente, Parthi signa, quæ
Crasso, & Antonio ademerant, Romam vltro re-
miserunt. vide Od. 15. huius libri.

CONDIT QVISQVE DIEM, &c.] diem
totum vsque ad vespertum traducit in vinetis suis,
occupatus in vitis cultu, verbi gratia in adminicu-

lorum ordinibus, capitum coniugatione, & reli-
gatione, & similibus: neque metu incurfionum
hostilium ab opere rustico deterretur. conditur
dies, cum sol occidit, aut certè paullo post solis
occasum. Non admodum dissimile est Plautinum
illud, *comburare diem.* Menæch. *Clam vxorem ubi
sepulcrum habeamus, & hunc comburamus diem.*
Simillimum & planè geminum est, componere
diem. Virg. lib. 1. *Æneid. Ante diem clauso compo-
net vesper Olympo, &c.*

ET VITEM VIDVAS, &c.] *que natura ca-
duca est,* (inquit M. Tull.) *& nisi sulta sit, ad terram
fertur, eademq; vt se erigat, clauiculis suis, quasi ma-
nibus, quicquid est nacta, complectitur.* Vitem igitur
iungit cum viduis arboribus: quales sunt vlm, po-
puli, & similes, quæ viduæ sunt, antequàm iungan-
tur vitibus: & autē, maritæ dicuntur, vt sup. Od.
15. lib. 2. *platanusq; celebs Enincet vlmus.* & Od. 2.
epod. *Altas maritat populos,* ad quem locū aliquot
ex Catullo exempla annotauimus.

HINC AD VINA REDIT] quidam libri ve-
teres habent, *Hinc ad vina venit, &c.*

ALTERIS] secundis. Saty. 2. lib. 2. *tum pens-
lis vna secundas, Et nux ornabat mensas cum duplici
fici.* Athenæus lib. 14. docet etiam apud veteres
fuisse secundas mensas eleganter, & accuratè appa-
ratas, idque confirmat Pindari testimonio. Athe-
næi verba sunt hæc: *ὅτι γὰρ ἦσαν καὶ τῶν πρὸς ἀρχαῖς
αἱ δούραι τετραπλῆαι πολυτελὲς μεμελεμένηται, παλαιὸν
Πίνδαρος ἐν Ὀλυμπιονίκῃς τῶν πρὸς Πέλοπος κρηρῆας διηγέ-
μενος. τετραπλῆαι δὲ ἀμφὶ δούραι κρεῶν σέθεν διεδάσαντο, καὶ
φάρων, ἐν οἷς δ' ἄπορον γαστέρι μακρὸν μακρὸν πνέειν.* id est,
fuisse autem etiam apud antiquos secundas men-
sas sumptuose apparatus, & accuratas, ostendit
Pindarus in Olympionicis de carnibus à Pelope
concisis ita narrans: In mensis autem secundis car-
neis tuas diuiserunt, & comederunt. mihi verò dif-
ficile est quemquam decorum, lurconem & voracem dicere.

TE PROSEQVITVR MERO] tibilibāt.

DEFUSO PATERIS] id est, de pateris fuso.
quod faciunt libantes Dijs immortalibus, vt an-
notauimus sup. Od. 31. lib. 1. ad illum locum, *quid
orat de patera nouum Fundens liquorem?* Idque do-
cer Festus in voce, calpar. Calpar (inquit) *vinum
nouum, quod ex dolio demitur sacrificij causa ante-
quam gustetur.* Ioui enim prius sua vina libabāt, quæ
appellabantur Vinalia. Iam Defuso pateris, pro Fuso
de pateris, *ἀνύσποφν* est, & genus loquendi Horatio,
ceterisque poëtis vsitatum, & familiare, vt anno-
tatū est ad Od. 7. lib. 2. Virg. lib. *Æn. 5.* sine præ-
positione, & cum verbo simplici, dixit, *Vinaq; fun-
debat pateris.* cui simile est illud Georg. 2. *hic ferti-
lis vna, Hic laticis, qualem pateris libamus, & auro.*
Cum haberent autem omnes cod. vulgati *Diffuso,*
ego auctoritatem cod. duor. Vatic. & Iann. Faër.
Tornes. secutus *Defuso* reposui.

HESPERIÆ] Italiæ, vt sup. Od. 1. lib. 2. *He-
sperie sonitum ruine.*

INTEG. SICCI MANE DIE] quid sit inte-
gro die, declarat vox interiecta *sicci*, id est, non
poti. vt sup. Od. 18. lib. 1. Est enim dies integer is,
quo quis nihil dum gustauit, neque bibit. *solidum*
appellat

A appellat Od. 1. lib. 1. *Nec partem solido demere de die Spernit. ex quo frangere diem* Od. 7. lib. 2. vide quæ sunt annotata hac de re ad Odam illam primam lib. 1.

VVIDI] contrarium est hoc nomen nomini *sicci*. idem enim valet *vidi*, quod *madidi*, poti. Græci dicunt *βελεργυμένοι*, à verbo *βρέχειν*, ὃ εἰρηται καὶ ὁπὶ τῷ πνεύει, (inquit Athenæus) id est, madefacere usurpatur pro eo, quod est, bibere. Profert ille eo loco versiculum Antiphani *δὲ γὰρ φαργόντας, δαίης βρέχειν*. id est, oportet enim eos, qui comedunt, largè bibere. sic Virgil. Gallo. *Vnidus hiberna venit de glande Menalcas*.

CVM SOL OCEANO SVBEST] id est, vesperi. Et ita omnia hîc inter se contrariè respondent *sicci*, *vidi*: *manè*, *cum sol Oceano subest*, id est, ut dixi, vesperi. *subest Oceano* autem, est *ἀναστροφὴ*, pro eo, quod est, cùm sol est sub Oceano, quod etiam à Gruquio notatum est.

B IN APOLLINEM ET Dianam. Ode 6.

Carmen saculare.

Dive, quem proles Niobæa magna
Vindicem linguæ, Tityosq; raptor
Sensit, & Troiæ propè victor altæ
Phthius Achilles,

Ceteris maior, tibi miles impar:
Filius quamvis Thetidis marinæ
Dardanas turreis quateret tremenda
Cuspide pugnax.

Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulsæ cupressus Euro,
Præcidit latè: posuitq; collum in
Pulvere Teucro.

C Ille non inclusus equo Minervæ
Sacramentito, malè feriatos
Troas, & letam Priami choréis
Falleret aulam:

Sed palàm captis gravis, heu nefas, heu,
Nescios fari pueros Achiviis
Vreret flammis, etiam latenteis
Matris in aluo:

Ni tuis victus, Venerisq; gratæ
Vocibus diuûm pater annuisset
Rebus Enéæ potiore ductos
Alite muros.

Doctor argutæ fidicen Thaliæ

Phæbe, qui Xantho lauis amne crineis: D
Daunia defende decus camænæ
Læuis Agyiæu.

Spiritus Phæbus mihi, Phæbus artem
Carminis, nomenq; dedit poëta.

Virginum primæ, pueriq; claris
Patribus orti,

Delia tutela dea, fugaceis
Lyncas, & ceruos cohibentis arcu,
Lesbium servate pedem, meiq;
Pollicis ictum,

Ritè Latonæ puerum canentes,
Ritè crescentem face noctilucam,
Prosperam frugum, celeremq; pronos
Voluere menses.

Nuptiam dices, ego Dijs amicum,
Saculo festas referente luces,
Reddidi carmen docilis modorum
Vatis Horatî.

PROLES NIOBÆA] Niobe Tantali filia Amphionis vxor, filios ex eo suscepit duodecim, sex mares, totidemque fæminas. Hæc liberorum multitudine, & pulchritudine ferox Latonam præ se contemnere ausa est, cùm diceret, illam duos solum peperisse. Apollinem, & Dianam: se duodecim. Iccircò Dij hac cõtumelia offensi, Niobe filios ad vnum interemerunt: Apollo masculos in Citharone venanteis, Diana fæminas intra parietes domesticos, & propemodum in complexu, & gremio matris sagittis confixit. Iupiter autem Nioben suas miseras deflentem, ac deplorantem miseratus, eam in saxum vertit: quod vsque ad hoc tempus (ut aiunt) in Sipyllo monte Phrygiæ lacrymarum fontis profundens ab omnibus cernitur. Hæc interpretæ Hom. *il. α.* quo loco hanc fabulam sic persequitur poëta, *Καὶ γὰρ τ' ἠύκομος Νιόβη ἐμνήσατο σίτου, τῇ περ δώδεκα παῖδες ἐν μεγάροισιν ὄλοντο, ἔξ μὲν θυγατέρες, ἔξ δ' υἱέες ἠέωοντες. Τούς μὲν Ἀπόλλων πέφεν ἀπ' ἀργυρέοιο βίοιο Χωόμενος, &c.* id est, Nam & formosa Niobe cibi memor tandem fuit, Cui duodecim filij domi interierunt, sex filia, & sex filij puberes. Hos quidem Apollo interemit suo arcu argenteo, Iratus, &c. Paulanias autem Atticis narrat, si propius spectes, saxum illud nullam mulieris speciem præ se ferre: sin longius absis, videberis (inquit) tibi mulierem maiore, & lacrymis contabescentem intueri. sic Paulan. *ταύτῃ τὴν Νιόβην καὶ αὐτὴς εἶδον ἀνελθὼν εἰς τὸν Σίπυλλον τὸ ὄρος. ἡ δὲ πλησίον μὲν, πύτρα καὶ κρημνός ἐστιν, ὃ δὲν παρὸν τὸ γῆμα παρεχόμενος γυναικός, ὃτ' ἄλλης, ἢ πεπιδύσης. εἰ δὲ γὰρ πορρωτέρω γένοιο, δεδρακρυμένῃ δόξεις ὄραν, καὶ κατηφῇ γυναικί.* Huc pertinet illud Ciceronis ex lib. 3. quæst. Tusc. *Et Niobe fingitur lapidea propter æternum, credo, in luctu silentium.* Aristoteles lib. 7. de moribus ad Nicomach. vbi de continen-

A continentia, & incontinentia disputat, volens ostendere, vtramque versari in iisdem rebus, in quibus temperantia, atque intemperantia, non in ijs, quæ natura bonæ, aut honestæ sunt, quales sunt victoria, honos, liberi, parentes, neque in earum nimio: ita loquitur, καὶ ἐπαρνούμενοι οἱ πόλε' αὐτὰς αὐδ' ἀζόντες, ἀλλ' ὅμως ἐστὶ πρὸς ὑπερβολὴν καὶ ἐν τέλει, εἴπῃ ὡς περ ἢ Νιοβῆ, μάχοιτο πρὸς τοὺς θεούς, &c. id est, & qui in hac studium suum conferunt, laudantur: veruntamen etiam in his aliquod est nimium, si quis, ut Niobe, cum dijs pugnet. Callimachus in hymno εἰς Διόν, Nioben κακὰ λόσσον nominat, id est, malelinguæ, propterea quod feliberorum numero, & pulchritudine Latonæ præstare dixerat.

MAGNÆ VIND. LING.] *magna lingua vindicem*, hoc est, μεγαλήτορας, seu μεγαλόρρημοσύνης: id est, iactantia, & gloriosæ de se, suisque rebus prædicationis: quam Græci magnam locutionem, seu magnam dictionem nominant, vltorem. *magna* igitur rectè interpretatur Porphyrius. *superba*. Atque hoc obseruatum est à Cruquio.

TITYOSQUE RAPT.] de Tityo Latonam rapere conato diximus sup. ad Odam §. lib. 3.

B TROIÆ PROPÈ VICTOR.] cur propè victor? quia Hectorem interfecit, quo facto facilius Troia capi potuit, ut Od. 4. lib. 2. *Ἐαδέντις Hector Tradidit fessis leniora tolli Pergama Graijs*. Victorem autem non dixit ἀπλῶς, quia ante Troiam captam à Paride interemptus est, idque Apollinis impulsu. Virg. lib. 6. *Æn. princip. Phæbe graueis Troie semper miserat labores, Dardana qui Paridis direxisti tela, manusque Corpus in Æacida*. Sed quid locutus est Achilles, quod Apollinem offenderit? id fortasse, quod est apud Homer. *il. X.* in princip. Name loco Achilles minatur Apollini se de copæ nas sumturum, si potestas detur. Troianis autem sui recipiendi facultatem, spatiumque dederat Apollo Agenori similatus. sic Homer. *Ὅς ἂν ποσειδάων, εἴ μοι δυνάμεις γε παρέιν.*

ALTÆ] *ἰλιάδ. ο. αἰπύνον πολιάεθρον.* & alibi sæpius *Τροίης αἰπὺν πολιάεθρον.* & ὁδυσσ. γ. αὐτὰρ ἐπεὶ παρὰ μοιο πόλιν διεπέρασεν αἰπύην. Virg. lib. 2. *Æneid. ruit alto à culmine Troia.*

C PHTHIVS] Phthia Achillis patria: quod quidem notum est vel ex illo vulgatiss. Homeri versu *il. I.* *Ἡμαρπὴν περὶ τὰ τὸ φθίῳ ἐρίβωλον ἰκοίμεν.* quem sic Latinè reddidit M. Tull. lib. de diuin. 1. *Tertia me Phthia tempestas leta locabit.*

THETIDOS MARINÆ.] Nerei filia. Nereus autem Deus marinus.

MORD. VELVT ICTA FERRO, &c.] sic Homer. *il. δ.* Simoisium Anthemionis filium, ab Aiace Telamonio interfectum, & lethali vulnere accepto cadentem, cum vlmo comparat, quam curruum opifex ferro abscidit. Hom. *ὁδ' ἐν κονίῃσι χαμαὶ πῶν αἰγυρος αἶς, &c.* Et *il. v.* Imbrium Mentoris filium ab eodem Aiace cæsum cum fraxino, ὁ δ' αὖ τ' ἐπὶ σπινθῆρ' ὡς ἦ τ' ὕρεος κορυφῇ ἔκαθεν παρὰ φαινομένοιο Χαλκῷ πεμνημένην πέρενα Χθονὶ φύλλα πέλασσε, id est, ille autem cecidit, ut fraxinus, quæ in vertice montis longè vndique apparentis ferro cæsa teneras frondeis terræ admouit. & *il. π.* Sarpedonem à Patroclo interfectum cum quercu, aut populo,

aut pinu. *Ὅριπε δ' ὡς, ὅτε πρὸς δρυὸς ἤριπεν, ἢ ἀχρωῖς, ἢ ἐπὶ πύρρῳ βλαστῇ, τὴν τ' ἔρποντο κτεονέες αἰδρεῖς Ἐξέταμον πλέκεσσι νεήκεσι νήγον εἶναι.* id est, Concidit autem ut cum quercus aliqua corruit, aut populus, aut pinus alta, seu frondosa, quam fabri securibus recens acutis exciderunt, ut esset nauale, seu pars navis. quos Homeri versus exprimere voluit Virg. *Æneid. 2. v.* *bi de Troia cadente loquitur, Ac veluti summis antiquam in montibus ornâ, Cum ferro accisam, crebrisq. bipennibus instans Eruere agricola certatim: illa vsque minatur, Et tremefacta comam concusso vertice nutat, Vulneribus donec paulatim euicta supremum Congemuit, traxitque ingis auulsæ ruinam.*

POSVITQUE COLL. IN PVL. TEV-CRO.] id est, occubuit. similia sunt illa. *Turpe solum teligere mento. Ἐθ' humum ore momordit.* de quibus diximus Od. 7. lib. 2. Verum Achilles mortē non narrat Hom. in Iliade, ut antè diximus. Tantum ὁδυσσ. γ. fit de ea mentio. lib. autem vltimo ὁδυσσ. facit animas Achilles, & Agamemnonis apud inferos vnà colloquenteis, hoc modo. *Τὸν δ' αὖτ' ἔχ' ἑλπί' ἀνέειπεν Ἀτρεΐδης, ὅλβιε πηλὸς υἱὲ θεοῖς ἐπὶ κίε' Ἀχαιῶν, ὅς θά νῦν ἐν προίῃ ἐκάς Ἀργείος ἀμφὶ δέ σ' ἄλλοι Κπίνοντο πρῶτον καὶ Ἀχαιῶν υἱέες ἄριστοι Μαρναμένοι παρὲς στίον, σὺ δὲ σφοδρά γ' ἔκονες Κεῖσθ' μέγας μετὰ σὺν λελασμένους ἐπὶ πτωχάων.* quorum versuum si quis postremū, & partem eius, qui antecedit, cum hoc loco Horatiano conferet, videbitur Horatius Homeri verba Latinè exprimere voluisse. hanc autem scripturam posuitq. collū in *Pul. Tenc.* reperi in duob. Var. & Faër. Iannoct. eamque putō veram, & germanam.

ILLE NON INCLVS. EQVO. MIN. SACR.] id est, si Achilles vitam vsque ad Troiam captam perduxisset, neque à Paride Apollinis hortatu, atque impulsu interfectus esset: non per dolo, neque per insidias Troianos inopinanteis, & securos oppressisset: sed primum eos aperto Marte cepisset, deinde omnem in eos immanitatem effudisset.

EQVO] In hoc equo totius Græciæ principes inclusi, Menelaus, Vlysses, Diomedes, Pyrrhus, Mnestheus, Teucer, alique complures Troiam igni, ferroque vastarunt. de quo sic Hom. *ὁδυσσ. δ.* *Ἰππῶ ἐνὶ ξέσῳ, ἢ ἐν ἡμέδα πάντες ἄριστοι Ἀργείων, Τρῶες σφόδρον, καὶ κῆρα φέροντες.* id est, in equo ligneo, in quo insidebamus Græcorum principes, Troianis cædem, & interitum inferentes. & *θ. π. δ.* ἢ δὲ ἀγαλλυτόν ἀμφ' ὁδυσσῆα Εἰάτ' ἐνὶ πρῶτον ἀγορῇ κεκαλυμμένοι ἵππῳ. id est, Vlysses autem, & qui cum eo erant, sedebant in Troianorum contione, seu conuentu, seu senatu, equo tecti. & *δ.* αὐτὰρ ὅτ' εἰς ἵππον κατεβαίνομεν. ὃν καμ' Ἐπειος, Ἀργείων οἱ ἄριστοι. id est, verum cum in equum descendimus, quem Epeus fabricatus est, nos Græcorum optimates, &c. Virg. *Æneid. 2. Instar montis equum diuina Palladis arte Ædificant, &c.* sequitur mox, *Huc delecta virum sortiti corpora furtim Includunt caco lateri.* M. Tull. lib. 2. de oratore scribit ex *Isocratis ludo, tamquam ex equo Troiano, meros principes exiisse.* idem pro Murena, de Catilina, eiusque copijs, ac socijs loquens, ostendensque coniurationis Catiliniæ contagionem ad plures pertinere, neque omneis illius

- A sceleris participes cum Catilina ex vrbe exiisse: sed intra mœnia restitisse: magnopere denique metuendas esse insidias, *Latius patet* (inquit) *illius sceleris contagio, quam quisquā putat, atque ad plures pertinet: Intus, intus, inquam, est equus Troianus.* & in oratione pro M. Cœlio, eo loco, quo loco de amatoribus Clodiæ verba facit, quos illa in quibusdam latebris delitescere: deinde, cum venisset Licinius, qui venenum, quo ipsa necaretur, traditurus erat, profilire, & hominem comprehendere iusserat: quarit, *quoniam modo latuerint, aut ubi: alucēne ille, an equus Troianus fuerit, qui tot inuictos viros muliebri bellum gerenteis tulerit, ac texerit.* Plautus Bacchid. totam hanc equi Troiani fabulam sub Chrysalis serui persona, multis verbis persequitur: eamque ad rem, quæ agitur, facitissimè accommodat. Lucretius hunc equum, durateum appellat lib. 1. his verbis. *Nec clam durateum Troianis Pergama partu Inflammasset equus nocturno Graingenarum.* Idem autem valet durateus apud Lucretium, quod apud Plautum ligneus. Eundem Pausanias durium nominatum esse tradit eodem fere nomine: Epei que fuisse machinā bellicam ad verberandos, ac perfringendos muros comparatam. Pausaniæ verba sunt hæc Atticis: ἵππος ὁ καλέμενος δούρειος ἀνάκταται χαλκός. καὶ ὅπ μιν τὸ πνίγμα τὸ πῦρ ἐκ μὲν χαλκοῦ ἦν εἰς δὲ ξύλον τὸ πνίγμα, οἷον δὲ τις μὴ πᾶσαν ἐπιφέρει τοῖς Φρυγῖν ἐνθάδε. λέγεται δὲ ἐς πικρὸν τὸν ἵππον, ὡς τὸ ἑλλήνων ἐνδόν' ἔχει τὸς ἀρίστους. καὶ δὴ καὶ τὸ χαλκὸν τὸ ξύλον ἐστὶ καὶ ταῦτα, καὶ Μενεδαῖος, καὶ Τεύκρος ὑπερκύβητον ἐξ αὐτοῦ. πρὸς δὲ καὶ οἱ παῖδες οἱ θησῶς. id est, equus durius qui appellatur, æreus, dedicatus est. Hoc autem opus, Epei machinam fuisse ad muri Troiani euersionem comparatam intelligit is, qui non putat Troianos prorsus stolidos ac stultos fuisse. Aiunt autem, in illo equo Græcorum præstantissimos & fortissimos inclusos fuisse. Et verò æris figura, planè ita se habet. Tum Mnestheus & Teucer caput ex eo proferunt: & præterea Thesei filij. Appellatur eodem quoque nomine apud Eurip. Troad. sed alia ratione: ὅθεν πρὸς αἰδρῶν ὑστέρων κληθήσεται δούρειος ἵππος κρυπλὸν ἀμύχαν δόρυ. id est, vnde à posteris durius equus appellabitur, quod lignū seu hastam ligneā absconditam contineat.
- C MINER. SAC. MENT.] id est, quem simulabant Græci à se fabricatum esse, vt Palladem offensam placarent. Virg. Æn. 2. *Votum pro reditu simulant.* ibidem. *Hanc pro Palladio moniti, pro numine laeso Effigiem stituere, nefas que triste piaret.*
- MALÈ FERIATOS] intempestiuè, & magno suo malo otiantes, quia tum non debuerunt ferias agitare, nec otiosi esse. M. Tull. ferè semper *feriatum* pro otioso ponit. de natura deorum 1. *deum sic feriatum volumus cessatione torpere, vt, si se commouerit, vereamur, ne beatus esse non possit.* & de orat. 3. *sic illi à negotijs publicis aut temporibus exclusi, aut voluntate sua feriat, &c.* Plaut. in Milite glorioso. *tibi ego dico, feriatu nesis.*
- FALLERET] lateret, ἔλαθεν αὖ.
- AVLAM] ἀγορῇ, Hom. il. θ. senatum. vel diculam Priami, id est, domum regiam Priami, & ita totam urbem.
- PALÀM CAPTIS] aperto Marte, non insi-

diosè captis. libri aliquot veteres habent. *Sed palàm victor grauis, &c.*

GRAVIS] acerbus, sæuus, immitis, δεινὸς ἀνελής.

NE SCIOS FARI] nescios fandi, infanteis. ἡ μά πέννα, ἰλιάδ. β. & δ.

ETIAM LATENTEIS MATR. IN AL.] sic Agamemnon apud Hom. ἰλιάδ. Ζῆτα Menelaū hortatur, ne quemquam Troianum pretio accepto suis incolumè reddat, ac ne pueris quidē parcat adhuc custodia ventris materni septis. Homeri verba sunt hæc, τῶν μὴ τις ὑπεκφύροι αἰπῶν ὀλεθρῶν, Χειράδ' ἡμετέρας, μηδ' ὄντινα γαστέρι μήτηρ Κερον εἶντα φέροι, μηδ' ὅς φύροι, ἀλλ' ἅμα πάντες ἱλὺς ἐξαπολοῖατ' ἀκμήδενι, καὶ ἄφαντοι.

POTIORE ALITE] melioribus auibus, melioribus auspicijs. vide Od. 15. lib. 1.

MVROS] Romanos. ductos autem muros ita dixit, vt Græci ἡλαμένα τεῖχη.

ARGVTA] argutè canentis, canoræ, sonoræ.

LAVIS] lauas. sic loquebantur veteres, & ita semper Horatius, vt annotat. ad Od. 3. lib. 2.

QVI XANTHO LAV. AMNE] tale est illud. sup. Od. 2. lib. 3. *Qui rore puro Castalia lauit Crineis solutos, qui Licia tenet Dumeta, &c.* Xanthus Troiæ fluius. Virg. lib. 1. Æn. *prius quam Pabulagustassent Troia, Xanthūque bibissent.*

DAVNIA] Latinæ. vt sup. Od. 1. lib. 2. *Dannia cades.* LÆVIS] imberbis. vt sup. ad Od. 2. lib. 1. annotauimus.

AGYIEN] Apollo, Ἀγχιεύς dictus est παρὰ τὰς ἀγοράς: id est, vias, seu plateas. appellant autē ἀγορᾶς Elei τὰς ὑπ' ἀθλωαίων καλεμένους σεναιπές. id est, appellant Elei ἀγοράς, ea angiporta, quæ dicuntur ab Atheniensibus σεναιπῶν. Hæc Pausanias Eliacorum lib. 1. commemorat idem Pausanias Apollinem Ἀγχιέα in Corinthiacis. Docet Suidas, esse etiam ἀγορία columnam in acumen desinentem, quam pro foribus collocant: taleis autem columnas à nonnullis Apollini sacras dici: ab alijs Baccho, ab alijs vtrique. Idem mox scribit, Ἀγχιέας apud Atticos fortasse esse aras, quæ ante ædis priuatas poni solent: Et ἀγορία esse etiam columnam ante adi um atrium & vestibulum, coniformam in extremo præseferentem. Hunc locum in libris vulgaris, qui habebant *Agylen*, iam olim corruptum esse viderat P. Bembo, vir clariss.

SPIRITVM PHOEB. MIHI] sup. Od. 16. lib. 2. *mibi paruarura, & Spiritum Graia tenuem camæna Parcanon mendax dedit.*

VIRGINVM PRYMÆ] Iulia Augusti filia, Marcellæ Marcelli, & Octaviæ sororis Augusti, filia: vel Iulia, & Agrippina neptes, ex Agrippa, & Iulia.

PVERIQVE CLARIS PATRIB. ORTI] C. & L. nepotes Augusti.

DELIA TVTELA DEÆ] qui estis sub tutela Diana, venatricis, & iaculatricis: seu quos Diana tuetur. idem sensit Catullus alijs verbis, carm. sæcul. ad Dianam, *Diana sumus in fide Puella, & pueri integri.* Iurisconsulti eos ad suam tutelam peruenisse dicunt, quibus desijt esse tutor, & qui ipsi per se res suas administrare, & tueri possunt: sed Horatius

A tius hos principes pueros, & virgines Dianæ tutelam appellat, quia sub eius sunt tutela. aliter Od. 14. *Augustum Italia. Romæq; tutelam:* & epist. 1. lib. 1. *Mæcenatem rerum tutelam suarum* appellat.

COHIBENTIS] id est, percutientis, & vulnerantis, seu configentis lyncas & ceruos fugientes, & ita cohibentis, ac reprimentis.

LESBIUM] Sapphicum. Sappho enim Lesbica fuit.

LATONÆ PVERVM] Apollinem Latonæ filium. Ex quo Latoum appellat Oda 31. lib. 1. Puerum autem pro filio ab Horatio Græcorum more pro filio usurpari interdum solere, alibi observauimus, lectorémque admonuimus.

NOCTILVCAM] lunam nocteludentem. Varro lib. 4. de lingua Latina, itaque ea dicta *Noctiluca in palatio. nam ibi noctu lucet templum.* Fortasse expressit epithetum *νοκταλκμηνή*, quod usurpat ante Simonides, ut intelligere licet ex quibusdam eius versibus, qui reperiuntur apud Dionys. Halicarn. quod annotauit Muretus, ab Achille Statio admonitus.

B PROSPERAM FRVGVM] inest in nomine *prospere* interdum vis quædam agendi, ut hoc loco: & apud M. Tull. lib. 6. de repub. *Deinde est hominum generi prosper, & salutaris ille fulgor, qui dicitur Iouis. prosperam frugum* igitur interpretor, *fruges prosperantem.* suo more autem iunxit hoc nomen patrio casui.

CELEREMQUE PRON. VOLV.] *celerem voluere* gen⁹ est loquendi Horatio familiare, quod Ode Octaua annotabimus: id est, celerem in voluendis mensibus, vel celeriter voluentē menseis. hoc eò pertinet, quod Luna 28. circiter diebus orbem suum conficit: quod est spatium menstruum: ex quo lunam Græci *μηνῶν*, & *μηνῶν* menseis appellant. Vide quæ annotata sunt ad Odam 28. li. 3. ibi *celeris spic. Cynthia.*

PRONOS] epist. de arte poet. *Vi silua folijs pronos mutantur in annos.*

SÆC. FEST. REF. LVCES] anno centesimo, aut centesimo decimo, ut infra dicemus.

C DIIS AMICVM] φίλον, id est, gratum, atque acceptum. sup. Oda 17. li. 2. *Nec diis amicum, nec mihi te prius Obire, Mæcenas, mearum Grande decus, &c.*

REDDIDI] quod accepi, reddidi, id est, cecini, recitaui. vide annot. ad Od. 11. huius lib.

DOCILIS MODORVM] ego, quæ studiosè, & facillè didici versus, seu cantus Horatianos.

AD L. MANLIUM.

Torquatum. Ode 7.

Veris aduentu, & æqua omnibus hominibus moriendi condicione sine spe reuiuiscendi, omniumque rerum mutatione & vicissitudine proposita inuitat ad hilariter, iucundèque viuendum.

DIFFVGER Eniues: redeunt iam D
gramina campis,
Arboribusque comæ.

Mutat terra vices: & decrefcentia ripas
Flumina praterreunt.

Gratia cum Nymphis, geminisque sorori
bus audet

Ducere nuda choros.

Immortalia ne speres, monet annus, &
almum

Quæ rapit hora diem.

Frigora mitescunt zephyris: ver proterit
æstas,

Interitura, simul

Pomifer auctumnus fruges effuderit: &
mox

Bruma recurret iners.

Dāna tamē celeres reparāt cælestia Luna
Nos ubi decidimus

Quò pius Aeneas, quò Tullus diues, &
Ancus:

Puluis, & umbra sumus.

Quis scit, an adijciant hodiernæ crastina
summa

Tempora Dii superi?

Cūcta manus auidas fugiētheredis, amico
Quæ dederis animo.

Cum semel occideris, & de te splendida
Minos

Fecerit arbitria,

Nō, Torquate, genus, nō te faciūdia, nō te
Restituet pietas.

Infernis neque enim tenebris Diana pu-
dicum

Liberat Hippolytum:

Nec lethæa valet Theseus abruptere caro
Vincula Pirithoo.

DIFFVGERE NIVES] Verni temporis descriptio. Est & altera lib. 1. Oda 4. *Soluitur acris hiems, &c.*

COMÆ] frondes, ut supra Od. 3. huius lib. *Et spissa nemorum comæ.* & Od. 21. lib. 1. *Vos letam flumini, & nemorum comæ, &c.* honorem appellat Od. 11. epodon. *Hic tertius decembris, ex quo destitit Inachia furere, Siluis honorem decuit.*

A **MVTAT TERRA VICES.**] id est, mutatur anni tempus. fit in terris temporis commutatio, & vicissitudo.

ET DECRESCENTIA, RIPAS, &c.] id est, flumina, quæ niuib. & pluuijs hibernis creuerant, nunc decrescunt, intra alueos suos, & intra ripas suas labuntur, & fluunt. hæc enim vis est verbi præterire hoc loco, vt & Od. II. lib. 2. *quis puer ocys Restinguet ardentis Falerni Pocula prætereunte lymphæ?* & Tibull. *Sed canis æstiuos ortus vitæ sub umbra Arboris, ad riuos prætereuntis aquæ.* Contrà Od. 2. huius lib. *Monte decurrens velut amnis, imbres, Quem super notas aluere ripas.*

GRATIA CVM NYMPH. &c.] Pausanias Bæoticis, complureis enumerat Gratiarum imagines, & statuas à veteribus pictoribus, ac fictoribus pictas, & fictas. sua autem ætate miratur, cur fingantur, & pingantur nudæ. nos sup. Ode 30. lib. 1. rationes aliquot probabileis attulimus. Cum hoc loco cõgruit id, quod est Od. 19. li. 3. *Gratia Nudis iuncta sororibus.* & Oda 4. lib. 1. *Iuncta q. nymphis Gratia decentes Alterno terram quatit pede.*

B **DVCERE NVDA CHOROS]** Gratia nudæ fingebantur. vt suprà diximus: sed hîc idè fortasse nudæ choros audent exercere, quia *frigora mitescunt zephyris*, vt ait tribus pōst versibus.

IMMORTALIA NE SPERES] sæpe nos deterrēt Pindarus à spe, & cogitatione immortalitatis, iubetque ea & sperare, & optare, quæ in nobis sita sunt. vt Pyth. *εἰδ. γ. μή φίλα ψυχὰ βίον ἀθάνατον ἀπὸ δὲ πᾶν δ' ἐμπαράκτοι ἀντλεί μαχάναν.* id est, ne, care anime, vitam immortalē expete, sed facilem & in potestate tua positam hauri & experire machinam. & item *εἰδ. ἐκ τῶ Ιαθύμ.* quem locum testem producemus infra Od. II. huius lib. Annus (inquit Horat.) in quo magnæ existunt varietates, & qui certo dierum numero aliquando clauditur, ac terminatur: menses, dies, hora, monent nos ne immortalia speremus.

MITESCUNT ZEPHYRIS] mitigantur à vere, cuius nuntij sunt, & prodromi Zephyri, seu Fauonij.

C **VER. PROT. ÆST.]** id est, ver sequitur æstas, atque ita sequitur, vt pedem pede premat, & tandem proterat, & consumat.

INTERITVRA] quæ interitura est, simul atque auctumnus fruges & fructus pepererit.

SIMVL] simul atque, simul vt. vide annot. ad Od. 4. lib. 1.

POMIFER AVCTVNNVS] sup. Od. 23. lib. 3. *Pomifero graue tempus anno.* Scribit Festus, quodam existimare auctumnum ex eo dictum, quod tum maximè augeantur opes hominum coactis agrorum fructibus: quod si verum est, scribi debet *auctunus*, seu *auctumnus*, non *auctumnus*.

BRVMA REC. INERS] Virg. Georg. 1. *h. em signa uia colono.* suprà Od. 9. lib. 2. *glacies iners.* Nonnulli libri manuscr. habent, *recurrer*: quos sequor.

DAMNA TAMEN CELERES, &c.] attamen hæc damna temporum reparant, & refarciunt lunæ, sol, & ceteri planetæ (Lunam autem posuit, quia nobis est omnium proxima, & quia

eius vim maximè sentimus.) tempora igitur redeunt: sed nos semel extincti numquam renascimur. aliter M. Tul. in Catone maiore de temporibus: *hora quidem cedunt, & dies, & menses, & anni, nec præteritum tempus umquam reuertitur.* Catullus hanc Horatij sententiam sic complectitur. *Soles occidere: & redire possunt: nobis cum semel occidit brevis lux, Nox est perpetua una dormienda.* Theocr. epitaph. Bionis, eandem pastorali quidē sermone & more, sed in primis eleganter, & venustè expressit, *Αἰ, αἰ! τὰ μακάρι μὲν ἔσαν καὶ ἡ ζωὴν, καὶ εἰς ἑπὶς ἄλλο φέροντ' Ἀμμιες δ' οἱ μακάριοι, καὶ καὶ περὶ, ἢ σφοδρὸν αἰδρεῖς, ὅπως τὰ θάνατος, ἀνάκοι ἐν χροὶν κοίτῃ Εὐδομῆς εὐ μάλα μακρὸν, ἀπέρμονα, ἤνευτον ὕπνον.* quos versus sic Latine reddidi ludibundus. *Eheu: cum semel in culto malua aruit horto, Aut viua apium, foliumque virentis anethi: Vere reniiscunt, alium & nascuntur in annum: Nos autem magni, & sapientes, atque potentes, Vt semel occidimus: sub terra lumine cassi Dormimus longum, immensum, æternumque soporem.* Homerus omnium antiquissimus, vt facilius, qui vult, disputare, ac defendere queat, nihil hodie dici, quin prius sit dictum, esseque in omnium nostrum animis innatas, atque infinitas communeis quasdam, & generaleis sententias: *Il. 1.* sub Achillis persona ait, pecudes, boues, equos, tripodes quæri, comparari, & redimi posse: animum autem hominis, posteaquàm semel è corpore euolarit, numquam emissum retrahi, nunquam recuperari, numquam reprehendi posse, id est, numquam eum, qui mortuus sit, ab inferis posse excitari. Versus Homeri sunt hî: *Ἀνέροι μὲν γὰρ τε βόες, καὶ ἵππια μῆλα, Κτηπι δὲ στείπιδες τε, καὶ ἵππων ἕαντά κάρηνα. Ἀνδρὸς δὲ ψυχὴ πάλιν ἐλθεῖν ἢ πέλῃ, Οὐδ' ἔλεπῃ, ἐπὶ ἀρ' ἔαν ἀμείψεται ἔρκος ὁ δόντων.* Non dissimili admodum ratione queritur Tibullus lib. 1. pueritiam, & florem ætatis reuertit numquam, vbi semel defloruerit. *Crudeles diui: serpens nouus exiit annos: Forma non vllam fata dederunt morā. Solis æterna est Phæbo, Bacchóque iuuenta. Nam decet intonsus crinis utrumque Deum.* Lunas autem celereis dixit, quia brevissimo tempore orbem suum metiuntur. suprà Oda 28. lib. 3. *& celeris spicula Cynthia.*

QVÒ PIVS ÆNEAS, QVÒ TVL. &c.] In eum locum, quod, &c. ad inferos voluit dicere: sed vel extenuandæ rei tam formidolosæ: vel consolandæ condicionis humanæ gratia, ita locutus est. Nam, qui dicit eundem esse, quod Æneas, quod Romulus, quod Themistocles, quod Socrates, quod Plato, molliore oratione utitur, quàm si disertè diceret, moriendum esse: simulque magnum affert tali oratione solatium ei, quicum loquitur, cum ille eodem tempore cum animo suo considerat, sibi non esse recusandum, quo min⁹ eadem, atque illi clarissimi, & præstantissimi viri, conditione utatur. sic loquitur epist. ad Numiciū lib. 1. *Ire tamen restat, Numa quod deuēnit, & Ancus.* lege annot. ad Od. 28. lib. 1. lectorem non celabo in cod. Faër. & aliquot alijs, quos in Gallia nactus sum, legi, *Quò pater Æneas.* ego tamen scripturam receptam sequor. Sic Virg. lib. 1. *Æneid. Sum pius Æneas, raptos qui ex hoste penateis, &c.* Neque

A Neque tamen alteram damno. Nam etiam hoc epithetum *Enéas* tribuit idem Virgil. eodem lib. *Iam pater Enéas, & iam Troiana iuuentus.* Castū appellat Horatius carmine saculari post epod. *Castus Enéas patria superstes.*

PVLVIS ET VMBRA SVM.] Pleni sunt veterum scriptorum libri huius sententiæ. Soph. in *Aiace*, *Ὅρα γὰρ ἡμᾶς ὕδεν ὄντας ἄλλο, πλὴν Εἰδωλῶν, ὅσοι μὲν ζῶμεν, ἢ καὶ φθινούμεν.* id est, Video enim, nos, qui viuimus, nihil aliud esse, præterquàm imagines, aut vmbra leuem. Pindarus duo inanissima coniunxit inter se: vmbra, & somnium. Ait enim, homines esse vmbra somnium, εἰδ. η. Πυθ. ἐπὶ μέρει, πὶ δὲ πρὸς, πὶ δὲ ὕπνῳ, σκιαὶ ὄντα ἀνθρώποι. id est, diurni sumus. quid refert simus, an non simus? vmbra somnium sunt homines. Athenæus lib. octauo versus nescio cuius poetæ profert: quorum hæc sententia est: suadere omnibus mortalibus, vt in diem uiuant, volo. nam hominem mortuum, esse nihil, & vmbra sub terra. verba illius poetæ non nominati sunt hæc, Πᾶσιν θνητοῖσι βέλομαι παραινέσαι, Τέ μ' ἐμήμερον ζῆν ἢ δέσας· ὁ γὰρ θανὼν τὸ μηδὲν ἐστὶ, καὶ σκιά καὶ ὄνειδος. Theognis item animum suum hortatur, vt se tantisper dum uiuit, oblectet, quando ætas succedat ætati, aliique homines citò orituri sint: ipse autem pulvis, & cinis futurus sit. Τέρπόμενοι φίλε θυμέ, τὰ χ' αὖ πνέες ἄλλοι ἔσσοντο Ἀνδρες· ἐγὼ δὲ θανὼν γαῖα μέλαινα ἔσομαι. Anacreon similiter, Ολίγη δὲ κεισόμεθα Κόνις ὅστων λυθέντων. id est, Exiguus autem pulvis iacebimus ossibus solutis. & in epigr. Græcis, ἐν δ' Ἀχέρωνι Ὅσα καὶ ἀποδὶη παρδένε κεισόμεθα. id est, in inferis autem ossa & cinis, o virgo, iacebimus. Eurip. in *Protesilao* apud Stob. ὁ θάμ' ἐλεξας θνητὸν ὄντα θυγατρί, Ἀνδρῶπις ἐστὶ πνεῦμα, καὶ σκιά μόνον. id est, nihil mirum dixisti, homini nato fortunam aduersari, ac resflare. homo enim ventus est, & vmbra solūm.

QVIS SCIT, AN ADIICIANT, &c.] Quis scire potest, an *Dij* immortales diem crastinum vitæ nostræ adiecturi sint, quando ne id quidem exploratum habemus, an vsque ad vesperū victuri simus? Quia autem dies crastinus hodie non est proximus, iccirco Horatius significans, vitæ nostræ spatium esse incertissimum: ait incertū nobis esse etiam vtrum die crastino simus victuri, necne. sic Theocr. in *Hyla*. Οἱ θνατοὶ πολέμεθα, τὸ δ' αὐριον ἔκ ἐσσομένους. id est, nos, qui mortales sumus, quique diem crastinum non cernimus. Eurip. in *Alceste*, Βροτοῖς ἀπασι κατὰ θανάτῳ ὁφείλεται: Κ' ἐκ ἐστὶν αὐτῶν ὅστις ἐξέρχεται, τὴν αὐριον μέλλουσιν εἰ βιώσεται. τὸ τῆς πύλης γὰρ ἀφανὲς ὁπποῖ βήσεται. id est, Mortalibus omnibus moriendum est: neque quisquam eorum est, quis sciat, vtrum diem crastinum sit victurus, necne. Nam fortunæ arbitrium quod sit euasurum, obsecrum est. Sophocl. in *Trach.* ὥς εἴπεις δύο, ἢ καὶ γὰρ πλείους ἡμέρας λογιζέται, Μάταιός ἐστιν. ὁ γὰρ ἐστὶ ἢ γ' αὐριον Πρὶν εὐπαθῆναι τὴν παρῶσαν ἡμέραν. id est, si quis duos, aut plures dies secum reputet, suosque numeret, inanis est. non est enim dies crastinus prius, quā quis hodie sibi fecerit benè.

HODIERNÆ SVMME] id est, ad numerum, aut multitudinem dierum, quos vsque ad hodiernum diem viximus. cod. Faër. Iann. Tornes. Rai-

nut. Card. & duo Vaticani habent *vita*, non *summa*, alij, tum ij, quibus in Italia vsus sum, tum ii ferè omnes, quos in Gallia nactus sum, quibuscum omnes vulgati consentiunt, *summa*, eosque secutus sum: non quòd alteram illam scripturam improbem: sed quòd hæc vulgata videatur mihi quodammodo venustior, & magis Horatiana. Est enim tralatio vel à nummis, vel ab aceruis frugum, & similium rerum. Saty. 4. lib. 1. *quin per mala præceps Fertur, uti pulvis collectus turbine, ne quid Summa deperdat, metuens.* & 3. lib. 2. *Quantulum enim Summa curtabit quisque dierum?* &c. M. Tull. de offic. 1. *Addendo, deducendoque videre quæ reliqui Summa fiat.* Idem pro Roscio comædo. *Non refert parua nomina in codicem? Immo omneis Summas.* & ita ferè locutus est Od 4. lib. 1. *Vna Summa brevis spes nos vetat inchoare longam.*

CUNCTA MANVS AVIDAS, &c.] id est, ea omnia, quæ tu in curando corpore, & explenda libidine consumseris, tua erunt, neque ad heredem peruenient, qui tuis bonis auidè imminet, atque (vt ita dicam) inhiat. Planè hæc sententia cum ijs, quæ Sardanapali sepulcro litteris Chaldaicis fuisse inscripta tradit Athenæus lib. 12. consentanea est. ea autem sunt huiusmodi, ἐγὼ ἐβασίλευσα, καὶ ἄχρης ἐώρων φῶς τῶ ἡλίου, ἐφαζον, ἔπιον, ἠφροδίσιασα εἰδώς πάντε' ἡρόνον ὄντα βραχυῶν, ὃν ζῶσιν οἱ ἀνθρώποι, καὶ τῶν πολλὰς ἔχοντα μεταβολὰς, καὶ κακοπαθείας· καὶ ὅπ, ὡς αὖ καταλίπω ἀγαθῶν, ἄλλοι ἐξέσσι τὰς δότολαύσας. διὸ καὶ ἐγὼ ἡμέραν ὅδε μέγαν παρέλιπον τῷ το ποιῶν. id est, ego regnauit, & quādiu mihi lucis usura data est, edi, bibi, rei Veneræ operam dedi, cum scirem & perbreue esse vitæ humanæ curriculum, & in hoc multas rerum commutationes, & calamitates incidere: & quæ bona reliquero, eorum bonorum fructum alios percepturos. Quocirca nullum diem intermisi, quin hoc agerem. Verborum autem illorum amico animo, eam, quam dixi sententiam esse, Græcorum testimonio vincam, à quibus Latini hoc genus mutuati sunt. sic enim loquuntur illi, φίλη ψυχὴ χαρίζεσθαι, id est, caro animo obsequi, aut gratificari, pro, libidini suæ seruire. Simonides apud Stobæum, Νῆπτοι, εἰς ταῦτη κείται νόος, ὅδε τ' ἴσασιν, ὡς χρόνος ἐστὶ ἡβης, καὶ βιοτ' ὀλίγος θνητοῖς ἀλλὰ σὺ ταῦτα μαθὼν βιοτ' ὅτ' ἔπ' ἔρμα ψυχῇ τ' ἀγαθῶν πληθὶ χαρίζμενος, id est, vt nos quidem vertimus, *Stulti, mens quibus est talis, nec, quanta inuenta, Et vitæ humanæ quā brevis hora, tenent. Tu vero hæc doctus bona, donec viuere perges, Obscura caro gratificans animo.* Theocr. Hierone, ἔχ' ἂν δὲ πλεῖτ' φρονέουσιν ὄντας. Ἀλλὰ τὸ μὲν ψυχῇ, τὸ δὲ καὶ πνὶ δέναι αἰοδῶν. i. non est hic diuitiarum vsus, seu fructus, aurum domi cōditum seruare: sed alteram partem animo, alterā poetæ alicui donare. & apud Athenæum, Bacchida ille, qui consimilem, & geminam Sardanapali vitæ vitam egit, ita loquitur in ea inscriptione, quā in sepulcro suo incidi iussit: Πῖεν, φάγεν, καὶ πάντα τὰ ψυχῇ δόμεν, id est, ede, bibe, & omnia animo largire. Atque ita Latini Græcorū exemplo animū vsurpant. Plautus *Aulular.* *egomet me fraudauit, Animiūq, meū, Geniūq, meū.* Idē Bacchid. *Paulisper, Lyde, lubido est homini animo obsequi. Iā adierit tempus, cū sese etiā ipse oderit.* Idē Mil. glor. *meo animo morem gero.* idem in *Trinummo*, *si animus hominē*

A perculit, actum est, id est, si libido à ratione auersa: quem locū aliàs explicabimus. Terent. Adelp. Vxor. scisses, aut te amare cogitat, Aut tete amari, aut potare, aut animo obsequi. MANVS AVID. HER.] sat. 3. lib. 2. auidus iam hæc auferet heres.

CUM SEMEL OCCIDERIS, &c.] vbi semel mortuus fueris, reuiuifces numquam, cum δάναος sit δάναος, vt inquit ille apud Athen.

**ET DE TE SPLEND. MINOS FECE-
RIT]** & cum de te Minos splendide & præclarè iudicari, sententiàmque æquissimam tulerit. Homerus Minoa iudicem facit apud inferos Ὀδυσ. λ. Narrat enim Vlysses Alcinoο inter cetera, se illum vidisse iudicantē cū sceptro, his verbis. Εὐδ' ἦτοι Μίνοα ἰδὼν Διὸς ἀγαθὸν υἱὸν Χρύσειον σκηπτρὸν ἔχοντα, θεμιστύνοντα νέκυας ἡμῖνον, οἳ δὲ μὴν ἀμφὶ δίκας εἴροντο ἀνάκτα. id est, hic autem Minoa vidi Iouis filium, aureum sceptrum tenentem, Mortuis ius dicentem, ac sedentem: illi autem de iure dominum consulebant. Plato quoque in Gorgia, in ea fabula, quam narrat de iudicijs morientium, quæ antea penes viuos erant, ad mortuos translatis: Iouem inducit duos ex Asia iudices dantem, Minoem & Radamantum: vnum ex Europa, Æacum, quia cum ipsi quoque mortui sint, verisimile sit eos integrè & incorruptè de mortuis iudicatuos. Primæ autem, & præcipuæ iudicandi partes Minoi dantur, vt ex his Platonis verbis intelligere licet. Μῖνω δὲ πρῶτος βεβαίως ὅτι διακρίνειν ἐάν τις ἀπόρρητον πᾶσι τῶν, ἵνα ὡς δικαιοσύνην ἢ κρίσις ἢ πᾶσι τῶν πορείας τῶν ἀνθρώπων. vide an not. ad Od. 13. lib. 2.

NON TE RESTITVET PIETAS] sic supra Od. 14. lib. 2. Eheu, fugaces, Postume, Postume, Labuntur anni, nec pietas moram Rugis, & instanti senectæ. Afferet, indomitæq; morti. habet autem hæc repetitio, Non genus, non te facundia, non te, &c. quam Græci ἀναδιπλῶσιν vocant, multum venustatis. Sic Sappho. ὅκ' ἐπ' ἡζώσας σε, ὅκ' ἐπ' ἡζώ. id est, nō amplius ad te veniam, non amplius veniam. lege quæ annotata sunt supra ad illum locum, Ibimus, Ibimus, &c. Od. 17. lib. 2.

INFERNIS NEQ. ENIM TENEBR. &c.] Pallas apud Hom. Ὀδυσ. γ. ait ne deos quidem im mortaleis ab eo, quem carum habeant, mortem arcere, aut propulsare posse, his versibus, Ἀλλ' ἦτοι δάναον μὲν ὁμοῖον ἔδδ' ἐκείνῳ καὶ φίλῳ ἀνδρὶ δούαντα ἀλαλέμεν, &c. quos supra testis produximus ad Od. 24. lib. 3.

PVDICVM] pudicus est propriè, qui alterius libidinem in suo corpore non est passus, vt epist. ad Quint. lib. 1. neget esse pudicum. quæ significatio huic loco fortasse conuenire non potest. Itaq; putabam hic pudicum accipiendum, pro eo, qui alterius pudicitiam non violet: & qui alterum nō efficiat impudicum. qualis fuit Hippolytus, qui nouerca stuprum inferre noluit. Sed dic etiā hoc loco pudicum propriè poni. Nam pudicus eò dicitur Hippolytus, quod nouerca libidinē in suo corpore non pertulit, quin eam depulit, ac discul sit. Non enim ipse, sed ei nouerca Phædra libidine ardebat, quā suā tēperatīa cōpressit, ac retudit.

LIBERAT HIPPOLYT.] Theseus Ægai filius Hippolyto ex Antiopa Amazone suscepto,

Phædræ Minois filiam duxit vxorem. Illa vxoris in filium insidias veritus, Hippolytum Træzenem amandauit, vt illic regnaret. Phædra autem illius amore incensa, primū Veneri templum consecrauit Athenis, vt eam sibi placatam, propitiāque haberet, quod postea Hippolytū appellatum est: Deinde Træzenem profecta, sperans se iuueni persuasuram, vt secum rem haberet: ab eoque malè accepta, ac repudiata, dicitur crimen, quod erat ipsius proprium, in illum transfuisse, Theseoque renuntiasse se ab illo de stupro esse appellatam. Theseus re credita, Hippolyto iratus, cum treis ei optiones dedisset Neptunus, filij sui interitum optauit. Neptunus autem Hippolyto sese quadrigarum curriculo exercente, repente belluam marinam in equos immisit: cuius aspectu territi, Hippolytum distraxerūt. lege Euripidis Hippolytum coronatum. Sed quod hic negat Horatius Hippolytum à Diana liberatum esse, nihil videtur ad rem attinere, cum Pindarus Πυθ. εἰδ. γ. eum ab Æsculapio ad lucem, vitamque ab inferis reuocatum esse auro accepto tradat: atque ob id Iouem iratum fulmen in vtrumque misisse: alij autem in Æsculapium solum: quod confirmat Pausan. Corinth. his verbis: πάντες τῆς σκῆπης τῷ ὀπίσθεν ἁμαρτὸν ὁμολογοῦντα λέγουσιν Ἀρκίει, ὡς περὶ τῶν ἱππολυτῶν καὶ τῶν Θηοῦς ἀρῶν ἀνέστηεν Ἀσκληπιός. id est, huius columnæ inscriptioni consentanea dicunt Arcienses: nempe mortuum Hippolytum Thesei diris precibus ab Æsculapio esse ab inferis excitatum. & Plato lib. 3. de legibus, Ἀπόλλωνος μὲν φασὶν Ἀσκληπιὸν εἶναι. ὡς δὲ χρυσὸν περικλυτὰν πᾶσι καὶ θανάσιμον ὄντα ἰδοῦσθαι. ὅθεν δὴ κεραυνώθηεν αὐτὸν. id est, Apollinis quidem filium aiunt esse Æsculapium, Sed eum auro adductum esse, vt hominem diuitem moribundum ab interitu vindicaret: quocirca eum fulmine percussum esse, Virgil. lib. 7. Æneid. Namque ferunt fama Hippolytū, postquam arte nouerca Occiderit, patriasque exple- rit sanguine pœnas, Turbatus distractus equis: ad sidera rursus Ætheria, & superas cali venisse sub auras, Paonijs, reuocatum herbis, & amore Diana. Hæc igitur non pugnant inter se, Hippolytum nō esse à Diana liberatum, quod dicit Horat. & eundē excitatum esse ab inferis beneficio Æsculapij: nisi adderet Virgil. & amore Diana. Profert hunc locum Seruius ad illum Virgilij.

**NEC LETHÆ VALET THESEVS AB-
RVM P. &c.]** de Pirithoo diximus sup. ad Od. 4. lib. 3. ibi, amatorem trecentæ Pirithoum cohibent catena. de Theseo vide Plutarchum in Theseo.

AD MARCIVM CENSORINVM Ode 8.

Nihil esse carminibus potentius ad sempiternam sui nominis memoriam posteris prodendam, atque ab obliuione hominum vindicandam.

Donarē pateras, grataq; commodus,
Censorine, meis æra sodalibus:

Dona-

- A Donarem tripodas, præmia fortium
 Graiorum: neq; tu pessima munerum
 Ferres: diuite me scilicet artium, (pas,
 Quas aut Parrhasius protulit, aut Sco-
 Hic saxo, liquidis ille coloribus
 Sollers nunc hominem ponere, nunc deū.
 Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
 Res est, aut animus deliciarum egens.
 Gaudes carminibus: carmina possumus
 Donare: & pretium dicere muneris.
 Non incisa notis marmora publicis,
 Per quæ spiritus, & vita redit bonis
 Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
 Reiectaq; retrorsum Annibalis minæ,
 Non incendia Karthaginis impia,
 B Eius, qui domita nomen ab Africa
 Lucratus redijt, clarius indicant
 Laudes, quàm Calabræ Pierides: neq;
 Si chartæ sileant quod benefeceris,
 Mercedem tuleris. quid foret Ilie,
 Mauortisq; puer, si taciturnitas
 Obstet et meritis inuida Romuli?
 Ereptum Stygijs fluctibus Æacum
 Virtus, & fauor, & lingua potentium
 Vatum diuitibus consecrat in sulis.
 Dignum laude virum Musa vetat mori:
 Cælo Musa beat. sic Iouis interest
 Optatis epulis impiger Hercules.
 C Clarum Tyndaridæ fidus ab infimis
 Quassas eripiunt æquoribus rateis.
 Ornatus viridi tempora pampino
 Liber vota bonos ducit ad exitus.

PATERAS] pateræ in poculis erant (inquit Varro lib. 4. de lingua Lat.) à patendo dictæ.

COMMODVS] Sic reperi scriptum in duobus cod. Vatic. longè optimis, & Iannoct. & vno Nicotiano, & Danielis, & vno Russardino, & prætere meo. alij cum vulgatis consentiunt, qui omnes (præter Aldinos) habent commodis. Ego ita priorem scripturam amplexus sum, ut tamen vulgatâ, præsertim à veteribus codicibus confirmatâ, non damnum. sed hæc certè mihi videtur elegantior, Horatioque familiarior: quam sic explico, *Donarem commodus*, id est, in eome commodum præberem, & in eo commodus essem, quod donarem pateras meis sodalibus, &c. Iam verò commodi dicuntur ij, qui sese ad aliorum mores vel suo iudicio accommodant, vel sunt accommodati natura,

& qui alijs facili, & libenter obsequuntur, & pro sunt. Cice. pro Murena, *Nemo Catone proano tuo commodior, comior, moderatior fuit ad omnem rationem humanitatis.* Idem de amicis. *Qui autem commodis fuerint moribus, eos prosperis rebus immutari.* Idem frumentar. tantamq; habebat morum similitudinem coniunctionem, atq; concordiam, ut Apronius, qui alijs inhumanus, ac barbarus, isti unus commodus ac disertus videretur. Horat. in epist. ad Pilones, *Spondæos stabileis iniura paterna recepit Commodus, & patiens.* & in epist. ad August. *Commodus ultro Accessus.* Terent. Heautont. *mulier commoda & faceta hæc est meretrix.* Plaut. Pænulo, *commodos conuiuas.* ἀρμύνης appellant Græci. *Donarem commodus* autem ex illo genere est, cuius illa sunt, ne parce malignus, Parce negligens, Si veneror stultus, & similia, quæ annotata sunt ad Od. 8. lib. 3.

ÆRA] signa ærea, statuas æreas: vel vasa ærea affabre facta, & antiqua. epist. ad Numic. *Inunc, argentum, & marmor vetus, araq; & arteis Suffice.* & Saty. 4. lib. 1. *stuperet Albius ære.* & Saty. 3. lib. 2. *Quæ vaser ille pedes lausset Sisyphus ære.*

TRIPODAS, PRÆMIA FORTIVM] exemplum est apud Hom. *Il. 4. Δῶκε δ' ἄχην ἐπαροισιν ἑσθλῶμοισι γυναικῶ, καὶ πεῖποδ' ὠπώεντα φέρειν.* id est, dedit autem socijs magnanimis faminam agere, & tripodâ ferre. ita Heliod. *ἐργ. καὶ ἡμέρ.* cuius vers. mox proferemus. Iterum Hom. *Il. 11. ὕμιν δ' ἐν πάντοσι παρὰ κλυτὰ δῶρ ὀνομήνω:* Εἴη δ' ἀπύρους πεῖποδες, δέκα δὲ χρύσειοι πέλαινα, &c. quos Homeri versus sic videtur adumbrasse Virg. *Æn. 9. Bina dabo argento perfecta atq; aspera signis Pocula, demicta genitor quæ cepit Arisba: Et tripodas geminos, auri duo magna talenta.* Iterum Hom. *ὁδ. ο. δῶσι δὲ πέντε φέρεσθαι, ἥ πνα πεῖποδων ἐυχάλαων, ἥ ἐλεθήτων:* Ἡ δὲ ὕμνιόνους, ἥ χρύσειον ἀλυσσον: dabit autem tibi vnum quidem ferre, Aut aliquem tripodem ex ære, aut lebetem, Aut duos alinos, aut aureum poculum.

FERRES] auferres, acciperes, ut sup. Od. 16. lib. 3. *ἂ Dijs plura feret.* & epist. ad Iulium Florum lib. 2. *nō temere a me Quinis ferret idem.* ead. epist. *Grandia laturus meritorum præmia.* & epist. ad August. eod. lib. *Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt.* & Saty. 1. lib. 2. *multa laborum Præmia laturus.* & epist. 3. lib. 1. *Prima ferēs edera victricis præmia.* & epist. 17. eiusd. lib. *Coram rege suo de paupertate tacentes Plus poscente ferent.* sic loquuntur & Græci. Heliod. *ἐργ. καὶ ἡμέρ.* ἐνθα με φησὶ Ὑμνοὶ νικίσαντα φέρειν πεῖποδ' ὠπώεντα. id est, hic me dico cum hymno victor discessissem, tulisse tripodē auritū, seu anatum. sic Virg. *Æn. 4. magnum dat ferre talentum.*

DIVITE ME SCILICET ARTIVM, &c.] id est, si abundarem signis & tabulis pictis.

PARRHASIUS] pictor clarus, Atheniensis: vel, ut alij volunt, Ephesius: de quo Xenoph. *ἂ πομπήμονε.* γ. εἰσελθὼν μὲν γὰρ ποτὶ παρὲς παρράσιον τὸν ζωγράφον, καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, &c. & Plin. lib. 35. cap. 6. & cap. 10. statim à principio capitis.

SCOPAS] statuarum fictor: cuius opus commemorat Pausanias Corinth. Herculem è saxo. Idem Atticis opera omnium præstantissima vel ipsius artificis iudicio, Satyrum, & Cupidinem. De eodem Tullius lib. 1. de Diuinatione, *Finge-*

A bat Carneades, in Chiorum lapicidinis saxo diffisso caput extitisse Panisci. Credo, aliquam non dissimilem figuram, sed certe non talem, ut eam factam à Scopis diceret.

Hic] Scopas. refertur enim ad id, quod propius abest.

LIQVIDIS ILLE COLORIBVS] ille, Parrhasius.

SOLLERS] follers dictus, quasi ὁλος ἀρετή. id est, totus ars, seu virtus. Itaque prior syllaba rectè scribitur duobus ll, ut producat: vel à voce Osca follo, id est, toto, & arte, inquit Festus.

SOLLERS NVNC HOMI. PONERE] id est, follers in ponendo, hoc est, in fingendo, seu faciendo homine. frequens est Horatius hoc loquendi genere: quod à Græcis sine dubio manavit. solent enim ita loqui, δεινὸς λέγειν, ἰκανὸς ποιεῖν. Æschylus in Prometh. Δεινὸς γὰρ εὐρεῖν καὶ ἀμυχανῶν, πόρον. id est, follers & callidus ad inveniendam viā, & facultatem etiam in rebus impeditis, & pæne inexplicabilibus. Plutarchus de Catone maiore, ἡδὺς συζητῶν, id est, suavis in congressibus. Hom. ἰλ. μ. Τὰ πρὸς ἑστ' ἀρ' ἔπειθευεν ἑλδὸν, ὅτε παρ' ἑσσυ Πηδῖν.

B id est, fossa neque ad transiliendum, neq; ad transiendum facilis. Libet autem mihi hoc loco Horatiana omnia, quæ ad hoc genus pertinent, colligere, ac sub vno velut aspectu ponere. Od. 12. lib. 1. Blandum & auritas fidibus canoris Ducere quercus. ibidem, superare pugnis Nobilem. Od. 10. eiusdem, Callidum, quicquid placuit, iocoso Condere furto. Ode vndecima eiusdem, scire nefas, nisi quis malit illud scire, pertinere ad verbum quæsieris. Od. 35. Prasens vel imo tollere de gradu. ibid. Ferre iugum pariter dolosi. Od. 37. eiusd. quidlibet impotens Sperare. Od. 11. lib. 3. Tuq; testudo resonare septem Callida nervis. Od. 12. eiusd. catui iaculari. ibi. celer excipere. Od. 3. eiusd. Aurum irrepertum spernere fortior, Quam cogere humanos in usus. Od. 21. eiusd. Segnesq; nodum solvere Gratia. Od. 29. eiusd. Ludum insolentem ludere pertinax. Od. 3. lib. 1. Audax omnia perpeti Gens humana. in carmine saculari ad Deos, post epod. maturos aperire parius Lenis Ilithyia. ibid. veraces cecinisse Parca. Od. 6. huius lib. celeremq; pronos Voluere menses. Od. 14. eiusd. impiger hostium Vexare turmas. Od. 4. lib. 2. leniora tolli Pergama Graijs. Od. 2. hoc lib. niueus videri. Od. 12. eiusd. lib. curas eluere efficax. ibi. Spes donare nouas largus. epist. ad librū suū lib. 1. Irasci celerē. & epist. ad Scauā eod. lib. fundus nec pasce-re firmus. Sat. 4. lib. 1. durus componere versus. ibid. piger scribendi ferre laborem. Saty. 8. lib. 2. Ridiculus totas simul obforbere placentas. Saty. 7. eiusd. libri, Responfare cupidinibus, contemnere honores Fortis. & Od. 16. epod. Nefas videre. & epist. ad Quinctium, Fons etiam riuo dare nomen idoneus. de arte poet. amata relinquere pernix. ibid. foramine pauco Aspirare, & adesse choris erat utilis. ibid. Ceruus in vitium flecti.

C PONERE] fingere, facere, ποιεῖν, πθεναί. Sic enim Græci sæpe πθεναί, quod valet ponere, pro facere vsurpant.

SED NON HÆC MIHI VIS] sed non est mihi hæc facultas, seu potestas, δύναμις, seu copia,

RES] res familiaris: aut quia abundas, aut quia non desideras, ut declarat id, quod sequitur.

ET PRETIUM DICERE MUNERIS] estimare munus, & indicare quanti sit, non, ut vendamus tamen: sed ut scias, quanti pretij rem accipias à nobis, nempe carmina. muneris autem, non muneris legendum videtur: & ita Acron & Porph. Accedit vnius codicis antiqui. Vatic. auctoritas, & Tornes. & aliquot aliorum. Iam per munus perspicue carmina significat, quæ se donare posse dicit. muneris tamen non damno: si quis forte malit: cum in pluribus codicibus antiquis reperiatur.

NON INCISA NOTIS MARMORA, &c.] horum verborum sententia hæc est, Non statuar marmoreæ, literis & inscriptionibus honorificis notata, ceteraq; monumenta à senatu P. Scipioni Africano decreta, neque retractus Annibal ab Italia in Africam consilio & virtute P. Scipionis, non domita ab eo Karthago, clariorem illum reddiderunt, quam Ennij poema. Non enim omnes, qui res præclaras ac laudabileis gesserunt, iidem sui nominis memoriam posteritati prodere poterunt: sed ij demum, qui præconem aliquem suarum virtutum, rerumque gestarum nacti sunt, ut dicemus ex Pindaro Od. proxima. non dissimile est id, quod ait epist. ad Aug. lib. 2. Nec magis expressi vultus per ænea signa, Quam per variis opus mores, animiq; virorum Clarorum apparent.

INCISA NOTIS PVBLICIS] verbi gratia his litteris, S. P. Q. R. AD ÆTERNAM P. CORNELII SCIP. AFRICANI MEMORIAM.

PER QVÆ SPIR. ET V. R. B.] id est, quæ efficiunt & præstant, ut boni & fortes imperatores mortui quodammodo renascantur, & reuiuiscant. BONIS] fortibus, ἀγαθῶν, ἐδολῶν.

REIECTÆQVE RETRORSVM] reuocata, ac retracta in Africam. vide T. Liuium lib. 28. 29. 30. annal.

IMPIÆ] fœdifragæ, & contra fœdera bellum renouantis.

EIVS, QVI, &c.] P. Cornelius Scipio Africanus describitur. Coniunge autem, eius cum voce laudes.

LVCRA TVS] nam ob deuictam Karthaginem ei cognomen Africano ex virtute fuit. Sat. 1. lib. 2. num Lalius, aut qui Duxit ab oppressa meritum Karthagine nomen, &c.

QVAM CALABRÆ PIERIDES] quàm Ennij scripta, qui Calaber fuit, nempe Rudius. Sic Pindarus Olymp. εἰδ. ἰωτά. ἔχοντι δ' εὐρύ κλέος κόρα Πιερίδες Διός. id est, habent enim amplam laudem Iouis filia Pierides.

NEQVE, SI CHARTÆ SILEANT, QVOD, &c.] si litteris (inqui Horat.) non mandentur rectè facta, præclaraque facinora: nulla erit eorum merces, nullum præmium: erunt autem tenebris sepulta sempiternis. Hanc sententiam splendide sanè, atque ornate persequitur Pindarus Nem. carm. septimo, hoc modo. Magna corporis vires, magnaq; animi virtutes, ab hymnis & laudationibus derelieta densis tenebris circumfunduntur.

Vincum

A *Unicum est autem rerum fortiter gestarum speculum, quo videlicet illa posteritati prodantur, atque immortalitati commendantur, & consecrentur, carmen a docto aliquo poeta conscriptum, quod illarum rerum laudes, tanquam laborum premia, complectatur.* Verba Pindari sunt hæc, τὰ μεγάλα γὰρ ἀλλὰ σκοτὸν πολλὸν ὕμνων ἔχοντι δέδμεναι. ἔργους δὲ καλοῖς ἔσσηπον ἴσμεν ἐν σὺν πρὸ πῶ, εἰ μνημοσύνας ἔκαπ λυγρὸν μῦκος εὐρηται πρὸς ἀποινα μὸχλων κλυτὰς ἐπέων αἰοδαίς.

QVOD BENE FECERIS] tua in remp. bene merita: tuas res gestas, reipublicæ vtilis ac salutareis.

MERCEDEM] ἀποινα μὸχλων vocat Pind. carmine illo 7. quod supra protuli. & alibi. μισθόν. sic ille, πόσις πορὸς δ' ἀγαθοῖσι μισθὸς ὕπης. **TVLERIS]** abstuleris, acceperis, vt sup. annot.

QVID FOR. ILIÆ, MAV. QVE PVER] Romulus. hanc sententiam videtur ex Theocrito, nominibus dumtaxat immutatis, expressisse. sic autem ille ex Hierone, Τίς δ' αὖ ἀεισῆας Λυκίων ποτὲ, τίς κομώντας Πελαμίδας, ἢ δὴ λυγρὸν χροῖας Κυκλὸν ἔγνω, Εἰ μὴ φυλόπιδας, παρτέρων ὕμνησαν αἰοδαί, Οὐδ' Ὀδυσσεὺς ἔκαπ ὅτι καὶ ἔκαπ μῆνας ἀλαθείς Πάριος ἐπ' ἀνθρώπους αἰδαντ' εἰς ἔργον ἐλθὼν Ζωὸς, καὶ σπῆλιν φυχὸν ὀλοοῖο Κύνκλωπος, Διωαῖον κλέος ἔργον ἐστράφη δ' ἐν ὕφορβος Εὐμαῖος, καὶ βουσί Φιλοίπιδος ἀμφ' ἀρχαίαις ἔργον ἔχων, αὐτὸς τε πεισπλάγχθης Λαέρτης, Εἰ μὴ σπῆας ἀνάσσειν Ιάονος ἀνδρὸς αἰοδαί. id est, Quis vnumquam optimatis Lyciorum, quis Priami filios, aut Cycnum novisset, nisi superiora bella cecinissent poëtae? Neque verò Vlysses post errores decem annorum, per omnium ferè hominum vrbeis vagatus, etiam ad inferos profectus vivus, tot denique periculis perfunctus, atque ex antro Cyclopis saluus reuersus, diuturnam laudem consecutus esset: tùm subulcus Eumæus silentio præteritus esset, & Philæti, & Laërtes: nisi eos Homeri cantus ab obliuione vindicassent. sic Tibull. lib. 1. *Carminibus purpurea est. Nisi coma, carmina ni sunt, Ex humero Pelopis non nitisset ebur.*

DIVITIBVS CONSECRAT INSVLIS] consecrat immortalitati. sic & Od. 16. epod. *ἀρνα, beata Petamus arua, diuiteis & insulas.* μακάρων νήσους vocant Græci.

CÆLO MVSA BEAT] in cælo collocans beatum efficit. annotatum ad Od. 3. lib. 2.

SIC IOVIS INT. OPTATIS, &c.] Vlysses apud Hom. ὁδ. λ. Alcinoos narrat, se Herculis idolum quidem apud inferos vidisse: ipsum Herculem autem cum ceteris dijs immortalibus suauissimis epulis oblectari, Iouisque & Iunonis filiam Heben in matrimonio habere. Verba Homeri sunt hæc: Τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα βίβλυ Ηερακλειῶ, Εἰδὼλον· αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι τέρπεται ἐν θαλίῃ, καὶ ἔχει καλλίσφρον Ηελέν, Παιῖδα Διὸς μεγάλῃο καὶ Ηρης χρυσοπίδου. Hoc idem scribit Hesiod. in Theogon. his verbis, Ηελέν δ' Ἀλκμήνης καλλίσφρον ἄλκιμος υἱὸς Ἰς Ηερακλῆος τελέσας σπένοντας ἀέθλους, Παιῖδα Διὸς μεγάλῃο καὶ Ηρης χρυσοπίδου, Αἰδδίλῃ λαχ' ἀκοίῃ ἐν Οὐλύμπῳ σπρόνῃ, Ὀλβιος, δὲ μέγα ἔργον ἐν ἀθανάτοισι τελέσας Ναιΐει ἀπὸ ἡμῶν, καὶ αἰγέρος ἦματι πάντα. id est, Heben autem Iouis & Iunonis filiam uxorem in cælo nactus est Alcmenæ filius, duris laboribus perfunctus: Fortunatus, qui

magna re gesta inter immortales habitat, malorum, & senectutis semper expers. Pindarus item Nem. eid. α. Tiresiam facit cum alia, tùm hæc de Hercule vaticinantem, ac prædicentem, multis cum exhaustis laboribus, omnireliquo tempore otiosum, quietumque victurum, & in domicilio Deorum immortalium commorantem & epulantem Hebes nuptijs potiturum, & ἰδὲ μ. eid. δ. de eodem sic, Νῶν δὲ παρ' Αἰγυῖω καλλίσφρον ὄλβον ἀμφέπων ναιΐει, πύμαται τε παρ' ἀθανάτων φίλος· Ηεβαν τ' ὀπνίει χρυσίων οἶκον ἀνάξ, καὶ γαμῆρος ἡέας.

IMPIGER HERCVLES] sup. Od. 3. lib. 3. *vagus Hercules.* infra efficacem dixit Od. 3. epod.

TINDARIDÆ] Castor, & Pollux, quamuis Castor, Tyndari: Pollux, Iouis esset filius. *clarum sidus* autem καὶ σύνθεσιν. *Lucida sidera* dixit numero multitudinis Oda 3. lib. 1. *Sic fratres Helene lucida sidera.* Eodem pertinent illa ex Oda 12. eiusd. lib. *pnerosq; Leda, Hunc equis, illum superare pugnis Nobilem: quorum simul alba nantis Stella refulsit: defluit saxis agitatus humor, &c.*

ORNATVS VIRIDI TEMP. PAMP.] Liber, cui tempora sunt ornata pampino, carminibus poëtarum in cælum sublatus, & deus factus, ab hominibus imploratus, & precibus fatigatus, eorum preces ad bonos & secundos exitus perducit. Ex eo quòd Baccho vota faciunt homines, intelligimus deum esse factum: deus autem factus est carminibus poëtarum, vt extrema cum primis consentiant. supra Od. 25. lib. 3. *dulce periculum est, O Lenæ sequi deum Cingentem viridis tempora pampino.*

AD LOLLIVM.

Ode 9.

Scripta sua nunquam interitura. sine poëtarum ope, virtutem obliuione sempiterna deleri. se suis versibus res à Lollio gestas memoriæ proditurum. Laus constantiæ, abstinentiæ, & ceterarum virtutum.

NE forte credas interitura, quæ
Longè sonantem natus ad Ausidū,
Non antè vulgatas per arteis
Verba loquor socianda chordis:
Non, si priores Meonius tenet
Sedeis Homerus: Pindaricæ latent,
Cæq; Alcæi minaces,
Stesichoriq; graues camænae.
Nec, si quid olim lusit Anacreon,
Deleuit ætas: spirat adhuc amor:
Viuuntq; commisi calores
Æoliæ fidibus puellæ.
Non sola comtos arsit adulteri

Cryneis.

- A Crineis, & aurum vestibus illitum
 Mirata, regaleisq; cultus,
 Et comites, Helene Lacena:
 Primusue Teucer tela Cydonio
 Direxit arcu: non semel Ilios
 Vexata: non pugnavit ingens
 Idomeneus, Sthenelusue solus
 Dicenda Musis praelia: non ferox
 Hector, vel acer Deiphobus graueis
 Excepit ictus pro pudicis
 Coniugibus, puerisq; primus.
 Vixere fortes ante Agamemnona
 Multi: sed omnes illacrymabiles
 Vrgentur, ignoti; longa
 Nocte: carent quia vate sacro.
 Paullum sepultae distat inertia
- B Celata virtus, non ego te meis
 Chartis inornatum silebo,
 Totue tuos patiar labores
 Impune Lolli carpere liuidas
 Obliviones, est animus tibi
 Rerumq; prudens, & secundis
 Temporibus, dubijsq; rectus,
 Vindex auaræ fraudis, & abstinens
 Ducentis ad se cuncta pecunia,
 Consulq; non unius anni,
 Sed quoties bonus, atq; fidus
 Iudex honestum prætulit utili: &
 Reiecit alto dona nocentium
- C Vultu: & per obstanteis cateruas
 Explicuit sua victor arma.
 Non, possidentem multa, vocaueris
 Recte beatum: rectius occupat
 Nomen beati, qui deorum
 Muneribus sapienter uti,
 Duramq; callet pauperiem pati:
 Peiusq; letho flagitium timet
 Non ille pro caris amicis,
 Aut patria timidus perire.

NE FORTE CREDAS] vtne forte credas, &c. Non, si priores, &c. hæc enim pendent ex ijs, quæ sequuntur, vt statim dicemus.

LONGE SONANTEM NATVS] ego Hor. de Aufido sup. Od. vlt. lib. 3. & lat. 1. lib. 1. Ausi-

mus acer. Significat, sua carmina immortalia futura, quamuis alios ante se poëtas præstantiores fuisse fateatur: quemadmodum poëtarum, qui post Homerum scripserunt, multo illo inferiorum scripta manent, & viuunt.

NON ANTE VULGATAS PER ARTEIS] nouis, & inusitatis artibus, quæ primus sum poëta Lyricus Latinus. vt sup. Od. vlt. lib. 3. Dicar, &c. ex humili potens Princeps Æolum carmen ad Italos Deduxisse modos. & epist. ad Mæcen. 3. lib. 1. Libera per vacuum posui vestigia princeps. & Oda 3. huius lib. Romana fidicen lyra.

VERBA LOQUOR] quidam libri vet. habent Verba loquar: quos non sequor.

SOCIANDA CHORDIS] Lyrica, ad lyram canenda. in cod. Rain. Card. scriptum est, *neruis*. non clauditur autem hæc sententia, sed coherent hæc verba cum ijs, quæ deinceps sequuntur, hoc modo. vt ne forte existimes, versus meos propter eam; quod non sum poëta Latinorum primus, nec Epicus, sed Lyricus, interituros: non continuo si Homerus primum in poëtis locum meruit, Pindarus, Simonides, Alcæus, Stesichorus, Anacreon, Sappho sunt obscuri: ita non, si principem inter poëtas Latinos locum non obtineo, quem Ennius occupauit, existimare debes, nullum mihi, in quo consistam, esse reliquum. Non enim accipiendum est illud ne quasi sit prohibentis particula, vt diximus, sed vt valeat vt non. sic Od. 1. lib. 2. Sed ne relictis Musa procax iocis, Cæa retractes munera Næmia, Quare modos, &c. & epist. de arte poët. ne forte semiles Mandentur inueni partes. ibid. ne forte pudori. Sit tibi Musa Lyra sollers. & Od. 3. lib. 2. Ne sit ancilla tibi amor pudori, &c. & Od. 3. lib. 1. Albi, ne doleas plus nimio memor, &c.

MEONIVS.] Lydius sup. Od. 6. lib. 1. Meonij carminis alite.

LATENT] obscuræ sunt.

CEÆQUE] Simonideæ. sup. Od. 1. lib. 2. Cæa retractes munera næmia. quo loco notauimus, Simonidis præcipuam virtutem fuisse in commouenda miseratione, Quintiliano teste citato. accedat, si voles, Dionysij Halicarn. de eodem testimonium. Σιμωνίδης δὲ ἀρετὴν τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνημάτων τῆς σωθέας τῶν ἀπείλειαν. ὡς τῆς (καὶ ὁ βέλτιον εὐελπίαν καὶ πινδαρόν) τὸ οὐκ ἔσθαι μὴ μεγαλοφρεπῆς, εἰς ἐκείνους, ἀλλὰ πᾶσι πᾶσι: id est, Simonidis autem delecti verborum obserua, compositionis concinnitatem accuratam, præterea (in quo etiam Pindaro præstat) rationem miserationis commouende non magnifice, vt ille, sed dolenter, & miserabiliter. Iam, quod ad huius loci sententiam pertinet, sic M. Tull. in perfecto orat. Prima enim sequentem honestum est in secundis, tertijsq; consistere. Nam in poëtis non Homero soli locus est (vt de Græcis loquar) aut Archilocho, aut Sophocli, aut Pindaro: sed horum vel secundis, vel etiam infra secundos.

ALCÆI MINACES] minaceis Alcæi camænas vocat, quia Alcæus non modo armis & ferro tyrannos persecutus est, verum etiā amaris & acerbis versibus lacerauit, atque insectatus est. suprà Od. 13. lib. 2. sed magis Pugnas & exactos tyrannos Densum humeris bibi aure vulgus.

STESI-

A STESICHO^{RIQUE} GR. CA.] Stesichorus, Tifias prius dictus est, ut scribit Suidas: Stesichorus postea appellatus, ὅτι καθάρω δὲ πρῶτος χερσὶν ἔσθον, id est, quia primus citharæ cantu chororum statuit, & stabiliuit. fuit autē Himeræus: quæ est vrbs Siciliæ. M. Tull. Verr. de iure dicundo. *Erat etiam Stesichori poeta statua senilis, incurva: summo, ut putant, artificio facta ab eo, qui fuit Himera: sed est, & fuit tota in Gracia summo propter ingenium honore, & nomine.*

LYSIT ANACREON.] Teius sup. Od. 17. lib. 1. *& fide Teia Dices laboranteis in uno, &c.* lussit autem, quia res leueis, & amatorias scripsit. sic Virgil. in Tityro. *Ludere, qua vellem.* Horat. saty. 4. lib. 1. *ubi quid datur oti, Illudo chartis.*

DELEVIT ÆTAS] Anacreontis odas aliquot, maiorum nostrorum negligentia, & superiorum temporum culpa sepultas, ac demersas, in lucem reuocauit non ita dudum Erricus Stephanus Roberti F.

SPIRAT ADHVC AMOR, &c.] amor (inquit) quem Lesbica puella Sappho suis politissimis, & eruditissimis versibus lyricis mandauit, & commisit, nondum obliuione hominum sepultus est. Quamquam huius quidem poetrix versus nobis eripuit vetustas. Extant tantum quedam eorum fragmenta pauca, ac minuta: & de ea Græcorum, Latinorumque scriptorum testimonia, quibus illius memoria ab hominum obliuione vindicatur.

CALORES] amores. Od. 11. huius lib. *Non enim posthac alia calebo Famina.*

NON SOLA COMTOS, &c.] Posteaquam ostendit, sibi locum aliquem esse inter poetæ relicto, docet nunc idem ferè, quod oda superiore, quæcumque vnumquam fortiter, & præclare gesta sunt, eorum memoriam ad posteros non fuisse peruenturam, si litteris mandata, atque ab aliquo vel poeta, vel quouis alio scriptore probato, ab obliuione vindicata non essent: indicat præterea, multa olim, magnæque bella esse gesta, in quibus viri fortissimi interfuerint, quorum nomen tamen, & memoria eò deleta sit, quia suarum laudum scriptore, ac præcone caruerint. Athen. lib. 13. plurima bella enumerat præter Troianum, propter mulieres conflata: cum quo concinit illud, Sat. 3. lib. 1. *Nam fuit ante Helenam cunus terribilis belli Causa.* Non sola igitur Helena Paridis formam, capillos accuratè pexos, & comtos, vestibus auro pictas, seu limbis aureis prætextas, cultum & ornatum regum, comitatum denique tali duce dignum mirata, arsit amore. Nam verbum *arsit* malim ita accipi, ut sit absolutum, nec actionem significet. Non sola (inquam) Helena alterius viri amore capta belli causam præhuit.

ET AVRVM VESTIB. ILLITVM] sic describit Paridis cultum Eurip. Iphigen. in Aulide, *Ἀνδρὸς μὲν εἰμώτων τολῆ, χρυσῶ τε λαμπρῶς, βαρβάρῳ χιτῶνι.* id est, floridus quidem vestimentorum cultu, & auro lucidus ac splendidus, barbaris delicijs. per aurum igitur vestibus illitum, vestibus aureas, aut certè auro prætextas & ornatas significat.

PRIMVSVE TEUCER, &c.] aut non pri-

mus Teucer bonus fuit iaculator. Homerus de Teucro *ἰλ. v. Τευκρόδ' ὅς ἑστιος Ἀχαιῶν Τόξοισιν, ἀγαθὸς δὲ καὶ ἐν πεδίῳ ἰσχυρὸν.* id est, Teucerque, qui optimus erat Græcorum iaculator: & bonus miles etiam in pugna stataria. Menelaus autem apud Sophoclem in Aiace, Teucrum maledicti loco sagittarium appellat: Menel. *ὁ πῶτος ἔειπεν ὁ σμικρὰ φρονεῖν.*

CYDONIO] Cretenfi. Virg. Gallo. *libet Partho torquere Cydonia cornu Spicula.*

NON SEMEL ILIOS VEX.] Illos vrbs ipsa: Ilium arx vrbs: quamquam interdum Ilium pro Troia usurpatur: ut fortasse sup. Od. 19. lib. 3. *Et pugnata sacro bella sub Illo.* & apud Virgilium principio libri 3. *Æneidos, cecidiq, superbum Ilium.* ubi Seruius hunc Horatij locum protulit. Troiam ter obsessam esse traditum est: semel ab Hercule: iterum ab Amazonibus: tertium à Menelao, & ijs, qui eum secuti sunt.

IDOMENEVS] cum alibi, tum *il. v.* licet præclara, & gloriosa Idomeni congnoscere facinora.

STHENELVSVE] de Sthenelo diximus sup. ad Od. 15. lib. 1. iam hoc loquendi genus *pugnauit prælia*, annotauimus ad Od. 6. lib. 2.

HECTOR] Ajax Hectorem grauitè vulnerauit. *il. 5.* adeò ut ille ingenti lapide ictus ex prælio ablatu, atque ad ripas Xanthi fluij collocatus, animo pæne deficeret: etiam præ dolore humi supinus iacere cogeretur, sanguinem vomeret, vsum oculorum immensæ offusæ tenebræ adimerent.

VEL ACER DEIPH.] Deiphobus *il. v.* à Merione vulneratur in brachio. Itaq; à Polita germano suo tectus, ac defensus, & in curru collocatus in urbem reuehitur.

VIXERE FORTES ANTE AGAM.] *in ad. 1.* suæ virtutis specimen edit certissimum, argumentumq; præbet luculentissimum Agamemnon, ab illo loco, *Εἴπατε νῦν μοι μεύσαι ὀλύμπια δώματ' ἐχούσιν, ὅτις δὴ πρῶτος Ἀγαμέμνονος αἰνῆος ἦλθεν,* &c. id est, dicite nunc mihi musæ, quæ domos Olympicas incolitis, Quis primus Agamemnoni obuius venerit, &c. Itaq; quam diu hic pugnat inter primos ordines, atque in prima acie, Iouis monitu hortatur suos Hector ut strenuè repugnent ac resistant: ipse recedit, & à præliando abstinet, donec in brachio dextero à Coone vulneretur Agamemnon. Quo facto cum paullo post dolore coactus, quamuis vulnus letale non esset, è prælio, & ex acie ad naueis curru reuectus esset, Hector eius discessu cognito in prælium incredibili fiducia, maximoque animo & spiritu elatus.

SED OMNES ILLACRYM. VRG.] sed omnes iacent æternis demersæ tenebris, propter eà quod nullum poetam nacti sunt, à quo sua facta memoriæ proderentur.

ILLACRYMABILES] *ἀκλαυτοι*, quos nemo lacrymis decorat (ut loquitur Ennius) propter quos nemo lacrymatur, auditis scilicet aut lectis eorum rebus gestis, & casibus aduersis, ab aliquo scriptore memoriæ mandatis. vel *illacrymabileis* accipe, qui nullis lacrymis ab inferis reuocari possunt. Suprà Od. 14. lib. 2. *illacrymabilem Plutona*

A *Plutona* nominavit, id est, inexorabile, lacrymis inflexibilem, qui lacrymis non commouetur.

VRGENTVR LONGA NOCTE] æternis tenebris obruuntur: obliuione sui nominis sempiterna merguntur. vel longam noctem, mortem intellige, vt sup. Od. 28. lib. 1. *sed omneis vna manet nox.* & Od. 11. lib. 3. *ne longus tibi somnus, unde Non times, detur.* vbi notauimus *θανάτων* ab Homero appellari *παιδεία*, id est longum somnum, longasq; ad dormiendum tenebras præbentem.

SACRO] poetas Græci *ἱεροὶ δῶδε* appellant, id est, sacros cantores. sunt enim Musis sacri, earumque sacris initiati res sacras, & diuinas, & humano sensu maiores plerumq; nuntiant. Virgil. Georg. 2. *Me verò primum dulces ante omnia Musæ, Quarum sacra fero ingenti percussus amore, Accipiant.* Horat. de arte poet. *Siluestres homines sacer, interpretq; deorum Cadibus, & victu fædo deterruit Orpheus.* Itaque fortasse propter hanc causam supra idem Horat. Od. 13. lib. 2. de Alcaeo & Sappho dixit illud, *Vtrumque sacro digna silentio Mirantur umbra dicere.*

PAVLLVM SEPVLTÆ DISTAT, &c.] B id est, virtus non laudata, nullisque litteris illustrata, & incognita, parum differt ab ignaua, & otiosa vita. parum interest, vtrum quis totam vitam otio, & desidia traduxerit, nulla sui nominis memoria posteris prodita, an rebus præclarissimè gestis nemo exstiterit, qui eas scriptis eruditis ac politis memoria sempiternæ consecret, & commendet. Nam (vt ait Pindarus) *Pyth. 1. 7. γρηγορήματα δ' ἀρετῆς κλεινῆς αἰδοῦναι, χροῖα πλεῖν.* id est, virtus carminibus eruditis illustrata, & celebrata, diuturna est. tūc verba lecta, & ornata, quæ lingua ex alto animi recessu depromferit, diutius viuūt, quàm facta, vt idem Pindarus ait Nem. carm. 4. verba Pindari sunt hæc, *ῥήμα δ' ἐργμάτων χροῖα πλεῖν βιοτύνει, ὅ, π' ἔτι σω χροῖα πλεῖν πλεῖν φρενὸς ἐξέλοι βαθείας.* & c. *Ζῆτα Νεμ.* ait hymnos, & carmina, esse quædam rerum fortiter, & præclarè gestarum specula. Verbum *distat* autem cum dandi casu coniunxit, vt discerepandi, & differendi verba in epist. de arte poet. nisi quod pede certo Differt sermone, sermo merus. & Saty. 4. lib. 1. *Et tamen idem Scire volam, quantum simplex, hilarisq; nepoti Discrepet.*

NON EGO TE M. CHART. INORN. SIL. TÔTVE TVOS, &c.] non comittam, vt tu silentio à me prætermisissus meis scriptis non illustreris, ac celebreris: vel nō te ita silebo, vt meis chartis sis inornatus: nec sinam, tot tuas res gestas vetustate paulatim obscurari, posteritatisq; obliuione deleri. Vetus est dictum (inquit Pindarus Nem. 1. 8.) nō oportere id, quod fortiter, & cum virtute gestum est, silentio tegere. verba Pindari sunt hæc, *ὅτι δὲ πρὸς λόγους ἀνδρῶν πλεῖστον ἐσθλὸν μὴ χαλεπὸν γὰρ καλὸν.* Cum in aliquot libris manuscr. Ruffard. Nicotiano, Clericano, nonnullis alijs, reperissem scriptum *inornatum silebo*: eandemque scripturam expressam fuisse meminissim in duobus Vaticanis, & Iannoctiano, & Faërn. Gulielmusq; Canterus, homo doctus admonuisset nos se itē in vno perantiquo codice reperisse, ego dannata vulgata scriptura *sileri silebo* edendum curauim.

CARPERE] id est, paulatim obscurare, atque imminuere. translatio est. vide annot. ad Od. 11. lib. 1.

RERVMOVE PRVDENS, &c.] id est, rerum cognitione præstans, vel rerum futurarum prouidus.

ET SECVNDIS TEMP. &c.] & in secunda, atque aduersa fortuna constans, & æquabilis: & in neutram partem propensus, id est, neque insolens, & elatus, neque fractus, ac demissus. Est autem elegans metaphora à corpore ad animum. nam quemadmodum corpus rectum esse dicitur, quod non est inflexum, aut incuruatum, vt ann. supra ad Od. 4. sic animus dicitur esse rectus, qui non est perturbatus, neque concitatus, neque anxius: sed sedatus, tranquillus, & pacatus. eadem translatione utitur saty. 3. lib. 2. *Rectum animi seruauit?* cui par est illud, quod est ibidem, *Sitas animo?* vt supra diximus.

DVBII] *dubia tempora, res dubie, casus dubij* dicuntur à Latinis non admodum secundi, & propemodum aduersi. Cælius Cice. lib. 8. epist. *nunc te contra victorē facere, quem dubijs rebus ledere noluisse.* Horat. saty. 2. lib. 2. *utrum nam, vel, ut habent libri manuscr. uterne Ad casus dubios fides sibi certius, &c.* Plautus in Mostellar. *Qui homo timidus erit in dubijs rebus, is nauci non erit.* Sallust. coniur. Catil. *qui labores, pericula, dubias, atq; asperas res facile tolerauerant, ijs otium, diuitiasq; optanda alijs, oneri, miseriaq; fuere.* Catull. de Pel. & Thet. nupt. *Nate, ego quem in dubios cogor dimittere casus.* T. Livius lib. 30. annalium. *In bonis tuis rebus, nostris dubijs, tibi ampla, ac speciosa danti est, pax: nobis petentibus, magis necessaria, quàm honesta.*

VINDEX AVARÆ FRAVDIS] qui pœna coercet auaritiam, & animaduertit in auaros. vindex (inquit Festus) *ab eo dictus, quod vindicat, quo minus is, qui pressus est ab aliquo teneatur.* sed hic vindex ultorem, & quasi punitorem significat.

CONSVLQVE NON VNIVS ANNI] consul est vnus anni, qui comitijs centuriatis, populi beneficio, & suffragijs consulatum adeptus est. magistratus enim Romæ erant annui: consul autem perpetuus est ille, atq; etiam Rex, qui suas cupiditates comprimere, suisque appetitionibus imperare potest, qui honestum vtili anteponit, qui muneribus non capitur, vt sup. Od. 2. lib. 2. *regnum & diadema tutum Deferens vni, propriamq; laurum, Quisquis ingentis oculo irretorto Spectat acervos.* Atque hæc sunt dicta ex Stoicorum sententia: qui sapientem volunt esse solum liberum, solum diuitem, pulchrum, honoratum, consulem, regem. M. Tull. Lucullo. & Tuscul. 4. & lib. 1. de finib. & parad. 5.

SED QVOTIES BON. ATQVE FID. IVD. HON.] Quæritur hic cur quem consulem fecerit, eundem statim iudicem faciat. ego Horatium hoc significare puto, eum, quem pecunia ab officio non deducat, esse verè consulem, neque vnus anni consulem, vt sunt ceteri consules, sed perpetuum, & tandiu quandiu pecunia non corrumpitur in perniciem alterius, siue sit iudex, siue aliqua alia potestate præditus, in qua integritas & abstinentia

A nentia eius alteri salutaris: *σωποδονία*, & auaritia perniciofa esse possit. Passeratius ad ea, quæ de cōsule scribit Liuius lib. 3. annalium referebat. Sic autem Liuius. *Fuere qui interpretarentur, eadem hac Horatia lege consulibus quoque & pratoribus, quia iisdem auspicijs, quibus consules, crearentur, cautum esse. Iudicem enim consulem appellari.* Cicero 3. de legibus, de consulari potestate loquens, *Regio imperio duo sunt, utque præeundo, iudicando, cōsulendo prætore, iudices, consules appellantur.*

REIEC. ALTO D. NOC. VULTU.] erecto vultu, ex cōloque animo munera hominū nocentium à se repulit: nō accepit pecuniam, ut nocentem absoluat. quod erat animi, ad vultum transtulit. alti enim animi est pecuniam aspernari ac reiicere. licet etiam dicere *alto vultu* dictum esse ab Horatio, quia animi affectiones sæpe declarantur atque exprimuntur consimili corporis gestu.

ET PER OBSTANTEIS CATERVAS. &c.] & sibi per mediam hostium aciem armis iter patefecit: vel per obstanteis cateruas: id est, per muñera, & pecuniam, quibus sæpe expugnatur religio & fides iudicis, & magistratus, expromsit sua arma: id est, suam integritatem & abstinentiam, & magnitudinem animi ab omni corruptela tutam, ac munitam: quam explicationem magis probo, ut sit allegoria. & ita Passeratius noster: neque longe aliter Porphyrio, qui *per obstanteis cateru.* interpretatur, per vitia obfistentia rationi.

SVA ARMA] vel propriè, vel ἀληγορικῶς suam integritatem, abstinentiam, magnitudinem animi, &c.

NON, POSSIDENTEM MVLTÀ, &c.] ordo est, non rectè vocaueris eum beatum, qui multa possidet, vel non eum, qui multa possidet, rectè beatum vocaueris: sequitur deinceps, *rectius occupat.* &c. rectè aut, id est, meritò: ut epist. 17. lib. 1. *Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.*

DVRAM QVE CALL. PAVP.] sup. Od. 2. lib. 3. *Angustam, amici, pauperiem pati Robustus acrimilitia puer Condiscat.* paupertatem non esse alteri maledicti loco obijciendam, collectis aliquot exemplis diximus ad Odam 24. eiusd. libri, ibi, *Magnum pauperies opprobrium, &c.*

PEIVS QVE L. FL. TIM.] *peius timet*, i. peius odit, seu accuratius vitat, ut epist. 17. lib. 1. *cane peius & angue Vitabit chlamidem.*

FLAGITIVM] turpitudinem, ut suprà Od. 5. lib. 3. *flagitio additis Damnum.*

NON ILLE PRO CAR. A. AVT PATR. TIM. P.] sup. Od. 2. lib. 3. *Dulce & decorum est pro patria mori.* timidus perire autem sic dictum hac Oda, ut illud lib. 3. Od. 19. *Codrus pro patria non timidus mori.*

AD LIGVRINVM.

Ode 10.

Ut, dum per ætatem licet, fruatur formæ suæ bono: alioqui fore, ut ipsum pœniteat, cum flos ille ætatis exaruerit.

O Crudelis adhuc, & Veneris muneri D
bus potens:

Insuperata tuæ cum veniet pluma superbia:

Et, quæ nunc humeris inuolitant, deciderint comæ:

Nunc & qui color est Puniceæ flore prior rosæ,

Mutatus Ligurinum in faciem verterit hispidam,

Dices, heu (quoties te in speculo videris alterum)

Quæ mens est hodie, cur eadem nō puero fuit?

Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?

O CRVDELIS] Sic Virg. Alex. *O Crudelis Alexi, nihil mea carmina curas.*

VENERIS MVNER. POT.] formosus, venustus. lepidus, candidus, comatus, & florens ætate hūc Ligurinū credibile est amatum fuisse ab Hor. sup. Od. 1. huius lib. *Sed cur, heu, Ligurine, cur Manat rara meas lacryma per genas?* ut & Lyciscum Od. 11. epod. *Nūc gloriantis quamlibet mulierculam Vincere mollitia Amor Lycisci me tenet.*

INSUPERATA TVÆ CUM VENIET, &c.] cum tibi pili, & barba os, parteisq; corporis nūc læueis, & politas occupabunt. superbiam Ligurini appellat, oris, & totius corporis læuitatem: comam humeris inuolitantem, id est, dispersam, & diffusam, florem ætatis denique. per plumam autem pilos & barbam significat.

ET, QVÆ NVNC HVMERIS INVOLIT. DEC. CO.] comæ non collectæ in nodum, sed diffusæ, & passæ. Pueri concubini alebant comæ puellarum in morem: ut Od. 11. epod. *Aut te retis pueri longam renodantis comam.* & suprà de Gyge puero Od. 5. lib. 2. *Quem si puellarum infereres choro, Mirè sagaceis falleret hospites Discrimen obscurum solutis Crinibus, ambiguoque vultu.* Detò debantur autem, cum vel domini uxorem ducebant, vel pueri ipsi ætate adulta, & corroborata esse cœperant. Catull. in nuptias Iuliæ, *Nunc tuū cinerarius Tondet os, miser, ah, miser Cœcubine nudes da.* hæc verba igitur cum deciderint comæ, licet ita accipere: cum exoletus fueris, cum ad usum illum puerilem, & impudicum, quem nunc præbes, ineptus fueris, nempe adultus, & vir factus, & detonsa coma. Cum in Italia essem, quendam adolescentem vidi Siculum, hoc nomine malè audientem, & impudiciæ nota aspersum, quoddam timentum & genas tum primū florecentes, vitro leuigaret, ac poliret. Dicebatur etiam murium, & foricum vrina parteis illas oris, quas commemoravi, manè defricare, & madefacere, ut lanuginem,

A nem, & barbam nascentem funditus extirparet ac deleret: atque hoc pacto glaber, laevis & imberbus permaneret. quod ei bene processit. nam cum adolescentem annorum decem & octo Venetijs vidissem, in eundem postea Romae annos triginta natum anno duodecimo post forte incidit, aequè imberbum, ut erat adolescentulus.

PVNICEAE] purpureae. Od. 9. *Punico Lugebre mutauit sagum.* Virgil. lib. 12. *En. cum primū crastina calo Puniceis inuicta rosis aurora rubebit.*

HISPIDAM] hirsutam, horridam, barbatam, pilosam, asperam. Theocritus *Ερασῆ*, formae puerilis breuitatem cum rosa, viola, lilio, niue confert his versibus, *Καὶ τὸ ῥόδον καλὸν ὄσῃ, καὶ ὁ χέρος αὐτὸ μαρμαίρει. Καὶ τὸ ἰὸν καλὸν ὄσῃ ὡς εἶπαι, καὶ τὰ χυμῶα. Λευκὸν τὸ κρινὸν ὄσῃ, μαρμαίρεται εἰνίκα πῖπῃ. Α δὲ χεῖρ λευκὰ, καὶ τὰ κατὰ εἰνίκα παρὰ τῇ. Καὶ κάλλος καλὸν ὄσῃ τὸ παιδικόν, αἰὲν ὀλίγον ἔσῃ.* id est, *Pulchra rosa est, sed eam tempus corrumpit & vrit: Pulchra quidem viola est Zephyris spirantibus, illam Sed nimium festina urget, praecipue senectus. Lilia candida sunt, sed tempore victa fatiscunt. Candida nix etiam est, sed sole aut igne liquefit. Sic puerifacies, pulchra, & incunda, decensque est: Sed cito marcescit, neque longos permanet annos.*

TE IN SPECULO] sic habent septem libri veteres: cum vulgati praepositionem *in* non habeant.

ALTERVM] differentem, dissimilem, mutatum ab hoc, qui nunc es. Graeci *ἑτερον* dicunt, id est, alterum. *Αριστ. ῥήτορ. β. τὸ γὰρ δεινὸν, ἑτερον τῷ εἰλεῖν. & ἡθικὸν κ. ὁ φίλος ἑτερος ὢν τοῦ κόλακος.* nam quod horribile est, differt à miserabili. & de moribus ad Nicom. lib. 10. amicus, qui alter est ab assentatore. Sed hac de re plura alibi.

QVAE MENS EST HODIE, CVR EADEM, &c.] Non dissimile est illud Tibulli lib. 1. *At te pœna manet, nisi desinis esse superba. Quam cupies votis hunc reuocare diem? & Terentii in Hecyra, Eheu me miseram. cur non aut istac mihi Aetas & forma est, aut tibi hac sententia? & Aufon. Nunc piget & quereris, quod non aut ista voluntas Tunc fuit, aut non est nunc ea forma tibi.* & Homer. *ὅδ. π. Αὐτὰρ ἐγὼν ἔπειτα νέος εἶμι παρ' ἐνὶ θυμῷ.* id est, *Porro autē [vitiā] ego ita iuuenis essem hac mente.*

INCOLVMES] laeues, & imberbes, quamdiu enim tales manent impudici puerigenae, saluae sunt, & integrae: barbatae autem, & pilosae atque hirsutae, corruptae sunt, & quodammodo mortuae, neque iam integrae, neque incolumes: quia ineptae ad quæstum meretricium, & amores puerileis.

AD PHYLLIDEM.

Ode II.

Inuitat eam ad epulas die natali Mæcenatis.

EST mihi nonum superantis annum
Plenus Albani cadus: est in horto,

Phylli, nectendis apium coronis,

Est edera vis

Multa, qua crineis religata fulges:

Ridet argento domus: ara castis

Vincta verbenis auet immolato

Spargier agno:

Cuncta festinat manus: huc, & illuc

Cursitant mistæ pueris puellæ:

Sordidum flammæ trepidant rotantes

Vertice fumum.

Vt tamen noris, quibus aduoceris

Gaudijs: idus tibi sunt agenda,

Qui dies mensem Veneris marinae

Findit Aprilem,

Iure sollennis mihi, sanctiorque

Pæne natali proprio, quod ex hac

Luce Mæcenas meus affluenteis

Ordinat annos.

Telephum, quem tu petis, occupauit

Non tua sortis iuuenem puella

Dives, & lasciuia: tenetque grata

Compede vinctum.

Terret ambustus Phaëton auaras

Spes: & exemplum graue præbet ales

Pegasus, terrenum equitem grauatus

Bellerophontem:

Semper ut te digna sequare: & ultra,

Quam licet. sperare nefas putando,

Disparem vites. age, iam meorum

Finis amorum,

(Non enim posthac alia calebo

Femina) condisce modos, amanda

Voce quos reddas. minuentur atra

Carmine curæ.

EST MIHI NONVM S. A.] Est mihi Albani vini cadus, quod vinum nouem & amplius, annorum est.

PLENVS ALBANI CADVS] Albanum vinum commemorat Athenæus lib. 2.

NECTENDIS APIVM CORONIS] utebantur veteres illi coronis in conuiuijs, obscure significantes rerum abundantiam, & copiam. *σῆλα* enim, quod valet coronare Latine, implere est: ut apud Hom. *ὁδύσσ. α. Κῆποι δὲ κρητῆρας ἐπιστῆσαν ποτόιο,* quæ versum propemodum ad verbum expressit Virg. lib. 1. *En. Crateras magnos statuunt, & vina coronant.* quamquam nonnulli arbitrantur, solitos

A solitos esse poculis imponere coronas, & ita Virgilij verbum intelligendum: quæ sententia Tibulli auctoritate confirmari potest lib. 2. *Aut è veste sacris tendent umbracula feris Vineta: coronatus stabit & ipse calix.* Iterum Virg. Æn. 3. *Tum pater Anchises magnum cratera corona Induit, implevitque mero.* conficiebant autem ex edera, vel apio coronas ad significandam eam, quæ in conuiuio versari debet, hilaritatem, & iucunditatē. Theocr. in Amaryllide. *Τὸν σέφανον πῖλαι με καὶ τῶν ἡκῶν πεποισῆς, Τὸν τοι ἔχον Ἀμαρυλλὶ φίλᾳ, κισσοῖο φυλάσσω.* id est, coges me tua scuitia coronam statim discerpere: quam ego tibi Amarylli ex edera connexa seruo. Anacr. *ὅππῃ δ' ὄφρ' οἱ σελίνων σφαγνίσκουθ' ἑμένον, θάλλειαν ἑορτῶν ἀγάζωμεν Διονύσιον.* id est, supercilijs autem coronas ex apio imponentes diem festum & epulas Dionysio celebremus. Anea, & focijs eius, cum primum in Italiam aduenissent, humi discubentibus, ac prandentibus, solum apio fuisse substratum, idque illis mensæ loco fuisse scribit Dionysius Halycarn. lib. 1. *ἀρχαίολ. ῥομ.* vide supra annot. ad Od. 17. lib. 1. Linus apud Virgilium in Sileno, apio coronatus est. *Vi Linus hæc illi diuino carmine pastor Floribus, atque apio crineis ornatus amaro Dixerit.* Sed cur hic ex apio coronas conficere cogitat, cum apium sit herba lugubris, & funebris, si Suida credimus? sic enim ille, *σελίνον σέφανος, πένθιμός ἐστι. τὸ γὰρ σελίνον πένθεισι παροήκει:* id est, corona ex apio, lugubris est. apium enim luctibus conuenit, cum quo congruit & Plinius li. 20. cap. 11. *Chrysippus & Dionysius dicunt neutrum appium ad cibos admittendum: immo omnino nefas. nam id defunctorum epulis dicatum esse.* An apium Græcis lugubre, Romanis non item? an cibum quidem ex apio, funebris est: corona verò ex apio nequaquam? Nam & alibi in rebus latis, & secundis coronæ ex apio ab Horatio adhibentur: vt Oda 36. lib. 1. *Nen desint epulis rose, Nen viua apium, neu breue lilium.* Huc pertinet illud Arnobij lib. 5. aduersus gentes, *Oblivioni etiam Corybantia sacra donentur: in quibus sanctum illud mysterium traditur, frater trucidatur a fratribus: interempti ex sanguine apium natum, prohibitum mensis olus illud apponi, ne à manibus mortui in expiabilis contraheret offensio.* Sed *ἐν παρόδῳ*, quod doctus quidam ad ostendendum, hanc herbam esse tristem & funebrem, affert verba illa Ciceronis ex epist. quadam ad M. Cælium lib. 2. epist. non longè ab extr. *Vt oratatis vitio, inquit, velim ita sit. sed tamen togam prætextam tibi Appio, puto te audisse, &c.* ubi ille legit apio, cum sit scriptum in omnibus libris emendatis Appio, & sit nomen proprium gentis Appiorum: vehementer errat. conficiebantur etiam ex philyra coronæ. sed hæc erant sumtuosiores, vt Od. ult. lib. 1. *Displacent nexa philyra corona.* ad quem locum lege, si tibi commodum est, quæ annotauimus, commemorat coronas etiam lib. 2. Sat. 3. *potus ut ille Dicitur ex collo furtim carpisse coronas, Postquæ est impræstis correptus voce magistri.* ad quem locum quædam alia annotata sunt similia.

CRINEIS RELIGATA] sup. Od. 11. lib. 2. *comam religata.* & Od. 5. lib. 1. *cui flauam religas*

comam. & Od. 11. epod. *Flauam renodantis comæ.* fulges autem pro eo, quod est, fulgere soles, vt rectè Porph.

RIDET ARGENTO DOMVS.] *ἡλᾶ.* renidet. hilaritatem quandam præ se fert. vide annot. ad Od. 18. lib. 2.

ARA CAST. VINCTA VERB.] aræ ex caespitibus, & terra exstructæ, verbenis reuinciebantur. Est autem verbena (vt scribit Plin. li. 22. cap. 11.) gramen ex ara, seu ex arce cum sua terra euulsam. Hac utebantur legati cum ad hostes clarigatum, id est, res repetitum mittebantur: hac Iouis mensa verrebatur, domus purgabantur, ac lustrabantur, vt idem scribit lib. 25. cap. 9. Quamquam verbenæ in sacris non herbam certam, sed quamlibet frondem, & quemuis ramum, modò felicem, significant: verbi gratia frondem pineæ, myrteam, lauream, oleaginam. Festus. *Sagmina vocantur verbenæ, id est, herba pura, quia ex loco sancto arceiebantur.* [sic autem legendum, non, arcebantur] a consule, prætorēue legatis proficiscentibus, ad sedus faciendum, bellumque indicendum, &c. Porphir. *Verbena dicta quasi herbenæ.*

AVET IMMOLATO, &c.] videtur cupere infici, seu imbui sanguine agni mactati.

CUNCTA FESTIN. MAN.] omnes diligentiam adhibent, manusq; admovent ad eam, quæ parò. festinat *αὐτῷ*, studium adhibet. sic Theoc. *Ἡρακλῆσκω ἐν ἐπλήθει δὲ δόμος αὐτῷ δόντος ἐκείνῳ.* significat quantus sit apparatus. SORDIDVM] ab effectu, quia quicquid fumus contingit, sordescit.

TREPIDANT] cum trepido, seu tremulo motu sursum feruntur. vide annot. ad Od. 4. lib. 2.

ROTANTES] torquentes, glomerantes, rotarum in morem voluentes. sic Virg. Georg. 1. & Æn. 3. *globos flammæ* appellat, flammæ ætne globorum in modum erumpentis.

VT TAMEN NOR. Q. ADV.] Vt tamen scias ad quem diem festum omni lætitia celebrandum voceris, idus, &c.

QVIBVS GAUDIIS] Oda proxima infra, *Ad quasi properas gaudia, &c.*

IDVS] Idus Apriles, vt statim declarat. *eidus* malim scribi per ei, vt docet Plur. & vetera marmora admonent.

MARINÆ] sup. Od. 26. lib. 3. *Lænum marina qui Veneris latus Custodit.* Aprilem autem à Venerè, quam *Ἀφροδίτῃ* Græci appellant, nomen traxisse docet Plutarch. in Numa, vel, vt alij volunt, ab aperiendo, quod idem auctor scribit.

FINDIT] videtur voluisse declarare iduū etymon. Nam Plutarchus *ῥωμαῖοις*, idus deriuat vel *ἀπὸ τοῦ εἰδύος* ἢ *τὸ καλὸς*, quia idibus dimidiata luna est, vel *ἀπὸ τοῦ διός*, vel *ἀπὸ τοῦ ἰδυάρε*: iduare, quod est *μερίζειν*, id est, diuidere. idus enim *διχοπημοῖσι τὸν μῆνα*, id est, idus enim mensem in duas partes diuidunt. Sed admonendus est lector, hæc postrema verba Plutarchi, ne quis frustra quærat, non reperi in vulgatis codicibus. IVRE] propter amicitiam, quæ mihi cum Mæcenate intercedit.

SOLLENNIS] dies festus status, & fixus: vt dicimus sacrificium sollenne, quod & certo anni tempore, & omnibus annis præstari debet à sol-

A so, id est, toto. Festus. M. Tull. Tuscul. 1. cum enim illam ad solenne, & statum sacrificium curru vehi non esset satis longe ab oppido ad sanum, &c. de hac voce vide annot. ad epist. 1. lib. 1. ibid. Insanire putas sollennia me.

QVOD EX HAC LYCE, &c.] id est, quia ab hoc die annos ætatis suæ ordine numerat ab hoc die annorum ætatis suæ numerandorum initium ducit, hic dies est eius natalis, significat, Mæcenatem idibus Aprilibus esse natum, & idus Aprileis, esse diem eius natalem.

AFFLVENTEIS] accedenteis, seu accrescen-
teis. tralatio est à fluminibus. Virg. *Æncid.* 2. *leni
fluit agmine Tiberis.* Sic iterum Horat. *epist.* 1. li. 1.
Sed mihi tarda fluunt, ingrataque tempora.

ORDINAT] ordine numerat. alij sic, *affluen-*
teis ordinat annos, id est, à singulis diebus natali-

bis constituit quid quoque anno sit a^{ct}urus. non
placet.

TELEPH. QVEM TV PET. OCCVP.&c.] Telephus, quem tu amas, & expetis, in puella tibi valde dissimili, loco, re, genere, amorem suum collocavit, cuiusque amore irretitus est.

B NON TVE SORTIS] non tui generis, loci,
rei, fortunæ. TENETQVE GRATA COMP.
VINCT.] tenetque grata servitute devinctum.
sic Oda 33. lib. 1. *Ipsam me melior cum poteres Ven-
nus, Grata detinuit compede Myrtale Libertiina fre-
tis acrior Adriæ, Curvantis Calabros sinus.*

TERRET AMBUST. PHAËTHON] Notissimum est, Phaëtonem, cum ætate iam adulta se Solis esse filium ex matre Rhoda, seu, ut alij volunt, Clymena, cognouisset, currumque patris moderari illo diu, multumque negante voluisset, cælumque, & terras ob augurandi inscientiam incendio miscuisset, ambustum ipsum, fulminéq; percussum in Eridanum fluuium decidisse. Plato in Timæo sic interpretatur Phaëtonis fabulam:

Τὸ γὰρ ἐν καὶ παρ' ἡμῖν λεγόμενον, ὡς ποτὶ Φαέθων ἦλθεν πῆρς
πὲρ τοῦ πατρὸς ἄρμα ζευγὺς δὲ τὸ μὴ διωκτὸς εἶναι καὶ τὴν τοῦ
πατρὸς ὁδὸν ἐλαυνεῖν, τὰ τ' ὅτι γῆς ζυγώκασε, καὶ αὐτὸς κε-
ραυνωθείς διεφθάρη, τὸ π μὲν μῦθος ὅμως ἔχον λέγεσθαι. τὸ δ' ἀ-
ληθές ὅτι πᾶν πᾶσι γινώ, καὶ κατ' ἐξάκρον ἰσχύοντες ἀνδράγαθους,
καὶ διὰ μακρῶν χρόνων γινόμεναι τ' ὅτι γῆς. πῦρ πολλὸν σφοδρὸν

Quæ verba (vt summationi perstringam) hanc sententiam continent: per illam Phaëtonis fabulâ, omnium, quæ circum terram, & sub cælo feruntur ac mouentur, mutationem, eorûmq; quæ sunt in terra, longo temporis spatio interitum, & deflagrationem multò igni erumpente significari. Lucretius libro 5. Platoni assentiens idem cõplectitur his pulcherrimis versibus, *Ignis enim superauit, & ambiens multa perussit, Auiâ cûm Phaëtonia rapax vis Solis equorum Æthere raptauit toto, terrâsq; per omneis. At pater omnipotens iratum percitus acri Magnanimum Phaëtonia repenti fulminis ictu Deturbanuit equis in terram, Sôlque cadenti Obuius æternam suscepit lampada mundi, Disiectosque redegit equos, iunxitque trementeis. Inde suum per iter recreauit cuncta gubernans, Scilicet, vt veteres Graicûm cecinere poëtæ. Quod procul à vera st animiratione repulsum.* Horatius autem hoc Phaëtonis exemplo Phyllidem deterret, ne ma-

iora, quam, quæ sibi conueniunt, expetat, & cõ- D
cupiscat.

AVARAS SPES] id est, spes cupidas & au-
das. hoc totum autem *terret avaras spes*, hoc est, ve-
tat auidè sperare, seu vetat cupere & sperare, que
nefas est cupere & sperare scilicet.

ET EXEMPL. GR. PRÆB. ALIÆ PEGAS.]
poëtice id attribuit Pegaso Horatius, quod à Io-
uis ira natum est. Nam Bellerophon Antæ ca-
lumnia liberatus, grauissimisque periculis per-
functus, denique gener Præti, regni que socius ac
particeps factus, his rebus omnibus elatus, & Pe-
gaso fretus, dicitur, quid in cælo esset, quidq; ibi
fieret, explorare voluisse. Qua audacia offensus
Iupiter, æstrum in Pegasum imminisit. Ita excussus
equo Bellephoron in Lyciæ campum decidit, qui
Aleus ποτὶ τὴν ἀλῆσιν, quod est errare, dictus est,
quia in eo campo, debilitato corpore errarit. hæc
Homeri interpretes in. §. Vritur eodem exemplo
Pindarus Isthm. εἰδ. §. monens, nequis sibi im-
mortalitatis spem proponat, cum simus mortales,
vitæque multo breuioris, quam vt Deorum
sedem attingere possimus. Verba Pindari sunt
hæc, τὰ μακρὰ δ' εἰς πῆς παλαιάνει, βραχυὶς ἐξέκλειπαι χαλκότη-
τον θεῶν ἔδραν ὅ, τι πλεόνης ἔρρηκε Παλαστος διασπταν ἐθέ-
λοντι ἐς βράντι σαμινὺς ἐλθεῖν μετ' ὁμάηνυριν Βελλεροφόνταν ἤ-
νός, id est, longa autem siquis circumspicit, cum
sit breuior & imbecillior, quam vt ad decorum se-
dem aheneo pauimento constratam peruenire
possit : primùm Pegasus pennatus dominum
Bellerophontem Iouis familiarem, & confabu-
latorem ad cæli stationes transire cupientem ex-
cussit, &c.

AL[E]s alatus, pennatus, penniger, *ἄλεις*, Pin-
darus alitem posuit Oda r. huius libri pro eo, qui
alatis iumentis vehitur: *Τεφεστίνιος in domo Pauli*
purpureis ales coloribus, &c. De Pegaso sup. Od.
27. lib. 1.

TERRENV M EQVITEM GRAVATVS]
grauatus equitem, pro eo, quod est, *grauatus fer*
re equitem, Horatianum est. Nam sic loquuntur
 & Græci, βαρύνωμαι τὴν πνίαν, τὴν ἀνίμια, id est, gra
 uiter fero paupertatem, infamiam, &c. Plutar
 chus in Cæsare, τῆς βασιλείας, καὶ βαρυνόμενος τὴν
 δύναμιν. Sic & Suetonius in Tiberio, *matrem Li*
niam grauatus. idem in Augusto, *ampla & ope*
rosa prætoria grauabatur.

TE DIGNA] tibi apta, tibi conuenientia.

ET VLTRA QUAM LICET, SPER. NEF. P.
DISP. v.] ordo est, & disparem vites, putando
nefas esse, sperare vltà quam licet.

DISPAREM VITES] Prouerbum est vul-
gatum apud Græcos, quod monet, vt sibi quisq;
æqualem vxorem ducat, τὴν καὶ σαυτὸν ἑλκε: subintel-
lige βέμβικα. hoc est, turbinem tibi conuenien-
tem & propinquum age. natum à luso puero-
rum turbines flagellis circumagentium ac versan-
tium. lege in libris epigrammatum Græcorum,
pulcherrimum Callimachi epigramma ad Dio-
nem. Ita igitur & Horat. Phyllidi suadet, vt ami-
cum sibi parem deligat: ab amore Telephi ani-
mum auertat.

FINIS AMORVM] ô Phylli, quam omnium
postre-

E

F

A postremam amare constitui. sic Propert. libro 1. *Cinthia prima fuit, Cinthia finis erit.*

CALEBO] incendar, ardebo, vt Od. 9. lib. 3. *Donec non aliam magis Arsiſti.*

MODOS] cantus, carmina modulata.

REDDAS] reddere interdum est id, quod ab aliquo acceperis, ac didiceris vel recitare, vel cantare, vt hic, & suprà Od. 6. huius libri, *Reddidi carmen docilis modorū Vatis Horatī.* & epist. ad Loll. 2. li. 1. *Vt puerum seno credas dictata magistro Reddere.* idem ad Pisones de arte poet. *Reddere qui vocis iam scit puer.* & Lucret. li. 4. *reddere dicta. Et sonitus audire (senora [al. sonora] siletia noctis Vndiq; cum constent) & reddere dicta tacentes.*

ATRÆ] id est, tristes, vel quia tenebræ nigræ sunt, quæ viuus inuisæ, & tristes sunt: vel quia nigra omnia per se tristia & horribilia sunt. centies notauimus. vſitatum est Horatio hoc epithetum. sup. Od. 14. li. 3. *Hic dies verè mihi festus atras Extremæ curas.* & Od. 1. eiusd. *Post equitem sedet atra cura.* & Saty. 7. lib. 2. *nam comes atra premit, sequi iurque fugacem.*

B AD VIRGILIUM. Ode 12.

Describit veris aduentum: tūc eum inuitat ad epulas, ea condicione, vt secum pro symbola, vnguenti nardini onychem afferat.

I Am veris comites, quæ mare tēperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ:

Iam nec prata rigent, nec fluuij strepunt
Hyberna niue turgidi.

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,

Infelix auis, & Cecropiæ domus

Æternū opprobriū, quod malè barbaras
Regum est ulta libidines.

C Dicunt in tenero gramine, pinguium
Custodes ouium, carmina fistula:

Delectantque deum, cui pecus, & nigri
Colles Arcadiæ placent.

Adduxere sitim tempora Virgili:

Sed, pressum Calibus ducere Liberum

Si gestis, iuuenum nobilium cliens,

Nardo vina merebere.

Nardi paruos onyx eliciet cadum,

Qui nunc Sulpitijs accubat horreis,

Spes donare nouas largus, amaræque

Curarum eluere efficax.

Ad quæ si properas gaudia, cum tua

Velox merce veni. non ego te meis

Immunem meditor tingere poculis,

Plena diues vt in domo.

Verū pone moras, & studium lucri.

Nigrorūmq; memor, dum licet, ignium

Misce stultitiam consilijs breuem.

Dulce est desipere in loco.

I AM VERIS COMITES] hæc Ode eiusdem fere est argumenti, atque septima.

IMPELLUNT LINTEA] impellunt vela.

ANIMÆ THRACIÆ] id est, venti Thracij, nempe Fauonij. Quidam putant Etesias significari, à quibus valde dissentio. nam Etesia æstate spirant: Fauonij vere ineunte. Quod autem Fauonios, qui dicuntur à Græcis Zephyri, aiunt qui dam non esse Thracios, quia Aquilones, qui sunt Septentrionales, Thracij appellantur à poetis, respondeo, Homerum ix. iōta facere etiam Zephyrum à Thracia vnā cum Borea spirantem. Sic enim ille, Βορέης, καὶ Ζέφυρος, τὸ πρὸς Θράκην δὲν ἄντων: ad quem versum notat Eustathius, Zephyrum dici vnā cum Borea spirare ex Thracia, vel quod Thracia sit communis omnium ventorum quasi officina, seu commune domicilium: vel quod Zephyrus per Thraciam in mare Græcum incidat: vel quod Thracia falcis figuram præ se ferat: vel, vt alij volunt, sigma litteræ: quare cū ita latè pateat, non esse mirum si ab vtraque eius parte hi venti spirare dicantur, Boreas à septentrionali, Zephyrus ab Occidentali. vide quæ sunt annotata sup. ad Odam 25. lib. 1. ibi, *Thracio vento.* Iam verò quod alij dicunt, hinc æstatem perspicuè describi vel ex hoc versu intelligi posse, *Adduxere sitim tempora Virgili:* dico eum referendū esse nō ad anni, sed ad diei tempus: nempe ad horam diei septimam aut octauam, seu potius nonam, ac decimam: quo tempore Romani cenare solebant. Quod si quis cōtendat pertinaciter ad anni tempus esse referendum, respondebo, in Italia Vernum tempus multo calidius, & siticulosius esse quam in Gallia. Quocirca non debere esse mirum si dicat, *Adduxere sitim.* Præterea versus illi superiores, *Nidū ponit, Itym, &c.* declarāt, hinc ver describi, non æstatem. hirundo enim Veris est nūtia, vt sciunt omnes: vnde prouerbiū, *Vna hirundo ver non efficit.* Itaque Horatius vernum tempus significat per Zephyros & hirundinem primam, epist. 7. lib. 1. ad Mæcen. 2. *te dulcis amiceret Cum Zephyris, si concedes, & hirundine prima.* adde quod epithetum illud *veris comites*, argumēto est significari Fauonios, qui vna cum vere ineunte spirant, neque probo quod illi, *veris comites*, interpretantur, *ver sequentes.* quemadmodum (inquiunt) Od. 7. huius libri, dixit *ver proterit æstas.* Longè enim hoc illi dissimile est. Nam ver quidem sequitur æstas: & cōuenit ita loqui. sed *etesia sequuntur ver*, non item cōuenit. Multo autem minus cōuenit ita describere etesias: *ventos ver sequentes, mare temperantes, &c.* Postremò vocem *comes* non significare eum, qui subsequatur,

A tur, & qui pōt eat: sed qui vnā & eodem ordine ingrediatur, argumento est locus ille Od. 2. 8. lib.

1. *Me quoque deuexi rapidus comes Orionis Illyricis notus obruit undis.* Sed nimis multa de nugis. Vtatur suo quisq; iudicio. Iam ex Lucretio. M. Tullio, Plauto, Terentio intelligere licet, quid inter sit inter animum, & animam. Lucret. lib. 3. *Nūc animum, atque animam dico coniuncta teneri Inter se, atque vnā naturam conficere ex se: Sed caput est se quasi, & dominari in corpore toto Consilium, quod nos animum, mentemque vocamus.* Idem lib. 5. *ac prece quaesit Ventorum pavidus paces, animasque secundas.* Idem lib. 3. *Et magis est animus vitæ claustra coercens, Et dominatior ad vitam, quam vis animæ.* Nam sine mēte, animoque nequit residere per artus Temporis exigua partem pars vlla animæ, Sed comes insequitur facile, & discedit in auras, Et gelidos artus in lethi frigore linquit, &c. & M. Tull. Tusc. lib. 1. *Animum autem animam nostri declarant nominari. Nam & agere animam, & efflare dicimur.* animam, id est, ventum. ibid. *Ipse autem animus ab anima dictus est.* Idem ibid. *quam regionem cū superauit animus, naturamq; sui similem cōtigit, & agnouit: iunctus ex anima tenui, & ex ardore solis temperato, ignibus insistit, &c.* Idem ibid. *anima sit animus, ignisne, nescio.* Plaut. Aulular. *DE. Animā ade pol suauiore, quam uxoris meæ.* PHILAE N. Dic, amabo, an fetei anima uxoris tuæ? Idē Aulular. *sed me animam recipere sinas, te rogo.* idē ibid. *S. Quin cū it dormitum, follem obstringit ob gulam. A. cur? S. nequid animæ fortē amittat dormiens.* Terent. Adelph. *quid festinas, mi Geta? animam recipe.* Idem in Phorm. *Animam compressi, aurem admoni.* Iterum M. Tull. frumentaria, de Apronio, *qui non modo animum integrum, sed ne animam quidem puram conseruare potuisset.* idem in Timæo, *ita contigit, ut inter ignem, & terram, aquam Deus, animamque poneret, eaque inter se compararet, & proportionē cōiungeret, ut, quemadmodum ignis animæ, sic anima aquæ: quodq; anima aquæ, id aqua terre proportionē redderet.* Virg. in Sileno, *Semina terrarū que, animasq; marisq; fuissent, Et liquidi simul ignis.* Idē Georg. 2. *animasq; & olentia Medi Ora fouēt illo, & senibus medicantur anhelis.* Idem lib. 8. *Æneid. Quantum ignes, animasq; valent.*

RIGENT] horrent, squallent: frigore, glacie, gelu.

NEC FL. STR. HIB. N. T.] nec fluuij niuibz & imbribz hibernis aucti, horribilē strepitum edūt. sup. Od. 2. eiufd. lib. *Monte decurrens velut amnis, imbres Quem super notas aluere ripas.*

NID. PON. ITYN FLEB. GEM.] hirundo (inquit) veris nuntia Ityn filium gemens à se interfectum in odium Terei viri sui, nidum ponit. Hesiodus ἐργ. καὶ ἥμ. hirundinem ὀρθρογόλῳ appellat, id est, manē gementē. Τὸν δὲ μετ' ὀρθρογόλῳ Πανδίωνος ὄρτο χελιδὼν. Εἰς φάος ἀνθρώπων ἐσπρος νέον ἰσχυμένον. id est, post hunc autem hirundo Pandionis filia surrexit, & in lucem prodijt hominibus vere incunente. apud Homerum item ὀδυσεύ. τ. Penelopa Vlyssē virum suum nondum agnoscens, & tamē cū eo loquens, sese cum luscinia comparat Itylum filium suū lugente, his verbis: Ως δ' ὅτε Πανδρέου κα-

ρη Χλωρὴς ἀνδρῶν Καλὸν ἀείδουσιν ἑσπρος νέον ἰσχυμένον. Δευδρέον ἐν πύλαισι καθέζομένη πυκνοῖσιν, Ἡ περὶ αὐτῆς πρῶτος χεῖρ πολυχὰ φωνῇ, Παῖδ' ὀλοφυρομένη Ἰτυλον φίλον. id est, Quemadmodum autem cū Pandarei filia Chloreis luscinia suauiter canit vere incunente ramis densis arborum insidens: Quæ se crebrò conuoluens vocem variam, & flexibilem mittit? filium Itylum optatum lugens, &c. Plato autem in Phædone, negat hirundinem, lusciniam, vpupam, cygnos doloris, gemitusve causa canere, his verbis, ἐδ' αὖ τῇ ἡ ἀνδρῶν, καὶ χελιδῶν, καὶ ἐπὶ τῷ, ἐν δὲ φάσι δὲ λυτῶν θρῆνων ἀδῶν, ἀλλ' ἐδὲ τῶν φαίνεται μοι λυγρὰ ἀδῶν, ἔπε οἱ κύκνοι.

CECR. DOM. AETERN. OPPR. &c.] Erychthon Cecropis filius non regnauit Athenis. nam patre viuo mortuus est. Cecropi successit Cranaus, quē Amphictyon eius gener regno spoliavit. Hic rursus ab Erichthonio eiectus est. Erichthonij autem patrem mortalem fuisse negant, natumq; eum dicūt alij ex Marte & Terra, alij ex Vulcano & Terra, cū Vulcanus Mineræ coniugio à Ioë impetrato, illa reluctante effectum libidinis in terram profudisset. Huius filius fuit Pandion: cuius filia Procne & Philomela. Itaque, quod hanc aem æternum Cecropiæ domus opprobrium dicit esse, non est ita intelligendum, eam ex stirpe & sanguine Cecropis ortam esse: sed Cecropia domus intelligenda est, regum Atheniensium familia, tametsi non sit vna. Fabula autem notissima est de Procne in hirundinem, Philomela in lusciniam mutata: quam cū Tereus rex Thraciæ, qui Procnen in matrimonio habebat, constuprasset, ei ipsi, quam constuprarat, linguam præcidit, ne uxori suæ rem enuntiaret. quamquā alij putant Philomelam in hirundinem, Procnen in lusciniam esse versas: vt Gorgias, qui, cū hirundinis volantis stercore inquinatus esset, αἰσχρὸν γε (inquit) ὁ φιλομήλα. refert Aristotel. lib. 3. Rhetoricor. Sic Virg. in Sileno: *Quas illi Philomela dapes.* Sic & Varro lib. 4. de lingua Latina.

QVOD MALÈ BARBARAS, &c.] quia barbaram illam Terei viri sui libidinem immaniter, & crudeliter vlta fuerat, nempe filio communi Iti interfecto. Propert. lib. 3. *Incepit absumentum ne sua mater Ityn.*

DELECTANT QVE DEVM] Pana. fuit autem Pan (vt scribit Theocriti interpres) Penelopæ, & procorum filius: ideoque Pan vocatus est, quia ἐκ πάντων ἐσπέρη, id est, omnium semine satus est. alij Mercurium eius patrem fuisse, in hircum mutatum. De Pane scribit Plutarchus mirabile quiddam lib. περὶ τῶν ἐκλειπτότων ζῴων. Epithersē quendam sibi narrasse, cū ille in Italiā nauigaret, & ad insulas Echinadas peruenisset, vesperi, mari placido, & tranquillo vocem esse auditam cuiusdam Thamum appellantis. Erat autem is Thamus gubernator nauis Egyptius non omnibus vectoribus notus. Qui cū bis appellatus tacuisset, atque ad tertiam appellationem respondisset: eum, cuius erat illa vox, summa vocis contentione ita locutum esse: Vbi ad Palodes delatus fueris, nuntiato, Pana magnum diem suum obijisse. qua voce audita, primum omnes,

A nes, qui in naui erant, metu perterritos esse: deinde consultasse vtrum præstaret, eîne voci obtemperare, an totam rem negligere, reinter eos communicata, & consultando agitata, ad extremum placuisse, vt Thamus, quod iussus esset, faceret, maximè si tum, cum ad illum locum peruenissent, malacia esset. itaque fecit: & quàm clarissima voce potuit, proclamauit, magnum Pana obijisse. Vixdum clamandi finem fecerat, cum ingens factum est non vnus, sed veluti complurium hominum gemitus. Id cum Romam perlatum esset, Tiberium, qui tum imperium obtinebat, ita ei nuntio fidem habuisse, vt doctissimis quibusque hominibus conuocatis, & coactis, quærere instituerit de Panis ortu, genere, & natura. Illos autem rem multum, diuque disputata, ad extremum sine vlla dissensione ac varietate pronuntiasse, Pana, de quo quæreretur, & qui diem suum obijisse diceretur, Mercurij, & Penelopæ filium fuisse. Non defuerunt Christiani homines, qui hunc Pana, Christum fuisse putarint, magnum omnium mortalium pastorem, & seruatorem: tempora certè conueniunt. conueniunt & ea, quæ ab antiquis de Pane tradita sunt: Pana, deum esse rusticum in naturæ similitudinem conformatum: vnde & πᾶν dictus est, id est, omne, quasi naturæ vniuersæ deus. habet enim cornua, quæ radios solis, & cornua lunæ significant. rubet eius facies, quæ significat naturam ætheris igneam. ad pectus pellem ceruinâ habet stellatam, quæ cælum stelliferum, seu stellis distinctum significatur. pars eius inferior, hirsuta est, qua designantur arbores, virgulta, herba, fruges, fera, & ceteræ animantes in terra sedem habentes. pedes sunt ei caprini, vt declaretur terræ stabilitas, firmitas, ac soliditas. fistulam tenet septem calamis compactam, vt ostendatur cæli harmonia ex vno cæli, & altero septem siderum motu contrario, vnde septem soni efficiuntur, constans. virgam incuruam, seu pedum gestat, propter annum, qui in se recurrit. Idem cum Amore deo, seu Cupidine luctatus est, ab eoque superatus. Sic Deum huius mundi opificem, amor generis humani vicit, & (pæne dicam) coëgit, vt forma humana sumta terras incoleret: oueis pasceret, hoc est, homines veritatis & simplicitatis amanteis erudiret, eosque ex Orci faucibus morte sua vindicatos ac redemptos seruaret, & (vt Arnobij verbo vtar) sospitaret. Herodotus in Euterpe Pana scribit à Mendesijs in octo dijs numerari. hos aut deos octo, duodecim dijs priores haberi. Addit præterea Pana à pictoribus & fictoribus Græcis ac Latinis αἰγροειδῶς, καὶ βροχοειδῆ. i. facie caprina, & cruribus hircinis pingi, & sculpi solere.

NIGRI COLLES ARCAD.] Virg. Gallo, *Pandeus Arcadiæ*. Arcadia, frumenti ferax. Nigra autem terra, frumentis optima. iccirco nigros Arcadiæ colleis dixit. Virg. Georg. 2. *Nigra ferè, & pressopinguis sub vomere terra, Et cui putre solum (namq; hoc imitamur arando) Optima frumentis. nō vllō ex æquore cernes Plura domum tardis decedere plaustrauuencis.*

ADDVX. SITIM TEMP. VIRGILI.] Alceus, πάντα δὲ δὴ καὶ καὶ ματῶν. id est, omnia præca

lore & æstu sitiunt. Virg. li. 3. Georg. *Inde ubi quareta sitim veniens collegerit hora.*

SED PRESSVM CALIB.] sed si vinum Calenum haurire & bibere cupis. sup. Od. 11. lib. 1. *Cacubum, & prelo domitam Caleno Tu bibes vnam.* ducere interdū est spiritu attrahere, vt hic, & sup. Od. 17. lib. 1. *Hic innocentis pocula Lesbij Duces sub umbra.* & apud M. Tull. lib. 2. de nat. deorum ab aëre eo, quem spiritu ducimus.

GESTIS] id est, vehementer cupis. *Gestit* (inquit Festus) *qui subita felicitate exultatus, nimio corporis motu præter consuetudinem exultat.*

IUVENVM NOBILIVM] Claudij, & Drusi.

NARDO VINA MEREBERE] vnguento nardino dato, vinum Calenum accipies, id est, si vnguentum nardinum afferes, ego vinum Calenum tibi depromam. In quibusdam libris scriptū reperi, *mereberis.*

NARDI PARVVS ONYX] idem dicit, quod paullo antè dixerat. nam Virgilium ad cenam ea condicione inuitat, si nardi concham, aut onychem afferat. Contrà Catull. cenaturum esse apud se Fabullum dicit paucis post diebus, si modò ille cenam lautam, & copiosam attulerit cum vino & sale: se autem nihil præter vnguentum fragrantissimum præbiturum. sic Catull. *Cenabis bene mi Fabulle apud me Paucis, si tibi Dij fauent, diebus, Si tecum attuleris bonam, atq; magnam Cenam, non sine candida puella, Et vino, & sale, & omnibus cachinnis.* deinde paucis versibus interpositis, *Nam vnguentum dabo, quod mea puella Donarunt Veneres, Cupidinesq;.* ὄνυξ autem (vt ait Dioscorides lib. 2. πῶμα ὅτι καρχαλὶς ὁμοίον τῷ δὲ πορφύρεας, εὐελαστόμενον ἐν τῇ Ἰνδῇ, & ἐν ταῖς καρδοφόροις λίμναις. διὸ καὶ ἀρωματίζει νεμομένων τῶν καρχαλίων τὴν γάρδον. id est, onyx, conchylis est operculum, purpuræ operculo simile, quod reperitur in India in paludibus ijs, quæ nardum ferunt. Itaq; & odores suauissimos afflat, quoniam conchylia nardo vescuntur. Ex his igitur siue testis, siue conchis, fieri poterant vasa ad vnguentum seruandum aptissima, quippe quæ nardi odore iam essent penitus imbuta. alij dicunt Onychem esse marmoris genus, & onychem hic interpretantur, ampullam marmoream. Est etiam ὄνυξ lapis idem, qui alabastrites, ex quo ὄνυξ vnguentarius, id est, vas ad diurnam vnguenti custodiam probatissimum. vide Hermolaum Barbarū. Duxerunt autem appellationē & hic lapis, & hæc concha à similitudine vnguis humani, quia nihil sit in eis rugosum, nihil asperum: sed omnia, vt in vngue, læuia ac polita. Propertius li. 3. *Sic mensæ ratio, noxq; inter pocula currat: Et crocino nareis myrrheus vngat onyx.* & Catull. de coma Berenices, *Nunc vos, optato quas iunxit lumine teda, Non prius vnanimis corpora coniugibus Tradite nudantes reiecta veste papillas, Quàm iucunda mihi munera libet onyx.* Est etiam onyx gemma coloris candidi, ex qua vas vnguentarium fieri solitum esse constat.

QVI NVNC SVLP. ACCVB. HORR.] Od. 28. lib. 3. *Parcis deripere horreo Cessantem Bibuli consulis amphoram.* in verbo *accubat* autem tralatio est à rebus animatis: positumque est pro *acclinatur*, seu *acclinatum* est.

A SPES DONARE NOVAS LARGVS] largus & liberalis in afferenda & donanda noua spe: vt epist. ad Torqu. lib. 1. *Spes iubet esse ratas. largus donare*, id est, largus ad donandum.

AMARAQVE CYRARVM] id est, amaras curas, seu potius amatores curarum. sic loquitur Od. 1. lib. 2. *Et cuncta terrarum subacta*. & saty. secunda libri secundi, *Corruptus vanis rerum*. & vltima eiusdem, *dumq; Ridetur fictis rerum* Balatrone secundo. & epist. ad Pisones *Indicijs monstrare recentibus abditarerum*. & epist. ad Scaenam, *tuposeis vilia rerum*. sic Liu. *subitarerum* lib. 9. *incerta casuum*, lib. 30. & alibi, *diuersa montium*. & Lucret. lib. 1. *Inter septa meant voces: Et clausa domorum Transuolitant*. idem lib. 2. *Nunc hic, nunc illic superant vitalia rerum*. Et *superantur item*. ibid. *Contemplantur enim, cum solis lumina cumq; Insuperantur fundunt radios per opaca domorum*. & lib. 6. *penetrat per rara viarum*. Virg. lib. 6. *En per opaca viarum Corripunt spatium medium, foribusq; propinquant*. idem lib. 2. *Obsedere alij telis angusta viarum*. Paterculus *auersa viarum*, & *auia itinerum*. sic etiam Græci. Aristoph. Pluto. *ὁ ζεύς μὲν ἔν ἐιδως τὰ τέτυκτο μῶ-εα*. id est, Iupiter igitur sciens horum stulta, id est, stultitias.

ELVERE EFFICAX] ad eluendas curas efficax. supra annot. ad Od. 8. Iam, quod hoc vinum ad curas eluendas efficax esse dicit, id omnium vinorum commune ferè est: atque hanc laudem omnibus propemodum vinis tribuunt poëtæ. itaque vinum *λαβικηδέα*, id est, obliuionem mærorum afferens: & *παισιλύπον*, id est, molestijs modum & finem imponens, & *πενθές*, id est, luctū adimens, seu luctu liberans. & *κακῶν ἐπὶ ληθον ἀπάντων*, id est, malorum omnium obliuionem inducens, appellant Græci: obliuiofum Latini, vt Horat. sup. Od. 7. lib. 2. *Obliuiofo pocula Massico Ciboria exple*. eodem pertinet illud Od. 9. epod. *Curam, metumq; Caesaris rerū inuolat Dulci Lyao soluere*. & illud Od. 13. eod. lib. *Illic omne malum vino, cantuq; leuato Deformis agrimoniam Dulcibus alloquijs*. & illud Saty. 7. li. 2. *Nunc vino quarens, nunc somno fallere curam*. & hi Alcæi versus apud Athenæum. *Ὁ γὰρ κακῶν θυμὸν ὅππῃ τρέπειν. Προκόφομεν γὰρ ἔδεν ἀσπόμενοι, Ὡ βακχί. φάρμακεν δ' ἄειπον Ὀϊνοῖ ἐν εὐκαμένεσιν μεθυδῶν-Ναι*. quos sic vertimus, *Stultum est malis cor dedere languidum*, O Bacchi: assequemur prorsus enim nihil Merendo. *pharmacum optimum autem est, Feruidiore madere vino*.

CVM TVA MERCE] cum onychenardi.

IMMUNE] inanem, nihil afferentem, vt annotatum est ad Od. 2 3. lib. 3. sic apud Virg. Geor. 4. *Immunisq; sedens aliena ad pabula fucus*. Sed Græcum verbum exprimere voluit, *asymbolum*: quo vtitur Terent. Phorm. *tene asymbolum venire vntum*, atq; *lautum è balneis*? Non vult igitur Horatius, Virgilium venire *ἀσύμβολον*, id est, sine symbola. Animaduertendum est autem tūm apud Græcos, tūm apud Latinos, quemadmodum & apud nos, cenas alias fuisse conuiuatoris sumtu apparatus, atque instructas: alias, in quas suam quisque partem conferebat. has *ἐσθῆτες*, illas *ἐλαπίνας*, appellant Græci, ab eo, quod quasi gregatim, seu tur-

matim, aut turbatim compotarent, *ὡς τὸ κατ' ἱλας πίνειν*: vel ab eo, quod vniuersim, & quasi in gyrum, *ὡς τὸ ἐλαδόν*, seu *ἐληδόν*, seu *ἐλεείδαι*. Homer. Ὀδυσσ. α. *Τίς δ' αἶς, τίς δ' ὀμιλος ὃδ' ἐπλετο, τίπτε δέ σε χρεῖω*, *Εἰλαπίν'*, ἢ *ἐλάμους*, ἐπὶ ἐκ ἐσθῆτος τὰ δὲ γ' ὀβίη. id est, Quod epulum, quis cætus hic est? quæ tandem te, cogit necessitas? vtrum conuiuium publicum, an nuptialis cena? Nam non est conuiuium ex collecta. & Ὀδυσσ. λ. *Ἡ γὰρ μὲν, ἢ ἐσθῆτος, ἢ ἐλαπίνῃ πεθαλείη*. id est, Aut nuptiali conuiuium, aut ex collecta, aut cena publica & vniuersa omni epularum copia referta. in *ἐσθῆτω* autem, id, quod confertur à conuiuiis, *συμβολὴν* Græci, & symbolam Latini vsucapto vocabulo nominant: *collectam* Latino & proprio. itaque quod apud Terent. Andr. vulgò legitur *symbolum dedit*, corrupta scriptura est. nam, vt alias admonui, symbolam legendum, quod item dudum docuit Adrianus Turnebus, vir doctiss. & ita scriptum est apud Plautum in Stich. *eadem nocte symbolam dabo*. Præterea interpretes Homeri sic docent, *ἐσθῆτος λέγεται τὸ ἐκ συμβολῆς γινόμενον δεῖπνον*. & interpres Theocriti ad eid. *ὅππῃ δὲ τῶν βροδίωντων παροίμα, ὅστις δὲπν κληθεὶς ὁ πρὸ ἐρχεται, ἢ χαλὸς ὄβη, ἢ δίδωσι συμβολάς*. qui ad cenā vocat' tardius venit, aut claud' est, aut nō dat symbolas. & Procul' in hūc locum Hesiodi, *Μηδὲ πολυένης δαίτῃς δυσάμφελος εἶναι. Ταῦτα, φησί, χρεῖαν δίδωσι ταῖς καλῶ μέναις συμβολαῖς. αὐταὶ γὰρ πολυένοι ἀν εἶναι, ἐκ τῆ κοινῇ πολλοῖς συσσιτίῃν εἶναι, ὡς ἐνδύσται μὴ ἐκ εἶναι δυσπρόσιτον ὃν ταύταις, καὶ δύσκολον, ἐκ ὅσας δαπάνων μὲν ἐλαχίστων, χρεῖαν δὲ πλείων διὰ τὴν κοινότητα. ἔτι γὰρ πάσαι συσσιτίων ἀλλήλοις συνεσπείροντες εἰς τὸ κοινὸν ἔκαστοι, καὶ μετ' ἀλλήλων ἐσθῶμενοι*. id est, hæc, inquit, locum dant symbolis, quæ appellantur. hæc enim valde hospitales, & multorum hospitū fuerint, multos inter se concilians, vt vnà cibum capiant, & efficientes ne quis in eis se aditu difficilem, & morosum præbeat, quia sumtum quidem exiguum habeant, iucunditatem autem & gratiam plurimam propter communionem. Sic enim olim vnà inter se cibum capiebant, conferentes singuli in commune, & vnà inter se epulantes. sic Alexis apud Athen. lib. 6. *ὅ γὰρ μὴ πίνετα συμβολάς, Πρυτανεία ταῦτα πρὸς αὐτοῖς γινέται*. vbi enim non conferuntur symbolæ, ea prytanæa appellantur. Hegesander apud eundem lib. 8. *τὴν συμβολὴν, τὴν εἰς τὰ συμπόσια ὑπὸ τῶν συμποσίτων εἰσφερομένην Ἀρχαῖοι χῶν καλεῖται, τὴν δὲ μετέδιδαν*. id est, symbolā, quæ à compotantibus in conuiuium confertur, Arguii χῶν appellant, portionem autem αἶσαν. Erat & tertium genus, *γάμους*, id est, conuiuium nuptiale, vt intelligeret ex illis versibus Homeri, quos supra protulimus. quod quam obrem præberetur, nomen ipsum declarat. Erat autem hoc quoque, quod nuptiale dicitur conuiuium, magnificum, & sumtuosum, & liberale, vt perspicuum est tūm ex iisdem versibus, tūm ex Aristot. lib. 4. de moribus ad Nicom. vbi loquitur de eo, quem *βάναισιν* Græcè nominat, ego operariorum more insolentem in sumtu faciēdo Latine reddidi. verba Aristot. sunt hæc, *καὶ λαμπρόν ἐστι τὸ πρὸς μέλος, ὅσον ἐστὶν αἰσῶν γαμικῶς ἐστῶν*, id est, & splendor ē ac magnificentiā ostentat in concinnē, atq; inuenuit, verbi gratia, nuptiali apparatu eos accipit, qui symbolā in cenā dederunt.

TINGERE]

A TINGERE] *τίγγειν*, quo verbo utitur Alcæus: vel dicendum positum esse tingere, pro madescere: cui respondet Græcum *σπέρχειν*. Sed non dissimulabo me reperisse in vno cod. Vatican. & Ian-noct. aliquotque alijs, *tingere*.

NIGRORVM QVE MEMOR] id est, rogi, busti, mortis memor.

DVM LICET] dum vita manet, & dum fert ætas, sic Sat. 6. lib. 2. *quo, bone, circa, Dum licet, in rebus incundis viue beatus: Vne memor, quam sis auibrenis*, vide annot. ad Od. 9. lib. 1.

MISCE STULTIT. CONSIL. BREV.] misce serijs iocosa. Nam animus humanus perpetuam contentione ferre non potest. & nisi interdum ioco ac ludo remittatur & relaxetur, obtunditur, atq; (vt verbo Lucretiano utar) obbrutescit. Recte igitur poeta noster ita monet, Od. 11. li. 2. *quid æternis minorem Consilijs animum fatigas?*

IN LOCO] opportune: cum tempus, & locus ferunt, aut etiam postulant. *ἐν ὁρῶντι*.

IN LICEN.

Ode 13.

Insultat ei, quod iam anus fiat, & libidine flammans, contemnatur à iuuenibus.

A Vdiuere, Lyce, dij mea vota: dij
Audiuere, Lyce: sis anus: & tamen

Vis formosa videri:

Ludisq; & bibis impudens:

Et cantu tremulo pota Cupidinem

Lentum sollicitas. ille virentis, &

Docta psallere Chia

Pulchris excubat in genis.

Importunus enim transuolat aridas

C Quercus: & refugit, te quia luridi

Dentes, te quia rugæ

Turpant, & capitis nives.

Nec Coæ referunt iam tibi purpuræ,

Nec clari lapides tempora, quæ semel

Notis condita fastis

Inclutit volucris dies. (cens?

Quò fugit Venus? heu: quòue color de-

Quò motus? quid habes illius, illius,

Quæ spirabat amores:

Quæ me surpuerat mihi,

Felix post Cynaram, notaq; & artium

Gratarum facies? sed Cynaræ breueis

Annos fata dederunt,

Seruatura diu parem

Cornicis vetulæ temporibus Lycen:

Possent ut iuuenes visere feruidi

Multo non sine risu,

Dilapsam in cineres facem.

AVDIVERE LYCE] Lyce meretrici nunc tandem senescenti, insultat, cuius ferociam ac superbiam queritur Oda. 10. lib. 3. *Extremum Tanaisi biberes Lyce, &c.*

LVDIS QVE] & ludis ludos amatorios, & Venerios. hoc enim significat *ludere* interdum, vt *Lusisti satis, edisti satis, atq; bibisti*. epist. 2. li. 2. Terent. Eunuch. *quia consimilem luserat ille ludum.*

ET BIBIS IMPVDENS] in eo declaras, quàm sis impudens, quod ludas, & bibas proinde ac si puella esses. puellas autem hoc loco accipio pro scortis. nam neque puellæ virgines, & pudicæ, neque matronæ Romanæ vinum bibebant, vt annotauimus sup. ad Od. 15. lib. 3. quem locum huc ascribere libet, quia cum hoc congruit. *Te lana prope nobilem Tonsa Luceriam, non citihare decent: Nec flos purpureus rosa, Nec poti vetulam faciemus cadi*. vbi quidam non recte censuerunt legendum *Sed poti vetulam, &c.*

CANTU TREMVLO] qualis est senum, & vetularum.

CVPID. LENTVM SOLLIC.] amoris flammam in te iam extinctam, & pæne emortuam, cantu prouocas, & excitas.

ILLE VIRENTIS ET DOCT.] Ille autem, nempe Cupido, vigil cubat in genis Chia puellæ ætate florentis, & psallendi petita.

EXCVBAT] vigil cubat, cum in te sit sopitus, ac, pæne dicam, sepultus.

IMPORTVNVS] qui nec quiescit, nec alios conuiescere sinit. diximus suprà ad Odam 16. lib. 3.

ARIDAS QVERCVS] *δρῦς ἀξάνεας, γρηγορόνους*. vetulas significat, quæ ætate defloruerunt, atque exaruerunt.

LVRIDI DENTES] illuiesquallidi, & crocei coloris: liuidi. suprà *Orcum luridum* dixit Od. 4. lib. 3. & infrà Od. 17. epod. *ossa pelle amicta lurida*. *γρηγορέως ὀδόντας* eodem sensu dixit Anacr. Luridum dictum est à lura, vtre, seu culleo, seu pelle: quæ prius quàm sit aliquo colore suffusa, pallida & crocei, vel lutei coloris est.

CAPITIS NIVES] canities, cani. sic loquitur Antipater in epigram. illo, quod scripsit in Biantem lib. 3. epigr. *Τῆ δὲ Βιάντι κέλευθα, πὸν ἀπὸ γέρας ἦ γὰρ ἐρμῆς Εἰς αἰδῶ πολλῶ γῆρας ἰσφόμενον*. id est, hic Biantem texi, quem tacite, seu quietè ad Orcum duxit Mercurius canæ senectæ niuibus perfusum. Iam Græci *γῆρας* πολιορκία φον solent appellare.

NEC COÆ REFERENT] nec Coæ vestes (inquit) id est, tenues, subtilique, & bombycino filo contextæ: nec gemmæ ætatem illam florentem, quæ iam abiit, tibi reducent. Significat nec vestitus elegantia ac nitore, nec gemmarum pretio, ac fulgore formam amissam, & tempora ac vetustate consumptam atque extinctam reuocari. Coas vesteis fuisse admodum tenuis, & pæne pellucidas

A pellucidas declarat locus Saty. 2. lib. 1. *Alteranil obstat Cois tibi, pane videre est, Vinudam.* quamquā quidam libri veteres illic habent, *Alteranil obstat. Chlorim tibi pane videre est, Vinudam.* Hermolaus Barbarus autem conatus est ostendere, in omnibus libris, vbi Coæ vestes appellantur, mendum inesse, & Cēas vestes, ab insula Céo, nō Coas esse nominatas. ego tamen non sum ausus scripturam inueteratam immutare.

NEC CLARI LAPIDE] nihil muto. Nam quamuis mihi valde placeat altera scriptura, quæ reperitur in duobus codicibus Vaticanis, & in Ian noët. Vrf. Tornes. vno Russard. *Nec cari lapides,* mouet me tamen locus ille apud M. Tull. lib. 4. accus. *Candelabrum è gemmis clarissimis opere mirabili perfectum.* nisi quis etiam locum illum corruptum esse dicet, & legendum esse contendet, è *gemmis carissimis.* Omnino & hæc recepta tolerabilis, & illa altera probabilis est.

B TEMPORA, QVÆ SEMEL NOTIS, &c.] id est, tempora præterita, ætatem exactam, præteritos annos: vt Virg. Æn. 5. O, mihi præteritos referat si Iupiter annos. solebant autem Romani (vt sciunt omnes) cum res foris gestas, tum acta urbana singulorum annorum, & coss. nomina in fastis, memoriæ publicæ causa, perscribere. iccirco supra *memores fastos* appellat Od. 17. lib. 3. & Saty. 3. lib. 1. *fastos mundi. Tempora si fastosq, voles euoluere mundi.* Quæ sunt igitur in fastis perscripta, aut incisa, ea sunt præterita: & quæ præterita, si modò sunt alicuius momenti, fastis includuntur. Porphyrio *inclusit* interpretatur *signauit, deposuit, sepeliuit. Inclusi enim tumulo, vita defuncti intelliguntur.*

QVÔVE COLOR DECENS?] colorem decentem eadem ratione, eodemq; ferè sensu dixit, quo sup. Od. 27. lib. 3. *malas decenteis. Antequam turpis macies decenteis Occupet malas.* in quibusdā lib. scriptum est *calor decens.*

C SPIRABAT AMORES] ἔρωτας ἔπει. sic enim loquuntur Græci. Anacron ἀπαλὴν πύδα κατέχων, κύπριν ὀδῶ πνέουσαν. id est, teneram puellam tenens, quæ totam Venerem spirat. M. Tull. ad Q. Fratr. lib. 3. *sed minatur tamen, in primisq; Aph. πνέων. Q. Scauula,* id est, Martem spirans. sic epistola ad Augustum lib. 2. *Et spirat tragicum satis.* & Virgil. Georg. 2. *spirantes naribus ignem.*

QVÆ ME SVRPVERAT MIHI] id est, quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. *surpuerat* autem συρκοπή, pro subripuerat: quod est admodum vsitatum & huic, & ceteris poetis. vt Sat. 3. lib. 2. *unum me surpente morti,* pro subripite. Lucret. 2. *quapropter ubi ipsam Cernere iam nequeas, motus quoq; surpere debet.* Virg. Æn. 8. *Cingite fronte comas, & pocula porcite dextris.*

FELIX POST CYNARAM] de Cynara sic epist. ad Villicum lib. 1. *Quem scis immunem Cynara placuisse rapaci.* & epist. ad Mæcen. 2. lib. 1. *Inter vina fugam Cynara merere proterua.* post Cynaram autem, vel quia foli Cynaræ cedebat: vel quia Cynara mortua est.

ARTIVM GRAT. FAC.] facies lepōris, & venustatis plena: facies instructa atque ornata ijs

D rebus omnibus, quæ homines ad amandum allidere & possunt, & solent, vt oculorum splendor & flagrantia, frontis læuor, oris nitor, vultus adrisum & hilaritatem compositus, & quasi natura factus, labrorum natiuus rubor, & arte adiutus, genarum candor puniceo colore temperatus, & simil.

PAREM CORN. VETVLÆ TEMP.] sup. Od. 17. lib. 3. *Annosa cornix.* cornicum viuacitas prouerbij locum obtinuit. Hesiodus *Ἐννέα τοὶ ζῶντες γυναικὲς λακέρυζα κορώνη Ἀνδρῶν ἡρώτων.* id est, *Treis iuuenum ætates, & bis sex garrula cornix Metitur viuendo diu.* Lucret. lib. 1. *cornium vt sacra vetusta.*

DILAPSAM IN CIN. FACEM] velte, quæ olim oris tui suauitate, & flagrantia oculorum iuuenes incendebas, nunc consumptam, aridam, ex sanguinem: vel formam tuam olim eximiā, nunc corruptam. *dilapsam* autem legendum est, non *delapsam*, vt habent nonnulli mendo si codices, etiam veteres. sic Virgil. Georg. 4. *dilapsus in aquas* dixit, vbi de Proteo loquitur. *aut in aquas tenuis dilapsus abibit.* idem lib. 4. Æneid. *dilapsus calor,* absolute. & *una Dilapsus calor,* atq; *in ventos vita recessit.*

AD AVGVSTVM.

Ode 14.

A senatu, populoq; R. dignosei honores tribui non posse.

QVæ cura patrum, quæne Quiritiū,
Plenis honorum muneribus tuas,

Auguste, virtutes in æuum
Per titulos, memoresq; fastos
Eternet? o, quæ sol habitabileis
Illustrat oras, maxime principum,
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper,

Quid Marte posses: milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brencosq; veloceis, & arceis
Alpibus impositas tremendis,
Deiecit acer plus vice simplici
Maior Neronum: mox graue prælium
Commisit: immane isq; Rhætos
Auspicijs pepulit secundis,

Spectandus in certamine Martio,
Deuota morti pectora libera
Quantis fatigaret ruinis:
Indomitas propè qualis undas
Exercet Auster Pleiadum choro

Scindente

- A Scindente nubeis: impiger hostium
 Vexare turmas: & frementem
 Mittere equum medios per igneis.
 Sic tauriformis voluitur Aufidus:
 Qui regna Dauni præfuit Appuli,
 Cum seuit: horrendamq; cultis
 Diluuiem meditaturs agris:
 Ut barbarorum Claudius agmina
 Ferrata vasto diruit impetu:
 Primosq; & extremos metendo
 Strauit humum sine clade victor,
 Te copias, te consilium, & tuos
 Præbente diuos. nam tibi, quo die
 Portus Alexandrea supplex,
 B Et vacuam patefecit aulam,
 Fortuna lustro prospera tertio
 Belli secundos reddidit exitus:
 Laudemq; & optatum peractis
 Imperijs decus arrogauit.
 Te Cantaber non antè domabilis,
 Medusq; & Indus: te profugus Scythes
 Miratur, ô tutela præsens
 Italia, dominaq; Romæ:
 Te, fontium qui celat origines
 Nilusq; & Ister: te rapidus Tigris,
 Te belluosus, qui remotis
 Obstrepit Oceanus Britannis:
 Te non pauentis funera Gallie,
 C Duræq; tellus audit Iberiæ:
 Te cæde gaudentes Sicambri,
 Compositis venerantur armis.

QVÆ CVRA] significat, senatum, populūque. Rom. quantumvis studij, curæque conferat ad iustos, & meritos Augusto honores decernendos, nullos tamen eius in patriam meritis dignos decernere vlllo modo posse.

PATRYM] senatorum. Sallust. de bello Catil. Delecti, quibus corpus annis infirmum, ingenium sapientia validum erat. Reip. consulebant. hinc vel ætate, vel curæ similitudine patres appellabantur.

QVIRITIVM] populi Rom. sup. Od. 1. lib. 1. Hunc si mobiliū turba Quiritium, &c.

PLENIS HONOR. MVNERIB.] honorificis muneribus, ut statuis, triumphis, monumentis publicis.

PER TITVLOS] per inscriptiones tuæ virtutis, tuorumq; in reip. meritorum indices.

MEMORES QVE FASTOS] qui continent

memoriam rerum foris, & domi gestarum, actorumque publicorum: sup. Od. 17. lib. 3. & Ode superiore.

ÆTERNET] perpetuet, æternas reddat. Varro lib. 2. rerum humanar. litteris ac laudibus æternare, ex Nonio.

O, QVA SOL HABITABILES] ô omnium principū, qui terrarum parteis habitabiles incolunt, maxime. non enim omnes terrarum partes sunt habitabiles, ut sup. Od. 22. lib. 1. quæ, id est, qua parte, seu quibus partibus. cod. Raïn. Card. habet O, quæ lux, &c.

QVEM LEGIS EXPERT. LAT. VINDEL.] de Vindeliciis sup. Od. 4. huius libri. Videre Rhoeti bella sub Alpibus Drusum gerentem, Vindelici. iam hoc genus loquendi, Quem, nempe te, Vindelici didicere, Quid Marte posses, Græcorum est proprium, quo sæpe vtuntur Comici, & Tragici, & alij. Aristoph. in Pluto. ἀγέδῃ· πρὸς τὸν σαυτὸν, ὅστις εἶ, φερόσιν: age igitur, prius te ipsum, qui sis, dicito. Sophocl. in Thracin. πρὸς θεῶν, φερόσιν, φίλην Δέσποινα, πόνδε, τίς ποτ' ὄρεται ὁ ζένος. id est, per deos, dicito hunc, cara domina, seu hera, quis tandem sit hospes. Plato in Phædro. καὶ εἰδέναι καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς φιλίαν, ὅτι ἔμετ' ἐνωσίας γίνεται, id est, & scire oportet amatoris amicitiam, quod non est cum beneuolentia coniuncta. Terent. in Eunuch. Ego illum nescio, qui fuerit. hoc quod fecit, res ipsa indicat. M. Tull. epist. ad Q. Frat. lib. 2. Hac me, ut confidam, faciunt. Plautus Afinar. Verum meam uxorem nescis, qualis fiet. Idem Aulular. Ego te faciam, miserrimus mortaliū uti sis. Idem in Menæchmis, Solem vides, ut statim occacatus est præ huius corporis candoribus?

LEGIS EXP. LAT.] id est, qui suis legibus viuunt, neque Romanis, aut vllis alijs astricti sunt.

GENAVNOS, &c.] Magna est in his nominibus librorum antiquorū varietas, alij habent Geraunos, Brennosq;, alij Genauunos, Breunosq;, sed plures Genauunos, Breunosq;, Strabo li. 4. si locus emendatus est, hos populos Tenaunos, & Brencos appellat his verbis, οἱ δὲ Ἰνδελικοὶ καὶ Νορικῶν τὴν ἐκτὸς παρὰ τὴν κατέχουσι τὸ πλεον μετὰ Βρέγκων καὶ Τενάων. id est, Vindelici autem & Norici eam, quæ extrâ est, partem montibus vicinam ferè totam incolunt, cum Brencis & Tenaunis. Itaq;, vel ex illo Strabonis loco Horatius est emendandus, & legendum hîc Tenaunos, seu Tenaunos, & Brencos: vel ex Horatio, Strabo est corrigendus. omnino vel Tenaunos, & Brencos, vel Genauunos: vel Geraunos, & Brennos, seu Breunos potius: non Gelonos legendum puto.

IMPLACIDVM GENVS] horum populorum immanitatem ex paucis verbis Strabonis cognoscere licet. ὁ μόνον ἀνδροφονεῖσιν, ἀλλὰ καὶ μέχρι νηπίων ἀρρένων πρὸς ἔρχονται καὶ μηδ' ὀνταῦθα παύόμενοι καὶ τὰς ἐγκύους γυναῖκας κτείνουσιν, ὅσας φαίεν οἱ μάντις ἀρρένοκεῖν, id est, non solum viros interficiunt, verum etiam usque ad infantes masculos progrediuntur: & ne hîc quidem desinentes, etiam prægnanteis mulieres trucidant eas, quas vates dixerint in utero masculos gerere.

DIECIT] aptissimo verbo usus est, & præne dicam,

A nedicam, militari: vitur eo sapissime & Caesar. Deiecit autem plus vice simplici, id est, plus quam semel: semel atque iterum deiecit.

MAIOR NERONVM] Claudius Tiberius Nero, de quo sic Sueton. *Exhinc Rheticum, Vindelicumq; bellum, inde Pannonicum, inde Germanicum gessit. Rheticum, ac Vindelico genteis Alpinas, Pannonicum Brencos & Dalmatas subegit.* epist. ad Iul. Florum lib. 1. *Iul. Flore, quibus terrarum militet oris Claudius Augusti priuignus, scire laboro. Maior Neronum autem sic dixit hoc loco, ut in lib. de arte poet. O maior inuennum, & saty. 6. lib. 1. qui se Vultum ferre negat Nouiorum posse minoris.*

MOX GR. PROEL. GOMM.] mox, Genauis, & Brencis, seu Breunis praesidio deiectis, pugnam cum hostibus commisit, & signa contulit.

SPECTANDVS IN CERT. MART.] dignus, qui spectaretur in proelio, quantis ruinis & cladibus vexaret Rhœtorum animos, mortem liberam non extimescenteis. certamen Martium

B dixit, quia sunt quædā certamina ludicra, ut prælia campestria, ut epist. 18. lib. 1. sunt & certamina dinitiarum, ut epist. 4. eiusd. & certant interdum inter se homines ingenio, contendunt nobilitate, ut ait Lucrēt. lib. 3. *Certare ingenio, contendere nobilitate.*

DEVOTA MORTI PECT. LIB.] Rhœtorum pectora ita mortem nō horrentia, ut se morti deuouisse viderentur. *mortis libera* autē, vel quia sponte sua, & nulla necessitate coacti mortem optebant: vel quia qui pugnant in acie cadunt, liberimoriuntur: & ita *libera* epithetum est perpetuum mortis, quæ in acie oppetitur.

INDOMITAS PROPE QVAL. VND.] Drusum Rhœtorum turmas præliis secundis vexantem, ac profligantem comparat cum Austro Virgilijs exortis, quæ tempestates excitant, vndas maris agitante. Ordo autem verborum hic est, Drusus impiger hostium vexare turmas, & mitt. frem. eq. p. m. ign. qualis propemodum est Auster cum vndas exercet, Pleiadum choro scindente nubeis.

C **EXERCET]** fatigat, agitat, ut apud Virgil. Georg. 3. *exercita cursu Flumina.*

PLEIADVM CHORO] Pleiadas Atlantis fuisse filias, nunc stellas in Tauri cauda locatas, (Virgilias nominant Latini) quarum sex duntaxat cernantur, septima sit obscurior: earumq; ortum, atque obitum, pluuium esse: præterea eas ortu matutino, qui est à Kal. Maijs vsq; ad decimum Kalend. Quintileis, æstatem: vespertino, qui est à Kal. Octobribus vsque ad v. Idus Decemb. hiemem præsignificare, ac nuntiare, notum est vel pueris. Heliod. *ἐργ. ημ. Πληιάδαυ ἀτλαγενέων ὀππτελλομένων Ἀρχαδ' αἰμυπὶ ἀροπὶο δὲ δυσσημένων.* id est, *Pleiades Atlantigenæ calo exorientes Messis tempora significant, eademq; cadentes Venisse agricolis ostendunt tempus arandi.* & Aratus. *Ἐπ' ἀπ' ὁροὶ δὴ ταῖς μετ' ἀνθρώποις καλέονται, Ἐξ οἷαί περ ἔχουσι πόλιν ὀφθαλμοῖσιν Ἀλκυόνη, Μερόπη τε, Κελενώ τ', Ἥλεκτρη τε, Καὶ Σπέρπη, καὶ Τηθύετι, καὶ πότνια Μαῖα.* quos versus sic Latine reddidit Cicero, *Ha septem vulgò perhibentur more vestito Stella: cernuntur verò sex vndiq; parua. At non*

interiisse putari conuenit vnam, Sed frustra ac temere à vulgo ratione sine vlla Septem dicier, ut veteres statuere poeta, Eterno cunctas auro qui nomine dignant, Alcione, & Merope, atq; Celeno, Taygeteq; Electra, Steropeq; simul sanctissima Maia, & Theocrit. in Hyla. Ἀμρ δ' ἀντέλλοντι πλειάδες, ἔρχονται δ' Ἀρνα νέον βόσκοντι πετραμένε εἶαρος ἦδη, Τῆμος ναυπλίας μινάσκετο θεῖος ἄσπερος Ἡρώων. id est, *Cum autē oriuntur Virgiliæ, prata autem remota agnum nouellū pasunt, conuerso iā vere: Tū nauigationis memor erat flos heroum diuinus. Ostēdit autē his versib. Aratus, eas æstatis, & brumæ nūtiās esse. Ζεύς σφοῖσι καὶ θέροις, καὶ χείματι ἀρχομένοιο Σημάηντι ἐπὶ νεύσει, ἐπερχόμεν τ' ἀρόπιον.* Athen. li. 2. docet Pleiadas ab Æschylo, Pindaro, Simonide peleïadas, q; valet *πελεϊάδες*, id est, columbas, nominari. Vnius Simonidis verba ascribam ea, quæ ad hunc locum pertinent. *Ἐπεὶ δ' Ἀτλας ἐπ' αἰὶ ἰοπλοκάμῳ φίλῳ θυγατέρων πάν (Μαῖαν) ἔξοχον εἶδος, αἰ καλέονται πλειάδες ἕρνια.* Sed de his qui plura scire volet, legat Athenæū eo, quem dixi, libro.

SCINDENTE NVB.] id est, imbreis profundente nubibus à vento scissis.

IMPIGER HOST. VEX. TVRM.] impiger in vexandis hostium turmis.

ET FREMENTEM] Virgil. Georg. 1. princ. *tuq; ὁ, cui prima frementem Fudit equum, &c.* & Horat. Oda 9. epod. *Ad hunc frementeis verterunt bis mille equos, &c.*

MEDIOS PER IGNEIS] id est, per medias prælii flammās, per media, eaq; acerrima pericula. sic epist. 1. lib. 1. *Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per igneis.* sic Hom. *ἰλ. κ. Τύτῃ δ' ἔσπομένοιο, καὶ ὅτι πυρὸς αἰθομένοιο Ἀμφω νοστήσασμεν, ἐπὶ δ' αἰὲ οἷδε νοῦσται:* id est, *Hoc comitante vel ex ardentibus ignibus ambo Salui euadamus, quoniam egregie sapit vnus.*

SIC TAURIFORMIS VOLVITVR, &c.] Hercules ab inferis reuersus, in Ætoliam profectus est ad Oeneum, filiam suam Deianiram vxorem sibi ut ille daret. quam cum offendisset Acheloo fluuio vicino iam desponsam, cum eo luctatus est, tauri speciem præ se ferente: cuius altero cornu a uulso puella potitus est. Est autem Achelous omnium, qui sunt in Græcia, fluuiorum maximus, videturq; tauriformis habitus vel propter eius multas flexiones, vel potius propterea, quod multis locis relicto suo alueo exundabat. Ab eo ceteri fluuij maximè ij, qui imbribus augentur, non solum tauriformes, sed etiam Acheloi solent appellari. Quin etiam tam Græci, quam Latini Acheloum pro aqua vsurpare solent. Eurip. Bacch. *ὁ δ' ὡς ἐσείδε, δώματ' αἰθέραυ δοκῶν, Ἥσος' ἐκείσε, καὶ ἐκείσε δμωσὶν Ἀχελῶον φέρειν Ἐννέπων, &c.* id est, ille autem, ut vidit, ædeis conflagrare putans, eò se properè contulit: deinde iubens illuc famulos Acheloum ferre, &c. Virg. Georg. 1. *Poculaq; inuentis Acheloiā miscuit vndis.* Homer. *ἰλ. φ. Xanthum Achilli iratum, quod alueum suum cadaueribus impediret, facit erumpentem, atque exastuantem, corpora denique in terram eicientem cum mugitu instar tauri: ex quo fortasse, qui Homerum secuti sunt, poeta, fluuijs omnibus tauri speciem tribuerunt. verba Homer. sunt hæc: Τὸς ἐκβαλεθῆναι μεμνηὼς*

A *ἦντε παῦρος Χέρωνδε.* his consentanea scribit interpres Sophoclis in Trach. οἱ ποταμοὶ παυρόκρατοι διεπ-
 ποιῶτο, ἢ ὅτι μυκηθμῶ ἐπὶ παύροις ὄρεσι πλησιοὶ πρὸς τὰς ἐνδο-
 λὰς, ἢ ὅτι ὁρᾷσιν τὴν γῆν, ὡς βόες, ἢ διὰ τὸ τὰς κατανομὰς ὄρεσιν
 τοῖς ποταμοῖς εἶναι, id est, fluuij taurinis cornibus fin-
 gebantur, vel quodd mugitu ad ostia, taurorum
 sunt similes, vel quodd terram scindunt, vt boues:
 vel quia pascua sunt propter fluuios. sic Aelianus
 περικλ. ἰσθρ. 6. τὴν γὰρ ποταμῶν φύσιν, καὶ τὰ ῥέοντα αὐτῶν ὁρᾷ-
 μαν, ὁμοῦς δ' οἱ πρὸς τὰς αὐτὰς, καὶ τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν ἔργα-
 ζομενοι, οἱ μὲν ἀνθρώπων μορφῆς αὐτῶς ἰδρῶσαντο, οἱ δὲ βοῶν εἶδος
 αὐτοῖς περὶ ἑθνηκαν. sic enim emendandus Aelianus, vt
 hoc notem ἐν παρῶδῳ. quorum verborum hæc sen-
 tentia est, Fluuiorum autem naturam & eorum
 alueos videmus. Verumtamen qui eos colunt, &
 qui eorum simulacra fingunt, alij in humanam fi-
 guram eos conformant, alij eis bouum formam af-
 fingunt. licet etiam dicere, ostia & ora fluuiorum
 per cornua significari. Itaq; Virgilius lib. 8. Aen. in
 extr. Rhenum bicornem appellat, vel quia duobus
 B *bus alueis fluit*, vt vult Seruius, vel quia duobus
 ostijs in Oceanum influit. Idem de Tiberi lib. 8.
Corniger Hesperidum fluuius regnator aquarum.

A V F I D V S] *supra longè sonantem* appellat Od.
 9. de quo plura ad Od. ult. lib. 3.

P E R F L V I T] reclamantibus ferè omnibus
 cod. veteribus, in quibus scriptum est *præfluit*, aut
præfluit, vulgatos secutus sum, non pugnaturus,
 si quis malit, *præfluit*. sic supra Od. 3. huius libri,
 ubi vulgati habent *perfluunt*, veteres pleriq; om-
 nes habebant, *præfluunt*. Et verò ita Liuius locutus
 est lib. 5. 4. *Duo cingunt Scodram flumina. Clausula*
latere vrbis, quod in orientem patet, præfluens: Bar-
bara palude oriens. Quare quamuis & olim & nūc
 editum sit me assentiente, *perfluit*, antiquam ta-
 men censeo restituendam.

C V M S E V I T] cum auctus imbris sternit
sata lata, boumq; labores, vt ait Virgil. vide supr. an-
 not. ad Od. 29. lib. 3. sic Homer. de Diomede il. ε.
 Θῶνι γὰρ ἀμπεδῶν ποταμῶ πλῆθον ἐοικώς Χειμάρρῳ, ὅς
 ὄρεσι κῆρυκα σπέρειν ἔφύρας. Τὸν δ' ἔτ' ἄρτε γέφυρ' αἰετὶ
 ἰσχυρῶσι, οὐτ' ἄρα ἔρκαϊ ἰχθάλ' ἀλ' ἀν' ἐρβηλέων Ἐλθόντ' ἔξα-
 πνις, ὅτ' ὀππείσῃ Διὸς ὀμῆρος, Πολλὰ δ' ἔτ' αὐτὰ ἔργα κα-
 τέειπε καλὰ ἀνθρώπων. id est, Ruebat autem per campum
 fluuii torrenti exundanti similis: qui celeriter
 fluens ponteis disturbat. Eum autem neque pon-
 tes continent, neque septa agrorum virentium
 comprimunt repente labentem, cum eum aux-
 erit celestis imber: multa autem ædificia, & opera
 manu hominum facta eius impetu labefactata
 cōcidunt.

M E D I T A T V R] secutus sum scripturam trium
 veterum codicum, quos in Italia vidi, & totidem,
 quos in Gallia, in his Tornes. quam & viri docti
 valde probant: agnoscit Porphyri. Nam vulgati
 habent *minitatur*, quam tamen nō aspernor, nam
 ita legit Non. Marcell. testem citans hunc locum.
 inest autem in verbo *meditatur* mirabilis, & lon-
 gè audacior, quàm in illo altero *minitatur*, trala-
 tio à re animata ad inanimam.

P R I M O S Q V E E T E X T R. M E T.] sic Virg.
 lib. 10. *Proximaquaq; meit gladio.* quem locum
 producant testem Acron & Porphyri.

STRAVIT HVMVM] sic scriptum reperi in
 plerisque libris calamo exaratis, tribus Vatic. &
 Iannoët. Faët. Vrf. Torne. Nicot. Ruffard. *Stravit*
humum autem, id est, operuit, & compleuit hu-
 mum. vulgati habent, *Stravit humi*, quod minus
 probō. sic enim locutus est sup. Od. 17. lib. 3. *Et*
alga littus inuili Demissa tempestas ab Euro Sternet,
aqua nisi fallit augur; &c.

S I N E C L A D E V I C T O R] victor sine vlla
 suorum iactura. longè huic dissimilis est ea, quam
 victoriam Cadmeam nominant.

P R A E B E N T E] sufficiente, suppeditante, *mei-*
ζοντες, ἐπαρύντες.

T V O S D I V O S] qui tibi fauent, qui tua om-
 nia incœpta fortunant. hoc idè dictum (inquit
 Porphyrio) quodd Augusti auspicijs hæc à Druso
 gesta sunt.

N A M T I B I, Q V O D I E P O R T. &c.]
 sententia huius loci hæc est. Quo die Alexandria,
 in quam Antonius, & Cleopatra confugerant, po-
 titus es, anno scilicet, post initium belli Mutinen-
 sis, decimo tertio: eo ipso die omnium bellorum
 præteritorum felicem exitū habuisti. Nam bellis
 omnibus compositis, & victoria parta, remp. con-
 stituisti, imperium populi Rom. stabiliuisti, lau-
 dem, & gloriā tibi sempiternam tot victorijs par-
 tis comparasti, tertium deniq; consulatum, domi-
 natumq; perpetuum consecutus es. Priscian. lib.
 2. docet, vtrumq; esse vsitatū, *Alexandrea, & Ale-*
xandria: vt *Antiochia & Antiochea*.

L V S T R O T E R T I O] nondum finito, id est,
 anno decimo tertio nondum exacto. Errant au-
 tem, qui duo lustra nouem annis duntaxat putant
 constare, quasi quintus annus finis sit vnus, &
 principium alterius.

A R R O G A V I T] peperit, vendicauit.

T E C A N T A B E R] sup. Od. 8. lib. 3. *Canta-*
ber sera domitus catena. & Od. 6. lib. 2. *Cantabrum*
indoctum iuga ferre nostra.

P R O F U G V S] Od. 24. lib. 3. *Campestres melius*
Scythæ. & Od. 35. lib. 1. *te profugus Scythæ.*

O T V T E L A P R A E S E N S I T A L. D O M I -
 N A E Q V E] qui tanquam Deus præsens Italiam,
 Romamque tutaris. alia ratione dixit sup. Od. 6.
Virginum prima pueriq; &c. Delia tutela dea, id est,
 quos Diana tuetur. magna autem vis est in nomi-
 ne *præsens*. dicimus enim *Deum præsentem*, cuius
 numinis vim, auxiliumq; quasi præsentis, senti-
 mus. vide annot. ad Od. 35. lib. 1.

D O M I N A E Q V E R O M A E] Od. 3. huius lib.
Romæ principis urbium Dignatur suboles, &c.

T E, F O N T. Q V I C E L. O R I G I N E S] He-
 rodotus in Euterpe scribit neminem vnquam ne-
 que Græcum, neq; Afrum, neq; Egyptium au-
 sum esse sibi profiteri se scire Nili fonteis, seu ori-
 gines, præterquam quendam tabularum, & ædis
 Mineræ, pecuniāq; custodem in vrbe Saitæque
 eum tamen sibi ludere, & nugari visum esse: quip-
 pe qui dixerit Nilum ex quodam lacu infinitæ al-
 titudinis inter duos monteis interiecto manare.
 Scriptores recentiores, quibus hæc exquirere fuit
 curæ, aiunt Nilum ex montibus Lunæ oriri. Tibul.
 lib. 1. *Nile pater, quānam possum te dicere causa, Aut*
 quibus

A quibus in terris occuluisse caput? originem autem habent cod. Faër. & Iann. ceteri omnes, quibuscum vulgati congruunt, *origines*: quos sequor: quia per spicue Herodotus eo, quem dixi libro, πηγάς Νείλου dicit, νό πηγών. de Nilo plura in commentar. Lucr.

IS TER] quem eundem esse, atq; Danubium nonnulli volunt, sed alijs atque alijs gentibus. Apollonius lib. 4. argon. scribit Istrum ex hyperboreis montibus oriri, & cum ad eum locum, qui interiectus est inter Scythiam, & Thraciam peruenit, in duas partes secari: quarum altera in Pontum Euxinum, altera in mare Tyrrhenum influit: eademq; tradit interpretes ad eum locum, de eodē lege Strabon. lib. 4.

TE RAPID. TIGR.] Tigris, Armenia fluvius, à celeritate nomen traxit. Itaque meritò rapidus ab Horatio appellatur: quamquam quidam legi volunt, trepidus, id est, celer.

B TE BELLVOSVS] Oceanum belluosum vocat propter ingenteis belluas in eo nascentis, & viuentis: in quibus est phiseter, *ingentis columna modo* (vt narrat Plin. li. 9. ca. 4.) *se attollens, altiorq; nauium velis, diluuiem quandam eructans.*

TE NON PAV. FVN.] Aristot. lib. 3. de moribus ad Nicom. scribit, Celtas neque terræ motus, neque fluctus extimescere. Alianus autem lib. 12. Var. hist. etiam amplius, nempe illos pugnare coronatos: argumentumq; eis suarum cantilenarum constare ex hominibus ijs, qui fortiter in bello pugnares ceciderint: eosdem partim rebus præclarè gestis gloriantis, partim suæ ipsorum virtutis monumenta Græcorum more relinquenteis, tropæa victoriæ excitare: fugere autem, apud eos vsque ad eodē turpe esse, vt ne ex domibus ruinosis quidem, ac labantibus sese auferant: quin ne his quidem incendio deflagrantibus salutis suæ fuga consulere, à flamma iam occupatos: nonnullos autem maris æstum accedentem expectare, ac subire: alios vltro fluctibus arma inferre, eorumq; impetum excipere nudis gladijs, hastisque destitictis, quasi eos possint vel extererre, vel sauciare.

C CÆDE GAUDENTES SICAMBRI] suprà Od. 2. eiusd. lib. *quandoq; trahet feroceis Persarum cliuū merita decorus Fronde Sicambros.* Cæde gaudentes autem, vel quia bellicosi, & belli studio dediti sunt, vnde cædes oriuntur: vel simplicius, quia cædibus delectantur: quod argumentum est immanitatis.

COMPOSITIS] vno consensu, vnoq; tempore de manu positis: vel cōditis, & suo loco positis, vt Od. 7. epod. *cur dexteris Aptantur enses cōditis?* eadem fortasse significatione dixit Satyra 3. lib. 2. *Andire atq; togam iubeo componere, quisquis Ambitione mala, aut argenti pallet amore.*

AVGVSTI LAVDES.

Ode 15.

PHæbus volentem prælia me loqui,
Victas & vrbeis, increpuit lyra:

Ne parua Tyrrhenum per aquor
Vela darem. tua, Caesar, etas

Fruges & agris rettulit vberes,

Et signa nostro restituit Ioui,

Derepta Parthorum superbis

Postibus: & vacuum duellis

Ianum Quirini clausit: & ordinem

Rectum euaganti frena licentiæ

Iniecit: emouitq; culpas:

Et veteres reuocauit arteis:

Per quas Latinum nomen, & Itale

Creuere vires: fama; & imperi

Porrecta maiestas ad ortum

Solis ab Hesperio cubili.

Custode rerum Cesare non furor

Ciuilis, aut vis exiget otium:

Non ira, quæ procudit enseis,

Et miseras inimidat vrbeis.

Non, qui profundum Danubiū bibunt,

Edicta rumpent Iulia: non Getæ,

Non Seres, infidiæ Persæ,

Non Tanain prope flumen orti.

Nosq; & profestis lucibus, & sacris

Inter iocosi munera Liberi

Cum prole, matronisq; nostris,

Rite deos prius apprecati,

Virtute functos more patrum duces,

Lydis remisto carmine tibijs,

Troiamq; & Anchisen, & alma

Progeniem Veneris canemus.

PHOEBVS VOLENTEM PROELIA, &c.] sic Virgil. in Sileno, *Cum canerem reges & proelia, Cinthius aurem Vellit, & admonuit pastorem Tityre pingues Pascere oportet oues, &c.* Idem in Copa. *Mors aurem vellens, viuite, ait: venio.*

NE PARVA TYRRH. PER ÆQVOR] allegoria est. nam alijs verbis aliud significat. nempe veruisse Phæbum, ne humilibus versibus, & imbelli Musa, res grandeis, amplas, & bellicas canat, quod sup. Od. 3. lib. 3. dixit, *Magna modis tenuare paruis.* Quemadmodum enim periculosum est paruo nauigio in mari Tyrrheno nauigare, sic non est tutum tenuibus, & humilibus versibus res magnas & graueis persequi.

ET SIGNA NOSTRO REST. IOVI] Parthi Phraate regnum obtinente signa, quæ Crassus amiserat, Romam ad Augustum vltro remiserunt. scribunt Strabo, Sueton. Paternulus, & alij. nostra Ioni autem, id est, Ioui Capitolino. Horat.

A Horat. epist. ad Lollium 2. lib. 1. *Et Cantabrica bel-
latulisti Sub duce, qui templis Parthorum signa refi-
xit.* Idem ad August. *Et formidatam Parthis te prin-
cipe Romam.* & laty. 5. lib. 2. *Tempore, quo iuuenis
Parthis horrendus ab alto Demissum genus Aenea,
Ec. sic & Virg. lib. 7. Aenei. Auroramq; sequi, Par-
thosq; reposcere signa.*

DEREPTA] id est, detracta. Sic autem legen-
dum vel inuitis codicibus omnibus & antiquis,
& recentioribus, non *Direpta*: quamquam in duo-
bus non obscura exstant huius germanæ scriptu-
ræ vestigia.

ET VACVVM DVELLIS IANVM QUI-
RINI, &c.] Hac de re sic Sueton. in Augusto,
*Ianum Quirinum semel atq; iterum à condita urbe
ante memoriam suā clausum, in multo breuiore tem-
poris spatio, terra, mariq; pace parta, tertio clausit.* &
Varro lib. 4. de lingua Latina, *Tertia est Ianualis
porta ab Iano: Et ideo ibi positum Iani signum, Et in-
stitutum à Numa Pompilio rege, ut scribit in anna-
lib. L. Piso, ut sit semper clausa, nisi cum bellum sit.*

B Nusquam traditum est memoria Pompilio rege fuisse
aperitam. sed post T. Manlio consule bello Kartha-
ginensi primo confecto, & eodem anno apertam. Ha-
ctenus Varro. Plutarch. de fortuna populi R. *Σ-
πυλον Ιανῶν*, id est, portam Iani biforem appellat: quā
(inquit ille) *πολέμῳ πύλῳ καλεῖσιν*, id est, belli portam
nominant. Idem in Numa. *Εἰ δὲ καὶ αὐτὸς νεῶς οὐ Πά-
μῃ δῖουρος, δὲν πολέμῳ πύλῳ καλεῖσιν*, id est, est aut & eius
templū Romæ cuius duæ sunt ianue: quod belli
portam appellant. Virgil. lib. 7. *Aeneid. geminas
belli portas appellat. Sunt gemina belli portæ (sic no-
mine dicunt) Religione sacra, Et seu formidine Mar-
tis, Ec.* Porro autem, *Fanum Quirini* edendum
putarim M. Antonio Mureto, & I. Passeratio as-
sensus: quorum alter coniectura ductus sic repo-
nit, alter mihi asseueravit se scriptum vidisse Ro-
mæ in vno libro manuscr. *Eanum Quirini*. unde
quàm sit facile facere *Fanum Quir.* neminem ef-
se puto, qui non videat. Putabat tamen Passera-
tius etiam legi posse. *Ianum Quirinum*. quæ lectio
nec mihi displicet.

C EVAG. FRE. LICEN. INIE.] hanc scriptu-
ram in vno Vatic. repertam, cum quo tamen con-
sentiunt cod. Iannoct. Faër. & Tornes. Russard.
Nicot. Cleric. sic probō, ut contendam, eam esse
veram & germanam. dicimus enim Latine fre-
nos, aut frena iniicere, ut M. Tull. Philip. 13. *namq;
illi exsultant tanquam frenos furoris iniecit. Ord-
inem iniicere*, nemo, qui Latine loqueretur, meo
quidem iudicio, dixit umquam. Significat autem,
Augusti Cæsaris ætate immoderatam, & ordine
carentem peccanti licentiam veluti quibusdam
frenis esse repressam. sup. Od. 24. lib. 3. *indomitam
audeat Refrenare licentiam.* ordo autem est, Iniecit
frenalicentiam euaganti ord. rect. id est, extra or-
dinem rectum vaganti: ordinem non seruanti.
Atque hæc ipsa lectio in nonnullis libris vulg.
reperitur.

EMOVITQVE CVLPAS] nempe supplicio
in improbos constituto. sic supra Oda, quam mo-
dò commemoravi, *Quid tristes querimonia, Si non
supplicio culpa reciditur? Quid leges sine moribus, etc.*

secutus sum autem hoc loco cod. Iannoct. Tor-
nes. 2. Vatic. & Clericanum, & Nicotianum, qui
ita habent, non *amouit*. neq; verò dubitabit quis-
quam Latine doctus, quin hæc scriptura sit vera.
vritur eodem verbo Saty. 3. lib. 2. *Emonit veterem
mirè nouus.* & epist. 2. lib. 2. *Dura sed emouere loco
me tempora grato.* & Virg. lib. 2. *Aeneid. Neptunus,
magnosq; emota tridenti Fundamenta quatit.* Idem
lib. 6. *His dictis cura emota, pulsusq; parumper Cor-
de dolor tristi.* ibidem, *Egregia interea coniux arma
omnia tectis Emonet.*

ET VETERES REVOC. ART.] id est, vir-
tutes: ut frugalitatem, patientiam paupertatis, con-
temtum pecuniæ & diuitiarum, studium laudis
& gloriæ, continentiam, &c.

PORRECTA] prolata, amplificata, pro-
pagata.

AD ORTVM SOLIS] quidam libri veteres
habent *ad ortus*, in his Torn. Nicotiani duo, Cle-
ricanus, Danielis.

AB HESPERIO CVBILI] à solis occasu. E
ἑσπερος Græcis, vespere est Latinis.

FVROR CIVILIS] bellum ciuile: quod ci-
ues furore concitati inter se gerunt. Virgil. lib. 1.
*Aeneid. Iamq; faces Et saxa volant: furor arma mi-
nistrat.*

EXIGET OTIVM] secutus sum meliorum
codicum, Iannoctij, & Vaticanorum 2. & Cleri-
cani, & vnus Nicotiani scripturam, quam Por-
phy. comprobatur. nam vulgati habent *eximet*. exi-
gere autem hoc loco valet, eijcere, expellere: ut
dicimus, *Regibus exactis*. vel, ut Nonius interpre-
tatur apud Lucilium, *excludere*. Lucill. *Vestimen-
tis frigus atq; horrorem exacturum putet. Exactu-
rum pro exclusurum*, inquit Nonius: quod minus
probo. Nam etiam apud Lucilium exigere frigus
valet, expellere, meo quidē iudicio, sic apud Næ-
uium, seu Nouium potius, *Indignè exigor patria
innocens.*

PROCVDIT ENSEIS] ad procudendos &
fabricandos enseis impellit.

INIMICAT] inimicas inter se reddit. *συγκρίνει*,
συσιδεί. verbum non admodum vsitatum. non dis-
simile est id, quo vritur Laberius, *iniquare*. sic ille
apud Nonium, *Aequum animum indignanti ini-
quat contumelia.*

NON QUI PROFVND. DANVB. BIB.]
Thraces, Pannoncs, Taurici, Germani.

EDICTA RVMP. IVL.] leges Iulias infirma-
bunt, vel de adulterijs, vel quaslibet alias.

INFIDIVE PERSÆ] Duo cod. Vatic. Rain.
Card. Tornes. *infidig;*. sic infra Allobrogem nouis
rebus infidelem dicit Od. 16. epod. *Nouisq; rebus
infidelis Allobrox.*

TAN. PR. FLV. ORTI] Scythæ, & Sarmatæ.

PROFESTIS] dies profesti hominibus con-
cessi sunt ad rem priuatam, ac publicā administran-
dam. vritur hoc nomine Saty. 3. lib. 2. *Qui Veien-
tanū festis potare diebus Campana solutus trulla, vap-
pamq; profestis.* & Saty. 2. lib. 2. *luce profesta.*

VIRTUTE FVNCT. MORE PATR.]
apud Hom. *Ιλ. Ι.* Ajax, Vlysses, Phœnix ad Achil-
lem missi, ut eius animum placarent, atque ad le-

A nitatem inflecterent, offendunt eum citharæ can-
tu animum oblectantem, priscorumq; virorum
laudes canentem, his verbis, Τῆ δὲ θυμὸν ἐπεπνεν, ἀεί-
δει δ' ἄγε καὶ ἀνδράων, &c.

LYDIS TIBIIS] siue Phrygijs, nihil refert.
Tibiæ enim in Barbaria primum repertæ sunt,
in quas cum aliquando incidisset Minerua, easq;
semel inflasset, continuo reiecit, ut omnium or-
ganorum musicorum deterrimas. Quamquam

Porphyrio Phrygijs tibijs res tristes: Lydijs lætas D
cani solitas scribit.

REMISTO] in libro de arte poet. sic veris fal-
saremisset.

ET ALMÆ PROGEN. VEN.] Iulium Cæ-
sarem, Augustum, Tiberium, Drusos: vel, si quis
malet, Iuliam gentem ab Iulo nominatam. sic
Lucretius princip. lib. 1. *Æneadum genitrix, ho-
minum, diuūq; voluptas, Alma Venus.*

EPODON LIBER.

LAMBIVS LECTORI.

Diu, multumque dubitavi, & quæsiui: neque dum dubitandi finem feci, lector erudite, quam-
obrem hic liber vel epodon, vel epodos nominetur. Nam quid sit *εποδὸν*, *ἀντισποδὸν*, *ἐπωδὸς* apud Pinda-
rum, docent eius interpretes. Apud Horatium autē ubi locus est *ἐπωδὸν* si neq; *εποδοί*, neq; *ἀντισποδοί* re-
periuntur? an dicemus *ἐπωδὸν* librum dici propter adiunctos breuiiores versiculos: quos, qui cane-
bant, in neutram partem mouebantur: sed in vno loco insisterent? atque in his Odis esse strophen,
siue antistrophen cum epodo, ut in choræa mouerentur à sinistra parte in dexteram, deinde quiesce-
rent, vnoq; in loco insisterent? an epodon liber dictus propterea, quod duo essent, qui canerent: vnus,
qui longiores versus pronuntiaret: alter, qui breuiiores subiiceret, qui dicebatur *ἐπωδὸς*, quasi accentor,
aut succentor quidam, respondendi munere fungens? an, quod vir quidam doctissimus Florentinus
mihi dixit in sermone, cum eius hac de re sententiam exquirerem, in superioribus libris fuisse *εποδὸν*, &
ἀντισποδὸν, in hoc esse *ἐπωδὸν*, an placebit, huius libri Odas appellatas esse *ἐπωδὸς*, quasi odas posteriores,
non *ἐπωδὸς*: quemadmodum liber posterior Platonis de legibus *ἐπινομὴς* inscribitur? an *ἐπωδὸν* appellati
versiculi breuiiores, eò quod accinuntur longioribus. ut, *Beatus ille qui procul negotijs, Vt prisca gens mor-
taliū?* an, quod quidam testantur se vidisse in quodam codice vetere, hunc librum ita inscriptum,
Quinctus Odarum liber, id sequemur, ut nullus iam dubitandi locus sit relictus, nihilq; causæ, quam-
obrem hac de re plura quæramus? ego quidem neque vnus codicis auctoritate standum esse censeo,
neque vllam earum, quas exposui, causarum, satis certam, aut necessariam esse puto. Itaq; vetus illud
Academicum verbum hic usurpans, *ἐπιζῶ*, ne rei falsæ assentiens, temeritatis culpam sustineam. Inter-
eà tamen placet Diomedis, & Marij Victorini, & aliorum Grammaticorum veterum sententiam
probare, qui propterea hunc librum ita inscriptum esse dicunt, quia singulis longioribus versibus, sin-
guli breuiiores accinuntur, qui *ἐπωδὸν* appellantur. Docent enim illi carminis genus vnum esse, in quo
versus ita inter se connexi sunt, ut alter sine altero audiri non possit: quorum prior *ᾠεωδὸς*, id est, præ-
cinenens, posterior *ἐπωδὸς*, id est, quasi succinenens, nominatur, ut in elegis, longus & hexameter, est
ᾠεωδὸς: breuior, & pentameter, *ἐπωδὸς*. Eadem igitur ratione hic trimeter *Ibis Liburnis inter alta*
nanium, *ᾠεωδὸς* erit, quasi præcinenens. alter autem, dimeter, *ἐπωδὸς*, quasi succinenens. Amice propugna-
cula. Sed lubet mihi Marij Victorini verba hic subscribere ex lib. 3. *Archilochus fuit singularis artificij*
in excogitandis ac formandis nouis metris, primusq; epodos excogitauit, alios breuiiores, alios longiores, detra-
hens vnum pedem, seu colum metro, ut illi subiiceret id quod ex ipso detractum esse videbatur, ut in heroo, a quo
primum cepit. Diffugere niues: redeunt iam gramina campis: Dehinc epodus sui generis, Arboribusque
comæ. Idem paullo post. *Idem Archilochus penultimis heroi hexametri paribus adiecta syllaba huiusmo-*
di versum induxit, qui metro Phalacio: id est, tribus trochæis ultimis clauderetur: ut est, At tuba terribilē so-
nitum dedit ære canoro. Adiecta enim ante ultimos pedes, sed syllaba, fiet ære sed canoro. quod est carmen
Phalacium. Iuncto omni fiet versum huiusmodi: At tuba terribilem sonitum dedit ære sed canoro. *Quod*
quidam hexametrum heroum *ᾠεωδὸν* *αἰεὶ* *dixerunt. Huic idem epodum subdidit trimetrum versum Iam-*
bicum catalecticum: id est, ultima parte imminutum. Cuius exemplum noster Horatius secutus est illa Oda,
Soluitur acris hiems grata vice veris & Favoni. Dehinc trimeter catalecticus vice epodi Trahuntq; siccas
machinæ carinas, &c. Ex quibus Marini verbis intelligere licet & qui sint, & quare dicantur epodi. Sed
quærat aliquis, cum etiam in superioribus libris reperiantur minores versiculi longioribus subtexti:
cur non etiam libri epodon appellantur, & cur hic solus appelletur, respondeo, quia totus hic liber,
& omnes odæ, quæ in hoc libro sunt, habent taleis versiculos, qui epodi dicuntur: non item odæ li-
brorum superiorum, sed paucae. hæc mea de huius libri inscriptione sententia est, quæ sicui minus
probetur, afferat probabiliorē: & ego manus dabo.

AD

Ode 1.

Ait se cum eo ad bellum Aëtiacum proficiscente, ire velle.

BIS Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.
Quid nos? quibus te vita sit superstite
Lucunda: si contrà grauis?
Vtrúmne inssi persequemur otium
Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente laturi, decet

B Qua ferre non molleis viros?
Feremus: & te vel per Alpium iuga,
Inhospitalem & Caucasum,
Vel Occidentis usq; ad ultimum sinum,
Forti sequemur pectore.
Roges, tuum labore quid iuueni meo,
Imbellis, ac firmus parum.
Comes minore sum futurus in metu:
Qui maior absenteis habet.
Ut assidens implumibus pullis aus
Serpentium allapsus timet:
Magis, relictis: non, ut adsit, auxilli
Latura plus presentibus.
Libenter hoc & omne militabitur
C Bellum in tuæ spem gratiæ:
Non ut iuuenis illigata pluribus
Aratra nitantur meis:
Pecusue Calabris ante sidus feruidum
Lucana mutet pascua:
Nec, ut superni villa candens Tusculi
Circeæ tangat mœnia.
Satis, superq; me benignitas tua
Ditavit. haud parauero, (mam:
Quod aut, auarus ut Chremes, terra pre
Discinctus aut perdam ut nepos.

LIBURNIS] nauibus sic dictis à Liburnorum gente: de qua Veget. lib. 4. cap. 28. & tribus deinceps sequentibus cap. vide Od. 3. 2. lib. 1. Nauibus igitur Liburnis, quæ sunt aliquanto triremibus humiliores, ibi inter altæ & magnas triremes, ac naueis rostratas. fortasse Antonianas significat. Nā

Cæsarianæ humiliores erant, ut narrat Plutarch. in Anton. & Dion. lib. 30. sed alij per alta nauium propugnacula, turreis, quæ erant in nauibus Cæsaris, aut etiam ipsas Cæsaris naueis, quæ turratæ erant, significari volunt: quorum sententiam confirmat Seruius ad hunc Virg. locū li. 8. Æn. extr. Vnā omnes ruere, ac totū spumare reductis conuulsū remis, rostrisq; tridentibus equor. Alta petunt pelago. credas innare reuulsas Cycladas, aut monteis concurrere mōtib. altis. Tanta mole viri turratis puppibus instant. ad quæ verba notat: hoc de historia traxit. Nā Agrippa primus hoc genus turriū inuenit, ut de tabulatis subito erigerentur. simul ac ventū esset in præliū, turres hostibus impronise. Accedit Prudentius, cuius sunt hi versus. Fluctibus Aëtiacis signū symphonia belli. Egypto dederat: clangebat buccina contrā. Insisterāt te naves cymba, fragilesq; phaseli Inter turratas Memphitica rostra Liburnas. Ego suum cuiq; iudiciū liberū relinquo: sed tamen mouet me Plutarchus, qui naueis Antonianas longè Cæsarianis altiores fuisse narrat: mouet & Dion: apud quem sic Antonius ad milites. οὐ γὰρ περὶ καὶ αὐτοὶ καὶ τὸ μέγεθος, καὶ τὸ πάχος τῶν ἡμετέρων σκαφῶν, ὥστε εἰ καὶ τὸν ἀεικλὸν ἰσχυρὰ αὐτῶν ἐκείναι ἦσαν: ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐδὲν αὐτῶν τῶν ἐμβολαῖς, ἔτε τῶν πρὸς τοὺς ἐκείνους ἐκακώτερον. τὸ μὲν ἡ παχὺ τῶν ξύλων, τὸ δὲ αὐτῶν τὸ ὕψος τῶν νεῶν, καὶ εἰ μὴδεὶς ἀπ' αὐτῶν ἡμιούετο, πάντως ἀνέπερε. νῦν δὲ καὶ τὸ ὕψος, καὶ σφενδονητῶν ποσῶν ὅτι πλεονῶν καὶ πρὸς τῶν πύργων αὐτῶν αὐτῶν ἐφικνυμένων, δυνήσεται πρὸς σφίσι πρὸς μίση, εἰδὲ δὲ καὶ πληροῖσσι πρὸς πρὸς, πῶς μὲν αὐτῶν αὐτῶν τῶν πληθὺς τῶν νεῶν βασιλεύει, πῶς δ' ἐκ αὐτῶν πάντων τῶν τε δὲ τῶν κατασκευασμάτων, καὶ τὸ δὲ τῶν πύργων βαλλόμενος καταποντῶν, id est, Videtis enim etiā ipsi & magnitudinem, & crassitudinem nauium nostrarū. Itaq; etiā si Cæsaris naues nostris numero essent æquales, attamen propter hæc neq; incursionibus, neq; eminens pugnando nostris nocere possent. Nā ab incursionibus signorū crassitudo, à telorum iactū defenderet eas altitudo, etiā si nemo ab eis hostem repelleret. Nunc autem cum tot sagittarij, & funditores in eis nauigent, & præterea ex turribus è loco superiore tela iacere, & impetum hostium arcere possint, poterintne quisquam illorū nobiscum congregari, & ad

A *Et ad naueis nostras accedere? Quod si quis acceperit, nonne multitudine remorum obruetur? nonne et de nauium nostrarum tabulatis et de turribus iaculis appetitus, merfabitur?* Adde quod Vegetius lib. 4. cap. 33. & 34. ubi de Liburnis scribit, nullum verbum de earum altitudine, aut turribus facit, quod verisimile non est, præteritum fuisse, si verum esset, quod isti dicunt. Postremo L. Annaeus Florus, seu L. Annaeus Seneca in Epitoma rerum Romanæ. T. Liuius perspicue Turnebi sententiam refellit, his verbis *Nobis quadringenta amplius naues: ducenta non minus hostibus: sed numerum magnitudo pensabat: quippe à senis in nouenos remorum ordinibus: ad hoc turribus atque tabulatis sublata castellorum et urbium specie, non sine gemitu maris et labore ventorum ferebantur. quæ quidem ipsa moles illis exitio fuit.* sed ne Plutarchi quidem verba omittenda sunt in Antonio, *δυσαναρχοῦντες οἱ Ἀντωνίου πρὸς τὴν διαβίην, καὶ πῶς ὕψισι, καὶ μεγάλῃ τῶν οἰκίων νεῶν πεπιθότες, ὡς ἀπὸ θαλάσσης, τὸ ἐνὶ νηὶ ἐκίνησαν:* id est, agere ferentes autem Antoniani moram, & altitudinibus, ac magnitudinibus nauium suarum confisi, sinistrum cornu mouerunt. Aduuant me & ea, quæ apud eundem paucis post versibus sequuntur, ubi dicit *τετραμαχίαν* verius fuisse, id est, pugnam è muris, quàm pugnam naualem, cum Antoniani è nauibus suis, tanquam è muro, pugnarent.

A M I C E] *ô amice Mæcenas. neque est quod quisquam dicat non conuenire pudori Horatii, Mæcenatem amicum appellare: Nam Horatius erat amicus inferior, Mæcenas, potentior, Saty. 6. lib. 1. Dissimile hoc illi est: quia non ut forsitan honorem Iure mihi inuideat quicuius, ita te quoque, amicum, ibidem, felicem dicere non hoc Me possum casu, quod te sortitus amicum.* Od. 20. li. 1. *Care Mæcenas.* Od. 18. lib. 2. *nec potentem amicum Largiora flagito.*

S V B I R E] excipere, ἀναδέχεσθαι, sufferre.

S I C O N T R A] metibis superstitere.

V T R U M N E I V S S I] utrum nos, quos manere, & quiescere iubet, otia bimur, vitam iniucundam victuri, nisi tecum viuamus?

C A N H V N C L A B O R E M M E N T E L A T V R I, &c.] an hunc militiæ laborem laturi sumus eam mente, eoque animo, quo viros fortes, & patientes laborum ferre decet? subaudi verbum *sumus*, ut sit, laturi sumus. vel, quod minus probo, repete *ἀπὸ κοινῆς* persequemur. legendum autem *qua*, non *quem*.

N O N M O L L E I S] id est, patientes & tolerantis laborum, quos Græci *καρπευέες* appellant *μαλακοῖς* contrarios.

F E R E M V S] sibi ipse respondet.

I N H O S P I T A L E M] ἀξένον. sic sup. Od. 22. li. 1. *Sine facturus per inhospitalem Caucasum.*

R O G E S] quæras fortasse, quid ego tibi sim comes profuturus, qui neque admodum sim bellicosus, neque valde robusto corpore.

I M B E L L I S, A C F I R M. P.] ἀπόλεμος καὶ ἀναλκός.

C O M E S] respondet superiori tacitæ quaestioni hoc modo. si tecum proficiscar: multo minus sollicitus sum futurus, quàm si maneam, & à te absim.

V T A S S I D E N S I M P L V M. &c.] id est, quemadmodum auis pullis implumibus assidens, atque accubans, serpentium illa quidem insidias & impetus extimescit: sed multo magis tamen timet absens, cum scilicet pullos suos reliquit. Tali similitudine utitur Theocritus. *ειδ. 25.* quod inscribitur *Μέλαρα.* *Ὡς δὲ τ' ὁδύρεται ὄρνις ὅττι σφεπέροισι νεοσσῶσι Οὐκυμένους, ἔς τ' αἰνὸς ὀφίς ἐπὶ νηπιάρχοντι.* Θάμνοισι ἐν πυκνοῖσι κατεδίει. ἢ δὲ κατ' αὐτὴς Παντὰται καλεῖσθαι μάλα λιγυρὸν ποτνια μήτηρ, οὐδ' ἄρ' ἔχει τέκνοισιν ἐπαρκέσαι. ἢ γὰρ οἱ αὐτῇ Ἄσπον ἦσαν, μέλα τέκος ἀμειλίχῃσι πελάγεσσι. *Ὡς ἔρπ, &c.* id est, Quemadmodum autem ingemiscit auis pullis suis percuntibus, quos horribilis serpens in damis densis deuorat: Illa autem circum eos volat vociferans valde clare eorum mater: neque tamen exitiū à pullis suis depellere potest. re vera enim valde metuit propius accedere ad implacidam beluam. Sic ego, &c. nec admodum discrepant illa Oppiani lib. quinto *ἀλκυον.* *Ὡς δ' ὅπῃ δ' ὀρταλίζοισι χελιδόσι νηπιάρχῃσι Νέρθεν ἴσῃ ἐξ ὀρόφοιο τοῦ γὰρ ὀφίς ἀγχι πελάσσει.* Καὶ τὸς μὲν κατέπεφνε, καὶ ἑσπασσέν ἐν δονδόντων. Μήτηρ δὲ πρὸς πον μὲν ἀποζομένη πεπνυμένη Λοίγια τε περὶ ὕψος φόνε, γόνυ, ἀλλ' ὅτε πᾶσας Ἀθρήσει φθιμένες, ἢ δ' ἔκ' ἐπὶ φύξιν ὀλέθρου Δίξεται, ἀλλ' αὐτῇσιν ἴσῃ αἰ γένεσσι δράκοντος Εἰλεῖται, μέσθ' ὄρνι ἐλθ' παυδοκτόνος ἄτη. *Ὡς ἔρπ, &c.* id est, Quemadmodum autem cum ad hirundines implumeis et parvulus serpens forte sub teeto propius accessit: et eas quidem interemit, ac dentibus discepsit: mater primum quidem pauens circumuolat, deplorans cadem pullorum suorum: Cum autem eos interire videt, non amplius exitij fugam querit, sed circum maxillas ipsas serpentis versatur, donec eam iactura pullorum interfectorum in perniciem traxerit: Sic, &c. Neque verò admodum dissimilis est illa comparatio ducta à cerua apud Hom. *ἰλ. 4.* *Ὡς δὲ λέων ἐλάφοιο παχέος νήπια τέκνα Πνιδίως ξυνέειξε λαέων κραπρόισιν ὀδύσιν Ἐλδὼν εἰς ἐνὶ νῶ ἀπαλὸν τι σφ' ἢ ποτ' ἀπῆυσε:* Ἡ δ' εἴπερ τι πύχισι μάλα σφέδον, ἔδωκεται σφιν Χερσισμῆιν. αὐτὴν γὰρ ἴσῃ τρέμους αἰνὸς ἰχάνει, Καρπαλίμως δ' ἦξε δὶὰ δρυμὰ ποναὰ καὶ ὕλῃ Σπύδουσα, ἰδρῶσσι κραταῖθ' ἄνδρος ὕψ' ὀρμῆς: *Ὡς ἔρπ, &c.* id est, Ut leo ceruæ celeris paruos inulos facile confregit dentibus correptos, cum ad eorū cubile iuerit: teneramque eis animam abstulit: illa autem etiam si valde prope adsit, non tamen eis opitulari potest. eam enim tremor grauis occupat: Continuo autem gradum corripit per densa dumeta, & siluam properans, sudans propter valida bestiae impetum: Sic, &c.

N O N, V T A D S I T, A U X I L I] id est, quæ, quamuis adsit, plus auxilij non est latura presentibus, quàm relictis. in quibusdam libris calamo exaratis scriptum reperi, *Non vristi auxill Latura,* &c. quorum verborum hic sensus est, Non quo sit plus auxilij latura presentibus, subintell. quàm, &c. ego tamen priorem scripturam malo.

M I L I T A B I T V R B E L L V M] tale est hoc, militabitur bellum, qualia illa, bella pugnata, & rura regnata. de quibus vide ad Od. 6. lib. 2. ego (inquit) totius huius belli laborem ac periculum subibo ac perferam, nulla abs te sperata mercede, nulloque premio expectato: sed tua erga me beneuolentiæ retinendæ studio & spe ductus.

N O N,

A NON, VT IUVENCIS, &c.] id est, non vt plura agri iugera possideam.

ARATRA NIT. M.] Quidam libri veteres habent *Aratranitatur mea*.

PECUSVE CALABRIS ANTE SIDVS &c.] aut vt pecus meum pascuis Calabris paullo ante Caniculam relictis, quæ post ortum Caniculæ nio solis ardore sunt torrida, in Lucaniam, quæ temperatior est, transferatur. sic epist. 2. lib. 2. *Quid vici prosunt, & horrea, quidve Calabris Saltibus adiecti Lucani: si mei Orcus, &c.* hæc eò pertinent, quòd quibus magni pecudum greges erant, ij saltus hibernos & æstivos habebant, in quibus pascebantur pecora.

LVCANA MVT. PASCVA] pascuis habent complures cod. veteres. in histres Vatic. & Tornel. Ruffard. Nicotiani duo: quam scripturam non rejicio.

NEC, VT SVPERNI VILLA] supernum Tusculum idè dixit, quia in colle situm est. Strabon. lib. 5. sup. Od. 29. lib. 3. *Telegoni iuga patricidæ*. nec (inquit Horatius) vt villa mei fundi Tusculani perueniat, & producatursque ad mœnia Circeæ. *ὑπερβονικὸς* dictum est, ad exprimendam ædificij magnitudinem, magnificentiam, atque amplitudinem.

BENIGNITAS TVA] liberalitas & munificentia tua, vt docuimus sup. ad Od. 17. lib. 1.

HAVD PARAV. QVOD AVT AVAR.] nolim parauisse, quod aut defodiam & condam in terra auarorum more, qui bonis quasitis parcunt vt sacris, aut profundâ vt luxuriosus nepos.

DISCINCTVS] dissolutus, luxuriosus, intemperans. nam discingi fere mollitiem & turpitudinem quandam significat. Itaque turpe erat Romanis illis veteribus in publicum prodire discinctos. vnde prouerbium *discincta vestis, discinctus animus*. Seruius ad illum Virgil. locum *discinctos Mulciber Afros*: notat vel habitum eorum ostendit, qui vsque ad talos fluebat: quod Plantus in *Pœnulo* ridet, his verbis, *Quæ est illa auis? cum Afrum vidisset vestem demissam trabentem: vel discinctos dixit, militia inhabileis*. omnes enim, qui militant, cincti sunt, alioqui inefficaces: vt contra præcinctos strenuos dicimus. Horatius. *Hoc iter ignaui diuisimus alius ac nos, Præcinctis, vnum*. Vnde Græce *ὑπερβονικὸς* appellatur non qui habet bonam Zonam, sed qui strenuus est, & expeditus ad iter faciendum, aut aliquid agendum. Hactenus Seruius. Horat. Saty. 2. lib. 1. *Discincta tunica fugiendum est, ac pe de nudo*. discinctus tamè aliquando etiâ accipitur pro eo, qui remissiore & liberiore quidè interdū victu, ac ludo, vitæ quotidianæ feueritatem leuat ac temperat: verum sine flagitio & turpitudine, vt sat. 1. lib. 1. *Nugarium illo, & discincti ludere, donec decoqueretur olus*. NEPOS] nepos præter vulgatam significationem, profusum & perditum hominem significat, quem Græci *ἀσώτῃ* nominant. *Nepotes* (inquit Paullus in epitome Festi) *luxuriosa vitæ homines appellati, quòd non magis his rei suæ familiaris cura est, quam ijs, quibus pater, auusque viuunt*. Horat. sat. 8. lib. 1. *Pantolaboscurra, Nomentanòque nepoti*. epist. ad Vallam,

Scilicet vt ventres lamna candente nepotum Diceret vrendos. sat. 4. lib. 1. *quòd meretrice nepos insanit amica Filius*. al. *infans*, &c.

VITÆ RVSTICÆ

Laudes. Ode 2.

BEatus ille, qui procul negotijs,
Vt prisca gens mortalium,
Paterna rura bubus exercet suis,
Solutus omni fenore:

Neque excitatur classico miles truci:

Neque horret iratum mare:

Forumque vitat, & superba ciuium
Potentiorum limina.

Ergo aut adulta vitium propagine

Altas maritat populos:

Aut in reducta valle mugientium

Prospectat erranteis greges:

Inutileisque falce ramos amputans,

Feliciores inserit:

Aut pressa puris mella condit amphoris:

Aut tondet infirmas oueis:

Vel, cum decòrum mitibus pomis caput

Auctunus aruis extulit,

Vt gaudet insitua decerpens pira:

Certantem & vuam purpuræ:

Qua muneretur te, Priape, & te pater

Silvane, tutor finium.

Libet iacere modò sub antiqua ilice:

Modò in tenaci gramine.

Labuntur altis interim ripis aquæ:

Queruntur in siluis aues:

Fontesq; lymphis obstrepunt manatibus,

Somnos quod inuitet leueis.

At, cum tonantis annus hibernus Iouis

Imbreis, niueisque comparat:

Aut trudit acreis hinc & hinc multa
cane

Apros in obstanteis plagas:

Aut amite læui rara tendit retia,

Turdis edacibus dolos:

Pavidumque leporem, & aduenam la-
queo gruem,

- A *Iucunda captat præmia.*
Quis non malarum, quas amor curas ha-
bet,
Hæc inter obliuiscitur?
Quod si pudica mulier in partem iuuet
Domum, atque dulcis liberos:
Sabina qualis, aut perusta solibus
Pernicis uxor Appuli:
Sacrumq; vetustis exstruat lignis focum
Lassi sub aduentum viri:
Claudensq; textis cratibus letum pecus,
Distenta siccet ubera:
Et horna dulci vina promens dolio,
Dapes inemtas apparet:
Non me Lucrina iuuerint conchylia,
Magisve rhombus, aut scari:
 B *Si quos Eois in tonata fluctibus*
Hiems ad hoc vertat mare:
Non Afra auis descendat in ventrem
meum:
Non attagen Ionicus
Iucundior, quam lecta de pinguisimis
Oliua ramis arborum:
Aut herba lapathi prata amantis, &
grauis
Malua salubres corpori:
Vel agna festis casa Terminalibus:
Vel hædus ereptus lupo.
Has inter epulas, ut iuuat pastas oueis
Videre properanteis domum?
 C *Videre fessos vomerem inuersum boues*
Collo trahenteis languido:
Positosq; vernas, ditis examen domus,
Circum renidenteis Lareis?
Hæc ubi locutus fenerator Alphius,
Iam iam futurus rusticus,
Omnem relegit idibus pecuniam:
Querit Kalendis ponere.

VT PRISCA GENS MORT.] vt primi ho-
 mines, qui nondum urbibus conditis ruri viue-
 bant, atque in siluis habitabant: quin neque ara-
 bant, neque fodiebant, neque ferebāt, &c. quā
 vitam pulchrè describit Lucretius lib. 5. Multaq;
 per calum solis voluentia lustra Volgiuago vitam tra-
 hebant more ferarum: Nec robustus erat curui mo-

derator aratri Quisquam, nec scibat ferro molirier
 arua, Nec noua defodere in terram virgulta, neq; al-
 tis Arboribus veteres decidere falcibu ramos. Quod
 sol, atq; imbres dederant, quod terra crearat Sponte
 sua, satis id placabat pectora donum, &c.

BVBVS] sic habent libri aliquot veteres, itaq;
 legit Priscian. lib. 7.

EXERCET] colit, subigit. Virgil. Georg. 2.
 Aut presso exercere solum sub vomere.

NEQVE EXCIT. CLASS. MIL. &c.] id est,
 neque militat, neque nauigat quæstus causa, ne-
 que vel litigat, vel litigatoribus operam dat, ne-
 que in potentiorum hominum edibus emolumē
 ti spe inuitatus commoratur.

NEC HORRET IR.] Glauco comædus di-
 cere solebat se libentius iuxta mare pedibus iter
 facere, quàm iuxta terram nauigare. sup. Od. 3.
 Qui vidit mare turgidum. Virg. Georg. 2. Sollicitat
 alij remis freta caca, ruuntq; In ferrum.

FORVMQVE VITAT,] Virgil. ibid. nec
 ferrea iura, Insanum ue forum, aut populi tabularia
 vidit.

AVT SUPERBA CIVIVM POT. LIM.]
 Virgil. ibid. penetrant aulas, & limina regum. su-
 perba autem, id est, superbis conuenientia, vel
 superbiorum dominorum, vt Oda 14. lib. 2. pau-
 mentum superbum.

PROPAGINE] Virg. ibid. non longè à prin-
 cip. Sed truci olea melius: propagine vites Respōdent.

ALTAS MARITAT POPVLOS.] sic Catul-
 lus vltimum maritum appellat in carmine nuptia-
 li, At si forte eadem est vltimo coniuncta marito. & in
 eodem carmine vitam viduam, quæ non est con-
 iuncta cum vltimo. Vt vidua, in nudo vitis quæ nasci-
 tur aruo, Numquam se extollit numquam mitem e-
 ducat vnam. Horat. sup. Od. 15. li. 2. platanusque
 calebs Euincet vltimos. Idem contra Od. 5. lib. 4.
 Vltimum, populum, & simileis arbores viduas ap-
 pellant, quæ vitibus carent. Et vitam viduas ducit
 ad arbores. Idem in epist. ad Quintium lib. 1. Po-
 misne, an pratis, an amicta vitibus vltimo. Sed quid
 hoc loco valet epithetum altas? quid altitudo po-
 puli cōfert ad coniunctionem seu maritatem
 vitium? Quid si legendum dicamus, Albas mar.
 pop.? Nam & supra hoc epithetum populo tribuit
 Od. 3. li. 2. Quæ pinus ingens, albæque populus, &c.
 nisi forte illic legendum est, altæque pop. vt respō-
 deant pariter inter se pinus ingens, altæque populus: &
 contra hinc Albas mar. pop. An altas populos hoc lo-
 co dixit, vt significaret, altitudinem populorum
 valere ad extollendam vitis, quæ natura caduca
 est, & humi repit, humilitatem? Nihilominus ta-
 men etiam epithetum alba, populo cōuenit. ha-
 bet enim frondeis altera ex parte albas: atque ic-
 circò λεύκη à Græcis dicitur: atque ob eandem cau-
 sam candida à Virgilio appellatur, in Mœride, hic
 candida populus antro Imminet. quamquam est &
 populus nigra. Ex quo fortasse à Virgilio bicolor
 dicta est 8. Æneid. Dixerat: Herculeæ bicolor cum
 populus umbra, &c. nisi potius propterea quod
 frons populi etiam albæ re vera bicolor est.

AVT IN REDVCTA VALLE] sic sup. Od. 17.
 lib. 1. Hic in reducta valle Canicula Vitabis estus.

PRO-

A PROSPECTAT] procul spectat. Virg. *Æn.* 9.
Hæc super è vallo prospectant Troes.

ERRANTEIS GREGES] Virgil. Tityro, *Ille meos errare boves.*

INUTILEIS QVE] superuacaneos, aut sterileis.

AMPVTANS] putare (inquit Varro lib. 5. de ling. Lat.) est purum facere.

FELICIORES INSERT.] Virg. *Georg.* 2. *nec longum tempus: & ingens Exijt in calum ramis felicibus arbor. sterile arbores, infelices nominantur.* M. Tull. in orat. pro C. Rabirio. *infelici arbori suspendito.* & ita Liuius. de infelicibus arboribus consule Macrobi. lib. 3. cap. 20.

INSERT] Virgil. Tit. *Infer nunc Melibæe pyros.* Idem Mæride, *Infer Daphni pyros.*

DECORVM MIT. POM. CAP.] pomis ornatum. sic sup. Od. 7. lib. 4. *Pomifer autumnus.*

MITIBVS] maturis, non acerbis. sic Virgil. Tityro, *sunt nobis mitia poma.*

AGRIS EXTVLIT] sic habent omnes fere, quos vidi, libri manuscr. non, vt vulgati, *aruis.*

VT GAUDET] quàm gaudet, vt suprà, Od. 25. lib. 3. *vt mihi denso Ripas, & vacuū nemus Mirari libet.* & hac eadem Oda infra, *Hæc inter epulas, vt iuuat pastas oueis Videre properanteis domū.* annot. sup. ad Od. 25. lib. 3.

CERTANTEM ET VVAM PURP.] liuidam, purpuream, certantem colore cum purpura. de verbis pugnandi, & certandi, & similibus, vide annot. ad Od. 6. lib. 2.

MVNERETVR TE] donet te. Terentius *Hæc.* *munerarier ancillas primū.*

PRIAPE] de Priapo dicemus *Saty.* 8. lib. 1.

SILVANE] epist. 1. lib. 2. *Tellurem porca, silvanum lacte piabant.*

SVB ANTIQVA IL.] annosa. Virg. lib. 4. *Æneid.* *Ac velut annosam valido cum robore quercum, &c.* Idem *argutam* appellat propter lenem venti susurrum: *Forte sub arguta confederat Ilice Daphnis.*

TENACI GRAMINE] tenax gramen appellat, quod terræ firmiter adhæret. sup. Od. 12. lib. 4. *tenerum.* Od. 3. lib. 2. *remotum.* Virgilius cretam, tenacem dixit, quæ valet ad conglutinandum, argillam significans, lib. 1. *Georg.* *creta solidanda tenaci.* alia ratione Plautus tenem quædam tenacem & pertinacem dicit.

LABVNTVR] fluunt. vt epistola ad Lollium lib. 1. *at ille Labitur, & labetur in omne volubilis ænum.* & Od. 29. lib. 3. *cetera fluminis Ritu feruntur, nunc medio alueo Cum pace delabentis Etruscū in mare, &c.*

RIPIS] complures libri veteres habent, *riuis.*

QVERVNTVR IN SILVIS AVES] ita canunt: vt queri videantur: quod refellit Plato, vt alibi annotauimus. *μυροῖσι*, vide annotat. ad Od. 7. lib. 3. ibi. *Sub cantu querule, &c.* sic Virg. Tityro, *Nec gemere æria cessabit turtur ab ulmo.* idem 3. *Georg.* *Et cantu querule rumpent arbusta cicada.* vbi notat Seruius querula, id est, canoræ. & profert versum illum ex Oda 7. lib. 3. *Sub cantu querula despice tibia.*

SOMNOS QVOD INVITE] quod, nempe fonteis lymphis manantibus circumstrepere, somnos leueis suadeat. sic Virg. Tityro, *Sæpe leui somnum suadebit inire susurro.* Theocrit. *εἰδ. η.* *Ἀδδ δὲ τὰ δέρεος παρ' ὕδαρ ῥέον ἀΐθριοι καί πιν.* id est, Dulce est æstate ad aquam fluentem sub dio cubare.

LEVEIS] sic Od. 16. lib. 2. *Nec leueis somnos timor, aut Cupido Sordidus aufert.* alibi somnum facilem appellat. vnde Lucret. *canes leui somnos dicit lib. 5.* *At leui somna canum fido cum pectore corda.*

TONANTIS IOVIS] eadem ratione hic Iouem tonantem dixit, qua sup. Od. 1. lib. 1. *Iouem frigidum.* & Od. 3. li. 3. *fulminantē Iouem.* & Virg. *Georg.* 1. *Iouem humidum.* & Theocr. *δὲ αἰθρίων,* vt annot. ad Od. 1. lib. 1.

ANNVS HIBERNVS] tempus anni hibernum, annum pro parte anni posuit, vt recte Porphy. sic Virg. *Palam.* *Nunc frondent siluæ, nunc formosissimus annus.*

MVLTÀ CANE] id est multis canibus, vt sup. Od. 15. lib. 1. *multo milite,* pro eo, quod est, multis militibus: & infr. Od. 16. *Argo remige.* & Virgil. lib. 2. *Æneid.* *utrumq; armato milite complent.* idem lib. 1. *raptosq; ex hoste penateis:* ad quem locū profert hunc Seruius.

OBSTANTEIS] oppositas, obiectas.

AMITE LÆVI] pertica, seu furcula aucupali. Festus.

TVRDĪS EDACIBVS DOLOS] tendit retia, & σύνδεσιν, dolos turdis. Turdorū, quos *κίχλας* Græci nominant, tria genera ponit Aristoteles.

PAVIDVM QVE LEPOREM] recte *pavidū.* nam huic animali maius est quàm pro portione cor. quibus autem animalibus hoc naturā contigit, ea sunt timidissima, teste Plin. lib. 11. cap. 17. vbi de corde loquitur. sic Plin. *Maximum autem est portione muribus, lepori, asino, ceruo, pantheræ, mustelis, hyænis, & omnibus timidis, aut propter metum maleficis.* Quapropter Demosthenes oratione *περὶ τῶν ἰσχυρῶν* Elchinem conscientia vitæ antea-ctæ, & facinorum ac flagitiorum à se admissorū metu perterritum ait in rebus secundis ciuitatis leporis vitam vixisse, trepidantem & pauentem, & semper plagas expectantem. sic Demost. *τοῦ αὐτοῦ γὰρ εἰλου πολιτείας (ἐπεὶ δὴ ποτὶ καὶ τὸτ' ἐπὶ ἡλθε σοι πῶσις), δὴ ἦν εὐτυχέστερος μὲν τῆς πατρίδος λαχὼν βίον εἴης, δέδιος καὶ τρέμων, καὶ αἰὶ πληγῶν παροδῶν ἐν οἷς δ', &c. i. Talem enim reip. administranda rationem secutus es, posteaquam tibi tandem temp. administrare venit in mentem, vt in rebus secundis ciuitatis, leporis vitam viueres, omnia circumspēctares, horres, tremeres, paueres, plagas & verbera ob ea, quorum tibi conscius eras, scelera, & flagitia, semper expectares, &c.* Profertur etiam ab Eustathio ad librum. *ix. x.* hic versiculus in eandem sententiam, *λαχὼν βίον ὅς τις ὁ πρὶν ἀτρεμὸς λέων.* id est, leporis vitam viuus, qui antea leo intrepidus eras.

ADVENAM GRVEM] aptissimum epithetum. Grues enim in oris septentrionalibus non nisi vere, æstate, & autumno commorantur. sub finem autumni in regiones commigrant temperatiores, ac tepidiores. nos Galli hanc ob causam peregrinatrices, seu (si dicere liceat) viatrices appellat.

A appellamus. Aristoteles hanc auem ait esse ἀγλαίαν καὶ πολυπικνὴν: id est. congrebabilem, & ciuile. Itaque ducem habere cuius imperio pareat: ducem autem nudo capite prospicere, & speculari. tum, si quid forte periculi impendat, clamando significare, ac denuntiare. M. Tull. lib. 2. de nat. deorum. *Illud verò ab Aristot. animaduersum, à quo pleraque, quis potest non mirari? grues cum loca calidiora petentes, maria transmittunt, trianguli formam efficere, &c.* satis enim mihi est locum indicasse.

CAPTAT] non dixit, capit. iucundius. n. est captare, quàm capere. vt saty. 2. lib. 1. *nam Transuolat in medio posita, & fugientia captat.* & ibid. *positum sic tangere nolit: Captat, & apponit.* Sic enim legendum, quantumuis alij nescio qui obstrepât, & reclamant.

QVIS NON MALARVM] mendosè legitur in nonnullis Cod. *Quis non malorum*, cum omnes manuscripti habeant, *malarum*. hoc autem epithetum distinguit curas malas à bonis. sunt enim aliqua cura laudabiles, & cum virtute coniunctæ: vt cura rei familiaris, cura valetudinis, cura eius nostri partis, quæ præest, & imperat: amoris autem cura, vitiose sunt, ac vituperabiles. sed quòd attinet ad amoris, aut curarum earum, quæ propter amorem suscipiuntur, obliuionem, scribit Pausanias in Achaicis, aquam Selemnii fluij viris, & feminis ex amore laborantibus mederi, eamque vim habere, vt, qui in eo fluuiio loti fuerint, illos amoris capiat obliuio: quod si verum est (inquit ille) *πρωτότερον πολλῶν χρημάτων ὅτιν ἀνδράποισ τοῦ ὕδατος Σέλεμνον.* id est, aquam Selemnii multo pluris facere debent homines, quàm magnam pecuniam vim.

QVOD SI PVD. MVL. IN P. I. &c.] quemadmodum nihil viro optabilius est vxore pudica: ita nihil mulieri iucundius euenire potest viro, qui vnum, & idem cum ea sentiat, eamque amet ex animo: quod quidem Nauficæ precatur Vlysses summæ felicitatis loco ἰδύσθαι. nihil enim (inquit) præstabilius, nihil melius est, quàm viri, & vxoris consentiens, & conspirans voluntas: talisque coniunctio inimicis acrem dolorem inurit, amicis voluptatem affert: ipsi autem experiendo sentiunt, quanta insit in tali coniunctione, vitæ iucunditas. verba Homeri sunt hæc sub Vlyssis persona. Σοὶ δὲ θεοὶ πόσι δόδεν, ὅσα φρεσὶ σῆσι μενοινᾶς, Ἀνδρα τε, καὶ οἶκον, καὶ ὁμορροσύνην ὁπίσσειαν. Ἐδὲ λῶ, ἔμην γὰρ τὸ γε κρείσσον. καὶ ἀρεῖοι; Ἡ δὲ δ' ὁμορροεόντε νοήμασι οἶκόν ἐχρητον Ἀνδρ, ἠδὲ γυνή, πολλὰ ἄλγιστα δυσμενέεσσι, Χάρματα δ' εὐμενέεσσι, μάλιστα δ' ἐκλυον αὐτοί. Hefio. item ἔργ. καὶ ἡμ. ait virum nihil sibi bona, & pudica vxore melius parare posse: contra nihil graui⁹, atque acerbius mala. his verbis, Οὐ μὲν γὰρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζῃ ἀμεινον τῆς ἀγαθῆς, τῆς δ' αὖτε κακῆς ἔργον ἄλλο Δειπνολόγης, &c. Quidam hic reponendum cēsent iuuans, & infrà legunt, detracta copulatione que, *Sacrum vetustis, &c.* Præterea quidam libri vet. habent, *Quid si pud. mul. &c.*

DVLCEIS LIBEROS] sic Virg. 3. Georg. *Sed tota in dulcis consument vbera natos.* idem lib. 2. *Æn. Nec mihi iam patriam antiquam spes ulla vi-*

dendi. *Nec dulcis natos, exoptatumque parentē.* & lib. 4. *Nec dulcis natos, Veneris nec pramia noris.*

SABINA QVALIS] quales sunt Sabine mulieres, aut Apulæ.

PERVSTA SOLIBVS] Græci vno vocabulo dicunt, ἡλιοκαυστός. Theocr.

PERNICIS VX. APP.] profert hunc versum Seruius ad illum Virg. Georg. 3. *Dura iacet pernix, &c.* atque utrobique interpretatur pernicem, perseverantem: aitque ductum esse à pernitendo.

SACRUM QVE] focus sacer est Vestæ, & Lari. sic autem legendum potius *sacrumque*, inquam, quàm, vt vulgò, *Sacrum vet.* quo posito, nihil est suprâ mutandum in voce, inuet, quod quidam volunt: pro quo reponunt *iuuans* contra auctoritatem omnium librorum antiquorum: neque tamen lectionem illam damno, si quis forte eam receptæ anteponat.

EXSTRVAT LIGNIS FOCVM] hypallage est, i. exstruat ligna super focum. Od. 9. lib. 1. *ligna super foco Largè reponens.* Ad hunc locum pertinent ea, quæ sunt apud Eurip. in Electra: ubi Electra colono cuidam, & operario nupta, sic cum eo loquitur. satis tibi negocij exhibent, quæ foris sunt: nos autem domestica curare, & adornare oportet. aduenienti enim foris operario iucundum est domestica, composita & pulchre adornata reperire. Verba Euripid. hæc sunt, ἄλλης δ' ἔχης Τᾷ ξωδὲν ἔργα. τ' ἀνδράποισ δ' ἡμᾶς χρεὼν ἔξευτρεπίεν. εἰσιόντι δ' ἔργα τῇ Θύρᾳθεν ἠδὲ τῶν δὸν εὐρίσκειν καλῶς.

SVB] paullo ante, vt annotauimus suprâ ad Od. 9. lib. 1.

DISTENTA] sat. 1. lib. 1. *Quòdque aliena capella gerat distentius vber. Tabescat.* Virg. Pollione *Ipsa lacte domū referent distenta capella Vbera.* Idē in Melibæo. *Thyrsis oneis: Corydon distentas lacte capellas.* Lucret. lib. 1. *& candens lacteus humor Vberibus manat distentis.*

ET HORNÀ] huius anni: vt suprâ Od. 2. 3. li. 3. *hornam frugem dixit.* & saty. 6. lib. 2. *palea porrectus in horna.*

DVLCE DOLIO] dulci, propter vinum, quod eo continetur.

PROMENS] sup. Od. 2. 8. lib. 3. *promere conditum, Lyde strenua, Cacubum.* & Od. 21. eiusd. *Coruino iubente Promere languidiora vina.*

DAPES INEMTA] elcas domi natas: non pisces vrbe petitos, vt Saty. 2. lib. 2. *bene erat, nō piscibus vrbe petitis: Sed pullo, atque hado.* Virg. Georg. 4. *seraque reuertens Nocte domū dapibus menfas onerabat inemtis.* nam inemtas malè quidam vileis interpretantur.

LVCRIŃA] in lacu Lucrino capta. vt Saty. 4. lib. 2. *Lucrina peloris.*

IVVERINT] delectauerint. sic vsurpat ep. 19. lib. 1. *iuuat immemorata ferentem Ingeniis oculisq; legi, manibusq; teneri.* & Saty. 6. lib. 2. *Tandem vrbani ad hunc: quid te iuuat (inquit) amici Prærupti nemoris patientem vinere dorso? eadem non longè à princip. si quod adest, gratū iuuat: hac prece te oro, Pingue pecus domino facias, &c.* & paullo post: *Hoc iuuat, & mellis est.* & epist. ad Pison. de arte poet. *iuuat,*

A inuat, aut impellit ad iram. ibidem sub extr. Sic animis natum, inuentumque poema iuuandis, Si paulum à summo discessit, vergit ad imum. Od. 19. lib. 3. Insanire inuat. & Oda 9. hoc lib. Curam, mentumque Caesaris rerum inuat Dulci Lyao soluere. Od. 11. ibid. Pecti nihil me sicut antea inuat Scribere versiculos amore percussum graui. Oda 16. eod. lib. No naq, monstra iunxerit libidine Mirus amor, inuet ut tigreis subidere ceruis, &c. Saty. 1. lib. 1. Quid inuat immensitate argenti pondus & auri Furtim de fossa timidum deponere terra? ibid. An vigilare metu exanimè, noctisq, diesq, Formidare malos fures, incendia, seruas, Ne te compilei fugientes: hoc inuat? & Saty. 3. lib. 1. inaneis Hoc inuat, haud illud quæ rentis, num sine sensu, &c. Iuare interdum est prodesse. idem epist. 2. lib. 1. Qui cupit, aut metuit, inuat illum sic domus aut res, Vt lippum picta tabule,amenta podagram.

CONCHYLIA] conchylium nomen est generale omnia testacea complectens, vt musculos, mitylus, ostrea, pectines, echinos, &c. putatque Athenæus conchyliia esse dicta ὅτι τὸ καὶ χνέειν, id est, ab hiando.

B **R H O M B U S**] quem Romani rhombum Græco nomine appellant, Græci alio etiam Græco ῥῆμα dicunt, vt scribit Athenæus lib. 7. in extremo. à figura autem rhombus appellatus est. nos Galli nostralingua turbinem, & (vt propius accedam ad consuetudinem nostri sermonis) turbonem nominamus. piscem fuisse magni pretij declarat etiam locus Hor. Saty. 2. lib. 2. quid tum rhombos minus aquora alebat? Tutus erat rhombus, &c. Hodie quoq; apponitur in mensis diuitum, & in caris piscibus habetur. Idem Athen. lib. 8. videtur ῥῆμα à rhombo distinguere.

S C A R I] Diphilus apud Athen. lib. 8. his verbis scarum commendat. σκάρος ἀπαλότατος, ψαδύρος, γλυκὺς, κῆρος, εὐπέπτος, εὐανάδωτος, εὐκοίλιος, id est, Scarus molli, seu tenera carne præditus est, friatilis, dulcis, leuis, ad concoquendum facilis, facile redditur, ventrem mollit. Addit idem, recentem scarum esse suspectum propterea, quod lepores marinos captat, isque vescitur. iccirco eius intestina vim bilis effectricem habent. Idem lib. 7. hunc solum ex omnibus piscibus dormire dicit, & propter eam causam numquam noctu capi. Oppian. lib. 1. Ἀλευτ. solum vocalem esse scribit, καὶ σκάρων, ὅς δὲ μὲν ὅτι ἔστι πᾶσιν αἰαυδοῖς φέρειται ἰκμαλέω καλαγῆν, καὶ μὲν ὅτι ἔστι δὲ ἄλλῳ ἄφῳρον πρὸς ἰσιν ἀνατόμα δὲ πρὸν αὐτοῦ, &c. vide annot. ad Od. 3. li. 4.

S I Q U O S E O I S I N T O N .] id est, Si quos scaros coorta tempestas, & fluctus excitati in mari Ionio, & Orientali ad hoc mare, nempe Tyrrenum, conuertant, & compellant. ad Eleusinem scaros pulcherrimos capi Lynceus quidam Samius scribit in epistolis, vt tradit Athen. lib. 7. Priscianus lib. 9. docet tonitum à verbo tonandi vltatiu esse, quàm tonatum, & produci hunc locum testem, vt nouum, & pæne inusitatum.

A D H O C V E R T A T M A R E .] Tyrrenum, seu Etruscum.

A F R A A V I S] gallinam Africanam, seu Numidicam significat, de qua Columella, & Plinius.

D **DESCENDAT IN VENTREM MEVM IVC .**] D mihi sit cibus iucundior.

ATTAGEN IONICVS] Mart. *Ioniarum gustus attagenarum.* Aristoteles lib. 6. ὁ δὲ ζῶων ἰσθρ. Attagenam ponit inter eas auces, quas ὀρνίθες κοινισκούς vocant Græci, id est, quæ in puluere volutatur: qualis est gallina, perdix, phasianus. Idem li. 9. ὁ δὲ Ἀτταγῆν, κοινισκὸς ὄρνις. τὴν γὰρ ὀρνίθων ὅσοι μὲν μὴ πλὴν κηκοί, ἀλλ' ὀπίθωτοι, κοινισκοί, &c. i. Attagen, auis est in puluere volutabilis. Aues enim omnes, quæ non sunt pugnaces, sed terrestres, sunt in puluere volutabiles.

A V T H E R B A L A P A T H I] lapathum Latini rumicem nominant. eum commendat Lucilius apud M. Tull. lib. 2. de finibus. *O lapathe, vt iactere necesse est, cognitur cui sis.* vnde lapathium, deminutum nomen: Varro, *Hanc eandem volutatem tacitulus taxim consequi lapathio & ptisana possim.* hæc herba mollitalium, vt docet infra sat. 4. lib. 2. *si duram orabitur alius, Mutulus, & viles pellent obstantia concha, Et lapathi brevis herba,* sed albo non sine Co. & vers. seq. *& graui Malua salubres corpori.* & Od. 3. lib. 1. *me pascunt olia, Mecichorea, leuèque malua.* Quin lapathus ὁ τὸ λαπάειν dictus est, quod valet exinanire, & pro ventrem leuare vsurpatur: vnde λαπάεις, qua voce vtitur Arist. lib. β. φνο. ἀκρόδο. ὅτι τὸ βαδίσαι, εἰ λαπάειν ἔστιν: id est, verbigratia, ambulare, si est alui leuanda gratia. Iam ἐξαλαπάειν, populari, & vltare significat.

T E R M I N A L I B V S] Terminalia dies festi, qui agebantur in honorem Termini Dei. *Termino autem sacrificabant* (inquit Festus) *quod in eius tutela sineis agrorum esse putabant. Denique Numa Pompilius statuit, eum, qui terminum exarasset, & ipsum & bones sacros esse.* Idè addit deinceps. *Terminus quo loco colebatur, super eum forame patebat in tecto, quod nefus esse putabant, terminum intra tectum consistere.* Ei autem quotannis agna immolabatur, mense februario, eiusque mensis die vltimo: propterea scilicet, quod initio vrbs condita februarii mensis fuerat vltimus. Immo falsum est, si Plutarcho credimus, agnam, aut aliam animantem Termino immolari solitam. nihil enim viuum, animaque præditum Romani ei immolabant, vt testatur ille, propterea fortasse (inquit) quod, cum Romulus terminos eos constituisset, quò progredi armis liceret, omnemque terram propriam esse statuisset, ad quam hasta, & ferri acies peruenire posset: Numa Pompilius vir iustus, & ciuilis, & philosophus, agrum Romanum ab agro finitimorum finibus distinxerit, atq; iccirco Termino, vt pacis & amicitie præsidem & custodem, à sanguine & cede purum esse oportere existimavit. Ouidius tamen lib. 2. *Factor, priorem sententiam confirmat: & addit, Nec queritur, lactens cum sibi porca datur.* de Termino notauimus etiam quædam alia ad carmen saculare infra.

V E L H E D V S E R E P T V S L V P O .] vir quidam doctiss. annotat, Plutarchum libro secundo συμποσιακῶν tradere, earum pecudum, quas lupus momorderit, carnem quidem teneriorem fieri,

A fieri, lanam autem corrumpi: ex hoc intelligi pos-
se, cur Horatius ereptum lupo hædum dixerit. E-
go hæc verba ereptum lupo, non iccirco ab Hora-
tio esse addita, puto, quod hædum caro à lupo mor-
sa, sit tenerior: sed propterea quod rustici, & ara-
tores, quorum hominum vitæ, & victum, ut fru-
galem, hic laudat Horatius, non aliter essent hæ-
dum in cenam apposituri, nisi à lupo dentibus ap-
petitus, ac laceratus esset. multo enim malunt ca-
prum adultum habere viuum, quàm hædum ten-
nellum, ac delicatum comesse. nunc autem, po-
steaquam à lupo morsus, & fortasse interemptus est,
multo satius est eum lupo ereptum comesse, quàm
deuorandum reliquisse, præterea, quod è lupi fau-
cibus ereptum edunt, non videntur ex hædili suo
sumere: sed alienum, neque iam suum capere, &
appondere: & ita de lucro quodammodo cenare.
sententiam meam adiuuat Martialis lib. 10. in e-
pigrammate, cuius initium est, *Nuntiat octauam*
Pharia, &c. ex quo paucos hos versus proferam:
Paruus onyx, una ponitur cenula mensa, Hædus in-
humani raptus ab ore lupi, Et, quæ non egeant ferro
structoris, ofella, Et faba fabrorum, prototomiq, ru-
des: Pullus ad hoc, cenisq, tribus iam perna superstes
B *Addetur, saturis mita poma dabo, &c.* Postremò
mecum facit & Porphyrio, his paucis verbis: *Fa-*
ctus gravior ex perdito.

UT IVVAT] quàm delectat? & idè: quàm iu-
cundum est? ut paullo antè.

VIDERE FESS. VOM. INV.] Sic Virg. A-
lex. *Aspice: aratra iugore referunt suspensa iuueni.*
profert hunc locum Seruius ad illum Virgilij
versum.

RENIDENTEIS] ridenteis, hilares, ut sup.
Od. 18. lib. 2.

HÆC VBI LOCUTVS] nihil subaudiendum
puto. fingit autem superiora illa omnia dicta esse
à faneratore Alphio. ostenditque tantam esse vi-
tæ rusticæ iucunditatem, & opportunitatem, ut
etiam homines ab hac alienissimi, eam laudare
cogantur: qui tamen lucri dulcedine, & sordibus
irretiti, eius suavitatem gustare non possint. non-
nulli subaudiunt verbum, *sum*, ut totus ille sermo
sit poëta. quod si placet, addenda distinctionis
nota post vocem *locutus*, ut sit hic Horatij sensus.
Hæc ubi locutus sum, id est, postquam Alfius me
hæc loquentem audiuit: is omnem pecuniam idi-
bus, &c. querit Kalendis ponere, id est, collocare:
nempe ad ingenium suum rediens, & oblitus illo-
rum omnium, quæ de laudibus vitæ rusticæ dicta
sunt. Quidam tamen, ut mihi referebat Germ.
Valens, hunc Alfium aiunt iccirco ab Horatio
induci studentem & properantem Kalendis pec-
uniam collocare, quam idibus à suis debitorib⁹
relegerat, quod vereatur, ne Romani ij, qui sum-
tuosius & luxuriosius viuunt, quique nummos
alienos pascunt, ut alibi loquitur, vitæ rusticæ lau-
dibus auditis, luxuriosè viuere desinant, & sese
ad continentiam & frugalitatem conferant: & ita
non habeat iam qui nomina facere velint, &
pecuniam fanori accipere, atque hoc modo pec-
unia sua sit sterilis & otiosa. Quam explicatio-
nem minus probo. Verum tamen iudicet lector.

IAM IAM FUTVRVS] id est, eo animo, &
consilio, ut rusticam vitam colat.

OMNEM RELEGIT] id est, omnem pecu-
niam in fanore positam, exegit idibus: statim ad
ingenium rediens, denuo querit apud quos Ka-
lendis collocet.

RELEGIT] in nonnullis cod. scriptum est,
redegit. ego tamen *relegit* malo, ut habet cod. duo
Vatic. Iannoët. Vrf. Tornes. Russard.

IDIBVS] idibus nomina exigebant, ut ex hoc
loco intelligere licet. & Saty. 6. lib. 1. *magni Quid*
pueri magnis e centurionibus orti Ibant octonis refe-
rentes Idibus ara: Kalendis autem, & exigebant, &
collocabant, ut Saty. 3. lib. 1. *Qui, nisi cum tristes*
misero venere Kalende, Mercedem, aut nummos un-
de unde extricat, amaras Porrecto iugulo historias,
captiuus ut, audit. quod item declarat Plutarchus
in libello *ἀπὸ τῶν μὴ δανειζέσθαι*. Οὐδ' ἀναμνήσει τῶν Κα-
λαιδῶν, καὶ τῆς νεομηνίας, τῷ ἱεροτάτῳ ἡμερῶν ἔσσαν, ἀπο-
φράδα ποῦσιν οἱ δανείσαι, καὶ εὐχρίων. id est, neque Kalē-
darum memoriam refricat, & nouæ lunæ: quæ cū
sit omniū dierum sacerrima, & sanctissima, nefas-
tam tamen & horribilem, ac tristem faciunt faneratores.
Præterea interdum faneratores, præ-
fertim moderatiores, quæ summo iure debebant
debitoribus soluere Kalendis, ea exigebant demū
idibus, & dabant eis diem soluendi laxiorem.

AD MÆCENATEM.

Ode 3.

Allium detestans.

PARENTIS olim si quis impia manu
Senile guttur fregerit:
Edit cicutis allium nocentius.
O dura messorum ilia,
Quid hoc veneni seuit in præcordijs?
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit: an malas
Canidia tractauit dapes?
Ut Argonautas præter omneis candidum
Medæa mirata est ducem:
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit hoc Iasonem:
Hoc delibutis ulta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus umquam siderum insedit
vapor
Siticulosa Apullia:
Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarsit æstuosius.

At,

A *At si quid umquam tale concupiueris*
Iocose Mæcenas, precor,
Manum puella suauio opponat tuo:
Extrema & in sponda cubet.

PARENTIS OLIM SI QVIS] id est, si quis posthac patrem senem strangulauerit, aut iugulauerit: non cicutam, aut aliud vñtatum venenum, sed allium quouis veneno perniciosius, ac præsentius edat. *frangere guttur.* ita dictum, vt supra *frangere cervicem.* Od. 13. lib. 2. *Illum & parentis crediderim sui Fregisse cervicem.* tale illud epist. 16. libri 1. *Contendat laqueo collum pressisse paternum, &c.*

EDIT] Petrus Victorius, quem semper honoris causa nomino, Variar. lectionum lib. 6. scribit, hoc loco legendum esse *edit*, ab edim, is, it, testaturque ita se reperisse scriptum in codicibus manuscriptis: Cui assentior. namq; eam scripturam & agnoscunt Acro, ac Porph. & ego in trib. cod. Vatic. & Iann. Vrs. Tornes. sine vlla litura expressam reperi. Deniq; ita loquitur Plaut. in Trinummo; *hostesne, an cines comedis, parui pendere.* & ita loquitur sat. ult. lib. 2. *Et leporum annulos, vt multo suauius, armos, Quam si cum lumbis quis edit.* Nouius apud Noniũ, *Quod editis, nihil est: si volis, quod cacetis, copia est.* iterum Plaut. Mænechm. *Dum tu illi quod edit, & quod potet, prabeas, &c.* Idem Trinummo, *De mendico male meretur qui ei dat, quod edit, aut quod bibat. Nam & illud, quod dat, perdit, & illi producit vitam ad miseriam.*

CICUTIS] quæ necant frigore. nam alliũ contrâ calore nocet, de cicutis epist. 2. lib. 2. plura.

ODVRA MESSORVM ILIA] quæ ferre possint tam durum venenum, vt quidem Hor. videtur. nam allium, cibus est rusticis, & messoribus non iniucundus. Virg. Alex. *Thestylis & rapido fessis messoribus astu Allia, serpillumq; herbas contrundit olenteis.*

QVID HOC VEN. SÆV.] Quid hoc est veneni, quod sæuit in præcordijs? sæuit, id est, æstuat: ventriculum, & totum corpus nimio calore incendit.

IN PRÆCORDIIS] præcordia, vt nomen ipsum indicat, pars est corporis interior, corde anterior, & superior: sub qua sunt pulmones, vngulæ bubulæ speciem gerentes, & cor eis annexum, in pectore sub sinistra mamma situm: sub corde & pulmonibus sæptum est transversum ex valida membrana constans: infra sunt à dextra parte iecur: à sinistra lien. saty. 4. lib. 2. *leni præcordia mulso Prolueris melius.*

NVM VIPERINVS HIS CRVOR, &c.] num me inciente cruor viperinus his herbis incoctus est? *sefellit*, id est, latuit. *etade sefellit incoctus*, id est, ignorauit esse incoctum. de verbo fallendi diximus ad Od. 10. lib. 1. *incoctus herbis* autem sic dictum, vt inf. sat. 8. lib. 2. *Erucas virideis inulis ego primus amaris Monstravi incoquere.* vt quidem olim putabam legendum. & ita Virg. Georg. 4. *Huius odorato radices incoque Baccho.*

CANIDIA] Gratidia venefica, quam mul-

tis locis exagitat, & infectatur acerbissimis versibus Horatius, vt infra tota Oda 17. & saty. 1. lib. 2. *Canidia Albuci, quibus est inimica, venenum.* & tota sat. 8. lib. 1. Canidiam autem nominat, quia non licebat quemquam nominatim scripto maledico, & contumelioso describere.

VT ARGONAVTAS, &c.] id est, posteaquam Medea præ omnibus Argonautis Iasonis amore capta est, hoc illum veneno perunxit, ne à tauris illis ignem spirantibus, quos aratro iungere ab Æeta cogeatur, vlla ex parte offenderetur. Hoc dicit, non quod re vera ita fecerit Medea, vt ego quidem arbitror, sed vt allij diritatem, & inclementiam declaret. quamquam licet etiam dicere, Horatium spectasse allij vim, & naturã: quæ est eiusmodi, vt venena efficiat præsentiora, certiora, atque efficaciora. Iccirco veneficijs accommodatissimum est, siue quis amicos seruare velit, siue inimicos de medio tollere. Quin etiam hoc traditum de allio est, si galli gallinacei prælium commissuri, allium gustarint, ad pugnandum animosiores, ac ferociores reddi. Idem equis paullo antequam signa conferantur, aciesque concurrant, cum pane & vino datum, miram in eorum pectoribus ferociam, incredibilemq; pugnandi cupiditatem, & laboris tolerantiam ingenerat. Nonnulli autem ex interpretibus Pindari scribunt, Medeam Iasoni præcepisse, ne tauros reflante, & aduerso vento ageret: sed secundo vento, vt ita vis flammæ in anteriorem partem auerteretur. Itaq; consuluit ei eadem opera, vt sulco vno confecto, ne ab eius extremo nouum sulcum institueret, vt solent aratores: sed ad eundem locũ reuersus, vnde primum arare cœpisset, sulcum secundum designaret. alij tradunt, Medeam nescio quod pharmacum cum oleo confudisse, & miscuisse, eoque Iasonem perunxisse, ne flamma quicquam in eum valere posset. hanc totã fabulam persequitur Pindarus in carmine illo elegantissimo quarto Pyth. cuius hæc pauca verba mihi ascribere libet, *Αλλ' ὅτ' Αἰήτης ἀδαμάντινον ἐν μέσσοις ἀροτρον στήμι· καὶ βόας, οἱ φλόγ' ἀπὸ ξανθῶν γυνῶν πρέον καίόμενοι, πυρὸς χαλκῆς δ' ὀπλῆς ἀεὶ σέσκον χθόν' ἀμειβόμενοι· τὸς ἀρατρὸν ζεύγλα πέλασσε μένος,* id est, sed vbi Æetas ferreum aratrum medio in agro statuit, taurosq; qui flammæ signis ardentis ex naribus, & faucibus spirabant, vngulisq; ferreis terram gradientes pulsabant: eos adductos Iason solus admonuit iugo. de his tauris sic Apoll. li. 3. *δύω πείδον τὸ ἀρήϊον ἀμειβόμενους Ταῦροι χαλκὸς περὶ στήματα φλόγα φυσιοῦντες.* cetera vide apud eundem Apollon. de tauris illis, & de Medea amore Iasonis capta. dicemus nos quoque non nihil ad Od. 5. huius lib.

HOC DELIBVTIS VLTIA DONIS PEL-
 LICEM] Glaucam Creontis filiam: de qua dicemus ad illum locum Od. 5. *cur dira barbara minus Venena Medea valent, Quibus superbam fugit vltia pellicem Magni Creontis filiam? Cum palla tabo munus imbutum, &c.* hoc delibutis, id est, allio imbutis, seu vñctis. hoc autem significat, non alia re delibutam eam vestem fuisse, quam Medea Glaucæ donauit, quàm allio: quâ allium ignem, & flammam concipere potuerit, qua illa & tota domus

A mus conflagrarit, instar naphthæ: seu olei viui, quo credibile est donum illud Medææ perunctū fuisse, Glaucamque flamma subito comprehensa exaruisse. Plinius lib. 2. cap. 10. de naphtha, *Ita ferunt a Medæa pellicem crematam, postquam sacrificatura ad aras accesserat, corona igne rapta.*

SERPENTE FVGIT ALITE.] à dracone alis instructo, & pennigero vecta. notum est hoc ex Medæa Euripidis in extrem. *Αἰγ', εἴπ' βύλει. χεῖρ' δ' εἰ-
λαύσεις ποτε. Τοῖον δ' ὄχημα παρὸς ἡλίου πατὴρ Διδῶσιν ἡμῖν,
ἔρρυμα πολέμιας χερὸς.* id est, dic, siquid vis. manu autem tanges numquam: tale nobis vehiculum pater Sol donat, arcem, & præsidium aduersus hostilem manum. Varro Marcip. *Dixit regi Medæam aduectam per aëra in rheda anguibus.*

NEC TANTVS VMQVAM SIDERV, &c.] vapor apud Lucretium, & ceteros bonos scriptores semper valetidem, quod calor. Lucret. lib. 3. *Tenuis enim quadam moribundos deserit aura Mistra vapore: vapor porro trahit aëra secum: Nec calor est quisquam, cui non sit mistus & aër.* duobus nominibus vaporis, & caloris, eandem rem significat. Virgil. *Aeneid. 5. lentusq; carinas Est vapor, & toto descendit corpore pestis. ibid. restinctus donec vapor omnis, & omnes, Quattuor amissis, seruata à peste carina.* siderum vaporem, seu calorem nimis acrem, & stuosam impotentiam appellat Oda 16. infra, *Nulla nocent pecori vestigia, nullius aëtri Gregem astuosa torret impotentia.* huc pertinet illud, Oda 1. lib. 3. *arbore nunc aquas Culpante, nunc torrentia agros Sidera.*

SITICVLOSÆ] aridæ, siti huiulcæ, vt loquitur Virgil. *Georg. 2.*

NEC MVNVS HYMERIS, &c.] id est, nec id munus, quod Deianira ad Herculem misit, Nefsi Centauri cruore imbutum, vehementiore calore humeros eius, & viscera excruciauit, quam alliū, eorum, qui eo vescuntur, inflammare corpora solet. De hac tunica ad Herculem missa qui plura scire volet, legat Sophoclis Trachinias, & M. Tullij Tuscul. lib. 2. ubi aliquot Sophoclis versus, qui ad hanc rem pertinent, producantur, ab ipso Tullio Latini facti. *Sed videamus Herculem ipsum* (inquit M. Tull.) *qui tum dolore frangebatur, cum immortalitatem ipsa morte querebat. quas hic voces apud Sophoclem in Trachinijs edit? cui, cum Deianira sanguine Centauri tinctam tunicam induisset, inhaesissetq; ea visceribus, ait ille, O multa, &c. vide & annot. ad Od. 17. huius libri.*

EFFICACIS] id est, ad agendum, & efficiendum apti. *ὁρμητικῆς, δραστηρῆς, ρεκτικῆς.*

SI QVID VMQVAM TALE] nempe alliū.

IOCOSE MÆCENAS,] opportunè hoc loco iocosum appellauit, de Mæcenatis osculis, & reb. amatorijs verba facturus, vt notat Porphyrio.

MANVM PVELLA SVAVIO &c.] id est, te osculari volentem opposita manu prohibeat. In quibusdam libris veteribus scriptum est, *sanio.*

EXTREMA ET IN SPONDA CVBET.] & sese quàm longissimè abs te remoueat, neq; se tibi complectendā, potiendamq; præbeat, cum in communi tecum lecto cubabit. Sponda extrema sunt lecti latera: seu exteriores lecti partes.

IN MENAM LIBERTINUM POMPEIJ MAGNI.

Ode 4.

LVPIS, & agnis quanta sortitò obtigit,
Tecum mihi discordia est,
Ibericis peruste funibus latus,
Et crura dura compede.

Licet superbus ambules pecunia:

Fortuna non mutat genus.

Videsne sacram metiente te viam

Cum bis ter vlnarum toga,

Vt ora vertat huc, & huc euntium

Liberrima indignatio?

Sectus flagellis hic triumviralibus

Praconis ad fastidium,

Arat Falerni mille fundi iugera:

Et Appiam mannis terit:

Sedilibusq; magnus in primis eques

Othone contempto sedet.

Quid attinet tot ora nauium graui

Rostrata duci pondere

Contra latrones, atq; seruilem manum,

Hoc hoc tribuno militum?

LVPIS ET AGNIS] Luporum & agnorum discordiam, atq; inimicitias etiam Homerus significat his versibus *Il. X. Οὐδὲ λύκοι καὶ ἄρνες ὁμόφρονες θυμὸν ἔχουσιν Ἀλλὰ κακὰ φρονέουσι διάμπερες ἀλλήλοισι.* id est, neq; lupi & agni concordem animum habent. sed perpetuò inter se male cogitant & male uolunt. & Plato in Phædro, *ὡς λύκοι ἄρνας φιλοῦσι, ὥς καὶ οἱ ἀνθρώποι ἐχθροὶ.* id est, vt lupi agnum amant, sic puerum amatores. versus est nescio cuius poetæ. infra Od. 12. *vt panes acris Agnus lupos.*

TECVM MIHI DISC.] subintellige, tanta: vt sit, Tanta mihi tecum discordia est.

SORTITO] sortitò non est fortuitò: sed hoc sentit Horatius, cum primùm nata animalia sunt, suum cuiq; animali à natura proprium quendā, & vt ita dicam, peculiarem affectum, verbi gratia, alicuius rei persecutionem vel fugam, amorem vel odium esse attributū. sumtum fortasse à veterum more, qui plurimis & maximis in rebus sortibus utebantur: vnde & apud Græcos *λαγχάνειν*, & apud Latinos sortiri vsurpatur pro consequi, atque obtinere. Potest etiam hoc dici, sortem, quam *κλήρον* Græci dicunt, idem esse, quod alijs verbis *δαίμονα*, & *μοῖραν* à partiendo appellant, quia vnusquisq; statim ab ortu suo certam viuendi & moriendi condicionem diuinitus, aut à fati diuina, ac tributam consequatur. de sortibus non nihil diximus ad Odam 3. lib. 2. Quanta igitur inter

A tur inter lupos & agnos discordia est natura: tanta mihi tecum inimicitia intercedunt.

IBERICIS PERVSTE FVNIB.] significat, eum fuisse seruum, utpote cuius in lateribus & tergo, verberum: in cruribus, vinculorum & compedum extarent vestigia. Funes Iberici autem ex sparto intelliguntur: cuius magna est in Hispania copia. iam *peruste latus*, est Hellenismus, id est, tu, cuius latus perustum est.

ET CRVRA DVRA COMP.] & cuius crura perusta sunt duris compedibus. epist. 16. lib. 1. *in manicis & Compedibus duro te sub custode tenebo.*

SACRAM METIENTE TE VIAM] cum per viam sacram incedis. Via sacra ad Capitolium ducit. sic autem dicta est, quod in ea fœdus inter Romulum & Tatium ictum sit. auctor Festus Pomp. Ode 7. eodem lib. *ut descenderet Sacra cætenarius via.* & saty. 9. lib. 1. *Ibam forte via sacra, sicut meus est mos.*

CVM BIS TER VLNAR. TOGA] amplissima. togæ laxitas & amplitudo diuiti est: contra arcta toga eorū, qui sunt mediocris, aut etiam tenuioris fortunæ, ut epist. ad Loll. 2. lib. 1. *Arcta decet sanum comitem toga.* Porphyrius iustā togæ magnitudinem sex vlnis constituisse vult intelligi.

VT ORA VERTAT, &c.] quo pacto homines prætereuntes, in te ora vertentes indignentur? indignationem Græci *νέμειν*, & indignari *νέμειν* vocant. quod distinguit Aristoteles *ἀπὸ τοῦ φθορέν* lib. 2. de moribus ad Nicomachum, his verbis,

νέμειν πῶς ἀντιτίθεται τῷ πᾶσι τοῖς ἀναξίως ἐνδοξάζουσιν· φθορὸς δὲ ἀλλῶν ὅτι πᾶσι λυπείται. id est, indignabundus, seu is, qui ad indignandum propensus est, dolet eorum rebus secundis, qui eis indigni sunt: inuidus hunc superans rebus omnium secundis contabescit. Idem propemodum scribit *ῥήτορ. 6. εἰ γὰρ ὅτι τὸ νέμειν ἀντιτίθεται τῷ πᾶσι τοῖς ἀναξίως ἐνδοξάζουσιν, ὥστε πᾶσι μὲν δόξαν, ὅτι καλῶς οἶον τὸ πᾶσι ἀγαθοῖς νέμειν, ἀλλ' ὅτι πᾶσι καὶ δυνάμει, &c.* id est, Si enim indignari, est dolore affici ob eius, qui præter dignitatem & meritum videtur rem suam bene gerere, res secundas: primum quidem perspicuum est non licere ob omnia bona indignari, sed ob diuitias & potentiam, &c.

C duntaxat. & item Topic. 6. *νέμειν πῶς ἀντιτίθεται τῷ πᾶσι τοῖς ἀναξίως ἐνδοξάζουσιν.* huc pertinet locus ille Ciceronis ad Atticum lib. 5. non satis explicatus. *ut libet, sed plane gaudeo, quoniam τὸ νέμειν ἀντιτίθεται τῷ φθορέν. ut libet* (inquit M. Tull.) *sed plane gaudeo, videlicet Hirrum repulsam tulisse.* erat enim indignus eo honore, quem petebat, nempe auguratu. Itaque si eum obtinuisset, ego merito indignatus essem, neque propter meam indignationem, inuidere ei honorem dicendus essem. differt enim τὸ νέμειν, quod indignari Latine dicimus, ab eo, quod est inuidere, seu φθορέν, ut Græci nominant. Atque hunc quidem locum sic arbitror esse explicandum, non, ut alij interpretantur, *interest*, id est, utile est, &c. nam illud *interest*, pro differt, est positum, ut Academic. 2. *quæ illa vis, è quibus omnia decreta sunt nata, negant quicquam à falsis interesse.* Plutarchus præterea, ut mihi indicauit German. Valens, libello *ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς*, his Aristotelis consentanea scribit: *ὅτι πολὺ χρεῖσται*

ἐκ τῶν παλαιῶν ἐνέμαται τῇ λογισμῷ συμπαρόντα, καὶ σωπεπτεῖνοντα ταῖς ἀρεταῖς, ὁ θυμὸς ἀνδρείᾳ μέτερος ὢν, ἢ μισοπονηθεὶς τῇ δικαιοσύνῃ, καὶ ἡνέμοις ὅτι τὰς παρ' αἰτίαν ἐντοχὰς τῇ δὴ πειμῇ, καὶ νουθεσίᾳ ἀφρόνων. Id est, quibus multo vtiliores sunt affectuum alumni impetus, cum rationi præstò sunt, & virtutes adiuuant: ut animi excandescencia fortitudinem acuit, improbitatis odium ad iustitiam valet, indignatio ad eorum, qui præter meritum fortunati sunt, oburgationem & monitionem excitat.

SECTVS FLAGELLIS HIC] *μίμνους* est orationis eorum, qui indignantur, hunc Menam esse tribunum militum, sumtuosissimis & mollissimis vestibus collucere, tot agri iugera possidere, in quattuordecim ordinibus sedere, cum ciuis Romanus non sit. Nam triumviri capitales de maleficio eorum cognoscebant, qui ciues Romani non erant, id est, aut peregrini, aut serui: eosque flagellis dissecari, ac verberari iubebant. ijdem Treuiri dicebantur. Erant & triumviri, seu treuiri monetales, qui his litteris significabantur, *II IV. AA AFF.* id est, Treuiri auro, argento, æri stando fundendo: unde natus iocus Ciceronis in epistola ad Trebat. *Treniros vites censeo: audio capitaleis esse: mallet auro, argento, æri essent, &c.* id est, Treuiros populos Belgis & Germanis interiectos vites censeo. audio esse bellicosos & pugnaces. mallet essent monetales, id est, pecuniosi & locupletes, ut eorum spolijs, & prædæ locupletare posses. Atq; hæc ex Bembo.

PRÆCONIS AD FASTIDIUM] usque ad satietatem præconis, qui absentibus, aut etiam aliud agentibus triumphis hunc Menam aliquando flagellis dissecandum curauit, & satiatus verberibus licetorem finem cadendi facere iussit.

ARAT FALERNI MILLE F. IVG.] indignum, libertum impurum tot agri iugera, præsertim Campani, arare.

ET APP. MANNIS TERIT] & vectus equis breuib, & ad delicias & luxum fortunatorum hominū accommodatis, viam Appiam persequitur. Epist. 7. lib. 1. *Impositus mannis aruum calumq; Sabinum Non cessat laudare.*

SEDIL. QVE MAGN. IN PRIMIS EQ. OTH.] in primis sedilibus, id est, in primis ordinibus. L. Roscius Otho legem tulit, ne quis equestri ordinis esse posset, qui quadringenta millia sestertium non haberet, & ut equitibus Rom. solis in quattuordecim ordinibus, & separatim à plebe ludos spectare liceret. excepti autem erant duo primi tribunis. Idcirco hunc Menam dicit lege Roscia contempta, in primis sedilibus sedere, qui esset indignus tribunatu. De hoc Roscio Othone sic M. Tull. in orat. pro Muræna, *L. Otho vir fortis, meus necessarius, equestri ordini restituit non solum dignitatem, sed etiam voluptatem.* Idem Philipp. 2. *Illud tamen audacia tua, quod sedisti in quattuordecim ordinibus, cum esset lege Roscia de coëtoribus certus locus constitutus, quamvis quis fortuna vitio, non suo decõxisset.* Horat. epist. 1. ad Mæcen. lib. 1. *Roscia dic sodes, melior lex, an puerorum Nania, quæ regnum recte facientibus offeri?*

A T O T O R A N A V I V M, &c.] tot naueis
rostratas.

CONTRA LATRONES] piratas, cum hic
ipse Mena pirata esset, ut eum appellat Plutarch.
in Antonio.

ATQVE SERVILEM MANVM] & contra
fugitivos, id est, contra seruos: qui bellum serui-
le gesserunt Chryso, & Spartaco ducibus, de bel-
lo serui diximus supra nonnulla ad Odam 14.
lib. 3. sed praestat seruilem manum, fugitivos ac-
cipi, quos armavit Sex. Pompeius Magni filius,
in quo exercitu Mena & Menecrates erant tri-
buni militum.

IN CANIDIAM VE- neficam. Ode 5.

A T O, deorum quicquid in caelo regit
Terras, & humanum genus:

B Quid iste fert tumultus? & quid omniū
Vultus in unum me truces?

Per liberos te, si vocata partibus

Lucina veris affuit:

Per hoc inane purpure decus, precor:

Per improbaturum hac Iouem,

Quid, ut nouerca, me intueris: aut uti
Petita ferro bellua?

Ut hac trementi questus ore constitit

Insignibus raptis puer,

Impube corpus, quale posset impia

Mollire Thracum pectora:

Canidia breuibus implicata viperis

Crineis, & in comitum caput,

C Iubet sepulcris caprificos erutas,

Iubet cupressus funebris,

Et uncta turpis oua ranae sanguine,

Plumamq; nocturnae strigis,

Herbasq; quas Iolcos, atq; Iberia

Mittit venenorum ferax:

Et ossa ab ore rapti ieiunae canis,

Flammis aduri Colchicis.

At expedita Sagana per totam domum

Spargens Auernaleis aquas,

Horret capillis, ut marinus, asperis

Echinus, aut currens aper.

Abacta nulla Veia conscientia,

Ligonibus duris humum

Exhauriebat ingemens laboribus,

Quò posset infossus puer

Longo die bis, terue mutatae dapis

Inemori spectaculo: (aqua

Cum promineret ore, quantum exstant

Suspensa mento corpora:

Exsucta uti medulla, & aridum iecur,

Amoris esset poculum:

Interminato cum semel fixa cibo

Intabuissent pupulae.

Non defuisse masculae libidinis

Ariminensem Foliam,

Et otiosa credidit Neapolis,

Et omne vicinum oppidum:

Quae sidera excantata voce Thessala,

Lunamq; caelo deripit.

Hic irreflectum seua dente liuido

Canidia rodens pollicem,

Quid dixit? aut quid tacuit? o rebus meis

Non infideles arbitrae

Nox, & Diana, quae silentium regis,

Arcana cum fiunt sacra:

Nunc nunc adeste: nunc in hostileis domos

Iram, atq; numen vertite.

Formidolosa dum latent siluis ferae

Dulci sopore languidae:

Senem, quod omnes rideant, adulterum

Latrent Suburae canes,

Nardo perunctum, quale, nec perfectius,

Meae laborarunt manus.

Quid accidit? cur dira barbarae minus

Venena Medae valent,

Quibus superbam fugit ulta pellicem

Magni Creontis filiam,

Cum palla, tabo munus imbutum, nouam

Incendio nuptam abstulit?

Atqui nec herba, nec latens in asperis

Radix fefellit me locis.

Indormit unctis omnium cubilibus

Oblivione pellicum.

Ah, ah, solutus ambulat veneficae

Scientioris carmine.

Non visitatis, Vare, potionibus,

(O multa fleturum caput,)

Ad

A *Ad me recurre: nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Maius parabo: maius infundam tibi
Fastidienti poculum:
Priusq; cælum fidet inferius mari,
Tellure porrecta super:
Quàm non amore sic meo flagres, uti
Bitumen atris ignibus.
Sub hac puer, iam non, ut antè, mollibus
Lenire verbis impias:
Sed dubius unde rumperet silentium,
Misit Thyestæas preces.
Venena, magnum fas, nefasq; non valent
Conuertere humanam vicem.*

B *Diris agam vos: dira detestatio
Nulla expiatur victima.
Quin, ubi perire iussus exspirauero:
Nocturnus occurram furor:
Petamq; vultus umbra curuis unguibus:
Quæ vis deorum est Manium:
Et inquietis assidens præcordijs,
Pauore somnos auferam. (tens
Vos turba vicitim hinc, & hinc saxis pe-
Contundet obscenas anus.
Post insepulta membra different lupi,
Et Esquilinæ alites.
Neq; hoc parenteis, heu, mihi superstites,
Effugerit spectaculum.*

C AT Ô, DEORVM QVICQVID] facit quen-
dam puerum loquentem, quem Canidia, hoc est
Gratidia: (Gratidiam enim mutato nomine, per
Canidiam significat) Sagana, & ceteræ veneficæ
mento tenus sub terra defoderant, fameque ne-
care constituerant, ut ex eius iecore, & medulla
amoris poculum conficerent. quicquid autem scri-
ptum reperitur in codicibus manuscriptis, Dona-
ti. Faër. quinq; Vatic. Torn. Vrf. ceteris ferè om-
nibus: itaque legit Seruius annotatione quadam
ad lib. 7. Æn. eamq; scripturam secutus sum. non
enim vnum aliquem Deum, sed omneis implo-
rat. sic loquitur Horat. Satyra 6. lib. 1. *Non quia
Mæcenas, Lydorum quicquid Etruscos, &c.* & Li-
uius lib. 23. *pauca hora sunt, intra quas iurantes
per, quicquid Deorum est, dexteras dextra iungentes
fidem obstrinximus.* in eo dissident inter se, quod a-
lij habent *regis*: alij *regit*. sed plures *regit*: nempe
quinque Vatic. Faër. & Torn. & Nicot. vnus, &
Russard. iam quod Priscian. lib. 17. ait, at hoc loco
abundare, id mihi mitum est, & pæne dicam, in-
credibile. Est enim interiectio dolorem, aut con-

questionem exprimens, non coniunctio. Idem ta-
men videtur sentire Seruius, qui ad illum Virgilij
versum lib. 7. Æn. *At non sic Phrygius penetrat La-
cedæmona pastor, &c.* hæc annotat, *legitur & An nō,
&c. Sed hoc absolutum & planum est. Si autem lege-
ris At, copulativa particula est, ad ornatum solum
pertinens. Horat. At ô deorum quicquid in cælo regit,
&c.* Idemque ferè scribit ad illum locum lib. 9. *an
non viderunt mœnia Troia, &c.* nisi quod ibi scri-
ptum est *regis*.

QVID ISTE FERT TVMVLTVS?] quid sibi vult iste tumultus? quid affert? quorsum
tumultuamini?

ET QVID OMNIVM] sic habent quinque
libri Vatic. & Tornes. & Nicotianus, & Russard.
vnus non aut.

PER LIBEROS TE] genus obtestandi re-
ligiosissimū, & sanctissimū, orare aliquē per res ei
carissimas, aut misericordia dignissimas. Sic Plau-
tus *Asinaria, Ita te obtestor per senectutem tuā, Perq;
illam, quam tu metuis, uxorem tuam, &c.* Sic hoc lo-
co hic puer orat Canidiam primū per res ei caris-
simas, per liberos: deinde per prætextam suam, id
est, ornamentum ætatis, quod proinde est ac si ora-
ret per ætatem suam, videlicet ætatem infirmam,
atq; imbecillam. vide annot. ad illum locū infrā,
Supplex & oro regna per Proserpina, &c. Oda vlti-
ma. Male autem utrobique quidam accipiunt præ-
positionem *per*, quasi sit iurantis, cum sit orantis
& obsecrantis, ut dixi.

SI VOCATA PARTVBVS LVCINA] de
Lucina diximus sup. ad Od. 2.2. li. 3. hoc igitur, di-
cit, Oro te per liberos tuos, si vñquam verè pepe-
risti: si vñquam tibi parienti Lucina affuit, &c.

VERIS] vult intelligi Canidiam falsos sibi sup-
posuisse partus, neq; vñquam peperisse. cui con-
cinit illud antiphrasticū Od. 17. infrā, *Tuusq; ven-
ter partumeius.* Catul. ad Ianuam, *Longus homo est,
magnas cui lites intulit olim Falsum mendaci ventre
puerperium.*

PER HOC INANE PURPURÆ] prætex-
tam significat, qua utebantur pueri vsque ad an-
num decimum quartum: deinde sumebant togā
virilem, quam puram appellabant. inane autem
appellat purpuræ decus, quia nihil ei prodest ad
molliendam aut flectendam harum mulierū im-
manitatem, & crudelitatem. Valens autem hæc
ad augendam facinoris atrocitatem à persona, cui
fiat tam immanis iniuria.

QVID, VT NOVERCA] quæ inimica est pri-
uignis, inquit Eurip. in *Alcest.* nihiloq; vipera mi-
tior. *Εχθρὰ γὰρ ἢ μήτηρ, μή ποτε τέκνοισ τῆς καὶ ἑδὲ
ἰδὲν ἡ μάστιξ.* id est, Inimica enim est subiens no-
uerca liberos priores, vipera nihilo mitior.

AUT VTI PET. FERRO BELL.] aut ut
bellua ferro lacerata. Aristoteles lib. 3. de mori-
bus ad Nicomach. ait feras, si non lacerantur, &
quamdiu in silua sunt, nō temerè sauire in quem-
quam: sed tum denique cum percussæ fuerint, aut
perterritæ.

VT HÆC TREM.] posteaquam puer hæc
tremula voce questus, finem querendi fecit, &c.
participiū *questus* iunxit cum quarto casu, ut Od. 2.

A lib. 1. *Seculum Pyrrha noua monstra quæstæ.*

INSIGNIBVS RAPTIS] prætexta, & fortasse etiam bulla sibi à Canidia ereptis. Bullam sic describit Virg. *Aeneid.* 5. *it pectore summo Flexilis oborti per collum circulus auri.* M. Tull. primo accus. lib. de Iunio pupillo, *Itaq, tibi Hortensi non illius atas, sed causa non vestitus, sed fortuna popularis videbatur. Neg, te tam commouebat, quod ille cum toga prætexta, quam quod sine bulla venerat. Vestitus enim neminem commouebat is, quem illi mos, & ius ingenuitatis dabat: quod ornamentum pueritia pater dederat, indicium atq, insigne fortune, hoc ab isto prædone ereptum esse, grauitè, & acerbè homines ferebant.* prætexta utebantur pueri omnes, modò ingenui: prætexta & bulla, senatorum filij duntaxat.

IMPUBE CORPVS] si puer erat, & prætextatus: ergo & impubes. Quare quòd addit, *Impube corpus*, valet etiam ad amplificationem facinoris.

B THRACVM] qui tamen sunt barbari: & ita, immites, & inhumani. ex quo vult intelligi, has veneficas inhumanitate, & immanitate populos barbaros atq; immanis superare.

CANIDIA BREVI. IMPLIC.] Canidia, cui crines erant viperis implicati. Hellenismus est, *implicata crineis & caput.* hanc Canidiam, furiam facit. ornat enim eam, viperis, & anguibus furiarum in morem: quarum crinibus angues implicati singuntur à poetis. Vide quæ notauimus suprà ad illum locum, *Enneidum recreantur angues.* Oda 13. lib. 2. Iam Satyra 8. lib. 1. planè hanc Canidiam, & Saganam, quæ paullo pòst commemoratur, furias appellat: *Et ut non testis inuoluitur Horruerim voces furiarum & facta duarum?*

CUPRESSVS FVNEBREIS] suprà Od. 14. li. 2. *inuifas* appellat. ad quem locum multa de cupresso diximus: quibus hæc ascribantur, quæ tradita sunt à Seruio ad illum Virgilij versum *Æn.* 3. *Ceruleis mæsta vittis, atraq, cupresso.* cupressum atram dici à Virgilio: id est, funestam: quia inferis consecrata est, & quia cæsa numquam reuifescit. Præterea moris Romani fuisse ramum cupressi domui funestæ præponi, ne quis pontifex per ignorantiam ingressus, pollueretur. Hinc Horat. (inquit ille) *nec harum, quas colis, arborum, Te præter inuisam cupressum Vlla br. dom. seq.* in duobus Vatic. & Vel. scriptum reperi *cupressus.* in alijs *cupressos.*

TVRPIS RANÆ] rubetæ. Propertius quoque significat, rubetam adhiberi solitam à veneficis ad amatoria pocula. sic enim ille lib. 3. ad Lygdamum, *Illum turgentis rana portenta rubetæ, Et lecta ex seclis anguibus offatrahunt.*

PLVMAMQVE NOCT. STRIG.] idem Propert. deinceps, *Et strigis inuenta per busta iacentia pluma.* strigem describit Ouid. li. 6. Fastor. auis est nocturna mali ominis (inquit Porphy.) Plinius lib. 11. cap. 39. hoc de strige scribit duntaxat, *Esse in maledictis iam antiquis strigem conuenit: sed quæ sit auis constare non arbitror.*

IOLCOS] vrbs Thessaliæ. Iam Thessalica venena celebrantur à scriptoribus. ne longius abeamus, sup. Od. 27. li. 1. *Quæ saga, quis te solueret Thes-*

salis Magnus venenis, quis poterit deus? & mulieres D Thessalæ, veneficæ habebantur. Aristophan. Nubib. Γυναικα φαρμακίδ' εἰσφράμενος θεταλῆν, &c. Iolcos aut esse legendū admonuit iam pridè Beroaldus: quam lectionem comprobant boni codices. in his Faern. & duo Vatic. agnoscit Porphyrio.

ET OSSA AB ORE RAP. IE. C.] vtrum dentes ieiunæ canis, an ossa aliena, quæ ieiuna canis rodebat? quod probabilius est. Iam ieiuna canis, auida, & desiderio æstuans. Iccircò, quæ ab eius salua contacta sunt, ad philtum conficiendum vtilia.

FLAMM. ADVRI COLCH.] qualibus tota Cteontis domus, & eius filia Glaucæ, seu Creusæ conflagrauit, ut mox dicemus. Colchicas autem appellat, quia opera & arte Medææ Colchidis ex citata sunt.

AT EXPEDITA SAG.] *εὐχέως*, succincta. Saganam veneficam commemorat etiam Satyra octaua lib. 1.

SPARGENS AVERN. AQV.] sic Virg. de E Didone sacra quædam magica simulante: lib. 4. *Æn.* *Sparferat & latices simulatos fontis Auernei.*

HORRET CAPILL. VT MARIN. &c.] Echinus marinus è genere est ostreorum, seu testaceorum malis. est & terrenus, quorum vtrumque aduersus eorum, à quibus captatur, insidias esse cautissimum ac munitissimum spinis & capillis suis oppositis, scribit Athen. lib. 3. his verbis, *οἱ δ' οἱ ἐχίνοι, λέγονται καὶ τὸν χειρῶν καὶ τὸν θαλάττης, καὶ ἐκ τῶν ἐκείνων φυλακτικοὶ πρὸς τοὺς θηρόντας, καὶ βαλλομένοις πρὸς ἀνδράς, ὡς αὖτε πρὸς χερσὶν αὐτῶν, ἰσχυρὸν ὅτιος μαρτυρεῖ, λέγοντες. Ἀλλ' ἐν χειρὶ τοῦ πρὸς λέοντος ἦν ἡ πρὸς ἐχίνοιο μακροὶ οἰζυρὸς πρὸς χερσὶν. ὅς ἐστιν ἂν ἀλλανκρὸς σὺν ὀφθαλμῶν μακρῶν, Στρεβίλος ἀμφ' ἀκάνθας εἰληξας δέμας, Κεῖται δακύν τε, καὶ θίγει ἀμύχανος.* quæ verba Latine reddemus ad Satyram 4. lib. 2.

ABACTA NVLLA VEIA, &c.] id est, Veia non vllius facinoris, aut maleficij conscientia ab instituto depulsa, nec deterrita. Hæc est tertia venefica.

HVMVM EXHAVRIEBAT] scrobem faciebat, in quam puerum defoderet.

QVO POSS.] quam in terram defossus puer, posset immori longo spectaculo dapis bis, aut ter die mutata: id est, spectaculo dapis nouæ aliàs atq; aliàs appositæ, & semper sublata, numquam concessa, ut pueri auiditas hoc spectaculo in horas augeretur, & in hoc desiderio fame moreretur: & ita ex eius medulla præsentissimum amatorium poculum conficeretur.

CVM PROMINERET ORE, &c.] cum puer in terram defossus mento tenus, ore è terra tantum prominere, quantum ex aqua extant corpora mento suspensa.

EXSVCTA VTI MEDVLLA] cum in omnibus lib. scriptis Vaticanis, & ceteris, Iannoct. Faern. Vrf. Nicot. & alijs aliquot, scriptum reperissem *exfecta*, in vno autem atque altero *exsucta*, sine vlla litura, idque ad Gulielmum Faernum, hominem acerrimo iudicio, & ad restituendos veterum scriptorum libros temporis iniuria corruptos cum natura factum, tum arte comparatū, retulit.

A retuliffem: is re aliquantisper considerata, refpōdit ſibi videri legendum *exſucta* ab exſugendo, mihi que, vt ita excudendū curarem, auctor fuit. libri vulgati autem habent *Exerta*: quos ſi quis malet ſequi, non inuidebo.

AMORIS ESSET POCULVM] *φίλτρον*. quod infra deſiderij poculum nominat, Od. vltima. De *ſider Ig.* temperare poculum.

INTERMINATO] id eſt, interdicto, interminari eſt minando vetare, vt Terent. And. *Interminatus ſum ne faceres?* & Heautont. *meminiſtin' me eſſe grandidam,* & mihi te magnopere interminatum, *Sipuellam parerem, nolle tolli:* habet autem hoc quidem verbum ſignificationem agendi: ſed nobiles grammatici tradiderunt, omnium verborum, quæ deponentia nominantur, participia interdū etiam paſſionem ſignificare. itaque interminatus cibus intelligendus eſt, quem quis tangere prohibitus eſt: cibus vetitus, & interdictus. Hoc igitur dicit Horatius. *ſiebant illa omnia à Canidia, Sagana, Veia vt exſucta ex puero ita mortuo medulla, amoris eſſet poculum, cum pupulæ oculo rum huius pueri cibo alio atque alio aliàs appoſito, & ſæpe mutato, & numquam conſeſſo, ſed negato, & interdicto, ac vetito infixæ contabuiſſent, atque exſtinctæ eſſent, puero fame mortuo.* Hoc autem ſiebat, vt, puero fame necato, quam cibus appoſitus quidem atq; oſtentatus, ſed negatus & ſublatus augebat, amoris poculum ex pueri iecore & medulla compoſitum, & conflatum, præſentius, ac validius eſſet.

PVPVLÆ] oculorum acies, *κόρυς*.

MASCVLÆ LIBIDINIS.] ſignificat, hanc fuiſſe tribada, & amore faminarum, tanquam virum, aſſiſſe, qualem fuiſſe Sapphonem plerique tradiderunt.

VOCE THESSALA] carminibus, & cantionibus Theſſalicis. *τῆ ἐπὶ ᾧ*. de cantionibus, quas Græci *ἐπὶ ᾧ* appellant, quibus conſtat veteres ſtudioſè vſos eſſe, quibūque multum tribuiſſe, dicemus ad epiſt. i. lib. i.

LUNAMQVE CÆLO DERIPIT] Virg. dicit *deducere lunam*, in Pharmac. *Carmina vel calo poſſunt deducere lunam.* Horat. infra Od. vltima. *denocare Lunam: Per atque libros carminum valentium Refixa calo denocare ſidera.* & ibid. *Et polo Deripere Lunam vocibus poſſum meis.* Prop. lib. 2. *Etiam Luna negat toties deſcendere calo.* κατὰ πρην, & κατὰ γυναικὸς πρηνὲς dicunt Græci. Plato in Gorgia. *ὅπως μὴ πιστόμεθα, ὅ, περ φασὶ τὰς τῶν σελήνης καταρῆσας τὰς θεαλικάς,* &c. id eſt, vt ne nobis accidat quod aiunt mulieribus Theſſalicis euenire, lunam deducenſibus. Eodem pertinent Petronij Arbitri verſus, quos quia neque emendati leguntur in vulgatis exemplis, (deſcripti autem nuper ex v. c. Errici Memmij exemplari, cum id eſſet Petro Rōſardo, Antonio Baiſio, Remigio Bellaqueo, poetis noſtræ Galliæ clariffimis, & mihi commodatum) & multas alias veneficarum arteis, & præſtigias, complectuntur, non me pigebit huc aſcribere. *Quicquid in orbe vides, paret mihi: florida tellus Cum volo, ſiccatis areſcit languida ſuccis: Cum volo, fundit opes, ſcopulique atque arida ſaxa Nilia-*

cas iaculantur aquas: mihi pontus inerteis Summitit fluctus, Zephyrique tacentia ponunt Ante meos ſua ſlabra pedes: mihi flumina parent, Hyrcanæq; tigres: & inſiſtare leones. Quid leniora loquor? luna deſcendit imago Carminibus deducta meis, trepidūſque ſurenteis Fleſtere Phœbus equos reuoluto cogitur orbe: Tantum dicta valent. taurorum flamma qui-eſcit Virgineis exſtinctæ ſacris, Pœbæq; Circe Carminibus magicis ſocios mutatit Viſſis: Proteus eſſe ſolet, quicquid libet: his ego callens Artibus Idaos fructus in gurgite ſiſtam, Et rurſum ſtultos in ſummō vertice ponam. κατὰ γυναικὸς dicit Lucian. in *πρωτοφ.* id eſt, deuellere. deripere autem eſt è loco ſuperiore rapere, vt ſuprà Od. 28. lib. 3. *deripere horreo.* & Virg. Georg. 2. *tu ſpiſſo vimine qualos, Colaque pralorum ſumofis deripe teſtis.*

IRRESECTVM] pollicis vnguem, quem ita roſerat ad viuum, vt amplius reſecari non poſſet: vel ſimpliciter, non reſectum.

QVID DIXIT AVT QVID TACUIT?] epiſt. ad Mæcen. 2. lib. 1. *dicenda, tacenda locutus.*

O REBUS MEIS] hæc dicuntur à Canidia.

ET DIANA] Hecate, ſeu Luna. Sed cur Lunam implorat? ſcribunt Græci interpretes, mulieribus amore captis vſitatum eſſe Lunam inuocare, vt viris Solem: quemadmodum & Euripides Phædræ inducit in Hippolyto: vel propterea quod nox taciturna eſt: amoribus autemfurtiuis, & clandestinis ſilētio, & nocte opus eſt: vel quia Luna quoque ex amore aliquando laborauit: ex quo fieri, vt mulieribus, quæ eodem malo afflictaſtantur, adiutricem ſe præbeat: vel quia hæc dea ignis colorem præ ſe fert: amor autem ignis inſtat eſt. hæc interpr. Theocr.

QVÆ SILENTIVM REGIS.] Primum cur hic ſilentij mentio fit? deinde quamobrem luna ſilentium regit? reſpondeo. Sacris omnibus ſilentio opus eſt, etiam magicis, & maleficis. Virg. lib. 3. *Idæūque nemus: hinc ſida ſilentia ſacris.* Itaque pronuntiabat præco in ſacris publicis, *ſanctete linguis.* annotatum ad Odam i. lib. 3. Ad ſacra autē nocturna & nefaria, præcone, qui ſilentium indiceret, opus non erat, cum luna teſte, & nocte ſilente fierent: vt apparet ex Theocr. pharmaceut. Luna enim ſilentio præeſt, quia nox taciturna eſt. Virg. lib. 4. *Aeneid. Cum tacet omnis ager, pectus, pictæq; volucres, Quæq; lacus late liquidos, quæq; aſpera dumis Rura tenent ſomno poſita ſub nocte ſilentii.* Idem lib. 8. *caſarum onium ſub nocte ſilentii, Pel libus incubuit ſtratis.* & lib. 2. *tacita per amica ſilentia luna.* Lucret. lib. 4. de Faunis. *Quorum noctivago ſtrepitu, ludōque iocanti Affirmant vulgò taciturna ſilentia rumpi.* Horat. ſup. lib. 2. Oda. 8. *Et toto taciturna noctis Signa cum calo.*

NOCTVRNA] arcana, & muliebria, & malefica. Diagondas Thebanus, vt ſcribit M. Tullius lib. 2. de legibus, nocturna omnia ſacra perpetua lege è media Græcia fuſtulit. Idem Marcus hanc legem ſanxit eod. libro. *Nocturna mulierum ſacra ſicia ne ſunto, præter olla, quæ populo rite ſient.*

CVM FIUNT] Sic habent plerique libri manuſcr. alij *dum ſunt ſacra.*

NUMEN] vim & potentiam veſtram diuinā.

A FORMIDOLOSÆ DVM LATENT, &c.] noctu. sic Virgil. lib. 4. *Nox erat, & placidum carpebant fessa soporem Corpora per terras, siluæq, & senua quierant Equora, &c. formidolosæ*, quæ metum incutiunt, horribiles. alij timidas interpretantur. in quibusd. libris legitur *formidolosis*, ut cohæreat cum voce *siluis*. sed plerique libri manuſc. habent, *formidolosæ*, quos ſequor.

DVLCI SOPORE LANGVIDÆ] Virg. lib. 4. *Æn. nec dulci declinat lumina ſomno*. Hom. *il. x. ὕπνος ἔχ' ἐλκερός*.

SENEM, QVOD OMNES RIDEANT, ADVLT.] Est enim ridiculum quiddam, ſenex amator. Ouid. *Turpe ſenex miles: turpe ſenilis amor*. Tibull. eleg. 1. lib. 1. *Iam ſubrepet iners ætas, nec amare decebit, Dicere nec cano blanditias capite*.

ADVLTERTVM] Varum amatorem, & ſcortatorem: qui me ſpota, & reiecta meretrices Suburbanas ſectatur.

B LATRENT SVBVRANÆ CANES] Primum hoc ſit conſtitutum, ita legendum conſentientibus omnibus veteribus codicibus, non *ſuburbana*, neq; *Suburrana*: deinde quid ſit Subura videamus. Subura locus in vrbe Roma, in quo ſunt mons Cæli, & Carinæ. Varro li. 4. de ling. Latina putat Suburam dictam eſſe à pago Suculano C in B mutato. idem eod. lib. Suburanam regionem, primam ſcriptam eſſe tradit. P. Victor autem Suburam in ſecunda regione vrbis collocat. à Subura dicta eſt tribus Suburana. de quib; lege Dionyſ. Halicarn. lib. 4. ἀρχ. Ρωμ. In Subura proſtabant meretrices: quas dum noctu ſectatur Varus, optat Canidia ut cum allatrent canes, quæ in eo loco ſunt.

C NARDO PERVNCT. QVALE, NEC PERF.] id eſt, tali vnguento nardino perunctum, quale mea manus non laborarunt, & quo perfectius non laborarent, ſeu laborarint: vel nardo perunctum, quale mea manus nunquam laborarunt: aut certe quo perfectius non fecerunt, ut ſit correctio. ſic enim mihi videtur explicandus hic locus: ne cogamur dicere, quod quidam, *quale* hic poſitum pro *quali*: quemadmodum inquirunt, loquebantur antiqui. quamuis ita explicet Prifcianus lib. 17. quod ſi demus ita eſſe, non video tamen: quomodo hæc poſſint cohære: nardo perunctum tali, qualinon elaborarunt mea manus perfectius. numquam enim quiſquam Latinus *quale* uſurpauit pro *quod*: nec *quali* pro *quo*. Denique, ne ſim longior, præſertim in re non ita magni momenti, ſic eſt locutus Horat. ſaty. 5. lib. 1. ut hoc loco: *anima, quales, neque candidiores Terra tulit, neque quæis me ſit deuinctior alter*: quorū verſum explicationem videto ſuo loco. eſt enim plane huic ſimilis, & geminus. Neque verò mihi vllō modo probari poſteſt eorum ſententia, qui ſic explicant, Perſuſus erit ille tali vnguento, quale eiſdem generis numquam melius feci, ſeu fecerim. Non enim ita loqui ſolent Latini, *quale perfectius, aut quale melius, &c.* Sed non celabo lectorem, me in nonnullis libris manuſcriptis ſcriptum reperiſſe, *laborarint*.

QVID ACCIDIT, &c.] Adhibuerat Cani-

nidia in Varum præſtantiffima venena, quæ nihil in eum valuerant tamen.

CVR DIRA BARBARÆ, &c.] cur ea ipſa venena, quibus uſa Medea Creuſam, ſeu Glauca Creontis filiam, & totam regiam incendio conſumſit, nihil mihi proſunt, nullamque vim habent in Varum? *SVPERBAM*] ita legendum, nō *ſuperba*, ut referatur ad Glauca Creontis regis filiam, & ita lib. Don. & Vatic. duo, & Torn. & Cleric. & Danielis, & Nicotianus. *ſuperbam* accipe pro potentem, & ſuperbi regis filiam. ſic Virg. principio libri tertij *Æneid. ceciditq, ſuperbum Ilium*: ad quem locum Seruius, *ſuperbum*, id eſt, nobile. & potens. ſic ſuprà Oda 14. lib. 2. *È mero Tinguet pauimentum ſuperbum, &c.*

CUM PALLA, TABO MVNVS] Medea dolore illo muliebri excruciat, ſtimulata, atque impulſa propter Iſonis, & Glauca Creontis Corinthiorum regis filiarum nuptias, pallam dicitur ad pellicem ſuam miſiſſe veneno infectam: qua accepta & Creontis domus, & eius filia conflagrauit. lege Euripidis Medeam: ubi ita loquitur, *Λεπτόν τε πέπλον, καὶ πλόρον χροσὴ λαπν*. [repete πέπλον, ἀπὸ κοινῆς.] *Καὶ περ λαβὼσα κόσμον ἀμφὶ τῇ χειρὶ, Κακίως οὐκ εἴται πᾶσι, δὲ αἰθρὴν κόρης. Τοιοῖο δὲ χρίσται φαρμάκοις δαρήματα.* id eſt, Et tenuem veſtem, & comam auro intertextam ad eam mittam. Quod ſi hoc ornamentum acceperit, & corpori circumdederit, male peribit, & quiſquis eam attigerit. Talibus pharmacis hæc dona inſiciam. Iam verò Medeam fuiſſe veneficam, multi boni ſcriptores memoriæ prodiderunt. Theocritus Pharmac. eam inter veneficas numerat, Circe videlicet, & Agamedam: quarum illa pharmacis homines ex hominibus exuebat, atque in feras vertebat: hanc tot venena cognouiſſe ait Homerus, quot alit terra, his verbis, *ἢ τίς φάρμακα οἶδεν, ὅσα τρέφει ἑρμῆα χθών*. Scholiaſtes Theocriti ſcribit in monte quodam, quem Sele-næum appellat, quaſi Lunæ montem, Circes & Medææ mortaria, ſeu tuſilla oſtendi, in quibus ſua pharmaca tunde-bant. Theocriti verſus ſunt hi. *Φάρμακα τῶν ἑρδισα χερσίων μὴτε πὶ Κίρκης, μὴτε πὶ Μνδείας, μὴτε ζανθῆς Περιμῆδης.* accedat ad Theocr. Tibullus eleg. 4. lib. 2. *Quicquid habet Circe, quicquid Medea veneni, &c.*

ATQVI NEC HERBA] Germanus Valens exiſtimabat ſignificari aconitum: quam *κότις*, id eſt, à cote, dictam volunt, quod ex canaſcatur. Theophr. *φύεται δὲ πανταχοῦ, καὶ ἐκ τῆς ἀκόνιτος μόνον, ἀπ' ὧν ἐχεται τὸ εὐροτογονία, &c.* Ouid. lib. 7. metamorph. *Quæ quia naſcuntur dura vinacia caute, Agreſtes aconita vocant.* ME FEFELLIT] me latuit, me fugit. Verbū fallo coniunxit cū participio latens. ita in libro de arte poetica. *Numquam te fallant animi ſub vulpe latentes.*

INDORMIT VNCT. OMN. CVBIL. &c.] ordo eſt. indormit cubilibus omnium mearum pellicum, vnctis obliuione mei, neque mea mihi quicquid proſunt pharmaca: vel indormit cubilib. vnctis obliuione omnium pellicum, ut intelligamus, hoc dicere, & queri Canidiam, Varum non ſolum ſui amore ſolutum, ſuique oblitum in vtramque aurem dormire: ſed etiam omnium ſuarum

Arum pellicum. Porphyr. hunc locum sic explicat: *Indormit cubilibus unctis obliuione omnium pellicū, & est sensus: nescio quare sint presentiora veneficia, quæ cubile Vari ungunt medicaminibus, per quæ me dicamina obliuio ei affertur omnium pellicum.* Pellices autem Canidia pro se vna dixit. hætenus Porphyrio. Ego Porphyriionis explicationem probate non possum, in eo quod omneis pellices Horatium dixisse putat pro vna Canidia. Credibilis est in omnium pellicum numero etiam Canidiam contineri.

CARMINE] ἐπωδῆ, cantione. credibile est (inquit) Canidia, Varum solutum esse meis veneficis opera, & carminibus alicuius potentioris veneficæ. **POTIONIBVS]** nonnulli libri habent, *cantionibus.*

(O MULTA FLETVRVM CAPVT)] hæc sunt includenda interpositionis nota. Versiculus autem, qui antecedit, cohæret cum ijs, quæ deinceps sequuntur. multa porro valet multum, seu sepe, vt Virg. Georg. 3. *Multagemens, ignominiam, plagasque superbi Victoris.* ô caput multum fleturum, id est, ô quàm grauiam tibi impendent mala.

B sic Græci loquuntur οἰμῶζεις. flebis, id est, misereris. & cui malum minantur, aut precantur, eum iubent οἰμῶζειν, id est, plorare, quod loquendi genus multis locis expressit Hor. vtfaty. 10. lib. 1. *Demetri, teque Tigelli, Discipularum inter iubeo plorare cathedras.* faty. 1. lib. 2. *Qui me commoritur, (melius nil tangere clamo) Flebit, & insignis tota cantabitur vrbe.* & faty. 5. lib. 2. *inuenietque Nil sibi legatum præter plorare, suisque.* sic (vt dixi) sæpe loquuntur Græci. Xenoph. ἐμλεω. 6. de Theramene. λέγεται δὲ ἐν ῥήματι καὶ τὸ αὐτὸ, ὅτι, ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος, ὅτι οἰμῶζειν εἰ μὴ σιωπῆσαι ἐπὶ τῷ, ἀνδρὶ δὲ σιωπῶν, ἢ ἀρα οἰμῶζομαι, id est, celebratur & hoc eius dictum, cum dixisset Satyrus eum ploraturum, nisi taceret: at si taceam (inquit) non igitur plorabo? Athenæus lib. 4. ex Hegesandro de quodā afoto, Ελευσίνι πρὸς τῶν ὄντων ἐθνηκεν Ἀριστὰ ὅρα τῇ ἐρωμένῃ θρόνον ὡς δὲ τὸ Ἀγάπρον, οἰμῶζειν φησὶ τὸς καλῶντας, id est, Eleusine autem mysteriorum die Aristagoræ amica sedem posuit ad ædem Castoris & Pollucis, ploratos dicens qui prohiberent. vtitur & M. Tull. epist. vltima lib. 3. ad Q. Frat. ἀλλ' οἰμῶζέτω. nos modò valeamus. Eurip. in Cyclope, τίω Κίχλωπος ἀμαθίαν Κλαίειν καλεῶν, καὶ πὺν ὁφθαλμὸν μέσον. Apud Aristophanem autem locis innumerabilibus hæc verba iterantur κλαίειν, & οἰμῶζειν. & totidem apud Lucianum.

MARSIS VOCIBVS] Marfis carminibus. Virg. Æn. 7. *neque cum iuuere in vulnera cantus Somniferi, & Marfis quesite in montibus herba.* Pōpon. Pistorib. *Mirum ni hac Marfa est. in colubras callet cantu inculam.* al. canticulum. ex Nonio. sententia autem hæc est, nec mens tua semel meis venenis alienata, carminibus Marfis reuocata ad sanitatem reuertetur.

FASTIDIENTI] subintellige me: vt rectè notat Porphyr. id est, mea spernanti. epist. 3. lib. 1. *Fastidire lacus, & riuos ausus apertos.*

PRIUSQVE CÆLVM SIDET INF.] hyperbole. Prius inquit, cælum mari subsidebit,

seu subsidet & subiacet, terra super cælum & mare proiecta, atq; extenta, quàm nō amore, &c.

TELLVRE PORR. SVP.] terra superiecta. sic enim locutus est sup. Od. 2. lib. 1. *Et superiecto panide natarunt Equore dama.*

BITVMEN ATRIS IGNIB.] Virg. lib. 3. *nigrumque bitumen.*

SVB HÆC] paullo pōst quàm hæc locuta est Canidia, de præpositione *sub*, vide annot. ad Oden 9. lib. 1.

LENIRE] lenibat. vt faty. 9. lib. 1. *meum iecur vrere bilis.* vide annot. ad sat. 8. lib. 1. *at ille curre re in urbem.*

VNDE RVMP. SIL.] unde exordium loquendi sumeret. sic loquitur Lucret. lib. 4. *Quorum nocturno strepitu, ludog, iocanti Affirmat vulgo taciturna silentia rumpi.* Virg. lib. 10. Æn. *quid me alta silentia cogis Rumpere, & obductum verbis vulgare dolorem?* idem videtur valere rumpere vocem. Virg. Æneid. 2. *Compositò rumpit vocē, & me destinat ara.* & lib. 3. *rupitq; hanc pectore vocem.* Sed hoc ita dictum, vt illud ab eodem lib. 4. *Tantos illa suo rumpebat pectore questus.* & ita Græci, ῥήζαι φωνῶν. Aristoph. νεφελ. Οὐρανομήνη ῥήζατε καὶ αἰμοὶ φωνῶν ὡς παμβασιλειαί, Herod. lib. 1. ὁ δὲ πᾶς ὅστις ὁ ἀφονος, ὡς εἶδε ὁππότε τὸ πῆρσιν, ἵππὸς δὲ πρὸς καὶ κακῶς ἔρρηξε φωνῶν, &c. id est, hic autem puer, qui mutus erat, vt vidit irruentem Persam, præ metu, & malo, rupit vocem. Demosth. Philip. 9. ὥστε ἐπεὶ περὶ ἐπὶ λυμῶν ἐδὲ τὸν κακῶς περὶ σιωντῆς ῥήζαι φωνῶν: id est, Quare non antequam ausus est tali malo coorto vocem rumpere, & ῥήζαι σιωπῆν. Oppian. li. 1. κωνηκετ. Ἰππος ἐν ἰσμήνῃ ῥήζεν ποτὶ δεσμῶν σιωπῆς. id est, Quondam equus in pugna, interque arma, silentia rupit.

THYESTES PRECES] diras preces, & execrationes, quales Thiestæ fuerunt in fratrem Atreum, quia illi Atreus filios eius trucidatos, & in frustra sectos, & coctos apposuerat. epist. de arte poet. *Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus.* qua de re sic M. Tullius lib. 1. Tuscul. quæst. *Execratur luculentis sanè versibus apud Ennium Thyestes primum, vt naufragio pereat Atreus. durum hoc sanè. talis enim interitus non est sine graui sensu.* Illa inania. *summis saxis fixus asperis Emisceratus latere pendens saxa spargens tabo, sanie, & sanguine atro: Neque sepulcrum, quo recipiatur, habeat, portum corporis, vbi remissa humana vita corpus requiescat à malis.* Idem in L. Pisonem, *Thyestea ista execratio est, poetæ vulgi animos, non sapientum mouentis, vt Tu naufragio expulsus vssiam saxis fixus asperis, &c. preces etiam Cæsar vlrpat pro execrationibus diris li. 6. de bello Gall. Catinulcus rex dimidie partis Eburonum omnibus precibus detestatus Ambiorigē, qui eius consilij auctor fuisset, taxo se exanimauit.* sic Horat. infra faty. 6. lib. 2. *improbis urget Iratis precibus.* & supra Od. 28. lib. 1. *precibus non linguar inultis.* Græci ἀράς appellant. Eurip. Phœniss. Ἀράς ἀράται παῖσιν ἀνοσιώτατας.

VENENA MAGN. FAS, NEFASQVE.] hunc locum alij aliter, ego sic explico. Venena magnum fas, nefasque quidem conuertere possunt, atque adeò conuertunt, ac peruertunt: sed

A sed humanam vicem conuertere, aut immutare non possunt. Venena confundunt quidem fas, & nefas, cum venefici fas violent: sed venenis non potest fors humanæ vitæ immutari. Itaque licet venenis iura omnia humana, ac diuina perfringatis: effugere tamen non poteritis, quin vestrorum maleficiorum pœnas detis, mortēque miserabili pereatis. Virgil. Georg. 1. *Quippe ubi fas ver sum, atque nefas.* Quod si quis dicat, hoc loquendi genus esse impeditum, & perplexum: ita locutus est & M. Tull. lib. 10. epist. ad Att. epist. 1. *Istum, qui filium Brundisium de pace misit, me legatum iri non arbitror.* & Plautus Amphitr. *Tue quiduis nū tiare, hanc nostram adire non sinam.* Nam sic Plau ti versus explicandus est: *Tue quiduis nuntiare sinam, hanc nostram adire non sinam.* Sic & Demosth. *ὡς ἐπὶ τὸν γέροντα.* Ἀνδρῶν δὲ ποιοῦντων λέγει πρὸς κρατῆ- σαινας πρὸς ὁπλοῖς, ἀλλῶς δ' ἐκείνους καλᾶσαι, ἐκείνους δὲ οἱμαί, πρὸς ποιοῦντες. Nam sic Demosth. explicandus. ὁν κρατῆ- σαινας πρὸς ὁπλοῖς, ὅτι καλᾶσαι, ἀλλῶς δ' ἐκείνους καλᾶσαι. id est, quem vobis armis victum licet castigare, aliter au tem castigare non licet. Cum hæc scripsissem: at- que edidissem, Turnebus collega meus, vir alio- qui doctiss. à me dissentiens, sic hunc locum ex- plicauit Aduersar. lib. 14. *In veneficijs quidem ma- gna vis est: sed tantum profecto non possunt illa pro ho- minibus efficere, ut natura equi & iniqui, ut fas & nefas, ut ius & iniuria mutantur.* Hactenus ille. *Hu- manam vicem* scilicet interpretatur, humana vi- ce, seu pro hominibus. in quo valde fallitur, & vehementer errat: & miror, hoc ei in mentem ve- nire potuisse: neque eum adiuuat M. Tull. quem profert. adde quod sententia ex hac explicatione nascitur inepta, ac frigida, atque adeò falsa. nam venena, seu venefici ac venefica suis veneficijs vertunt fas & nefas: quemadmodum scelerati & facinorosi, & iniusti, & intemperantes homines suis factis ac flagitijs fas & nefas miscent ac per- uertunt. quod & Virgilius ipse confirmat illo, quem protuli, loco.

DIRIS AGAM VOS] diris precibus vos per- sequar: diras vobis precabor. Tibull. eleg. 7. li. 2. *Tunc tibi, lena precor diras: satis anxia viuas, Mo- nerit è votis pars quotacumque Deos.*

NOCTURN. OCCURR. FVROR.] sic mi- natur Didol. lib. 4. se mortuam, Ænéam perse- cuturam. *sequar atris ignibus absens: Et, cum frigi- da mors anima seduxerit artus, Omnibus umbra lo- cis adero: dabis improbe pœnas.* sic Furius ille Hera- cliensis apud M. Tull. de supplicijs, cum morien- dum iam sibi esse videret, dicebat, *non testium mo- do caternas, cum res Verris ageretur, sed tum à Dijs manibus innocentium pœnas, sceleratorumq. Furias in eius iudicium esse venturas.* tales in impios Fu- rias immitti fingunt poëtæ. sic enim loquitur O- restes apud Eurip. in Oreste. ὦ μάτερ, ἡκεῖνός σε μὴ πίσιέ μοι τὰς αἵματ' ὥσπερ, καὶ δρακοντῶνδε κῶρας. Αὐτὰρ γὰρ αὐτὰι πηλοῖσι θράσκεισιν ἐμῇ. O mater, obsecro te, ne mihi incute virgines istas facie cruenta, & draco- nibus implicatas. istæ enim, istæ in me irruunt. M. Tullius autem in oratione pro Rosc. Ameri- no, & in L. Pisonem, ait hæc esse à poëtis confi- cta, reuera autem a sua quemque fraude, & suo ter-

rore maximè vexari, à suis malis cogitationibus, con- scientiæque animi terreri. *Has esse impijs assiduas, do- mesticasque Furias, quæ dies, noctesque parentū pœ- nas ab impijs filijs repetunt.*

POST INSEP. MEMB. DIFFERENT] different. i. diserpent, dilacerabunt, diuersa fe- rent, dissipabunt, ut infra Od. 10. *Fractisq. re- mos differat.* ὁ γὰρ φορήσουσι. Aristoph. equitib. Διαφω- ρήσω, εἴη γεύσεις. i. differam te, si quid muties. Ni- hil autem fuit veteribus illis horribilius, quàm insepultum corpus canibus, atque auibus dilani- andum relinqui. Hoc minatur Hector, ut grauif- simam pœnam, Troianis ignauis il. 6. Ὁ γὰρ αὖ ἐγὼν ἀπ' ἀνέμου δεινῶν ἐπὶ πῶθι νοήσω, Αὐτὸς οἱ θάνατον μάλιστα σπασί, & δέ νυ πῆγ' Ἰγνώπιδες, γῶπαί τε πυρὸς λελάχουσι θανόντες, Αλλὰ κινῶν ἐρύκεισι πῶς ἄστος ἡμετέρου. Quem autem ego lō- ge à nauibus alibi videro, ibidem ei necem affe- ram, neque eum propinqui, neque propinquæ mortuum comburent, sed canes ante urbem no- stram dilacerabunt. Et idem Hector moriens il. 8. petit ab Achille in maximi beneficij loco, ne se canibus apud naueis dilacerandum præbeat: sed Troiam pretio accepto remittat, ut à viris, ma- tronisque Troianis sepeliatur. Et Priamus il. 6. id vnum extimescens, ac detestās, audet per me- dia Græcorum castra ad inimicissimum hominē Achillem supplex ire, ab eoque petere, ut filij cor- pus quamplurimis muneribus acceptis sibi red- dat, sepeliendūque potestatem faciat: & Elpenor ὁ δούσ. 1. vnus è socijs Vlyssis, qui, cum potus in tabulato obdormisset, subitoque experrectus nō per scalas descendisset: sed è tecto delapsus sibi ceruices fregisset, orat Vlysses apud inferos, ne se insepultum, fletūque, ac lacrymis amicorum ca- rentem, iacere patiatur, his verbis, Μὴ μ' ἀκλῆστον, ἀθάπτον ἰδὼν ὅτι δὴν καταλείπεις Νοσφιδίς, μή τις πθεῶν μιλύ- μα γένομαι. Et Ajax apud Sophoclem iamiam sibi latus gladio perfossurus, Iouem orat, ut simul at- que occubuerit, mittat ad se aliquē, qui suæ mor- tis nuntium ad Teucrum perferat, ut ab illo sepe- liatur, neque à quopiam inimico prius conspe- ctus, obijciatur canibus, atque auibus diripien- dus. Aiakis verba sunt hæc. καὶ μὴ πῶς ἐχθρῶν τ' κα- ποτὶεν δὲ πᾶρος ῥιφθῶ κινῶν πῶς ἐβληπες, οἰωνοῖς τ' ἔλωρ. & A

riadna à Theseo relicta sic queritur apud Catull. carm. de Pelei & Thet. nupt. *Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibusque Præda, nec iniecta tumulabor mortua arena.* Sic igitur hic puer prædicit fore, ut lupi, & aues rapaces harum veneficarum mem- bra insepulta dilacerent, ac differant. hac eadem dere diximus nonnulla ad Od. 28. lib. 1.

ESQUILINÆ ALITES] ita reperiscriptum

in omnibus libris manuscriptis: neque assentior

ijs, qui hoc loco legi volunt *Esquilinie.* nam ab

Esquilij colle vrbis Romæ, dicuntur aues Esqui-

linæ, quæ in illo colle volitare solent. diphthon-

gum autem sequente vocali non elidi non est no-

uum, ut dicemus ad Od. 11. huius lib. Iam verò

quod ad primam syllabam attinet, ea constat ex

e. vocali, non diphthongo æ. & ex s. consonan-

te, non x. Atque hanc scripturam comprobant

cum antiqua matmora, tum manuscripti codi-

ces, ut omittam, quod apud Dionys. Halic. lib.

A 2. Ρωμ. αῤ'Χ. ita scriptum est hoc nomen ἐσκυλινος λóφος, & item alijs locis.

NEQVE HOC PARENTEIS (HEV) MI. s. v. p.] acerbum quidem, & luctuosum est parentibus, ipsos superstitis esse liberis? sed magnum tamen illis affert solatium, videre eos, quorum opera hi morte immatura interierint, quam acerbissimas pœnas persolvere. hoc igitur dicit puer. erunt quidem mihi parentes (quo nihil eis grauius accidere potest) superstitis: sed hoc solatio tamen suum luctum, mærorémque lenient, ac leuabunt, quod vos insepultas, ac proiectas, à canibus, lupis, & auibus dilacerari videbunt. Sic M. Tullius lib. 5. Accusation. de Dextione quodam, cuius filium Verres necandum curarat. *Non ex libris estimatis tuis pecuniam domum, sed ex tua calamitate cineri atque ossibus filij sui solatium vult ali quod reportare. Hic iam grandis natu Eubulida hoc tantum exacta etate laboris, itinerisq; suscepit, non ut aliquid ex suis bonis recuperaret, sed, ut quibus oculis cruentas cervices filij sui viderat, iisdem te condemnatum videret.* Admonendus autem lector est, vocem parentis hoc loco non esse vocandi casus,

B quod putauit Porphyr. sed accusandi. Nam si vocandi casus esset, subintelligendum esset extrinsecus: vos, ut esset, vos effugeret: quod esset Horatio indignum. Nunc autem hoc posito, quod ita est, parentis superstitis, esse accusandi casus, nihil est difficultatis, nihilque subintelligendū. Quod autem addit interiectionem dolentis, *heu*, id eó pertinet, ut ostendat, casum parentibus esse abominandum, ipsos filijs esse superstitis. Nam contra assiduus precibus, & omnibus deos obsecrat, ut filij sibi sint superstitis. M. Tull. lib. 2. de natura deorum. *Nam qui totos dies precabantur, & immolabant, ut sui liberi sibi superstitis essent, superstitionis sunt appellati.* dictus autem superstes à verbo supersum, quod supersit: & refertur ad alterū extinctum, & corruptum. Hor. lib. 2. Oda 2. *Illū aget penna metuentes solui Fama superstes.* li. 3. Od. 9. *Pro qua non metuam mori, Si parcent anima fata superstiti.* ibid. *Pro quo bis patiar mori, Si parcet puero fata superstiti.* & Oda 17. lib. 2. *Nec carus aequè, nec superstes Integer.* & Carm. sæcul. post epod. *Castus Enéas patriæ superstes.*

IN MALEDICVM,

Ode 6.

QVID immerenteis hospites vexas
canis,

Ignauus aduersum lupos?

Quin huc inaneis, si potes, vertis minas:

Et me remorsurum petis?

Nā, qualis aut Molossus, aut fulus Lacō,

Amica vis pastoribus,

Agam per altas aure sublata niueis,

Quæcumque præcedet fera.

Tu, cum timenda voce complesti nemus: D

Proiectum odoraris cibum.

Caue: caue. namq; in malos asperrimus

Parata tollo cornua:

Qualis Lycambæ spretus infido gener,

Aut acer hostis Bupalō.

An, si quis atro dente me petiuerit,

Inultus ut, flebo, puer?

IMMERENTEIS] immeritos, nihil commertitos. Aiunt quidam, Horatium inuehi in quendam Cassium Seuerum, poetam maledicum & petulantem.

CANIS] latrator, malédice. Marcus Tull. in oratione pro Roscio Amerino, accusatores cum anseribus, & canibus comparat: *alios enim esse, qui clamare possunt tantum, non etiam nocere: alios, qui latrare, & mordere possunt.* illos anseribus: hos canibus esse simileis. eadem ratione maledicos homines, canes appellare licet. Itaque Menæchm^o ille apud Plautum, Hecubam eò canem ait coëptā esse appellari, quod, quemcumque aspexerat, in eum omnia mala ingerebat. Præterea canes dicuntur, qui sunt impudentes. Hom. *ιλ. Δ. Εξ αὖ νῦν ἐφυγες θάνατον κύων.* id est, nunc quidem mortem effugisti canis. Ex quo *κυωότης*, qui oculis est caninis, id est, impudentibus, vox eidem vsitatiss. Obseruatione autem dignum est, Horatium, hunc maledicum siue Cassium, siue quem alium, cum cane ignauo, imbelli, & nullius animi: se, cum cane strenuo, valido, & genoroso comparare.

LVPPOS] eos, qui remordere possunt.

MOLOSSVS.] canis magnus, & procer^o, quales nascuntur in Epito. *infra sat. 6. lib. 2. simul domus alta Molossis Personuit canibus.* Luctet. lib. 5. *Irritata canum cum primum magna Molossium Molliaricta tremunt duos nudantia denteis.* Virg. Georg. 3. *Veloces Sparta catulos, acremque Molossium Pasce sero pingui.*

LACON] canis Laconicus, seu Lacedæmonius. Virg. Amyclæum nominat Georg. 3. *Armæque, Amyclæumque canem, Cressamque pharetram.*

AMICA VIS PASTORIBVS] φίλην, amans pastorū, vel cara pastoribus. Theocrit. *εἰδ. ε. κυνὶ φιλοποιμῶν* dicit, id est, canem amicum gregi.

AGAM] persequar, vrgebo, *ἐπιζω, ἐλάσσω, διώζω.* ut Virg. *Æn. 7. de canibus. Ut ceruum ardentis agerent.* Oda sequ. *Acerba fata Romanos agunt.* epist. ad August. *Naue agere.*

QUÆCUNQVE PRÆC. FERA] quisquis erit petulans, contumeliosus, & maledicus. Preclare ille, quisquis fuit, qui in cicuribus & domesticis animalibus, assentatorem: in feris, maledicum & obrectatorem, pessimum esse dixit.

TV, CUM TIMENDA VOCE, &c.] tu posteaquam diu, multumq; latrasti, cibo tibi oblato nareis admoues, & tum latrare desinis. al legoria est. significat enim, hunc lingua promptum esse, vocēque admodum valere: sed re & factis

A **Disignatum**: quippe qui maledicat, ut pretium accipiat: quo ei oblato, taceat.

QUALIS LYCAMPÆ SPR. Id est, qualis Archilochus: qui Lycamben socerum propterea, quod ille filiam suam sibi iam desponsam mutata voluntate se daturum negarat, tam maledicis, & contumeliosis versibus insectatus est, ut illum ægritudinis animi remedium suspēdio querere cōgerit, atque ad idem mortis genus sponsam quoque suam adegerit. infr. epist. ad Mæcen. 3. lib. 1. *Nec socerum querit, quem versibus oblinat atris, Nec sponsa laqueum fama so carmine nectit.* & in epist. de arte poët. Archilochum proprio rabies armanit iambo.

AVT ACER HOST. BVPALO] Hipponax poeta iamborum itē scriptor, Archilochus ætate posterior: qui, ut tradit Dionys. Halicarn. trimetrum Archilochium de industria in scazontem inflexit, ut vehementius feriret. M. Tull. li. 7. epist. de Tigellio. *eumque additum iam tum pu to Calui Licinij Hipponacteo praconio.* Idem lib. 3. de nat. deor. *Neque enim quem Hipponactis iambus laferat, aut quierat Archilochi versu vulneratus, a deo immisum dolorem, non conceptum a seipso, continebat, &c.* Hipponacti (inquit Plinius lib. 36. cap. 5.) notabilis fœditus vultus erat. quam ob rem imaginem eius lascivia iocorum Bupalus, & Anthermus sculptores fratres proposuere ridetū oculis. Quod Hipponax indignatus amaritudinem carminum destrinxit in tantum, ut credantur aliquibus ad laqueū eos compulisse: quod falsum est. complura enim in finitimis insulis simulacra postea fecere, sicut in Delo, quibus subiecerunt carmen, non vitibus tantum censeri Chium, sed & operibus Anthermi filiorum. Bupalus autem legendum esse, non Bubalo, & libri ferre omnes veteres fidem faciunt, & illa declarant, quæ exstant lib. 3. epigr. Græc. in Hippon. *Ὡς εἶνε, φεύγε τὸν χαλαρὴν τῶν, τὸν φρικτὸν Ἰωνάνακτος. ἐπὶ χ' ἀπὸ φρα ἱαμβάξει Βυπαλίων ἐς εὐχὴς, &c.* id est, o hospes, fuge Hipponactis sepulcrum horrendum, verbo rum grandine refertum: cuius etiam cinis iambos intorquet in odium Bupalii.

C **INVLTVS VT, FLEBO PVER?** frequens est his generibus loquendi Homerus, non me ter rebis, ut puerum, non te extimescam, ut puer. vno contenti erimus exemplo. Hector Achilli *ἰλιάδ. ψ. Πηλεΐδν, μὴ δὴ μ' ἐπέσσειε νηπύποι ὤς, Ελπιό δειδύξεσθαι,* id est, Pelide, ne spera te mihi, ut puer, terrorem incullurum. sicigitur Horatius hoc loco. an, si quis mihi maledixerit, confugiam ad fletum, & lacrymas inultus, ut puer, qui dolorem suum nulla alia ratione vlcisci potest? minime verò.

IN BELLVM CIVILE
gestum hinc Bruto & Cassio, il-
linc Octauiano, M. Antonio,
M. Lepido ducibus.

Ode 7.

QVò, quò scelesti ruitis? aut cur dex- D
teris

*Aptantur enses cōditi?
Parumne campis, atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis,
Non, ut superbas inuide Karthaginis
Romanus arceis vreret:
Intactus aut Britannus ut descenderet
Sacra catenatus via:
Sed ut, secundum vota Parthorum, sua
Urbs hæc periret dextera?
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam, nisi in dispar genus.
Furor ne cæcus, an rapit vis acrior?
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
Mentesque perculsa stupent.
Sic est. acerba fata Romanos agunt,
Scelusque fraternæ necis,
Ut immerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor.*

SCELESTI] impij, qui bellum ciuile medite-
mini: in quo ciuem à ciue interfici necesse est.

AVT CVR DEXTERIS, &c.] cur enses va-
gina tecti nudantur, ut destringuntur in ciueis?

NON, VT SVPERBAS, &c.] non ut Roma-
nus miles Karthaginem, quæ de imperio cum po-
pulo Rom. bello ancipiti diu decertauit, seu (ut
ait Paternus priore libro) quæ imperij Ro. diu
æmula fuit, euerteret, atque incenderet, neque
ut Britanni nondum bello laceffiti, aut nondum
domiti, vincti per triumphum ducerentur: sed ut
Roma sua manu labefactata concideret.

DESCENDERET] erat enim via Sacra decli-
uis à Carinis ad forum: deinde accliuis ad Capito-
lium M. Tull. lib. 4. epist. ad Att. *Itaque a. d. ter-
tium Id. Nouemb. cum sacra via descenderem, in-
sectus est me.*

SACRA VIA] suprâ Oda 4. *sacram metiente
te viam.* & Sat. 9. lib. 1. *Ibam forte via sacra, sicut
meus est mos, &c.*

VOTA] optata, ut Sat. 6. lib. 2. *Hoc erat in
votis.* epist. de arte poët. *voti sententia compos.* &
in respons. Canid. Od. 17. infrâ. *Si tardiora fata
te votis manent?*

NISI IN DISPAR GENVS] sic habent li-
bri complures manuscripti. alij, *feris*: quod si cui
placebit magis, cohærebit cum voce *leonibus*. re-
peri & in vno codice impresso quidem illo, sed in
quo inerant optimæ notæ ascriptæ ab Ioanne Mo-
rello, viro nobili, & in primis docto, quas dice-
bat se ex Gulielmi Pelislerij, eruditissimi viri, e-
pisc.

A pisc. Mompeff. codice manu scripto descripsisse: In illo igitur codice ascriptum reperi, *ni in dispares feras*. quæ scriptura si est antiqua, nulla, meo quidem iudicio, ei est antepōnenda.

FVRORNE CÆCVS] infaniæ vos agit præcipiteis, an vis aliqua maior, nempe θεὸς βία, seu θεοβλαβεία, seu θεόπεμψος συμφορά, an culpa?

ET ORA PALLOR ALBVS, &c.] Virgilius Æneid. 4. *Hæc effata silet, pallor simul occupat ora.*

MENTESQVE PERC. STVP.] conscientia sceleris obstupuerunt. Hom. ὁδ. ω. Τέκνον ἐμόν, θυμός μοι ἐνὶ στήθεσσι πέδιπεν. percellere autem est ita commovere, ut prouas ac prosteras: peruertere, euertere. infra Od. II. *Amore percussus graui.*

SCELVSQVE FRATERNÆ NECIS] vult bella ciuilia ex scelere Romuli, qui fratrem Remum interfecit, à Dijs immortalibus in Romanos esse immissa, atq; inuecta. Virg. Georg. I. refert accepta periurio Laomedontis, *satis iam pridem sanguine nostro Laomedontæa luimus periuria gentis.*

VT IMMERENTIS] Posteaquam Remus immeritò, & iniuria à fratre Romulo interfectus est.

SACER] perniciosus, execrabilis, ut supra *sa crum Ilum* dixit Od. 19. lib. 3. (quamquam mihi magis placet, idèò sacrum dici, vel quia Troiana mœnia à Dijs structa sunt: vel quia vrbes omnes, sacrae sunt.) & Catull. ad Virronem, *Si cui, Virro, homini sacer alarum obstitit hircus, &c.*

IN ANVM LIBIDINOSAM. Ode 8.

Rogare longo putidam te seculo,
Vireis quid eneruet meas?

Cum sit tibi dens ater: & rugis vetus
Frontem senectus exaret:

Hietque turpis inter aridas nateis

C Podex, velut crude bouis?

Sed incitat me pectus, & mammae putres,

Equina quales ubera:

Ventérq; mollis, & femur tumentibus

Exile juris additum.

Esto beata: funus, atque imagines

Ducant triumphales tuum:

Nec sit marita, quæ rotundioribus

Onusta bacis ambulet.

Quid, quòd libelli Stoici inter Sericos

Iacere puluillos amant?

Illitteratum minus nerui rigent?

Minusve languet fascinum,

Quod ut superbo prouoces ab inguine,
Ore allaborandum est tibi?

ROGARE, &c.] Præcisio est, qua vitimur in indignationibus. subaudiendum enim, verumne est? oportetne: ferendumne est? aut similia. sic in frà Saty. 4. lib. 2. *Tén lapides Parios lutulenta rade repalma?* Cic. pro Rosc. Amerino, *Essene quemquam tanta audacia præditum?* Idem Philip. 14. *quemquamne fuisse tam sceleratum, qui hæc fingeret?* Lucret. lib. 2. princ. *O miseras [al. cacas] hominum mentes, o pectora caca: Qualibus in tenebris vitae, quantisque periculis, Degitur hoc æui, quodcumque est. nonne videre, Nil aliud sibi naturam latrare, nisi ut cum [al. cui, seu quoi] Corpore seiunctus dolor absit, mente fruatur Incundo sensu, cura semoti, [al. semota] metuque?* Terentius in Andria, *Nihilne esse proprium cuiquam?* Idem in Phormione, *Tantane affectum hominem quemquam esse audacia?* Iterum Horatius Satyra 8. lib. secundi. *Téne, ut ego accipiar lautè, torquerier omni Sollicitudine districtum?* sic Aristoph. in Pluto, *τὸ γὰρ αἰπλέγειν πομπὴν ὑμᾶς, ὥς ὁ πάντ' ἐς ἀχάτ' ὑμῶν ἐστὶν πέναν,* Cōtrā dicere vos audere, quin omnia bona vobis à paupertate proficiscantur? ubi tale quiddam subaudiri annotat scholiastes, *τίς, αὐτὸς ἀπὸ τῶν ἀνάγκες;* vel, *πῶς ἐκ αὐτῶν εἴη πομπή;* id est, quis patienter audiat? vel, nonne sit graue & insolens dictu?

LONGO PUTIDAM TE SÆC.] longa ætate. ὑπερβολή. nam cum ætas, triginta: seculum, centum annorum spatio terminetur, vix credibile est hanc mulierem tam diu vixisse. Aiunt autem significari ac describi Gratidiam, quam acerrimo odio persequeretur Horatius, quamque nomine mutato alibi Canidiam appellat.

ENERVET] infirmet, frangat, ad Venerem ineptas reddat?

CUM SIT TIBI DENS ATER] sup. Oda 8. lib. 2. *Dente si nigro fieres, vel vno Turpior vngui M. Tull. in Pison. dentes putridi.*

ET RUGIS VETUS FRONT. SENECTVS] & cum senectus frontem tibi rugosam effecerit? frons exarata rugosa est intelligenda per tralationem. Mulier quædam Veneta, anus, cum essem Venetijs, mirarerque eius cutem nitidam, faciemque omnium rugarum expertem, multis à me precibus obsecrata, ut mihi nitoris illius, & læuoris causam aperiret, dixit, se vnguento amygdalino, ex amygdalis amaris confecto, cui adiectum esset aliquantum mellis, cum radice lilij, & cera siue candida, siue flaua, omneis rugas & oris, & totius corporis absterxisse.

HIETQVE TURPIS INTER] & cum tibi sit podex ita hiulus, & patens, ut podex crude bouis, id est, quæ cruditate laborat, quæ cibum non concoquit, idèòque cibum non continet, sed crudum eijcit. inest autem fortasse flagitiosa in his verbis obscenitas. significat enim hanc vetulam esse εὐρύπρωκτον.

SED INCITAT ME PECTVS, &c.] amara ironia est, hoc modo, Sed debent me pectus aridum, & mammae pendulae, & flaccidae, putres-

B que,

A que, & venter mollis ad Venerem incitare. Hoc autem mammarum vitium emendare potest edera, siue cruda, modò contusa, atque ita mammis admota: siue in vino rubro incocta vsque eò, vt parum liquoris superfit: & item cum illo reliquo exiguo liquore admota. Verùm huius incommodi muliebris remedium longè certissimū, ac probatissimum est, squatina piscis, mulieris mammis impositus. à quo narrauit mihi iuueni Rondeletus natuiam grandis, cum vnà essemus in comitatu Francisci Turnonij Cardinalis, mammas pendulas & languidas adeò contrahi & constringi, vt vaginalium mammarum similitudinem gerant. Quin (vt idem mihi cōfirmavit) siqua mulier habeat ficum, & rimam illam pudendam nimis latam & patentem vel natura, vel multo partu, aut etiam concubitu, hic piscis admotus speluncam illam immanem ita constringet & angustam reddet, vt puellæ nondum viro maturæ rimula videatur.

EQUINA QVALES VBERA] id est, marmæ putres & pendulæ, tales, qualia sunt equina vbera. sic enim loquuntur Latini. At Horatius Græcorum morem loquendi secutus est, apud quos id prouocabulum, quod referendi vim habet, cum eo nomine, quod antecedit, congruere solet, nulla habita eius, quod sequitur, ratione: vt Platon lib. nono de rep. in princip. *τῶν δὲ ἐν δὲ αἰσ, ἐχόντες, ἀσπαρτέρας ἐσται ἡ γυνή, & ἡνίκῃ μιν.* sic L. Luceius M. Tull. Ciceroni lib. 5. epist. *si solitudine delectaris, cum scribas, & aliquid agas eorum, quorum consuesti, gaudeo.*

ET FEMUR TVMENTIB. &c.] femur exile cum suris tumidis, vel tabem, vel aquam intercutem, vel languorem totius corporis, & ἀσπλάγαν, vel similem aliquem morbum significat.

ESTO BEATA: FVN. ATQVE] concessio est. esto quantumuis diues, & nobilis: imagines in funere tuo circumlate antiquitatem tui generis declarent. solebant. n. in pompa funebri maiorum imagines, præsertim eorum, qui triumphassent, & res præclaras gessissent, præferri. M. Tull. de orat. 2. *Quid illam anum* (Iuniam, quæ effertur) *patri nuntiare vis tuo? quid illis omnibus, quorum imagines duci vides? quid maioribus tuis?*

ROTVNDIORIBVS] rotunditas vniones commendat, vt & candor, & magnitudo, & læuor, vt scribit Plin. lib. 9. cap. 35. Quare si per bacas vniones significat, cur rotundioribus dicat, apparet: sin alias gemmas intelligat, obscurum est.

BACIS] gemmis, lapillis. sat. 3. lib. 2. *aceto Diluit insignem bacam.*

AMANT?] solent, vt supra Od. 3. lib. 2. *Vmbra hospitalem consociare amant.* Quid, quòd inter tuos puluillos molles, & delicatos, philosophorum libros eorum, quorum disciplina seuerrissima est, adhibere, & ostentare soles?

ILLITTER. NUM MIN. NERVI RIGENT?] num mentulæ minus arriguntur, si sunt ineruditæ? num mentulæ sine litteris nō arriguntur? Amicus & collega meus totum hunc locum sic explicandum putabat. Libelli Stoici cupiunt versari inter puluillos molles & delicatos, ergo

multò magis Epicuræi. Cum igitur ego sim Epicuræus, & doctus, existimare debes me multo fastidiosiore amatorem esse, quàm Stoicum aliquem. Quare alius tibi amator quærendus est, isque indoctus atque illitteratus. nam mentulæ illitteratæ, non minus arriguntur, quàm litteratæ. Sic ille. Sed hæc explicatio ita aliena & à verbis, & à sensu Horatij est, vt seipsa refellat: mirorque eam homini illi doctissimo venire vñquam in mentem potuisse.

MINVSVE LANGVET FASCIN. &c.] hic versiculus coniungendus est cum duobus, qui deinceps sequuntur, & interrogationis nota ei appositā, ad finem vltimi transferenda. Sed mihi prius exorandæ sunt aures verecūdiore, vt mihi ignoscant, si, dum huiusmodi locos explico, verbis flagitiosis, & obscenis vtar. nam vel intacti erant mihi relinquendi: vel, si sententiam verborum exprimere meæ partes erant, id commodè facere sine verborum turpitudine non poteram. *fascinū* igitur hoc loco mentulam significat, vt in Priapicis, *Pedicabere fascino pedali*: Cuius rei hæc ratio est. mentulæ species è collo puerorum suspensa, aspicientibus risum mouet: atque iccirco fascinum, & fascinantium inuidiam depellere, aut placare existimabatur. Nam quæ ridicula, & subturpia sunt, fascinationib⁹ remedio sunt. Et Varro lib. 5. de lingua Latina, testatur, *collo pueri rem turpiculam suspendi solitam, ne quid obesset, bona scæne causa.* Idem eodem libro ea remedia, *proebra* dicta esse docet, seu *prohebra* à prohibendo: & itē Festus: quæ Græci ἀλεξίγυκα appellant. significat autem, hanc anum ita esse deformem, vietam, rugosam, putidam, vt ad eam nemo arrigere possit, nisi ea mentulam languidam, & iacentem ore excuscit. hæc igitur erit sententia, Mentula, quam tu turpissimè ore & lingua mulcendo excitas, & erigis, min⁹ne iccirco languida est, quòd ore tuo prouocata arrigitur? profectò nihilominus languida est. nam quantumuis licet ore obscenissimo, atq; impurissimo eam prouoces, tandiu stat, quamdiu eam permulces, & lingis: simulatque verò desisti mulcere, & cum primū tuam libidinem explere conaris, concidit, ventris tui molitudine, femorum exilitate, frontis rugis, reliqua denique totius corporis deformitate offensa, debilitata, atque eneruata. Quidam tamen per os vocem blandam intelligunt: & proferunt illud Iuuenalis. *Vox blanda & nequam digitos habet.* significat igitur, hanc anum nullis neque blandimentis, neque delinimentis assequi posse, vt ametur, aut eius amplexus expetatur, propterea quòd anus est. Huc pertinent Afranij versus, *Si possent homines delinimentis capi, Omnes haberent nunc amatores anus. Etas & corpus tenerum, & morigeratio, Hæc sunt venena formosarum mulierum. Mala atas nulla delinimenta inuenit.*

SUPERBO] fastidioso: quia te fastidit, atque aspernatur.

ORE ALLABORAND. EST TIBI?] ore tibi præterealaborandum est? ore tibi permulcenda & adiuuanda mentula est?

AD

L I B E R.

A AD C. CILNIVM MÆ-
cenatem. Ode 9.

Metire nobis Cacubum.

Curam, metumq; Caesaris rerum iuuat
Dulci Lyæo soluere.

Præsentit voluptatem, quam percipiet, cum
Augustus de Antonio, & Cleopatra
triumphum aget.

Q Vando repostum Cacubum ad festas
dapes,

Victore latus Casare,
Tecum sub alta (sic Ioui gratum) domo,
Beate Macenas, bibam,
Sonante mistum tibijs carmen lyra,
Hac Dorium, illis Barbarum?

Vt nuper, actus cum freto Neptunius,
Dux fugit vstis nauibus,
Minatus urbi vincla, quæ detraxerat

B Seruis amicus perfidis.
Romanus (eheu, posteri negabitis),
Emancipatus femina,
Fert vallū, & arma miles: & spadonibus
Servire rugosis potest:
Interque signa turpe militaria
Solaspicit conopeum,
Ad hunc frementeis verterunt bis mil-
le equos

Galli canentes Casarem:
Hostiliūmque nauium in portu latent
Puppæ sinistrorsum citæ.

Io triumphæ, tu moraris aureos

C Currus, & intactas boues.
Io triumphæ, nec Iugurthino parem
Bello reportasti ducem,
Neq; Africano: cui super Karthaginem
Virtus sepulcrum condidit.

Terra, marique victus hostis, Punico
Lugubre mutauit sagum.

Aut ille centū nobilem Cretam urbibus
Ventis iturus non suis,

Exercitatus aut petit Syrteis Noto:
Aut fertur incerto mari.

Capaciores affer huc, puer, scyphos,
Et Chia vina, aut Lesbica:

Vel, quod fluentem nauseam coërceat,

REPOSTVM] repositum, reconditum, vt Od.
28. lib. 3. *promere reconditum Lyde strenna Cacubū.*

VICTORE LATVS CÆSARE] in præ-
lio nauali aduersus Anton. & Cleop.

SUB ALTA DOMO] δώματ' ἐν ὑποπόρῳ, in alta
domo: vel sub tecto altæ domus.

SONANTE MISTVM TIBIJS] sic Od. 1.
lib. 4. *lyrag, & Berecynthia Delectabere tibiæ Mi-
stis carminibus, non sine fistula.* & Od. 19. lib. 3. *cur
Berecynthia Cessant flamina tibiæ?* Cod. Faern. &
vnus Vatic. habet, *Sonante mixtis tibijs carm.* &c.
quæ scriptura mihi non displicet.

HAC DORIUM, ILLIS BARBARVM]
lyra sonante carmen Dorium, tibijs barbarum.
Per barbarum autem vel Phrygius modus, vel
Lydius significatur, licet aliter dicat Glareanus.
Nam Athenæus lib. 14. tradit ex Heraclida Pontico
lib. 3. de musica, quemadmodum tria totius
Græciæ genera sunt, nempe Dore, Æoles, Iones:
ita treis harmonias esse dumtaxat, Dorian
seu Doricam, Æoliam, Ioniam: Phrygiam autē,
& Lydiam à barbaris, qui Pelopem in Pelopone-
sum venientem secuti sunt, manauisse. Ac Doria
quidem grauior, virilior, seuerior, & pene dicam,
tristior fuit: cui non admodum dissimilis erat Io-
nia antiqua, quæ degenerauit postea, à barbaris
mutata & corrupta. Æolia vero remissior, hilari-
or, laxior, mollior denique, & ad res amatorias
aptior habebatur. Sed præstat hac de re ipsa He-
raclidæ verba ascribere: Ἀρμονίας γὰρ εἶναι τρεῖς. ποία
γὰρ καὶ γενέσθαι Ἑλλήνων γένη, Δωριεῖς, Αἰολεῖς, Ἴωνες. Οὐ
μικρὰς οὐδ' ὅσας διαφορὰς ἐν ταῖς τούτων ἡθεσί, Λακεδαιμόνιοι
μάλιστα τῶν ἄλλων Δωριέων τὰ πάτρια διαφυλάττουσι. id
est, Harmonias enim esse treis. Tria enim etiam
fuisse Grecorum genera, Dore, Æoles, Iones.
Cum igitur non parua inesset in horum moribus
differentia, Lacedæmonij maximè aliorum Do-
rum patrium morem conseruant. Lucianus quo-
que in Harmonide his consentanea scribit, καὶ ἐ-
κείνης ἀρμονίας διαφυλάττειν τὸ ἴδιον, τῆς φρυγίας τὸ ἔνθεον, τὴν
δὲ βακχικὴν, τὴν Δωριεὶς τὸ στυγνόν. τὴν Ἴωνικὴν τὸ γλαφυρόν.
id est, & quod cuiusq; harmoniæ proprium est,
seruare: Phrygiæ, concitationem, & furoris diui-
ni similitudinem quandam: Lydiæ, agitationem
Bacchicam: Doriæ, grauitatem seueritatis plenā:
Ioniciæ, hilaritatem lepidam, & concinnam. &
Aristoteles lib. 8. de rep. eo loco, vbi de harmo-
niarum dissimilitudine disputat, ostendens ex dis-
similibus cantibus aliter atque aliter affici audito-
res, Dorian Harmoniam solam ex omnibus ait
moderatos, sedatos, temperatos affectus in ani-
mis auditorum ingenerare. Verba Aristot. sunt
hæc, Εὐθύς γὰρ ἡ τῶν ἀρμονιῶν διέστηκε φύσις, ὥστε ἀκούοντας
ἄλλως διατίθεσθαι, &c. In eodem libro Phrygiam
harmoniam ait non rectè à Socrate esse relictam
ac retentam cum Doria, præsertim cum ex orga-
nistibias reiecerit. habet (inquit Aristotel.) ean-
dem

A dem vim in vocibus Phrygia harmonia, quam tibia in organis. Nam utraque ad animos concitan- dos & permouendos valet. Sed plura de his lege apud Platonem lib. 3. de rep. & apud Aristot. lib. 8. Barbarum autem interdum idem valere, quod Phrygium, declarant exempla ex bonis scriptori- bus: Horat. epist. 2. lib. 1. *Gracia barbaria lento col- lisa duello. Barbaria*, id est, Phrygia: & Virg. lib. 1. Aeneid. *Barbarico postes auro, spoliisque superbi: Barbarico*, id est, Phrygio.

A C T V S] fugatus, *δωχθεις*. agere enim inter- dum valet inlequi, *δωκω*, ut sup. Od. 6. *Agam- per alias aure (ublata) nineis*. quemadmodum (in- quit) nuper fecimus cum victus est Sext. Pom- peius in freto Siciliensi. nempe ante pugna A- ctiacam.

N E P T V N I V S D V X] Sext. Pompeius Magni filius, qui se Neptuni filium praedicabat.

M I N A T V S V R B I V I N C L A] minatus ciui- bus Rom. seruitutem, quam seruis & fugitiuis demerat. sup. Od. 4. *Contra latrones, atque serui- lem manum*.

R O M A N V S] nunc credit ad victoriam Aetiac. spe praecipam, & ad Anton.

E H E V, P O S T E R I N E G A B I T I S] ne- gabitis unquam factum esse, ut incredibile quid- dam, & a ciuis Romani ingenio, atque indole a- lienum.

E M A N C I P A T V S] Antonius traditus fami- nae Cleopatrae. Emancipatus, id est, potestati permissus, & pene dicam, in manum datus. E- mancipare enim non est id proprie, quod qui- dam & litterarum, & iuris ciuilibus imperiti existi- mant, patria potestate liberare. Nam quamuis hoc quoque significet, non est tamen haec pro- pria huius verbi significatio: sed tralata, & ex si- mulata illa, seu (ut loquuntur) imaginaria vendi- tione, quae in emancipationibus intercedebat, na- ta. mancipare enim dicebatur emtor, id est, qua- si manu capere: emancipare venditor, id est, e ma- nu dimittere, & alteri tradere. Sic Plautus in Bac- chid. *nunc mulier tibi me emancipo: tuus sum, tibi operam do*. M. Tull. in Catone maiore. *ita sene- ctus honesta est, si se ipsa defendit, si ius suum retinet, si nemini emancipata est*. sic enim legit Nonius Marcellus, non ut vulgo, *mancipata*. & lib. 1. de finibus, *Quid L. Torquatus, is qui consulcum Cn. Octauio fuit: cum illam seueritatem in eo filio adhi- buit, quam in adoptionem D. Silano emancipauerat, &c.* & Philipp. 2. *tum iste venditum, atque emanci- patum tribunatum consilij vestris opposuit*. Recte igitur Festus, *Emancipati duobus modis intelligun- tur, aut ij, qui ex patris iure exierunt, aut ij, qui alio- rum sunt dominij: quorum utrumque sit emancipa- tione*, id est (ut ego interpretor) traditione.

F E R T V A L L V M] miles Romanus, ut intelli- gamus quantum intersit inter disciplinam milita- rem hodiernam, & veterem illam Romanam, fe- rebat pl⁹ dimidiati mensis cibaria, ferebat si quid ad usum vellet, ferebat vallum, ut scribit M. Tull. Tuscul. 2. *nam scutum, gladium, galeam, in onere nostri milites non plus numerant* (inquit idem) *quam humeros, lacertos, manus. arma enim, membra mi-*

litis esse dicunt. sed haec sub imperio faminae per- ferre turpe est.

S P A D O N I E V S S E R V I R E R V G O S I S] qui erant in comitatu Cleopatrae. sup. Od. 37. lib. 1. *Cotaminato cum grege turpium Morbo virorum*. Pro- pert. lib. 3. *Et famulos inter semina trita suos*.

C O N O P E V M] *κονοπεον* nominant Graeci ve- lum ad culices excludendos, atque arcendos co- paratum: quos illi *κονοπεας* dicunt. Quod autem syllaba huius nominis ea, quae est vltima proxi- ma, corripitur ab Horatio, & item a Propertio lib. quem modò commemoravi, *Fedaque Tar- peio conopea tendere saxo*, id minus est vsitatum. Nam diphthongus Graeca *e* fere semper à Latinis vertitur in *i* aut *e* longa, ut cichorea, chorea, A- lexandrea, siue Alexandria. Sed cur turpe cono- peum? quia molle, & delicatum, & thalamis ap- tum, non castris, aut militiae: neq; Romanae gra- uitati, ac disciplinae decorum.

A D H V N C] Antonium. Iam hoc totum, *ad hunc verterunt*, idem valet, quod, huic aduersi fue- runt, seu constiterunt: huic aduersati sunt: ab An- tonio desciscientes ad Caesarem transfugerunt: & ita, cum Caesare stantes, equos in Antonium ver- terunt. Nam nomen *aduersus* ex praeposit. ad, & vertendo factum est. unde *uenti aduersi, fortuna aduersa, praelium aduersum: & aduersi hostes*, qui ter- ga non vertunt, & *aduersae naues*, quae proram ha- bēt obuersam, seu aduersam. Caesar lib. 3. de bel- lo Gall. *circiter cccxx. naues eorum paratissima, at- que omni genere armorum ornatiss. e portu profecta, nostris aduersa constiterunt*. Contra *auersi*, qui ter- ga vertunt. Idem lib. 1. de bell. Gall. *cum ab hora septima ad vespertum pugnatum sit, auersum hostem nemo videre potuit*.

F R E M E N T E I S] vsitatum equorum epithe- tum. sic supra Od. 14. lib. 4. *Es frementem Mittere equum medios per igneis*. Virg. Georg. 1. *inque, o, cui prima frementem Fudit equum magno Tellus per- cussa tridenti, Neptune, &c.*

G A L L I] proinde ac si diceret: Galli Antoniū reliquerunt, atque ad Caesarem transfugerunt: Romani autem spadonibus Aegyptijs seruire ma- luerunt. Fortasse significat Gallos equites Amyn- ta, aut Deiotari, qui ambo ab Antonio ad Caesa- rem transfugerunt: quod confirmare possum Plu- tarchi, & Dionis, & aliorum testimonio. Iam quod equites commemorat, cum agatur de pugna na- uali, notum est ex Plutarcho, alijsque, Caesari, & Antonio eodē tēpore, quo classes erant ad pugna- naualem paratae, fuisse etiam in terra, & in littore exercitus aduersarios, pedestres & equestres.

H O S T I L I V M Q V E N A V I V M] & ho- stiliū nauium puppes, id est, naues hostiles: vel proprie posteriores nauium partes, fugam & Ale- xandriam spectantes, in portu delitescunt. *citae* ha- bent omnes libri manu scripti: quod nomen alij interpretantur, ad fugam paratae, & expeditae: ad fugiendum, quam ad pugnandum aut vincendum paratiores. quam sententiam confirmat Plutarch. in Antonio, his verbis, de Cleopatra loquens. *ἡδὲ πρὸς πυρὸν ὁρῶσα, καὶ πλεμένη πᾶσι κατὰ ἑαυτὴν ἔχουσα, καὶ τὸ πικρὸν ἔσθαι χηρῶμα, ἀλλ' ὅθεν ἀπειροὶ ῥᾶτα τὰς ἀπαραμύ-*

A *παραγμάτων ἀπολλυμένων*, id est, iam fugam spectans, & res suas ita instruens & adornans, non ut ad vincendum essent accommodatae, & utiles, sed quo modo rebus perditis facillimè se reciperet. alij simpliciter, celeres, ut Homer. & ceteri Graeci θοὰς νῆας dicunt, sed nonnulli *σιτα* legunt, & ita habet quidam lib. typis excusi, ut intelligamus Cleopatrae naueis L. x. post finistrum cornu collocatas: cui praeerat Caelius.

IO TRIUMPHÈ, TV MOR.] id est, tu nimis tardus es: currus ipsi triumphales parati sunt, tu eis in mora es. Erat autem *Io triumphè* vox militum Imperatorem triumphantem prosequentium. quod declarat T. Livius lib. 45. his verbis, *Militum quidem propria est causa: qui & ipsi laurcati, & quisque donis, quibus donati sunt, insignes, triumphum nomine cient.* & Varro lib. 5. deling. Lat. *Triumphare appellatum, quod cum imperatore redeuntes milites clamitant per urbem in Capitolium euntes, Io triumphè.*

AVREOS CVRRVS] aureos fuisse triumphantium imperatorum Ro. currus docet Philostratus in vita Dionis, his verbis: *Τραϊανὸς χρυῖ αὐτοκράτωρ αὐαδέμενος αὐτὸν ὅτι τῆς Ρώμης ἐς τὴν χροσὴν ἀμαζαν, ἐφ' ἣ οἱ βασιλεῖς τὰς διὰ τῶν πολέμων πομπὰς πεμπύουσιν, ἔκεχε θαυμάδιον πρεφόμενος παρὰ τὸν δῖον α, τὴν λέγειν ἔκ οἶδα, φιλῶ, δέ σε αἰς ἐμαυτὸν*, id est, Traianus igitur imperator, cum eum Romae in curru aureo, in quo imperatores triumphantes posuisset, dicebat, saepe se ad Dionem conuertens, equidem quid dicas nescio, te autem amo, ut meipsum.

ET INTACTAS BOVES] *ἀδμήτους, ἀζεύκτους*: nondum sub iugum missas, ut apud Virg. lib. 4. Georg. *& intacta totidem ceruice iuuenctas*, vel nōdum a tauro initas. intellige autem boues ad sacrificium pro victoria faciendum paratas.

DUCEM] Marium. cuius legato Syllae Ingurtha victus traditus est, & ab eo ad Marium deductus. auctores Sallust. & Plutarch.

NEQUE AFRICANO] neque Africano bello parem Augusto ducem reportasti, nempe P. Cornelium Scipionem Africanum minorem.

CVI SUPER KARTHAGINEM VIRTVS, &c.] id est, qui sua virtute Karthaginem, urbem olim potentissimam ac florentissimam delevit, atque evertit, sepulcrumque sibi super eius ruinas positum, atque exstructum amplissimum, atque ad sempiternam hominum memoriam clarissimum comparavit. Nam videtur mihi hoc significare Horati, gloriam, & immortalitatem P. Cornelij Scipionis Africani minoris mortui in eversione & excisione Karthaginis positam esse, quia illius urbis bustum ac funus, ipsi Africano sit instar magnificentissimae sepulturae, quae non finat illum iacere in sepulchro. M. Tull. in orat. contra Rull. *Quam* (de Karthagine loquitur) *P. Africanus nudatam tectis, ac moenibus, siue ad notandam Karthaginensium calamitatem, siue ad testificandam nostram victoriam, siue ad oblatam aliquam religionem, ad eternam hominum memoriam consecravit.* Idem Offic. 1. *At Karthaginem & Numantiam funditus sustulerunt.* ex quibus duobus M. Tull. locis, & ex historia cum inter omnes con-

stet, Karthaginē funditus à Scip. fuisse eversam, hanc huius loci sententiam esse arbitror, Karthaginem eversam & deletam P. Corn. Scipioni Africano, L. Paulli filio, sepulchri loco esse. Quēadmodum enim dum manent sepulcrorum monumenta, manet & eorum, qui in eis conditi sunt, memoria: sic dum exstabit Karthaginis ruinae, seu potius dum exstabit diruta Karthaginis memoria, Scipionis virtus ac victoria celebrabitur. atq; hanc explicationem huius loci confirmat Paterculus his verbis, *Eam urbem* (nempe Karthaginem) *magis invidia imperij, quam ullius eius temporis noxia iniuriam Romano nomini P. Scipio funditus sustulit, fecitque suae virtutis monumentum, quod fuerat aui sui clementia.* Adr. Turnebus autem sic hunc locum explicat, *cuius sepulchro Karthaginis eversae titulus subscriptus, aut incisus est.* Ego puto, aliam sententiam acutiorem, & argutiorē his verbis contineri ac significari. Omnino videtur mihi Horatius, si eam, quam vult ille, sententiam exprimere voluisset, alijs verbis fuisse usus. verūtamen utatur suo quisque iudicio.

PVNICO LVG. MVT. SAG.] hoc dicit, Punico, id est, purpureo sago posito, lugubre sumit. vide annot. ad Od. 16. lib. 1. Vtebantur autem imperatores in praelio etiam temporibus Heroicis, ut licet ex Homero intelligere, chlamidibus, aut sagis purpureis. Homer. *il. 8. de Agamemnon.* *βῆ δ' ἔνθα κατὰ τὴν κλισίαν καὶ νῆας Ἀχαιῶν πορφύρεον μέγα φάρος ἔχων ἐν χειρὶ παρῆν:* id est, Iuit autem per Graecorum tabernacula, & naueis magnum pallium purpureum manu tenens. Iam de Romanis ducibus, constat, eos hoc colore vestitus vfos esse in bellis & praelijs. Plutarch. Bruto, *Τὸν δὲ βροῦτον ὁ Αντωνίος αἰνυρῶν πένθηκότα, τὸ μὲν σῶμα τῇ πολυτελεστάτῃ τῇ αὐτοῦ φοινικίδων περικταλὴν ἐκέλευσεν. ὕστερον δὲ τὴν φοινικίδα κεκρεμμένην ἀνέδομένος, ἀπέκτεινε τὸν ὑπερόμενον:* id est, Cum autem Brutum Antonius mortuum reperisset, corpus quidem sumtuosissimo ex suis sago purpureo tegi iussit. Postea autem cum id furtim sublatum esse cognovisset, eum, qui substraxerat, interfecit. Eiusdem coloris vestitu utebatur Caesar, ut conijcere licet ex illis verbis, quae extant lib. 1. comm. de bello Gallico, *Accelerat Caesar, ut praelio intersit. Eius adventu ex colore vestitus cognito, (quo insigni in praelijs uti consueverat) turmisq; equitum & cohortibus visis, quas se sequi iusserat, &c.* Pol lux lib. 4. *ἐφ' ἧς συστρεμμάπον π φοινικαῖν ἢ πορφυρεῖν, ὃ περὶ τὴν χεῖρα εἶχον οἱ πολεμικοὶ στρατηγοί.* id est, ephaptis erat chlamys quaedam Punicea, aut purpurea, quam circum manum habebant pugnantes imperatores, aut venantes.

AVT ILLE CENTVM NOBILEM, &c.] sic sup. Od. 27. lib. 3. *centum tetigit potentem Opipidis Creten.*

NON SVIS] id est, aduersis, inimicis.

EXERCITATAS NOTO] visitatus erat exercitus, id est, vexatus à Noto, ut Od. 14. lib. 4. *Indomitas propè qualis undas Exercet Auster Pleiadum choro.* & M. Tull. pro Milone. *Quid enim nobis duobus, iudices, laboriosius? quid magis sollicitum. magis exercitum dici, aut fingi potest?* T. Livius lib. 49. de Catone, *simulantes multo plures & exercue-*

B iij runt

A runt enim, & ipse exercuit eas. Virg. Æneid. 3. nate Iliacis exercite fati. de Syrtibus diximus supra ad Od. 22. lib. 1.

AVT FERTVR INCERTO MARI] errat, nesciens quo in sinu, quâve in regione maris nauiget.

CAPACIORES AFFER HVC, &c.] affer maiores calices, ut bibamus liberalius. sic faty. 7. lib. 2. Et calices poscunt maiores: quod Græci dicunt, αἰτῖν μείζους, subaud. κύλικας. Athenæus li. 2. αἰτῖν μείζους δὲ τῶν γεγραμμένων Λεωνίδης μείζον ποτήριον, &c. M. Tul. aut lib. acc. 1. sit sermo inter eos, & inuitatio, ut Græco more biberetur. hospes hortatur. poscunt maioribus poculis. ad quem locum annotat Ascon. Pædianus, poscunt, id est, prouocant. sed mihi videtur hoc quoque loquendi genus à Græcis expressum. sic enim loquuntur. αἰτῖν πλείν μεγάλην κύλικα: id est, poscere bibere, seu potum maiore poculo. Athen. lib. 15. ὅτι τῶν ποτῶν ὁ ὑλπιανὸς ἦν πλείν μεγάλην κύλικα. post hæc Vlpianus, poscebat ut biberet maiore poculo. & ita Plaut. in Rudente. Neptunus magnis poculis hac nocte cum inuitauit.

B VEL, QVOD FLV. NAVS. COERC.] quâobrem vinum Cæcubum dicatur hîc vim habere nauseæ coercendæ, ex ijs, quæ supra ad Od. 20. lib. 1. de hoc vino annotauimus, intelligere licet, nempe esse πικρὸν, id est, sensum pungere, ac ferire. nam, quæ pungunt, mordentque ac feriunt sensum, ea nauseam sedant.

CVRAM, METVM QVE, &c.] sup. Od. 7. lib. 1. nunc vino pellite curas. Iam de hoc genere loquendi soluere metum, & soluere curam, diximus ad Od. 12. lib. 1.

LYAO SOLVERE] alludit ad Græcum nomen Lyæi, id est, Bacchi: quod ductum est à verbo λύειν, id est, soluere: interpretatioque nominis est. sic M. Tull. pro Roscio Amerino alludens ad Chryfogoni Sillæ liberti nomen, Venio nunc ad illud nomen aureum Chryfogoni. Idem Philip. 11. Lyfidicum ipsum Græco verbo, qui omnia iura dissoluit.

IN MÆVIVM.

Ode 10.

Naufragium ei precatur.

Mala soluta naus exit alite,
Ferens olentem Mæuium.
Ut horridis utrumque verberes latus,
Auster memento, fluctibus.
Niger rudentes Eurvs inuerso mari,
Fractosque remos differat.
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementeis ilices.
Nec sidus atra nocte amicum appareat:
Qua tristis Orion cadit.
Quietior nec feratur equore,

D Quàm Graia victorum manus:
Cum Pallas vsto vertit iram ab Illo
In impiam Aiæcis ratem.
O, quantus instat nauitis sudor tuis,
Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis eiulatio,
Preces & auersum ad Iouem:
Ionius vdo cum remugiens sinus,
Noto carinam ruperit.
Opima quod si præda curuo littore
Porrecta mergos inueneris:
Libidinosus immolabitur caper,
Et agna tempestatibus.

E MALA ALITE] malo auspicio, sup. Od. 15. lib. 1. mala ducis ani domum, Quem multo repetet Gracia milite. ἀπαγοίω ὄρνιθι. Mæuius poetæ inepto, & odioso nauigationem aduersam exoptat. Seruius & Porphyrio eundem esse putant, quem Virgilius oderat, ut apparet ex Palæm. Qui Baniū non odit, amet tua carmina Mæui: ad quem versum etiam hunc locum affert Seruius.

OLENTM] tatriodoris hominem: qui odor ex alis exsistit, sed non in omnibus æque grauis: in rufis, in edacibus, in immundis, atque illotis plerumque intolerabilis. naforum pestem appellat Catullus, ut alibi dicemus.

UT HORRIDIS VTRVMQVE VERBERES LATVS, &c.] optate in nauigationem incommodam, atque aduersam, ut dicebamus, denique naufragium.

NIGER RVDENTEIS EVRVS] Nigrum Eurum dixit fortasse, quia tempestates, & fluctus excitat. lege annot. ad illum locum, nigris æquora ventis, Oda 5. lib. 1.

RVDENTEIS] Virg. lib. 3. Æn. stridor querentum, rudentes, funes sunt nautici, seu nauales. **F**

INVERSO] concitato, agitato. sed in voce inuerso maior vis inest. significat enim mare ita esse concitatum, ut inuersum videatur.

DIFFERAT] diuersos ferat, dissipet. supra Od. 5. huius libri. insepulta membra different lupi. Terent. Adelph. miseram me, differor doloribus. Idem in Andria. Orationem sperat inuenisse se, Qua differat te. Lucret. lib. 2. Scintillæque agere ac late differre fauillam. Plaut. in milite glor. nempe ut asinusulem me amore istius differri. Itaque quemadmodum hîc Horat. remos differat, sic Virgil. Æn. 1. Franguntur remi, dixit.

SIDVS AMICVM] φίλον, gratum, optatum, salutare: nempe Castor, & Pollux, ut supra Od. 12. libri 1.

NEC SIDVS ATRA, &c.] Virgil. lib. 1. Æneid. calo nox incubat atra. sic describit aduersam tempestatem, & naufragium Apollon. lib. 2. ὅρσεν δὲ κύμα Κεκληγὸς ποιοῖσι: καὶ λαὴν δ' ἔρανον ἄχλυν Ἀμύνειν, ἔδεν πῆ ἄσρα διαγχεῖ φαίνετ' ἰδέσθαι Εὐρυπέων, σκοτὸν εἰς δὲ

A εις δὲ πρὸς ἵππους ἤρπρετο, id est, fluctum autē excitauit ventos euocans: atra autem nubes cælum occupauit, neq; vquam lucida sidera apparebant, vt per nubeis cerni possent, aer autem caliginosus increbruerat. Sed omnium, mea quidē sententia, optimē Virg. lib. 1. *Æn. Vna Eurysq; Notusq; ruunt, creberg; procellis Africus, &c.*

TRISTIS ORION] (Virg. lib. 1. *Ænei. nimbosus Orion.*

TREMENTEIS ILICES] sup. paullo audacius dixit *trementeis Verbereripas*, Oda 27. lib. 3.

QUIETIORE] placatiore, tranquilliore, sedatiore.

QVAM GRAIA VICTORVM MANVS] quā Græci victores, qui vel omnes ferē naufragio perierunt, vel magnis tempestatibus iactati, longisq; erroribus circumacti, vix tandem nudi, & egentes in patriam redierunt. Agamemnon autem tot periculis terra, mariq; defunctus, ab Ægisto & Clytemnestra vxore interfectus est.

B **IN IMPIAM AIACIS RATEM**] Aiakis Oileij. Ajax Oilei filius Locrus plerisq; Græcis conuectoribus suis Troia excissa calamitati, & exitio fuit, propterea quod Cassandram Minervæ supplicem in eius templo stuprauerat: quo facinore Dea offensa dicitur etiam oculos auertisse. Itaq; reuertentibus Græcis, iamq; Eubœæ vicinis, tantos fluctus, tantasque tempestates excitauit, vt complures naufragio perierint. Neptunus autē, cum ille ad vada Gyræa saluus delatus esset, dixissetque se dijs inuitis seruatum esse, periculumq; effugisse, eam vocem tam impiam indignè ferens, saxum Gyræum, cui ille insidebat, dirupit, ac discidit: quo facto præcipitem illum in medios fluctus exturbauit. auctor Hom. *ὁδυσσ. δ. Καὶ νῆκεν ἔκφυγε κῆρα, καὶ ἔχθρ' ὀμνέος περ Ἀθλῶν, Εἰ μὴ ἑσθ' ἰαχὸν ἔπος ἔκβαλε, καὶ μέγ' ἀάσθη. Φῆρ' ἀέκητι θεῶν φυγέειν μέγα καὶ τῆμα θαλάσσης. Τὸ δὲ Ποσειδάων μετὰ ἔκλυεν αὐδ' ἄντα πτε. Αὐτὸν ἔπειτα πείλαινα ἑλὼν χερσὶν σβαρῆσιν, Ἥλασε γυρσίῳ πέτρῃ, ὅπο δ' ἔρριπεν αὐτῇ, καὶ τὸ μὲν αὐτῇ μεῖνε, τὸ δὲ τρύφος ἔμπεσε πόντῳ, τῷ δ' Αἴας τῷ πρὸς τὸν ἐφεσόμενος μέγ' ἀάσθη, τοῖ δ' ἐφόρει κ' πόντον ἀπείρονα κυμαίνοντα.*

C **O, QVANTVS INSTAT NAVITIS, &c.**] *ἔπος* ὁρῶν ad Mæuium quantum (inquit) sudabunt nauæ tui in ea, quæ tibi impendet, tempestate? quantum tu pallebis?

PALLOR LVTEVS] pallor luridus, fuluus, crocei, vel aurei coloris, vt Catull. ad Luuent. *Hospes in aurata pallidior statua?*

EIVLATIO] fletus muliebris. M. Tull. de legib. 2. *Cælius lessum quasi lugubrem eiulationē esse dicit se suspicari.* Idem Tusc. 2. *eiulatus ne mulieri qui de concessus: & hic nimirū fletus est, quem XII. Tabula in funeribus vetant adhiberi.* Horat. Od. 16. hoc lib. inf. *Vos quibus est virtus, muliebrē tollite luctū.*

AVERSVN] minus audientem preces, vt sup. Od. 2. lib. 1. *minus audientem Carmina Vestam?*

VDO NOTO] humido Austro, sic Virg. lib. 1. Georg. *quid cogitet humidus Auster.*

REMVGIENS] iterum, atq; iterum murmurans. tralatio est à bobus, vt Od. 10. lib. 3. *Audis quo strepitu ianna, quo nemus Inter pulchra situm te Etare mugiat Ventis?*

OP. QVOD SI PR. CVRVO LITT. &c.] D Quod si tu naufragio perieris, & corpus tuum in litus eiectum, præda mergis fuerit, libidinosus, &c. *inueris* autem non *inuerit* esse legendum peruincunt libri manuscripti: duo Vatic. Iann. Faer. Nicotiani, Russardini duo. Nonnulli tamen habent, vt vulgati, *inuerit.*

LIB. IMMOL. CAP. ET AGN. TEMP.] caper Baccho potius solebat immolari, vt annot. sup. ad Od. 8. lib. 3. *album Libero caprum.* interdū etiam tempestatibus: & item agna, eaque nigra. Virg. *Ænei. 5. Treis Eryci vitulos, & tempestatibus agnam, Cedere deinde inbet.* Idem li. 3. *Nigram hyme mpecudem, zephyris felicibus albam.* Aristoph. *βαλ. Ἀρν. ἀρνὰ μάλαναι παῖδες ἐξενέγκαν, Τίφως γὰρ οὐ βαίνειν αὐτὰς κενύεται:* id est, Agnam, agnam nigram pueri efferte: Nam typhon exsistere incipit.

AD PETTIVM.

Ode II.

E

Se amore captum, non posse ad versus faciendos operam, studiū me conferre.

PETTI, nihil me, sicut antea, iuuat
Scribere versiculos,
Amore perculsum graui:
Amore, qui me, præter omneis, expetit
Mollibus in pueris,
Aut in puellis vrere.

Hic tertius december, ex quo destiti
Inachia furere,
Siluis honorem decutit.
Heu me, per urbem (nā pudet tātī mali)
Fabula quanta fui?

Conuiuiorum & pœnitet:
In queis amantem languor, & silentium
Arguit, & latere
Petitus imo spiritus.

Contraq; lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium
Querebar applorans tibi,
Simul calentis inuerecundus deus
Feruidiore mero
Arcana promorat loco.

Quod si meis inæstuet præcordijs
Liberabilis, vt hæc
Ingrata ventis diuidat
Fomenta, vulnus nil malum leuantia:
Desinet imparibus

B iij

Ceriare

- A Certare summotus pudor.
 Vbi hæc seuerus te palàm laudaueram:
 Iussus abire domum,
 Ferebar incerto pede
 Ad non amicos, heu, mihi posteis, & heu,
 Limina dura, quibus
 Lumbos, & infregi latus.
 Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
 Vincere mollitia,
 Amor Lycisci me tenet:
 Vnde expedire non amicorum queant
 Libera consilia,
 Nec contumeliæ graues:
 Sed alius ardor aut puellæ candidæ,
 B Aut teretis pueri,
 Longam renodantis comam.

Hancoden, quæ in omnibus libris erat dicō-
 los, distrophos, feci ut esset tricolos, tristrophos,
 partim Georg. Bucanani sententia approbata, par-
 tim codices quosdam antiquiss. secutus.

- A MORE PERCVLSVM] tralatio est. sic
 Virg. Geor. 2. *Quarum sacra fero ingenti percussus
 amore.* percellere propriè significat ita impelle-
 re, ut perueritas, quemadmodum suprâ diximus
 ad Od. 7. huius lib. *Mentesq; percussa stupent:* quod
 quidem exempla ex bonis scriptoribus declara-
 bunt. Lucret. lib. 1. *Aërie primum volucres te, diua,
 tuumq; Significant initum percussa corda tua vi.* Idē
 lib. 6. *Nimirum quia cum vehementi percussit ictu,
 Confluere ex ipso possunt elementa vaporis.* Idem lib.
 5. *regesq; superbi Corripit Diuum percussi membra
 timore.* Catull. ad Manliū. *Tempore, quo certa Stym-
 phalia monstra sagitta Perculit.* Virg. Æn. 5. *Victo-
 rem Buten, immani corpore qui se Bebrycia veniens
 Amyci de gente ferebat, Perculit, & fulua moribun-
 dum extendit arena.* Plaut. Epid. perij, *plaustrum
 perculi.* vbi tamen docti quidam legunt, *hanstrum
 perculi.* Terent. Eunuch. *Quò trudis? perculeris
 iam tu me.* M. Cato lib. Originum. *Ventus Cercius,
 cum loquere, buccam implet: armatum hominē, plau-
 strum oneratum percellit.* libet autem mihi & per-
 γω, ut studiosis bonarum litterarum adolescenti-
 bus consulam, & gratificer, Plautum, & M. Tulliū,
 quibus in locis hoc verbo vsi, à librarijs corrupti
 sunt, suę integritati restituere. Plautus in Trinum-
 mo. *Si animus hominem percussit, actum est: si animo
 feruinit, non sibi.* Si ipse animum percussit: dum viu-
 uitor victorum cluet. Tu si animum vicisti potius,
 quam animus te, est quod gaudeas. quo loco omnia,
 quæ quidem viderim exempla, habent, *perpulsit.*
 Idē Epidico. *planè hic est, qui mihi in Epidauro pri-
 mus pudiciā percussit.* vbi corruptè *perpulsit.* M. Tul.
 in orat. pro M. Cælio. *Quid tumultuarius soror?
 quid infans? quid a clamore exorsa, verbis, paruam*
- C

rem, magnam facis? vicinum adolescentulum aspe-
 xisti: candor huius te, & proceritas, vultus, oculiq; per-
 culerunt, id est, de recto mentis statu deturbarunt,
 ἐσθλαται. vbi vulgò legitur *perpulerunt*, mendosè.
 Idem lib. 1. de orat. ad Q. Fratrem. *Equidem, &
 Ser. Galbam memoria teneo, diuinum hominem in
 dicendo, & M. Emiliū Porcinam, & Cn. ipsum
 Carbonem, quem tu adolescentulus percussisti, igna-
 rum legum, hesitantem in maiorum institutis, rudem
 in iure ciuili: vbi vulgati codices habent *perpulsisti*,
 vitiosè: cum significet, Cn. Carbonem, quem M.
 Crassus accusauerat, sententijs iudicum damna-
 tum, & fortunis suis euersum esse. & epist. ad Ni-
 gid. Figul. lib. 4. *Nulla enim me ipsum priuatim per-
 culit insignis iniuria: vbi mendosè vulgò *perpulsit.*
 Sed quòd quidā simij hîc contendunt legendum
 esse *percussum* & repugnātib; libris omnibus, &
 reclamante ratione, nā illi valde pingues sunt.**

MOLLIB. IN PV. AVT IN PVEL.] sic
 Lucret. de amore lib. 4. *Sic igitur, Veneris qui telis
 accipit ictum, Sine puer membris muliebribus hunc
 iaculatur, seu mulier toto iactans è corpore amorem,*
 Vnde feritur, eò tendit, gestitq; coire, Et iacere humo
 rem in corpus de corpore ductum.

HIC TERTIVS DECEMBER] tertius an-
 nus, seu potius tertia hyems, & ita, tertius annus.
 HONOREM] frondeis, quæ sunt arboribus or-
 namento. Virg. lib. 2. Geor. *Frigidus & siluis Aquilo
 decussit honorem.*

FABVLA QVANTA FVI?] quàm multus de
 me sermo habitus est dedecoris, & ignominie ple-
 nus? sic loquitur Tibull. de Apolline lib. 2. eleg. 3.
*Fabula nunc ille est, sed, cui sua cara puella: Fabula
 sit, manu, quam sine amore, Deus.* Idem li. 1. eleg.
 4. *Parce puer, quæso, ne turpis fabula fiam.* vbi quidā
 malè volunt legi, *turbis.* sic Hor. inf. epist. ad Viñ.
*Asellam. Asinæq; paternum Cognomen veritas in ri-
 sum, & fabula fias.* Non dissimile est illud Propertij
 lib. 1. *Quid si parua tuæ dederis vestigia culpe,
 Quam cito de tanto nomine rumor eris?* Idem propè
 valet venire in ora: de quo genere lege annot. ad
 epist. ad Iul. Flor. lib. 1. *Quid Titius, Romana, &c.*
 CONVIVIORVM ET POENITET] id est, &
 poenitet me interfuisse in eis cōuiujs, in quibus,
 &c. vel & vellem me non interfuisse in eis conui-
 ujs, &c. vel sic, & displicent mihi ea conuiuia, &c.
 Sic vsurpant interdum hoc verbum Latini. M.
 Tull. lib. 6. de rep. *Iam verò ipsa terraita mihi par-
 ua visa est, ut me imperij nostri, quo quasi punctum
 eius attingimus poeniteret.* Idē in Cæliana, *Quod ob
 iectum est Cælio de pudicitia, id numquam tam acer-
 bè feret Cælius, ut eum poeniteat non deformem esse
 natum.* Quidam libri veteres habent, & *conuiuio-
 rum poenitet, &c.* quæ fortasse vera est scriptura, ut
 copula & pertineat ad finem versus anteceden-
 tis, & versus deinceps sequens initium capiat à
 Conuiuiorum.

IN QVEIS AMANT. ET LANG. ET SI-
 LENT. &c.] hæc sunt amoris argumenta: de
 quibus suprâ ad Od. 13. lib. 1.

ET LATERE PET. IMO SPIR.] Plautus.
 in Cistell. *Hoc, sis, vide: ut suspitum petiuit aliè.*
 Notaueram olim in nomine latere syllabam vl-
 timam

A timam re produci: nisi quis diceret esse legendū, & latere ex petitis imo spiritus, id est, è latere petitus, sed versibus ita in suum ordinem & numerum restitutis, ac descriptis, non est ei obseruationi locus. Interdum vocalis longa ante vocalem sequentem non eliditur quidem, sed tamen producit, ut Od. 2.8. lib. 1. *Ossibus, & capiti inhumato.* sic Catull. in Lesbiam. *Quo signo? eadem totidem mox deprecor illi Affidne.* Lucret. lib. 6. *Sed natura loci opus efficit ipsa sua vi.* ibid. *Denig, res auro argentū copulat una, &raq.* quamquam hic versus in nonnullis libris manuscriptis ita legitur: *Denique res auro argentum concopulat una.* Propert. li. 2. *Regnāue prima Remi, animos Karthaginis alta.* Vir. Georg. 2. *Orchites, & radij, & amara Pausia bac a.* *En. 5. sed amœnā piorum Concilia, Elysiumq. colo: huc casta Sibylla Nigrarum, &c.* idem in Pharm. *duris in cotibus illum Ismarus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes, &c.* idem in Palæmone: *Et succus pecori, & lac subducitur agnis.* Idē *En. 4. Quid struit, aut qua spe inimica in gente moratur?* Idem *En. 1. Posthabita coluisse Samo: hic illius arma.* Idē li. 10. *Mæonia generose domo, ubi pinguis culta, &c.* Interdum non solum non eliditur, verum etiam corripitur, etiam si sit vocalis naturalis longa, aut etiam diphthongus, ut supra Od. 5. *Et Esquilina alites.* & Sat. 9. lib. 1. *Si me amas (inquit) paulum hic ades.* Catull. in Mamurr. & Cæf. *Vno in ludulo erudituli ambo.* Idem ad Camerium, *Te quasiuimus in minore campo, Te in Circo, te in omnibus tabernis.* Virg. *En. 6. Nomen, & arma locum seruant, te amice nequii Conspicere, &c.* idem lib. 3. *Insula Ionio in magno.* idem Pharm. *an, qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?* Lucret. lib. 4. *Nam si abest, quod ames, præsto simulacra tamen sunt Illius, & nomen dulce obuersatur ad aureis.* Idem lib. 5. *Pectora, terrarum qui in orbis sancta tuetur Fana.* Idem lib. 2. *Vnam progeniem, qui in oras luminis edant.*

C **CONTRAQUE LVCR. NIL VALERE]** Etiam Anacr. queritur, in amore nihil valere genus, sapientiam, mores: solamque pecuniam spectari: præterea ostendit, pecuniam cum rebus omnibus humanis pestem asferre, atque interitum, tum maximè miseris amantibus esse calamitosam, & capitale, his verbis: *Ἀπόλοιτο ὡς ἑὸς αὐτὸς ὁ πένθηρον φιλήσας. Διὰ τὸ πένθ' ἐκ ἀδελφῶς. Διὰ τὸ πένθ' ἐκ κῆρας. Πόλε, μοι, φόνοι δὲ αὐτὸν. Τὸ δὲ χεῖρον, ὁ μὲν εἶπα Διὰ τὸ πένθ' οἱ φιλοῦντες.* id est, *Pereat male ipse primus, Argenti amore captus, Hoc propter & duorum Amica corda fratrum Soluuntur, ut alteri alter Necem asferat cruentam. Hoc propter & parentes A filijs necantur: Hoc fonte bella, pugna, Cedes, necesq. manant. Sed, quod grauius videri, Capitaliusq. debet, Hoc propter interimus Miserabiles amantes.* Cum his congruit Plautinum illud Curgul. *adepol qui amat, si eget, mi sera Afficitur erumna.* hac eadem de re lege eleg. nonam Tibull. lib. 1.

SIMVL] simul ut, ut sæpe alibi.

INVERECUNDVS DEVS] Bacchus. contra sup. Od. 2.7. lib. 1. *verecundumq. Bacchum Sanguineis prohibete rixis.* inuerecundum hoc loco Bacchum dicit, quia, qui immoderate vinū biberunt, nihil verentur.

FERVID. MERO ARCANA PROM. 10. c o] quæ tacenda erant, me, ut proloquerer, coegerat: è pectore in lucem protulerat. sic lib. 1. Sat. 4. *Cōdita cum verax aperit præcordia Liber.* Ouid. lib. 1. de arte. *Tunc aperit menteis auro rarissima nostro Simplicitas, arteis excutiente Deo.* sic Alcaus, *ὦ vos ἀνθρώποις δῖοι μέγα,* id est, vinum hominibus est instar dioptræ, qua cognoscantur eorum mores.

QVOD SI MEIS INÆST. &c.] horū qui deinceps sequuntur, quattuor versuum, hæc mihi videtur esse sententia. Quod si hæc iniuriæ, quæ mihi ab Inachia inferuntur, iustum, ac liberum mihi dolorem commouerint, meq. ita irritarint, ut has inaneis querelas, & aggritudines animi, quibus nō modò non confanescit amoris vulnus, verum etiā recrudescit, ex animo deponere, ac delere, & te cōtemnere atq. aspernari possim: definā impudenter cum potentioribus cōtendere: vel pudebit me non cedere superioribus: vel definā summoto & deposito pudore certare cū aduersarijs meis, qui plus apud te pretio & pecunia possunt. Est enim impudentis cum potentioribus pugnare. potest & alio modo explicari, ut statim dicemus. Sed Turnebo neutro modo placet, ut eadem opera, eodem loco referemus.

VT HÆC INGR. VENTIS DIV.] id est, ut hæc amoris pabula eiiciam ex animo. *ventis diuidat,* id est, dissipet, discutiat: ex animo meo deleat. vide annot. ad Od. 2.6. lib. 1. ibi *Tradam proteruis in mare Creticum, &c.*

FOMENTA] amoris fomenta sunt, nisi fallor, cæ omnes cogitationes, quæ dolorem, & curam ex amore proficiscentem, alunt, fouent, amplificanti: curæ, querelæ, cogitationes anxie, suspensæ, lacrymæ. Lucre. appellat amoris pabula, lib. 4. *Sed fugitare decet simulacra, & pabula amoris Abstergere [al. absterrere] sibi.* Prop. alimentis lib. 3. *Crescit enim assidue spectando cura puellæ: Ipse alimenta sibi maxima præbet amor.* Hor. epist. ad Iul. Florum lib. 1. *fomenta curarum* appellat curarum segetem, ac materiam. *quod si Frigida curarum fomenta relinquere posses, Quò te celestis sapientia duceret, ires.* Cum hunc locum, ut & alios innumera- biles, planissime declarassem, miror, homines quosdam κακονθεῖς etiam hîc, ubi suis perturbatissimis & dissolutissimis notarum scopis facillè carere poteramus, blaterare autose esse.

DESINET IMP. CERTARE SVM M.] locus est, meo quidem iudicio, perobscurus, quem & paullo antè explanavi, & nunc iterum explano: *summotus pudor:* id est, impudentia desinet certare cum æmulis me superioribus: proinde ac si ita dicat, definam vsque eò esse impudens, ut certem cum superioribus. Nam & lib. 1. epist. ad Claud. Neronem per depositum pudorem, impudentiam significat. *quod si Depositum laudas ob amici iussa pudorem:* vel hoc modo: definam deposito pudore contendere cum potentioribus, id est, non pudebit me iam finem cum potentioribus pugnandi facere: summoto pudore definā iam cum superioribus certare: id est, non iam me pudebit à superioribus vinci. Adr. Turnebus aliam huius obscurissimi loci sententiam esse arbitrabatur,

A bitrabatur, nempe hanc. *Me paullo inuerecundius geram, nec ita pudenter me amica summittam, ut soleo: sed eam aspernabor, desinamq; sectari imparem, neq; redamantem. Impares enim in amore appellantur, cum mutuo non amant amantes, & cum alteri amanti alter vicem non reddit: contra cum mutuo & pariter inter se amant, pares dicuntur.* Hæc sunt verba viri & mihi amicissimi, & doctissimi. sed primum ceterior est mihi amicitia, veritas: deinde quatumvis doctus sit, errare tamen potest, ut homo. Profert ille ad confirmandam sententiam suam locum ex Od. 15. hoc eodem lib. & quæret iratus parem: & alterum ex Od. 3. lib. 1. cui placet impares *Formas, atq; animos subiuga abenea Sauro mittere cum ioco.* Sed hæc exempla nihil eum adiuuant, non enim negamus, animos impares significare animos discondeis, & in amore non respondentis: Sed hoc dicimus *imparibus*, hoc loco aliud significare. Nam primum *imparibus* per se ponitur sine substantiuo, ut loquuntur grammatici: deinde si hoc sensisset Horat. quod ille putabat, dixisset, *Desinet impari certare, &c.* non ut hic *desinet imparibus*: quemadmodum Oda 11. lib. 4. *Disparem vites.* sed quid multis opus est? luce clarius est, horum verborum eam, quam ille vult, sententiam esse non posse, cum præfertim verbum *certare* satis declararet per *impareis* significari emulos & aduersarios, quibuscum ei certandum erat, non puellam, quam amabat. Iam ut dicimus certamen impar, iniquum, & inæquale: ita & aduersarium imparem, & inæqualem, siue intelligamus superiorem, siue inferiorem.

VBI HÆC SEVERVS TE PALAM] posteaquam te audiente hæc iactauerat ac probaram: abs te dimissus, redibam tamen ad illam amore coactus.

IVSSVS ABIRE DOMVM] iussus participium à verbo iubeor, quod negat esse visitatum Seruius ad illum locum *Æn. 10. equore iusso*, cum tamen dixerit M. Tullius in oratione pro Quintio, *ita iubebare, recusabat Alphenus.* Ac de hoc verbo quidem, esto ut lubet: sed de participio non est dubium, quin sit visitatum. Virg. Georg. 4. *huc tu iussos asperge saporis.* & 3. *Æneid. Iunoni Argiua iussos adolemus honores.* Horatius præter hunc locum, etiam in Oda 6. lib. 3. *Sed iussa coram me sine consilio Surgit marito, &c.* & Saty. 2. lib. 1. *neq; cunctetur cum est iussa venire.* carm. sæculari post ep. *Iussa pars mutare lareis, & urbem.* Idem epist. 12. ad Iccium: *Stella sponte sua, iussa ne vagentur & errent.* Ex quo iniussus a. um. idem Od. 16. infra *Illic iniussa veniunt ad multra capelle.* & Satyra 3. lib. 1. *Ut numquam inducant animum cantare, rogati: Iniussi numquam desistant.*

FEREB. INCERTO P. AD NON AM.] tamen si constitueram animum obfirmare, ne Inachiam expeterem, neue amarem: ego tamen ad eas adeis, quæ mihi tam iniquæ, atque inimicæ fuerant, recurrebam: ad ea vestibula, super quæ iacuerat nocteis totas, reuerterebar. sic Tibul. lib. 2. eleg. 7. *Iuravi quoties rediturum ad limina numquam? Cum bene iuravi: pes tamen ipse redit.* & Lucr. lib. 4. *At lacrymans exclusus amator limina sæpe Floribus,*

& fertis operit, posteisq; superbos Vnguit amaracino, D
& foribus miser oscula figit. Est autem miserrima amantis condicio, cum ab ea puella, de qua se bene meritum esse existimat, & quam ex animo amabat, iniuste læsus, amandi tamen finem facere non potest, tum enim cum odio pugnat amor: quo grauius malum amanti accidere nullum potest. id declarat Catull. hoc elegantissimo epigram. ad Lesbiam, *Dicebas quondam, solum te nosse Catullum, Lesbiam, nec prae me velle tenere Iouem. Dilexi tum te, non tantum ut vulgus amica: Sed, pater ut natos diligit, & generos. Nunc te cognoui, quare & si impensius vrer, Multo mi tamen es vilior, & lenior. Qui potis est? inquis, quod amantem iniuria talis Cogat amare magis, sed bene velle minus. amare magis autem (ut hoc dicam ὁδὲ πάρεργον) valet magis vri, & μᾶλλον ἐπᾶν, non μᾶλλον φιλεῖν, eiusdem argumenti est etiam hoc in eandem, *Odi & amo, quare id facia, fortasse requiris. Nescio, sed fieri sentio. & excrucior.* eodem pertinet illud Græcorum epigr. quo negat amator verum esse, quod vulgo dici solet, contumelia amorem dissolui, quippe qui experiatur, puellæ suæ contumelia amoris sui insatiā magis irritari, atq; excitari. sic habet epigra. Ὑβρις ἐρωτὸς ἐλπίς, μᾶλλον δὲ μῦθος ἀλάττω. Ὑβρις ἐμὴν ἐπέβη μᾶλλον ἐρωμανίῳ.*

POSTEIS] foris, seu posteis, ex quibus constant fores, seu quæ sunt in atrio domus. sup. Od. 1. lib. 3. *Cur inuidendis postibus, & nono Sublime ritum moliar atrium?* & Virg. lib. 2. *Ipse inter primos cor repti dura bipenni Limina perrumpit, posteisq; a cardine vellit.* & Lucr. lib. 4. *posteisq; superbos Vnguit amaracino.*

LIMINA DVRA, QVIBVS LVMB.] ab hoc loco non abhorret ille Od. 10. lib. 3. *Non hoc semper erit liminis, aut aqua Cælestis patiens latus.*

NVNC GLORIAN. QVAMLIB. MVLI-
ER C.] nunc vix dum Inachia amore solutus, Lyciscum puerum quauis muliere molliorem perdit amo.

VNDE EXPEDIRE] quo me amore explicare, ac soluere non possint amici neque liberè monendo, ac reprehendendo: neque grauitè, & contumeliosè obiurgando.

LIBERA CONSILIA] infr. Sat. 4. lib. 1. tria proponit, quibus sua quisq; vitia corrigere possit, his verbis, *fortassis & istinc Largiter abstulerit longa atas, liber amicus, Consilium proprium.*

NEC CONTVMELIÆ GRAVES:] quorum? utrū etiam amicorum, qui mihi libera consilia dederunt, an inimicorum, qui de nobis sæpe melius merentur contumeliosè nos insectando, quàm blandi amici?

SED ALIVS ARDOR, &c.] alius amor. Lucr. lib. 4. non minimum hoc esse ostendit è remedijs amoris, aliò conuètere mentem: *Et iacere humorem collectum in corpora quæq; Nec retinere semel conceptum vnius amore, Et seruare sibi curam, certumq; dolorem. Vlcus enim viuescit, & inueterascit alendo, Inq; dies gliscit furor, atq; ærumna grauescit, Si non prima nouis conturbes volnera plagis, Volginagag, vagus Venere antè recentia cures.* M. Tull. lib. 4. quæst. Tusc. Etiam nouo quodā amore veterē amorem, tanquam clauum clauo eiciendum putant.

Pausan.

A Pausan. in Ach. (vt suprà diximus) tradit, aquam Selemni flu. mederi animis amore saucijs.

PVELLE CANDIDÆ] Saty. 2. lib. 1. *Candida, rectaq; sit.*

TERETIS] proceri: vel membris teretibus, solidis, & politis. Od. 4. lib. 2. *tereteisq; suras.*

LONGAM RENOD. COM.] religantis: in no dū colligentis. alebant enim comam formosi, & impudici pueri, vt annot. sup. ad Od. 10. lib. 4.

Ode 12.

In anum fœdam, ac fœtidam, quæ se ab eo subigi cupiebat.

QUID tibi vis mulier nigris dignissima barris?

Munera cur mihi, quidue tabellas

B *Mittis nec firmo iuueni, neq; naris obesæ?*

Namq; sagacius vnus odoror,

Polypus, an grauis hirsutis cubet hircus in alis:

Quàm canis acer, ubi lateat sus.

Quis sudor vietis, & quàm malus vndique membris

Crescit odor, cum pene soluto

Indomitâ properat rabiem sedare: nec illi

Iam manet humida creta, colorq;

Stercore fucatus crocodili: iâq; subando

Tenta, cubilia, tectaq; rumpit,

Vel mea cum sauis agitat fastidia verbis!

Inachia langues minus, ac me.

C *Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad vnum*

Mollis opus pereat malè, quæ te

Lesbia querenti taurum, monstrauit in-ertem,

Cum mihi Couis adesset Amyntas:

Cui in indomito cōstator inguine neru,

Quàm noua collibus arbor inhaeret:

Muricibus Tyrijs iteratæ vellera lanæ,

Cui properabantur? tibi nempe: (quæ

Ne foret aequaleis inter conuiuia, magis

Diligeret mulier sua, quàm te. (creis

O ego non felix, quâ tu fugis, ut pauet a-

Agna lupos, capreæq; leones.

*Q*UID TIBI VIS] etiam hanc odam in Grætidiam scriptam esse volunt veteres.

NIGRIS DIGNISSIMA BARRIS] valentissimis ac mentulatissimis amatoribus dignissima: vel propriè & literatè, elephantis, immanibus belluis digna, non viris. nonnulli existimant significari nefarium concubitus, id est, auersum. in cod. Faër. neque vsquam alibi, si bene memini, scriptum est *longis dign. barr.* Turnebus putat etiam dici posse, per Barros hîc non elephantos, sed Barrum illum, qui deformis, & niger erat, significari: de quo Horat. saty. 4. lib. 1. *Nonne vides, Albi vt male viuas filius, utq; Barrus inops? &c. & 6. eiusd. lib. vt si qui agrotet quo morbo Barrus, &c. & 7. eiusd. Sifennas, Barros vt equis præcurreret albis.*

MUNERA CUR MIHI, QUIDUE.] malim sic potius legi: *Munera cur mihi, curue tabellas Mittis, &c.* vel, vt Canterus, *Munera quid mihi, quidue tab. &c.*

TABELLAS] litteras, epistolas.

NEC FIRM O] non admodum strenuo in certamine Venereo.

NEQVE NARIS OBESÆ] sic habent omnes fere vet. cod. non *nec naris.* significat, hanc mulierem esse immundam ac fœtidâ: quod cum ita sit, sibi illius immunditiem, ac fœtorem virulentum placere non posse, vtpote qui sit sagacissimus, ac naris acutissimæ, atque emunctissimæ. Nam naris acutæ homines, sunt sagaciores, citiusque ac melius odorantur, quàm qui narem habent obesam atque obtusam. ex quo *naris acutæ* homo pro eo, qui acuto ingenio est: *naris obtusæ*, pro pingui, & stupido vsurpatur. Sat. 3. lib. 1. *minus aptus acutis Naribus horum hominum.*

NAMQVE SAGACIVS] Cic. ad Att. lib. 6. *Illud præterea μυστικώτερον ad te scribam: tu sagacius odorabere.*

POLYPVS] polypus narium morbus. *caruncula est* (inquit Corn. Celsus lib. 6. cap. 8.) *modò alba, modò subrubra, quæ narium ossi inhaeret, & modò ad labra pendens narem implet, modò retro per id foramen, quo spiritus a naribus ad fauces descendit, adeo increfcit, uti post vnâ conspicui possit: strangulatq; hominem, maximè Austro, aut Euro flante: ferèq; mollis est, rarò dura.*

ANGRAVIS HIRS. CVB. HIRC. IN] an insit fœtor ille tater in alis. Catull. ad Virronem, *Sicui, Virro, hominisacer alarum obstuit hircus.* idem in Rufum, caprum appellat. *Ladit te quedam mala fabula, quæ tibi fertur Valle sub alarum trux habitare caper.* Hunc metuunt omnes: neq; mirum. nam mala valde est Bestia, &c. ibidem *nasorum pestem* dicit. Horat. ad Torquat. lib. 1. epist. *capram.* Sed nimis arcta premunt olida conuiuia capre. vbi tamen quidam per capras, meretrices significari putant. Ad huiusmodi autem alarum, & totius corporis odorem tollendum, mirum in modum valet cinaræ radix siue decocta cum vino, bibatur: siue ex ea factum emplastrum, partibus corporis huic odori opportunis, admoveatur.

QVIS SVDOR, &c.] loquitur iam secum de hac anu cum quadam exclamatione, in tertia persona.

VIENTIS] marcidis, languidis, tempore corruptis, & imminutis. Vietum dictum à viendo, quod

A quod est vincire, ut docet Varro lib. 4. de lingua Lat. M. Tull. de diuinat. lib. 2. *contactum aliquo morbo, bonis exile, & exiguum, & vietum cor fuisse.* Idem in Catone maiore, sed tamen necesse fuit esse aliquod extremum, & tanquam in arborum bacis, terrarū, frugibus, maturitate tempestiua quasi vietum, & caducum. Iam cum tertia huius nominis syllaba longa sit, ut apud Lucret. lib. 3. *Nec supra caput eiusdem cecidisse vietam vestem*, dicendum est duarum vocalium, & e fieri *αὐαίπεσιν*, ut apud eundem Lucret. eodem lib. *seorsum* est dissyllabum. At *neg*, seorsum oculi, *neg*, nares, nec manus ipsa *Esse potest anima*, &c. qua de re plura alias.

ET QUAM MALVS VNDIQUE M. CR. o.] Ad hunc locum illustrandum valde mihi conferre videntur illa Plautina, Mostell. *quia acastor, mulier recte olet, ubi nihil olet. Nam istas veteres, quae se vnguentis vinctant, interpoles. Vetula, edentula, quae vitia corporis furo occultant: Ubi sese sudor cum vnguentis consociant, illico itidem olent, quasi cum vna multa iura confundit coquos: Quid oleant, nescias: nisi id vnum, male olere intelligas.*

PENE SOLVTO] penem eo à me depromto, nudato, & expedito: & ita accipiendum est verbum *λύειν* in Græco illo oraculo, quod Aegeo ab Apolline editum refert Plutarchus. *ἀσκήτων τρεῖς ἄνθρωποι μέγα φέρειν λαόν· Μὴ λύσῃς τῶν δῆμον Ἀθηνάων ἀφικέσθαι.* nec illud Virgilij multum dissimile est lib. 3. Georg. *Solve mares, mitte in Venerem.* alij penem eo languente. alij *pene soluto* interpretantur re transacta. quod non placet. penem antiqui caudam vocabant, inquit Festus.

INDOMITAM RABIE] libidinem effrenatam, & rabiosam.

PROPERAT] hæcanus. alij legunt *properas*: quos ego neque sequor, neque refello. scripturā, quam in omnibus codicibus reperi, tueor, ac retineo. Iam, hoc totum, *Indomitam properat rabiem* sedare vno verbo, aut certe duobus expressit Lucret. lib. 4. *subat, ardet*: quem locum mox proferemus. ILLI] anui. quidam volunt legi *illis*, ut subaudiatur membris. sed reclamant omnes codices. volunt autem ijdem legi hæc omnia in secunda persona *properas, rumpis, agitas*, quæ scriptura mihi placeret, si eam vetus aliquis codex comprobaret.

CRETA] ad candefaciendum, qualem vim habet & cerussa. Mart. lib. 6. *Psilothro nitet, aut acida latet oblita creta.*

STERC. FVC. CROCOD.] Paulus Ægineta scribit, crocodili terrestres fimum, porriginem, & fures abstergere, his verbis, *ἡ δὲ τῶν χροαίων κροκοδείλων κόπρη ἀλφειὸς ἀπορύπτη.* Sola autem Lybia terrestris crocodilos alit, ut scribit Pausan. Corinth. duorum ferè magnitudine cubitorum. Iam verò è crocodili stercore, seu fimo, fucum fieri declarat & Clemens Alexand. his verbis, in mulieres luxu ætatis inuehens, *Κροκοδείλων ἀποπάπης χροάμειναι, καὶ σπιδόνων ἀφροῖς ἐγχερόμεναι, καὶ πῖς ὀφρύσι πλὴν ἀσβολῆν ἀναματτομένην, καὶ ὑμμιθὺ πᾶς παρειᾶς ἐντελέμεναι.* id est, Crocodilorum stercorebus vtentes, & spumis rerū putriū sese vngentes, & supercilia fuligine denigrantes, & cerussa malas candefacientes.

SVBANDO] cluneis agitando, libidineque ar-
dendo. Festus: *quidam autem suillum genus iccirco Veneri inuisum esse prodiderunt, quia immundissimi sunt sues ex omni mansueto pecore, & ardentissimi libidinis, ita ut opprobrium mulieribus inde tractum sit, cum subare, & subire dicuntur.* Lucret. lib. 4. *Nec ratione alia volucres, armenta, feraq̃, Et pecudes, & equa maribus subsidere possent, Sinon, ipsa quod illorum subat, ardet abundans Natura, & Venerem salientum lata retrahit.* *Καὶ αὖτις* dicunt Græci: quod tamen verbum propriè locum habet in apris, & suibus. dicunt & *ταυροῦν*: quod tractum est à vaccis taurum appetentibus.

TENTA] penem. Catull. ad Gell. *Nescio quid ceriè est. an vere fama susurrat, Grandia te medij tenta vorare viri?* Itaque nomen *tenta*, distinctionis nota separo à voce sequente.

VEL MEA CVM] disunctio vel pertinet ad alterum cum, quod antecedit suprà, cum pane soluto *Indomitam* properat, &c. id est, vel cum hæc anus verbis iracundis atq̃ asperis fastidia mea exagitat.

INACH. LANG. MIN. AC ME] verba vetulæ ad Horatium. minus langues Inachia complexu, quàm meo: minus remissus, aut ignauus es cum Inachia, quàm mecum.

INACH. TER NOCTE POTES] honestè & pudenter verbum turpe tacuit. quale est illud Terentianum Eunuch. *Ego illum eunuchum se sit opus, vel sobrius.* & Virg. Palam. *Nonimus & quite, transuersa tuentibus hircis: Et quo, sed faciles nympha risere, sacello.*

MOLLIS] languidus, eneruatus.

OPVS] Venerem.

PEREAT MALE, QUÆ TE LESB.] ordo est, pereat malè Lesbia, lena, quæ mihi robustum aliquem, bonisque lateribus iuuenem querenti, te mihi commonstravit ignaum, inualidum, atque ad Venerem ineptum.

QUÆRENTI TAURVM] validū, firmumq̃ iuuenem. Od. 5. lib. 2. *nec tauri ruentis in Venerem, tolerare pondus.* taurus significat etiam membrum viri obsecanum. ex quo verbum græcum *ταυροῦν*, quod dicitur de muliere libidine ardente & marem concupiscente, ut modò dixi: & *ἀταύρωτος* puella, id est, intacta & incorrupta.

MYRICIBVS TYRIIS ITERATÆ] bis tincta, *δύο φορές*, vide sup. Od. 7. lib. 1. Optima autem habebatur purpura Tyria. Virg. Georg. 3. *Tyrio conspectus in ostro.* Idem 4. Æn. *Tyriog̃, ardebat murice lana Demissa ex humeris.* Horat. sat. 4. lib. 2. *Et Tyrias dare circum illota toralia vestes.* epist. 10. lib. 1. *Non qui Sidonio contendere callidus ostro Nescit Aquinatem, &c.* Nequis autem incautior fallatur, *iterata lana*, numeri singularis est, patrij casus. CUI PROPERABANTVR?] cui magna cum celeritate te xebantur, vel sarciebantur? vide annot. ad Od. 7. lib. 2.

NE FOR. ÆQV. INTER] ut omnium æqualium tuorum dici posses fortunatissimus, & puellæ, seu amicæ tuæ carissimus.

MVLIER SVA] amica sua.

O EGO NON FELIX] sic habent nostrilibrari veteres. alij tamen se in suis reperisse dicunt,

O ego

A *O ego infelix.* Et verò ita profert hunc versum Carisius lib. 2. institutionum grammatic. his verbis, *quia nemo dicit, o ego, nisi exclamatio sit, ut apud Horatium, O ego infelix, quem tu fugis, &c.*

VT PAV. ACR. AGNA LVP.] sic Theoc. in Cyclope, φεύγεις δ' ὡς περ οἷς πολὺν λυκὸν ἀγρήσατο. i. fugis autem, ut ovis, quæ lupum canum vidit. Ouid. lib. 1. de arte, *Vig. fugit visos agna novella lupos.* vide supra ad Od. 4. huius lib. in princip.

CAPR. QVE LEON.] Hom. il. λ. οἷτε σε πεφρίκασι, λέοντ' ὡς μηκάδες αἴγες: id est, qui te horrent, ut leonem capræ.

AD AMICOS.

Ode 13.

Hyemem hilariter & iucundè esse
traducendam.

Horrída tempestas cælum contraxit:
& imbres,

B *Nivésque deducunt Iouem.*

Nunc mare, nunc silia

Threicio Aquilone sonant. rapiamus amici

Occasionem de die:

Dúmque virent genua,

Et decet, obducta solvatur fronte senectus.

Tu vina Torquato moue

Consule pressa meo.

Cetera mitte loqui. deus hæc fortasse benigna

Reducet in sedem vice:

Nunc & Achæmenia

C *Perfundinardo iuvat: & fide Cyllenéa*

Leuare diris pectora

Sollicitudinibus:

Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumnò,

Inuicte mortalis dea

Nate puer Thetide,

Te mæet Assaraci tell: quæ frigida parui

Findunt Scamandri flumina,

Lubricus & Simois.

Vnde tibi reditū certo subtemine Parca

Rupere: nec mater domum

Cærule te reuehet.

Illic omne malum vino, cantuq; leuato, D

Deformis ægrimonie

Dulcibus alloquijs.

HORRIDA TEMPESTAS CÆLVM] descriptio turbulentæ & spurcæ tempestatis, qualis est illa apud Homer. ὁ δ' ε. Ως εἰπὼν συναχεν νεφέλας, ἐπάρει δὲ πόντον. Χερσὶ πέλαιναν ἐλαύν, πάσσας δ' ὀρόθωνεν ἀέλας Παντοίων ἀνέμων, σὺ δὲ νεφέεσσιν ἐκάλυψε Γαῖαν ὁμίῃ, καὶ πόντον. ἐρῶρει δ' ἔρανόθεν νύξ. id est, Sic locutus nubeis contraxit, & conduxit vnum in locum, mare autem conturbauit, tridente in manus sumto, omneis porro variorum ventorum procellas excitauit, totamque terram simul & mare nubibus cooperuit. nox denique è cælo terræ incubuit. Sed propius ad Horatianam accedit illa Anacreontis, Μεις μὲν δὴ Ποσειδῶν ἐσηκε, Νεφέλαι δ' ὕδατι βαρύνοντα. Ἀχαιοὶ δὲ χμῶνες παταγῶσιν. id est, mensis autem nouember instat. nubes aqua grauidæ sunt: feræ tempestates personant & percrepant. adde & illam Archilochi, Γλαυκὴ ἔρα. βαθυὺς γὰρ ἦδη κύμασι παράσσεται πόντος. ἀμφὶ δ' ἄκρα γυρεὼν ὄροφα ἴσται νέφος. id est, Glauce vide. Profundum enim iam fluctibus turbatur mare: circum summa autem teçta, in orbem acta stat nubes.

ET IMBRES, NIVESQVE DEDUCUNT IOVEM] ita cælum est nubilum, niuibúsque, atque imbribus obscurum, & turbulentum, ut videatur Iupiter in terram, seu in nubeis potius descendere. cælum enim (inquit Euripides) imbribus refertum in terram decidere cupit. sic Eurip. ἐρᾷ δ' ὁ σέμνος ἔρανος πληρέμενος ὄμβρος Πέσιν εἰς γαῖαν Ἀφροδίτης ὕπο. Fuit autem veterum opinio, quam secuti sunt poætæ, Iouem in nubeis descendere, cum plueret, tonare, fulgurare cogitat. Lucret. lib. 6. *An simul ac nubes succedere, ipse in eas tum descendit, propè ut hinc teli determinet ictum?* Virg. lib. 2. Georg. *Ipse pater media nimborum in nocte, cornu cæ Fulmina molitur dextra.* idem ibidem, *Tū pater omnipotens sacundis imbribus æther coniugis in gremium late descendit.* Idem in Melib. *Iupiter & lato descendet plurimus imbro.* Hom. il. λ. πότε δὴ ῥα πατὴρ ἀνδρῶν τε, θεῶν τε Ἰδης ἐν κορυφῇσι καθεζέτο πιδνέσεως Οὐρανὸν καταβὰς. ἔχε δὲ στροπὴν μετὰ χερσίν. Ἴριν δ' ὠτρυνε χερσὶν ἵερον ἀγέλευσαν: id est, Tunc autem pater hominum & deorum in Idæ montis fontibus circumfluentis verticibus sedebat cum è cælo descēdisset. habebat autem fulgur in manibus. Irin porro aureis alis præditam properare iussit nuntiatum, &c.

SILIA] diarefis, ut Od. 23. lib. 1. *non sine vano Aurarum, & silia metu.*

THREICIO] Thracio, ut sup. Od. 24. lib. 1. *Threicio blandius Orpheo.* quod Aquilonem Thracium appellat, de eo lege annot. ad Od. 25. lib. 1.

RAPIAMVS AMICI OCCASIONEM DE DIE] attripiamus (inquit) ex hoc die occasionem hilariter viuendi. est autem vsus verbo ad rem aptissimo, quemadmodum Ennius, *viue Ulysses, dum licet, Oculis postremum lumen radiatum rape.* Non dixit cape, non pete (inquit M. Tull. de oratore 3.) haberet enim moram sperantis diutius esse sese victu-

C

rum:

Arum: sed rape. hoc verbum est ad id aptatum, quod ante dixerat, Dum licet. sic sup. Od. 8. lib. 3. *Dona presentis rape letus hora.*

DVMQVE VIRENT GENVA] hac de te sup. diximus ad Od. 9. lib. 1. & 13. lib. 4. sed mihi vide tur Horatius hoc loco Theognidem exprimere voluisse: qui post illa, quæ dixit de homine iam mortuo, ac sepulto, nulla eum amplius re delectari, nulla postea voluptate potiri, addit, Ταῦτ' ἐσορῶν κραδίη ἐν πίσιμαί, ὅφρα τ' ἐλαφρὰ Γέναια, καὶ κεφαλὴν ἀπ' ὀμῶν ἀποφύω. id est, *Hæc cernens vinam incunde, dum mihi membra Sana virent, & dum stat caput intrepidum.* veteres autem per genuum viriditatem, vireis corporis integritas significant, ut apud Homerum, Agamemnon optat Nestori, ut quali est animo, talibus sit & genibus. sic Hom. ix. d. Ω γέρον, ὦ δ', ὡς θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι φίλοισιν, Ως τοι γέναθ' ἐπιπύβη, δὲ τοι ἔμπροσθεν εἴη. id est, ὁ senex, utinam, qualis tibi animus est, talia essent & genua, viris que firma & stabiles. & Theocr. Κυνόσκας ἔρωπ. versu ultimo, ποιεῖν π' δεῖ οἷς γόνυ χλωρόν. id est, faciendum aliquid eis est, quibus viride est genu. Iterum Hom. il. 1. εἴσοκ' αὐτὴ μὴ Ενστήθεσσι μένη, καὶ μοι φίλα γένατ' ὀρώρη. id est, donec spiritus in præcordijs maneat, & mihi cara genua sursum moueantur, & surgant. idem il. v. Ἀρρήκτον τ', ἀλυτόν τε, τὸ πολλὸν γυνώσκειτο. id est, belli vinculum irruptum & insolubile, quod multorum genua soluit: id est, quod multis exitio fuit, seu interitum attulit. eodem pertinent illa apud eundem sæpe repetita. Ἀλλ' ἢ τοι μὲν αὐτὰ θεῶν ἐν γένοισι κείται. id est, At verò hæc in deorum genibus sita sunt.

ET DECET] dum fert ætas. Horat. inf. epist. ad Iul. Florum lib. 2. epist. versu ultimo, *lascia decentius ætas.* Tibull. eleg. 1. lib. 1. *Iam subrepet iners ætas, nec amare decebit, &c.*

OBDO. SOLV. FR. SENECT.] senectus hoc loco fortasse non ætatem, sed ætatis vitium, tristitiamque ac severitatem senilem significat, ut & senium. M. Tull. pro Milone, *tota civitas confecta senio est.* Statius in Sinephæbis, *tibi ego Antipho has fero, inquit. senium est cum audio.* hoc igitur dicit, explicetur, seu exporrigatur frons: obducta, id est, contracta, & corrugata.

TV VINA TORQV. MOVE, &c.] Suprà Od. 2. lib. 3. *moueri digna bono die.* moue igitur, loco scilicet: profer ex cella, seu apotheca.

TORQVATO MEO] Horatius natus est L. Manlio Torquato, & M. Aurelio Cotta Consuli-bus, ut suprà ea Ode, quam modò diximus. nota batur autem cadi Coss. nominibus. ita enim tempus significabatur. ex quo more illa nata sunt, *optima nota, de meliore nota, & interiore nota.* Od. 3. lib. 2. *Interiore nota Falerni.*

PRESSA] calcata. ut suprà Od. 12. lib. 4. *Sed pressum Calibus ducere Liberum Si gestis.* aliter Oda 19. lib. 3. *Pressa tuis balanus capillis.*

MITTE] omite. ut epist. ad Torquatum. *Mitteleueis spes, & certamina diuitiarum.*

REDVCE] restituet. Prisc. legit redducer.

VICE] vicissitudine. Od. 4. li. 1. *Soluitur acris hiems grata vice veris, & FauonI.* aliter sup. Od. 14. lib. 4. *plus vice simplici.*

ACHAMEN. PERF. NARDO] Perfisco, vel Assyrio vnguento nardino, ut sup. Od. 11. lib. 2. *Assyriag, nardo Potamus vncti? & Od. 7. eiusd. li. nitentis Malobathro Syrio capillos.* sic Anacr. Εμοὶ μέλει μύροις Καπασέφειν ὑπὸ λύβω. nardus Achæmenia ab Achæmene Persarum, & Assyriorum Rege. Od. 1. lib. 3. *Achæmeniūque costum.* & Od. 12. lib. 2. *qua tenuit diues Achæmenes.*

FIDE CYLLENA] lyra Mercuriali, à Mercurio inuenta, vel conformata.

LEVARE DIRIS PECT. SOLLICITVD.] curis animos leuare. suprà Od. 11. lib. 4. *minuentur atra Carmine cure.* & Od. 3. lib. 1. ad barbyrum. *o laborum Dulce lenimen.* & hac Od. inf. *Illis omne malum vino, cantique lenato.*

NOBILIS VT GRANDI CEC.] Chironē significat: cuius pater Saturnus, mater Philyra, vxor Chariclo, de quo sic Apollon. lib. 2. Argon. Ενδι' ἵνα δὴ Χείρωνα πελώριον ἄλλα μὲν ἵππῳ, ἄλλα θεῷ ἀτάλαντον ἀμυγδαλίη τέκεν εὐνῇ. id est, Vbi Chironem ingentem partim equo, partim Deo similem lecto alterno peperit. fuit autem hic Chiron præstantissimus doctor ac magister, siquidem ei Deus vnus Æsculapius, & duo clarissimi Heroës, Iason, & Achilles traditi sunt educandi, & instituendi.

Atque Æsculapium quidem medicinam docuit, ut testatur Pindarus eid. γ. πυθ. καὶ ῥά μιν (Æsculapium) Μάγνητι φέρον πόρεν Κενταύρω διδάξαι πολυμήμονας ἀνθρώποισιν ἰάσασθαι νόσους. Iason autem ait apud eundem Pindarum eid. δ. πυθ. se à parentibus suis Chironi traditum esse educandum, his verbis, Κρονίδα δὲ τράφειν Χείρωνι δῶκαν. quod item confirmat Hesiodus in Theogonia, Αἴσαν, δὲ τέκεδ' εὐδὴ Ιάσωνα ποίμενα λαῶν, ὃν Χείρων θρέψεν ἐν Πηλῷ ὕληντι. Achillem præterea (quemadmodum hic declarat Horatius) erudit, eique præcepit in primis, ut pietatem in Deos, & in parenteis coleret: quod prodidit Pindarus eid. εκτω. Πυθ. τῷ τῷ εὐφημῶσαν ποτὶ ἐνδρεσι φανῇ μεγαλοθεῖ Φιλύρας υἱὸν ὀρφανίζομένῳ Πηληϊδῇ παραγνῆν, μάστιγα μὲν κρονίδαυ βαρυστοπὴν στροπῆν, κεραυνῶν πεπορτυπην θεῶν σβείδειν. τῷ τῷ δὲ μήποτε πῆμα ἀμείρειν γονέων βίον πεπορτυμένον. id est, hanc præceptionem, seu monitionem quondam aiunt in montibus Philyræ filium magnis viribus prædito Achilli parentibus orbato dedisse, maximè quidem deorū Saturnium grauissonum fulgurum, & fulminum moderatorem colere & venerari, hoc verò honore numquam parentum vitam fati datam priuare. idem Pind. de Achill. eid. γ. Νεμ. ξανθὸς δ' Ἀχιλλεύς τὰ μὲν μένων Φιλύρας ἐν δόμοις παῖς ἐὼν ἄδυρεν μεγάλα ἔργα χροὶ ταμνὰ βραχυσίδερον ἀκοντα πύλλων, μάχα κρόντισσιν ἀγροτέροις ἐπρασσεν φόνον, καὶ πρὸς τ' ἐταίρεν, &c. id est, flauus autem Achilles in domo Philyræ, & Chironis habitans, puer cum esset, ludos ferios ludebat, crebrò manibus telum mucrone ferreo celerimum iaciens, leonibus immanibus eadem pugna inferebat, apròsque interficiebat, &c.

GRANDI] non ætate, sed genere, animo, indole, & spererum gerendarum.

ALVMNO] Achilli, quem aluit, atque erudit. alumnus semper eum significat, qui alitur, quamuis amicus quidā meus aliter sentiat. epist. 4. lib.

A 4. li. i. *Quid voneat dulci nutricula maius alumno, &c.* innumerabilia sunt alia ex bonis scriptoribus exempla.

MORTALIS, DEA] inest antithesis in his duobus nominibus.

NATE PVER THETIDE] Vbique Homerus Achillem Thetidis filium facit: & item Pindarus. alij autem, (vt tradit interpretes Apollonij lib. i. Argon.) à Philomila quadam natum esse volunt. Catullus in pulcherrimo illo, & elegantissimo carmine de Pelei, & Thetidis nuptijs, ab Homero, & Pindaro dissentiens, scribit Thetidē sibi turpe esse non duxisse Peleo mortali nubere. Nam apud Homerum *il. σ.* Thetis in maxima suarum miseriarum parte numerat, quod ipsa immortalis, mortalis lectum & complexum subire coacta sit, his enim verbis de Ioue queritur, *Ηφαιστος ἡ ἀρὰ δῆπρ, ὅσαι θεαὶ εἰσὶ ἐν Ὀλύμπῳ, Τόσσα δ' ἐνὶ φρεσὶν ἦσιν ἀνέροισιν κῆδεα λυγρὰ, ὅσο' ἐμοὶ ἐκ πασέων κρονίδης Ζεὺς ἀλγὲν ἔδωκεν, &c.* deinde paullo pōst, καὶ ἔτλην ἀνέρος ἐὼς ἡ Πόλλ' ἀμείλιχ' ἐκ ἐθέλῃσσι. Pindarus autem in Nem. *carm. 4.* perspicue significat, Thetidem, cum eam Iupiter in matrimonium Peleo collocare vellet, sese in ignem, leonem, atque alias formas, Protei in morem, vertisse: Peleum vero his omnibus repressis ac superatis, eius nuptias expugnasse. Verba Pindari sunt hæc de Peleo, *Πῦρ δὲ παύραπες, θρασυμαχεῖν τε λέοντων ὄνυχας ὀξύτατες, ἀκμὴν τε δεινοτάτων χάσας ὀδόντων, ἔχραμεν ὑπὸ τῶν ἰπποδρόμων μίαν Νηρείδων, id est, Peleus autem, cum ignem omnia superantem, & audacium leonum acutissimos ungues, aciemque horribilium dentium cohibuisset, vnam ex Nereidibus vxorem duxit. Idem Isthm. *eid. η.* narrat, Iouem, & Neptunum Thetidis amore mirum in modum flagrasse, deque eius nuptijs diu inter se contendisse: sed Themis, ne has nuptias ita cupidè expeterent, dissuasisse, quia à Parcis constitutū, & prædictum esset, eum, qui ex Thetide nasceretur, patre meliorē ac præstantiorem futurum, telumque Iouis fulmine potentius, missurum, si Iupiter eam duceret vxorē: aut Neptuni tridente, si Neptuno Thetis nuberet. Verba Pindari sunt hæc, *Εἴπε δ' εὐχέμενος ἐν μέσοισι θέμις εἶπεν ἐπεὶ φερόμενον ἰὼ φέρτερον γόνον ἀνακτα πατρὸς περικύνοντιαν θεόν, ὃς κεραυνῷ τε κρέσσον ἄλλο βέλος διώξῃ χεῖρ, περὶ δόντος τ' ἀμαυμακύνει Διίμισθον μέγαν, ἢ Διὸς παρ' ἀδελφοῖσιν.* cum Pindaro congruit & Apollonius lib. 4. Argon. *Εμπης δ' ἔμπεδον ὀπιπλέων ἀέκυσαν, Εἰσὶν τε εἰ φρεσὶ θεῖρα θέμις κατέλεξεν ἅπαντα, ὡς δὴ τοὶ πέφρωται ἀμείνονα πατρὸς εἰοῖ Παῖδα πεκύν.* id est, verumtamen non intermittebat eam inuitam obseruare, donec veneranda Themis ei omnia exposuit, nempe fatale esse, filium, qui ex ea nasceretur, patre suo meliorem futurum. Homeri interpretes tradunt *il. α.* Iouem Thetidem vsque ad Caucasum montem esse persecutum, stuprumque ei per vim inferre conatum, verum à Prometheo, ne id faceret, esse deterritum.*

B collocare vellet, sese in ignem, leonem, atque alias formas, Protei in morem, vertisse: Peleum vero his omnibus repressis ac superatis, eius nuptias expugnasse. Verba Pindari sunt hæc de Peleo,

Πῦρ δὲ παύραπες, θρασυμαχεῖν τε λέοντων ὄνυχας ὀξύτατες, ἀκμὴν τε δεινοτάτων χάσας ὀδόντων, ἔχραμεν ὑπὸ τῶν ἰπποδρόμων μίαν Νηρείδων, id est, Peleus autem, cum ignem omnia superantem, & audacium leonum acutissimos ungues, aciemque horribilium dentium cohibuisset, vnam ex Nereidibus vxorem duxit. Idem Isthm. *eid. η.* narrat, Iouem, & Neptunum Thetidis amore mirum in modum flagrasse, deque eius nuptijs diu inter se contendisse: sed Themis, ne has nuptias ita cupidè expeterent, dissuasisse, quia à Parcis constitutū, & prædictum esset, eum, qui ex Thetide nasceretur, patre meliorē ac præstantiorem futurum, telumque Iouis fulmine potentius, missurum, si Iupiter eam duceret vxorē: aut Neptuni tridente, si Neptuno Thetis nuberet. Verba Pindari sunt hæc, *Εἴπε δ' εὐχέμενος ἐν μέσοισι θέμις εἶπεν ἐπεὶ φερόμενον ἰὼ φέρτερον γόνον ἀνακτα πατρὸς περικύνοντιαν θεόν, ὃς κεραυνῷ τε κρέσσον ἄλλο βέλος διώξῃ χεῖρ, περὶ δόντος τ' ἀμαυμακύνει Διίμισθον μέγαν, ἢ Διὸς παρ' ἀδελφοῖσιν.* cum Pindaro congruit & Apollonius lib. 4. Argon. *Εμπης δ' ἔμπεδον ὀπιπλέων ἀέκυσαν, Εἰσὶν τε εἰ φρεσὶ θεῖρα θέμις κατέλεξεν ἅπαντα, ὡς δὴ τοὶ πέφρωται ἀμείνονα πατρὸς εἰοῖ Παῖδα πεκύν.* id est, verumtamen non intermittebat eam inuitam obseruare, donec veneranda Themis ei omnia exposuit, nempe fatale esse, filium, qui ex ea nasceretur, patre suo meliorem futurum. Homeri interpretes tradunt *il. α.* Iouem Thetidem vsque ad Caucasum montem esse persecutum, stuprumque ei per vim inferre conatum, verum à Prometheo, ne id faceret, esse deterritum.

TE MANET] tibi debetur, tibi parata est. vide supra annot. ad Oden 28. lib. i.

ASSARACI TELLYS] sic Virgil. *Æneid. i.* Assaraci domum eos, qui à Troianis orti sunt, appellat. *veniet lustris labentibus ætas, Cum domus*

Assaraci Phthiam, clarāque Mycenae Sernitio premet. Assaraci autem, & duorum eius fratrum Ili & Ganymedis pater fuit Tros, Troie Erichthonius, Erichthonij Dardanus, Dardani Iupiter: Assaraci filius Capys Anchisæ pater. Ili filius Laomedon, Laomedontis Priamus. vide Hom. *il. v.* & Dionysium Halicarnass. *ῥωμα. ἀρχαῖοι. α.* Assaraci tellurem, Troiam, intellige.

SCAMANDRI FLUMINA] sic supra Od. 6. lib. 2. *Galei flumen.* Scamandrus & Simois Troiæ fluij. Homer. *il. μ.* princip. *δῖος τε Σκάμανδρος. καὶ Σιμόεις, ὅτι πολλὰ βοάρεα, καὶ τρυφάλεαι. Κάτω περὶ ἐν κονίῃσιν, &c.* id est, diuinusque Scamander, & Simois, in quos fluuios multa seuta, multæ cassides deciderunt.

VNDE TIBI REDITVM] Achilli fuisse fatale ad Troiam mori declarat Homer. *il. α.* sub persona Thetidis, *Αἴψ' ὄφελος ὥσθ' ἠνδρὶν ἀδελκύσας, καὶ ἀπὸ μὲν Ἡδαι, ἐπεὶ νῦν τοὶ αἶσα μιν ὠδύσσει, ὅππῃ μάλιστα. Νῦν δ' ἄμα τ' ὠκύμορος τε, καὶ ὀϊζυρὸς περὶ πάντων Επλεο.* id est, Debebas apud naueis sine lacrymis & sine incommodis & malis sedere: quoniam tibi fatale est non diu viuere. Nunc autem simul & vitæ brevis, & calamitosus supra mortaleis omneis natus es.

SUBTEMINE] subtemine legendum, vt est scriptum in omnibus codic. manuscriptis, Vaticanis, & Faër. Iann. Rain. Vrf. Torn. Clericano, Nicotianis, Russard. ceteris. non *subtegmene*. & item apud Catull. carmine de nupt. Pelei, & Thetidis. *Currite ducentes subtemina, currite fusi.* est autem subtemen filum, quod stamini subtextitur: vel, vt Varro, quod subit stamini. ex quo loco quidam dicendum putant *substamen*. sed errant. Terent. in *Heautont. anus subtemen nebat.* vbi vulgò legitur *subtegmene*. Tale autem est illud Virg. de Lauso li. 10. *Æneid. Extremāque Lauso Parca fila legunt.*

MATER CÆRVLA] Pindarus *ποντίαν θεόν*, id est, marinam Deam appellat. idem Horat. sup. Od. 17. lib. i. *Circen vitream*, id est, marinam, & in aqua habitantem. Nam marinis dijs, glaucus, & cæruleus color tribuitur, vt supra diximus.

ILLIC OMNE MALVM, &c.] apud Homer. *il. i.* qui ad Achillem, vt illum placarent, missi sunt, offendunt eum in naui, citharæ cantu aggritudinem animi lenientem. sic Hom. *τὸν δ' εὐρὸν φρένα περπόμενοι φόρμυγ' ἰλνχέην, Καλῇ, δαιδαλέῃ, &c.* Hesiodus autem in *Theogon.* maximum dicit hominibus esse aggritudinum, & mærorum solatium, ac leuamentum, si quis cantor Musarum famulus ac minister, eorum, qui olim vixerint, Deorumque immortalium laudes cantibus & carminibus suis concelebrat. versus Hesiodi posuimus ad Od. 26 lib. i. *Εἰ γὰρ τις καὶ πένθος ἔχων νεοκῆδεϊ θυμῷ Ἀλγεῖται κράδ' ἰλν ἀλαχμήνους, αὐτὰρ αἰοῖδος Μεσσειὼν θεράπων, &c.* & Pind. *eid. θ.* Nem. sub. extr. *ἐπ' αἰοῖδας δὲ ἀνὴρ νάδων καὶ πρὸς κῆματον ὄψεν.* id est, cantibus autem etiam nonnulli laborem suum leuiorem reddiderunt. Quin senex ille Simulus apud Virg. in moreto, laborem suum cantu leuat. *Alternatque vices, modò rustica carmina cantat, &c.* Itaque me-

A ritò hoc loco Horat. vinū & cantum ægritudinis alloquia, id est, solatia, καὶ ἀλγυδία appellat. *ÆGRIMONIA*] ægritudinis. vtitur infra Od. 17. eodem nomine. *Fastidiosa tristis ægrimonia.* Cic. ad Att. lib. 12. *ferrem grauitè, si non ægrimonia locus esset.*

DEFORM. AGR. DVLCIB. ALLOQV.] Sic reperi scriptum in omnib. cod. manuscr. tum Vatic. tum alijs sine copulatione & ante vocem *alloquijs*. neq; est quòd quisquam de scripturæ veritate dubitet. corruerant autem hunc locum ij homines, qui cùm in litt. cecutiant, videri tamen volunt perspicaces, atque oculati. hæc igitur verba *dulcibus alloquijs* coniungenda sunt cum illis, quæ antecedunt, *vino, cantuque*, vt vinum & cantum intelligamus dici ab Horatio ægritudinis alloquia, id est, vt Latini loquuntur, solatia. Græci enim solatium παρηγορίαν, & ἀλγυδιον nominant, id est, verbum de verbo, alloquium. Atque hunc locum ita esse intelligendum vir quidam doctissimus professus amicum, & meo me quasi onere leuare, measque parteis agere gestiens, non ita pridem docuit.

AD C. MÆCENATEM.

Ode 14.

Phrynes amorem causam esse, quam obrem promissos Iambos non absoluat.

MOLLIS inertia cur tantam diffuderit imis

Obluionem sensibus,

Pocula lethæos ut si ducentia somnos

Arente fauce traxerim,

Candide Macenas occidis sæpe rogando.

Deus, deus nam me vetat,

Inceptos olim, promissum carmen, iambos

C *Ad umbilicum adducere.*

Nō aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
Anacreonta Teium:

Qui persæpe caua testudine fleuit amorē
Non elaboratum ad pedem.

Vreris ipse miser. quod si non pulchrior
ignis

Accendit obsessam Ilion,

Gaude sorte tua. me libertina, neq; uno
Contenta, Phryne macerat.

MOLLIS INERTIA] mollities, μαλακότης, la boris impatiens ignauia.

DVCENTIA SOMNOS] adducentia, seu afferentia somnos, ὑπνωτικὰ, ὑπνοποιὰ: quæ somnos gignunt, & (vt Virgilius loquitur) *soporifera*. aliter dixit idem Virgilius lib. 4. *potes hoc sub casu ducere somnos?*

TRAXERIM] hauferim, biberim. Virgil. *Æneid. 6. Lethæi ad fluminis undam Securos latices, & longa obliuia potant.* sic Horat. sat. 6. lib. 2. *Ducere sollicita incunda obliuia vite.*

OCCIDIS SÆPE ROGANDO] toties merogas, vt eneces: persæpe merogas.

DEVS, DEVS] Cupido deus potentissimus, & imperiosissimus. magna autem vis inest in huiusmodi repetitionibus *Ilion, Ilion* Od. 3. lib. 3. *Postume, Postume* Od. 13. lib. 2. *Ibimus, Ibimus* Od. 17. eiusdem.

AD VMBILICVM ADDVCERE] absoluerè, finire. solebant enim veteres illi librorum suorum tegumenta umbilicis ornare. Catull. ad Varum, *Novi umbilici, lorarubra, membrana Defecta, plumbæ & pumice omnia equata.* Mart. lib. 4. *Ohe, iam satis est, ohe libelle, iam peruenimus vsque ad umbilicos.* Fiebant autem umbilici ex ligno, aut ebore, aut aliquo alio osse.

NON ALITER SAMIO] Bathyllum Anacreontis delicias fuisse, ex eius carminibus intelligere licet.

ANACREONTA TEIVM] sup. Od. 17. lib. 1. *& fide Teia Dices laboranteis in vno, &c.* Triditum est, Anacreontem interrogatum, cur carmina non scriberet in Deos, sed in pueros, respondisse hos nobis deos esse. Pindarus quidem, qui Anacreonte posterior fuit, scribit *Ἰαμ. εἰδ. 6.* veteres poetas lyricos formosorum puerorum amores canere solitos esse: non enim illo tempore Musam mercenariam, neque lucris studio deditam fuisse. verba Pindari sunt hæc, οἱ μὲν πάλαι, ὁ δὲ θρασύβυλε, φῶτες, ὅσοι χροστὰ μῦθον ἐς δῖον μιστῶν ἐβαλλον, καὶ τὰ φόρμυγι συναπτόμενοι ῥίμφοι παιδείας ἐπέων μεγαρύναντες, ὅστις ἐὼν καλὸς, εἶχεν Ἀφροδίτης εὐθρόνης μνάστηραν ἀδίσταν ὀπίσθην. ἀ μάλιστα γὰρ, ὁ φιλοκροδὴς πῶ ποτε λῶ, ὃ δ' ἐράτης, &c. id est, Veteres quidem illi, ὁ Thrasymbule, qui cumque in Musarum aureis redimiculis ornatarum currum ascenderant cum insigni cithara rationem habentes, continuò puerileis iaculabantur dulcis catus, si quis forma præstas ætatis maturæ florem dulcissimū Veneris memorem præferret. Musa enim nondum erat lucris cupida, neque mercenaria.

NON ELAB. AD PEDEM] ex Anacreontis paucorum, qui ad nos peruenerunt, versuum lectione, cuius intelligere licet, incredibilem in eo esse carminis facilitatē, ac simplicitatem: sed, quam tamen nullus labor, nulla cura, nulla cogitatio consequi posse videatur.

VREIS IPSE] Tu quoque Macenas amore flagras, miser.

QVOD SI NON PVLCHR. IGN.] id est, quòd si Helena, quæ Paridem amore incendit: vel quæ Troiani incendij causa fuit, non fuit tua puella formosior: tuo te bono oblecta, eoque fruerè: vel eo contentus esto. ambiguum inest in voce *ignis*. Nam Helena & incendij Troiani causam attulit, & Paridem amore inflāmauit: quod vtrumque ignis appellatione declaratur. Virgil. *Palæm. meus ignis Amyntas.* Idem *Æneid. 3. Phrygiæque penates, Quos mecum a Troia, mediisque ex ignibus urbis Extuleram.*

OBSES-

A OBSESSAM ILION] Troiam obsessam.
Quidam libri vet. habent, *oppressam Ilion*.

NECVNO CONTENTA] Terent. Eunucho, *quia Neque tu uno eras contenta, neque solus dedit.*

PHRYNE] commemoratur ab Athenæo lib.

14: meretrix huius nominis Phryne Thespiensis, usque adeo venusta, & eximia forma, ut, cum in iudicium capitis adducta esset, plurimisque & grauissimis criminibus premeretur, nulla ei res alia ad absolutionem fuerit suffragata, quam formæ præstantia. Nam Hyperides orator, qui eam defendebat, cum esset hæc opinio, iudices eam condemnatos, constituit eam in eorum conspectu, tunicasque à pectore abscidit, ut nudas eius papillas, & nudum pectus aspicerent: tantamque & oratione, & hoc facto iudicum misericordiam commouit, cum eam tanquam Veneris sacerdotem oleo perfudisset, ut iudices, religione quadam animis eorum occupatis, ac deterritis, non sint ausi Veneris sacerdotem & antistitem condemnare: qua absoluta Euthias accusator iratus, quod è iudicio victus in re tam aperta discessisset, nullam postea causam dixit. Hanc illam Phrynem esse putato, quæ cum Venerem auream Delphis dedicasset, & appedisset: inscripsit ei Veneris statuæ Digenes Cynicus, *τῆς ἀπὸ τῆς ἐλπίδος ἀνδροσύας*: id est, *Græcorum incontinentia monumentum*. Cum superiora illa ex Athenæo de Phryne scripserim, quadriennio post, iuuenis quidam, eruditus quidem ille, sed plus nimio φιλεπιδεικνύς, reprehendit me quod apud Athenæum ita legissem, ut habent omnes editiones, quas vidi, *τὴν ὑποφῆν καὶ ζάκωρον ἀφροδίτης ἐλαίῳ χειροσάμηνος*: itaque vertissem, *cum eam tanquam Veneris sacerdotem, & antistitem oleo perfudisset, &c.* quoniam, inquit, perspicuum est, legendum esse ἐλαίῳ χειροσάμηνος, quod valet, si verbum verbo reddas, *misericordia usus*: id est, misericordia, ut ille interpretatur, commota. Cui ego hoc respondeo, primum lectionem receptam ἐλαίῳ χειροσάμηνος, visam mihi esse tolerabilem, & probabilem. Nam veteres, deorum aras ac statuas, diuinis homines oleo perfundere solebant. Verbi gratia, Plato lib. 3. de rep. facit Homerum amandari in aliam ciuitatem è sua, oleo perfusum & lana coronatum, sic enim Plato, *ἀποπέμπιμεν τὸν ἀνὲς ἄλλω πόλιν μύρον καὶ τὸ κεφαλῆς κατεχέαντες καὶ ἐρίῳ στέφανος*: quem locum his verbis expressit Maximus Tyrius λόγῳ. η. σεφαινώσας τὸν ποιητὴν καὶ χειροσάμηνον, id est, cum poetam coronasset, vnguentoque perunxisset. Et Alexander Magnus, cum in Sigæum peruenisset, columellam in tumultu Achillis defixam vnguento perunxisse dicitur. deinde ἐλαίῳ χειροσάμηνος pro misericordiam commouere non magis visitatum esse, quam ἐλαίῳ χειρὶν pro oleo vngere. Postremò me non esse tam acutum, aut sagacem, ut, quæ apud scriptores antiquos reperiuntur, probabiliter, & commodè dicta, ea immutare sine auctoritate codicum manu scriptorū possem. De hac eadem Phryne sic Arnobius libro 6. aduersus gentes, *Phryne illa Thespiaca (sicut illi referunt, qui negotia Thespiaca scriptitarunt) cum in acumine ipso esset pulchritudinis, venustatis & flo-*

ris, exemplar fuisse perhibetur cunctarum, quæ in opinione sunt, Venerum, siue per urbem Graias, siue quo iste fluxit amor talium, cupiditasque signorum. Itaque artifices omnes, ipsi iisdem qui temporibus existierunt, quibus primas dabat exprimendarum similitudinum veritas, omni cura studioque certabant simul capitis prostutui Citheræa in simulacra traducere: ardebant artificum scita, alterque alterum vincere contentiosa emulatione quarebāt, nō Venus ut augustinior fieret, sed ut Phryne pro Venere staret. hanc eandem commemorat Lucill. in Sat. Phryne nobilis illa ubi amatorem improbius quem, &c.

AD NEÆRAM.

Ode 15.

Non seruata ab ea fidem conqueritur.

NOX erat, & calo fulgebat luna sereno

Inter minora sidera,

Cum tu magnorum numen lesura deorum

In verba iurabas mea,

Arctius, atque edera procera astringitur illex

Lentis adhærens brachijs:

Dum pecori lupus, & nautis infestus Orion

Turbaret hibernum mare:

Intonsosque agigaret Apollinis aura capillos,

Fore hunc amorem mutuum.

Odolitura mea multum virtute Neæra:

Nam, si quid in Flacco viri est,

Nō feret assiduas potiori te dare nocteis:

Et quæret iratus parem.

Nec semel offensa cedit cōstātia formæ,

Sicertus intravit dolor.

At tu, quicumque es felicior, atque meo nunc

Superbus incedis malo:

Sis pecore, & multa diues tellure licebit:

Tibi que Pactolus fluat:

Nec te Pythagoræ fallāt arcana renati:

Formæque vincas Nireæ:

Eheu, translato alio marebis amores:

Ast ego vicissim risero.

NOX ERAT] sic Virgil. Æneid. 3. Nox erat, & terris animalia somnus habebat, & 4. Nox erat,

C iij & pla-

A *Et placidum carpebant fessa soporem Corpora, &c.* Apollon. lib. 3. Argon. Νύξ μὲν ἐπεὶ ὅττι γαῖαν ἀνέκρεφας, οἱ δ' ἐνὶ πόντῳ Ναύται εἰς ἑλίκω πε, καὶ ἀσέρας ὀπίσσω Εδρακὸν ἐκινῶν, &c. id est, Nox erat, seu nox in terram tenebras adduxerat: nautæ autem ad Helicam, & Orionē enauibus aspectum defigebāt. Et Varro, *Desierant latrare canes, urbēque silebāt: Omnia noctis erant, placida composita quiete.*

ET CAELO FVLG. LVNA SER. INT. MINORA] sup. Od. 12. lib. 1. *velut inter igneis Luna minores. & carmine sacul. infrā. Siderum regina bicornis.*

CVM TV MAGN. NVMEN LÆS. DEOR.] id est, cū tu peieratura. Dij magni autem sunt Iupiter, Minerva, Apollo, & ij, quos Æneas præter Deos penates, id est, deos familiares, qui domi colebantur, secum in Italiam attulerat. Nam Dij magni publice, Penates priuatim colebātur. Ennius, *Dono, ducite, dōque volentibus cum magnis Dijs.* Virgil. lib. 3. Æneid. princip. *Cum socijs, nationēque, penatibus, & magnis Dijs.*

IN VERBA IVRABAS MEA] iurare in verba, sermo militaris. Cæsar lib. 1. de bello civili. *Princeps Petreius in hac verba iurat ipse: ad idem iusurandum adigit Afrianum: subsequuntur tribuni militum.* T. Liu. lib. 3. *Nobis verō* (inquit Quintus) *nihil electu opus est, cū, quo tempore P. Valerius ad recipiendum Capitolium arma plebi dedit, omnes in verba iurauerint, conuenturos se iussu cōsulis.* Idem lib. 45. *omnes, qui in cōsulis verba iurauerint.* Horat. Od. prox. *Sed iuremus in hac simul imis saxa renarim Vadis lenata, ne redire sit nefas. & epist. 1. lib. 1. Nullius addictus iurare in verba magistri.* est autem in verba iurare, verbis ab altero cōceptis, iurare se ita fecisse, vel non: facturum, vel non. verum tamen non dissimulabo, me scriptum reperisse in lib. Don. *In vota iurabas.*

ARCT. ATQVE EDERA, &c.] me arctius amplectens, quam ab edera astringitur ilex. sic Catull. carm. in nuptias Iulæ. *Mentem amore reniciens, Vt tenax edera hac, & hac Arborem implicat errans.* ibidem, *Lenta quin velut assitas Vitis implicat arbores, Implicabitur in tuum complexum.* Hor. sup. Od. 36. lib. 1. *nec Damalis nouo Diueller adultero Lasciuus ederis ambitiosior.*

LENTIS ADHÆRENS BRACHIIS] Lentis, id est, flexibilibus, inhaerentibus, sequacibus, tenacibus, ambitiosis, ad amplectendum accommodatis. tralatio est. sic Virg. lib. 4. Georg. *Ac veluti lentis Cyclopes fulmina massis Cū properāt.* per lentas enim significat ductileis, ἐνελάτους. aliter sat. 9. lib. 1. *Et pressare manus lentissima brachia.* ibi enim lentissima dicere videtur, ad sentiendum quid vellet Horat. tarda. & aliter Oda 19. lib. 3. *Me lentus Glycera torret amor mea: cui simile est illud Od. 13. lib. 1. Quam lentis penitus macerer ignibus.*

DVM PECORI LVPVS, &c.] id est, semper. Tale illud Virg. Daphnide. *Dum iuga montis aper, fluuios dum piscis amabit, Dūmque thymo pascuntur apes, dum rore cicada: Semper honos, &c.* & illud Æn. 3. *In freta dum fluuij current: dum montibus umbrae Lustrabunt cōuexa: polus dum sidera pascet: Semper honos, &c.* Neque verō ab hoc genere a-

lienū est illud, quod est apud Herodotū, Vrania: in extr. quo loco Athenienses Alexandro, quem ad eos miserat Mardonius, vt eos ad condiciones à rege Persarum latas adduceret, respondent hoc modo, ὁμολογήσας δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ὑμᾶς πειράσσειν ἀναπείθειν: οὐτε ἡμεῖς πεισόμεθα: νῦν πᾶσι γέμει τῷ Μαρδονίῳ, ὡς Ἀβλυαῖοι λέγουσιν, ἔς' αὖ ὃ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴη, τῇ περ νῦν ἔρχεται, μήποτε ὁμολογήσειν ἡμᾶς ἑξέρη, ἀλλὰ θεοὶ τε συμμάχοισι πίσυνοι μιν ἐπέμμεν ἀμυνόμενοι, καὶ πίσυροι. id est, Vt autem cum Barbaro consentiamus, & conspiremus, neque tu nobis persuadere conare, neque nos adducemur: & nunc Mardonio renuntia, Athenienses dicere, quamdiu sole eandem viam ibit, quam nunc init, numquam noscum Xerxe vllas pacis pactiones facturos, sed & dijs adiutoribus ac socijs fretos, & heroibus, bellum Graciæ inferentem repulsutos.

ORION.] de Orione diximus suprā ad Od. 28. lib. 1.

INTONSOS QVE] sup. Od. 21. lib. 1. *Intonsum pueri dicite Cinthium.* ἀκέραιον, i. e. dicunt Græci.

ODOLITVRA MEA, &c.] minatur Neæra se amorem suum ab ea in aliam translaturum.

NAM, SI QV. IN FL. VIRI EST,] id est, si quid virtutis. appellata enim est à viro virtus, inquit M. Tull. Tulcul. 2.

PAREM] puellam. Oda 11. hoc lib. *Semper vte digna sequare, & vltra, Quam licet, sperare, nefas putando, Dissparem vites.*

POTIORI.] riuallimeo, qui tibi potior est: quem tu mihi anteponis: qui priores parteis habet apud te, vt loquitur Terent. Eun.

NOCTEIS] assiduas potiori dare nocteis, id est assidue cum eo, quem pluris facis, quàm me, pernoctare, & cubare. epist. 1. lib. 1. *Vt nox longa quibus mentitur amica, &c.* Plautus Trucul. *Sirax nocteis ducit, ab animo perit.* Idem Pœnul. *Cuius ego vel nebule cyatho septem nocteis non emam.* Idem Asinar. *Noctem tuam, & vini cadum velim, si optata fiant.*

NEC SEMEL OFFENSÆ, &c.] locus est obscurus, quem sic declaro. Nec, si certo, & vero dolore affectus fuero, cōstantia mea, quæ me diu tuos mores, tuamque iniuriam perferre coëgit, cedet tuæ formæ semel offensæ, id est, quæ semel offenderit, quæ semel peccarit: quæ mihi semel offensa, atque inuisa, dum alios amas, fuerit. vel sic, & in eo cōstans ero, quod numquam cedam posthactua formæ semel lapsæ, & ita mihi inuisa. Ea autem est interdum nominis offensio, significatio, apud bonos scriptores. sic M. Tullius, existimationem ordinis senatorij, offensam dixit, propterea quod senatores malè administrabant iudicia. Verr. de iuredicundo. *Si me animus, atque amor in Remp. existimatioq, offensa nostri ordinis, ac iudiciorum nō hoc facere coegisset, &c.* Idem in frumentaria. *ō miserum, atque inuidiosum, offensumq, paucorum culpa, atq, indignitate ordinem senatorij.* Idem Catilin. 1. *Et si me meis ciuibus iniuria suspectum tam grauitur, atque offensum videre: carere me* aspectu

A *aspectu ciuium, quàm infestis oculis omnium conspici malle. Idem pro Sextio. alijsne est aliquis improbis peculiaris populus, cui nos offensi, inuisq; fuerimus? Idem pro Cluentio. etiam si inuidiosus, aut multis offensus esse videatur: etiã si eum oderitis, &c. Idem ad Attic. lib. 2. scito nihil umquam fuisse tam infame, tam turpe, tam peraequè omnibus generibus, ordinibus, atq; tibus offensum, quàm hunc statum, qui nunc est. talia sunt tacitus, iuratus, quæ tamen à verbis taceo, iuro manent, vocemque habeant patiendi, significant actionem tamen. Porphyrio autem *offense forme* interpretatur *periurio pollute*. quod si cui placeat magis, non reclamabo. offensus etiam non numquam idem valet, quod infensus, & iratus, propterea, quod, qui offensi, & laesi fuerunt, irasci solent. Plancus Cicer. lib. 10. epist. *Si hominem offensum mihi, coniunctum cum Rep. nò subleuassent*. Propert. lib. 3. *Offensa illa mihi, non tibi amica dedit*. quæ significatio ad hunc locum quadrare non potest, quamuis in vno cod. manuscr. reperiri. *Nec semel irate*.*

SI CERT. INTR. DOL.] si certum animo dolorem conceperit Flaccus: si certus in animum Flacci se insinuarit dolor, subaudiendum enim in verbo intratit, in mentem, aut in animum Flacci: & ita loquitur M. Tull. de orat. 2. *definitio in sensum, & in mentem iudicis intrare non potest*. Corn. Tacitus lib. 1. annalium. *panidos, & conscientia velle corde intrat metus*.

AT IV, QVICVMQVE ES.] & τὸς ποπὴν ad æmulum, seu riualem suum.

FELICIOR] qui nunc Neæra frueris, me extruso, atque expulso.

MEO MALO] meo incommodo exultas, quod spernor à Neæra.

LICEBIT] licebit per me sis opulentissimus, sapientiss. pulcherrimus. sic loquitur sat. 2. lib. 2. *licebit Ille repotia, nataleis, alijsue dierum Festos alatus celebret*.

TIBIQUE PACTOLVS FLVAT.] Pactolus Lydiae fluuius, qui ad Sardianos auri ramenta ex monte Tmolus deferens, per medium forum vrbs fluit: auctor Herodot. Terpsichore. Plinius lib. 33. cap. 4. quinque totius orbis terrarum fluuios auriferos enumerat, Tagum in Hispania, Padum in Italia, Hebrum in Thracia, Pactolum in Asia, Gangem in India.

NEC TE PYTHAGORÆ FALLANT] & quamuis philosophiam Pythagoricam perdidiceris, animoq; comprehenderis. de Pythagora diximus sup. ad Od. 28. lib. 1.

FORMAQVE VINCAS NIREA] quonemo, Achille excepto, ad bellum Troianum pulchrior profectus est Hom. auctore in. 6. vt ann. sup. ad Od. 20. lib. 3. *Qualis aut Nireus fuit, &c.* sed quod hoc loco forma in amore haud multum valere significat Horatius, Pausanias in eandem sententiam tradit Achaicis, ædificium quoddam fuisse in Egiria, & in eo, Fortunę signum, quod Amalthæe cornu in manu teneret: tum huic signo proximum adstitisse Cupidinem pennigerum: Atque huius operis hanc fuisse significationem, fortunam magis, quàm formam, in amore dominari.

EHEV, TRANSLATOS ALIO] tale est illud Od. 6. lib. 1. *Heu, quoties fidem, Mutatosq; deos flebit, & aspera Nigris æquora ventis* sic Tibull. lib. 1. eleg. 5. *At tu, qui potior nunc es, mea furta caueto. Versatur celeri fors leuis orbe rota.* Iam quemadmodum hic marebis amores, sic epist. ad Macen. 2. lib. 1. dixit *merere fugam. atq; Inter vina fugam Cy nara merere proterua*.

QVERITVR, BELLO-
rum ciuiliū nullum esse finem,
& remp. Romanā desperat, aliasq;
terras & ipse petere cogitat, & al-
ijs, vt idem faciant, suadet.

Ode 16.

A Ltera iā teritur bellis ciuilibus ætas,
Suis & ipsa Roma viribus ruit:

Quam neq; finitimi valuerunt perdere
Marsi,

Minacis aut Etrusca Porsenæ manus,
Æmula nec virtus Capuæ, nec Sparta-
cus acer,

Novisq; rebus infidelis Allobrox: (bè,
Nec fera cerulea domuit Germania pu-

Parentibusq; abominatus Annibal:
Impia perdemus deuoti sanguinis ætas:

Ferisq; rursus occupabitur solum.
Barbarus, heu, cineres insistet victor: &

urbem

Eques sonante verberabit ungula:
Quæque carent ventis, & solibus, ossa

Quirini,

Nefas videre, dissipabit insolens.

Fortè, quid expediat, communiter, aut
melior pars

Malis carere queritis laboribus.

Nulla sit hac potior sententia: Phocæorū

Velut profugit exsecrata ciuitas: (fana

Agros, atq; Lareis patrios, habitandaq;
Apris reliquit, & rapacibus lupis: (das

Ire, pedes quocūq; ferūt: quocūq; per vn-

Notus vocabit, aut proteruus Africus.

Sic placet? an melius quis habet suadere?

secunda
Ratem occupare quid moramur alite?

- A Sediuremus in hac: simul imis saxa rena-
Vadis leuata, ne redire sit nefas: (rint
Nec cōuersa domum pigeat dare lintea,
quando
Padus Matinalauerit cacumina:
In mare seu celsus pcurrerit Apenninus:
Novaq; mōstraiunxerit libidine (uis:
Mir amor, iuuēt ut tigreis subsidere cer
Adulteretur & columba miluio: (nes:
Credula nec fuluos timeāt armenta leo-
Ametq; salsa leuis hircus equora.
Hac, & quæ poterunt reditus absconde-
re dulcis,
Eamus omnis exsecrata ciuitas,
B Aut pars indocili melior grege. mollis, &
exspes
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quib. est virt^o, muliebrē tollite luctū:
Etrusca prater & volate littora. (ta
Nos manet Ocean^o circūuag^o: arua, bea-
Petamus arua, diuiteis & insulas:
Reddit ubi Cererē tellus inarata quotan
Et imputata floret vsq; vinea: (nis:
Germinat et nūquā fallētis termes oliua:
Suamq; pulla ficus ornat arborem:
Mella caua manāt ex ilice: mōtibus altis
Leuis crepante lymphā defilit pede.
Illic iniussæ veniunt ad mulctra capellæ:
C Refertq; tenta grex amicus vbera:
Nec vespertinus circū gemit vrsus ouile:
Nec intumescit alta viperis humus:
Pluraq; felices mirabimur, ut neq; largis
Aquosus Eurys arua radat imbribus,
Pinguia nec siccis urantur semina glebis:
Vtrumq; rege temperante calitum.
Non huc Argos contendit remige pinus:
Neq; impudica Colchis intulit pedem:
Nō huc Sidonij torserunt cornua nautæ,
Laboriosa nec cohors Vlyssæi.
Nulla nocent pecori cōtagia: nullius astri
Gregem æstiosa torret impotentia.
Iupiter illa piæ secreuit littora genti,
Vt inquinavit ære tempus aureum:

Ære, dehinc ferro durauit sæcula. quorū D
Pijs secunda vate me datur fuga.

ALTERA IAM TERITVR BELLIS] æ-
tas triginta annorum spatium continet, vt supra
admonui ad Od. 9. lib. 2. Prior igitur ætas bellis
ciuilibus vexata, ea est, quæ intra Syllæ & Sulpicii,
Octauij & Cinna, Marij & Syllæ, Pompeij & Cæ-
saris tempora vertitur. M. Tull. epist. lib. 4. ad M.
Marcell. Omnia sunt misera in bellis ciuilibus, quæ
maiores nostri ne semel quidem: nostra ætas sæpe iam
sensit. Idem Philip. 8. Sylla cum Sulpicio de iure le-
gum, quas per vim latas Sylla dicebat, contendit: Cin-
na cum Octauio de nouorum ciuium suffragijs: rur-
sus cum Mario, & Carbone Sylla, ne dominarentur
indigni, & vt clarissimorum hominum crudelissimā
puniretur necem. De proximo bello ciuili non libet di-
cere: ignoro causam: detestor exitū. Hoc bellum quin-
tum ciuile geritur, atq; omnia in nostram ætatem in-
ciderunt. Altera autem ætas, quæ eadem C. Cæsa-
ris cōsecuta est, multa item alia bella ciuilia vidit:
Mutinense, aduersus M. Antonium: Perusinum,
contra L. Antonium M. Antonij fratrem: Sicilien-
se, seu potius Fretense, contra Sex. Pompeiū Pom-
peij Magni filium: Thessalicum seu Philippense,
aduersus M. Brutum & C. Cassium, Aetiacum,
contra M. Antonium & Cleopatram.

SUIS ET IPSA RO. VIR.] sic supra Od.
7. vt sua Vrbs hac periret dextera. In vno qui-
dem cod. manuscrip. scriptum reperi, Suis & ipsa
R. v. perit.

MARSI] à quibus Mariscum bellum appel-
latum, quorum dux Propedius, vt sup. annotauim-
us ex Strabone ad Od. 14. lib. 3.

PORSENÆ MANVS] Porfena dux Etrusco-
rum, de quo vide T. Liuium lib. 2. annalium.

ÆMVLÆ NEC VIRT. CAP.] M. Tull. in
ea orat. quam habuit in senatu de lege agr. contra
Rull. sic ait, Maiores nostri Capua magistratus, sena-
tum, consilium commune, omnia deniq; insignia reip.
sustulerunt, neq; aliud quicquam, nisi inane nomen
Capua reliquerunt, nō crudelitate (quidem illis fuit
clementius, qui etiam externis hostibus victis sua se-
pissime reddiderunt?) sed consilio, quod videbant, si
quod reip. vestigium illis mōnibus contineretur, urbē
ipsam imperio domicilium præbere posse. Idem in ea,
quam habuit ad populum contra eundem, dicit
populum Ro. treis solūm vrbeis in terris omni-
bus, Karthaginem, Corinthum, Capuam statui-
se posse imperij grauitatem, ac nomen sustinere.
Deleta Karthago est (inquit) &c. De Capua mul-
tum est, & diu consultatum. Exstant litteræ, Quiri-
tes publicæ: sunt S. C. complura.

SPARTACVS] de Spartaco, seruorum duce,
& bello seruili ab eo conflato, diximus supra ad
Od. 14. lib. 3.

NOVISQVE REB. INFID.] Cæsar com-
mentar. de bello Gallico li. 3. & 4. scribit, omneis
Gallos rebus nouis studere, & ad bellum celeri-
ter, mobiliterque excitati. Potest igitur fieri, vt
Horatius hoc loco nomine Allobrogum, qui Ci-
ceronis, & Cæsaris ætate fuerunt pacati, ceteros
Gallos significet, qui Romanorum imperium nō
a quo

A æquo admodum animo perferebant. Quamquā mihi sit verisimilius, Allobrogum nomine, Allobroges ipsos, non alios Gallos, intelligi. Neque me mouebit, quod obijcit Glareanus, Allobroges in coniuratione illa Catilinaria, populi Ro. maiestatem conseruare, quā coniuratorum consilijs assentiri, & fauere maluisse: neque vsquam alibi alienos à populo Ro. animos habuisse: quare non facile explicari posse, quamobrem nunc eos dicat Horatius infideleis: sed hæc (vt dixi) non mouent. Non enim, si nihil moliti sunt aduersus populum Ro. continuò sequitur, metuendum nō fuisse, ne facerent. Præterea infideles nō hi solum appellantur, qui fidem non seruant: quales sunt perfidi: sed & ij, quibus tutò non creditur, & qui data occasione libenter, & cupidè sint nocituri, fidemque violaturi. Itaque M. Tull. Catil. tertia, hanc Allobrogum in rebustam turbulentis, & periculosis quietem, atq; hoc otium, non eorum erga populum Ro. caritati, aut fidei, aut constantiæ tribuendum esse censet: sed Deorum in populum Ro. beneuolentiæ, ac benignitati. sic enim scribit eo loco, *Iam verò illa Allobrogum sollicitatio à Lentulo, ceterisq; domesticis hostibus, tantares, tam dementer credita & ignotis, & barbaris, commissaq; litteræ numquam essent profecto, nisi à Dijs immortalibus huic tantæ audaciæ consilium esset ereptū.* Præterea constat ex oratione M. Tull. de prouinc. coss. Allobroges non perpetuò in officio, neq; in fide erga populum Ro. mansisse. his verbis, *Modò C. Pomtinus fortissimus vir ortum repente bellum Allobrogum, atq; hac scelerata coniuratione excitatū, prælijs fregit, eosq; domuit, qui lacefferant.* Postremo in oratione pro M. Fonteio, Belgarum, & Allobrogum infidelitatem disertè notat idem Cicero his verbis. *quibus neq; propter iracundiam, fidem: neq; propter infidelitatem, honorem habere debetis.* Nam hos significari declarant ea, quæ tribus pagellis post sequuntur. *Vos Belgarum, atq; Allobrogum testimonijs non credere timetis?* quidam vir doctus hunc locum ita videtur intelligere, vt Allobroges eò dixerit Horatius infideleis nouis rebus, quia se præbuerint in eos infideleis, qui nouis rebus studerent, nempe in coniuratos. hæc enim illius verba sunt in commentarijs eius in Catilinariam tertiam. *sed illi cum simularent, se ei consilio fauere, totam rem tamen ad Q. Fabium Sangam detulerunt. unde dictum est ab Horatio, Nouisq; rebus infidelis Allobrox.* Mihi autem hæc sententia probari nullo modo potest. Nam cum Horatius Allobroges hinc cum Marfis illis, qui bellum Marficum excitant, cum Porfena, cum Capua, Spartaco, Germanis, Annibale numeret, qui fuerunt hostes populi Ro. perspicueque hoc dicat Horatius, Romam, quæ hostibus externis restiterit, aut quæ ab hostibus externis labefactari non potuerit, à ciuibus eueriti: pugnantia loqueretur, si hunc sensum probaremus. Multa in Allobroges M. Tull. pro Fonteio. Sed dici potest, eum inseruire causæ.

NEC FERA CÆRULEA, &c.] cærulea iuuentute. Sed cur cæruleam appellat? an quòd se Germani cæruleo colore inficiunt, vt formido-

losiores sint in prælijs? quòd quidem de Germanis à quoquam memoriæ proditum esse non memini. At de Britannis sic Cæsar lib. 5. *Omnes verò se Britanni glasto inficiunt, quod cæruleum efficit colorem, atq; hoc horridiore sunt in pugna aspectu.* vbi docti quidam legunt luto, seu luteo infic. alij glauco. Item Propert. lib. 2. *Nunc etiam infectos demens imitare Britannos, Ludis & externo tincta nitore caput.* an quòd Germani ferè omnes cæruleis sunt oculis? quæ ratio probabilior est. nam etiam hoc traditum est à Corn. Tacito lib. de moribus German. *Vnde habitus quoq; corporum quamquam in tanto hominum numero, idem omnibus: truces & cærulei oculi, rutila comæ, magna corpora, & tantum ad impetum valida, &c.*

PARENTIBVSQVE ABOM. ANN.] eorum parentibus, qui bellis Punicis in prælijs cæsi sunt. vt sup. Od. 1. lib. 1. *bellaq; matribus Detestata.* abominatus igitur παθὴνκόν.

IMPIA PERD.] nos impij, qui huius ætatis sumus, Romam perdemus, quam tot hostes violare non potuerunt.

DEVOTI SANG.] quorum sanguis Dijs, vel morti videtur esse deuotus ad expianda maiorum nostrorum scelera. vide sup. Od. 4. lib. 3. de voce, deuotus.

FERISQVE RVRSVS, &c.] solum vrbs Romæ rursus erit incultum, infrequens, vastum, ac desertum, ferisq; receptacula, ac latebras præbebit. sup. Od. 3. lib. 3. *Paridisq; busto Insultet armentum, & catulos fera Celent inulta.*

BARBARVS (HEV) CIN.] cineres vrbs, vel ciuium, pedibus conculcabunt barbari.

EQVES SON. VERB. VNG.] id est, eques insultabit cineribus. Ennius 8. annal. *Consequitur summo sonitu quatit ungula terram.* idem 17. *It eques, & plausu caua concutit ungula terram.* Virgil. Georg. 3. *atq; equitem docuere sub armis Insultare solo.* Varius de morte: *Insultare docet campis.* Lucretius lib. 3. *Et contempsit, aquis insultans, murmura ponti.*

QVÆQVE CAR. VENT. ET SOLIB.] & ossa Romuli, quæ sunt penitus in terram defossa, & in vrna cōdita, atq; ita neq; ventis commouentur, neq; à solis radijs attinguntur, victor insolens dissipabit. Iam quòd ad verbū carendi attinet, nō semper in eo inest velle. dicimus enim *carere febri, carere culpa, carere malo, &c.* similib.

NEFAS VIDERE] videre Romulicineres dispersos. cod. vnus Vatic. & Torn. habent, *Nefas videri.* quam scripturam non improbo.

INSOLENS] sup. Od. 16. li. 1. *exercitus insolens.*

FORTE, QVID EXPEDIAT] fortè dictum pro fortasse. quod exemplum, vt rarum, notandum est.

EXPEDIAT] vtile sit, vt sup. Od. 8. lib. 2. *Expedit matris cineres opertos Fallere.* Catull. in Priapeijs, *Manumq; seorsum habebis, hoc tibi expedit.*

COMMVNITER, AVT MELIOR PARS] aut vos omnes communi consilio, aut melior pars vestrū. melior autem propriè positum, non pro maiore.

MALIS CARERE QVÆRITIS, &c.] ordo

A ordo est hic, Fortasse quid expediat, vos omnes queritis, aut melior pars vestrum: carere, id est, ut careatis malis laboribus. Græci subintelligunt in huiusmodi loquendi generibus, particulam *ὅτε*, quæ valet, ut interdum etiam, & quidē sapius, nō subintelligitur, sed adhibetur. quod item imitatus est Hora. Od. 11. lib. 1. *ut melius, quicquid erit, pati,* quomodo interpretantur Linacer, & Erasmus. vel repetendum est verbum *queritis* hoc modo, *queritis quid expediat, & queritis carere*, ut loquitur Od. 16. lib. 1. *mitibus Mutare quero tristia.* & epist. 1. ad Mæcenatem, *queris me includere ludo.* adde cetera exempla, quæ ascripsi ad Od. 10. lib. 1.

MALIS LABORIBVS] *malis* epithetum est distinguendi causa adhibitum. sunt enim aliqui boni, & laudabiles labores. sunt & secundi, ut Od. 4. lib. 4. *Post hoc secundis vsq; laboribus Romana puer creuit.* malos labores igitur intellige, qui pertentur in bellis ciuilibus.

NULLA SIT HAC POTIOR] hanc sententiā potissimū sequamur, ut eam quocūq; nos pedes ferent, veluti Phocæi, &c.

PHOCÆORVM] à quibus Massiliam esse cōditam traditum est. Athenæus lib. 13. *Ἀεὶ τὸ πλεῖστον τῇ Μασσαλιωτῶν πολιτείᾳ χάρις ὄντως. φωκαῖς οἱ οὖν Ἴωνες, ἐμπροσὶν ἡρώμενοι ἐκπαλαι μασσαλίαν.* id est, Aristoteles in libro de Massiliensium rep. ita scribit. Phocæi ij, qui sunt in Ionia, mercaturæ studio dediti, Massiliam condiderunt. T. Linius lib. 34. *Iam tum Emporia duo oppida erant muro diuisa: vnum Græci habebant, à Phocæa, unde & Massilienses oriundi: alterum Hispani.* Idem Herodotus memoriæ prodidit lib. 1. seu Clione. vbi hanc Phocæorum execrationem, quam hîc commemorat Horatius, his verbis exponit, *Μετὰ δὲ ὡς τὸ πρὸ ἐξέρχασθαι, ἐπιήσαντο ἰσχυρὰς κατὰ κράτος τῷ ὑπολειπομένῳ ἐσυντῶν τῶ σόλῳ. πρὸς δὲ ταῦτοι καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν: καὶ ὡμοσαν μὴ πέλιν ἐς φωκαίῳ ἢ ζεῖν πέλιν ἢ τὸν μύδρον τῶτον ἀναφῆναι:* id est. Posteaquā aut hoc ab ijs confectū est, magnis & validis execrationibus classis suæ reliquias deuinxerunt: præterea verò etiam massam ferream in mare demerserunt, & iurarunt non prius se in Phocæam reuersuros, quàm hæc massa è fundo maris emergeret, atq; in summa aqua exstaret.

EXSECRACTA] execrationibus vsa, quas Græci *ἀρεῖς* & *κατὰ κράτος* appellant: unde *ἀρεῖς*, & *κατὰ κράτος* execrari. Cicer. Off. 3. *erranti viâ non monstrare: quod Athenis execrationibus publicis sanctū est.* sic loquitur Linius lib. 39. de Annibale, *Execratus deinde in caput, regnumq; Prusie, & hospitales Deos violata ab eo fidei testis inuocans, poculum exhausit.* huiusmodi execrationis exemplum præter hoc de Phocæis, exstat & apud Æschinem in oratione *κτ' Κτισιφώνης*. satis erit mihi locum indicasse: γὰρ ἡ ἀπὸ τῆς γῆς ὅτις ἐν τῇ ἀρεῖ: εἰς τὰς δὲ, φησὶ, *κατὰ κράτος* ἢ πόλιν, ἢ ἰδιώτην, ἢ ἔθνος, οὐαζὴς ἔστω τῷ Ἀπολλωνίῳ καὶ τῇ ἀρτέμιδι, &c. id est, si quis hæc migraverit, siue ciuitas, siue quis priuatus, siue natio, Apollini, Dianæ, Latonæ, Mineræ prouidæ sacer esto. sequitur, *καὶ ἐπεὶ χρεῖται αὐτοῖς μήτε γλῶκάρπες φέρειν, μήτε γυναικῶν τέκνα πικτεῖν γονεῦσιν ἐοικότα, ἀλλὰ πέρατα.* id est, & hoc eis precatur ut neq; eisterra fructus efferat, neq; vxores eorū liberos parentibus simileis, sed

monstra & portenta pariant. & apud T. Liniū lib. 28. Annal. *His adhortationibus execratio dira adiecta est, siquē a proposito spes, mollitiāq; animi flexisset.*

AT QVE LAREIS PATRIOS] cum duo cod. Vatic. & item Don. Faër. Torn. Cleric. Nico tiani, Russard. & item meus haberent *patrios*, ego reiecta vulgata lectione *proprios*, hanc probavi. **PEDES QUOCVMQVE FERVNT]** quocumq; via patuerit, nullo nobis ab initio loco, quod eamus, proposito. sic & sup. Od. 11. lib. 3. *I. pedes quò terapiunt, & aura.* sic loquuntur & Græci, ἢ *πόδες ἀγροί*, id est, quò pedes ducunt. Theocr. in Hyla. δ δ' *πόδες ἀγρον*, ἐχάρει Μαινόμενος. Apollon. lib. 1. Argon. ἐς δὲ κέλευθον τὴν θέεν, ἢ *πόδες αὐτὸν ὑπεκφερον εἰς σπιντα.* idem lib. 4. *Ὡς ἀρ' ἐφ' ἡ. πλὺδ' αἰψὰ πόδες φέρον ἐγκο νέσσαν.* Plautus mercat. *Nec podagricus, nec articularius est, quem rus pedes ducunt.* Virg. Mær. *Quò te Mæri pedes? habent* lib. vet. ferent.

PROTERVVS AFRICVS] tralatio est. sic suprā ventos proteruos appellauit Od. 26. lib. 1. *Tradam proteruis in mare Creticū Portare ventis.*

SECUNDA ALITE] αἰσίῳ ὄρνιθι, auspicatò, bonis auibus. vide annot. ad Od. 15. lib. 1.

SED IVREMVS IN HÆC] quid sit in verba iurare, dixi suprā ad Oden superiorem.

SIMVL IMIS SAXA RENAR. &c.] verba sunt ita concepta, posteaquā saxa ex imis aquarum vadis in summam aquam emerferint, & exstiterint: tum nobis fas esse putemus in patriā, quam relinquimus, redire. prius aut redire, quàm saxa enatarint è profundo, sit nefas. ne prius in patriam redeamus, quàm saxa, quæ sunt in profundo, in summam aquam euaserint: proinde ac si dicat, numquam redeamus. sed satis apparet, Horatium historiam, & rem gestam, quam paullo antè ex Herodoto retulimus, spectauisse, quamuis nō dicat, simul massa ferrea, (quam Herodotus *μύδρον σιδήρεον* nominauit) è maris fundo enatarit, sed *simul imis saxa renarim*, id est, simul atq; saxa ex imis vadis emerferint, atque exstiterint, vel in summam aquam resilierint.

NEV CONVERSA DOMVM, &c.] nēc tum pigeat nauibus domū reuehi, cum Padus, citioris Gallie fluuius, ad montis Matini, qui est in Calabria, verticē peruenerit, antequam id fiat verò, pigeat nos in patriā reuerti. atqui numquam illud futurū est. tale est illud Virg. in Tityro. *Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrin.*

IN MARE SEV CELSVS] seu quando Apenninus, &c. ne pigeat, &c.

NOVAQVE LIBIDINE] noua & inusitata, & inaudita libidine. esset enim noua & inaudita, & monstri similis libido, si tigres famine libidine incensa à ceruis se subigi paterentur: & si miluij cum columbis commiscerentur, & cū vaccis leones: quemadmodū pictor ille ridiculus esset, qui placidis copularet immitia, *Serpenteis anibus geminaret, tigribus agnos*, ut ait epist. ad Pison. princip.

SUBSIDERE] succumbere, subiacere. sic Luc. li. 4. *Nec ratione alia volucres, armenta, feraq; Et pecudes, & equa maribus subsidere possent, Si non, &c.* **CREDVLA NEC FVLVOS]** i. & qñ nō timeant armenta leones, &c. alij libri habent *stauos*.

CREDVLA]

A **CREDULA**] id est, quando vsq; adeo fuerint credula, vt sibi non timeant à leonibus. *non timeant credula*, genus est loquendi, quod suprà notauimus: in quo nomen appositum vim verbi adiuuat. quale & illud Od. 2.4. lib. 1. *Prinignis mulier temperat innocens*. de quibus vide annot. ad Od. 8. lib. 3. Nam hoc totum, *nec timeant leones credula*, perinde valet ac si dixisset, & in non timendis leonibus credula sint. **FVLVOS**] nonnulli lib. veteres habent *flauos*: quidam alij *sanos*.

LÆVIS HIRCVS] factus læuis, qui est, horridus, & hirsutus natura.

ABSCINDERE] præcidere, intercludere, abrumpere.

EAMVS OMNIS EXSECR. CIV.] tota ciuitas, (inquit) aut melior pars, *exsecrata*, id est, execratione tali vsa, *eamus. omnis*, est recti casus, nequis errans putet esse accusandi cas. numeri multitudinis.

INDOCILI MELIOR GREGE] melior multitudine indocta, atq; imperita, cui persuaderi non potest, vt patria relicta, alias terrarum oras petat. indocilis est, qui ad discendum ineptus est, qui doceri non potest, vt sup. Od. 1. lib. 1. *indocilis pauperiem pati*. & Od. 3. lib. 3. *tigres indocili iugum Collo trahentes*.

MOLLIS ET EXSPES] pars autem mollis, & laboris impatiens: & ab omni spe derelicta, &c. tale illud est Virg. *Æn. 5. Transcribunt urbi matres, populumq; volentem Deponunt, animos nil magna laudis egenteis*.

INOMINATA PERPRIMAT CVBILIA] sedes malè ominatas, & infelices, δυστοινίους κοιτάς perpetuò incolat. *inominata* sic dictum puto, vt, inauspicata.

PERPRIMAT] perpetuò premat: quod valet, perpetuò in eis infideat, & hareat.

MVLIEBREM TOLLITE LVCTVM] sic habent omnes libri vulgati: quibuscum consentiunt aliquot manuscripti. Sed mihi magis placet ea, quæ in alijs manuscrip. reperitur, scriptura: *muliebrem pellite luctum*. nam vulgata lectio, quamuis eam confirmant nonnulli veteres, non mihi videtur æquè Horatiana, quia Horatius verbum tollendi rarius solet vsurpare, pro auferre: sapius pro excipere, & fumere: quale illud, *partem vel tolleret omneis*. epist. 7. lib. 1. Quin dixisset potius *muliebrem ponite luctum*: vt Virg. lib. 11. *Æneid. Pone animos*. & Horat. epist. 16. lib. 1. *Pone, meum est: pono, tristisq; recedo*. & epist. 10. *si quid mirabere, pones Inuitus*. Verūtamen tolle querelas dixit epist. 12. princip. pro aufer querelas. Ex quo, licebit, si quis volet, vulgatam lectionem retinere ac tueri. Iam quòd ad muliebrem naturam attinet, ad lugendum propensam, tale est illud suprà Od. 10. eod. lib. *Et illa non virilis eiulatio*.

PRÆTER ET VOLATE] & præteruolate, præteruehimini, præterite.

NOS MANET] nobis est præternauigandus, vel nobis debetur: idque dicit propter insulas fortunatas, quæ sunt in Oceano. de verbo manendi sup. Od. 28. lib. 1.

CIRCVMVAGVS] à quo vniuersa terra cir-

cumfunditur. M. Tull. lib. 6. de rep. *omnis enim terra, quæ colitur à vobis, angusta verticibus, lateribus latior, parua quedam insula est, circumfusa illo mari, quod Atlanticum, quod magnum, quod Oceanum appellatis in terris*. Catull. de nupt. Pél. & Thet. *Oceanusq; pater, totum qui amplectitur orbem*. Horatius autem videtur Homericum epithetum expressisse, ἀπὸρρον, id est, εἰς αὐτὸν ὁρῶντα, ἢ ὅσω ἐπαιόντα, καὶ εἰς κύκλον ὅμιμα πελαγόμενον, qui in seipsum reuertitur, dum circuli instar circumducitur. Sic Orpheus, Κύκλον δ' ἀκαμάτη, καλὸν ὠκεανόιο, ὃς γαῖαν δι- νησι περὶ ἔχει ἀμφιελίζας. id est, Circum Oceanum, quem motio nulla fatigat: Et qui vorticibus terrarum amplectitur orbem.

ARVA, BEATA PETAMVS ARVA] concinna & peruenuista ἐπαράλις. Petamus (inquit) arua, arua, inquam, beata. Quidam hoc ordine & sensu legunt, *Nos manet Oceanus circumuagus arua: beata Petamus arua, &c.*

DIVITEIS ET INSVLAS] quas fortunas appellant Latini: & Græci ὀλίγες νήους. sic suprà Od. 8. li. 4. *dinitibus consecrat insulis*. in quibus est campus Elysius. Homer. ὁδ. δ. Ἀλλὰ σ' ἐς ἡλύσιον πεδίον, καὶ πείρατα γαῖης Ἀθάναι περὶ μύσιν. ὅθι ξανθὸς ῥαδάμανθος. Τῇ περ ρήϊσι βίωτῇ πέλει ἀνδρώποισιν, Οὐ νίφετος, ἔτ' ἄρ χειμῶν πολὺς, ὅτε ποτ' ὄμβρος Ἀλλ' αἰεὶ ζεφύροιο λισσὸν πνέοντας αἰήτας Ὠκεανὸς ἀνίσσιν ἀναψύχειν ἀνδρώπεις. id est, sed te in campum Elysiu, & orbis terrarum fineis Dij im mortales deducet, vbi est flauus Rhadamanthus: Qua in regione viuendi ratio facillima, & minimum laboriosa est hominibus: non sunt in ea nives, non hyems multa, non imbres: sed semper Oceanus Fauonios suauiter spiranteis mittit, ad homines refrigerandos.

TELLVS INARATA] ἀνήροπος. Homerus de Cyclopibus ὁδ. 1. Οὐτε φυτὸν οὐκ ἔχει, ἔτ' ἀρόσων, Ἀλλὰ πᾶσι γ' ἀσπαστε, καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται. id est, neq; manibus stirpis plantant, neq; arant: sed omnia eis nascuntur non sata, & inarata. sic Hesiod. ἐργὴ καὶ ἡμ. καρπὸν δ' ἔφερον ζείδωρος ἀργεῖ. Ἀντιμάτη πολλὸν τε καὶ ἀφθονόν. id est, fructum autem efferebat terra rerum vitalium largitrix, sua sponte, multum & copiosum. Sic Quid. lib. 1. Metam. *Ipsa quoq; immunis, rastrog; intacta, nec ullis Saucia vomeribus, per se dabat omnia tellus, &c.* sequitur paucis post versib. *Mox etiā fruges tellus inarata ferebat*. & Virg. lib. 1. *Geor. ipsaq; tell' Omnia liberi nullo poscete ferebat*.

IMPVTATA] non putata, non culta. Festus, *Putum antiqui dicebant propuro. unde putata vires & arbores, quòd decisis impedimētis remaneret pura*.

NUMQVAM FALLENTIS] numquam fallentis spem domini. sup. Od. 1. lib. 3. *fundum mendacem dixit*, qui spem agricolæ fallit. tale est illud epist. ad Mæcen. 2. lib. 1. *Spem mentita seges*. eadem ratione agrū fidelem appellamus, qui multo plus reddit domino, quàm accepit. sic sup. Od. 16. lib. 3. *& segetis certa fides mee*.

TERMES] ramus ex arbore dereptus. nec folijs repletus, nec nimis glaber. Festus. alij propriè ramum oliuæ esse volunt.

SVAMQVE] id est, non insitam, sed naturalem, & propriam. contra Virgil. de insitis lib. 2. *Georg. Miraturq; nonas frondeis, & non sua poma*.

PVLLA]

A P V L L A] nigra. non viridis, nec acerba: sed matura.

LEVIS CREPANTE LYMPHA] illustris ὑποτύπωσις aquæ cum murmure è loco decliui defluentis, per translationem à rebus animatis. Sic Lucret. lib. 5. *Qua via se ceta semel liquido pede detulit undas.* & Virg. lib. 9. *Æn. cunctatur & amnis Ranca sonans, reuocatq; pedem Tiberinus ab alto.* Idem in Culice, *Castaliæq; sonans liquido pede labitur vnda.* codices Faër. & Iannoët. habent *crepitante*: quæ scriptura mihi non displicet. malim tamen *trepidante*, si quid mutandum sit.

INIVSSÆ] sua sponte, αὐτῆματι, αὐτοκίνητοι.

VENIUNT AD MULCTRA] mulctrum, & mulctra æquæ sunt vsitata. Virg. in Palamone, *Bis venit ad mulctram.*

TENTA] distenta, vt sup. Od. 2. *Distenta siccet vbera.* vtitur & Saty. 5. lib. 2. eodem simplici: *sen pingui tentius omaso Furius, &c.*

B GREX AMICVS] φίλος, carus, vt suprà multis locis.

NEC VESPERTINVS, &c.] id est, nec vrfus vesperigemit circum ouile. sic loquitur Virg. Georg. 3. *Nec gregibus nocturnus obambulat,* id est, noctu. idem ibid. de Leandro, *Noctē natat ceca ferus freta,* id est, serò. & Æn. 8. *Nec minus Æneas se matutinus agebat.* Horat. Saty. 3. lib. 1. *Et qui nocturnus Diuū sacra legerit.* Idem epist. ad Numiciū lib. 1. *Nauus mane forum, & vespertinus pete tectum.* Idem Saty. 4. lib. 2. *Si vespertinus subito te oppresserit hospes.* & Saty. 6. lib. 1. *Fallacem circum, vespertinusq; pererro Sape forum.* & Saty. 6. lib. 2. *urbis auentes Mœnia nocturni subrepere.* & Saty. 7. eiufd. lib. *iusserit ad se Mæcenat serum sub lumina prima venire.* & Od. 15. lib. 1. *tamen, heu, serus adulteros Crineis puluere collines.* fluxit autem hoc loquendi genus à Græcis. Hom. il. 6. *Ὡς κε παννύχιοι συγερῶ κρινώμεθ' Ἀρπυιῶν.* id est, vt toti nocturni tristi decertemus Marte. & il. 11. *Παννύχιοι μὲν ἔπιτα καρηκομόωντες Ἀχαιοὶ Δαίνουντο.* id est, toti nocturni Græci epulabantur. Iterum il. 6. *Οὐ γὰρ παννύχιον εὐδεν βεληφόρον ἀνδρα.* id est, non oportet totum nocturnum dormire virum consiliarium. Idem il. α. *Χθίζος ἔσθ' ἡμετὰ δαΐτα.* id est, hesternus abiit ad epulas. Hesiod. ἔργ. καὶ ἡμέρ. *Εὐτε λοέσασα μένη τέρενα χθὴρ καὶ λίπ' ἐλαίῳ. Χέσασα μένη τυχὴν καταλέξεται ἐνδοθι οἴκῳ.* Cum loto tenero corpore, & pingui oleo vncta nocturna cubabit domi. idem ibid. *Πρῶτον παμφαίνων ὀππότε ληται ἀκροκνέφαμος.* id est, Primum totus collucens oritur primo diluculo. idem in Aspidē, *Παννύχιος δ' ἄρ' ἔλεκετο παρ' αἰδοίῃ τῷ ἔρχεισι.* id est, totus nocturnus cubuit iuxta verecundam vxorem. Theocr. θαλυσίαις. *ὁ δ' ὄρθριος ἄλλον ἀλέκτωρ Κοκκύσθων νάρκασι νειμήσει διδοίη.* id est, Gallus autem matutinus cucuriens aliū in torpores molestos coniiciat. Eurip. Hecuba, *μεσονύκτιος ὠλλύμεν.* id est, medionocturnus perij.

C CIRCVMGEMIT VRSVS OVILE] circum ouile gemit. talia sunt illa, quæ suprà collegimus ad Od. 7. lib. 2. *inter errem Nuda leones. purgatam crebrò qui personet aurem, &c.*

VT NEQVE LARGIS] mirabimur quomodo neq; Eurus nimijs imbris terras abstergeat, deterat, minuat: neq; sol nimijs caloribus exurat.

sic loquitur Saty. 6. lib. 2. *Sine Aquilo radit terras.* D

PINGVIA NEC SICCIS VRANTVR SEM.] significat, ab illis locis etiam abesse siccitatem: quam αὐχμὸν appellant Græci. Virg. Melibœo, *Aret ager.* Idem lib. 1. Georg. *Et cum exustus ager morientibus aestuat herbis: Ecce supercilio, &c.* sequitur mox, *scatebrisq; arentia temperat arua.*

VTRVMQVE REGE TEMPERANTE] moderante, modificante. de verbo temperandi suprà Od. 8. lib. 1.

NON HVC ARG.] tale propemodum est illud Virg. de Italia lib. 2. Georg. *Hæc loca non tauri spirantes naribus ignem Inuertere, &c.*

ARGOO REMIGE.] Argoois remigibus, vt suprà *multo milite, multa cane.* dixi ad Od. 2. huius lib. Argoois remiges appellat heroas illos, & Græciæ principes, qui Argo naui vecti sunt, vellus aureum petentes: quæ sola, vt aiunt Homer. Pindarus, Theocritus, Apollonius, Cyaneas illas, seu Symplegadas, beneficio Palladis, incolumis prætergressa est. sic Homer. ὁδ. μ. *Ὅτ' ἡ κέντηε παρέπλω πινύπορος νηὺς Ἀργεὺς πᾶσι μέλυσσα.* Pind. *πυθ. εἰδ. δ. Ες δὲ κινδύων βαρὺν ἱέμενοι δεσπότην λίσσοντο ναῶν σωδρόμων κινήμον ἀμαμάκετον ὀκυγῆν πτερᾶν.* Theocr. in Hila. *Ἀπὸς κυανέων ἔχ' ἡ ψαπο σωδρομάδων ναῶν. Ἀλλὰ διεξῆλθε, βαδὺν δ' εἰσέδραμε φάσιν, Αἰετὸς ὡς μέγα λαΐτμα.* Apollo. *Ἀργοναυτ. ε. Καὶ πρὶ Ἀθωαῖν εἰσαρῆς ἀντίσσωσε πύργης Σκαυῆ. διέξ' ἡ πτερὴ δὲ διαμπερὲς ὥς φέρεσθαι. Ἡ δ' ἰκέλη νειρόεντι μετῆρος ἐσσοῦτ' οἷσ' αἶ.*

COLCHIS] Medæa. Propert. lib. 2. *Seu mihi Circe pereundum est gramine, sine Colchis Colchia-cis vret athena focis.*

SIDONII] Cadmo dūce. Hic Phœnicum classe vectus, rudibus adhuc Græcorum populis, & ciuilioris cultus, & litterarum pingendarum auctor fuisse dicitur. quod cum multi scriptores memoria prodiderint, tum Cornel. Tacit. Annal. lib. 2. scriptum reliquit.

CORNUA] cornua antennarum. Virg. Æn. 3. *Cornua velatarum obuertimus antennarum.*

LABORIOSA NEC COH. VLYSSEI] Od. 6. *Nec cursus duplicis per mare Vlysei.* & infrà Od. 6. proxima. *Laboriosi remiges Vlysei.* laboriosus appellatur is, qui multum laborem perfert, vt M. Tull. pro Cælio, *Vos laboriosos existimet.* & res laboriosa, laboris plena, & magno labore perfecta. Catull. *Doctis Iupiter, & laboriosis.* Iam Vlysei quattuor esse syllabarum ab antiquo recto Vlyseus, notum est.

NULLA NOCENT PECORI] Virg. in Tityro, *Nec mala vicini pecoris contagia ledent.* vsitatus est nomen contagionis: & eo semper vtitur M. Tullius.

VT INQVINAVIT] Posteaquàm ætas ærea successit aureæ. notissima ex Hesiodo hæc ætatum dissimilitudo est. & diximus hac de re sup. ad Od. 2. lib. 4. non nulla.

QVORVM] quorum, nempe sæculorum ferreorum, datur fuga pijs. id est, quæ tempora ferrea licet ijs, qui non sunt ciuili sanguine cruenti, me vate, effugere. *fuga.* id est, vt Homerus loquitur, ἀλεωρή: vt alij, ὑπεφυγή, seu ἐκκλισις.

A AD CANIDIAM.

Ode 17.

Petit ut sibi ignoscat. eam autem dum vult videri placare, grauissimè & acerbissimè vellicat, atq; adeò lacerat.

I A M iam efficaci do manus scientia:

Supplex & oro regna per Proserpinæ,

Per & Dianæ non mouenda numina,

Per atq; libros carminum valentium

Refixa celo deuocare sidera,

Canidia parce vocibus tandem sacris:

Citumq; retrò volue, volue turbinem.

Mouit nepotem Telephus Nerëum:

B In quem superbus ordinat agmina

Mysorū: & in quem tela acuta torserat.

Vixere matres Ilia addictum feris

Alitib', atq; canibus homicidā Hectorē,

Postquā relictis mœnibus rex prœcidit,

Heu, peruicacis ad pedes Achillei.

Setosa duris exuere pellibus

Laboriosi remiges Vlysei,

Volente Circe, mœbra: tunc mēs, & sonus

Relatus, atq; notus in vultus honor.

Dedi satis, superq; pœnarum tibi,

Amata nautis multum, & institoribus.

Fugit Iuventas, & verecundus color

Reliquit ossa pelle amicta lurida:

C Tuis capillus albus est odoribus:

Nullum à labore me reclinat otium:

Vrget diem nox, & dies noctem: neq; est

Leuare tenta spiritu præcordia.

Ergo negatum, vincor ut credam miser,

Sabella pectus increpare carmina:

Caputq; Marsa disilire nania. (deo,

Quid amplius vis? ô mare, & terra, ar-

Quantum neq; atro delibutus Hercules

Nesci cruore: nec Sicana feruida

Virens in Aetna flamma. tu, donec cinis

Iniuriolis aridus ventis ferar,

Cales venenis officina Colchicis.

Quæ finis? aut quod me manet stipendiū?

Effare: iussas cum fide pœnas luam:

Paratus expiare, seu poposceris

Centum iuuenecos: siue mendaci lyra

Voles sonari: tu pudica, tu proba:

Perambulabis astra sidus aureum.

Infamis Helenæ Castor offensus vice,

Fraterq; magni Castoris, victi prece

Adempta vati reddidere lumina.

Et tu (potes nam) solue me dementia:

O nec paternis obsoleta sordibus,

Nec in sepulcris pauperum prudens anus

Nonendialeis dissipare pulueres.

Tibi hospitale pectus, & puræ manus:

Tuusq; venter partumeius: & tuo

Cruore rubros obstetrix pannos lauit,

Vt cumq; fortis exsilis puerpera.

Canidia respondet, ostendens, se nullis precibus exorari, nulla ratione placari posse.

Quid obseratis auribus fundis preces?

Non saxa nudis surdiora nauitis

Neptunus alto tundit hibernus salo.

Inultus ut turiseris Cotyttia

Vulgata, sacrum liberi Cupidinis?

Et Esquilini pontifex venefici

Impune ut urbem nomine impleris meo?

Quid proderit ditasse Pelignas anus,

Velociusue miscuisse toxicum,

Si tardiora fata te votis manent?

Ingrata misero vita ducenda est in hoc,

Novis ut usq; suppetas doloribus.

Optat quietem Pelopis infidus pater,

Egens benignæ Tantalus semper dapis:

Optat Prometheus obligatus aliti:

Optat supremo collocare Sisyphus

In monte saxum: sed vetant leges Iouis.

Voles modò altis desilire turribus:

Modò ense pectus Norico recludere:

Frustraq; vincla gutturi nectes tuo,

Fastidiosa tristis agrimonia. (ques:

Vest labor humeris tunc ego inimicis e-

Meaq; terra cedit insolentia.

An, quæ mouere cereas imagines,

(Ut ipse nosti curiosus) & polo

Deripere Lunam vocibus possim meis:

D Possim

- A *Posim crematos excitare mortuos,
Desider Ig; temperare poculum:
Plorem artis, in te nullū habentis exitū?*

EFFICACI] *ἐπεργῶ*. Od. 3. huius libri. *Nec mi-
nus humeris efficacis Hercules, &c.*

DO MANVS] *dare manus* est cedere, & fate-
ri se inferiorem esse. M. Tull. ad Att. lib. 2. *diebat
illum primò sanè diu multa contra: ad extremum au-
tem manus dedisse.* Lucret. lib. 2. *& si tibi vera vide-
tur, Dede manus: aut, si falsa est, accingere contra.*
Idem ibid. *Nam certè fluere, atq; recedere corpora re-
bus Multa, manus dandum est: sed plura accedere
debent: Donec olescendi summum terigere cacumen.*
Iterum M. Tull. in Lælio, *qui aduersando saepe assen-
tetur, & litigare se simulans, blandiatur, atq; ad ex-
tremū det manus.* Cæsar li. 5. de bello Gallico, *tan-
dē dat Cotta manus permotus superiore sententia Sa-
bini.* Virg. lib. 11. *neq; ipse manus feritate dedisset.*

- B REGNA PER PROSERP.] mos erat apud
veteres obsecrare per res ei, quem obsecrabant,
aut carissimas, aut religiosissimas, & maximè ve-
nerandas, sanctissimas, atque augustissimas: inter-
dum etiam per res suas maxime imbecillas, & hu-
milibus, & afflictas, & misericordia dignissimas.
Plautus, Rudente. *Per ego hac genua te obtestor, se-
nex.* M. Tull. pro Quinctio, *ut te, atq; eos, qui tibi in
consilio assunt, obsecret, obtesteturq;.* P. Quinctius per
senectutem ac solitudinem suam, nihil aliud nisi *ut ve-
stra natura, bonitatiq; obsequamini.* ibid. *Obsecrauit
[Quinctius Næuium] per fratris sui mortui cinerē,
per nomen propinquitatis, per ipsius coniugem & libe-
ros, &c.* vide annot. ad Od. 5. eiusd. lib.

NON MOVENDA] *ἀκίνητα*, vel non irritanda.
Diana enim irata graueis ab ijs, qui offenderunt,
sumit pœnas. itaq; horribilis dea est. epist. ad Pi-
son. *Aut fanaticus error, & iracunda Diana.* Talis
& eius frater Apollo: ut suprà notauimus.

REFIXA] Virg. lib. 5. *Æn. Calo cœsape refixa.*
Transcurre crinemq; volantia sidera ducunt.

- C DEVOCARE] deducere, ut sup. Od. 5.
VOCIBVS TANDEM SACRIS] carmini-
bus, cationibus, *ἐπεδαίς*, ut epist. 1. lib. 1. *Sunt ver-
ba, & voces.*

VOLVE, VOLVE] omnes quidem libri &
vulgati, & manuscr. habent *solue*: sed omnino le-
gendum *volue*, *volue*: itaq; Io. Auratus collega
meus, & Carolus Vtenhouius Gandauensis, vir
doctus, existimabant legendum. *volue* autem *re-
tro*, id est, conuerte in contrariā partem, ut, quem
cruciatum, & ardorem mihi attulit prior turbinis
conuersio, eo me liberet contraria, vel ut, qui à
me discessit, is ad me reuertatur. Theocr. *ειδὺν. β.*
*Χ' ὡς διειδ' ὁδὲ ῥόμβος ὁ χαλκός ἐξ Ἀφροδίτης, ὧς καί τις δι-
νοῖτο πρὸς ἀμετέρῃσι θυγατρὶν:* id est, *Ut voluit hic tur-
bo areus ex Venere, seu vi Veneris: ita voluatur
ille ad foreis nostras. Omnino retro voluere, valde
vilitatē & Latine, & conuenienter, apteque dictū:
retro soluere, non item.*

TURBINEM] rhombum magicum significat,
quem Martialis appellat Thessalicum lib. 9. *Que
nunc Thessalico lunam deducere rhombo, Que sciet*

hos, illos vendere lena toros? de quo & Theocr. in D
Pharmac. *Χ' ὡς διειδ' ὁδὲ ῥόμβος ὁ χαλκός ἐξ Ἀφροδίτης, ὧς καί τις δι-
νοῖτο πρὸς ἀμετέρῃσι θυγατρὶν.* & Propert. lib. 3.
ad Lygdamum. *Staminea rhombi ducitur ille rota.*
& Lucian. *διαλ. ἐταρ.* in eo, cuius principium est *εἰ
πν' οἶδα, &c.* εἴτα *ὅκ τὸ κὼλπῳ περικεμήσια ῥόμβον, ὅπως ἐ-
φει ἐπ' ὠδὴν πναι λέγεται ὅτι ῥόχῳ τῇ γλώσσῃ βαρβαρικῇ καὶ
φεικῶδὴ νόματι.* id est, *Deinde cum ex sinu turbi-
nem depromisset, voluit carmen quoddā dicens
lingua volubili, & barbara quædam atque horri-
bilia vocabula pronuntians.*

MOVIT NEP. TELEPH.] Exemplo Achil-
lis, qui inimicis suis tandem placabilem se præ-
buit, conatur Canidiam ad misericordiam flecte-
re. Telephus Mysorum rex ab Achille, quem ar-
mis, & manu facta prohibere conatus erat, ne ad
Troiam oppugnandam veniret, vulneratus, cum
consulto oraculo responsum tulisset, vulnus ab
Achille illatum alio medicamento sanari non pos-
se, quàm ferrugine ensis Achillis, (responderat en-
nim Appollo ὁ τραῶνας ἰάσεται) illum orauit ut eius E
rei sibi copia fieret, & impetravit. Propert. lib.
2. ad Mæcen. *Mysus & Amonia iuuenis, qua cu-
spide vulnus Senferat, hac ipsa cuspide sensit opem.*
hic, qui rex antea fuerat, exsulauit & mendicauit.
vide in epist. de arte poet. *Telephus & Peleus, cum
pauper & exsul uterq; &c.* Achillem autem, nepo-
tem Nereium dicit, quia Thetis, Achillis mater,
Nerei est filia.

ORDINARAT AGMINA] instruxerat &
duxerat exercitum, suprà Od. 1. lib. 3. *ordinare ar-
busta.* pro ordine serere. *Est ut viro vir latius ordi-
net Arbusta sulcis.*

VNXERE MATRES] Cum & manuscripti,
& typis excusi codices hoc loco inter se dissent-
rent, alijq; *vnxere*, alij *luxere* haberent, (quam-
quam, ne quid dissimulem, ex ijs, quos ego vidi,
plures habent *vnxere*) ego olim eam scripturam
secutus eram, quæ mihi probabilior visa erat, suū
cuiq; iudicium liberum relinquens, ut hanc, vel
illam amplecteretur, quemadmodum ego vnam
altera meliorem iudicaram. cuius mei iudicij, fa- F
ctiq; rationem reddiderā lectori hoc modo. Ne-
gabam igitur, apud Hom. *ιλ. ω.* corpus Hectoris
à mulieribus Troianis vnctum esse, sed ploratum
primū, lacrymisq; decoratum, & combustum:
deinde ossa pannis mollissimis inuoluta, & in vr-
nam coniecta: postremò exstructum ei è grandib-
us saxi monumentum: iam verò, quòd vnctio-
nis mentio fit interdum apud scriptores, id non
magis ad honorem sepulturæ pertinet, quàm la-
uatio, & pleraque alia, quæ nonnunquam in ex-
sequijs, & funeribus mortuorum solebant adhi-
beri: quale est hoc exemplum ex Ennio, *Tarqui-
nij corpus bona faminalaui, & vnxit:* & item hoc
ex Virg. lib. 7. *Æn. de Misen. Principio pinguem
tedis, & robore secto Ingentem struxere pyram, cui
frondibus atris Intexunt latera, & feraleis ante cu-
pressos Constituunt, decorantq; super fulgentibus ar-
mis: Pars calidos latices, & athena undantia flammis
Expediunt, corpusq; lauant frigentis, & vngunt.*
apud eundem lib. 9. mater Euryali queritur se fi-
lio oculos non pressisse, neque vulnera lauisse,
his ver-

A his verbis. *Hec, terra ignota canibus data praeda Latinis, Alii ubi q̄, iaces, nec te tua funera mater Produxi, pressine oculos, aut vulnera lani.* eodem pertinet illud Euripid. Phœniss. ἐγὼ δ' ἦ καὶ μεταστέλλον Ἀδελφῶν Ἰοκαστῆν, ὅπως Ἀδὸν, ἀποθνήσκῃ τ' ἐκείτ' ὄντα παῖδ' ἐμὸν. Quis autem umquam vel poeta, vel alius scriptor in miseris mortui numeravit, quod lotus non fuerit, aut quod ei morienti oculi pressi, vel clausi non fuerint? nemo, quod sciam. At omnes poetarum harum commiserationum pleni sunt, dum vel eorum, qui naufragio perierunt, vel eorum, qui in acie ceciderunt, vel similibus calamitosorum conditione miserantur, ac deplorant: *iacet insepultus, & indefletus, aut non luctus.* Optabant enim omnes se sepeliri, humari, fletu, ac lugeri post mortem: & hæc crebro à scriptoribus commemorantur: *lanari corpus autem, vngi, oculos claudi,* & similia, vel non ita expetebant, vel dicere licet illa esse horum accessiones, & ad supremum honorem, id est, luctum, & sepulturam, tanquam ad finem, referri. Iam vero quod scribunt quidam vngere cadauera solitos esse veteres, ut diutius integra conservarentur: id verum esse non puto. Namunctionem, vel munditie, & nitoris, vel luxus causa adhibebant, & sciebant ad corporum integritatem conservandam nihil adiuuvare: corpora autem cum diu manere incorrupta, & integra volebant, ea vel condiebant, vel cera circumlinebant: quod ostendit M. Tullius lib. i. Tuscul. his verbis. *Condiunt Ægyptij mortuos, & eos domi servant: Persæ etiam cera circumlitos condunt, ut quam maxime permaneant diuturna.* id quod ab Herodoto traditum est libro secundo. ad eundem usum cedrum, & cupressum adhibebant. Sed cuius hominis est dicere hoc loco, vngi solita apud antiquos cadauera, ut diutius integra servarentur, cum constet & Troianos, & Romanos, maxime Horatij ætate, corpora mortuorum in rogam imponere, & comburere, non integra servare consuevisse? *Vnxere* igitur mihi propter has causas non admodum probabatur: *luxere* autem, maxime: propterea quod ubique apud scriptores lugeri, & luctu, seu fletu honorari mortuos legimus. Itaque Homerus non semel *κλαίειν θανόντας*, id est, flere mortuos, dicit esse γέρας θανόντων, id est, decus, præmiumque mortuorum, ut annotatum est supra ad Od. 6. lib. 2. Tum crebra sunt hæc apud Tragicos ἀκλαυτος, ἀταφος, id est, non ploratus, non sepultus. Eurip. Phœn. ἐγὼ δ' ἀκλαυστον, ἀταφον οἰωνοῖσι βοῶν, id est, relinquere non ploratum, insepultum, volucris escam. quæ Virg. expressit lib. 2. *Nos anima viles, infleta, inhumataq̄ turba.* Iterum apud Eurip. in Medea Iason Medeam orat, ut sinat se filios suos sepelire, & lugere, his verbis, *Θάψαι τέκνες μοι τὸ σῶς, καὶ κλαύσαι παῖδες.* apud eund. in Hecuba, sic umbra Polydori loquitur: πολλοῖς διαύλοις κυμάτων φορέμενος Ἀκλαυτος, ἀταφος, apud eundem in Androm. ij, qui nuntiant Peleo interfectum esse Neoptolemum, aiunt se corpus eius afferre, ut nepotem defleat, & sepeliat. Κομίζομεν νιν σοὶ καὶ πειμνέσθαι γόοις, Κλαύσαι τε πορεύεσθαι, γῆς τε κοσμήσθαι τάφῳ. Alcaeus lib. 3. epig. Græc. Ἀκλαυτοι, καὶ ἀβασπιοὶ ὁδοιπορεῖτε παῖδ' ὅππῃ τὸ μὲν Ἡμαθίης πεισσοῦ καὶ μέγα μνηστῆρες, &c. Itaque Solon mortem

suam lacrymis carere non vult. *linguamus amicis* (inquit) *Marorem, ut celebrent funera cum gemitu.* At Ennius contra. *Nemo me lacrymis decoret, nec funera fletu Faxit: cur? volito vivum per ora virum.* Quod si quis mihi dicat, licere mortuos lugere, & deflere, etiam si corpus absit: ergo hoc loco legendum *vnxere*, quia ad luctum, & ploratum, & similia, non erat necesse corpus Hectoris redimi, & Troiam referri: respondeo ploratus illos, & fletus non nisi posito ante omnium lugentium oculos cadauere, esse solitos vsurpari. quod ex Homero, Virgilio, & ceteris, cuius perspicuum esse potest. M. Tullius autem hæc genera lugendi enumerat lib. 3. quæst. Tuscul. *pedores, muliebres lacerationes genarum, pectoris, feminum, capitis percussiones:* & Euripides in Alceste. non admodum dissimilia. Πυλῶν παροῖθεν δ' ἐκέρω Πηλεΐδῃ, ὡς νομίζεται Γε, χέρνιβ' ὅππῃ φθιτῶν πύλαις: Χαῖτα τ' ἔπες ὅππῃ ἀποθνήσκουσιν, ἀδὴ νεκρῶν πένθεισι πτνεί. Οὐδ' ἀπὲρ νεολαΐα γυναικῶν. id est, ante portas autem non video, ut mos & instituta postulant, fontanas aquas, quæ solent adhiberi in mortuorum portis: coma autem nulla est in vestibulo è capite abscissa: quæ in mortuorum luctibus fieri solent, postremo mulierum conuentus non tollit clamorem, neque strepitum excitat. sic igitur hunc locum explicabam. Matres Troianæ corpus Hectoris, quod Achilles canibus, & auibus destinaverat, luxerunt, honoreque sepultura affecerunt, posteaquàm Achilles Priami supplicis oratione, & precibus flexus est. Iam Achilles apud Homer. il. 24. à Mercurio præmonitus, & de Iouis voluntate certior factus, Priamo corpus Hectoris Troiam deportandum, ac sepeliendum tradit. sic Hom. γίγος μὲν δὴ τοὶ κέλνεται γέρον, ὡς ἐκέλευες. Κεῖται δ' ἐν λεχέσσι· ἄμα δ' οἱ φαινομένηφι Ὀΐεας αὐτὸς ἄρσεν. Virgil. Æn. 2. *At non ille, satum quo te mentiris, Achilles Talis in hoste fuit Priamo: sed iura fidemq̄, Supplicis erubuit, corpusq̄, ex sanguine sepulcro Reddidit Hectorē.* Cum his rationibus, & argumentis adductus in prior editione *luxere* excudendum curassem: & aliquot annis post Lutetia non pauca Horatij exemplaria manuscripta nactus, in eis omnibus *Vnxere* scriptum reperissem, nisi quod in vno, hoc verbum erat in litura: hac secunda editione plurium librorum auctoritatem sequi malui: in sententia tamen prior manens, ut putem, *luxere* potius legendum esse, quàm *Vnxere*: aut certe utramque lectionem esse probabilem: quod & Antonio Muræto videtur.

ADDICTVM FERIS] Addixerat Hectorē canibus, & auibus Achilles iam ab eo tempore, quo Hector mortifero illo inter humeros, & ceruices, ἵνα τε ψυχῆς ἀνίκτος ὀλεθρος, id est, ubi celerrimus est interitus, vulnere accepto, iacensq̄, & pane exanimis, Achillem orabat, ut corpus suum patri Priamo comburendum, ac sepeliendum redderet, neq̄ canibus dilacerandum apud naueis relinqueret. sic enim respondet Achilles il. 24. Μῆ με κύνων γένων γυνάξω, μηδὲ τοκήων· Αἰ γὰρ πῶς αὐτὸν με μένος, καὶ θυμὸς ἀνείη Ωμ' ἄπο παμνόμενον κρέα' ἔδμεναι, οἷά μ' ἔορξας. Ὡς ἔκ' ἐδὲ ὅστις γε κύνας κεφαλῆς ἀπαλάσκει, id est, Ne mihi homo impudentissime per genua mea supplica, neque per parentis. Nam me animus & ira inci-

A tant, ut te crudum in frustra sectum comedam: talia in me commisisti: Quare non est quisquam, qui canes à capite tuo prohibere possit. & *il. 4.* in sepultura Patrocli cum duodecim illos Troianos iuvenes, quos viuos ceperat, manu sua interfecit in rogam coniecisset, ait se Hectorem non flammis exulturum, sed canibus dilaniandū proiecturum. *Εκπερ δ' ἔπ' Ἀώσω Πειριμένην περὶ δαπνέμεν, ἀλλὰ κύνεσσιν.*

HOMICIDAM] *ἀνδροφόνον*. neq; verò deterius multo est nomen Latinum Græco. nam *ἀνδροφόνος*, id est, viricida, apud Homerū idē ferē valet, quod *ἀνδρὸν φόνος*, id est, homicida. & item apud Eurip. in Hecuba, ubi Polymnestor mulieres Troianas, à quibus eius liberi parui pueri fuerant interfecit, *ἀνδροφόνος* appellat. Denique Eustath. ad illum locū Hom. *il. 4.* ἥρα γὰρ ὑμέτερον δ' ἀνδρὸν φόνος ἔσθ' ἀνδρὸν φόνος γὰρ ὁ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸν ἀναγρῶν εἴτε πᾶς εἴη ὁ πῶν, εἴτε ἀκμαῖος, εἴτε καὶ γυνή: id est, *ἀνδροφόνος*, seu, si dicere liceat, viricida, is est simpliciter, qui hominē occidit, siue puer sit is, qui cecidit, siue vir etate cor roborata, siue mulier.

POSTQUAM RELICTIS MOENIB. REX] Priamus *il. 6.* à Mercurio per media Græcorum castra noctu deductus, ut sup. diximus ad Od. 10. lib. 1. neq; à quoquam visus, ad Achillem peruēnit: & cum eius genua manib. tetigisset, manusq; exosculatus esset: sese ad pedes abiicit orans, ut corpus Hectoris, pretio accepto, sibi redderet, sepeliendiq; potestate faceret. Homeri verba sunt hæc, *ἀλλ' ὅτ' ἄρα τὰς Χερσὶν Ἀχιλλῆος λάβει γένατα, καὶ κούσε χεῖρας Δαναῶν, ἀνδροφόνος, αἰὶ οἱ πολέας κτάνον υἱας.* sequitur aliquot post versibus, *Κλαί' ἀδινὰ παρὰ πόρῃσι ποδῶν Ἀχιλλῆος ἐλυαδίς.* id est, Plorabat miserabiliter, seu indefinenter ante pedes Achillis volutatus.

PERVICACIS] in sententia sua obfirmati, pertinacis, & ut alibi, cedere nescij. quamquam interest inter peruicaciam & pertinaciam.

SETOSA DVRS EXVERE] id est, porcorum, & ceterarum bestiarum, in quas à Circe fuerant versi, figuras exuerunt, & humanas recuparunt, Circe volente, ac libente. hac de re Homerus *ὁδ. κ. Κίρκη δὲ δὴ ὅν μετὰ τοῖς θεοῖς καὶ Πάριον ἔχουσ' ἐν χειρὶ, θύρας δ' ἀνέωξε σφραῖς,* &c. id est, Circe autem per domum, & ἐξ αὐτῆς ἐγρεσσα ἐστὶν, virgam manu tenens: foreis autem haræ aperuit. sequitur, *τῶν δ' ὅν μὲν μελέων βίχας ἔρρεον, ὅς πρὶν ἔφουσσε φάρμακον ἐλόμενον, τὸ σπιν πόρε πότνια Κίρκη. Ἀνδρες δ' αἰψ' ἐγένοντο νεώτεροι, ἢ πάρος ἦσαν.* id est, ex eorum autem membris pili defluebant, quos prius nasci fecerat pharmacū perniciosum, quod eis dederat veneranda Circe. Viri autē citò facti sūt iuniores, quā antea erāt.

REMIGES VLYSSEI] socij Vlyssis. epist. 2. lib. 1. *remigum vitiosum Ithacensis Vlyssis.*

RELATIVS] sic habent duo cod. Vatic. & Iañ. Rain. Vrf. Torn. & ita legendum, non *relapsus*. relatus autem, id est, redditus & restitutus.

ATQVE NOTVS IN VULTVS HONOR] id est, & facies pristina honesta, omnibus nota, nempe humana.

AMATA NAVTIS MVLTV] ô tu, quam nautæ, & institores multum amant. Cum videri

velit eam honorificè appellare, eique blandiri, reuera tamen contumeliosè insectatur. qui sint institores dixi sup. ad Od. 6. lib. 3.

IVVENTAS] id est, iuuenta. nā quamvis Deæ nomen sit, eodē tamen etiā ætas hæc significatur.

VERECVNDVS COLOR] purpureus, & rubicundus: qualis inest in pueris, & adolecētibus, qui verecundi sunt natura: vel per verecundū colorē, ideo rubicundus significatur: quia, quos pudet, ij erubescunt. significat, sibi cantiones, & veneficia Canidiæ pallorem, maciē, canitiemq; attulisse.

RELIQVIT OSSA, &c.] nihil mihi reliquit præter ossa pelle lurida amicta: vel præter ossa & pellem luridam. prouerbium de summa macie. Plaut. Capt. *Macresco, consenesco, & tabesco miser: Ossa atq; pellis sum misera macritudine.* Theocritus *id. 8.* *Τίνας μὲν δὴ τοῖς πόρπος αὐτὰ λείπειται Τ' ὠρεῖα.* id est, Illius quidē iuuentæ sola ossa relicta sunt. Apollon. *Αρρον. 6.* *πίνω τε οἱ αὐτοῖς λευκὸς χυλὸς Ἡσπέρης: ῥῖνοι δὲ σὺν ὅσῃ μοῦνον ἔερρον.* id est, sordibus ei corpus erat aridum & squalidum: pellis autem & ossa sola continebant. Virg. Palæm. *vix ossibus hærent.*

PELLE AMICTA LVIRIDA] pallida, subuitridis, vel crocei coloris: qualis umbrarū, arquatōrum, luræ, Orci. ut sup. Od. 4. lib. 3. *luridū Misos ad Orcum.* amicta autē, id est, vestita. epist. 15. lib. 1. *Pomifne & pratis, an amicta vitibus ulmo.*

TVIS CAPILLVS ALBVS EST] tui odores, tuāq; vnguenta, id est, veneficia, mihi canitiem attulerunt. Oda 14. lib. 3. *Lenit albescent animos capillus.*

NULLVM A LABORE ME] nulla mihi à labore, siue animi, siue animi & corporis datur intermissio, nulla conquiescendi potestas.

VRGET DIEM NOX, ET D.] id est, sine vlla temporis intermissione laboro, continuis animi laboribus exerceor. diurno labori succedit nocturnus, & nocturno diurnus.

NEQVE EST LEVARE] *ὅδ' ἔσθ' ἢ ἔξιστ.* nō licet, nō datur respirare. distenta mihi sunt spiritu præcordia, neq; ea respirando leuare possum. iecircō enim data est respiratio, ut & attrahatur aër frigidus, qui calorem intestinū, ac naturalem refrigeret: & vicissim peētus spiritu, & aëre concalefacto distentum, atq; inflatum subleuetur.

ERGO NEGATVM VINCOR, VT CREDAM] horum verborum hæc sententia est. ergo ego nunc tandem infelix meis malis vincor, ut credam, & fatear id, quod initio negaueram: quidnam? Sabella carmina, id est, Canidiæ Sabelle cantiones vim habere ad permouendos, & perturbandos hominum animos.

CAPVTQVE MARSA.] & ut credam, caput Marsis cantionibus, seu carminibus, quodammodo dirumpi, amentiaque affici. suprà Od. 5. eodem lib. *nec vocata mens tua Marsis redibit vocibus.* Licet & ita interpretari, *diffilire*, id est, dirumpi. Et verò utrumque coniunxit Arnobius lib. 2. aduersus gentes, *ut infidelium diffiliat & dirumpatur auditus.*

DISSILIRE.] in diuersas partes ferri, diffipari, differri. epist. 18. lib. 1. *Gratia sic fratrum geminorum Amphionis, atq; Zethi dissiluit.*

QVANTVM

A **Q**UANTVM NEQVE ATRO DELIBV-
TVS] Hercules Eunomo Architelis filio, à se
non sponte interfecto, voluntario se exilio mul-
tauit, atq; in oppidum Thrachinem proficisci cō-
stituit. Cū ad Euenum fluuium, cuius portitor
erat Nessus centaurus, peruenisset, ipse fluuium
pedibus superauit: Deianiram autem mercede
pacta Nesso traiciendam reliquit. Hic, dum eam
traiecit, vim ei inferre conatur. Hercules Deiani-
ræ vim propulsantis clamore exaudito, egrediēti
Nesso mortiferum vulnus infixit. Nessus mori-
bundus, Deianiræ ad se euocatæ dixit, se philtrum
ei dare velle, quo Hercules erga se amorem per-
petuum, ac sempiternum retineret. (constabat au-
tem id philtrum ex ipsius Nessi cruore, & eo ve-
neno, quo suorum telorum cuspides Hercules in-
ficere solebat.) Quo cupidè accepto, & studiosè
seruato, cū Deianira parum gratum de Iola Eu-
ryti filia nuntium accepisset, verereturque ne Io-
lam sibi anteponeret Hercules, tunicam ad eum
misit cruore illo imbutam, cū existimaret phil-
trum esse: quam cū ille induisset, venenumque
illud corporis contactu concalcraftum, vsque ad
viscera permanisset, voces illas miserabileis edi-
dit, quæ leguntur apud Sophoclem in Trachin.
vide Od. 3. huius lib.

B **N**EC SICANA FERVIDA VIRENS] Sic
ego hunc locum veterum codicum auctoritatem
secutus emendauit. sic enim scriptum reperi in
cod. Don. Iann. & duobus Vatic. duobus Petri
Danielis, & totidē Nicotianis, & vno Nicot. Cle-
ric. & duobus Russardinis, *Virens in Aetna*. quod
sine dubio rectum est, vt per virentem flammam
significari intelligamus eam, quæ valida & per-
petua sit, & numquam languescat, aut moriatur:
quemadmodum apud Homerum *ἡ φλόξ ἑμαρύν-
θη*, id est, flamma exaruit: seu marcida facta est, pro
extincta est. & *ἡ φλόξ πυρκαϊὴ ἑμαρύνετο*, id est,
tunc incendium marcescebat. *Virens* autem, quod
in ceteris omnibus manuscr. reperitur, longè est
ineptissimum. Ego igitur priore sententia delisto:
C quæ fuit huiusmodi, *Virens* esse mendosum, &
legendum *Vibrans*. Sic autem hanc sententiam
confirmabam in priore editione. Ex hoc *virens*,
quod mihi deprauatum videbatur, coniectura du-
ctus, tanquam manu quadam, ad veram, ac ger-
manam (vt tum putabam) lectionē, *vibrans flam-
ma*, reponebam: atque ita disputabam. *Vibrans
flamma* (opinor) ab Horatio appellatur, quæ stri-
cti ferri, aut luminis in morem splendet, ac micat:
vel quæ se attollit, atque eiacular in auras: qua-
lem describit Lucretius lib. 6. *Aetnae flammam*, &
Virg. lib. 3. *Aen.* sic Lucret. *Nunc tamen illa modis
quibus irritata repente Flamma foras vastis Aetnae
fornacibus efflet, Expediam. primum totius subcaua
montis Est natura, fere silicū suffulta caernis,
&c.* sequitur mox, *Ventus enim fit, vbi est agitando
percitus aer. Hic vbi percaluit, calefecitq; omnia cir-
cum Saxa furens quæ contingit, terramq;: & ab ollis
Excussit calidum flammis velocibus ignem: Tollit se,
ac rectis ita faucibus eiecit alte, Funditq; ardorem
longè, longèq; fauillam Differt, & crassa voluit cali-
gine sumum, Extruditq; simul mirando pondere sa-*

xa. Et Virgil. *sed horrificis iuxta tonat Aetna rui-
nis: Interdumq; atram prorumpit ad aethera nubem
Turbine fumantem piceo, & candente fauilla. Attol-
litq; globos flammarum, & sidera lambit: Interdum
scopulos, annulsaq; viscera montis Erigit eructans, li-
quefactaq; saxa sub auras Cum gemitu glomerat,
fundoq; exestuat imo.* quos Virgilij versus ex Pin-
dari Oda 1. expressos, aut certè imitatos ostendit
Macrobius lib. 5. Saturnal. cap. 17. *κίον δ' ἑρπύων
Χει. κφόιο δ' Αἴτνα πάντες χόνος ὄξεις πθίνα, πῆς ἐρεῖζονταί
μὲν ἀπλάτῃ πυρὸς ἀγνοῦνται ἐν μυχῶν παλαι: ποταμοὶ δ' ἀ-
μύρασι μὲν πρὸς ἑλὸν καὶ πῆς αἰθῶν: ἀλλ' ἐν ὄργῃσι πῆ-
ρας φοῖνισσα κυλινδρμένα φλόξ ἐς βαθεῖαν φέρεται πόντος πλα-
κα σὺν πατάγῳ: κείνο δ' ἀφάιστοιο κροῦν ἐρπετὸν δεινοτάτης
ἀνάπνευσι*: id est, Columna autem caelestis cōtinet,
niuisa Aetna, per totum annum niuis acutæ nu-
trix: cuius ex recessibus eructantur ignis, ad quem
nemo accedere audeat, purissimi fontes. Fluuij
autem ignei interdū profundunt fluentum fumi
candens, seu nigrum: noctis autem tenebris po-
nicea flamma voluitur, & saxa portat in maris æ-
quor profundum cum ingenti sonitu. Illud au-
tem Vulcani reptile scaturigines horribilissimas
furfum, mittit. Iam verbum vibrare, sapius esse
absolutum, quàm *ἐρερπητὸν*, id est, Lucret. Virg. M.
Tull. intelligere licet. Lucretius libro tertio, *Quin
etiam tibi si lingua vibrante minacem Serpentem,
& cauda procero corpore vtring, Sit libitum in mul-
tas parteis discindere ferro, &c.* Virgilius Aeneid. 2.
Sibila lambebant linguis vibrantibus ora. idem lib.
nono, *Vibranti gladio connixus ab aggere dexter
Occupat.* & lib. 10. *Vibranti cuspis medium trans-
uerberat ictu.* M. Tull. orat. perf. de Demost. *Cuius
non tam vibrarent fulmina illa, nisi numeris contor-
ta ferrentur.* Idem in Lucullo. *Nobis metipsis modò
ceruleum mare videbatur, nunc rauri: nunc, quia à
sole collucet, albescit, & vibrat.* Idem in Bruto extre-
mo. *Et erat oratio cū incitata, & vibrans, tum eti-
am accurata & polita.* Quintil. lib. 10. de Archi-
locho. *cū valida, tum breues, vibrantesq; senten-
tia.* hanc igitur scripturam veram esse puto, *Vi-
brans in Aetna flamma.* Nam quòd quidam e-
mendauerunt, *Furens in Aetna flamma*, non e-
quidem inuideo: & scio Virgil. lib. 4. Aeneid. in
extr. dixisse: *flammaq; furentes Culmina perq; homi-
num voluantur perq; Deorum:* Verùm hæc lectio,
quam sequor, & propius abest à vetere scriptura
Virens, & significantius (meo quidem iudicio)
exprimit flammæ è fornacibus illis erumpentis,
& in altum sese eijcientis, & conglobantis natu-
ram. *Virens* autem factum esse puto ex *Virens*: &
Virens ex *Vibrans* errore, & negligentia librario-
rum. Hæc igitur olim scripserā. Nunc autem sen-
tentia mutata, *Virens flamma* retineo, & virentem
flammam interpreto, validam, acrem, perpetuā,
non languescentem. Cur sententiam mutem au-
tem vna hæc causa est, quod tutius esse arbitror
veteres codices sequi, præsertim vbi defendi pos-
sunt, vbiq; probabilem scripturam continent,
quàm aliam excogitare. Si quis tamen *vibrans
flamma*, quæ lectio coniectura sola nititur, huic
anteponet, non improbo.

TV DONEC CINIS, &c.] tu veluti quæ-
dam
D iij

A dam venenorum officina, non cessabis me tuis venenis exurere, donec exaruerim, & cineris in modum consumtus, atque à ventis dispersus fuerim: seu donec in cinerem versus fuerim, vt loquitur Oda 3. lib. 3.

COLCHICIS] Medæ venenorum simillimis. suprâ Od. 5. *Flammis aduri Colchicis.* & Od. 13. lib. 2. *ille venena Colchica, Et quicquid vsquam concipitur nefas, Tractauit, &c.*

QVÆ FINIS? finis generis fæmin. vt suprâ Od. 18. lib. 2. *sine destinata.* & Lucret. lib. 1. *Denigiam quoniam generatim reddita finis Crescendirebus constat.* & Virg. lib. 5. *Quæ finis standi?*

QVOD ME MANET STIPEND.] quod tibi à me vis stipendium perfolui? id est, quam mihi pœnam irrogabis aut impones? quam me pœnam vis sufferre, ac sustinere?

EFFARE] quidam legi volunt Ecfare, quomodo scriptum reperi etiam ego in vno, & altero codice antiquo.

B IVSSAS] participium à verbo *inbeor*: de quo alibi. iussas autem, id est, à te in me constitutas: vel quas ego subire & luere abste iussus fuero.

CVM FIDE] tralatio à pecunia: quæcum fide solui dicitur, sit tota, & ad diem solvatur.

EXPIARE] pœna subeunda luere, ac delere. vt Od. 1. lib. 2. *arma Nondum expiatis vncta cruoribus.* & huiuslib. Od. 5. *dira detestatio Nulla expiatur victima.* Cicero de harusp. resp. *nomen populi Rom. tanto scelere contaminavit, vt id nulla re possit, nisi ipsius supplicio, expiari.*

MEND. LYRA VOLES SONARI.] id est, falso, seu falsis carminibus, & mendacibus hymnis laudari. significat, eam veris laudibus ornari non posse.

TV PVDICA, TV PROBA.] significat, eam esse impudicam, & improbam. sic Catull. in quadam. *Pudica & proba, redde codicillos.*

PERAMBVLABIS ASTRA SIDVS] tanquam Erigone refereris in siderum numerum. vel tu sidus aureum inter astra versaberis. hoc dicitur interesse inter astrum & sidus, quod sidus, vna stella sit: astrum, multæ: vt Virgiliæ, Orion, Vrsa maior, & Vrsa minor, &c. sidus aureum autem dixit *ἄνδρες*, vt non semel Virg. *Æn. 2. ferit aurea sidera clamor.* & lib. 11. *Tum vero immensus surgens ferit aurea clamor Sidera.*

C INFAMIS HEL. CAST. OFFENS.] Quæ sunt peruulgata, omnibusque notissima de Stesichoro poëta, iccirco eum oculis esse multatum, quia Helenam versibus maledicis, & contumeliosis lacerarat, prætermitto. Pausanias autem in Laconicis, noua quædam hac de re, atque inaudita profert, Leonynum quendam Crotoniatam in insulam *Λευκῶ* profectum, Achillem in ea, duos Aiaces, aliosque Heroas, & vnâ cum illis Helenam vidisse: cum ea etiam esse locutum, sibi que ab illa esse mandatum, vt, cum primum Himeram (qua in vrbe natus est Stesichorus) nauigasset, Stesichoro nuntiaret, se iratam ob carmen in se scriptum, oculos ei ademisse: Quo nuntio accepto Stesichorum stilum vertisse, Helenamque, quam antea vituperarat, laudauisse. Eius autem

palinodia principium ponit Plato in Phædro his verbis, *ἔστι δὲ πῆς ἀμαρτάνουσι καὶ μυθολογίαν καθαρός, ἀρχαῖος, ὃν Ὀμηρος μὲν ἐκ ἡέθετο, Σπείχης δὲ τῶν γὰρ ὁμμάτων σερθεὶς δὲ τὴν Ελένης κακῆς εἰάν, ἐκ ἡγήσεν, ὡς αὐτὸς Ὀμηρος, ἀλλ' αὐτὸς μυστικός ὢν, ἔγνω τὴν αἰτίαν, καὶ ποιεῖ εὐθύς, οὐκ ἔς' ἐπὶ μὲν ὁ λόγος ὅπως, ὅδ' ἔβας Ἐν νηὶ εὐσελμοῖς, ὅδ' ἴκεο πέρ γε μαίῃς, ποίησας δὲ πᾶσαν τὴν καλὴν μὲν παλινωδῖαν ἀνέλελε, ἵδ est, ijs, qui in fabulando peccarunt, vetus est expiatio, quæ Homerū quidē fūgit, sed non Stesichorū. Nam cū oculis orbatu esset propterea, quod Helenæ maledixerat, nō ignorauit, quemadmodum Homerus, sed, vt pote qui musicus esset, causam eius rei intellexit, & continuo hoc carmen fecit. Non verus ille est sermo: nūquam puppibus Vesta es veliuolis opulente ad pergamena Troia. Absoluta igitur tota illa, quæ appellatur, palinodia, oculorum sensum continuo recuperauit. vsurpat M. Tullius huius carminis principium lib. 9. epist. ad Attic. *ἐκ ἔς' ἐπὶ μὲν ὁ λόγος* (vt opinor) *ille de ratibus*, id est, nō est verus ille rumor de Pompeij nauibus. Extat & alius Stesichori versus apud Lycophronis interpr. ad eandem rem pertinnens, *Τρῳεὺς πῶ ποτ' ἴσαν Ελένης εἰδωλὸν ἔχοντες.**

INFAMIS HELENÆ] quam infamarat Stesichorus: dedecore & infamia notat à Stesichoro. non dissimulabo me reperisse in vno Vatic. libro, Infimis. de qua scriptura equidem nihil pronuntio. tantum admonitum lectorem velim, vt consideret, idē mne sit sentiendum de nomine infamis, quod de infacetus censuit Hermolaus Barbarus: nempe scribendum esse, inficetus.

VATI] Stesichoro. de quo sup. ad Od. 9. li. 4. vide de eod. multa apud Quint. lib. 10.

ET TV] tu quoque eorum exemplo.

O NEC PATERNIS] hæc palinodia irrisio nis contumeliosa plenissima est: immò verò mera contumelia est, cum vrbantate tamen Horatiana coniuncta. Vult enim Horatius intelligi, quæ laudandæ Canidiæ causa dicit, esse planè falsa. NEC IN SEPVLCHRIS, &c.] id est, nec docta, seu quæ nescis pauperum mortuorū cineres nono post eorum mortem die dispergere, ac dissipare. innuit hoc eam facitare solere.

NOVENDIALEIS] nouendiales pulueres, nouendiale sacrum, nouendiales ludi, nouendiales feriæ à numero dierum sunt dictæ. Nam cadauer domi dies septem seruabatur: octauo die comburebatur: nono sepeliebatur, seu humabatur: de inde iustis perfolutis, & imposita inscriptione humatus dicebatur mortuus. ante hoc tempus, & antequam hæc facta essent, dicebatur esse supra terram. Ad hunc locum pertinet illud Virg. 5. *Æneid. Præterea si nona diem mortalibus almu Aurora extulerit, radijsq; retexerit orbem,* &c. ad quem locum lege Seruium, qui ibi profert hunc Horatianum versum.

PVRÆ MANVS] καθαρά χεῖρες: non maculata sanguine: quod est falsum, vt cætera omnia.

TVVSQVE VENTER PARTVMEIVS] venter partumeius est, qui partum edere & solet, & potest: venter fecundus: qualis profectò non est Canidiæ: id est, Gratiidæ. est autē nomen conflatum à partu, & verbo meio. in codice Io. Morellij

A relij viri nobilis, & in primis eruditi, annotatum erat ad hanc vocem *partumeius*, *partui aptus*.

TVO CRVORE RVBROS] tuo cruore, & tabo commaculatos in puerperio tuo.

V T C V M Q V E, &c.] quoties, vel quando-cumque tu partu edito è lecto surgis fortis puerpera. quod numquam tibi contigit. numquam enim nec paris, nec peperisti. videtur enim significare, Canidiam obstetricis opera, & ministerio uti, quæ pannos eius cruore ex partu inquit natos, abluat, cum longè aliud & sentiat, & velit intelligi. Nam nec vniquam puerpera fuit, neque obstetrice vsa est, neque pannos habet cruentos, utpote quæ suppositos partus ostentet, non veros. ut sup. Od. 5. *si vocata partibus Lucina veris affuit*. Exsilis autem secundæ personæ est, à verbo exsilio.

CANIDIA.

OBSERATIS] obturatis, clausis, surdis. obferare à sera factum. utitur & Catull. ad Ipsithill. seu, ut alij volunt, hospitellam, *Ne quis liminis obferet tabellam*.

NON SAXA NVDIS SVRD.] huius verus, & proximi sententia est. Non sunt nautis surdiora saxa, quæ fluctibus hibernis verberantur, subintell. quàm ego tibi sum. vel hoc modo. non magis audiunt nautas miseros, nudos, & eiectos saxa, quæ à fluctibus hibernis verberantur, quàm ego te. *nudis* autem, id est, spoliatis, naufragis. sic supra Od. 7. lib. 3. *nam scopulis surdior Icarj Voces audit adhuc integer*.

TVNDIT] verberat. Virgil. *Æneid.* 5. *Est procul in pelago saxum, spumantia contra Littora: quod tumidis summersum tunditur olim Fluctibus, hiberni condunt ubi sidera Cori*. Idem in *Daphn.* *Nec percussa iuuant fluctu tam littora*, &c.

NEPTVNVS HIBERNVS] id est, mare tempestatibus hibernis commotum, atque ventis concitatum.

SALO] fluctu: maris agitatione, & iactatione, **Græcum nomen est, ex quo πάλαιεν** agitare, concutere.

INVLTVS VT TV RISERIS, &c.] egone committam, ut tu impunè riseris Cotyttia, quæ sacra tu tuis versibus vulgauisti? de hoc loquendi genere vide quæ sunt annotata ad illum locum, *Visne tegam spurco Dama latius*? Saty. 5. lib. 2.

COTYTTIA] sic scribendum docuit Politianus, non *Cocytia*. Cotyttia autem dicta sunt sacra quædam nocturna, flagitiosa, obscæna, & nefaria, à Cotyttone impudentiæ, & Veneris obscæna dea, cuius sacerdotes erant Baptæ: de qua Iuuenalis Saty. 2. *Talia secreta coluerunt Orgia tædæ Cecropiam soliti Baptæ lassare Cotyttô*.

LIBERI CVPID.] liberi, id est, nulla lege, nullòque pudore à libidine reuocati: liberè & solutè per omne libidinis, quantumvis obscæna, & flagitiosa genus vagantis.

ET ESQVIL. PONTIF. VENEFCI] Conscijs, & particeps à me factus eorum sacrorum & veneficiorum, quæ in Esquilij tracto: vel

dic pontificem eum appellari veneficij Esquilini, quia veluti pontifex quidam hæc sacra reprehendat, & de his existimare, & iudicare audeat. erat enim pontificum religiones, & ceremonias tueri. Festus, *Pontifex maximus, index, atque arbiter habetur rerum diuinarum, humanarumque*. Plautus Rudente, *Lubet iurare. tunc pontifex periurio es?*

IMPVNE VT VRBEM, &c.] egone te patiar inultum esse, qui me populi fabulam feceris?

QVID PRODERIT DITASSE, &c.] id est, quid proderit tibi te Pelignas anus impenso pretio conduxisse, ut te dolore, & cruciatu corporis liberarent præsentibusque venenis vsu esse, ut statim exanimatus miseriarum tuarum portu occupares, si tardius, quàm optas, moriturus es?

DVCENDA] producenda, extrahenda. sic dicimus *ducere bellum*.

IN HOC] ad hoc, propter hoc, ὅτι τούτο.

SVPPE TAS] ut sufficias, ac suppedites materiam, & locum nouis doloribus: vel ut sis semper recens & integer nouis doloribus. *ἵνα ἐπαρκῆς καὶ αἰσθηδόν*.

DOLORIBVS] sic habent aliquot libri scripti, & excusi: quidam scripti *laboribus*: quidam *cruciatibus*.

INFIDVS] qui Deorum consilia recondita vulgauit, ut dicemus ad Satyr. 1. lib. 1. sed mihi tacendum non videtur, me in octo lib. manuscriptis legisse, *Pelops infidi pater*.

BENIGNÆ] copiosæ, affluentis, abundantis, largæ. videntur quidem hæc pugnare, copiosum esse, & egere: sed ea est Tantali, & Tantali similitudinem pœna, ut in media rerum copia egeant. de hac autem Tantali pœna vide annot. ad Satyr. 1. libri primi.

OPTAT PRÔMETHEVS] de Prometheo supra diximus nonnulla ad Od. 3. lib. 1. ad quæ hæc addamus: Prometheum iccirco Caucaſo esse affixum fingi, quod is in monte illo assidue hærens, inde astra studiosè contempleretur, & rerum cælestium cognitioni operam daret. quod testatur & Cicero lib. 5. Tulcul. quæst. non longè à princip. Est autem hic mons circa Assyrios, altissimus, & pæne dicam, sideribus vicinus. ex quo fit, ut astra maiora, quàm aliunde videantur, demonstret, & planissimè eorum ortus obitusque declaret. Dicitur idem totam fulminum ratione accuratè perquisiuisse, eamque perspectâ & cognitam hominibus indicasse. Ex quo ignem cælestem furatus esse traditus est. Quod autem Aquila cor eius exest, significat ea fabula curam, & sollicitudinem acrem animi, qua siderum motus peruestigauit.

OBLIGATVS] id est, *alligatus*: vel dic *obligatus*, quasi circumligatus, id est, firmissimè & tenacissimè ligatus. sic enim dicunt Latini, *nexu se obligare*, & *verborum obligationes*, & *obligare vulnus*, & *obligatus beneficijs*. Sed cur non dixit, *obligatus Caucaſo*, potius quàm *aliti*? An hoc significat, Prometheo aquilam esse assidue affixam per hypallagen? an Prometheum Caucaſo esse obligatum & affixum, ut aliti, id est, aquilæ pabulum aff-

D iij fiduè

A fiduè præbeat, quasi alii positum sit pro, alitis causa?

OPTAT SUPREMO, &c.] de Sisypho, & eius saxo, cum fabula sit notissima, tum collegim⁹ quædã ad Od. 14. li. 2. ibi, *damnatusque longi Sisyphus Eolides laboris.*

VOLES MODÒ ALTIS DESIL. TVRR.] modò voles te ex altis turribus præcipitem agere.

ENSE PECTVS NORICO RECLVDE-RE] tibi pectus ferro transfigere. sic Virgil. loquitur lib. 10. *Æn. Tum latebras animæ pectus mucrone recludit.* Noricus ensis autem à gente Norica dictus, Rhætis, & Lepontijs finitima. Nam inter Noricos, & Rhætos Rhenus fluuius interfuit. suprà Od. 16. lib. 1. *quas neque Noricus Deterrēt ensis.*

INNECTES] sic reperi scriptum in duobus codicib. Vatic. Vrlin. Rainutij, Faërn. Nicot. Russ. Cleric. in tribus Vatic. Faërn. Torn. *nectes.*

VECTABOR HYMERIS] tuis humeris infidebo mihi inuifis.

B AN, QVÆ MOVERE CEREAS] an ego, quæ cereas imagines motu præditas efficere, & animare possum, &c. adhibebantur autem cereæ, & laneæ imagines in rebus magicis: vt fat. 8. lib. 1. *Laneæ & effigies erat, altera cerea.*

VT IPSE NOSTI CVRIOSVS, ET POLO] in libro Iannoct. scriptum est, *Vt ipse curiosus noster, & polo* quàm scripturam non reiicerem, nisi magis mihi placeret vulgata.

ET POLO DERIPERE LVNAM] suprà Od. 5. *Lunamque calo deripit.* Deripere autem nō diripere, scriptum est in omnibus libris calamo exaratis.

EXCITARE] excitare mortuos ab inferis.

DESIDERIQVE TEMPERARE POCVLVM] & conficere, ac miscere poculum amatorum. sup. Od. 5. *Amoris esset poculum.* temperare, *καταλάττω.*

C FLOR. ART. IN TE NVLL. HABENTIS EXIT.] Cum dissentirent hoc loco inter se libri veteres, aliique haberent, *Plorem artis in te nil habentis exitum:* alij, *nil agentis exitum:* ego olim eam scripturam, quæ mihi probabiliss. visa erat, quæq; reperitur in duobus cod. Vatic. Iannoct. Tornes. (quamquam in vno ex his, non sine litura.) *Plorem artis in te nil agentis exitum,* secutus eram. quam sic explicabam. ego, quæ Lunam è calo possum deducere, & mortuos excitare ab inferis, & amatoria pocula præsentissima conficere, vsq; adeò ne infelix ero, vt ars mea in te sit inanis, nullamque vim aut potestatem habeat? hæc mihi quidē videbatur esse verborum sententia: sed hærebat scrupulus, quòd genus hoc loquendi, *ars nil agit in aliquo,* seu *in aliquem,* pro eo, quod est, inanis est, & nullam vim habet, & nil valet, videbatur mihi, vt & nunc videtur, parùm Latinum, & Horatio, eleganti scriptori, indecorum. nam *nil agere* quidem, inanem operam sumere est: quo sæpe vtuntur Latini. vtitur & Hor. sat. 9. lib. 1. *sed nil agis: vsque tenebo.* & saty. 3. lib. 2. qui locus vide-

D tur præcipuè huius lectionis sententiam adiuturæ. *Nil agit exemplum, litem quod litem resoluit.* significat enim inutile, atque inane esse exemplum, quod rem dubiam & controuersam, alia re dubia soluit. hoc igitur tunc afferebam, quo hanc scripturam defenderē. nam illam alteram, *artis in te nil habentis exitum,* planè reiiciebam. quæ tamen reperitur ferè in omnibus libris excusis, Venetis, Lugdunensibus, Parisiensibus, Germanicis, & maiore parte manuscriptorum. ego autē eam annos ab hinc duodecim ita in meo libro immutaram, *Plorem artis in te nil valentis exitum.* quod idem nuper venit in mentem Paullo Manutio, viro doctissimo, seu potius Mureto: qui ita curauit excudendum, cum Aldini antiquiores habeant, *nil habentis.* neque verò hæc mihi scriptura displiceret, si eius exstaret in libris veteribus vel tenuissimum vestigium. Nunc cum id non sit: hanc, quam explanavi, & quæ reperitur in libris scriptis, *Plorem artis in te nil agentis exitum?* tenebam, quia non habebam meliorem. Nam, ne mentiar, ne eam quidem magnopere probabam. Videbatur enim mihi inelegans & insolens, ac, pænedicam, barbarum loquendi genus: vt & nunc videtur. *ars nil agit in te,* vt suprà dixi. Nunc igitur (vt, quod sentio, liberè dicam) hæc ipsam scripturam, quam religione quadam deterritus immutare, aut reiicere tum non sum ausus, corruptam esse, neque vllum mendum inesse in verbo *habentis,* sed in voce *nil,* aut in voce *exitum:* & ne longum faciam, totum hunc locum sic esse legendum puto. *Plorem artis in te nullum habentis exitum?* seu, si quis malit, quòd in quibusdam libr. reperitur, *Plorem artis in te nil habentis exitus?* Natum autem fortasse mendum est ex hac scriptura, *null habentis,* & ex ignoratione cōsuetudinis loquendi Horatianæ. Nam cum indocti quidam siue librarij, siue lectores, quid sibi vellet illud *null?* non intellexerent, neque quòd referri possent hi patrij casus *artis habentis,* viderent, ex ea voce *null?* fecerūt *nil.* Ita nobis locus corruptus per manus traditus est, quem postea nonnulli ita corrigere conati sunt, vt *agentis* reponerent in locum verbi *habentis.* in libro quidem Don. perspicuè vox *agentis* alia & recentiore manu scripta est. in solo autem codice Tornes. & duob. Vatic. integram reperi: quibus cum postea consentire animaduerti Lutetia Clericanum, Nicotianum, vnum Russard. ceteros. hanc igitur germanam, & integram scripturam esse arbitror. verborum autem hic ordo est, *Plorem artis nullum exitum in te habentis?* vel, si quis forte alteram lectionem huic anteponat, *Plorem artis,* id est, plorem gratia artis, *nil exitus,* id est, nullum exitum, *in te habetis?* Iam hoc *Plorem artis,* Græcorum more dictum est, pro eo, quod est plorem artis ergò, seu causa artis, vel ob artem. solent enim illi in huiusmodi loquendi generibus subintelligere *χαρίν,* vel *ἐνεκα.* Plato in Euthyd. *μακαρίζω ἄρ' ὅτι μὰς ἐξ ὅτου τὸ κτήματός, πολὺ μάλλον, ἢ μέγαν βασιλέα δ' ἀρχῆς.* i. beatos equidem vos duco possessionis istius magis nomine, quàm magnum regem, seu Persarum regem imperij. Aristot. *ῥητορ. α. πολλοὶ γὰρ ὑμᾶν νομίζουσιν, ὡς αὐτὸν ἡρόδοτος λέγειται, ὅς ὕδατος αὐτοῦ*

A *ἁντίθετος ὁ ὕμνος*, id est, ad verbum, quos nemo beatos duxerit valetudinis. quod valet, ob valetudinem, vel causa valetudinis. Dionys. Halicarnasensis, ἀρχαῖον βιβλ. 3. Ταύτης μὲν τοῦτο ὁ ὕμνος ἐπαγομένης ὕμνος, id est, huius sententiae vos laudantes. quod valet, ob hanc mentem, vel ob hanc sententiam. Eurip. in Androm. καὶ μὲν οὐδὲν δαίαις τέλμας, ἀνὲρ ἐρεῖα. ὁ κατὰ τοῦτο ἐρεῖα, κατὰ τοῦτο ἀνδράσι, id est, gemo igitur facinoris hostilis, quod perpetraui. Idem Iphigenia in Aulide, Ἐκείδος μάλιστα ἐρεῖα ὁ παλαιότερος ὕμνος. id est, maximè equidem Græciæ calamitosa gemo ac ploro. Idem Phœniss. φεῦ, φεῦ. κακῶν σὺν Οἰδίπῳ σὺς ὦν ὕμνος. malorum tuorum Oedipe ploro. quæ tria postrema exempla proximè accedunt ad hanc locutionem Horatianam. Integrum est illud genus apud Æschyl. in Prometh. Αἱ αἰῶνες μὲν οὐδὲν ὕμνος πόνων. imitatus est etiam Virgil. II. Æneid. *Vir Troiane, quibus calo te laudibus æquem? Injustitiam prius mirer, belline laborem?* id est, tene, mirer ob injustitiam prius, an ob bellilabores? sic enim hunc versum explico, quamvis paullo aliter Seruius. Iam hæc loquendi genera, *habere exitum, nullum habere exitum*, Latinis scriptoribus valde sunt usitata: quorum hoc proximum significat, quippiam non consequi finem, cuius gratia cœptum est, atque ita inane & inutile, seu nullius efficaciæ esse: illud alterum, cōtrarium, nempe ad exitum optabilem peruenire & efficax esse, seu (ut ita dicam) effectum aliquem gignere. M. Tull. lib. 7. epistol. ad Att. *Rursus autem ex dolore municipali sermonibusque eorum, quos convenio, videtur hoc consilium exitum habiturum.* Idem Philipp. 2. *Fugam querebamus omnes, quæ ipsa exitum non habebat.* idem de diuinat. lib. 2. *Quid ego Haruspicum responsa commemorem? (possum equidem innumerabilia) quæ aut nullos habuerunt exitus, aut contrarios.* Idem Acad. 2. *Ipsa autem philosophia: quæ rationibus progredi debet, quem habebit exitum?* Idem ferè valet reperire exitum. Idem Cicero li. 1. de finib. *Quod si ne ipsarum quidem virtutum laus reperire potest exitum, nisi dirigantur ad voluptatem, &c.* Licet etiam ita legere seruata eadem loquendi consuetudine & elegantia, *Plorem artis in te nil habentis exitus?* ut sit ordo verborum, *Plorem gratia artis, nil exitus, id est, nullum exitum in te habentis?* ut iam diximus. Videtur mihi tamen hæc lectio durior aliquanto altera: contra illa superior, suauior, & concinnior. Verùm tamen, ut sunt hominum dissimilia palata, amplectatur quisque quam volet: aliam respuat, ac rejiciat. manum non verterim. Quod si cui mea coniectura non probabitur, omnium scripturarum tolerabilissima mihi videtur ea, quam dixi reperiri in codice Iann. & Tornes. & duobus Vaticanis.

Q. HORATII FLACCI

Carmen Sæculare.

P Hæbe, siluarumque potens Diana,
Lucidum cæli decus, ô colendi

Semper, & culti, date, quæ precamur

Tempore sacro:

Quo Sibyllini monuere versus,

Virgines lectas, puerosque castos

Dys: quibus septem placuere colles,

Dicere carmen.

Alme Sol, curru nitido diem qui

Promis, & celas: aliusq; & idem

Nasceris: possis nihil urbe Roma

Visere maius.

Rite maturos aperire partus

Lenis Ilithya, tuere matres:

Sive tu Lucina probas vocari,

Sen genitalis.

Diua, producas subolem, patrûmque

Prosperes decreta super iugandis

Feminis, prolisque nouæ feraci

Lege marita:

Certus vndenos decies per annos

Orbis ut cantus, referatque ludos,

Ter die claro, totiesque grata

Nocte frequenteis.

Vosque veraces cecinisse Parca,

Quod semel dictum est, stabiliq; rerum

Terminus seruet, bona iam peractis

Iungite fata.

Fertilis frugum, pecorisque tellus

Spicea donet Cererem corona:

Nutriant fetus & aquæ salubres,

Et Iouis aura.

Cõdito mitis, placidusque telo

Supplices audi pueros Apollo:

Siderum regina bicornis audi

Luna puellas.

Roma si vestrum est opus: Iliæq;

Littus Etruscum tenuere turmae,

Iussa pars mutare Lareis, & urbem

Sospite cursu:

Cui per ardentem sine fraude Troiam

Castus Æneas patriæ superstes

Liberum munivit iter, daturus

Plura relictis:

Dij probos mores docili iuuentæ,

Dij

A *Dij senectuti placida quietem:*

Romula genti date, remque prolem-

Que, & decus omne.

Quique vos bubus veneratur albis

Clarus Anchisæ, Venerisque sanguis,

Imperet bellante prior, iacentem

Lenis in hostem.

Iam mari, terræque manus potenteis

Medus, Albanisque timet secureis:

Iam Scythæ responsa petunt, superbi

Nuper, & Indi:

Iam fides, & pax, & honos, pudorque

Priscus, & neglecta redire virtus

Audet: appareretq; beata pleno

Copia cornu.

Augur, & fulgente decorus arcu

B *Phæbus, acceptusq; nouem camænis,*

Qui salutare leuat arte fessos

Corporis artus:

Si palatinas videt æquus arceis,

Remque Romanam, Latiumque felix:

Alterum in lustrum, meliusque semper

Proroget ævum.

Quæq; Auentinum tenet, Algidumq;

Quindecim Diana preces virorum

Curet: & votis puerorum amicas

Applicet aureis.

Hæc Iouem sentire, deosque cunctos,

Spem bonam, certamq; domum reporto

C *Doctus, & Phæbi chorus, & Diana*

Dicere laudes.

Carmen sæculare dictum, quod ludis sæcularibus caneretur. Ludos autem sæculares primos à Valerio Poplicola institutos esse anno c c x l v. post urbem conditam quidam tradiderunt: alij multis annis post reges exactos, & Poplicola iam mortuo, quam sententiam cōfirmant x v. virum, qui ludis sæcularibus procurandis & faciendis præerant, commentarij. De tempore magna etiā dissensio est inter scriptores. alij enim centesimo quoque anno fieri solitos esse, ut sæculum centū annorum spatium continere intelligamus: alij centesimo decimo quoque anno, ut sæculum sit ambitus annorum centum & decem. atque huic sententiæ consentanei sunt versus illi Horatiani, *Certus vndenos decies, &c.* superiorem autem confirmat Pompeius Festus his verbis: *sæculares ludi apud Rom. post centum annos fiebant, quia sæculum in*

centum annos extendi existimatur. sed de sæculo & ludis sæcularibus si quis plura scire volet, legat libellum Onufrij Panuini, qui accuratissime de his scripsit. Carmen autem sæculare ad Apollinem maximè & Dianam canitur, quia Dij sunt ἀλῆκα-
νοί, & ἀποπροπαῖοι, id est, malorum depulsores: & iccirco placandi. adde quod irati, & offensi, horribiles sunt: itaque eo magis precibus leniendi. Postremò, Troianis amici, & ita, Romanis. Quo circa tanto diligentius venerandi & placandi, ne neglecti, fiant inimici, & alieni.

SILVARVMQVE POTENS] silvarum domina. sic locutus est sup. Od. 3. lib. 1. *Sic te diua potens Cypri.* & Od. 2. lib. 3. ad Bacchum, *ὦ Ναιάδω ποτὲς, &c.* Dianæ autem gratæ sunt silvæ. suprà Oda 21. lib. 1. *Vos letam flumij, & nemorum coma, &c.* Callimach. καὶ χορὸς ἀμφιλαφὴς καὶ ἐν οὐρεσσὶν ἰδαοδαί.

O COLENDI SEMP. ET CVLTI,] sic epist. 1. lib. 1. *Prima dicte mihi, summa dicende camæna, &c.*

TEMPORE SACRO] die festo, seu diebus festis. Oda 12. lib. 2. *Ludentem nitidis virginibus sacro Diana celebris die.*

SIBYLL. MON. VERS.] tanta erat apud veteres illos Romanos librorum Sibyllinorum auctoritas, ut in rebus aduersis, ac difficilibus reip. temporibus non minore spe ad eos, quàm ad Etruscorum disciplinam confugerent: quod testatur M. Tull. lib. 4. accus. Verr. his verbis. *Itaque apud maiores nostros atroci, ac difficili reip. tempore, cum Tib. Graccho occiso magnorum periculorum metus ex ostentis portenderetur P. Matio, L. Calpurnio Coss. aditum est ad libros Sibyllinos, in quibus inuentum est, Cererem antiquissimam placari oportere.*

DIIS, QVIBVS SEPTEM] Dijs urbis Romæ præsidibus, & custodibus, πολίτευς.

SEPTEM COLLES] septem colles urbis Romæ primò mœnibus inclusi, hi sunt, Quirinalis, Viminalis, Esquilinus, Cœlius, Palatinus, Tarpeius, seu Capitolinus, Auentinus, quibus aditi sunt postea, Cœliolus, Ianiculus, Vaticanus, aut certè eius pars, Collis hortulorum. Ex his montibus aliquot commemorat Horatius: *Quirinalem epistol. ad Iul. Flor. lib. 2. cubat hic in colle Quirini.* Esquilinum non semel. sat. 8. lib. 1. *Nunc licet Esquilij habitare salubribus.* sat. 6. lib. 2. *at simul atras Ventum est Esquilias, &c.* Palatinum infra hac Oda, *Si Palatinas videt æquus arceis.* & epist. 3. li. 1. *Scripta, Palatinus quæcumque recepit Apollo.* Capitolinum, Od. 3. lib. 3. *dum Capitolium scandet cum tacita virgine pontifex.* & item alibi. Auentinum epist. 2. lib. 2. *Hic extremo in Auentino.* Vaticanum Oda 20. lib. 1. *Redderet laudes tibi Vaticani Montis imago.*

ALME SOL] qui omnia alis & foues.

CVRRV NITIDO DIEM QVI, &c.] id est, qui diem curru nitido aperis, & idem claudis. de curru solis suprà Od. 6. lib. 3.

PROMIS ET CELAS] promisi oriens, celas & condidit occidens. & suprà Od. 5. lib. 4. *dixit condere diem collibus in suis.*

ALIVSQVE, ET IDEM NASCERIS] alius,

A alius, quia alia quotidie loco oritur: vel quia alius est dies hodiernus ab hesterno: vel quia alio colore est propter cæli, temporisque dissimilitudines. idem autē, quia semper vnus est, sup. Od. 16. lib. 1. *quid terras alio calentes Sole mutamus?*

Possis] optantis, seu precantis oratio est.

APERIRE LENIS] quæ lenem te præbes in aperiendis partibus. de Ilithya diximus supra ad Od. 22. lib. 3.

SIVE TV LVCINA] profert Seruius ad illū locum Virgilij, Pollione, *Castafane Lucina*.

SEV GENITALIS] γενεθλίας θεὰ. dea nascentis fetus adiuuans: seu partus maturans, seu ad gignendum valens, seu fetus vtero inclusos in lucem proferens. Taleis autem deos, γενεθλίας Græci vocant. qua voce vsum esse Platonem lib. 5. de rep. non ita pridem mihi indicauit Iosephus Scaliger, cum Lutetiam, vt coniectanea sua in Varro nem de lingua Latina excudenda curaret, venisset. Platonis autem verba sunt hæc, *ἐν γενεθλίας δὲ καὶ ὁμογενίῳ θεῶν κοινωνίᾳ ἀπασαι τὰ τοῦ φύσιν αἵματος ἔχοντα πρῶτον πρὸς καὶ σεβόμενος, εὐνοὺς αὖ γενεθλίου θεοῦ ἐς παίδων αὐτῶ ἀπορρίψει καὶ λόγον.* vbi vulgò legitur *εὐνοὺς αὖ καὶ γενεθλίας θεῶς*, id est, cognationem autem & societatem gentilitiorum deorum omnem vnus sanguinis natura præditam honorans quis, & colens, deos genitales, propitios erga liberorum suorum sationem meritò & probabiliter habuerit. Iam quòd vnus de plurima nomina ponuntur, referendum est hoc ad morem & ritum precantium: qui ne fortè in nomine errarent, complura eorum, quos orabant, deorum nomina cogerere solebant, vt

Luna, *Deum qua sola vides per iuria vulgi, seu Cretæa magis, seu tu Dictynna vocaris, Huc descende.* Horatius Sat. 6. lib. 2. *Matutine pater, seu Iane libentius audis.*

PATRVMQVE PROSP. DECR.] facito, vt senatusconsulta, & leges de contrahendis matrimonijs, & de maritandis ordinibus, sanctè seruentur, secundòsque habeant exitus.

LEGE MARITA] id est, & super lege Papia, Poppæa de maritandis ordinibus, à M. Papio Mutilo, Qu. Poppæo Secundo coss. Augusto imperiū obtinere, lata: per quā sanciebatur, ne quin quaginta annis minor sexagenario nuberet: aut ne vir sexaginta annis minor quinquagenariam vxorē duceret: & vt omnibus ingenuis, præterquā senatoribus, eorūmq; liberis libertinas vxores habere liceret. De hac lege Cornel. Tacitus lib. 3. Annalium, his verbis, *Relatum deinde de moderanda Papia, Poppæa, quam senior Augustus post Iulias rogationes incitandis calibum pœnis, & augendo erario sanxerat.* & Suetonius in Augusto.

CERTVS VNDENOS DECIES] dissentiunt etiam hîc codices manu scripti. in alijs enim scriptum est, *Certus vt denos decies per ann.* Orbis & cantus, &c. in alijs, & quidem multo pluribus, trib. Vatic. Iann. Faër. Tornes. Nicot. Ruff. *Certus vndenos dec. per ann. Orb. vt cant.* &c. quam scripturam secutus sumus, vt veram & rectam, & ab omnibus viris doctis comprobata: & ita intelligemus, ludos sæculareis centesimo decimo quoque anno fieri solitos esse.

ORBIS] sæculum: quod vel centum & decem, vel centum dumtaxat annorum spatium continet.

ET CANTVS, REFERATQVE LVDO] cantus referat, & ludos sæculareis. sed hi ludinò semper centesimo, vel centesimo decimo quoque anno fiebant. Nam & Suetonius scribit, ab Augusto anticipatos esse. & Cornel. Tacitus lib. 2. Annal. tradit, quarto & sexagesimo anno post quàm Augustus ediderat, imperatore Claudio spectatos esse. Iterum Suetonius in Domitiano narrat, eum fecisse ludos sæculareis habita ratione temporis, & anni, nò quo Claudius proxime, sed quo olim Augustus ediderat.

TER DIE CLARO, TOTIESQVE] tribus diebus, totidémque noctibus.

VOSQVE VERAC. CECIN. PARCÆ] ordo verborum, & sententia hæc mihi videtur esse. Vosq; ô Parcæ veraces cecinisse: id est, quæ vera cecinistis, vel quæ veraces estis in ijs, quæ cecinistis, iungite bona fata fatis iam peractis, id est, præteritis, ac transactis: quod quidem semel iam à vobis dictum est, & stabilis, id est, ratus, & fixus, atque immutabilis rerum terminus id seruat, neque id vllò pacto potest immutari. quidnam semel dictū est: vos iuncturas bona præteritis fata. Quòd si legamus *seruet*, vt habent aliquot libri veteres: erit oratio benè precantis, & optantis, hoc modò, & Dij faciant, vt stabilis, fixus, & altè hærens terminus id seruet. quale illud apud Virgil. *Æneid. 12. Vt potius reor, & potius Dij numine firmant.* atque ita legisse videtur Porph. atque ad eò ita legit Seruius ad illum Virgilij versum, Pollionē: *Concordes stabili fatorum numine Parcæ:* qui hunc locum profert. ego tamen non improbo, *seruat*, vt intelligamus esse *εὐφημισίην*, id est, orationem boni ominis. Neque verò est, quòd quisquam mihi dicat, prouocabulum, quod, referri solere ad ea, quæ antecedunt potius, quàm ad ea, quæ subsequuntur. Nam quamuis negare non possum ita esse: constat tamen interdum etiam ad ea referri, quæ sequuntur. M. Tul. ad Att. lib. 2. *Pompei? nostri amores, quod mihi summo dolori est, ipse se afflixit.* quorū verborum hic ordo est. Pompeius nostri amores, ipse se afflixit, quòd mihi summo dolori est. Pōpeius ad Domit. lib. 8. epist. ad Attic. *In quibus (litteris) scribis, Casarem apud Corfinium castra posuisse. quod putani, & præmonui. sit, vt nec in presentia committere tecum prælum velit, & omnibus copijs conductis te implicet, ne ad me iter expeditum tibi sit, &c.* verba illa, quod putani, referenda sunt ad ea, quæ sequuntur, non ad superiora. T. Liuius li. 22. *quod numquam antea factum erat, proditorum populus creauit.* Idem li. 27. *Id quod nullo ante bello acciderat, diu consules sine memorando prælio interfecti velut orbam rempubl. reliquerant.* Iterum M. Tull. Acad. lib. 1. *Dabitur enim profecto, vt in rebus inusitatis, quod Græci ipsi faciunt, quibus hac iam diu tractantur, vtamur verbis interdum inauditis.* quamquā in hoc postremo exemplo hæc verba, *quod Græci ipsi faciunt*, videntur media esse interiecta, hoc modo, dabitur enim, vt in rebus inusitatis vtamur verbis interdū inauditis: quod Græci

A Græci ipsi faciunt, &c. Porphyrio autem longè aliter hunc Horatij locum explicat: quam explicationem ego hîc proponam, vt de ea iudicet lector intelligens, & eruditus. eius verba sunt hæc aliquanto obscuriora: *σπλεψις ἐστὶν ἐκ τοῦ ὀνόματος ἑκαστοῦ ἀριθμοῦ, ὡς ἐκ τοῦ ὀνόματος ἑκαστοῦ ἀριθμοῦ, ὡς ἐκ τοῦ ὀνόματος ἑκαστοῦ ἀριθμοῦ*. hæc Porphyrio: nihil prætereà, ex quibus apparet, eū sic intelligere hunc locum. Vtque, ô Quirites, Parcæ, veraces cecinisse id, quod semel dictum est, seruent, & stabilis rerum terminus vos seruet, &c. & ita Parca veraces erunt recti casus, non vocandi. quam explicationem nullo modo probo, putoque vel Porphyriionem, vt hominem hîc planè lapsum esse: vel non esse germani Porphyriionis verba, sed alicuius inepti scholiastæ.

STABILISQUE RERVM TERM.] Lucret. li. 1. atque altè terminus herens. Notum illud, Terminum deum, Romæ in loco Ioui consecrando repertum, remansisse ac restituisse, neque Ioui ipsi cedere voluisse. Ouid. Fast. 2. *Quid? noua cū fierent Capitolia, nempe Deorum Cuncta Ioui cessit turba, locumque dedit: Terminus, vt veteres memorant, inuentus in ade Restitit, & magnò cum Ioue tē pla tenet.* huc pertinet lepidissimū illud ænigma, quod extat apud A. Gell. lib. 12. cap. 6. *Semel, minisne, an bis minui sit, non sat scio: An utrumque eorum: vt quondam audiui dicier, Ioui ipsi regi noluit concedere.* Festus. Numa Pompilius statuit, eū, qui terminum exarasset, ipsum & bonos sacros esse. de Terminis plura sup. ad Odam 2. epod.

FERTILIS FRVGVM] frugibus abundans, & pecore. Lucret. lib. 2. quamobrem terra, magna Deū mater habita & dicta sit, multis versibus, iisque elegantissimis declarat, quos satis erit mihi indicasse. *Quare magna Deū mater, materque ferarum, Et nostri genitrix hæc dicta est corporis vna, &c.*

SPICEA DONET CER. COR.] Hesiodus Cererem *ἐὺς τὸ πᾶν* appellat, id est, pulchrè corona tam. corona donabatur scilicet ab agricolis propter frugum vbertatem. sic Tibull. eleg. 1. lib. 1. *Flaua Ceres, tibi sit nostro de rure corona Spicea, quæ templi pendeat ante foreis.* Sic autem legendum, non, vt vulgò, tibi sit.

ET IOVIS AVRÆ] auræ salubres: cælum salubre.

CONDITO MITIS, PLACIDVSQVE] numquam enim nisi iratus, iaculatur Apollo, vt alibi notauimus. Itaque Pæan dictus est, *ἄλκιυ καὶ πόσειδι*, quod valet ferire. Tum eius sagittæ pestem ac perniciem mortalibus afferunt. Homer. in. a. suprà Od. 10. lib. 2. *neque semper arcum Tendit Apollo.* Virg. lib. 8. extr. *Actius hæc cernens arcum intendebat Apollo Desuper.* Notat Seruius apud Virgil. Daphnide ad illum locum, *duoq, altaria Phœbo, triplicem esse Apollinis potestatem, & eundem esse Solem apud superos: Liberum patrem in terris: Apollinem apud inferos.* Vnde etiam (inquit) tria insignia circa simulacrum eius videmus: lyram, quæ nobis celestis harmoniæ imaginem demonstrat: Grinæum, quod terrenum numen ostendit: sagittas, quibus deus infernus & noxius declaratur. Vnde & Apollo dictus est, *ἄλκιυ καὶ πόσειδι*: id est, propterea

quod perdat, seu interimat. Hinc est quod Homerus tam pestilentia, quam salutis auctorem esse dicit. Et Horatius ait *Condito lenis, &c.*

Idem ad illum locum Æneid. 3. *Corrupto calitra-ctū*, notat, Apolline offenso pestilentiam gigni: quod & Homerus indicat (inquit ille) cum eum inducit sagittis & arcu armatum, quo tempore pestilentiam Græcis importare parat, lib. a. in iad. Contrà si citharam teneat, lenis, mitis, & placidus est: vnde Horat. *Condito mitis, placidusque te-
lo, Supplices audi, &c.*

SIDERV M REGINA BICORNIS] lib. 1. Od. 12. *micat inter omneis Iulium sidus velut inter igneis Luna minores.* bicornis aut, id est, *μικροειδής*.

ROMA SI VESTRVM EST OPVS.] subintell. vt est, sed quamobrem Roma opus Apollinis esse dicitur? fortasse quia Æneas cum suis Apollinis responsa secutus solum mutauit, aliisque terras petiuit, nempe Italiam, ibique nouas sedes collocauit. Virgil. lib. 4. Æn. *Sed nunc Italiam magnam Gryneus Apollo, Italiam Lycia iussere capeffere sortes.*

ILIÆQVE] Troianæ.

IVSSA PARS] quæ Ænean secuta est, ab Apolline iussa, vt paullo antè diximus. *iussa* autem particip. à verbo iubeor.

SOSPITE CVRSV] id est, secundo cursu: vel saluo cursu potius. nam salui quidem in Italiam perueniunt Troiani cum Ænea: sed non semper secundis ventis, nec secundo cursu vsi sunt. per cursum autem nauigationem intelligi, ad librum primum notauimus.

CVI PER ARD. S. F.] id est, cui per mediū incendium Troianum, seu medias flammæ, quibus Troia conflagrauit, liberè, impune, & sine vitæ noxa, seu perniciæ effugiendi facultatem dedit, &c. Sic Virg. lib. 2. Æn. *Descendo, ac ducente deo, flammam inter & igneis Expedior.* Sed Seruius aliter, vt mox dicemus.

SINE FRAVDE] sine damno, aut perniciæ Æneæ: vt sup. Od. 19. lib. 2. *Nodo coërces viperino Bissonidum sine fraude crineis.* Seruius ad illum Virgilij locum Æneid. 1. *Antenor potuit medijs, &c. profert hunc Horatij, & sine fraude interpretatur, sine prodicione, quod non probo.*

PATRIÆ SVPERSTES] qui patriæ incensa, ac deleta, saluus, & incolumis euasit.

DII PROBOS MORES] Nam, vt ait Oda 24. lib. 3. *Quid leges sine moribus Vana proficiunt?*

IVVENTÆ] iuuentē nomen pro iuuenibus vsurpauit. quod est vsitatus in voce iuuentutis, vt Od. 6. lib. 3. *Non his iuuentus orta parentibus Infecit æquor sanguine Punico.* & ita ferè semper à M. Tull. vsurpatur.

DII SENECTVTI] in aliquot libris manuscriptis, hic versus superiorem antecedit. Quod autem ad sententiam attinet, huc pertinet illud ex Sat. 1. lib. 2. *seu me tranquilla senectus Expectat.*

ROMVLÆ] id est, Romanæ. sic Od. 5. lib. 4. *optime Romule Custos gentis.*

BOBVS] duo Vatic. & Torn. habent *bubus*.

ALBIS] Albæ victimæ Apollini & Dianæ immolantur, quia Lucidi sunt: omnis autem lux alba:

D

E

F

A alba: vtnox & tenebræ nigræ. Itaque apud Romanos iuxta. pecudes promittuntur speculatori seu exploratori nocturno Diomedis, nigræ. Præterea immolabantur Ioui à consule, aut imperatore tauri, seu iuuenialbi. Virg. Æneid. lib. 9. *Et statim ante aras aurata fronte iuuenem candentem*, &c. & Georg. 2. *Hinc albi Chlūmne greges, & maxima taurus Victimæ*, &c.

VENERATUR] precatur, ut dicemus ad Sat. 6. lib. 2.

CLARVS ANCH. VEN. QVE SANGVIS] Augustus à Iulio Cæsare: Iulius Cæsar autem ab Iulo. sic supra Od. 1 §. lib. 4. *Et alma progeniem Veneris canemus*. Venus oraculo edito & vulgato, Troianorum imperium, genere Priami funditus deletum, ad Anchisæ posteros peruenturum Anchisæ concubitum ultro expetiuit, cum esset ille ætate iā affecta & ingrauescente. Ex quo concubitu Ænea nato causas ac semina belli querens, quo bello opes Priami conciderent, imperiumque frangeretur, Alexandrum ad amorem Helenæ impulit. Quo facto, Helenæque rapta, Venus opinione quidem hominum, & dicis causâ Troianis opitulabatur ac fauebat, sed reuera cladem eis imminentem subleuabat: ne salute prorsus desperata Helenam redderent, & ita positis armis & pace confirmata, discordiisque compositis ac sedatis, Priami imperium in multos annos incolumem maneret: quod si factum esset: neque Æneas, à quo Romani profecti sunt, Troiâ profugisset, neque imperio Rom. initium dedisset.

B IMPERET BELL. PR. IAC.] sic Virgil. Æneid. 6. *Parcere subiectis, & debellare superbos*. PRIOR] id est superior, maior, præstantior. Saty. 5. lib. 2. *fama cinem, causâque priorem Sperne, domi si natus erit, facundæ coniuux*. Virgil. Æneid. 11. *Hic pietate prior*. propriè posuit epist. 2. lib. 2. in extr. *Extremi primorum extremis, usque priores*.

MANVS POTENTEIS] potentiam Ro. vim imperij Rom. *χρῆμας ἀνάγκη*.

C ALBANASQVE] Vel Romanas: populus enim Albanus Romam translatus est: Vel dic Albanas propriè, id est, Latinas à mōte Albano, in quo carnem accipere erant soliti aliquot Italiæ populi: & ubi fiebat sacrificium Ioui Latiali a pontifice

Romano. sed illud prius magis placet: & confirmatur illo Virgiliano lib. 1. Æneid. *Albanique patres, atque alta mœnia Romæ*.

ET NEGL. RED. VIRT. AVD.] & virtus antea ab hominibus neglecta, nunc audet redire: id est, nunc homines virtutem & superiora illa fidem, iustitiam, pacem, &c. quæ antea neglexerunt, & è terris expulerunt, colere & amplecti incipiunt tale est illud Virgil. Pollione, *Iam redit & Virgo: redeunt Saturnia regna*.

PLENO COPIA CORNU] ut supra Od. 17. lib. 1. *hinc tibi copia Manabit ad plenam benigno Ruris honorum opulenta cornu*.

AVGV] sic supra Od. 2. lib. 1. *Augur Apollo*. EQVVS] placatus, placidus, propitius. ut supra Od. 18. lib. 3. *abeasque parvis Equus alumnis*.

ARCEIS] quidam libri veteres habent, *aris*.

ALTERVM IN LVSTRVM] non dixit, alterum in sæculum, quod erat nimis longum: sed alterum in lustrum: quod breuius est.

MELIVSQVE SEMPER, &c.] & semper proferat, ac producat in ætatem meliorem, imperium Romanum, & Italiam. repetenda enim est præpositio in.

QUINDEC. QVE PRECES VIROR.] ad Quindecimviriū, qui sacerdotes erant Sibyllini, collegium, ludorum sæcularium procuratio pertinebat, ut docet Cornel. Tacit. lib. 2. Annalium, his verbis, *Nam Domitianus quoque edidit ludos sæculares, iisque intentius assuit sacerdotio Quindecimviriū prædixit, ac tū Pretor. quod non in ætate refero, sed quia collegio Quindecimviriū antiquitus cura mandabatur, & magistratus potissimum ex sequebantur officia ceremoniarū*. Quindecimviri autem Sibyllini, à Sylla dictatore fuerunt instituti, cum ante Syllæ dictaturam decem dumtaxat fuissent.

DOCTVS ET PHOEB.] ordo est, ego chorus, doctus Phœbi & Dianæ laudes dicere, spem bonam & certam domum reporto, hæc Iouem, & omnes Deos sentire: hæc approbare: his assentiri. chorus enim vnius personam gerit, vniusque partis agit, ut epist. de arte poet. *Actoris partis chorus, officiūque virile Defendat*. sic enim verbum illum potius explicandum & legendum esse puto, ut dicam suo loco.

E

HORATII CARMINVM

siue sermonum,

FINIS.

INDEX RERVM ET VERBORVM OB-
SERVATIONE DIGNIORVM, QVÆ HIS
commentariis continentur: cuius numerus paginam,
littera seu litteræ columnam, & versum indi-
cant, à littera, ad oram libri adscri-
pta numerandum.

A			
Bdere oppidis fessas cohorteis. al.		acuta belli.	225.D
reddere.	149.F	acuta saxa.	203.F
absorbuit hunc astus.	105.B	acutum gelu.	29.B
abstergere metum.	170.D	ἀδελφός.	13.B
abstineto irarum.	204.A	ἀδελφόνος.	193.D
Acastus criminibus in Telem con-		Additus vocis significatio.	152.A
fictis ab Hippolyta, fidē habet. 161.B		adducere ad umbilicum.	292.D
accumbentes cenabāt veteres. 66.F		ἀδελφός.	41.E
accumbere, recumbere, discumbere.		ἀδελφόνος.	5.F
67. A & B.		adorea.	223.C
accusationum multitudo.	217.B	adplenum.	51.D
ἀκροπολίς.	58..A.294.D	adriaticum mare.	165.B
Achamenes rex Persarum. 113.F.		adulatio.	133.B
Et 290.D.		adulter, amator, & corruptor.	78.E
achamenium costum.	137.F	adulter & adultera.	177.E
achemenium vnguentum.	290.D	adulteria. ex adulteriis omnia reip.	
achelous fluvius iauriformis 252.E		mala manare.	157.F
Et F		ἀδύναμις, nefas.	34.A
Ἀχελώϊς, populus, ἄλκι.	26.A	adyta, remota, & occulta tēpli.	47.F.
acherontia in monte sita.	148.F	ἀδύναμις quid.	48.F
acherusia palus.	19.D	Æacide.	183.F
achillem erudit Chiron.	290.E	ades num. singul.	74.F
achillem cita mors abstulit. 124.C		adilitas maior: & multa de adilitate.	
achilles apud Lycomedem in Scyro in		4.C. & c.	
sula educatus.	28.D	Ægaum mare.	122.B
achilles Hectoris corpus Priam red-		agis.	150.F
dit ut sepeliatur.	303.E	Ælie gentis familiamulta.	181.E
achilles iratus egritudinem cithara		æneus, aheneus.	79.A
cantuleuat.	291.F	Æolus ventos in utre inclusos habet.	
achilles ne diis quidem in acie cedit.		13.D	
21.D		equitas animi.	97.C
achilles quid locutus sit, quod Apolli-		equus. a. um.	ibid.
nem offenderet.	229.B	Æsculapium medicinā docuit Chi-	
achilles Thetidis filius.	290.F	ron.	290.D
achilles Troia propē victor. 230.A		astriplex circa pectus.	13.A
Et B.		astus marini.	105.A
achilli fuisse fatale ad Troiam mori.		Æsula.	207.A
291.D		atas annorum triginta.	84.D
achillis ira, μῆνις.	21.D	atas aurea, area, & c.	159.D
achillis mortem non narrat Home-		atas aurea, argentea: & c.	216.C
rus in Iliade.	229.D	atas currit.	102.B
acinaces Medus, gladius Persicus.		atas fluit, & labitur fluminis instar.	
66.C		ibid.	
ἀκλαῖοι.	239.F	atas hominis, anni triginta.	109.A
ἀκλαῖος, ἀταφος, seu ἀδαφος.	303.C	atas parentum, peior auis.	159.C
aconitum.	272.F	atates dissimiles aur. ar. ferr.	300.F
ἀκράτης.	88.A.	atates dus bellis cinilibus vexata.	
acrisius Danaëspater.	177.B	296.D	
acristibia.	36.A	aternare.	251.D
acrocerania.	13.F	Ætna flamma.	305.C
acuere denteis,	186.B.C	Ætna opprimuntur gigantes.	151.E
acuere ferrum.	10.B	Æstra auis.	263.C
		africus, quem Gracini & c.	13.B.
		Agamedea.	272.E
		agamemnonis facta fortia.	239.E
		ἀγαμος, αἰνόμενος.	168.C
		agere, διακιν.	275.F
		ἀγραι χεῖρες.	59.A
		ἀγρός φόνος.	59.B
		agrippa.	21.B
		Agycius Apollo.	230.E
		aheneum.	165.A
		aiax apud Sophoclem.	274.E
		aiax Oileius, impius.	283.B
		aiax Telamonius Oileio præstator.	
		100.A	
		αἰτὴν μισέους.	282.A
		αἰθρηγενέτης Boreas.	160.B
		αἰθροκορτεῖν.	7.A
		αἰλατίζειν.	263.E
		alba hostiæ diis superis immolantur,	
		inferis nigra.	163.A
		alba victimæ Apollini & Diana im-	
		molabantur.	312.F
		albana seoures.	313.C.
		alba nota.	85.E
		album corpus.	94.F
		albunea.	25.B
		albus Iapix.	201.E
		alcei versus ab Horatio Latine ex-	
		pressi.	29.A
		alcaus vir militaris, de iuuenum a-	
		more scripsit.	77.B.C.238.F
		alexander Magnus cum in Sigam	
		peruenisset, columellam in tumulto	
		Achillis defixam vnguento perun-	
		xisse dicitur.	293.C
		Alexandrum magnum Stygie aque	
		potu interisse.	80.F
		ἀλεξάνδρῳ διῷ, Apollo & Diana.	310.
		D.	
		ἀλεξάνδρῳ.	278.E
		alga.	182.A
		algidum.	191.G
		algidum, montis & oppidi nomen.	
		224.D	
		algidum urbs & mons.	58.B
		allaborare.	90.E
		ἀλλάττειν.	49.E
		allij vis & natura.	265.B.D
		allobroges.	297.A
		alloquia, solatia.	292.A
		alter, id est, dissimilis.	242.B
		alto vulvis.	241.A
		altrix.	148.E
		alumnus.	290.F

INDEX.

Ἀμαλθείας κέρας.	51.F	Anacreontis versus adumbrati. 168.	apollo & Diana sunt dij ἀλιεῖ κακοὶ
amans beatus, ac miser.	67.F	B.	ἑποτρύουσι. 310.D
amanteis quæ res maxime vraturat.	40.	ἀναγκάζειν ἡμᾶς.	14.E
C		ἀνάγκη.	ibid.
amantes, amicarum suarum nomina		ἀναδύομεν Venus.	12.D
toties commemorabant, quoties bibe		ἀναστροφῇ.	106.A
bant.	184.C	Ancile.	153.C
amantes, animorum & voluntatum		ἀνδροφόνος.	304.A
dissensio in amantibus, seu animi di		angiportus, & angiportum.	63.E
scordes, neque in amore responden		Anienis Fl. descriptio.	59.C
tes.	78.C	anima Thracia.	245.D
amantes seruiunt.	212.F	animalia quibus cor maius est, quam	
amantis miserrima condicio.	286.	pro portione, timida natura.	261.
D		E.F	
amantium quam misera sit condicio		animi nostri cogitationes debent an	
78.C		gustis finibus terminari.	111.F
amantium seruitus dulcis.	79.C	animo obsequi.	233.E.F
amant. pro solent, φίλοι.	98.B	animus & anima quid inter se diffe	
ἄμαξα.	65.B	rant.	246.A
amara curarum.	248.A	animus humanus perpetuam conten	
amat.	178.A.278.C	tionem ferre non potest.	249.A
amatorum arma.	198.B	ἀνὴρ ποτὶ γῆν.	299.E
Amazones.	221.F	Annibalis dictum Asdrubalis fra	
ambiguus vultus.	102.D	tris capite aspecto.	225.C
ambitiosa puella.	86.E	annus pro parte anni.	261.D
amcidere, seu anciderere.	153.C	annus rediens.	163.A
amici infideles.	84.A	ἀνομιὰ μὲν.	74.B
amicum diis.	125.E	antea Præti uxor, Bellerophontis a	
amicum tempus.	158.F	more capta.	160.F
amicus Baccho, carus.	103.E	anticanis.	207.C
amicus Horatij Macenas.	258.B	antiq. colitur fortuna.	82.
amœne aqua.	148.C	antiochus, Nestoris filius.	109.B
amor cum odio pugnans.	286.D	antimachus poëta.	69.E
amorem veterem nouo pellere, tam		antiochi morbus ex amore.	40.F
quam clauum clauo.	286.F	antiochus rex Syria.	158.E
amor formam in amore multum va		antrum Pierium.	150.A
lerere.	295.C.D	ἀπαισιόφρωνι.	44.F.282.D
amor. in amore maxime pecuniam		apices regum.	188.E
spectari.	285.B.C	apium. corona ex apio.	243.A.B
amoris fomenta.	285.E	apium. herba lugubris.	243.B
amoris flamma.	41.D	ἄπο βαλάντιον ἀπὸ δα.	105.F
amoris inæqualitas.	78.F	ἄπο κορταβίαν.	120.A
amoris indicia.	40.F	apolline offenso, & arcum tendente,	
amoris pabula.	285.E	pestilentia gignitur. idem cum citha	
amoris remedium nō minimum. aliō		ram tenet. propitius, & placatus in	
conuèrtere amorem.	286.F	telligitur.	312.C.D
amoris vinum.	184.C	apollinis epitheta.	56.C
amor sui.	55.A	apollinis oraculum Teucro editum.	
amor varium quiddā & multiplex.		26.D.E	
67.E		apollinis triplicē esse potest atē.	312.C
Amphiarai fabula.	178.A	apollini templum, & bibliothecam de	
Amphiarus terra hiatu absumtus.		dicauit Cæsar.	75.E
178.D		apollo apud Homerum semper fauet	
ἀμφιλαφῆς πλάτωνος.	120.F	Troianis.	57.F
Amphion & Orpheus, magi.	120.D	apollo certus.	26.E
amphora.	163.A	apollo ζευστος.	58.C
amphora, ἀμφορεύς.	29.D	apollo cur Paan dictus.	312.C
ἀμύμων.	105.B	apollo Delphicus.	24.A
Amyntæ equites Galli.	280.F	apollo ἐναγὸν βαλάντιον.	151.A
ἀμύμων.	86.C	apollo & Diana dij horribiles: iccir	
Amystis.	86.C	coplacandi, & religiosè colendi.	57.
Anacreon de pueris.	292.E	E.F	
Anacreon Teius.	52.A.239.A		

I N D E X.

Ἀρπυιῶν ἰσχυροί. 37.C
artes, quibus ad calum peruenitur.
 142.F
Asdrubala M. Linio Salinatore, &
Claudio Nerone victus & casus.
 223.B.
aspectus. 126.E.F
Assaracus. 291.C.D
assentator, cicur animal pessimus.
 275.F
ἀσποβόλιος. 137.C
astrologi. 126.E.F
astrum & sidus quid inter se differat.
 306.B.C
atavus. 2.A
ἀταύρωτος puella. 288.F
ater Adriæ sinus. 201.E
ater Cocytus cur dictus ab Horatio.
 118.F
Athene, urbs Palladis. 24.A
atlas calum sustinere dictus. 31.C
atlas Mercurij auus maternus. 31.
 B.
Atlas primus Arcadiæ rex. 31.C
atre cure. 137.E. 174.D. 245.
 A
atra nubes. 112.B
atra, seu nigra. 116.B
atrei, Thyesta, Pelopidarum tragedia.
 22.A
atreus. 273.E.F
atrox Catonis animus. 92.E.F
attagen Ionicus. 263.D
attalica condiciones. 5.B
attali regis Pergami hereditatem oc-
cupant populus Ro. 128.D
Attalus rex Pergami, & totius Asia.
 5.B
auarus non sanatur pecunia accessio-
ne. 94.E
autunus. 102.A. 191.C
autunus pomifer. 232.C
audacia cum timore iuncta. 202.C
audis minus. Metuo longas, &c. 63.
 C
aucis non canere doloris, aut gemitus
causa. 246.C.D
aucis non queri, neque gemere. 261.
 C
auernales aquæ. 270.E
ausidus. 210.D
augures calum in 4. parteis diuide-
bant. 201.B
augur, unde dictus. 10.D
Augusto viuo & videnti diuini ho-
nores tribuuntur. 143.D
auri mala. 44.F
auritus fundus. 39.C
aula immanis inferorum. 168.C
aura. 108.A
aurea mediocritas. 110.C
aurea puella. 20.C
aurem vellere. 254.F

auri, & argenti, seu pecunie vis. 177.
 F
auriferi flumini quinque. 295.C
auri mala hominibus importata.
 145.D
auspicia neglecta. 157.E
aurita quercus. 36.E
aurum, inutile. 196.A.B
aurum olim rarum. 145.D
aurum olim spretum & contemptum
ibid. E
auspicari, & auspicia consulere erat
magistratum. 26.D
auspicatio nihil Roma gerebatur.
ibid.
auspiciorum cõtemtor Claudius Pul-
cher. 157.D.E
austr plumbens. 118.F
αὐχμός. 300.F

B

B *Abylonij.* 34.C
Baccharum nomina. 197.C
Bacchi currum quæ animalia tra-
hant. 143.E
bacchi exercitus in Indiam, qualis.
 132.E
bacchi iram qui senserint. 48.B
bacchi mater Semele. 23.F
bacchi nomina. 197.D
bacchi sacra. 54.E
baccho & Hercule adiutoribus Dij
Gigantes vicerunt. 132.D
baccho caper immolatur. 283.D
bacchus ad inferos descendit. 133.B
bacchus candidus. 54.D
bacchus, cornutus cur pingatur, &
pingatur. 132.F
bacchus dithyrambus dictus. 215.F
bacchus mentem sacerdotum conci-
tat. 47.F
bacchus metuendus. 131.C
bacchus pacis & belli medius. 132.F
bacchus Semele natus. 55.E
bacchus serpentibus coronatus. 132.
 D
bacchus specie leonis cum gigantibus
pugnauit. 132.E
bacchus tauro, & pardalo similis pin-
gitur. ibid.F
bacchus verecundus, idem inuerecun-
dus. 66.B
Bactra. 207.D
Baie liquida. 149.A
balanus. 106.F
βαλάνειν τὴν κεφαλὴν, τὸ πῆχος. 9.B
balneum calferi. 184.B
barbarum, pro Phrygio. 280.A
barbarus modus. 279.D
barri. 287.A
βαρβαρομαχὴ τὴν πνίαν. 244.E.F
bathyllus. 292.D

beare se nota in interiore Falerni. 97.
 F.
beatum esse non posse, cui semper ali-
quis terror impendat. 136.D
βέλδοι ἀμύνηται. 135.E.F
βέλδρυμανος. 132.C. 228.A
bebryce, vna ex Danaï fil. 169.B
bella ciuilia. 42.C. 84.D
bella matribus detestata. 6.F
bellerophon. 86.F. 244.D
bellerophonis fabula, seu historia.
 160.E
belli ciuilis inter Pomp. & Cas. causa.
 92.A
belli porta. 255.B
belli scuitia. 146.E.F
bellum lacrymosum. 58.C
bellum Mariscum. 174.E
bellum seruile. 175.A. 268.A
βέλως πυρρὰ λαμύων. 8.A
bene ominari. 136.A
benignus, benignitas, benignè. 51.D
berecynthia, Bona dea. 47.F
berecynthia tibia. 213.E
bibendi modum non esse superandum.
 53.F. 54.A
bibit aure. 116.B
bicornis luna. 312.D
bidentes. 191.C.D
bilis mentem tumidam reddit apud
Hom. αἰδῶν. 40.D.E
βίλος ἀβίωμας, & simil. 79.F
bisalta & Geloni. 149.D
blandusia. 172.A
Bona dea sacra occulta, viris incogni-
ta. 47.F
bona nostra tum intelligimus, cum ea
amissimus. 195.C
bona verba loqui. 174.D
Boni dij siue Diui. 217.A.B. 226.C
bosporus Thracius. 115.C
βουλοπῶν. 158.E
Brenni, seu Brenci, seu Breunni. 251.
 E
brennorum immanitas. ibid.F
briareus centimanus. 126.C
Bruti & Cassij sifus exercitus in The-
salia. 149.A.B
brutum. 80.D
bullæ. 270.A
bupalus prestans templorum edifican-
dorum, & animalium fingendorum
artifex. 82.A. 276.B

C

C *Adanera mortuorum quot dies*
seruarentur, antequam com-
burerentur. 306.F
κακὴ νόσος. 14.C
Cadmus. 300.E
Cadmus rex Thebarum. 55.E
 cados

INDEX.

Cados & similia vasa vinaria sole- bant Romani in locis editioribus lo- care, ut fumum biberent, 187.D	carpere diē, fructus, flores, &c. 35.A	χαλιόδορτα. 186.C
cados & testas vini condebant in hor- reis antiqui. 205.C	καρπών. 46.F	Chimara nūp πέντα. 126.B
cadus. 174.F	carum caput. 61.E	Chimara triformis. 68.E
cadus vini Chij. 184.B	Castalius fons. 151.A	χάων ὄρεϊα. 29.C
Caci Hadi orientis tumultus. 202.	Castor & Pollux Semelae filij. multa hic de Cast. & Poll. 37.D.E	Chiron Centaurus. 290.D
A.B	Castoris & Pollucis fides salutare nautis. ibid.F	Χλωρόν θεός. 18.C
calo sereno non tonare, neque fulgura re. 80.C	Castor Tyndaridis fil. 237.D	chorus unius personam gerit. 313.D
calum ex lapidibus constare. 142.	καταμάττει δαί. 50.A	χρυσόρραπτις. 33.D
E.F	καθαρός ἀδελφός. 59.B	ciboria. 105.D.E
calum imbribus & nubibus nigrescit. 20.A	Catiline urbem relinquens. 96.C.D	Cicero aduersus munera & corrupte las integer, & inuictus. 95.E
calum parum & serenum, hiberno tempore frigidius est, quam nebulo- sum. 165.F	Catillus, & Catilus. 53.D	Cicero emendatus. 284.D
camenta. 137.D	Cato ad treis atates hominum perue- nit, ut Nestor. 109.A	Ciceronis locus emendatus. 49.C
ceruleus color diis marinis, & flumini tribuitur. 52.B	Catonem maiorem, vino interdum se largius inuitare solitum. 187.E.F	Ciceronis locus emendatus in oratio- ne in Pisonem. 54.C
Casaris locus emendatus. 47.F. 48.A	Catonis mors nobilis. 38.C. 92.E.F	cineres mortuorum. 107.D.E
Camillus Gallos Roma expulsi. 39.A	Catonis virtus. Cato. 187.E.F	cichoreum. 76.D
Campus Martius. 136.C	catus. 31.F	Circe. 272.E
candida stellas. 176.B	catus iaculari. 171.D	Circe socios Ulyssis, quos in belluas ver- terat, in pristinam figuram resti- tuit. 304.B.C
candidi Fauonij. 160.B	catus, acutus. ibid.	κρηκεῖον caduceum. 33.E
candidum nix Soracte. 29.B	Caucasus, mons Assyria. 307.E.F	cithara conuiuiorum sodalis. 168.A
candisus. 54.D	causa quattuor rerum. 82.E	cithara imbellis. 45.F
canicula. 172.D	causa ultima. 49.C	citrus. 213.E
Canidia eadem que Gratidia. 265.	Cecrops. 246.D	κλαίειν θάνατον. 303.C
E.D. 269.B	κελαδέν, & κελαεῖν. 173.E	claro, as. 218.E
canis. 275.D	Celta, seu Galli terra motus, & mor- tem non metuent. 254.B	Claudius pulcher auspicia neglexit. 157.E
Cantaber. 111.C	cena apparatus & sumptuosiores no- ctis fieri solita. 163.D	clauitrabales. 83.A
Cantabri. 163.F	cenarum differentia apud veteres. 248.C.D	clauitrabales, adamantini. 193.D
Cantabri ab Agrippa deuicti. 103.	cenarum suas totam noctem producere so- litos Gracos & Romanos. 188.F	Cleopatra Meleagri uxor. 146.B
A	censores & censura. 3.F	Cleopatra uinam capere cupit An- gustus. 88.E
canum fidelitas, & studium venandi. 7.C	cenforia notatio. ibid.	Cleopatra qua morte perierit. 88.F
capere cur Baccho imoletur. 163.F	census. 121.B	clienta. 129.A
capere, fotor sub alis. 287.F	Centauri & Lapithae, de Centauris & Lap. 54.B	Clisthenes Atheniensis, vir egregius, rebus timens suis, Ioui Samiae filia- rum doteis credidit. 196.B
capilli unguento delibuti. 104.D	Cepheus Andromeda pater. 207.C	clypeum abijcere. 104.E
capitis diminutio. 156.C	ceramium. 174.F	Clytemnestra ab Oreste filio interfe- cta. 22.A
Capitolinus cliuus. 216.F	Ceraunij montes. 13.F	coe vestes. 249.F
Capra, & Hedorum occasus. 160.D	Cerberus, multa hic de Cerbero. 116	Cocytus. 118.F
Capra ortus. 160.D	B.C	Cocytus, aqua in incundissima. 15.D
Capricornus. 127.F	Cerberus bellua centiceps. ibid.	Codrus. 183.F
captare. 262.A	Cerberus Orcicanis. 15.B.C	κοιμῆσεν φρονίδης, δούπη. 112.B
Capua. 296.E.F	cerebra brachia. 40.C	κοινός ἔρως. 33.E
caput fluij. 6.C	Cereris sacrum. 141.A	Colchica flamma. 306.A
caput fontis. ibid.	Ceres εὐσέπας. 312.B	Colchica venena. 115.A.B
caput esse sacrum existimabant ve- teres. 107.B	certamen Olympicum quando fuerit institutum. 2.C.D	colere rectum. 222.E
καρχαδόρτα. 186.C	certamina ludicra. 252.A	collecta. 248.D
carere. 297.F	certa sagitta. 37.C	colles septem urbis Rom. 310.E
carmen seculare. 57.E. 310.C.D	ceruus, animal timidum. 47.A	colligere. 2.D
carmina & cantus agritudinum so- lacia & leuamenia. 291.F	cetera fuluus, &c. 218.A	collinere crineis puluere. 46.A
carmina, rerum fortiter gestarū spe- cula. 240.B	χαλαζοκοπία. 137.B	colonus. 118.D
carmina sonis & operibus manu fa- ctis praestant ad memoriam pro- dendam. 216.B	χαλκός ὕψος. 62.B	color glaucus tribuitur diis marinis, & flumini. 291.E.F
carpere. 240.D	χαλκοβατὴς δαί. 165.A	color caruleus, seu glaucus diis mari- nis & flumini tribuitur. 52.B
	χαλκοχίτων. 22.B	color viridis & caruleus tribuitur diis & deabus marinis. 205.D
	χαεῖς δαί φιλὶν Ἰούχῃ. 233.E	columba Veneris sacra. 148.D
	χαεῖς ἀχαιεῖς, & simil. 79.F	
	Charybdis. 68.B	E iij comae

I N D E X.

Come arborum.	231.F	Cotifon, Geiarum rex.	163.E	cycnus.	134.E
come detonsa;	241.F	cottabus.	120.E	κῶμα κωφόν.	161.E
comam alebant pueri molles.	102.D	Cottarum duo nomina.	187.B	Gynofura.	65.C
combibere.	89.C	Colytita.	307.C	Cynthus mons.	205.D
comburare diem.	227.D	Cragus, mons.	58.B	Cyprus.	56.A
comissari.	212.F	crastina non esse curanda.	29.E	Cyprus abundat materia ad naueis	
commod. qui dicantur.	235.C	cratera, & crater.	183.E	adificandas apta & utili.	5.C
componere diem.	227.D	κρήνη.	219.C	κύπη χορηδός.	40.D
composita arma.	254.C	credere se alicui.	155.D		
composita hora.	30.D	creditum, res credita.	12.F	D	
Concani Cantabria populi.	149.D	crepare.	53.E	Dadalus.	5.E. 14.E
concha.	105.F	Cressa nota.	85.E	δαδάλας.	14.F
conchylium.	263.A	creta.	288.C	δαδάλα ἀγάλματα.	15.A
concilium.	226.C	Creta centū urbib. habitata.	202.D	δαίμων.	266.F
conciliationem mentis Sibylla à qua-		crimina.	161.E	δαίμων fortuna.	29.F
dā vi & potestate terra effici so-		crines Bacchantium.	132.D	damnantur votis ij, quibus quod opta-	
litam scribit M.Tullius.	48.A	crocodili terrestris sterqus.	288.C	runt, contigit.	217.E
cōdere diem.	227.C.D	cruenta manus.	92.B	Damocles Dionysij assentator.	136.D
condidit lunam nubes,	122.B	culpam pœna premit comes.	227.B	Danaes fabula, & quid ea significet.	
confundere proelia cum Marte Bac-		culpam sequitur pœna.	14.B	177.B.C.D	
chus quando dicatur,	52.D	cululli.	76.B	Danaidum fabula.	168.E
coniuratio Græcorum.	44.F	cumque, pro quandoque.	77.F	Danai filia quinquaginta fuerunt.	
Conopseum.	280.D	cumque, quem f.d.cumque.	29.F	169.B	
consiliari.	143.F	cuncta terrarum, & simil.	248.A	Danubius.	254.E
consilium. præstantia omnis in cōsilio		cunei.	83.B	dare ludum amori.	170.C
est, non in viribus corporis.	151.B.	Cupidines cur sagittarij sciti sint.	67.	dare manus.	302.A
C		F		Daunia militaris.	60.B
consolandi maroris & luctus ratio,		Cupidines Nympharum liberi.	55.D	Dea Troianis maximè insensa.	144.
quam secutus est Antimachus.	69.E	Cupidines unius Veneris non esse plu-		D	
cor. solandi ratio artificiosa.	62.A	reis.	ibid.	debes ludibrium ventis, & similia lo-	
consolatio. quid maximè ad alterum		Cupidinis arcus, & sagitta.	67.F	quendi genera.	43.D
consolandum valeat.	69.E	Cupidinis imperia mollia.	212.A	decedere.	103.C
consul, iudex.	240.F	Cupidinis sagitta, & arcus.	107.F	δέξασθαι.	171.E
consultus sapientie.	79.F	Cupido cur Veneri semper adhæreat.		decipitur laborum, & laborem.	116.
consulum nominibus notabantur te-		77.C		E.F	
sta, amphora, cadi.	187.D	Cupido etiam pro cupiditate, mascul.		decurso Tiberina.	162.A
consul unus anni, & contrā.	240.E	generis.	181.B	decus, ornamentum.	2.B
contente rei dominus quomodo quis		Cupido penniger.	171.A	defendere astatem, vim, iniuriā, fo-	
esse possit.	179.E	cupido sordidus, & simil.	123.A	lis ardores, &c.	50.D
contemptus.	180.A	cupressi funebres.	119.D	defunctus.	198.D
κοφὸν κῶμα, βέλος.	161.E	cupressus.	270.B	defundere vinum de pateris.	227.F
Corfinium, Pelignorum metropolis.		cura alia bona & laudabiles: alia		deianira.	226.B
184.C		mala & vituperabiles.	262.A	Deianira venenum Herculi mittit	
Corinthus. multa hic de Corintho.		cura mordaces.	53.E	pro philtro, imprudens.	305.A.B
23.E		cura in naueis ascendit.	123.D	Deiphobus.	239.E
cornix annoſa.	250.D	Curetes idem qui Corybantes.	48.C	δεισιδουπονία.	84.E
cornix, imbrum diuina.	200.F. 201.	Curius aurum habentibus imperare		Dei unius plura nomina ponebant	
A		præclarum esse dixit, non aurum		precantes.	311.A
corona Ariadna.	131.F	habere.	39.A	Delus Apollinis natalis.	58.B
corona.	90.A	currere pro nauigare.	73.D	demittere aureis, seu auriculas.	116.B
corona exphilyra.	243.C	curriculum.	2.C	Demoſthenes susurro aquam feren-	
corona quibus è floribus consiceren-		carrus solis.	158.F	tis muliercula, hic est ille Demoſt.,	
tur.	243.A	cursus pro nauigatione.	73.D	delectabatur.	220.B
coronis utebantur in conuiujs vete-		Cybele mentem sacerdotum concitat.		Demoſthenes tener ac facilis ad cor.	
res.	53.A. 242.F. 243.A	47.F		rumpendum.	95.E
eornu benigno.	51.D	Cyclades cur appellantur, & cur spar-		demonere de possessione, de sententia,	
corripere gradum.	14.F	sa dicantur a Virg.	43.E.F	&c.	5.B.C
cor, sedem esse iracundiæ.	40.E	Cyclades, in ſule in mari Ægeο. ibid.		denſentur, pro denſantur.	71.C
coruus a dextra canens.	201.B	Cyclopu officina.	17.D	Decorum aliquot epitheta.	56.C
Corybantes Rhea sacerdotes.	48.B	Cycni moris tempore maxime ca-		Decorum aras ac ſtatuas, & viros	
κυρυσαντῶν.	ibid.D	nori.	219.E	virtute præſtanteis oleo seu vnguen-	
cos cruenta.	107.F	cycni Veneris currum trahunt.	205.	to perfundere solebant.	293.B
		E		Decorum	

I N D E X.

Deorum è numero sublata mēs, fides, spes, &c.	81.F	differre pro dilacerare.	282.F	Ebur Indicum.	75.F.76.A
Deorum providentiam probare vide ri Horatium.	29.D	distingere.	84.E.F.85.A.208.F	Echidna.	116.C
Deorum templa reficienda.	121.D	Dij alij Troianis, alij Gracis fauerūt,	144.E.F	echinus.	270.E
depellere lacte.	221.D	Dij benigni.	217.D	Echion Cadmi gener.	225.A
deponent oculos, &c.	86.D	Dij magni.	294.A	Echo quid.	36.B
depositus pudor.	285.F	Dius marinis glaucus vel caruleus co lor tribuitur.	291.E	ἐκ τῶν ἀπαλῶν ὀνύχων.	158.B.
deproperare, pro properare de, & si- milita.	106.A	Dij sumtuosas hostias non spectant.	191.F.192.A	edera, corona ex edera.	243.A
dereptum pignus è lacertis, aut è digi- to.	30.E	Diogenes Cynicus.	179.F	edera unde dicta.	64.C
deripere.	ibid.	Diomedes melior patre.	46.E	edim, is, it.	265.A
descriptio spurge tempestatis.	289.D	Diomedis Pallas opitulatur.	22.C	Edoni, Thracia populi.	106.F
Desine mollium querelarum.	109.D	Diomedis fortia facta.	22.D	educatio & exercitatio.	196.C
δεσμός, ἀφ᾽ ἑκτός. vinculum irruptum.	41.F	Dione.	93.C	educere in astra.	216.C
destinare.	105.B	Diota amphora duarum ansarum, seu aurium.	29.D	egregius animi, & similia.	59.A
destringere ferrum.	84.E	διπλῆς.	21.D	eidus.	243.F
detergere.	25.E	dira necessitas.	193.E	εἰδωλόν Herculia.	62.E
deterere laudes alicuius culpa inge- nij.	22.B	dirce, fons Thebanus.	216.D	ειυλῶντις.	248.C.D
detestata passivè.	6.F	dirus Annibal.	158.E	ἐλαύνειν τῆς.	283.C
denia capella & olentis uxores mari- ti.	50.E	dirus, a. um.	223.C	Eleapalma.	146.A
denium scortum.	112.C	discinctus.	259.B.C	ἐλεῖν.	216.A
denota arbor.	149.B	discripta piorum sedes.	115.E	eloquentia primos homines à ferro vi- ta cultu ad mansuetiorem esse tra- ductos.	31.D
denoti.	191.D	discumbere.	67.A	Elpenor apud inferos.	274.E
Deus interdum pium unà cum impio punitur.	141.B.C	discus.	28.B	emancipatus, & emancipare.	280.
Deus modo hunc attollit, illum depri- mit: modo contrà.	80.F	dissidens plebi.	95.B	B	ἐμὲ θανόντος ἢ γῆ μυχθῆτω πνεῖ.
Diagondas Thebanus.	271.F	distenta vbera.	262.E	E	208.
διαγοῖς.	61.A	dithyrambus.	215.D	emouere.	254.C
Diana irata, metuenda.	302.B	diuidere ventis.	285.E	ἐμῶν.	163.A
Diana adhibetur ad partus.	189.B	diuitia olim in bobus, & onibus.	124.E	Ennius Calaber, Rydus.	236.F
Diana cur partibus praeesse dicatur.	189.F	dolosi ferre ingum amici infideles.	84.	Epaminondas.	104.E
Diana cur celeris.	205.D	A		ἐπ᾽ αὐτῶν ἀπ᾽ αὐτοῖς.	82.E
Diana eadem luna.	57.E	dolosi cinis.	92.C	ἐπ᾽ ἀλυσίς.	299.D
Diana grata silua.	310.D	dolosi taurus, dolosi cinis.	202.C	ἐπ᾽ ἀφορῇ.	211.F
Diana Orthia ara.	25.A	δῶματα αἰγλήντα.	145.A	Epeus, equi Troiani opifex.	229.
Diana, Ilithya, Lucina, Genitalis.	189.A.B	domina, pro amica	113.E	ἐπ᾽ ἀλυσίς.	18.B
Diana triformis, trinia, &c.	ibid.	dos mulieris maxima.	194.E	ἐπ᾽ αὐτῶν.	79.F
Diana venatrix, ioxeues.	37.F	draconem Aetiani fontis custodem interfecit Cadmus.	225.A	ἐπ᾽ αὐτῶν.	49.A
διατίθηται.	19.F	draco velleris aurei custos.	224.F	ἐπ᾽ αὐτῶν.	214.A
διβαρὺς lana, seu purpurabis tincta.	125.A.288.F	dubia tēpora, dubia res, &c.	240.D	ἐπ᾽ αὐτῶν.	56.A.B. &c.
dictatura.	3.F	ducere.	247.D	ἐπ᾽ αὐτῶν.	98.C
diem crastinum nobis esse incertum atque obscurum.	233.C	ducere bellum.	144.F	ἐπ᾽ αὐτῶν.	14.F
dies ad meridiem usque crescit, a me- ridie minuitur & decrescit.	205.B	ducere muros.	146.A	Epodi.	256.A.B.C
dies fractus.	6.B	ducere naribus.	213.E	equitare.	11.C
dies in pomeridianum tempus inclina- tus.	205.B	ducere succos nectaris.	145.A	equitare, de zephyro.	223.D
dies nefastus.	114.F	ducere vinum.	52.F	equus Troianus.	229.E.F
dies non esse alios faustos, alios infau- stos.	114.F	Dulcius consul primus Pœnorū clas- sem deuicit, &c.	113.C	ἐρεῖ & φιλῶν differunt.	286.A
dies solidus.	6.A	dulce ridentem.	60.D	ἐρεῖ.	248.C
Diespiter.	80.B	dum licet per atatem, hilariter esse vi- uendum.	29.F.30.A	ἐρεῖ.	40.F
differre.	274.D	duplex.	21.D	Erasistratus medicus.	87.D
		durare, κατεπεῖν.	43.B	erat.	171.C
		Dyndimene, Cybele, Rhea.	47.F	ἐρεῖν Pallas.	137.D
		δυοῖς πῶτος.	67.E	ἐρεῖν αὐτοῖς.	25.A
		δυοῖς τῶμος.	174.D	ἐρεῖν αὐτοῖς, opima.	173.A
				Erigone, Virgo	306.B
				Erigone.	178.B
				Eriphyla.	10.E.F
				Ericynaridens,	
				E iij	

I N D E X.

est, vestra,	10.A	Falernum, austerum, forte.	67.D.E	fomenta curarum.	ibid.
ἐστὶν ὅστις.	136.B	fallo, lateo, λαβάνω.	33.B	fontes vini, lactis, mellis, &c.	131.D.E
est ut.	ibid.	fame mori, miserrimum.	58.D	fonteis floribus & frondibus sparge-	bant veteres.
Eteocleā dea. Gratia.	17.C	fame nihil miserius.	ibid.	fontes integri.	65.C
Eteocles primus omnium mortalium	ibid.B	famosus.	144.E	fontibus sacrificabant veteres, ut diis.	172.C
Gratius sacrificavit.	ibid.B	fas.	222.A	formam in amore non multum vale-	re.
Eubuli versus de Cupidine pennige-	171.A	fas, diviti.	34.A	formia à Lacedaemoniis condita.	180.F
Enius appellatus Bacchus à voce Bac-	238.A.B.&C.	fascinationibus & invidia remedio	278.	F.	295.C
chantium.	112.B	sunt ridicula & turpicula.	D.E	fors idem quod fortuna.	298.F
Enius curas dissipat.	ibid.	fascinum cur pro mentula ponatur.	ibid.	forte, pro fortasse.	297.F
enius scribendum i. latino.	116.D	fasti.	250.B.251.C	fortuna abiens, fortuna manens.	83.F
Eumenides.	87.E	fastidiosa copia.	207.A	fortuna manens.	209.A
enunuchi.	131.C	fata manent culpas etiam sub Orco.	169.A	fortunam magis, quam formam in	295.F.
Euoē, vox Bacchantium.	202.B	fatigare precibus.	10.C	amore dominari.	81.F.
Europa Phœnicis filia.	20.B	fatum quo modo à Stoicis definiatur.	210.A.B	fragrantia oscula.	114.A
Eurus niger.	ibid.	Faentina.	136.A	frangere ceruices.	115.A
Eurus pluvias excitat.	293.A	favere linguis.	135.F.174.C	frangere diem.	6.A
Euthia Phrynen accusavit.	84.C	faucte linguis.	271.E	frangere diem mero.	104.D
examen.	125.E	faunij etiam à Thracia spirant.	245.E	fraus mala.	14.C
examinare.	170.D	Faunij veris ἑσθλοποι.	160.B	frementes equi.	252.E
examinari.	171.E	fauno quo tempore sacrificarent Ro-	182.F	frementis equus.	280.E
excipere	96.B	mani.	ibid.	fretum Gaditanum.	145.B
exemplum Catilina.	96.B	faunum esse deum terrenum.	18.A	frigus amabile.	173.A
exemplum Orphei.	282.F	faunus rex Aboriginum.	261.A	frondes felices.	148.F
exercitus a. um.	255.E	felices arbores.	230.C	fronse exarata.	278.F
exigere.	59.F.60.A	feriati, male feriati.	45.D.222.E	fuga, exsiliium.	115.F
expedire inimicitias, & animum cu-	107.C	ferox.	101.	fuga temporum.	210.A
ris.	60.A	ferre iugum, aut subire iugum.	C.F	fugit etas.	34.F
expedit, imperson.	10.D.306.B	ferre pro auferre, & consequi.	235.E	fulmina non iaci calo sereno.	80.B
expeditis curis.	207.B	ferre secundam fortunam, non est cu-	204.B	fumosa amphora.	163.C
expiare.	298.C.&C.	iussu libet hominis.	160.C	fumus, & fumum bibere.	163.B
exsecratio.	76.B	fide, gignendi casus.	83.E	fundus mendax.	137.B
exficcare.	197.C	fides albo velata panno.	62.C	funeratus.	163.A
exfomis.	270.F	fides, unde appellata.	176.A	furia.	274.C
exfusa medulla.	115.F.123.C	figere modum.	46.E	furie, à furiis bella conflare.	71.C
exfulare, pōyev.	123.C	filij parentibus similes, aut dissimiles.	158.B.218.F	furie cur dicta Eumenides.	116.D
exsul patrie.	ibid.	filij pauci parentibus meliores, plures	216.F	furiarum crines.	ibid.
exul unde dictus	46.D	deteriores.	51.B.	furiarum crinibus angues implicati.	270.B
ἐξ ὁδοῦ λαβάνω.	259.B	ingere.	213.F	furit te reperire.	46.D
ἐξ ὁδοῦ.	135.F	ingere carmina.	155.A	furuum, nigrum.	115.D
ἐξ ὁδοῦ, ἐξ ὁδοῦ φανῶν.	174.C	fistula inuentor, Pan.	9.F		
ἐξ ὁδοῦ, ἐξ ὁδοῦ φανῶν.	182.A	fistula à quo inuenta.	108.E		
ἐξ ὁδοῦ.	84.E	flagitium quid.	216.C		
		flauus Tiberis.	161.F		
		stebiles modi.	103.F		
		stebilis.	295.C		
		stectere equum.	252.E.F		
		stere mortuos.	34.E		
		flexus incertaminibus curulib.	295.C		
		stuctis fragum litus.	252.E.F		
		stuij auriferi quinque.	262.D		
		stuij tauriformes.	285.E		
		stuij taurini cornibus fingeantur.			
		ibid.			
		focus veste sacer.			
		fomenta amoris.			

INDEX.

Genauui, seu Genauui, seu Gerauni.	251.E	hadi.	137.A	hominum varia esse studia.	136.B
γενναίου θεοί.	311.E	hadus ereptus lupo.	263.F	honores a populo dati, incerti, breues	140.B
Genitalis dea.	ibid.	hamus Thracie mons.	36.C	et fluxi.	3.E
Genitalis, Diana, &c.	189.B	hebrus.	197.C	honorum gradus.	258.B
Genium curare, piare, placare.	182.B	hecate, seu luna.	271.E	Horatii amicus Macenas.	238.D
B		hector adeptus Troia reddidit ad	100.C	Horatius primus poeta Lyricus La-	238.D
genua virent.	290.A	expugnandum faciliorem.	303.F	Horatius quibus coss. natus sit.	290.C
genuum viriditas.	ibid.	hector canibus et feris ab Achille ad-	239.E	Horatius suis versibus immortalita-	133.D.E
genus loquendi Graecum, patiens vo-	11.E	dictus.	44.D	tem consecutus.	191.B
caris &c.	194.E	hecuba somnium.	306.E	horna fruge.	205.C.D
genus spectandum in uxore queren-	104.F	helenus a Stesichoro infamatus.	36.B	horrea condebant cados vini in hor-	174.D
da.	297.D	E	306.E	reis antiqui.	201.F
γενναίου θεοί.	118.B	helenus incendij Troiani causam at-	36.B	hostias qui adducerent, querebantur	72.F
Germanici carulei cur dicantur ab Ho-	297.D	tulit.	36.B	humum spernere, vitare, et simil.	140.E
ratio.	118.B	helenus in insula Leuce visa a quodam	36.B	hyades.	13.B
Geryo ter amplius.	102.A	Crotoniata.	36.B	hydra.	59.F
gestire.	102.A	helicon mons Boetia.	36.B	hydrops.	224.E
Geta rigidi.	193.F	Herculem homines beneficiorum ab	36.B	hylas unus e Centauris.	94.F
Geta leana.	186.B	eo acceptorum memores in nume-	36.B	hylas unus e Centauris.	113.C
γενναίου θεοί.	137.B	rum deorum retulerunt. 143.C. &c.	36.B	hyperborei campi.	134.D
Gigantes.	150.D	hercules cum Acheloo luctatus.	252.E.F	hyperides orator Phrynen defendit.	293.A
gignendi casus antiquus fide.	160.C	E.F	252.E.F	hypermnestra.	169.B
gignendi casus more Graecorum posi-	308.F	hercules cum ei tunicam Centauri	252.E.F		
tus, ab antiqua aut xeu rectus.	308.F	sanguine tincta Deianira induisset,	252.E.F		
E. 309.A.	165.F	quas voces ediderit.	252.E.F		
glaciare.	265.F	hercules deuicto Cerbero populum ar-	252.E.F		
glauca Creantis filia.	265.F	borem ex Acherunte secum detu-	252.E.F		
glauco comedus.	260.D	lit.	252.E.F		
γενναίου θεοί.	111.E	hercules longe, lateque peregrinatus	252.E.F		
γενναίου θεοί.	67.E	est.	252.E.F		
Graci victores naufragi.	283.A	herculi decimus tertius labor impo-	252.E.F		
Gracum loquendi genus.	204.B	situs.	252.E.F		
Gragus mons in Lycia.	58.B	herculus idolum, seu imago, apud in-	252.E.F		
gramen tenax, tenerum, remotum.	261.C	feros.	252.E.F		
Gratia cur connexa et colligata pin-	188.E	herculus uxor Hebe.	252.E.F		
gantur, et fingantur.	188.E	heredes bona sibi ab auaritis relicta	252.E.F		
Gratia et earum imagines et statu.	232.A	effuse largiuntur, et dissipant. 119.E	252.E.F		
et cur fingantur et pingantur nu-	232.A	heredis causa sollicitum esse. 98.E	252.E.F		
da.	232.A	herodes sedebant in cena, non accumbe-	252.E.F		
Gratianude.	17.C. 74.F. 75.A	bant.	252.E.F		
Gratia quo modo pingi solita sint a ve-	74.F	hesiodus ab Heraclito reprehensus.	252.E.F		
terib.	74.F	hesperia.	252.E.F		
Gratia tres et earum nomina.	17.A	hiemis nomen.	252.E.F		
Gratia Veneri sacrata.	ibid.	hiems et frigus astringit et contra-	252.E.F		
Gratia Veneris comites.	16.F	hit.	252.E.F		
Gratia nudis sororibus iuncta.	185.C	hilariter esse viuendum, dum licet per	252.E.F		
Gratiarum trium una auersa pingi-	75.B	atatem.	252.E.F		
tur, due nos aspicientes.	75.B	hippocrene.	252.E.F		
Gratiarum una Vulcani amica.	17.E.F	hippolyta Pelei amore capta.	252.E.F		
Gratiarum zona cur soluta.	74.F	hippolytus.	252.E.F		
grauatus equitem.	244.E	hipponax.	252.E.F		
granida.	200.D	hircus.	252.E.F		
grus aduena.	261.F	hirundo, ορνιθιον.	252.E.F		
Gigas centimanus, al. gigas.	126.C	hirundo veris nuntia.	252.E.F		
151.D	151.D	hispidus facies.	252.E.F		
γενναίου θεοί.	53.E	homicida.	252.E.F		
		hominem esse puluerem et umbram.	252.E.F		
		233.A	252.E.F		
		hominem mortuum numquam reui-	252.E.F		
		uiscere.	252.E.F		
		homines ex diis facti.	252.E.F		
		142.F. 143.A	252.E.F		

H

Abere exitum, non habere exitum.

309.A.B. &c.

Iaculari.	123.B
Iaculari arceis, pro petere et ferire,	9.B
Iacto, as.	10.E
Ianifanum. Ianualis porta.	255.A
Ianus Quirini, seu Quirinus.	ibid.
Iapygia vel Apulia, vel eius pars.	12.F. 13.A
Iapyx.	201.F
Iapyx ventus Calabria.	12.F
Iason a Chirone educatus et institu-	290.D.E
tus.	290.D.E
Iason multa de Iasone tauros iungen-	265.D. &c.
te.	267.A
Iberici funes.	172.F
Icaris filia Erigona.	5.E
Icarus.	36.B
ιδρυς.	121.E
ictus feruidi.	186.E
Ida aquosa.	264.D
idibus nomina exigebant, seu releg-	239.D
bant.	243.F
Idomenei praclara facinora.	40.D.E
idus unde dicta.	40.D. 64.B
iecur bile tumere cur dixerit Hora-	151.E. 213.A
tius.	64.B
Iecur sedes libidinis.	139.F
iecur Tityi.	188.F
ignauum vulnerantur a tergo.	160.E
ignem viuere et mori,	
ignes pro amore.	

I N D E X.

<i>Ignis aternus.</i>	153.D	<i>inops inter opes.</i>	180.C	<i>Iupiter calum, aut athera significat.</i>	
<i>Ilia.</i>	164.E	<i>insania poetica.</i>	148.B	<i>165.F</i>	
<i>Ἰλιος.</i>	262.D	<i>insaniens Bosphorus.</i>	149.C	<i>Iupiter pro calo:</i>	7.A
<i>Ilios. Ilium.</i>	239.D	<i>insepultos iacere veteribus horribile.</i>		<i>Iupiter prosper & salutaris.</i>	127.A
<i>ilihyia, Lucina.</i>	189.B & C.	73.B		B	
<i>ilihyia, μοῖροτοκος.</i>	189.D	<i>insepultum cadaver relictum.</i>	73.A	<i>Iupiter Thetidi stuprum inferre conatus, à Prometheo deterritus.</i>	291.C
<i>illacrymabilis.</i>	117.F	<i>insepultum corpus relinquere nefas</i>		<i>Iupiter triumpho giganteo clarus,</i>	
<i>imagines cerea.</i>	308.B	<i>erat: & porca pracidanea piandum.</i>		136.B	
<i>imagines in funeribus praeferri solita.</i>	72.F	<i>insepultum iacere.</i>	274.D	<i>iurare in verba.</i>	294.A
<i>278.B</i>		<i>insignes.</i>	136.C.D	<i>iussus, a. um.</i>	286.B.C
<i>imago iocosa vocis, Echo.</i>	36.B	<i>insolens.</i>	20.B.49.D	<i>iusti & constantis viri descriptio.</i>	
<i>imago vana.</i>	62.E	<i>institor.</i>	158.D	142.D.E.F	
<i>immane quantum.</i>	66.D	<i>insula fortunata in Oceano.</i>	299.D	<i>iuvat.</i>	263.F
<i>immerentes.</i>	275.D	E		<i>iuuenis pro filio.</i>	226.E
<i>immerita vestis, immeritus paries.</i>		<i>insultare.</i>	145.A.297.E	<i>iuuenta pro iuuenibus.</i>	312.F
53.A		<i>integer dies.</i>	227.F	<i>iuventas, iuuenta dea.</i>	75.C
<i>immeritus.</i>	140.E	<i>integer vita, & simil.</i>	59.A	<i>iuuenum & puellarum raro est cruenta pugna.</i>	22.E
<i>immetata iugera.</i>	194.A	<i>integra fames.</i>	6.B	<i>Ixion.</i>	168.D
<i>imminere.</i>	16.E	<i>inter lunium.</i>	63.F.64.A		
<i>immortalia non esse speranda, neque optanda.</i>	232.B	<i>intermenstruum.</i>	64.A		
<i>immunis.</i>	248.C	<i>interminari.</i>	271.A		
<i>immunis manus immunis.</i>	191.D	<i>interminatus cibus.</i>	ibid.		
<i>impedire caput myrto.</i>	18.A	<i>intentatum.</i>	20.C		
<i>imperatores in praeliis utebatur chlamidibus purpureis.</i>	281.E	<i>intonsus apollo, ἀντιστοιχῶν.</i>	58.A		
<i>importuna pauperies.</i>	181.A	<i>inuidemus praestantioribus.</i>	103.F		
<i>importunus.</i>	ibid.	<i>inuidere pro adimere.</i>	216.D		
<i>impotens.</i>	87.F.209.F	<i>inuidia remedio sunt ridicula.</i>	278.		
<i>improsum cuique esse & diem, & genus mortis.</i>	115.C	E			
<i>Inachus.</i>	183.E	<i>inuidia maior.</i>	219.A		
<i>Inachus rex Argiuorum.</i>	98.F	<i>inuidia parcit mortuis, aut longe antecellentibus, ut regibus.</i>	133.F		
<i>inarata tellus.</i>	299.E	<i>inuidi est praestanteis odisse.</i>	195.B		
<i>incertum esse quamdiu victuri simus.</i>	233.B.C	<i>inuidiosa opes.</i>	110.C.D		
<i>incoctus.</i>	265.C	<i>iolcos.</i>	270.C		
<i>incomitis capillis, laudis causa.</i>	39.	<i>ionici motus.</i>	158.A		
A		<i>Io triumphe.</i>	217.D.281.A		
<i>indignatio.</i>	267.B	<i>Iouem descendere in nubeis, plueret aut tonare cogitantem.</i>	289.E		
<i>indocilis.</i>	299.A	<i>ἰππημοναί.</i>	193.F		
<i>indocilis pati.</i>	5.F	<i>ἰππομανεῖν.</i>	64.B		
<i>indoles.</i>	222.C	<i>ἰππομανεῖς mulieres.</i>	ibid.		
<i>inempta dapes.</i>	262.F	<i>iracundi sunt maxime pueri, senes, mulieres.</i>	175.D		
<i>iners terra, id est immobilis.</i>	98.A	<i>ira principium insanie.</i>	48.E		
<i>infelices arbores.</i>	261.A	<i>irati nihil extimescunt.</i>	ibid.		
<i>inferie.</i>	93.A	<i>irretorto oculo spectare.</i>	95.C & C.		
<i>inferi fabula de inferis.</i>	18.D	<i>irrito, as.</i>	208.C		
<i>infideles qui.</i>	297.A	<i>irrupta copula.</i>	41.F		
<i>infimis, & inficetus.</i>	306.C.	<i>Ister.</i>	254.A		
<i>inhospitalis Caucasus.</i>	59.E	<i>Isthmii certamen:</i>	218.D		
<i>inhumati familia funesta, nisi eius in sepulcrum iniecta gleba sit.</i>	72.F.	<i>iterare aquor.</i>	27.A		
73.A		<i>Iuba Numidia rex.</i>	60.B		
<i>inhumatos, seu insepultos iacere, veteribus horribile.</i>	73.B	<i>iudiciorum frequentia.</i>	217.B		
<i>iniectio pulueris.</i>	73.A	<i>iugum abeneum,</i>	165.A		
<i>injicere frena, seu frenos.</i>	255.C	<i>Iulius Caesar in decorum numerum ascriptus.</i>	39.E		
<i>injicere manus.</i>	52.E	<i>Iuno & Minerva Troianis infense.</i>	144.C.D.		
<i>inimicare.</i>	255.F	<i>Iuno Lucina.</i>	190.A		
<i>innocens vinum Lesbium cur dicitur.</i>	52.C	<i>Iuno matrona.</i>	150.F		
<i>inominata cubilia.</i>	299.B	<i>Iuno prateritas offensiones Troianis remittit.</i>	143.F		

INDEX

laet tyrannus.	182.A	lucro apponere.	29.F	maledicus, serum animal pessimum.	
Latons Apollo.	76.E	luctaricum dandi casu iunctum, &	275.F	male, interdum parum significat.	30.F
lauere mortuorum corpora.	303.D	verba pugnandi.	5.E.103.D	malignus.	71.F
lauere	170.C	ludere.	249.D	mali labores.	298.A
lauere mala vino.	170.D	ludi seculares.	310.C	malis aubus.	145.F
lauo, is.	98.D	ludi seculares centesimo decimo quo-		mammarm pendularum viuu quo	
lauri non numerantur in arboribus		que anno fiebant: interdum antici-		modo corrigatur.	278.A
umbriferis.	121.A	pabantur.	311.C	maneo, es, cum dandi, & accusandi	
laurus Apollini sacra.	148.F.218.	ludus fortuna.	92.A	casu iunctum.	72.D
E.F		lugendi genera varia.	303.D	manes, fabulae.	18.D
Laurus, apollinis frons.	148.D	lugere & plorare mortuos.	ibid.	manni.	200.F.267.E
Laurus, frons felix.	174.B	lugere mortuum.	103.F	manubiae Iouis tres.	9.B
laxo arcu.	163.F	Luna celeris voluere menseis.	231.B	manus a tergo retortae.	96.F
leges sine moribus reip. non prosunt.		Luna vultus varij.	217.E	M. Aquilius.	140.A
195.C		Luna imploratur ab amantibus.		M. Atilius Regulus.	154.A
Lenaeus, Bacchus unde dictus.	197.E	271.D.E		M. Claudius Marcellus.	39.C
ληναία.	ibid.	lunam celo deducere, seu deuocare.		mare Icarium.	5.E
lenis recludere fata.	62.F	271.B.C		mare Myrionum unde dictum.	5.C
lenta brachia.	294.C	luna semiplena, ad pariendi facilita-		mare sua sponte equale est.	108.D
leo Getulus.	61.B	tem adiumento est.	189.F	mare turgidum.	13.E
leones, iracundi.	49.B	luna silens.	64.A	maria a quo tempore claudatur.	16.B
leones maxime iracundi	138.F	luna silentio praest.	271.E.F	Mareoticum vinum.	88.C
leporos pauidi.	261.E	lupati freni, lupi.	27.E	Marica Nympha Fauni vxor.	181.
lessum.	283.C	luporum & agnorum discordia.	266.E	F	
lenes malua.	76.D	lupus, carnes a lupo morsae, tenerio-		marij legatus Sylla.	281.B
lex non potest hominum peccata poenis		res.	263.F.264.A	maris accessus, & recessus.	105.B
tollere: sed opus est disciplina.	195.D	luridum quid.	151.D.249.F	maritae & viduae arbores.	260.E
lex Papia Poppaea.	311.B.C	luridus color.	304.E	Marsa carmina.	273.C
λεων in insula.	306.C	luridus Orcus.	151.D	Marsi Apuliae populi.	7.D
libido noua.	298.F	luscina.	246.D	Marsicum bellum.	174.E
libido omnium rerum discrimen ac		lutens pallor.	283.C	Martis stella malefica.	127.A
delectum tollit,	54.D	Lyaenus.	282.B	Massici montes.	6.A.105.D
libitina.	210.A	lybia, seu Africa, frumentosa.	5.B	Massicum vinum.	ibid.
Liburni, & Liburnae naues.	257.D	lycambes.	276.A	Massilienses a Phocaeis oriundi.	
licebit	295.B	lycurgi Thracis exitium,	132.B. & c.	298.B	
licitor consularis non summonet curas		λυειν.	288.B	Matinus mons in Calabria	216.E
122.D		lyra a quo inuenta.	213.F	Matinum littus.	69.D
lictores consulares.	140.C	limphae.	88.C	matrimoniorum corruptela.	157.F
lictores unde dicti.	121.D	lymphati.	ibid.	158.A	
λιπαροι.	104.D	lymphati, νυμφολητοι.	ibid.	matrona & mater familias quid in-	
liquare vina.	34.E	lynxes.	117.B	ter se differant.	138.F
liris Campania fluu.	76.A	lynxes cum tigris currum bacchi		matrona Iuno.	150.F
liris Fluu.	182.A	trahere finguntur.	143.E	matronam seu matrem familias quid	
littera, sine literis, recte factis nulla		M		maxime vrat,	167.A
est merces.	236.F.239.B	μακρον νηοι.	237.B.C	maturare alicui necem.	161.B
litterarum studium quid procreet.		Macerari.	41.D	maturare cum accusandi casu.	112.
150.A		machina quid.	16.D.E	C.D	
litui, cornua, tuba in praeliis.	92.E	madere arte, sermonibus Socraticis.		maturi senes.	224.D
lituus.	ibid.	187.E		maturus animi.	59.A
lituus, insigne auguratus.	6.E	Maecenas ab Etruscis, regibus ori-		Mauri.	11.A
lituus profectionis,	ibid.	undus.	2.A.206.E	Mauri angues.	167.B
locare secunda marmora.	129.B.C	Maecenas origine Etruscus.	57.B	Mauri optimi iaculatores.	59.B.C
locus Ennii restitutus apud Ciceronem.		Maecenas quomodo scribendum.	1.E	Mauritania angues.	167.B
156.D		Maecenates fuerunt ordinis eque-		Mauritaniae rex Iuba, immo Nu-	
locus Theocriti restitutus.	99.C	stris.	1.E	midiae.	60.B
λογιος dictus Mercurius.	31.E	μακρινος.	1.E	Medea Creusam Creontis filiam in-	
λογιας Apollo.	26.E	magister nanis.	158.D	cendit.	272.D.E
loquendi genus a Gracis sumptum.		magnus, piscis.	219.D	Medea quid suaserit Iasoni tauros	
251.D		Maia, Atlantis filia.	31.B	agenti.	265.D.E
lubricus, vultus lubricus aspici.	56.A	maior Neronum.	252.A	Medea, venefica.	272.E
Luceria.	176.C	mala alite, seu ani.	282.D	Medi, & Persae Cyro paruerunt.	
lucerna cum vino coniuncta.	66.C	mala ani.	44.F	66.C	
Luciani ἑρως.	55.E	μαλακος οἶνος.	25.E		

Medi

INDEX.

Medi, idem, qui Persæ apud Hor.	11.C	Medorum imperium ad Persas translatum.	66.C	Medum flumen, & simil.	109.E	Medus propriū fluij nomē. ibid.	D	meditari.	190.D	mel Hymettium.	103.C	melior fortior, valentior.	46.E	mensē Syracusana.	136.E	mens est unusquisque.	76.F	mens integra.	ibid.	mente nihil melius in homine.	ibid.	Mercuriales viri.	127.D	Mercurij ingenium.	32.D	Mercurij seniores, sine manibus & pedibus, membris virilibus arre-	Etis.	31.D.E	Mercurius ἀγχιος dictus.	32.A	Mercurius apud Homer. adolescentis persona suscepta ad naucis Achil-	lis Priamum ducit.	33.A	Mercurius ἑρμῆος dicitur à vir-	ga aurea, qua agit animas, & eno-	cat.	33.D	Mercurius. de Mercurio, qui post bo-	nos Apollinis abactas, cum ab eo ac-	cusaretur huius furti nomine, pha-	retrā & arcū ei furatus est. 33.A	Mercurius deorum interpres primos	homines feros atque agrestes, ad ci-	uilem & mansuetū vitæ cultum	traxit.	31.D	Mercurius dictus deorum nuntius,	διᾶκτορος à Græcis & διᾶκτωρ & κή-	ρυξ.	32.A	Mercurius λόγιος dictus.	31.E	Mercurius ἑρμῆος, & ἑρμῆος dicitur à	Græcis dictus, quia animas ad infe-	ros deducat.	33.D	meridies inclinata.	205.B	meritoria virtus.	22.C	meriones Idomeni comes.	46.D	metata decempedis porticus.	121.C	meta multa de metis.	2.E	Metaurus.	223.A	μεταμύζωνος.	70.C	μεθυστῶν, &c.	88.B	metretes.	174.F	metuere apud Horatium.	94.B	metuit culpam fides.	227.A	metus deorum.	84.E	miles bono nomine.	174.D	militabitur bellum.	258.F	militant amantes.	198.B	militaris.	27.D	militaris Daunia.	60.B	milites Romani ferebant plus dimi-	diati mensis cibaria.	280.C	Mimas.	150.E	Minerva cum artibus omnibus præ-	sita, tum maxime lanificio.	171.B	Minerva tibias reiecit.	256.A	minor aris, iunctum cum accusandi	casu. 72.A. ubi lege, Quodcunque.	Minos.	70.C	Minos index apud inferos.	234.A	μινωτάδιος.	134.C	mirum quantum.	66.D	mite solum, mites vna.	53.D	mittere, pro omittē.	134.E	Mitylene, seu Mitylena.	23.E	mobilis de rebus inanimis, & de ipso	animo dicitur.	3.D	modi, cantus.	93.D	modum bibendi non esse transcendū.	53.F	mæchi, corruptores.	63.D.E	μοῖρ' ὀλοὴ βασάνιο.	14.E	moles regia.	120.D	molle vinum.	25.E	molossus.	275.E	monafes.	157.D	monogrammi dij.	52.B	monumentum.	209.E	morari.	104.C	morari Orcum.	203.B	mordaces cura.	53.E	mordere labra.	41.D	mordere terram ore.	104.F	mores perdit, & corrupti in rep. qui.	195.D	moriendum esse omnib.	232.C.D	moriendum esse, quo modo, aut qui-	bus verbis efferat, qui rei tristitiam	lenire velit.	232.F	moriendum pro patria.	139.A	mors est immortalis.	234.A	mors immortalis.	164.F	morfiuncularum nota & vestigia.	41.D	mors libera.	252.B	mors muneribus non capitur.	117.E	mors omnium rerū extremū.	130.C	mortem ne dij quidem a suis prohibe-	re possunt.	139.A	mortem non potest quisquam effuge-	re, ne ignauissimus quidem.	139.A.	B. &c.	mortis laquei.	193.E	mortuus quando diceretur humanus.	306.F	mortuos lugere, eorūque corpora lu-	uare & ungere, &c.	303.E.F	mos veterum de expiatione.	29.B	mos veterum in coniuniorum appa-	ratu.	98.C	motus civilis.	91.E	monet nutu suo calum Iupiter.	136.B	mugire de ventis.	165.E	mulctrum, & mulctra.	300.A	muliebris amor, vento mobilior.	20.C	muliebris natura ad lugendum & la-	crymandum propensa.	299.B	mulieres debent curare domestica, vi-	ri externa.	262.D.E	mulieris forma, & flos ætatis viros	etiam fortissimos domat, ac superat.	176.B	mulier nupta, aut meretrix amans	qua re maxime amorem suum in al-	ium virum transferat.	161.E	mulier recte olet, ubi nihil olet.	288.	A	multos modios salis simul edendos esse,	ut amicitia munus expletum sit.	122.F	munda cena.	207.A	mundi partes.	145.F	inuri Troiani à quibus diis conditi.	144.B	Musa habent suā in calo sedē.	148.A	Musa optimū, & valentissimū ad amo-	rem medicamentum.	64.F. 65.A	Musam suam interdū reprimit Ho-	ratus, & item Pindarus.	93.A	Musa Pimplæa.	65.D	Musis amicus ab animi morbis liber	& solutus.	64.F	mutandi verbo vsi sunt veteres, pro eo	quod est emere.	49.E.F	mutare.	49.D.E	Mycena ditēs.	24.E	Mygdonij campi.	181.B.C	Migdones.	ibid.	Myrrheus crinis.	175.D	Myrtia, seu Murtia Venus.	64.D	myrtus.	90.D	myrtus pulla.	64.C	myrtus sacra Veneri.	64.D	Myrtus, Veneris frons.	148.E	N	Nenia.	93.B. 205.F	Naphtha.	266.A	naris obesa.	287.E	ναφθαχόποι.	131.D	natura, & educatio.	222.C	naugare.	260.D	naugare in mari Egæo scapha bire-	mi.	209.C	naugantium impietas.	14.A	navis prima.	13.A	necessitas.	82.F. 136.C	necessitas leti.	14.E	necessitate nihil esse potentius.	83.B	necessitati clam adamanti tribuuntur.	193.D	necessitatis stabilitas, firmitas, vis &	potentia.	82.F	nefas, ἀδύνατον.	34.A. 62.F	neglecti dij.	157.C.D	νέμεος & νέμεον.	267.B	ne ne forte, &c.	78.B	ne, ut non, seu ut ne.	246.A.B	nepos.	259.C	Neptunus muros Troianos extruxit.	144.A	nequitia.	152.A	Nereus Ponti fil. à mendacio alienus	&
---------------------------------	------	--	------	------------------------	-------	---------------------------------	---	-----------	-------	----------------	-------	----------------------------	------	-------------------	-------	-----------------------	------	---------------	-------	-------------------------------	-------	-------------------	-------	--------------------	------	--	-------	--------	--------------------------	------	--	--------------------	------	---------------------------------	-----------------------------------	------	------	--------------------------------------	--------------------------------------	------------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------	--------------------------------------	------------------------------	---------	------	----------------------------------	------------------------------------	------	------	--------------------------	------	--------------------------------------	-------------------------------------	--------------	------	---------------------	-------	-------------------	------	-------------------------	------	-----------------------------	-------	----------------------	-----	-----------	-------	--------------	------	---------------	------	-----------	-------	------------------------	------	----------------------	-------	---------------	------	--------------------	-------	---------------------	-------	-------------------	-------	------------	------	-------------------	------	------------------------------------	-----------------------	-------	--------	-------	----------------------------------	-----------------------------	-------	-------------------------	-------	-----------------------------------	-----------------------------------	--------	------	---------------------------	-------	-------------	-------	----------------	------	------------------------	------	----------------------	-------	-------------------------	------	--------------------------------------	----------------	-----	---------------	------	------------------------------------	------	---------------------	--------	---------------------	------	--------------	-------	--------------	------	-----------	-------	----------	-------	-----------------	------	-------------	-------	---------	-------	---------------	-------	----------------	------	----------------	------	---------------------	-------	---------------------------------------	-------	-----------------------	---------	------------------------------------	--	---------------	-------	-----------------------	-------	----------------------	-------	------------------	-------	---------------------------------	------	--------------	-------	-----------------------------	-------	---------------------------	-------	--------------------------------------	-------------	-------	------------------------------------	-----------------------------	--------	--------	----------------	-------	-----------------------------------	-------	-------------------------------------	--------------------	---------	----------------------------	------	----------------------------------	-------	------	----------------	------	-------------------------------	-------	-------------------	-------	----------------------	-------	---------------------------------	------	------------------------------------	---------------------	-------	---------------------------------------	-------------	---------	-------------------------------------	--------------------------------------	-------	----------------------------------	----------------------------------	-----------------------	-------	------------------------------------	------	---	---	---------------------------------	-------	-------------	-------	---------------	-------	--------------------------------------	-------	-------------------------------	-------	-------------------------------------	-------------------	------------	---------------------------------	-------------------------	------	---------------	------	------------------------------------	------------	------	--	-----------------	--------	---------	--------	---------------	------	-----------------	---------	-----------	-------	------------------	-------	---------------------------	------	---------	------	---------------	------	----------------------	------	------------------------	-------	---	--------	-------------	----------	-------	--------------	-------	-------------	-------	---------------------	-------	----------	-------	-----------------------------------	-----	-------	----------------------	------	--------------	------	-------------	-------------	------------------	------	-----------------------------------	------	---------------------------------------	-------	--	-----------	------	------------------	------------	---------------	---------	------------------	-------	------------------	------	------------------------	---------	--------	-------	-----------------------------------	-------	-----------	-------	--------------------------------------	---

I N D E X.

F

I N D E X.

parentes nostri nobis meliores, & parentibus aui.	159.C	Peleus apud Acastum ab Hippolyta falso accusatus.	161.B	Pirithous.	54.B.152.B
parentum vota, ut sint sibi filij superstities.	275.B	Peligni.	184.B	piscis omnes esse mutos, prater paucos.	219.D
Paridi non profuisse formam, & Veneris munera	45.C	pellere curas vino.	112.A.B	pitheus.	154.F
Paridis cultus.	239.C	pellere terram.	183.B	platanus ad umbram prebendam nata.	120.E
Paris duce Venere Lacedamonem profectus, &c.	45.C	pellex.	167.A	platanus & pinus arbores ad umbram prebendam nata.	111.F
Paris pastor.	ibid.	Pelopis genitor, Tantalus.	69.E	plausus, plausu excipi solitos esse claros & caros reip. viros.	57.A.B
παρρησία.	292.A	Penelope.	52.A	Plantus emendatus.	284.C
parochi.	173.D	Penelope in procos difficilis ac saeva.	166.E	Pleiades.	252.C
parra.	200.A	penis, cauda.	288.B	plorare, seu flere iubere aliquem.	273.A
Parrhasius.	235.F	Pentheus.	132.A	plorem artis.	308.F
Parthi Augusto imperium obtinente signa a Crasso & Antonio amissa Romam remiserunt.	227.C	Pentheus rex Thebarum.	23.F	plus nimio.	78.B
Parthie equites.	138.E	percello.	284.B	Plutonis domus, cur exilis dicta.	18.F
Parthi signa militaria a Crasso & Antonio amissa ad Augustum ultro remiserunt.	39.F.254.F	pernix, a pernitendo.	262.D	pocula quadam necessitatis, quadam Veneris, &c.	187.C
Parthos fugientes ex equis pugnare traditum est.	56.C	per purum.	80.D	pœna culpa proxima.	141.C.D
participia sine origine verbi.	112.A	Persarum apparatus sumptuosus.	89.E	pœna inferorum.	18.D.E
participia verborum deponentium in us, interdum passiva sunt.	271.A	Persarum victus.	90.A	pœnarum effugit scelestus.	141.C.D
participia vocis passiva significationis activa.	295.A	persequor frangere, & simil.	61.B	pœna non debet alium quemquam attingere, quam eum, qui culpam commisit.	72.C
participium sine origine verbi.	186.D	personare.	51.C	pœna non debet prodire extra suos auctores.	157.C
particula, quibus utitur Latinicum redeunt ad sermonem institutum, aliquib. interpositis, interruptum.	222.A	pertinax.	131.D	pœnas dant immeritis posteri ob culpam maiorum.	ibid.
partum eius venter.	306.F	pes de fluvio aut fonte.	300.A	pœna sequitur culpam.	227.B.C
parturit imbreis Notus.	25.E	peruicax.	131.D	pœnitet.	284.F
πατακεί θεοί ποταμούς.	43.B	peruicax Achilles.	304.B	poëta, amantes, ebrii multa sibi videntur videre, quae non vident.	130.A
Patarens Apollo.	151.B	Phadra, Hippolyti amore incensa.	234.D	poëta, amant solitudines.	197.B
patera a patendo dicta.	235.C	Phaëthon.	244.B	poëta cum cygnis, & apibus comparantur.	216.D
patria, mori pro patria.	139.A	Phalanthus Lacon.	103.A	poëta sacri.	240.A
patria lingua, patruus.	170.D	Phaortes.	95.A	poëtica insania.	148.B.C
pavidus nauta.	5.D.E	φιλαντία.	55.A	πολύλογος.	81.B
paupertas dura.	241.B	φίλον ὁ θεὸς φίλον.	125.E.F	πολλὰ λεγὰ τὸ πολέμῳ.	88.E
paupertas habetur probrosa.	195.E	philyra.	90.D	Pollio tragediarum, seu praeceptorum, & historiarum scriptor.	91.F
paupertas non est cuiquam maledicti loco obijcienda.	ibid.	φλόξ ἐναεὶς ἰδὼν.	305.B	Pollux Iouis filius.	237.D
paupertas sana.	39.A	Phocaei.	298.B	πολυθύμινα.	8.A
paupertas unum ē malis humanis non minimum.	138.D	Phocaeorum execratio.	ibid.	polypus.	287.E
paupertatis epitheta.	39.A	φορμυρίδες πλάγαντες.	168.A	ponere.	299.C
pectore ferreo.	13.A	Phoroneus Inachi filius.	183.E	ponere modum.	47.E.176.A
pecuniam crescentem duo molestissima mala sequuntur.	179.C	Phraates.	95.A	ponere profacere.	236.C
pecuniam spernere.	145.D	Phrygius lapis.	137.F	ponere sub pede.	186.D
pecus, etiam de piscibus.	9.E	Phryne.	293.A. &c.	pontifex.	307.D
πῆος λόγος.	113.D	Phthia, Achilli patria.	229.B.C	pontificia cana.	120.B
Pegasus.	68.E.224.D	φύλα φόβου ἐπίπλεον.	64.D	poplites ignavorum.	139.F
Pegasus, equus alatus.	160.F	πίετα naues.	43.C	popularis aura.	140.C.D
peierantibus in rebus amatoriis, aut alioqui ad res Venereas pertinentibus, ignoscunt dii immortales.	107.B	picus Martius.	201.E	populata arua.	154.F
peius timet.	241.B	pij interdum cum impiis puniuntur.	141.E	populeae corona, & populus arbor.	26.A
		pij luci.	148.C	populeae fronde Bacchi sacerdotes usos esse.	ibid.C
		Pindarus, ex Pindaro expressum Quem virum, &c.	36.A	populi cur alta ab Horatio dicta.	260
		Pindarus, locus ex Pindaro.	39.C	populi maritae, ibid.	(E.F)
		Pindus, mons Arcadiae.	36.C	populus arbor Herculi sacra.	26.AB

Populus

INDEX

Populus Ro. reges regnis anitis spo-
liant non solum belli iure, verum
etiam simulatione iuris. 128.D
porca famina Telluri immolabatur.
182.B.C
porcus immolabatur Lari & Genio.
ibidem B
porphyrio. 173.B
porrectus. 150.E
Porfena. 165.E
Porsena. 296.E
portae non clausae. 154.F
Porus Metidis filius. 77.D
poscere maiores seu maiorib. 282.A
post paullum. 186.B
postes. 138.A. 286.E
potens amicus. 85.E. 129.B
potens Cypri. 12.C
potens lyra imbellis musa. 22.B
potens sui. 208.D
potior. 164.D
potius, seu poculum primum, secun-
dum, tertium, &c. 185.C
praeberet. 173.B
praeberet domum, aquam, salem, &c.
184.B.C
praecepta. 62.A
praeefio. 227.D
praeefere. 61.F
praeefordia. 265.C
praeefire. 102.A
praeefans, seu praeefans, quid. 200.D
praeefans diuus Augustus. 153.A
praeefans pro potente. 82.B
praeefans tollere. ibid.
praesentia tantum in nostra potestate
sunt. 207.E.F
praesidium. 2.B
praeteriens aqua. 232.A
praetexta. 269.E. 270.A
Pratores absentibus consilibus consu-
lare munus obtinebant. 4.D
Pratoris, tria verba dicere. 114.F
prator quaestori parentis erat loco. 4.
B
pratura secundum locum in honori-
bus obtinebat. 4.D
precabantur heroes deos caelestis ma-
nibus ad caelum sublatis: marinos
ad mare porrectis: inferos terra per-
cussa. 190.F. 191.A
precantium ritus, plura unius dei no-
mina ponere. 311.A.B
preces concipiebantur cum condicio-
ne. 182.F
preces, execrationes. 72.E
preces rite conceptas, & iustas diis ef-
se gratiores, quam victimas. 192.
A.B
pretium. 177.F. 194.F
Priamus it supplex ad Achillem.
274.E
Priamus noctu a Mercurio ad A-
chillem per medias Graecorum na-

ueis deductus. 304.B
primi homines digni habiti, qui deo-
rum mensis accumberent. 142.F
primi homines neque arabat, neque
serebant. 260.C
primi homines quo modo nati sint
49.A
princeps primus. 49.A. 210.F
prior. 313.B
Progne & Philomela. 246.D.E
producere. 115.A
proebra. 278.E.F
profesti dies. 255.F
profani, & non initiati a sacris arce-
bantur. 135.E.F
promere & depromere vinum. 86.A
Promethei furum. 14.B.C
Prometheus callidus. 130.B
Prometheus cur Caucaaso affixus.
14.B
Prometheus: de quo multa. ibid. A.
&c.
Prometheus Iapeti & Clymena fil.
49.A. ibid. de Prometheo multa.
Prometheus, astrorum & rerum ce-
lestium contemplationi deditus. 307.F
Prometheus vir prudens, & astrolo-
gus, & unde ductus. 130.B
Propadius. 296.E
properare, actuum. 105.F
properare cum accusandi casu iun-
ctum. 196.E
prorueret. 82.D. 225.A
Proserpina mortis & vitae arbitra:
71.D
Proserpina, vita & mortis arbitra.
115.D
proruitas. 56.A
protervus Africanus. 298.D
Protervus phocorum Neptuni custos.
9.D
proverbium, καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς
proverbium Graecorum, καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς
φιδίαι. 84.A
proverbium ἢ πέντε μέτρων, ἢ τέσσαρτα, ἢ μὴ
τέσσαρτα. 185.A
proverbium, τὸ καὶ τὸ σαπὲν ἐλα. 244.F
proverb. una hirundo ver non efficit.
245.F
promocabulum quod interdum per-
tinet ad ea, quae sequuntur. 311.E
proximum. 37.B
πύρρα. 263.B
pudicus. 234.C
puella virginitatem amissam deslere
solent. 202.F. 203.A
puella viro inepta descriptio. 101.C
puer ex aula. 74.A.B
pueri concubini alebant comam.
241.
pueri πύρρα, & pueri. 37.D
puer mento tenuis in terram desossus.
269.C
pugnandi verba cum dandi casu.

103.D
pugnata bella, & simil. ibid. A.B
pugnata pugna. 184.A
pulcher dies. 223.B
pullare fores. 18.C
pulumaria deorum. 87.C
pulus Olympicus. 2.C
puppis. in puppi veteres habebant
deos navis custodes. 43.B
pure manus. 59.A
purpurei cur dicantur cycni. 212.A
putum. 299.F
Pyrrha Epimethei, & Pandora filia,
Deucalionis uxor. 9.C
Pyrrhus rex Epirotarum. 158.E
Pythagoram aras deorum sanguine
non aspersisse. 192.D
Pythagoras Euphorbus, Paniboi fi-
lius. 70.C
Pythagoras. multa de Pythagora.
ibid.
Pythia. 48.A

Q
Vadrantal. 29.D. 163.B
quaero scire, quaero doceri. 34.
B
Quaestores dabatur praetoribus, &
consulibus, tanquam adiutores. 4.B.C
quaestori praetor paretis loco erat &
multa de quaestore. ibid.
quaestura, primus magistratus ur-
banus, & multa alia de quaestura.
ibid.
qualus. 170.A
quandoque. 77.F
quater humum, seu terram pede
18.C. 213.F
quatinus 195.A
queror cum quarto casu iunctum.
9.D. 269.F. 270.A
querula tibia. 162.A
Quindecimviri. 313.C.D
Quirites cur mobiles dicantur. 3.B
quo pedes ferunt. 298.D

R
Apere dona praesentis horae.
164.B
rapere occasionem. 289.F
raus color. 200.D
récino. 200.A
recludere. 140.D.E
recludere pectus ense. 308.A
rectidij. 223.E
rectum corpus, rectus animus. 240.D
rectum. 222.E
rectum translate. 224.B
rectus Bacchus. 224.A
recumbere. 67.A
reddere. 245.A
reddere alicui animum. 50.A
reddere animum amoribus finitis.
55.F
redemptores. 137.D

INDEX,

redonare.	104.C.145.A	gosa expoliatur.	277.F	Scopas.	235.F
reducta vallis.	51.F	rumpere silentium.	273.D	scriptores nisi sint, qui virtutem & re-	
refixio clypeo.	70.D	rumpere vocem.	ibid.	etc facta laudent, ea ignota & obscu-	
Reges deorum sanguis.	216.A			ra sunt futura.	237.A.B.239.B
regnata Cyro Bactra.	103.A.B.207.	S		sculpere, scalpere.	170.A
regna tristia.	150.C	Sacra Cybeles.	55.A	Scylla.	68.B
regna vini.	19.B	Sacra in sacris adhibebatur & vi-		scythi in usu latitia nati.	65.F.66.A
regnavit populorum.	210.E	num.	172.B	Scythae ἀβιοι. ιππηνοχοι.	193.F
regnum latissimum.	94.E	sacramentum militare.	126.A	Scythae in planstris habitantes.	ibid.
Regulus.	38.D	sacra nocturna.	272.F	Scythae profugi.	82.D
Regulus quo cruciatus à Kartagini-		sacrorum Bacchi ritus.	54.E.F	Secernere.	8.A
ensibus sit affectus.	156.D	sacrum Ilium.	184.A	secundam fortunam bene ferre non	
regev.	174.B	seculare carmen.	310.C	est cuiuslibet hominis.	204.B
relabi fluuios sursum.	74.B	saeculum.	ibid.	secundas mensas fuisse apud veteres.	
religare naum.	77.C	senio, is.	79.A	229.C	
religio neglecta, aut contra.	157.D	saure.	145.A	securus.	140.C
remugiens sinus Ionius.	283.C	sauns, a. um. senitia.	39.A.B	sedebant heroes inter cenandum, non	
renidere.	128.B.157.E	sauns, xaxens.	79.A	accubabant.	67.B
renidet.	102.C	saga.	68.D	sedentes epulabantur primi Romani.	
Remus à Romulo fratre iniuria in-		sagitta.	200.F	ibid.	
terfectus.	277.A.B	sagmina.	56.D	Semele Bacchi mater.	23.F
reparare, & redimere, pro emere.		Salamin à Tencro condita.	25.E.F	Semele, Thyone.	52.D.E
76.B		sal condimentum ciborum, & obso-		semper, dictum per circumlocutione.	
repetitio unius verbi.	292.D	nium tenuiorum.	122.E.F	295.C.D	
repetitio, seu reduplicatio.	143.F	Saliarem in modum.	87.C	senatores, patres dicti.	151.C
resignare.	109.A	Salij.	86.A.87.C	senectus ad amores inepta, &c. III.	D
respirationis usus.	304.E.F	salinorum appositum, mensas sacras sa-		senectus facit nos amariores.	175.D
resurgere.	126.B	ciebant veteres.	122.E	senectus naturaloquacior.	124.D.E
rei Venerea turpitudine verbis tecta.		Salonam Dalmatia ciuitatem vicit		senes in senibus sola vox remanet.	
101.C		Polio.	92.D.E	ibid.	
Res secundas ferre difficilius est quam		salum.	307.B	senex amator.	272.A
aduersas.	204.C	sanguine contaminatos congressu, &		senium.	290.C
retractare.	93.C	aditu prohibebant veteres.	10.D	septem colles urbis Romae.	310.E
reninco.	222.B	sanguine Centauri tinctam tunicam		septem nervi lyrae.	168.A
rex.	85.D	cum induisset Hercules quas voces		sepulchrum, sedes, seu finis Orci.	130.
rex conuiuij, arbiter bibendi.	19.B	ediderit.	266.C	A	
rex, potens amicus.	129.A	sanguis deorum.	203.F	sepultura,	304.A
Rhodope.	197.D	sanus mentis & simil.	59.A	sepultura genus, iniectio pulueris.	
Rhodos cur clara dicta.	23.C	sapientia inspiens, & simil.	79.F	73.A	
Rhodus, dicta νῆος τελεποις, id est, triū		sapientis esse epulari, potare, & volu-		sepultura inanis.	ibid.
urbium insula.	ibid.D	ptatibus operam dare.	34.E.F	sepultura insepulta.	80.A
Rhœcus.	150.F	Sappho.	239.A	series.	210.A
Rhœti.	221.E	Sapphonis versus.	170.F	serpens iter institutum, & consilium	
rhombus.	263.B	Sarmate.	149.D	captum rumpit.	200.D.E
Ridere.	128.C	satelles Orci.	130.A	serus, sero.	46.A
ridet, renidet.	103.C	αὐτοῖς.	131.B	Sext. Pompeius Magni fil. Neptunise	
ridicula, & subiurpia fascinationi-		Saturni stella malefica.	127.A	filium dicebat.	280.A
buis & inuidia remedio sunt.	278.D	Saturnus & Mars dii sunt αἰαπενοι.		sibilis excipi solitos odiosos homines.	
ῥῖναι φωνῶν.	273.D	56.C		57.A.B	
ῥῖναι φωνῶν.	104.E	Saturnus, maleficus, & pestilens.	127	Sibylla mentem à vi & potestate ter-	
Romanorum mos republ. bene gesta.		A.B		ra concitari solitam.	48.A
87.C		Satyrides insula.	131.A. & c.	Sibyllinorum librorum auctoritas.	
Roma opus Apollinis.	312.D	Satyri.	ibid.	310.E	
Roma princeps urbium.	219.A	saucius malus Africo, saucia rixis ia-		Sicambri, alias Sygambri.	217.A
Romuli scelus.	277.A	nua, &c.	41.B	Sicambri gaudentes cade.	254.C
Roscius Otho.	267.F	saxa nautis surda.	307.B	ficci.	53.D.227.F
ros marinus.	191.D	Scamandrus & Simois Troia flumi-		fic in precibus, & rogationib. seu peti-	
rotunditas vniones cōmendat.	278.C	na.	291.D	tionibus.	12.A
rubeta.	270.C	scari.	263.B	fic diis visum.	78.E.F
rubens dextera.	9.A.142.E	Scauri.	38.D	Sicule dapes.	136.E
rudentes.	282.E.	sceleris purus.	59.A	οὐδὲν ὀφείλει.	13.A
ruga quo modo deleantur, & frons ru-		scelus quid.	155.A	Sidonij.	300.E
		sciens cithara.	164.F	fidus & astrum quid inter se differat.	
		sciens pugna.	46.D	306.	

INDEX.

306.B.C		somnus ferreus.	62.B	syracusa à M. Claud. Marcello ca-	
silente luna.	107.D.E	somnus longus.	ibid. 169.E	pta.	39.C.D
silentij laus.	140.F	somnus mortis frater.	62.B	syrtes.	59.C
silentio noctis.	107.D.E	Soracte mons.	29.B		
silentium.	271.E	sortibus pleraque decernebant vete-			
silentium conuiniis carum.	66.B.C	res.	98.F.99.A		
silentium cur sacrum.	115.F	sortibus utebantur antiqui plurimis			
silentium luna.	64.A	& maximis in rebus.	266.F		
simile ab ani pullis implumibus assi-		sortiri.	136.C.266.F		
dente.	258.D	sortitio.	266.F		
simile ab ouibus & capris lupum me-		Spartacus.	175.A		
luentibus & fugientibus.	289.A	spartum.	267.A		
simile a fluminis torrentib.	253.B.C	spes sola in dolio Pandora remansit.			
simile a matre filium absentem desi-		83.D			
derante.	226.F	σφαλισμός.	137.C		
simile à torrente.	207.E.F.208.A	spirabat amores.	250.B.C		
similia ducta ab arboribus securi ex-		splendidior vitrosos.	172.B		
cisis cadentibus.	229.C	sponda.	266.C		
similia varia à luna figuris variis du-		stagna.	200.F		
cta.	217.E.F	stagnum.	120.E		
similitudo ab ilice bipennibus & secu-		stare animo.	224.B.C		
ribus tonsa.	242.F.&C.	stella comata.	39.E		
similitudo à rota retro currente.	166.D.E	στῆλαι.	242.F		
Simonides Cens.	93.B.238.E	sterilitatis agrorum causa.	137.B		
simul, pro simulatque.	19.A	Stesichorus.	239.A		
sine fraude.	132.C	Stesichorus poëta palinodiam de He-			
siqua.	175.B	lena scripsit.	306.C.D		
Sirius.	172.D	Sthenelus.	239.D		
Sisyphi labor & pœna, & huius labo-		σθενέλης.	9.B		
ris causa.	119.A	stomachum facere, & stomachari.			
Σίσυφου μανχάρι	ibid.D	49.B			
Sisyphus callidus, & sapiens.	ibidem	strepitus testitudinis, tibicina, &c.			
C.D		22.B			
Sithonij.	198.E.F	stridor acutus.	81.B		
Sithonij, Thraees.	54.D	Strix.	270.C		
situs corporum in conuiniis veterum		Styx.	80.D		
qualis.	66.F	sub are.	288.C.D		
sue.	13.D.E	sub dio, siue sub dino.	98.F		
Socratica domus.	74.C	sublimis anhelitus.	47.A		
sodalis hiemis Hebrus.	64.D	sublustris nox.	202.D		
sodalis Veneris cratera, sodalis hiemis		sub noctem, & simil.	30.B		
Hebrus.	183.A	suboles.	172.CD		
solari æstus, famem.	102.A	subsistere.	298.F		
solidem, & alius.	310.F.311.A	subtemen.	291.E		
solis equi & currus.	158.F	subura.	272.A.B		
sollennis dies.	243.F.&C.	sueni.	194.B		
sollers ponere, & similia.	236.A	summa.	233.D		
sollers unde dictus.	ibid.	summotus pudor.	285.F		
sol maculosus, pallidus, caruleus, &c.		superstes unde dictus.	275.A.&C.		
226.D		superstites esse parentis liberis, horri-			
solue mares.	288.D	bile, & luctuosum ipsis parentibus.			
soli hiemem veris aduentu.	16.A.B	275.A			
soli voto.	217.E	superstitiosus.	275.B		
soluti crimes.	151.B	supremum iter.	126.B		
soluti curis.	59.F	supremum, ultimum.	41.F		
σώματα μὲν δὲ οὐκ ἐμὲν.	125.F	surdanantis saxa.	307.B		
somniare solemus, qua interdum cogi-		surdis copulis.	161.E		
tamus, & agimus.	214.A	surdus fluctus.	ibid.		
somniorum porta due.	202.E	sustinere onus, proprie dictum.	29.B		
somniorum genera varia.	187.C	B			
somnus & mors, noctis filij.	62.B	susurri amantium.	30.C		
somnus facilis.	111.D	συμβολή.	248.D		
		συμβεβή.	149.A		

T

Tabula votina.	20.D
Tanarus.	80.F
Tianais.	149.F
tanaïs cur ab Horatio discors dica-	
tur.	207.D
tangere.	145.E
tangere, seu tenere aram.	191.E
παραλαβὴν θύρας.	169.E
Tantali, & Tantali similitum pœna.	
307.E	
Tantalus.	130.C
tauri ignem spirantes.	224.F
taurus.	102.F.288.E
ταυρού.	ibid.D.F
Tecmessa.	99.F
tela diei.	121.B
Telamon & Peleus fratres.	25.E.F
Telegonus.	207.A
Telephus.	302.D
temerè.	36.E.111.F
Tempe.	24.A
temperare.	27.E.37.B.150.B.
194.C	
tempestatibus agna nigra immola-	
tur.	283.D
tempestatibus & hiemi nigra pecus	
immolatur.	20.A
tempestatis aduersa descriptio.	282.
F.283.A	
tempestatis turbulenta descriptio.	
189.D	
templa, pecuniam in fanis & templis	
deponere solebant veteres, cum re-	
bustimebant suis.	196.A
tempore omnia minuantur, & sene-	
scunt.	159.B
tempus res, qua in eo sunt, afficit. ibi-	
dem.	
tenere.	198.E
tenta.	288.D
τηνέχων.	219.E
Tereus Thracia rex.	245.D.E
ter.	127.C
ter felices.	41.F
ter promultum, & saepe.	4.F.5.A
ter gemini honores quid significant.	
3.E.F	
ter geminus quid.	ibid.
terminus rerum stabilis.	312.E
tergum, ignani vulnerantur a tergo.	
139.F.140.A	
termes.	299.F
Terminalia.	263.E
termino utrum aliquid animatum	
immolarint Romani.	ibid.F
terminus.	ibid.E
terminus deus.	312.A

INDEX.

ternarius numerus.	4.F	titanes impij.	150.B	tusculum in colle situm.	259.A
terra bruta.	80.D	titonus immortalis quidem, sed non		tutae aures.	68.B
terrae muneribus, seu fructibus ve-		senectutis experts.	134.D	tutela.	230.F
sci.	118.D	tityus incontinens.	151.E	tutela Italiae.	253.F
terrainers, bruta, id est, immobilis.		το καὶ οὐκ.	121.B.C	Tydeus Diomedis pater, fortiss. & a-	
150.B		togae laxitas & amplitudo.	267.A	cerimus.	46.E
terra magna deum mater.	312.B	tollere.	299.B.C	Typhoeus seu Typhon.	150.D
testa Graca.	57.A	tollere hinnitum, cachinnum, clamo-		Tyria purpura.	288.F
Teucer & Ajax fratres ex eodem pa-		rem, &c.	124.F	Tyrtaeus.	139.A
tre.	25.E.F	tollere honoribus.	5.A		
την ἀνὰ πρὸς ἀπὸ πρὸς.	164.F	tonitrua alia naturalia, alia prodigio-		V	
την ἀνὰ πρὸς πρὸς ἀπὸ πρὸς τὸ βίβλ.		sa.	80.B	Acuus aër.	15.B
130.C		tonitum, a verbo tono.	263.C	vada.	14.A
την ἀνὰ πρὸς τὸν ἀνὰ πρὸς.	169.E.240.A	torrere.	185.E	valere, omnium bonorum humano-	
την ἀνὰ πρὸς τὸν ἀνὰ πρὸς.	66.D	torret me amor, & simil.	164.F	rum optimum.	76.E
thebae Echionia.	225.A	torno vultu,	156.C	vapor.	266.A
thebarum expugnatio & direptio.		trabes Hymettiae.	128.D	Varius, poeta.	21.A
146.B		tracta oratio, tractus verborum, ibid.		Varum nusquam commemorat Vir-	
την ἀνὰ πρὸς τὸν ἀνὰ πρὸς.	277.A	tradere ventis.	65.A	gilius.	ibid.
την ἀνὰ πρὸς τὸν ἀνὰ πρὸς.	ibid.	tragici poetae.	92.D	vasa vinaria solebant in locis editio-	
thessali.	68.D	trahere, & tracta oratio.	128.F	rib. locare veteres Rom. ut sumum	
thessalica venena.	270.C	trepidare.	100.F	biberent.	187.D
thetidis amore arsisse Iouem & Ne-		trepidare, de aqua trepide fluente.		veicularia vita.	198.D
ptunum, eiusq. nuptias expetisse.		98.C		Venafium.	103.D.156.E
291.A.B		trepididis in rebus vitam agere.	138.E	Venatio, Romanis sollēnis, 196.C.D	
thetis volensne, an inuita Peleo nupsit.	ibid.	tres vini cyathi.	185.A	Venatores pernoctant in niue.	7.B
thetis, marina.	28.C	treniri.	267.D	venditione & emtione non viebantur	
thrace.	122.C	tria horribilia mala.	58.C	veteres.	49.F
thraces.	270.A	tria, quibus sua quisque vitia corrige-		Venenata Medea.	115.A
thrace, thraca.	197.C	repossit.	286.C	Venerem in Cypro non esse natā, 56.A	
thracia terrarum pars frigidissima.		tria verba, quae die nefasto silentur.		Veneri ingrata superbia.	166.A
64.D		114.F		Veneris currum trahunt cycni, passe-	
thracia ventorum officina, aut domi-		tribunatus magistratus sacrosan-		res, columbae.	205.E.F
cilium.	63.E.F	ctus, & multa alia de tribunatu.		Veneris iactus regem vini efficiebat.	
thracy venti, qui.	245.D	4.F		19.C	
thracy ventus, Aquilo.	63.E	trigla cur Dianae imoletur.	190.B	Veneris munera.	241.E
thracy & Scytharū ebrietas.	66.A	tripodes.	235.D.E	Veneris stella.	108.F
την ἀνὰ πρὸς τὸν ἀνὰ πρὸς.	202.C	τετς, & ter pro multum, & saepe.	4.F	venti cur nigri dicantur.	20.A
threicius.	62.E	τετς, & ter pro multum, & saepe.	41.F	ventis aut fluctibus tradere.	65.A
thus semper adhibetur in sacrificiis.		triumphare unde dictum.	217.D	ventosum mare, ventosus homo, ven-	
85.C		triumphati Medi.	145.B	tosus gloriae currus.	150.B
thyades.	176.C	triumphantes per viam sacram, & fo-		ventus Africus.	5.F
thysteae preces.	273.E	rum Ro. in Capitolium vehebantur.		ventus popularis.	140.C
thystes.	49.B	216.F.217.A		Venus Aprilis mense venit.	16.E
thyone dicta, Semele.	52.D	triumphantū currus aurei.	281.A	Venus Cnidi colitur.	74.E
thyoneus, Bacchus.	ibid.	triumviri capitales.	267.D	Venus cur Anchisae concubitus ex-	
thyrsus.	131.C.D	triumviri, seu treviri monetales. ibid.		petuerit.	313.A
tiberina decursio.	27.F	trochilus.	196.D	Venus cur Cypris dicatur.	56.A
Tiberius Romae de Panis ortu, & ge-		Troiani nimium pij.	145.F	Venus dea imbellis.	45.B.C
nere quari iubet.	247.A	Troia ter obsessa & capta.	239.D	Venus ex mari nata.	12.C
tibia, a quo inuenta.	213.F	troilus Priami filius.	109.C	Venus marina cur dicta.	ibid. &
tibiae Lydae, seu Phrygiae.	256.A	tuba belli civilis.	6.E.F	198.D.E	
tibiarum usus ubi primum repertus.		tubae, cornua, litui.	92.E	Venustalorum iactus.	106.C
185.D		tubae sonitus cum lituo coniunctus.		verba erudita diutius viuunt, quam	
tiburnus.	25.B	6.E.F		facta.	240.A
tibur supinum, vdum, vacuum.	149.	tubis & lituis militum animos ad pu-		verba male nominata.	174.C
A		gnam acuebant Romani.	ibid.	verba pugnandi cum dandi casu inn-	
tigres Bacchi currum cur trahere di-		tumultus.	137.A	cta.	5.E.261.B
cantur.	143.E	tunica adamantina tectus.	22.B	verbena.	243.D
tigris Arm. Fl.	254.A	turbo, rhombus magicus.	302.C.D	verbenarū usus fuit in sacris.	56.D
timidi & ignavi homines cum ceruis		turdorum tria genera.	261.E	verecundus color.	304.D
comparantur ab Homero.	47.A	turgere.	14.F	veris descriptio.	16.A.B
tingere, seu tingere.	249.A	turpis.	153.B	veritas nuda cur ab Horat. dicatur.	
		tusculum.	207.A	62.C.D	

versus

I N D E X.

versus integro nomine non clausus.

63.E.F

vertere cadum: versus cadus. 206.F

vertere fas & nefas. 273.F.

vertere in puluerem. 144.A

vespertini temporis circumlocutio.

158.E.F

Vesta aeterna. 253.D

Vesta, à Gracis ista, Rheasil. 10.A

Vestales. 10.C

Via sacra. 267.A

Via sacra declinis à Carinis ad forū,

acclinis ad Capitolium. 276.F

vibrans flamma. 305.C

vibrare. ibid.E

vicima alba Apollini & Dianæ: te-

nebris nigra immolabatur. 312.F.

313.A

viduare. 33.A

viduus. 32.F

victum. 287.F

vile Sabinum. vilis annona. 57.A

vilis rerum. 248.A

vilis Europæ pater. 203.D

vim afferre munita sapientia. 205.A

vincire caput corona. 26.B

Vindelici. 221.E. 251.D

vindex. 240.E

vinieffecta. 188.A.B.C.&c.

vinum intemperanter poti comites. 55.

A

vinum pellere curas, & simil. 26.F

vinorum omnium fere commune est,

ut sint ad curas eluendas efficacia.

248.A.B

vinum accommodatur & vertitur

ad eorum naturam, à quib. bibitur.

187.C

vinum à fumo exsiccatum. 163.B

Vinum Albanum. 242.F

vinum arcana loco promouet. 285.D

vinum Cacubum. 57.C

vinum Cacubum nauseam coërcet.

282.A.B

vinum Calenum. 57.C. 76.A

vinum Chium. 184.B

vinum comendat vetustas. 29.C.D

vinum immodicè potū. 53.F. 54.A

vinum in terram fundere, seu vino so-

lum respergere. 119.F

vinum in testis condebant veteres.

57.A

vinum λαδινδές, &c. 248.B

vinum malorum obliuionem asserēs.

ibid.

vinum Massicum. 6.A. 187.D

vinum molle. 25.E

vinum non bibebant matrone Rom.

multo minus puella virgines. 249

D

vinum nullum est, quod vel querelas,

vel iocos, &c. pariat. 187.C

vinum, tormentum minime sumituo-

sum, minimeque periculosum. 188.

A

violaria. 120.F

Vipsanius Agrippa nomen. 21.B

virens flamma. 305.B.F

vires & potentia sine sapientia parum

valent. 150.A

Virgilie. 252.C

virgines peccantes grauiter puniendæ.

202.D.E

virgines vestales sacris publicis inter-

erant. 210.C

vir & uxoris societas, aristocratica.

194.D

virtus amissa recuperari non potest.

255.C

virtus ardua, & ad eam via. 195.F

196.A

virtus non laudata, nullisque litteris

illustrata, parum differt ab ignaua

& otiosa vita. 240.B

virtus repulsa nescia. 140.A

virtutem ex oculis sublata queri-

mus. 195.B.C

virtutis honores, puri & incontami-

nati. 140.B

vis consilij expers mole ruit sua. 151.

B

vis maior. 277.A

vita primorum hominum. 260.C

vitis natura caduca. 227.D

vitrea Circe. 52.B

vitrea toga. ibid.C

vitrea sama. ibid.B.C

vitreum mare. 215.B

vitri natura pellucida. 55.B

viuax apium. 86.C.D

vinere in diem. 123.E. 164.B.

208.E

viuus cæpes interdum apud veteres

ara vicem obtinebat. 56.D

vlmus maritus. 260.E

ultra. quod ultra est: id est futurum.

124.A

Vlyssi gignendi casus, à recto Vlyssens.

300.E.F

Vlysses duplex. 21.D

Vlyssis cursus duplices. ibid.D.E

Vlyssis epitheta apud Hom. ibid.

umbilici librorum. 293.D

uncus. 83.B

ungere mortuorum corpora. 303.

E.F.&c.

unguenta & corone in conuiujs. 174.

D.E

uniones rotundi. 278.C

vocalis longa ante vocalem non elisa,

& correpta. 285.A.B

vocalis longa ante vocalem seq. non

elisa, & producta. 284.F. 285.A

Volcatius Tullus. 163.C

volitant nauta per mare. 227.A

voluere turbinem. 208.D. 302.C.D

urbes omnes, & quicquid custodit, sa-

cra sunt. 184.A.B

urbis capta descriptio, seu imago. 146.

B

urbis Roma, colles septem. 310.E

urgeo. 129.C

urgere. 108.E

uri amore. 160.E

urna omnium versatur. 99.A

Vrse dua. 65.B.C

vicumque, pro ubicumque. 50.F. 51.

A

ut, pro quam. 197.D

ut pro ubi, & qua parte. 50.F

utrum difficile sit secundam fortu-

nam, an aduersam ferre. 204.B.

C.D

vuapro vino. 57.C

vuidi. 228.A

Vulcania insula. 17.D.E

Vulcani officina. ibid.D

Vulcani uxor Venus. ibid.E

vulnera in bello ciuili accepta, turpia.

84.D

vultu inuito ridere. 168.D

Vultur mons Apuliae. 148.E

uxorem aequalem ducendam. 244.

F

uxore pudica nihil viro secundum

naturam vinere cupienti optabilius.

262.B.C

uxorius, quis dicatur. 10.B

ὄροφός.

88.C

ὄρεχρεῖν.

103.C

ὄρεχρον φίλος.

129.A.B

ὄρος γάλαρος, ἐγέρσιμος, χάλυος, &c.

111.D.E

ὄρεχρεῖν.

61.F

F I N I S.

[Faint, mirrored text from the reverse side of the page, likely bleed-through. The text is mostly illegible due to fading and orientation.]

[Faint, mirrored text from the reverse side of the page, likely bleed-through.]

Q
F

Dis

Nanc
run

Ex

